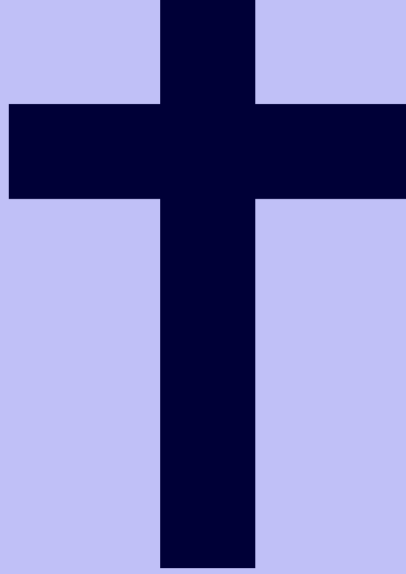

Janeruwarete 'Ga
Je'eg

New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)

**Janeruwarete 'Ga Je'eg
New Testament in Kayabí (BR:kyz:Kayabí)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayabí

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayabí

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
4079b71d-584e-51a5-ad2a-7eb18ed8c7d4

Contents

Mateu	1
Maku	90
Luka	142
Juã	241
Atos	299
Romanũ	388
1 Korĩtu	424
2 Korĩtu	458
Garasi	480
Efesu	494
Firiposi	508
Korosi	517
1 Tesarũn	527
2 Tesarũn	535
1 Timoteo	539
2 Timoteo	550
Tito	557
Firemõ	562
Epyreu	565
Tiago	596
1 Pedro	607
2 Pedro	618
1 Juã	624
2 Juã	632
3 Juã	634
Judas	636
Apocalipse	639

Mateu

Mateu 'ga Jeju 'ga remimu'efera mũ. Levi 'ga rer irũa. Jeju 'ga kwaawe'emaue 'ga ka'aranũ ppyka 'wyriararete 'ga upe. A'ere 'ga Jeju 'ga omo'wyr ire 'ga oporowyky rejari awau watau Jeju 'ga rupi. Ywag ipe Jeju 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Mateu 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jeju 'ga ree.

Jeju 'ga pytunet (Luka 3.23-38)

¹ Agamũ Jeju Kristu 'ga pytunera 'gã. Abraão 'ga juapyrera 'ga Davia. Davi 'ga juapyrera 'ga Jeju Kristua.

² Abraão 'ga Isaki 'ga ruwa.

Isaki 'ga Jako 'ga ruwa.

Jako 'ga Juda 'ga ruwa, 'ga rewirera 'gã netee.

³ Juda 'ga Peres 'ga ruwa, Sera 'ga retee. 'Gã y ãã rera Tamar.

Peres 'ga Esrom 'ga ruwa.

Esrom 'ga Arão 'ga ruwa.

⁴ Arão 'ga Aminatape 'ga ruwa.

Aminatape 'ga Nasom 'ga ruwa.

Nasom 'ga Saumõ 'ga ruwa.

⁵ Saumõ 'ga Poasi 'ga ruwa. Poasi 'ga y ãã Raape ãã.

Poasi 'ga Opete 'ga ruwa. Opete 'ga y ãã Rute.

Opete 'ga Jese 'ga ruwa.

⁶ Jese 'ga Davi 'ga ruwa. Davi 'ga 'ũina 'wyriaramũ judeu 'gã nupe rakue.

Davi 'ga Uri 'ga remirekofera ãã rerekou. 'Gã na'yra 'ga Sarumãu 'ga.

⁷ Sarumãu 'ga Ropoãu 'ga ruwa.

Ropoãu 'ga Apiasi 'ga ruwa.

Apiasi 'ga Asa 'ga ruwa.

⁸ Asa 'ga Josafa 'ga ruwa.

Josafa 'ga Jorãu 'ga ruwa.

Jorãu 'ga Usiasi 'ga ruwa.

⁹ Usiasi 'ga Jotãu 'ga ruwa.

Jotãu 'ga Akasi 'ga ruwa.

Akasi 'ga Esekiasi 'ga ruwa.

¹⁰ Esekiasi 'ga Manase 'ga ruwa.

Manase 'ga Amom 'ga ruwa.

Amom 'ga Josiasi 'ga ruwa.

¹¹ Josiasi 'ga Jekoni 'ga ruwa, 'ga rewirera 'gã nuwa nanã nũ.

Jekoni 'ga rekoramũ Israeu juapyrera 'gã nee iporomutare'ema 'gã 'ua oje-morypa 'gã nee, 'gã ppyka, 'gã faa, 'gã nerawau Papironi ywy pe.

¹² Papironi ywy pe weroo re Jekoni 'ga wa'yramũ.

Jekoni 'ga Saratieu 'ga ruwa 'ga.

Saratieu 'ga Soropapeu 'ga ruwa.

¹³ Soropapeu 'ga Apiute 'ga ruwa.

Apiute 'ga Eriakĩ 'ga ruwa.

Eriakĩ 'ga Aso 'ga ruwa.

¹⁴ Aso 'ga Satoki 'ga ruwa.

Satoki 'ga Akĩ 'ga ruwa.

Akĩ 'ga Eriute 'ga ruwa.

¹⁵ Eriute 'ga Eriesa 'ga ruwa.

Eriesa 'ga Matã 'ga ruwa.

Matã 'ga Jako 'ga ruwa.

¹⁶ Jako 'ga Jose 'ga ruwa.

Jose 'ga Mari ãã mena. Mari ãã ra'yra 'ga Jejui 'ga. ãã wi futat 'ga 'ari rakue. Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga remimurera te.

¹⁷ Abraão 'ga remymĩnũ juapyret awau ojemomytuna katosi rakue. Awau owaẽma Davi 'ga upe rakue. A'eramũ Davi 'ga remymĩnũ juapyrera nãnẽwẽjẽmĩ ojemomytuna katosi rakue. Awau owaẽma Papironi ywy pe 'gã nerooawa upe. Papironi ywy pe weroo re 'gã nãnẽwẽjẽmĩ 'gã nemymĩnũ juapyrera ojemomytuna katosi rakue. Awau owaẽma Kristu 'ga i'aawa upe.

Jejui Kristu 'ga 'aawet
(Luka 2.1-7)

¹⁸ Nan Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga muri ywy pe rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga mua Mari ãã upe rakue, ãã ra'yramũ rakue. Mari ãã merama 'ga Jose 'ga. A'ere Jose 'ga ãã rerekoe'emauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea kunumĩ muri ãã upe rakue. ¹⁹ “Mari ãã ta'yt” 'e kwaapawe Jose 'ga 'jau ojeupe: “Najera'yra rũĩ futat. Nakoi we je ãã ree”, 'jau 'ga ojeupe. “Narekokatui je ãã 'awamũ. Maran ajee je ãã rerekoi 'awamũ 'ũ? Namome'ua'uweri je ãã 'gã nupe. ‘Ta'yr ãã’ 'e kwaawe'emauwe pa je ãã retygi kwy”, 'jau 'ga ojeupe. Jose 'ga esage ma'ea. A'jeteetewi tee 'ga mama'e apoi rakue. A'eramũ 'ga a'eramũ oporerekowere'emamũ ãã ree. A'ere 'ga nafutari ãã mojenosĩa nanẽ nũ. ²⁰ Wemiaporam are 'ga wea'aramũ oser enune. 'Ga ser ire Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga amũ 'ua ojesaukaa 'ga upe, 'ga fayupaw ipe. A'eramũ 'ga oje'ega Jose 'ga upe, judeu 'gã 'wyriat ymanera 'ga juapyrera 'ga upe, Davi 'ga juapyrera 'ga upe:

—Ku'jywa 'ga 'Agesagea te kunumĩ amut Mari ãã upe. A'eramũ ene epy'a'wyre'emamũ ãã ree. “Narekoi je ãã”, ere awi. ²¹ Kũima'ea futat ãã ra'yra 'ga. 'Ga 'aramũ ene 'ga re'roka. 'Ga futat 'ut opytuna 'gã tywera moiawamũ 'gã nui. A'eramũ ene Jejui nuga 'ga ree — 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga fayupaw ipe 'ga upe.

(Grego 'gã je'eg imũ aekatu'okat 'ea futat poromũ Jejui 'ea.)

²²⁻²³ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mome'ui Isai 'ga upe rakue. “Anure nipo kũjãmuku ãã mũ ra'yramũ. Kunumĩ 'ga 'ar ire nipo 'ga 'jau Emanueu 'jau 'ga upe”, 'jau 'ga Isai 'ga upe rakue. (Epyreu 'gã je'eg imũ *Emanueu* 'ea Janeruwarete 'ga ako jane pyri 'ea futat.) U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga Jejui 'ga muri kũjãmuku ãã mũ upe.

²⁴ Opag ire Jose 'ga awau Mari ãã 'wyr ipe, ãã rerua oje'wyr ipe, ywagipewara 'ga 'eawer imũ etee futat rakue. ²⁵ A'ere 'ga ãã ra'yra 'ga 'are'emauwe nokoi futari ãã ree. ãã ra'yra 'ga 'ar ire Jose 'ga 'ga re'rogi. Jejuja 'ga inuga 'ga ree, ywagipewara 'ga 'eawer imũ etee futat.

2

Kwara poawa katy awi 'ut ma'e 'gã

¹ Perẽi me Jejui 'ga u'aa rakue. Judeja ywy pype Perẽi 'jawa amunawa 'upa. Israeu juapyrera 'gã nupe 'wyriaramũ Erote 'ga renamũ Jejui 'ga u'aa rakue. Jejui 'ga 'ar ire kũima'e 'gã amũ 'ua Jerusareg ipe, Erote 'ga rekwaw ipe. Muku awi 'gã nuri. Kwara poawa katy awi 'gã nuri. Jaytata mojopyrũara 'gã. ² 'Gã poromũ 'ut muku awi. A'eramũ 'gã oporonupa ee judeu 'gã nupe:

—Ma'ape te pē'wyriarareterama 'ga 'ari 'awamueuu rai'i? Oroje'wyr ipe ore rekoramū jaytata yau renyfugamū ojesaukaa ore ai'i. Esakawe ore 'jau arajaupe ai'i: “Judeu 'gã 'wyriarareterama 'ga u'at ra'e”, 'jau ore arajaupe ai'i. A'eramū ore arajua koromū 'ga muorypa arakou— 'jau 'gã Jerusareg ipewara 'gã nupe.

³ A'eramū Erote 'ga opy'a'wynamū ee. “Ma'ape te judeu 'gã 'wyriarareterama 'ga 'ari rai'i” 'e renupawe 'ga opy'a'wynamū ee. “Tÿÿ. Je futat nã'ã a'ÿi 'wyriaramū judeu 'gã nupe re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. “Awÿja upe sipo 'gã 'i poromū 'wei?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga opy'a'wynamū akou ee. Jerusareg ipewara 'gã juejue futat nanē opy'a'wynamū aipo are nū. ⁴ A'eramū Erote 'ga mainana 'wyriara 'gã murukaa ojeypyri Moisesi 'ga je'egeer are moromu'jara 'gã neewe.

—Ma'ape te Janeruwarete 'ga remimurama 'ga 'ari e'i te 'gã nakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ —“Perēi me nipo 'ga 'ari”, e'i 'gã nakue. “Judeja ywy pype 'up ma'e pype nipo 'ga 'ari”, e'i 'gã nakue— 'jau mainana 'gã Erote 'ga upe.

⁶ —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are oje'ega mome'wara 'ga upe rakue:

“Perēi mewaramū pēē pejejenosōue'em pejeje'wyr awi.

Sikōi'ĩ agawewi pē'wyr. A'etea nipo pē'wyr ipe futat pē'wyriarareterama 'ga u'at anure.

Poromū futat nipo 'ga 'ua ajemogou 'wyriarareteramū jeremiayuwamū pē nupe, Israeu juapyreramū pē nupe”,

'jau 'ga ikwasiarukaa Mikeiasi 'ga upe rakue— 'jau mainana 'wyriara 'gã imome'wau Erote 'ga upe.

⁷ A'eramū Erote 'ga muku awi 'ut ma'efera 'gã nenūina.

—Pe'je pejejua. 'Gã nemianuwa tywi saporogyta jarejetee 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramū 'gã awau oporogytau 'ga upe.

A'eramū 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranime te peesak jaytata yaua rai'i? Ma'e 'ara rupi te peesak rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramū 'gã jaytata yau resakawera mome'wau esage 'ga upe. ⁸ A'eramū Erote 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Perēi me. “Perēi me futat ore'wyriarareterama 'ga 'ari”, e'i mainana 'wyriara 'gã jee— 'jau 'ga jaytata yau resakarera 'gã nupe. — A'eramū pēē pejewau 'ga rekaa. 'Ga resag ire tepejot 'ga rekwawa mome'wau jee 'jau. A'eramū je nanē tewau 'ga muorypa— 'jau Erote 'ga 'gã nupe.

A'ere o'meramū te Erote 'ga 'i 'gã nupe. “Ga rekwawa tejeupe 'gã imome'u re too 'ga jukau 'jau kwy”, e'i te 'ga ojeupe.

⁹⁻¹⁰ Ojeupe 'ga imome'u re 'gã awau nū. 'Gã waw ipe jaytata yau oje-saukaru'japa 'gã nupe nū.

—Kuu. Kweramū janeremiesagera rekoi ra'e kūi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramū 'gã aku'iramū jaytata yau are.

Jaytata weny rerawau 'gã nenune. A'eramū 'gã jaytata reny rewiri etee futat akou. Awau jaytata opytau Jejui 'ga rekwawa 'oga 'arimū. ¹¹ A'eramū 'gã awau osou 'ga 'wyr ipe. Kunumĩ'ĩ 'ga 'gã esaka 'ga y ēē retee, Mari ēē retee. A'eramū 'gã wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase 'ga muorypa. A'eramū 'gã wemirerurera okaraemã renū'jãu imua wepyrũ awi imonou 'ga upe. Ouru, Janeruwarete 'ga upe iapypyra jany kasig, mira 'jawa jany kasig. Mĩmera 'gã imonou Jejui 'ga upe. 'Ga upe 'gã nemirerurera epy ete mama'ea.

¹²Ypytunimũ Janeruwarete 'ga oje'ega jaytata mojopyrũara 'ga amũ upe 'ga fayupaw ipe:

—Pejewyt kasi pejewau Erote 'ga pyu ne— 'jau 'ga 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

Opag ire ofayup ma'efera 'ga imome'wau opytuna 'gã nupe. A'eramũ 'gã awawe'em Erote 'ga pyu. Amutee pe rupi etee 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

Oka'jama 'gã awau Egitu ywy pe

¹³'Gã o re ywagipewara 'ga amũ ojesaukaa Jose 'ga upe. 'Ga fayupaw ipe 'ga ojesaukaa oje'ega 'ga upe:

—Erote 'ga ifuwet Jejui 'ga ree. Anurenure'i nipo 'ga wemiayuwa 'gã murukari Jejui 'ga rekaa, 'ga jukaawamũ. A'eramũ ene 'awauwe futat 'ga rerawau 'ga y ãẽ retee eroka'jama 'ga wi. Egitu ywy pe pekwap. Peu futat pejepyttau. “Pe'je pejewya Judeja ywy pe”, pejejeupe je'e'emamũ pãẽ pejekou Egitu ywy pe etee futat— 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

¹⁴A'erauwe Jose 'ga ojypa, okaraemã mogatyrũmũ. Ypytunimũwe futat 'ga Jejui 'ga rerawau 'ga y ãẽ reewe 'gã neroka'jama erawau Egitu ywy pe. ¹⁵Erote 'ga manũ'emamũ 'gã akou Egitu ywy pe etee futat. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Egitu ywy awi je teja'yra 'ga muri”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat 'gã monoukaa Egitu ywy pe.

Kunumĩakya apisiawet

¹⁶Erote 'ga jaytata mojopyrũara 'gã napesaka 'ũina numiamũ. A'ere 'gã nooi 'ga pyu. “Tỹỹ. Nuri futari te 'gã imome'wau jee 'wei. Je morytee pa 'gã nai'i”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga amara'neramũ 'ũina 'gã nee. A'eramũ 'ga wea'aramũ jaytata mojopyrũara 'gã je'eger are jaytata yau resakawer are. A'eramũ 'gã 'jau: “Nomagwawi we kunumĩ 'ga mukũi kwara”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Pe'je pejewau kunumĩ'ĩ'ĩ apisaupap. Perẽi mewara 'gã na'yra 'gã, ipyriu'i ajemogy ma'e 'gã na'yra 'gã. Mĩmera ki peapisi. Mukũi kwara magwapa'ema 'gã juejue ki peapisi— 'jau Erote 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

¹⁷⁻¹⁸Ymã te Jeremi 'ga ka'arana kwasiari ee rakue.

“Rama 'jaw ipewara 'gã wampirũ wa'yra 'gã.

Opapap 'gã na'yra 'gã nui.

Rakeu ãẽ taetu wa'y'ri are u'arasigeteteramũ.

Ni'arasĩmawa'uweri te ãẽ wa'yra 'gã nee”,

'jau Jeremi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'jea futat 'ga remikwasiarera. 'Ga remikwasiarer imũ etee futat Erote 'ga kunumĩ'ĩ'ĩ apisaupawukaa wemiayuwa 'gã nupe.

Egitu ywy awi 'gã 'ua nũ

¹⁹Anure, Erote 'ga manũ re, Janeruwarete 'ga ojepyriwara 'ga amũ re-saukaa Jose 'ga upe, 'ga fayupaw ipe.

²⁰—Jejui 'ga ree ifuwet ma'e 'ga amanũ 'awamũ. A'eramũ ene 'ga rerawau erojewya 'ga y ãẽ retee pejewya Israeu juapyreramũ pejeywy pe— 'jau ywagipewara 'ga Jose 'ga upe 'ga fayupaw ipe.

²¹A'erauwe Jose 'ga ojypa, okaraemã mogatyrũmũ. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerawau 'ga y ãẽ reewe, 'gã nerojewya oywy pe nũ. ²²Oywy upe owaẽmawe Jose 'ga 'wyrara 'ga rera renupa. “Erote 'ga ra'yra 'ga, Akirau 'ga 'ũi 'wyraramũ Judeja ywy pewara 'gã nupe”, 'jau 'ga amũ Jose 'ga upe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga pyri oo awi. A'eramũ ywagipewara 'ga ojesaukaa 'ga upe nũ,

'ga fayupaw ipe nũ. “Garireja ywy pe pekwap”, 'jau 'ga 'ga upe, 'ga fayupaw ipe. A'eramũ Jose 'ga 'gã nerawau Garireja ywy pe. ²³ Nasare 'jawa amunawa 'upa Garireja ywy pype. A'eramũ Jose 'ga 'gã nerawau 'gã neropytau Nasare pe. Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã 'i rakue: “Anure nipo 'gã 'i 'ga remimono 'ga upe, Nasare pe waranup ma'efera 'ga, 'jau nipo 'gã 'ga upe”, 'jau Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nakue. A'eramũ Jose 'ga Jejuĩ 'ga muaranupa Nasare pe futat, 'gã 'eawer imũ etee futat.

3

Juã Batista 'ga remimome'ufet

(Maku 1.1-8; Luka 3.1-18; Juã 1.19-28)

¹ Anure, Jejuĩ 'ga aranuw ire, Juã Batista 'ga awau amunawe'em ipe oje'ega ojepyri oo ma'e 'gã nupe. Judeja ywy pype 'ga rekoi oje'ega 'gã nupe:

² —Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit tãmējẽ pejetywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimura 'ga resaukari janee. 'Ga remimurera 'ga 'ã Janejararetea. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia pejetywer awi 'ga rur enune— 'jau 'ga 'gã nupe.

³ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe, Juã 'ga rekwawam are rakue:

“Amunawe'em ipe nipo 'ga amũ awau akou wafukaita 'ga nupe:

Pe'je Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou jarejeupe 'ga ruawamũ, 'jau nipo 'ga akou wafukaita amunawe'em ipe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. “Jarejararete 'ga rapea pekatu'ok imonou 'ga renunewe”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipo 'ga “pejetywer awi pepoit”, e'i te 'ga 'ua janee.

⁴ Juã 'ga kameru rawa apopyrera rerekou waityramũ imunepa. Wyrã pirera 'ga erekou aku'afaawamũ. 'Ga raitya ymãwarera 'ga raity 'jawerimũ etee futat, Eliasi 'ga raity 'jawerimũ etee futat. 'Ga remi'ua tukut, eit. Mĩmera etee 'ga remi'ua rakue. ⁵ A'eramũ 'gã 'ua Jerusareg awi 'ga je'ega renupa ajatykau. Judeja ywy awi, Jotãuy ka'a awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga je'ega renupa. ⁶ Otywer awi 'gã poir ire Juã 'ga 'gã pymĩãu 'y pe. Jotãuy pe 'ga 'gã pymĩãu. “Awamũ je mama'e esage etee iapoi, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ”, 'jau 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe.

⁷ A'eramũ fariseu 'gã satuseu 'gã netee 'ua kwaiwete ojepymĩãukaa Juã 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã nesakawe 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ pejepoia pejepymĩãukaa ekoete jee ki 'ei, pejetywer awi opoit ma'e 'jawe 'ũ? Pejetywer awi ra'ne pepoit kũi. A'eramũ te je pẽ pymĩ kũi— 'ga 'i etee 'gã nupe ojee 'gã jatykaramũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: —Janeruwarete 'ga imara'ne pẽ nee. Petywer are 'ga mara'neramũ pẽ nee. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete petywer are. “Ene'me awi”, pe'je awi etee jee. A'jea futat nipo 'ga pẽ nereko tyweretei. “Nore rereko tywera'uweri 'ga”, pe'je awi. A'jea futat 'ga pẽ nereko tyweretei— 'jau Juã 'ga 'gã nupe.

⁸ —Pe'je pejewau mama'e esage mũ apou pejetywer awi pejepoira resaukaawamũ kũi— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. ⁹ —“O'meramũ 'ga 'i”, pe'je kasi jee ne. “Je 'ã Abraão 'ga juapyrera te. A'eramũ 'ga a'eramũ je rereko tywere'ema”, pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga ifutar ire amunipo 'ã 'ga ita mu'jagi Abraão 'ga juapyreramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Sã'ã ae 'ywa i'a a'wyr'e'ema iypy mosoga. A'eramũ 'ã ae erawau imonou imomoa tata pe. Nan tee futat 'ga pẽ nereko pejetywer awi pepoire'emamũ— 'jau 'ga fariseu 'gã nupe satuseu 'gã netee.

¹¹ A'eramũ 'ga 'jau najuejue etee 'gã nupe:

—Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou pejetywer awi pẽ poira re-saukaawamũ. A'ere je rewiri 'ut ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri pẽ nupe. Je rewiri 'ut ma'e 'ga te kũima'eteetea te. Je naani. Je akotee'i ma'ea te. Apoat te je 'ga tekou— 'jau 'ga 'gã nupe. —Werowiaara 'gã nupe 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage muri. Werowiare'ema 'gã te nipo aje 'ga wereko tywerete anure — 'jau Juã 'ga 'gã nupe. ¹²—Sã'ã ae juowuuran ape 'oga. A'eramũ 'ã ae a'yi esage mũ'jãu jui. A'eramũ 'ã ae iapefera monou tata pe. Nan tee futat nipo 'ga werowiare'ema 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata nowewi futari. Nitywi futari imowepara 'ga amũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

'Y pe Jejui 'ga pymĩawet

(Maku 1.9-11; Luka 3.21-22; Juã 1.31-34)

¹³ Jotãuy pe Juã Batista 'ga rekoramũ, Jejui 'ga 'ua owaẽma 'ga upe rakue. Garireja ywy awi 'ga 'ua owaẽma ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe.

¹⁴ A'ere Juã 'ga 'i:

—Naani nũ'ũ. Naje rũi ene pymĩara. Ene te 'ã kũima'eteetea. Je 'ã naani. Je 'ã akotee'i ma'ea te. A'eramũ je te amunipo 'ã tejepymĩãukaa enee— 'jau Juã 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ jee. A'ere Janeruwarete 'ga ene je pymĩa futari. A'eramũ jane iapou 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga Juã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'ga pymĩau 'y pe.

¹⁶ Opymĩ re Jejui 'ga 'ua awua 'y awi. 'Y awi 'ga wyrauwe ywaga owoka 'ga upe. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage rura resaka. Pykau 'jawe 'ua ywag awi wapyka 'ga ree. ¹⁷ U'agesage jyw ire Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi:

—Koromũ futat jera'yrarete 'ga. Jeremifutararetea 'ga. 'Ga etee futat je muorypararetea ojee— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi 'gã nupe, Jejui 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe.

4

Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet

(Maku 1.12-13; Luka 4.1-13)

¹ 'Y pe 'ga jepymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau erekou amunawe'em ipe, mama'eukwaawa 'wyriara 'ga resakaawamũ.

² Peu akou Jejui 'ga ojemi'ware'ema akou. Kwarẽta 'ara 'ga imagwapa akou ojemi'ware'ema. A'eramũ 'ga opy'arayparamũ akou. ³ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara 'ua 'ga resaka. “Taesak 'ga poira 'uwa 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau akou ojeupe etee futat. “Teje'ega taenuwukat esaka 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ũina ojeupe etee futat. A'eramũ 'jau Jejui 'ga upe:

—“Ku'jywa 'ga ra'yra je”, ere 'ã. A'eramũ ene ita mu'jaga ejemi'uramamũ — 'jau mama'eukwaawa 'wyriara 'ua Jejui 'ga upe.

⁴ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Naene rũi je arowiat tekou. Tejuwarete 'ga etee te je arowiat tekou. Jeruwarete 'ga e'i oree: “Nawemi'uram are tee rũi ae reko”, 'jau oree jepi— 'jau etee 'ga jupe. —“Jeje'ega renupara 'gã etee te ajemogy a'jea futat”, e'i 'ga ikwasiarukaa inuga oree rakue. A'eramũ je 'ga je'ega renupa tekou— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyriara upe.

⁵ A'ere mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerawau Jerusareg ipe. Jerusarega pype Janeruwarete 'ga mogytaawa 'ũina. A'eramũ 'gã 'jau, Janeruwarete 'ga 'wyrarete, 'jau 'gã Jerusarega upe. Peu futat 'ga rerawau. Janeruwarete 'ga mogytaawa apyte'rarimũ 'ga rerawau erojeupia. Ywatewate 'ga mogytaawa. ⁶ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara 'jau 'ga upe nũ:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. A'eramũ ene ewau epoa 'aw awi. Nerepena'uweri ewau. Jaruete ereo e'aa. Ymã ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe wa'yramũ ene ree ikue.

“Tejepyriwara 'gã je omono enee.

A'eramũ 'gã ojejukau ene ree.

A'eramũ ene ejemokanãje'ema ewau e'aa.

Epya miamũ ene imokanãje'ema ita are”,

'jau ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukaa wa'yra 'ga ree ikue — 'jau mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga upe. “Omorytee pa je 'ga kwy”, 'jau ojeupe numiamũ.

⁷ A'ere Jejui 'ga 'i etee jupe:

—A'jea futat aipo 'ea numiamũ. A'ere je narowiari futari eneje'ega. Jeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat ajepeja 'ga upe nanẽ nũ: “A'jea futat sipo ajee 'ga jejukai je ree, pe'je kasi jee ne, je rerowiare'ema ne”, e'i 'ga ikwasiarukaa ajepeja 'ga upe rakue— 'jau 'ga jupe. —A'eramũ je eneje'ega mojerowiare'ema— 'jau etee Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyrriara upe.

⁸ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerawau 'ga rerojeupia ywytyr apyte'rarimũ nũ. Peu 'ga rerowaem ire mama'eukwaawa 'wyrriara ywy resaukaa 'ga upe. Mama'ea ipype ajemogy ma'e reewe futat esaukapap 'ga upe. Kamẽsĩete futat mama'e resaukaa ywy pypewara resaukapap 'ga upe.

⁹—Ikaturam te 'ã eneremiesaga. Je rowase eapyk ejenupy'ãu je muorypa. A'eramũ je eneremiesagera monoupap enee— 'jau Jejui 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Ere ejepe'au je wi, ki mama'eukwaawaiwet. Ymã 'ã Jeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'ga amũ upe rakue. “Je te 'ã Pẽjararetea. Je te 'ã Pẽnuwaretea. A'eramũ ki pẽẽ jeje'ega tee enupa pejejemogyau. Je tee ki je muoryp pejepe pejejemogyau”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue— 'jau etee Jejui 'ga jupe.

¹¹ Amojerowiare'emauwe mama'eukwaawa 'wyrriara ojepe'au awau Jejui 'ga wi. 'Ga wi iorauwe ywagipewara 'gã amũ 'ua ojejukau 'ga ree.

Jejui 'ga porowyky ypyruga

(Maku 1.14-15; Luka 4.14-15)

¹² Aipo re Jejui 'ga Juã Batista 'ga rera renupa. “Juã Batista 'ga 'gã opyyk imonou imunepa imỹina moromunepawa pype” 'e renupa. A'eramũ Jejui 'ga awau ojewya Garireja ywy pe nũ. ¹³ A'ere 'ga nopytai oje'wyr ymaner ipe, Nasare pe. Kafanaũ 'jaw ipe etee 'ga awau opytau. Kafanaũ 'jawa 'upa ypiauu pyri, Garireja 'jawa pyri. Ymã te Sepurõ 'ga juapyrera 'gã 'upa Garireja ywy pype Nafitari 'ga juapyrera 'gã netee 'gã 'upa rakue. ¹⁴⁻¹⁶ Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Isai 'ga ka'arana kwasiari ee rakue, peuwara 'gã mome'wau rakue. Sepurõ 'ga juapyrera 'gã nekwaw ipewat, Nafitari 'ga juapyrera 'gã nekwaw ipewat, Jotãuy pyriwat, 'yẽ'ẽ pyriwat, Garireja ywy pewat. Mĩmera 'gã 'ga imome'wau rakue. Garireja ywy pe judeue'ema 'gã nekoi judeu 'gã pyri rakue:

“Anure nipo ypytunimū ajemogy ma'e 'jawewara 'gã mama'e reny 'jawewara resagi.

'Awamū 'gã nokwaawi Janeruwarete 'ga.

A'ere nipo 'gã anure 'ga kwaawi”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue. Isai 'ga 'eawer imū etee futat Jeju 'ga oi peu, Garireja ywy pe Jarejuwarete 'ga mome'wau 'gã nupe.

¹⁷ A'eramū Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejetywer are ki pēnea'at peje'arasigamū pejejemogyau. A'eramū futat pejepoia pejetywer awi. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimur-eramū je mŷi 'wyriaramū pē nupe. Pejetywer awi pepoir ire 'ga pē mogyi wemiayuwamū— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe.

Jeju 'ga remimu'e ypy 'gã

(Maku 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸ A'ere Jeju 'ga awau watau Garireja ypiauu reme'y'warimū. Aipo pe awau 'ga ipira rewara 'gã nesaka. Simão 'ga, Andre 'ga. Mīmera 'gã 'ga esaka. Simão 'ga rer irūa Pedroa. Andre 'ga Simão Pedro 'ga rewirera. Jeju 'ga wesagamū 'gã taityuu monou etyka 'y pe. ¹⁹ A'eramū Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je rupi. Simu'e pēē 'jau. Naipira rewara rūi pēē 'awamū. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te pēē 'awamū— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰ A'erauwe 'gã taityuu rejaa awau 'ga rupi. ²¹ Awaw ipe Jeju 'ga Tiago 'ga resaka 'ga rewirera 'ga retee, Juã 'ga retee. Sepeteu 'ga ra'yra poromū. Yaruu pype 'gã 'upa 'uwa 'ga pyri, taityuu momyka. A'eramū Jeju 'ga 'gã mo'wya:

—Pe'je pejejua je rupi— 'jau 'ga Tiago 'ga upe, Juã 'ga retee.

²² A'erauwe 'gã ũ'jāu yaruu awi, 'uwa 'ga rejaa awau Jeju 'ga rupi.

Kwaiwete Jeju 'ga 'gã katu'oka

(Luka 6.17-19)

²³ Garireja ywy pyterimū Jeju 'ga awau akou peuwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

—Pejetywer awi pēpoiriweramū Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui. A'eramū 'ga pē mogyau wemiayuwamū— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

'Gã jatykaaw ipe 'ga 'gã mu'jau 'ga ree. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka.

²⁴ “Jeju 'ga ojero'wu ma'e 'gã okatu'ok” 'ea awau uāina Siria ywy pypiaruga. A'eramū kwe pewara 'gã we futat ikwaapa. A'eramū kwe pewara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe. Ojero'wu ma'e, iypip ma'e, ika'na ma'e, iteu ma'e, mama'eukwaawa rerekwat. Mīmera 'gã 'gã erua Jeju 'ga upe. A'eramū Jeju 'ga 'gã katu'okapap. ²⁵ A'eramū kwaiwete 'gã awau Jeju 'ga rewiri. Tekapuru ywy awi, Garireja ywy awi, Jersareg awi, Judeja ywy awi, Jotāu ry owajara katywar awi. Mīmer awi 'gã 'ua ajatykau Jeju 'ga ree, 'ga je'ega renupa. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oga resaka nanē 'gã 'ua ajatykau 'ga ree nū.

5

¹ Kwaiwete 'gã nesakawe Jeju 'ga ojeupia'i awau ywytyra rupi. A'eramū 'ga wapyka. 'Ga apygauwe 'ga ree ijemu'ewet ma'e 'gã 'ua wapyka 'ga pyri.

² A'erauwe Jeju 'ga oje'ega 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga remifutar are.

Iku'i ma'e

(Luka 6.20-23)

³ —Jarejuwarete 'ga upe “Jetywerete je tekou. Ejejuka je ree” 'jara 'gã aku'iramū ajemogyau.

A'e 'gã Janeruwarete 'ga imogyau wemiayuwamū.

A'eramū 'gã aku'iramū ajemogyau.

- ⁴ Ojoo'o ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.
Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã mojemogypyka'i 'gã mogyau 'gã 'arasig awi.
A'eramũ nipo 'gã aku'iramũ ajemogyau.
- ⁵ Ajuee ipota'wa ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.
'Gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi u'eawer imũ etee futat.
A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.
- ⁶ A'jea futat Janeruwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e are iparuapowet
ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau.
A'e 'gã a'jea futat Janeruwarete 'ga opoat mama'e apoukaa wemifutar imũ.
A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.
- ⁷ Ajuee ajemuaēm ma'e 'gã a'jea futat iku'i ajemogyau.
'Gã nee nipo Janeruwarete 'ga jemuaēmi.
A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.
- ⁸ A'jea futat mama'e esage are etee ea'at ma'e 'gã iku'i futat ajemogyau.
“Tamuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau”, 'jau nipo 'gã ojeupe.
A'eramũ nipo anure aipo 'gã awau Jarejuwarete 'ga pyri.
A'eramũ 'gã a'e are aku'iramũ ajemogyau.
- ⁹ Ajaupe ojomota'waara 'gã aku'iramũ ajemogyau.
Anure nipo Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe: “Agamũ jera'yra 'gã”, 'jau nipo 'ga
'gã nupe.
A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau.
- ¹⁰ Jarejuwarete 'ga remifutara apo are ereko tyweripyrrera 'gã nipo
aku'iramũ ajemogyau.
A'e 'gã Janeruwarete 'ga amogy wemiayuwamũ.
A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau—
'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.
- ¹¹ —Jeremiayuwamũ pejemogyramũ nipo je rerowiare'ema 'gã pē kurawi.
Pē nerekou tyweaete je ree. Pē je'ēwu'jaga je ree. A'ere pēē pejereko
tywereteramũ pēku'i etee futat pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Anure
nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pē nupe kwaiwete. A'eramũ pēē
pejeku'iramũ etee pejemogyau. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga rerowiare'ema
'gã 'ga je'ega mome'wara 'gã nereko tyweretei rakue. A'eramũ nipo 'ga
rerowiare'ema 'gã pēē nanē pē nerekou tyweaete 'ga rerowiaaramũ— 'jau
Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pēē 'ã jukyra 'jawe

(Maku 9.50; Luka 14.34-35)

- ¹³ —Jukyra 'jawe pēē. Sã'ã jukyra. Ipyu omosa re 'ã miaro'oa
oneme'emamũ. Nan tee futat pēē. Mama'e esage apo re mama'e tywera
apoukare'ema 'gã nupe. Sã'ã ae jukyra tyweramũ monoa imyina imomoa
ukupepe. A'eramũ 'ã ipyu wata ma'e 'gã opyruga ee. Nan tee futat pēē.
Mama'e tywera aporamũ 'gã mu'jawarũ'em mama'e esage apo are. Nepē
nerowiari 'gã a'eramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pēē 'ã tata reny 'jawe

(Maku 4.21-25; Luka 8.16-18)

- ¹⁴ —Tata reny 'jawe nanē pēē nũ. Tata renya 'ã ypytunaiwa mojesaka.
Nan tee futat pēē. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apo re
pē nesakara 'gã neapyoramũ Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'ga
muorypa pē nee. Ywytyr apyte'rarimũ amunawa apo re ipyriwara 'gã juejue
esaka. Nomimarũi 'ga amũ. Nan tee pēē. Pē pyriwara 'gã juejue pēnemiapofera
resaka ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁵ —Nomonyga'uweri ae arãparĩna
mũ imyina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi imyina ajuesawamũ

te. ¹⁶ Nan tee futat ki pēē. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gā nowase mama'ea peapo. A'eramū nipo pē nesakara 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee, pē nemiapofer are— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

Moisesi 'ga remikwasiaret

¹⁷ —NaMoisesi 'ga remikwasiarera mateepapa rūi je ruri. “Moisesi 'ga remikwasiarer imū kasi mama'ea peapo ne”, na'e rūi je tekou. “Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā je'ega nia'wyrī”, na'ea'uweri je tekou. Naani. Ee pē mueapyo katuawamū te je ruri. ¹⁸ A'jea futat 'gā nemikwasiarer ymanera resageramū janee 'awamū miamū futat. A'jea futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega jane wi. Ywaga teepawamū ywy reewe 'eramū miamū futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁹ —Anure, Jarejuwarete 'ga pyri 'ga je'ega renuparera 'gā jemogyi kūima'eeteeteramū. A'ere 'ga je'ega renupap katuare'ema 'gā naani. 'Ga je'ega renup katuare'ema 'gā ajemogyau akotee ma'e 'jawe 'ga pyri oo re. “Peapo kasi mama'ea aipo 'ga je'eg imū ne” 'jara 'gā nanē ajemogyau akotee ma'e 'jawe 'ga pyri oo re nū. Aipo 'gā namojeupawa rūi 'ga pyri oo re— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁰ —Fariseu 'gā, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā netee mama'e esagea wapo 'me ae reape etee. A'eramū nipo 'gā nesakara 'gā 'jau: “Mama'e esagea 'gā wapo”, 'jau nipo 'gā 'gā nesakara 'gā. A'ere 'gā naJarejuwarete 'ga muorypawamū rūi mama'e apoi. 'Gā 'jawe kasi peko ne. Jarejuwarete 'ga muorypawamū etee mama'e apou 'eramū etee nipo 'ga pē mogyi wemiayuwamū— 'jau 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

Pēmara'ne kasi pejepytuna 'gā nee ne

²¹ —Ymā te 'ga amū 'i janyppy 'gā nupe rakue: “Pejuka kasi 'ga amū ne. Oporojuka ma'e 'ga nipo 'gā weroo amū 'wyrīara 'ga upe. A'eramū nipo 'wyrīara 'ga oporojuka ma'e 'ga jukaukaa 'gā amū nupe, 'ga remijukafera repyaawamū”, 'jau 'ga amū janyppy 'gā nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee. ²² —A'jea futat 'gā 'eawera. A'ere 'awamū je 'i pē nupe: Pēmara'ne ekoete kasi pejepytuna 'ga ree ne. Opytuna 'ga ree imara'ne ekoete ma'e 'ga nanē nipo 'gā erawau ekoete 'wyrīara 'ga upe nū. Opytuna kurapara 'ga nanē nipo 'gā erawau ekoete 'wyrīara poara 'gā nupe nū. “Nene'akwaawi te 'ā ene” 'ga amū upe 'eramū Janeruwarete 'ga aipo 'jara 'ga monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee. ²³ —A'eramū ki pēē pejemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe mama'e mū reroow ipe pejejea'aramū pejepytuna 'ga ree, pejejee iporomutare'ema 'gā nee 'jau. ²⁴ A'eramū ki pejejee iporomutare'ema 'ga upe ra'ne pejewau 'ga mojrūmū pejejeupe. Pejejeupe 'ga mojrū re tāmējē pejewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe nū, mama'e rerawau 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

²⁵ —“Mama'e tywera 'ga wapo jee”, pejejeupe 'ga amū 'eramū pejewau pejeporogytau 'ga upe, 'ga mota'wau pejejeupe. Kasi a'e pe 'ga pē nerooi 'wyrīara 'ga upe ne. A'eramū 'wyrīara 'ga pē monoukaa jefaruu 'ga upe, pē munewukaa ne. ²⁶ Moromunepawa pype pejemono re nipo nepe'earūi jui. Mama'e tywera apo mepy re tāmējē te pe'ē jui— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

Peko kasi pejejemireko are ne

²⁷ —Ymā te 'ā Moisesi 'ga 'i janee rakue: “Peko kasi pejejemireko are ne”, 'ga 'i janee rakue. ²⁸ A'jea futat 'ga 'eawera. A'ere 'awamū je 'i pē nupe: Kūjā mū resag ire nipo pēē mū 'jau: “Kuu. Ikatura'mī te ēē nū'ū. Ako pa je ēē ree kwy”, 'jau nipo pēē pejejeupe. Aipo 'jara 'ga wemirekoe'em are ako ma'ea

futat. Wea'aw imū etee futat aipo 'ga akou wemirekoe'em are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ²⁹—“Jerea je motywet. Ëẽ resage'em ire amunipo 'ã je najerea'ari ã ree teko are”, 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. A'eramū je 'jau pẽ nupe: “Orereaa ore motywerukat”, 'jau pejejea pemosok imonou imomoa pejejewi. Kasi a'e pe pẽnea pẽ motywerukaru'jaw ine— 'jau 'ga 'gã nupe. —Wea mosoga ay futat wea mosokara 'gã nupe numiamū. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽo te naay teepawi pẽ nui. Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ea te nipo ayay futat aipo pype imonopyra 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—“Mama'e apoa ore motywerukat”, 'jau pejepoa pemonok imonou imomoa pejejewi. Aepo monoga ay futat numiamū. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe imomopora teayramū. A'eramū waywayramū imonopyra 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Peetyg awi pejemirekoa
(Maku 10.11-12; Luka 16.18)*

³¹—Ymã te Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'ga amū upe ã ree. ‘Aetyk je ene tejemirekoferamū akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejemirekofera ã ree, imonou ã upe”, 'jau 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³²—A'ere je 'awamū je 'i pẽ nupe: Peetyk ekoete kasi pejemirekoa ne. 'Ga amū ã ree 'ga reko re etee pẽẽ etyka. Kasi a'e pe tekotee 'gã 'i ã upe: “Okou nipo ã amutee 'ga ree ra'e. A'eramū ã mena 'ga ã retyka”, 'jau nipo 'gã ã upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —A'eramū 'gã anure kūima'e ã ree amū remiarūnamū 'jau ã upe ne: “Kuu. Emã'ẽ 'ga kūjã tywera ã 'ga wereko wemirekoramū”, 'jau nipo 'gã ã upe. A'eramū 'ga ã rereko re nipo amutee 'gã 'jau: “Amutee 'ga remireko ã 'ga wereko”, 'jau nipo 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Pẽ'me kasi Jarejuwarete 'ga upe ne

³³—Ymã te Moisesi 'ga 'i janepyy 'gã nupe rakue: “Pẽ'me kasi Jarejuwarete 'ga upe ne. ‘Taapo mama'e esagea ene upe 'jau' Jarejuwarete 'ga upe 'jaramū pẽẽ aipoa etee futat iapou 'ga upe peje'eawer imū etee futat. A'ere kasi pẽ'me ne”, 'jau 'ga rakue. ³⁴ A'ere je 'i pẽ nupe: “Ywaga teepawe'emamū je mama'e apoi enee”, 'jawe'em pẽẽ pejejaupe, pejeje'ega rerowiarukaawamū. Pe'je peje'me'emamū pejejaupe. Ywag ipe Janeruwarete 'ga rekoi. A'eramū pẽẽ ywaga mome'wau ekoete'em pejejaupe erowiarukaa futatee. ³⁵ Ywya nanẽ pẽẽ imome'wau ekoete'em pejejaupe nū. Ywya 'ã 'ga py rupawa futat. A'eramū pẽẽ peje'me'emamū ee nū. Jerusareg are nanẽ peje'me ekoete'emamū nū. Jerusarega jane'wyriarareterete 'ga 'wyraretea te. A'eramū pẽẽ imome'wau ekoete'em pejejaupe erowiarukaa futatee. ³⁶ “Mama'ea taapo ene upe 'jau” 'eramū pẽẽ aipo etee futat iapou peje'eawer imū etee futat. Pejeje'ega ekoete'em futat pejemogyau. “Teakag are je 'i enee mama'ea taapo enee 'jau”, 'jawe'em pẽẽ pejejaupe erowiarukaa futatee. Naene rūi e'awa mosigara. Naene rūi nanẽ e'awa moūnara nū. A'eramū ki pẽẽ pejeakag are peje'me'emamū pejejaupe. ³⁷ “Mama'ea taapo enee 'jau” 'eramū pẽẽ aipo etee futat iapou. Mama'e are pejeparuapowere'emamū pẽẽ “Naani. Najeparuapoweri je ee”, 'jau tãmẽjẽ ki pẽẽ pejejaupe. Pẽ'me kasi pejejaupe ne. Ojeupe pẽ'me'emamū 'gã pẽje'ega rerowiaa. Ojeupe pẽ'meramū 'gã pẽje'ega nuerowiari futari. “I'me ma'e 'gã te ako”, 'jau etee 'gã pẽ nupe ne. “Janeruwarete 'ga remianuwamū je 'i enee: Mama'ea taapo enee 'jau, a'e je enee”, 'jau nipo 'gã o'me rerowiarukaawamū ajaupe. Mama'eukwaawa 'wyriara i'me ma'ea futat. A'eramū ki pẽẽ peje'me'emamū pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Pejepyk kasi 'gã nee ne
(Luka 6.29-30)*

³⁸—Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejepyg iki 'gã amũ nee. 'Gã amũ nipo pënea mamuka 'eramũ pejejepyka 'ga ree, 'ga rea mamuka. 'Ga amũ pejejãja mopen ire pëẽ 'ga rãja mũ mopena, pejejepyka 'ga ree”, 'jau 'ã Moisesi 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁹—A'ere je 'awamũ je 'i pë nupe: Pejepyk kasi nanuara 'gã nee ne, a'e je pë nupe. 'Ga amũ nipo eneretywape nupãu. A'eramũ ki ejetywape nupãnamũ erowag etee amogaty 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ⁴⁰—Eneraitya mũ futaa nipo 'ga amũ ene rerawau 'wyrriara 'ga upe. “Ejaitya emut amũ 'ga upe, 'ga mepyawamũ”, ere ki 'ga upe, 'jau futatee nipo 'ga ene rerawau 'wyrriara 'ga upe. A'eramũ ki ejaitya emono etee 'ga upe ejaity poakuwuu reewe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴¹—“Majepei kilometro rupi ene jekaraemã eroo jee”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ ene erawau mukũ kilometro rupi 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴²—“Mama'e mũ emut jee”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ imonou etee futat 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ekaraemã mũ emut jee ra'ne”, ejeupe 'ga amũ 'eramũ “naani”, ere kasi 'ga upe ne. Emono futat 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

*Pëporomutar iki pëẽ pejejee iporomutare'ema 'gã nee
(Luka 6.27-28, 32-36)*

⁴³—Pëmu'jara 'gã 'ã e'i pë nupe: “Pëporomutar ete ki pëẽ pejejekoty'aawa 'gã nee. Pereko esage etee ki 'gã. A'ere ki pejejee iporomutare'ema 'gã pereko tywet”, 'jau 'gã pë nupe. ⁴⁴A'ere 'ã je 'i pë nupe: Pereko esage pejejekoty'aawa 'ga. Pejejee iporomutare'ema 'gã nee nanë pejejekau esage nũ. “Ejejuka esage ki ore rereko tywera 'gã nee”, 'jau etee ki pëẽ Jarejuwarete 'ga upe 'ga nee. ⁴⁵Aipo apo re nipo pë nesakara 'gã 'i: “A'jea futat. 'Gã Ku'jywa 'ga remiayuwaretea. A'eramũ 'gã 'ã 'ga 'jawe 'gã ojee iporomutare'ema 'gã nereko esagei”, 'jau nipo 'gã pë nesaka. Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo pãwë pãwë janee. Kwara 'ga imuenyu esage ma'e 'gã nupe, ia'wyre'ema 'gã nupe we. Amana 'ga imogyrukaa mama'e esage apoara 'gã nupe, mama'e tywera apoara 'gã nupe we— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴⁶—Pejejee iporomutat ma'e 'gã nereko esagea etee sipo Janeruwarete 'ga afutat? Pejejee iporomutare'ema 'gã nereko tywera sipo 'ga afutat? Naani. Pë mepy sipo 'ga pejejee iporomutat ma'e 'gã nereko esage are? Naani. Nomepyi futari 'ga pë nupe. “Itywerete 'wyrriara upe ka'aranũ reroara 'gã”, 'jau 'ã pëẽ jepi. A'etea 'gã miamũ wereko esage ojee iporomutat ma'e 'gã. ⁴⁷Pejejee iporomutat ma'e 'gã nupe etee oporogyta ma'eramũ 'ã pejejemogyau Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã miamũ oporogytau ojee iporomutat ma'e 'gã nupe. A'eramũ je 'jau pë nupe: 'Gã nupe juejue ki peporogyta. Pejejee iporomutat ma'e 'gã nupe, pejejee iporomutare'ema 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe pejeporogytau pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ⁴⁸—Janeruwarete 'ga 'ã mama'e esagea etee wapo pãwë pãwë janee. A'eramũ ki pëẽ pejejemogyau 'ga 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

6

Pejejueape kasi pemono mama'ea Jarejuwarete 'ga upe ne

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau akou 'gã nupe, 'gã mu'jau 'gã neko esage are: —Jarejuwarete 'ga upe mama'e apou kasi peapo amutee 'gã nupe pejejee 'gã moporesakawamũ etee ne. Pënemapio resakara 'gã nipo 'jau: “Kuu. Esage ma'e 'ga ra'e”, 'jau nipo 'gã pë nupe. A'eramũ nipo nanuaramũ Janeruwarete

'ga pē mepyawe'em pēnemiapofer are. Aipo 'gā 'ea te futat pēnemiapofera repya ra'e — 'jau 'ga 'gā nupe. ² —A'eramū pēē, imama'e'ema 'gā nupe mama'e mono re imonowe'em amutee 'gā neape. Pejejuea tywi pejejaupe mama'e mū monou miamū pēē imome'wawe'em pejejaupe, pejejerowiaraipe'ema pejemiapofer are. Sā'ā ae mama'e esage apoaramū. Nan tee futat aipo 'gā numiamū. A'ere 'gā iapoi amutee 'gā ojee 'gā moporesakawamū etee. Judeu 'gā jatykaaw ipe kwaiwete 'gā ajatykau 'upa. A'eramū 'gā 'gā neape mama'e monou imama'e'ema 'ga amū upe. Amunawa myter ipe nanē 'gā mama'e monou 'gā nupe nū. Wemiapoa 'gā iapou mytuna 'gā nemiesagamū. 'Gā nupe esaukaripyramū te 'gā iapoi. A'eramū nipo 'gā nesakara 'gā 'jau: “Kuu. Esage pa'e 'gā na'e nū. Mama'ea 'gā omono imama'e'ema 'gā nupe”, 'jau nipo 'gā 'gā nesakawe. A'eramū nipo 'gā nesakarera 'gā 'eawera etee futat 'gā nemiapofera repya. Janeruwarete 'ga 'gā mepyawe'em anure — 'jau 'gā 'gā nupe. ³⁻⁴ —A'eramū ki pēē, ikaraemāe'ema 'gā amū nupe mama'e mono re, imonou jemime futat. 'Gā nupe imonou kasi amutee 'gā nupe pejesaukar etee ne. Pejekoty'aawa 'gā nupe miamū pēē pejemiapofera mome'wawe'em. Jarejuwarete 'ga upe pejejesakawamū futat pēē iapou. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga pē mepyau pēnemiapofer are — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Jarejuwarete 'ga upe ki pejeje'ega pemono
(Luka 11.2-4)

⁵ —Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou ki, 'ga upe etee futat peje'eg. A'ere 'ā 'ga upe oporogyta 'me ma'e 'gā porogyta 'mei etee 'ga upe. Judeu 'gā jatykaaw ipe 'gā 'ā Jarejuwarete 'ga upe oporogytau 'me ajemogyau. Amunawa pyter ipe nanē 'ā 'gā oporogytau 'me ajemogyau 'ga upe nū. A'ere 'gā amutee 'gā nemianuwamū tee 'gā porogyta 'me 'ga upe. 'Gā wesakawamū etee 'gā porogyta 'mei 'ga upe. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'gā mepyawe'em anure — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee. ⁶ A'eramū 'ga 'jau wenupara 'gā nupe:

—Pejemogy kasi 'gā 'jawe ne. Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau pejejepe'au'i 'gā nui ra'ne. Pejejetee pejewau peje'ŷina pejeporogytau 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe ete'i futat peporogyta pejemogyau. A'eramū nipo 'ga anure pē mepyau ojeupe pēporogyta are — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe, 'gā mu'jau ee.

⁷ —Peporogyta ekoete kasi Jarejuwarete 'ga upe ne, 'ga upe pejeporogytau ne. 'Ga rerowiare'ema 'gā oporogyta 'me etee 'ga upe. Oporogytau 'me kwaiwete 'ga upe. “Ojeupe je porogyta kwajamū nipo 'ga jeje'ega renuwi”, 'jau 'gā ojeupe numiamū. ⁸ A'ere kasi peporogyta 'ga upe aipo 'gā 'jawe ne. Pejejea'awa etee peenūi 'ga upe. Ojeupe peporogyta enune 'ga pēnemifutara kwaawi. A'eramū ki pēē pejemifutara etee enūina 'ga upe — 'jau 'ga 'gā nupe. ⁹ —Nan iki peporogyta 'ga upe:

“Kiapi'ni. Ene 'ā Oreruwaretea. Ywag ipe 'ā ere'ŷi. A'eramū ore oroje'ega arajupa enee.

Tene muoryp ki 'gā najuejue etee.

¹⁰ Kamēsīete ki 'gā najuejue etee tene rerowiat ajemogyau.

Kamēsīete tere'ŷi 'wyrīaramū oree najuejue etee 'jau.

Ywagipewara 'gā 'ā mama'ea wapo eneremifutar imū etee futat.

Nan tee futat ywy pewara 'gā iapoa ore arafutat.

¹¹ 'Awamū ki mama'ea emut oree oreremi'uramamū.

¹² Norerea'aru'jawi ore mama'e tywera orojeupe 'ga iapoawer are.

A'eramū ki ene ejea'aru'jawe'emamū oretywer are.

¹³ Ore mamuakat futar iki ape mama'e tywera apoe'em are.

Mama'e tywera jar awi ene ore a'gwau, mama'eukwaawa 'wyriar awi', pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga upe 'gã porogyta are.

¹⁴ —'Gã amũ pejejereko tyweawer are pëë 'gã naykae'emamũ Janeruwarete 'ga nanë nepë naykai pënemiapo tywer are. Imoia etee futat 'ga pëtywera pë nui. ¹⁵ A'ere 'ga pejejuaykapawe'emamũ 'ga nanë pë nakyaupawe'em ee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹⁶ —'Ga upe pejeporogytaawa upe iwaëmauwe pëë pejewau pejememi'ware'ema pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Aipoa esage. Aipoa Janeruwarete 'ga amuoryp. A'ere kasi pejejeakwara pemu'arasig ee ne. Janeruwarete 'ga remiayup 'me 'gã i'arasig ajemogyau. Weakwara nipo 'gã imotyapa ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Kwe 'ga ty'ara weroporogyta Ku'jywa 'ga upe ra'e”, 'jau nipo 'gã nesakara 'gã 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'eawera etee futat 'gã nemiapofera repya. Janeruwarete 'ga nomepyi futari 'gã ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. ¹⁷ —A'eramũ pëë 'ga upe pejeporogytaawa upe iwaëmauwe pejelowaeita, pejemoyma pejeje'wyr awi peje'jãue'ëwe. ¹⁸ A'eramũ pë nesakara 'gã ty'ara pereko kwaape'ema ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga etee futat ikwaapa 'ũina. A'eramũ 'ga pë mepyau ee anure— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Jarejuwarete 'ga ree 'gã mu'eawet
(Luka 11.34-36; 12.22-34; 16.13)

¹⁹ —Anure nipo Janeruwarete 'ga pë mepyí ojeupe pënemiapofer are. A'eramũ ki pëë pejejea'aramũ pejejeupe imepyram are. 'Au kasi pemomytun pejekaraemã ne. 'Auwara mama'ea teepaw etee. Jypemeruua etee taity a'upap. Itaju apopyrera miamũ eposipopora etee a'upap. Muna'ywa nanë amunarũmũ pëkaraemã are 'jau. A'eramũ ateepawamũ etee pë nui. ²⁰ A'eramũ ki pëë mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe etee. A'eramũ 'ga anure mama'e esage monou pë nupe, ojeupe pënemiapofera mepyawamũ. Peu te mama'ea nateepawa'uweri. Nitywi futari mama'e matepaara. Nitywi futari jypemeruua. Naeposipopori futari mama'ea. Nitywi futari amunarũ ma'ea peu. ²¹ Ojeupe pëë mama'e aporamũ 'ga mama'e mũ mÿigatui pë nupe peu ojepyri. Ojeupe pënemiapofer imũ etee futat 'ga pë mepyau peu. Ojeupe kwaiwete mama'ea pëë iapo re 'ga kwaiwete futat mama'e mÿigatui pë nupe. Ojepyri peo re te nipo 'ga wemimÿigatufera muri pë nupe. A'eramũ ki pëë mama'e apou 'ga upe kwaiwete futat. 'Auwara karaemã momytunara 'gã ea'at 'auwara ako ma'e are etee ajemogyau. A'ere ywag ipe karaemã momytunara 'gã nearamũ Jarejuwarete 'ga ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²²⁻²³ —Tata reny 'jawe aereaa. Sãã tata enya mama'e resaukara janee. Nan tee futat jarejeau jane mama'e resagi. Ea ma'e 'gã wesak katu katu futat mama'ea. Eawep ma'e 'ga te aje 'ã nuesakatui mama'ea. Nan tee futat pëë. Ea ma'e 'gã 'jawewaramũ pëë pëneapyo pejemogyau jeje'eg are, erowiaa pejemogyau. A'eramũ pëë mama'e apou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere eawep ma'e 'jawewaramũ nepëneapyoi futari jeje'eg are. Neperowiari jeje'ega. A'eramũ pëë pejemifutar imũ etee futat mama'e apou pejemogyau. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe pëë— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ —Namukũja 'wyriara 'gã nemiayuamũ rũi 'ga amũ rekoi. Noporowykya'uweri 'ga amũ mukũja 'wyriara upe. Kasi a'e pe 'ga majepeja 'ga ree etee 'ga poromutaramũ akou ne. Ajepeja 'ga ree jëmĩ oporomutare'emamũ ne. Wemifutara 'ga je'eg imũ etee mama'e apou ne. A'eramũ 'ga wemifutare'ema 'ga je'eg imũ mama'e apowe'em ne. Nan tee futat pëë.

Pejeka'aranũũ kwai are etee ea'at ma'eramũ nepẽnea'aru'jawi Jarejuwarete 'ga ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁵—Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Pẽnea awi mama'e are etee pejemogyau, je 'i pẽ nupe. “Ma'ja je i'wau 'awamũ”, pe'je awi pejejeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Pẽnea'ar awi pejejaity are etee pejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk pejemogyau, 'jau je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —'Ga te 'ã pẽ apo rakue. A'eramũ 'ga ojee pejemogypygamũ mama'e mua pẽ nupe. ²⁶ Sã'ã wyra'ia. Wyra'ia 'ã nuapoi agawewi mama'ea. Nitywi agawewi 'ã mama'e tymawa. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga mama'ea omono jupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Niapoi agawewi wyra'ia 'ga upe. A'etea 'ga ojejukau ee. Pẽẽ taetu aje 'ã aeramũ 'ga upe. A'etea sipo 'ga nojejukai pẽ nee?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁷—Peko sipo amũ pejeymane'em are ete ea'at ma'eramũ amũ pejeymane'emamũ namutat?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naani. Nia'wuri futari aipoa miamũ pẽ nupe ee pẽnea'ara. A'etea te nipo pẽyman pejemogyau. Pejeywyr are tee pejejea'aramũ miamũ pemanũ futat. Mama'e are etee pẽnea'at pẽ nekoa nepẽ koga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸—A'eramũ ki pẽẽ pejejea'are'emamũ pejemogyau pejejaity are ete. Sã'ã 'ywotyra jũ mewara. 'Ywa 'ã noporowykyi agawewi opotyr are. A'ere 'ã ipotyra esageteeramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁹—Ymã te janepytunera 'ga, Sarumãu 'ga, ikaraemã kwai ma'ea rakue. 'Ga te 'ã taity esage ma'ea rakue. A'ere 'ã 'ywotyra te 'ga raity esage apyraawi. ³⁰ 'Ywotyra 'ã majepi'ara rupi etee wesageramũ. A'eramũ 'ã ai'iwe opyijagamũ. A'eramũ nipo 'ga amũ iapyau. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga omokaturam ipotyra jupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jupe iapo re sipo 'ga nomonoi mama'e esagea pẽ nupe? Pẽẽ taetu aje 'ã pẽnesage 'ywotyra resage apyraapa 'ga upe. Ma'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaraipe etee 'ũ? Pe'je 'ga rerowiaa a'jea futat pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹—Au'je mama'e are etee pẽnea'ar ire. Pejemuaẽm awi pejejemi'uram are etee. Pejemuaẽm awi nanẽ pejejaity are etee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³²—Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te ajemuaẽm mama'e are etee. A'ere kasi pẽẽ 'gã 'jawe peko ne. Janeruwarete 'ga pẽnemifutara okwaap. Ojejuka 'ga pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³³—Jarejuwarete 'ga remifutar are etee pejejea'aramũ pejemogyau. 'Ga je'ega renuw are ki pẽnea'at. “Ga remifutar imũ sipo je mama'e apoi” 'e are etee ki pejejea'aramũ pejemogyau. Wemifutar imũ mama'e apo are pejejuka re 'ga mama'e esage muri pẽ nupe, ojejukau pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁴—A'eramũ ki pẽẽ pejemuaẽme'ema ai'iwewar are. “Au'je pa 'awauwewara kwy”, pe'je ki pejemuaẽme'ema ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

7

Pẽpota'wa ki pejejee (Luka 6.37-38, 41-42)

¹—“Nepẽa'wuri pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je kasi 'gã amũ nupe ne. Aipoa 'gã nupe 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo ne'i pẽ nupe. “Mama'e tywerete 'ã ereapo ekou”, pe'je kasi 'gã nupe ne. Aipoa 'gã nupe pẽẽ 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanẽ aipo ne'i pẽ nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. ²—'Gã nupe pẽ'eawera 'jawerimũ etee futat nipo Janeruwarete 'ga 'i pẽ nupe. Mama'ea 'gã nupe iapoawera 'jawerimũ etee futat Janeruwarete 'ga iapoi pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. ³⁻⁴—Najuejue etee futat pẽtywet. A'eramũ pẽẽ “Itywet ma'ea pẽẽ” 'jawarũe'em pejejaupe. A'eramũ ki pẽẽ pejejaupe aipo 'e enune pejetywera ra'ne etyka. ⁵—“Najetywi je tetywera

pyu”, pe'je nipo numiamũ. A'ere p̄typ futat. A'eramũ p̄ẽ pejetywer awi ra'ne pejepoia. A'ere pejewirera tepepoat 'jau. “Ere epoia etywer awi”, tepe'je pejewirera 'ga upe 'jau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Sã'ã ae 'ywa tuwyrera weape i'aramũ ajuea pewara resage'ema ajau. A'eramũ 'ã ae enuẽmukaa ra'ne wea awi. Ojewi enuẽm ire 'ã ae ojoma'e resaka ajuea awi. Nan tee futat ae otywer awi ra'ne ae poiri. A'ere ojopooa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶ —Pe'je pejewau kwe pewara 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree, a'e je 'awamũ p̄ẽ nupe. Ee iporenuwiwere'ema 'gã nipo e'i p̄ẽ nupe: “Noreporenuwiwiri ore 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã p̄ẽ nupe. A'eramũ p̄ẽ 'ga mome'wau'jape'ema 'gã nupe. Pejewau kamẽs̄ete 'gã nui. Amutee 'gã nupe etee pejewau imome'wau nũ. Kasi a'e pe iparuerowiariwere'ema 'gã mara'neramũ p̄ẽ nee ne. Kasuru jarũ 'jawe aipo 'gã. Sã'ã kasuru jarũa ujare'emamũ ae murukare'ema ojeypyri. Nan tee futat aipo 'gã. Sã'ã tajaarana. Ojeupe ita esage momor ire ipyruuga etee ee. Nan tee futat aipo 'gã — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Esage futat Janeruwarete 'ga

(Luka 11.9-13)

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga upe 'gã porogyta are:

—Ojeupe p̄ẽ mama'e renũjamũ Janeruwarete 'ga imuri p̄ẽ nupe. “Je poar ape” ojeupe 'eramũ 'ga p̄ẽ poari futari. Kamẽs̄ete 'ga pejepoare'emamũ, pejeje'ega pejejemogyau pejeojere'emamũ 'ga upe. Sã'ã mama'e 'ara ae wi. A'eramũ 'ã ae ijaramũ awau ekaa. Esag ire tãmẽjẽ 'ã ae opoia ekar awi. Nan tee futat kasi peojet 'ga upe mama'e renũ awi ne. A'eramũ 'ga mama'e mua p̄ẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Okwara mopogara 'ga 'jawe ki peko. 'Okwara rawopytymo'wog ire etee 'ga poiri imopog awi. Nan tee futar iki p̄ẽ. Pepoit kasi 'ga upe pejeporogyta awi ne. A'eramũ 'ga p̄ẽ poari futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —“Mama'e emut amũ jee” 'jara 'gã nupe 'ga imuri futari. “Je poar ape” 'jara 'gã 'ga opoat futat. Ojeupe peje'egamũ 'ga je'egi futari p̄ẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ —Pejenos̄i kasi mama'ea 'ga upe enũina ne. Mama'e esage tee te 'ga amut p̄ẽ nupe. Namura'uweri 'ga mama'e tywera p̄ẽ nupe. Sã'ã p̄ẽ. “Mama'ea emut amũ jee, Kiapi'ni”, pejeja'yra pejejeupe i'eramũ mama'e katurama etee imonoa pejeja'yra upe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e esagea etee imuri p̄ẽ nupe, “mama'e esagea emut jee” 'eramũ. Ta'yriaramũ sipo ita pemono pejeja'yra upe, mani'oko'o renũjamũ? Naani. ¹⁰ Moja sipo pemono pejeja'yra upe, ipira renũjamũ? Naani. Mama'e esagea etee futat pemono pejeja'yra upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹ —P̄ẽ 'ã aetywera agawewi. A'etea 'ã mama'e esagea etee pemono pejeja'yra upe. Nan tee futat ywag ipe 'ũi ma'e 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga taetu 'ã esage te. Ma'eramũ sipo 'ga mama'e esage mure'ema p̄ẽ nupe, ojeupe p̄ẽ enũjamũ? Amut futat 'ga mama'e esagea ojeupe enũinaramũ p̄ẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹² —P̄ẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pefutat 'gã pejejereko esagea. A'eramũ p̄ẽ nanẽ pejejekau esage 'gã nee nũ. Aipo are Moisesi 'ga ikwasiari inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ ikwasiaa ee rakue nũ— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

Mukũi pea

(Luka 13.24)

¹³⁻¹⁴ —Pe'i'i rupi ki pekwap. Pe'i'ia ywag ipe oo ma'ea. A'ere noko ayeteramũ jupi ae oa. Amume'riramũ etee te peo aipoa pe'i'i rupi. Pe'i'i

rupi oo ma'eramũ etee te peo Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ warãu rũi pejejemogyau peu. Peuu rupi ae oa te ajee naayi futari numiamũ. Kwaiwete te 'gã oi peuu rupi. A'ere peuu rupi oo ma'e 'gã oi mama'eukwaawa rapyaw ipe te. Peu futat 'gã oi ajemogyau nakwaparimũ warãu rũi. Peu 'gã awau ajemogyau tywet— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

I'me ma'e are 'gã mu'eawet
(Luka 6.43-44)

¹⁵ —A'eramũ ki pẽẽ pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararũare'ema 'gã nui. 'Ga je'ega nipo 'gã omome'u 'me pẽ nupe. 'Ga je'ega mome'wara 'jawe futat nipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i. “Tamomoirukat 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, e'i tee 'gã ajemogyau. A'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁶ —'Gã je'eg are ki pekwaap 'gã. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee 'gã mama'e mome'uramũ pẽẽ 'gã kwaapa. “Aipo 'gã a'jea futat 'ga je'ega omome'u”, pe'je ki 'gã je'ega renupa. 'Ga 'eawer imũ moromu'jare'ema 'gã sigaty etee omome'u 'ga je'ega ajemogyau. Sã'ã y'waa 'ywa. Nooi ae ju'yw are maga rekaa. Nopo'oi ae mamãũũa amyneju 'yw awi. Nan tee kasi peo moromu'jat tywera 'gã je'ega renuwu'japa ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Y'wa 'yp katurama i'a katuram tãmẽjẽ futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. Y'wa 'yp katurama pekwaap i'a esage are. ¹⁸ Ni'a katurama'uweri futari y'wa 'ywa tywera. Y'wa a'wyre'ema etee 'ã akã are. Y'wa katurama 'aa o'ywa katurama 'jawe tãmẽjẽ futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ¹⁹⁻²⁰ —Nan tee futat pẽẽ. Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywera 'gã ia'wyre'ema futat. 'Gã je'eg are pẽẽ moromu'jat tywera 'gã kwaapa tãmẽjẽ futat. O'me are 'gã mu'e re nipo moromu'jat tywera 'gã wa'wyre'emamũ. Sã'ã y'wa a'wyre'ema jara 'gã y'wa 'ywa retyga imonoa imomoa tata pe. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga moromu'jat tywera 'gã monoi imomopoa mama'eukwaawa rapyaw ipe anure— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Janeruwarete 'ga remiayuwarete
(Luka 13.25-27)

²¹ —“Ore 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, e'i futatee nipo 'gã amũ. “Jejui 'ga Ore-jararetea”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere 'gã nosei futari ywag ipe. Nuapoi futari 'gã mama'ea Jeruwarete 'ga remifutar imũ. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. A'eramũ 'gã osowe'em ywag ipe. 'Ga je'ega renupara 'gã etee futat oo ajemogyau ywag ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²² —Anure nipo Jarejuwarete 'ga rowase pejemajatykaaw ipe kwaiwete 'gã 'i ekoete jee: “Jarejuwarete 'ga je'eg are ore oi kwe pewara 'gã mu'jau ikue”, 'jau nipo 'gã jee. “Eneremiayuwa 'jawe futat ore mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui. Eneremiayuwa 'jawe futat ore aeremiapoe'ema apou ikue”, 'jau nipo 'gã jee— 'jau 'ga 'gã nupe. ²³ —A'ere nipo je 'i 'gã nupe: “Pẽẽ pekwap futat je wi muku. Jeremiayup 'mea te pẽẽ. Mama'e tywera apoarera te pẽẽ”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

I'akwaap ma'e
(Luka 6.47-49)

²⁴ —Jeje'ega renuparamũ pẽ'akwaap pejejemogyau. Sã'ã i'akwaap ma'e 'ga 'oga mÿja ywy ãtã pype. ²⁵ Kwaiwete agawewi 'ã amana 'ua. Ywytuu agawewi 'ã erua. A'etea 'ã 'oga nu'ari futari ywytuu upe. 'Y ruwiretea miamũ 'ã owaẽme'ema jupe. A'eramũ 'ã aipoa 'oga awawe'em ppy pe. Nan tee futat jeje'ega renuparamũ pẽẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —A'ere jeje'ega renupare'emamũ pejemogy i'akwaawe'ema 'ga 'jawe. I'akwaawe'ema 'ga te

ajee 'oga omŷi amũ 'y apopewa pype. ²⁷ A'eramũ amanakyr ppy are we 'ga roga awau ppy pe 'ga wi. A'eramũ futat 'ã 'y rypojuaga 'ga roga retyka 'ga wi. A'eramũ nipo jeje'ega renupare'emamũ pẽẽ aipoa 'oga apoara 'ga 'jawe etee futat. Aipo 'ga 'jawewaramũ nipo pẽẽ anure pejepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸⁻²⁹ Jejui 'ga porogytapaw ire, 'ga renuparera 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe. —NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei — 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree.

8

Ipito'om ma'e

(Maku 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga 'ua ojypa ywytyr awi nũ. Kwaiwete 'gã 'ua ojypa 'ga reewe te futat. ² Poje ipito'om ma'e 'ga amũ 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³ Aipo ojeupe 'erauwe Jejui 'ga opo monou 'ga 'arimũ:

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Oje'arimũ 'ga po mono ppyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka. ⁴ 'Ga mokã'ẽ re Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resag ire 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat — 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ ipito'om ma'efera 'ga awau ojeupe 'ga 'eawer imũ etee futat iapou.

Jefaruu 'ga remiayup

(Luka 7.1-10)

⁵ Kafanaũ pe 'gã waẽm ire jefaruu 'gã 'wyrira'ri 'ga amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Tapy'ŷi amuteea te 'ã 'ga, romanũa te 'ã 'ga. ⁶ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Jeremiayuwa 'ga ojero'wu 'upa ayrũgatugatu 'ga 'upa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁷ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere iruukwe. Too ene rupi 'ga katu'oka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁸ —Naani nũ'ũ. Ene 'ã kũima'eeteetea te. Je 'ã akotee ma'ea te. Eje'eg imũ etee futat ekatu'ok 'ga. “Ojekatu'ok futat 'ga” ene 'eramũ 'ga jekatu'ogi futari — 'jau 'ga Jejui 'ga upe. ⁹ —Je 'ã jefaruua. A'eramũ je te'wyrira 'ga je'eg imũ etee futat mama'e apou tekou jepi. Je 'ã jefaruua 'gã 'wyrira'ria. Sẽg jeremiayuwa jefaruu 'gã pytuna. A'eramũ jeremiayuwa 'gã jeje'eg imũ etee futat mama'e apou ajemogyau. 'Ga amũ upe je 'jau: “Ere ewau peu jee”, 'jau je 'ga upe. A'eramũ 'ga awau. Ajepeja 'ga upe je 'jau jepi: “Ere ejua 'au je pyri”, 'jau je 'ga upe jepi. A'eramũ 'ga 'ua je pyri jepi. Tejeupe oporowyky ma'e 'ga

amũ upe je 'jau: “Ekwap mama'e apou jee”, 'jau je 'ga upe. A'eramũ 'ga jeje'eg imũ etee futat mama'e apou jee jepi. A'eramũ ene nanẽ eje'eg imũ etee futat jeremiayuwa 'ga katu'oka jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau wewiri ako ma'e 'gã nupe:

—Israeu juapyrera agawewi 'ã pẽẽ. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Inãinãĩ'ĩ etee futat 'ã pẽẽ je rerowiaa pejemogyau. Ko 'ga judeue'ema agawewi. A'etea 'ga je rerowiat kwaiwete ra'e jepi— 'jau Jejui 'ga wewiri ako ma'e 'gã nupe. ¹¹—Peapyaka jeje'eg are? Anure nipo kwaiwete 'gã oi osou ywag ipe. Amunap tesirũmer awi we futat nipo 'gã oi ajatykau ore ree ywag ipe. Peu futat 'gã jemi'wari ymãwarera 'gã pyri. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã pyri nipo 'gã awau ojemi'waa. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'gã je rerowiat ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã awau ajatykau ore ree peu Jarejuwarete 'ga pyri. ¹² A'ere 'ã judeu 'gã jẽmĩ naani. Ywag ipe oo ma'eramera 'gã futat numiamũ. A'ere 'gã naje rerowiari etee. Amume'ri 'gã etee 'ã je rerowiaa. A'eramũ nipo Jeruwarete 'ga je rerowiare'ema 'gã monou 'gã pe'au muku ojewi. Ypytunaiwayay pype nipo 'ga 'gã monoi. Peu futat nipo 'gã wayrũ ojere'emamũ ajemogyau. Aya nipo 'gã nerekou, 'gã maema 'gã na'jywa mokãina 'gã mogyau— 'jau Jejui 'ga wewiri ako ma'e 'gã nupe.

¹³ A'ere 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga upe nũ:

—Ere ewau ejewya eje'wyr ipe nũ. Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ eneremiayuwa 'ga ojekatu'oka enee nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ. Owaẽma ppy we 'ga wemiayuwa 'ga resaka, jaruete 'ga reko esaka. Jejui 'ga 'eawa rupi we etee futat 'ga remiayuwa 'ga ojekatu'oka.

Pedro 'ga rojo ãẽ

(Maku 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ A'ere Jejui 'ga awau Pedro 'ga 'wyr ipe nũ. 'Ga roga pype osouwe 'ga Pedro 'ga rojo ãẽ resaka. Iro'y ãẽ 'upa.

¹⁵ A'eramũ 'ga awau ãẽ popyyka. A'erauwe ãẽ ro'ya atepawamũ ãẽ wi. A'erauwe ãẽ afu'ama okama awi mama'e apou 'ga upe 'ga mojemi'waa.

¹⁶ Kaaruwamũ peuwara 'gã kwaiwete mama'eukwaawa rerekwara 'gã nerua Jejui 'ga upe. A'eramũ 'ga mama'eukwaawa moia 'gã nui, oje'eg imũ etee futat. Ojero'wu ma'e 'gã nanẽ 'ga ikatu'oka nũ. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Isai 'ga 'ga mome'ui rakue:

“Janekaruara 'ga omoit jane wi, jane katu'oka”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Jejui 'ga remiaporama 'ga imome'wau inuga ka'aran are rakue. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka, Isai 'ga 'eawer imũ etee futat.

“Too ene rupi 'jau” 'ga 'eawet

(Luka 9.57-62)

¹⁸ Anure kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. 'Gã nesakawe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Kwe katy soo jareyaapa 'jau, 'y owajara katy 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ 'Gã o enunewe Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Too ene rupi 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe. —Taata tekou ene rewiri kwe pe ene orauwe 'jau— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nipo eneatawet je rupi ki sa? A'ere 'ã je najerogi te tekou a'ĩ kũi. Kasuru'miara te 'ã ok. Ywy kwara 'ã 'ga roga. Wyrri nanẽ 'ã waityramũ

nũ. A'eramũ 'ã kaaruwauwe ojewya 'ua waity pype osea. A'ere je nanarũi. Aset ekoete tee futat je tekou. Tekaarupaw ipe je tesea ekoete tee futat tekou. Je 'ã pēneki'yra agawewi. A'etea 'ã je najerogi tekou. Jeremiayuamũ nan tee futat pejemogy nũ. A'etea futat te eneatawet je rupi?— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Tene ajee jeruwa manũi ra'ne. Tejuwa 'ga manũ re too ene rupi 'jau. 'Ga manũ re nipo a'jea futat tekou ywyapi ene rewiri. Tejuwa 'ga manũa ra'ne je aesak— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²² A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Ene'me awi. 'Awauwe futat ejot je rupi. Eneruwa 'ga manũ re amutee 'gã totym 'ga enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Ywyruru muojeawet

(Maku 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³ A'ere Jejui 'ga u'aa yaruu pype, wemimu'e 'gã netee. ²⁴ 'Gã yaapaw ipe ywyruru 'ua erujewi 'gã nupe. 'Y ryjuapia yara matyneema imotypywyka ja'wyja'wy 'gã nupe. A'ere Jejui 'ga seri etee futat 'upa. ²⁵ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'ga renũina 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere ejua epaka kũi! Sapap jane kũi!— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ Opag ire 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pejekyjau nanimenime 'ũ? Maran ajee nepejemogypygyi etee je ree 'ũ? Nepeesagi nipo pejejepype je rekoa ki sa? Je te 'ã areko pēē. Je rerowia'ri etee 'ã pejepe pejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

A'erauwe 'ga fu'ami oje'ega ywyruru upe, tyjapetega upe nanē nũ. A'erauwe futat ywyruru wojeramũ. 'Y rajapetega nanē wojeramũ nũ. ²⁷ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Ma'e pājē 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?— 'jau etee 'gã ajaupe. — Ywyruru te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kũi. 'Y rajapetega nanē 'ga 'ã imuojea erujewi nũ. Ma'e pājē 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega ywytu upe jepi nũ, ywytu muojera erujewi jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

Mama'eukwaawa rerekwat

(Maku 5.1-20; Luka 8.26-39)

²⁸ Garireja ypiauu owajara katy owaēm ire 'gã oyaruu monou imojekoka Gatara ywy are. Yaruu awi Jejui 'ga ēm ypyrauwe mukũja 'gã 'ua 'ga rowosōu. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã poromũ. Tywy 'arimũ etee futat 'gã nekoi. A'eramũ 'gã 'ua tywy awi Jejui 'ga repejāna. Mama'eukwaawa 'gã muarũukare'ema 'gã mamara'neu 'gã mogyau. Ipojte 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã pyriwara 'gã okyjau 'gã nui. Nooi futari 'gã 'gã pyri. ²⁹ A'eramũ Jejui 'ga resakawe mama'eukwaawa werekwara 'gã muafukajukaa Jejui 'ga upe:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko ape? Norowaēmi we ore orojeroko tyweawa upe— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

³⁰ Aipo 'eramũ mukuu'i tajaurana ajemogyau ojemi'waa. Kwaiwete tajaurana. ³¹ A'eramũ mama'eukwaawa 'jau Jejui 'ga upe:

—'Gã nui ore moir ire ore monoukar ape tajaurana ywyterimũ ore mojejaga— 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

³² —Pe'je ajee pejewau— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'erauwe mama'eukwaawa awau ũ'jāu 'gã nui. Awau ojejaga tajaurana pype. A'eramũ tajaurana mama'eukwaawa ojepepe ijejagamũ erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau enujāna ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

³³ A'erauwe tajaan are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe:

—Ekoay Jejui 'ga 'ua tywy 'arimũ ako ma'e 'gã pirewara omoit 'gã nui ko, imonou tajaan pype ko. A'eramũ tajaan opapa ko— 'jau 'gã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe.

³⁴ A'erauwe amunaw ipewara 'gã 'uapap Jejui 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejepe'au oreywy awi. Nenea'wyri ene ra'e. Orereymawa 'ã ereapisi-pap— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nui.

9

Iteu ma'e

(Maku 2.1-12; Luka 5.17-26)

¹ A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nui. Awau u'aa yaruu pype, awau oyaapa nũ. Oje'wyr ipe 'ga awau ojewya nũ. ² A'eramũ peuwara 'gã teewi iteu ma'e 'ga rerua Jejui 'ga upe nũ. 'Ga rerua 'ga rupia 'ga rupawa reewe Jejui 'ga upe. “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Erekyje awi je wi kũi. Enetywera je amoit ene wi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'ga rerowiare'ema ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Awỹja 'agamũ 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te janetywera omoit jane wi— 'jau 'gã ajaupe. —Enetywera je amoit ene wi 'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi 'ga 'i te janee— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

⁴ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵ —Je upe naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajai nũ kũi— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶ —Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe. Iteu ma'e 'ga je amafu'am pẽ neape— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga fu'ama resaka taje kwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Aeteufera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je pẽtywera moia pẽ nui, iteu ma'e mafu'ama nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Ere efu'ama jui. Ejupawa pyyka erawau eje'wyr ipe— 'jau 'ga 'ga upe.

⁷ Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga afu'ama 'gã neape. A'eramũ 'ga wupawa pyyka erawau oje'wyr ipe. ⁸ A'eramũ esakarera 'gã ajemogyau okyjau, oporesagamũ 'ga ree. A'e pype 'gã aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe.

—Kuu. Namafu'ami sipo 'ga 'ga pa, a'e ako je ko re'ã— 'jau 'gã ajaupe. —Ku'jywa 'ga 'ga amafu'amukat 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã esage ma'eramũ, ki Ku'jyp. Ene 'ã eremafu'amukat 'ga 'ga upe. Epãjẽa 'ã eremut 'ga upe rai'i— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

Mateu 'ga mo'wyawet

(Maku 2.13-17; Luka 5.27-32)

⁹ A'eramũ Jejui 'ga awau watau nũ. Awaw ipe 'ga Mateuramũ je resaka. 'Wyriararete upe ka'aranũ pyykarera je. Jeporowyky je renamũ Jejui 'ga 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga jee, je mo'wya ojeupi.

A'erauwe je tepoia teporowyky awi ejaa inuga a'e pe te futat. A'eramũ futat je tewau 'ga rupi, 'ga remimu'eramũ. ¹⁰ A'ere je 'ga mo'wya teje'wyr ipe:

—Ere ejua ejemi'waa je pyri. Ere ejemiayuwa 'gã nenũina erua erojemi'waa jerog ipe— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'gã 'ua ojem'i'waa jerog ipe. Orojem'i'waaw ipe kwaiwete 'wyrirarete 'ga upe ka'aranũ ppykara 'gã 'ua ojem'i'waa ore pyri. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ 'ua ojem'i'waa ore pyri nũ. ¹¹ Poje fariseu 'gã amũ 'ua ore resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽmu'jara 'ga ojem'i'waa 'wyrirarete 'ga upe ka'aranũ ppykara 'gã pyri 'ũ? Nia'wyr'i 'gã kũi. Mama'e tywera apoara 'gã pype nanẽ 'ga reni ojem'i'waa kũi. Nojem'i'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyr'i 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹²⁻¹³ Aipo 'gã 'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je reko'i 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. Nan tee futat je. Ia'wyr'e'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri. “Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere je naesage ma'eramũ rũi je ruri pẽ katu'oka. Itywet ma'e katu'oka tee je ruri. Pe'je pejewau pejem'u'jau Jarejuwarete 'ga 'eawer are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Je upe mama'e mura esage futat jee.

A'ere pejejee pẽpota'wa esagea taetu esageramũ jee.

Nafutari je tejeupe pẽnemimurera, pejejee pejepota'wa esage'em ire”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet

(Maku 2.18-22; Luka 5.33-39)

¹⁴ Anure Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Juã Batista 'ga remiayuwaamũ ore orojemi'ware'ema futat oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nemiayuwa 'gã nanẽ ojem'i'ware'ema futat oje'ega 'ga upe jepi nũ. 'Ga upe oporogytaawa upe iwaẽmauwe ore orojemi'ware'ema Jarejuwarete 'ga upe oroporogytau jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nanarũi. Niojeri agawewi 'gã 'ã ojem'i'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo 'gã nekokatu resakara 'gã ty'ara rerajemogyi maraka are? Naani. Maraka teepaw ire tãmẽjẽ te 'gã py'arayparamũ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Gã nui akokatu ma'e 'gã jepe'aramũ tee esakara 'gã poiri ojem'i'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã wojere'emamũ ojem'i'war awi oje'pyri je rekoramũ. Ojewi je o re te nipo 'gã nojem'i'wari ajemogyau. Je o re te nipo 'gã 'arasigamũ ajemogyau je ree. A'eramũ te nipo 'gã nojem'i'wari ajemogyau wea'aramũ etee je ree— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ —Ymã te 'ã aeypy 'gã pẽ mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamũ pẽ mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pẽ mu'ei nũ. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogyta aeypy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogyta are ojem'u'e ma'eramũ ki a'ea etee futat pejem'u'e. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojem'u'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytau mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Naperugi ae taity ymanera taity yau pyu. Kasi a'e pe taity yau opoejamũ erojefuapygi etee ne. A'eramũ futat taity ymanera otoroka etee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. ¹⁷ —Y'way yau ae nueko'wogi

yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ ajaiwayramũ erujewi. A'eramũ futat opy'apefugamũ wajaiwamũ yrũ pype. A'eramũ futat wyrũ kakau. A'eramũ ojeko'woka — 'jau 'ga 'gã nupe. —Yrũ yau pype eko'wog ire ojeko'woke'ema. Yrũa kawem nanẽ nõ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. —Nan tee futat nepemojopypea'uweri jeporogytafera morogyta ymaner are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Kũjã ãẽ mũ kũjãmuku ãẽ retee
(*Maku 5.21-43; Luka 8.40-56*)

¹⁸'Ga porogyta 'ga renamũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Judeu 'gã 'wyrã'ri 'ga amũ 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Jera'jyr ãẽ amanũ 'awamue futat ko. A'eramũ ene ejua ãẽ resaka. Epoa ãẽ 'arimũ imonoramũ nipo ãẽ ferawi nõ— 'jau 'ga 'ua 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe. Taesak ãẽ enee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁹A'eramũ Jejui 'ga afu'ama awau 'ga rupi. 'Ga remimu'eramũ ore nanẽ arawau 'gã nupi nõ.

²⁰Orewaw ipe kũjã ãẽ mũ 'ua Jejui 'ga rupisika, 'ga raity pypireme'ywa ppyka. Ojero'wu ma'e ãẽ. Tusi kwara ãẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ãẽ ry ãẽ wi. Ymã te ãẽ rekoi rakue. ²¹A'eramũ ãẽ 'jau ojeupe etee futat: “Kĩã raity pygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ãẽ ojeupe etee futat. A'eramũ ãẽ 'ua 'ga raity pypireme'ywa etee agawewi ipyika. A'etea ãẽ ojekatu'ok 'ga raity pypireme'ywa ppyg ppyrauwe futat. ²²A'erauwe Jejui 'ga ojerowaka amã'jãu ãẽ ree. A'eramũ 'ga 'jau ãẽ upe:

—Erekyje awi kari. Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ je ene katu'oka akiko— 'jau 'ga ãẽ upe.

Ëẽ upe aipo 'ga 'erauwe ãẽ ojekatu'oka.

²³A'ere Jejui 'ga ore reruatau nõ. “Jera'jyra ãẽ ree epoa emono” 'jara 'ga 'wyrã upe orowaẽm ire orosou. Orosouwe Jejui 'ga ãẽ ree ajatyka ma'e 'gã nesaka. 'Ga mo'wyarera 'ga ra'jyra ãẽ rapirũmũ ãẽ rerekou. Jumi'ara'nĩ moje'egara 'gã nanẽ 'ga esaka nõ* Kwaiwete 'gã 'upa 'oga pype. ²⁴A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je peje'jãu pejewau ukupepe. Namanũ ãẽ. Oset tee ãẽ 'upa. Peesag iki je ãẽ momaga— 'jau 'ga 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã 'ga rerekoemãu etee.

—Ene'me awi nõ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap nipo je ãẽ re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau 'gã nupe, “oset tee ãẽ 'upa”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

²⁵'Og awi 'gã mũ'ẽ re 'ga amanũ ma'efera ãẽ poppyka.

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau Jejui 'ga ãẽ upe.

A'erauwe ãẽ ferawi owya afu'ama. ²⁶A'eramũ 'gã ãẽ moferapawera mome'wau imuãina ojepyriwara 'gã nupe.

Mukũi eae'ema 'gã

²⁷Ëẽ moferaw ire Jejui 'ga awau pe awi nõ. 'Ga remimu'eramũ ore arawau 'ga rupi. Orewaw ipe mukũja eae'ema 'gã 'ua ore rewiri wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera! Ore resag ape. Epãjẽ mũ ore katu'og ape— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

²⁸'Og ipe ore se re, 'gã nanẽ awau osou nõ, Jejui 'ga rerowyka. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

* **9:23** Ajamanũnamũ ipypra poromũ jumi'ara'nĩa.

—Je rerowiat te pejepe pejemogyau jepi? “Ore mamã'ê 'ga nũ” 'ea te perowiat pejemogyau?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Aruerowiat futat ore ene— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejuĩ 'ga opo monou 'gã nea are.

—Tejerowiat pejemogyramũ je pẽ mamã'êi— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe futat 'gã amã'jãu. A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe kwe pewara 'gã nupe kamẽsĩete ne, jerera muãje'ema kamẽsĩete amunawa pype ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ A'ere 'gã naani. Nuereko katui 'gã 'ga 'eawera, 'ga rera muãina kamẽsĩete peuwara 'gã nupe.

Ije'ege'ema 'ga

³² Jejuĩ 'ga wi 'gã o ppyrauwe 'gã amũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga rerua Jejuĩ 'ga upe.

—Mama'eukwaawa mũ 'upa 'ga pir are. A'eramũ 'ga oje'ege'ema akou. Mama'eukwaawa 'ga nomoje'egukari imogou— 'jau 'gã Jejuĩ 'ga upe.

A'erauwe Jejuĩ 'ga imoia 'ga wi.

³³ Ojewi Jejuĩ 'ga imoir ire 'ga oje'ega nũ. A'eramũ 'ga resakara 'gã oporesagamũ 'ga ree ajemogyau.

—Niesagi pa jane nanuara Israeu juapyreramũ jarewy pe jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree ajemogyau.

³⁴ A'ere fariseu 'gã nuerowiari 'ga. A'eramũ 'gã 'jau:

—Naani nũ'ũ. Mama'eukwaawa 'wyrara je'eg imũ tee 'ga 'ga piwara moiri 'ga wi nũ'ũ— 'jau futatee 'gã 'gã nupe.

Jejuĩ 'ga ajemuaẽma 'gã nee

³⁵ Pe awi Jejuĩ 'ga awau nũ. Awau 'ga amunawa moyoyka akou. 'Ga remimu'eramũ ore arakou 'ga retee te futat. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga awau 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree:

—Pejetywer awi pẽpõriweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe akou, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'oka akou. ³⁶ Kwaiwete 'gã jatykai 'ga ree, 'ga porogyta renupa. 'Gã nesakawe Jejuĩ 'ga ajemuaẽma 'gã nee. “Karupa'mĩ jare'ema 'jawe 'gã jemogyi. Ojekukawe'emamũ nanẽ nũ. Worypawamũ 'gã ajemogyau. Nitywi futari 'gã poara 'ga amũ”, 'jau Jejuĩ 'ga ojeupe. ³⁷ A'eramũ 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Inãinãĩ'ĩ etee Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã jemogyi. A'ere 'ã kwaiwete je te 'gã jemogyi Janeruwarete 'ga kwaape'ema— 'jau 'ga oree. ³⁸ —A'eramũ ki pẽ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe aipo are: “Emonou'jau'jap ejemiayuwã 'gã emome'waramũ kwe pewara 'gã nupe”, pe'je ki 'ga upe aipo are— 'jau Jejuĩ 'ga oree. —Sã'ã juowuurana. Omonookara ae mũ tywe'emamũ 'ã ototokapaw ekoete. Nan tee futat nipo 'gã 'ga je'ega ojeupe 'gã imome'ue'emamũ 'gã pawĩ etee mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejuĩ 'ga oree.

10

Jejuĩ 'ga remimu'e 'gã

(Maku 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Jejuĩ 'ga wemimu'eramũ ore majatykau ojee, tusiramũ ore majatykau ojee. Opãjẽa 'ga imua ore upe ore moporowykyawamũ.

—Tepājēa je amono pē nupe amutee 'gā poaawamū. Pe'je pejewau mama'eukwaawa moia erekwara 'gā nui. Ojero'wu ma'e 'gā nanē pēē ikatu'oka nū— 'jau 'ga oree ikue.

²⁻⁴ 'Ga remimonoramū orepytuna tusi. Simão, Andre, Tiago, Juã, Filipe, Patarumeu, Tome, Mateuramū je, ajepeja Tiago, Tadeu, ajepeja Simão, Judas. Mīmeramū ore Jejui 'ga remimu'eramū. Simão 'ga mukūi 'ga rera. Pedro 'ga rer irūa. Ajepeja Simão 'ga rera nanē mukūi nū. Serote 'jau 'ga rer irūa. Andre 'ga Pedro 'ga rewirera 'ga. Tiago 'ga rewirera 'ga Juānamū. Sepeteuramū Tiago 'ga ruwa 'ga Juã 'ga retee. Je Mateuramū 'wyrara upe ka'aranūū pykareramū. Ajepeja Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Judas 'ga nanē mukūi 'ga rera nū. Iskariote 'ga rer irūa. Kūima'e tywera 'gā nupe 'ga monoara 'ga poromū. Mīmeramū ore Jejui 'ga remimonoramū.

Jejui 'ga wemimu'e 'gā monoawet

(Maku 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Wemimu'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gā nupe. A'ere ki judeu 'gā nupe etee je mome'u pejepe. Judeue'ema 'gā nupe kasi je mome'u pejepe ne. Samari ywy pewara 'gā nupe nanē je mome'wawe'em nū. ⁶ Israeu juapyrera 'gā nupe etee futat pejewau morogyta esage mome'wau. Sã'ã karupa'mī ka'jama ujar awi. Nan tee futat Israeu juapyrera 'gā jemogyi. Ymã te 'gā ypya Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi rakue. A'eramū 'gā 'ga kwaapa katu katu rakue— 'jau 'ga oree. —A'ere 'awauwara 'gā nokwaawi futari 'ga. 'Ga remifutara nanē 'gā ikwaape'ema nū. A'eramū 'gā ajemogyau karupa'mī ka'jama 'jawe— 'jau Jejui 'ga oree. ⁷ —“Otywer awi opoit ma'e 'gā Janeruwarete 'ga omogy wemiayuamū. A'eramū ki pēē pejepoia pejetywer awi”, pe'je ki pejewau 'gā nupe. ⁸ Ojero'wu ma'e 'gā pēē ikatu'oka. Amanū ma'e 'gā pēē imoferapa. Ipito'om ma'e 'gā pēē imokã'jãu. Mama'eukwaawa pēē imoia mama'eukwaawa rerekwara 'gā nui— 'jau Jejui 'ga oree. —Tepājēa je amono pē nupe. A'ere naje mepyi pejepe tepājēa pejejeupe imono are. A'eramū pēē pejewau 'gā katu'oka ekoete te futat pejejemogyau. “Je mepyi pejepe. Pejekatu'okawera pemepi jee”, 'jawe'em futat pēē 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

⁹ —Ka'aranūūa kasi peroo ne. ¹⁰ Pejekaraemã nanē erawawe'em nū. Pejejyrū, pejepyapaap. Mīmera miamū kasi peroo ne. Pejepir arewara etee futar iki peroo. Ywyrã nanē pēē erawawe'em pejepo pe. Ojeupe peporogytaramū 'gā pē mojem'i'waa. Aipoa esage— 'jau Jejui 'ga oree.

¹¹ —'Gã 'wyrarete upe pejewaẽma pejewau pejeseawa rekaa. “Pe'je pejeju pejesea 'au ore pyri” 'jara 'gã noga pype etee futar iki pejup. Peo kasi kwe pe pejejemogyau ne. ¹² 'Gã nog ipe pejewau ki “Awamū Janeruwarete 'ga nepē mu'arasigukari pē mogyau”, pe'je pejewau pejesou 'gā nupe. “Arafutar ore Jarejuwarete 'ga pē muekõãja pē mogya”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹³ —“Pe'je pejeju pejepytan ore'wyr ipe” 'gã 'eramū ki pe'je 'gã nupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga aku'i muri pē nupe, pē mopy'ata'wau a'jea futat”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. —“Narafutari ore pēpyta oroje'wyr ipe” 'gã 'eramū pēē 'jau 'gã nupe: “Janeruwarete 'ga aku'ia namura'uweri pē nupe”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁴ —A'eramū nipo pēē pejewau majepeja 'gã amū 'wyr ipe nū. A'eramū nipo 'gã 'jau: “Noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pē nupe. A'eramū ki pe'je 'gã nupe “Janeruwarete 'ga 'ã wemiayuamū pefutar numiamū. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga. A'eramū nipo 'ga anure pē

mu'arasiga pē mogyau”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree u'ama. — A'eramũ pēē 'gã 'wyrarete awi peje'jãu pejepyapaawa nupãnupãu ajuee, 'yja motototoka jui. “Janeruwarete 'ga pē katu'og are ifuwet numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga”, pe'je ki pejepyapaawa nupãu ajuee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁵—A'jea futat je 'i. Anure, wowase pē majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga Sodom ipewarera 'gã nereko tyweretei Gomora pewarera 'gã netee. Sodom ipewarera 'gã ityweretei Janeruwarete 'ga upe, Gomora pewarera 'ga netee rakue. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are. A'ere “noreporenuwiwiri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are” 'jara 'gã Sodom ipewara 'gã tywera apyraawi. A'eramũ nipo 'ga taetu 'gã nerekou tyweaete etee te nũ Sodom ipewarera 'gã apyraapa— 'jau Jejui 'ga oree.

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Maku 13.1-13; Luka 21.12-19)

¹⁶—Sã'ã kasuraa tajau jarũ pyterimũ isea. A'eramũ 'ã tajaua iu'wau. Nan tee futat pēē. Jarejuwarete 'ga kwaapare'ema 'gã pyterimũ pese. 'Gã amũ nipo amara'neramũ akou pē nee. A'ere ki pē'akwaap pejejemogyau 'gã nupe. Pejepota'waramũ etee futar iki 'gã nee— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁷—Pejea'gu te ki ajee pejejerowiare'ema 'gã nui. 'Gã amũ nipo pē pyyka pē nerawau o'wyria'ri 'gã nowase pē moporogytaukaa o'wyriara upe. Judeu 'gã jatykaaw ipe nipo 'gã amũ pē pyyka pē nupãnupãu. ¹⁸ Je rerowiaaramũ pē nekoramũ nipo 'gã pē pyygi pē nerawau judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã nowase. O'wyriararete 'gã nowase pejejerooramũ pēē je ree morogyta esage mome'wau 'gã nupe. A'eramũ futat nipo o'wyriara 'gã nowase pē nerawarera 'gã morogyta esagea pēē imome'u renuwi o'wyriara 'gã neewe futat— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁹—A'ere kasi pekyje pejejerooramũ ne. “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei”, pe'je kasi ne, pejekyjau ne. Janeruwarete 'ga te peje'egawa amut pē nupe peu pē nerooramũ— 'jau 'ga oree. ²⁰—Napēē tee rũi peporogyta 'gã nupe. Pēnuwarete 'ga 'Agesagea te nipo pē mueapyo pē'eaw are— 'jau Jejui 'ga oree.

²¹—Je rerowiare'ema 'gã nipo wewirera 'ga miamũ futat omono 'gã nupe, ijukaukaa, wewirera 'ga je rerowiar ire. Wa'yra 'gã miamũ nipo 'gã imonou 'gã nupe iapisaukaa. 'Uwa miamũ, oya miamũ 'jau nipo 'gã imonou iapisaukaa 'gã nupe je rerowiaaramũ 'gã jemogyramũ— 'jau Jejui 'ga oree.

²²—Je rerowiare'ema 'gã oporomutare'emamũ je ree. A'eramũ nipo 'gã je rerowiarãmũ pē nee nanē oporomutare'emamũ nũ. A'ere Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojepyri nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau 'ga oree. ²³—Amunaw ipewara 'gã pejejerereko tyweramũ, pejeka'jama pejewau 'gã nui. Ajepeja amunaw ipe pejewau je mome'wau. Israeu ywy pypewara amunawa moyge'emauwe nipo je ruri tejewya nũ— 'jau 'ga oree.

²⁴—Ojemu'e yau ma'e 'gã amu'jara 'ga nuapyaawi futari. I'wyriat ma'e 'gã o'wyriara 'ga nanē nuapyaawi nũ. ²⁵ Ojemu'e ma'e 'ga e'i ojeupe: “Tako temu'jara 'ga 'jawe 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe. Ma'eramũ 'ã je 'i pē nupe: Je rerowiare'ema 'gã je kurapara te ajemogyau. “Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imũ tee 'ga mama'eukwaawa moia 'gã nui”, 'jau futatee nipo 'gã jee je kurapa ajemogyau. A'eramũ nipo 'gã pēē taetu je rerowiarãmũ pē kurapa— 'jau Jejui 'ga oree.

Pekyje ki Jarejuwarete 'ga wi
(Luka 12.2-7)

²⁶—Pekyje awi 'gã nui. Nomima'uweri futari ae mama'ea. Anure te nipo imimipyrera jesaukari katu katu 'gã nupe. ²⁷ 'Awamũ je je'egi pē nupe etee futat. A'ere tepeo jeje'ega mome'wau 'gã nupe najuejue etee futat 'jau

— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁸ —Pekyje awi pejejee ifuewet ma'e 'gã nui. Pë apisi 'gã numiamũ. A'ere 'gã pë'aga nomateepawa'uweri. Jarejuwarete 'ga wi te a'jea futat pekyje ete. 'Ga te a'jea futat pë mateepap ywawuje futat werowiare'emamũ. Pë'aga we futat 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe — 'jau 'ga oree. —'Ga te a'jea futat mama'e tywera ojeupe iapoaramũ ae apisi — 'jau 'ga oree.

²⁹ —Janeruwarete 'ga te 'ã pãjërete. A'ere 'ga jejuka esagei futari ae ree. Peesak wyra'ia. Wyra'ia 'ã niapoi agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga imanũnamũ wesak 'ũina. 'Ga remifutarimũ etee te wyra'ia imanũ. ³⁰ Ae taetu aje 'ã ae ate 'ga upe. Ma'eramũ 'ã 'ga jejukai ae ree taetu— 'jau 'ga imome'wau oree 'ũina. —Pë'awa we futat ojemojopyrũmap ajemogyau pëakag are. Aeakag are ijemogya we futat 'ga okwaapap. “Nojejukai nipo 'ga ore ree?” pe'je kasi ne. Naani. Ojejuka futat 'ga pë nee. ³¹ A'eramũ ki pëë pejekyjawe'em pejejereko tywera 'gã nui— 'jau 'ga oree.

³² —Pejenosĩ kasi je mome'wau 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã nowase pëë je mome'u renosĩe'em ire je nanë najenosĩ pë mome'wau nũ. “Je Jejui 'ga remiayuwamũ je” pëë 'eramũ je ywag ipe peoramũ je nanë futat ywagipewara 'gã nowase a'e 'gã nupe nũ: “Koromũ noko jeremiayuwa 'gã 'ja”, 'jau nipo je pë nupe ywag ipe peoramũ, ywagipewara 'gã nowase pë mome'wau enosõue'em 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ³³ —“Je naJejui 'ga remiayuwa rũi” 'jaramũ je ywag ipe peoramũ pëë 'jawerimũ etee futat nipo je pë nenosõu pë mome'wau Tejuwarete 'ga rowase: “Najeremiayuwa 'ga rũi noko 'agamũ”, 'jau nipo je pë nupe pë mome'wau 'ga rowase. A'eramũ je aipo 'jarera 'gã monou muku tejewi— 'jau 'ga oree.

*Jejui 'ga ree nipo ae ajamueu
(Luka 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ —“Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rur ire nipo ore jamuepawi”, pe'je kasi ne. Naani. Je ree taetu nipo pejamue pejemogyau— 'jau 'ga oree.

³⁵ —Kũima'e 'ga amũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo 'ga ra'yra naje rerowiari. A'eramũ nipo 'gã ajamueu je ree. Kũjã ã mũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo ã ra'yra ã naje rerowiari. ã ra'ytatya nanë nipo je rerowiare'ema nũ. A'eramũ nipo aipo 'gã je rerowiaara ã mueu je ree. ³⁶ Amumë je rerowiaara 'gã pytuna 'gã we futat nipo 'gã nerekou tyweaete je ree. Je rerowiaara 'gã nereko tywera 'gã 'gã pytuna futat— 'jau Jejui 'ga oree.

³⁷ —Pëporomutat 'ã pëë pejepytuna 'gã nee. A'eramũ pëë mama'e apou 'gã maku'iu. A'ere je 'i 'awamũ pë nupe: Jeremiayuwamũ pejekoweramũ ki pëporomutat je ree, pejepytuna 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Pejejuw are, pejeje are, pejeja'yr are. Mĩmera 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Je ree pejeporomutaramũ ki mama'e apou jeremifutar imũ etee je muorypawamũ. “Ereapo awi nanuara ki sa”, 'jau nipo pëpytuna 'gã pë nupe. A'ere kasi eremojerowiat 'gã ne. Jeje'eg imũ etee futat pëë iapou. Kasi a'e pe pëë najeremiayuwa rũi ne— 'jau 'ga oree.

³⁸ —Anure nipo 'gã pë nereko tyweretei je ree, pë apisau je ree. A'eramũ futat nipo pëë mũ je rerowiar awi pejepoia. A'ere pëë je rerowiar awi opoit ma'eramũ najeremiayuwa rũi pejemogy. Jeremiayuwamũ pejekoweramũ jeremifutara etee futat pëë iapou, pejekyjawe'em 'gã pejejereko tywer awi. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau etee ki pëë— 'jau 'ga oree. ³⁹ —“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. “Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara nanë awawe'em ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri nũ— 'jau Jejui 'ga oree. —A'ere “tene 'gã je jukai kwy.

Napoiru'uweri je 'ga rerowiar awi" 'jara 'gã oi futari ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

*Janeruwarete 'ga jane mepyawam
(Maku 9.41)*

⁴⁰ —“Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe”, a'e ako je pē nupe ko. A'jea futat je 'i: Je rerowiarāmū pē nereko esageara 'gã je nanē je rereko esage nū. Je rereko esageara 'gã je muarera 'ga nanē wereko esage nū.

⁴¹ Ojeupe 'ga amū waēmamū nipo 'gã 'jau: “Janeruwarete 'ga 'ga mut janee, ojee jane mu'jawamū. Ma'eramū 'ã oreporenuwiweramū 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã. “Torojejuka esage 'ga ree nanē 'jau nū”, 'jau nipo 'gã. A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga oje'eg are moromu'jarera 'gã mepyi. 'Ga ree ojejuka esage ma'e 'gã nanē 'ga omepy nū, moromu'jarera 'ga repy 'jawe etee futat. Ojeupe 'ga amū waēm ire nipo 'gã amū 'jau: “Koromū esage ma'e 'ga. Ma'eramū 'ã ore jejuka esagei 'ga ree”, 'jau nipo 'gã. A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga esage ma'e 'gã mepyi. A'eramū 'ga esage ma'e 'gã nee ojejuka esage ma'e 'gã nanē imepyau nū, esage ma'e 'gã nepy 'jawe etee futat nū— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴² —A'jea futat je 'i: Anure nipo Janeruwarete 'ga je rerowiaara 'gã nereko esageara 'gã mepyi. 'Yro'ysaga etee agawewi nipo 'gã imonou je rerowiaara 'ga amū upe, i'yuwei ma'eramū. A'etea Janeruwarete 'ga 'yro'ysaga monoara 'gã mepyau 'ga upe imonoawer are— 'jau 'ga oree, kwe pe omome'wawamū 'ga ore monoi.

A'eramū ore arawau kwe pe 'ga mome'wau oropytuna judeu 'gã nupe.

11

*Juã Batista 'ga remiayup
(Luka 7.18-35)*

¹ Ojewi 'ga remimu'e 'gã orauwe Jejui 'ga awau ipyriu'iwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ² A'e pype Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã amū 'ua owaēma Jejui 'ga upe. Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe moromunepawa pype 'ga renaw ipe rakue. A'eramū Juã 'ga 'gã amū monou 'gã moporonuwukaa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amū te ra'u nū?” pe'je ki pejewau 'ga upe jee— 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

³ A'eramū 'gã awau oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amū te ra'u nū?” e'i Juã 'ga enee ko— 'jau 'gã awau 'ga upe.

⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejemiesagera mome'wau 'ga upe. ⁵ “Eae'ema 'gã 'ga amamã'ē akou. Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'am. Ipito'om ma'e 'gã 'ga imokã'jâu. Iapyae'ema 'gã 'ga imuapyau. Amanū ma'e 'gã 'ga imoferapa. Iporiay'i ma'e 'gã nupe 'ga morogyta esage mome'wau akou” pe'je ki, jeremiapofera mome'wau 'ga upe. ⁶ “Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã niku'ipawi futari ajemogyau”, e'i 'ga enee ko, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷ Ojewi Juã 'ga remiayuwa 'gã o ypyrauwe Jejui 'ga oporonupa Juã 'ga rekwawer are ojeypyriwara 'gã nupe.

—Amunawe'em ipe pejewau te maran peesak 'ga rai'i? Ma'ja 'jawe te 'ga rai'i? Sã'ã juowa ywytua erojetyjetyga erekoa. Nan te 'ga rekoi rai'i? Naani te ra'u nū?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nanarūi futat 'ga rekoi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Najuejue etee futat 'ga rekoi oje'egawer imū etee futat 'ga oje'ega 'gã nupe ai'i, wesakara 'gã nupe ai'i. “Pejetywer awi pēpoiriweramū Ku'jywa 'ga imoiri

pě nui”, 'jau pāwē pāwē etee futat 'ga akou 'gā nupe. Kūima'eeteete 'gā nupe, akotee ma'e 'gā nupe 'jau 'ga akou 'ga mome'wau 'gā nupe ai'i— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁸—Taity esagea sipo 'ga wereko eruatau pēnemiesagamū rai'i? Naani. Taity esage ma'e 'gā ako 'og esage pype etee. A'ere Juā 'ga nanarūi. Taity ekoetea etee futat 'ga wereko imunepa. Nu'ari futari 'ga taity esage rerekwar ipe. Ikaraemā kwai ma'e 'gā 'ā waity esage etee te wereko imunepa. A'ere Juā 'ga nanarūi— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe.

⁹—Juā 'ga 'ā Jarejuwarete 'ga mome'wararete ako rai'i. ¹⁰ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Juā 'ga ree inuga rakue. “Koromū jeje'ega mome'wara 'ga”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa inuga 'gā nupe rakue — 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe. —“Tomono 'ga ene renunewe 'jau, kwe pewara 'gā mu'jau ene ree 'jau, ene rura futarukaa 'gā nupe 'jau”, 'jau 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹¹—Aeypy 'gā porogytafera wesageramū agawewi. A'ere Juā 'ga porogytafera te 'gā porogytafera resage apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'awamū je rerowiaara 'gā te Juā 'ga porogytafera apyraawi. Imu'epyre'ema 'gā agawewi 'ā. A'etea 'gā 'ga ma'e apyraapa Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau. ¹²—Juā 'ga ra'ne 'ā 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga ree rakue. “Pejetywer awi pēpouriweramū Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui, pē mogyau wemiayuwamū”, 'jau 'ā Juā 'ga 'gā nupe rakue. 'Awamū 'ā je nanē aipo 'jau pē nupe nū— 'jau Jejui 'ga 'ūina 'gā nupe. —A'eramū kwaiwete itywet ma'e 'gā oreje'ega rerowiaa. 'Gā ku'ia 'gā nerekou. “Arowiat je 'gā je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga jetywera moia je wi, je mogou wemiayuwamū. Tene 'ga rerowiare'ema 'gā je rereko tyweretei kwy. Napoiri futari je 'ga rerowiar awi”, 'jau nipo 'gā aku'iramū ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹³—Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'gā Moisesi 'ga retee imome'ui pē nupe rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga wemimurama 'ga muri, 'ga mogou 'wyriaramū ae upe. Otywer awi opoit ma'e 'gā nipo 'ga imogyau wemiayuwamū”, 'jau 'gā nakue. Juā 'ga nanē Janeruwarete 'ga remimureramū je mome'wau pē nupe rai'i nū. ¹⁴ Ymā te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā amū 'i rakue: “Anure nipo Eliasi 'ga 'jawewaramū ra'ne ijesaukari pē nupe. 'Ga rewiri etee nipo ajee Janeruwarete 'ga remimura 'ga jesaukari”, 'jau 'gā ikwasiaa ee rakue. A'eramū je ee iparuerowiarwet ma'eramū pē mueapyou 'gā je'eg are. Juā 'ga futat Eliasi 'ga 'jawewara. A'eramū 'ga 'ua Jarejuwarete 'ga remimuramamū je renune ai'i. ¹⁵ Ee pejejeapyoweramū ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁶⁻¹⁷—Ma'ja 'jawe te 'awauwaramū pēē?— 'jau 'ga 'gā nupe. —Kunumīarūe'ema 'jawe futat pēē. Sā'ā kunumīa. “Soo jarejerokyau 'jau” 'eramū, “Naani. Najeataweretei je”, 'jau etee 'ā ajaupe. “Pe'je ajee sajeawotee 'ū”, 'jau 'ā kunumīa ajaupe nū. “Najejeawoteeweri futari je”, a'e ako je ko, 'jau ete 'ā kunumīa ajaupe. Nan tee futat pēē. ¹⁸ Juā Batista 'ga 'ā ojemi'ware'ema akou Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'eramū 'ā pēē “mama'eukwaawa 'ga wereko opir are ra'e”, 'jau 'ā pēē 'ga upe, 'ga jemi'ware'emamū rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁹—A'ere 'ā je ruri Juā 'ga rewiri nū. Je 'ā tekou teojere'emamū tejemi'waa Jarejuwarete 'ga upe teporogytau. A'eramū 'ā pēē “Emi'uu 'ā 'ga ra'e”, 'jau etee jee nū— 'jau 'ga 'gā nupe. —“Itywet ma'e 'gā jekoty'aawa 'ga ra'e, 'wyriararete upe ka'aranūū pyykara 'gā jekoty'aawa 'ga ra'e”, 'jau etee 'ā pēē jee nū— 'jau 'ga 'gā nupe. —Kunumī 'jawe pēē. Juā 'ga ree ra'ne 'ā pēē pejeporomutare'emamū rai'i. 'Awamū 'ā pēē je ree nanē pejeporomutare'emamū nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Kunumī 'jawe 'ā pejemogy. Jarejuwarete 'ga je'eg imū mama'ea jane

iaporamũ nipo jane pyriwara 'gã 'i janee: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga 'ã 'i'akwaap. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã neko esagea”, 'jau nipo 'gã janee, janereko esage resag ire— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

Jejui 'ga je'ega moywyrafenawet

(Luka 10.13-15)

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga oje'ega moywyrafena wemiapofera resakara 'gã nupe. 'Gã 'wyr ipe agawewi Jejui 'ga aeremiapoe'ema apou 'gã nowase. A'etea 'gã nopoiri futari otywer awi. A'eramũ Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe:

²¹ —A'e je ki 'ei. Naje moporomutarukari te 'ã pejepe a'i kũi. Pẽporiay'i 'ã pejejemogyau numiamũ a'i kũi. Korasĩ pewaramũ, Pesaita pewaramũ. Mĩmer ipewaramũ 'ã pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ. Pẽ'wyr ipe ako je Jarejuwarete 'ga mome'ui tekou pẽ nupe ikue numiamũ. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka ako tekou pẽ neape ikue numiamũ. A'ere ako nepẽporenuwiweri jeje'eg are ikue. Nepẽpouriweri ako pejetywer awi ikue. Pejetywera retee ako pẽẽ ikue. Tiro pe 'gã katu'og ire amunipo 'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. Sidom ipe. Mĩmer imũ 'gã katu'og ire amunipo 'ã peuwara 'gã poiri futari otywer awi rakue. Tanimuga amunipo 'ã 'gã wereko wapyte'rarimũ otywer awi opoira resaukaawamũ. A'ere ako je 'au agawewi iapoi tekou pẽ'wyr ipe ikue. A'etea ako nepepoiri pejetywer awi ikue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, wemiapofera resakarera 'gã pyu oje'ega magwamagwapa. ²² —A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ majatykaawa 'ara rupi Tiro pewara 'gã majatykau wowase. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete. Sidom ipewarera 'gã nanẽ nipo 'ga erekou tyweaete nũ. 'Gã tywer are wejue nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete etee. A'ere nipo 'ga pẽẽ te pẽ nereko tyweretei kwaiwete. Pẽẽ te 'ã neperowiari 'ga, 'ga pãjẽ resakareramũ miamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²³ —Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ, a'e je 'ã pẽ nupe, Kafanaũ pewaramũ nanẽ nũ. “Ore Kafanaũ pewaramũ oreresage”, pe'je numiamũ. “A'eramũ ore arawau ywag ipe”, pe'je pejejaupe numiamũ. A'ere je 'i pẽ nupe: Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'eramũ futat pẽẽ, a'e je 'ã pẽ nupe — 'jau Jejui 'ga Kafanaũ pewarera 'gã nupe. —Nepepoiri te 'ã pejetywer awi. A'eramũ pẽẽ pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Pẽ neape futat je ako pẽnemiapoe'ema apou tekou ai'i. A'ere ako nepẽpouriweri pejetywer awi ikue. Sodom ipe iapo re amunipo 'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'gã 'wyr ateepawe'emamũ futat rakue. 'Upa we futat amunipo 'ã 'gã 'wyr 'awamũ miamũ futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁴ —Wowase pẽ majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei te futat kwaiwete Sodom ipewarera 'gã nereko tywera apyrapa— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena Kafanaũ pewara 'gã nupe.

Jejui 'ga oporopoariweramũ jane ree

(Luka 10.21-22)

²⁵ A'ere Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. Ene 'ã mama'e jararetea. Ene 'ã ywag ipewara mama'e jara. Ywy pewara jara nanẽ 'ã ene nũ. Ene te 'ã mama'e jararetea. Nai'akwaap ma'e 'gã etee rũi 'ã eremueapyo jeje'eg are. Akotee ma'e 'gã na'ne 'ã eremueapyo ee nũ. I'akwaap ma'e 'gã jẽmĩ 'ã ene imueapyowe'em ee. ²⁶ Ejemifutar imũ etee futat 'ã ene akotee ma'e 'gã mueapyo ee. Nanuara futat te 'ã erefutat rakue— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'jau oje'ega 'gã nupe nũ:

—Jeruwarete 'ga je mu'akwaap mama'e are ikue. Ma'eramũ je 'ã ikwaawi — 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —Jeruwarete 'ga je kwaap katu katu futat.

Nitywi 'gã amũ je kwaaparamũ. Jeruwarete 'ga etee te je kwaap. Je 'ã Tejuwa 'ga akwaap katu katu futat. A'ere 'gã nitywi amũ je 'jawewara Jeruwa 'ga kwaapa katu katuara 'gã amũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã tejemipyryũmera 'gã mu'ei Tejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga kwaapa je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejejua jee jeje'ega renupawamũ je pyri. Tejerowiar ire je jejuka esagei pẽ nee. Pẽẽ mũ mama'e poyjuu rupiara 'jawe. Sã'ã ae mama'e poyjuu upiaramũ. Nan tee futat pẽfuakapawamũ. Pejepy'a'wyrãmũ pejejemogyau mama'e are. A'eramũ pẽẽ pejefuakapawamũ pejejemogyau. Tejerowiar ire je jejukai pẽ nee. A'eramũ nipo pejepy'a'wyre'emamũ mama'e are pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹—Pejemu'e je ree. Jeje'eg are nanẽ pejejemu'jau nũ. Je te 'ã ajemuaẽm pẽ nee. Jeporopoariwet je tekou pẽ nee. Je ree pejejemu'e re nipo pẽẽ pejepy'a'wyre'emamũ mama'e are pejejemogyau. ³⁰Naayi futari jeje'ega renuwa. Ay futat numiamũ. Je futat apoat pẽẽ mama'e apo are teje'eg imũ futat. A'eramũ aye'ema 'jawe akou pẽ nupe. Jeje'ega renuw ire nipo pẽẽ pejeku'iramũ pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12

Morowykye'ema are 'gã mu'eawet

(Maku 2.23-28; Luka 6.1-5)

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ akou. 'Ga rewiri oo ma'e 'gã opy'arayparamũ ajemogyau. A'eramũ 'gã a'ÿja pa'wau erawau opo pe. A'eramũ 'gã ipe'oka i'wau. ²Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Kuu. Emã'ẽ 'gã nee ki sa. Eneremiayuwa 'gã opo'o a'ÿja i'wau ra'e ki sa. “Noporowykya'uweri ae morowykye'ema rupi”, e'i nã'ã Moisesi 'ga jepi re'ã. Juowuuran a'ÿja po'oa aeporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky kasi morowykye'ema rupi ne”, 'jau 'ga 'ã rakue a'i kũ— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga remi-
apofer are? Ymã te 'ã 'ga py'arayparamũ opytuna 'gã netee akou rakue. ⁴A'eramũ 'ã 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou rakue. A'e pe 'ga 'ã kanape pyyka i'wau opytuna 'gã netee rakue. Pekwaap 'ã aipoa. Na'gã nemi'ua rũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee te a'u aipoa rakue. A'etea Davi 'ga a'u opytuna 'gã netee rakue. Ipy'araypat 'gã awau osou peu. A'eramũ 'ga amũ “Nepã'wryi pẽẽ” 'jawe'em 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵—Morowykye'ema rupi mainana nanẽ oporowykyau nũ. Nepemogytai nipo Moisesi 'ga remikwasiarera ka'arana mainana 'gã porowyky are ki sa? Morowykye'ema mũ magwamagwapa 'gã wya rapyau Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'gã amũ “Iro peporowyky morowykye'ema rupi pejejupa” ne'i 'gã 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶—A'jea futat je 'i: Esage futat Janeruwarete 'ga mogytaawa. Esage futat 'ga mogytaawa pype 'gã nemiapofera— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere 'awamũ je rekoi. A'eramũ jeje'ega renuwa wesageramũ futat 'ga mogytaawa pype 'gã nemiapofera apyraapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁷—Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Oseja 'ga upe rakue: “Je upe mama'e mura esage futat jee. A'ere pejejee pẽpota'wa esagea etee esageramũ jee. Nafutari je tejeupe pẽnemimurera, pejejee pejepota'wa esage'em ire”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. Nepẽneapyoi nipo pẽẽ 'ga remikwasiarer are pejejemogyau ki sa. Ee pejejeapyo re amunipo 'ã “Nia'wryi

pēnemiapofera” nepe'jei 'gã nupe, a'ÿja po'wara 'gã nupe. Nuapoi futari 'gã mama'e tywera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸—Je 'ã pēneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pē nupe: “Je 'ã morowykye'ema jara”. A'eramũ je tee pē mu'jau morowykye'ema rupi pēnemiapoe'em are— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ipoteu ma'e

(Maku 3.1-6; Luka 6.6-11)

⁹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. ¹⁰ A'e pe ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. A'eramũ Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ morowykye'ema. Maran sipo 'ga 'awamũ ipoteu ma'e 'ga rerekoi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: “Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga porogytafera ra'e”, sa'e ki 'ga upe a'i kũi— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Esageay te Moisesi 'ga remikwasiarer imũ ae katu'oga morowykye'ema rupi enee?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejejeymawa ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuēmi ywy kwar awi morowykye'ema rupi? Morowykye'ema rupi agawewi nipo i'ari ywy kwara pype pē nui. A'etea nipo penuēm futat jui morowykye'ema rupi. Nepeejara'uweri ywy kwara pype im'ÿina— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Pē nupe pēneymawa repyramũ futat. A'eramũ pēē pejejejukau esage futat ee. Ae taetu ajee 'ã ae ate Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga ajemuaēma iteu ma'e 'ga ree taetu pejejeymaw are pejemuaēma apyraapa. Ma'eramũ sipo jane jarejopoare'ema morowykye'ema rupi? “Pejopoar iki”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ A'eramũ 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo popywau. A'eramũ futat 'ga po ojekatu'oka 'ga po owajara 'jawe etee futat.

¹⁴ A'e resakawe fariseu 'gã awau ũ'jãu jui. Morowykye'ema rupi 'ga katu'ogamũ 'gã amara'neramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã afuewereteteramũ 'ga ree.

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Jemime te ra'u jane 'ga jukai nũ?— 'jau 'gã ajaupe.

Janeruwarete 'ga remipyryrũmet

¹⁵ “Fariseu 'gã ifuewerete te ene ree” 'e renupawe Jejui 'ga awau jui. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. A'eramũ 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'okapap.

¹⁶ 'Gã katu'og ire 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi pejepe 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega mome'wara 'ga upe ka'arana kwasiarukari Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga mama'e apou Isai 'ga remikwasiarer imũ etee futat rakue.

¹⁸ “Koromũ je upe oporowyky ma'e 'ga, jeremipyryrũmera 'ga. Jeremifutararete 'ga. A'eramũ je teku'iramũ tekou 'ga ree.

Te'agesagea je amono 'ga upe 'ga rerekwaramũ. A'eramũ nipo 'ga jepãjē mũ etee futat mama'e apou akou.

Ywy pewara 'gã nupe nipo 'ga jeremiaporama mome'wau akou.

‘Otywer awi opoit ma'e 'gã nipo 'ga imogyau wemiayuamũ’, 'jau 'ga 'gã nupe najuejue etee.

¹⁹ Nimara'nei 'ga ae ree. A'eramũ 'ga oje'egayawe'em.

Wafukaite'ema 'ga kwe pewara 'gã nupe. Ojee etee 'ga ojerowiaraipe'ema.

²⁰ Ajemuaẽm te 'ga ae ree. Ojero'wu ma'e 'gã nee 'ga opota'waramũ.

Iku'ipap ma'e 'gã nee 'ga ojejukau esage. A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau nũ.

Afuakaramũ 'ga 'gã nee. 'Jeruwarete 'ga oje'ega pẽ nupe', 'jau 'ga 'gã nupe, 'ga je'ega 'gã erowiare'emaue.

A'eramũ nipo 'gã 'ga je'ega rerowiaa ajemogyau.

²¹ 'Ga ree nipo judeue'ema 'gã jemogypygi. 'Anure nipo 'ga jane katu'ogi Jarejuwarete 'ga upe', 'jau nipo 'gã ajaupe",

'jau Isai 'ga ikwasiaa Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga mama'e apou 'ga remikwasiarer imũ etee futat.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Maku 3.20-30; Luka 11.14-23)*

²² Anure 'gã amũ mama'eukwaawa rerekwara 'ga rerua Jejui 'ga upe. 'Gã nemierurera 'ga noje'egi futari. Mama'eukwaawa 'ga moje'egukare'ema 'ga mogou. Mama'e resagukare'ema nanẽ 'ga upe nũ. A'eramũ 'gã 'ga rerua Jejui 'ga upe. A'erauwe Jejui 'ga 'ga katu'oka, mama'eukwaawa moia 'ga wi. A'erauwe ikatu'ogipyrrera 'ga je'egi 'gã nupe. Mama'e resaka nanẽ 'ga akou nũ. ²³ A'e resakarera 'gã oporesagamũ ajemogyau Jejui 'ga ree.

—Tÿÿ. Okatu'ok 'ga 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga te 'ũi? Janeremiapesagera 'ga te 'agamũ 'ũi?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁴ A'e renupawe fariseu 'gã 'jau 'gã nupe:

—Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imũ te 'ga 'ga pirewara moiri 'ga wi— 'jau 'gã 'gã nupe. —Pesepu* pãjẽ mũ etee 'ga imoiri 'ga wi— 'jau 'gã 'gã nupe.

²⁵ 'Gã 'eawera kwaapawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã amũ nipo ojo'oka oywy pype ajamueu— 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran sipo 'gã amũ a'eramũ ojo'oka oywy pype ajamueu. Ajaupi etee futat ajuapisaupap, ojomateepapa ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Maran sipo a'eramũ majepeja amunaw ipewara 'gã ojo'oka ajaupi tee futat ajuapisawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ²⁶ —Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa ijomateepawi ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁷ —“Pesepu pãjẽ mũ 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui”, pe'je ako jee ko. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'ja pãjẽ mũ ajee pẽnemiayuwa 'gã mama'eukwaawa moiri 'gã nui jepi? NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi nipo 'gã imoiri 'gã nui jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁸ —Je nanẽ futat 'ã Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat je amoit 'ga wi nũ. A'eramũ pẽe a'e are je kwaapa. “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat ra'e, janeremiapesagera 'ga futat ra'e”, 'jau amunipo 'ã pẽe jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ —Ose sipo muna'ywa ifuakat ma'e 'ga rog ipe, 'oga jara 'ga fare'emamũ? Naani. Nosei futari. Ifuakat ma'e 'ga far ire etee isei 'ga rog ipe, 'ga karaemã pojekau 'ga wi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'eukwaawa 'wyriara ifuakat ma'e 'jawe. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽrete, mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ apyraap. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee mama'eukwaawa moiri 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁰ —Je ree iporomutare'ema 'gã najeremiayuwa rũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeporowyky are je poare'ema 'gã nanẽ naje upe rũi oporowyky. Mama'eukwaawa upe te 'gã porowykyi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹ —Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Janeruwarete 'ga pẽtywera omoit pẽ nui, jui pẽpoiweramũ, je 'i pẽ nupe. A'ere 'ga nomoiri futari U'agesage kuraparamũ

* **12:24** Mama'eukwaawa 'wyriara rera mukũ tapy'ÿja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

pětywera pē nui— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³²—Pěē mū nipo je kurapa agawewi pejemogyau. A'etea nipo Janeruwarete 'ga pětywera moiri pē nui, ojeupe peporogytaramū. A'ere 'ga U'agesage kuraw ire pětywera nomoiri futari pē nui. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mū etee je mama'eukwaawa moiri 'ga wi. “Pesepu pājē mū te 'ga mama'eukwaawa moiri 'ga wi” 'jaramū pē Jarejuwarete 'ga 'Agesage kuraparamū. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga pětywera moire'ema pē nui. 'Awamū miamū 'ga namoiri futari pětywera pē nui. Anure nanē nipo 'ga imoire'ema U'agesage kuraparamū pē nui nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Y'wa 'yp

(Luka 6.43-45)

³³—Y'wa 'ywa 'jawe pēē. Y'wa 'yp katurama i'a katuram tāmējē futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyrī. A'eramū ki pēē y'wa katurama resag ire 'jau jupe: “Agamū 'ywa katurama. Sā'ā i'a katurama tāmējē”, 'jau ki pēē jupe. A'ere pēē y'wa a'wyre'ema resag ire ki 'jau tāmējē jupe: “Agamū 'ywa a'wyre'ema. Sā'ā i'a a'wyre'ema”, 'jau tāmējē pēē jupe esaka— 'jau 'ga 'gā nupe. ³⁴⁻³⁵—Esage ma'e 'jawe futat pejemogy numiamū. A'ere pětywet futat pejemogyau— 'jau 'ga 'gā nupe. —Maran sipo ajee nanuaramū pejemogy esage ma'e 'jawe pejeje'ega? Naesage ma'e arūi futat pēē. Esage ma'e 'gā ea'at mama'e esage are etee futat. A'eramū 'gā mama'e esage are etee futat oporogytau. Ia'wyre'ema 'gā ea'at mama'e tywer are etee futat. A'eramū mama'e tywer are etee futat 'gā oporogytau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³⁶—Pěē mū nipo pejeje'ega ekoete pejemogyau. A'eramū je 'jau pē nupe: Anure wowase pē majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga 'i pē nupe: “Ma'eramū te ereje'eg ekoete ekou rakue?” 'ga 'i pē nupe. ³⁷Pē'eawer imū etee futat nipo Janeruwarete 'ga pē mepyau. Mama'e esage mome'wareramū te nipo ajee Janeruwarete 'ga 'i pē nupe: “Eneresage jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe. A'ere nipo 'ga mama'e tywer are tee nipo peporogyta pejemogyau 'eramū nipo 'ga 'i pē nupe: “Pětywet jee”, 'jau nipo 'ga pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gā enūinawet

(Maku 8.11-12; Luka 11.29-32)

³⁸A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā oje'ega 'ga upe, fariseu 'gā netee:

—Oreremiapoe'ema eapo amū oree. Taruesak 'jau— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁹A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—'Awauwaramū miamū 'ā nepēa'wyrī futari pejemogyau 'ga upe. “Oreremiapoe'ema eapo amū oree”, pe'je 'ā jee numiamū. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pē nupe pēnemiesagamū. Juna 'ga ree etee je pē muea'ari pē mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁰—Sā'ā ipira Juna 'ga mokona rakue. A'eramū 'ga 'ā muapyt osea ipira reweg ipe rakue. Nan tee futat nipo pēneki'yramū je seri muapyr etee ywy pe, 'gā tejuka re— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴¹—Ymā te 'ā Juna 'ga rekoi Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramū rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'ga monou ojemome'waukaa Ninewa pewara 'gā nupe rakue. “Kwe pe ekwap je mome'wau Ninewa pewara 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ā 'ga upe rakue. Ipira amun ire te 'ā Juna 'ga awau Jarejuwarete 'ga mome'wau Ninewa pewara 'gā nupe rakue. Juna 'ga je'ega renupawe peuwara 'gā opoia otywer awi rakue. A'eramū nipo 'gā 'jau pē nupe: “Norokwaawi futari ore Ku'jywa 'ga ikue. A'etea ore orojeupe Juna 'ga 'ga mome'u ypyrauwe oropoit orotywer awi ikue”, 'jau nipo 'gā pē nupe, Jarejuwarete 'ga rowase pē majatykaaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Juna 'ga a'jea futat esage ma'ea

rakue. A'ere 'ã je te esage ma'ea Juna 'ga apyraapa. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴² —Janeruwarete 'ga rowase pë majatykaaw ipe nipo Sepa ywy pewara 'wyriara ëë nanë nipo 'jau pë nupe: “NaKu'jywa kĩa remiayuwa rüi agawewi je ikue. A'etea je ojot muku awi Sarumãu kĩa je'ega renupa ikue. Sarumãu kĩa i'akwaawa agawewi kĩa ikue”, 'jau nipo ëë pë nupe. A'eramü je 'jau pë nupe: A'jea futat Sarumãu 'ga i'akwaap ma'ea rakue. A'ere 'ã je te i'akwaawete ma'ea je rekoi. Ma'eramü gatu nipo 'ã naje rerowiari pejepe, a'e je 'ã pë nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Werekwarera upe mama'eukwaawa jewyawet
(Luka 11.24-26)

⁴³⁻⁴⁴ A'eramü Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nû:

—Pë nui omoir ire nipo mama'eukwaawa ioi ywy akÿme'ema rupi opytaawa mü rekaa akou. A'eramü nipo opytaawa mü resake'emawe 'jau ojeupe etee futat nû: “Maran te 'ã nooi tejekwawer ipe etee futat tejewya nû 'i?” 'jau nipo ojeupe. A'eramü nipo ojewya 'ua werekwarera 'ga resaka. Erekwarera 'wyriar amuteeramü nipo akowe'em ee. Ijekatu'oguu tuwamü. ⁴⁵ A'eramü nipo opytuna majatykau awau. Sete nipo opytuna rerua. A'ea te nipo itywerete. A'eramü te nipo erekwarera 'ga te'arareteramü— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee pëë. Jeje'ega rerowiare'emamü pëtywet pejemogyau jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga y ëë 'ga rewirera 'gã netee
(Maku 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ 'Ga porogyta pype Jejui 'ga y ëë 'ua, 'ga rewirera 'gã netee. Ukupepewara 'gã nupe owaëma.

—Toroporogyta Jejui kĩa upe 'jau— 'jau ëë 'gã amü nupe.

⁴⁷ A'eramü 'ga amü 'jau Jejui 'ga upe:

—Eney ëë 'ut owaëma enerewirera 'gã netee janee. “Toroporogyta kĩa upe 'jau”, e'i ëë oree— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramü Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁸ A'eramü Jejui 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Maranuaramü te pëë jey 'jawe jee? Maranuaramü te pëë jerewirera 'gã 'jawe jee?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁹ A'eramü 'ga wemimu'eramü ore mome'wau 'gã nupe:

—Koromü jey ëë 'jawewara 'gã, jerewirera 'gã 'jawewara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁰ —Jeruwarete 'ga je'ega renuparamü pëë jepytunamü pejemogy, jerewireramü nanë pejemogy nû. Kÿjãmeramü pëë jerenyramü pejemogyau nû, jeyramü nanë pejemogyau nû. Jarejuwarete 'ga remifutar imü mama'e apoaramü jepytunamü pejemogy jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

13

Mama'e a'ÿi tymawet
(Maku 4.1-20; Luka 8.4-15)

¹ Aipo 'ara rupiwewe futat Jejui 'ga uëma 'og awi awau wapyka ypia reme'y'warimü. Ajatyka ma'e 'gã nupe oporogytau. ² A'eramü kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. ³ A'eramü 'ga awau u'aa wapyka yaruu pype. A'eramü 'ga yaruu pype u'ar ire 'gã oporogytau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe, mama'e mü mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. 'Ga renupara 'gã 'upa 'yisiga pype.

—Kūima'e 'ga amū akou oko pe juowuuran a'ŷja momopoa. ⁴ A'eramū a'ŷja mū u'aa pe pe 'ga wi. A'ere 'ga imomopor ire wyra'i ruri i'wau etee 'ga wi. ⁵ Amumera u'aa ywy a'wyre'ema pype 'ga wi. Kwaiwete ita. A'eramū 'yja otywe'emamū jupe. 'Yi tywe'ria te. Jaruete futat opopoa numiamū. ⁶ A'ere nooi apoa kwe pe. A'eramū kwaraya imomŷijaga etee. Ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera a'ŷja u'aa juemy pype. A'eramū jua imoteu etee 'ga wi. A'eramū jawaiwa iapisau etee. ⁸ Amumera a'ŷja te ajee u'at ywy katurama pype. A'eramū opopoa. A'eramū ywy esage pype u'at ma'efera te u'aramū kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa sēg i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sesēta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa trīta i'aa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

⁹—Ee pejejeapyoweramū ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹⁰ Oporogytapaw ire 'ga uēma yaruu awi nū. A'eramū ore 'ga remimu'eramū 'ga rerowyka, oroporonupa ee 'ga upe:

—Ma'eramū te ereporogyta sigaty etee te 'gā nupe? Ma'eramū ene 'gā mu'jau morogytau etee ki 'ei?— 'jau ore 'ga upe.

¹¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Tejuwarete 'ga je'eg imū futat je ruri pē mu'jau 'ga ree. 'Awamū Jeruwa 'ga pē mogyi wemiayuwamū jeje'ega renupa katu katuaramū, a'e je 'ā pē nupe— 'jau 'ga oree. —A'ere je porogytai sigaty etee te pē mu'jau ee. Kasi a'e pe tesirūmera 'gā we ikwaawi erujewi ne, a'e je— 'jau Jejui 'ga oree. ¹²—Jeje'eg are eapyowet ma'eramū Janeruwarete 'ga pē mueapyoi ee. A'ere 'ga jeje'eg are eapyowere'ema 'gā namueapyoi ee. Ee 'gā neapyoweramū etee te 'ga 'gā mueapyoi ee— 'jau 'ga oree. —A'ere ee eapyowere'ema 'gā 'gā amu'eawera moka'jamawi etee. ¹³ Jeje'eg are eapyowere'ema 'gā wanup futat jeje'ega numiamū. A'ere 'gā naeapyoi futari ee. Amā'jāu agawewi 'gā jeremiapofer are. A'etea 'gā naeapyoi ee. Ma'eramū je 'ā morogytau etee imome'ui pē nupe pē mu'jawamū. Imome'u katu re 'gā neapyo ekoeteramū ajemogyau ee ne— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁴—Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā nee Isai 'ga upe rakue:

“Jeje'eg are nipo 'gā apyakai agawewi ajemogyau. A'etea nipo 'gā naeapyoi ee.

Amā'jāu nipo 'gā mama'e are. A'ere nipo 'gā nuesakatui.

¹⁵ U'akwaawe'emamū nipo 'gā ee. Wapya rawopytyma ete nipo 'gā jui. Wapymīāu ete nipo 'gā jui nanē nū. ‘Kasi janereapyoramū ee ne’, 'jau nipo 'gā.

Ee weapyo re amunipo 'ā 'gā pōiri futari otywer awi. A'eramū amunipo 'ā je 'gā katu'ogi 'gā tywer awi”,

'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'gā nupe rakue— 'jau Jejui 'ga wemimu'eramū oree.

¹⁶ —'Gā amū nipo naeapyoweri futari jeje'eg are. A'eramū 'gā weapyoe'emamū futat ajemogyau ee. A'ere 'ā na'gā 'jawe rūi te pēē. Pēneapyowet te pēē jeje'eg are pejejemogyau. A'eramū pēē pejejeapyoramū pejejemogyau ee. A'eramū pēē a'eramū pejeku'iramū pejejemogyau ee. ¹⁷ Janepyy 'gā 'ā iporesagiwet futat jeremiapo are rakue numiamū. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā, amumera 'ga remiayuwa 'gā. Mīmera 'gā iporesagiwet ee rakue numiamū. Iporenuwiwet jeje'eg are rakue numiamū. A'ere 'ā 'gā manūi erujewi je rure'emaue rakue— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁸—Peapyaka ki jeje'eg are. Tamueapyo pēē teje'eg are 'jau— 'jau 'ga oree.

¹⁹—Sā'ā y'wa a'ŷja. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega. A'ŷja mū nipo 'ā u'aa pe pe 'ga wi. A'ea nipo 'ā wyra'ia 'ua i'wau etee 'ga wi. Nan tee futat

nipo Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere nipo 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe: “Perowiar awi”, 'jau 'ua 'gã nupe. A'eramũ futat 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁰—Sã'ã y'wa a'ÿja mũ 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'ere nitywi apoa. A'eramũ 'ã opapapa etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ je rerowiarawi etee. Kamẽsĩete nipo 'gã je rerowiarari. A'ere 'gã poiri kamẽsĩete je rerowiar awi nũ. Ojeupe mama'eay jesaukarauwe nipo 'gã opoia je wi.

²¹ A'ere nipo amumera 'gã “Iro ererowiat aipoa?” 'jau nipo 'gã 'ua 'gã nupe, 'gã nerekou tyweaete je rerowiar are. A'erauwe nipo 'gã poiri je rerowiar awi je upe oporogyta awi. “Nia'wyri 'ga porogyta ra'e”, ojeupe 'erauwe nipo 'gã poiri je wi— 'jau Jejui 'ga oree ore mueapyou ee.

²²—Sã'ã y'wa a'ÿja 'ara ju pype. A'eramũ 'ã opopoa futat numiamũ. A'eramũ 'ã jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiwi etee. A'eramũ nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ ajemogyau nũ. Wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ akou. Okaraemã momytun are etee nipo 'gã wea'aramũ akou nũ. A'eramũ futat nipo 'gã wea'aru'jawe'emamũ jeje'eg are. Jeremifutar imũ nipo 'gã mama'e apowe'em futat— 'jau Jejui 'ga oree.

²³—Sã'ã y'wa a'ÿja ywy katurama pype u'at ma'ea. A'ea nipo awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopaira'uweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat nipo mama'e esage apou ajemogyau. Sã'ã ywy katurama pype u'at ma'e 'ara. A'eramũ 'ã u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa sãg i'aa. A'ere ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. Nan tee futat jeje'ega renupara 'gã mama'e esage apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

Juowuunan

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe najuejue etee futat nũ: —Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga rowase pẽ matykaaw are je pẽ mu'ei— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Kũima'e 'ga amũ akou juowuu ra'ÿja tyma oko pe. ²⁵ A'ere ypytun imũ, 'ga seramũ, 'ga ree iporomutare'ema 'ga ruri juowuunana ra'ÿja tyma juowuu ra'ÿja põ'õ me 'ga wi. A'ere 'ga itym ire awau jui nũ. ²⁶ A'eramũ opopoa waranupa awau. Aju'jaju'jawe futat numiamũ. I'ywa nanẽ nũ aju'jaju'jawe etee futat. A'ere i'a oteei ajau. A'eramũ 'gã i'aramũ tãmẽjẽ esaka. ²⁷ A'eramũ ko jara 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe: “Juowuunana nipo eretym eko pype rai'i ki sa. Ma'eramũ nã'ã ipopori eewe re'ã”, 'jau 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁸—A'eramũ ko jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Je ree iporomutare'ema 'ga nipo a'ÿja werut ityma jeko pe rai'i. ‘Tamote'at 'ga koa 'jau' e'i nipo 'ga jee rai'i”, 'jau 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'jau 'ga upe: “Juowuunana jui ipo'oa te erefutat?” 'jau nipo 'gã 'ga upe.

²⁹—A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe: “Naani. Pepo'o awi. Kasi a'e pe pemososok eewe te ne. ³⁰ Tene ijuwamũ ra'ne. A'ere tamũ'ëukat ajau imonookara 'gã nupe 'jau. ‘Pemũ'ẽ ra'ne juowuunana jui. A'eramũ pẽẽ imono'oga, iku'afaa, erawau iapyau. Iapy re pẽẽ juowuurete monooka erawau ejaa yrũ pype' ta'e 'gã nupe 'jau”, 'jau ko jara 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

*Jejui 'ga rerowiaara 'gã jemomytunawam
(Maku 4.30-34; Luka 13.18-21)*

³¹⁻³² Imome'upaw ire Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee:

—Sã'ã y'wa'ÿi'ĩ'ia, mostarda 'jawa. A'eramũ 'ã ae ityma. A'eramũ 'ã opopoa awau o'ywuuramũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

Aipo Jejui 'ga 'ea wemiayuwa jemomytunawama upe 'ga 'i poromũ. 'Awamũ 'ga rerowiaara 'gã inãinãñ'ĩ etee. A'ere 'gã anure kwaiwete 'gã jemomytuni nipo ajemogyau.

³³ A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee nũ:

—Sã'ã kũjã u'i mojerawa. A'eramũ 'ã imojopypeawa monou ipype. Inãinãñ'ĩ etee agawewi 'ã imonou ipype. A'etea 'ã awua— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Aipo Jejui 'ga 'ea nanẽ wemiayuwa jemomytunawama upe 'ga 'i poromũ.

³⁴ Mama'e mũ 'ga omome'u 'gã nupe 'gã mu'jawamũ nũ. Mama'e mũ mome'ue'em ire amunipo 'ã 'ga nimu'jawi futari. ³⁵ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee 'ga amũ upe rakue:

“Mama'e mũ je amome'u 'gã nupe Tejuwarete 'ga ree 'gã mu'jawamũ. Wyy apoe'emauwe 'gã naeapyoi ee. A'eramũ je 'gã mueapyou ee”,
'jau 'ga ikwasiaa Jejui 'ga ree rakue. A'eramũ Jejui 'ga morogyta mome'wau 'gã nupe, ee 'gã mu'jawamũ, 'ga remikwasiarer imũ etee futat.

Jejui 'ga 'gã mueapyoawet

³⁶ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui. Awau osou 'og ipe nũ. 'Ga remiayuwa mũ nanẽ ore arawau orosou 'ga rupi nũ. A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Ore mueapyo ape eporogyta are, juowuu pype opopot ma'e are— 'jau ore 'ga upe.

³⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Sã'ã ae a'ÿja esage tyma. Nan tee futat je, Jarejuwarete 'ga remimureramũ. ³⁸ 'Awa ywya ko 'jawewara. Je rerowiaara 'gã a'ÿi esagea 'jawewara. Je rerowiare'ema 'gã a'ÿi esage pype opopot ma'e 'jawewara. Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa futat aipo 'gã. ³⁹⁻⁴¹ Je ree iporomutare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyriara futat. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara je rerowiare'ema 'gã mokwasi'wau jeremiayuwa 'gã pype. Anure nipo je Jarejuwarete 'ga rowase pẽ majatykaramũ, Jarejuwarete 'ga remimureramũ ywagipewara 'gã monou kwe pe mama'e tywera apoara 'gã mono'ogukaa. Ojomotywerukaarera 'gã neewe nipo je 'gã mono'ogukaa 'gã nupe, mama'eukwaawa rapyawa pype 'gã momopoawamũ. ⁴² Tata rakuwa pype futat nipo 'gã awau ajemogyau. Eukwere nipo 'gã jemogyi waemamũ. Wa'jykãjamũ nipo 'gã ajemogyau ay upe— 'jau 'ga oree imome'wau. ⁴³ — Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã etee te ywagipewara 'gã weroo ywag ipe 'gã mogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ nipo 'gã najuejue etee 'ga remiayuwa 'gã nesaka, 'ga pyri 'gã jemogyramũ. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “A'jea futat 'gã jemogyi Ku'jywa 'ga remiayuwa mũ”, 'jau nipo 'gã 'gã nesakawe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

—Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga oree.

Wemiayuwa mũ 'gã neko are

'gã mu'eawet

⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ:

—Sā'ā 'ga amū mama'e epy mū resaga ywy pype. A'eramū nipo esakarera 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. Ymā te sipo 'ā 'ga amū imimi imyina rakue. 'Awa pa je ywy amut tejee kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. “A'eramū jema'ea futat imimipyrrera 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramū 'ga imyina gatu ra'ne. A'eramū nipo 'ga awau okaraemā me'ega ka'aranūū are. A'eramū nipo 'ga ka'aranūū rerawau ywy jara 'ga upe, ojeupe imuawamū. Nan tee futat pēē. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pejejemogyweramū pēē pejepoia pejejemifutar imū mama'e apo awi— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁵⁻⁴⁶ A'eramū 'ga mama'e mū mome'wau oree nū:

—Jarejuwarete 'ga remiayuwamū ae rekoa ita epy 'jawe. Sā'ā ita muara 'ga ita epy resaga. Esakawe nipo 'ga 'jau ojeupe: “Koa je afutat”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramū nipo 'ga okaraemā me'ega ita epy muawamū— 'jau Jejui 'ga oree. —Nan tee futat pēē. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pejejemogyweramū pēē pejepoia pejejemifutar imū etee mama'e apo awi— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁷ A'eramū 'ga mama'e mū mome'wau oree nū:

—Jarejuwarete 'ga rowase pē majatykaaw are je pē mu'ei— 'jau 'ga oree. —Taityuu momoara 'gā 'ā taityuu monou imomoa 'y pe. ⁴⁸ Ipye kwaiwete pira jejag ire 'ā, 'gā imatāu imua nū. A'eramū nipo 'gā ipira renū'jāu jui. Pira esagea etee nipo 'gā imonou yrū pype. Pira a'wyre'ema nipo 'gā imomopoa etee. ⁴⁹ Nan tee futat Janeruwarete 'ga rowase pē majatykaaw ipe ywagipewara 'gā oi mama'e tywera apoara 'gā pe'au esage ma'e 'gā nui, 'gā mojo'oka 'gā monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁵⁰ Tata rakuwa pype futat nipo 'gā oi ajemogyau akuekuewamū. Aya nipo 'gā maema 'gā na'jywa mokāina 'gā mogyau— 'jau 'ga oree imome'wau.

⁵¹ A'eramū 'ga oporonupa ee oree:

—Pēneapyo te pejejeupe jeremimome'u are ra'e?— 'jau 'ga oree.

—Orereapyo ore ee arajemogyau— 'jau ore 'ga upe.

⁵² A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejejeupe jeremimome'ufer are pejejeapyoramū pejejemogyau pejemu'jara 'gā 'jawe etee futat. Jarejuwarete 'ga remikwasiarukarer are pejamu'jaramū nipo pēē. Ymā we te 'ā pēneapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'ere 'ā 'awamū pēneapyo jeje'eg are nū. A'eramū nipo pēē 'gā mu'earūmū 'ga je'eg ymaner are, jeje'ega reewe— 'jau 'ga oree. —Karaemā jara 'jawe pēē pejejemogyau. Sā'ā karaemā jara 'ga okaraemā rerekoa. Iymanera 'ga nuetygi futari. Okaraemā momytuna erekou ipyu. Mama'e pyaua nanē 'ga 'ā erekou nū. Nan tee futat pēē. Pēneapyo jeje'eg are. Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner are nanē 'ā pejejeapyoramū pejejemogyau nū — 'jau Jejui 'ga oree.

Nasare pe 'ga oawet

(Maku 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ Morogyta mome'upaw ire Jejui 'ga awau uēma amunaw awi. ⁵⁴ Oje'wyr ipe 'ga awau, Nasare pe 'ga awau opytawaipa. Peu wekwaw ipe 'ga peuwara 'gā mu'jau judeu 'gā jatykaaw ipe. A'eramū peuwara 'gā ajemogyau oporesagamū 'ga ree:

—Awyja te 'ga amu'akwaap mama'e are nū'ū? Ma'ja pājē mū sipo 'ga aერიapoe'ema apoi?— 'jau 'gā ajaupe. ⁵⁵ —Ma'eramū sipo 'ga jane mu'ei mama'e are? NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga ra'yra rūi agawewi 'ga. A'etea 'ga 'ā ifuwet jane mu'e are. A'ere jane nienuwi 'ga porogytaa— 'jau 'gā 'ga upe. —'Yjepana pinara 'ga ra'yra 'ga te 'ā. Mari ēē te 'ā 'ga ya. Tiago 'ga, Jose 'ga, Simão 'ga, Judas 'ga. Mīmera 'gā 'ā 'ga rewirera.

⁵⁶ 'Ga renyra 'gã nanē 'ã ajemogyau 'au jane pype nū. Maran ajee 'ga jane mu'ei 'ū? Ma'ja pājē mū sipo 'ga mama'e apoi akou?— 'jau 'gã ajaupe.

⁵⁷ Nuerowiari futari 'gã 'ga.

A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Sā'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã oa kwe pe 'ga je'ega mome'ua. A'eramū 'ã kwe pewara 'gã jēmī 'gã je'ega rerowīaa. A'ere 'ã 'gã 'wyr ipewara 'gã jēmī nuerowiari 'gã. 'Gã pytuna 'gã miamū 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat ajee 'ã kwe pewara 'gã jēmī je rerowiari. A'ere 'ã je'wyr ipewaramū jēmī naje rerowiari pejepe pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁸ Nuerowiari wejue 'gã 'ga. A'eramū 'ga aeremiapoe'ema mama'e apoarūme'em oje'wyr ipe. Ināinānī'ī etee 'ga iapoi peu.

14

Juā Batista 'ga jukaawet (Maku 6.14-29; Luka 9.7-9)

¹ Anure Erote 'ga, Garireja ywy pewara 'gã 'wyrīara 'ga, Jejui 'ga rera renupa. 'Ga amū Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe. ² A'eramū 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Juā Batista 'ga nipo 'ut oferapa rai'i nū. A'eramū nipo a'e 'ga aeremiapoe'em apou— 'jau 'ga 'gã nupe.

Erote 'ga Juā 'ga jukaukaa 'gã nupe rakue. A'eramū 'ga wea'aramū 'ga ree, Jejui 'ga remiapofera renupawe.

³⁻⁴ Ymā te Erote 'ga wewirera 'ga remireko ēē pojekai 'ga wi rakue. Erotiasi ēē pojekau 'ga wi rakue, Filipe 'ga wi rakue. A'eramū 'ga ēē rerekou katu rakue. A'eramū Juā 'ga 'jau 'ga upe: “Nia'wyrī nanuara. Ejewirera remireko 'ã erepojeka 'ga wi. Ymā 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: ‘Peko awi pejejuemireko are’, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'etea 'ã ereapo nanuara. A'eramū ene etywereteramū ekou Jarejuwarete 'ga upe” 'jau Juā 'ga Erote 'ga upe rakue.

A'eramū Erote 'ga amara'neramū Juā 'ga ree, 'ga pofaa, 'ga munewukaa moromunepawa pype rakue. ⁵ 'Ga jukaa 'ga ifutaa numiamū. A'ere 'ga kyjei judeu 'gã nui. “Juā 'ga 'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara futat”, e'i te 'ã judeu 'gã ajaupe jepi. A'eramū Erote 'ga okyjau Juā 'ga juka awi.

⁶ Anure Erote 'ga maraka apou. U'aawera 'ara rupi 'ga maraka apoi. A'eramū Erotiasi ēē ra'yra ēē ojerokyau maraka are ajatyka ma'e 'gã nowase. A'eramū Erote 'ga aku'iramū ēē jeroky are. ⁷ A'eramū 'ga 'jau ēē upe:

—Ma'ja te erefutat? Tamono eneremifutara enee 'jau— 'jau 'ga ēē upe. —Ma'ja te erefutat? Na'e ekoetei je enee. “Tamono eneremifutara enee 'jau”, a'e te je enee— 'jau 'ga ēē upe rakue.

⁸ A'erauwe ēē awau ujāna oy ēē upe 'jau:

—“Ma'ja te erefutat?” e'i kīā jee. “Tomono eneremifutara enee 'jau”, e'i kīā jee. Ma'ja te je aenūi kīā upe?— 'jau ēē oy ēē upe rakue.

—“Juā Batista kīā akagera erurukat imonogukaa paratu pype jee”, ere kīā upe kyn— 'jau ēē wa'yra ēē upe rakue.

A'eramū ēē awau ojewya 'jau 'ga upe:

—Juā Batista kīā akagera erurukat paratu pype imonogukaa wā nupe jee kī'ī— 'jau ēē 'ga upe rakue.

⁹ Aipo ojeupe ēē 'eramū Erote 'ga u'arasigamū 'ūina ēē 'e are. “Ma'eramū je 'jau ēē upe ra'e 'ū: ‘Eneremifutara tomono enee 'jau’, 'jau ēē upe ra'e 'ū”, 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamū 'ūina. A'ere 'ga wemimo'wy'wyrera 'gã

nemianuwamũ aipo 'ga 'i ěě upe. A'eramũ 'ga ojenosõu iapoe'em are. “Kasi a'e pe je'me are 'gã nekoi ajaupe ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga ěě remienũiwera apoukaa ojeupe. ¹⁰ A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã amũ monou Juã 'ga ajuwonogukaa rakue.

—Moromunepawa pype Juã 'ga 'ami. Pe'je pejewau 'ga ajuwonoka. A'eramũ pẽẽ 'ga akagera rerua paratu pype ěě upe— 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

¹¹ A'eramũ 'gã iapou, ojeupe 'ga 'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã paratu pype Juã 'ga akagera rerua 'ga upe. A'eramũ Erote 'ga imonou Erotiasi ěě ra'ya ěě upe. Ojeupe 'gã imurauwe ěě imonou oy ěě upe.

—Kweramũ, a'ni— 'jau ěě oy upe rakue.

¹² “Erote 'ga 'ga jukaukat 'gã nupe” 'e renupawe Juã 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga reumera upe erawau imonou inuga ita kwara pype. A'eramũ 'gã awau imome'wau Jejui 'ga upe.

Kanape'i me'yitawet

(Maku 6.30-44; Luka 9.10-17; Juã 6.1-14)

¹³ Ojeupe Juã 'ga jukaawera mome'urauwe Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Awotywe'eme soo ra'ne 'jau— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore arawau oroyaapa yaruu pype. A'ere 'gã kwaiwete oreo kwaawi.

—Soo 'ga rewiri 'ga porogyta renupa 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau ypia ywuri. ¹⁴ Ojekog ire Jejui 'ga uẽma yaruu awi. Ko'iko'i ete mytuna 'gã 'ua owaẽma oree. 'Gã nesakawe Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. Ojero'wu ma'e 'gã 'gã erua 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka.

¹⁵ Kaaruwamũ ore 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Kaarup, ki 'ei. A'ere nitywi mama'ea 'au 'gã nemi'uramũ ki 'ei— 'jau ore 'ga upe. —Emono 'gã jarejewi. Too 'gã amunawa mũ pype wemi'urama mua ojeupe 'jau— 'jau ore 'ga upe.

¹⁶ A'ere Jejui 'ga 'i etee oree:

—Naani. Nooi futari 'gã. Pẽẽ te mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau etee 'ga oree.

¹⁷ —Nitywi futari mama'ea— 'jau ore 'ga upe. —Sĩku etee kanape'ia. Mukũi'ĩ etee ipira'ia. A'ea niapoi 'gã nupe— 'jau ore 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Perut ajee jee— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore erawau 'ga upe. ¹⁹ A'eramũ 'ga ojee ajatyka ma'e 'gã nupe 'jau:

—Pe'je pejeapyka juo'wi 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã wapyka. A'ere Jejui 'ga kanape'i ppyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

Aipo 'e re 'ga kanape'i mowowoka ipira reewe 'ga imopẽpena imonou wemimu'eramũ oree. Omowowogamũ ojeme'yita oree. A'eramũ ore imonou wapyk ma'efera 'gã nupe. ²⁰ A'eramũ futat 'gã ojemi'waa. Ojemi'wapaw ire 'gã 'jau:

—Niapoi agawewi akiko. A'etea ojeme'yi 'ga upe 'ga omowowogamũ— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te ome'yi janee. A'eramũ jane jarejewegamũ rẽwẽjẽmĩ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara rerekoi— 'jau 'gã ajaupe.

'Gã jemi'wapaw ire ore emyrera mono'oga yrũ pype. Tusi yrupemũũ matyneema. ²¹ Kwaiwete 'gã ojemi'waa. Sĩku miu agawewi kũima'efera 'gã

pytuna. A'e pe kũjãmera nũ kunumĩmera 'gã netee. A'etea 'gã na'upawi kumia. Wewegamũ 'gã jui.

*'Y rajape 'arimũ 'gã ataawet
(Maku 6.45-52; Juã 6.16-21)*

²² A'ere Jejui 'ga wemimu'eramũ ore monou ojewi:

—Pe'je iruukwe je renune. Kwe katy pejewau pejeyaapa— 'jau 'ga oree. —Je apyta ra'ne. Tamono 'gã 'gã 'wyr ipe 'jau nũ. A'eramũ pẽẽ pejewau je renune— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore arawau 'ga wi 'ga rejaa ojetee'i.

²³ Ojewi mytuna 'gã mono re Jejui 'ga awau ojeupia ywytyra rupi. Ojetee futat 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe ypytunimũ.

²⁴ A'e pe ore arawau arakou oroyaapa. Mukuu te ore oi. Poje ywytuua 'ua oree, 'y ryjuapi retee. ²⁵ Ku'em ja'wyja'wyrãmũ Jejui 'ga 'ua ore rewiri. 'Y rajape 'arimũ etee futat 'ga 'ua watau akou. 'Ua 'ga ore rupisika. ²⁶ 'Y rajape 'arimũ 'ga ata resakawe ore orokyjau 'ga wi. Orekyjea ore pifuaka'roka.

—Ajaga nipo kwe 'ut owaẽma janee kũi— 'jau ore aruafukaita arajaupe.

²⁷ A'erauwe Jejui 'ga 'jau oree:

—Pekyje awi je wi. Je te ojot pẽ newiri— 'jau 'ga oree.

²⁸ A'erauwe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene futat nipo ereko, ki Ku'jyp? Je futat 'jau, je mono ape je muatau 'y rajape 'arimũ eje'jawe— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ajee ejua— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Pedro 'ga awau ojypa yaruu awi. A'eramũ futat 'ga awau watau 'y rajape 'arimũ Jejui 'ga repejãna. ³⁰ Poje 'ga wea'aramũ erujewi ywytu are. A'erauwe 'ga kyjei. A'eramũ 'ga awau wypywygamũ. A'eramũ 'ga wafukaita Jejui 'ga upe:

—Je poar ape, ki Ku'jyp! Jerypywyk je tekou— 'jau 'ga wafukaita, Jejui 'ga upe.

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'ga popyyka oje'ega 'ga upe:

—Ma'eramũ ene ekyjau ete 'ũ? Ma'eramũ te ene nerejemogypygyi etee je ree? Je rerowia'ri'i tãmêjê 'ã ape— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³² A'eramũ 'ga 'ga rerua eru'aa yaruu pype. Ore pype 'gã 'arauwe ywytu wojeramũ. ³³ A'erauwe ore 'jau Jejui 'ga upe, yaruu pype ajemogy ma'eramũ:

—A'jea futat. Ene te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea— 'jau ore 'ga upe, 'ga muorypa.

*Genesare ywy pewat
(Maku 6.53-56)*

³⁴ A'eramũ ore arawau oroyaapa orojekoka Genesare ywy are. ³⁵ Jejui 'ga kwaaw ire peuwara 'gã oje'ega monou kwe pewara 'gã nupe:

—Pe'je pejejua Jejui 'ga resaka. Ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe— 'jau 'gã oje'ega monou 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'ga upe. ³⁶ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Tene 'gã eneraity pypireme'ywa pygyi etee agawewi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga raity pypireme'ywa pygyarera 'gã ojekatu'okapap najuejue etee futat.

15

*Judeu 'gã nemiapo
(Maku 7.1-23)*

¹ Anure fariseu 'gã amũ 'ua Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee Jerusareg awi oporonupa ee Jejui 'ga upe:

² —Ma'eramũ te eneremiayuwa 'gã nuapoi mama'ea jareypy 'gã je'eg ymaner imũ?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ymã te 'ã janeypy 'gã 'i ajaupe rakue: “Janeruwarete 'ga janejepoeja afutat. Mama'e 'u enune jarejepoeite'ema 'eramũ janetyweramũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'gã ajaupe rakue. A'eramũ ore orojepoeita orojemi'war enune 'gã 'eawer imũ etee futat jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nojepoei ojemi'war enune 'gã 'eawer imũ— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ ajee nepeenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega pejemogyau 'ũ? Na'ga je'eg imũ rũi nanẽ pẽẽ mama'e apou nũ. Peje'eawer imũ etee 'ã pẽẽ mama'e apou. A'eramũ kasi pẽẽ jeremiayuwa 'gã ago'wau ekoete pejemimu'e tywer are ne— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'ga je'ega. Pejey eẽ je'ega nanẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'ã rakue. “Ujara 'gã kurapara 'gã ki peapisi”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵—A'ere 'ã pemu'e 'gã 'gã jara 'gã je'ega renuw etee'em are etee pejemogyau. “Pejajara 'gã nupe mama'e are pejeporomonowere'emamũ ki pe'je 'gã nupe: ‘Pẽ nupewara je amono Jarejuwarete 'ga upe ai'i. A'eramũ je mama'e mũ monowe'em pẽ nupe’, pe'je ki pejajara 'gã nupe”, 'jau 'ã pẽẽ 'gã mu'jau tywet pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶—Aipo apoaramũ pẽẽ pejajar are iporomutare'emamũ futat. A'eramũ pẽẽ aipo apoaramũ Jarejuwarete 'ga je'ega renupare'emamũ futat nanẽ nũ. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jẽmĩ 'ã mama'e apowe'em. Pejejea'aw imũ etee te 'ã pẽẽ mama'e apou ekoete pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁷—“Ore Jarejuwarete 'ga je'eg are oreporenuwiwet jepi”, 'jau futatee 'ã pẽẽ pejemogyau. A'ere pẽ'me ate. Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari inuga ka'aran are Isai 'ga upe pẽ nee rakue:

⁸ “Nomỹi agawewi 'gã weaa je ree. A'etea nipo 'gã e'i ekoete futat:

‘Arafutar ore Jarejuwarete 'ga. Oroporenuwiweramũ 'ga je'eg are’, 'jau futatee nanẽ 'gã ajemogyau nũ.

⁹ ‘Aramuoryw ore Orojuwarete 'ga’, 'jau futatee 'gã jee”, 'jau Janeruwarete 'ga. “A'ere 'ã 'gã 'meramũ te.

Nomỹi 'gã weaa je ree. Naje rerowiari tãmẽjẽ 'gã.

U'eawer are etee 'gã jamu'ei. A'ere 'gã 'jau ajaupe:

‘Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'ei’, 'jau futatee 'gã ajaupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are Isai 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejeapyakau jeje'eg are. Pejejeapyoramũ ee pejemogyau.

¹¹ Napẽ pype oo ma'efera rũi pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe pẽ mogyau. Pẽ nui uẽm ma'ea te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. Pẽje'egaiwa te pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹² A'eramũ ore Jejui 'ga remimu'eramũ 'ga rerowyka arajua oroporogytau 'ga upe:

—Nafutari fariseu 'gã eneje'ega ra'e— 'jau ore 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei 'gã 'eawer are. Sã'ã koa. Ko jara 'ga 'ã opopot ekoete ma'e ka'a po'oa. Wemitymera etee 'ã 'ga imuaranuwukaa oko pype. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga iapoi. Oje'eg are ajamu'jatywera 'gã nereko tyweri. ¹⁴ A'eramũ pẽẽ pejemuaẽme'ema

'gã nee. Eae'ema 'jawe 'gã. Eae'ema 'gã ojopopyyk ekoete ajuerawau kwe pe. A'ere nipo 'gã ajueru'ari etee ajuerawau ywy kwara pype. Nan tee fariseu 'gã. Naeapyoi 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are. A'etea 'gã ajamu'e ekoete ee. A'eramũ nipo 'gã wemimu'e 'gã nerawau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁵ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore mueapyo ape e'eawer are, ki Ku'jyp. “Napẽ pype oo ma'efera rũi pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe pẽ mogyau. Pẽ nui uẽm ma'ea tee pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe. Pẽje'egaiwa te 'ã pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe” eawer are— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pẽẽ nanẽ nipo nepepyygi we pejeakag imũ ra'e ki sa? Ekoay pẽẽ na'e ki 'ei. Pẽẽ nanẽ meewei etee pẽneapyo ee ra'e ki 'ei. ¹⁷ Nepẽneapyoi we futat nipo je'eawer are ki sa? Pejejemi'ua nipo pẽẽ imonou pejejuru pe. A'ere nipo pẽẽ imokona. Pẽnemi'ua osou pẽnawyrũ pype. A'ere nipo “pẽnemi'ufera okwapa pẽ nui” 'ea miamũ pẽ motywere'ema Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁸ —Pẽje'egaiwa te a'jea futat pẽ motywet 'ga upe. Pejejea'aw imũ etee pejeje'ega. Pẽje'egaiwa te a'jea futat pẽywyter a'wyre'ema wesaukat Janeruwarete 'ga upe. ¹⁹ Mama'e tywer are etee pejejea'aramũ. A'eramũ pẽẽ mama'e apou pejejea'ar imũ. 'Ga amũ nipo wea'aramũ akou oporojuka are. A'eramũ nipo 'ga oporojukau. 'Ga amũ nipo wea'aramũ akou wemirekoe'ema kũjã are oko are. A'eramũ nipo 'ga okou ẽẽ ree. Kũjã ẽẽ mũ nipo wea'aramũ akou omene'ema kũima'e are oko are. A'eramũ nipo ẽẽ okou 'ga ree. 'Gã amũ nipo wea'aramũ mama'e tesirũ apo are. A'eramũ nipo 'ga otyweramũ akou Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga amũ nipo ojokaraemã futaa akou. A'eramũ nipo 'gã amunarũmũ ee. Wemifutar imũ etee o'meramũ nipo. Wea'aw imũ etee futat nipo 'gã ajuago'wau ajemogyau. Wea'aw imũ etee futat nipo 'gã Jarejuwarete 'ga kurapa. ²⁰ Poromũ te 'gã jemotyweawa Jarejuwarete 'ga upe. Na'gã nemi'ua rũi futat 'gã motywet 'ga upe. 'Gã jepoeje'ema miamũ nomotyweri 'gã Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mueapyou ee.

*Judeue'ema ẽẽ
(Maku 7.24-30)*

²¹ A'ere Jejui 'ga ore rerawau pe awi nũ. Tiro 'jawa pyri ore oi, Sidoma 'jawa pyri 'jau. ²² Peu ore rekoramũ peuwara ẽẽ mũ, judeue'ema ẽẽ mũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Ene 'ã Jarejuwarete kĩa remimurera, Ku'jyp. Ejemuaẽm iki je ree, Ku'jyp — 'jau ẽẽ 'ua 'ga upe. —Mama'eukwaawa 'up jera'yra kynu pir are. Ojero'wu etee te kynu. Epe'a kynu wi jee, Ku'jyp— 'jau ẽẽ 'ga upe au'jeteramũ.

²³ A'ere Jejui 'ga ẽẽ je'eg anupare'ema 'jawe etee futat. A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ 'jau 'ga upe:

—Emono ẽẽ jarejewi. Jane rewiri etee 'ã ẽẽ rekoi wafukaita— 'jau ore 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Janeruwarete 'ga je mua Israeu juapyrera 'gã nupe etee. Judeu 'gã karupa'mĩ ka'jama 'jawe jee. A'eramũ 'ga je mua 'gã nupe, 'gã mu'jaukaa ojee — 'jau 'ga oree. —A'ere ẽẽ najudeu arũi. Amutee ẽẽ te— 'jau 'ga oree.

²⁵ A'ere 'ã ẽẽ ruri ojea'gwawe'em futat wapyka wenupy'ãu 'ga rowase 'jau 'ga upe:

—Je resag ape, Ku'jyp. Ejemuaẽm je ree— 'jau ẽẽ 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Sã'ã ae kunumãa mama'e 'ue'emamũ ae kunumĩ remi'urama monoe'ema weymawa upe. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga eẽ upe.

²⁷ —A'jea futat ere. A'ere ywyu mama'e 'ar ire wã neymawa i'ui futari— 'jau eẽ 'ga upe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau eẽ upe:

—Je rerowiat ape ekou ra'e ĩ. A'eramũ je enera'yra eẽ katu'oka enee— 'jau 'ga eẽ upe.

Aipo 'ga 'e ppyrauwe futat mama'eukwaawa ojepe'au eẽ ra'yra eẽ wi.

²⁹ A'ere Jejui 'ga wemimu'eramũ ore rerawau pe awi nũ. Arawau orowaẽma Garirei ypiauu reme'y'warimũ. A'eramũ ore arawau orojeupia wytyra rupi. A'eramũ Jejui 'ga wapyka wewiri oo ma'e 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ³⁰ Kwaiwete 'gã 'ua owaẽma 'ga upe. Ojero'wu ma'e 'gã 'gã erua 'ga upe 'gã katu'okawamũ. Iteu ma'efet, eae'em, ika'na ma'e, ije'ege'em, ikaruat ma'e. Mĩmera 'gã 'gã werut 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'gã katu'okapap. ³¹ 'Gã katu'oga resakara 'gã oporesagamũ 'gã nee.

—Kuu. Ije'ege'emera 'gã 'ga omoje'egukat! Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'amukat! Ika'na ma'e 'gã 'ga ikatu'oka. Eae'ema 'gã 'ga imamã'jãu. Israeu juapyrera 'gã Nuwarete 'ga 'gã katu'ogukaa 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Ku'jywa 'ga muorypa ee.

—Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Ojero'wu ma'e 'gã erekatu'ogukat 'ga upe ore reape— 'jau 'gã Ku'jywa 'ga upe, 'ga muorypa ee. —Israeu juapyrera 'gã Nuwareteramũ ene 'gã katu'ogukaa 'ga upe oree— 'jau 'gã Ku'jywa 'ga upe, 'ga muorypa 'gã nee.

Kwaturu miu 'gã mojemi'waawet (Maku 8.1-10)

³² Kwaiwete 'gã katu'og ire, Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Ajemuaẽm je tekou 'gã nee. Muapyt 'ã 'gã kaaruwamũ jane pyri. A'eramũ 'awamũ 'gã nemi'urama atepawamũ 'gã nui. A'ere je najeporomonoweri 'gã nee tejewi, 'gã nupe mama'e monowe'emamũ. Kasi 'gã oje'wyr ipe awau 'gã manũaiwi ty'ara upe ne kwy— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Amunawe'em ipe jane rekoi nũ'ũ. Nitywi mama'ea 'au. Mõ awi sipo ore mama'e muri 'gã mojemi'waawamũ?— 'jau ore 'ga upe.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Marãmaran te pẽkanape'i pytuna?— 'jau 'ga oporonupa ee oree.

—Sete kanape'i pytuna muapyapy'ri etee pira'ia— 'jau ore 'ga upe.

³⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejeapyka ywyu— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã wapyka. ³⁶ A'eramũ 'ga kanape'i ppyka opo pe ipira'i reewe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'eramũ oree. Omowowogauwe ojeme'yita oree. A'eramũ ore imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ³⁷ A'eramũ futat 'gã ojemi'waa wewegamũ.

—Niapoi agawewi akiko re'ã. A'etea ojeme'yi 'ga upe janee 'ga omowowogamũ— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã ome'yi janee. A'eramũ 'ã jane jarejewegamũ rëwëjëmĩ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara rerekoi— 'jau 'gã ajaupe.

'Gã jemi'wapaw ire ore emyrera mono'oga ijaga yrũũ pype. Sete yru-pemũ ore imatyneema. ³⁸ Kwaiwete te ojemi'wat ma'efera 'gã pytuna.

Kwaturu miu kũima'efera 'gã pytuna. A'e pe 'ã kũjãmera 'gã pytunamũ nũ, kunumĩmera 'gã netee. Kwaiwete ojemi'wat ma'efera 'gã pytuna.

³⁹ 'Gã jemi'wapaw ire Jejui 'ga 'gã monou ojewi:

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã mono re Jejui 'ga ore reru'aa yaru pype nũ. A'eramũ ore arawau oroyaapa arawau orojekoka Magatã ywy are.

16

Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Maku 8.11-13; Luka 12.54-56)

¹ Anure fariseu 'gã amũ satuseu 'gã amũ netee 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nuerowiari 'gã 'ga. “NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi 'ga mama'e apoi akou”, e'i etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'ua 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Aeremiapoe'ema eapo amũ ore reape. Taruesak ene mama'e apoa orojemiesagamũ 'jau ki sa— 'jau 'gã 'ua 'ga upe.

² A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Naapoa'uweri je amũ pẽ neape. Naje rerowiari te 'ã pejepe. A'eramũ je mama'e apowe'em pẽ nemiesagamũ— 'jau ete 'ga 'gã nupe. —Kaaruwamũ ywak piraga resaka ki pe'je pejejaupe: “Ai'iwe nipo 'ã nokyri amana”, pe'je ki ywak piraga resag ire. ³ A'ere nipo ku'emamũ ywak piragamũ resag ire pe'je pejejaupe: “Awamũ amana ra'e”, 'jau nipo pẽ ywak piragũ resag ire. Ywaga resag ire nipo pẽ mũ amana kwaapa futat. A'ere nipo naje kwaawi pejepe. Jeremiapofera resaka agawewi nipo pẽ. A'etea nipo naje rerowiari pejepe. “Janeruwarete 'ga futat 'ga mut janee”, 'jawe'em nipo pẽ jee jeremiapofera resag ire miamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴ —Awauwaramũ miamũ 'ã nepẽa'wyr futari pejejemogyau 'ga upe. “Oreremiapoe'ema eapo amũ oree”, pe'je 'ã jee numiamũ. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pẽ nupe pẽnemiesagamũ. Juna 'ga ree etee je pẽ muea'ari pẽ mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau pe awi nũ. 'Ga remimu'eramũ nanẽ arawau 'ga rupi nũ.

Wemimu'e 'gã momoranupawet
(Maku 8.14-21)

⁵ Arawau yaru pype aru'aa. A'eramũ ore oroyaapa arawau. Garireja ry owajara katy ore arawau. A'ere ore 'ga remimu'eramũ kanape'i reroo moka'jami.

⁶ Arawaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejea'gu ki fariseu 'gã nui, 'gã mani'oko'o jopype awi, satuseu 'gã ma'e awi 'jau— 'jau 'ga oree.

⁷ Aipo orojeupe 'ga 'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Kanape'i rerura jane simoka'jam ra'e. Ma'eramũ 'ã 'ga poromũ 'ga 'i janee— 'jau ore arajaupe.

⁸ A'ere Jejui 'ga, arajaupe 'e renupawe, 'ga 'i oree:

—Naje rerowiari tãmẽjẽ pejepe pejejemogyau ki 'ei. Ma'eramũ nã'ã aipo pe'je pejejaupe re'ã “Kanape'i rerure'em are 'ga 'i poromũ janee”, pe'je re'ã— 'jau 'ga oree. —Nakanape'i upe rũi je 'i poromũ pẽ nupe. “Pejea'gu ki fariseu 'gã mani'oko'o jopypeaw awi, satuseu 'gã ma'e awi nanẽ nũ”, a'e te je pẽ nupe kũi. “Morogyta 'gã pejejeupe imowuwut ekoete awi ki pejea'gu”, a'e te je pẽ nupe kũi— 'jau Jejui 'ga oree. ⁹ —Nepẽneapyoi we jeje'eg are ra'e. Pemoka'jam nipo jeremiapofera rai'i? Kanape'ia je ime'yitawera rai'i? Sĩku etee agawewi ako ai'i. A'etea ako je kanape'ia omowowok imonou sĩku miu kũima'e 'gã

mojemi'waawamũ ai'i. 'Gã jemi'wapaw ire ako pëë emyrera jaga tusi yrũ pype ai'i— 'jau 'ga oree. ¹⁰—A'ere ako je sete kanape'i mowowoka kwaturu miu 'gã mojemi'waawamũ ai'i nũ. 'Gã jemi'wapaw ire marãmaran yrũa ajee pematyneem emyrera pyu rai'i? Sete yrũ etee futat ako ai'i. Pemoka'jam te ra'u jeremiapofera rai'i nũ? Ma'eramũ sipo ajee jerea'aramũ kanape'i pyu jaretywe'em are?— 'jau 'ga oree. ¹¹—Nakanape'ia rũi je amome'u pë nupe “Pejea'gu ki fariseu 'gã mani'oko'o jopypeaw awi” je'ea. A'ere 'ã nepëneapyoi je'eawer are— 'jau 'ga oree.

¹² Aipo orojeupe 'ga 'eramũ ore orojeapyoramũ 'ga 'eawer are.

—“Pejea'gu ki fariseu 'gã 'e awi, satusu 'gã 'e awi nanë nũ” 'e upe te je 'i numiamũ— 'jau 'ga oree.

*Pedro 'ga Jeju 'ga mome'uawet
(Maku 8.27-30; Luka 9.18-20)*

¹³ Orojekog ire ore arawau ywyu. Sesariafiripai ywy pe ore arawau. Peu orowaëm ire Jeju 'ga oporonupa ee oree:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee, pëneki'yramũ jee jepi?— 'jau 'ga oree.

¹⁴ —“Juã Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ”, e'i 'gã amũ enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nũ”, 'jau enee jepi. Amumera 'gã: “Jeremi 'ga nipo, 'ga je'ega mome'warera 'ga amũ te nipo 'ua oferapa oporogytau akou janee nũ”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau ore 'ga upe.

¹⁵ —Pëë nũ. Ma'ja pe'je ajee jee jepi nũ'ũ?— 'jau 'ga oree.

¹⁶ A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat”, aru'e ore jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe. —“Okoteete ma'e 'ga ra'yrarete 'ga futat”, aru'e ore jepi— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jeju 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ, Simão— 'jau 'ga 'ga upe, Juã 'ga ra'yra 'ga upe. —Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo enee, 'agamũ ene mueapyoukaa je ree. Na'ga amũ rũi ene mueapyo je ree. Ywag ipe ako ma'e 'ga, Jeruwarete 'ga futat ene mueapyo je ree— 'jau 'ga Simão 'ga upe. ¹⁸ —Enerer irũa Pedroa. Ita enerer irũa. Sã'ã pëë 'oga apoaramũ ita 'arimũ imÿinaramũ itauu monoa ikokaramũ. Aipoa te itauua 'oga opyygete etygukare'ema. Nan tee futat ene'eawera “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Okoteete ma'e 'ga ra'yrarete 'ga futat”, ene'eawera. Aipo ene'eawera rerowiaara 'gã je amogy tejemiayuwamũ. Ene 'ã je amogo tejerowiarukaawamũ kwaiwete 'gã nupe. Anure nipo ene je rerowiaara 'gã 'wyriaramũ futat ereko. Kwaiwete nipo 'gã je rerowiaa. Je rerowiar ywyapi futat nipo 'gã ajemogyau. Mama'eukwaawa 'wyriara remiayua agawewi nipo afuwereteramũ 'gã nee. A'etea nipo 'gã nopoiri futari je rerowiar awi. Sã'ã 'oga omÿi esage re i'are'ema. Nan tee futat je rerowiaararetea 'gã nopoiru'jawi je wi— 'jau Jeju 'ga 'ga upe.

¹⁹ —Sã'ã saawi rerekwara. 'Wyriararete 'ga woga saawi monou wemi-ayua 'ga amũ upe. A'eramũ aipo 'ga mama'e apou o'wyriara 'ga upe, o'wyriara 'gã je'eg imũ etee futat. Nan tee futat je ene mogou 'wyriaramũ teje'eg irũnamũ. Ene futat 'awamũ ereko jeremiayuwa 'gã mu'jau jeremifutar are. “Nan tee siapò 'jau”, 'jau nipo ene ekou 'awamũ. Jeremiayuwa 'gã nupe aipo ene 'eramũ Janeruwarete 'ga nanë aipo 'jau enee nũ. “Nan siapò awi”, 'gã nupe ene 'eramũ Janeruwarete 'ga nanë aipo 'jau enee nũ— 'jau Jeju 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau oree nũ:

—Je mome'u kasi pejepe tekotee 'gã nupe ne. “Jeju 'ga Janeruwarete 'ga remimurera”, 'jawe'em pëë 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

*Amanūawama mome'uawet
(Maku 8.31–9.1; Luka 9.22-27)*

²¹ A'e pe futat Jejui 'ga amanūawama mome'wau ypy oree:

—Too Jerusareg ipe 'jau. Peu futat nipo judeuramū jane'wyrria'ri 'gā je rereko tyweri. Jane'wyrria'ri, mainana 'wyrriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mīmera 'gā nipo je rerekou tyweaete je jukaukaa jefaruu 'gā nupe. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi nū— 'jau 'ga oree.

²² Aipo 'ga 'eramū Pedro 'ga 'ga rerojepe'au'i ore wi, oje'egayau 'ga upe:

—Ene'me awi nū'ū. Nene rereko tywera'uweri 'gā nū'ū. Janeruwarete 'ga nene rereko tywerukara'uweri 'gā nupe kūi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²³ A'eramū Jejui 'ga ojerowaka amā'jāu 'ga ree:

—Ejepe'a je wi, ki Satanasi. Mama'eukwaawa 'wyrriara ene mu'eukat poromū jee, ki Pedro. “Tamomoirukat 'ga 'ga Ruwarete 'ga remifutara apo awi 'jau”, e'i te Satanasi ojeupe. A'eramū poromū ene mu'jaukaa jee kūi— 'jau 'ga Pedro 'ga upe. —NaJarejuwarete 'ga remifutar imū rūi ere aipo 'jau jee. Ejemifutar imū te ere aipo 'jau jee— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁴ A'ere 'ga 'jau oree:

—Jeremiayuwamū pejekoweramū ki jeremifutar imū etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat pejekereko tywer awi— 'jau 'ga oree. —Pejemanū awi miamū pejekyjawe'em futat. “Tene 'gā je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki— 'jau 'ga oree.

²⁵ —“Najemanūwari je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gā nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga oree. —“Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imū” 'jara 'gā nanē nooa'uweri ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree. —Amumera 'gā te nipo ajee e'i “tene 'gā je jukai kwy. Je napoira'uweri Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau. Aipo 'jara 'gā etee awau ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁶ —Okaraemā mono'og are etee ea'at ma'e 'gā ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gā karaemā. A'ere aipo 'gā miamū nooi futari ywag ipe. Nomyi 'gā weaa Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū 'gā awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee 'gā oi. Peu oo re 'gā nuēmarūi futari jui. Nitywi mama'e mū mama'eukwaawa rapyaw awi 'gā nēnū'jāawamū— 'jau 'ga oree. ²⁷ —Anure nipo pēneki'yramū je ruri tejewya nū. Tejuwarete 'ga renyfuga pype nipo tejua, 'ga pyriwara 'gā netee. A'eramū futat je pē mepyau pēnemiapofer are najuejue etee futat. Teje'eg imū mama'ea apoarera 'gā je imonou imogyau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Tejerowiare'ema 'gā nipo je imonou imogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga oree. ²⁸ —A'jea futat je 'i. A'eramū futat nipo je tejua pē'wyrriarareteramū te'jina pē nupe. Pēē mū nipo je resaka pejemanū enune, peje'wyrriarareteramū je ruramū— 'jau 'ga oree.

17

*'Gā neape Jejui 'ga jesowo'gōkawet
(Maku 9.2-13; Luka 9.28-36)*

¹ Anure seis oser ire Jejui 'ga awau ywyty'rarimū. Ore mū etee 'ga erawau ojeupi. Muapyra 'gā etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, 'ga rewirera Juā 'ga. Mīmera 'gā etee 'ga erawau erojeupia ywyty'rarimū ojeupi. ² Peu Jejui 'ga ojesowo'gōka 'gā neape. 'Ga reakwara wenyfugamū kwara reny'jawe. 'Ga raitya nanē waparasiagamū 'ga ree nū. Iaparasig enyfuk te 'ga raitya 'ga ree.

³ A'erauwe 'gā Moisesi 'ga resaka Eliasi 'ga reewe. Ywag awi 'gā nuri oporogytau Jejui 'ga upe.

⁴ Ywag awi 'ut ma'e 'gã nesakawe Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe. —Ere futat te je tapÿja apoa pejejeupe? Muapyyra tapÿja taruapo pẽ nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁵ 'Ga porogyta pype ywasiga mũ 'ua ojypa 'gã nee nũ. Enyfung esage te ywasiga. A'e rupi futat Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Koromũ futat jera'yrarete 'ga. Jeremifutararete 'ga. 'Ga 'ã je muory-pararetea ojee. A'eramũ ki pẽẽ pejeapyakau 'ga je'eg are— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywasiga rupi 'gã nupe.

'Ga porogytapaw ire ywasiga ojeupi pap 'gã nui nũ.

⁶ Jarejuwarete 'ga je'ega renupawe Jejui 'ga remimu'e 'gã piryyjamũ jui. 'Ga je'ega 'gã mogyjau etee. A'eramũ 'gã awau wããpyramũ anuruka ywyu.

⁷ A'erauwe Jejui 'ga awau 'gã nepejãna opo mowyka 'gã nee.

—Pekyje awi. Pe'je pejejua pejefu'ama— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'eramũ 'gã wowoworamũ warekou. A'ere 'gã Jejui 'ga etee futat esagi 'ga 'amamũ. Ywag awi 'ut ma'efera 'gã awau ojeupia ywasiga rupi 'gã nui nũ.

⁹ Ywytyr awi 'gã neruaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pemome'ua'ne kasi 'gã nupe ne. Pejejeki'yramũ je feraw ire tãmẽjẽ tepemome'u 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i 'ũ: Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: “Eliasi 'ga ra'ne nipo ojesaukat 'gã nupe. A'ere nipo 'ga rewiri jeremimonorama 'ga oi ojesaukaa 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue, 'jau 'gã imome'wau oree jepi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹¹⁻¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'gã 'i. Eliasi 'ga 'jawewara 'ga ra'ne futat ako 'ut ai'i. “Au'je ki mama'e tywera apo re. Pe'je ki pejepoia pejetywer awi. Ku'jywa 'ga tepẽ mogy wemiayuwamũ 'jau”, 'jau ako 'ga awau pẽ nupe ai'i je renune ai'i. A'ere nepekwaawi futari 'ga. A'eramũ 'gã 'ga rerekou tyweaete wemifutar imũ etee futat. Anure nipo 'gã je miamũ je rerekou tyweaete 'ga 'jawerimũ futat — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã weapyoramũ ee ajemogyau.

—Juã Batista 'ga 'ga omome'u janee— 'jau 'gã. —Juã Batista 'ga Eliasi 'ga 'jawewara futat— 'jau 'gã ajaupe.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Maku 9.14-29; Luka 9.37-43)

¹⁴ Ywytyr awi ojyw ire 'gã kwaiwete 'gã nesaka ywytyra raimy 'wyr ipe. Poje kũima'e 'ga amũ 'ua, wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase.

¹⁵ —Ejemuaẽm jera'yra 'ga ree, ki Ku'jyp. Mama'eukwaawa 'up 'ga pir are. A'eramũ 'ga moypipa— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. —Oypiwauwe 'ga 'ari tata pe jepi. 'Y pe nanẽ 'ga u'aa jepi nũ— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe. ¹⁶ —Arut futat je 'ga eneremimu'e 'gã nupe esaukaa ko numiamũ. A'ere 'gã nomoiri etee 'ga wi ko— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Ma'eramũ sipo pẽẽ je rerowiare'ema pejejemogyau 'wei? Ymã agawewi nã'ã je pẽ mu'ei re'ã. A'etea nipo 'ã naje rerowiari tãmẽjẽ 'ã pejepe. “Nokoa'uweri je namutamutat pẽ pype”, a'e agawewi je 'ã pẽ nupe jã'nũ'ũ — 'jau 'ga tesirũmera 'gã nupe nanẽ nũ. —Pe'je 'ga ra'yra 'ga rerua jee— 'jau Jejui 'ga ore mũ upe.

¹⁸ Kunumĩ 'ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga pirewara upe:

—Ejepe'a 'ga wi— 'jau 'ga jupe.

'Ga 'e ypyrauwe ojepe'au 'ga wi. A'eramũ kunumĩ 'ga ajarueteramũ.

¹⁹ A'eramũ ore 'ga remimu'eramũ arawau 'ga repejãna 'ga pyri katu katu. A'eramũ ore 'ga upe etee oroporonupa ee:

—Ma'eramũ ajee ore norope'aarũi 'ga wi ra'e 'ũ?— 'jau ore 'ga upe.

²⁰⁻²¹ —Naje rerowiari wejue te 'ã pejepe. A'eramũ pẽẽ a'eramũ 'ga pirewara moirarũme'em 'ga wi— 'jau Jejui 'ga oree. —Mostarda 'jawa ra'yi 'ã sikõsikõ'i'ĩ agawewi. A'etea 'ã otyim ire waranup. Aipoa aranuwa 'jawe pejemogy re amunipo 'ã pẽẽ peapo futat mama'ea. Je rerowiar etee te te nipo 'eramũ tee pearanup— 'jau 'ga oree. —Je rerowia'ri re amunipo 'ã peapo mama'ea pejemiapoe'ema jepãjẽ mũ. Ywytyra upe amunipo 'ã pẽẽ 'jau: “Ejepe'a 'aw awi. Peu'i ewau e'ỹina”, 'jau amunipo 'ã ywytyra upe. Aipo ojeupe pẽẽ 'erauwe amunipo 'ã ywytyra ojepe'au awau pẽ'eawer imũ etee futat. Tejerowiarãmũ te je tepãjẽ monoi pẽ nupe pẽnemiapoe'ema apoawamũ — 'jau Jejui 'ga oree.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa

(Maku 9.30-32; Luka 9.43-45)

²² Anure Jejui 'ga remimu'eramũ ore arajatykau 'ga ree Garireja ywy pe nũ. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je pyygukat anurenure'i je ree iporomutare'ema 'gã nupe. ²³ A'eramũ nipo 'ga je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo 'ga imuapyra 'ara rupi ete je moferawi nũ— 'jau 'ga oree.

A'eramũ ore aru'arasigamũ arajemogyau. Aipo 'ga 'ea ore mu'arasiga.

Pira juru awi ka'aranũũ ywope'ia renuẽmawet

²⁴ Anure Jejui 'ga wemimu'eramũ ore rerawau Kafanaũ 'jaw ipe nũ. Peu ore waẽmauwe Janeruwarete 'ga mogytaawa upe ka'aranũũ pyykara 'gã 'ua oporonupa ee Pedro 'ga upe:

—Omepy te pẽ mu'jara 'ga ka'aranũũ pyu Jarejuwarete 'ga mogytaawa apokatuawa?— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

²⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Omepy futat 'ga— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga rog ipe osouwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Maran te enereapyo ee, ki Simão? Awỹja te ka'aranũũ amono ywy jara 'ga upe? 'Ga remiayuwa 'gã te omepy ywy jara 'ga upe, ywy are ako ma'e 'gã te ra'u nũ?— 'jau 'ga Simão Pedro 'ga upe.

²⁶ —Ywy are ako ma'e 'gã omepy ywy jara 'ga upe. Naywy jara 'ga remiayuwa 'gã nũi omepy— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

—A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —'Ga remiayuwa 'gã nomepyi futari— 'jau Jejui 'ga. —Janeruwarete 'ga futat omogytaawa jara. Je 'ã 'ga remiayuwa.

²⁷ A'ere 'ã je ka'aranũũ pyykara 'gã mepyi. Kasi a'e pe 'gã je raykai ee ne — 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe. —A'eramũ ene ewau ypiauu reme'y'warimũ epinaetyka. Eneremimu'ar ypya pira juru pe ka'aranũũ ywope'ia mũ ruwi. A'ea tereroo 'gã mepyau jarejee 'jau— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga awau iapou 'ga 'eawer imũ etee futat.

18

Esage ma'e are 'gã mu'eawet

(Maku 9.33-37; Luka 9.46-48)

¹ Anure Jejui 'ga remimu'eramũ ore arajua oroporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?
— 'jau ore 'ga upe.

² Ojeupe aipo ore 'erauwe Jejui 'ga kunumĩ renũina:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe kunumĩ 'ga amũ 'ua 'ga repejãna 'ga rerowyka. ³⁻⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Peesak te kunumĩ 'ga 'ama je pyri?— 'jau 'ga oree. —Kunumĩ 'gã nojerowiaraiwi ojee tee jepi. Ujar are 'gã jemogypygyi. Ujara 'gã je'eg imũ etee 'gã mama'e apoi. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Kunumĩ 'jawewara 'gã etee je amogy 'wyrriaramũ tejepyri. Kunumĩ 'gã 'jawe pejemogy re te je pẽ mogyau 'wyrriaramũ tejepyri. Kunumĩ 'jawewara 'gã etee esage ma'eramũ jee— 'jau Jejui 'ga oree. ⁵—Kunumĩ 'gã nee ojejukau esage ma'eramũ je reewe futat pejejuka esage— 'jau 'ga oree.

⁶ —Kwaiwete kunumĩ 'gã je rerowiar ajemogyau. 'Ga amũ nipo je rerowiar awi kunumĩ 'gã momoirukaa 'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei— 'jau 'ga oree. —Sã'ã ae ita mogoa ojojuri. A'eramũ 'ã ae ojomonou ojomomoa 'yẽ'ẽ pype ajajukau. A'ere nipo 'y pe imomoripyrera 'ga reko tyweri'i etee. A'eramũ futat 'ga amanũmũ. A'ere nipo je rerowiar awi kunumĩ 'gã momoirukarera 'gã Janeruwarete 'ga ereko tyweretei futari — 'jau 'ga oree. ⁷—Nateepawi futari nipo ajaupe mama'e tywera apoara 'gã. Iporiay'i aipo 'gã numiamũ. Aipo 'gã te nipo Ku'jywa 'ga wereko tywerete futat imojero'wau etee— 'jau 'ga oree.

⁸ —“Jepoa je motywerukat Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera apoukaa jee, je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau ki pejepoa pemonok imonou imomoa pejewi. Kasi a'e pe pẽpoa pẽ motywerukaru'jaw ine. “Tepyu nanẽ je mama'e tywer apoi ra'e” 'jaramũ pejepya nanẽ imonoka nũ. Kasi a'e pe pẽpya pẽ motywerukaru'jaw ine nũ. Pẽpo monoga rayramũ futat pẽ nupe. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoaramũ pẽ momopori pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa te ayrete ma'ea imomoripyrera 'gã nupe. “Janepoa jane motywet” 'jau pejepoa pemososopap pejewi. A'eramũ te nipo mama'e tywera nepeapou'jawi. A'eramũ te peo ywag ipe. ⁹“Jarejea pyu mama'e resaga jane motywet” 'jaramũ pejejea mosoka imonou imomoa pejewi. Imosog ire te nipo mama'e tywera nepeapou'jawi — 'jau Jejui 'ga oree. —Wea mosoga ay futat wea mosokara 'gã nupe. A'ere nipo Janeruwarete 'ga te mama'e tywera apoara 'gã momopori imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ea te nipo ayay futat aipo pype imonopyrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

Oka'jam ma'ea karupa'mĩa
(Luka 15.3-7)

¹⁰⁻¹¹ —Kunumĩ 'gã nupe kasi pe'je ne, “nepeapoi pẽẽ kunumĩ'ĩ”, 'jawe'em pẽẽ kunumĩ'ĩ 'gã nupe, 'jau je pẽ nupe. Ywagipewara 'gã futat kunumĩ are ojejuka ma'ea. Weape futat 'gã kunumĩ rerekoi. Ywag ipe futat 'gã nee ojejuka ma'e 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

¹² —Maran te pekwaap? Wyra jara 'ga amũ sẽg karupa'mĩa wereko. Poje karupa'mĩa mũ awau oka'jama 'ga wi. Ma'ja sipo ijara 'ga wapo? Wejat futat 'ga weymawa jũ me, juowa 'wawamũ. A'eramũ 'ga awau oka'jam ma'e rekaa akou. ¹³ Esakawe 'ga aku'iramũ oka'jam ma'efer are. A'e pe 'ga aku'iramũ agawewi futat oka'jame'em are. A'eramũ 'ga oka'jam ma'efer are taetu aku'iramũ. ¹⁴ Nan tee futat Janeruwarete 'ga nafutari kunumĩ amũ o mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree.

Mama'e tywera apoara 'gã

¹⁵ —Je rerowiaara 'ga amũ nipo mama'e tywera wapo enee. A'eramũ ki ekwap eporogytau 'ga upe ejete'e ra'ne— 'jau Jejui 'ga oree. —Ojeupe 'ga tywera ene imome'u re nipo 'ga 'jau enee: “A'jea futat ako je mama'e tywera apoi enee ai'i. A'ere je 'awamũ naapou'jawi”, 'jau nipo 'ga enee. A'eramũ ene 'ga mojekoty'aa ejee nũ. ¹⁶ A'ere ki 'ga ejaykapawe'emamũ epytuna 'gã amũ eroo ejeupi eroporogytau 'ga upe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: “Ga upe 'ga remiapo tywera mome'uramũ ki pemome'u 'gã amũ nemianuwamũ 'jau. Majepei 'ga remianuwamũ ki pemome'u maranamũ mukũja 'gã nemianuwamũ. A'eramũ 'gã ene'e kwaapa 'jau”, 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ¹⁷ A'ere ki mama'e tywera apoara 'ga 'gã je'ega renuwetee'emamũ pẽ mome'u 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'gã oje'ega 'gã nupe Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'ega renuwetee'emamũ pẽẽ 'jau 'ga upe: “NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi ene. Mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa te ene ra'e”, pe'je ki otywer awi ipoire'ema 'ga upe— 'jau 'ga oree.

¹⁸ —A'eramũ je 'jau pẽ nupe: 'Gã amũ nupe “Janeruwarete 'ga pẽtywera omoit pẽ nui”, pẽẽ 'eramũ 'ga imoiri futari 'gã nui. 'Gã amũ nupe te nipo aje pe'je “Nepẽpouriweri 'ã pejetywer awi. A'eramũ 'ga imoire'ema futat pẽ nui”, pẽẽ 'eramũ 'ga nomoiri futari 'gã nui— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁹ —A'jea futat je'ea: Ojeupe mukũjamũ pẽẽ mama'e renũjamũ, Jeruwarete 'ga mama'e apoi futari pẽ'eawer imũ. ²⁰ Je rerowiaara 'gã ajatykau 'upa je upe oje'ega. A'eramũ je nanẽ tekou 'gã pype nũ. Maranamũ mukũi etee agawewi. Maranamũ muapy'ri etee agawewi nipo 'gã 'upa. A'ete je ako 'gã pype— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ajaupe 'gã mota'wa are 'gã mu'eawet

²¹ A'eramũ Pedro 'ga awau Jejui 'ga rerowyka oporonupa ee 'ga upe:

—Tepytuna 'ga mama'e tywera tejeupe iapou'jau'jawamũ sipo je maran tejemota'wau 'ga upe? Sete te sipo je teta'waramũ 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe.

²² A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Ejeupe 'ga mama'e tywera apou'jau'jawamũ ene nanẽ ejemota'wau'jau'japa etee futat ekou 'ga upe, au'jeteramũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ²³ —Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau pẽmota'wa are— 'jau 'ga oree. —'Wyrriara 'ga amũ nipo 'jau ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe: “Pe'je jeremiayuwa 'gã nerua jee. Taje mepy 'gã 'jau. Kwaiwete ako 'gã jekaraemã rerooi imepyawe'em ai'i. A'eramũ 'awamũ pejewau 'gã nerua je mepyawamũ”, 'jau 'ga ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁴ —A'eramũ 'ga upe oporowyky ma'e 'gã awau 'ga remiayuwa 'ga amũ rerua 'ga upe. Kwaiwete karaemã 'ga weroo imepyawe'em rakue. A'eramũ “Je mepy ape”, ojeupe 'wyrriara 'ga 'eramũ 'ga 'jau etee 'ga upe “nitywi futari”, 'jau 'ga o'wyrriara 'ga upe. ²⁵ A'eramũ 'wyrriara 'ga 'jau ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe: “Peroo 'ga me'ega tekotee 'gã nupe 'gã nemifajamũ. 'Ga remireko, 'gã na'yt, 'ga karaemã. Mĩmera peroo ime'ega. A'eramũ pẽẽ 'gã nepyfera rerua jee”, 'jau 'ga opoirũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree. ²⁶ —O'wyrriara 'ga 'e renupawe, 'ga wapyka wenupy'ãu 'ga rowase: “Ejemuaem te je ree. Erejeaei awi je ree. Tene je ra'ne. Tamepy ene 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁷ —A'eramũ 'wyrriara 'ga ajemuaema 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Ajemuaem je ene ree. A'eramũ je tejea'aru'jawe'emamũ temepye'em are. Ere ewau”, 'jau 'ga 'ga upe. ²⁸ A'erawu imepyare'ema 'ga awau uema 'ga rog awi. Awaw ipe 'ga opytuna 'ga amũ rowosõu. Inãinãni'ĩ agawewi 'ga pytuna

'ga 'ga mepyawe'em rai'i. A'etea 'ga 'ga ajue'opyyk 'ga majaetyetyka: “Ere je mepyau 'awamũ”, 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'ga upe.

²⁹—A'eramũ 'ga pytuna 'ga wapyka wenyupy'ãu 'ga rowase: “Ejemuaẽm te je ree. Tene je ra'ne. Tamepypap ene 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

³⁰—A'ere 'ga 'i etee 'ga upe: “Naani. Napoiri futari je ene wi”, 'jau etee 'ga 'ga upe, 'ga monou imomoa moromunepawa pype. “Je mepye'emamũ nereẽmi jui”, 'jau 'ga 'ga upe.

³¹—'Wyriara 'ga poirũ 'gã 'ga resaka. A'eramũ 'gã awau 'ga mome'wau o'wyriara 'ga upe. “Ene 'ã erejemuaẽm agawewi 'ga ree. A'etea 'ga naje-muaẽmi opytuna 'ga ree”, 'jau 'gã imome'wau o'wyriara 'ga upe.

³²—A'eramũ 'wyriara 'ga 'ga renũina: “Ere ejua. Taporogyta enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

—Ojepyri 'ga rurauwe 'wyriara 'ga oje'ega moywyrafena 'ga upe. “Ene-tywerete jee 'awamũ. ‘Ejemuaẽm je ree’ ere ako jee ai'i. A'eramũ ako je tejemuaẽma ene ree ai'i. ³³A'etea 'ã nerejemuaẽmi epytuna 'ga ree rai'i. Ejee je jemuaẽma 'jawe ki ejemuaẽma epytuna 'ga ree”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

³⁴—Opytun are wemiayuwa 'ga jemuaẽme'emamũ 'wyriara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Nerejemuaẽmi epytuna 'ga ree. A'eramũ je tejemuaẽmu'jape'ema ene ree”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe 'gã monou imu'ama moromunepawa pype. A'eramũ 'ga 'jau moromunepawa raarana 'gã nupe: “Naje mepyi 'ga. Najemuaẽmi nanẽ 'ga opytuna 'ga ree. A'eramũ pẽẽ 'ga rerekou tyweaete jee, 'ga mayrũmũ jee”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Je mepyawe'em 'ga nuẽma'uweri”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

³⁵—Nan tee futat Jeruwarete 'ga. Pejepyntuna 'gã pẽ nereko tyweawer are pẽẽ au'jeteramũ 'gã nayka re Janeruwarete 'ga nanẽ pẽ naykau petywer are. Pẽnaykaupawe'em petywer are. Nomoiri futari 'ga petywera pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ monou pẽ nerekou tyweaete mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga oree, ore mu'jau ee.

19

Peetyg awi pejejemirekoa (Maku 10.1-12; Luka 16.18)

¹'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga ore reruatau nũ. Garireja ywy awi arawau oroyaapa. Jotãu ry owajara katywara rape rupi arawau. A'eramũ ore orojewya oroyaapa nũ, Judeja ywy pe arajua nũ. ²A'eramũ mytuna 'gã awau ore rewiri. Amumera 'gã ojero'wau. A'eramũ Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'okapap.

³Poje fariseu 'gã amũ 'ua 'ga rerowyka. “Siesak 'ga je'eg amutee jarejee 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. “Ga je'eg ekoeteramũ, ‘Nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'ega ra'e’, sa'e 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Jarujete sipo kũima'e 'ga amũ wemireko retygi mama'e'emete are we?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽnear'ar iki pejejemimogytafer are. “Mama'e apoawamũ Janeruwarete 'ga kũima'e 'ga apoi, kũjã eẽ reewe rakue” 'eawer are pejejea'aramũ pejejemogyau. ⁵Janeruwarete 'ga te 'ã e'i rakue: “Kũima'e 'ga je aapo kũjã eẽ reewe. A'eramũ 'ga wemirekoramũ kũima'e 'ga opojo'ogamũ ujara 'gã nui ojemujaa wemireko eẽ ree etee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. “Ajuee ojemujar ire 'gã jemogyi majepi teewara 'jawe jee”, 'jau Janeruwarete 'ga

rakue. ⁶ Ajuerekoe'ēwe 'gā mukūi futat 'gā nekoi. A'ere ajuereko re 'gā majepi teewara 'jawe 'gā nekoi Jarejuwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga wejue werekoukat 'gā ajaupe. A'eramū pēē pejejomojo'ogukararūme'em pejejau, pejejuereko re— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁷ —Ma'eramū sipo ajee Moisesi 'ga 'i rakue: “Pejejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'gā amū nupe ēē ree. ‘Aetyk je ene tejemirekoramū akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejejemirekofera ēē ree, imonou ēē upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue— 'jau fariseu 'gā 'ga upe.

⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—A'jea futat. Niporenuwiweri wejue pēypy 'gā Jarejuwarete 'ga ree rakue. A'eramū Moisesi 'ga 'gā mueapyoukaa aipo are rakue. A'ere Janeruwarete 'ga aipo ne'i aepy 'gā nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁹ —A'ere a'jea futat je 'i: 'Ga amū ēē ree 'ga reko re etee ki pejejemirekoa peetyk. A'ere kasi ee pejeporetygiwere'emamū peetyg ine. 'Ga amū ēē ree 'ga reko'emamū pēē pejejemireko retyka ekoete'em. Kasi a'e pe pejejemirekoe'em are ako ma'e 'jawe pejemogoukat amutee ēē rereko re ne— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gā nupe.

¹⁰ A'eramū ore Jejui 'ga remimu'eramū 'jau 'ga upe:

—Ma'eramū sipo ae wemireko retyke'ema najemogyi nan etee futat— 'jau ore 'ga upe.

¹¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—'Gā amū nauagi ojetee ajemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat 'gā amū remirekoramū. A'ere 'ga amū naemirekoi, 'ga remifutar imū etee futat— 'jau 'ga oree. ¹² —'Gā amū nipo u'aa oteuramū. A'eramū 'gā wemirekoweremamū. Amumera 'gā nipo ojeapi'a oogukaa 'ga amū upe. A'eramū 'gā wemirekoe'emamū futat ajemogyau. Amumera 'gā te nipo ajee naemirekoweri futari. “Jarejuwarete 'ga upe toporowyky 'jau kwy. A'eramū je tejemirekoe'emamū tekou”, 'jau nipo 'gā ojeupe. A'eramū emirekoweremama 'gā wemirekoe'emamū futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oree.

Jejui 'ga kunumī 'gā netee

(Maku 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³ Anure kūjā 'gā amū wa'yra 'gā nerua Jejui 'ga upe nū:

—Orera'yra apyte'rarimū epo emono a'i kī'ī— 'jau 'gā erua 'ga upe. —Jarejuwarete kīā upe eporogyta wā nee. A'eramū Janeruwarete kīā ojejukau esage wā nee, aru'e ore enee kī'ī— 'jau kūjāmera 'gā 'ga upe.

A'ere ore Jejui 'ga remimu'eramū ore 'i etee 'gā nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gā 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamū. Nepemaruukari 'ga porogyta— 'jau ore 'ga remimu'eramū 'gā nupe.

¹⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Naani. Peapo awi nanuara. Tene kunumī 'gā nuri je pyri— 'jau etee 'ga oree. —Janeruwarete 'ga kunumī 'gā afutat wemiayuwamū. Kunumī 'jawewara 'gā nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyrīaramū. Kunumī 'gā ojemogypyk Jarejuwarete 'ga ree. Ojerekokatuukat 'gā 'ga upe. 'Gā 'jawe peko— 'jau 'ga oree.

¹⁵ A'eramū 'ga opo monou kunumī 'gā apyte'rarimū. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Janeruwarete 'ga ojejuka esage pē nee, kunumī— 'jau 'ga 'gā nupe.

'Gā apyte'rarimū opo mono re 'ga awau 'gā nui.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are

'ga poronupawet

(Maku 10.17-31; Luka 18.18-30)

¹⁶ Anure kũima'e 'ga amũ 'ua Jejui 'ga rerowyka'i oporonupa ee 'ga upe:

—Ma'ja te je aapo esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe tewawamũ ywag ipe temanũ re?— 'jau 'ga oporonupa ee Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene ejua eporonupa ee jee nũ ki 'ei? Mama'e esagerete are ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Janeruwarete 'ga etee futat esage ma'ea. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara futat”, ere te jee?— 'jau 'ga 'ga upe. —Ywag ipe eoweramũ mama'ea eapo 'ga je'eg imũ etee, Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukarer imũ etee— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁸ —Maranuara a'eramũ je mama'e apou ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. A'e are ejea'at.

“Peporojuka awi. Peko awi pejejuemireko are.

Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ẽwu'jag kasi 'ga amũ ne.

¹⁹ Pejejara 'gã je'ega ki peanuw etee.

Pereko esage ki 'gã pejereko esage 'jawe etee futat”,

'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Mĩmera 'ã erekwaapap— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Je kunumĩawe futat aipoa akwaap ikue. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futat je mama'e apoi tekou. Ma'ja'ja jee je aapo 'ũ?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo, 'ga ree eparuerowiar ywyapiweramũ. Ekaraemã eme'ẽmap. A'ere ene ka'aranũũ monou ika'aranũũ'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojepyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, ekaraemã 'gã nupe imonoawera mepyaу enee anure. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²² Aipo ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga u'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga oporome'egiwere'emamũ okaraemã are. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ — 'jau 'ga oree. ²⁴ —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã jekatu'ogukari Jarejuwarete 'ga upe. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũi 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jarejuwarete 'ga opoara futare'ema ajemogyau. Jeje'ega renupe'ema futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oree. —Sã'ã kawaruu 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariwari futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁵ Aipo renupawe ore oroporesagamũ etee 'ga ree arajemogyau. A'eramũ ore oroporonupa ee arajaupe etee futat:

—Maranuara 'gã tete Janeruwarete 'ga okatu'ok?— 'jau ore arajaupe.

²⁶ Aipo ore 'eramũ Jejui 'ga amã'jãu ore ree 'jau oree:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa pẽ nupe. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Jekatu'og ape” ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga oree.

²⁷ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ. Ma'ja te ore mama'e rejaawera repya?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e momyau nũ. Aipoa 'ara rupi nipo je te'ÿina pẽneki'yrareteramũ 'wyrarareteramũ pẽ nupe. A'eramũ nipo je pẽ nanẽ futat pẽ mogyau 'wyraramũ tejepyri. Israeu 'ga ra'yra 'gã pytuna tusi. A'eramũ je pẽ monou pẽ mogyau 'wyrar'riramũ 'gã nupe Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã nipo awau pẽ nowase. A'eramũ nipo pẽ 'jau mama'e esage apoara 'gã nupe: “Mama'e esage ereapo rakue, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapofer are”, 'jau nipo pẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. —Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo pẽ 'jau: “Mama'e tywera etee ereapo Jarejuwarete 'ga upe rakue. 'Ga je'eg imũ jẽmĩ mama'e apowe'em rakue. A'eramũ 'ga pẽ mepyau pẽnemiapo tywer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁹—Amanũ re je ree omama'e rejaarera 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. Peu te 'ga mama'e teepawe'ema muri 'gã nupe kwaiwete, je ree 'gã mama'e rejaawera repyramũ futat mua 'gã nupe. Oy ã rejaarera 'gã, 'uwa 'ga rejaarera 'gã, wa'yra 'gã nejaarera 'gã, weki'yra 'gã nejaarera 'gã, wenyra 'gã nejaarera 'gã, okywyra 'gã nejaarera 'gã, wykiera 'gã nejaarera 'gã, woga rejaarera 'gã, oywy rejaarera 'gã. Mĩmera 'gã juejue ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. 'Gã nupe juejue futat Janeruwarete 'ga mama'e esage muri kwaiwete— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁰—Awamũ 'gã amũ reni 'wyraramũ ajaupe. A'ere nipo anure aipo 'gã jemogyi akotee ma'eramũ etee nũ. 'Awamũ 'gã amũ jemogyi akotee ma'e 'gã 'jawe. A'ere anure nipo aipo 'gã jemogyi 'wyrara 'jawewaramũ nũ. 'Awamũ omama'e rejaarera 'gã akotee ma'e 'jawe etee futat 'gã jemogyi. A'ere nipo anure, 'wyrarareteramũ je renamũ, je ree omama'e rejaarera 'gã jemogyi 'wyraramũ je pyri— 'jau Jejui 'ga oree.

20

Wemifutar imũ etee Janeruwarete 'ga jane mepyawam

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejeupe pẽnemiapofera mepy are. Sã'ã uwa ko jara 'ga amũ oa ai'iweteteuwe ojeupe oporowyky ma'e 'gã amũ nekara. ² Iporowykye'ema 'gã nesakawe 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejot pejeporowykyau jee”, 'jau 'ga 'gã nupe.

—“Maran sipo ajee ore mepy ape?” 'jau 'gã 'ga upe.

—“Majepeja ka'aranũ ywope'i pyu etee futat je tejeupe pẽporowykawera mepyi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³—A'eramũ 'gã awau 'ga rupi oporowykyau 'ga ko pe. Kwarawyrũ'iramũ ko jara 'ga awau amunawa pyter ipe nũ, iporowykye'ema 'gã amũ nesaka nũ. ⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejot pejeporowykyau jeko pe. Kaaruwamũ tamepy pẽ 'jau, tejeupe pẽporowykawer are 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵ A'eramũ 'gã awau oporowykyau 'ga upe.

—Aje kwara kwawamũ ko jara 'ga awau, 'gã amũ nerua 'gã moporowykyaukaa ojeupe nũ. Kwara jerewamũ 'ga awau, 'gã amũ nerua nũ.

⁶ Kaarup ja'wyja'wyrãmũ 'ga awau amunawa pyter ipe nũ. A'eramũ 'ga iporowykye'ema 'gã amũ nesaka nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: “Ma'eramũ pẽ pejeporowykawe'em pejemogyau 'ũ?” 'jau 'ga 'gã nupe.

7 —“Nitywi ‘pe’je pejejua pejeporowykyau jee’ ‘jara ‘ga amũ ore”, ‘jau ‘gã ‘ga upe.

—A’eramũ ‘ga ‘jau ‘gã nupe: “Pe’je ajee pejewau pejeporowykyau jee ‘ũ”, ‘jau ‘ga ‘gã nupe.

8 —Kaarup katu katuramũ ko jara ‘ga ‘jau opoirũ ‘ga upe: “Emepy ki oporowyky ma’e ‘gã jee. Kaarup ja’wyja’wyrãmũ oporowyky ma’e ‘gã na’ne ki emepy jee. A’ere aje ‘ut ma’efera ‘gã, a’ere ‘ut ypy ma’efera ‘gã maapawamũ ‘jau”, ‘jau ‘ga opoirũ ‘ga upe.

—“Nai’i”, ‘jau ‘ga poirũ ‘ga ‘ga upe.

9 —A’eramũ ‘ga ka’aranũ ywope’ia mũ monou kwara ooramũ oporowyky ma’e ‘gã nupe. 10 ‘Gã mepy resakawe, oporowyky ypy ma’e ‘gã ‘jau ajaupe: “Kuu. Ka’aranũ ywope’ia ‘ga omono ‘gã nupe jane upe ‘ga ‘eawera ‘jawe etee futat”, ‘jau ‘gã ajaupe. “Jane upe taetu sipo ajee ‘ga imuri kwaiwete’i. Ko’aramuku te ako jane porowykyi ko a’i kũ”, ‘jau ‘gã ajaupe.

11 —A’ere naani. Kaaruwamũ oporowyky ma’e ‘gã mepy ‘jawe etee futat ‘ga imonoi ‘gã nupe. A’eramũ ‘gã amara’neramũ ko jara ‘ga ree. 12 “Ko’aramuku agawewi ako ore porowykyi ko, kwaray pype ko. A’etea ‘ga ‘ã ore mepy kaaruwamũ oporowyky ma’e ‘gã ‘jawe etee. Nore mepy esagei ako ape ko”, ‘jau ‘gã oje’egayau ko jara ‘ga upe.

13 —A’eramũ ko jara ‘ga ‘jau ‘gã nupe: “Naani. Pẽ nupe teporogytau ako je ‘i pẽ nupe ko: ‘majepei tee ka’aranũ ywope’ia tomono pẽ nupe ‘jau, tejeupe pẽporowyky mepyawamũ ‘jau’, a’e ako je pẽ nupe ko. ‘Nai’i’, ‘jau ako pẽ jee ko. A’eramũ ‘ga je’eawer imũ etee futat pẽ mepyau. 14-15 Pe’je pejeka’aranũ ppyka erawau pejejog ipe”, ‘jau ‘ga ‘gã nupe. “Jema’ea te ‘ã ka’aranũ. A’eramũ je tema’ea etee futat erekou nan oporowyky’i’i ma’e ‘gã mepyau pẽ ‘jawe etee futat. Mama’e esage te je aapo ‘gã nupe. A’e are ‘ã pẽmara’ne je ree?” ‘jau ko jara ‘ga ‘gã nupe— ‘jau Jejui ‘ga imome’wau ‘gã nupe.

16 —Nan tee futat Janeruwarete ‘ga wemiayuwa ‘gã mogyi pãwẽ pãwẽ ojepyri anure— ‘jau ‘ga ore. —Werowiaar ymanera ‘gã, amanũ ja’wyja’wy pype werowiaara ‘gã nanẽ ‘ga imonou ojepyri futat nũ. Wemifutar imũ etee futat ‘ga werowiaaramũ pẽ mogyau ojepyri futat. Aju’jaju’jawe etee futat ‘ga ‘gã mogyi ojepyri— ‘jau Jejui ‘ga ore.

Amanũawama Jejui ‘ga imome’wau’japa

(Maku 10.32-34; Luka 18.31-34)

17 A’eramũ Jejui ‘ga ore rerawau Jerusareg ipe wemimu’eramũ. A’ere mytuna ‘gã oi ore rupi. A’eramũ ‘ga ore renũina ojeupe:

—Pejepe’a’i ‘gã nui ra’ne. Taporogyta pẽ nupe etee ‘jau— ‘jau ‘ga ore.

A’eramũ ore orojepe’au’i mytuna ‘gã nui. 18 A’eramũ ‘ga ‘jau ore:

—Jerusareg ipe jane oi ‘awamũ. Peu futat nipo ‘ga amũ pẽneki’yramũ je monoi mainana ‘wyrara ‘gã nupe, Moisesi ‘ga remikwasiarer are moromu’jara ‘gã netee— ‘jau ‘ga imome’wau ore. —A’eramũ nipo ‘gã ‘jau jee: “Sijukaukat ‘ga ‘gã nupe ‘jau”, ‘jau nipo ‘gã jee. 19 A’eramũ nipo ‘gã je monou judeue’ema ‘gã po pe. A’eramũ nipo judeue’ema ‘gã je kurapa, je nupãnupãu, je monou je mu’ama ‘ypeywar are jejywa pypiraa je manamamũ futat. A’ere nipo imuapyra ‘ara rupi Janeruwarete ‘ga je moferawi etee nũ— ‘jau ‘ga ore.

Sepeteu ‘ga remireko ãẽ ‘eawet

(Maku 10.35-45)

20 A’ere Sepeteu ‘ga remireko ãẽ wa’yra ‘gã nerua Jejui ‘ga rerowyka’i. A’eramũ ãẽ wããpyramũ ‘jau Jejui ‘ga upe:

—Mama’e esagea eapo jera’yra wã nupe, Ku’jyp— ‘jau ãẽ ‘ga upe.

Tiago, Juã. Mĩnamũ ãẽ ra’yra ‘gã.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau eẽ upe:

—Ma'ja ene ifutaa 'gã nupe je iapoa?— 'jau 'ga eẽ upe.

A'eramũ eẽ 'jau 'ga upe:

—Jera'yra wã emuapygukat ejepyri, ore 'wyriarareteramũ e'ỹinaaw ipe. Ejakwatawa katy kĩa amũ emuapygukat. Ajepeja kĩa ejau katy emuapygukat, wã mogyau 'wyriaramũ ejepyri— 'jau eẽ 'ga upe.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau eẽ ra'yra 'gã nupe:

—Nepẽneapyoi futari nipo ee ki sa. 'Wyriarareteramũ je reko enune nipo 'gã naje rerekoarũi. Je rereko tywerete te nipo 'gã. Pejereko tywerukat sipo je pyri? Pẽnuag sipo pejejereko tywera upe?— 'jau 'ga eẽ ra'yra 'gã nupe.

—Oreruag futat ore jupe nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ —A'jea futat nipo 'gã pẽ nereko tyweri anure. A'ere je miamũ namuapygarũi pẽ tejeypyri tepoaawamũ. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. Wemifutar imũ etee 'gã amũ mũ'jãu 'gã muapygukaa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ojeypyri wapyk ma'e 'gã nee.

²⁴ 'Gã je'ega renupawe ore amumeramũ Jejui 'ga remimu'eramũ aramara'neramũ mukũja 'gã nee. ²⁵ A'eramũ Jejui 'ga ore renũina ore majatykau ojee. A'eramũ 'ga 'jau ore:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyriara 'gã wemiayuwa 'gã monou kwe pe mama'e apoukaa ojeupe: “Nan iki peapo jeje'egawer imũ etee futat”, 'jau nipo 'wyriara oje'ega wemiayuwa 'gã nupe. Iapo esage'emamũ nipo 'gã 'wyriara 'gã nereko tyweretei. A'etea nipo 'ga 'jau ojeupe: “Je 'ã kũima'eeteeteramũ”, 'jau nipo 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga ore. ²⁶⁻²⁷ —A'ere pẽ jeremiayuwamũ na'gã 'jawe rũi pejemogy. 'Wyriaramũ pejejekoweramũ pẽ mama'e apou pejejaupe, pejejopoa etee futat mama'e apou pejejaupe. Pejejaupe oporowyky ma'eramũ etee futat pejemogy. A'eramũ nipo je pẽ mogyau 'wyriaramũ— 'jau 'ga ore. ²⁸ —Je 'ã pẽneki'yraretea agawewi. A'etea je 'ã ojot 'awa ywy pe mama'e apou pẽ nupe. Natejeupe mama'e apoukaa rũi je ruri. Pẽ nupe mama'e apoawamũ te je ruri. Temanũmũ te 'ã je ruri 'au pẽ nupe. Pẽ katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy pe. A'eramũ taetu 'gã taje rerowiat 'jau kwy, a'e te je 'ã— 'jau 'ga ore.

Mukũi eae'ema 'gã

(Maku 10.46-52; Luka 18.35-43)

²⁹ Jerikoa 'jawa amunaw awi ore oramũ mytuna 'gã 'ua ore rewiri. ³⁰ Mukũi eae'ema 'gã 'upa wapyka peyse pe. A'eramũ 'gã kwaiwete 'gã je'ega renupa 'upa.

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau 'gã ojeypyriwara 'gã nupe.

—Jejui 'ga okwap akou— 'jau 'gã 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'gã wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Eje-muaẽm ore ree. Epãjẽ mũ ore katu'og ape!— 'jau 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

³¹ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pepije pejejupa. Aereau toko re'ã— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'gã jero'wuro'wui etee futat wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaẽm ore ree. Ore resag ape, aru'e ore enee— 'jau 'gã ojero'waro'wau etee wafukaita 'upa.

³² A'eramũ Jejui 'ga opytau pe pe 'gã nee.

—Pe'je ajee pejejua— 'jau 'ga eae'ema 'gã nupe.

A'erauwe eae'ema 'ga 'ua 'ga je'ega repejãna. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te pefutat pejejeupe je iapoa?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³—Taramã'ë 'jau nũ, aru'e ore enee, ki Ku'jyp. Orereapaw ore ikue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga ajemuaëma 'gã nee. A'eramũ 'ga opo monou 'gã nea 'arimũ.

—Amamã'ë je pëë nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aipo 'ga 'erauwe 'gã amã'jãu nũ. A'eramũ futat 'gã awau Jejui 'ga rupi.

21

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Maku 11.1-11; Luka 19.28-40; Juã 12.12-19)

¹ Jerusarega pyriu'i ore oropytau amuna'wi pe, Pefaje pe. Pefajea 'upa wwytyra pyri, Oriweira 'jawa pyri. A'eramũ Jejui 'ga 'jau mukũjamũ oree:

²—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaëma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pëë kawaru'i mũ resaka. Nuatai we nipo 'gã amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoiã jee— 'jau Jejui 'ga oree. ³—“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramũ ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pë nupe nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga oree.

⁴ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga amũ upe ee rakue:

⁵ “Pe'je Jerusareg ipewara 'gã nupe: ‘Owaëm futat pë'wyriararete 'ga ra'e. Ipota'wa ma'e 'ga. Kawaru'i aranuamueuu 'arimũ 'ga ruri akou', pe'je ki Jerusareg ipewara 'gã nupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Sakari 'ga upe rakue. A'eramũ Jejui 'ga ore mũ monou kawaru'i rerurukaa ojeupe.

⁶ A'eramũ 'gã awau 'ga 'eawer imũ etee erua 'ga upe. ⁷ A'eramũ 'gã kawaru'i rerua ta'yra reewe 'ga upe. A'ere 'ga amũ opiara mosoka imonou kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga apykawamũ. A'ere 'gã kawaru'i pyyka Jejui 'ga upe 'ga apykawamũ. A'eramũ Jejui 'ga awau Jerusareg ipe kawaru'i 'arimũ. 'Ga remimu'eramũ ore arawau 'ga rupi. ⁸ Kwaiwete 'gã awau ujãna 'ga renune opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou. Pinowa nanë 'gã imonou pe rupi 'ga kwapawamũ.

Ymã 'gã aipo apou 'wyriararete upe rakue, 'ga ree ipojejuka resaukaawamũ rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ iapou Jejui 'ga upe.

—'Ga nipo ako 'wyriaramũ 'awamũ janee— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

⁹ 'Ga renune oo ma'e 'gã wafukaita 'ga rewiri oo ma'e 'gã netee:

—Au'je katu te 'ã Janeruwarete 'ga resageayramũ janee. Ene 'ã 'ga remimurera futat. Ene 'ã ore'wyriar ymanera juapyreramũ, Davi 'ga juapyreramũ. Janeruwarete 'ga ojejuka esage ene ree. A'eramũ ene eku'iramũ ekou. Janeruwarete 'ga 'ã esage oree. Ene 'ga 'ã ene mua oree— 'jau 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

Arawau orowaëma Jerusareg ipe. ¹⁰ Jerusareg ipe Jejui 'ga reserauwe peuwara 'gã aku'iaiwamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Awÿja te 'agamũ?— 'jau peuwara 'gã ajaupe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga rupi oo ma'e 'gã 'jau 'gã nupe:

—'Agamũ futat Jejui 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga, Garireja ywy pewarera 'ga. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga futat— 'jau 'gã 'gã nupe.

Wyra me'egara 'gã mũ'ëawet

(Maku 11.15-19; Luka 19.45-48; Juã 2.13-22)

¹² Jerusareg ipe owaēmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i awi. A'eramũ 'ga awawayayau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe wemimu'eramũ ore retee. Irãã'ã wyra me'egara 'gã jemogyramũ. A'eramũ Jejui 'ga amara'neramũ 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra me'egawa rũi te 'ã. Jeruwarete 'ga mogytaawa te 'ã 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ã pẽẽ nanarũi pereko. Pemỹi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa etee 'ã pẽẽ erua ime'ega erupa 'ga mogytaawa 'oga pype— 'jau 'ga 'gã nupe.

Wyra muara 'gã nanẽ 'ga imũ'jãu jui nũ. A'eramũ 'ga ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã 'yjejana monou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Aipo ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã kwe pewara 'gã ka'aranũũ mojopy'rau ajaupe. A'eramũ Jejui 'ga 'gã 'yjejana monou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Ka'aranũũ monou imomopomopoa 'gã nui. Pykau me'egara 'gã kanawaa nanẽ 'ga imojerepa nũ. ¹³ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Agamũ jemogytaawa 'oga futat. 'Au futat 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã pemỹi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa me'ega pejejaupe pejejeymawa repy rowoupia ekoete 'ã pejejupa 'au pejejaupe. Ma'eramũ pẽẽ 'ga mogytaawa 'oga mỹina pejemunarũawamũ etee 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mũ'jãu jui.

¹⁴ 'Ga mogytaaw ipe Jejui 'ga rekoramũ kwaiwete ojero'wu ma'e 'gã 'ua owaēma 'ga upe. Eae'em, iteu ma'e. Mĩmera 'gã 'ua owaēma Jejui 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã katu'oka.

¹⁵ Jejui 'ga remiapofera resakawe kunumĩ 'gã amũ wafukaita:

—Eneresage futat. Ene 'ã ore'wyriar ymanera juapyreramũ, Davi 'ga juapyreramũ— 'jau kunumĩ 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

Mainana 'gã nanẽ Jejui 'ga remiapofera resaka nũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'etea 'gã imara'ne Jejui 'ga ree aipo kunumĩ 'gã 'e renupawe. ¹⁶ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Nereenuwi nipo kunumĩ 'gã 'ea ki sa? “Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera” 'gã 'ea ki sa?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

—Aenup futat je te'ama — 'jau 'ga 'gã nupe. —Pẽnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are 'ga amũ ikwasiaa rakue: “Kunumĩ 'gã nupe Janeruwarete 'ga ene muorywukari, oy popewara 'gã neewe futat. ‘Ene te 'ã eneresage’ 'ea 'ga 'gã mu'eukaa”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Pẽnea'ar iki ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'eramũ 'ga awau 'gã nui nũ. 'Ga remimu'eramũ nanẽ ore arawau 'ga rupi nũ. Petani 'jaw ipe ore arawau orosea.

*Y'wa ywa upe Jejui 'ga 'eawet
(Maku 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Ai'iwe ore arawau orojewya Jerusareg ipe nũ. Arawaw ipe Jejui 'ga opy'arayparamũ akou. ¹⁹ A'eramũ 'ga y'wa 'ywa repejãna. Peyse pe u'at ma'e repejãna i'a rekaa akã are, figu 'jawa rekaa akã are. A'ere nitywi i'a ee. Oowa etee esaka akã are. A'eramũ 'ga 'jau 'ywa upe:

—Au'je katu katu ki e'a re 'awa y'wa 'ywa mũ— 'jau 'ga y'wa 'ywa upe.

Aipo 'ga 'e ypyrauwe wakã oypiwamũ amanũmũ osiniga. ²⁰ Esakawe ore 'ga remimu'eramũ oroporesagamũ ee.

—Kuu. Kamēsĩete nipo imanũi osiniga ki sa— 'jau ore arajaupe esakawe. —Ma'eramũ sipo oypiwamũ erujewi 'wei?— 'jau ore arajaupe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Pěnea'ar iki je'eawer are. Je rerowiar ire naně pejejemiapoe'ema peapo je 'jawe nũ. 'Ywa nipo pěẽ imosinigukaa je 'jawe je rerowiar ywyapiramũ — 'jau 'ga oree. —Ywytyra miamũ futat nipo pěẽ imojepe'aukaa tenaw awi imonou 'yě'ě rypyter ipe imỹina. “Ekwap 'aw awi 'yě'ě rypyter ipe e'ỹina”, ojeupe pěẽ 'eramũ nipo awau pě'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga oree. ²²— Je rerowiar ire Janeruwarete 'ga mama'e monou pě nupe, “Mama'ea emut amũ oree”, ojeupe pěẽ 'eramũ— 'jau Jejui 'ga oree, Jerusareg ipe arawaw ipe.

*“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet
(Maku 11.27-33; Luka 20.1-8)*

²³ Jerusareg ipe orowaẽmawe Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga moytaaw ipe ore retee. Peu wekwaw ipe Jejui 'ga ojepyriwara 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. 'Gã mu'jau mainana 'wyrara 'gã 'ua judeu 'gã 'wyrari 'gã netee oporonupa ee 'ga upe:

—Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'ea ereapo? Awỹja te ene mut oree rakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee pěẽ na'ne imome'wau jee 'ũ. Tejeupe pěẽ imome'u re je naně tajemome'u pě nupe 'jau nũ— 'jau etee 'ga 'gã nupe. ²⁵—Awỹja je'eg imũ ajee Juã Batista 'ga ruri ae pymãũ 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe?— 'jau 'gã ajaupe etee futat. —“Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, ojeupe jane 'eramũ te 'ga 'i janee nũ a'i kũi, “A'etea neperowiari 'ga”, 'ga 'i janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ²⁶—“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, jane 'eramũ te tekotee 'gã jane apisi etee ita pyu nũ a'i kũi. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee”, e'i 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã aipo jane 'eramũ amara'neramũ jane ree ne nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'gã o'meramũ 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga naně 'jau 'gã nupe nũ:

—A'eramũ je naně temuarera 'ga mome'wawe'em pě nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mukũja 'ga ra'yra 'gã

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Morogyta je amome'u amũ pě nupe. Maran te pěnea'at pejejemogyau ee? Kũima'e 'ga amũ mukũi 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga 'jau tuwi ma'e 'ga upe: “Ekwap eporowykyau ko pe jee 'awamũ, kisit”, 'jau 'ga 'ga upe. ²⁹ A'ere nipo 'ga 'i 'uwa 'ga upe: “Naani. Nooi je. Najeporowykyweri je enee ko pe 'awamũ”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. A'ere nipo anure 'ga 'arasigamũ 'uwa 'ga upe u'eawer are. A'eramũ nipo 'ga awau anure oporowykyau 'ga ko pe akou. ³⁰ Ajepeja wa'yra 'ga upe naně nipo 'ga 'jau nũ: “Ekwap eporowykyau jeko pe, kisit”, 'jau nipo 'ga wa'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga ra'yra 'ga 'jau 'ga upe: “Nai'i. Too teporowykyau enee 'jau”, 'jau nipo 'ga 'uwa 'ga upe. A'ere 'ga nooi futari— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³¹—Maranuara te 'ga ra'yra 'ga wapo mama'ea 'uwa 'ga remifutar imũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Tuwi ma'e 'ga.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat ere poromũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Nia'wuri agawewi 'wyr-iararete 'ga upe ka'aranũũ ppykara 'gã, kũjãmene'ema 'gã netee. Nuerowiari futari 'gã Jarejuwarete 'ga rakue. A'etea 'gã jẽmĩ je rerowiat ajemogyau 'awamũ. Tejerowiarãmũ je 'gã tywera moia 'gã nui. A'eramũ nipo 'gã awau ywag ipe ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'ere 'ã pẽẽ naani. “Jarejuwarete 'ga ore aruerowiat arajemogyau”, 'jau futat te 'ã pẽẽ pejemogyau numiamũ. A'ere 'ã naje rerowiari pejepe pejemogyau. A'eramũ nipo pẽẽ pejewawe'em ywag ipe. ³² Juã Batista 'ga 'ã pẽ mu'jau agawewi Jarejuwarete 'ga remifutar are rakue. “Pe'je pejeipoia pejetywer awi. Au'je ki mama'e tywera apo re. Mama'e esagea etee futar iki peapo Jarejuwarete 'ga remifutar imũ”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue. “A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue numiamũ. A'ere 'ã neperowiari 'ga 'eawera rai'i. Ia'wyre'ema 'gã etee 'ã 'ga rerowiaa rai'i, opoia otywer awi rai'i. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ. A'ere 'ã neperowiari 'ga. Ia'wyre'ema 'gã otywer awi 'gã poira resag ire miamũ 'ã pẽẽ 'ga rerowiare'ema pejemogyau rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Ko raaran a'wyre'ema 'gã
(Maku 12.1-12; Luka 20.9-18)*

³³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka jeje'eg are. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym oko pe, uwa 'jawa 'ywa rakã otym oko pe. Kwaiwete 'ga uwa rakã tyma. A'ea tee futat 'ga ityma ipype. A'eramũ 'ga oko osõu. A'ere 'ga y'wa apikawa apou. Y'wa tyarũnamũ 'gã iapikau y'wayramũ. A'eramũ futat 'ga y'wa apikawa apou. A'ere 'ga 'og ywate apou iaarana 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã amũ monou oko raaranamũ imỹina ojeupe. “Y'waa mũ jema'ea futat. Emyrerãmũ te aje pẽma'e futat pẽporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. A'eramũ 'ga namutamutat awau akou muku 'gã nui. ³⁴ Y'wa tyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'gã amũ monou oma'ea uwa 'a piaramũ. ³⁵ A'ere ko raarana 'gã 'gã ppygi etee 'gã nerekou tyweaete. 'Ga amũ 'gã inupãnupãu etee. 'Ga amũ 'gã ijukau etee. 'Ga amũ 'gã ijukau ita pyu. ³⁶ A'eramũ ko jara 'ga wemiayuwa 'gã monou kwaiwete. A'ere ko raarana 'gã nãñewẽjẽmĩ 'gã nerekoĩ nũ 'gã ppygi etee 'gã apisau. ³⁷ A'eramũ ko jara 'ga 'jau ojeupe: “Teja'yra 'ga pa je omono kwy. 'Ga nipo 'gã opojeup re'ã. Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸ —A'eramũ 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'jau ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui. A'eramũ janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re kũi”, 'jau nipo 'gã ajaupe. ³⁹ A'eramũ 'gã 'ga ppyka 'ga rerawau enuẽma ko awi 'ga jukau— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga oporonupa ee mainana 'wuriara 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nerekoĩ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau nũ'ũ. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ nũ. Aipo 'gã te nipo y'wa mono ijara 'ga upe y'wa tyarama rupi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat pe'je poromũ. Pẽnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue:

“Mīa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gā ajaupe, ita monou imomoa ajaii.

A'ere nipo 'ga amū aipoa ita eroyrūmyrera ita pyygi etee imonou imyina tenawera pype 'oga ypywotypawamū.

Janeruwarete 'ga imyūjkaa 'gā nupe rakue.

A'eramū 'ga remiapofera wesageayramū futat ore”,

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴³—A'jea futat je 'i. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga Israeu juapyreramū pē mū'ēi wemiayuamū rakue. A'ere 'ā nepeenuwi futari 'ga. Nepefutari 'ga peje'wyrirareteramū. A'eramū nipo 'ga wenupara 'gā mogyau wemiayuamū pē py'rau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁴—'Ga amū nipo u'aa ita 'arimū. A'e 'ga open futat. A'ere 'ga amū 'arimū ita 'ar ire a'e 'ga ku'jo'jogi futari. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'emamū pē nereko tyweretei— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴⁵'Ga je'ega renupawe mainana 'wyrira 'gā fariseu 'gā netee 'jau ajaupe: —Mama'e mū mome'uramū 'ga 'i janee poromū— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā amara'neramū akou 'ga ree. ⁴⁶A'eramū 'gā oporopyygiweramū 'ga ree. A'ere 'gā kyjei mytuna 'gā nui.

—“Jejui 'ga te 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararetea ra'e”, 'jau 'gā ajemogyau ajaupe. A'ere nipo 'gā jane apisi etee Jejui 'ga jane ipyygamū— 'jau 'gā ajaupe, okyjau Jejui 'ga rerowiaara 'gā nui.

22

Maraka pe imo'wy'wyrirera 'gā (Luka 14.15-24)

¹ Mama'e mū Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe 'gā mu'jau nū:

²—Morogyta mū je amome'u pē nupe pē mu'jawamū Tejuwarete 'ga rerowiaara 'gā nee. Janeruwarete 'ga 'ā 'wyrirarete 'ga 'jawe janee— 'jau 'ga 'gā nupe. —Sā'ā 'wyrirarete 'ga maraka apoa wa'yra 'ga remirekoramū. Kwaiwete 'ga 'ā kumi apoukaa wemiayuwa 'gā nupe. ³ Erojyw ire 'ga 'jau wemiayuwa 'gā amū nupe: “Pe'je pejewau 'gā nupe kwe pe, jeremimo'wy'wyrera 'gā nerua jee”, 'jau 'ga 'gā nupe 'gā monou kwe pe. A'ere 'wyrira 'ga remimo'wy'wyrera 'gā nioweri maraka pe. ⁴ A'eramū nipo 'wyrira 'ga amumera 'gā wemiayuwa 'gā monou wemimo'wy'wyrera 'gā nupe. “Pe'je jeje'ega rerawau 'gā nupe. 'Pe'je pejejua pejejemi'waa ore pyri, e'i 'ga pē nupe ko. Kwataua je aapisiukat ai'i. A'eramū je eyrukaa 'gā nupe. A'eramū pē pejejua pejejemi'waa ore pyri, e'i 'ga pē nupe ko', pe'je ki 'gā nupe”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gā nupe oje'ega rerawaukaa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gā nupe.

⁵—A'eramū 'ga remiayuwa 'gā awau 'ga remimo'wy'wyrera 'gā nupe. A'ere 'gā ojeupe aipo 'gā 'eramū 'gā 'i etee 'gā nupe: “Naani. Najeoweri je”, 'jau etee 'gā 'gā nupe. A'eramū 'gā awau etee oporowykyau 'gā nui. ⁶ Amumera 'gā 'wyrira 'ga remiayuwa 'gā pyyka inupānupāu 'gā apisau. ⁷ A'eramū 'wyrira 'ga amara'neramū akou 'gā nee. A'eramū 'ga 'gā amū monou wemiayuwa 'gā apisara 'gā apisau. 'Gā apisi re 'gā 'gā 'wyrira rapyau. ⁸ A'eramū 'wyrira 'ga wemiayuwa 'gā amū nenūina nū. “Mama'ea ako je aapo maraka are ko numiamū. A'ere 'ā jeremimo'wy'wyrera 'gā nia'wyrirera futari. ⁹ A'eramū pē pejewau 'gā 'wyrirarete rukawō'ō rupi ajemogy ma'e 'gā mo'wy'wya jemaraka are”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

¹⁰—A'eramū 'ga remiayuwa 'gā awau amunawarete rukawō'ō rupi ajemogy ma'e 'gā majatykau erawau werekwara 'ga maraka pe. Esage ma'e 'gā

'gã erawau ia'wyre'ema 'gã netee. 'Gã waëmauwe 'wyriara 'ga remiayuwa 'ga amũ taity esage monou imunewukaa 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau ojejaga 'wyriara 'ga roga matyneema. ¹¹ Poje 'wyriara 'ga 'ua ajatyka ma'e 'gã nesaka. A'eramũ 'ga taity esage rerekware'ema 'ga resaka. ¹² A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Ma'eramũ te neremunewi taity esagea?” 'jau 'ga 'ga upe.

—Taity esage rerekware'ema 'ga noje'egi 'ga upe.

¹³ —A'eramũ 'wyriara 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Pepyyk 'ga, 'ga po faa 'ga py faa 'jau. A'ere pëë 'ga monou imomoa ukupepe. Ypytunaiwa pype pëë 'ga momoa. Peu ajemogyaw ipe nipo 'ga waemamũ akou wa'jywa mokãina akuwa rerekou”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁴ —Aipoa morogyta je amome'u pë nupe, pë mu'jau Jarejuwarete 'ga remiayuwarete 'gã nee. Mytuna 'gã nupe Jarejuwarete 'ga 'i: “Tejerowiar ire je pë mogyi tejemiayuwamũ”, 'jau 'ga mytuna 'gã nupe. A'ere inãinãĩ'ĩ etee 'gã 'ga rerowiari. A'eramũ 'ga inãinãĩ'ĩ etee 'gã mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet
(Maku 12.13-17; Luka 20.20-26)*

¹⁵ A'eramũ fariseu 'gã amũ awau 'ga wi.

—Siesak Jejui 'ga ra'ne 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —Tesirũgatu 'ga rekoramũ sipyyk 'ga 'jau. 'Gã amũ simono imoporogytaukaa 'ga upe ra'ne 'jau. Morogyta 'gã nupe imowuwuramũ sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ A'eramũ 'gã wemimu'e 'gã amũ monou Jejui 'ga upe imoporogytaukaa. Erote 'ga remiayuwa 'gã amũ netee Jejui 'ga upe 'gã monou imoporonuwukaa ee:

—A'jea futat 'ã ereporogyta a'jeteetewi— 'jau 'gã 'ga upe. —Nereporogyta ekoetei futari te 'ã. A'jea futat 'ã erejeka pãwë pãwë ae ree. A'jea futat te 'ã ore mu'e ape mama'e are. Eneje'eg are 'gã amũ oporenuwiwere'emamũ agawewi. A'ere 'ã mama'e a'jea etee eremome'u— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe. ¹⁷ —A'eramũ ene 'awamũ 'jau oree: Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũia 'wyriararete 'ga upe, Sesa 'ga upe? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã 'ga upe. —Najudeu arũi te 'ã 'wyriararete 'ga. Tapy'yi amuteea te 'ã 'ga. Romanũa te 'ã 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. ‘Siesak 'ga mama'e mũ mome'ua sigaty jarejee 'jau' e'i 'gã jee numiamũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepeporonuwi tee pejejua ee jee. “Simowuwut ekoete jarejaupe 'ga 'eawera jarejaupe 'jau”, pe'je te jee— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —Ka'aranũũ ywope'ia pmut amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ jee ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ imonou 'ga upe.

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'ga imonou 'ga po pe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga ka'aranũũ ywope'i resaukaa 'gã nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee? Awỹja rera ajee 'awamũ 'up ee nũ'ũ?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

²¹ —'Wyriararete 'ga ma'ea futat— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pëë imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²² A'e renupawe 'ga upe ee oporonup ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree:

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

*Oferap ma'e are 'gã mu'eawet
(Maku 12.18-27; Luka 20.27-40)*

²³ Ko'iko'i satuseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe ee nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe: “Amanũ re ae noferawu'jawi nũ. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gã ajaupe jepi. A'etea 'gã 'ut oporonupa ee Jejui 'ga upe. ²⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga”, e'i 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyou katu mama'e are. Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emaue. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera ãẽ rerekou. A'eramũ nipo 'ga aja'yrapyau ãẽ pype. A'eramũ nipo 'ga ra'yr ppy 'ga amanũ ma'efera 'ga ra'yrera 'jawe futat”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—A'ere nipo kũima'e 'ga amũ 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'at ppy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emaue 'ga manũi jui. A'eramũ wemireko ãẽ rejaa wewirerera 'gã nupe. ²⁶ A'eramũ nipo imanũ re a'ere rewirerera 'gã amũ ãẽ rerekou ipy'rau nũ. A'ere a'ea nanẽ imanũi nũ wa'yre'emaue nũ, ãẽ rejaa wewirerera 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã ojopy'rapy'rau etee ãẽ ree, ajamanũnamũ. A'ere 'gã nata'yri'i futari ãẽ pype. ²⁷ Ojee 'gã jomoy paw ire nipo ãẽ nanẽ amanũmũ nũ. ²⁸ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ãẽ menaretea?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —'Gã juejue futat ãẽ wereko kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pẽ'me awi. Nanarũi. Nepẽneapyoi Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are ra'e. 'Ga pãjẽa nanẽ 'ã pẽẽ ikwaape'ema ra'e nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi. A'ere 'gã oferaw ire naemirekou'jawi kũi. Ywagipewara 'gã 'jawe etee futat 'gã jemogyi. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanẽ omenariwere'emamũ futat nũ kũi, kũima'e 'gã 'jawe etee futat nũ kũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹⁻³² —Nepẽneapyoi nipo Jarejuwarete 'ga 'eawer are. Ymã te 'ã 'ga 'i rakue: “Je te 'ã 'gã Nuwaretea ako. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa rakue. 'Gã manũ re 'ga poromũ 'jau rakue. A'ere 'gã 'aga namanũi futari, atepawe'emamũ futat 'gã 'aga. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga aeruwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

³³ Aipo 'ga 'e renupawe mytuna 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Kuu. Nomoryteea'uweri futari ae 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

*Janeruwarete 'ga 'eaweraretea
(Maku 12.28-34; Luka 10.25-28)*

³⁴ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ satuseu 'gã ajemogyau etee futat. No-poronuwu'jawi futari 'gã ee 'ga upe nũ. A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau ajaupe: “Satuseu 'gã noporonuwu'jawi futari ee 'ga upe nũ”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'ga amũ awau oporonupa aipo 'ga 'eawer are Jejui 'ga upe. ³⁵ Moisesi 'ga je'eager are moromu'jara 'gã poromũ awau oporonupa Jejui 'ga 'eawer are 'ga upe: “Je pa 'ga omorytee kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ. ³⁶ A'eramũ 'ga poromũ awau oporonupa 'ga 'eawer are 'ga upe:

—Ene te 'ã ore mu'e ape Jarejuwarete 'ga ree. A'ere 'ã kwaiwete Janeruwarete 'ga u'eawera kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue. Maranuara te ajee 'ga 'eaweraretea?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

“Tomojenosĩ Jejui 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

A'ere Jejui 'ga ikwaawi futari ojee. “Tamu'akwaawukar eme 'ga, e'i 'ga jee numiamũ”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

³⁷ —“Je te 'ã Pëjararetea. Pëporomutat je ree pejejpytuna 'gã apyraapa”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga pë nupe rakue. “Mama'ea peapo jee, jeremifutar imũ. Pejejea'aramũ pejejemogyau je ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Aipo aporamũ nipo pejeporomutamũ je ree”, e'i futat Janeruwarete 'ga pë nupe — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ³⁸ —Aipoa te 'ga 'eaweraretea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ³⁹ —Ajepeja 'ga 'eaweraretea nanë nũ. “Pëporomutat pejejepyriwara 'gã nee pejejee pejeporomutara 'jawe”, e'i 'ga 'ã ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ⁴⁰ —Aipoa 'ga remikwasiarera renupara 'gã wenup katu katu 'ga remikwasiarera ajemogyau. Ajepeja 'ga remikwasiarera moromu'jau ajuee aejejuka esage are etee futat. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanë oporomu'jau aipo are nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

*Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret
(Maku 12.35-37; Luka 20.41-44)*

⁴¹ Ojee fariseu 'gã jatykaramũ Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

⁴² —Maran te pëneapyo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ree? Awÿja juapyrera te 'ga?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Davi 'ga juapyrera 'ga— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

⁴³ —Ma'eramũ sipo ajee Janeruwarete 'ga 'Agesagea Davi 'ga mu'eukari “Jejara 'ga” 'ga mu'eukari ajuapyrera 'ga upe? ⁴⁴ Ymã te 'ã Davi 'ga ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Jeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

‘Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjërete je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramũ 'gã nupe najuejue etee futat.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Janejararete 'ga upe”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁵ —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee 'ga 'i, “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁶ Aipo 'ga 'e renupawe 'gã ajemogymogyau etee futat. Ojenosõu 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã oporonuwu'jape'ema ee 'ga upe.

23

*Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat
(Maku 12.38-40; Luka 11.39-52; 20.45-47)*

¹ A'eramũ Jejui 'ga oje'ega wemimu'eramũ oree, mytuna 'gã nupe we futat:

² —Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã weapyoramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are fariseu 'gã netee. ³ A'eramũ ki pëë 'gã je'ega renupa etee futat 'gã pejemu'eramũ. A'eramũ ki pëë mama'e apou 'gã pejemu'eawer imũ etee futat. A'ere kasi pejemu'e 'gã nemiapo are ne. Nuapoi futari 'gã pë mu'eawer imũ mama'ea. A'eramũ pëë pejejemu'jawe'em 'gã nemiapo are. ⁴ “Nan iki peapo”, 'jau nipo 'gã pë nupe numiamũ. A'ere nipo 'gã nepë poari mama'e apo are u'eawer imũ. ⁵ Tekotee 'gã nupe ojesaukaawamũ te

'gã mama'e apoi. “Je te 'ã a'jea futat kũima'eteetea”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou ekoete ajemogyau ojesaukaawamũ 'gã nupe. “Tiporesagete 'gã je ree 'jau”, 'jau nipo 'gã ajemogyau. Jane 'ã kũima'eferamũ juejue Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiaa ka'ara'nĩ pe ree. A'eramũ jane imonou yrũ'ĩĩ pype ifaa jareakag are. A'eramũ jane jarejeapykag are erekou, jarejywaypy are nanẽ erekou nũ. A'ere 'ã fariseu 'gã imonoi yrũũ pype. Aipo 'gã erekou ifaa imĩina weapykag are, ojywa are 'jau. “Tiporesak 'gã ore ree 'jau kwy”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau. “Gã te a'jea futat Jarejuwarete 'ga ree iporomutarete ma'ea ra'e, te'i 'gã janee jane resaka 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Jane 'ã kũima'eramũ juejue taity pẽũ'ĩ sireko jarejasi'y'warimũ. A'e pyu jane 'ã jareakaga au'jau Jarejuwarete 'ga upe jareporogytauwe. A'ere 'ã fariseu 'gã imopypireme'ytyra fukui oma'ea. “Tiporesagete 'gã jane ree 'jau”, 'jau 'gã 'ã ajaupe. A'eramũ 'gã taity pypireme'ytyra fuku rerekou— 'jau Jejui 'ga oree.

⁶ —Maraka apoaw ipe ojemi'waaw ipe nanẽ 'gã na'ne wẽjẽmĩ awau wapyka. Kũima'eteete 'gã apykaw ipe etee 'gã wapygiweramũ. Jarejatykaaw ipe nanẽ 'gã kũima'eteete 'gã apykaw ipe etee wapygiweramũ nũ. ⁷ Amunawa pyterimũ awaw ipe nanẽ 'gã kũima'eteete 'gã 'jawe wapeje'ega 'gã ifutaa. “Moromu'jara 'ga” ojeupe 'ga amũ 'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oree. ⁸ —A'ere kasi pejemogy 'gã 'jawe ne. “Ga 'ã ore mu'jara”, 'gã mu'eukare'ema pejejeupe. Majepei tee tup ma'e 'jawe futat pẽ pejeju'jaju'jawe etee pejemogy. Majepei tee futat je pẽ mu'jaramũ— 'jau 'ga oree. ⁹ —Kiapi'ni pe'je nanẽ kasi pejejuwe'ema 'ga amũ upe ne. Majepei tee Pẽnuwaretea. Ywag ipe ako ma'eramũ etee futat Pẽnuwaretea. ¹⁰ “Ga nanẽ 'ã ore'wryiara”, 'gã amũ mu'eukare'ema nanẽ pejejeupe nũ. Janeruwarete 'ga remimureramũ etee te je pẽ'wryiaramũ je rekoi— 'jau Jejui 'ga oree. ¹¹ —A'jea futat je 'i. Pejejaupe mama'e apoaramũ pẽ eteete ma'ea Jarejuwarete 'ga upe. ¹² “Je te 'ã kũima'eteetea” 'jara Janeruwarete 'ga imogyau tywet. A'ere 'ga “Je nakũima'eteete arũi” 'jara 'gã etee 'ga mogyau kũima'eteeteramũ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹³⁻¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau fariseu 'ga nupe nũ, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe we futat:

—Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ. Esage ma'e 'jawe futat nipo pẽ numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweri futari. Nepefutari te 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pejejemogya. A'eramũ nipo pẽ 'ga remiayuwamũ 'gã jemogy futare'ema nanẽ nũ. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —Pẽporiay'i pejejemogyau numiamũ— 'jau Jejui 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ 'ga 'jau nũ. —Kwe pe 'ã peo amunawa moymoyka kwe pewara 'gã amũ mu'jau pejejee etee. Pejejemiapo are te 'ã pemu'e 'gã. A'eramũ nipo pẽ 'gã mu'jau pejejemiapo are te. “Pe'je pejejemu'jau je ree”, 'jau nipo pẽ 'gã nupe numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga wowase pẽ majatykaaw ipe nipo 'ga 'i pẽ nupe: “Je rerowiat 'me etee pejepe. A'eramũ pẽ pejea'wyre'emamũ jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe, pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'eramũ nipo 'ga pẽ nee ojemu'e ma'efera 'gã nupe 'jau: “Je rerowiat 'me are etee pejemu'e. A'eramũ pẽ pejea'wyre'emamũ jee. A'eramũ je mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽ momopoa”, 'jau nipo 'ga pẽ nee ojemu'e ma'e 'gã nupe, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ —Pẽporiay'i futat pejejemogyau numiamũ. A'ere pẽ Jarejuwarete 'ga ree moromu'jat tyweramũ pejemogy. Nepẽneapyoi agawewi 'ga je'eg are. A'etea

nipo pēē 'gā mu'jau 'me ee— 'jau 'ga 'gā nupe. —“Jarejuwarete 'ga mogytaawa renamū je mama'e apoi enee 'e ekoete re nepeapoi futari mama'ea ee pejeparuapowere'emamū”, 'jau pēē 'gā nupe. “A'ere ki Jarejuwarete 'ga mogytaawa pypiara ouru apopyrera renamū je mama'e apoi enee peje'e re mama'ea peapo futat peje'eawer imū. Kasi a'e pe pejemotywet Jarejuwarete 'ga upe ne, mama'e apoe'em ire ne”, 'jau 'ā pēē pejemogyau pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁷—A'eramū taetu nipo peje'akwaawe'emetyg etee te. Maranuara sipo esage ma'eramū Janeruwarete 'ga upe? 'Ga mogytaawa tee esage ma'eramū 'ga upe. Ouru apopyrera 'ūi 'ga mogytaawa pype. A'eramū wesageramū 'ga upe. Omogytaawa pype tene'em ire amunipo 'ā 'ga naea'ari ee— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁸ —“Jarejuwarete 'ga upe wyra rapyawa ruwamū je mama'e apoi enee 'e ekoete re nepeapoi futari mama'ea peje'eawer imū ee pejeparuapowere'emamū”, 'jau pēē pejemogyau. “A'ere ki Janeruwarete 'ga upe jeremimonofera 'up wyra rapyawa 'arimū 'e re mama'ea peapo futat peje'eawer imū. Kasi a'e pe pejemotywet Jarejuwarete 'ga upe ne”, 'jau 'ā pejemogyau 'gā mu'jau tywet. ¹⁹ Peje'akwaawe'emamū futat nipo pēē pejemogyau. Maranuara ajee esage ma'eramū Janeruwarete 'ga upe? Mama'ea jane imyina wyra rapyawa 'arimū Jarejuwarete 'ga upe imonopyramū. A'eramū 'ā wyra rapyawa i'arimū 'up ma'e retee wesageramū 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁰ —“Janeruwarete 'ga upe wyra rapyawa ruwamū je mama'e apoi enee” 'jaramū pēē i'arimū 'up ma'e upe nanē futat pe'je poromū nū. ²¹ “Jarejuwarete 'ga mogytaawa renamū je mama'e apoi enee” 'jaramū pēē Jarejuwarete 'ga upe nanē futat pe'je poromū. Omogytaawa pype futat 'ga reni. A'eramū pēē aipo 'jaramū 'ga upe futat 'jau pejemogyau aipo 'jaramū— 'jau 'ga 'gā nupe. ²² —“Ywaga ruwamū je mama'e apoi enee” 'ga upe 'jaramū nanē Jarejuwarete 'ga renawa upe futat pe'je nū. Ywag ipe futat 'ga renawaretea. A'eramū aipo 'jara 'gā 'ga renawa upe futat 'jau poromū. 'Ga renawa renūinara 'gā Jarejuwarete 'ga futat wenūi. Wenawa 'arimū futat 'ga reni. A'eramū 'ga renawa renūinara 'gā 'ga futat enūina— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²³ —Pēporiay'i pejemogyau numiamū — 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā nupe, fariseu 'gā nupe nanē nū. —Pēē 'ā esage 'me ma'ea te. A'eramū nipo anure Janeruwarete 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. Nepekoarūi futari te 'ā 'ga upe. A'eramū nipo 'ga pē nerekou tyweaete pētywer are. Mama'ea pēē imojo'oka pejepo 'jawe pejejeupe. Ko pypiara nanē pēē imojo'oka nū. A'eramū pēē majepeja monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū emyrera pēma'ea. Kumi kasiga miamū pēē imojo'oka imonou Jarejuwarete 'ga upe. Nanuara te esage 'ga upe numiamū. A'ere namia etee rūi peapo. “Mama'ea pemojo'ok amū imonou jee” 'ga 'eawera 'ā pēē enupa. Aipoa pēē iapoa Janeruwarete 'ga afutat. A'ere 'ā ajepeja 'ga 'eawera nepeenuwi futari. “Pejuereko esage ki” 'ga 'eawera nepeenuwi. “Pēpota'wa esage ki pejejee” 'ga 'eawera nepeenuwi. “Pejejaupe peje'eawer imū etee futat pēē mama'e apou pejejaupe” 'ga 'eawer imū jēmī 'ā mama'e apowe'em— 'jau 'ga 'gā nupe. —“Pejuereko esagea te esage Janeruwarete 'ga upe. 'Gā nee pēpota'wa esagea nanē esage 'ga upe nū” 'ea te esage ete 'gā upe. Mīmera pēē iapoa Janeruwarete 'ga afutarete. Peenupaw iki 'ga 'eawera 'ga je'ega— 'jau 'ga 'gā nupe. ²⁴ —'Ga 'eawera jēmī 'ā nepeapoi. A'eramū 'ā pēē 'ga 'eawere'ema jēmī iapou— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁵ —Pēporiay'i pejemogyau numiamū — 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā nupe, fariseu 'gā nupe nanē nū. —Pēē 'ā

esage 'me ma'ea te. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete petywer are. Sã'ã ae y'a kupe pireja futat numiamũ. A'ere 'ã ae waipy katy nokatu'ogi. Nan tee futat 'ã pẽ. Pẽpira esageay futat numiamũ. Pejauk futat pejepiky'a awi numiamũ. A'eramũ 'ã pẽpira ojekatu'oka futat numiamũ. A'ere pẽwytera nia'wyri. Nepepouri futari mama'e tywera apo awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina. ²⁶—Pẽ'akwaawe'ema pẽ nreko, a'e je 'ã pẽ nupe jã'nũ'ũ. Janeruwarete 'ga 'ã pẽ katu'oga futaa numiamũ. Napẽpira katu'og are tee rũi 'ga fueweramũ. Pẽwytera katu'oga we futat 'ã 'ga afutat numiamũ. Pẽporiay'i 'ã pejemogyau numiamũ— 'jau 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe. —Pejetywer awi pepoir ire amunipo 'ã 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ amunipo 'ã pẽ pejesageramũ pejemogyau 'ga upe, a'e je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁷—Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ. Pẽ 'ã esage 'me ma'ea te— 'jau 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe. Fariseu 'ga nupe nanẽ 'ga 'jau nũ. —A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete petywer are. Sã'ã teumera rupawa ita kwara. A'eramũ 'ã pẽ ita pitupa ipitupawa parasiga pyu. A'eramũ 'ã i'arimũ etee okaturaturamamũ. A'ere 'ã ita kwara pype teumera nema ete. ²⁸ Nan tee futat pẽ. Esage ma'e 'jawe futat pejemogy numiamũ. A'ere mama'e tywera peapo, o'meramũ te pe'je pejemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe.

²⁹—Pẽporiay'i pejemogyau numiamũ— 'jau Jejui 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nupe, fariseu 'gã nupe nanẽ nũ. —Esage 'me ma'e ate pẽ. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete petywer are. Pẽypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wara 'gã je'ega nuenuwi etee rakue. Ma'eramũ 'ã 'gã 'gã apisi rakue. A'eramũ 'ã pẽ iapisipyrera rywy mojewaka. Ita esage apopyrera pyu imogyau ekoete iapisipyrera 'arimũ. “Ita esagea simowyt esage ma'efera 'gã nee jarejea'awamũ 'jau”, 'jau futatee 'ã pẽ pejejaupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —“Ymã we jarejeko re amunipo 'ã jane nipoari jareypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi are. Niapisiukari amunipo 'ã jane 'gã”, 'jau futatee 'ã pẽ pejejaupe, pejejerowiaraipe 'ã pejee. ³¹ A'ere 'ã pẽ'me ate. A'ere 'ã pejeypy 'gã 'jawerimũ etee futat pejemogy— 'jau 'ga 'gã nupe. ³² —Pejeypy 'gã 'jawerimũ etee pejemogy re nipo pejemogy mama'e apou 'gã 'jawerimũ etee futat. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete 'gã 'jawerimũ etee futat. ³³ Moja 'jawe pẽ. Sã'ã moja ae u'ua ae jukau 'ã. Nan tee futat pejomomoirukat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ monou pẽ mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe petywer are— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe. ³⁴ —Anure nipo je teje'ega mome'wara 'ga monoi pẽ nupe. I'akwaap ma'e 'gã, pẽ mu'jara 'gã. Mĩmera 'gã nipo je imonou pẽ nupe. A'ere nipo pepyyg etee 'gã amũ iapisau. Amumera 'gã nipo pẽ imonou imu'ama 'ypeywar are iapisau. Amumera 'gã nipo pẽ inupãnupãu etee pejejatykaaw ipe. A'eramũ nipo 'gã oka'jama awau kwe pe. Ajepeja amunaw ipe nipo 'gã awau. A'ere nipo peo etee 'gã newiri 'gã nerekou tyweru'japa nũ. ³⁵ A'eramũ nipo a'e are futat Janeruwarete 'ga werowiaara 'gã nepyaa pẽ nerekou tyweaete. Pẽypy 'gã nemiapofer are we futat nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete. Pẽypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisau ekoete rakue. Ywy apo ypyrauwe 'ã 'gã 'ga rerowiaara 'gã apisi rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Apeu 'ga ra'ne 'ã 'gã ijukau ypy ypy rakue. Nuapoi agawewi 'ga 'ã mama'e tywera rakue. A'etea 'ga 'ã 'ga jukau ekoete rakue. Ma'eramũ 'gã 'ã 'awamũ taetu Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã apisi kwaiwete. 'Awamue 'gã 'ã Sakari 'ga, Pereki 'ga ra'ya

'ga jukau rai'i nũ. Jarejuwarete 'ga rukawõ'õ me agawewi 'ga 'ami. A'etea 'ã 'gã 'ga jukau rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶—A'jea futat je'ea. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei 'gã nepyaa, iapisipyrera 'gã juejue epyaa— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

Jejui 'ga u'arasigamũ Jerusareg ipewara 'gã nee
(Luka 13.34-35)

³⁷ A'eramũ 'ga 'jau Jerusareg ipewara 'gã nupe:

—Jerusareg ipewaramũ futat te 'ã pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisaramũ pejup— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã wyrasokwẽa kwanũ resakawe wa'yra renũja imajatykau wakape 'wyripe. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Tajejuka esage Jerusareg ipewara 'gã nee 'jau, je 'i pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee. ³⁸ A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga opoia futat pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo pẽ nee iporomutare'ema 'gã 'ua pẽ'wyrarete pojekau pẽ nui. ³⁹ 'Awamũ 'ã je nanẽ tewau pẽ nui nũ. A'eramũ pẽẽ 'awamũ je resagu'jape'ema. “Esageay Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, 'jawe'ẽwe pẽẽ je resagu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

24

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Maku 13.1-37; Luka 21.5-33; 17.26-30, 34-36)

¹ 'Gã nupe oporogytapaw ire Jejui 'ga wemimu'eramũ ore renũ'jãu Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi. Jui aru'ẽ re ore 'jau 'ga upe:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ— 'jau ore 'ga upe.

² A'eramũ 'ga 'jau oree:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nomỹ'i' futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ— 'jau 'ga oree.

³ Arawau ywytyr ipe. Oriweira 'jaw ipe ore arawau orojeupia ywytyra 'arimũ. A'eramũ Jejui 'ga wapyka opytu'wau. Nitywi futari 'ga amũ ore pyri. A'eramũ ore 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—“Jane ree iporomutare'ema 'gã 'ut Janeruwarete 'ga mogytaawa monou etyka”, ere ako oree ko. Maranime te 'gã nuri imonou etyka? Maranime sipo ene ejua nũ? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oree ene rur enune? Maranime sipo mama'e teepawamũ?— 'jau ore 'ga upe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. ⁵ Anure nipo kwaiwete 'gã nuri “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ”, 'jau nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. O'meramũ te nipo 'gã 'i. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau Jejui 'ga oree. ⁶⁻⁷—Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete 'ga rowajaa, 'ga remiayuwa 'gã neewe futat. A'ere kasi aipo renupa pẽpiryyi ne. Nan futat nipo mama'e teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rũi mama'e mateepaawa. Naporomũ etee rũi futat nipo mama'e rekoi— 'jau Jejui 'ga oree. —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. Amunap tesirũmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Ty'ara nipo amunawa pype peu peu 'jau. A'eramũ 'gã nipo kwaiwete ty'ara rerekou. ⁸ Sã'ã kũjã wa'yra ray ypyrauwe wa'yra 'a ja'wyja'wy kwaawa. Ayypeyperauwe 'ã i'ara kwaapa. Ëẽ wi u'aa ja'wyja'wy taetu 'ã wayreteramũ ãẽ upe. Nan tee futat nipo pẽẽ. Aipo ijeapo resakawe je rura pekwaap. “Owaẽm 'ga ruawa upe ra'e”, 'jau nipo pẽẽ

pejejaupe. A'ere nipo je rur enune mama'e tywera jeapoi kwaiwete— 'jau 'ga oree.

⁹ —Je rure'emauwe nipo 'gã je rerowiaaramũ pẽ nerekou tyweaete. Oporomutare'emamũ jeremiayuamũ pẽ nee. A'eramũ nipo pẽ nee iporomutare'ema 'gã pẽ pyyka pẽ monou pẽ munepa moromunepawa pype. A'eramũ nipo 'gã pẽ nerekou tywerukaa 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã pẽ apisaukaa 'gã nupe. ¹⁰ Aipo jeaporamũ nipo 'gã kwaiwete opoia je rerowiar awi. Je wi opoir ire nipo 'gã oporomutare'emamũ je wi ipoire'ema 'gã nee. A'eramũ nipo 'gã 'gã monou 'gã nee ifuwerete ma'e 'gã po pe— 'jau Jejui 'ga oree.

¹¹ —A'ere nipo 'gã kwaiwete 'ua o'meramũ tekotee 'gã nupe. “Je te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'gã moryteeu ojee. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete 'gã nerowiaa. ¹² A'eramũ nipo mama'e tywera apoara 'gã ojeme'yita ajemogyau. Mama'e tywera etee nipo 'gã iapou'jau'japa nũ. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete opoia je ree oporomutar awi. ¹³ A'ere nipo Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat— 'jau 'ga oree.

¹⁴ —Mama'e teepawe'emauwe nipo pẽe je rerowiaaramũ pejewau je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga rerowiaara 'gã Janeruwarete 'ga 'gã omogy wemiayuamũ”, 'jau nipo pẽe pejewau je mome'wau 'gã nupe, amunawa moymoyka. Kwe pewara 'gã jerera renupaw ire te nipo mama'e teepawamũ. A'eramũ futat nipo tejua— 'jau 'ga oree.

¹⁵ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ijeaporama kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Danieu 'ga upe rakue. “Anure nipo 'gã amũ mama'e tywetywera apoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. A'eramũ nipo 'gã anurenure'i iapou Danieu 'ga 'eawer imũ etee futat. (A'eramũ je 'ga remikwasiarera ka'arana mogytaaramũ ee pẽneapyoa futaa)— 'jau Jejui 'ga oree.

¹⁶⁻²¹ A'ere Jejui 'ga 'jau oree nũ:

—Anure nipo 'gã amũ nuri 'auwara rerekou tyweaete. Ywy apo ypyramũ nitywi futari ae rereko tywera aipo 'jawe rakue. A'ere nipo anure mama'earũe'em ete jesaukari. 'Auwara 'gã nipo ajemogyau tywetywet futat. A'eramũ pẽe Judeja ywy pe ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejeka'jama pejewau ywytyr ipe. Kasi a'e pe 'gã pẽ apisi ne. Pejejopewuu apyte'rarimũ wapyk ma'eramũ pẽe pejewawe'em pejesowe'em pejekaraemã pyyke'ema. Pejeka'jamayayau etee futat pejemima 'gã nui. Ko pewaramũ nanẽ pẽe pejejewyre'ema pejejog ipe pejejaity mojopy'rawe'em— 'jau Jejui 'ga oree. —Iporiay'i nipo ta'yryrũ ma'e kũjã ajemogyau, ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũi eweguu ma'ea. Ta'y'ri'i ma'ea nanẽ nujãnarũi nũ— 'jau 'ga oree. —A'eramũ ki nanuar are pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ee: “Eremurukat kasi 'gã 'ara ro'ysaga rupi oree ne. Morowykye'ema rupi nanẽ ene 'gã murukare'ema nũ. Morowykye'ema rupi ore noroka'jama'uweri. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i oreypy 'gã nupe rakue: ‘Peata kasi morowykye'ema rupi ne’, 'jau 'ã 'ga rakue. A'eramũ ore oroka'jamarũme'em morowykye'ema rupi 'gã nui”, pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe ee— 'jau Jejui 'ga oree. ²² —A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera 'gã nupe iapoukaru'jau'jaw ire nipo 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ. Kasi a'e pe ywy pewaramũ pepap najuejue etee ne. A'ere Janeruwarete 'ga pẽe mũ mũ'jãu 'gã nui pẽ katu'oka. Wemimũ'ẽmeramũ pẽ nee Janeruwarete 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

23-24 —Je jewyre'emauwe nipo kwaiwete 'gã nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã 'ua pẽ nupe. Amumera 'gã nipo 'ua 'jau “Janeruwarete 'ga je mut. Je 'ga remimurera futat”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Pẽnemiapoe'ema we futat nipo 'gã iapou pẽ neape je rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ. “Simomoirukat 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar awi 'jau”, e'i te 'gã pẽ nupe. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou pẽ neape ojerowiarukaawamũ pẽ nupe. A'ere kasi a'e are miamũ perowiat 'gã ne. Pẽ nupe nipo 'gã amũ 'jau: “Koromũ Kristu 'ga”, 'jau nipo 'gã amũ pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. “Kwe pe Kristu 'ga oi”, 'gã 'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema. ²⁵ Pemoka'jam kasi je'eawera ne. Ijeapoe'emauwe je imome'ui pẽ nupe, ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

²⁶ —“Jũ me Kristu 'ga rekoi. Pe'je pejewau 'ga resaka”, 'gã 'eramũ kasi peo jũ me ne. O'meramũ te 'gã 'i pẽ nupe. “Pe'je pejejua Kristu 'ga resaka. 'Au 'ga jemimi 'ũina ore pyri”, 'gã 'eramũ kasi perowiar ine. O'meramũ te 'gã 'i. ²⁷ Pejejeki'yramũ je jewyramũ nipo najuejue etee je resak pejepe. Sã'ã tupã werawa. A'eramũ 'ã ae najuejue etee esaka. Nan tee futat nipo je jewyramũ najuejue etee je resak pejepe. Najemimi futari je tejewya tejua nũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue. ²⁸ —Je rura nipo pẽẽ najuejue etee ikwaapa. Sã'ã uruwua mama'e nema kwaawa. A'eramũ 'ã 'ua ajatykau ee. Nan tee futat nipo pẽẽ ikwaapa. Je jewyru'jawamũ nipo pẽẽ je kwaapa katu katu futat— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau ikue.

²⁹ —Ae rereko tyweawa 'ara kwaw ire nipo kwara owepa. Jaya nanẽ nipo owepa nũ. Jaytataa nipo ototoka ywag awi 'ua. Ywag ipewara nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau ikue. ³⁰ —Ywag ipe nanẽ nipo mama'e ojesaukaa pẽ nupe nũ. Aipo resaga nipo pẽẽ je rura kwaapa. “Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. Aipo resaka nipo je rerowiare'ema 'gã okyjau. 'Gã kyjea nipo 'gã nerekou— 'jau Jejui 'ga oree. —A'erauwe nipo pẽneki'yramũ je tejua tejewya. Ywasiga rupi nipo tejua tejpypa. A'eramũ nipo ywy pewara 'gã je resaka najuejue etee futat. Tepãjẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat nipo tejua tejpypa— 'jau 'ga oree ikue. ³¹ —A'e pype futat nipo pẽẽ jumi'aranũũ py renupa. Jumi'aranũũ pyrauwe nipo Janeruwarete 'ga ywagipewara 'gã monou wemiayuwa 'gã majatykaukaa. “Pe'je pejewau amunawa moymoyka jeremiayuwa 'gã majatykau 'gã nerua jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã awau 'gã nerua 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

³² A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree nũ, ore mu'jau ee:

—Mama'ea je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejuaw are— 'jau 'ga oree. —Sã'ã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyt ja'wyja'wy kwaapa. ³³ Nan tee futat ki je'eawer imũ mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wriaramũ akou ra'e”, pe'je ki pejejaupe. ³⁴ A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakara 'gã papawe'emauwe nipo je ruri tejewya nũ— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁵ —Ywaga nipo ateepawamũ futat. Ywya nanẽ nipo ateepawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

³⁶ —Nitywi futari je ruawa kwaapara 'gã amũ. Nepekwaawi futari je ruawa. Ywagipewara 'gã miamũ nokwaawi. Je miamũ nanẽ nakwaawi tejuawa 'ara. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. ³⁷⁻³⁸ A'ere nipo anure je ruru'jawi erujewi pẽ nupe. Je kwaapare'ema 'gã nipo aipoa 'ara rupi ajemogyau oporowykyau. Ojemi'waa, wemirekoramũ 'jau nipo ajemogyau.

Wemiapo apo are tee futat wea'aramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Janeruwarete 'ga ree jẽmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ ajemogyau. Sã'ã Nue 'ga rekoramũ 'gã jemogya rakue. Janeruwarete 'ga ree 'gã 'ã wea'are'emamũ ajemogyau rakue. ³⁹ Nokwaawi futari 'gã Janeruwarete 'ga remiaporama rakue. Poje 'ga 'ã amana mua erujewi 'gã nupe rakue, 'gã apisaukaa 'y pyu rakue. Nan tee futat nipo je ruri erujewi 'gã nupe. Wemiapo are etee 'gã nea'at 'gã jemogyramũ nipo je tejua erujewi 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴⁰ —Je jewyramũ nipo mukũja 'gã akou oporowykyau oko pe. A'eramũ nipo majepeja 'ga je rerowiaa. A'eramũ nipo 'ga awau ojeupia je repejãna. Ajepeja 'ga nipo naje rerowiari. A'eramũ nipo a'e 'ga awawe'em. ⁴¹ Kũjãmera 'gã nanẽ nipo 'upa mukũi ygu'ai nũ. A'eramũ nipo majepeja ãẽ awau je repejãna. A'eramũ nipo ajepeja ãẽ awawe'em. ⁴² Je ruawa 'ã nepekwaawi futari. A'eramũ ki pẽẽ pejetywer awi pejepeoia pejejemogyau je rapesaka— 'jau Jejui 'ga oree ikue. ⁴³ —Sã'ã 'oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Muna'ywa rura kwaaw ire amunipo 'ã 'oga jara 'ga woga rarũi 'ũina. A'ere 'ga nokwaawi futari muna'ywa rura wog ipe. ⁴⁴ Nan tee futat nepekwaawi pejejekiyramũ je ruawa. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau au'jeteramũ je rapesaka pejeojere'emamũ futat je rerowiamũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴⁵ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jau 'uaw are nũ.

—'Wyriara 'ga remiayuw esage 'ga i'akwaap ma'ea. O'wyriara 'ga je'eg imũ etee futat 'ga mama'ea wapo. A'eramũ 'wyriara 'ga wata enune wemiayuw esage 'ga mĩina wemiayuwa 'gã nesakawamũ. “Aata je. A'eramũ je ene mĩina 'gã nesakawamũ”, 'jau 'wyriara 'ga wemiayuw esage 'ga upe. “Mama'ea ki emono 'gã nupe 'gã nemi'uramamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'ga awau watau 'gã nui. Anure nipo 'ga ojewya 'ua nũ. ⁴⁶ 'Ga 'eawer imũ etee mama'e apo re nipo 'wyriara remiayuw esage 'ga aku'iramũ 'ũina o'wyriara 'ga resakawe. ⁴⁷ 'Wyriara 'ga nanẽ nipo aku'iramũ wemiayuw esage 'ga ree nũ. 'Ga porowyky resag ire nipo 'ga 'ga mĩina okaraemã are ojejuka ma'eramũ. ⁴⁸ A'ere nipo ajepeja 'wyriara 'ga remimĩimera 'ga 'i ojeupe: “Mukuu nã'ã je'wyriara 'ga oi re'ã, oporomukuramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe. ⁴⁹ A'eramũ nipo 'ga opytuna 'gã nupã are etee futat 'ũina. A'eramũ nipo 'ga awau ojemi'waa kawĩajaiwa 'wara 'gã pyri. A'eramũ nipo 'ga kawĩajaiwa rykua 'gã pyri. ⁵⁰ Aipo aporamũ nipo 'ga 'wyriara 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. Wapesage'emeteramũ nipo 'ga 'ua owaẽma erujewi 'ga upe. ⁵¹ A'eramũ nipo 'wyriara 'ga wemiayup tywera 'ga mopẽpẽpẽpena 'ga monou tata pe i'me ma'e 'gã pyri. Peu nipo 'ga waemamũ akou wa'jywa mokãina akuwa rerekou— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

—Jeje'eg imũ etee futat mama'e apoaramũ pẽẽ 'wyriara remiayuw esage 'ga 'jawe jee. Jeje'eg imũ etee mama'e apoare'emamũ pẽẽ 'wyriara remiayup tywera 'ga 'jawe jee. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau 'ga remiayuw esage 'ga 'jawe. A'eramũ nipo je tejua 'jau pẽ nupe: “Pẽẽ 'ã jeremiayuw esageramũ. Pe'je pejejua pejesou jeruwa 'ga rog ipe je rupi”, 'jau nipo je pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

25

Teis kũjãmuku 'gã mome'uawet

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree ore mu'jawamũ nũ. 'Wyriaramũ Jarejuwarete 'ga omogo are 'ga ore mu'jau.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga je mogoi 'wyriaramũ pẽ nupe— 'jau 'ga oree. —A'eramũ nipo pẽẽ je ruramũ pejewau je rupi, Jeruwarete 'ga pyri.

A'ere nipo 'gã amũ nooi futari. Sã'ã maraka apoaw ipe oo ma'e 'gã. Opytuna 'gã nekokaturamũ 'gã 'ã maraka apoa. A'eramũ 'ã kũjãmuku 'gã awau akokatu ma'e 'ga rapesaka maraka pe okwap ma'e 'gã napesaka. Teis 'ã kũjãmuku 'gã awau 'gã napesaka 'upa. “Ko rupi nipo wã kwawi”, 'jau 'gã 'upa. “A'eramũ jane jarejupa 'au wã napesaka. Wã nuramũ soo wã nupi maraka pe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe 'upa. A'eramũ 'gã 'upa peyse pe. ² Sïku nipo i'akwaap ma'e 'gã kũjãmuku 'gã. Sïku wějẽmĩ i'akwaawe'ema 'gã 'upa nũ. ³ I'akwaawe'ema 'gã arãparĩna pyyka erawau. A'ere 'gã nuerooi miarakawenana tyramũ ojeupe. ⁴ I'akwaap ma'e 'gã te ajee miarakawenana weroo tyramũ ojeupe. ⁵ A'ere nipo akokatu ma'e 'gã poromukuramũ 'ua 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã wopeyamũ 'upa— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

⁶ —A'eramũ nipo ypyaje 'ga amũ 'ua wafukaita 'gã nupe. “Kwe 'gã nuri. Pe'je pejejua pejepaka pejewau 'gã nowosõu”, 'jau nipo 'ga 'ua 'gã nupe. ⁷ A'erauwe nipo kũjãmuku 'gã opaka arãparĩna monyka. ⁸ A'eramũ nipo i'akwaawe'ema 'gã 'jau: “Miarakawenana pemut ara oree. Orema'ea owep ja'wyja'wy ore wi”, 'jau nipo 'gã miarakawenana rerekwara 'gã nupe. ⁹ A'ere nipo miarakawenana rerekwara 'gã 'i etee 'gã nupe: “Naani. Pẽ nupe ore imono re orema'e wewi ne. Pekwap ara mua pejejeupe”, 'jau etee nipo 'gã 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

¹⁰ —A'eramũ nipo i'akwaawe'ema 'gã awau miarakawenana mua. A'ere nipo miarakawenana muaw awi 'gã jewyra'ne'emauwe akokatu ma'e 'gã nuri. A'eramũ nipo miarakawenana ojeupe erawarera 'gã etee awau akokatu ma'e 'ga rowosõu. A'eramũ nipo 'gã osou maraka apoaw ipe 'gã nupi. 'Gã nesepaw ire nipo maraka'ywa 'ga 'okwara motypa 'gã nee.

¹¹ —A'ere'ere'i nipo miarakawenana muaw awi ojeyt ma'efera 'gã 'ua owaẽma. A'eramũ nipo 'gã 'upa wafukaita ukupepe 'ga upe. “Ku'jyp. 'Okwara eawopytymo'wok oree. Torose orosou ore nanẽ 'jau nũ”, 'jau nipo 'gã 'upa 'ga upe.

¹² —A'ere nipo akokatu ma'e 'ga 'i etee 'gã nupe: “Pe'je pejewau ore wi. Najepytuna rui pẽẽ”, 'jau etee nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga oree imome'wau.

¹³ Imome'upaw ire Jejui 'ga 'jau oree:

—Nan tee futat nipo nepekwaawi je ruawa 'ara. A'eramũ ki pẽẽ pejemomita etee pejemogyau je rur are— 'jau 'ga oree.

*Kũima'e 'ga remiyuwa 'gã mome'uawet
(Luka 19.11-27)*

¹⁴ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jawamũ nũ, 'wyriramũ Jarejuwarete 'ga omogoram are wějẽmĩ nũ.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga je mogoi 'wyriramũ pẽ nupe. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee— 'jau Jejui 'ga oree. —Kũima'e 'ga amũ nipo awau watau oje'wyr awi. Oo enune nipo 'ga wemiayuwa 'gã nenũina 'gã mua oporogytau 'gã nupe. “Oo je teatau pẽ nui”, 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe. “Jekaraemã pearũ jee”, 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe. ¹⁵ A'eramũ nipo 'ga ka'aranũ ywope'i monou 'gã nupe. I'akwaap ma'e 'ga upe nipo 'ga imonou kwaiwete. Sïku ka'aranũ ywope'i monou 'ga upe. Mukũi tee nipo 'ga ka'aranũ ywope'i monou i'akwaa'wi ma'e 'ga upe. I'akwaawe'ema 'ga upe 'ga majepi tee imonou. “Pemomytun jeka'aranũia jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. 'Gã nupe imonopaw ire nipo 'ga awau watau 'gã nui.

¹⁶ —'Ga o ypyrauwe sïku ka'aranũ ywope'i rerekwara 'ga ojeupe 'ga remimurera rerawau mama'e mua ipyu. A'ere 'ga imuripyra rerawau kwe pe ime'ega. Epyfera apyraapa ime'ega 'gã nupe. Aipo aporamũ 'ga o'wyrira

'ga ka'aranũũ ywope'i momytuna 'ga upe. ¹⁷ Mukũi ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga nanẽ nanẽwẽjẽmĩ futat iapou nũ. Ojeupe 'ga remimurera momytuna 'ga upe nũ. ¹⁸ A'ere majepi tee erekwara 'ga nanarũi iapoi. Uẽma ypy we 'ga ywy rywykaita 'ga poroywera mimawamũ. A'ere 'ga ityma imonou imỹina— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

¹⁹—Anure wata ma'efera 'ga 'ua ojewya 'gã nupe nũ. A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. “Maran sipo 'gã jeka'aranũũ rerekoi rai'i? Ome'yi sipo 'gã nai'i?” 'jau 'ga ojeupe.

²⁰—A'eramũ 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'ua ajatykau 'ga ree, 'ga ka'aranũũ mome'wau 'ga upe. Sĩku rerekwara 'ga tãmẽjẽ 'ua 'jau 'ga upe: “Sĩku ako ka'aranũũ ywope'i eremut jee ikue. A'eramũ je erawau imomytuna enee ikue kũi. 'Awamũ teis eneka'aranũũ ywope'ia”, 'jau nipo 'ga erua 'ga upe.

²¹—A'eramũ nipo 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe: “A'jea futat. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Inãinãni'ĩ agawewi je ako imonoi enee ikue. A'ere 'ã ereme'yi jee rai'i. A'eramũ je ene mogou teka'aranũũ pykaramũ tejeupe. Ere ejua eku'iramũ je pyri”, 'jau nipo 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²²—A'ere mukũja rerekwara 'ga 'ua nũ: “Mukũi ako ka'aranũũ ywope'ia eremut jee ikue. A'eramũ je ime'yita enee ikue. 'Awamũ irũpãwẽ eneka'aranũũ ywope'ia”, 'jau 'ga 'ga upe imome'wau.

²³—A'eramũ 'ga 'jau aipo 'ga wemiayuwa 'ga upe: “A'jea futat. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat ra'e”, 'jau 'ga 'ga upe. “Mukũi agawewi ako je imonoi enee ikue. A'ere 'ã ereme'yi jee rai'i. A'eramũ je ene mogou teka'aranũũ pykaramũ tejeupe. Ere ejua eku'iramũ je pyri”, 'jau nipo 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

²⁴⁻²⁵—A'ere majepi tee ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga 'ua 'jau 'ga upe nũ: “Kweramũ eneka'aranũũa. Namomyi etee je eneka'aranũũa. Akyje etee je ene wi. Akwaap je ene jepi. Enemara'ne 'ã ene. Emepy ekoetea te te 'ã erefutat ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ. A'eramũ je tekyjau ene wi ai'i, eneka'aranũũ momyawem ene wi ai'i. A'eramũ je eneka'aranũũ ywope'i auwana imima ywy kwara pype ai'i”, 'jau 'ga 'wyrirarete 'ga upe.

²⁶—A'eramũ nipo ka'aranũũ jara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Nenea'wyrĩ futari te 'ã ene. Nenepokagi tãmẽjẽ futat te 'ã ene”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Erekwaap futat te 'ã jemara'nea jepi. A'jea futat ere aipo 'jau jee. 'Emepya te 'ã erefutat ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ', ere ako jee kũ. A'jea futat ere jee. Ka'aranũũa etee je afutat”, 'jau 'wyrirarete 'ga aipo 'ga upe. ²⁷ “Ma'eramũ sipo ene imomytune'ema jee rai'i? Je upe imomytun are efuwere'emamũ amunipo 'ã eremono ka'aranũũ rerekwara 'gã nupe rai'i kũi? A'eramũ amunipo 'ã 'gã jeka'aranũũ momyawera mepyau enee jee rai'i kũi”, 'jau 'wyrirarete 'ga aipoa kũima'e 'ga upe.

²⁸—A'eramũ 'ga 'jau ajepeja wemiayuwa 'gã nupe: “Pe'je jeka'aranũũ pyka 'ga wi. Imonou teis ka'aranũũ ywope'i rerekwara 'ga upe. ²⁹ 'Ga je'eg imũ ereko esageara 'gã opygu'jap futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Ga je'eg imũ ereko esageare'ema 'gã te ajee wemirerekofera miamũ futat noppygu'jawi”, 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁰ “Nia'wyrĩ futari 'ga. A'eramũ pẽẽ 'ga pyka 'ga monou imomoa ypytunaiwa pype. Peu futat nipo 'ga 'ũina waemamũ wa'jykãjamũ”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree.

Werowiare'ema 'gã nui werowiaara 'gã moja'okawam

³¹ A'ere Jejui 'ga 'uawa mome'wau oree:

—Anure nipo Pēneki'yramū je rekoi 'wyriaramū pē nupe. A'eramū nipo je tejua tejewya nū. Tejenyfuga pype futat nipo tejua nū. Ywagipewara 'gā juejue nipo 'ua je rupi. A'eramū nipo je teapyka 'wyriararete renawa 'arimū. ³² A'eramū nipo 'awa ywy pewarera 'gā najuejue etee futat 'ua ajatykau je rowase. A'eramū nipo je tejerowiaara 'gā mojo'oka tejerowiaare'ema 'gā nui. Sā'ā wyra jara 'ga weymawa mojo'oga. Karupa'mī mojo'oga karupana'nī awi. Nan tee futat nipo je ywy pewarera 'gā mojo'ogi ajau. ³³ Tejerowiaaramū pē nupe nipo je 'i: “Ko katy pekwap, jejakwatawa katy”, 'jau nipo je tejerowiaaramū pē nupe. A'eramū nipo je tejerowiaare'ema 'gā nupe nipo je 'jau: “Kwe katy pekwap je wi”, 'jau nipo je 'gā nupe.

³⁴—A'eramū nipo je 'jau tejerowiaaramū pē nupe: “Je rerowiaara pejemogy. A'eramū Jeruwarete 'ga pē maku'iu. A'eramū pēē 'awamū pejejua 'au je pyri. Ymā te 'ā, ywy apoe'ēwe, Janeruwarete 'ga 'i jee ikue: ‘Anure nipo je ene rerowiaara 'gā mogyi 'wyriaramū ene pyri’, 'jau 'ga jee ikue. A'eramū pēē 'awamū pejeapyka 'au je pyri. 'Ga 'ā pē mogy 'wyriaramū je pyri”, 'jau nipo je tejerowiaaramū pē nupe. ³⁵ “Jepy'arayparamū ako pēē je mojemi'waa ai'i. Je'yuwejamū ako pēē 'y mua jee ai'i. Napēpytuna rūi agawewi futat je. A'etea ako pēē je mua pejeje'wyr ipe ai'i. ³⁶ Jeraitye'emamū ako pēē taity mua jee ai'i. Jekaruaramū ako pēē je fuanuga ai'i. Moromunepawa pype je renamū ako pēē pejewau je pyri ai'i”, 'jau nipo je tejerowiaaramū pē nupe.

³⁷—A'eramū nipo pēē pejeponupa ee jee: “Maranime sipo ore ene mojemi'wari rai'i? Maranime sipo ore 'y monoi enee nanē rai'i nū? ³⁸ Maranime sipo ore ene muri oroje'wyr ipe rai'i nū? Maranime sipo ore taity monoi enee rai'i? ³⁹ Maranime sipo ore ene fuanugi rai'i? Maranime sipo ore arawau ene resaka moromunepawa pype ene renamū rai'i?” 'jau nipo pēē pejeponupa ee jee— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁰—A'eramū nipo je 'wyriarareteramū te'ŷina 'jau pē nupe: “A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gā amū ako okaraemāe'emamū ikue. A'eramū ako pēē mama'e monou 'gā nupe ikue. Je rerowiaara 'gā nupe mama'e mono re pēē je upe mama'e muara 'jawe futat jee”, 'jau nipo je tejerowiaaramū pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁴¹—A'eramū nipo je 'jau tejerowiare'ema 'gā nupe: “Pe'je pejewau je wi. Janeruwarete 'ga pē mono pē mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata 'ga wapo mama'eukwaawa 'wyriara upe tee rakue numiamū, emiayuwa reewe numiamū. A'ere 'ā pēē je rerowiare'emamū mama'eukwaawa remi-ayuwamū futat pejemogy. A'eramū Janeruwarete 'ga pē monou pē mogyau eewe futat iapyaw ipe”, 'jau nipo je 'gā nupe. ⁴² “Nepemuri 'ā mama'ea jee. Naje mojemi'wari nanē ako pejepe jepy'arayparamū ai'i. Je'yuwejamū nanē ako pēē 'y mure'ema jee ai'i. ⁴³ Naje muri nanē ako pejepe pejeje'wyr ipe ai'i, pejejepyri je ruramū ai'i. Jeraitye'emamū nanē ako pēē taity pe mure'ema jee ai'i. Jekaruaramū nanē ako pēē je fuanuge'ema ai'i. Moromunepawa pype je renamū nanē ako pēē pejewawe'em je pyri ai'i”, 'jau nipo je 'gā nupe.

⁴⁴—A'eramū nipo 'gā oporonupa ee jee: “Maranime sipo ore ene resagi enepy'arayparamū rai'i? Maranime sipo ore ene resagi ene'yuwejamū rai'i nū? Maranime sipo ore ene mure'ema oroje'wyr ipe rai'i? Maranime sipo ore ene resagi eneraitye'emamū rai'i? Maranime sipo ore ene resagi enekaruaramū rai'i? Maranime sipo ore ene resagi moromunepawa pype ene renamū rai'i?” 'jau nipo 'gā oporonupa ee jee.

⁴⁵ —A'eramũ nipo je 'wryiarareteramũ te'ỹina 'jau 'gã nupe: “A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'e monoe'em ire pëë je upe mama'e muare'ema 'jawe futat”, 'jau nipo je 'gã nupe.

⁴⁶ —A'eramũ nipo aipo 'gã awau ajemogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Je rerowiaara 'gã etee te nipo oo osou ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ rũi— 'jau Jejui 'ga imome'wau oree ikue.

26

*Jejui 'ga ree ifuwet ma'e 'gã
(Maku 14.1-2; Luka 22.1-2; Juã 11.45-53)*

¹ Imome'upaw ire Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

² —Ikoai'i maraka apoawa 'ara rekoi, Pasikwa 'jawa rekoi. Aipo rupi futat nipo 'gã Pëneki'yramũ je pyygi je jukaawamũ. Je rekoa futat nipo 'gã ipokutuka je monou je mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga oree.

³ A'e pe a'eramũ peramũ mainana 'wryiara 'gã 'upa ajatykau judeu 'gã 'wryia'ri 'gã netee. Mainana 'wryiararete 'ga rog ipe 'gã 'upa, Kaifasi 'ga rog ipe 'gã ajatykau 'upa.

⁴⁻⁵ —Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Jemime te jane 'ga pyygi?— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —Jerusareg ipewara 'gã iporomutat 'ga ree. A'eramũ jane 'gã nowase jarekowe'em 'ga ree maraka apoaw ipe— 'jau 'gã ajaupe. —Kasi a'e pe wowase 'ga rerekoramũ 'ga remiayuwã 'gã jane apisi ne. Jemime te sireko 'ga 'jau. 'Gã nowase atywi te jane 'ga jukai— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

*Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet
(Maku 14.3-9; Juã 12.1-8)*

⁶ Petani pe Jejui 'ga akou, Simão 'ga rog ipe, ipito'om ma'efera 'ga 'wyr ipe. ⁷ Poje kũjã ãẽ mũ 'ua 'ga rerowyka. Jany kasiga ryrũa ãẽ erua. Itasiga apopyra aipo yrũnamũ, aripasi 'jawa apopyra. Jany kasig epy epy ete poromũ. 'Ga jemi'wat 'ga renamũ ãẽ ojany kasiga rerua eko'woka 'ga akag are. ⁸ ãẽ remiapo resakawe ore Jejui 'ga remimu'eramũ aramara'neramũ ee. A'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Ma'eramũ sipo ãẽ imomy ekoetei 'wei? ⁹ Epy te 'ã 'aga jany kasiga a'i kũi. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ ime'ega ka'aranũũ are jane. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ epyfera mua jane. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe 'jau kũi— 'jau ore arajaupe.

¹⁰ A'ere Jejui 'ga arajaupe ore'eawera kwaawi. A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Ma'eramũ pejemara'neramũ ãẽ ree 'ũ? Mama'e esagea te ãẽ wapo jee— 'jau 'ga oree. ¹¹ —Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pë nui. A'eramũ pëã anure mama'e monou 'gã nupe. A'ere je te nako fukui futari pë pype— 'jau 'ga oree. ¹² —Je tymaw ipe je ree eko'wogipyrama futat jany kasiga numiamũ. A'ere ãẽ 'awauwe eko'wogi je ree, je manũe'emauwe. Tene ãẽ iapoi jee— 'jau Jejui 'ga oree.

¹³ —A'jea futat je 'i. Anure nipo 'gã je mome'ui kwe pewara 'gã nupe. Amunawa tesirũmera moyka nipo 'gã awau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Je mome'uramũ nipo 'gã ãẽ remiapofera nanẽ imome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã anure najuejue etee futat wea'aramũ ãẽ remiapofer are— 'jau Jejui 'ga oree.

*Mainana 'wryiara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet
(Maku 14.10-11; Luka 22.3-6)*

¹⁴ A'ere Jejui 'ga remimu'eramũ ore mũ oi oporogytau mainana 'wryiara 'gã nupe. Judas Iskariote 'ga futat poromũ oo oporogytau 'gã nupe:

15 —Taesaukat Jejui 'ga pē nupe 'jau. A'eramū sipo pēē ma'ja mua jee 'ga resaukara repyramū?— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

—Trīta prata apopyrera ka'aranūū ywope'ia simono enee 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramū 'gã trīta ka'aranūū ywope'ia monou 'ga upe, Jejui 'ga ojeupe esaukaawamū.

16 A'eramū Judas 'ga wea'aramū akou ee. “Ojeteē 'ga rekoramū tomono 'ga 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Ae a'wyre'ema 'gã nupe

'ga monoara 'ga

(Maku 14.12-21; Luka 22.7-13, 21-23; Juã 13.21-30)

17 Awau owaēma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. A'eramū Jejui 'ga remimu'eramū ore 'jau 'ga upe:

—Ma'ape te jane jemi'wari? karupa'mī ro'o reyri jarejee?— 'jau ore 'ga upe. —Awỹja rog ipe ore erawau eya ki 'ei?— 'jau ore 'ga upe.

18 A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe jarejekoty'aawa 'ga rog ipe. A'e futat je 'ga upe ai'i. A'eramū pēē pejewau 'jau 'ga upe: “Ku'jywa 'ga ore mut 'au. 'Nako fukui je 'gã nupe. A'eramū je enerog ipe tejemi'wariweramū tejemimu'e 'gã netee. Karupa'mī eyr are jeporo'uweramū tejemimu'e 'gã netee enerog ipe', e'i 'ga enee”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oree.

19 A'eramū ore arawau iapou Jejui 'ga 'eawer imū etee futat. Maraka are ore iapou, Pasikwa 'jawa maraka are.

20 Kaaruwamū Jejui 'ga awau ojemi'waa wemimu'eramū ore retee.

21 Orojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pēē mū je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'ga nupe je jukaukaa— 'jau 'ga oree.

22 Aipo renupawe ore aru'arasigamū 'ga je'eg are. A'eramū ore oroporonupa majepeinume ee 'ga upe aipo 'ga 'eramū:

—Je upe te ere poromū?— 'jau ore 'ga upe.

Majepeinumenume ore oroporonupa ee 'ga upe.

23 A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Je pyri ojemi'wat ma'eramū futat nipo pēē mū je monou 'gã nupe— 'jau 'ga oree. 24 —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amū nupe rakue, jemanū are rakue. Pēneki'yra agawewi je 'ã. A'etea je ree iporomutare'ema 'gã je jukaukat 'gã nemikwasiarer imū etee futat. A'ere 'gã nupe je monoara 'ga tywereteramū te akou. Iporiay'i 'gã po pe je monoara 'ga numiamū. A'ere nipo Janeruwarete 'ga rereko tyweretei. Ma'eramū gatu nipo 'ã 'ga jekuwi rakue 'ja— 'jau Jejui 'ga oree.

25 A'eramū ae a'wyre'ema 'gã po pe 'ga monoarama 'ga, Judas 'ga, oporonupa ee 'ga upe:

—Je upe te ere poromū, ki Ku'jyp?— 'jau futatee Judas 'ga 'ga upe.

—Ēē. Ene upe futat je 'i— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Mani'oko'o'ia y'way reewe 'gã nupe imonoawet

(Maku 14.22-26; Luka 22.14-23; 1 Korītu 11.23-25)

26 Orojemi'waaw ipe Jejui 'ga mani'oko'o'i pyyka. A'ere 'ga eramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mani'oko'o'ia eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga mani'oko'o'i mowoka imonou oree.

—Mani'oko'o'ia pepyyk i'wau. Koromū jero'oa— 'jau 'ga oree.

²⁷ A'ere 'ga y'way ryrũ ppyka nũ, eramã'jãu ywau nũ. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Au'jete y'waya eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga imua oree.

—Pe'je itykua pãwẽ pãwẽ. ²⁸ Koa y'way jerya futat. A'ere'ere'i nipo 'gã amũ je jukai jery reko'woka. Aipoa jery jeko'woga pëtywera omepy. Jemanũ are futat Jeruwarete 'ga pë katu'ogi kwaiwete. 'Awamũ karupa'mĩa nepe-jukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat ako 'ga je'eg ymanera ai'i. A'ere 'awamũ 'ga je'eg yaua. 'Awamũ jerya tee pë pirei pëtywer awi — 'jau 'ga oree. —Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pëtywera moia pë nui je rerowiaaramũ. 'Awamũ poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nimojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga oree.

²⁹ —A'jea futat je 'i. Je natyкуру'jawi futari 'aga y'waya pë pyri. Anure tãmëjẽ te nipo je itykuri pë pyri, Tejuwarete 'ga pyri pë neroo re tãmëjẽ nũ — 'jau Jejui 'ga oree ikue.

³⁰ 'Ga porogytapaw ire ore aramaraka'aga 'ga retee Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Aramaraka'ag ire ore arawau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Maku 14.27-31; Luka 22.31-34; Juã 13.36-38)

³¹ Arawaw ipe Jejui 'ga 'jau oree:

—'Awamũ futat nipo pekwasio je wi je rejaa je mu'ama ojetee'i— 'jau 'ga oree. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue: “Tajuka karupa'mĩ are omaenun ma'e 'ga 'jau kwy. A'eramũ 'ga reymawera 'gã awau okwasi'wau kwe pe 'jau kwy”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee futat nipo pekwasio pejewau je wi— 'jau 'ga oree. ³² —A'ere je temanũ re je ferawi nũ. Teferaw ire nipo je oi Garireja ywy pe pë nenune— 'jau 'ga oree.

³³ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Me te pa 'ga poromũ 'jau nũ. Je naejara'uweri futari ene mogou ojetee'i kũi. 'Gã te nipo opyamũ ene wi ene rejaa ojetee'i kũi. A'ere je naejara'uweri ene kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁴ —A'jea futat sipo ere— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Je te a'jea futat a'e enee nũ'ũ: 'Awa ppytuna rupi nipo je kwakuw ape muapyapyt katu 'gã nupe. “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene wyrasokwẽ je'ege'emauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³⁵ A'ere Pedro 'ga fuakaramũ 'ga upe:

—Naani futari nũ'ũ. Na'ea'uweri futari je aipo 'jau nũ'ũ. “Nakwaawi je 'ga”, na'ea'uweri je. “Tene 'gã je jukai 'ga reewe futat”, a'e ete nipo je. Nakwakuwa'uweri futari je ene— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

Ore juejue nanẽ Pedro 'ga 'eawera rupi etee futat 'jau 'ga upe.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Maku 14.32-42; Luka 22.39-46)

³⁶ Jejui 'ga awau owaẽma Getsemani 'jaw ipe, wemimu'eramũ ore retee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—'Au ete pejup ra'ne. Iruupeu'i je oi teporogytau Tejuwarete 'ga upe ra'ne — 'jau 'ga oree.

³⁷ A'ere 'ga muapyra 'gã etee erooi ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Tiago 'ga, Juã 'ga retee Sepeteu 'ga ra'ya 'gã. Jejui 'ga 'arasiga 'ga mopy'aywyrafenayau 'ga mogou. ³⁸ A'eramũ 'ga 'jau muapyra 'gã nupe:

—Je'arasiga nipo 'ã je juka. Peser awi ete pejejupa. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'ga ojepe'au'i 'gã nui. Awau 'ũina peu'i wenupy'ãu wapyka weakwara rerawau enũina ywy are futat erujaa oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴⁰ Oporogytapaw ire 'ga afu'ama awau muapyra 'gã pyri. A'ere 'gã seri 'upa. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Peset te pejejupa? Pejeje'ega te nepemonoi'i Jarejuwarete 'ga upe je pyri? A'e'ja'wiramũ miamũ sipo nepeporogytai Jarejuwarete 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe. ⁴¹ —Peser awi. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em. Kasi a'e pe nepẽfuakari ne. A'eramũ pẽẽ mama'e tywera etee iapou 'ga upe ne. Nepẽparuapoweri agawewi nipo mama'e tywer are. A'etea nipo peapo. 'Ga upe pejeporogytawe'em 'eramũ mama'e tywera etee futat peapo pejekou— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴² Aipo 'ga upe 'e re Jejui 'ga awau 'gã nui nũ oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Kiapi'ni. Je ree iporomutare'ema 'gã ifuewet je ree. 'Gã te nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoi. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴³ A'ere 'ga awau ojewya wemimu'e 'gã pyri nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ 'gã 'upa nũ. Osea etee 'gã 'upa nũ. Wopeypeyamũ etee 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã osea 'upa 'ga ruramũ nũ. ⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga awau oporogytau'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. ⁴⁵ 'Uwarete 'ga upe oporogyta re 'ga 'ua nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ 'gã osea 'upa nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peser etee futat nipo pejejupa nũ ki sa? Au'je pejeser ire. 'Awamũ futat 'gã Pẽneki'yramũ je monoi ae a'wyre'ema 'gã po pe. ⁴⁶ Pe'je iruukwe soo 'gã nekoaa 'jau. Kweramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga ruri— 'jau 'ga oree.

Jejui 'ga pyykawet

(Maku 14.43-50; Luka 22.47-53; Juã 18.3-11)

⁴⁷ Jejui 'ga porogytapawe'emauwe Judas Iskariote 'ga 'ua. Jejui 'ga remimu'eferamũ ore mũ poromũ. Kwaiwete 'gã nerua erojemorypa Jejui 'ga ree. A'eramũ mainana 'wyriara 'gã kwaiwete 'gã mua Judas 'ga rupi. Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nanẽ kwaiwete 'gã mua 'ga rupi. Jyuaa 'gã erua muap. Mĩmera 'gã erua erojemorypa 'ga ree. ⁴⁸ Mainana 'wyriara 'gã nupe oporogytau Judas 'ga 'jau 'gã nupe rai'i: “Oo nipo je Jejui 'ga retywape pytea pẽ neape. A'eramũ pẽẽ a'e are 'ga kwaapa 'ga retywape pyteramũ. A'erauwe futar iki pẽẽ pejewau 'ga pyyka 'ga rerawau”, 'jau 'ga 'gã nupe rai'i. ⁴⁹ A'eramũ 'ga owaẽma ypy we awau Jejui 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—'Au te ereko, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'ga retywape pytea.

⁵⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ejemifutara eapo etee futat— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'erauwe Judas Iskariote 'ga remireroofera 'gã 'ua Jejui 'ga pyyka, 'ga pofaa. ⁵¹ A'ere Jejui 'ga remimu'eferamũ ore mũ ogyuu rekyita kũima'e 'ga

amũ ree, 'ga namĩ monoka. Furuk. Mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ yypa.

⁵² Aipo 'ga namĩ yywamũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ereapo awi nanuara. Ere ejy monou imunepa yrũ pype kũi— 'jau 'ga 'ga upe. —Jyuu pyu ajajukaara 'ga te anure 'gã tajuka jyuu pyu 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. ⁵³ —“Nopoari nipo 'ga ruwa 'ga 'ga”, pe'je nipo kũi. Ojeupe je enũi re amunipo 'ã Jeruwarete 'ga je poari futari. Kwaiwete amunipo 'ã 'ga ywagipewara 'gã mua je poaa— 'jau 'ga 'ga upe. ⁵⁴ —A'ere je naenũi 'ga upe. Wemifutar imũ 'ga iapoa etee futat je afutat. Ymã te Jeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe je pyyg are rakue. A'eramũ je 'gã nemikwasiarer imũ etee futat mama'e jeapo futaa tejee— 'jau 'ga oree.

⁵⁵ A'ere 'ga 'jau opyykara 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ? muna'ywa 'jawe 'ũ? Ma'eramũ pẽẽ muawa we erua jyuu reewe jepiara rupi 'ũ? Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã mu'e je rekoramũ miamũ ako naje pyygi pejepe ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁶ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe jemanũ are ikue. A'eramũ 'ã pẽẽ iapou 'ga remikwasiarer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe ore Jejui 'ga remimu'eramũ orokwasi'wau 'ga wi, 'ga rejaa, oroka'jama 'gã nui. Orokyjau 'gã oropyyg awi. A'eramũ ore oroka'jama 'gã nui.

Anasi 'ga rog ipe 'ga rerooawet

(Maku 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Juã 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ A'ere Jejui 'ga pyykara 'gã 'ga rerawau mainana 'wyriararete 'ga rog ipe, Kaifasi 'ga rog ipe. Peu futat judeu 'gã 'wyria'ri 'gã ajatykau Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau 'gã nupe. ⁵⁸ Pedro 'ga awau 'gã newiri. A'ere 'ga nuerowygi Jejui 'ga. Mukuu etee futat 'ga akou 'ga wi. Awau 'ga owaẽma mainana 'wyriararete 'ga roga upe. A'ere Pedro 'ga nooi osou. Ukupepe etee futat 'ga awau akou 'oga osoma pype mainana 'ga remiayuwa 'gã pyri, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã pyri nanẽ nũ. Jejui 'ga rereko renuw are Pedro 'ga oporenuwiweramũ akou. A'eramũ 'ga akou mukuu'i etee futat 'ga rereko renupa.

⁵⁹ Ojeupe 'gã Jejui 'ga reruramũ mainana 'wyriara 'gã oje'ẽma'e 'gã netee 'ga remiapo tywera mome'waramũ rekaa. Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã ajatykau 'gã nee nũ.

—Sijuka futat 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere jane nijuka ekoetei 'ga. Kasi a'e pe mytuna 'gã mara'neramũ jane ree ne. A'eramũ pẽẽ i'me ma'e 'gã amũ nerua. Jejui 'ga remiapo tywera 'gã tomome'u 'me janee 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁰ A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua o'meramũ Jejui 'ga ree. A'ere 'gã naju'jaju'jawe rũi imome'ui 'gã nupe. ⁶¹ Poje mukũja 'gã 'ua o'meramũ 'gã nupe:

—Ore aruenup 'ga je'ega ai'i. “Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi etee imowyri nũ”, 'jau 'ga oreremi-anuwamũ ai'i— 'jau 'gã imome'wau mainana 'wyriararete 'ga upe.

⁶² Aipo ojeupe 'gã 'e renupawe mainana 'wyriararete 'ga afu'ama 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja ere te 'gã nupe? Nereje'egi te 'ã 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ a'i kũi?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶³ A'ere Jejui 'ga pigi etee u'ama. A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remianuwamũ ere jee: Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? Ene futat te 'ga ra'yraretea?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶⁴ —A'jea futat ere poromũ. Je te 'ã Pēneki'yraretea. Anure nipo je apygi Pājērete 'ga yse katy, 'ga jakwatawa katy. Peu je renamũ nipo pēē je resaka. Anure nipo je ruri tejewya ywag awi ywasiga rupi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶⁵ A'erauwe mainana 'wyrararete 'ga waity monoroka amara'nea re-saukaawamũ.

—A'jea futat 'ga Jarejuwarete 'ga kurawi akou ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat te 'ã Jarejuwarete 'ga kurawa sienup 'awamũ jarejemogyau. Na'gã amũ rũi futat 'ã omome'u janee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶⁶ —Ma'ja pe'je te 'ga upe? — 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sijukaukat futat jane 'ga— 'jau 'gã 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga te 'ã 'ga akurap.

⁶⁷ A'eramũ futat 'gã onymuna 'ga reakwar are, opo afuapyka erofaa 'ga ree.

⁶⁸ Amumera 'gã 'jau 'ga nupã re 'ga upe:

—“Je te 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera”, ere 'ã oree. A'eramũ ene 'jau oree: Awỹja ene nupãu 'awamũ 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu erekou.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Maku 14.66-72; Luka 22.56-62; Juã 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ A'e pe Pedro 'ga 'ũina ukupepe. Poje mainana 'wyrararete 'ga remiayuwa ēē mũ 'ua 'ga pyri 'jau 'ga upe:

—Ene Garireja ywy awi 'ut ma'efera kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã, Jejui kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã— 'jau ēē 'ga upe.

Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã pyri 'ga renamũ ēē 'jau 'ga upe.

⁷⁰ —Tee. Naani nũ ĩ. Nakwaawi je 'ga nũ ĩ. A'eramũ awỹja upe ene 'jau ekou ĩ— 'jau futatee 'ga ēē upe, ojepyriwara 'gã nemianuwamũ. —Nakwaawi je ene'ea nũ ĩ— 'jau 'ga ēē upe.

⁷¹ A'erauwe 'ga afu'ama awau 'oga osoma rokware katy. Poje peu oporowyky ma'e ēē mũ 'ga resaka nũ. A'eramũ ēē 'jau ojepyriwara 'ga upe:

—Ko kĩa Jejui kĩa rewiri ako ma'efera kĩa futat. Nasare pe waranup ma'efera kĩa rewiri ako ma'efera kĩa futat— 'jau ēē 'ga upe.

⁷² A'eramũ Pedro 'ga 'jau nũ:

—Kuu. Ene'me awi ĩ. Manamũ te je aipoa kũima'e 'ga kwaawi 'i ĩ— 'jau futatee 'ga ēē upe.

⁷³ A'ere peu u'am ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe nũ:

—A'jea futat ēē 'i enee. Ene futat 'ga rewiri ako ma'eferamũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Sã'ã ene Garireja ywy pewara 'gã je'ega rerekoa. A'eramũ ene 'ga rewiri ako ma'efera futat— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

⁷⁴ —“Nakwaawi je 'ga” a'e je akiko. Janeruwarete 'ga remianuwamũ te 'ã je 'eu'jawi. Nakwaawi je 'ga, 'jau. Nakwaawi je aipo pē'ea nũ'ũ. A'eramũ pēē ma'ja upe 'jau pejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Te'me re je Jarejuwarete 'ga tejereko tywera futari tejee nũ'ũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe wyrasokwē je'egi. ⁷⁵ A'erauwe Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'eawer are. “Wyrasokwē je'ege'emauwe nipo ‘Nakwaawi je 'ga’ ereu'jau'jap 'gã nupe” 'eawer are Pedro 'ga wea'aramũ. A'eramũ 'ga ojenosõu aipo u'eawera rerawau enujãna pe awi. A'eramũ futat 'ga u'arasigamũ wea'aramũ ee.

—Ma'eramũ je aipo 'jau ra'e 'ũ?— 'jau 'ga 'ũina u'arasigamũ. —Mama'e esage na'ga 'ã wapo jee jepi re'ã. A'etea pa je 'ã aipo a'e ekoete 'gã nupe ra'e nũ— 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

27

Piratu 'ga upe Jejui 'ga rerooawet (Maku 15.1; Luka 23.1-2; Juã 18.28-32)

¹ Ai'iwetetewe mainana 'wyriara 'gã judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee oje'ega ajaupe:

—“Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea”, e'i ako Jejui 'ga janee ko. A'eramũ jane 'ga jukaukaa 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

² A'eramũ 'gã 'ga faa, 'ga rerawau Piratu 'ga rog ipe. Romanũ 'gã opytuna 'ga amũ monou 'wyriaramũ 'ga mÿina judeu 'gã nupe rakue, Piratu 'ga monou 'wyriaramũ 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau Piratu 'ga upe.

Judas 'ga jejukaawet (Atos 1.18-19)

³ “Sijukaukat Jejui 'ga 'gã nupe 'jau” 'e renupawe Judas Iskariote 'ga u'arasigamũ 'gã nupe 'ga monoawer are. A'eramũ 'ga Jejui 'ga resaukaawera repyfera rerawau erojewya mainana 'wyriara 'gã nupe, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nupe nanẽ nũ.

—Kweramũ trĩta ywope'ia je upe pẽnemimurera. ⁴ Mama'e tyweretea je aapo ai'i. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'etea je 'ga omono ekoete pẽ nupe ijukaukaa ai'i— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

—Tee. Ene te futat te 'ã ere 'gã nupe rai'i— 'jau etee 'gã 'ga upe.

⁵ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Judas Iskariote 'ga ka'aranũũ ywope'i monou imomopoa ywyu 'gã nowase. A'eramũ 'ga uẽma awau ojejukau tupaama pyu.

⁶ Judas Iskariote 'ga ãmauwe mainana 'wyriara 'gã wowase 'ga remimomoporera ka'aranũũ ywope'i mono'oga.

—Koa ako jane ka'aranũũa simono Jejui 'ga resaukaawamũ 'ga upe ai'i. A'eramũ koromũ 'ga repyfera futat— 'jau 'gã ajaupe. —“Aerepyfera perur awi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, e'i 'ã Moisesi 'ga rakue. A'eramũ jane imonowarũ'em Jarejuwarete 'ga mogytaawa ka'aranũũ ryrũ pype— 'jau 'gã ajaupe. —Maran ajee jane erekoi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe.

—Ywya simut ape judeue'ema 'gã nywyramũ kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁷ Oporogytapaw ire 'gã erawau japepo apoara 'ga upe, 'ga ywy muawamũ.

—'Awa ywya judeue'ema 'gã nywya— 'jau 'gã ajaupe.

⁸ Ka'aranũũ ae repyfera 'gã imonou 'gã nupe ywy muawamũ ojeupe. A'eramũ 'gã aipo ywy re'roka, “wy rupap” 'jau 'gã e'roka.

⁹⁻¹⁰ Ymã te 'ã Jeremi 'ga oje'ega kwasiari aipo are rakue:

“Ywya pemut 'ga repyfera pyu. Japepo apoara 'ga ywya pemut, ere ki 'gã nupe”, 'jau Ku'jywa 'ga jee ikue.

“A'eramũ je 'ga 'eawera mome'wau 'gã nupe.

“Trĩta ka'aranũũ ywope'ia simono 'ga muawamũ 'jau', 'jau 'ga rakue.

A'eramũ 'gã 'ga repyfera pyu ywy mua, Ku'jywa 'ga 'eawer imũ etee futat”, 'jau Jeremi 'ga ikwasiaa rakue.

A'jea futat 'ga remikwasiarera. Ywya 'gã imua Jejui 'ga repyfera pyu, Jeremi 'ga 'eawer imũ etee futat.

Jejui 'ga upe Piratu 'ga poronupawet (Maku 15.2-5; Luka 23.3-5; Juã 18.33-38)

¹¹ Ojeupe Jejui 'ga reruramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—A'jea te ene 'wyriaramũ judeu 'gã nupe?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

—A'jea futat— 'jau 'ga 'ga upe.

¹² A'eramũ mainana 'wyriara 'gã 'ga je'ẽwu'jaga judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee. A'ere 'ga noje'egi futari oje'ẽwu'jagamũ.

¹³ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Nereenuwi te 'gã je'ega? Ma'eramũ nã'ã nereje'egi 'gã nupe re'ã?— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga noje'egi futari 'gã nupe. O'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ 'ga oje'ege'ema 'gã nupe. A'eramũ Piratu 'ga oporesagamũ etee 'ga ree. “Ma'eramũ sipo 'ga noje'egi?” 'jau 'ga ojeupe.

'Gã nupe Jejui 'ga monoawet

(Maku 15.6-15; Luka 23.13-25; Juã 18.39–19.16)

¹⁵ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyrrera 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi, 'gã nemienũiwera 'ga 'ga imuẽma 'gã nupe jepi. ¹⁶ A'e pe a'eramũ Parapasi 'ga 'ũina moromunepawa pype. Oporojuka ma'e 'ga. Judeu 'gã nemiesagete 'ga. ¹⁷ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranuara te je amuẽm pẽ nupe? Jejui 'ga, Ku'jywa 'ga remimurera 'jawa 'ga te ra'u pefutat nũ? Parapasi 'ga te ra'u pefutat nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ Piratu 'ga mainana 'wyriara 'gã kwaapa futat. “Werekoay pa 'gã 'ga ra'e. A'eramũ pa 'gã a'eramũ 'ga rerua jee ra'e”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. “A'ere mytuna 'gã poromutaramũ 'ga ree. A'eramũ nipo 'gã 'jau: 'Jejui 'ga emut oree’, 'jau nipo 'gã jee”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. ¹⁹ 'Wyriara kanawa 'arimũ Piratu 'ga 'ũina oporogytau 'gã nupe. Poje 'ga amũ 'ua 'ga remireko eẽ je'ega rerua 'ga upe: “Epoit kĩa wi. Nuapoa'uweri kĩa mama'e tywera. Afayup je kĩa ree ko. Jefayuwa je mopiryyi ko. A'eramũ ene epoia kĩa wi. Erereko tywet kasi kĩa ne”, 'jau eẽ oje'ega mua omena 'ga upe, Piratu 'ga upe.

²⁰ A'e pype mainana 'wyriara 'gã judeu 'gã 'wyria'ri 'gã netee mytuna 'gã mojerowiarukaa oje'eg are.

—“Parapasi 'ga ki emuẽm imua oree”, sa'e 'ga upe 'jau. “A'eramũ ene Jejui 'ga jukaukaa jefaruu 'gã nupe”, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã mytuna 'gã nupe, 'gã mojerowiarukaa ee.

²¹ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranuara 'ga te pefutat je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Parapasi 'ga te ki emuẽm imua oree— 'jau 'gã 'ga upe.

²² A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? “Ku'jywa 'ga remimurera” 'jawa 'ga rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ejukaukat 'ga 'ypeywar are— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja te 'ga wapo ajukaawamũ pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai tee ajemogyau:

—Ejukaukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã nupe— 'jau 'gã wojere'emamũ futat wafukaita 'ga upe.

²⁴ Niporenuwiweri 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã ojopy'rapy'rau etee futat wafukaita Piratu 'ga upe. A'eramũ Piratu 'ga 'jau ojeupe: “Amono pa ajee je 'ga 'gã nupe kwy. Kasi a'e pe 'gã ore apisi ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga amũ upe:

—'Ya erut ara jee— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'y rerua 'ga upe. A'eramũ Piratu 'ga ojepeoita mytuna 'gã nowase.

—Peesak je jepoeja. Je najeporujukaweri 'ga ree. “Nuapoi 'ga mama'e tywera”, a'e je ako pẽ nupe ko— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Je apoit futat 'ga wi, 'ga monou pẽpo pe. A'eramũ je tejepoeita pẽ nowase 'ga wi tepoiawa resaukaawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'ga upe:

—“Ejukaukat 'ga”, aru'e ore enee. Ore te 'ã arajukaukat 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo a'e are Janeruwarete 'ga ore rerekou tyweaete orera'yra 'gã neewe— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Piratu 'ga Parapasi 'ga muẽmukaa moromunepaw awi 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je Jejui 'ga rerawau 'ga nupãu jea'gue'em futat. 'Ga nupãmaw ire pẽẽ 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ga peu etee futat amanũmũ u'ama 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jefaruu 'gã Jejui 'ga rerekoemãawet
(Maku 15.16-20; Juã 19.2-3)

²⁷ 'Ga nupã jea'gue'em ire jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ga rerosou Piratu 'ga rog ipe nũ. A'eramũ 'gã opytuna 'gã majatykau 'ga ree. ²⁸ A'eramũ 'gã 'ga raity mosoka 'ga wi. 'Wyriara raity piraga pyu 'gã 'ga kupe piaa. ²⁹ A'ere 'gã juapekagũũ muapỹina akagyrũnamũ iapou 'ga upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga pype. A'ere 'gã ywyrã'i'i monou 'ga po pe. A'ere 'gã wapyka wenupy'ãu 'ga rowase 'ga rerekoemãawamũ etee.

—Pemã'ẽ judeu 'gã 'wyriararete 'ga ree ki sa. 'Wyriara raity piraga 'ga wereko imunepa 'awamũ. 'Wyriara akagyrũa nanẽ 'ga wereko nũ. Ywyrã'i'ia nanẽ 'ga wereko opo pe. 'Wyriararete 'ga nipo ki sa— 'jau 'gã ajaupe 'ga jaita 'ga rerekoemãu.

A'ere 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene te 'ã 'wyriararetea judeu 'gã nupe ra'e. 'Awamũ ereko 'wyriarareter-amũ nakwaparimũ rũi futat 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe, 'ga rerekoemãu erekou.

³⁰ A'ere 'gã onymuna 'ga ree. Ywyrã'i'i 'gã ekyita 'ga po awi, 'ga akaga nupãu ipyu. ³¹ A'ere 'gã 'ga rerekoemã re taity piraga moia 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga raity munepa 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga rerawau 'ga jukaaw ipe.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet
(Maku 15.21-32; Luka 23.26-43; Juã 19.17-27)

³² Jerusareg awi Jejui 'ga renuẽma ypy we 'gã Simão 'ga rekoa, Sirene ywy pewara 'ga rekoa. A'eramũ jefaruu 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ypeywara erokwap 'ga upe— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã iupirukaa 'ga upe. ³³ Awau 'gã owaẽma *Gogata* 'jaw ipe. ('Gã je'eg imũ *Gogata* 'ea Aeakagera 'jawewara 'ea futat poromũ).

³⁴ 'Ga rerowaẽm ire 'gã muaga monou y'way pype 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga reapyoramũ ee. A'eramũ 'ga itykure'ema. ³⁵ A'ere 'gã 'ga jywa pypiraa 'ypeywar are. A'ere 'gã itaju pyu 'ga pokutuka 'ypeywar are. A'ere 'gã 'ga py maju'aa aju'arimũ ikutuka itaju pyu. A'ere 'gã 'ga mafu'ama 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywara reewe futat. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka. 'Ypeywar are 'ga mu'am ire 'gã 'ga raityfera mojo'oka ajaupe. Ita'i 'jawewara 'gã imomopoa 'upa ywyu. A'eramũ 'gã ijewag are 'ga raity mojo'oka. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ. ³⁶ 'Ga raityfera mojo'og ire 'gã wapyka 'upa 'ga rarũmũ. ³⁷ A'ere 'gã 'yjepa'nĩ are ikwasiaripywera monou inuga ikutuka 'yw are 'ga apyte'rarimũ. “Koromũ futat judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'gã imonou ikwasiaa 'yjepa'nĩ are. A'ere 'ga resakara 'gã 'ga jukaawera kwaawi.

³⁸ 'Ga reewe 'gã mukũja muna'ywa 'gã monou imu'ama 'ypeywar are. Muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama. ³⁹ 'Gã pyu okwap ma'e 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa:

40 —“Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapya 'ara rupi imowyri nũ”, ere 'ã rai'i. A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi. Ejepoat ejete futat— 'jau 'gã 'ga upe. —“Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je”, ere 'ã jepi. A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi— 'jau 'gã 'ga upe.

41 Mainana 'wyriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã. Mĩmera 'gã nanẽ 'ga rerekoemãu 'upa nũ.

42 —Opoat 'ga 'gã jepi. A'ere 'ga nojepoara'uweri futari. Israeu juapyereramũ jane'wyriararetea e'i na a'e 'ga jepi re'ã? Siesag iki ajee 'ga rura 'ga jywa 'wei. 'Ga jyp 'ga ruramũ sirowiat 'ga 'jau 'wei— 'jau 'gã ajaupe.

43 —“Jarejuwarete 'ga ree je jemogypygyi”, e'i 'ga 'ã akou jepi. Siesak 'ga 'ga poara 'jau. “Je 'ã 'ga ra'yra”, e'i 'ga 'ã akou jepi— 'jau 'gã 'ga rerekoemãu 'upa 'ga jaita.

44 'Ga pyri imu'amipyrrera 'ga amũ nanẽ 'ga kurapa nũ.

Jejui 'ga manũawet

(Maku 15.33-41; Luka 23.44-49; Juã 19.28-30)

45 Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat opyytunaiwamũ. Kwara ajerewamũ tãmẽjẽ awau weny jesagamũ nũ.

46 Kwara renye'emauwe Jejui 'ga wafukaita oje'eg imũ futat.

—*Eli eli lama sabactani*— 'jau 'ga oje'eg imũ.

Oje'eg imũ 'ga 'eawera: “Kiapi'ni, Kiapi'ni, ma'eramũ te erepoit je wi?” 'ga 'ea futat poromũ 'ga afukaja.

47 Aipo 'ga 'e renupara 'gã amũ 'jau:

—EIASI 'ga 'ga wenũi— 'jau 'gã ajaupe.

48 'Ga pyriwara 'gã amũ ujãna amynejuranũ ppyka imonou imunepa y'waynana pype. A'ere 'ga imonou iupia 'ywa rapefã are imonou Jejui 'ga upe 'ga remipyteramũ. 49 A'ere amumera 'gã 'i:

—Tene ra'ne. Siesak Elias 'ga rura 'ga mosoga 'ypeywar awi ra'ne 'jau— 'jau 'gã 'ga nupe.

50 A'ere Jejui 'ga wafukaju'japa nũ. A'eramũ futat 'ga amanũmũ.

51 A'eramũ futat Janeruwarete 'ga mogytaawa my'jawa rowopypea taitya otoroka opojo'ogamũ mytera rupi. Ywate awi we futat 'ua opojo'ogamũ ywyu. Ywya otomoga 'ga manũnamũ, itauu nanẽ ojekajekau nũ. 52 Teumera monoawera nanẽ ojeawopytymo'woka nũ. Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã kwaiwete oferapa ũ'jãu ita kwar awi. 53 A'ere oferap ma'efera 'gã Jejui 'ga feraw ire etee te 'gã oi osou Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe, Jerusareg ipe. Kwaiwete Jerusareg ipewara 'gã 'gã nesaka.

54 Jejui 'ga manũnamũ 'ga rarũarera 'gã 'ga manũ resaka. Jefaruu 'gã, o'wyriara 'ga retee 'ga manũ resaka. Mama'e tesirũgatua nanẽ 'gã esaka ywy yya reewe. A'eramũ 'gã okyjau ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau:

—A'jea futat 'ga Ku'jywa 'ga ra'yra futat ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

55 A'e pype nanẽ Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gã kũjãmera 'gã 'upa muku'i 'ga manũ resaka nũ. Garireja ywy awi 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã futat. 'Ga rewiri futat 'gã akou mama'ea 'ga upe iapoaramũ. Poromũ kũjãmera 'gã 'up 'ga manũ resaka. 56 Ëẽ mũ rera Mari Matarena, ajepaja Ëẽ rera Mari. Aipoa Mari Ëẽ Tiago 'ga y Ëẽ Jose 'ga retee. Sepeteu 'ga ra'yra 'gã y Ëẽ nanẽ akou 'gã pyri nũ.

Ita kwara pype Jejui 'ga monoawet

(Maku 15.42-47; Luka 23.50-56; Juã 19.38-42)

57-58 Kaaruwamũ Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau Jejui 'ga reumera renũina Piratu 'ga upe.

—Amanũ Jejuĩ 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga awau Piratu 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere 'ga rerawau inuga ipype— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga oje'ega monou jefaruu 'gã nupe: “Pemut Jejuĩ 'ga reumera imojypa 'ypeywar awi imonou Jose 'ga upe”, 'jau 'ga oje'ega monou 'gã nupe. Jose 'ga Jejuĩ 'ga rerowiaara 'ga futat. Ika'aranũũ kwai ma'e 'ga. ⁵⁹ 'Ga poromũ Jejuĩ 'ga reumera weroo iauwana inuga taity yau pyu, linu 'jawa pyu. ⁶⁰ A'eramũ 'ga 'ga reumera monou inuga ita kwara pype. Ita kwar yaua poromũ. Jose 'ga futat iapoukaa rakue. Ojeupe futat 'ga iapoukaa rakue numiamũ. A'ere 'ga Jejuĩ 'ga reumera monoi inuga oma'eramera pype futat. 'Ga mono re 'ga itapewuu mojerewa imonou imyina ita kwara rawopytymawamũ. A'ere 'ga awau jui. ⁶¹ Mari Matarena eẽ ajepeja Mari eẽ retee wapyka 'upa ita kwara rowase.

Ita kwara raarana 'gã

⁶² Ai'iwe mainana 'wyrara 'gã fariseu 'gã netee awau oporogytau Piratu 'ga upe:

⁶³ —Orerea'ar ore Jejuĩ 'ga 'meawer are. Amanũme'ẽwe 'ga 'meramũ oree ikue: “Anure nipo je manũ. A'ere nipo imuapya 'ara rupi je ferawi nũ”, e'i futatee 'ga ikue— 'jau 'gã imome'wau Piratu 'ga upe. ⁶⁴ —A'eramũ jefaruu 'gã amũ iarũmũ oree. Kasi a'e pe 'ga remiyuwa 'gã nuri 'ga reumera rerawau imima kwe pe ne. A'eramũ 'gã 'jau ne: “Oferap futat 'ga u'eawer imũ etee futat ra'e”, 'jau futatee nipo 'gã 'ga reumera mim ire ne. Aipo 'e re taetu 'gã 'mea 'ga 'meawera apyraawi ne— 'jau 'gã Piratu 'ga upe. —“Je te 'ã Ku'jywa 'ga remimurera”, e'i futatee 'ga ako ikue. A'ere 'ga 'me ate 'ga rekoramũ rakue. A'eramũ 'ga reumera mimarera 'gã 'mea 'ga 'meawera apyrapa ne— 'jau 'gã Piratu 'ga upe.

⁶⁵ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajeje jefaruu 'gã amũ rerawau iaaranamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶⁶ A'eramũ 'gã jefaruu 'gã nerawau ita kwar ipe. A'ere 'gã ita kwara rawopytymawa mojewaka. “Gã amũ ipe'aramũ torokwaap 'gã iawopytymo'wokawera imojewakawer are 'jau”, 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe. A'ere judeu 'gã awau imojewag ire. Jefaruu 'gã etee ejaa iarũmũ.

28

Jejuĩ 'ga ferapawet

(Maku 16.1-10; Luka 24.1-12; Juã 20.1-10)

¹ Ikoai'i, ku'emaiw are, Mari Matarena eẽ awau ajepeja Mari eẽ retee ita kwara resaka. ² Poje ywy oyyita 'gã nee. Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga amũ 'ua ojypa ywag awi 'gã nupe, ita kwara rawopytymawa pe'au jui 'gã nupe. A'ere 'ga 'ũina i'arimũ 'gã nupe. ³ Wenyfugamũ 'ga tupã werawa 'jawe. 'Ga ryrũa nanẽ waparasi gayramũ 'ga ree nũ. ⁴ Ywag awi 'ut ma'efera 'ga resakawe ita kwara rarũara 'gã okyjau oyyita 'ga wi. A'eramũ 'gã ajemogymogyau etee amanũ ma'e 'jawe. ⁵ A'eramũ ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jau kũjãmera 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejuĩ 'ga resaka te 'ã pejot, 'ypeywar are amanũ ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot. ⁶ A'ere 'ga nitywi 'au. Oferap ako 'ga ko, u'eawer imũ etee futat ko. Pe'je pejeja 'ga rupawera resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau osou esaka. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je pejewau pejejāna imome'wau 'ga remimu'e 'gā nupe. “Oferap kīā awau Garireja ywy pe pē nenune. Peu nipo kīā peesak”, pe'je ki 'gā nupe — 'jau 'ga kūjāmera 'gā nupe. —A'jea futat je imome'ui pē nupe— 'jau 'ga kūjāmera 'gā nupe.

⁸ A'erauwe kūjāmera 'gā awau ū'jāu ita kwar awi. Awau ujāna Jejui 'ga remimu'eferamū orepiara rupi. “Pekwap imome'wau” 'e ypyrauwe 'gā ujāna awau orepiara rupi. Okyjau futat 'gā ywag awi 'ut ma'e 'ga wi numiamū. A'ere 'gā ku'iramū etee ajemogyau awau ujāna. ⁹ 'Gā waw ipe Jejui 'ga 'ua 'gā nekoaa.

—'Au te peko ra'e? Pēpy'ata'waawa owaēm pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe kūjāmera 'gā 'ua 'ga rerowyka anuruka 'ua 'ga py pyyka opou. A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Ene te 'ā eneresage oree, Ku'jyp— 'jau 'gā 'ga upe 'ga rowase wāāpyramū 'upa.

¹⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pekyje awi. Pe'je pejewau je mome'wau jeremimu'efera 'gā nupe. “Pe'je pejewau Garireja ywy pe. Peu tajesaukat pē nupe 'jau”, e'i kīā pē nupe ko, pe'je ki 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹¹ A'e pype ita kwara rarūarera 'gā amū awau osou Jerusareg ipe. Mainana 'wyrriara 'gā nupe 'gā awau, wemiesagera mome'wau 'gā nupe. ¹² Ojeupe 'gā imome'u re mainana 'wyrriara 'gā judeu 'gā 'wyrriari 'gā majatykau ojee. A'eramū 'gā ojeupe imome'upyrera mome'wau ajaupe:

—Ma'ja te jane siapo 'awamū?— 'jau 'gā ajaupe.

—Simono kwaiwete ka'aranūūa iarūarera 'gā nupe kūi— 'jau 'gā ajaupe.

¹³⁻¹⁴ A'ere 'gā iarūarera 'gā nenūina oporonupa ee 'gā nupe. Imome'u re 'gā 'jau 'gā nupe:

—Pemome'u kasi 'gā nupe ne. Pē'me oree. “Ypytunimū ore serauwe Jejui 'ga remiayawa 'gā amū nuri amunarūmū 'ga ree ra'e”, pe'je oree peje'meramū— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū esakarera 'gā 'jau 'gā nupe:

—Tee nū'ū. Mama'e rarūaramū ae nosera'uweri nū'ū. “Oroser ore jui ra'e” 'e renuw ire 'wyrriara 'ga amara'neramū ore ree ne nū'ū— 'jau 'gā 'gā nupe.

—Naani. 'Wyrriara 'ga pē nenuw ire ore je'egi 'ga upe pē nupe. A'eramū 'ga amara'ne'emamū pē nee— 'jau etee 'gā 'gā nupe nū. —Simepy pēē pē'meramū 'jau— 'jau 'gā 'gā nupe.

¹⁵ A'eramū 'gā aipo 'gā 'eramū 'gā mojerowiaa etee.

—Nai'i— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū 'gā ka'aranūū pyyka 'gā nui.

A'eramū 'gā awau o'me mokwasi'wau kwe pe. A'eramū kwaiwete judeu 'gā 'gā 'me rerowiaa ajemogyau.

Jejui 'ga remimu'efera 'gā 'ga resaka

(Maku 16.14-18; Luka 24.36-49; Juā 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ “Garireja ywy pe pekwap Jejui 'ga resaka”, 'jau ywagipewara 'ga kūjāmera 'gā nupe rai'i. A'eramū ore Jejui 'ga remimu'eferamū arawau Garireja ywy pe. Peu oroo re ore arawau ywytyr ipe, 'ga 'eawer ipe etee futat.

¹⁷ Jejui 'ga resakawe ore 'ga muorypa arajemogyau.

—Ene te 'ā eneresage, ki Ku'jyp— 'jau ore 'ga upe 'ga resakawe.

'Ga resaka agawewi ore arajemogyau. A'etea 'gā amū nuerowiari 'ga.

¹⁸ Jejui 'ga 'ua ore rerowyka oje'ega oree:

—Janeruwarete 'ga je mogo 'wyrriaramū najuejue etee futat pē nupe 'awamū. Ywagipewara 'gā nupe, ywy pewaramū pē nupe nanē nū— 'jau

'ga oree. ¹⁹—A'eramũ je 'jau 'awamũ pẽ nupe: Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe najuejue etee futat. Amunawa moymoyka pejewau je mome'wau 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe. Je rerowiar ire pẽ 'gã pymĩãu 'y pe. 'Gã pymĩãu pẽ iapou Jarejuwarete 'ga rer imũ, 'Ga ra'yrareteramũ je rer imũ, 'Ga 'Agesage 'ga rer imũ. Mĩmeramũ ore rer imũ ki pẽ 'gã pymĩãu 'y pe. ²⁰A'eramũ pẽ 'gã mu'jau jeje'eg are. “Peenup katu katu ki 'ga je'ega”, pe'je ki 'gã nupe. Kwe pe pejewau pejejemogyau pejejea'aramũ je'e are. “Ywy teepawe'emamũ je rekoi pẽ pyri au'jeteramũ futat” je'e are pejejea'aramũ pejejemogyau au'jeteramũ futat— 'jau 'ga oree.

Maku

Maku 'ga Jejuu 'ga rerowiaara. A'ere 'ga kunumũũa te ywy pe Jejuu 'ga rekoramũ rakue. A'eramũ 'ga watawe'em Jejuu 'ga rupi. Na'ga remimu'efera rũi 'ga. A'ere ywag ipe Jejuu 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Maku 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejuu 'ga remiapofer are rakue.

Juã Batista 'ga remimome'ufet

(Mateu 3.1-12; Luka 3.1-18; Juã 1.19-28)

¹⁻² Jejuu Kristu 'ga je amome'u pẽ nupe. 'Ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ je morogyta esage mome'wau pẽ nupe 'ga ree. Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe wa'yra 'ga ree rakue:

“Teje'ega mome'wara 'ga ra'ne nipo je amono ene renune, ene raperu-gawamũ.

³ Amunawe'em ipe nipo 'ga amũ awau akou wafukaita 'gã nupe:

‘Pe'je Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou jarejeupe 'ga ruawamũ', 'jau nipo 'ga akou wafukaita amunawe'em ipe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. “Jarejararete 'ga rapea pekatu'ok 'ga renunewe”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipo upe 'ga 'i “pejetywer awi pepoit” 'e upe te 'ga 'i.

⁴ Isai 'ga remikwasiarer imũ etee futat ajee 'ã Juã Batista 'ga rekoi amunawe'em ipe Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe rakue:

—Pe'je pejepoia pejetywer awi. Jui pepoir ire je pẽ pymĩãu 'y pe, pejetywer awi pẽpoiawera resaukaawamũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga petywera moia pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga akou 'gã nupe amunawe'em ipe rakue.

⁵ Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã netee awau Juã 'ga je'ega renupa. Otywer awi 'gã poir ire, Juã 'ga 'gã pymĩãu 'y pe. Jotãuy pe 'ga 'gã pymĩãu. “Awamũ mama'e esage etee taapo 'jau, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'jau”, 'jau 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. ⁶ Juã 'ga kameru rawa apopyrera rerekou waityramũ imunepa. Wyra pirera 'ga erekou aku'afaawamũ. 'Ga remi'ua tukut, eit. Mĩmera 'ga remi'ua rakue. ⁷ Jejuu 'ga ree 'ga aipo 'jau rakue:

—Je rewiri te nipo 'ga amũ ruri. 'Ga te kũima'eeteetea. Je nakũima'eeteete rũi. Akotee'i ma'ea te je— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. —Apoat te je 'ga tekou. ⁸ Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou. A'ere 'ga te nipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea amut pẽ nupe— 'jau Juã 'ga wenupara 'gã nupe rakue.

'Y pe Jejuu 'ga pymĩawet

(Mateu 3.13-17; Luka 3.21-22; Juã 1.31-34)

⁹ Jotãuy pe Juã Batista 'ga rekoramũ Jejuu 'ga 'ua owaẽma 'ga upe rakue. Garireja ywy awi, Nasare 'jaw awi 'ga 'ua owaẽma 'ga upe. A'e pe 'ga ojepymĩãukaa 'y pe Juã 'ga upe rakue. ¹⁰ 'Y awi awua ypy we Jejuu 'ga amã'jãu ywau ywaga woga resaka. A'e awi Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua ojypa 'ga ree. Pykau 'jawe 'ua ojypa 'ga ree. ¹¹ U'agesage jyw ire Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi wa'yra 'ga upe:

—Ene te 'ã Jera'yraretea. Ene 'ã jeremifutararetea. Ene 'ã je muory-pararetea ejee— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi 'ga upe.

Amunawe'em ipe Jejuu 'ga rerawaawet

(Mateu 4.1-11; Luka 4.1-13)

¹² Aipo re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau amunawe'em ipe 'ga rerekou. ¹³ Kwarêta 'ara magwapa Jejui 'ga akou jũ me. Aipo pe 'ga rekwaw ipe futat mama'eukwaawa 'wyriara 'jau 'ga upe: “Tamotywerukat 'ga 'jau kwy”, 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe numiamũ. A'ere Jejui 'ga nomojerowiari futari mama'eukwaawa 'wyriara akou rakue. Aipo jũ me wyra jarũa kwaiwete agawewi. A'etea wyra nokoi 'ga ree. Omojerowiare'emauwe mama'eukwaawa 'wyriara ojepe'au 'ga wi. A'eramũ wtagipewara 'gã amũ 'ua ojejukau Jejui 'ga ree.

Jejui 'ga porowyky ypyruga
(Mateu 4.12-22; Luka 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Anure Jejui 'ga Juã Batista 'ga rera renupa. “Juã Batista 'ga 'gã opyyk imonou imunepa imĩina moromunepawa pype ai'i” 'e renupawe Jejui 'ga awau jui, awau ojewya Garireja ywy pe nũ. Morogyta esagea 'ga awau imome'wau peuwara 'gã nupe, Jarejuwarete 'ga wi 'ut ma'efera morogyta esage mome'wau 'gã nupe. ¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Wemiayuwamũ pẽ mogy are Janeruwarete 'ga fueweramũ. A'eramũ ki pẽ pejepoia pejetywer awi. Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga wemimur-eramũ je mĩi 'wyriaramũ pẽ nupe. “Pejetywer awi pepoir ire 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ”, aipo 'ea ki perowiat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Garireja ypiauu reme'y'warimũ wataaw ipe Jejui 'ga pira rewara 'gã nesaka, mukũja 'gã nesaka. Simão Pedro 'ga taityuu momoa wewirera 'ga, Andre 'ga retee. ¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je rupi. Simu'e pẽ 'jau. Naipira rewara rui pẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te nipo pẽ 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁸ A'erauwe 'gã taityuu rejaa awau 'ga rupi. ¹⁹ Iruupeu'i Jejui 'ga 'gã amũ nesaka nũ, Tiago 'ga 'ga rewirera 'ga, Juã 'ga retee nũ. Sepeteu 'ga ra'yra 'gã poromũ. Yaru pype 'gã 'upa 'uwa 'ga pyri, taityuu momyka. ²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'gã mo'wya nũ:

—Pe'je pejejua je rupi pẽ nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ua ã'jãu yaru awi. 'Uwa 'ga 'gã ejaa, 'ga upe oporowyky ma'e 'gã neewe. A'eramũ 'gã awau Jejui 'ga rupi.

Mama'eukwaawa rerekwat
(Luka 4.31-37)

²¹ Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerekou eruatau. Awau 'gã owaẽma Kafanaũ pe. Morowykye'ema rupi 'gã awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ Jejui 'ga ajatyka ma'e 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. ²² Ga renupara 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree. 'Wyriara 'jawe 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'gã moporesagakaa etee ojee.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ. NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rui 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarui. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ Jejui 'ga ree.

²³ A'e pype mama'eukwaawa rerekwara 'ga amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. Mama'eukwaawa 'ga wereko. A'eramũ 'ga muafukaita:

²⁴ —Jejui! Nasare pe waranup ma'eramũ je 'i ene upe: Ma'ja are te ereko ki sa?— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe. —Ore momapa te erejot ra'e? Akwaap je ene. Jane 'arimũwara 'ga remimurera te 'ã ene— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Epije ene ekou. Ere ejepe'au 'ga wi— 'jau Jejui 'ga jupe.

²⁶ A'eramũ 'ga pirewara 'ga wi uẽmawamũ 'ga monou 'ga moyyita nani-menime. A'eramũ 'ga pirewara waemamũ ojepe'au 'ga wi. ²⁷ A'eramũ esakarera 'gã opiryjjamũ 'ga pirewara pe'aramũ. A'eramũ taetu 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Maran te 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'ga wi nũ'ũ? Mama'e yau are te 'ga jane mu'ei? Mama'eukwaawa miamũ 'ga je'ega wenup a'i kũi. Oje'eg imũ etee futat 'ga mama'eukwaawa mojepe'aukari erekwara 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ Jejui 'ga ree.

²⁸ Mama'eukwaawa wejue 'ga imonou 'ga wi. A'eramũ taetu Jejui 'ga rera okwasi'wau Garireja ywy pype kamẽsĩete.

Pedro 'ga rojo ẽẽ

(Mateu 8.14-15; Luka 4.38-39)

²⁹ A'ere Jejui 'ga uẽma judeu 'gã jatykaaw awi wemimu'e 'gã netee. A'eramũ Simão Pedro 'ga, wewirera Andre 'ga retee 'ga mo'wya oje'wyr ipe. A'eramũ Jejui 'ga awau. Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã 'ga erawau. ³⁰ Simão 'ga rojo ẽẽ oro'yramũ 'upa okama pype. Jejui 'ga rerowaẽmawe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jerojo ẽẽ iro'y. Esak ẽẽ ẽẽ ro'y awi— 'jau 'ga 'ga upe.

³¹ A'erauwe Jejui 'ga awau ẽẽ resaka. A'eramũ 'ga ẽẽ popyyka, ẽẽ ro'ya moia ẽẽ wi. A'eramũ 'ga ẽẽ mowya ẽẽ kama awi. A'eramũ futat ẽẽ afu'ama mama'e apou 'gã nupe, 'gã mojemi'waa.

Ojero'wu ma'e

(Mateu 8.16-17; Luka 4.40-41)

³² Kwara rese re, peuwara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua Jejui 'ga upe. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanẽ 'gã erua nũ. ³³ Amunaw ipewara 'gã ajatykaupap futat ukaripe. ³⁴ A'eramũ Jejui 'ga ojero'wu ma'e 'gã majaruete-upap. Mama'eukwaawa nanẽ 'ga ipe'au kwaiwete 'gã nui. Mama'eukwaawa Jejui 'ga okwaap futat numiamũ. A'ere Jejui 'ga nomoje'egukari, erekwara 'gã nui ipe'au.

Garireja ywy pype Jejui 'ga rekoi

(Luka 4.42-44)

³⁵ Ypytu'nĩnauwe Jejui 'ga afu'ama awau awotywe'eme oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. ³⁶ Simão Pedro 'ga, opytuna 'gã netee awau kwe pe Jejui 'ga rekaa. ³⁷ 'Ga rekoar ire 'gã 'jau 'ga upe:

—Mytuna 'gã ene rekat, ki Ku'jyp. Soo jarejewya 'gã pyri 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je iruukwe. 'Awamũ jane oi ajepeja amunaw ipe te— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga je mono kwe pe nũ. “Kwe pe ekwap je mome'wau 'gã nupe”, e'i 'ga jee ikue. “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, ta'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kwe pewara 'gã nupe aipo mome'wawamũ nanẽ je ruri nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ Jejui 'ga awau watau Garireja ywy raapa. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga 'gã mu'jau morogyta esage are. “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. Mama'eukwaawa nanẽ 'ga imoia erekwara 'gã nui nũ.

Ipito'om ma'e

(Mateu 8.1-4; Luka 5.12-16)

⁴⁰ Ipito'om ma'e 'ga 'ua Jejui 'ga pyri. Wenupy'ãu 'ga wapyka 'jau Jejui 'ga upe:

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴¹ Aipo ojeupe 'ga 'erauwe Jejui 'ga ajemuaẽma 'ga ree. A'eramũ 'ga opo monou ipito'om ma'e 'ga 'arimũ.

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴² Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka.

⁴³⁻⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resaka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyaukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga ipito'om ma'efera 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'ga monou mainana 'ga pyri. ⁴⁵ A'ere ipito'om ma'efera 'ga omokã'ẽawera nomimi futari, Jejui 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype. A'eramũ Jejui 'ga rera renupara 'gã aku'iramũ 'ga ree.

—Kuu. Jejui 'ga 'ga pito'oma omokã'ẽ 'ga wi. Niesagi futari jane 'ga amũ 'gã pito'oma mokã'ẽa jepi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã oporesagiweramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga owe'em amunawa pype. Amowapirukare'emamũ 'ga nosei amunawa pype. Awotywe'em ipe etee futat 'ga akou. A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua 'ga rekaa. Tesirũmer imũwara 'gã 'ua 'ga rekaa.

2

Iteu ma'e 'ga

(Mateu 9.1-8; Luka 5.17-26)

¹ Ko'iko'i ete Jejui 'ga awau ojewya Kafanaũ pe nũ. A'erauwe 'ga rera okwasi'wau amunawa pype kamẽsiete. “Ut Jejui 'ga owaẽma ra'e”, 'jau 'gã ajaupe. ² A'eramũ mytuna 'gã awau ajatykau 'ga ree, ojejaga 'ga rekwawa 'oga pype. A'eramũ 'gã 'oga matyneema. Nitywi futari ae pyrugawa. 'Okwar ipe miamũ futat nitywi ae pyrugawa. A'eramũ Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe. ³ A'e pype irũpãwẽ 'gã iteu ma'e 'ga rerua, 'ga rupia. 'Ga rupawa pype 'gã 'ga rerua 'ga upe. ⁴ A'ere 'oga nijumypykwari ae pyu. A'eramũ 'gã 'ga rerosowarũ'em. A'eramũ 'gã 'ga rerawau 'ga rerojeupia 'opewuu apyte'rarimũ. A'eramũ 'gã 'oga pyrau'jaw ape mopoka jui. Imopog ire 'gã iteu ma'e 'ga monou imojypa. 'Ga rupawa reewe futat imonou tupaama pyu Jejui 'ga rowase. ⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Enetywera je amoit ene wi ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶ Jejui 'ga 'e renupawe Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau ojeupe etee futat. ⁷ “Kuu. Maran te 'ga nokyjei aipo 'e awi nũ'ũ? Jarejuwarete 'ga 'ga akurap ra'e. Janeruwarete 'ga etee te janetywera omoit jane wi. A'ere 'ga 'Enetywera je amoit ene wi' 'eramũ 'ga 'Je Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi' 'ga 'i”, 'jau 'gã ojeupe etee futat.

⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pēē poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹—Je upe naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanē ojotywera moiri ajau nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰—Pēneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepājē resaukaa pē nupe. Iteu ma'e 'ga je amafu'am pē neape. 'Ga fu'ama resaka tajekwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Aeteufera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanē ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opājē amut jee. A'eramũ je pētywera moia pē nui, iteu ma'ea mafu'ama nanē nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

¹¹—Ere efu'ama jui. Ejupawa pyyka erawau eje'wyr ipe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹² Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga afu'ama 'gã neape. A'eramũ 'ga wupawa pyyka erawau enuēma 'og awi. A'eramũ 'ga resakarera 'gã 'jau:

—Kuu. Amafu'am 'ga 'ga ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage. Naruesagi ore nanuara mama'ea jepi— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

Levi 'ga mo'wyawet

(Mateu 9.9-13; Luka 5.27-32)

¹³ A'ere Jejui 'ga awau Garireja ypiaw upe nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rewiri 'ga rekaa. Wekoaramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. ¹⁴ Awaw ipe Jejui 'ga Levi 'ga resaka. Afeu 'ga ra'yra 'ga. 'Wyriararete upe ka'aranũ pyykara 'ga poromũ Leviramũ. 'Ga porowyky 'ga renamũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Levi 'ga afu'ama awau Jejui 'ga rupi. ¹⁵ Anure Jejui 'ga ojemi'waa Levi 'ga 'wyr ipe wemimu'e 'gã netee. 'Gã neewe 'wyriararete upe ka'aranũ pyykara 'gã ojemi'waa. Mama'e tywera apoara 'gã nanē ojemi'waa 'gã pyri nũ. Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã poromũ. ¹⁶ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã Jejui 'ga resaka, mama'e tywera apoara 'gã pyri 'ga jemi'waa 'ga renamũ. Aipo moromu'jara 'gã fariseua. Jejui 'ga resakawe 'gã 'jau 'ga remimu'e 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pē mu'jara 'ga ojemi'waa 'wyriararete upe ka'aranũ pyykara 'gã pyri 'ũ? Nia'wyr 'gã kũi. Mama'e tywera apoara 'gã pype nanē 'ga reni ojemi'waa kũi. Nojemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyr 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁷ Aipo 'ga 'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je rekoi 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. Nan tee futat je. Ia'wyr'e'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri ikue. “Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere je naesage ma'eramũ rũi je ruri pē katu'oka. Itywet ma'e 'gã katu'okawamũ tee je ruri ikue— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet

(Mateu 9.14-17; Luka 5.33-39)

¹⁸ Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã oporogytau Jarejuwarete 'ga upe ojemi'ware'eme. Fariseu 'gã nanē 'gã 'jawe ete iapou nũ. A'eramũ 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—A'jea futat nũ'ũ. Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã ojemi'ware'ema futat oje'ega Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nanē ojemi'ware'ema oporogytau 'ga upe nũ. Ma'eramũ ajee eneremiayuwa 'gã nanarũi 'ũ? Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo 'gã nekokatu resakara 'gã ty'ara rerajemogyi maraka are? Naani. Sã'ã akokatu ma'e 'gã nekoramũ ae poire'ema ojemi'war awi. ²⁰ A'eramũ 'gã ore tãmējē opoia ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejuĩ 'ga oje'ega 'gã nupe. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'war awi ojepyri je rekoramũ. Ojewi je o re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau. Je o re nipo 'gã 'arasigamũ ajemogyau je ree. A'eramũ nipo 'gã ojemi'ware'ema ajemogyau wea'aramũ je ree— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

²¹ —Ymã te 'ã aeypy 'gã pē mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamũ pē mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pē mu'ei nũ. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogyta aeypy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogyta are ojemu'e ma'eramũ ki a'ea etee futat peapo. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytau mama'ea— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. —Naperugi ae taity ymanera taity yau pyu. Kasi a'e pe opoejamũ taity yau erojefuapygi etee ne. A'eramũ futat taity ymanera otoroka etee nũ. ²² Y'way yau ae nueko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ ajaiwamũ erujewi. A'eramũ futat opy'apefugamũ wajaiwamũ yrũ pype. A'eramũ futat wyrũ kakau. A'eramũ ojeko'woka. Yrũ yau pype eko'wog ire ojeko'woke'ema. Wyrũa kaw'em nanē nũ. Nan tee futat nepemojopypearũi jeporogytafera morogyta ymanera pyu— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

*Morowykye'em are 'gã mu'eawet
(Mateu 12.1-8; Luka 6.1-5)*

²³ Morowykye'ema mũ rupi Jejuĩ 'ga awau juowuurana ko pyterimũ wemimu'e 'gã netee. Wataaw ipe 'ga remimu'e 'gã a'ŷja pa'wau opo pe erawau. ²⁴ 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau Jejuĩ 'ga upe:

—Kuu. Emã'ē 'gã nee ki sa. Eneremiayuwa 'gã opo'o a'ŷja i'wau ra'e ki sa. “Noporowykya'uweri ae morowykye'ema rupi”, e'i nã'ã Moisesi 'ga jepi re'ã. Juowuurana a'ŷja po'oa aeporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peporowyky kasi morowykye'ema rupi ne”, 'jau 'ga 'ã rakue a'i kũi— 'jau 'gã Jejuĩ 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja ajee Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga remi-
apofer are? Davi 'ga 'ã opy'arayparamũ opytuna 'gã netee akou rakue. ²⁶ A'eramũ 'ã 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe rakue. Ymã Apiata 'ga 'ũina 'wyrriaramũ mainana 'gã nupe rakue. 'Ga renaw ipe Davi 'ga osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe rakue. A'e pe 'ga kanape pyyka ojeupe rakue. A'eramũ 'ga i'wau. Opytuna 'gã nupe nanē 'ga imonou 'gã i'wawamũ rakue. Na'gã nemi'ua rũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee aipo a'u. A'etea Davi 'ga opy'araypara rerekou a'u opytuna 'gã netee rakue— 'jau Jejuĩ 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'gã mueapyou morowykye'em are:

—Ymã Janeruwarete 'ga morowykye'ema mogoi janepy 'gã nupe rakue, 'gã pytu'wawamũ rakue. Omuorypawamũ nanē 'ga iapou rakue nũ. Namorowykye'ema rũi 'ga wapo tenune. Aeypy 'gã na'ne tee 'ga wapo rakue. A'ere te 'ga morowykye'ema apoi 'gã nupe rakue. ²⁸ Je 'ã pēneki'yraretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pē nupe: “Je 'ã morowykye'ema jara”, 'jau je pē nupe. A'eramũ je tee pē mu'jau morowykye'ema rupi pēnemiapoe'em are— 'jau 'ga 'gã nupe.

3

Ipoteu ma'e 'ga

(Mateu 12.9-14; Luka 6.6-11)

¹ Anure Jeju'i 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'e pe ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. ² 'Ga resakawe Jeju'i 'ga ree iporomutare'ema 'gã amũ 'jau ajaupe nũ:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. Maran sipo 'ga 'awamũ ipoteu ma'e 'ga rerekoi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: “Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga porogytafera ra'e”, sa'e ki 'ga upe a'i kũi— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

³ A'ere Jeju'i 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga 'jau wesakara 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga morowykye'ema upe rakue? “Esage ma'ea etee ki peapo”, e'i te 'ga janee rakue? “Ia'wyre'ema etee ki peapo”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ? “Pejokatu'og iki”, e'i te 'ga janee rakue, “Tene imanũ”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ?— 'jau Jeju'i 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã noje'egi futari amũ. ⁵ A'eramũ Jeju'i 'ga amã'jãu 'gã nee ra'ne 'gã moyka. Amara'neramũ 'ga 'gã nee. A'ere 'ga 'arasigamũ nanẽ 'gã nee nũ. Naeapyoweri wejue 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'ga 'gã neru'arasiga. A'ere 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat ipoteu ma'e 'ga opo popywau. A'eramũ futat 'ga po ojekatu'oka.

⁶ A'e resakawe fariseu 'gã ũ'jãu Erote 'ga remiayuwa 'gã netee. Amara'neramũ 'gã Jeju'i 'ga ree, morowykye'ema rupi 'ga 'ga katu'ogamũ. A'eramũ 'gã afueweramũ 'ga ree.

—Maran te jane Jeju'i 'ga jukai?— 'jau 'gã ajaupe.

Ojero'wu ma'e

⁷ A'ere Jeju'i 'ga awau wemimu'e 'gã netee Garireja ypiauu pe nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. Garireja ywy pewara 'gã, ⁸ Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã, Itumeja ywy pewara 'gã, Jotãu ry owajara katywarã 'gã, Tiro 'jawa pyriwara 'gã, Sidoma 'jawa pyriwara 'gã. Mĩmer ipewara 'gã awau Jeju'i 'ga pyri. 'Ga rera wejue 'gã wanup. A'eramũ 'gã awau 'ga pyri. ⁹⁻¹⁰ Kwaiwete 'gã nuri 'ga pyri. Kwaiwete wejue 'ga ojero'wu ma'e 'gã majarueteu. A'eramũ ojero'wu ma'e 'gã ajamuajãna 'ga ree 'ga pyyg are.

—Eyry'gi je wi. Je pa'e nũ, ene py'rau nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Yara perut amũ jee. Yar ipe too te'aa 'gã nui 'jau. Kasi a'e pe 'gã naje moporogytaarũukari ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ 'Ga resakawe mama'eukwaawa rerekwara 'gã u'aa ojenuga Jeju'i 'ga rowase. A'eramũ 'gã wafukaita:

—Ene 'ã Ku'jywa 'ga ra'yraretea— 'jau mama'eukwaawa rerekwara 'gã wafukaita.

Mama'eukwaawa 'gã muafukaita.

¹² A'eramũ Jeju'i 'ga 'jau jupe:

—Pẽẽ we aipo pe'je awi. Pẽẽ we 'ã aipo pe'je ekoete — 'jau 'ga mama'eukwaawa rerekwara 'gã nupe, oje'ega moywyrãfena.

Jeju'i 'ga remimonorama 'gã

(Mateu 10.1-4; Luka 6.12-16)

¹³ Anure Jeju'i 'ga awau ojeupia ywyty'rãrimũ. Wemifutara 'gã 'ga enũina:

—Pe'je pejejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga repejãna 'ga rerowyka. ¹⁴ A'eramũ 'ga 'gã amũ mũ'jãu 'gã nui. 'Ga remimũ'ëmera 'gã pytuna tusi.

—Pëë je amũ'ë 'gã nui tejepyriwaramũ. Anure nipo je pë monoi kwe pe morogyta esage mome'waramũ 'gã nupe, “Pejetywer awi pëpouriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pë nui, pë mogyau wemiayuwamũ” 'e mome'waramũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ: “Jeremimonorama 'gã”, 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵ 'Gã nupe nanë 'ga opãjë monoi.

—Tepãjëa je amono pë nupe mama'eukwaawa pe'aawamũ erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Aipo 'gã 'ga imũ'jãu wemimonoramamũ: Simão 'ga. Anure Jejui 'ga 'ga re'roka Pedroa pyu. ¹⁷ Tiago 'ga, Juã 'ga retee. Aipo 'gã nuwa Sepeteu. Oje'eg imũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe *Puanerigi* 'jau 'ga 'gã nupe. Aeje'eg imũ *Puanerigi* 'ea Tupã ra'yra 'ea poromũ. ¹⁸ Andre 'ga, Filipe 'ga, Patarumeu 'ga, Mateu 'ga, Tome 'ga, Tiago 'ga. Ajepeja 'ga, Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra. Tadeu 'ga, Simão Serote 'ga, ¹⁹ Judas Iskariote 'ga. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga me'egara 'ga poromũ.

Mama'eukwaawa 'wyriara mome'uawet
(*Mateu 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10*)

²⁰ 'Og ipe 'ga oramũ mytuna 'gã ajatykau 'ga ree. Kwaiwetewete wejue 'gã. A'eramũ Jejui 'ga ojemi'wararũme'em wemimu'e 'gã netee. ²¹ Aipo renupawe Jejui 'ga jara 'gã 'jau 'ga upe. “Ga jemuarũe'ema te 'ga wereko”, 'jau 'gã Jejui 'ga upe. A'eramũ 'gã awau 'ga upe.

—Ere ejua 'gã nui— 'jau 'gã awau 'ga upe.

A'ere 'ga nooi. ²² Jerusareg awi Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nuri rai'i. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imũ etee 'ga mama'e apoi. Pesepu* pãjë mũ etee 'ga 'gã pirewara pe'ai 'gã nui— 'jau 'gã 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'gã nenũina ojepyri. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee. Mama'ea 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

—Maran sipo mama'eukwaawa 'wyriara a'eramũ wemiayuwa pe'ai 'gã nui? Nope'ai futari. ²⁴ Sã'ã wyy pypewara 'gã ajuee amara'neramũ 'gã jo'oga ajau. A'eramũ 'gã amunipo ajuapisau. A'eramũ futat 'gã amunipo ojomateepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Sã'ã majepeja amunaw ipewara 'gã. Ajau ojo'og ire majepeja amunaw ipewara 'gã nãñewëjëmĩ ajuapisau nũ. ²⁶ Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayuwa jomateepawi ajaupi etee futat. Mama'eukwaawa 'wyriara nomonoi futari wemiayuwa erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Ose sipo muna'ywa ifuakat ma'e 'ga rog ipe, 'oga jara 'ga fare'em ire? Naani. Nosea'uweri. Ifuakat ma'e 'ga far ire etee isei 'ga rog ipe, 'ga karaemã pojekau 'ga wi. Mama'eukwaawa 'wyriara ifuakat ma'e 'jawe futat. Ipãjë futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjërete, mama'eukwaawa 'wyriara pãjë apyraapa. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjë mũ etee mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Pënea'at ki pëë je'e are. Janeruwarete 'ga pëtywera moia pë nui, jui pëpouriweramũ. Akuraparamũ miamũ 'ga pëtywera moiri pë nui ojeupe pëë enũjamũ. ²⁹ A'ere 'ga U'agesage kuraparamũ 'ga naekatu'ogu'jawi. 'Ga

* **3:22** Mama'eukwaawa 'wyriara rera mukũi tapy'ÿja je'eg imũ. Satanasi 'jawamũ, Pesepu 'jau nũ.

'Agesage kurapara 'gã ojereko tywerukaa 'ga upe. Nomoiri futari 'ga aipo 'gã tywera 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

³⁰ “Mama'eukwaawa 'wyrriara pãjẽ mũ te 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui” eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga 'Agesage kurawi. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee.

Jejui 'ga y ẽẽ, 'ga rewirera 'gã netee

(Mateu 12.46-50; Luka 8.19-21)

³¹ Jejui 'ga y ẽẽ 'ut owaẽma 'gã nupe 'ga rewirera 'gã netee. A'ere 'gã nosei. A'eramũ 'gã ukupepe etee 'upa. A'eramũ 'ga y ẽẽ 'jau ukupepewara 'gã nupe: —Peenũi kĩa jee. Toroporogyta kĩa upe 'jau— 'jau ẽẽ 'gã nupe.

³² Kwaiwete 'gã 'upa Jejui 'ga pyri. A'eramũ 'ga amũ 'jau 'ga upe: —Eney ẽẽ 'ut owaẽma enerewirera 'gã netee. Ukupepe 'gã nuri 'upa. “Toroporogyta kĩa upe 'jau”, e'i eney ẽẽ oree— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. Aipo ojeupe eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeypyriwara 'gã nupe: —Maranuaramũ te pẽẽ jey 'jawe jee? Maranuaramũ te pẽẽ jerewirera 'gã 'jawe jee nanẽ nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'eramũ 'ga amã'jãu wenupara 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe: —'Aga jey ẽẽ 'jawewara 'gã, jerewirera 'gã 'jawewara 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵—Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamũ pẽẽ jepytuna 'jawe pejemogy, jerewirera 'jawe pejemogyau nũ. Kũjãmeramũ jerenyra 'jawe pejemogy, jey 'jawe nanẽ nũ pejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'apoaramũ jepytuna 'jawe pejemogy jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

4

Mama'e a'yi tymawet

(Mateu 13.1-23; Luka 8.4-15)

¹ Anure Jejui 'ga awau Garireja ypia reme'y'warimũ nũ. Kwaiwete 'gã ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'ga awau u'aa wapyka yaruu pype. A'eramũ 'ga yaruu pype u'ar ire oporogytau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe. 'Ga renupara 'gã 'upa 'yisiga pype. ² Mama'e mũ 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³ —Kũima'e 'ga amũ awau juowuuran a'ÿja momopoa oko pe. ⁴ A'eramũ a'ÿja mũ u'aa pe pe 'ga wi. A'ere 'ga imomopor ire wyra'i ruri i'wau etee 'ga wi. ⁵ Amumera u'aa ywy a'wyre'ema pype 'ga wi. Kwaiwete ita. A'eramũ 'yja otywe'emamũ jupe. 'Yi tywe'ria te. Jaruete futat opopoa numiamũ. ⁶ A'ere nooi apoa kwe pe. A'eramũ kwaraya imomÿijaga etee. Ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera a'ÿja u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu etee 'ga wi. A'eramũ jawaiwa iapisau etee. A'eramũ u'ae'emamũ 'ga upe. ⁸ Amumera a'ÿi te aje u'at ywy katurama pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ ywy esage pype u'at ma'efera te u'aramũ. Kwaiwete u'aramũ. Ajepeja 'ywa'aa trĩa i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sesĩa i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sĩa i'aa— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁹ —Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Ojeupe 'ga porogytapaw ire mytuna 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ. A'ere 'gã amũ pytai oporonupa ee 'ga upe. A'eramũ opyta ma'e 'gã awau 'ga repejãna oporonupa 'ga remimome'u are 'ga remimu'e 'gã netee:

—Ma'ja are te ore mu'e ape poromũ morogytau ra'e? Norereapyoi ete ore ee ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Tejuwarete 'ga je'eg imũ futat je ruri pẽ mu'jau 'ga ree. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ jeje'ega renupa katu katuaramũ, a'e je pẽ nupe — 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je morogytau etee pẽ mu'jau ee. Nomome'uayayi tãmẽjẽ je pẽ nupe. ¹² Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we ikwaaw ekoete ne, a'e je pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoï futari ee. Wesak agawewi 'gã 'ã mama'ea jeremiapoa. A'etea 'gã naeapyoï ee. Ma'eramũ je 'ã morogyta etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u katu re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne. Ee weapyo re amunipo 'ã 'gã poiri otywer awi. A'eramũ te amunipo 'ã Janeruwarete 'ga 'gã katu'ogi 'gã tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹³ —Ee pejejeapyo'e'em ire maran amusipo 'ã pẽ pẽneapyo mama'e are pejejeupe je imome'uramũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporonupa ee.

¹⁴ A'eramũ 'ga 'gã mueapyou ee:

—Sã'ã y'wa a'ỹja. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega. 'Ga je'ega mome'wara 'gã y'wa a'ỹi tymara 'gã 'jawe. ¹⁵ A'ỹja mũ 'ã u'aa pe pe 'ga wi. A'ea 'ã wyra'ia 'ua i'wau etee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere 'gã naeapyoï ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe: “Perowiar awi”, 'jau 'ua 'gã nupe. A'eramũ futat 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶⁻¹⁷ —Sã'ã y'wa a'ỹja mũ 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'ere nitywi apoa. A'eramũ opapapa etee nũ. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. Enupawe 'gã erowiaa. A'ere 'gã naeapyoï ee. A'eramũ 'gã opoia kamẽsĩete erowiar awi. Erowiaramũ nipo 'gã amũ 'gã nerekou tyweaete ee. A'eramũ 'gã opoia 'ga je'ega renuw awi. ¹⁸ Sã'ã y'wa a'ỹja 'ara ju pype. A'eramũ 'ã opopoa futat numiamũ. A'eramũ 'ã jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiwi etee. ¹⁹ A'eramũ nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ ajemogyau nũ. Ojeka'aranũũrug are etee wea'aramũ ajemogyau. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ ajemogyau. A'eramũ 'gã wea'aru'jawe'emamũ nipo 'ga je'eg are.

²⁰ —Amumera 'gã te nipo ajee. Sã'ã y'wa a'ỹja ywy katurama pype u'at ma'ea. A'ea awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopoiru'wuri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Janeruwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat mama'e esage apou ajemogyau. Sã'ã ywy katurama pype u'at ma'e 'ara. A'eramũ 'ã u'aramũ kwaiwete. Ajepeja 'ywa'aa trĩta i'aa. A'ere ajepeja 'ywa'aa sesẽta i'aa. Ajepeja 'ywa'aa sãg i'aa. Nan tee futat jeje'ega renupara 'gã mama'e esage apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mueapyou 'Uwarete 'ga je'ega renuw are.

Arãparĩn

(Mateu 5.14-16; Luka 8.16-18; 11.33)

²¹ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Nomonyga'uweri ae arãparĩna mũ imỹina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi imỹina ajuesawamũ te. A'eramũ ose ma'e 'gã esaka tenamũ. Nan tee futat ki pẽẽ. Ee eapyo ma'eramũ ki pẽẽ tekotee 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. ²² Mama'e jemima pẽẽ ikwaape'ema. A'ere nipo anure te pekwaap. ²³ Ee pejejeapyoeweramũ ki peapypaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pejejuka ki je'e are. Pejejaupe pẽẽ mama'e apo 'jawerimũ etee futat nipo Janeruwarete 'ga mama'e apoi pẽ nupe. A'ere 'ga taetu aipo mama'e apoi pẽ nupe. ²⁵ Mama'e rereko esageara 'gã a'jeteetewi mama'ea wereko. A'eramũ taetu 'ga mama'e pyygu'japa ojeupe. A'ere mama'e rereko esageare'ema 'gã nuerekou'jawi futari mama'ea. Erekopyrera miamũ futat 'ga erekou'jape'ema— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Nan tee pẽneapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are. Oje'ega pẽẽ enuw ire 'ga pẽ mueapyou oje'eg are. Oje'ega pẽẽ enuwe'emamũ 'ga nepẽ mueapyou'jawi oje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

Y'wa a'yi

²⁶⁻²⁹ A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau nũ:

—Sã'ã ko jara 'ga y'wa a'yi tyma oko pe. A'ere 'ga 'ã awau jui. Wea'aru'jawe'emamũ futat a'yi'ya tymawer are. “Ko sipo 'wei”, 'jawe'em futat 'ga 'ã y'wa a'yi'ya upe. Opopoa nã'ã ojetee futat re'ã, u'aramũ 'jau nã'ã re'ã 'jau 'ga. Weapyoe'emamũ agawewi itymarera 'ga ee. Ywy pype otyim ire 'ã awau u'aramũ, otyarũmũ ko jara 'ga upe. A'eramũ 'ga 'ã ipa'wau. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiayuwa. Oje'ega rerowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwa. Jane 'ã 'ga je'ega te simome'u. A'ere 'ga te 'gã mueapyou ee erowiarukaa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

'Ga rerowiaara 'gã momytunawam (Mateu 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)

³⁰ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ma'ja 'jawe ajee Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe. ³¹ —Sã'ã y'wa a'yi'ĩã, mostarda 'jawa. ³² A'ere 'ã otyim ire 'ã opopoa awau o'ywuurãmũ. A'eramũ 'ã wya'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe nũ.

Aipo upe Jejui 'ga wemiayuwa jemomytunawama te imome'ui 'gã nupe. 'Awamũ 'ga rerowiaara 'gã inãinãĩ etee. A'ere 'gã anure kwaiwete 'gã jemomytuni nipo ajemogyau.

³³ Morogytau Jejui 'ga mytuna 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. A'eramũ 'gã weapyoramũ 'ga ree. ³⁴ Mytuna 'gã nupe 'ga morogytau etee imome'wau. A'ere 'ga wemimu'e 'gã mueapyou oje'eg are, wemiayuwa 'gã etee erekou.

Ywyruu muojeawet (Mateu 8.23-27; Luka 8.22-25)

³⁵ Aipo 'ara rupi, ypytunimũ, Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je soo jareyaapa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã mytuna 'gã monou ojewi.

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe— 'jau 'gã 'gã nupe.

Yaru pype 'ga renamũ 'ga remimu'e 'gã awau u'aa yaru pype Jejui 'ga pyri. A'eramũ 'gã awau 'ga rupi. A'ere amumera 'gã oi oyaruu pype 'gã newiri. ³⁷ 'Gã yaapaw ipe ywyruua 'ua erujewi 'gã nupe. 'Y ryjuapia yara matyneema imotypywyka ja'wyja'wy 'gã nupe. ³⁸ A'ere Jejui 'ga seri etee futat 'upa yara ku'a pe. Wakaga rerupa akagyatapawa 'jawewara 'arimũ. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'ga renũina 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere epaka kũi! Sapap jane kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'erauwe Jejui 'ga fu'ami oje'ega ywyruu upe, 'y rajapetega upe nanẽ nũ: —Peojet ki 'y rajapetek ywyruu retee— 'jau 'ga jupe.

A'erauwe ywyruua wojeramũ. 'Y rajapetega nanẽ wojeramũ nũ. ⁴⁰ A'ere 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Ma'eramũ pejekyjau nanimenime 'ũ? Naje rerowiari tãmējē 'ã pejepe pejejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

⁴¹ A'eramũ 'gã kyjea 'gã nerekou.

—Kuu. Ma'e pājē 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?— 'jau etee 'gã ajaupe. —Ywyrũa te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kũi. 'Y rajapetega nanē 'ga 'ã imuojea erujewi nũ. Ma'e pājē 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega ywytu upe jepi nũ, ywytu muojera erujewi jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ ete 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

5

Mama'eukwaawa rerekwat (Mateu 8.28-34; Luka 8.26-39)

¹ Garireja ypiauu raapaw ire 'gã awau ojekoka Gerasa ywy are. ² A'e pe Jejui 'ga uēma yaruu awi. Yar awi 'ga em ypyrauwe kũima'e 'ga amũ 'ua 'ga repejãna. Mama'eukwaawa rerekwara 'ga poromũ. ³⁻⁴ Tywy 'arimũ ete futat 'ga rekoi. A'eramũ 'ga 'ua tywy awi Jejui 'ga repejãna. Ipojy te 'ga akou. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã okyjau 'ga wi 'ga rekoramũ. Apo fat agawewi futat 'gã 'ga, 'ga kupy faa itaju pyu agawewi. A'etea 'ga omonoonoog etee futat. A'eramũ 'gã 'ga pofaa, 'ga pyfaa 'jau itaju pyu. A'ere 'ga imopeni etee. A'ere 'ga nipoje'okawi futari 'gã nupe. ⁵ Ywytyra rupi 'ga awau akou awotywe'eme. Opytawaipa etee peu. A'ere 'ga awau tywy pe nũ. Mama'eukwaawa 'ga maema. Ita pyu 'ga ojekysau. ⁶ Jejui 'ga resakawe 'ga ujãna u'aa wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. ⁷ A'eramũ mama'eukwaawa 'ga muafukaita:

—Jejui. Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko ape 'awamũ? Ore rereko tywer awi ape— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

⁸ “Ejepe'a 'ga wi”, e'i Jejui 'ga mama'eukwaawa upe ra'e. A'eramũ mama'eukwaawa aipo werekwara 'ga mu'eukaa 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Ma'ja te enerera?— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa upe.

A'erauwe 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete ore 'ga pirewaramũ. A'eramũ 'gã ore renũina “kwai” 'jau oree — 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

¹⁰ A'ere mama'eukwaawa 'jau Jejui 'ga upe:

—'Ga wi ore monou kasi muku ore monoukar ape ne — 'jau mama'eukwaawa 'ga upe.

¹¹ Mama'eukwaawa rerekwara 'ga upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ tajaurana ojemi'waa 'upa ywyty'rarimũ. ¹² A'eramũ mama'eukwaawa 'jau 'ga upe:

—Tajaurana ywyteripe ore mono ape ore mogyau— 'jau 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jupe:

—Pe'je ajee pejewau— 'jau 'ga jupe.

Tajaurana pytuna tois miu. A'erauwe mama'eukwaawa ũ'jãu werekwarera 'ga wi awau ojejaga tajaurana pype. A'eramũ tajaurana mama'eukwaawa ojepype ijejagamũ erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau enujãna erojypa ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

¹⁴ A'eramũ tajauran are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe, jũ mewara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe 'gã 'ga rera mok-wasi'wau. A'eramũ kwaiwete 'gã 'ua 'ga resaka. ¹⁵ Jejui 'ga pyri 'uawe 'gã mama'eukwaawa rerekwarera 'ga resaka. 'Ga resakawe 'gã oporesagamũ etee 'ga ree ajemogyau. Jejui 'ga pyri 'ga reni wapyka. Mama'e tywera ojewi iēm ire 'ga 'ũina wapyka ojeyrũwunepa. I'akwaap 'ga a'eramũ futat. A'eramũ

amunaw awi 'ut ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree. ¹⁶ A'erauwe 'ga katu'oga resakarera 'gã imome'wau 'gã nupe:

—Jejui 'ga mama'eukwaawa ope'a 'ga wi ko. A'eramũ 'ga imonoukaa tajaanana pype ko. Ojepype mama'eukwaawa reseramũ tajaanana awau opoopa wypy'awygamũ 'y pe ko— 'jau 'gã imome'wau 'ut ma'efera 'gã nupe.

¹⁷ Weymawa manũ re 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejepe'au ore wi kũi. Ene nenea'wyr ra'e kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁸ A'erauwe 'ga awau u'aa yaruu pype nũ. A'e pype mama'eukwaawa rerekwarera 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Tene je oi ene rupi, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Eje'wyr ipe te ekwap ejemome'wau epytuna 'gã nupe. Janeruwarete 'ga ajemuaem ene ree. A'eramũ 'ga mama'e esage apou ene upe. A'eramũ ene ewau imome'wau epytuna 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ A'ere mama'eukwaawa rerekwarera 'ga awau amunawa moymoyka okatu'okawera mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Tekapuru ywy pe 'ga awau Jejui 'ga remiapofera mome'wau. A'eramũ enuparera 'gã oporesagamũ 'ga ree, okatu'okawera 'ga imome'uramũ.

Jairo 'ga ra'jyt

(Mateu 9.18-19; Luka 8.40-42)

²¹ A'ere Jejui 'ga awau ypiauu raapa wemimu'e 'gã nupi nũ. 'Gã jekog ire mytuna 'gã 'ua ajatykau 'ga ree 'yisiga pype. ²² A'eramũ Jairo 'ga 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Aipo 'ga judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga. 'Ga 'ut wapyka wenupy'au Jejui 'ga rowase.

²³—Jera'jyra eẽ amanũ ja'wyja'wy 'upa ki 'ei. A'eramũ je ene poreawua kũi. Teresak eẽ jui 'jau, 'jau je tejua enee kũi— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁴ A'erauwe Jejui 'ga awau 'ga rupi. Kwaiwete 'gã awau 'gã newiri. Ojopy-pypypyk te 'gã awau.

Ojero'wu ma'e kũjã eẽ

(Mateu 9.20-22; Luka 8.43-48)

²⁵ Poje kũjã eẽ mũ 'ua Jejui 'ga rakyfet katy 'ga repejãna. Ojero'wu ma'e eẽ. Tusi kwara eẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari eẽ rya eẽ wi. Ymã te 'ã eẽ reko rakue. ²⁶ Morofuanugara upe ojesaukaa numiamũ. A'ere morofuanugara mepyetea eẽ ka'aranũ mateepapa ekoete eẽ wi. A'ere eẽ nojekatu'ogi futari akou. A'ere eẽ jero'wu jerekoetei eẽ ree. ²⁷⁻²⁸ A'eramũ eẽ Jejui 'ga rera renupawe 'jau ojeupe etee futat: “Kĩã raity ppygamũ tajekatu'ok 'jau kwỹ”, 'jau eẽ ojeupe etee futat. A'eramũ eẽ 'ua 'ga rewiri. 'Ga rupisikawe eẽ 'ga raity ppyka. ²⁹ A'erauwe eẽ ry uoka eẽ wi. A'eramũ eẽ 'jau ojeupe etee futat: “A'jea futat kĩa pãjã ra'e”, 'jau eẽ ojeupe. “Jejaruete je 'awamũ nũ”, 'jau eẽ ojeupe etee futat akou.

³⁰ A'erauwe Jejui 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Ga amũ ijaruete jepãjẽ mũ”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga ojerowaka 'jau mytuna 'gã nupe:

—Awỹja te owyk jeraity are ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naje rũi— 'jau 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'ga upe.

³¹ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete agawewi 'gã 'ã. A'etea 'ã ere “Awỹja te owyk jeraity are ra'e?” ere oree— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —Nereesagi nipo 'gã jopypypypygã?— 'jau 'gã 'ga upe.

³² A'erauwe Jejui 'ga amã'jãu 'gã moyka ojee owyk ma'efera rekaa.

³³ A'erauwe ijaruete ma'efera eẽ 'jau ojeupe: “Najemima'uweri je kĩa wi.

Okwaap futat kīā”, 'jau ēē ojeupe. A'eramū ēē awau wapyka wenuy'āu 'ga rowase. Oyyita ēē ojemome'wau 'ga upe:

—Je ako awyk eneraity are ko. Ymā te jerya nuogi je wi. A'ere eneraity are je wygauwe iogi je wi ko— 'jau ēē 'ga upe.

³⁴ A'eramū Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—Je rerowiat wejue te ape. A'eramū je ako ene katu'oka ko— 'jau 'ga ēē upe. —A'eramū ki ene epy'ata'waramū ekou. Enejaruete ene ekou— 'jau 'ga ēē upe.

Jairo 'ga ra'jyra ēē ferapawet
(Mateu 9.23-26; Luka 8.49-56)

³⁵ Ēē upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamū Jairo 'ga remiayuwa 'gā amū 'ua 'ga rewiri:

—Amanū katu enera'jyra ēē ki 'ei. Au'je 'ga reruri re— 'jau 'gā 'ua 'ga upe.

³⁶ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Ene'arasig awi. Je rerowiat ki ape— 'jau ete Jejui 'ga 'ga upe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gā nupe:

—'Au etee ki pejup. Ore tee oroo orosou ēē resaka— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū 'ga muapyra 'gā etee erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, 'ga rewirera Juā 'ga. Mīmera 'gā etee 'ga erawau ojeupi. ³⁸ Jairo 'ga 'wyr ipe owaēmawe 'gā amanū ma'efera ēē ree ajatyka ma'e 'gā nesaka. Jairo 'ga ra'jyra ēē rapirūmū ēē rerekou. Wafukaita 'gā ajemogyau. ³⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ma'eramū te pejoo'o ēē ree? Namanūi futari ēē. Oset tee ēē 'upa— 'jau 'ga ajatyka ma'efera 'gā nupe.

⁴⁰ Aipo ojeupe 'ga 'eramū 'gā 'ga rerekoemāu etee:

—Ene'me awi nū'ū. Amanū futat akiko— 'jau 'gā 'ga upe.

“Amoferap je ēē”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe “Oset tee ēē 'upa”, 'jau ete 'ga 'gā nupe.

A'ere Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pe'je pejewau peje'jāu ukupepe— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū 'ga muapyra 'gā nerawau, kūjāmuku'i ēē jara 'gā neewe. A'eramū 'gā awau osou imy'ja'wi pype. ⁴¹ A'eramū 'ga amanū ma'efera ēē poppyka oje'ega ēē upe:

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau 'ga ēē upe.

(Oje'eg imū 'ga 'i: *Tarita kumi. Tarita kumi* 'ea ere ejua efu'ama jui 'ea poromū.)

⁴² A'erauwe kūjāmuku'i ēē afu'ama okama awi, afu'ama awau watau. Tusi kwara ēē amu'at. A'eramū ēē watau 'gā neape. A'eramū 'gā oporesagamū etee ēē ree. A'eramū futat ēē ruwa 'ga 'jau ojeupe: “Amanū ako jera'jyra ako re'ā. A'ere pa 'ga 'ā jera'jyra moferawi jee nū”, 'jau 'ga ojeupe.

⁴³ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Je mome'u kasi pejepe kwe pe 'gā nupe ne, 'au je iapoawera ne— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'ere 'ga 'jau ēē jara 'gā nupe:

—Pe'je ēē mojemi'waa— 'jau 'ga ēē jara 'gā nupe.

6

Nasare pe 'ga oawet
(Mateu 13.53-58; Luka 4.16-30)

¹ Anure Jejui 'ga awau ojewya Nasare pe nū, waranupawer ipe nū. Wemimu'e 'gā 'ga erawau ojeupi. ² Morowykye'ema rupi 'ga awau osou

judeu 'gã jatykaaw ipe. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga porogyta are. A'eramũ enupara 'gã amũ oporesagamũ 'ga ree.

—Ma'ape te 'ga jemu'ei mama'e are nũ'ũ? Awỹja te 'ga amu'akwaap mama'e are nũ'ũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Ma'ja pãjẽ mũ ajee 'ga aeremiapoe'ema apoi?— 'jau 'gã ajaupe. —Maran ajee 'ga mama'e apoi mĩnamũ nũ, aeremiapoe'ema mama'e apou nũ?— 'jau 'gã ajaupe. ³—Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'ei mama'e are? NaMoisesi 'ga remikwasiärer are moromu'jara rũi agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ga jane mu'e are ifuwet— 'jau 'gã ajaupe. —'Yjepana pinara agawewi 'ga 'ã. A'etea 'ga 'ã jane mu'e are ifuwet. Mari eẽ ra'yra 'ga te 'ã. 'Ga rewirera 'gã ako 'au jane pyri. Tiago 'ga, Jose 'ga, Judas 'ga, Simão 'ga. Mĩmera 'gã 'ga rewirera. 'Ga renyra 'gã nanẽ 'ã ajemogyau 'au jane pype nũ. Ma'eramũ sipo 'ga jane mu'e are afuweramũ? Nienuwa'uweri jane 'ga porogytaa— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã oa kwe pe 'ga je'ega mome'ua. A'eramũ 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ 'gã je'ega rerowiaa. A'ere 'ã 'gã 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat ajee 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ je rerowiari. A'ere 'ã je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ Nuerowiari wejue 'gã 'ga. A'eramũ 'ga aeremiapoe'ema mama'e apoarũme'em 'gã pype. Ojero'wu ma'e 'gã amũ etee 'ga imajarueteu, opo monou 'gã 'arimũ. ⁶ “Naje rerowiari te 'gã 'ã. A'eramũ je 'gã poararũme'em”, 'jau 'ga ojeupe, oporesagamũ 'gã nee.

Jejui 'ga wemimu'e 'gã monoawet
(Mateu 10.5-15; Luka 9.1-6)

Aipo awi Jejui 'ga awau Nasare pyri 'ut ma'e amunaw ipe, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ⁷ Anure 'ga wemimu'e 'gã majatykau, tusi 'gã majatykau. A'eramũ 'ga opãjẽ monou 'gã nupe mama'eukwaawa pe'aawamũ erekwara 'gã nui. A'eramũ 'ga 'gã mokwasi'wau mukũi juejue 'gã monou kwe pe.

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jerer imũ ki pẽẽ mama'eukwaawa pepe'a erekwara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁸ —Pejemama'ea te kasi ajee peroo ne. Ywyrã etee pẽẽ erawau pejepo pe. Pejememi'ua miamũ pẽẽ erawawe'em. Mama'e ryrũ, ka'aranũũ. Mĩmera nanẽ pẽẽ erawawe'em nũ. ⁹ Pejepypapaawunepa ete. A'ere pejejyrũa miamũ pẽẽ erawawe'em. Pejepir arewara etee futat pẽẽ erawau. Nan tee futar iki pekwap— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —'Gã 'wyrarete upe pejewaẽma pẽẽ majepeja 'oga pype etee futat pejẽjupa. Peo kasi kwe pe pejekou ne. ¹¹ Pejeporogyta renuwe'emamũ kamẽsĩete pejewau 'gã 'wyr awi. 'Gã nui pejewau ki pẽẽ pejepytyry'wory'woka. “Nepeenuwi ete oreporogyta. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga amara'neramũ pẽ nee”, 'jau ki pẽẽ 'gã nupe, pejepytyry'woka 'gã neape— 'jau Jejui 'ga wemimono 'gã nupe.

¹² A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã awau peuwara 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree:

—Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui. “Je katu'og ape”, pẽẽ 'eramũ 'ga pẽ katu'ogi futari, pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'gã awau 'gã nupe.

¹³ Mama'eukwaawa 'gã ipe'au erekwara 'gã nui. Miarakawenana 'gã imonou ojero'wu ma'e 'gã akag are. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'oka 'gã jero'wu awi.

*Juã Batista 'ga jukaukaawet
(Mateu 14.1-12; Luka 9.7-9)*

¹⁴ Jejui 'ga rera okwasi'wasi'wau kwe pe. A'eramũ Erote 'ga nanẽ 'ga rera renupa nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Awÿja te poromũ? Aeremiapoe'ema te a'e 'ga wapo a'i kũi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—Juã Batista 'ga nipo 'ut oferapa rai'i nũ. A'eramũ nipo 'ga a'eramũ janeremiapoe'ema resaukaa janee— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁵ A'ere amumera 'gã 'i:

—Eliasi 'ga nipo 'ut ojewya rai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

Amumera 'gã 'jau:

—Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, ymãwarera 'jawewara 'ga futat— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ Aipo ajaupe 'gã 'e renupawe, Erote 'ga 'jau:

—Juã Batista futat 'ut oferapa rai'i nũ. Ajuwonogukat agawewi ako je 'ga ikue. A'etea sipo 'ga oferawu'jap nũ— 'jau Erote 'ga 'gã nupe.

¹⁷⁻¹⁸ Ymã Erote 'ga wewirera 'ga remireko eẽ pojekai 'ga wi rakue. Erotiasi eẽ pojekau 'ga wi rakue, Filipe 'ga wi rakue. A'eramũ 'ga eẽ rerekou katu rakue. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe:

—Nia'wyrri nanuara. Ejewirera remireko 'ã erepojeka 'ga wi. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Peko awi pejejuemireko are”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã ereapo “Peapo awi” 'jawera rai'i. A'eramũ ene etywereteramũ ekou Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Juã 'ga Erote 'ga upe rakue.

A'eramũ Erote 'ga amara'neramũ Juã 'ga ree, 'ga pofaa, 'ga munewukaa moromunepawa pype.

¹⁹ Erotiasi eẽ Juã 'ga raykau 'ga 'eawer are. A'eramũ eẽ afuewereteramũ 'ga ree. ²⁰ A'ere Erote 'ga kyjei 'ga juka awi. “Esage ma'e 'ga, Ku'jywa 'ga remiayuwa 'ga”, 'jau Erote 'ga Juã 'ga upe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga juka awi. A'eramũ 'ga 'ga jukaukare'ema Erotiasi eẽ upe. 'Ga je'egamũ Erote 'ga wapyakau Juã 'ga je'eg are. 'Ga je'ega renupawe 'ga 'jau ojeupe: “Maran je 'ga rerekou 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga nokwaawi futari. ²¹ A'ere Erotiasi eẽ Juã 'ga juka rapesagi etee futat akou.

U'aawera 'ara rupi Erote 'ga maraka apou. A'eramũ 'ga kwaiwete 'gã mo'wy'wya omaraka are. Opoirũ, jefaruu 'wyrriat, Garireja ywy pewara 'gã 'wyrri'ri. Mĩmera 'gã 'ga imo'wy'wya oje'wyr ipe. A'eramũ 'gã wemimo'wyrera 'gã mojemi'waa. ²² 'Gã jemi'waaw ipe Erotiasi eẽ ra'yra eẽ awau osou ojerokyau maraka are ajatyka ma'e 'gã nowase. A'eramũ Erote 'ga aku'iramũ eẽ jeroky are wemimo'wy'wyrera 'gã netee. A'eramũ Erote 'ga 'jau eẽ upe:

—Ma'ja te erefutat? Tamono eneremifutara enee 'jau— 'jau 'ga eẽ upe.

²³ A'eramũ 'ga 'jau nũ:

—“Ma'ja te erefutat?” a'e ako je enee ko. Eneremifutara etee futat tamono enee 'jau, a'e ako je enee ko. Na'e ekoetei je enee. Jarejuwarete 'ga remianuwamũ je 'i. Amono futat je enee— 'jau 'ga eẽ upe.

²⁴ A'erauwe eẽ awau imome'wau oy eẽ upe. A'eramũ eẽ 'jau eẽ upe:

—Ma'ja te je aenũi kĩa upe?— 'jau eẽ oy eẽ upe.

—“Juã Batista kĩa akagera erurukat imonogukaa wã nupe jee”, ere ki kĩa upe— 'jau eẽ wa'yra eẽ upe.

²⁵ A'erauwe eẽ ra'yra eẽ awau ojewya 'jau 'ga upe:

—Juã Batista kĩa akagera erurukat paratu pype imonogukaa wã nupe jee kĩ'ĩ. 'Awauwe je ifutari— 'jau eẽ 'ga upe.

²⁶ A'erauwe Erote 'ga u'arasigamũ aipo eẽ 'erauwe. Niporojukaweri 'ga Juã 'ga ree. A'eramũ 'ga a'eramũ u'arasigamũ. “Ma'eramũ je 'jau eẽ upe ra'e 'ũ: Eneremifutara tamono enee 'jau, 'jau eẽ upe ra'e 'ũ”, 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ. A'ere 'ga wemimo'wy'wyrera 'gã nemianuwamũ aipo 'ga 'i eẽ upe. A'eramũ 'ga ojenosõu. “Kasi 'gã a'e pe je iapoe'emamũ naje rerowiari ne kwy, 'gã nekoi je'me are ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁷ A'eramũ 'ga a'eramũ jefaruu 'gã amũ monou Juã 'ga juwonogukaa.

—Moromunepawa pype Juã 'ga 'amamũ. Pe'je pejewau 'ga ajuwonoka. A'eramũ pẽẽ 'ga akagera rerua paratu pype eẽ upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau 'ga ajuwonoka. ²⁸ A'eramũ 'gã paratu pype 'ga akagera rerua eẽ upe. A'eramũ eẽ erua oy eẽ upe rakue.

—Kweramũ a'ni— 'jau eẽ oy upe.

²⁹ “Erote 'ga 'ga jukaukat 'ga upe” 'e renupawe Juã 'ga remiayuwa 'gã awau 'ga reumera upe erawau imonou inuga ita kwara pype rakue.

A'eramũ Erote 'ga wea'aramũ Juã 'ga ree, Jejui 'ga rera renupawe.

Kanape'i me'yitawet

(Mateu 14.13-21; Luka 9.10-17; Juã 6.1-14)

³⁰ Ko'iko'i ete Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya nũ. A'eramũ 'gã wemiapofera mome'wau Jejui 'ga upe. Oporogyta nanẽ 'gã imome'wau 'ga upe nũ.

³¹ Kwaiwete 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga ojemi'wararũme'em wemimu'e 'gã netee. A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimonofera 'gã nupe:

—Pe'je soo awotywe'eme jarepytu'wau ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³² A'eramũ 'gã tee awau u'aa yaruu pype. ³³ A'ere kwaiwete 'gã 'gã oa resagi.

—Oo Jejui 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ amunaw ipewara 'gã ojeko'woka 'ga piara rupi awau ujãna ypia ywryri owaẽma 'gã nenune.

³⁴ Ojekog ire Jejui 'ga uẽma yaruu awi. Wenune 'ut ma'efera 'gã nesakawe, Jejui 'ga ajemuaẽma 'gã nee. “Karupa'mĩjare'ema 'jawe pa 'gã jemogyi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe. Ni'wryari 'gã. A'eramũ 'gã omogytawe'emamũ. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

³⁵ Kaaruwamũ Jejui 'ga remimonofera 'gã 'jau 'ga upe:

—Kaarup ki 'ei. Nitywi futari mama'ea 'au 'gã nemi'uramamũ— 'jau 'gã 'ga upe. ³⁶ —Emono 'gã jarejewi. Too 'gã amunawa mũ pype wemi'urama mua ojeupe 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Pẽẽ te mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—Kuu. Mytuna 'gã nũ'ũ. Tusẽtu ka'aranũũ oo kanape'i muawamũ 'gã nupe kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Marãmaran te kanape'i pyu pẽtyp? Pe'je pejewau esaka— 'jau 'ga 'gã nupe. A'erauwe 'gã awau esaka. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Sĩku etee kanape'ia. Mukũ'i'ĩ etee ipira'ia 'jau ra'e— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'ga 'jau ojee ajatyka ma'e 'gã nupe:

—Pe'je pejepojo'oka'i pejejaii pejeapyka juo'wi 'arimũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe 'gã opojo'ojo'o'giramũ wapyka juo'wi 'arimũ. Peu sãg 'gã wapyka. Peu sãkwẽta 'gã wapyka. Peu sãg 'gã wapyka nũ. Nan tee futat 'gã wapyka juo'wi 'arimũ. ⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga kanape'i pyyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramã'jãu ywau opo pe. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'erauwe 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'e 'gã nupe. Omowowogamũ ojeme'yita 'gã nupe. Ipira'ia nanẽ ojeme'yita 'gã nupe. A'eramũ 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁴² A'eramũ wapyk ma'e 'gã juejue ojemi'waa wewegamũ jui.

—Janeruwarete 'ga kumia ome'yi janee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ã jane jarejewegamũ jarejupa. Jarejuwarete 'ga jarejeupe ime'yje'em ire amunipo 'ã jane ty'ara reruwi— 'jau 'gã ajaupe.

⁴³ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã emyrera mono'oga ijaga yrũ pype. Tusi yrupemũña 'gã imatyneema emyrera pyu. ⁴⁴ Siku miu agawewi kũima'e 'gã pytuna. A'etea 'gã na'upawi kumia. Wewegamũ 'gã jui.

*'Y rajape 'arimũ Jejui 'ga ataawet
(Mateu 14.22-33; Juã 6.16-21)*

⁴⁵ Emyrera 'gã ijag ire Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejewau peje'aa yaruu pype. Pesaita pe pejewau pejeyaapa je renune. Je apyta ra'ne. Tamono 'gã 'gã 'wyr ipe 'jau nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga wi 'ga rejaa ojetee'i.

⁴⁶ Ojewi 'gã o re Jejui 'ga awau ojeupia ywytyra rupi. 'Uwarete 'ga upe 'ga awau oporogytau. Ojetee'i futat 'ga awau akou. ⁴⁷⁻⁴⁸ Ypytunimũ Jejui 'ga wemimu'e 'gã nesaka. Ypiauu pyter ipe 'gã 'upa. A'ere ywytua napywurukari 'gã nupe. A'eramũ Jejui 'ga ku'em ja'wyja'wyrãmũ awau 'gã nepejãna. 'Y rajape 'arimũ 'ga awau watau. “Tafen 'gã 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. Ojepyu 'ga kwap ja'wyja'wyrãmũ 'gã 'ga resaka.

⁴⁹ —Ma'ja katu 'ut kwerãmũ janee?— 'jau 'gã ajaupe. —Ajaga nipo kwe 'ut owaẽma janee kũi— 'jau 'gã amũ wafukaíta ajaupe.

⁵⁰ A'eramũ 'gã okyjau ajemogyau. 'Gã kyjea 'gã pifuaka'roka.

A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi. Je tee ojot pẽ newiri— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵¹ A'erauwe 'ga awau yaruu pype u'aa 'gã pyri. A'erauwe ywytua wojerãmũ 'gã nupe. A'ere 'ga remimu'e 'gã yyi ajemogyau. ⁵² Naeapyoi 'gã kanape'i jeme'yitawer are. Naeapyoi wejue 'gã Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã okyjau 'ga wi.

*Genesare ywy pewat
(Mateu 14.34-36)*

⁵³ A'eramũ Jejui 'ga awau oyaapa wemimu'e 'gã netee. Awau 'gã ojekoka Genesare ywy are. ⁵⁴ Yaruu awi 'ga ãmauwe peuwara 'gã Jejui 'ga kwaapa.

⁵⁵ A'eramũ 'gã awau ujãna ojero'wu ma'e 'gã nerua amunaw awi. Amunawa moymoyka ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nupawa pype Jejui 'ga upe. ⁵⁶ Jejui 'ga waw ipe 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nuga 'ga kwapaw ipe. Amuna'wi'i pewara 'gã, amunawarete pewara 'gã, jũ mewara 'gã. Mĩmer awi 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua 'gã nuga 'ga rape pe.

—Tene 'gã eneraity pypireme'ywa ppygi ene wi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga raity pypireme'ywa ppygarera 'gã ajaruetepawamũ najuejue etee futat.

7

*Judeu 'gã nemiapo
(Mateu 15.1-9)*

¹ Anure fariseu 'gã amũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee ajatykau Jejui 'ga ree. Jerusareg awi 'ut ma'efera 'gã poromũ. ² Jejui 'ga remimu'e 'gã jemi'wara resaka ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Nojepoei 'gã ojemi'war enune jareypy je'egawer imũ— 'jau 'gã ajaupe. —Nuapoi 'gã jarejemiapoa ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

³ Judeu 'gã mama'ea wapo oypy je'egawer imũ etee futat. Fariseu 'gã taetu iapou. Ojemi'war enune 'gã ojepoeipoeita. ⁴ Wemimurera kumia nanẽ 'gã ipireipireita nũ. Oypy 'gã je'egawer imũ etee futat kumi'wawa nanẽ 'gã ipireita nũ. Kaneeku, 'y ryrũ, japepo. Mĩmera 'gã opirei. Oypy 'gã je'egawer imũ etee futat 'gã iapou.

⁵ A'eramũ fariseu 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee eneremiayuwa 'gã nuapoi mama'ea jareypy 'gã je'eg ymaner imũ 'ũ? Nojepoei nanẽ 'gã 'ã jareypy je'egawer imũ ojemi'war enunewe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pěẽ 'ã “mama'e esagea ore aruapo”, pe'je numiamũ. A'ere 'ã pě'me ate pejemogyramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Aramuoryw ore Orojuwarete 'ga, 'jau futatee 'gã jee”, 'jau Janeruwarete 'ga. “A'ere 'ã 'gã 'meramũ te. Nomỹi 'gã weaa je ree. Naje rerowiari tãmějẽ 'gã.

⁷ U'eawer are etee 'gã jamu'ei. A'ere 'gã 'jau ajaupe: Jarejuwarete 'ga je'eg are je pě mu'ei, 'jau futatee 'gã ajaupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyradena.

⁸ —Nepeenowi agawewi 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega pejemogyau. Na'ga je'eg imũ rũi nanẽ pěẽ mama'e apou nũ. Tesirũmera 'gã je'eg imũ etee 'ã pěẽ mama'e apou— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹ —Pejepoia 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renuw awi. A'eramũ 'ã pěẽ pejemifutar imũ etee mama'e apou. ¹⁰ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'ga je'ega. Pejey eẽ je'ega nanẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. “Ujara 'gã kurapara 'gã ki peapisi”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. ¹¹ A'ere 'ã pemu'e 'gã 'gã jara 'gã nee 'gã je'ega renuw etee'em are. “Pejajara 'gã nupe mama'e are pejeporomonowere'emamũ ki pe'je 'gã nupe: ‘Pě nupewara je amono Jarejuwarete 'ga upe ai'i. A'eramũ je mama'e mũ monowe'em pě nupe’, 'jau futatee ki pěẽ pejajara 'gã nupe.

¹² A'eramũ ki pěẽ imonowe'em pejajara 'gã nupe”, 'jau 'ã pěẽ 'gã mu'jau tywet pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹³ —Aipo 'jaramũ pěẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema pejemogyau. Tesirũmera 'gã je'egawer imũ te 'ã pěẽ mama'e apou. Namĩmera etee rũi futat pěẽ iapou. Amumeramũ taetu ajee 'ã pěẽ mama'e tywera peapo— 'jau Jejui 'ga fariseu 'ga nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã neewe.

Ae motyweawa 'ga imome'uawet
(Mateu 15.10-20)

¹⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejeapyakau jeje'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pěẽ pejejeapyoramũ ee pejemogyau. ¹⁵⁻¹⁶ Napě pype oo ma'efera rũi pě motywet Janeruwarete 'ga upe pě mogyau. Pě nui uẽm ma'ea te pě motywet Janeruwarete 'ga upe. Pěje'egaiwa te pě motywet Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'ere Jejui 'ga mytuna 'gã nejaa awau osou 'og ipe wemimu'e 'gã netee. 'Og ipe ose re 'ga remimu'e 'gã oporonupa 'ga upe:

—A'eramũ ene ma'ja upe poromũ 'jau ra'e 'ũ? Norereapyoi ore ene 'e are ki 'ei— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pěẽ naně nipo nepěneapyoi we ee ra'e ki sa? Ekoay pěẽ na'e ki 'ei. Pěẽ naně meeweì etee pěneapyo ee ra'e ki 'ei? Nepěneapyoi ymani te 'ã pěẽ je'eawer are a'i kũi. Pejejemì'waa nipo pěẽ. A'eramũ nipo pěẽ pejejemì'u monou pejejuru pe. A'ere nipo pěẽ imokona. ¹⁹ Pěnemi'ua osou pěnawyrũ pype etee futat. Nokwasi'oi pěywytera pype. Pěnawyrũ pype etee futat mama'e oi. A'eramũ okwapa etee pẽ nui. A'eramũ mama'ea pẽ motywerukare'ema Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aiporamũ futat Jejui 'ga 'i 'gã nupe: “Nitywi futari pěnemi'ue'ema mũ mama'ea” 'e upe futat 'ga 'i poromũ.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pěywyter awi 'ut ma'efera tee pẽ motywet Janeruwarete 'ga upe.

²¹ Mama'e tywer are etee pěẽ pejejea'aramũ. A'eramũ pěẽ mama'e apou pejejea'ar imũ etee futat. 'Ga amũ wea'aramũ mama'e are amunarũ are. A'eramũ 'ga amunarũmũ ee. 'Ga amũ wea'aramũ oporojuka are. A'eramũ 'ga oporojukau. ²² 'Ga amũ wea'aramũ wemirekoe'em are ako are. A'eramũ 'ga akou kũjã ěẽ ree. 'Ga amũ wea'aramũ okaraemã momytun are etee. A'eramũ 'gã okaraemã momytuna ekoete. 'Ga amũ wea'aramũ mama'e tesirũ apo are te. A'eramũ nipo 'ga otyweramũ akou Jarejuwarete 'ga upe. Wemifutar imũ etee o'meramũ. Wea'ar imũ etee ajuago'wau ajemogyau. 'Gã amũ ajuerekoayau. 'Gã amũ ojerowiaraipe etee ojee. 'Gã amũ ojemuarũme'em. ²³ Mĩmera 'ã pěẽ iapou pejejemifutar imũ etee futat. A'eramũ pěẽ mĩmera apoaramũ te pejejemotywea Jarejuwarete 'ga upe. Napěnemi'ua rũi pẽ motywet 'ga upe. Pejepoeje'ema miamũ nepẽ motyweri 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau 'gã motyweawa mama'e are etee.

Judeue'ema ěẽ

(Mateu 15.21-28)

²⁴ A'ere Jejui 'ga awau pe awi. Tiro 'jawa pyri 'ga awau. Awau osou peuwara 'gã amũ 'wyr ipe.

—Je mome'u kasi pejepe ne. “Au 'ga ruri akou”, pe'je kasi ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga rera nimimawi futari. ²⁵ A'eramũ kũjã ěẽ mũ 'ga rera renupa. Mama'eukwaawa 'up ěẽ ra'yra ěẽ pir are. A'eramũ ěẽ 'ua wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rowase, 'ga rera renupawe. ²⁶ Najudeu arũi agawewi ěẽ. Sirufenisi pewara ěẽ te. Poromũ 'ut oporogytau Jejui 'ga upe:

—Mama'eukwaawa epe'a jera'yra kynu wi, a'e je tejua enee— 'jau ěẽ 'ga upe.

²⁷ A'ere 'ga 'i etee ěẽ upe:

—Sã'ã ae kunumĩa mama'e 'ue'emamũ ae kunumĩ remi'urama monoe'ema weymawa upe. Nan tee futat je. Judeu 'gã poaawamũ je ruri 'au ywy pe ikue — 'jau Jejui 'ga ěẽ upe.

²⁸ A'eramũ ěẽ 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere ywyu mama'e 'ar ire wã neymawa i'ui futari— 'jau ete ěẽ 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ěẽ upe:

—Je rerowiat ape ekou ra'e a'i ĩ. Ere ewau ejewya eje'wyr ipe nũ. Mama'eukwaawa ojepe'a 'awamũ enera'yra ěẽ wi— 'jau 'ga ěẽ upe.

³⁰ A'eramũ kũjã ãẽ awau ojewya oje'wyr ipe nũ. Ëẽ ra'yra ãẽ 'upa anuruka okama pype. Jaruete ãẽ 'upa. Ëẽ pirewara ojepe'au awau ãẽ wi ra'e.

Iapyae'ema 'ga

³¹ Jejui 'ga awau pe awi. Sidoma pyu 'ga okwapa. A'ere 'ga awau Tekapuru ywy raapa awau owaẽma Garireja ypiauu upe. ³² A'e pe kũima'e 'gã amũ iapyae'ema 'ga rerua Jejui 'ga upe. Nuenuwi 'ga mama'ea. Nije'ẽkarakatui nanẽ 'ga nũ. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Epo emono 'ga 'arimũ. Tajekatu'ok 'ga 'jau— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³³ A'eramũ Jejui 'ga 'ga pe'au mytun awi. A'erauwe 'ga ofã monou 'ga apya rupi. 'Ga apya rupi ofã mono re 'ga onymuna opo are. A'ere 'ga weny monou 'ga kũ are. ³⁴ 'Ga kũ are weny mono re Jejui 'ga wowowyramũ ywau ojepytuekyjayau. A'e pe 'ga 'jau:

—Ejeawopytymo'wok 'ga wi— 'jau 'ga.

(Oje'eg imũ 'ga 'i *Efata*. *Efata* 'ea ejeawopytymo'wok 'ga wi 'ea futat poromũ.)

³⁵ A'erauwe iapyae'ema 'ga wapyakwafugamũ. 'Ga kũa nanẽ ojekatu'oka nũ. A'eramũ 'ga oje'eg esageayramũ. ³⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau esakarera 'gã nupe:

—Pemome'u kasi ne— 'jau 'ga 'gã nupe numiamũ.

A'ere 'ga rera nikokawi futari. A'ere 'gã 'ga rera muãï kwe pe.

³⁷ 'Ga rera renupara 'gã wea'aramũ 'ga ree ajemogyau. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—A'jeteetewi 'ga mama'e apoi ki sa! Iapyae'ema 'gã miamũ 'ga imuapyau. Ije'ege'ema 'gã nanẽ 'ga imoje'egukaa— 'jau 'gã ajaupe.

8

Kwaturu miu 'gã mojemi'waawet

(*Mateu 15.32-39*)

¹ Anure 'gã awau ajatykau Jejui 'ga ree nũ. Kwaiwete 'gã awau ajatykau 'ga ree. Temi'u teepawamũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

² —Ajemuaẽm je tekou 'gã nee. Muapyt 'ã 'gã kaaruwamũ jane pyri. A'eramũ 'awamũ 'gã nemi'urama atepawamũ 'gã nui. ³ A'eramũ je teporomonowere'emamũ 'gã nee 'gã nemi'urame'eme. Kasi a'e pe ty'ara 'gã pifuaka'rogi woga piara rupi 'gã oramũ ne, a'e je. A'eramũ je teporomonowere'emamũ 'gã nee tejewi, 'gã nupe mama'e monowe'emamũ. Kasi 'gã oje'wyr ipe awau 'gã manũaiwi ty'ara upe ne. Amumera 'gã taetu nã'ã muku awi 'ut re'ã, a'e je— 'jau Jejui 'ga wemimu'e 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Amunawe'em ipe jane rekoi nũ'ũ. Nitywi mama'ea 'au. Mõ awi sipo ore mama'e muri 'gã mojemi'waawamũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Marãmaran pẽkanape'i pytuna?— 'jau 'ga oporonupa ee 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Sete ete ipytuna— 'jau 'gã 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mytuna 'gã nupe:

—Pe'je pejeapyka ywyu— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã wapyka.

A'ere 'ga kanape'i pyyka opo pe. A'ere 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete 'ã mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka imonou wemimu'e 'gã nupe. Omowowogamũ ojeme'yita 'gã nupe. A'eramũ 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁷ Ipira'ia nanẽ niapoi nũ. A'ere Jejui 'ga eroje'ega opo pe 'Uwarete 'ga upe nũ, 'ga muorypa ee. A'eramũ 'ga ipira'i monou wemimu'e 'gã nupe. A'erauwe ipira'ia ojeme'yita nũ. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã imonou wapyk ma'e 'gã nupe. ⁸ A'eramũ 'gã ojemi'waa wewegamũ. Weweg ire Jejui 'ga remimu'e 'gã emyrera mono'oga imonou yrũũ pype. Sete yrupemũũa 'gã imatyneema. ⁹ Kanape'i 'warera 'gã pytuna kwaturu miu agawewi 'gã pytuna.

'Gã jemi'war ire Jejui 'ga 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ. ¹⁰ A'eramũ 'ga u'aa yaru pype wemimu'e 'gã netee. Awau 'gã oyaapa awau ojekoka Taumanuta ywy are.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Mateu 16.1-4)

¹¹ Peu fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nuerowiari 'gã 'ga. “NaJarejuwarete 'ga pãjẽ mũ rũi 'ga mama'e apoi”, e'i etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'ua 'ga resaka. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Aeremiapoe'ema eapo amũ ore reape. Taruesak ene mama'e apoa oro-jemiesagamũ 'jau. “Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ futat 'ga aeremiapoe'ema apoi ra'e”, taru'e enee 'jau. A'eramũ ene mama'e apou 'ga pãjẽ resaukaawamũ oree— 'jau 'gã 'ga upe.

¹² A'eramũ Jejui 'ga ojepytyuekyita 'gã nee. A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Naapoa'uweri je pẽnemiapoe'ema pẽ neape. Naje rerowiari futari pejepe. A'eramũ je mama'e apowe'em pẽnemiesagamũ— 'jau ete Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nui nũ. Yaru pype 'ga awau u'aa wemimu'e 'gã netee. A'eramũ 'gã awau oyaapa.

Wemimu'e 'gã momoranupawet
(Mateu 16.5-12)

¹⁴ A'ere 'ga remimu'e 'gã nuerooi kanape'i ojeupi. Amoka'jam 'gã erooa. Majepẽ'ia te 'gã erawau. ¹⁵ A'e pype Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejea'gu ki fariseu 'gã nui, 'gã mani'oko'o jopypeaw awi. Erote 'ga ma'e awi 'jau ki pejejea'gwau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kanape'i rerura ako jane simoka'jam ko. A'eramũ 'ga poromũ 'jau jane kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ A'ere Jejui 'ga 'gã 'e renuwi. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naje rerowiari tãmẽjẽ pejepe pejemogyau ki sa. Ma'eramũ nãã aipo pe'je pejejaupe re'ã. “Kanape'i rerure'em are 'ga 'i poromũ janee”, pe'je re'ã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ sipo pẽẽ pejejeapoye'emamũ je'eawer are pejemogyau 'wei? ¹⁸ Pẽnẽa 'ã pẽẽ numiamũ. A'ere 'ã nepeesagi mama'ea. Pejeapoyamũ 'ã numiamũ. A'ere 'ã nepeanuwi jeje'ega. ¹⁹ Pemoka'jam nipo jeremiapofera rai'i? Kanape'ia je ime'yitawera rai'i? Siku etee agawewi ako ai'i. A'etea ako je kanape'ia omowowok imonou siku miu kũima'e 'gã mo-jemi'waawamũ ai'i. 'Gã jemi'wapaw ire marãmaran ajee yrũa pematyneem emyrera pyu rai'i?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Tusi yrũa ako tyneema ai'i— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga oporonuwu'japa ee 'gã nupe nũ:

—A'ere ako je sete kanape'i mowowoka kwaturu miu 'gã mo-jemi'waawamũ ai'i nũ. 'Gã jemi'wapaw ire marãmaran yrũa ajee pematyneem emyrera pyu rai'i nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sete yrūa ako tyneema ai'i— 'jau 'gā 'ga upe.

²¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Nepēneapyoi we tāmējē pēē ee? “Pejea'gu ki fariseu 'gā mani'oko'o mojomypeaw awi”, a'e ako je pē nupe ko. A'ere ako je nakanape'i upe rūi je 'i ko. “Gā nemimu'e morogyta awi ki pejea'gu”, a'e te je ako pē nupe ko— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Eae'ema 'ga

²² A'ere Jejui 'ga awau owaēma Pesaita 'jawa upe wemimu'e 'gā netee. A'eramū peuwara 'gā amū eae'ema 'ga rerua Jejui 'ga upe.

—Epoa emono 'ga rea 'arimū. 'Ga rea tajekatu'ok 'jau— 'jau 'gā 'ga upe.

²³ A'erauwe Jejui 'ga eae'ema 'ga popyyka 'ga rerawau 'ga renuēma amunaw awi. A'erauwe 'ga onymuna opo are. A'ere 'ga weny monou 'ga rea are. A'ere 'ga opo monou 'ga 'arimū. A'ere 'ga 'jau 'ga upe:

—Ereesak te mama'ea 'awamū?— 'jau 'ga 'ga upe oporonupa ee 'ga upe.

²⁴ A'eramū eae'ema 'ga 'jau 'ga upe:

—Aesak futat je numiamū. A'ere 'gā 'ywa 'jawe etee jee wesagamū— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁵ A'ere Jejui 'ga opo monou'japa 'ga rea 'arimū nū. A'eramū te 'ga mama'e resagi katu. ²⁶ A'erauwe Jejui 'ga eae'emera 'ga monou 'ga 'wyr ipe nū.

—Eje'wyr ipe ekwap. Ereo kasi amunaw ipe ne— 'jau 'ga 'ga upe, 'ga monou 'ga 'wyr ipe nū.

Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet

(Mateu 16.13-20; Luka 9.18-20)

²⁷ A'ere Jejui 'ga awau Sesariafiripai ywy pe wemimu'e 'gā netee. Awaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gā jee jepi?— 'jau 'ga 'gā nupe oporonupa ee 'gā nupe.

²⁸ A'eramū 'ga remimu'e 'gā 'jau 'ga upe:

—“Juā Batista 'ga te nipo 'ā 'ut oferapa rai'i nū”, e'i amumera 'gā enee jepi. Amumera 'gā: “Eliasi 'ga nipo 'ā 'ut ojewya rai'i nū”, 'jau enee. Amumera 'gā: “Jarejuwarete 'ga je'ega mome'warera 'gā amū te nipo 'ā 'ut oferapa rai'i nū. 'Agamū 'ua oporogytau akou janee nū”, 'jau 'gā enee jepi— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁹ —Pēē nū. Ma'ja pe'je ajee jee jepi?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Ene Jarejuwarete 'ga remimurera, aru'e ore jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pemome'u kasi ajee aipoa 'gā nupe ne— 'jau 'ga 'gā nupe.

Amanūawama mome'uawet

(Mateu 16.21-28; Luka 9.22-27)

³¹ Aipo pe futat Jejui 'ga ajukaawama mome'wau ypy ypy wemimu'e 'gā nupe.

—Je 'ā pēneki'yr ymanera. A'ere nipo 'gā anurenure'i je rereko tyweretei. 'Wyriara 'gā nipo je reroyrūmū. Judeuramū jane 'wyrira'ri, mainana 'wyrat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mīmera 'gā nipo je reroyrū. A'eramū nipo 'gā je jukaukaa 'gā nupe. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi nū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

³² Jejui 'ga ajukaawama mome'wau katu tāmējē 'gā nupe. A'eramū Pedro 'ga 'ga rorojepe'au'i 'gā nui. A'eramū 'ga oje'egayau 'ga upe:

—Ene'me awi nū'ū. Nene rereko tywera'uweri 'gā nū'ū. Janeruwarete 'ga nene rereko tywerukara'uweri 'gā nupe kūi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³³ A'erauwe Jejui 'ga ojerowaka amā'jāu wemimu'e 'gā nee. A'eramū 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Ejepe'a je wi, ki Satanasi. Mama'eukwaawa 'wyrriara ene mu'eukat poromũ jee, ki Pedro. “Tamomoirukat 'ga 'ga Ruwarete 'ga remifutara apo awi 'jau”, e'i te Satanasi jee. A'eramũ poromũ ene mu'eukaa jee kũi. NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi ere aipo 'jau jee. Ejemifutar imũ te ere aipo 'jau jee— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

³⁴A'ere Jejui 'ga mytuna 'gã majatykau ojee, wemimu'e 'gã neewe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jeremiayuwamũ pejekoweramũ ki pẽẽ jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat pejekereko tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pejemanũ awi miamũ pejekyjawe'em futat. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵— “Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. “Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara 'gã nanẽ nooa'uweri ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy. Je napoira'uweri 'ga mome'u awi”, 'jau. Aipo 'jara 'gã etee awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁶—Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã nanẽ ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomỹi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. Okaraemã me'yi are etee 'gã fueweramũ. A'ere 'gã je rerowiar are jẽmĩ wea'are'emamũ. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee nanuara 'gã awau. Peu oo re 'gã nuẽmarũi futari jui. ³⁷Nitywi mama'e mũ mama'eukwaawa rapyaw awi 'gã nenũ'jãawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁸—Awamũ ete 'gã naje rerowiar futari. Nomỹi futari 'gã weaa je ree. Kwaiwete 'gã mama'e tywera etee iapou. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã o'meramũ je rerowiare'ema 'gã nupe. “Na'ga rerowiaara rũi je”, 'jau futatee nipo 'gã ajemogyau 'gã nupe. Ojenosĩ 'gã jeje'ega mome'u awi. “Je 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, 'jawe'em 'gã. Aipo 'ea 'gã enosõu. A'eramũ nipo je anure tejewya je nanẽ futat aipo 'gã nui tejenosõu. Tejuawa rupi je ruri Tejuwarete 'ga renyfuga pype, ywagipewara 'gã nenyfuga pype 'jau. A'eramũ je aipo 'ara rupi tejenosõu tekwaparera 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

9

¹A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Anure nipo pẽẽ mũ je resak pejepe pejemanũme'ẽwe peje'wyrriaramũ je rekoa. Jarejuwarete 'ga pãjẽa nipo pẽẽ mũ esaka— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau.

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Mateu 17.1-13; Luka 9.28-36)*

²Anure seis oser ire Jejui 'ga awau ywyty'rarimũ. Muapyra 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau erojeupia ywyty'rarimũ ojeupi. Peu Jejui 'ga ojesowo'gõka 'gã neape. ³Ga raitya waparasi gamũ 'ga ree. Iaparasig enyfuk te 'ga raitya 'ga ree. ⁴A'erauwe 'gã Moisesi 'ga resaka Eliasi 'ga reewe. Ywag awi 'gã 'ua oporogytau Jejui 'ga upe.

⁵Ywag awi 'ut ma'e 'gã nesakawe Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe. —Muapyra tapỹja taruapo pẽ nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁶ Jejuí 'ga remimú'e 'gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ Pedro 'ga u'akwaawe'emamũ poromũ 'jau Jejuí 'ga upe. ⁷ 'Ga porogytapaw ire ywasiga 'ua ojypa 'gã nee nũ. A'e rupi futat Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Koromũ futat Jera'yrarete 'ga. Jeremifutararete 'ga. A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'eg are pejeapyakau— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywasiga rupi 'gã nupe.

⁸ A'erauwe 'gã warekou. A'ere 'gã Jejuí 'ga etee futat esagi 'ga 'amamũ. Ywag awi 'ut ma'efera 'gã awau ojeupia ywasiga rupi 'gã nui nũ. ⁹ Ywytyr awi 'gã neruaw ipe Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemome'ua'ne kasi 'gã nupe ne. Pejejeki'yramũ je feraw ire tãmẽjẽ tepemome'u 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Aipoa 'gã nomome'ui futari 'gã nupe. A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are, “Je feraw ire” 'eawer are. A'eramũ 'gã imome'waukaa ajaupe:

—Ma'ja upe 'ga aipo 'jau janee nũ'ũ? Ma'ja are sipo 'ga jane mu'ei? Ma'ja upe sipo 'ga 'i “jeferaw ire tepemome'u 'jau”, 'jau janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ A'eramũ 'gã oporonupa ee Jejuí 'ga upe:

—Ma'eramũ ajee Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i 'ũ: “Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe rakue: ‘Eliasi 'ga ra'ne nipo ojesaukat 'gã nupe. A'ere nipo 'ga rewiri jeremimonorama 'ga oi ojesaukaa 'gã nupe’, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue”, 'jau 'gã imome'wau oree— 'jau 'gã Jejuí 'ga upe.

¹²⁻¹³ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'gã 'i. Eliasi 'ga 'jawewara 'ga ra'ne futat ako 'ut ai'i. “Au'je ki mama'e tywera apo re. Pe'je ki pejepoia pejetywer awi. Janeruwarete 'ga tepẽ mogy wemiayuwamũ 'jau”, 'jau ako 'ga awau pẽ nupe ai'i, je renune ai'i. Juã Batista 'ga futat Eliasi 'ga 'ut 'jawamũ. A'ere nepekwaawi futari 'ga. A'eramũ 'gã 'ga rerekou tyweaete wemifutar imũ etee 'ã rai'i. Anure nipo 'gã je miamũ je rereko tyweretei 'ga 'jawerimũ futat. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe je rereko tyweaw are rakue. A'eramũ nipo 'gã je rerekou tyweaete je reroyrũmũ 'ga 'eawer imũ etee futat— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Mateu 17.14-21; Luka 9.37-43)

¹⁴ Ywytyr awi ojyw ire 'gã 'gã nesaka kwaiwete wemimú'e 'gã ywyri. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ oporogytau 'gã nupe.

¹⁵ A'ere 'ga resakawe mytuna 'gã oporesagamũ Jejuí 'ga ree. A'eramũ 'gã awau ujãna 'ga rapeje'ega. ¹⁶ A'erauwe Jejuí 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja are te pejamue pejejupa ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ A'eramũ kũima'e 'ga amũ mytuna 'gã pyter awi oje'ega mua 'ga upe:

—Teja'yra 'ga je arut enee, ki Ku'jyp. Mama'eukwaawa 'up 'ga pir are. A'eramũ mama'eukwaawa 'ga moje'egukare'ema. ¹⁸ Mama'eukwaawa 'ga pykawe 'ga moywyrupãu 'ga monou 'ga retyka. A'eramũ 'ga moyypipa, 'ga mua'jykã'jykãina 'ga motyjuita. A'eramũ 'ga mopifuakare'ema 'ga mogou. “Pepe'a 'ga wi”, a'e futat je eneremimú'e 'gã nupe ko numiamũ. A'ere 'gã nope'ai ete 'ga wi ko— 'jau 'ga Jejuí 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maranime gatu nipo 'ã je rerowiat pejepe pejemogyau? Ymã agawewi 'ã je pẽ mu'ei. A'etea nipo 'ã naje rerowiar ymani pejepe 'ja. “Nakoa'uweri je namutamutat pẽ pype”, a'e agawewi je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga wemimú'e 'gã nupe, tesirũmera 'gã neewe futat. —Pe'je 'ga ra'yra 'ga rerua jee— 'jau Jejuí 'ga 'gã nupe.

²⁰ A'erauwe 'gã 'ga rerua. A'ere Jejui 'ga resakawe 'ga pirewara 'ga moyyita 'ga monou 'ga retyka 'ga mojerejerepa ywyu. 'Ga motyjuita 'ga juru rupi.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga oporonupa ee kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Maranime te mama'eukwaawa ruwi enera'yra 'ga pir are rai'i 'ũ?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga ruwa 'ga 'jau 'ga upe:

—'Ga kunumĩa we futat mama'eukwaawa wereko opir are ikue— 'jau 'ga ruwa 'ga 'ga upe. ²²—Amumẽ mama'eukwaawa 'ga monoukaa 'ga retyka tata pe jepi. Amumẽ 'ga momorukaa 'y pe, 'y pe 'ga jukaawamũ jepi numiamũ. A'eramũ ore 'ga rerua enee. Maran gatu nipo ene nanẽ ipe'awe'em 'ga wi nũ. Ejemuaẽm ore ree jera'yra 'ga retee— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ —Tejerowiarãmũ je mama'e apoi pẽ nupe. Nitywi futari mama'ea jeremiapoe'ema, pẽẽ je rerowiaa 'eramũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Arowiat je ene. Ejerowiar ywyapiukat jee— 'jau 'ga wafukaita 'ga upe.

²⁵ A'eramũ mytuna 'gã 'ua ajatykau 'gã nee. 'Gã nesakawe Jejui 'ga 'jau mama'eukwaawa upe:

—Ejepe'a 'ga wi. Erejewyt kasi 'ga upe ne— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

'Ga pirewara aipo 'ga kunumĩ 'ga muapyaukare'ema, 'ga moje'egukare'ema 'jau.

²⁶ Ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga pirewara 'ga mopapaga, 'ga maema. A'eramũ ojepe'au 'ga wi. Amanũ ma'e 'jawe 'ga monou 'ga retyka. A'eramũ esakara 'gã 'jau ajaupe:

—Amanũ ete nipo kwe 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga kunumĩ 'ga popyyka 'ga mafu'ama. ²⁸ A'ere Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerawau 'gã nerousou 'og ipe. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Maran ajee ore norope'aarũi 'ga wi ra'e 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepeporogytai tãmẽjẽ Jarejuwarete 'ga upe pejemogyau. A'e are nepẽfuakari'i nanuara apou. A'eramũ 'ã pẽẽ a'eramũ 'ga pirewara pe'aarũme'em 'ga wi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Amanũawama 'ga imome'wau'japa

(Mateu 17.22-23; Luka 9.43-45)

³⁰⁻³¹ A'eramũ Jejui 'ga awau aipo awi, wemimu'e 'gã netee. Garireja ywy raapa 'gã awau. Wemimu'e 'gã mu'ea 'ga ifutaa. “Nafutari je mytuna 'gã tejeko kwaawa. Tamu'e tejemimu'e 'gã etee tejee 'jau”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo 'ga amũ anurenure'i je mono ae a'wyre'ema 'gã po pe. Janeruwarete 'ga nipo je pyygukaa je ree iporomutare'ema 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga je jukaukaa 'gã nupe. A'ere nipo 'ga imuapyra 'ara rupi je moferawi nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã “simome'uukat 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã ajaupe numiamũ. A'ere 'gã jenosĩ 'ga upe imome'uukar are.

Esageay ma'e are 'gã mu'eawet

(Mateu 18.1-5; Luka 9.46-48)

³³ Anure Jejui 'ga awau owaẽma Kafanaũ 'jawa upe wemimu'e 'gã netee. 'Og ipe ose re Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Ma'ja are te peporogyta pejejaupe pe rupi ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'ere 'gã pigi etee. “Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?” 'jau 'gã ajaupe, ajamueu ee. A'eramũ 'gã ojenosõu imome'u awi.

³⁵ A'ere Jejui 'ga 'gã 'eawera kwaawi. A'eramũ 'ga wapyka oporogytau 'gã nupe:

—'Wyriaramũ pejekoweramũ mama'ea peapo etee futat, pejejopoa— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ Aipo 'e re 'ga kunumĩ 'ga ppyka 'ga mafu'ama wemimu'e 'gã pyter ipe. A'ere 'ga kunumĩ 'ga mana imome'wau wemimu'e 'gã nupe:

³⁷ —Kunumĩ 'gã nee ijejuka esage ma'eramũ je reewe futat pejejuka esage. Je ree ijejuka esage ma'eramũ je muarera 'ga reewe futat pejejuka esage— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jane poara 'gã janepytuna 'jawe futat
(Luka 9.49-50)*

³⁸ A'eramũ Juã 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Kũima'e 'ga amũ ore aruesak mama'eukwaawa pe'aa 'gã nui ko, enerer imũ ko. A'ere norepytuna 'ga rũi. A'eramũ ore 'jau 'ga upe ko: “Ereapo awi nanuara”, 'jau ore 'ga upe ko— 'jau 'ga imome'wau Jejui 'ga upe.

³⁹ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo pe'je awi 'gã nupe. “Peapo awi nanuara”, pe'je awi 'gã nupe. Jerer imũ aeremiapoe'ema apoara 'gã naje kurawa'uweri. ⁴⁰ Najanepytuna 'gã nũi numiamũ. A'ere 'gã jane poari te jane porowyky are. A'eramũ 'gã janepytuna 'jawe futat ajemogyau. ⁴¹ 'Yro'ysaga etee agawewi nipo 'gã imonou jeremiayuwamũ pẽẽ mũ nupe i'yuwei ma'eramũ. A'etea Janeruwarete 'ga 'yro'ysaga monoarera 'gã mepyau ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga rerowiar awi 'gã momoirukaat
(Mateu 18.6-9; Luka 17.1-2)*

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Kunumĩ'ĩĩ 'gã etee te a'jea futat je rerowiat ajemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga je rerowiar awi kunumĩ'ĩĩ 'gã momoirukaara 'gã nerekou tyweaete. Nanuara apoara 'gã amunipo 'ã ita mogou tãmẽjẽ 'ga jur are. A'ere 'ga monou 'ga momoa 'y pe 'ga mateepawamũ. 'Y pe imomoripyra 'ga ako tywet futat numiamũ. A'ere je rerowiar awi kunumĩ'ĩĩ 'gã mosĩara 'gã te ia'wyre'emaretea. Janeruwarete 'ga miamũ najemuaẽmi nanuara 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴³⁻⁴⁴ —“Jepoa je motywerukat Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera apoukaa jee, je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau ki pejepoa pemonok imonou imomoa pejejewi. Aepo monoga ay futat numiamũ. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽõa te ayrete ma'ea. Peu tataa nowewa'uweri. Nateepawa'uweri mama'eukwaawa rapyawa tataa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁵⁻⁴⁶ —“Jepya je motywet Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pẽẽ pejepu upe. A'eramũ pẽẽ imonoka imonou imomoa pejejewi. Aepy monoga ay futat numiamũ. A'ere mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã oa te ayramũ. A'jea futat ay ma'ea. A'eramũ nipo waywayramũ futat aipo pe imonopyrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁷ —“Jerea je motywet. Ëẽ resage'em ire amunipo 'ã je najerea'ari Ëẽ ree tekou”, 'jau nipo pẽẽ pejejeupe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Orereaa ore motywerukat”, 'jau pejejeaa pemosok imonou imomoa pejejewi. Kasi a'e pe pẽnea pẽ motywerukaru'jaw ine nũ — 'jau 'ga 'gã nupe. —Pẽnea mosoga ay futat. A'ere mama'e tywera apoara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã oa te ayramũ. A'jea futat ayay aipo pype imonopyrera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁸ —Mama'eukwaawa rapyaw

ipe merua'yra amanũme'em futat peuwara 'gã no'o 'u awi. Nowewi futari tataa mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁹—Anure nipo Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere 'ga wemiayuamũ pẽ nupe mama'eay resaukari mama'e tywera pẽẽ iapoe'em are pẽ mu'jawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵⁰—Esage jukyra numiamũ. A'ere mama'e tywer are imojopype re jane imote'ari. Imote'ar ire jane imuesageu'jape'ema. A'ere mama'e tywera ojepype imojopype re nia'wyrũ'jawi jatee a'eramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pẽẽ ki pejemogy jukyr esage 'jawe. Pejemojyrũmũ pejejaupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

10

Peetyg awi pejemirekoa

(Mateu 19.1-12; 5.31-32; Luka 16.18)

¹ A'ere Jejui 'ga awau Judeja ywy pe. Jotãuy raapa 'ga oramũ mytuna 'gã 'ua ajatykau'japa Jejui 'ga ree. 'Uwarete 'ga ree 'ga 'gã mu'ei jepi. A'eramũ 'ga 'awamũ nanẽ 'gã mu'jau 'ga ree nũ. ² A'eramũ fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. “Siesak 'ga je'eg amuteea jarejee 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. “Ga je'eg amuteeramũ, sa'e 'ga upe 'jau: Nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'ega ra'e, sa'e 'ga upe 'jau jaremu'e amuteeramũ 'jau”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Jarujete sipo kũima'e 'ga wemireko retygi?— 'jau 'gã 'ga upe oporonupa ee.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i Moisesi 'ga rakue?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Pejemireko retyka ki ka'arana pekwasiarukat 'ga amũ upe eẽ ree. ‘Aetyk je ene tejemirekoramũ akiko’, pe'je ki ikwasiarukaa pejemirekofera eẽ ree, imonou eẽ upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵—A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Niporenuwiweri wejue pẽypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramũ Moisesi 'ga 'gã mueapyoukaa aipo are rakue. ⁶ A'ere Janeruwarete 'ga aipo ne'i aeypy 'gã nupe rakue. “Kũima'e 'ga je aapo kũjã eẽ reewe. ⁷ A'eramũ 'ga wemireko re kũima'e 'ga opojo'ogamũ ujara 'gã nui ojemujaa wemireko eẽ ree etee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. ⁸ “Ajuee ojemujar ire 'gã jemogyi majepei tewara 'jawe jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Ajuerekoe'ema 'gã mukũi futat 'gã nekoi. A'ere 'gã ajuereko re 'gã majepei 'jawe etee 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga upe. ⁹ Janeruwarete 'ga wejue 'ga werekoukat 'gã ajaupe. A'eramũ pẽẽ pejemomojo'ogarũme'em pejejai, pejejuereko re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ 'Og ipe ose re Jejui 'ga remimu'e 'gã oporonupa ee 'ga upe nũ. ¹¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Wemireko retykarera 'gã kũima'e 'gã ajemogoukat kũjã wemirekoe'em are ako ma'e 'jawewara eẽ ree amutee eẽ rerekou nũ. ¹² Kũjã nanẽ nũ. Omena retykarera eẽ ajemogoukaa kũjãmene'ema 'jawe amutee 'ga etee erekou nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

Jejui 'ga kunumĩ 'gã netee

(Mateu 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Anure 'gã amũ wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga upe nũ:

—Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩĩ— 'jau 'gã erua 'ga upe. —Jarejuwarete kĩa upe eporogyta wã nee. A'eramũ Janeruwarete kĩa ojejukau esage wã nee, aru'e ore enee kĩĩ— 'jau kũjãmera 'gã 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga remimu'e 'gã 'i etee 'gã nupe:

—Perur awi pejeja'yra 'gã 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamũ. Nepemaruukari 'ga porogyta— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁴ A'ere Jejui 'ga nafutari. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Peapo awi nanuara. Tene kunumĩ 'gã nuri je pyri— 'jau ete 'ga wemimu'e 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga kunumĩ 'gã afutat wemiayuwamũ. Kunumĩ 'jawewara 'gã nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyriaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵ —Pënea'ar iki je'e are. Kunumĩ 'gã ojemogypyk te Jarejuwarete 'ga ree. Ojereko katuukat 'gã 'ga upe. 'Gã 'jawe pejemogyramũ 'ga pë katu'ogi. Kunumĩ 'jawewara 'gã etee te Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamũ. A'ere 'ga ojee ijemogypyke'ema 'gã Janeruwarete 'ga nomogyi wemiayuwamũ. Nakunumĩ 'jawe rũi 'gã. A'eramũ 'ga 'gã mogyawe'em wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

¹⁶ A'eramũ Jejui 'ga kunumĩ 'gã mana enu'ama, opo monou kunumĩ 'gã apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga ojejuka esage pë nee, kunumĩ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jarejuwarete 'ga pyri oo are 'ga poronupawet

(Mateu 19.16-30; Luka 18.18-30)

¹⁷ Jejui 'ga 'wyt 'ga rekoramũ kũima'e 'ga amũ 'ua ujãna wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã eneresage. Ma'ja te je aapo 'awamũ tejeupe, temanũ re ywag ipe tejesawamũ, Jarejuwarete 'ga pyri tewawamũ?— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ te aipo ere jee? Janeruwarete 'ga etee te esage. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara futat”, ere te jee?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ¹⁹ —Erekwaap nipo Moisesi 'ga remikwasiarera. “Peporojuka awi. Peko awi pejejuemireko are. Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ëwu'jag kasi 'ga amũ ne. Pë'me kasi pejejaupe ne. Pejejomoryteewe'em 'jau. Pejejara 'gã je'ega anupa etee 'jau”, 'jau 'ga 'ã ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Mĩmera 'ã erekwaapap— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Je kunumĩawe futat aipoa akwaap ikue. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futat je mama'e apoi tekou— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'ga ree, iporiaa 'ga 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ epo. Ekaraemã eme'ëmap. A'ere ene ka'aranũũ monou ika'aranũũe'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re, Janeruwarete 'ga ene monoi ojeypyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo 'ga amut enee anure, ekaraemã monoawera mepyau enee anure nũ. Ekaraemã me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²² Aipo ojeupe Jejui 'ga 'eramũ 'ga u'arasigamũ etee okaraemã are. Kwaiwete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga oporome'egiwere'emamũ ee. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ. ²³ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu wemimu'e 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'ga 'erauwe 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau'japa:

—Ayay te 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rũi 'gã jemogypygi

ajemogyau. Jeje'ega 'gã nuenuwi futari ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.
²⁵—Sã'ã kawaruu 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ Aipo renupawe 'ga remimu'e 'gã oporesagamũ etee Jejui 'ga ree ajemogyau. A'eramũ 'gã oporonupa ee ajaupe etee futat:

—Maranuara 'gã tete Janeruwarete 'ga okatu'ok?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa pẽ nupe. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Je katu'og ape”, ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi omama'e rejarera 'gã nupe. Je mome'u are woga rejaarera 'gã, weki'yra rejaarera 'gã, wewirera rejaarera 'gã, wenyra rejaarera 'gã, oy rejaarera 'gã, 'uwa rejaarera 'gã, wa'yra rejaarera 'gã, oywy rejaarera 'gã.
³⁰ Mĩmera 'gã nupe nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi. 'Awamũ futat 'ga mama'e monoi 'gã nemiejarera apyraapa jẽmĩ nũ. Woga rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'oga monoi, sẽg 'oga monou 'gã nupe. Weki'yra rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã neki'yra 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã neki'yra 'jawewaramũ. Wewirera rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã newirera 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã newirera 'jawewaramũ. Wenyra rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã nenyra 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã nenyra 'jawewaramũ. Oy rejaarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga kwaiwete 'gã mogyau 'gã y 'jawewaramũ, sẽg 'gã mogyau 'gã y 'jawewaramũ. Oywy rejaarera 'gã Janeruwarete 'ga imogyau kwaiwete ywy jaramũ, sẽg ywy jaramũ. Je rerowiare'ema 'gã nanẽ 'gã nerekou tyweaete je mome'u are nũ. A'ere nipo je mome'wara 'gã anure 'gã oi ajemogyau ywag ipe nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹—'Awamũ 'gã amũ reni 'wyrĩaramũ ajaupe. A'ere anure nipo aipo 'gã jemogyi akotee ma'eramũ etee nũ. 'Awamũ 'gã amũ ajemogyau akotee ma'e 'gã 'jawe. A'ere nipo anure aipo 'gã jemogyi 'wyrĩara 'jawewaramũ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa
(Mateu 20.17-19; Luka 18.31-34)

³² A'ere Jejui 'ga awau watau wemimu'e 'gã nupi nũ. Jerusareg ipe 'gã awau. A'eramũ Jejui 'ga awau tenune, 'ga remimu'e 'gã awau akou 'ga rewiri. “Jerusareg ipe nipo 'gã je jukai anure”, 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã wea'aramũ ojeupe Jejui 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'ere tekotee 'ga rewiri oo ma'e 'gã oi 'gã newiri. Opy'a'wyrĩamũ 'gã awau. A'ere Jejui 'ga 'i wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejejepe'au 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojepe'au 'gã nui. A'eramũ Jejui 'ga ajukaawa mome'wau 'gã nupe nũ. ³³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. Peu futat nipo 'ga amũ pēneki'yramũ je monoi mainana 'wyriara 'gã nupe, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Sijukaukat 'ga 'gã nupe 'jau”, 'jau nipo 'gã jee. A'eramũ nipo 'gã je monou judeue'ema 'gã po pe. ³⁴ A'eramũ nipo judeue'ema 'gã je kurapa, je rerekoemãu. A'eramũ nipo 'gã onymuna je ree, je nupānupāu, je monou, je mu'ama 'ypeywar are jepo kutuka je manamamũ futat. A'ere nipo imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Juã 'ga Tiago 'ga retee Jejui 'ga upe 'gã 'eawet
(Mateu 20.20-28)

³⁵ A'ere Sepeteu 'ga ra'yra 'gã 'ua Jejui 'ga pyri katu katu 'jau 'ga upe:

—Mama'e esagea eapo oree, ki Ku'jyp— 'jau Tiago 'ga 'ua, Juã 'ga retee 'ga upe.

³⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja pēē ifutaa pejejeupe je iapoa?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ore muapygukar iki ape ejepyri, 'wyriarareteramũ e'yi re. 'Wyriarareteramũ ene renamũ nipo 'gã 'ua ene muorypa najuejue etee. A'eramũ ore aruapygiweramũ ene pyri. Ore mũ ki emuapygukat ejakwatawa katy. Ajepejamũ ki ore muapygukat ape ejau katy. 'Wyriaramũ ore mogo ape ejepyri— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepēneapyoi futari ee. 'Wyriarareteramũ teko enune nipo je jerayrũnamũ ra'ne kwaiwete. Je rerekou tyweaete te nipo 'gã. Pejereko tywerukat sipo je pyri? Pēnuag sipo pejejereko tywera upe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Oreruag futat nipo ore jupe nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat nipo 'gã pē nereko tyweri anure. ⁴⁰ A'ere je miamũ namuapygarũi pēē tejepyri tepoaawamũ. Je pyriwara 'gã Jeruwarete 'ga te okwaap. 'Ga etee te okwaap. Wemifutar imũ etee 'gã amũ mũ'jãu 'gã muapygukaa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã mu'jau ojepyri wapyk ma'e 'gã nee.

⁴¹ 'Gã je'ega renupawe amumera 'gã Jejui 'ga remimu'e 'gã amara'neramũ Tiago 'ga ree, Juã 'ga ree nanē nũ. ⁴² A'ere Jejui 'ga 'gã nenũi 'gã majatykau ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyriara 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyriara 'gã wemiayuwa 'gã amono kwe pe mama'e apoukaa ojeupe. ⁴³⁻⁴⁴ A'ere pēē jeremiayuwamũ na'gã 'jawe rũi pejemogy. 'Wyriaramũ pejejekoweramũ pēē mama'e apou pejejaupe, pejejopoa etee futat mama'e apou pejejaupe. Pejejaupe oporowyky ma'eramũ etee futat pejejemogyau. A'eramũ nipo je pē mogyi 'wyriaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁵ —Je 'ã pēneki'yraretea agawewi. A'etea je 'ã ojot 'awa ywy pe mama'e apou pē nupe. Natejeupe mama'e apoukaa rũi je ruri. Pē nupe mama'e apoawamũ etee te je ruri. Temanũmũ te 'ã je ruri 'au pē nupe. Pē katu'okawamũ te je ruri 'awa ywy pe. A'eramũ taetu 'gã taje rerowiat 'jau kwy, a'e te je 'ã— 'jau 'ga 'gã nupe.

Eae'ema 'ga

(Mateu 20.29-34; Luka 18.35-43)

⁴⁶ Jeriko pe Jejui 'ga awau wemimu'e 'gã netee. Pe awi 'gã oramũ mytuna 'gã awau 'gã nupi. Awaw ipe 'gã eae'ema 'ga amũ resaka, Patimeu 'ga resaka.

Aipo 'ga ruwa 'ga Timeua. Peyse pe eae'ema 'ga 'ũina ka'aranũũ renũina ojeipyu okwap ma'e 'gã nupe. ⁴⁷ Poje 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Jejui 'ga okwap 'awamũ, Nasare pe waranup ma'efera 'ga okwap akou nũ
— 'jau 'ga amũ 'ga upe.

A'erauwe 'ga Jejui 'ga rera renupawe wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Ereje-muaẽm te je ree? Epãjẽ mũ je katu'og ape!— 'jau 'ga wafukaita Jejui 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ mytuna 'gã 'jau 'ga upe:

—Epije e'ỹina kũi— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga afukai 'ga renamũ.

A'ere 'ga jero'wuro'wui etee wafukaita 'ga upe:

—Ku'jyp! Ene te 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaẽm je ree. Je resag ape!— 'jau 'ga wafukaita ojero'waro'wau etee 'ũina, Jejui 'ga upe wafukaita.

⁴⁹ A'erauwe Jejui 'ga opytau pe pe 'ga ree.

—Peenũi 'ga— 'jau Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga renũina.

—“Ere ejua”, e'i 'ga enee. A'eramũ ene ekyjawe'em efu'ama ejua ore rupi
— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵⁰ A'erauwe Patimeu 'ga opiara momoa ywyu kamẽsĩete afu'ama awau Jejui 'ga repejãna.

⁵¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te erefutata ejeupe je iapoa?— 'jau 'ga 'ga upe.

—Tamã'ẽ 'jau nũ, a'e te je enee, ki Ku'jyp. Jereapap je ikue— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je rerowiar ape ekou ra'e jepi. A'eramũ je ene mamã'jãu nũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Aipo 'ga 'erauwe 'ga amã'jãu nũ. A'eramũ futat 'ga awau Jejui 'ga rewiri.

11

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Luka 19.28-40; Juã 12.12-19)

¹ Jerusarega pyriu'i owaẽmamũ 'gã awau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe. Mukũi amunawa 'upa ywytyra pyri. Pefaje, Petani. Mĩmera amunawa 'upa ywytyra pyri. ² A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã amũ nupe, mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaẽma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pẽẽ kawaru'i mũ resaka. Nuatai we 'ga amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoiã jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³ —“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramũ ki “Janejara 'ga te e'i oreẽ ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oreẽ ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pẽ nupe nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ 'gã awau. Awau 'gã kawaru'i resaka. 'Oga rokwar ipe 'upa ojeamogou. ⁵ Gã iamoiramũ 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ pejekou ee ki 'ei? Ma'eramũ pẽẽ iamoiã ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'gã 'jau 'gã nupe, ojeupe Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat:

—Janejara 'ga te e'i oreẽ ko: “Kawaru'ia pekwap amũ rerua jee ra'ne”, e'i 'ga oreẽ ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri nũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ ee 'gã nupe oporonup ma'efera 'gã kawaru'i rerawaukaa 'gã nupe.

—A'jea. Pe'je ajee erawau 'ga upe— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã kawaru'i rerawau Jejui 'ga upe. A'eramũ 'gã amũ opiara mososoka imonou kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga apykawamũ. A'ere Jejui 'ga wapyka i'arimũ. ⁸ Kwaiwete 'gã awau 'ga renunewe opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou. Pinowa nanẽ 'gã imonou pe rupi 'ga kwapawamũ. ⁹ 'Ga renune oo ma'e 'gã wafukaita 'ga rewiri oo ma'e 'gã netee:

—Au'je katu te 'ã Janeruwarete 'ga resageayramũ janee. Ene 'ã 'ga remimurera futat. ¹⁰ Ene 'ã ore 'wryiar ymanera juapyreramũ, Davi 'ga juapyreramũ. 'Awamũ nipo 'ã ene e'ỹina 'wryiarareteramũ oree. Janeruwarete 'ga ojejuka esage ene ree. Janeruwarete 'ga 'ã esage oree. Ene 'ã 'ga imua oree— 'jau 'gã wafukaita Jejui 'ga kawaru'i 'arimũ 'ga rut 'ga rekoramũ.

¹¹ Jerusarega upe owaẽmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i 'ar awi awau osou 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe. A'eramũ 'ga peu ose re amã'jãu mama'e are, mama'ea ipypewar are. A'ere 'ga noje'egi 'gã nupe. Kaaruwamũ futat. A'eramũ 'ga uẽma jui, awau Petani pe wemimu'e 'gã netee.

Y'wa ywa upe Jejui 'ga 'eawet

(Mateu 21.18-19)

¹² Ai'iwe 'gã awau ojewya Jerusareg ipe nũ. Jejui 'ga opy'arayparamũ akou aipo pe. ¹³ Awaw ipe 'ga y'wa 'ywa resaka, figu 'jawa 'ywa resaka, kwaiwete oowa resaka. A'eramũ 'ga epejãna i'a rekaa. A'ere nitywi i'aa. Oowa etee esaka akã are. Nowaẽmi we i'aawa upe. ¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ywa upe:

—Au'je katu katu ki e'a re 'awa y'wa 'ywa mũ— 'jau 'ga y'wa 'ywa upe. Aipo 'ga 'ea 'ga remimu'e 'gã enupa.

Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet

(Mateu 21.12-17; Luka 19.45-48; Juã 2.13-22)

¹⁵ Jerusareg ipe owaẽmawe Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaawa osoma pype wemimu'e 'gã netee. Irãã'ã wyra me'egara 'gã jemogyramũ. A'eramũ Jejui 'ga amara'neramũ 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra me'egawa rũi te 'ã. Janeruwarete 'ga mogytaawa te 'ã 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ã pẽẽ nanarũi pereko. Pemỹi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa etee 'ã pẽẽ erua ime'ega erupa 'ga mogytaawa 'oga pype— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Wyra muara 'gã neewe futat 'ga 'gã mũ'jãu jui. Ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã 'yjepana 'ga imonou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Aipo ka'aranũũ mojopy'ruara 'gã kwe pewara 'gã ka'aranũũ mojopy'rau ajaupe. A'eramũ Jejui 'ga 'gã 'yjepana monou imuewiwya imojerepa 'gã nui. Ka'aranũũ monou imomopomopoa 'gã nui. Pykau me'egara 'gã kanawaa nanẽ 'ga imojerepa nũ. ¹⁶ Jarejuwarete 'ga mogytaawa rukara 'ga iaawukare'ema mama'e reroora 'gã nupe. ¹⁷ A'eramũ 'ga 'gã mu'jau ee:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Agamũ jemogytaawa 'oga futat. 'Au futat 'gã nuri oporogytau jee, najuejue etee 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere 'ã pemỹi wyra me'egawamũ etee. Pejejeymawa me'ega pejejaupe pejejeymawa repy rowoupia ekoete 'ã pejejupa 'au pejejaupe. Ma'eramũ pẽẽ 'ga mogytaawa 'oga mỹina pejemunarũawamũ ete 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrafena.

¹⁸ Jejui 'ga remiapofera rera renupawe mainana 'wryiara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ taetu 'gã afuwereteramũ 'ga ree.

—Maran tete jane Jejui 'ga jukaarũi?— 'jau 'gã ajaupe.

Okyje wejue 'gã mytuna 'gã nui. A'eramũ 'gã poromũ 'jau. Kwaiwete wejue 'gã porenuwiweramũ Jejui 'ga 'e are. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui. “Ga jukaramũ te 'gã jane apisi ete nũ a'i kũi”, 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau uẽma Jerusareg awi wemimu'e 'gã netee.

Jupe Jejui 'ga 'eawera y'wa 'ywa oypiwamũ

(Mateu 21.20-22)

²⁰ Ai'iwe 'gã awau okwapa y'wa 'ywa pyu nũ, jupe Jejui 'ga 'eawera 'ywa pyu nũ. A'eramũ 'gã esaka nũ. Amanũmũ osiniga u'ama. Apoa we futat oypiwamũ. ²¹ A'eramũ Pedro 'ga wea'aramũ Jejui 'ga 'e are. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Esak, ki Ku'jyp. Jupe ene'eawera ay y'wa 'ywa rai'i. Iypip u'ama amanũmũ ojeupe ene je'eg ire rai'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²²⁻²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽnea'ar iki je'e are. Jarejuwarete 'ga rerowiar ire pẽẽ nanẽ pejejemiapoe'ema peapo nũ. Ywytyra miamũ futat nipo pẽẽ imojepe'auckaa tenaw awi imonou 'yẽ'ẽ rypyter ipe imỹina. “Ekwap 'aw awi 'yẽ'ẽ rypyter ipe e'ỹina”, ojeupe pẽẽ 'eramũ nipo awau pẽ'eawer imũ etee futat. A'ere pẽẽ nepeapoa'uweri pejejemiapoe'ema Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapie'em ire— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴—A'eramũ je ako 'jau pẽ nupe jepi: Werowiar ire Janeruwarete 'ga mama'e monoi pẽ nupe, “mama'ea emut amũ oree”, ojeupe pẽẽ 'eramũ. “Amut 'ga jee” 'e rerowiar ire 'ga mama'e monoi pẽ nupe ojeupe pẽ'eawer imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵⁻²⁶— Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytaramũ nipo pẽẽ pejejea'aramũ pejejeupe 'gã amũ mama'e tywera apoawer are. A'eramũ ki pẽẽ pejejeateeramũ jui. A'eramũ Janeruwarete 'ga pẽtywera moia pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

“Awỹja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet

(Mateu 21.23-27; Luka 20.1-8)

²⁷ A'eramũ 'gã awau owaẽma Jerusareg ipe nũ. Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'gã ata 'gã nekoramũ, 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Mainana 'wyriat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat, judeu 'gã 'wyria'ri. Mĩmera 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe:

²⁸—Awỹja rer imũ te erejot rakue? Awỹja pãjẽ mũ te mama'e ereapo? Awỹja te ene mut oree rakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee pẽẽ na'ne imome'wau jee 'ũ. Tejeupe pẽẽ imome'u re je nanẽ tajemome'u pẽ nupe 'jau nũ— 'jau ete Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—Awỹja je'eg imũ Juã Batista 'ga ruri ae pymĩau 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

³¹ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe? “Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri” ojeupe jane 'eramũ te 'ga 'i janee nũ a'i kũi, “A'etea neperowiari 'ga”, 'ga 'i etee janee nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ³²—“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, jane 'eramũ nipo tekotee 'gã jane apisi ita pyu nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

Okyje 'gã mytuna 'gã nui. “Juã 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat janee”, e'i 'gã jepi. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui. ³³ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—A'eramũ je nanẽ temuarera 'ga mome'wawe'em pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

12

Ko raaran a'wyre'ema 'gã
(Mateu 21.33-46; Luka 20.9-18)

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ.

—Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym oko pe, uwa 'jawa 'ywa rakã otym oko pe. Kwaiwete 'ga uwa rakã tyma. A'eramũ 'ga oko osõu. A'ere 'ga y'wa apikawa apou. A'ere 'ga 'og ywate apou iaarana 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã amũ monou oko raaranamũ imỹina ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau “Y'waa mũ jema'ea futat. Emyreramũ te ajee pẽma'e futat pẽporowykyawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. ² Y'wa tyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'ga amũ monou oma'ea uwa 'a piaramũ. ³ A'ere ko raarana 'gã 'ga pyygi ete 'ga nupãnupãu etee 'ga mojewya 'ga monou. Nan etee futat 'gã 'ga monou nũ. ⁴ A'ere ko jara 'ga 'ga amũ monou nũ, oma'e piaramũ te 'ga 'ga monou numiamũ. A'eramũ ko raarana 'gã nãñewẽjẽmĩ 'ga rerekoi nũ. 'Ga pyygi etee 'ga akãnupãu 'ga rerekou nũ. A'erauwe 'ga ojewya awau nũ. ⁵ A'eramũ ko jara 'ga 'ga amũ monou nũ. A'ere ko raarana 'gã 'ga jukai etee. A'eramũ ko jara 'ga 'gã amũ monou nũ. A'ere ko raarana 'gã 'gã pyygi ete 'gã nerekou tyweaete. 'Gã amũ 'gã iapisau. ⁶ Nitywi futari ko jara 'ga remimonorama. Wa'yra etee 'ga wereko. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Teja'yra 'ga pa je omono ipiaramũ kwy. 'Ga 'ã jeremifutararetea re'ã. A'etea je 'ga amono tey'wa piaramũ tejeupe”, 'jau 'ga ojeupe. “Jera'yra 'ga nipo 'gã opojeup re'ã. Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe—'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁷ —A'ere 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'jau ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui. A'eramũ janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re kũi”, 'jau nipo 'gã ajaupe—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁸ —A'eramũ 'gã 'ga pyyka 'ga jukau. 'Ga juka re 'ga reumera rerawau enuẽma ko awi inuga—'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau mainana 'wyrira 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nerekoi? 'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ nũ. Aipo 'gã te nipo y'wa mono ijara 'ga upe y'wa tyarũnamũ—'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Pẽnea'ar iki 'ga amũ remikwasiarer are. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue.

“Mĩa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gã ajaupe, ita monou imomoa ajai.

A'ere 'ga amũ aipoa ita eroyrũmyrera ita pyygi etee imonou imỹina tenawera pype 'oga ppywotypawamũ.

¹¹ Janeruwarete 'ga imỹjuka 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ga remiapofera wesageayramũ futat ore”,

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are inuga rakue—'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹² 'Ga je'ega renupawe mainana 'wyrira 'gã 'jau fariseu 'gã nupe:

—Mama'e mũ mome'uramũ 'ga 'i janee poromũ—'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ taetu amara'neramũ Jejui 'ga ree. Afuweramũ 'ga pyyg are. A'ere 'gã kyjeetei mytuna 'gã nui.

—“Jejui 'ga te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wararetea ra'e”, 'jau 'gã ajemogyau ajaupe. A'eramũ nipo 'gã jane apisi ete. Jejui 'ga jane ipyygamũ nipo 'gã jane pyygi nanẽ nũ—'jau 'gã ajaupe, okyjau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nui.

A'eramũ 'gã 'ga pyyke'ema. A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

*Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet
(Mateu 22.15-22; Luka 20.20-26)*

¹³ A'eramũ judeu 'gã 'wyriana'nĩ 'gã 'jau ajaupe:

—'Gã amũ simono imoporogytaukaa 'ga upe 'jau. Morogyta 'ga imome'u tyweramũ sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã fariseu 'gã amũ imonou Erote 'ga remiayuwa 'gã netee Jejui 'ga upe imoporogytaukaa. ¹⁴ A'eramũ 'gã awau 'jau Jejui 'ga upe:

—A'jea futat 'ã ereporogyta a'jeteetewi ra'e. Nereporogyta ekoetei te 'ã. A'jea futat te 'ã erejeka pãwẽ pãwẽ ae ree. A'jea futat te 'ã ore mu'e ape mama'e are. Eneje'eg are 'gã amũ oporenuwiwere'emamũ agawewi. A'etea ene mama'e a'jea etee eremome'u— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. —A'eramũ ene 'awamũ 'jau ore: Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũũa 'wyriararete 'ga upe, Sesa 'ga upe? Naani te ra'u nũ? Ma'ja e'i te Moisesi 'ga ee rakue? Najudeu arũi te 'ã 'wyriararete 'ga. Tapy'yi amuteea 'ga. Romanũa te 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe ee.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. ‘Siesak 'ga mama'e mũ mome'ua sigaty jarejee 'jau’, e'i te 'gã jee numiamũ”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nepeporonuwi tee pejejua ee jee. “Simosimot ekoete jarejaupe 'ga 'eawera 'jau”, pe'je te jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ka'aranũũ ywope'ia pmut amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ jee ra'ne— 'jau ete Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ 'ga amũ imonou 'ga upe.

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'ga imonou 'ga po pe.

A'eramũ Jejui 'ga ka'aranũũ ywope'i resaukaa 'gã nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee 'ga rera retee?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

—'Wyriararete 'ga ma'ea futat— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pẽẽ imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe 'ga upe imome'uukarera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

*Oferap ma'e are 'gã mu'eawet
(Mateu 22.23-33; Luka 20.27-40)*

¹⁸ Ko'iko'i ete satuseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe ra'e jepi: “Amanũ re ae noferawu'jawi nũ. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gã ajaupe ra'e jepi. A'etea 'gã 'ut oporonupa ee Jejui 'ga upe. ¹⁹ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga” 'jau 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyou katu mama'e are. Ymã 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emauwe. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera eẽ rerekou. A'eramũ nipo 'ga aja'yrapyau eẽ pype. A'eramũ nipo 'ga ra'yr ppy 'ga amanũ ma'efera 'ga ra'yrera 'jawe futat”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁰ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—A'ere nipo kũima'e 'ga amũ 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'ar ypy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emauwe 'ga manũ jui. A'eramũ

nipo 'ga amanũmũ eẽ wi eẽ rejaã eẽ mogou wewirerera 'gã nupe. ²¹ A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirerera 'ga amũ eẽ rerekou 'ga py'rau nũ. A'ere nipo 'ga nanẽ 'ga manũi wa'yre'emaue nũ, eẽ rejaã ete wewirerera 'gã nupe nũ. ²² A'eramũ nipo 'gã ojopy'rapy'rau etee 'gã eẽ ree, ajamanũnamũ. A'ere nipo 'gã nata'yri'i futari eẽ pype. Ojee 'gã jemoypaw ire nipo eẽ nanẽ amanũmũ nũ. ²³ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo eẽ menaretea? 'Gã juejue futat eẽ wereko kũi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga aipo ojeupe 'gã 'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pẽ'me awi. Nanarũi. Nepẽneapyoi Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are ra'e. 'Ga pãjẽã nanẽ pẽẽ ikwaape'ema. ²⁵ 'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi. A'ere 'gã oferaw ire naemirekou'jawi kũi. Ywagipewara 'gã 'jawe etee futat 'gã jemogyi. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanẽ omenariwere'emamũ futat nũ, kũima'e 'gã 'jawe etee futat nũ kũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶—Nepẽneapyoi nipo Jarejuwarete 'ga 'eawer are. Nepemogytai nipo Moisesi 'ga remikwasiarera, ae feraw are 'ga ka'arana kwasiaripyra rai'i? Ka'a'i ikai are 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ 'ga 'jau: “Ka'a'ia je upe imueny re Janeruwarete 'ga oje'ega jee ikue. 'Je te 'ã Eneruwaretea. Enepytunera 'gã Nuwaretea 'jau. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako', 'jau 'ga jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Ymã te je 'gã Nuwaretea ikue”, 'jawe'em Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'i: “Je te 'ã 'gã Nuwaretea ako”, 'jau 'ga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁷—Aipo 'gã amanũ futat rakue numiamũ, Moisesi 'ga tywe'emaue futat rakue numiamũ. A'ere 'gã 'aga namanũi futari. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe rakue. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe rakue. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga Aeruwaretea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —A'eramũ 'ã pẽẽ 'gã mu'jau tywet aipo are. “Noferawu'jawi aea amanũ re” 'e are pẽẽ 'gã mu'jau tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Janeruwarete 'ga 'eaweraretea
(Mateu 22.34-40; Luka 10.25-28)

²⁸ Moisesi 'ga remikwasiarar are moromu'jara 'ga amũ 'gã je'ega renupa. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “A'jea futat 'ga 'i. Tamoporogytaukat 'ga mama'e are”, 'jau 'ga ojeupe etee futat.

—Maranuara te ajee Janeruwarete 'ga 'eaweraretea?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awamũ futat 'ga 'eaweraretea. “Peapyaka jeje'eg are ki Israeu juapyramũ. Je te 'ã pẽjararetea. Nitywi futari 'ga amũ je 'jawe pẽ nupe”,— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰—“Pẽporomutat je ree pejepytuna 'gã apyraapa”, e'i 'ã Janeruwarete 'ga pẽ nupe rakue. “Mama'ea peapo jee jeremifutar imũ. Pejejea'aramũ pejemogyau je ree 'gã nee pejejea'ara apyraapa. Je upe mama'e apou pẽẽ iapou etee futat. Pejefuakara pyu pẽẽ mama'e apou je upe. Aipo aporamũ nipo pejeporomutamũ je ree a'jea futat 'gã nee pejeporomutara apyraapa pejemogyau”, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Poromũ te 'ga 'eaweraretea. ³¹ Ajepeja 'ga 'eaweraretea nanẽ nũ. “Pẽporomutat pejepyriwara 'gã nee pejee pejeporomutara 'jawe etee futat”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Amumera 'ga 'eawera nuapyraawi futari aipo 'ga 'eaweraretea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³² A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarar are moromu'jara 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ. Majepei tee futat te 'ã Janeruwarete 'ga. Nitywi futari 'ga amũ 'ga 'jawe. ³³ A'eramũ ki jane jareporomutamũ 'ga ree

jarepytuna 'gã jareporomutara apyraapa. A'eramũ jane a'jea futat jareporomutaramũ 'ga ree. 'Ga upe mama'e apou ki jane iapou 'ga remifutar imũ etee futat. 'Ga ree ki jane jarejea'aramũ jarejemogyau. 'Ga upe mama'e apou ki jane iapou a'jea futat. 'Ga remifutar imũ ki jane jarejepyriwara 'gã nerekou esage jarejereko esage 'jawe etee futat— 'jau 'ga 'ga upe. —Aipo 'ga 'eawera renuwa wesageramũ 'ga upe mama'e rapya apyraapa. 'Ga je'ega renuwa esage 'ga upe mama'e monoa apyraapa— 'jau 'ga Jejuĩ 'ga upe.

³⁴ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau ojeupe: “T'akwaap ma'e 'ga pa ra'e”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ga resaka. A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ererowyk Jarejuwarete 'ga ekou ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo 'ga 'e renupawe mytuna 'gã ajemogymogyau etee futat. Ojenosũu 'ga wi. A'eramũ 'gã imome'waukaru'jape'ema 'ga upe.

Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret

(Mateu 22.41-46; Luka 20.41-44)

³⁵ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype akou Jejuĩ 'ga oporonupa ee 'gã nupe: —Ma'eramũ te Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'i pẽ nupe:

“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyrera”, 'jau 'gã pẽ mu'jau ee.

³⁶ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari ee Davi 'ga upe rakue:

“Jeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

‘Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene. Enepãjẽrete je 'jawe.

A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramũ 'gã nupe najuejue etee futat.

Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy’, 'jau 'ga Jarejararete 'ga upe”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. ³⁷ —Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee Davi 'ga 'i “Jejararete 'ga”, 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat

(Mateu 23.1-36; Luka 20.45-47)

Mytuna 'gã oporenuwiweramũ Jejuĩ 'ga porogyta are. 'Ga remimome'uferu 'gã muekõẽãina.

³⁸ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejea'gu ki Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nui. 'Gã 'ã e'i ajemogyau ojeupe: “Je 'ã kũima'eeteetea”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau ojeupe, waity fuku rerekou. A'eramũ 'gã ataramũ 'gã naitya ajasimana 'gã nee.

“Tiporesagete 'gã je ree 'jau”, 'jau 'gã akou ojeupe. Wapeje'ega tãmẽjẽ 'gã ifutaa. 'Wyriara apykawa 'arimũ etee wapyka awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ³⁹ Ojemi'waaw ipe nanẽ nũ 'wyriara renawa 'arimũ etee wapygiweramũ ojemi'waa. ⁴⁰ Kũjã men manũ ma'efera 'gã nupe nanẽ 'gã 'jau nũ: “Je tamaenun tekou enekaraemã are 'jau”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe.

“Je te nipo ako esage temaenuna enekaraemã are”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere 'ga etee 'gã karaemã ppygi ojeupe, ka'aranũña nanẽ nũ. A'eramũ 'gã 'jau ojeupe etee futat: “Kwakwai'i teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe. Kasi a'e pe 'gã je kwaawi mama'e tywera je iaporamũ ne kwy”, 'jau 'gã ojeupe etee futat. A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou fuku o'meramũ akou Jarejuwarete 'ga upe, wemiapo tywera mimawamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweri 'gã nemiapo tyweawer are— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

Imen manũ ma'efera ãẽ remimonofet

(Luka 21.1-4)

⁴¹ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype Jejui 'ga wapyka 'ũina Jarejuwarete 'ga upe ka'aranũũ ryrũ pyri. A'eramũ 'ga ose ma'e 'gã nesaka 'ũina, yrũ pype 'gã nemimonoa nanẽ 'ga esaka nũ. Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ka'aranũũ monou Jarejuwarete 'ga ma'e yrũ pype 'ga upe kwaiwete. ⁴² 'Gã nesepaw ire majawera ãẽ mũ 'ua osou 'og ipe. Nika'arani ãẽ akou. Itywerete ãẽ akou. A'etea ãẽ oka'aranũũ ywope'i omono ipype. Mukũi'ĩ etee ãẽ imonou ipype. Naepyi agawewi ãẽ remimonofera. ⁴³ ãẽ resakawe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Kweramũ kũjãa ãẽ imen manũ ma'efera ãẽ. Nitywa'uweri agawewi ãẽ mama'ea. A'etea ãẽ oka'aranũũ monoupap futat yrũ pype. A'eramũ ãẽ otywe'emamũ futat mama'ea ojeupe imuawamũ. ãẽ remimonofera ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ma'e wapyraap futat Janeruwarete 'ga upe. ⁴⁴ 'Gã kwaiwete agawewi omono 'ga upe. A'etea 'gã kwaiwete wẽjẽmĩ wereko ojeupe nũ. A'ere ãẽ ma'ea nitywi futari. Omonopap futat ãẽ 'ga upe. Naemyreri futari ãẽ upe. Wemi'urama muawa we futat ãẽ omonopap 'ga upe — 'jau Jejui 'ga ãẽ mome'wau 'gã nupe.

13

Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e (Mateu 24.1-28; Luka 21.5-24)

¹ Jarejuwarete 'ga mogytaaw awi ũ'ẽ re Jejui 'ga remimu'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũ'ũ. Sã'ã itauu esagea epy ete ma'ea. Mytuna 'gã ka'aranũũa rerua kwaiwete Jarejuwarete 'ga mogytaawa 'oga muesageawamũ— 'jau 'ga 'ga upe.

² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nomỹi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ — 'jau 'ga 'gã nupe.

³ Anure Jejui 'ga wapyka 'ũina ywytyr apyte'rarimũ, Oriweira 'jawa apyte'rarimũ wemimu'e 'gã netee. Jarejuwarete 'ga mogytaaw are 'gã amã'jãu 'upa. Poje Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga, Andre 'ga, mĩmera 'gã oporonupa 'ga 'eawer are 'ga upe:

⁴ —Maranime sipo aipo 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa monoi etyka? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oreo iapo enune?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁵ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. ⁶ Anure nipo kwaiwete 'gã nuri “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ. Je Janeruwarete 'ga remimurera ako”, 'jau futatee nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. O'meramũ te nipo 'gã 'i. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁷ —Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wyriararete rowajaa, 'ga remiayuwa reewe futat. A'ere kasi aipo renupa pẽpiryyi ne. Nan futat nipo mama'e teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rũi mama'e mateepaawa. Naporomũ etee rũi futat nipo mama'ea reko— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁸ —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. Amunap tesirũmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. Ywya we futat nipo oyyi peu peu peu 'jau. Ty'ara nipo amunawa pype peu peu 'jau. A'eramũ 'gã nipo kwaiwete ty'ara rerekou. Sã'ã kũjã wa'ya ray ypyrauwe wa'ya 'a ja'wyja'wy kwaawa. Ayypeyperauwe 'ã ãẽ i'ara kwaapa. ãẽ wi u'aa ja'wyja'wy taetu 'ã wayreteramũ ãẽ upe. Nan tee futat nipo pẽẽ. Aipo ijeapo resakawe ki je rura pekwaap. “Owaẽm 'ga ruawa upe ra'e”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe.

9 —Pejea'gu ki 'gã nui. Je rura'ne'emauwe nipo 'gã je rerowiaaramũ pẽ nereko tyweretei. Pẽẽ mũ nipo 'gã ipyyka imopimopika ae mopikawa pyu. Judeu 'gã jatykaawa pype miamũ nipo 'gã pẽ mopimopigi. Amumeramũ je ree nipo 'gã pẽ nerawau 'wyriara upe. A'eramũ pẽẽ 'wyriararete upe pejejerooramũ pẽẽ je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee”, 'jau ki pẽẽ 'wyriara 'gã nupe. ¹⁰ Teepaw enune nipo 'gã je mome'ui amunawa moymoyka. Tesirũmera 'gã jeje'ega renuw ire te nipo mama'e atepawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹¹ —Pẽ pyygamũ, 'wyriara 'gã nowase pejejerooramũ kasi pẽpy'a'wyt ne. “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei?” pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga te peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ nerooramũ. A'eramũ pẽẽ 'ga 'ea etee imome'wau 'gã nupe. Napejejea'ar imũ rũi pẽẽ peje'eg 'gã nupe. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage 'eawera etee pẽẽ imome'wau 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹² —Kwaiwete nipo je rerowiare'ema 'gã weki'yra 'gã, wewirera 'gã we 'gã monou ia'wyre'ema 'gã nupe 'gã apisaukaa. 'Ga ruwa 'gã miamũ wa'yra 'gã monou 'gã nupe 'gã apisaukaa. 'Ga ra'yra 'gã nanẽ ujara 'gã imonou 'gã nupe 'gã apisaukaa. ¹³ Je rerowiare'ema 'gã nipo oporomutare'emamũ je rerowiaramũ pẽ nee. A'ere Janeruwarete 'ga je rerowiar awi ipoire'ema 'gã nerooi imogyau ojeypyri nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te Janeruwarete 'ga ijeaporama kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Danieu 'ga upe rakue. “Anure nipo 'ga amũ mama'e tywerete apoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. A'eramũ nipo 'ga amũ anure iapou Danieu 'ga 'eawer imũ etee futat. (A'eramũ je 'ga remikwasiarera ka'arana mogytaaramũ ee pẽneapyo futaa) — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ Judeja ywy pewara ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejejea'iteramũ pejewau pejeka'jama ywytyr ipe. ¹⁵ 'Opewuu apyte'rarimũ ako ma'eramũ pẽẽ pejewawe'em pejesowe'em pejekaraemã pyyke'ema. Pejeka'jamayayau etee futat pejewau. ¹⁶ Ko pewaramũ nanẽ pẽẽ pejejewyre'ema pejejog ipe pejejaity mojopy'rawe'em — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Kũjãmera 'gã nipo ta'yryrũ ma'e 'gã iporiay'i ajemogyau. Ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũi eweguu ma'ea. Ta'yky'ri ma'e nanẽ nujãnarũi nũ. ¹⁸ A'eramũ ki nanuar are pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ee: “Eremurukat kasi 'gã 'ara ro'ysaga rupi oree ne”, 'jau ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe ee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —Aipoa kwara rupi 'gã 'gã nerekou tyweaete. Ywy apo pyyamũ nitywi futari ae rereko tywera aipo 'jawe rakue. Anure nanẽ nipo nitywi futari ae rereko tywera 'jawe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁰ —A'ere Janeruwarete 'ga mama'e tywera 'gã nupe iapoukaru'jau'jaw ire 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ. Kasi a'e pe ywy pewaramũ juejue 'gã papawi ne. A'ere Janeruwarete 'ga pẽẽ mũ mũ'jãu 'gã nui pẽ katu'oka. A'eramũ 'ga wemimũ'ẽmeramũ pẽ nee Janeruwarete 'ga 'gã muojeri 'gã mogyau jui nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²¹ —“Koromũ Kristu 'ga”, pejejeupe 'gã amũ 'eramũ kasi perowiat 'gã ne. “Kwe pe 'ga oi”, 'gã 'eramũ pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejejemogyau. ²² Jejewyt ja'wyja'wyrãmũ nipo kwaiwete 'gã nuri o'meramũ pẽ nupe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Amumera 'gã nipo 'ua 'jau pẽ nupe: “Janeruwarete 'ga je mut. Je 'ga remimureraretea futat”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. Pẽnemiapoe'ema miamũ nipo 'gã iapou pẽ neape je rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ. “Simomoirukat Ku'jywa 'ga remimũ'ẽmera 'gã 'ga rerowiar awi 'jau”, e'i te nipo 'gã pẽ nupe numiamũ. A'eramũ nipo 'gã mama'e apou pẽ neape. Ojerowiarukaawamũ te nipo

'gã iapoi pẽ nupe numiamũ. A'ere kasi a'e are miamũ perowiat 'gã ne.
²³ Perowiar iki aipoa je'eawera. Ijeapoe'emaue je imome'ui pẽ nupe, ee pẽ mueapyoawamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Janereki'yra 'ga ruawam
 (Mateu 24.29-44; Luka 21.25-33)

²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽ nereko tyweawa kwaw ire nipo ywag awi nanẽ mama'e jesaukari pẽ nupe nũ. Kwara nipo owepa. Jaya nanẽ nipo owepa nũ. ²⁵ Jaytataa nipo ototoka ywag awi 'ua. Ywag ipewara nipo oyyita nũ. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —A'ere nipo pẽneki'yramũ je tejua tejewya ywasiga rupi. Tepãjẽ mũ nipo je ruri, tejenyfuga pype futat tejua nũ. ²⁷ A'eramũ nipo je tejeupe oporowyky ma'e ywagipewara 'gã monou tejemiayuwa 'gã majatykaukaa. “Pe'je pejewau amunawa moy-moyka jeremiayuwa 'gã majatykau 'gã nerua jee”, 'jau nipo je 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã awau 'gã nerua jee— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁸ Anure Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau ee:

—Mama'ea je amome'u pẽ nupe pẽ mu'jau tejuawa 'ar are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Sã'ã ae siaka'gywa potyramũ amana jewyra kwaawa. Ipotyrauwe 'ã ae amana jewyra kwaapa. ²⁹ Nan tee futat ki je'eawer imũ mama'e jeapora-muerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyriaramũ akou”, pe'je ki pejejaupe. ³⁰ A'jea futat je 'i. Je'eawer imũ mama'e jeapo resakara 'gã papawe'emaue nipo tejua tejewya nũ. ³¹ Ywaga nipo atEEPawamũ futat. Ywya nanẽ nipo atEEPawamũ futat nũ. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imũ etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Nitywi futari je ruawa kwaapara 'gã amũ. Nepekwaawi futari je ruawa. Ywagipewara 'gã miamũ ikwaape'ema. Je miamũ nanẽ nakwaawi tejuawa 'ara. Jeruwarete 'ga etee te okwaap. ³³ A'eramũ ki pẽẽ je rapesaka pejejemogyau. ³⁴ Sã'ã kũima'e 'ga amũ ooa iataa muku oje'wyr awi. A'eramũ 'ã 'ga oo enunewe 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Aata je tewau. A'eramũ pẽẽ pejeporowykyau je'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. 'Oga raarana 'ga upe 'ga 'jau: “Earũ jeroga ra'ne muku je rekoramũ. Je rura nanẽ ene apesaka nũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ 'ga awau watau muku oje'wyr awi. ³⁵ Nan tee futat pẽẽ je rura rapesakaramũ pejejemogyau. Nepekwaawi je ruawa. A'eramũ ki pẽẽ pejeporowykyau pejejeupe je'eawer imũ, je rura rapesaka pejejemogyau. Meewei 'ur ire ako re nipo wata ma'e 'ga 'ua ypyaje owaẽma. Maranamũ kwara ajerewamũ, maranamũ ai'iwe. Nokwaawi 'gã 'ga ruawa. ³⁶ A'eramũ nipo 'oga jara 'ga 'ua erujewi ojeupe oporowyky ma'e 'gã nupe. Opak sipo 'gã ajemogyau 'ga rapesaka? ³⁷ Aipo are je 'i pẽ nupe: Je rura ki peapesak pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

14

Jejui 'ga ree ifuewet ma'e
 (Mateu 26.1-5; Luka 22.1-2; Juã 11.45-53)

¹ Egitu ywy awi judeu ypyfera 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka upe iwaẽm ja'wyja'wyraruwe mainana 'wyriara 'gã ajatykau Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã nee.

—Maran te jane Jejui 'ga pyygi 'ga jukau?— 'jau 'gã ajaupe. —Jemime sipyyk 'ga 'jau. ² Jerusareg ipewara 'gã iporomotat 'ga ree. A'eramũ jane

'gã nowase jarekowe'em 'ga ree maraka apoaw ipe. Kasi a'e pe jane 'ga remiayuwa 'gã mamara'nei ne— 'jau 'gã ajaupe.

Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet
(Mateu 26.6-13; Juã 12.1-8)

³ Petani pe Jejui 'ga akou, Simão 'ga rog ipe, ipito'om ma'efera 'ga 'wyr ipe. 'Gã jemi'waa 'gã nuwamũ kũjã ãẽ mũ 'ua ojanya kasiga ryrũ rerua opo pe. Itasiga apopyrera aipo yrũnamũ, aripasi 'jawa apopyrera poromũ. A'eramũ ãẽ yrũ mopena, jany kasiga reko'woka Jejui 'ga akag are. “Naritu” 'jau 'gã aipoa jany kasiga upe. Epy ete aipoa jany kasiga. ⁴ A'eramũ wapyk ma'e 'gã amũ amara'neramũ jany kasiga ãẽ eko'wog are.

—Ma'eramũ sipo ãẽ imomy ekoetei 'wei? ⁵ Epy te 'ã 'aga jany kasiga a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. —A'eramũ amunipo 'ã ãẽ ime'ega ka'aranũũ are janee. Tresẽtu ka'aranũũa 'ut ee. A'eramũ amunipo 'ã ãẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe 'jau kũi— 'jau 'gã ajaupe, kũjã ãẽ ago'wau.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Tene ãẽ iapoi. Ma'eramũ pejemara'neramũ ãẽ ree 'ũ? Mama'e esagea te ãẽ wapojee. ⁷ Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ pẽẽ anure mama'e monou 'gã nupe pejememifutar imũ. A'ere je te ajee nako fukui pẽ pype. ⁸ Je tymaw ipe je ree eko'wogipyrama futat jany kasiga numiamũ. A'ere ãẽ 'awauwe eko'wogi je ree, je manũe'emauwe. Tene ãẽ iapoijee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹ —A'jea futat je 'i. Anure nipo 'gã je mome'ui kwe pewara 'gã nupe. Amunap tesirũmera moyka nipo 'gã awau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Je mome'uramũ nipo 'gã ãẽ remiapofera nanẽ imome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ nipo 'gã anure najuejue etee futat wea'aramũ ãẽ remiapofer are — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mainana 'wyrriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet
(Mateu 26.14-16; Luka 22.3-6)

¹⁰ A'ere Jejui 'ga remimu'e 'ga amũ awau oporogytau mainana 'wyrriara 'gã nupe. Judas Iskariote 'ga futat poromũ oo oporogytau 'gã nupe:

—Jejui 'ga je apyygukat pẽ nupe. Je apoat pẽẽ 'ga ppyka pẽ pyri— 'jau Judas Iskariote 'ga awau 'gã nupe.

¹¹ Ojeupe 'ga 'eramũ mainana 'wyrriara 'gã aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ka'aranũũa nipo ore oromono ene upe 'ga ppyga repyramũ— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Judas 'ga wea'aramũ akou ee. “Ojetee 'ga rekoramũ tomono 'ga 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Ae a'wyre'ema 'gã nupe

'ga monoara 'ga
(Mateu 26.17-25; Luka 22.7-13, 21-23; Juã 13.21-30)

¹² Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. Karupa'mĩ jukaawa 'ara upe 'gã owaẽma. A'eramũ 'ga remimu'e 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ape te jane jemi'wari, karupa'mĩ ro'o reyri jarejee?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹³ A'eramũ Jejui 'ga mukũja 'gã monou amunawarete pe.

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe. Peu nipo 'y ryrũ rerekwara 'ga peekoat. A'eramũ pẽẽ pejewau 'ga rewiri. ¹⁴ 'Og ipe 'ga seramũ pejeporogytau 'oga jara 'ga upe:

—Jarejara 'ga ore mut imome'waukaa enee: “ ‘Ma'ape te je karupa'mĩ eyra 'ui tejemimu'e 'gã netee?’ e'i 'ga. ‘Ma'ape te ore kumi apoi? Ma'ape te je tejemimu'e 'gã nerojemi'wari' e'i 'ga enee kũĩ”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁵—Aipo ojeupe pẽẽ 'e re 'ga tepẽ neroo ywatewara imy'jawa pype 'jau. Ityp futat aejemi'waawa peu. Ae renawa nanẽ otywamũ futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejejeupe 'ga esaukar ire peu futat iapou ewara reewe jarejeupe — 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ mukũja 'gã awau amunawarete pe. A'eramũ 'gã mama'e resaka ojeupe Jejui 'ga 'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'gã kumi apou maraka are.

¹⁷ Kaaruwamũ Jejui 'ga awau ojemi'waa wemimu'e 'gã netee.

¹⁸ Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pẽẽ mũ je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'gã nupe je jukaukaa— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ Aipo renupawe 'ga remimu'e 'gã u'arasigamũ ojeupe 'ga 'eawer are. A'eramũ 'gã oporonupa majepeinume ee 'ga upe:

—Je upe te ere poromũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

Majepeinumenumu 'gã oporonupa ee 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je pyri ojemi'wat ma'eramũ futat pẽẽ mũ nipo je monoi 'gã nupe — 'jau 'ga 'gã nupe. ²¹—Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe rakue, jemanũ are rakue. Pẽneki'yra agawewi je 'ã. A'etea je ree iporomutare'ema 'gã je jukaukat 'gã nemikwasiarer imũ etee futat. A'ere 'gã nupe je monoara 'ga tywereteramũ te akou. Iporiay'i 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga 'ga rereko tyweretei. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'ga jeuwi rakue 'ja— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mani'oko'o'ia y'way reewe 'gã nupe imonoawet

(Mateu 26.26-30; Luka 22.14-23; 1 Korĩtu 11.23-25)

²² Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga mani'oko'o'i pyyka. A'ere 'ga eramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mani'oko'o'ia eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga mani'oko'o'i mowoka imonou 'gã nupe.

—Mani'oko'o'ia pepyyk i'wau. Koromũ jero'oa— 'jau 'ga 'gã nupe.

²³ A'ere 'ga y'way ryrũ pyyka nũ, eramã'jãu ywau nũ. A'eramũ futat 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ:

—Au'jete y'waya eremut oree, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'ere 'ga imonou 'gã nupe. A'erauwe 'gã itykua pãwẽ pãwẽ. ²⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Koa y'waya jerya futat. A'ere'ere'i nipo 'gã amũ jejukai jery reko'woka. Aipoa jery jeko'woga pẽtywera omepy. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pẽ katu'ogi kwaiwete. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat 'ga je'eg ymanera numiamũ. A'ere 'awamũ 'ga je'eg yauramũ. 'Awamũ jery tee pẽ pirei pẽtywera awi. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui je rerowiamũ. Poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nomojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁵—A'jea futat je 'i. Je natykuru'jawi futari 'aga y'waya pẽ pyri. Anure tãmẽjẽ te nipo je itykuri pẽ pyri, Tejuwarete 'ga pyri pẽ neroo re tãmẽjẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ Oporogytapaw ire 'gã amaraka'aga Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Amaraka'ag ire 'gã awau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Mateu 26.31-35; Luka 22.31-34; Juã 13.36-38)

²⁷ Awaw ipe Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—'Awamũ futat nipo pekwasio je wi je reja je mu'ama ojetee'i— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue: “Tajuka karupa'mĩ are omaenun ma'e 'ga 'jau kwy. A'eramũ 'ga reymawera 'gã awau okwasi'wau kwe pe 'jau kwy”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee futat nipo pekwasio pejewau je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁸ —A'ere je temanũ re je ferawi nũ. Teferaw ire nipo je oi Garireja ywy pe pẽ nenune— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—'Me te pa 'ga poromũ 'jau nũ. Je naejara'uweri futari ene imogou ojetee'i kũi. 'Gã te nipo opyamũ ene wi ene reja ojetee'i kũi. A'ere je naejara'uweri ene kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁰ —A'jea futat sipo ere— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Je te a'jea futat a'e enee nũ'ũ: 'Awa ypytuna rupi nipo je kwakuw ape muapyapyt katu 'gã nupe. “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene mukũi wyrasokwẽ je'egauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³¹ A'ere Pedro 'ga fuakaramũ 'ga upe:

—Naani futari nũ'ũ. Aipo na'ea'uweri futari je. “Nakwaawi je 'ga”, na'ea'uweri je. “Tene 'gã je jukai futari 'ga reewe futat”, a'e ete nipo je. Nakwakuwa'uweri futari je ene— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

'Ga remimu'e 'gã nanẽ Pedro 'ga 'eawer imũ etee futat 'jau 'ga upe nũ.

*'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet
(Mateu 26.36-46; Luka 22.39-46)*

³² Jejui 'ga awau owaẽma Getsemani 'jaw ipe, wemimu'e 'gã netee. A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au ete pejup ra'ne. Iruupeu'i je oi teporogytau Tejuwarete 'ga upe ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'ga muapyra 'gã etee erawau ojeupi. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã 'ga erawau ojeupi. 'Ga 'arasiga 'ga mopy'aywyrafenayau 'ga mogou. ³⁴ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je'arasiga nipo 'ã je juka. Peser awi etee. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe je pyri— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵⁻³⁶ A'eramũ 'ga ojepe'au'i 'gã nui. Awau peu'i wenupy'ãu wapyka weakwara rerawau enũina ywy are futat erujaa oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Wyria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ rũi te ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

³⁷ Oporogytapaw ire 'ga afu'ama awau ojewya muapyra 'gã nupe nũ. Osea 'gã 'upa. A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Ereset te ejupa? Eje'ega te neremonoi'i Jarejuwarete 'ga upe je pyri? A'e'ja'wiramũ miamũ sipo nereporogytai Jarejuwarete 'ga upe?— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ —Peser awi. Peporogyta Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽ peje-fuakaramũ mama'e tywera apowe'em. Kasi a'e pe nepẽfuakari ne. A'eramũ pẽ mama'e tywera etee iapou 'ga upe ne. Nepẽparuapoweri agawewi nipo mama'e tywer are. A'etea nipo peapo pejeporogytawe'em 'ga upe 'eramũ mama'e tywera etee futat peapo pejekou— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ Aipo 'ga upe 'e re Jejui 'ga awau 'gã nui nũ oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga upe u'eawera 'ga 'jau'japa. ⁴⁰ A'ere 'ga awau ojewya wemimu'e 'gã nupe nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ nũ. Osea 'gã 'upa. Wopeypeyjamũ etee 'gã ajemogyau.

A'eramũ 'gã osea 'upa. Opag ire 'gã oporesagamũ etee 'ga ree. Ojenosõu 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã 'jawe'em 'ga upe.

⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga awau oporogytau'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Uwarete 'ga upe oporogyta re 'ga 'ua nũ. Nãnẽwẽjẽmĩ nũ, 'gã set 'gã nuwamũ nũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Peser ete futat nipo pejejupa nũ ki sa?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Au'je pejeser ire. 'Awamũ futat 'gã pẽneki'yramũ je monoi ae a'wyre'ema 'gã po pe.

⁴² Pe'je iruukwe soo 'gã nekoaa 'jau. Kweramũ ae a'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga ruri— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Luka 22.47-53; Juã 18.3-11)

⁴³ Jejui 'ga porogytapawe'emaue Judas Iskariote 'ga, Jejui 'ga remimu'efera 'ga futat, kwaiwete 'gã nerua erojemorypa Jejui 'ga ree. Mainana 'wyriara 'gã kwaiwete 'gã muri Judas 'ga rupi. Judeu 'gã 'wyria'ri 'gã nanẽ kwaiwete 'gã mua 'ga rupi. Jyua 'gã erua muap. Mĩmera 'gã erua erojemorypa 'ga ree. ⁴⁴ Mainana 'wyriara 'gã nupe oporogytaaw ipe Judas 'ga 'jau 'gã nupe rai'i: “Oo nipo je Jejui 'ga retywape pytea pẽ neape. A'eramũ pẽẽ a'e are 'ga kwaapa 'ga retywape pyteramũ. A'erauwe futar iki pẽẽ pejewau 'ga pyyka 'ga rerawau”, 'jau Jejui 'ga monoara 'ga 'gã nupe rai'i.

⁴⁵ A'eramũ 'ga owaẽma ypy we awau Jejui 'ga rerowyka 'jau 'ga upe:

—'Au te ereko, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'ga retywape pytea.

⁴⁶ A'erauwe Judas 'ga remireroofera 'gã 'ua Jejui 'ga pyyka 'ga pofaa. ⁴⁷ A'ere Jejui 'ga remimu'efera 'ga amũ ogyuu rekyyta kũima'e 'ga amũ ree, 'ga namĩ monoka. Furuk. Mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ yypa. ⁴⁸ A'ere Jejui 'ga 'jau opyykara 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ, muna'ywa 'jawe 'ũ? Ma'eramũ pẽẽ muawa we erua jyuu reewe jepiara rupi 'ũ? ⁴⁹ Pejejepype je rekoramũ miamũ ako naje pyygi pejepe ai'i. Jarejuwarete 'ga mogyytaaw ipe ako je oi ai'iwe, ai'iwe 'jau ai'i. Peu futat ako je reni 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree ai'i. A'ete ako naje pyygi pejepe ai'i. A'ere jemanũawa upe iwaẽmi. A'eramũ Jeruwarete 'ga je pyygukaa rẽwẽjẽmĩ pẽ nupe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari jemanũ are ikue. A'eramũ 'ã pẽẽ iapou 'ga remikwasiarera 'eawer imũ etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁰ A'e renupawe Jejui 'ga remimu'e 'gã okwasi'wau 'ga wi, 'ga rejaa, oka'jama 'gã nui. Okyjau 'gã opyyg awi. A'eramũ 'gã oka'jama 'gã nui.

⁵¹ Kunumĩũũ 'ga amũ 'ua Jejui 'ga rewiri. Taity fuku pyu etee 'ga ojeuwana akou. ⁵² 'Ga amũ 'ga pyyka numiamũ. A'ere 'ga raity etee ipyygi. Waity pyygamũ 'ga opoia etee jui. A'eramũ 'ga awau ujãna taitye'eme.

Anasi 'ga rog ipe 'ga rerooawet

(Mateu 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Juã 18.13-14, 19-24)

⁵³ A'ere Jejui 'ga pyykara 'gã 'ga rerawau mainana 'wyriararete 'ga rog ipe, Kaifasi 'ga rog ipe. Peu futat judeu 'gã 'wyria'ri 'gã ajatykau mainana 'wyriara 'gã nee. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nanẽ ajatykau 'gã nee nũ.

⁵⁴ Pedro 'ga awau 'gã newiri. A'ere 'ga nuerowygi Jejui 'ga. Mukuu etee futat 'ga akou 'ga wi. Awau 'ga owaẽma mainana 'wyriararete 'ga roga upe. A'ere Pedro 'ga nooi osou. Ukupepe etee futat 'ga awau akou 'oga osoma pype ojepe'jau mainana 'ga remiayuwa 'gã pyri.

⁵⁵ Ojeupe 'gã Jejuí 'ga reruramũ mainana 'wyriara 'gã oje'ẽma'e 'gã netee 'ga remiapo tywera mome'waramũ rekaa.

—Awỹja te 'ga remiapo tywera wesak rai'i? Ma'ja ajee 'ga wapo ajukaawamũ rai'i?— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere nitywi 'ga amũ. ⁵⁶ Kwaiwete 'gã 'ua o'meramũ Jejuí 'ga ree. A'ere 'gã naju'jaju'jawe rũi imome'ui 'gã nupe.

⁵⁷⁻⁵⁸ Poje 'gã amũ 'ua o'meramũ 'gã nupe:

—Ore aruenup 'ga je'ega ai'i. “Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. 'Awa 'ga mogytaawa kũima'e 'gã nemiapofera tee. A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi ajepeja 'ga mogytaawa mowya nũ. Aipo 'ga mogytaawa nakũima'e 'gã nemiapofera rũi”, 'jau 'ga oreremianuwamũ ai'i— 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

⁵⁹ A'ere aipo 'gã nanẽ naju'jawe rũi imome'ui 'gã nupe.

⁶⁰ A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga afu'ama 'jau Jejuí 'ga upe:

—Ma'ja ere te 'gã nupe? Nereje'egi te 'ã 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ a'i kũi?— 'jau 'ga oporonupa ee 'ga upe.

⁶¹ A'ere Jejuí 'ga pigi etee u'ama. A'eramũ mainana 'wyriararete 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remimurera te ene? 'Ga ra'yra te ene?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶² A'eramũ Jejuí 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat ere poromũ. Je te 'ã pẽneki'yraretea. Anure nipo je apygi Pãjẽrete 'ga yse katy, 'ga jakwatawa katy. Peu je renamũ nipo pẽnẽ je resaka. Anure nipo je ruri tejewya ywag awi ywasiga rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

⁶³ A'erauwe mainana 'wyriararete 'ga amara'neramũ. 'Ga mara'nea 'ga rerekou 'ga raity monorogukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat 'ga Jarejuwarete 'ga kurawi akou ra'e— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat 'awamũ sienup 'ga kurawa jarejowase— 'jau 'ga 'gã nupe. —Na'gã amũ rũi 'ã omome'u janee. ⁶⁴ Ma'ja pe'je ajee 'ga upe 'awamũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Sjukaukat futat jane 'ga. Jarejuwarete 'ga te 'ã 'ga akurap.

⁶⁵ A'eramũ 'gã amũ onymuna 'ga ree. A'eramũ 'gã 'ga reakwapiiaa taity pyu, opo afuapyka erofaa 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Awỹja te ene nupã?— 'jau 'gã 'ga upe. —Ene 'ã i'akwaawete ma'ea. A'eramũ ene enupãara 'ga mome'wau oree— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe jefaruu 'gã nanẽ 'ga pyyka opo rerofaa 'ga ree nũ.

Pedro 'ga Jejuí 'ga kwakupa

(Mateu 26.69-75; Luka 22.56-62; Juã 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ A'e pe Pedro 'ga 'ũina ukupepe. Poje mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa ẽẽ mũ 'ua 'ga pyri. ⁶⁷ Tata are 'ga jepe'eramũ ẽẽ 'ga resaka 'jau 'ga upe:

—Jejuí kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã, Nasare pe waranup ma'efera kĩa rewiri ako ma'eferamũ ene, 'jau je rã— 'jau ẽẽ 'ga upe.

⁶⁸ A'eramũ 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Tee. Naani nũ ã. Nakwaawi je 'ga nũ ã. A'eramũ awỹja upe ene 'jau ekou ã— 'jau futatee 'ga ẽẽ upe.

A'erauwe 'ga afu'ama awau 'oga osoma pyri. A'erauwe wyrasokwẽa oje'ega. ⁶⁹ Peu oporowyky ma'e ẽẽ mũ 'ga resaka nũ. A'eramũ ẽẽ 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Koromũ futat Jejuí kĩa rewiri ako ma'efera kĩa mũ— 'jau ẽẽ 'gã nupe.

⁷⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'ga kwakupa nũ. A'ere'ere'i peu u'am ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe nũ:

—A'jea futat ēē 'i enee. Garireja ywy pewaramū futat ene, 'ga 'jawe futat ene ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

⁷¹ A'eramū Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Nakwaawi je 'ga, a'e je akiko. Jarejuwarete 'ga remianuwamū te 'ā je 'eu'jawi. Nakwaawi je 'ga, 'jau. Te'me re je Jarejuwarete 'ga tejereko tywera futari— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁷² A'e pype wyrasokwē oje'ega nū. A'erauwe Pedro 'ga wea'aramū Jejui 'ga 'eawer are. “Wyrasokwē je'egu'jaw enunewe nipo ereu'jau'jap, nakwaawi je 'ga, 'jau 'gā nupe” 'eawer are Pedro 'ga wea'aramū. A'eramū 'ga aipo u'eawera rerojenosōu. A'eramū 'ga awau ujāna Jejui 'ga kwakupawera renosōu. A'eramū futat 'ga u'arasigamū wea'aramū ee. A'eramū 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

15

Piratu 'ga upe 'ga reroawet

(Mateu 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Juā 18.28-38)

¹ Ai'iwetetewe mainana 'wyrriara 'gā ajatykau judeu 'gā 'wyrriari 'gā nee, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gā neewe. Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'gā nanē ajatykau 'gā nee nū. A'eramū 'gā oje'ega ajaupe:

—“Je te 'ā Jarejuwarete 'ga ra'yraretea”, e'i ako Jejui 'ga janee ko. A'eramū jane 'ga jukaukaa 'gā nupe— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā 'ga pofaa itaju pyu, 'ga rerawau Piratu 'ga upe. ² A'eramū Piratu 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—A'jea te ene 'wyrriaramū judeu 'gā nupe?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat ere poromū— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³ A'eramū taetu mainana 'wyrriara 'gā 'ga je'ēwu'jau'jaga etee futat.

⁴ A'eramū Piratu 'ga 'jau 'ga upe nū:

—Nereenuwi te 'gā je'ega? Nerewawagi te 'ā aipo 'e are a'i kūi?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁵ A'ere Jejui 'ga noje'egi futari 'gā nupe. O'meramū te 'gā 'i. A'eramū Jejui 'ga oje'ege'ema 'gā nupe. A'eramū Piratu 'ga oporesagamū etee 'ga ree. “Ma'eramū sipo 'ga noje'egi?” 'jau 'ga ojeupe.

'Gā nupe 'ga monoawet

(Mateu 27.15-26; Luka 23.13-25; Juā 18.39–19.16)

⁶ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyrera 'ga amū muēma judeu 'gā nupe jepi, 'gā nemienūiwera 'ga 'ga imuēma 'gā nupe jepi. ⁷ Jejui 'ga ppykawa rupi Parapasi 'ga 'ūina moromunepawa pype. Parapasi 'ga futat amunaw ipewara 'gā mamara'neukaa 'wyrriara 'ga ree. Opytuna 'gā netee 'ga 'gā mamara'neukaa 'wyrriara 'ga ree rakue. Oporojuka ma'efera 'gā wejue nū. A'eramū 'gā 'gā monou 'gā munepa 'gā mu'ama rakue. ⁸ A'eramū mytuna 'gā 'ua 'jau Piratu 'ga upe:

—Ejemiapou moromunepawa pypewara 'ga amū emuēmukat oree— 'jau 'gā 'ga upe.

⁹ A'eramū Piratu 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pefutat te judeuramū peje'wyrriararete 'ga je imuēma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁰ Piratu 'ga mainana 'wyrriara 'gā kwaapa futat. “Werekoay pa mainana 'wyrriara 'gā Jejui 'ga. A'eramū pa 'gā 'ga rerua jee ra'e”, 'jau Piratu 'ga ojeupe. “A'ere mytuna 'gā poromutaramū 'ga ree. A'eramū nipo 'gā 'jau, Jejui 'ga emut

oree, 'jau nipo 'gã jee", 'jau Piratu 'ga ojeupe. ¹¹ A'ere mainana 'wyrriara 'gã afuakaramũ 'ga ree.

—Parapasi 'ga ki emuẽm imua oree, sa'e 'ga upe 'jau. Jejui 'ga kasi eremuẽm oree ne, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã mytuna 'gã nupe.

'Ga rerure'emauwe 'gã mogyau 'gã mu'akwaapa. A'eramũ 'gã afuakaramũ 'ga ree.

A'eramũ Piratu 'ga oporonupa ee 'gã nupe:

—Pefutat te judeuramũ peje'wyrriararete 'ga je imuẽma pejejeupe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã 'i etee 'ga upe:

—Naani. Parapasi 'ga te ki emuẽm imua oree— 'jau 'gã 'ga upe.

¹² A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi, “judeuramũ pẽẽ 'wyrriararete 'ga” 'jawa 'ga rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³—Emu'amukat 'ga 'ypeywar are 'ga pokutuka 'ga jukaawamũ futat— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

A'eramũ 'ga:

¹⁴—Ma'ja te 'ga wapo ajukaawamũ pẽ nupe rai'i, a'e te je a'i kũi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai etee ajemogyau:

—Emu'amukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gã nupe — 'jau 'gã wo-jere'emamũ futat wafukaita 'ga upe.

¹⁵ Piratu 'ga oporomaku'iweramũ mytuna 'gã nee. A'eramũ 'ga Parapasi 'ga muẽmukaa moromunepaw awi 'ga monou 'gã nupe. Jejui 'ga jẽmĩ 'ga imopigukaa jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mopika 'ga a'gwawe'em futat. Pẽporia kasi 'ga nupãu ne. 'Ga mopig ire pẽẽ 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are. A'eramũ 'ga peu etee futat amanũmũ u'ama— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jefaruu 'gã Jejui 'ga rerekoemãawet
(Mateu 27.27-31; Juã 19.2-3)

¹⁶ 'Ga mopig ire jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ga rerosou Piratu 'ga rog ipe. A'ere 'gã opytuna 'gã majatykau 'ga ree. ¹⁷ A'ere 'gã 'wyrriara raity piraga munepa 'ga wi. A'ere 'gã juapekagũũ muapỹina 'ga akagyrũnamũ iapou 'ga upe. A'eramũ 'gã imonou imunepa 'ga akaga pype. ¹⁸ A'ere 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã judeu 'gã 'wyrriararetea 'gã nupe ra'e jepi. 'Awamũ ereko 'wyrriarareteramũ nakwaparimũ rũi futat 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe 'ga rerekoemãu erekou.

¹⁹ A'e pype 'gã 'ga akaga nupãu ywyrã'i'i pyu. Onymuna 'gã 'ga ree. A'ere 'gã wapyka wenupy'ãu 'ga rowase, 'ga muorypa 'me. A'ere 'gã 'jau ajaupe:

—Pemã'ẽ judeu 'gã 'wyrriararete 'ga ree ki sa— 'jau 'gã ajaupe. —'Wyrriara raity piraga 'ga wereko imunepa 'awamũ. 'Wyrriara akagyrũa nanẽ 'ga wereko nũ. 'Wyrriararete pype tãmẽjẽ 'ga 'ari ra'e— 'jau 'gã ajaupe 'ga rerekoemãu. 'Ga jaita nanẽ 'gã nũ.

²⁰ 'Ga rerekoemã re 'gã taity piraga mosoka 'ga wi nũ. 'Ga raity munepa 'ga wi nũ. A'ere 'gã 'ga rerawau 'ga jukaaw ipe.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet
(Mateu 27.32-44; Luka 23.26-43; Juã 19.17-27)

²¹ 'Ga jukaawa piara rupi 'gã Simão 'ga rowosõu. Jũ awi 'ga 'ua akou awau amunawarete pe. Sirene ywy pewara 'ga poromũ Simãoramũ. Mukũi Simão 'ga ra'yra 'gã. Aresãri 'ga, Rufu 'ga. Mĩmera 'gã Simão 'ga ra'yra. Simão 'ga resakawe jefaruu 'gã 'jau 'ga upe:

—'Ypeywara erokwap 'ga upe— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã iupirukaa 'ga upe. ²² A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerawau *Gogata* 'jaw ipe. ('Gã je'eg imũ *Gogata* 'ea Aeakagera 'jawewara 'ea futat poromũ). ²³ 'Ga rerowaem ire 'gã muaga monou y'way pype 'ga upe numiamũ. Mira 'jawa 'gã imonou y'way pype 'ga upe numiamũ.

—Koa etyikut ejayrũ upe— 'jau 'ga 'ga upe numiamũ.

A'ere 'ga notykuri.

²⁴ A'ere 'gã 'ga jywaa pypiraa 'ypeywar are. A'ere 'gã itaju pyu 'ga pokutuka 'ypeywar are. A'ere 'gã 'ga py maju'aa aju'arimũ ikutuka itaju pyu. A'ere 'gã 'ga mafu'ama 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywara reewe futat. 'Ga rekoa futat 'gã imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka. 'Ypeywar are 'ga mu'am ire 'gã 'ga raityfera mojo'oka ajaupe. Ita'i 'jawewara 'gã imomopoa 'upa ywyu 'ga raityfera mojo'okawamũ. Sã'ã ae jugu momora. Nan futat 'gã ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamũ. ²⁵ Kwara awyruu'iramũ etee 'gã 'ga mu'ama 'ypeywar are. ²⁶ A'ere 'gã 'yjepa'nĩ are ikwasiaripyrera monou inuga ikutuka 'yw are 'ga apyte'rarimũ. “Koromũ futat judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'gã amũ ikwasiaa 'yjepa'nĩ are rai'i. A'eramũ 'gã imonou inuga 'yw are 'ga apyte'rarimũ. A'eramũ 'ga resakara 'gã 'ga jukaawera kwaapa.

²⁷ 'Ga reewe 'gã mukũja 'gã muna'ywa 'gã imonou imu'ama 'ypeywara mũ ree. Muna'ywa põ'õ me 'gã Jejui 'ga mu'ama. ²⁸ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee rakue: “Mama'e tywera apoara pyri 'ga 'ami”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. A'eramũ 'gã 'ga monou imu'ama muna'ywa põ'õ me, Janeruwarete 'ga je'egawer imũ etee futat.

²⁹ 'Gã pyu okwap ma'e 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa nanẽ nũ.

—“Anure nipo je Jarejuwarete 'ga mogytaawa retygi. A'ere nipo je imuapya 'ara rupi imowyri nũ”, ere 'ã rai'i. ³⁰ A'eramũ ene ejua ejypa 'ypeywar awi— 'jau 'ga pyu okwap ma'e 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu.

³¹ Mainana 'wyriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã. Mĩmera 'gã nanẽ 'ga rerekoemãu 'upa nũ:

—Opoat 'ga 'gã jepi. A'ere 'ga najepoara'uweri futari. ³² Israeu juapyr-eramũ jane'wyriararetea e'i na a'e 'ga re'ã. Siesag iki ajee 'ga rura 'ga jywa 'wei. 'Ga jyp 'ga ruramũ sirowiat 'ga 'jau 'wei— 'jau 'gã ajaupe.

'Ga pyri imu'amipyrera 'gã, muna'ywa 'gã amũ nanẽ 'ga kurapa nũ.

Jejui 'ga manũawet

(Mateu 27.45-56; Luka 23.44-49; Juã 19.28-30)

³³ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat opyytunaiwamũ. Kwara ajerewamũ tãmẽjẽ awau weny jesagamũ nũ. ³⁴ Kwara renye'emaue Jejui 'ga wafukaita oje'eg imũ futat.

—*Eli eli lama sabactani*— 'jau 'ga oje'eg imũ.

Oje'eg imũ 'ga 'eawera: “Kiapi'ni, Kiapi'ni. Ma'eramũ te erepoit je wi?” 'ga 'ea futat poromũ 'ga afukaja.

³⁵ Aipo 'ga 'e renupara 'gã amũ 'jau:

—Eiasi 'ga 'ga wenũi!— 'jau 'gã ajaupe.

³⁶ 'Ga pyriwara 'ga amũ ujãna amynejuranũ pyyka imonou imunepa y'waynana pype. A'ere 'ga imonou iupia 'ywa rapefã are imonou Jejui 'ga upe 'ga remipyteramũ. A'ere 'ga 'i etee esakara 'gã nupe:

—Tene jane 'ga resagi ra'ne. Siesak Eiasi 'ga rura 'ga mosoga 'ypeywar awi ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ A'ere Jejui 'ga wafukaita amanũmũ.

³⁸ A'eramũ futat Janeruwarete 'ga mogytaawa my'jawa rowopypea taity otoroka opojo'ogamũ imytera rupi. Ywate awi we futat 'ua opojo'ogamũ ywyu. ³⁹ 'Ga manũnamũ jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga 'ga manũ resaka. 'Ypeywaraw rowase 'ga u'ama Jejuu 'ga afukajamũ. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe:

—A'jea futat pa 'ga Ku'jywa 'ga ra'yra futat ra'e!— 'jau 'ga u'ama.

⁴⁰ Kũjãmera 'gã amũ 'upa muku'i 'ga manũ resaka nũ. Ëẽ mũ rera Mari Matarena, ajepeja ãẽ rera Sarume, ajepeja ãẽ rera Mari. Poromũ Mari ãẽ ra'yra 'gã Jose 'ga, Tiago 'ga. Aipoa Tiago 'ga kunumĩũũa. Mĩmera 'gã 'ga manũ resaka amumera 'gã netee. ⁴¹ Poromũ kũjãmera 'gã Jejuu 'ga rewiri ako ma'efera 'gã futat poromũ. Garireja ywy pype 'ga rekoramũ 'gã awau watau 'ga rupi, 'ga poaa mama'e apo are rakue. Amumera kũjãmera 'gã 'upa 'ga manũ resaka. Aipo 'gã nanẽ 'ua 'ga rupi Garireja ywy awi Jerusareg ipe 'ga oramũ rai'i nũ.

Ita kwara pype Jejuu 'ga monoawet

(Mateu 27.57-61; Luka 23.50-56; Juã 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Kaaruwamũ Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau oporogytawu Piratu 'ga upe. Opytuna 'gã nupe oje'ẽma'e 'ga poromũ. A'ere 'ga Jejuu 'ga rerowiari. “Anure nipo Jejuu 'ga 'ũina 'wyriaramũ janee”, 'jau 'ga ojeupe. Morowykye'ema piara rupi 'gã Jejuu 'ga jukaukaa ra'e. A'eramũ Jose 'ga awau “Jejuu 'ga reumera emut jee”, 'jau Piratu 'ga upe:

—Amanũ Jejuu 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga Piratu 'ga upe.

Morowykye'ema rupi judeu 'gã nojotymi rakue. “Morowykye'ema piara rupi futat sitym 'ga 'jau”, 'jau Jose 'ga ojeupe etee futat. A'eramũ 'ga Piratu 'ga pojeupe'ema futat awau Jejuu 'ga reumera renũina 'ga upe.

⁴⁴—Amanũ te 'ga ra'e?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

—Amanũ ako 'ga ko nũ'ũ— 'jau 'ga 'ga upe.

—Kuu. Kamẽsĩete nipo 'ga manũ ra'e— 'jau Piratu 'ga oporesagamũ 'ga ree. A'erauwe 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga upe:

—Maranime te 'ga manũ ra'e?— 'jau 'ga imome'waukaa 'ga upe.

⁴⁵—Kwara jerewamũ ako 'ga manũ ko— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga 'e re 'ga 'jau Jose 'ga upe:

—Ere 'ga rerawau inuga ita kwara pype— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁶ A'erauwe Jose 'ga awau taity fuku mua Jejuu 'ga reumera auwanawamũ. Linu 'jawa apopyrera 'ga imua. A'eramũ 'ga Jejuu 'ga reumera mosoka imua 'ypeywar awi 'ga reumera auwana aipoa taity pyu. A'ere 'ga 'ga reumera monou inuga ita kwara pype. A'ere 'ga itapewuu mojerewa imonou imyina ita kwara rawopytymawamũ. ⁴⁷ Kũjãmera 'gã amũ awau 'ga imono resaka. Mari Matarena ãẽ, Mari ãẽ. Aipoa Mari ãẽ Jose 'ga ya. Mĩmera 'gã Jejuu 'ga reumera rupawa resaka.

16

Jejuu 'ga ferapawet

(Mateu 28.1-8; Luka 24.1-12; Juã 20.1-10)

¹⁻² Ikoai'i, ku'emaiw are, kũjãmera 'gã jany kasiga mua erawau Jejuu 'ga reumer are eko'wogipyramũ. Mari Matarena ãẽ, Sarume ãẽ, Mari ãẽ. Poromũ Tiago 'ga y ãẽ. Mĩmera 'gã jany kasiga amut erawau. Ku'emaiw are 'gã erawau Jejuu 'ga rupaw ipe. ³ Awau 'gã 'jau:

—Awyja sipo itaa ope'a juu janee?— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ Tuwiiu wejue itauua. A'eramũ 'gã poromũ 'jau ajaupe. Awau 'gã owaẽma ja'wyja'wy jupe itauu resaka, ita kwara rawopytymawera resaka.

—Tÿÿ. Ojepe'a jui ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁵ A'erauwe kÿjãmera 'gã awau osou ita kwara pype. Peu 'gã ywagipewara 'ga resaka kunumÿÿ 'jawe. 'Ga raitya waparasiãamÿ. Jejui 'ga rupawera jakwatawa katy 'ga wapyka. 'Ga resakawe kÿjãmera 'gã okyjau 'ga wi.

⁶ A'eramÿ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi je wi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga resaka te 'ã pejot, Nasare pe waranup ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot, 'ypeywar are amanÿ ma'efera 'ga resaka te 'ã pejot— 'jau ywagipewara 'ga kÿjãmera 'gã nupe. —A'ere 'ga nitywi 'au. Oferap ako 'ga ko. Pe'je pejeju 'ga rupawera resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramÿ 'gã awau esaka. ⁷ A'eramÿ ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jau 'gã nupe nÿ:

—Pe'je pejewau imome'wau Pedro 'ga upe, amumera 'ga remimu'e 'gã nupe we: “Oferap kÿã awau Garireja ywy pe pÿ nenune. Peu te nipo 'ga peesak nÿ, pejejeupe 'ga 'eawer imÿ etee futat nÿ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'erauwe kÿjãmera 'gã awau ujãna ita kwar awi. 'Gã kyjea 'gã nerekou 'gã moyyita. A'eramÿ 'gã ojeupe 'ga 'eawera mome'wawe'em awau 'gã nupe.

Mari Matarena ãã Jejui 'ga resaka
(Mateu 28.9-10; Juã 20.11-18)

⁹ Domingo rupi Jejui 'ga ferawi rakue. Ku'em enune 'ga ferawi rakue. Mari Matarena ãã upe ra'ne 'ga ojesaukaa. ãã pirewara 'ga imoia ãã wi rakue. Sete ãã pirewara pytuna. ¹⁰ Ojeupe 'ga jesaukar ire ãã awau imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe rakue. U'arasigamÿ 'gã ajemogyau ajaa'wau Jejui 'ga ree. A'eramÿ Mari Matarena ãã awau imome'wau 'gã nupe:

—Oferap kÿã ra'e. Ojesaukat kÿã jee ko— 'jau ãã 'gã nupe.

¹¹ A'ere 'gã nuerowiari etee ãã ojeupe 'ga mome'uramÿ.

Mukÿja 'gã Jejui 'ga resaka
(Luka 24.13-35)

¹² A'ere Jejui 'ga ojesaukaa mukÿja werowiaara 'gã nupe. Jÿ me 'ga awau watau akou. Poje Jejui 'ga ojesaukaa 'gã nupe. A'ere 'ga jesowo'gõgi 'gã nupe. A'eramÿ 'gã 'ga kwaape'ema. ¹³ A'ere 'ga 'ga kwaaw ire awau ojewya 'ga mome'wau amumera 'ga remimu'e 'gã nupe. A'ere 'ga remimu'e 'gã nuerowiari etee 'gã 'ea.

Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka
(Mateu 28.16-20; Luka 24.36-49; Juã 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁴ Poje Jejui 'ga ojesaukaa wemimu'e 'gã nupe. 'Gã jemi'waaw ipe 'ga ojesaukaa 'gã nupe. A'eramÿ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramÿ te neperowiari 'gã, “oferap 'ga” pejejeupe 'gã 'eramÿ ra'e 'ÿ? Ma'eramÿ sipo ajee neperowiari je'eawera ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe oje'ega moywrafena 'gã nupe.

¹⁵ A'eramÿ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe najuejue etee futat. Amunawa moymoyka pejewau je mome'wau 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe pejemogyau. ¹⁶ Je rerowiaara 'gã ki pepymÿ 'y pe, otywer awi 'gã paira resaukaawamÿ. A'eramÿ je tejerowiaara 'gã katu'oka. Tejerowiare'ema 'gã nipo je nakatu'ogi. A'eramÿ nipo 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe amanÿ re— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁷ —Tepãjÿa nipo je imonou tejerowiaaramÿ pÿ nupe. A'eramÿ pÿã mama'eukwaawa moia erekwara 'gã nui jerer imÿ. Pejemikwaawe'ema pejeje'ega nipo pÿã iapou. ¹⁸ Moja pyyka miamÿ nepemanÿi. Ae jukaara muaga 'wau miamÿ nanÿ nepÿ jukai. Oje'arimÿ je

rerowiaaramũ pejepo mono re ojero'wu ma'e 'gã ojekatu'oka ajemogyau—
'jau 'ga 'gã nupe.

Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet
(Luka 24.50-53; Atos 1.9-11)

¹⁹ 'Gã nupe oje'ēmaw ire Janeruwarete 'ga Janejararete 'ga, Jejui 'ga monoukaa 'ga mojeupirukaa ywag ipe. Ywag ipe 'ga waēmawe Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe: “Ene 'ã je 'jawe futat. A'eramũ ene eapyka jejakwatawa katy”, 'jau Janeruwarete 'ga Jejui 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga awau wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy. ²⁰ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã awau 'ga mome'wau kwe pe. “Werowiaaramũ Jejui 'ga pētywera moia pē nui, pē katu'oka”, 'jau 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe. Janejararete 'ga 'gã opoat. Aeremiapoe'ema 'ga wapoukat 'gã nupe. A'eramũ 'gã nenupara 'gã 'gã 'eawera rerowiaa. “A'jea futat 'gã 'ea. Sã'ã Ku'jywa 'ga janeremiapoe'ema apoukara 'gã nupe”, 'jau enupara 'gã ajaupe, aipo 'gã 'e rerowiaa.

Luka

Jejui 'ga rekwawera Luka 'ga omome'u ka'aran are inuga janee rakue.

Luka 'ga nuatai futari Jejui 'ga rupi rakue. Najudeu arūi 'ga. A'ere 'ga Jejui 'ga rerowiari. Morofuanugara 'ga. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Luka 'ga upe. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree.

¹⁻⁴ Teofiru. Ene 'ā kūima'eeteetea. A'eramū je ene upe ka'arana kwasiaa inuga. Je Luka. Jejui 'ga ree je ka'arana kwasiari inuga ene upe. A'eramū ene jeremikwasiarera mogytāu. A'eramū ene “Na pa je 'gā a'jea futat imome'ui jee ra'e”, 'jau ene jeremikwasiarera mogytā re.

Ae pype akou 'ā Jejui 'ga awau watau kwe pe akou rakue, mama'eukwaawa pe'au 'gā nui rakue. Ojero'wu ma'e 'gā katu'oka 'ga awau kwe pe akou rakue. 'Gā mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramū 'gā 'awamū kwaiwete 'ga renuparera 'gā 'ga rera mome'wau awau kwe pe ajemogyau 'gā nupe. Amumera 'gā ka'arana kwasiaa 'ga ree, 'ga rekwawer are. A'ere 'gā nomome'upawi 'ga rekwawera rakue.

A'eramū je “amome'upap pa je ikwasiaa inuga ka'aran are 'gā nupe kwy”, 'jau je tejeupe. A'eramū je a'eramū tewau Jejui 'ga resakarera 'gā nupe teporogytau tekou ai'i. Je naesagi futari Jejui 'ga. A'eramū je tewau 'ga resakarera 'gā nupe teporogytau tekou. Namajepei'i 'gā nupe etee rūi futat je porogytai. Kwaiwete je porogytai 'ga resakarera 'gā nupe tewau tekou ai'i. “Pemome'upap pejejemiesagera jee”, 'jau je 'gā nupe tewau tekou ai'i. “Jejui 'ga remiapofera pemome'upap jee”, 'jau je tewau tekou 'gā nupe ai'i.

A'eramū 'gā imome'waupap jee. Wemiesagera 'gā imome'wau jee. A'eramū je 'awamū ka'arana kwasiaa inuga 'gā nemimome'ufer are pē nupe.

A'eramū ene jeremikwasiarera resaka ka'aran are. “A'jea futat 'gā Jejui 'ga mome'ui jee rakue”, tere jeremikwasiarera mogytā re 'jau.

Sakari 'ga upe ywagipewara 'ga 'eawet

⁵ A'ere je Juā Batista 'ga ra'ne imome'ui enee. Juā 'ga rekoramū Erote 'ga reko'i 'wyriaramū judeu 'gā nupe rakue. Juā 'ga ruwa 'ga rera Sakari. Sakari 'ga mainana. Apiasi 'ga remiayuwā 'gā pyri 'ga oporowykyau Jarejuwarete 'ga mogytāawa pype. Mainana 'gā juejue Arāo 'ga juapyrera. Sakari 'ga remireko ēē nanē Arāo 'ga juapyrera ēē nū, Isapeu ēē. ⁶ Ēē mama'e tywera nuapoi futari Jarejuwarete 'ga upe. Sakari 'ga nanē nuapoi futari 'ga upe nū. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gā apyakai. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat 'gā mama'e apou akou namutamutat 'ga upe. ⁷ Isapeu ēē nata'yri futari 'gā nupe. Ēēmena 'ga nanē futat osawa'eramū. Nokoi'i futari 'gā na'yra mū. Namanūi futari 'gā na'yra mū. Ēē ra'yre'em teea futat.

⁸ Jarejuwarete 'ga upe 'ga porowykyaw ipe Sakari 'ga ruramū 'ga pytuna 'gā 'jau 'ga upe:

⁹ —'Awamū ene ekwap esou 'au myter ipewara pype jany kasiga rapyau, Jarejuwarete 'ga muorypawamū— 'jau 'gā 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau osou jany kasiga rerawau iapyau. Awau osou imy'ja'wi pype. ¹⁰ Jany kasiga 'ga upe eroo iapyramū tekotee 'gā 'upa oporogytau ukupepe Jarejuwarete 'ga upe, 'ga ēma poromukuran.

¹¹ Jany kasiga imonygauwe ywagipewara 'ga 'ua ojesaukaa 'ga upe. 'Ua u'ama tata eny pyri. Jany kasiga 'ga iapyramū 'ga 'ua u'ama ojesaukaa 'ga upe. Iapyawa rowajara katy ojesaukaa 'ga upe. ¹² 'Ga resakawe Sakari 'ga okyjau etee 'ga wi.

—Kuu. Ma'ja te 'wei? Ma'ja te koromū 'ut ojesaukaa jee 'wei?— 'jau 'ga okyjau etee futat u'ama ywagipewara 'ga wi, ojeupe 'ga jesaukaramū.

¹³ Ojewi 'ga kyjeramū ywagipewara 'ga oje'ega 'ga upe:

—Erekyje awi. Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup 'ūina— 'jau 'ga 'ga upe ojewi 'ga kyjeramū. —“Kunumīa emut amū jee”, ere ako 'ga upe rakue. A'eramū 'ga 'awamū eneremifutara mua enee— 'jau 'ga 'ga upe. — Anurenure'i nipo eneremireko ēē ra'yramū— 'jau 'ga Sakari 'ga upe. — Eja'yra 'ga 'ar ire ki Juā enug 'ga ree. 'Ga 'aramū nipo eneku'i 'ga ree. ¹⁴ Enepytuna 'gā we futat nipo aku'iramū ene pyri 'ga 'aramū 'ga ree. ¹⁵ Waranuw ire nipo enera'yra 'ga kūima'eeteetea Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe u'ama. —'Ga aranuw ire ene kawīajaiwa rykurukare'ema 'ga upe. Y'way ajaiwaye'ema miamū futat itykurukare'ema 'ga upe. 'Ga 'ar ypyrauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekoi— 'jau 'ga 'ga upe imome'wau.

¹⁶—Waranuw ire nipo enera'yra 'ga awau akou kwe pe oporogytau Israeu juapyrera 'gā nupe. A'eramū nipo 'ga 'gā mojewyrūkaa Jarejuwarete 'ga rerowiara upe nū— 'jau 'ga 'ga ruwa 'ga upe u'ama. ¹⁷—Sā'ā ymā Eliasi 'ga rekoa Jarejuwarete 'ga pājē mū etee mama'e apoa rakue. Nan tee futat nipo enera'yra 'ga rekoi, 'ga 'jawerimū etee futat. Jarejararete 'ga rur enune nipo enera'yra 'ga rekoi 'gā mu'jau. 'Gā na'yra mota'waukaa 'gā nuwa 'gā nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'ere te nipo Janejararete 'ga ruri enera'yra 'ga rewiri. Kwaiwete te 'ā 'gā Janeruwarete 'ga je'ega nuenuwi. A'eramū enera'yra 'ga a'eramū 'ua Janeruwarete 'ga je'ega renuwukaa 'gā nupe. Janejararete 'ga rura futarūkaa 'gā nupe kwaiwete— 'jau ywagipewara 'ga Sakari 'ga upe u'ama imome'wau.

¹⁸ A'ere aipo 'eramū Sakari 'ga nuerowiari 'ga je'ega.

—Ene'me awi jee kūi. Iwāiwī jeremireko ēē nū'ū. Je nanē 'ā tesawa'eramū nū. A'jea futat sipo ēē wāiwī pype ēē ra'yramū?— 'jau 'ga ywagipewara 'ga upe.

¹⁹ A'eramū ywagipewara 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani. Ereapo awi aipoa. Je 'ā Gaprieua futat. Je 'ā Ku'jywa 'ga pyriwara futat. 'Ga te 'ā je mut je moporogytaukaa enee. 'Ga te 'ā moranuw esage werurukat imome'waukaa enee jee. ²⁰ A'ere 'ā 'ga nererowiari etee ejeupe je 'ga mome'uramū. A'eramū nipo 'ga ene je'ēwoka'jama. Ije'ege'ema 'jawe nipo ekou. Enera'yra 'are'emauwe nipo nereje'egi. 'Ga 'ar ire te ereje'eg nū— 'jau ywagipewara 'ga Sakari 'ga upe. —Eja'yra 'aramū te nipo ejeupe jeporogytawera ererowiat. A'eramū te nipo ereje'eg nū— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramū ukupepewara 'gā Sakari 'ga rapesaka 'upa.

—Ma'ja te 'ga wapo 'ūina oporomukuramū 'i?— 'jau 'gā ajaupe 'upa.

²² Ojeupe ywagipewara 'ga porogytapaw ire Sakari 'ga 'ua uēma ukupepewara 'gā nupe. A'ere 'ga noje'egi futari 'ua. Opoa etee futat 'ga imowawaka 'gā nupe. A'eramū ukupepewara 'gā 'jau:

—Ywagipewara 'gā nipo kwe ojesaukaa 'ga upe ra'e. A'eramū 'ga oje'ēka'jamamū ra'e— 'jau 'gā ajaupe.

²³ Oporowykypaw ire Sakari 'ga awau ojewya oje'wyr ipe. ²⁴ Kamēsīete 'ga remireko ēē wa'yramū. A'eramū ēē 'ūina wog ipe etee futat. Watawe'em futat kwe pe awau. Sīku jaya moka'jama 'ūina wog ipe watawe'em. ²⁵ A'eramū ēē 'jau ojeupe etee futat 'ūina: “Janeruwarete kīā esage jee”, 'jau ēē 'ūina. “Teja'yre'ema je anosī jepi. A'ere 'ā je 'awamū jera'yramū. Jemena agawewi je 'ā. A'etea je najera'yri jepi. A'ere 'ā 'awamū jera'yramū. A'eramū je 'awamū tejenosōumap”, 'jau ēē 'ūina ojeupe.

Mari ēē upe ywagipewara 'ga 'eawet

26-27 Isapeu ã ra'yryrũnamũ, Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua Mari ã upe, Nasare pewara ã upe. Gaprieua ywagipewara 'ga rera. Gaprieu 'ga 'ua, Janeruwarete 'ga je'ega rerua Mari ã upe. Nimeni we Mari ã. ãmãrama 'ga Jose 'ga. Jose 'ga Davi 'ga juapyrera. Iypy we 'gã nupe 'wyriarareteramũ 'ũi ma'efera 'ga futat poromũ, Daviramũ.

28 A'eramũ Gaprieu 'ga 'jau Mari ã upe:

—Ere eku'iramũ ekou 'awamũ, kari. Janeruwarete 'ga nipo 'ã ojejuka ene ree 'awamũ i— 'jau 'ga ã upe 'ua.

29 A'ere ã naeapyoi ojeupe 'ga 'e are. “Ma'eramũ kã aipo 'jau jee 'ũ?” 'jau ã ojeupe.

30 A'eramũ 'ga 'jau ã upe:

—Erekyje awi, kari. Janeruwarete 'ga te ene rereko. Iku'i 'ga 'ũina ene ree.

31 Enera'yt nipo ene. Kũima'e 'ga nipo enera'yra 'ga. Jejui 'jau ki ene eja'yra 'ga renũina— 'jau 'ga ã upe. 32-33 —Kũima'eeteete 'ga te nipo. Janeruwarete 'ga te'i pã nupe 'jau: “Koromũ jera'yra 'ga”, te'i pã nupe 'ga resaukaa 'jau— 'jau 'ga ã upe. —'Ga futat nipo anure Janeruwarete 'ga omogo 'wyriarareteramũ pã nupe, judeuramũ pã nupe, Jako 'ga juapyreramũ pã nupe — 'jau 'ga ã upe. —Ymã we te ako Davi 'ga juapyrera 'ga peapesak pejejemogyau ikue. “Maranime gatu nipo Davi 'ga juapyrera 'ga ruri 'wyriarareteramũ akou janee?” pe'je 'ã pejejemogyau jepi. A'ere 'awamũ 'ga ruri pã nupe. Enera'yramũ 'ga 'ga muri pã nupe, pãnemiapesagera 'ga. Namutat 'ga rekoi 'wyriarareteramũ pã nupe. Nipy'ruawi futari 'ga akou. Nateepawa'uweri futari nipo 'ga akou— 'jau 'ga ã upe.

34 A'eramũ Mari ã 'jau 'ga upe:

—Kũjãmukua we te 'ã je ako. Nokoi we te 'ã kũima'ea je ree. Ma'eramũ je kũima'e tejee ekoe'emauwe teja'yr ekoeteramũ nũrã?— 'jau ã 'ga upe.

35 A'eramũ 'ga 'jau ã upe nũ:

—Ku'jywa 'ga 'Agesagea te nipo ene rereko i. 'Ga te kunumã amut enee i. A'eramũ nipo ene eja'yramũ. Ku'jywa 'ga te wa'yra 'ga amut enee. A'eramũ nipo 'ga wesageramũ. Nitywi'i futari 'ga tywera 'ga ree— 'jau 'ga ã upe. 36 —Nenerea'ari nipo epytuna ã ree, Isapeu ã ree? “Ta'yre'ema kynã”, 'jau 'gã 'ã ã upe jepi. A'ere 'awamũ ã ra'yramũ. Ta'yryrũũ ã. Owãiwĩ pype ã ra'yramũ ai'i. 37 Wapo katu katu te 'ã Ku'jywa 'ga mama'ea. A'eramũ 'ga ã mena 'ga ra'yra pygukaa ã upe. Nokoi'i te 'ã Ku'jywa 'ga remiapoe'ema mama'e mũ— 'jau 'ga ã upe.

38 A'eramũ ã 'jau 'ga upe:

—Nai'i. A'jea futat Janeruwarete kã jejararetea futat. Tene kã iapoi jee wemifutar imũ etee futat— 'jau Mari ã ywagipewara 'ga upe.

Aipo 'epaw ire 'ga awau ã wi ywag ipe nũ.

Isapeu ã pyri Mari ã oawet

39-40 A'eramũ Mari ã ikoai'i awau Isapeu ã 'wyr ipe. “Oo pa je kynã resaka tekou kwy”, 'jau ã ojeupe. A'erauwe futat ã okaraemã mogatyrũmũ awau. Isapeu ã Judeja ywy pewara. Ywytyra pyte'rarimũ 'gã 'wyrã ruwi. A'eramũ Mari ã awau pe. Amunaw ipe owaẽmawe Mari ã awawayayau osou Isapeu ã 'wyr ipe.

41 Mari ã resakawe Isapeu ã 'jau ã upe:

—Tereko?

—Je rekoi 'we. Ene pyri je ruri tekou— 'jau Mari ã ã upe.

Mari ã je'ega renupawe Isapeu ã ra'yra 'ga omãina ã reweg ipe. A'erauwe futat Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri osou Isapeu ã pype. ã rerekwaramũ futat 'ua.

⁴² A'eramũ eẽ 'jau Mari eẽ upe:

—Janeruwarete kĩa ojejuka ene ree kyn. Janeruwarete kĩa esage janee. Ma'eramũ 'ã ereko eku'iramũ. Eneku'i 'ã ekou tekotee wã ku'i apyraapa— 'jau Isapeu eẽ Mari eẽ upe. —Enera'yra kĩa ree taetu nipo kĩa jejukai ene ree.

⁴³ Janeruwarete kĩa esage jee. Ene 'ã jejara kĩa ya— 'jau eẽ Mari eẽ upe. —Je te 'ã nakũjãeteete rũi te pẽ nupe. A'etea te 'ã erejot je resaka rai'i— 'jau eẽ Mari eẽ upe. ⁴⁴—Ene te 'ã jarejara kĩa ya. A'eramũ jera'yra kĩa omỹina aku'iramũ jereweg ipe eneje'ega renupawe ko— 'jau eẽ eẽ upe. ⁴⁵—“Tene ki kĩa iapoi jee”, ere 'ã kĩa upe rai'i. “Tene ki kĩa kunumĩ muri jee”, ere 'ã kĩa upe rai'i. A'eramũ taetu kĩa tojejuka ene ree 'jau— 'jau Isapeu eẽ Mari eẽ upe.

⁴⁶ A'eramũ Mari eẽ 'jau:

—Janejara kĩa esage janee, a'e je jepi.

⁴⁷ Janeruwarete kĩa jane katu'okara.

A'eramũ je a'eramũ tekou'iramũ tekou.

⁴⁸⁻⁴⁹ Je 'ã nakũjãeteetea rũi agawewi.

A'etea kĩa 'ã ojejuka je ree je rekoramũ.

Janeruwarete kĩa 'ã pãjẽrete. Kĩa 'ã aeremiapoe'ema wapo jee.

Anure nipo je manũ re je rewiri 'ut ma'e wã 'jau jee:

“Janeruwarete kĩa ojejuka kyn ree”, 'jau nipo wã 'ã jee je manũ re.

Anure taetu nipo wã aipo wã 'i jee.

Janeruwarete kĩa tekatu futat 'ã eteete ma'eramũ akou.

Nokoi futari wã amũ kĩa 'jawe.

Kĩa etee futat Okoeteete ma'eramũ—

'jau Mari eẽ Isapeu eẽ upe 'ũina imome'wau.

⁵⁰—Kĩa 'ã ajemuaẽm ojee iporomutat ma'e wã nee.

Ymã we te 'ã kĩa jemuaẽmi wã nee rakue.

Opoire'ema futat nipo kĩa jane ree ajemuaẽm awi.

Anure taetu nipo kĩa jemuaẽmi wã nee—

'jau eẽ imome'wau eẽ upe.

⁵¹—'Awamũ taetu 'ã kĩa opãjẽ resaukaru'jau'japa wã nupe.

Ojee ojerowiaraip ma'e wã kĩa imomapa nipo.

Wã nemiaporama nipo kĩa imateepapa wã nui—

'jau eẽ 'ũina eẽ upe.

⁵²—'Wyriara wã nipo kĩa imuẽma.

'Wyriare'ema wã etee nipo kĩa imỹina 'wyriara py'rau nũ.

⁵³ Ikaraemãe'ema wã nupe etee nipo kĩa mama'e esage monou nũ—

'jau eẽ imome'wau eẽ upe.

—A'ere nipo kĩa ikaraemã kwai ma'e wã momoirukari wã karaemã awi.

A'eramũ nipo kĩa wã monou kwe pe, wã karaemãe'eme futat.

⁵⁴ Janepy upe kĩa 'jau rakue: “Ajemuaẽm je pẽ nee.

A'eramũ je pẽ poaa mama'e apo are”, 'jau kĩa rakue.

A'eramũ kĩa u'eawer imũ etee mama'e apou wã nupe, wã poaa, Israeu kĩa juapyrera wã poaa.

Wenuparera wã kĩa ipoaa.

Nomoka'jami futari kĩa u'eawera.

⁵⁵ Wea'aramũ etee futat kĩa akou wã nee.

Kĩa 'ã ajemuaẽma janepy wã nee rakue.

Abraão kĩa ree, kĩa juapyrera wã nee nanẽ futat kĩa 'ã ojejukau rakue.

Oje'eg imũ etee futat kĩa 'ã iapoi—

'jau Mari eẽ Isapeu eẽ upe.

⁵⁶ Muapyra jay magwapa Mari eẽ akou peu Isapeu eẽ 'wyr ipe. A'ere eẽ ojewya 'ua oje'wyr ipe nũ.

Juã Batista 'ga 'aawet

⁵⁷ Oje'wyr ipe Mari eẽ o re Isapeu eẽ ra'yra 'ga u'aa eẽ wi. Kũima'e 'ga futat eẽ ra'yra. ⁵⁸⁻⁵⁹ A'eramũ eẽ pytuna 'gã aku'iramũ 'ga ree. Kwaiwete futat 'gã aku'iramũ 'ga ree. Eẽ pyriwara 'gã nanẽ aku'iramũ 'ga ree nũ.

—Janeruwarete kĩa 'ã esage kynu upe. Ajemuaẽm kĩa kynu ree. A'eramũ kĩa kynu mena ra'yra pyygukaa kynu upe— 'jau kũjãmera 'gã.

Kũima'efera 'gã we futat 'jau eẽ upe:

—Esage te 'ã Janeruwarete 'ga 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe eẽ ra'yra 'aramũ.
—Iwãiwĩ agawewi 'ã eẽ. A'etea 'ã eẽ ta'yt owãiwĩ pype— 'jau 'gã eẽ upe eẽ ra'yramũ.

Majepeja etee kunumĩ 'ga morowykye'ema magwapa. A'ere 'gã 'ua 'ga mojewaga resaka. 'Ga mojewaga resaka 'ut ma'e 'gã 'jau ajaupe:

—'Ga ruwa 'ga rera etee futat sinug 'ga ree kũi, Sakari kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁰ A'ere 'ga y eẽ:

—Naani. Nafutari je. Juã te je afutat kĩa reramũ— 'jau eẽ 'gã nupe. —Juã te je anug kĩa ree— 'jau etee eẽ 'gã nupe.

⁶¹ Aipo 'ga y eẽ 'eramũ 'gã 'jau eẽ upe:

—Ma'eramũ a'i i? Nitywi te 'ã enepytuna Juã pyu era a'i i— 'jau 'gã eẽ upe.
—Ma'eramũ ene inuga ekoete 'ga ree a'i i?— 'jau 'gã eẽ upe.

'Ga ruwa 'ga peu futat 'ũina. A'ere 'ga noje'egi 'ũina. Ije'ẽka'jam 'ga.

⁶² A'eramũ 'gã 'jau 'ga ruwa 'ga upe:

—Ma'ja pyu te jane 'ga renũi?— 'jau 'gã 'ga upe.

Opou etee futat 'gã oje'ega Sakari 'ga upe 'ga 'jawe. ⁶³ A'erauwe 'ga iapoi 'gã 'jawe etee futat 'gã nupe. Opo warawarau etee 'gã nupe.

—Ka'arana perut jee— 'jau 'ga.

Opou etee futat 'ga 'jau 'gã nupe.

A'erauwe 'gã ka'arana rerua 'ga upe. Ka'arana 'ga ikwasiaa wa'yra 'ga rer are 'gã nupe. Ka'aran are 'ga rera kwasiaramũ 'gã esaka.

—'Ga rera Juã futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁶⁴ Aipoa 'ga ikwasiaa 'ga renamũ futat 'ga je'ega ojewya 'ga upe. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga 'ga je'ega mamuka 'ga wi, ywagipewara 'gã 'eawer imũ etee futat. A'eramũ futat 'ga imome'ui oje'eg imũ 'gã nupe, 'ga oporogytau 'ũina 'gã nupe.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee— 'jau 'ga oje'ega fug ire 'ũina, Jarejuwarete 'ga mome'wau 'gã nupe.

⁶⁵ 'Ga je'egauwe futat peuwara 'gã ajemogymogyau etee futat 'ga renupa.

—Kuu. Maran te 'ga je'egi nũ 'wei?— 'jau 'gã ajemogyau etee futat 'ga je'ega rerowiare'ema 'ga je'egamũ.

A'eramũ futat 'gã awau kwe pe eẽ rera mokwasi'wau ajaupe.

—Iwãiwĩ agawewi 'ã Isapeu eẽ. A'etea eẽ ta'yt. Eẽ mena 'ga oje'ẽka'jamamũ ai'i. 'Ga ra'yra 'ga 'arauwe 'ga je'ega fugi 'ga wi ai'i nũ. A'eramũ futat 'ga oporogytau 'ũina Jarejuwarete 'ga upe oree ai'i— 'jau 'gã imome'wau ajaupe.

Amunawa moyka awau imome'wau 'gã nupe. ⁶⁶ A'eramũ 'ga je'ega renu para 'gã 'jau:

—Ma'e kũima'e 'ga sipo 'i? Kũima'e esage 'ga nipo kũi— 'jau 'gã ajaupe, 'gã na'yra rera renupa.

A'eramũ Juã 'ga 'ar ypyrauwe Janeruwarete 'ga ojejukau esage 'ga ree.

Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uawet

⁶⁷ 'Ga je'ega mamug ire Janeruwarete 'ga U'agesage mua Juã 'ga ruwa 'ga upe, Sakari 'ga upe. 'Ga 'Agesagea 'ga rerekou 'ga moje'egukaa 'gã nupe.

Janeruwarete 'ga remimurama 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe, wa'yra 'ga rewiri 'ut ma'e 'ga 'ga imome'wau 'gã nupe.

68 —Ene 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp.

Nitywi 'ga amũ ene 'jawe oree.

Ene etee futat te 'ã eneresage oree, sa'e ki Jarejuwarete 'ga upe.

Janeypy 'gã 'ã, Israeu juapyrera 'gã 'ã, werowiat futat Jarejuwarete 'ga rakue.

Janeruwarete 'ga te 'ã wemiayuwa 'gã wenũ'ëukat Egitu ywy awi rakue.

Anure nipo 'ga jane katu'okara 'ga muri janee.

69 Jane katu'okara 'ga 'ã pãjêretea.

Jane katu'okara 'ga 'ã Davi 'ga juapyrera, Janeruwarete 'ga upe oporowyky ma'efera 'ga juapyrera 'ga.

70 Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue.

A'eramũ 'ã 'ga 'eawera 'ga je'ega mome'wara 'gã imome'wau awau kwe pewara 'gã nupe rakue.

71 “Tajejuka pẽ nee 'jau,

pẽ jukaukare'ema pẽ nee iporomutare'ema 'gã nupe 'jau,

pẽ nereko tywerukare'ema 'gã nupe 'jau, e'i 'ã Janeruwarete 'ga janee rakue”,

'jau 'gã awau 'ga 'eawera mome'wau 'gã nupe rakue.

72 Janeruwarete 'ga 'ã ajemuaẽm futat nanẽ janepytunera 'gã nee rakue.

U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga iapoi 'gã nupe rakue.

73-75 Ymã te 'ã 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue:

“Amuẽm je ene ene ree iporomutare'ema 'gã nui”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

“A'eramũ ene ekyjawe'em jeje'ega renupa.

Je'eawer imũ etee futar iki ene mama'e apou ekou.

A'eramũ ene etywere'emamũ ekou jee.

Mama'e tywera apoare'ema ene.

A'eramũ ene nan etee futat ewau emanũmũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue.

Aipo 'jau 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue.

A'ere 'ga na'ga upe etee rũi 'ga 'i.

Abraão 'ga juapyreramũ jane upe juejue nanẽ futat 'ga 'i nũ—

'jau Sakari 'ga imome'wau 'gã nupe.

76 A'ere Sakari 'ga 'jau wa'yra 'ga upe:

—Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera 'ga renunewara, kisit.

Ene aranuw ire nipo Janeruwarete 'ga 'jau enee:

“Je te 'ã pãjêretea”, 'jau nipo Janeruwarete 'ga enee.

“Juã 'ga jeje'ega mome'wara 'gã nupe”, 'jau nipo 'ga enee ene rekoramũ.

Ene nipo kũima'eeteete futat ereko 'gã nupe.

Ene nipo ereo Jarejararete 'ga renunewe kwe pe 'gã mu'jau ekou Jarejararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe.

Janeruwarete 'ga ajemuaẽm ae ree.

A'eramũ 'ga ene monou kwe pe ene moporogytaukaa 'gã nupe.

77-79 “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ moyau wemiayuwamũ pẽ katu'oka”, 'jau nipo ene ewau ekou 'gã nupe.

“Janeruwarete 'ga ajemuaẽma jane ree.

Ipota'wa te 'ã 'ga jane ree”, 'jau nipo ene ewau ekou 'gã nupe—

'jau 'ga wa'yra 'ga upe 'ũina oporogytau.

—Janejararete 'ga 'ara 'jawe futat.

Sã'ã ae kwara poromũ mama'e resak katu katua.

Ypytunaiwa pypewara 'gã tee ajemogy okyjau mama'e awi.

'Arimũ wata ma'e 'gã nokyjei futari ajemogyau.

Nan tee Janejararete 'ga 'ur ire jane mu'ei 'Uwarete 'ga ree.
 A'eramũ jane 'ga kwaaw ire jarekyjawe'em.
 'Ga kwaapare'ema 'gã tee okyje ajemogyau. Amanũ awi 'gã kyjea 'gã nerekou.
 A'ere 'ga kwaapara 'gã nokyjei.
 Okwaawamũ Janeruwarete 'ga janekyje mateepawi.
 Ojeupe jane porogytaramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane
 monou wemiayuwamũ.
 A'eramũ jane a'eramũ jarekyjawe'em jaremanũ awi—
 'jau Sakari 'ga wa'yra 'ga upe.

⁸⁰ Waranuw ire Juã 'ga awau akou kwe pe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea futat 'ga rerekou. Ojetee'i futat 'ga awau akou amunawe'em ipe namutamutat. A'ere Israeu juapyrera 'gã awau ajatykau 'ga porogyta renupa. A'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

2

Jeju 'ga 'aawet *(Mateu 1.18-25)*

¹ 'Wyriararete 'ga Augusto 'ga. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Marãmaran te jeremiyuwa pytuna nũ?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'gã nera kwasiarukaa ojeupe.

—Pekwap pejeje'wyr ipe pejejera kwasiarukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega monou wemiayuwa 'gã nupe. —A'ere simojopyrũ pẽẽ 'jau, pẽnera kwasiarukar ire 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

² Aipoa 'ga iapoukaramũ Sireniu 'ga 'ũina 'wyriaramũ Siria ywy pewara 'gã nupe.

³ A'eramũ 'gã awaupap wera kwasiarukaa wamỹja jeupawer ipe etee futat.
⁴ A'eramũ Jose 'ga nanẽ awau Garireja ywy awi. Nasare awi 'ga awau Judeja ywy pe, wamỹja 'ga Davi 'ga 'wyrer ipe. Perẽi me Davi 'ga 'ari rakue. A'eramũ 'ga awau peu, wamỹja jeupawer ipe.

⁵ Wemirekoram ãẽ rerawau, Mari ãẽ rerawau ojeupi wera kwasiarukaa 'gã nupe. ãẽ ra'y'ra ja'wyja'wyrãmũ 'ga ãẽ rerawau Perẽi me. A'ere kwaiwete 'gã oi peu. A'eramũ 'gã wawa 'oga ojumypykware'emamũ 'gã nupe. A'eramũ Jose 'ga ãẽ rerawau wyra jagawa pype erosou 'ara ro'ysag awi. ⁶⁻⁷ Peu 'gã nekoramũ Mari ãẽ ra'yr ypy 'ga u'aa. 'Ga 'ar ire 'ga auwana taity pyu, 'ga monou 'ga nuga ywya'ri pype*

Ywagipewara 'gã jesaukaawet

⁸⁻⁹ Jeju 'ga 'aramũ ywagipewara 'ga 'ua ojypa ojesaukaa wyra jara 'gã nupe. Mukuu'i 'gã neko Perẽi awi. Jũ me 'gã neko weymawa pyri. Karupa'mã 'gã neymawa. Ypytunimũ agawewi. A'etea 'ara 'jawe imojesaka 'gã nupe. Tata eny 'jawewara rerua erojypa 'gã nupe. Janeruwarete 'ga ojemuenuyũ 'gã nupe. A'eramũ 'gã okyjau 'ga reny awi.

¹⁰ A'eramũ jui 'gã kyjerãmũ ywagipewara 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekyje awi. Moranuw esagea te je arut amũ imome'wau pẽ nupe. A'ea moranuwa pyu tamaku'i pẽẽ 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ea nipo 'gã amaku'i imogyau najuejue etee. ¹¹ 'Awa 'ara rupi pẽ katu'okara 'ga 'ari Perẽi me ko. Janeruwarete 'ga remimurera 'ga 'ari ko. Pẽjararete 'ga 'ari ko, pẽnemiapesagera 'ga 'ari ko— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² —Taity pyu 'ga jeuwani 'upa ywya'ri pype. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejewau 'ga resaka. Jeremimome'ufer imũ etee futat

* **2:6-7** Ymã nitywi taityrete 'ga nugawa rakue. A'eramũ 'gã 'ga monou ywya'ri pype.

nipo peesak 'ga ruwamũ. “A'jea futat jane esagi 'ga remimome'ufer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ Ojetee'i ra'ne ywagipewara 'ga 'ua. A'ere kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ur ypy ma'e 'ga ree.

—Nitywi 'ga amũ Janeruwarete 'ga 'jawe.

'Ga te 'ã esage—

'jau 'gã ajaupe.

¹⁴—Ywagipewaramũ ore 'jau: “Ene te 'ã eneresage jepi.”

Ywy pewara 'gã nanẽ 'jau nũ: “Ene te 'ã eneresage jepi” 'jau 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramũ 'ga ojee oryp ma'e 'gã mopy'ata'wau—

'jau 'gã ajemogyau.

¹⁵ A'ere ywagipewara 'gã awau ojewya ywag ipe nũ. A'eramũ wyra jara 'gã 'jau ajaupe:

—Pe'je ajee soo Perẽi me 'ga resaka 'ũ. “Pe'je pejewau 'ga resaka, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe”, e'i ako ywagipewara 'ga janee ko. A'eramũ jane jarewau 'ga resaka— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶ A'eramũ futat 'gã awau jupiwewe futat kunumĩakya 'ga resaka. Owaẽm ire 'gã 'ga resaka. Mari eẽ resaka Jose 'ga reewe. Kunumĩakya 'ga resaka ywya'ri pype 'ga ruwamũ. ¹⁷⁻¹⁸ 'Ga resag ire 'gã awau 'ga mome'wau amunaw ipewara 'gã nupe:

—Ywagipewara 'ga 'ut ojesaukaa oree ko. “Pẽ katu'okara 'ga u'at Perẽi me ko”, e'i 'ga oree ko. A'eramũ ore arajua 'ga resaka. A'ere a'jea'jea futat 'ga 'i ra'e. 'Ga 'eawer imũ etee futat ore kunumĩakya 'ga resagi— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aipo ojeupe 'gã 'eramũ ajemogyau oporesagamũ 'gã nee.

¹⁹ Mari eẽ 'upa etee enupa 'gã porogytaramũ. Wapyakau 'upa 'gã je'eg are. Wea'aramũ etee 'upa wa'yra 'ga ree.

²⁰ A'ere wyra jara 'gã awau ojewya nũ.

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã awau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa akou. —Mama'e esagea te 'ã eremome'u oree. Nitywi 'ga amũ ene 'jawe — 'jau 'gã awau akou pe rupi 'ga upe. —Ywagipewara 'gã nemimome'ufer imũ etee futat jane esagi— 'jau 'gã ajaupe, awau akou pe rupi.

Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã oawet

²¹ 'Ga 'ar ire 'gã majepeja etee morowykye'ema magwapa. A'ere 'gã 'ga mojewagukaa 'ga upe. Ywagipewara 'ga je'egawer imũ etee futat 'gã 'ga re'roka, Jejui 'jau 'ga upe.

²²⁻²³ 'Ga mojewag ire 'ga ru'wya 'ga 'ga rerawau Jerusareg ipe 'ga y eẽ retee. 'Ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe. Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã 'ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe Jarejuwarete 'ga rowase. Ymã te Moisesi 'ga 'i 'gã nupe rakue: “Pẽna'yr ypya nipo Janeruwarete 'ga remiayuwa futat. A'eramũ pẽẽ 'ga 'ar ire 'ga rerawau esaukaa mainana 'ga upe, Jarejuwarete 'ga rowase”, 'jau 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga rerawau esaukaa 'ga upe, Moisesi 'ga je'egawer imũ etee futat.

²⁴ Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga ee rakue. “Mukũja ki pykaua peroo mainana 'ga upe iapyaukaa Jarejuwarete 'ga upe pejeja'yra 'arauwe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. “Pykau tywe'emamũ mukũja wyra'i rerawau iapyau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramũ Jejui 'ga ru'wya 'ga 'ga rerawau erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Mukũja pykaua 'ga erawau erosou ojeupi mainana 'ga upe.

²⁵⁻²⁷ Poje Janeruwarete 'ga 'Agesage oje'ega Simeão 'ga upe:

—Ere ewau esou peu, jemogytaaw ipe— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau osou 'ga mogytaawa pype. Awau osou Jejui 'ga ru'wyrā 'ga resaka 'ga y ēē retee. Jejui 'ga nanē 'ga esaka nū. 'Ga resakawe 'ga 'ga rupia 'ga mua ojywa pe. A'erauwe 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Jerusareg ipewara 'ga futat Simeão 'ga. Esage ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'e 'ga te poromū, Simeāonamū. Simeão 'ga akou ae katu'okara 'ga rura rapesaka rakue. Janeruwarete 'ga remimura 'ga rapesaka 'ga akou. ²⁸ A'eramū 'ga Jejui 'ga wuja rupia ojywa pe. A'eramū futat 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

²⁹⁻³¹ —Ku'jyp. Ene te 'ā mama'ea ereapo oree rakue.

Ene te 'ā mama'e jararetea.

Nitywi futari 'ga amū ene 'jawewara.

Ene te 'ā mama'ea ereapo katu katu ore upe rakue.

Ymā te ako Ene'agesage je'egi jee ikue:

“Emanūme'ēwe nipo ae katu'okara 'ga ereesak”, 'jau ako ene jee ikue.

A'efer imū etee je 'ā 'ga resagi.

'Awamū je 'ga resagi tejeau.

A'eramū je 'awamū temanūarūmū.

Aesak je 'ga enu'ama 'awamū.

A'eramū je tewau ene pyri 'awamū.

³² 'Ga nipo 'ara 'jawe futat.

Sā'ā ae najuejue etee mama'e resaga 'arimū.

Nan tee futat nipo 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukari 'gā nupe, 'ga je'ega mome'wau judeue'ema 'gā nupe.

Jejui 'ga 'ā judeua.

A'eramū nipo tesirūmera 'gā Jejui 'ga ree te judeu 'gā pojeupa ajemogyau.

Eneremiayuwa 'gā pojeupa ajemogyau—

'jau 'ga oje'ega Jarejuwarete 'ga upe u'ama.

³³ Aipo 'ga 'eramū Jejui 'ga jara 'gā oporesagamū Simeão 'ga ree.

—Ma'eramū 'ga aipo 'jau janera'yra upe 'ū?— 'jau 'gā ajemogyau oporesagamū 'ga ree, 'ga porogyta 'ga 'amamū.

³⁴⁻³⁵ A'ere Simeão 'ga 'jau Jarejuwarete 'ga upe nū:

—Ejejuka esage ki 'ga jara 'gā nee, 'gā nekoramū— 'jau 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramū futat Jejui 'ga monou 'ga y ēē upe nū. A'eramū futat Simeão 'ga 'jau Mari ēē upe:

—Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ā kunumīa amut enee rai'i— 'jau 'ga ēē upe.

—A'ere nipo 'ga aranuw ire amumera 'gā niporomutari 'ga ree. 'Ga rerekou tyweaete nipo 'ga rekoramū— 'jau 'ga imome'wau ēē upe. —Aipo resaga nipo wayeteramū enee. Sā'ā ae jepokysia tuwuuu raya. Nan futat nipo ayramū enee— 'jau 'ga imome'wau ēē upe u'ama. —'Ga rereko tywearera 'gā nipo Janeruwarete 'ga omomap. Amumera 'gā etee te nipo iporomutat enera'yra 'ga ree— 'jau 'ga ēē upe imome'wau. —A'eramū futat nipo 'gā aku'iramū ajemogyau 'ga ree iporomutat ma'e 'gā nerekou— 'jau 'ga ēē upe.

A'eramū Simeão 'ga 'jau 'gā nupe:

—Anure te nipo Janeruwarete 'ga janerea'awa kwaap katu katuukari janee. Ae nokwaawa'uweri ajuea'awa. 'Ga tee okwaap katu katuukat aerea'awa ae upe— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau u'ama.

³⁶⁻³⁸ 'Ga porogyta 'ga 'amamū kūjā ēē mū 'ua 'gā nerowyka. Wāiwī ēē 'ua 'gā nerowyka. Jejui 'ga resakawe wāiwī ēē oje'ega Jarejuwarete 'ga upe:

—Ku'jyp. Eneresage 'ā oree. Ore katu'okara kīā eremut oree rai'i— 'jau Ana ēē 'ga upe u'ama.

A'eramũ eẽ 'jau ojeypyriwara 'gã nupe:

—'Awamũ nipo 'ã kĩa rekoi janee. Janeruwarete kĩa remimurera kĩa futat u'at rai'i— 'jau eẽ ojeypyriwara 'gã nupe imome'wau. —Kĩa futat nipo jane katu'ok, Jerusareg ipewaramũ— 'jau eẽ 'gã nupe.

Ana eẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara futat. Eẽ ruwa 'ga rera Fanueu. Aseri 'ga juapyrera eẽ. Eẽ iwãiwĩ gatu gatu te. Oitëtai kwaturu kwara amu'at. Ana eẽ omenaat rakue. A'ere sete kwara magwaw ire, eẽ mena manũ eẽ wi. A'eramũ eẽ akou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Jarejuwarete 'ga upe oje'ega 'ga muorypa akou.

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau eẽ 'ga upe 'ũina. —Nitywi futari kĩa amũ ene 'jawe. Ene tee futat te 'ã eneresage oree— 'jau eẽ oje'ega 'ga upe akou.

Ojemi'ware'ema eẽ 'ga upe oje'eg enune. Ojety'ajaga etee te futat akou 'ga upe oje'egaw ipe. Aipo kũjã eẽ futat Jejui 'ga mome'wau ojeypyriwara 'gã nupe.

Ojewya 'gã awau Nasare pe nũ

³⁹ Eẽ porogytapaw ire Jejui 'ga jara 'gã 'ga rerawau mainana 'ga upe mukũja pykaua retee. Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã erawau imonou mainana 'ga upe. A'eramũ mainana 'ga pykau apyau Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. A'ere Jose 'ga Mari eẽ retee wa'yra 'ga rerawau erojewya Nasare pe nũ. Nasare 'jawa amunawa 'upa Garireja ywy pype. ⁴⁰ Peu futat Jejui 'ga waranupa. 'Ga wujawuja'ia we futat u'akwaakwaawamũ. 'Ga Ruwarete 'ga ojejukau 'ga ree.

Jejui 'ga opytaw Jerusareg ipe

⁴¹ Maraka apoawa upe iwaẽmauwe Jejui 'ga jara 'gã awau Jerusareg ipe. Wea'aramũ awau ajatykau. “Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Ymã te 'ga 'ã janepytuna 'gã nenũ'ei Egitu ywy awi rakue”, 'jau 'gã ajaupe wea'aramũ ee.

Aipoa aejatykaawa rera pasikwa. Kwara 'arauwe 'gã awau ajatykau wea'aramũ opytunera 'gã nenũ'eawer are. ⁴² Tusi kwara Jejui 'ga imu'ar ire 'ga jara 'gã 'ga rerawau poromũ ojeupi. Majepeja etee 'gã morowykye'ema magwapa peu ajatykaaw ipe.

⁴³ Maraka teepaw ire 'gã okwasi'wau awau oje'wyr ipe. A'ere Jejui 'ga nooi 'gã nupi. A'e pe 'ga pytai 'gã nui. Nokwaawi 'ga jara 'gã 'ga pytaa. ⁴⁴ Ojewyaw ipe Mari eẽ 'ga resake'ema. A'eramũ eẽ 'jau ojeupe: “Kũima'efera wã nupi nipo turi re'ã”, 'jau etee eẽ ojeupe. A'eramũ eẽ weae'emamũ 'ga ree. Awau akou ko'aramuku watau. Awau 'gã peu okaaruwamũ pe aje. Okaarupaw ipe 'gã 'ga rekaa.

—Peesak te jera'yra kĩa ra'e?— 'jau eẽ opytuna 'gã nupe.

—Naani nũ ã— 'jau etee 'gã eẽ upe.

⁴⁵ 'Ga resake'emawe 'ga jara 'gã awau ojewya 'ga rekaa Jerusareg ipe nũ. ⁴⁶ Mukũi 'gã osea 'ga rekaa. Imuapyra rupi 'gã awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga rekaa. A'e pe 'gã 'ga resaka. Moromu'jara 'gã nupe 'ga 'ũina oporogytau. A'eramũ 'gã a'e pe 'ga renamũ, awau owaẽma 'ga upe. ⁴⁷ A'eramũ moromu'jara 'gã oporesagamũ ajemogyau 'ga ree:

—Tete 'ga 'akwaaweteramũ, oporogytau 'ũ— 'jau 'gã ajaupe ajemogyau.

⁴⁸ 'Ga jara 'gã nanẽ oporesagamũ etee 'ga ree nũ. A'eramũ 'ga y eẽ oje'ega 'ga upe:

—Ma'eramũ ene epytau rai'i rã? Erejekarukat oree kĩ'ĩ— 'jau eẽ 'ga upe. —Arajemuaẽm ore ene ree kĩ'ĩ— 'jau 'ga y eẽ 'ga upe. —“Oka'jam nipo 'ã rai'i”, aru'e ore arakou ene rekaa kĩ'ĩ— 'jau 'ga y eẽ 'ga upe.

⁴⁹—Ma'eramũ pēē je rekaa ĩ? 'Au te je rekoi Tejuwarete 'ga rog ipe tepytau nũ ĩ— 'jau 'ga oy ēē upe oje'ega wekat ēē rekoramũ.

⁵⁰ A'ere 'gã naeapyoĩ 'ga je'eg are aipo 'eramũ. ⁵¹ A'eramũ futat 'gã 'ga rerawau oje'wyr ipe Nasare pe nũ. Mari ēē akou wea'aramũ wa'yra 'ga ree, 'ga muawer are. ⁵² 'Ga ru'wyr 'ga futat 'ga muaranupa 'ga y ēē retee. Jejuĩ 'ga awau waranupa, 'gã je'eg imũ etee futat mama'e apou akou. Wenuw etee futat 'ga 'gã je'ega. U'akwaawa 'ga erawau eruaranupa. A'eramũ 'gã najuejue etee futat 'ga futaa. Janeruwarete 'ga nanē 'ga futaa nũ.

3

Juã Batista 'ga remimome'ufet
(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; Juã 1.19-28)

¹⁻² Amunawe'em ipe Juã 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe rakue:

—Ekwap jeje'ega mome'wau 'gã nupe — 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue, Sakari 'ga ra'yra 'ga upe rakue. —Ikwaapare'ema 'gã nupe jeje'ega mome'wau ewau— 'jau 'ga 'ga upe.

Tiperiu 'ga te futat 'wyriarareteramũ 'ũina romanũ 'gã nupe. Kĩsi kwara magwapa 'ũina 'wyriar ymanamũ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'wyriarareteramũ 'ga renauwe futat tesirũmera 'gã 'ga imogyau 'wyria'riramũ 'gã nupe. Põsiu Piratu 'ga 'ũina 'wyriaramũ Judeja ywy pewara 'gã nupe. Erote 'ga 'ũina 'wyriaramũ Garireja ywy pewara 'gã nupe. Erote 'ga rewirera 'ga, Filipe 'ga 'ũina 'wyriaramũ Iturea ywy pewara 'gã nupe. Trakoniki ywy pewara 'gã nupe nanē nũ. Lisantias 'ga 'ũina 'wyriaramũ Apireni ywy pewara 'gã nupe. Aipo 'gã jemogyramũ Anasi 'ga akou 'wyriaramũ mainana 'gã nupe Kaifasi 'ga retee.

Aipo 'gã jemogyramũ Janeruwarete 'ga oje'ega Juã 'ga upe:

—Ekwap jeje'ega mome'wau 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe, Sakari 'ga ra'yra 'ga upe.

³ Ojeupe 'ga porogytapaw ire Juã 'ga awau akou kwe pe. Jotãuy pewara 'gã nupe 'ga awau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau akou.

—Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit tãmējē pejetywer awi. A'eramũ je pejetywer awi pepoir ire je pē pymĩãu 'y pe. A'eramũ Janeruwarete 'ga pētywera moia pē nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ Isai 'ga je'eger imũ etee futat Juã 'ga awau imome'wau 'gã nupe nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi Isai 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ojeupe 'ga 'e kwasiaa inuga ka'aran are 'gã nupe rakue:

“Peu 'ga amũ rekoi wafukaita amunawe'em ipe.

Janeruwarete 'ga porogyta are ae mu'jau, Jarejararete 'ga rura futarukaa 'gã nupe.

‘Pe'je Janejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune.

Pepyo esage etee futar iki imonou imojewarawe'em.

Ywyaty'ria nanē ene imomēmōumap nũ.

⁵ Ywyperewa ene imatyneema 'jau. A'eramũ akware'emamũ futat pe awau ywy kwara matyneem ire.

Ikwakwara ene imomēmōu', 'jau 'ga wafukaita.

⁶ A'eramũ nan ene iaporamũ, 'gã najuejue etee futat ae katu'okara 'ga kwaapa,

‘A'jea futat Janeruwarete 'ga ae katu'ogi ra'e', e'i nipo 'gã 'gã nupe najuejue etee”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa Juã 'ga ree inuga 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã awau kwaiwete ajatykau Juã 'ga ree numiamũ ojepymĩãukaa 'ga upe numiamũ. “Y pe 'ga je pymĩ re nipo Janeruwarete 'ga je rerekou tywere'ema jetywer are”, 'jau 'gã ojeupe numiamũ. A'ere Juã 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Pejetywer awi ra'ne pepoit. A'ere te je pẽ pymĩ— 'ga 'i etee 'gã nupe ojee 'gã jatykaramũ.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Janeruwarete 'ga imara'ne pẽ nee. Pẽtywer are 'ga mara'neramũ pẽ nee. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete pẽtywer are. “Ene'me awi”, pe'je awi jee. A'jea futat nipo 'ga pẽ nerekou tyweretei. “Nore rerekou tywera'uweri 'ga”, pe'je awi. A'jea futat 'ga pẽ nerekou tyweri nipo— 'jau Juã 'ga 'gã nupe. ⁸—Pe'je pejewau mama'e esage mũ apou pejetywer awi pejepoira resaukaawamũ kũi— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe.

—“O'meramũ 'ga 'i”, pe'je kasi jee ne. “Je 'ã Abraão 'ga juapyrera te. A'eramũ 'ga a'eramũ je rerekou tywere'em”, pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga ifutar ire amunipo 'ã 'ga ita mu'jagi Abraão 'ga juapyreramũ. ⁹ Sã'ã ae 'ywa i'a a'wyre'ema iypy mosoga. A'eramũ erawau imonou imomoa tata pe. Nan tee futat 'ga pẽ nerekoi pejetywer awi pepoire'emamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ A'eramũ 'gã 'jau Juã 'ga upe:

—Ma'ja ajee ore aruapo a'eramũ orotywer awi oropoiawamũ 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Au'je ki pejejee etee pejejea'ar ire. Najuejue etee ki 'awamũ pejejuka esage pejejee. ¹¹ Taity kwaiwete ma'eramũ pemono ape taitye'ema 'gã nupe. Emi'uram kwaiwete ma'eramũ pẽẽ mama'e monou emi'urame'ema 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe, aipoa ojeupe 'gã 'eramũ.

¹² A'eramũ 'wyriara upe ka'aranũũ pyykara 'gã oje'ega Juã 'ga upe nũ:

—Ma'ja ajee ore aruapo orojee, orotywer awi oropoiawamũ nũ'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹³ A'eramũ Juã 'ga 'jau ka'aranũũ pyykara 'gã nupe:

—Au'je ki ka'aranũũ muruu re 'gã nui. 'Wyriara je'eg imũ etee futar iki ka'aranũũa pepyyk pejekou 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe, aipo ojeupe 'gã 'eramũ.

¹⁴ A'eramũ jefaruu 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—Ore nũ'ũ? Ma'ja ajee ore aruapo orotywer awi oropoiawamũ 'ũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Juã 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—“Ka'aranũũa tejeupe imure'emamũ je ene nupãi ne”, ere kasi 'awamũ 'gã nupe ne, 'gã je'ẽwu'jage'ema ne. Mama'ea a'jea etee futat imome'wau ekou. “Temepy'i'ia je nafutari”, 'jawe'em pẽẽ pejekou. “Temepyyua te je afutat”, 'jawe'em futat pejekou— 'jau 'ga jefaruu upe. —Pejeporowyky repy are etee futat pẽnekõẽã pejekou— 'jau 'ga 'gã nupe. “Topoit tetywer awi 'jau” 'jara 'gã jefaruu 'gã nupe 'ga 'jau poromũ.

¹⁵ Aipo 'gã nupe Juã 'ga 'eramũ 'gã amũ 'upa 'ga porogyta renupa.

—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga nipo kweramũ ki sa— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —'Ga futat nipo ae katu'okara— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

¹⁶ Aipo 'gã 'eramũ Juã 'ga enupa. A'eramũ 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Naani. Naae katu'okara rũi je. Naje rũi 'ga remimurera— 'jau 'ga 'gã nupe, aipo ojeupe 'gã 'eramũ. —Naani. Janeruwarete 'ga remimura 'ga 'ã kũima'eeteetea te— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Je naani. Je akotee'i ma'ea te. Apoat te je 'ga tekou— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Je 'ã a'jea futat apymĩ pẽẽ 'y pe tekou. A'ere je rewiri 'ut ma'e 'ga te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —'Ga te amut 'Uwarete 'ga 'Agesagea werowiaaramũ pẽ nupe. Werowiare'ema 'gã nupe te ajee 'ga namuri futari

U'aga. Wereko tywerete futat nipo 'ga 'gã. ¹⁷ Sã'ã ae juowuuran ape 'oga. A'eramũ 'ã ae a'yi esage imũ'jãu jui. A'eramũ 'ã ae iapefera monou tata pe. Nan tee futat nipo 'ga werowiare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata nowewi futari. Nitywi futari imowepara 'ga amũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁸ A'eramũ Juã 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peru'arasig tee awi pejetywera. Pepoit pejetywer awi. Pejetywer awi pẽpõirameramũ Janeruwarete 'ga imoia pẽ nui— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁹⁻²² A'eramũ 'gã a'eramũ kwakwai'i opoia otywer awi. A'eramũ Juã 'ga otywer awi 'gã poiramũ 'gã pymĩau 'y pe.

'Y pe Jejui 'ga pymĩawet

(Mateu 3.13-17; Maku 1.9-11; Juã 1.31-34)

'Gã pymĩaw ire Jejui 'ga 'ua 'gã pymĩaw ipe owaẽma 'ga upe. A'eramũ Juã 'ga Jejui 'ga monou ipymĩau 'y pe.

Juã 'ga opymĩ re Jejui 'ga oje'ega monou u'ama 'Uwarete 'ga upe. Ojeupe 'ga je'ega monoramũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua 'ga upe. Pykau 'jawe 'ua ojypa 'ga jasi'y'warimũ wapyka. Ywag awi 'ga upe U'agesage jywamũ Janeruwarete 'ga oje'ega Jejui 'ga upe.

—Ene te 'ã Jera'yraretea. Ene 'ã jeremifutararetea. Ene 'ã je muory-pararetea ejee— 'jau 'ga wa'yra 'ga upe oje'ega mua.

Anure Erote 'ga Juã 'ga munewukaa 'gã nupe. Erote 'ga 'wyraramũ peuwara 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'ga munewukaa. Erote 'ga wewirera 'ga remireko eẽ pojekau 'ga wi, Erotiasi eẽ pojekau 'ga wi. A'eramũ Juã 'ga 'jau 'ga upe:

—Nia'wyrri nanuara. Ejewirera remirekoa 'ã erepojeka 'ga wi. Nenea'wyrri ene ra'e. Kwaiwete enetywera ra'e— 'jau Juã 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga a'eramũ Erote 'ga mamara'neukaa ojee. A'eramũ 'ga Juã 'ga munewukaa 'gã nupe.

Jejui 'ga pytunet

(Mateu 1.1-17)

²³ Trĩta kwara magwaw ire Jejui 'ga awau 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga porogyta are.

Jose 'ga Jejui 'ga ru'wyrri.

Eli 'ga Jose 'ga ruwa.

²⁴ Matate 'ga Eli 'ga ruwa.

Levi 'ga Matate 'ga ruwa.

Meki 'ga Levi 'ga ruwa.

Janai 'ga Meki 'ga ruwa.

Jose 'ga Janai 'ga ruwa.

²⁵ Matatiasi 'ga Jose 'ga ruwa.

Amosi 'ga Matatiasi 'ga ruwa.

Naum 'ga Amosi 'ga ruwa.

Esi 'ga Naum 'ga ruwa.

Nagai 'ga Esi 'ga ruwa.

²⁶ Maate 'ga Nagai 'ga ruwa.

Matatiasi 'ga Maate 'ga ruwa.

Semei 'ga Matatiasi 'ga ruwa.

Jose 'ga Semei 'ga ruwa.

Jota 'ga Jose 'ga ruwa.

²⁷ Joanã 'ga Jota 'ga ruwa.

Resa 'ga Joanã 'ga ruwa.

Soropapeu 'ga Resa 'ga ruwa.
 Saratieu 'ga Soropapeu 'ga ruwa.
 Neri 'ga Saratieu 'ga ruwa.
²⁸ Meki 'ga Neri 'ga ruwa.
 Ati 'ga Meki 'ga ruwa.
 Kosã 'ga Ati 'ga ruwa.
 Ematãu 'ga Kosã 'ga ruwa.
 Eri 'ga Ematãu 'ga ruwa.
²⁹ Josue 'ga Eri 'ga ruwa.
 Eriese 'ga Josue 'ga ruwa.
 Jorim 'ga Eriese 'ga ruwa.
 Matate 'ga Jorim 'ga ruwa.
 Levi 'ga Matate 'ga ruwa.
³⁰ Simeão 'ga Levi 'ga ruwa.
 Juda 'ga Simeão 'ga ruwa.
 Jose 'ga Juda 'ga ruwa.
 Jonã 'ga Jose 'ga ruwa.
 Eriakĩ 'ga Jonã 'ga ruwa.
³¹ Merea 'ga Eriakĩ 'ga ruwa.
 Mena 'ga Merea 'ga ruwa.
 Matata 'ga Mena 'ga ruwa.
 Natã 'ga Matata 'ga ruwa.
 Davi 'ga Natã 'ga ruwa.
³² Jese 'ga Davi 'ga ruwa.
 Opete 'ga Jese 'ga ruwa.
 Poasi 'ga Opete 'ga ruwa.
 Sara 'ga Poasi 'ga ruwa.
 Nasom 'ga Sara 'ga ruwa.
³³ Aminatape 'ga Nasom 'ga ruwa.
 Amin 'ga Aminatape 'ga ruwa.
 Arni 'ga Amin 'ga ruwa.
 Esrom 'ga Arni 'ga ruwa.
 Peres 'ga Esrom 'ga ruwa.
 Juda 'ga Peres 'ga ruwa.
³⁴ Jako 'ga Juda 'ga ruwa.
 Isaki 'ga Jako 'ga ruwa.
 Abraão 'ga Isaki 'ga ruwa.
 Tera 'ga Abraão 'ga ruwa.
 Nako 'ga Tera 'ga ruwa.
³⁵ Seruki 'ga Nako 'ga ruwa.
 Ragau 'ga Seruki 'ga ruwa.
 Faleki 'ga Ragau 'ga ruwa.
 Eperi 'ga Faleki 'ga ruwa.
 Sara 'ga Eperi 'ga ruwa.
³⁶ Kainã 'ga Sara 'ga ruwa.
 Arfasate 'ga Kainã 'ga ruwa.
 Sem 'ga Arfasate 'ga ruwa.
 Nue 'ga Sem 'ga ruwa.
 Lameki 'ga Nue 'ga ruwa.
³⁷ Metusarem 'ga Lameki 'ga ruwa.
 Enoki 'ga Metusarem 'ga ruwa.
 Jarete 'ga Enoki 'ga ruwa.

Maleleu 'ga Jarete 'ga ruwa.

Kainā 'ga Maleleu 'ga ruwa.

³⁸ Enosi 'ga Kainā 'ga ruwa.

Sete 'ga Enosi 'ga ruwa.

Atāu 'ga Sete 'ga ruwa.

Janeruwarete 'ga Atāu 'ga ruwa. Atāu 'ga ae ypy ypya. Janeruwarete 'ga remi-
apo ypyfera 'ga. A'eramū 'ga a'eramū Atāu 'ga ruwa Jarejuwaretea
futut.

4

Amunawe'em ipe Jejui 'ga rerawaawet

(Mateu 4.1-11; Maku 1.12-13)

¹ Y pe 'ga jepymī re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerawau amu-
nawe'em ipe 'ga rerekou. ² Kwarēta 'ara 'ga imagwapa akou ojemi'ware'ema.
A'eramū 'ga opy'arayparamū akou.

A'e pe 'ga rekwaw ipe mama'eukwaawa 'wyriara 'ua 'ga resaka. “Taesak
'ga poira 'uwa 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau ojeupe etee futat. “Teje'ega
taenuwukat esaka 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ūina ojeupe etee futat numiamū.

³ A'eramū oje'ega Jejui 'ga upe:

—“Ku'jywa 'ga ra'yra je”, ere 'ā. A'eramū ene ita mu'jaga ejemi'uramamū
— 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe.

⁴ Aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Naene rūi je arowiat tekou. Tejuwarete 'ga etee te je arowiat
tekou. Jeruwarete 'ga e'i oree: “Nawemi'uram are tee rūi ae rekoī”, 'jau oree
jepi— 'jau 'ga jupe. —Oreruwarete 'ga te 'ā ae mogoara— 'jau etee 'ga jupe.

⁵ A'ere mama'eukwaawa 'wyriara 'ga rerawau 'ga rerojeupia ywytyr
apyte'rarimū nū. Peu 'ga rerowaēm ire mama'eukwaawa 'wyriara ywy
resaukaa 'ga upe. Mama'ea ipype ajemogy ma'e reewe futat esaukaapap 'ga
upe. Kamēsīete futat ywy pypewara resaukaa 'ga upe.

⁶⁻⁷ —Ejuwarete 'ga rerowiar awi ene poir ire 'agera tomonopap enee 'jau—
'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe. —Tejerowiarāmū tomonopap
enee 'jau— 'jau 'ga upe oporogytau, mama'e resaukaa 'ga upe. —Ymā te ako
'ga 'agera muri jee ikue. A'eramū je ene tejerowiarāmū 'agera monoupap
enee nū. A'eramū je ene mogou 'wyriarareteramū 'agera mama'e upe.
A'eramū ene e'ŷina jeje'eg imū etee futat 'wyriaramū 'gā nupe. Je te omono
enee temuoryw ire— 'jau mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe.

⁸ A'eramū aipo ojeupe 'eramū Jejui 'ga 'jau jupe:

—Naani. Ymā Jeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'ga amū
upe rakue. “Je te 'ā Pējararetea. Je te 'ā Pēnuwaretea. A'eramū ki pēē jeje'ega
etee enupa pejejemogyau. Je te ki je muoryp pejepe pejejemogyau”, 'jau 'ga
ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue— 'jau etee 'ga jupe.

⁹ A'ea ywyty'r ar awi mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga rerawau Jerusareg
ipe nū. Janeruwarete 'ga mogytaawa apyte'rarimū 'ga rerawau erojeupia.
Ywatewate 'ga mogytaawa. A'eramū 'jau 'ga upe nū:

—Ku'jywa 'ga ra'yra 'ā ene. A'eramū ene ewau epoa 'aw awi.
Nerepena'uweri ewau. Jaruete ereo e'aa. ¹⁰⁻¹¹ Eneruwa 'ga futat oje'ega
okwasiarukat pē nee rakue:

“Tejepyriwara 'gā je omono enee.

A'eramū 'gā ojejukau ene ree. A'eramū ene ejemokanāje'ema ewau e'aa.

Epya miamū ene imokanāje'ema ita are”,

'jau ako Ku'jywa 'ga ka'arana kwasiarukaa wa'yra 'ga ree ikue — 'jau
mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga upe.

“Omorytee pa je 'ga kwy”, 'jau ojeupe numiamũ.

¹² A'ere Jejui 'ga 'i etee jupe:

—A'jea futat aipo 'ea numiamũ. A'ere je narowiari futari eneje'ega. Jeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat 'ga amũ upe nanẽ nũ: “A'jea futat sipo ajee 'ga jejukai je ree, pe'je kasi jee ne, je rerowiare'ema ne”, e'i 'ga ikwasiarukaa ajepeja 'ga upe rakue— 'jau 'ga jupe. —A'eramũ je eneje'ega mojerowiare'ema— 'jau Jejui 'ga mama'eukwaawa 'wyriara upe.

¹³ A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara awau Jejui 'ga wi. “Anurenure'i nipo tomorytee 'ga 'jau kwy”, 'jau awau ojeupe etee futat.

Jejui 'ga porowyky ypyruga

(Mateu 4.12-17; Maku 1.14-15)

¹⁴⁻¹⁵ Mama'eukwaawa 'wyriara ojewi io re Jejui 'ga ojewya awau Garireja wyy pe nũ. 'Ga Ruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga a'eramũ awau kwe pe watau akou. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'ga awau akou 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'eg are. A'eramũ 'ga renuparera 'gã 'jau ajaupe:

—Ae mu'e katuram 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga porogyta are pa 'ã jeporenuwiweramũ nũ. Esage te 'ã 'ga porogyta ra'e a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'ga rera mokwasi'wau.

—Esage 'ga porogyta ra'e— 'jau 'gã 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype.

Nasare pe Jejui 'ga oawet

(Mateu 13.53-58; Maku 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ A'ere Jejui 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ, Nasare pe nũ. Waranupawer ipe 'ga awau ojewya nũ opytuna 'gã nesaka. Morowykye'ema rupi 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe wapyka oporogytau 'gã nupe. Wemiapo etee futat 'ga iapou 'gã nupe. 'Gã jatykapaw ire 'ga awau afu'ama 'gã mogytaawa rowase katy. A'eramũ ajatykaawa raarana 'ga ka'arana monou 'ga po pe. A'ere 'ga ipypekau esaka. A'eramũ 'ga Isai 'ga remikwasiarer ipe ipypekau esaka. Isai 'ga Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera rakue. A'eramũ 'ga oje'ega Isai 'ga upe rakue. A'eramũ Isai 'ga ojeupe 'ga je'egawera kwasiaa inuga ka'aran are. Aipoa ka'arana kwasiaripyra Jejui 'ga imogytau 'gã nupe:

¹⁸ “Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko”,

'jau 'ga u'ama imogytau.

“Ga 'ã je mono morogyta esage mome'waramũ itywerete ma'e 'gã nupe.

'Ga 'ã je mono moromunepawa pypewara 'gã mũ'jãukaa jee.

'Ga 'ã je mono eae'ema 'gã mamã'ẽukaa.

'Ga 'ã je mono 'gã nemirereko tywerete 'gã mũ'jãukaa 'gã nui jee.

¹⁹ 'Ga futat 'ã je mono, “Awamũ Janeruwarete 'ga ae katu'ogi' 'e mome'waukaa jee 'gã nupe”,

'jau 'ga imogytau u'ama 'gã nupe. ²⁰ Imogytapaw ire 'ga ka'arana mamana nũ. A'ere 'ga ka'arana monou ojeupe imuarera 'ga po pe nũ. 'Ga po pe imono re 'ga awau wapyka 'ũina.

A'eramũ peuwara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'ga ree.

—Awỹi are te Isai 'ga ka'arana kwasiari rakue? “Je ree 'ga ikwasiari inuga rakue”, e'i sipo kwe 'ga 'i?— 'jau peuwara 'gã ajaupe.

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Ga remikwasiarer imũ etee futat je ruri— 'jau 'ga 'ũina wapyka oporogytau 'gã nupe.

²² A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Ae mu'e katuram 'ga ra'e nũ'ũ. Jane 'jawewara 'ga agawewi 'ã. A'etea 'ga morogyta esagea omome'u janee— 'jau 'gã aipo 'ga 'e 'ga renamũ.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—NaJose 'ga ra'yra 'ga rũi nipo ki sa? Maran ajee 'ga ae mu'ei aipo 'jau ki 'ei
— 'jau amumera 'gã ajaupe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Aeremiapoe'ema 'awamũ eapo amũ oree”, pe'je 'ã jee. “Kafanaũ pe 'ã ereapo futat. A'eramũ ene 'au nanẽ iapou nũ”, pe'je 'ã jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Earanupawer ipe eapo oree”, pe'je 'ã jee. “Ojero'wu ma'e 'gã 'ã erekatu'ok rai'i. A'ere 'awamũ ene ejete'e futat erejekatu'ok”, 'jau nipo pẽ jee. “Kafanaũ pe 'ã ojero'wu ma'e 'gã erekatu'ok rai'i. A'eramũ ene 'awamũ earanupawer ipe taetu nanuara apou oree. Ore 'ã enepytuna futat. A'eramũ ene epytunamũ taetu ore katu'oka. Taruesak orokatu'oga 'jau”, 'jau nipo pẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ —Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ oo kwe pe 'ga je'ega mome'wau. A'eramũ kwe pewara 'gã jẽmĩ 'ga je'ega rerowiaa. A'ere 'ga 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ga rerowiare'ema ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'wyr ipewara 'gã nupe. —Nan tee futat kwe pewara 'gã je rerowiari. A'ere je'wyr ipewaramũ jẽmĩ naje rerowiari pejepe — 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵⁻²⁶ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga monoi ajepeja amunaw ipe rakue, Sarepata pe rakue. Sidoma ywy pe aipo 'upa. Peu futat 'ga 'ga monou kũjã ẽẽ upe rakue, imen manũ ma'efera ẽẽ upe rakue. NaIsraeu juapyrera rũi ẽẽ. A'etea Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga monoukat imoporogytaukaa ẽẽ upe. “Ene ejot ekou jeremi'urama rerua jee”, 'jau 'ga ẽẽ upe. Muapya kwara u'aa amana okyre'ema. A'eramũ 'gã nemi'urama opapa 'gã nui. A'eramũ 'gã a'eramũ ty'ara rerajemogyau— 'jau 'ga imome'wau oje'pyriwara 'gã nupe. —Kwaiwete agawewi futat judeu 'gã jemogyi peu ty'ara rerajemogyi. A'etea Janeruwarete 'ga ẽẽ upe etee futat mama'e nomateepawukari. ²⁷ Nãnẽwẽjẽmĩ futat Janeruwarete 'ga judeu'ema 'ga amũ katu'oka 'ga pito'om awi nũ, Naamã 'ga katu'oka 'ga pito'om awi nũ. Kwaiwete agawewi futat ipito'om ma'e 'gã Israeu juapyrera 'gã jemogyi peu. A'etea 'ga judeu'ema 'ga etee okatu'ok 'gã nui. Siria ywy pewara 'ga 'ga ikatu'ogukaa Eliseu 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁸ —Najudeu 'gã etee rũi 'ga opoat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'e renupawe 'gã amara'neramũ Jejui 'ga ree. ²⁹ A'eramũ 'gã 'ga rerawau ywytyra rupi 'ga rerojeupia 'ga rerawau iapyte'rarimũ. 'Ga rerawau 'gã iããpyraya 'arimũ 'ga rerawau.

—Simono 'ga imomoa ijukau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

³⁰ A'ere 'ga kwawi 'gã pyterimũ awau kwe pe 'gã nui.

Mama'eukwaawa rerekwat (Maku 1.21-28)

³¹ Ajepeja 'gã 'wyrarete pe Jejui 'ga awau, Kafanaũ pe. Garireja ywy pype Kafanaũ 'jawa amunawa 'upa. A'e pe 'ga awau 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. Morowykye'ema rupi judeu 'gã mu'jau akou 'ga ree. ³² 'Wyriara 'jawe 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'gã moporesaka etee ojee.

—Kuu. 'Ga pa'e aipo e'i ae mu'jau ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe. —NaMoisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'jawe rũi 'ga porogytai. Moisesi 'ga 'eawer are moromu'jara 'gã Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat 'gã ae mu'ei — 'jau 'gã ajaupe. —A'ere Jejui 'ga nanarũi. U'eawer imũ etee futat 'ga jane mueapyoi ee— 'jau 'gã ajaupe, oporesagamũ 'ga ree.

'Ga porogyta renupa etee ajemogyau, ojeupe 'ga 'eramũ. Judeu 'gã jatykaawa pype 'ga oporogytau 'gã nupe. ³³ A'e pype mama'eukwaawa rerekwara 'ga amũ akou. A'eramũ 'ga muafukaita:

³⁴ —Jejui! Nasare pe waranup ma'eramũ je 'i ene upe: Ma'ja are te ereko ki sa?— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe. —Ore momapa te erejot ra'e? Akwaap je ene. Jane 'arimũwara 'ga remimurera te 'ã ene— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

³⁵ A'eramũ 'ga 'jau jupe:

—Epije ene ekou. Ere ejepe'au 'ga wi— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'eramũ 'ga pirewara 'ga wi uẽmawamũ 'ga moywyrupãu. A'ere namuayrũi 'ga uẽma 'ga wi. ³⁶ A'eramũ esakarera 'gã opiryyjamũ 'ga pirewara pe'aramũ. A'eramũ taetu 'gã oporesagamũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Opãjẽ mũ futat ako 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'ga wi ko— 'jau 'gã ajaupe. —Mama'eukwaawa miamũ 'ã pãjẽa. Jejui 'ga taetu pãjẽrete. Sã'ã 'ga mama'eukwaawa pe'aa 'ga wi— 'jau 'gã ajaupe.

³⁷ Mama'eukwaawa wejue 'ga imonou 'ga wi. A'eramũ taetu Jejui 'ga rera okwasi'wau Garireja ywy pype kamẽsĩete, amunawa moymoyka.

Pedro 'ga rojo ẽẽ

(Mateu 8.14-17; Maku 1.29-39)

³⁸ Judeu 'gã jatykaaw awi uẽm ire Jejui 'ga awau Simão 'ga rog ipe. Simão 'ga rojo ẽẽ oro'yramũ 'upa. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Waiwa ẽẽ iro'y 'upa. Ejot ẽẽ resaka ẽẽ ro'y awi— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'erauwe Jejui 'ga awau ẽẽ resaka. A'eramũ 'ga 'jau ẽẽ ro'y upe:

—Ejepe'a ẽẽ wi— 'jau 'ga ẽẽ ro'y upe.

A'erauwe ẽẽ ro'ya oia ẽẽ wi. A'erauwe ẽẽ afu'ama awau mama'e apou 'gã nupe 'gã mojemi'waa.

⁴⁰ Kaaruwamũ peuwara 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua esaukaa Jejui 'ga upe. Opoa etee agawewi 'ga imonou 'gã 'arimũ. A'etea ojero'wu ma'e 'gã ojekatu'okapap. ⁴¹ Kwaiwete 'gã nui 'ga mama'eukwaawa pe'au.

—Pejepe'a 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã pirewara upe.

A'eramũ mama'eukwaawa awau wafukaita:

—Jane 'arimũwara 'ga ra'yra te 'ã ene— 'jau wafukaita 'ga upe. —Orokwaaw ore ene— 'jau mama'eukwaawa wafukaita 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ 'ga 'jau mama'eukwaawa upe:

—Peafukai awi pejewau— 'jau 'ga jupe.

⁴² Ai'iwe, ypytu'nĩnauwe, Jejui 'ga afu'ama awau awotywe'eme oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. A'ere Kafanaũ pewara 'gã nuri 'ga rekaa. 'Ua owaẽma 'ga upe. A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ereo awi. Taruenup eneporogyta 'jau— 'jau 'gã 'ga upe numiamũ.

⁴³ A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Peuwara amunaw ipe je oi nũ— 'ga 'i etee 'gã nupe, “Epyta” ojeupe 'gã 'eramũ. —Janeruwarete 'ga je mono kwe pe nũ. “Kwe pe ekwap je mome'wau 'gã nupe”, e'i 'ga jee. “Pejetywer awi pẽpõiriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ”, ta'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁴ Najuejue etee futat 'ga awau akou imome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaaw ipe etee te futat 'ga awau akou imome'wau. Amunawa moyka imome'wau akou.

—'Awamũ Janeruwarete 'ga 'wyriarareteramũ janee. Pejetywer awi pe-poiramũ 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ— 'jau 'ga awau akou imome'wau 'gã nupe.

5

Jejui 'ga remimu'e ypy 'gã
(*Mateu 4.18-22; Maku 1.16-20*)

¹ Genesare ypia reme'y'warimũ Jejui 'ga 'amamũ kwaiwete 'gã 'ua ajatykau 'ga ree, 'ga porogyta renupa. Ojopyypypyka 'gã 'ua. ² A'eramũ Jejui 'ga yaruu resaka. Mukũi yaruua 'ua ojekoka 'upa. Yara jara 'gã ũ'jãumap yar awi. Taityuua 'gã ipireita 'upa. ³ A'eramũ Jejui 'ga awau u'aa Simão 'ga yara pype. —Ty pyteripe'i eyara emono jee— 'jau 'ga Simão 'ga upe.

A'erauwe 'ga imonou ty pyteripe'i 'ga upe. A'erauwe Jejui 'ga wapyka oporogytau 'yisiga pypewara 'gã nupe 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

⁴ Oporogytapaw ire 'ga 'jau Simão 'ga upe:

—Typyu'i pype eyara emono— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'eramũ ene eirũ 'gã netee taityuu imomoa esaka— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁵ —Arueygy ore koypyunamuku arakou ko nũ'ũ. A'ere nojejagi'i amũ oree ko nũ'ũ. A'ere 'ã ene te ere oree. A'eramũ ore imomoa esaka nũ'ũ— 'jau Simão 'ga 'ga upe. —Ko ajee ore imonoi esaka nũ.

⁶ Etyg ypyrauwe ipira ojejaga taityuu pype 'gã nupe imatyneema. Kwaiwete ipira ojejaga ipype 'gã nupe. A'eramũ imonoroka werewi. Omonorok ja'wyja'wy futat. Ipira rarefe'ria te. ⁷ A'eramũ 'gã ojeпоetyka opytuna 'gã nupe:

—Pejot imatãu ore pyri 'wei. Kwaiwete ipiraa. Norefuakari ore ee— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ua 'gã nepejãna. 'Ua owaẽma 'gã nupe. A'eramũ 'gã imatãu 'gã pyri, mukũja yaruu matyneema ipira pyu. Ipira poyja yara motypywyka werewi 'gã nupe. ⁸⁻⁹ Ipiraa ojeupe i'aramũ 'gã ajemogymogyau etee 'gã kyjea 'gã nerekou. Ipiraa 'gã moporesaka etee ojee.

—Kuu. Kwaiwete ipiraa. Awỹja te koromũ ako nũ'ũ? Ae rekoetea nuapoa'uweri nanuara. Ku'jywa 'ga te nipo 'ã ako nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ Simão Pedro 'ga awau wenupy'ãu wapyka Jejui 'ga rowase.

—Eryy'gi je wi. Jetywet noko je jepi 'ja. Ene te 'ã eneresage. A'eramũ ene je pyri epytawe'em— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ Tiago 'ga, Juã 'ga. Mĩmera 'gã Pedro 'ga porowyky irũa. 'Gã nuwa rera Sepeteu, Tiago 'ga ruwa, Juã 'ga retee. Mĩmera 'gã ajemogyau oporesagamũ ipira are. A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simão 'ga upe, 'ga poirũ 'gã neewe:

—Pẽporesag awi ee. 'Awamuete je 'ã pẽ mu'ei. Naipira rewara rũi pẽẽ 'awamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara te pẽẽ 'awamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹¹ A'erauwe 'gã yaruu mojekoka imonou 'yisig are. Peu etee futat 'gã yaruu rejaa inuga taityuu reewe. A'eramũ 'gã awau Jejui 'ga rupi.

Ipito'om ma'e 'ga
(*Mateu 8.1-4; Maku 1.40-45*)

¹² Amunawaretea mũ pype Jejui 'ga rekoramũ, ipito'om ma'e 'ga amũ 'ua owaẽma 'ga upe. Ymã te ipito'om ma'e 'gã nokoi futari opytuna 'gã pype rakue. Okyje 'gã ipito'om ma'e 'gã nui. 'Gã pito'oma pyyg awi 'gã kyjei. A'eramũ 'gã muku 'gã mỹina ojewi. A'eramũ aipo ipito'om ma'e 'ga Jejui 'ga resakawe awau ojenuga 'upa ywyu 'ga rowase.

—Je resag ape, ki Ku'jyp. “Jejui 'ga ae katu'okara”, e'i 'gã jee. A'eramũ je tejua tejesaukaa enee. Je ree ejemuaẽmiweramũ je mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

¹³ Aipo ojeupe 'erauwe Jejui 'ga opo monou 'ga 'arimũ:

—Ko ajee je ene mokã'ẽi 'wei— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Oje'arimũ 'ga po mono ypyrauwe okã'jãu 'ga pito'oma 'ga wi. A'eramũ futat 'ga pira ojekatu'oka.

¹⁴ A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremome'u kasi emokã'ẽawera tekotee 'gã nupe ne. Ere ewau ejesaukaa mainana 'ga upe ra'ne. “Je resag ape. Jepito'oma okã'ẽ je wi”, ere ewau 'ga upe. “A'jea futat ra'e”, te'i 'ga enee 'jau, ene resaka 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'ere ene ejeymawa mũ rerawau 'ga upe. A'eramũ 'ga iapyau Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa enekã'ẽawer are— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Moisesi 'ga 'eawer imũ etee futat ene ejeymawa mũ rerawau iapyaukaa Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Ejeymawa mũ rapyaukara ene ekã'ẽawera resaukaawa futat— 'jau Jejui 'ga ipito'om ma'efera 'ga upe.

¹⁵ 'Ga mokã'ẽnamũ Jejui 'ga rera okwasi'wau amunawa moymoyka. A'eramũ futat 'gã ojeko'woka 'ga piara rupi ajatykaupap 'ga ree. 'Ga porogyta renupa 'ua, ojekatu'ogukaa nanẽ 'ua 'ga upe nũ. ¹⁶ A'eramũ futat Jejui 'ga uẽma etee 'gã nui. Awotywe'eme 'ga awau oporogytau 'Uwarete 'ga upe 'ũina.

Iteu ma'e 'ga

(Mateu 9.1-8; Maku 2.1-12)

¹⁷ Anure 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. Jerusareg awi, Garireja ywy awi, Judeja ywy awi. Mĩmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. Fariseu 'gã amũ 'ua, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee ajatykau 'ga porogyta renupa. Janeruwarete 'ga pãjẽa 'ga rerekou. A'eramũ 'ga oporogytau 'gã nupe.

¹⁸ A'e pype 'gã iteu ma'e 'ga rerua Jejui 'ga upe. Wupawa pype 'ga 'upa ojenuga.

—Soo 'ga rerawau Jejui 'ga upe 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã 'ga rupia 'ga rupawa reewe 'ga rerua 'ga upe.

¹⁹ A'ere 'gã nuerosearũi 'ga. Nijumypykwari'i 'oga 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga rerosowe'em. A'eramũ 'gã 'opewuu apyte'rarimũ 'ga rerawau 'ga rerojeupia. 'Oga pyrape mopoka 'ga upe. Imopog ire 'gã 'ga monou imojypa tupaama pyu Jejui 'ga rowase.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Je rerowiat pa 'gã ajemogyau ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Enetywera je omoit 'awamũ ene wi ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, fariseu 'gã netee 'jau ajaupe:

—Kuu. Awỹja 'agamũ 'ũina Jarejuwarete 'ga kurapa 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te 'ã janetywera omoit jane wi. “Enetywera je amoit ene wi” 'eramũ 'ga 'i “Je Jarejuwarete 'ga 'jawe” 'jau— 'jau 'gã ajaupe 'upa.

²² A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ poromũ 'jau pejejeupe 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²³—Je upe te naayi. Iteu ma'e mafu'amaramũ ae nanẽ ojotywera moiri ajai nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁴—Pẽneki'yra je 'ã. A'eramũ je tepãjẽ resaukaa pẽ nupe iteu ma'e 'ga mafu'ama pẽ neape— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga fu'ama resaka taje kwaap pejepe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“A'efera 'ga amafu'am. Aetywera 'ga omoit nanẽ ae wi nũ”, tepe'je 'jau. Jeruwarete 'ga te 'ã opãjẽ amut jee. A'eramũ je pẽtywera moia pẽ nui, iteu ma'e mafu'ama nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau iteu ma'e 'ga upe:

—Efu'ama jui. Eatau ewau eje'wyr ipe nũ. Jaruete ene 'awamũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere ewau. Ere ejupawa rerawau eje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁵ A'erauwe 'ga afu'ama. A'eramũ futat 'ga awau. 'Gã nowase 'ga afu'ama. Najuejue etee futat 'gã 'ga resaka. A'eramũ 'ga wupawa rerawau oje'wyr ipe nũ.

—Esage ete Janeruwarete 'ga. Je mafu'am 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe awau, Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

²⁶ A'eramũ peuwara 'gã oporesagamũ 'upa 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe: —Kuu. Ku'jywa 'ga 'ga amafu'am. Iteu ma'efera 'ga wata nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Siesak ako jane 'ga mafu'ama akiko! A'eramũ nipo 'ga aetywera moia nanẽ ae wi nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

Levi 'ga mo'wyawet

(Mateu 9.9-13; Maku 2.13-17)

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga awau jui. Awau pe aje kũima'e 'ga amũ resaka, Levi 'ga resaka. Levi 'ga 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'ga. 'Ga porowyky 'ga renamũ Jejui 'ga awau owaẽma 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁸ A'erauwe 'ga opoia oporowyky awi ejaa inuga a'e pe te futat. A'eramũ futat 'ga awau akou Jejui 'ga remiayuwamũ.

²⁹ A'ere Levi 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ere ejemiayuwa 'gã nerua erojemi'waa je pyri— 'jau 'ga oje'ega Jejui 'ga upe.

A'erauwe 'ga wemiayuwa 'gã nerawau erojemi'waa 'ga rog ipe. Kwaiwete 'gã jatykai ojemi'waa 'gã pyri 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'gã netee.

³⁰ Ae tywera pype 'gã jemi'wara resakawe fariseu 'gã Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã netee 'jau Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe:

—Kuu. Ma'eramũ pẽẽ pejemim'waa 'wyriararete upe ka'aranũ ppykara 'gã pype 'ũ? itywet ma'e 'gã pype 'ũ? Nojemi'wari noko ae 'gã pyri 'ja. Nia'wyr 'gã ajemogyau kũi— 'jau 'gã 'gã nupe, oje'ega moywyr afena.

³¹ Aipo wemiayuwa 'gã nupe 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Gã pyri je reko 'gã poaawamũ te nũ'ũ. Je 'ã morofuanugara 'jawewara te ako 'gã nupe. Sã'ã morofuanugara 'ga muaga monoa ojero'wu ma'e 'gã nupe etee. Nomono ekoetei futari 'ga ijero'wue'ema 'gã nupe muaga. ³² Nan tee futat je. Ia'wyre'ema 'gã katu'okawamũ te je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Je jeresage”, pe'je 'ã. A'ere naesage ma'eramũ rui je ruri pẽ katu'oka. Itywet ma'e katu'oka tee je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nan tee 'ã je reko, “Pejetywer awi pepoit”, 'jau 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ Jeruwarete 'ga tomoit pẽ nui 'jau”, 'jau je 'ã tekou 'gã nupe. “Pẽ nui imoir ire 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ”, 'jau je 'ã tekou 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

'Gã jemi'ware'em are 'gã mu'eawet

(Mateu 9.14-17; Maku 2.18-22)

³³ Anure amumera 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe nũ:

—Juã Batista 'ga remiayuwa 'gã ojemi'ware'ema futat oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. Fariseu 'gã nemiayuwa 'gã nanẽ ojemi'ware'ema futat oje'ega monou 'ga upe jepi. Oporogytaawa upe iwaẽmawe 'gã awau ojemi'ware'ema oporogytau Jarejuwarete 'ga upe jepi. A'ere 'ã eneremiayuwa 'gã nanarui. Niojeri agawewi 'gã 'ã ojemi'war awi. A'etea 'ã 'gã oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Ojepyri je rekoramũ 'gã niojeri futari ojemi'waa. Sã'ã ae ajuekokaturamũ ty'ara rerekoe'ema. Nan tee futat 'gã ojepyri je rekoramũ jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'waa. Akokatu ma'e 'gã nekokaturamũ sipo

'gã nekokatu resakara 'gã opy'araypara rerajemogyi maraka are? Naani. Maraka teepaw ire te nipo 'gã nojemi'waru'jawi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵ —Pe awi akokatu ma'e 'gã jepe'a re tee esakarera 'gã poiri ojemi'war awi oporogytau Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama. —Nan tee futat jeremiayuwa 'gã niojeri ojemi'waa ojepyri je rekoramũ. Je jepe'a re te nipo 'gã nojemi'wari ajemogyau. U'arasigamũ ajemogyau je ree je o re. A'eramũ nipo 'gã ojemi'ware'ema ajemogyau je ree, wea'aramũ ajemogyau je ree— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁶ —Ymã te 'ã aeypy 'gã pẽ mu'ei mama'e are rakue. A'ere je 'ã 'awamũ pẽ mu'ei nũ. Amutee are je 'awamũ pẽ mu'ei nũ. A'ere nepemojopypea'uweri jeporogytafera aeypy 'gã nemimome'ufer are. Jeporogytafer are ojemu'e ma'eferamũ ki a'ea etee futat pejemu'e. Pemojopype kasi morogyta ymaner are ne. Morogyta ymaner are ojemu'e ma'e 'gã nuapoi jeporogytafer imũ mama'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Taity yaua ae nomonoroga'uweri taity ymanera perugawamũ. Nia'wyrri taity yaua awau taity ymanera perugawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷⁻³⁸ —Y'way yau ae nueko'wogi yrũ ymanera pype. Yrũ yau pype te ae eko'wogi. Yrũ ymana pype sieko'wok 'eramũ wajaiwamũ kamẽsĩete. A'eramũ futat opy'aepufugamũ wyrũ kakau. A'eramũ futat ojeko'woka— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ —Y'waya ajai'wi tykur ire ae notykuri futari y'way yaua. Nan tee 'ã pẽẽ mũ. Pejemu'e morogyta ymaner are tee. Pẽnea'at aeypy 'gã pejemu'eawer are etee. Pejemu'e yau are jẽmĩ 'ã nepẽjemu'eweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

6

Morowykye'ema are 'gã mu'eawet (Mateu 12.1-8; Maku 2.23-28)

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau juowuurana ko pyterimũ. 'Ga rewiri oo ma'e 'gã a'ỹja pa'wau erawau opo pe. A'eramũ 'gã ipe'oka i'wau. ² 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te pepo'o a'ỹja? Nepeporowykya'uweri morowykye'ema rupi. A'ỹja po'oa aeoporowykya futat. Ymã te 'ã Moisesi 'ga 'i rakue: “Peoporowyky awi morowykye'ema rupi”, 'jau 'ga 'ã rakue— 'jau 'gã Jejui 'ga remiayuwa 'gã nupe.

³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja te Davi 'ga wapo rakue? Nepemogytai nipo ka'arana 'ga ree? Ymã te 'ã 'ga py'arayparamũ opytuna 'gã netee rakue. ⁴ A'eramũ 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou rakue. A'e pe 'ga kanape pyyka ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'ã ape monou opytuna 'gã nupe rakue. Pekwaap 'ã aipoa. Na'gã nemi'u arũi poa numiamũ. Mainana 'gã etee te a'u aipoa rakue. A'etea Davi 'ga a'u opytuna 'gã netee rakue. Ipy'araypat 'gã awau osou peu. A'eramũ 'ga amũ “Nepẽa'wyrri pẽẽ” 'jawe'em 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yaretea, Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Je 'ã morowykye'ema jara. A'eramũ je te amunipo 'ã “peapo awi”, 'jau pẽ nupe. Iapoare'emamũ nepeje'eg ekoetei 'gã nupe. Je te 'ã iapoarera— 'jau 'ga fariseu 'gã nupe.

Ipoteu ma'e 'ga (Mateu 12.9-14; Maku 3.1-6)

⁶ Ajepeja morowykye'ema rupi Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'e pe futat ipoteu ma'e 'ga wapyka 'ũina. 'Ga jakwatawa nia'wyrri.

⁷ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã fariseu 'gã netee Jejui 'ga resaka 'upa. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. 'Awamũ nipo 'ga 'ga katu'ogi 'ja? Ma'ja e'i sipo 'ga 'awamũ oje'ega ipoteu ma'e 'ga upe? 'Ga po katu'ogamũ ki sa'e 'ga upe: Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga remikwasiarera ra'e, sa'e ki 'ga upe. Sã'ã 'ga porowykya morowykye'ema rupi. 'Ga poa 'ga wapokatu morowykye'ema rupi, sa'e 'ga upe 'jau— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

⁸ A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi etee ojee. A'eramũ 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe: —Efu'am e'ama 'gã pyteripe. Tene resak 'gã 'jau— 'jau 'ga ipoteu ma'e 'ga upe.

A'erauwe 'ga afu'ama. ⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau moromu'jara 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga rakue? morowykye'ema upe rakue? “Esageay etee ki peapo”, e'i te 'ga janee rakue? “Ia'wyr'e'ema etee ki peapo”, e'i te ra'u 'ga janee rakue nũ? “Pejokatu'og iki”, e'i te Moisesi 'ga janee rakue nũ? “Tene imanũ”, e'i te ra'u 'ga janee nũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Pekwaap futat 'ã. “Esageay etee ki peapo”, e'i 'ã Moisesi 'ga janee rakue. “Pekatu'og iki 'gã”, e'i 'ã 'ga janee rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁰ Aipo 'e re Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee ra'ne 'gã moyka. A'ere 'ga 'jau ipoteu ma'e 'ga upe:

—Epo epopyo— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo popywau. A'erauwe futat 'ga poa ojekatu'oka.

¹¹ Morowykye'ema rupi 'ga katu'ogamũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? Sijuka te jane 'ga? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã ajaupe.

Jejui 'ga remimu'e 'gã

(Mateu 10.1-4; Maku 3.13-19)

¹² Aipo 'gã nupe 'epaw ire Jejui 'ga awau ojeupia ywyty'rarimũ. Awau oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Koopytunamuku 'ga oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Noseri futari 'ga. ¹³ Ai'iwetete'we 'ga wewiri oo ma'e 'gã majatykau ojee. Kwaiwete 'ga rewiri oo ma'e 'gã. A'ere 'ga tusi 'gã etee imũ'ëi 'gã pytuna 'gã nui. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pëë te 'ã jeremimu'ea. Je te 'ã amu'e pëë— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je anure pë monou kwe pe tejemome'waukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁴⁻¹⁶ Simão, Andre, Tiago, Juã, Filipe, Patarumeu, Mateu, Tome, ajepeja Tiago, ajepeja Simão, Judas, ajepeja Judas. Mĩmera 'gã Jejui 'ga imũ'jãu wemimu'eramũ. Simão 'ga mukũ 'ga rera. Pedro 'jau Jejui 'ga inuga 'ga ree. Ajepeja Simão 'ga mukũ 'ga rera nanë nũ. Serote 'jau 'ga rer irũa. Andre 'ga Pedro 'ga rewirera. Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Judas 'ga Tiago 'ga ra'yra 'ga. Ajepeja Judas 'ga mukũ 'ga rera. Iskariote 'jau 'ga rer irũa. Kũima'e tywera 'gã nupe 'ga monoara 'ga poromũ.

Jarejuwarete 'ga remifutar are

'gã mu'eawet

(Mateu 4.23-25)

¹⁷ Jejui 'ga 'ua ojypa ywytyra apyte'rar awi nũ. Wemimu'e 'gã nerua erojypa ojeewe. Waimy 'wyr ipe 'gã 'ua. Kwaiwete 'gã 'upa 'ga rapesaka. Judeja ywy pewara 'gã, Jerusareg ipewara 'gã, Tiro pewara 'gã, Sidom ipewara 'gã 'jau 'ua. Tiroa 'upa 'yë'ë pyri Sidoma nanë nũ. Mĩmer amunaw awi 'gã 'ua ajatykau 'ga rapesaka 'upa. ¹⁸ Kwaiwete 'gã 'ua. 'Ga porogyta renupa ajatykau 'ga ree. Ojero'wu ma'e 'gã nanë 'ua ajatykau 'ga ree. Ojekatu'ogukaa 'ua 'ga upe. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanë nũ. Ojekatu'ogukaa 'ua 'ga

upe. ¹⁹ 'Ga Ruwarete 'ga opājē mua Jejui 'ga upe. A'eramū 'ga 'Uwa 'ga pājē mū te 'gā katu'oka. Opokoka etee agawewi 'gā Jejui 'ga ree. A'etea 'gā ojekatu'ok.

Iku'i ma'e
(Mateu 5.3-12)

²⁰ Ojero'wu ma'e 'gā katu'opaw ire Jejui 'ga amā'jāu 'gā nee, ojeipyri ajatyka ma'e 'gā nee. A'eramū 'ga oje'ega 'gā nupe:

—“Jetywerete je tekou. Ejejuka je ree” 'jaramū Janeruwarete 'ga pē poari futari.

“Jetywerete je. Je katu'og ape” 'jaramū Janeruwarete 'ga pē katu'ogi futari.

A'eramū pēē pejeku'iramū pejejemogyau.

Pēē 'ā 'ga remiayuwamū 'awamū pejemogy.

A'eramū pēē anure nipo pejewau 'ga pyri.

²¹ Pēē 'ā “torokwaap 'ga 'jau”, pe'je.

A'eramū pēē a'jea futat 'awamū 'ga kwaapa katu katu pejejemogyau.

A'eramū nipo pēē pejeku'iramū pejejemogyau.

Nanamū pejetywera peru'arasig erajemogyau.

A'ere 'awamū Janeruwarete 'ga imoiri pē nui.

Pejewewi imoir ire pejejemogyau pejeku'iramū nipo.

²² Jeremiayuwamū pejemogyramū nipo je rerowiare'ema 'gā niporomutari pē nee.

Je 'ā pēneki'yraretea agawewi.

A'etea 'gā je rerekou tyweaete.

A'eramū nipo jeremiayuwe'ema 'gā pē nee taetu oporomutare'emamū ajemogyau. Je ree nipo 'gā pē ago'wau ajemogyau.

A'etea nipo pejeago'oramū nepēku'ipawa'uweri pejejemogyau.

²³ Pē nereko tywerete agawewi nipo 'gā.

A'etea ki pēku'i etee pejejemogyau.

Pēē 'ā pejemogy esage pejejemogyau jeje'eg imū etee.

A'eramū pēē pejewau je rupi ywag ipe.

Peu te Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pē nupe.

Peu te 'ga pēneko esageawera repy monoi pē nupe.

Ymā te 'ā 'gā ypy 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā nereko tyweretei rakue.

A'ere 'ā nānēwējēmī 'gā pē nerekoī nū.

'Awamū ojeup ma'e 'gā nanē pē nereko tyweretei nū.

A'ere 'ā nānēwējēmī pēku'i etee pejejemogyau nū—

'jau Jejui 'ga oje'ega renupara 'gā nupe u'ama oporogytau.

²⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau ikaraemā kwai ma'e 'gā nupe, “nafutari je Jarejuwarete 'ga tepoara” 'jara 'gā nupe:

—'Awamū etee futat pēkaraemā pejejemogyau. “Akwaap futat je Jarejuwarete 'ga”, pe'je numiamū.

A'ere 'ga anure namuru'jawi mama'ea pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁵ —Pēporiay'i pejejemogyau numiamū.

'Awamū etee te pēku'i pejejemogyau pejekaraemā kwaiwete are numiamū.

A'ere nipo anure peko tywet etee nū, pejekaraemā are pēku'iawera rayramū etee pē nupe nū.

Nepekwaawi futari Jarejuwarete 'ga.

Nepēporomutari te 'ā 'ga je'eg are.

A'eramū pēē 'ga resake'ema futat pejewau.

Pēporiay'i pejejemogyau numiamū.

'Awamū pefuka etee pejejemogyau numiamū.

Pejetywera etee 'ā pefutat.

A'ere nipo anure pejoo'o pejemogyau.

A'eramũ nipo pẽẽ pejemogyau, “Ma'eramũ je tetywer are etee tekou'iramũ tekou rakue 'ũ?” 'jau nipo pẽẽ pejemogyau pejejaa'wau.

Anure peo futat pejemogyau tyweaete mama'eukwaawa rapyaw ipe.

²⁶ Pẽporiay'i numiamũ.

'Awamũ kwaiwete 'gã poromutaramũ pẽ nee numiamũ.

Ymã te 'ã kũima'e 'gã amũ 'i 'gã nupe rakue: “Je 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara”, 'jau futatee 'gã nupe o'meramũ rakue.

A'etea 'ã pẽypy 'gã 'gã nerowiaa rakue.

“Esage ma'e 'gã”, 'jau 'gã 'ã i'me ma'e 'gã nupe 'gã nekoramũ rakue.

Nan tee 'awamũ pẽporiay'i pejemogyau numiamũ.

A'eramũ nipo 'gã najuejue etee pẽ futaa ajemogyau numiamũ.

A'eramũ pẽẽ najeremiayuwa rũi. Jeremiayuamũ nipo 'gã amũ niporomutari pẽ nee—

'jau 'ga 'gã nupe.

*Pẽporomutar iki pejee iporomutare'ema 'gã nee
(Mateu 5.38-48)*

²⁷ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe, oje'eg are wapyaka ajemogy ma'e 'gã nupe: —'Awamũ je je'egi pẽ nupe najuejue etee teje'ega renuparamũ. Pejejuka esage ki pejee iporomutare'ema 'gã nee. Niporomutari nipo 'gã pẽ nee numiamũ. A'ere ki 'gã pereko esage etee futat. Pẽmara'ne kasi 'gã nee ne— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

²⁸ —Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega ki pe'je 'ga upe: “Ejejuka esage ki 'gã nee, ore ree iporomutare'ema 'gã nee”, pe'je ki 'ga upe pejeje'ega. ²⁹ 'Ga amũ nipo pẽnetywape nupãu. A'eramũ ki pejejetywape nupãnamũ perowag etee pejejetywape owajara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —'Ga amũ nipo pẽnaity poakuwuu rerawau pẽ nui. A'ere kasi pẽnẽea ee ne. Tene ki 'ga erooi pẽnetyrũa nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ —“Mama'e mũ emut jee”, pejejeupe 'ga amũ 'eramũ imonou etee futat 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —'Ga amũ nipo pẽkaraemã pyyka erawau pẽ nui. A'ere kasi “pe'je imua jee nũ”, pe'je 'gã nupe ne, pejeje'egayau ne.

³¹ Pefutat te 'gã pejereko esagea? A'eramũ pẽẽ nanẽ pejejejukau esage 'gã nee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

³² —Pejee te iporomutat ma'e 'gã nereko esagea etee sipo Janeruwarete 'ga afutat? Pejee iporomutare'ema 'gã nereko tywera sipo 'ga afutat? Naani. Oporojuka ma'e 'gã miamũ futat ipota'wa ajuee, ojee iporomutat ma'e 'gã nee. A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. Pejee iporomutare'ema 'gã nee miamũ futat pejeporomutaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. ³³ —Pejereko esageara 'gã nee etee pejeporomutaramũ sipo Janeruwarete 'ga pẽ mepyi? Naani. Aetywera 'gã miamũ futat nanuara wapo ojekoty'aawa upe. A'ere ki najuejue etee futat pẽpota'wa 'gã nee— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

³⁴ —A'ere “Nipo 'gã imepyi jee re'ã” 'jara 'gã nupe etee kasi ekaraemã eremono ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere 'ã aipoa miamũ futat aetywera 'gã iapoi. A'ere kasi pẽẽ nan ine. Nanarũi pẽẽ. Pemono ekoete tee futar iki ikaraemãe'ema 'gã nupe. Karaemã mepye'ema 'gã nupe nanẽ pemono ekoete tee nũ. Mama'ea 'gã nupe itywe'emamũ ki pemono ekoete tee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ³⁵ —Nan pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga pẽporowyky repy muri pẽ nupe anure. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuamũ. 'Ga te 'ã Janeruwaretea janee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

—Kwaiwete te 'ã Janeruwarete 'ga upe iporogytae'ema 'gã jemogyi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga esage 'gã nupe, ojeupe oje'eg ma'e 'jawe— 'jau Jejui 'ga

'gã nupe imome'wau. —Itywerete ma'e 'gã nupe nanē 'ga 'ã mama'e esage monou nũ, ajemuaēma 'gã nee nũ. ³⁶ A'eramũ ki pēē nanē pejemuaēma 'gã nee nũ, Jarejuwarete 'ga 'jawe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau u'ama.

Pejejuago'wawe'em

(Mateu 7.1-5)

³⁷ —“Nepēa'wyri pēē Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je kasi 'gã amũ nupe ne. Aipo 'gã nupe 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanē aipo ne'i pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —“Mama'e tywerete ereapo”, pe'je kasi 'gã nupe ne. Aipo pēē 'e'emamũ Janeruwarete 'ga nanē aipo ne'i pē nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —'Gã pejereko tywearer are kasi pēnea'at pejemogyau au'jeteramũ ne. Ee pēnea'aru'jawe'emamũ Janeruwarete 'ga nanē futat naea'aru'jawi pētywer are nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁸ —Mama'ea 'gã nupe pēē imonoramũ Janeruwarete 'ga nanē mama'e muri pē nupe nũ. Ināinānī'ī nipo pemono 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga nanē imua ināinānī'ī etee pē nupe nũ. Imonoawera 'jawerimũ etee futat imua pē nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'ea 'gã nupe imonouu re te amunipo 'ã Janeruwarete 'ga i'jawerimũ etee futat imuri pē nupe— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe 'gã mu'jau.

³⁹ —Eae'ema 'gã nokoi ajuee ojopopyyke'ema. Kasi 'gã a'e pe ajuerooi ajueru'aa ywy kwara pype ne. Nan tee pēē. Mama'e tywera apoaramũ pēē najuejue etee. A'eramũ pēē a'eramũ “Mama'e tywera ereapo”, 'jawe'em futat pejejaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁰ —Ojemu'e yau ma'e 'gã amujara nuapyaawi futari. Amujara 'ga amu'e re tee 'ga ka'arana kwaawi. 'Ga 'jawe etee futat ikwaapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

⁴¹⁻⁴² —Najuejue etee te 'ã pētywet. A'eramũ pēē “Itywet ma'ea pēē”, 'jawarū'em pejejaupe. A'eramũ pejepoia futat pejetywer awi. “Nitywi oretywera”, pe'je futat numiamũ. A'ere pēē pētyp futat. Pejetywer awi ra'ne pepoit. A'ere pejewirera tepepoat 'jau. “Ere epoia etywer awi”, tepe'je pejewirera 'gã nupe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

—Sã'ã ae 'ywa tuwyrera weape i'aramũ ajuea pewara resake'ema ajau. A'eramũ 'ã ae weapewara ra'ne enuēm. Ojewi enuēm ire 'ã ae ojoma'e resaka ajuea awi. Nan tee futat ae otywer awi ra'ne ae poiri. A'ere ojopoa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp katuram

(Mateu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ —Y'wa 'ywa 'jawe ae. Y'wa 'yp katurama i'a katuram tāmējē futat. Y'wa 'yw a'wyre'ema o'ywa 'jawe etee futat ni'aa'wyri. ⁴⁴ A'e are y'wa 'ywa pekwaap i'a esage are. Sã'ã y'wa mũ i'ae'ema ojo'yw ekoete are. O'yw are etee i'aa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

⁴⁵ —A'eramũ ae nan tee futat. Aeywyter esagea mama'e esagea etee futat imome'wau akou ojopoa. Aeywyter a'wyre'ema mama'e tywera etee futat imome'wau akou. Mama'e katurama jēmī imome'wawe'em— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau u'ama.

I'akwaap ma'e

(Mateu 7.24-27)

⁴⁶ —Ma'eramũ ajee je renũ pejepe, “Jejara 'ga”, pe'je jee. A'etea 'ã nepeenuwi pejejeupe jeje'ega. “Jejara 'ga” 'jaramũ pēē jeje'ega renupa katu katu. Jeje'ega renupare'emamũ kasi pe'je jee ne, “Jejara 'ga”, pe'je jee ne— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. ⁴⁷⁻⁴⁸ —Jeje'ega renuparamũ pē'akwaap pejemogyau. Sã'ã i'akwaap ma'e 'ga 'oga mýja ywy ātā pype. A'eramũ 'y ruwiretea miamũ

'ã owaëme'ema 'ga roga upe. A'eramũ 'ã aipo 'oga awawe'em ypy pe. Aipo 'og apoara 'ga i'akwaap. Nan tee pëë jeje'ega renuparamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁹—A'ere jeje'ega renupare'emamũ pejemogy i'akwaawe'ema 'ga 'jawe. I'akwaawe'ema 'ga te ajee 'oga omÿi 'y apopewa pype. A'eramũ 'ã 'y ruwia 'ga roga rupia 'ga wi, imonou ypy pe 'ga wi. Ni'akwaawi 'ga akou. Nan pëë jeje'ega renupare'emamũ. Aipo 'ga 'jawewaramũ nipo pëë anure pejepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

7

Jefaruu 'ga remiayup (Mateu 8.5-13)

¹ Aipoa 'gã nupe imome'upaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui Kafanaũ pe. ² A'e pe futat jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga reni. Amutee 'ga romanũa 'ga. 'Ga remiayuwa 'ga ojero'wu 'upa. Kwaiwete 'ga jero'wui 'upa. Amanũ ja'wyja'wy futat 'ga 'upa. Aipo 'ga ree 'wyrriara 'ga oporomutaramũ. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaëma 'ga ree. ³ A'eramũ 'ga Jejui 'ga rera renupawe, oje'ega judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jejui 'ga rerua jee. Jeremiayuwa 'ga tomoferap 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'eramũ judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã awau Jejui 'ga renũina:

—“Ejot”, e'i 'ga enee ko. “Jeremiayuwa amanũ ja'wyja'wy amũ 'upa”, e'i 'ga enee ko— 'jau judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã awau Jejui 'ga upe. —Ejot 'ga remiayuwa resaka 'ga upe. Ore muara 'ga esageay te. ⁵ 'Ga futat judeuramũ janejatykaawa apoawera omepy ai'i. A'eramũ ene ejua 'ga resaka ore rupi— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga awau 'gã nupi, ojero'wu ma'e 'ga resaka. 'Ga waëm ja'wyja'wyräuwe jefaruu 'gã 'wyrriara 'ga oje'ega ojekoty'aawa 'gã nupe:

—Pe'je pejewau 'jau 'ga upe: “Tut kasi 'ga osou 'au jerog ipe ne”, e'i 'ga enee ko, pe'je pejewau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ A'erauwe 'gã awau 'jau Jejui 'ga upe:

—“Tut kasi 'ga osou 'au ne”, e'i 'ga enee ko. “Naesage ma'ea rüi je. Nakũima'eeteete rüi te 'ã je”, e'i 'ga enee ko— 'jau 'wyrriara 'ga jekoty'aawa 'gã awau oje'ega Jejui 'ga upe. —“Ojenosĩ je 'ga wi”, e'i 'ga enee ko. “Naesage ma'ea rüi te 'ã je”, e'i 'ga enee ko. “A'eramũ je a'eramũ tejenosõu 'ga wi tejog ipe 'ga reseramũ ne”, e'i 'ga enee ko. “Ga te 'ã esageay ma'ea”, e'i 'ga enee ko. “Peu etee futat pejewau pejeje'ega 'ga upe jee”, 'jau 'ga oree ko. “A'eramũ 'ga oje'eg imũ etee futat jeremiayuwa moferapa jee 'jau”, e'i 'ga enee ko— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁸—“Je 'ã jefaruua. A'eramũ je 'ã te'wyrriara 'ga je'eg imũ etee futat mama'e apou tekou jepi. Je 'ã 'gã 'wyrria'ria. Ma'eramũ 'ã jeremiayuwa 'gã jeje'eg imũ etee futat mama'e apoi ajemogyau. 'Ga amũ upe je 'jau: Kwe pe ekwap ajepi amunaw ipe. A'eramũ 'ga awau ojeupe je'eawer imũ. Amumera 'gã nupe je 'jau jepi: 'Au pejot je pyri, 'jau je 'gã nupe”, e'i 'ga oree ko. “Ma'eramũ 'gã 'ã jeje'eg imũ etee futat 'gã je'egi ajemogyau ajaupe. Tejeupe oporowyky ma'e 'gã nupe je 'jau: Pekwap mama'e apou jee, 'jau je 'ã 'gã nupe. A'erauwe 'gã jeje'eg imũ etee futat mama'e apou jee jepi. A'eramũ 'ga nan tee futat jeje'ega ojeupe imome'uramũ jeremiayuwa 'ga moferapa oje'eg imũ etee futat jee 'jau”, e'i 'ga enee ko— 'jau aipo 'gã awau Jejui 'ga upe.

⁹ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Jejui 'ga oporesagamũ 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Israeu juapyrera agawewi 'ã pëë. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe. Inãinãñĩ etee 'ã pëë je rerowiari pejemogyau. Ko 'gã muarera 'ga judeue'ema agawewi. A'etea 'ga je rerowiat kwaiwete ra'e jepi— 'jau Jejui 'ga ojepyriwara 'gã nupe.

¹⁰ O'wyriara 'ga je'ega Jejui 'ga upe eroo re aipo 'gã ojewya 'ua nũ. Owaëma ypy we 'gã ojero'wu ma'efera 'ga resaka:

—Kuu. Oferap nipo 'ga ra'e ki sa. Oje'eg imũ etee futat 'ga 'ga moferawi ra'e — 'jau Jejui 'ga upe oporogyta ma'efera 'gã.

Majawera ëë ra'yra 'ga moferapawet

¹¹ Anure Jejui 'ga awau ajepēja amunaw ipe nũ. Naĩ me 'ga awau, wemimu'e 'gã nerawau. Mytuna 'gã nanë awau 'gã nupi nũ. Ojoywyywyr ipe 'gã awau watau. ¹² Aipoa amunawa ojeosõu. Awau 'gã owaëma iosoma rokwaru upe. 'Gã waëm ja'wyja'wyrãmũ, Naĩ mewara 'gã amanũ ma'e rerawau ityma numiamũ. Majawera ëë ra'yra 'ga amanũmũ. Ëë mena amanũ rakue. A'eramũ ëë omene'emamũ akou. Majepei tee ëë ra'yra 'ga. A'e 'ga amanũ ëë wi. Ëë ra'yra 'ga rerawau ityma numiamũ. Kwaiwete 'gã awau ëë rupi. ¹³ Ëë resakawe Jejui 'ga ajemuaëma ëë ree.

—Erejoo'o awi ã— 'jau Jejui 'ga ëë upe.

¹⁴ Awau 'ga erowyka. A'erauwe 'ga pokogi ae rupiaw are. Erawara 'gã opytau imuapyka 'ga upe. A'eramũ futat 'ga 'jau teumera upe:

—Ere ejua ewya— 'jau 'ga amanũ ma'efera 'ga upe.

¹⁵ A'eramũ futat amanũ ma'efera 'ga owya oporogytau. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga y ëë upe:

—'Agamũ enera'yra 'ga reni owya nũ— 'jau 'ga ëë upe.

¹⁶ 'Ga ferawa resakara 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Oje'ega mome'wara 'ga 'ga amut ojemome'waukaa janee — 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga 'ga amut imojejukaukaa jane ree— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ Amanũ ma'e 'ga imoferaw ire 'ga rera okwasi'wau amunawa pype. Amunawa pypiarugamap.

Juã Batista 'ga remiayup (Mateu 11.2-19)

¹⁸ Moromunepawa pype Juã Batista 'ga renamũ 'ga remimu'e 'gã awau Jejui 'ga mome'wau 'ga upe:

—Ekoay 'ga aeremiapoe'ema apou akou. Majawera ëë ra'yra 'ga omoferap imanũ re ko— 'jau Juã 'ga remimu'e 'gã awau imome'wau 'ga upe, moromunepawa pype 'ga renamũ.

¹⁹ A'erauwe Juã 'ga 'jau mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejeje'ega 'ga upe jee. “Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” pe'je ki 'ga upe jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Ymã we te 'ã ore Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesagi arajemogyau. Ene te? Naani te ra'u nũ?” pe'je ki 'ga upe jee— 'jau Juã 'ga 'gã nupe, 'gã monou 'gã oporonupa ee Jejui 'ga upe.

²⁰ A'eramũ 'gã awau oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—“Ene te Jarejuwarete 'ga remimurera? 'Ga amũ te ra'u nũ?” e'i Juã 'ga enee ko— 'jau 'gã 'ga upe.

²¹ Aipo ojeupe 'e re 'ga ojepyriwara 'gã katu'oka. Kwaiwete 'gã katu'oka. Eae'ema 'gã mamã'jãu. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui mama'eukwaawa pe'au. Iteu ma'e 'gã katu'oka. ²² 'Gã katu'og ire Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Peesak te je iapoa ra'e?— 'jau 'ga Juã 'ga remimonofera 'gã nupe. —Pe'je pejewau 'awamũ pejemiesagera mome'wau 'ga upe. “Iteu ma'e 'gã 'ga amafu'am ko. Ipito'om ma'e 'gã 'ga imokã'jãu. Eae'ema 'gã 'ga imamã'jãu”, pe'je ki pejewau imome'wau Juã 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Iapyae'ema 'gã 'ga imuapyau ko. Amanũ ma'efera 'gã nanẽ 'ga imoferapa ko nũ”, pe'je ki imome'wau 'ga upe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui. Pejewe imoir ire 'ga remiayuwamũ tepeko 'jau”, e'i 'ga 'gã nupe, “Jarejuwarete 'ga takwaap 'jau” 'jara 'gã nupe 'ga 'i ko, pe'je ki 'ga upe. ²³ “Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã niku'ipawi futari ajemogyau”, e'i 'ga enee ko, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Gã amũ te nipo ajee mama'eaya ojeupe ijesaukaramũ opoit je rerowiar awi”, e'i 'ga, pe'je ki 'ga upe. “Nakwaawi je 'ga iapoa. A'eramũ je tepoia 'ga wi 'jara 'gã te nipo ajee niku'i futari ajemogyau”, e'i 'ga, pe'je ki 'ga upe imome'wau— 'jau Jejui 'ga ojeupe Juã 'ga remimurera 'gã nupe. —“Je rerowiar awi ipoire'ema 'gã a'jea futat iku'i ajemogyau”, 'jau ki pẽẽ imome'wau 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴ A'erauwe Juã 'ga remimonofera 'gã awau ojewya nũ. 'Gã orauwe Jejui 'ga Juã 'ga ree oporonupa ojepeyriwara 'gã nupe:

—Amunawe'em ipe pejewau te maran peesak 'ga rai'i? Ma'ja 'jawe te 'ga rai'i? Sã'ã juowa ywytua erojetyjetyga erekoa. Nan tee 'ga rai'i? Naani te ra'u rai'i nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nanarũi futat 'ga. Ae 'jawe etee futat 'ga oje'ega nanẽ nũ 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ 'ga imoiri futari pẽ nui”, 'jau 'ga pãwẽ pãwẽ 'gã nupe ai'i. Kũima'eeteete 'gã nupe, akotee ma'e 'gã nupe 'jau 'ga akou imome'wau ai'i— 'jau Jejui 'ga Juã 'ga mome'wau 'gã nupe.

²⁵—Taity esagea sipo 'ga wereko eruatau pẽnemiesagamũ rai'i? Naani. Taity esage ma'e 'gã ako 'og esage pype etee. A'ere Juã 'ga nanarũi. ²⁶ Juã 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga mome'wararetea ako rai'i. ²⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari inuga Juã 'ga rur are rakue. “Koromũ jeje'ega mome'wara 'ga” 'ea 'ga ikwasiarukaa inuga 'gã nupe rakue. “Je tomono 'ga ene renunewe kwe pewara 'gã mueapyou ene ree ene rura futarukaa 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁸—Aeypy 'gã wesageramũ agawewi rakue. A'ere 'ã Juã 'ga 'gã nesagea apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'awamũ je rerowiaara 'ga amũ Juã 'ga apyraawi. Imu'epyre'ema 'ga agawewi. A'etea 'ga je rerowiarãmũ 'ga apyraawi Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga je rerowiarãmũ ojejukau 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

²⁹ Aipo renupa 'gã amũ 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Nitywi 'ga amũ ene 'jawewara esage ma'eramũ — 'jau 'gã 'ga maku'iu.

Aipo 'ga renupara 'gã amũ ka'aranũũ pyykarera. Mytuna 'gã nanẽ 'ga renupa nũ. Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega renupa rakue. A'eramũ 'gã ojepymãũkaa 'y pe Juã 'ga upe rakue. Mĩmera 'gã juejue Jarejuwarete 'ga muorypa ajemogyau.

³⁰ A'ere amumera 'gã mara'neramũ 'ga ree ojeupe Juã 'ga mome'uramũ:

—Iro Juã 'ga eremome'u oree— 'jau 'gã amara'neramũ 'ga ree.

Fariseu 'gã amara'neramũ 'ga ree, Moisesi 'ga remikwasiarer are momu'jara 'gã nanẽ amara'neramũ 'ga ree nũ. Aipo 'gã nuapoi futari mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. A'eramũ 'gã wemifutar imũ etee futat oporowykyau ajemogyau.

“Pejetywer awi pepoit”, Juã 'ga ojeupe 'eramũ amara'neramũ etee 'ga ree. Nopoiri futari 'gã otywer awi. A'eramũ 'gã awawe'em futat

ojepymĩãukare'ema Juã 'ga upe. Jejui 'ga remimome'ua miamũ futat 'gã nafutari. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

³¹—Ma'ja 'jawe te aipo 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe. ³²—Kunumĩarũe'ema 'jawe 'gã niapyai ajemogyau. Nuenuwi 'gã ujara je'ega. Sã'ã kunumĩa “soo jarejerokyau 'jau” 'eramũ, “Naani. Najeataweretei je”, 'jau etee 'ã ajaupe. “Pe'je ajee sajeawotee 'ũ”, 'jau 'ã kunumĩa ajaupe nũ. “Najejeawoteeweri futari je, a'e ako je ko”, 'jau ete 'ã kunumĩa ajaupe. Nan tee futat aipo 'gã niapyai — 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe. ³³—Juã 'ga 'ã ojemi'ware'ema akou Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'eramũ 'gã 'ã “Mama'eukwaawa 'ga wereko opir are ra'e”, 'jau 'gã 'ã 'ga upe, 'ga jemi'ware'emamũ rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁴—A'ere 'ã je ruri Juã 'ga rewiri nũ. Je 'ã tekou teojere'emamũ tejemi'waa Jarejuwarete 'ga upe teporogytau. A'eramũ 'gã 'ã “Emi'uu 'ã 'ga ra'e”, 'jau etee jee nũ. “Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e, 'wyriararete upe ka'aranũũ pyykara 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e”, 'jau etee 'gã jee nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kunumĩ 'jawe 'gã. Juã 'ga ree ra'ne 'gã 'ã oporomutare'emamũ rakue. 'Awamũ 'gã 'ã je ree nanẽ oporomutare'emamũ nũ. Kunumĩ 'jawe 'ã 'gã jemogyi— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁵—Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jane mama'e aporamũ, jane pyriwara 'gã nipo 'jau: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap. Sã'ã 'ga remiayuwa 'gã neko esagea”, 'jau nipo 'gã janee, janereko esage resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet

³⁶ Anure fariseu 'ga amũ 'ua, Simão 'jawa 'ga 'ua Jejui 'ga upe oje'ega:

—Ekwaw iki ejemi'waa ore pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁷ A'erauwe Jejui 'ga wemiayuwa 'gã nerawau ojemi'waa Simão 'ga rog ipe. A'eramũ kũjã tywera ãẽ 'ga rera renupa. “'Au 'ga ruri 'ũina ojemi'waa 'ga pyri” 'e renupa. A'erauwe ãẽ ojany kasiga pyyka erua. Itasiga apopyra aipo jany kasiga ryrũa, aripasi 'jawa apopyra. A'eramũ ãẽ ipyyka erua enafu'ama Jejui 'ga py pyri. ³⁸ 'Ua ajaa'wau 'ga ree. A'eramũ ãẽ 'ga py pireita weay pyu etee futat. A'ere ãẽ 'ga py mukagi u'awa pyu etee futat. A'ere ãẽ 'ga py sĩmytea. A'ere 'ga py sĩmyter ire jany kasiga reko'woka 'ga py are 'ga pyeita ipyu. Werowiarãmũ Jejui 'ga ãẽ tywera moia ãẽ wi. A'eramũ ãẽ 'ua otywera moiawãmũ ãẽ 'ga py sĩmytea, jany kasiga reko'woka 'ga py are. ãẽ ku'ia ãẽ rerekou.

³⁹ A'eramũ “ekwaw iki ejemi'waa ore pyri”, 'ga upe 'jarera 'ga 'jau ojeupe: “A'jea futat sipo 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga? Ma'eramũ sipo ajee 'ga kũjã tywera nokwaawi?” 'jau 'ga 'ũina ojeupe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga ikwaapa aipo 'ga 'e 'ga renamũ. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: —Morogyta mũ je amome'u enee, ki Simão. A'eramũ ene ikwaapa 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

—Ere ki ajee imome'wau jee 'wei— 'jau Simão 'ga Jejui 'ga upe.

⁴¹ A'erauwe Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'ga upe aipo ojeupe 'erauwe: —Kũima'e 'gã amũ ka'aranũũ jara 'ga upe 'jau: “Ka'aranũũa emut ape ore”, 'jau 'gã awau 'ga upe. A'erauwe ka'aranũũ jara 'ga ka'aranũũ muri 'gã nupe. Majepeja 'ga “kwaiwete emut jee”, 'jau 'ga upe. Ajepeja 'ga “inãinãni'ĩ etee emut jee”, 'jau 'ga upe.

—Ko'iko'i ete nipo ka'aranũũ jara 'ga ruri ojewi erawarera 'gã nupe 'jau: “Pe'je je mepyau. Teka'aranũũa ako je omono pẽ nupe ai'i”, 'jau 'ga awau 'gã nupe.

⁴² —A'ere 'ga wi ka'aranũũ rerawarera 'ga 'i etee 'ga upe: “Nitywi ka'aranũũa. Noreka'aranũũi we ore”, 'jau etee erawarera 'gã ka'aranũũ jara 'ga upe.

—A'eramũ ka'aranũũ jara 'ga 'jau 'gã nupe: “Au'je nipo ajee 'ja. Nafutari je ka'aranũũa. Nafutaru'jawi je tejeupe pẽẽ imepya nanẽ nũ. Najerea'aru'jawi je 'awamũ ka'aranũũ are”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga Simão 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simão 'ga upe:

—Mõ 'ga te ka'aranũũ jara 'ga afutarete?— 'jau 'ga Simão 'ga upe. — Inãinãniĩ erawarera 'ga? Tuwiiu erawarera 'ga te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴³ A'erauwe Simão 'ga 'i:

—Tuwiiu erawarera 'ga te 'ga futarete. Inãinãniĩ erawarera 'ga 'ga inãinãniĩ etee afutat— 'jau Simão 'ga Jejui 'ga upe.

—A'jea futat ere. Kwaiwete te 'ã ẽẽ tywera. Ma'eramũ 'ã ẽẽ ojewi je imoiramũ je futari nanimenime. Inãinãniĩ etee itywet ma'e 'gã inãinãniĩ etee je futaa otywera moir ire— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'ga upe.

⁴⁴ Aipo 'e re Jejui 'ga ojerowaka kũjã ẽẽ ree. Ẽẽ ree ojerowag ire 'ga oje'ega Simão 'ga upe:

—Ereesak te 'aga kũjã ẽẽ ra'e?— 'jau 'ga Simão 'ga upe. —Sipokwaap te 'ã jane jarejuog ipe jaresea 'oga jara 'ga remiayuwa jarejepyeja— 'jau 'ga Simão 'ga upe. —A'ere ako nereapoi jee nan ko. A'ere 'ã ko kũjã ẽẽ ruri weay pyu je pyeita. A'ere 'ã ẽẽ jepy pirei re u'awa pyu etee futat jepy mukaga nũ.

⁴⁵ Eje'wyr ipe je waẽmamũ ako najeretywape pyteri ape ko. Jarejemiapo 'ã nereapoi jee— 'jau 'ga Simão 'ga upe. —A'ere 'ã koa kũjã ẽẽ ruri owaẽma jee jepy sĩmytea. Jepy sĩmyteru'jau'japa. ⁴⁶ Janya ako ene imonowe'em jeakag are ko. A'ere 'ã ẽẽ jẽmĩ jany monoi jepy are— 'jau 'ga Simão 'ga upe. ⁴⁷ —Ẽẽ tywera 'ã kwaiwete ẽẽ rekoramũ ra'e jepi. Ma'eramũ 'ã ẽẽ otywera ojewi je imoiramũ je futari je rerekou— 'jau 'ga Simão 'ga upe imome'wau.

⁴⁸ A'ere Jejui 'ga 'jau kũjã ẽẽ upe:

—Enetywera ako je omoit ene wi ko— 'jau 'ga ẽẽ upe.

⁴⁹ Aipo Jejui 'ga 'eramũ 'ga pyriwara 'gã 'jau ajaupe:

—Awỹja a'eramũ ẽẽ tywera moia ẽẽ wi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe. — Janeruwarete 'ga etee te wapo nanuara aetywera omoit ae wi— 'jau 'gã ajaupe, “omoit je ako enetywera ene wi ko” 'e renuw ire 'gã 'jau.

⁵⁰ A'ere Jejui 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Je rerowiat te 'ã ape ekou rai'i. A'eramũ je 'agamũ tejerowiarãmũ ene katu'oka enetywera pe'au ene wi— 'jau 'ga kũjã ẽẽ upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau ẽẽ upe:

—Ere ewau eje'wyr ipe nũ. Jaruete ene 'awamũ. Ere ewau ejewya eje'wyr ipe. Enepy'a'wyt kasi ewau ekou ne— 'jau 'ga ẽẽ upe oje'ega.

8

Kũjãmera 'gã Jejui 'ga rupi 'gã ataawet

¹ Anure Jejui 'ga awau akou watau amunawa moyka 'gã mu'jau:

—Pejetywer awi pẽpõiriwerãmũ Janeruwarete 'ga imoiri pẽ nui. A'eramũ 'ga pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga awau akou 'gã nupe oporogytau. — Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe akou.

'Ga remimu'e 'gã awau 'ga rupi. Tusi 'gã awau 'ga rupi. Tusi 'gã etee 'ga amũ'ẽ wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'gã akou 'ga rewiri etee futat.

² Kũjãmera 'gã nanẽ awau 'ga rewiri nũ. Kũjãmera 'gã nanẽ 'ga ikatu'oka rakue nũ. Ojero'wu ma'e 'gã nanẽ 'ga ikatu'oka rakue, mama'eukwaawa rerekwara ẽẽ retee rakue. A'eramũ 'gã awau 'ga rupi. Okatu'og ire 'gã awau 'ga rupi, mama'e apoawamũ akou 'ga upe, 'ga poaa akou. Ajepeja ẽẽ rera Maria. Mari ẽẽ rera mukũi. Matarena 'jau ẽẽ upe. Janeruwarete 'ga okatu'oge'emãmũ ẽẽ

pirewara kwaiwete ãẽ ree rakue, sete ãẽ tywera rakue. A'ere Jejui 'ga imoia ãẽ wi. A'eramũ ãẽ awau 'ga rewiri. ³ Ajepeja ãẽ rera Juana. ãẽ mena 'ga rera Kusa. Erote 'ga roga raarana 'ga poromũ Kusaramũ. Jejui 'ga okatu'og ire Juana ãẽ awau 'ga rupi. Ajepeja ãẽ rera Susana. 'Gã pytuna 'gã awau 'gã nupi. Kwaiwete futat kũjãmera 'gã pytuna awau 'gã nupi.

Okaraemã 'gã imonou Jejui 'ga upe. Ka'aranũ, taity, temi'uram. Mĩnamũ kũjãmera 'gã imonou 'ga upe 'ga poaa.

Mama'e a'ÿi tymawet

(Mateu 13.1-23; Maku 4.1-20)

⁴ Kwaiwete 'gã 'ua ajatykau Jejui 'ga resaka. Amunap tesirũmer awi 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. 'Gã jatykapaw ire Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ:

⁵ —Kũima'e 'ga amũ juowuuran a'ÿja momopoa oko pe. A'eramũ a'ÿja mũ u'aa pe pe 'ga wi. A'eramũ pe rupi oo ma'e 'gã a'e are opyruga 'ga wi. Wyrã'ia nanẽ futat 'ua ojypa i'wau 'ga wi nũ. ⁶ Amumera ywy a'wyre'ema pype u'aa 'ga wi. A'eramũ nipo opopoa futat numiamũ. A'ere nipo ita rakuwa ijukai etee. Nitywi wejue 'yja jupe. A'eramũ awau owaẽma kamẽsĩetei ita upe. A'eramũ ita rakuwa ijukau etee. ⁷ Amumera u'aa juemy pype. A'eramũ jua imoteu etee 'ga wi. Ikaapire'ema pype u'aa 'ũina. A'eramũ jawaiwa iapisau etee. ⁸ Amumera a'ÿja te aje u'aa ywy katurama pype. A'eramũ opopoa. A'eramũ futat nipo awau u'aramũ. Kwaiwete u'aramũ. Aipo 'ywa sãg i'aa 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Ee pejejeapyoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Norokwaawi ore. Ma'ja are te ore mu'e ape poromũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je mut pẽ mu'jau morogyta yau are. 'Awamũ Jeruwa 'ga pẽ mogyi wemiayuwamũ jeje'ega renupa katu katuaramũ, a'e je pẽ nupe. A'ere je morogytai etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jaawamũ ee. Kasi a'e pe tesirũmera 'gã we, ikwaawi erujewi ne, a'e je. Jeje'eg are eapyowere'ema 'gã wanup futat jeje'ega numiamũ. A'ere 'gã naeapyoi futari ee. Amã'jãu agawewi 'gã jeremiapofer are. A'etea 'gã naeapyoi ee. Ma'eramũ je 'ã morogytau etee imome'ui pẽ nupe pẽ mu'jawamũ. Imome'u esage re 'gã neapyo ekoeteramũ ajemogyau ee ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹¹ —Peapyaka jeje'eg are. Tamueapyo pẽ teje'eg are 'jau. Sã'ã y'wa a'ÿja mũ 'ara pe pe 'ga wi. A'ea 'ã wyrã'ia 'ua i'wau etee. ¹² Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã amũ. 'Ga je'ega renuwi futari numiamũ. A'ere nipo 'gã naeapyoi ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara 'ua erowiarukare'ema 'gã nupe. “Perowiar awi”, 'jau nipo 'ua 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã momoirukaa je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹³ —Sã'ã amumera y'wa a'ÿja 'ara ywy a'wyre'ema pype ipopora numiamũ. A'eramũ 'ã jawaiwa ijukau etee nũ. Nan tee futat nipo 'gã amũ je rerowiaa numiamũ. A'ere nipo amumera 'gã nuri, “Iro ererowiat aipoa?” 'jau nipo 'ga 'ua 'gã nupe. A'erauwe nipo 'gã poiri je rerowiar awi, je upe oporogyta awi. “Nia'wyrã 'ga porogyta ra'e”, ojeupe 'erauwe nipo 'ga poiri je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁴ —Amumera y'wa a'ÿja u'aa ju pype. A'eramũ opopoa futat numiamũ. A'ere jua imoteu etee. Nan tee futat nipo 'gã amũ jeje'ega renuwaiwi etee. A'ere nipo 'gã wemifutar are etee wea'aramũ akou nũ. Wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Ojemuorypaw are etee nipo 'gã wea'aramũ akou.

Okaraemã momytun are etee nanẽ nipo 'gã wea'aramũ akou nũ. A'eramũ futat 'gã wea'aru'jawe'emamũ nipo 'gã jeje'eg are. Jeremifutar imũ nipo mama'e apowe'em futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁵ —Amumera y'wa a'ỹja mũ nipo u'aa ywy katurama pype. A'ea nipo awau waranupa u'aramũ. Nan tee futat nipo Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã neapyoramũ ajemogyau ee. Wago'oramũ miamũ 'gã nopaira'uweri futari je rerowiar awi. Ojemogypyka etee futat nipo 'gã ajemogyau je ree. Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee futat nipo 'gã mama'e esage apou ajemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga je'ega renuw are.

Arãparĩn

(Mateu 5.14-16; Maku 4.21-25)

¹⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peenup katu katu ki je'ea. Nomonyga'uweri ae arãparĩna mũ imỹina imima mama'e 'ag are. Imonyg ire ae imonoi jakatupe te imỹina ajuesawamũ te. A'eramũ ose ma'e 'gã esaka tenamũ. Nan tee futat kasi jeje'ega pemim ine. ¹⁷ Mama'e jemima 'ã nepekwaawi. A'ere nipo anure te pekwaap. Sã'ã ae mama'e monoa imima imỹina. A'eramũ 'ã ae mũ esake'ema. A'ere 'ã ae anure esaka ajaupe. Nan tee futat pẽẽ. 'Awamũ jeje'ega nepekwaawi. A'ere anure te nipo pekwaap ikwaapare'emamũ. ¹⁸ Peenup katu katu ki je'ea. Jeje'eg are eapyowet ma'eramũ Janeruwarete 'ga pẽ mueapyoi ee. A'ere 'ga jeje'eg are eapyowere'ema 'gã namueapyoi ee. Ee 'gã neapyoweramũ etee te 'ga 'gã mueapyoi ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere ee eapyowere'ema 'gã amu'eawera moka'jamawi etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

Jejui 'ga y ẽẽ, 'ga rewirera 'gã netee

(Mateu 12.46-50; Maku 3.31-35)

¹⁹ 'Ga porogyta 'ga 'amamũ 'ga y ẽẽ 'ua, 'ga rewirera 'gã netee 'ua owaẽma 'ga upe. A'ere mytuna 'gã nuwi 'ga porogyta renupa. A'eramũ 'ga y ẽẽ 'ure'ema 'ga rerowyka.

²⁰ A'eramũ 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Eney ẽẽ 'ut owaẽma janee. “Taporogyta kĩa upe 'jau”, e'i eneya. Enerewirera 'gã netee ẽẽ ruri ra'e— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau ojepyriwara 'gã nupe:

—Jeruwarete 'ga je'ega renuparamũ jerewirera 'jawe futat pejemogy jee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũjãmeramũ nanẽ Jeruwarete 'ga je'ega renuparamũ jey 'jawe pejemogyau jee nũ— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

Ywyruru muojeawet

(Mateu 8.23-27; Maku 4.35-41)

²² Jejui 'ga wemimu'e 'gã neru'aa erawau erekou eroyaapa yaru pype.

—Soo jareyaapa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã awau oyaapa.

²³ Oyaapaw ipe Jejui 'ga osea 'upa yaru pype. 'Ga set 'ga ruwamũ ywyruru 'ua 'gã nupe. A'eramũ 'y monou yara pype 'gã nupe. Yaru matyneema werewi 'y pyu 'gã nupe. ²⁴ A'eramũ 'gã Jejui 'ga momaka:

—Ku'jyp! Ere ejua epaka kũi! Sapap jane kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga fu'ami oje'ega ywyruru upe, 'y rajapetega upe nanẽ nũ. A'eramũ futat ywyruru wojeramũ. 'Y rajapetega nanẽ wojeramũ nũ.

²⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te nepejemogypygyi etee je ree? Nepeesagi nipo pejejepype je rekoa ki sa? Je te 'ã areko pẽẽ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã oporesagamũ etee 'ga ree.

—Ma'e pãjẽ 'ga te jane sireko jarejepype nũ'ũ?— 'jau etee 'gã ajaupe. —Ywyrũua te 'ã 'ga amuojet erujewi jarejewi a'i kũi. 'Y rajapetega nanẽ 'ga 'ã imuojea nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Ma'e pãjẽ 'ga te nũ'ũ? Naesagi pa je 'ga amũ je'ega ywytu upe jepi nũ, ywytu muojera erujewi jepi nũ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree. —Janeruwarete 'ga te wapoukat 'ga upe nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

*Mama'eukwaawa rerekwat
(Mateu 8.28-34; Maku 5.1-20)*

²⁶ Garireja ypiauu raapa 'gã awau akou. Kwe katywara 'gã 'wyrã katy 'gã awau akou. Gerasa 'jau 'gã oje'wyrã upe. ²⁷ Peuwara 'ga amũ 'ua yar awi 'ga ãm ypyrauwe 'ga repejãna. Mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'ua 'ga repejãna. Aipo 'ga akou imara'ne ma'e 'jawe. Waitye'eme 'ga akou. Namutat 'ga akou. Nokoi 'ga 'og ipe. Tywy 'arimũ etee futat 'ga akou.

²⁸⁻²⁹ Mama'eukwaawa 'ga pyyka 'ga rerekou. A'eramũ peuwara 'gã oky-jau 'ga wi. A'eramũ 'gã 'ga kupyfaa itajuu pyu. A'ere 'ga imopeni etee. A'eramũ mama'eukwaawa 'ga rerawau ejaa imỹina ae rekwawe'em ipe. A'e 'ga poromũ 'ut Jejui 'ga resakawe u'aa 'ga rowase. A'eramũ 'ga pirewara wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui. Ku'jywa 'ga ra'yra 'ã ene. Maran te ore rereko ape? Ore rereko tywet kasi ape ne— 'jau mama'eukwaawa Jejui 'ga upe.

Kũima'e 'ga wi uẽme'emawe 'jau poromũ 'ga upe, “ore rereko tywet kasi ape ne”, 'jau 'ga upe.

³⁰ —Ma'ja te enerera?— 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

—Kwai 'jau 'gã oree— 'jau etee 'ga upe.

Kwaiwete 'ga pirewara. A'eramũ 'gã 'ga renũina, Kwai 'jau etee 'gã 'ga upe.

³¹ —Ore monoukat kasi ape ore rereko tyweaw ipe ne— 'jau 'ga pirewara Jejui 'ga upe. —Tajaurana ywyteripe ore mono ape ore mogyau— 'jau 'ga upe.

³² Aipo 'eramũ tajaurana ajemogyau muku'i te ojemi'waa. “Tajaurana pype ore mono ape ore mogyau” 'erauwe 'ga 'jau jupe:

—Pe'je ajee pejewau— 'jau 'ga 'ga pirewara upe.

A'erauwe awau.

³³ A'eramũ tajaurana mama'eukwaawa ojepype ijejagamũ erowawaka erajemogyau. A'eramũ erawau enujãna erojypa ywy'amuku rupi eropopoa erawau eropapa 'y pe.

³⁴ A'ere tajauran are omaenun ma'e 'gã awau imome'wau 'gã nupe:

—Jejui 'ga 'ga pirewara omono tajaurana pype ko. A'eramũ opapa ko— 'jau 'gã awau imome'wau 'gã nupe 'gã moy moyka.

³⁵ A'eramũ 'gã awau esaka. Awau 'gã amã'jãu mama'eukwaawa rerekwarera 'ga ree. Irãã'ã 'ga renamũ 'ga apygamũ. A'eramũ futat 'gã mopy'a'wya etee.

—Nanarũi 'ga rekoi jepi— 'jau 'gã ajaupe. —A'ere 'ga 'ã ojewi imoir ire 'ga rekoi ojekatu'oka. Ojeyrũwunepa 'ga 'ã akou 'awamũ— 'jau 'gã ajaupe.

³⁶ 'Ga resakarera 'gã imome'wau tesirũmera 'gã nupe:

—Jejui 'ga mama'eukwaawa omoit 'ga wi ai'i. A'eramũ 'ga 'awamũ ojekatu'oka akou— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁷ A'eramũ peuwara 'gã okyjau Jejui 'ga wi. Nokwaawi wejue 'gã 'ga porowykya. 'Ga pãjẽa nanẽ 'gã nokwaawi nũ. A'eramũ 'gã okyjau Jejui 'ga wi. A'eramũ 'gã 'ga monou ojewi.

—Ere ejepe'au ore wi, ki Ku'jyp— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau u'aa yar ipe nũ. A'eramũ futat 'ga awau oyaapa nũ.

³⁸—Too ene rupi 'jau— 'jau mama'eukwaawa rerekwarera 'ga Jejui 'ga upe. A'ere 'ga nuerooi 'ga.

³⁹—Naani. Ere ewau eje'wyr ipe nũ. Ekatu'okawera ekwap imome'wau ekou 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe. —“Janeruwarete 'ga je katu'ok”, ere ki epytuna 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga ojewya awau oje'wyr ipe nũ. A'eramũ futat 'ga okatu'okawera mome'wau akou 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga je katu'ok ai'i. A'eramũ 'ga 'agamũ je katu'oka je mogou — 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je tejua tekou pẽ pype nũ, mama'eukwaawa tejewi enuẽm ire nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga awau akou amunawarete pyterimũ imome'wau peuwara 'gã nupe.

Kũjã ãẽ mũ kũjãmuku ãẽ retee

(Mateu 9.18-26; Maku 5.21-43)

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga awau ojewya oyaapa nũ. Mytunũũ 'gã ajatykau 'upa 'ga renune. A'eramũ 'gã aku'iramũ 'ga ree, 'ga ruramũ. ⁴¹ A'eramũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. Jairo 'ga 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. Esage ma'e 'ga te Jairo 'ga. Judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga. Jejui 'ga porogyta 'ga erowiaa. A'eramũ 'ga 'ua wapyka wenupy'ãu 'ga rowase, oje'ega 'ga upe.

—Ejot je'wyr ipe. Jera'jyra nipo 'ã amanũ. ⁴² Ejot ãẽ resaka jee. Nirũi jera'jyra ãẽ. Kũjãmuku'ia ãẽ— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe. Taesak ãẽ enee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau 'ga rupi. Kwaiwete 'gã awau 'gã newiri. Ojopypypypyka 'gã awau.

⁴³ Nan 'gã waw ipe kũjã ãẽ mũ 'ua Jejui 'ga rupisika. Ojero'wu ma'e ãẽ 'ua 'ga rewiri. Tusi kwara ãẽ imu'aa akou ojero'wau. Nuogi futari ãẽ rya ãẽ wi. Ymã te ãẽ rekoi rakue. Morofuanugara 'gã nupe ojesaukaa rakue numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi ãẽ karuara. Ajepeja 'ga upe ãẽ awau ojesaukaa nũ. A'ere 'ga nãñewẽjẽmĩ nokwaawi ãẽ wi nũ. A'eramũ morofuanugara mepyetea ãẽ ka'aranũũ mateepapa ekoete ãẽ wi. A'ere ãẽ nojekatu'ogi futari. Nitywi futari muaga ãẽ upe. ⁴⁴ A'eramũ ãẽ 'ua 'gã ata pype Jejui 'ga rewiri. “Kĩã raity pygamũ tajekatu'ok 'jau kwy”, 'jau ãẽ ojeupe. A'eramũ ãẽ 'ua 'ga rupisika, 'ga raity pypireme'ywa ppyka. A'erauwe ãẽ rya uoka ãẽ wi.

⁴⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Awỹja te owyk jeraity are ra'e?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naje rũi— 'jau tee 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Kwaiwete te 'gã 'ã ki jã. A'eramũ 'gã okwaapawe'emamũ. Ojopypypypyk te 'gã 'ã— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁴⁶ A'ere Jejui 'ga 'i 'ga upe:

—Naani. Akwaap je 'ga amũ tepyyga. Jepãjẽa oo oporokatu'oka— 'jau etee Jejui 'ga.

⁴⁷ A'erauwe ijaruete ma'efera ãẽ 'jau ojeupe: “Najemima'uweri je kĩa wi. Okwaap futat kĩa”, 'jau ãẽ ojeupe. A'eramũ ãẽ awau wapyka wenupy'ãu 'ga rowase. Oyyita ãẽ ojemome'wau 'ga upe:

—Je ako awyk eneraity are ko. Ymã te jerya nuogi je wi. A'ere eneraity are je wygauwe iogi je wi ko— 'jau ãẽ 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—Je rerowiat wejue te 'ã ape ra'e jepi. A'eramũ je ako ene katu'oka ko— 'jau 'ga ãẽ upe. —A'eramũ ki ene epy'ata'waramũ ekou. Enejaruete ene ekou — 'jau 'ga ãẽ upe.

⁴⁹ ãẽ upe Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ, Jairo 'ga remiayuwa 'ga amũ 'ua 'ga rewiri.

—Amanũ enera'jyra ko. Au'je 'ga reruri re— 'jau 'ga 'ua 'ga upe.

⁵⁰ A'ere Jejui 'ga enuwi 'ga upe 'ga 'ea. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene'arasig awi. Tejerowiarãmũ je enera'jyra moferawi enee nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga awau 'ga rupi.

⁵¹ 'Og ipe owaẽmawe Jejui 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—Peu etee futar iki pejup. Ore tee futat oroo orosou ãẽ resaka— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga rupi oo ma'efera 'gã ukupepe etee futat 'upa. Pedro 'ga, Tiago 'ga, Juã 'ga, kũjãmuku ãẽ y ãẽ, ãẽ ruwa 'ga. Mĩmera 'gã etee awau osou Jejui 'ga rupi ãẽ resaka. ⁵² ãẽ pytuna 'gã ajaa'wau ãẽ ree. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pejoo'o awi ãẽ ree. Oset tee ãẽ 'upa.

⁵³ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene'me awi nũ'ũ. Amanũ futat akiko— 'jau 'gã 'ga upe.

“Amoferap nipo je ãẽ re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga poromũ 'jau 'gã nupe, “Oset tee ãẽ 'upa”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'gã mũ'jãu ojewi. ⁵⁴ A'eramũ 'ga awau amanũ ma'efera ãẽ popyyka.

—Ere ejua ewya, ky'ri— 'jau 'ga ãẽ upe.

⁵⁵ A'eramũ futat ãẽ oferapa. A'erauwe futat ãẽ afu'ama. A'ere 'ga 'jau ãẽ y ãẽ upe:

—Pe'je ãẽ mojemi'waa— 'jau 'ga ãẽ upe.

A'erauwe ãẽ wa'yra ãẽ mojemi'waa. ⁵⁶ ãẽ ferawamũ ãẽ jara 'gã oporesagamũ ãẽ ree. A'eramũ futat ãẽ ruwa 'ga 'jau ojeupe: “Amanũ ako jera'jyra ako re'ã. A'ere pa 'ga 'ã jera'jyra moferawi jee nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je mome'u kasi ape kwe pe 'gã nupe ne, 'au je iapoawera ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

9

Jejui 'ga wemimu'e 'gã monoawet

(Mateu 10.5-15; Maku 6.7-13)

¹⁻² Anure 'ga wemimu'e 'gã majatykau, tusi 'gã majatykau. A'eramũ 'ga opãjẽ monou 'gã nupe:

—Pe'je pejewau je mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Mama'eukwaawa ki pemoit 'gã nui jeje'eg imũ. Pekatu'og iki 'gã je 'jawe futat. “Je katu'og ape” 'eramũ Ku'jywa 'ga pẽ katu'ogi pẽ monou wemiayuwamũ, pe'je ki tesirũmera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³ —Pejemama'e mũ rerawawe'em futat pejejeupe. Ywyrãa miamũ futat erawawe'em pejepo pe. Ka'aranũ ryrũa nanẽ erawawe'em nũ. Pejememi'urama nanẽ pẽẽ erawawe'em futat nũ. Ka'aranũ miamũ pẽẽ erawawe'em. Pejejyrũmũ rerawawe'em futat 'jau. Pejepit arewara etee futar iki peroo. Nan etee te futar iki pekwap. ⁴ 'Gã 'wyrarete upe pejewãema majepeja 'oga pype etee futat ki pejup. Peo kasi kwe pe pejemogyau ne. ⁵ Pejeporogyta renuwe'emamũ pẽẽ kamẽsiete pejewau amunaw awi. Ajepeja 'gã 'wyrarete pe pejewau nũ. 'Gã nui pejewau ki pejepyapaawa penupãnupã, 'yja motototoka jui. “Janeruwarete 'ga 'ã pẽ

katu'og are ifuwet numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee,” 'jau ki pëë pejewau pejejemogyau pejeypyapaawa nupãu ajuee 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'ga wemimu'e 'gã monou mukũi juejue amunawa moytoyka. Jejui 'ga ree morogyta esagea 'gã awau imome'wau 'gã nupe. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka nanë nũ.

Juã Batista 'ga ree Erote 'ga rea'aawet
(Mateu 14.1-12; Maku 6.14-29)

⁷⁻⁹ Anure Erote 'ga, Garireja wyy pewara 'gã 'wyrriara 'ga, Jejui 'ga rera renupa. 'Ga amũ Jejui 'ga remiapofera mome'wau 'ga upe. A'eramũ 'ga opy'a'wyrãmũ 'ga rer are. A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—Amanũ ma'efera 'ga amunipo 'ã 'ut oferapa rai'i nũ kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ amumera 'gã 'jau:

—Nipo ajee Juã Batista 'ga 'ut oferapa rai'i nũ 'ja. Maranamũ nipo Eliasi 'ga kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'gã amũ 'jau:

—Tee nũ'ũ. Amutee 'ga te nipo nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe. —Naokoiwera 'gã nũi nipo nũ'ũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amũ te nipo nũ'ũ— 'jau 'gã 'upa 'ga rera renupa.

Aipo 'gã 'e 'gã jemogyramũ Erote 'ga 'ũina etee futat 'gã je'ega renupa. A'eramũ 'ga 'jau:

—Tee. A'jea futat nipo. NaJuã Batista 'ga rũi. Je te ako 'ga ajukaukat ai'i. Ajuwonogukat 'ga ai'i. A'eramũ sipo awỹja 'wei?— 'jau 'ga 'ũina aipo 'eramũ.

“Aesak werewi pa je 'ã 'ga nũ”, 'jau 'ga 'ga rera renupa 'ũina. A'ere 'ga nuesagi 'ga.

Kanape'i me'yitawet
(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Juã 6.1-14)

¹⁰ Anure Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ua ojewya nũ. Imome'wau 'ua Jejui 'ga upe:

—Kwe pe ako ore mono ape ejemome'waukaa 'gã nupe ai'i. A'eramũ ore ojero'wu ma'e 'gã katu'oka arakou ene 'jawe ai'i. Mama'eukwaawa nanë ore imoia arakou 'gã nui ai'i nũ— 'jau 'gã 'ua wekwawera mome'wau Jejui 'ga upe.

Imome'upaw ire 'ga 'gã nerawau ajepeja amunaw ipe, Pesaita 'jaw ipe nũ. Kwaiwete tekotee 'gã nejaa. 'Gã tee awau. Wemimu'e 'gã tee futat 'ga erawau numiamũ.

A'ere tekotee 'gã 'ga o kwaawi futari. ¹¹ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Oo futat 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je soo 'gã newiri— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'gã newiri. Ojeupe 'gã waẽmamũ Jejui 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga afutat pejetywer awi pepoira. Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pë monoi wemiayuamũ. Najuejue etee futat 'ga pejetywer awi pepoira futari— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Gã nupe oporogytapaw ire, 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oka nũ.

¹² Kaaruwamũ 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Emono 'gã amunaw ipe 'gã nemi'urama murukaa 'gã nupe. Nitywi mama'ea 'au. “Pe'je pejewau mama'e mua pejejeupe. Peu pekwap pejesea”, ere 'gã nupe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹³ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Pěē futat mama'ea pemono 'gã nupe— 'jau etee 'ga 'gã nupe.

—Nitywi mama'ea. Mukūi'ī etee ipira'ia. Sīku etee nanē kanape'ia nū. A'ea niapoi 'gã nupe. Eneporomuriwet nipo mama'e mua 'gã nupe? Kwaiwete te 'ã 'gã a'i kūi— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁴ Kwaiwete 'gã. Sīku miu te kūima'efera 'gã nuri 'upa 'ga porogyta renupa. A'eramū 'gã poromū 'jau 'ga upe: “Niapoi mama'ea 'gã nupe”, 'jau 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Pemojo'ok 'gã. Kwaiwete 'gã 'ã. A'eramū pēē 'gã mojo'oka. 'Au sīkwēta 'gã pemuapyk. Peu sīkwēta 'gã muapyka 'jau. Peu nanē nū. Peu nanē nū 'jau 'gã muapykapap— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ A'erauwe futat 'gã 'ga je'ega rupiwewe futat 'gã muapyka. ¹⁶ A'ere Jejui 'ga kanape'i pyka opo pe ipira'i reewe. A'ere 'ga eramā'jāu ywau opo pe. A'eramū 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'ere 'ga kanape'i mowowoka ipira reewe imopēpena 'gã nupe. A'ere 'ga imonou wemimu'e 'gã nupe.

—Pe'je imonou 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramū futat 'gã imonou 'gã nupe. 'Gã nupe omonorauwe ojeme'yita.

¹⁷ A'eramū 'gã ojomoyka kanape'i are ipira'i reewe. A'eramū futat 'gã wewegamū.

—Janerewek jane ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe. —Niapoi agawewi akiko. A'etea ojeme'yi janee 'ga omowowogamū— 'jau 'gã ajaupe. —Janeruwarete 'ga te ome'yi janee. A'eramū 'ã jarejewegamū jarejemogyau— 'jau 'gã ajaupe.

Ojemi'wapaw ire 'gã emyrera monou ijaga yrū pype. Tusi yrupemūū matyneema. 'Gã jemi'wapaw ire 'ga 'gã monou 'gã 'wyr ipe nū. Opy'araypare'emamū 'gã awau ajemogyau oje'wyr ipe nū.

Pedro 'ga Jejui 'ga mome'uawet
(Mateu 16.13-20; Maku 8.27-30)

¹⁸ A'ere anurenure'i Jejui 'ga 'ūina oporogytau 'Uwarete 'ga upe ojetee'i. 'Ga porogytaaw ipe 'ga remimu'e 'gã 'ua owaēma 'ga upe. A'eramū 'gã 'ga rerowyka. A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te tekotee 'gã jee jepi?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ —“Amanū ma'efera 'gã amū te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nū”, e'i 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Juā Batista 'ga te nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nū”, 'jau 'gã enee jepi. Amumera 'gã: “Eliasi 'ga nipo 'ã 'ut ojewya rai'i nū”, 'jau enee jepi. Amumera 'gã: “Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'gã amū nipo 'ã 'ut oferapa rai'i nū”, 'jau 'gã enee jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁰ —Pěē nū. Ma'ja pe'je ajee jee jepi nū'ū?— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

A'eramū Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, aru'e ore enee jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

—Je mome'u kasi ajee pejepe 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

Amanūawama mome'uawet
(Mateu 16.21-28; Maku 8.31-9.1)

²¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat pe'je. ²² Je 'ã a'jea futat pēneki'yraretea— 'jau 'ga 'gã nupe aipo ojeupe 'eramū. —Anure nipo 'gã je rereko tyweretei. Kwaiwete nipo je ree iporomutare'ema 'gã. A'eramū nipo 'gã je rerekou tyweaete. Judeu 'gã 'wyr'ia'ri, mainana 'wyr'iat, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mīmera 'gã nipo oporomutare'emamū je ree— 'jau 'ga 'ūina imome'wau 'gã

nupe. —'Gã nipo je juka. A'ere nipo imuapya 'ara rupi Jeruwarete 'ga je moferawi etee nũ— 'jau 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe.

23-24 —Jeremiayuamũ pejekoweramũ pẽẽ jeremifutar imũ etee futat mama'ea peapo. Pejekyjawe'em futat pejekereko tywer awi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pejemanũ awi miamũ pejekyjawe'em futat. Amumera 'gã nipo “Jejui 'ga rerowiaara je” 'eramũ ifuwet pẽ apisi are. A'ere kasi “naJejui 'ga rerowiaara rũi je”, pe'je 'gã nupe ne— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —“Tene 'gã je jukai kwy”, pe'je etee ki. “Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, pe'je etee ki. Jeremiayuamũ pejekoweramũ ki jeje'eg imũ etee futat peko— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Najemanũweri je Jejui 'ga mome'u are” 'jara 'gã nooa'uweri futari ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Je naapoa'uweri futari mama'ea Jejui 'ga remifutar imũ” 'jara nanẽ awawe'em ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Amumera 'gã te nipo ajee e'i “tene 'gã je jukai kwy”, e'i ajemogyau. “Napoira'uweri je 'ga rerowiar awi” 'jara 'gã etee awau ywag ipe, Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee. 25 —Okaraemã mono'og are etee ea'at ma'e 'gã nanẽ ni'akwaawi futari. Kwaiwete agawewi 'gã karaemã. A'ere aipo 'gã miamũ nooi futari ywag ipe. Nomỹi 'gã weaa Jarejuwarete 'ga ree. Okaraemã me'yi are etee 'ga fuweramũ. A'eramũ 'gã awawe'em 'ga pyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe etee 'gã awau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

26 —Temome'u awi 'ga amũ jenosĩ re je nanẽ nipo tejenosũ 'ga wi tejewya nũ. “Je naJejui 'ga remiayuwa rũi” 'jara 'gã nipo okyjau je ree amanũ awi. A'eramũ je 'jau aipo 'jarera 'gã nupe: “Najeremiayuwa rũi 'ga”, 'jau nipo je 'gã nupe tejewya nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Amanũ awi ikyje'ema 'gã te nipo 'jau, “Je te 'ã Jejui 'ga remiayuwa”, 'jau 'gã 'gã nupe. Aipo 'jarera 'gã te nipo je anure tejewya naenosĩ 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. —Anure je ruri tejewya ywagipewara 'gã netee 'awa ywy pe nũ. Mama'e tywera apoare'ema 'gã netee nipo tejua tejewya 'awa ywy pe nũ. Tejuwarete 'ga renyfuga pype je tejua tejewya anure. A'eramũ nipo 'gã 'jau jee: “Nitywi 'ga amũ ene 'jawe esage ma'e 'gã. Ene tete 'ã eneresageay oree”, 'jau nipo 'gã jee anure je jewyt je ruramũ— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Aipo 'ara rupi futat nipo je 'i 'gã nupe, 'gã nowase. “Agera 'gã jeje'ega wanuwa ajemogyau rai'i”, 'jau nipo je 'gã nupe 'gã nowasewase— 'jau 'ga u'ama oporogytau 'gã nupe. —Tejewyru'japa te nipo je ruri pẽ nupe pẽ'wyriat pãwẽ pãwẽnamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 27 —Anure nipo pẽẽ mũ je resak pejepe pejemanũme'ẽwe peje'wyriaramũ je rekoa. Jarejuwarete 'ga pãjẽa nipo pẽẽ mũ esaka— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe oporogytau.

*'Gã neape Jejui 'ga jesowo'gõkawet
(Mateu 17.1-13; Maku 9.2-8)*

28 Majepeja morowykye'ema magwaw ire, Jejui 'ga awau ywyty'rarimũ oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Muapya 'gã etee 'ga erawau ojeupi. Pedro 'ga, Juã 'ga, Tiago 'ga. Mĩmera 'gã etee 'ga erawau ojeupi. 29 'Uwarete 'ga upe 'ga porogytaramũ 'ga reakwara ojesowo'gõka. 'Ga reakwara wenyfugamũ. 'Ga raitya nanẽ waparasingamũ 'ga ree nũ. Iaparasing enyfuk te 'ga raitya 'ga ree.

30-31 A'eramũ futat mukũja 'gã 'ua oporogytau 'ga upe. Ywag awi 'gã 'ua oporogytau 'ga upe. Moisesi 'ga, Eliasi 'ga retee 'ua oporogytau 'ga upe. Tata enyfuga 'jawewara ywyteripe 'gã u'ama oporogytau. Jejui 'ga manũawama mome'wau 'ga upe:

—Jerusareg ipe nipo ereo emanũmũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat. “Ga manũa 'gã tywera tome'py 'jau”, e'i Janeruwarete 'ga enee— 'jau

'gã 'ga upe. —“A'eramũ 'ga 'gã katu'okaramũ akou 'jau”, e'i Janeruwarete 'ga enee— 'jau 'gã 'ga upe imome'wau.

³² 'Gã porogytaramũ 'ga rupi oo ma'efera 'gã osea 'upa. Poje 'gã opaka. Amã'jãmayayau Jejui 'ga renyfug are. Irãã'ã mukũja 'gã 'amamũ 'gã porogytaramũ 'ga upe. ³³ Mukũja 'gã oja'wyja'wyrãmũ Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—'Awa esageay janee ra'e. 'Au etee sapyta 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ga upe. —'Au etee tapỹja taruapo amũ pẽ nupe 'jau. Ene upe, Moisesi 'ga upe, Eliasi 'ga upe 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Osera 'ga enafu'ama. A'eramũ 'ga u'akwaawe'emamũ oporogytau tyweruu 'gã nupe.

³⁴ 'Ga porogytarauwe ywasiga mũ 'ua ojypa 'gã nee. A'eramũ futat ywasiga 'gã mima 'gã nui. Ywasiga etee 'gã mopiryyita ojypa 'gã nee nũ. ³⁵ A'erauwe futat Janeruwarete 'ga oje'ega muri imojypa ywasiga rupi 'gã nupe:

—Koromũ je ra'yrarete 'ga, jeremimurera 'ga. A'eramũ ki pẽ pejeapyakau 'ga je'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega mua.

³⁶ 'Ga porogytapawauwe ywasiga ojeupi pap 'gã nui nũ. Irãã'ã Jejui 'ga etee 'ga 'amamũ ojetee. Ywasiga rupi mukũja 'gã ojeupia awau. A'eramũ futat 'ga remimu'e 'gã opika etee futat. Nomome'ui futari 'gã tekotee 'gã nupe, miamũ ojewyr ire.

Kunumĩ 'ga katu'okawet

(Mateu 17.14-21; Maku 9.14-27)

³⁷ Ai'iwe 'gã 'ua ojypa ywyty'rar awi nũ. A'eramũ futat kwaiwete 'gã 'ua Jejui 'ga rowosõu. 'Ga porogyta renupa 'gã 'ua. ³⁸ Jejui 'ga resakawe kũima'e 'ga amũ 'ua wafukaita 'ga upe:

—Jejui! Esak jera'yra 'ga jee. Majepi tee jera'yra 'ga. Nirũi 'ga jee. A'eramũ ene ejua 'ga resaka jee. ³⁹ Mama'eukwaawa 'ga opyyk 'ga moypiwukaa 'ga muafukajukaa 'ga motyjuita 'ga juru rupi. A'ere 'ga pikapikapikau 'ga rerekou. Nopoiri futari 'ga wi. Esak 'ga jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. ⁴⁰ —“Pemoit 'ga wi”, a'e futat je eneremimu'e 'gã nupe ko. A'ere 'gã nomoiri etee 'ga wi ko— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ sipo pẽ je rerowiare'ema pejejemogyau 'ũ? Ymã agawewi nã'ã je pẽ mu'ei re'ã. A'etea nipo 'ã naje rerowiari tãmẽjẽ 'ã pejepe. “Nokoa'uweri je pẽ pype namutamutat”, a'e je pẽ nupe jepi— 'jau 'ga tesirũmera 'gã nupe nanẽ nũ.

A'ere 'ga 'jau kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Ere 'ga rerua 'au jee. Taesak 'ga 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴² A'erauwe futat 'ga wa'yra 'ga rerua. 'Ga upe 'ga waẽm ja'wyja'wyrãmũ mama'eukwaawa 'ga pyyka nũ. A'eramũ futat 'ga retyka ywyu.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga piwera upe:

—Ejepe'a 'ga wi— 'jau Jejui 'ga jupe.

A'eramũ futat 'ga imoia 'ga wi. A'ere Jejui 'ga 'jau kunumĩ 'ga ruwa 'ga upe:

—Kweramũ enera'yra 'ga nũ. Jaruete 'ga nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴³ A'eramũ esakarera 'gã oporesagamũ etee futat 'ga ree.

—Mama'eukwaawa miamũ 'ã pãjẽa. Ku'jywa 'ga taetu te 'ã pãjẽrete— 'jau 'gã 'upa ajaupe.

Amanũawama 'ga imome'wau'japa

(Mateu 17.22-23; Maku 9.30-32)

Aipo resakarera 'gã oporesagamũ 'ga ree kunumĩ 'ga katu'ogamũ.

—Janeruwarete 'ga 'ã pãjẽrete futat. Nitywi 'gã amũ 'ga 'jawe— 'jau 'gã ajaupe.

⁴⁴ Aipo 'gã 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pëneki'yra agawewi je 'ã. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je pyygukat anurenure'i je ree iporomutare'ema 'gã nupe— 'jau Jejuĩ 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

⁴⁵ A'ere 'gã naeapyoi 'ga 'eawer are. Janeruwarete 'ga namueapyoi 'gã ee. A'ere 'gã jenosĩ 'ga upe oporonuw are.

Esageay ma'e are 'gã mu'eawet
(Mateu 18.1-5; Maku 9.33-37)

⁴⁶ A'ere 'ga remimu'e 'gã 'jau ajaupe:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa? — 'jau 'ga remimu'e 'gã 'upa.

Ajaupe etee futat oporogytau. ⁴⁷ A'ere Jejuĩ 'ga 'gã kwaawi. Ajaupe 'gã 'e kwaawi. Nuenuwi futari 'ga numiamũ. A'ere 'ga ikwaawi futari ajaupe 'gã 'ea. A'eramũ 'ga 'jau kunumĩ 'ga amũ upe:

—Ere ejua 'au je pyri— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe kunumĩ 'ga amũ 'ua 'ga repejãna 'ga rerowyka.

⁴⁸ —Peesak te kunumĩ 'ga 'ama je pyri?— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe. —'Ga ree pejejejuka esageramũ je ree we futat pejejuka esage. Je ree pejejejuka esageramũ je muarera 'ga ree we futat pejejuka esage— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe u'ama. —Aipo apoara 'gã esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—“Je jeresage” na'jara 'gã nũ esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe. A'ere ajuee ojejuka esage ma'eramũ te ae esage ma'eramũ 'ga upe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau esage ma'e 'gã nee.

Jane poara 'gã janepytuna 'jawe futat
(Maku 9.38-40)

⁴⁹ A'eramũ Juã 'ga 'jau Jejuĩ 'ga upe:

—Kũima'e 'ga amũ ore aruesak mama'eukwaawa pe'aa 'gã nui ko, enerer imũ ko. A'ere norepytuna 'ga rũ ko. A'eramũ ore 'jau 'ga upe ko: “Ereapo awi nanuara”, 'jau ore 'ga upe ko— 'jau Juã 'ga imome'wau Jejuĩ 'ga upe.

⁵⁰ Aipo 'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo pe'je awi 'gã nupe. “Peapo awi nanuara”, pe'je awi 'gã nupe. Najanepytuna 'gã nũ numiamũ. A'ere 'gã jane poari te janeporowyky apo are. A'eramũ 'gã janepytuna 'jawe futat ajemogyau— 'jau Jejuĩ 'ga u'ama 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ.

Samari ywy pewara 'gã

⁵¹ Ywag ipe awawa upe iwaẽm ja'wyja'wyräuwe Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe futat too 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵² A'ere 'ga wemiayuwa 'gã mũ ra'ne imonou wenune Samari ywy pe.

—Amunaw ipe pekwap 'oga mũ resaka jarejee jareseawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau. Awau 'ga owaẽma amunawa mũ upe. A'eramũ 'gã oporogytau peuwara 'gã nupe:

—Jejuĩ 'ga ore mut 'au oroseawa mũ rekarukaa orojee ko— 'jau 'gã peuwara 'gã nupe. —A'ere nipo 'ga ruri ore rewiri. Ityp te oreseawa 'au?— 'jau 'gã peuwara 'gã nupe.

⁵³ A'ere peuwara 'gã 'i etee 'gã nupe:

—Nitywi pëseawa 'au nũ'ũ. Jerusareg ipe etee futat pekwap. Nepera'uweri 'au— 'jau etee 'gã 'gã nupe.

Samari ywy pewara 'gã najudeu joporemũremũa rũi. Ojopypepype 'gã. A'eramũ 'gã judeu 'gã futare'ema peu ojepype.

A'eramũ 'gã ojewya 'ua Jejui 'ga pyri nũ.

—“Nitywi pẽseawa 'au”, e'i 'gã oree ko— 'jau 'gã 'ua Jejui 'ga upe.

⁵⁴ A'e renupa Tiago 'ga 'jau Juã 'ga retee Jejui 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga upe tee pa ore 'i “Tata emut 'gã nupe 'gã apisaupap”, aru'e te pa ore 'ga upe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵⁵ A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'gã nee:

—Ma'eramũ pẽẽ aipo 'jau ki 'ei. Naani. Aipo pe'je awi— 'jau 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyradena. ⁵⁶—Pe'je ajee soo ajepeja amunaw ipe etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau.

*“Too ene rupi 'jau” 'gã eawet
(Mateu 8.19-22)*

⁵⁷ 'Gã waw ipe kũima'e 'ga amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Too ene rupi 'jau— 'jau 'ga 'ua 'ga upe. —Taata tekou ene rewiri kwe pe ene orauwe 'jau— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

⁵⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nipo eneatawet je rupi ki sa? A'ere 'ã je najerogi te tekou a'i kũi. Kasuru'miara te 'ã ok. Ywy kwara 'ã 'ga roga. Wyra'i nanẽ 'ã waityramũ nũ. A'eramũ 'ã kaaruwauwe ojewya 'ua waity pype osea. A'ere je nanarũi. Aset ekoete te futat je tekou. Tekaarupaw ipe je tesea ekoete te futat tekou. Je 'ã pẽneki'yra agawewi. A'etea 'ã je najerogi tekou. Jeremiayuamũ nan tee futat pejemogy. A'etea futat te eneatawet je rupi?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵⁹ A'ere Jejui 'ga oje'ega ajepeja 'ga upe nũ:

—Erejot te je rupi? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'ga upe.

—Naani. Nooi je 'awauwe ene rupi. Tene jeruwa 'ga manũi ra'ne. Tejuwa 'ga manũi re too ene rupi 'jau. 'Ga manũi re nipo a'jea futat tekou ywyapi ene rewiri. Tejuwa 'ga manũa ra'ne je aesak— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶⁰ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani. Ene'me awi. 'Awauwe futat ejot je rupi. Eneruwa 'ga manũnamũ amutee 'gã totym 'ga enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. —Ene tereko “Pe'je pejepoia pejetywer awi” 'gã nupe 'jaramũ 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —“Pejetywer awi pepoiramũ Janeruwarete 'ga pẽ monoi wemiayuamũ” 'gã nupe 'jaramũ tereko 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶¹ A'ere 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe nũ:

—Tene ajee je ra'ne. Too ene rupi 'jau— 'jau 'ga Jejui 'ga upe. —A'ere je oi tepytuna 'gã momoranupa ra'ne, “Oo je 'ga rupi”, 'jau 'gã nupe ra'ne— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je rupi iatawet ma'eramũ pejot ekoete te futat je rupi pejejea jewyre'emamũ futat pejemiejarera mama'e are. Wemiejarer are eajewyt ma'e 'gã nooi futari je rupi. Eajewyt ma'e 'gã nokoarũi je mome'waramũ kwe pewara 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

10

Setẽtai tois 'gã monoawet

¹ Anure Jejui 'ga kwaiwete 'gã mũ'jãu 'gã pytuna 'gã nui. Setẽtai tois etee 'ga 'gã mũ'jãu. 'Gã mũ'ẽ re 'ga 'gã mokwasi'wau. Mukũi juejue Jejui 'ga 'gã monou amunaw ipe wenune.

—A'ere too pē newiri 'jau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ² —Inãinãñĩ etee Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã. Kwaiwete je 'gã jemogyi Jarejuwarete 'ga kwaape'ema — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe: “Emuru'jap ejemiayuwa 'gã amũ emome'waramũ”, pe'je ki 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã juowuurana. Omonookara tywe'emamũ 'ã ototokapaw ekoete. Nan tee futat nipo 'gã 'ga je'ega ojeupe 'gã imome'ue'emamũ 'gã pawe etee mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³—Ma'eramũ je 'ã pē monoi kwe pe, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waukaa 'gã nupe, ikwaapare'ema 'gã nupe. Sã'ã kasuraa tajau jarũa pyterimũ isea. A'eramũ 'ã tajaua iu'wau. Nan tee futat pē. Jarejuwarete 'ga kwaapare'ema 'gã pyterimũ pese. 'Gã amũ nipo amara'neramũ akou pē nee. A'ere nipo je jejukai pē nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴—Peroo kasi karaemã ne. Ka'arana nanē kasi peroo ne. Pejejemiu'urama nanē kasi peroo ne. Pejepeyapaawa nanē pē erawawe'em nũ. Pejepeytawe'em nanē pe aje pejeporogytau 'gã nupe nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁵—Amunaw ipe pejewaēmawe ki pe'je 'gã nupe: “Awamũ Janeruwarete 'ga pē mopy'ata'wai pē mogyau”, pe'je ki pejesou pejewau 'gã nog ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ⁶—Pē nee 'gã ku'iramũ Janeruwarete 'ga aku'i monoi 'gã nupe. Pē nee 'gã ku'ie'emamũ 'ga aku'ia nomonoa'uweri 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁷—Pejejeupe 'oga resaukaripyra pype etee futat ki pejup. Pejejejyite'ema ajepeja 'oga pype. Pejejeupe imuripyra 'wau etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Sã'ã ae ojeupe ojomoporowyky re ojomepya. Nan tee futat nipo 'gã pēnemi'urama muri pē nupe ojeupe pēporogyta repyramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁸—'Gã 'wyrarete upe pejewaēmawe ki pe'je 'gã nupe: “Au ore ruri Jarejuwarete 'ga porogyta mome'wau pē nupe”, pe'je ki 'gã nupe. “Pe'je aje pejejua 'ga imome'wau ore” 'eramũ peu pejepeytawu pejejupa imome'wau 'gã nupe. 'Gã 'wyr ipe etee futat pejejemogyau pejejeupe mama'e muripyra 'wau etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

⁹—Ojero'wu ma'e 'gã ki pekatu'ok. Jarejuwarete 'ga ree pē 'gã mu'jau. “Werowiarãmũ 'ga pē mogoi wemiayuamũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁰⁻¹¹—Pejewau nipo 'gã 'wyrarete mũ upe pejewaēma. A'eramũ nipo 'gã “noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau nipo 'gã pē nupe. A'eramũ ki pe'je 'gã nupe: “Janeruwarete 'ga 'ã wemiayuamũ pē futat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee 'ga”, pe'je ki 'gã nupe. “A'eramũ nipo 'ga anure pē mu'arasiga pē mogyau”, 'jau ki pē 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ pē 'gã 'wyrarete pyterimũ pejewau pejejemogyau pejepeyapaawa nupãnupãu, 'yja mototoka jui. “Janeruwarete 'ga 'ã ifuwet pē katu'og are futat numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee”, pe'je ki pejewau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

¹²—A'jea futat je 'i. Anure, wowase pē majatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga Sodom ipewarera 'gã nereko tyweretei nũ. Sodom ipewarera 'gã itywetywet Janeruwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'gã nereko tyweaete 'gã tywer are nipo. A'ere “Noreporenuwiweri ore Jarejuwarete 'ga je'eg are” 'jara 'gã Sodom ipewara 'gã tywera apyraawi. A'eramũ 'ga a'eramũ nipo 'gã nereko tyweaete nũ Sodom ipewarera 'gã apyraapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

*Jejui 'ga je'ega moywyrarafenawet
(Mateu 11.20-24)*

¹³ A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga ree oporomutare'ema 'gã nupe:

—A'e je ki 'ei pēporiay'i 'ã pejejemogyau numiamũ a'i kũi. Korasĩ pe-waramũ, Pesaita pewaramũ. Mĩmer ipewaramũ 'ã pēporiay'i pejejemogyau numiamũ. Pē'wyr ipe ako je Jarejuwarete 'ga mome'ui tekou pē nupe ikue numiamũ. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oka ako tekou pē neape ikue numiamũ. A'ere ako nepēporenuwiweri jeje'eg are ikue. Nepēpoiriweri ako pejetywer awi ikue. Pejetywera retee ako pēē ikue. Tiro pe 'gã katu'og ire amunipo 'ã peuwara 'gã poiri otywer awi rakue. Sidom ipe nanē je iapo re amunipo 'ã peuwara 'gã poiri futari otywer awi rakue. Tanimuga amunipo 'ã 'gã wereko wapyte'rarimũ otywer awi opoira resaukaawamũ. A'ere ako je 'au agawewi iapoi tekou pē'wyr ipe ikue. A'etea ako nepepoiri pejetywer awi ikue— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe.

¹⁴—A'eramũ nipo Jarejuwarete 'ga pē majatykaawa 'ara rupi Tiro pewara 'gã majatykau wowase. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete. Sidom ipewarera 'gã nanē nipo 'ga erekou tyweaete nũ. 'Gã tywer are wejue nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete etee. A'ere nipo 'ga pēē te pē nereko tyweretei kwaiwete. Pēē te 'ã neperowiari 'ga, 'ga pãjē resakareramũ miamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

¹⁵—Pēporiay'i pejejemogyau numiamũ, a'e je 'ã pē nupe, Kafanaũ pe-waramũ nanē nũ. “Ore Kafanaũ pewaramũ oreresage. A'eramũ ore arawau ywag ipe”, pe'je pejejaupe numiamũ. A'ere je 'i pē nupe: Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'eramamũ futat pēē, a'e je 'ã pē nupe— 'jau Jejui 'ga Kafanaũ pewara 'gã nupe. —Nepepoiri te 'ã pejetywer awi. A'eramũ pēē pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Pe'je pejewau jeporogyta mome'wau kwe pe 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ pē nee wapyaka ma'e 'gã je ree nanē futat wapyakau nũ. Pēje'ega renupara 'gã futat jeje'eg are nanē wapyaka nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pēje'ega renupare'ema 'gã je ree nanē nuapyakai nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Je renupare'ema 'gã nanē futat je muarera 'ga nuenuwi nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Setētai tois 'gã wekwawera mome'uawet

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga wemimũ'ēmera 'gã monou kwe pe, 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. Setētai tois 'gã awau kwe pe 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga porogyta are. Anure 'gã 'ua ojewya nũ. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. A'eramũ 'gã 'ua 'jau Jejui 'ga upe:

—Mama'eukwaawa miamũ futat ore oromoit arakou 'gã nui ai'i— 'jau 'gã 'ua 'ga upe imome'wau. —“Jejui 'ga rer imũ ore pē moiri 'gã nui”, 'jau ore mama'eukwaawa upe ai'i— 'jau 'gã 'ua imome'wau Jejui 'ga upe.

¹⁸ Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea— 'jau etee futat 'ga 'gã nupe ojeupe imome'uramũ. —Ymã te je mama'eukwaawa 'wyrriara resagi ikue, ywag awi tut i'ara resagi ikue, Satanasi turi 'ara resagi ikue. Sã'ã tupã werawa 'ara. Nan tee futat i'ari. Janeruwarete 'ga imuēma imua imomoa ikue. A'eramũ je a'eramũ esaka ikue. Janeruwarete 'ga ipãjē renuēma jui ikue. A'eramũ inãinãñ'ĩ etee erekou. Ma'eramũ 'ã emiayuwa pemoit 'gã nui rai'i. Tepãjēa te ako je omono pē nupe ai'i. A'eramũ 'ã pēē imoia pejejemogyau 'gã nui rai'i— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁹—Ma'eramũ 'ã mama'eukwaawa 'wyrriara ipãjēa niapoa'uweri pē

nupe. Jeje'eg imū peata pē nekoramū mama'eukwaawa 'wyrriara nepē api-siukari mama'e tywera upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —A'eramū nipo pēē pejepyruga agawewi futat moi are. A'eramū nipo pē u'wau agawewi. A'etea nipo nepemanūi jupe. Jawa'jyra nipo pē piau agawewi. A'ere nipo naya'uweri pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama oporogytau. —Jeje'eg imū peata pē nekoramū nitywa'uweri mama'e tywera pē nupe. Ma'eramū 'ā a'jea futat mama'eukwaawa pemoit pejemogyau 'gā nui. ²⁰ A'ere kasi a'e are pejerowiaraip pejee pejemogyau ne. Jeremiayuamū wejue te pejemogy. Ma'eramū 'ā pēku'i pejemogyau— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe oporogytau. —Jeremiayuamū pēnera jekwasiari 'upa jeka'aran are ywag ipe. A'e are ki pēku'i pejemogyau jeremiayuamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Jejui 'ga ku'iawet
(Mateu 11.25-27)

²¹ Janeruwarete 'ga pājēa Jejui 'ga rerekou. A'eramū 'ga a'eramū aku'iramū akou oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. Ene 'ā mama'e jararetea. Ene 'ā ywag ipewara mama'e jara. Wyy pewara jara nanē 'ā ene nū. Ene te 'ā mama'e jararetea. Nai'akwaap ma'e 'gā etee rūi 'ā eremueapyo jeje'eg are. Akotee ma'e 'gā na'ne 'ā eremueapyo ee nū. I'akwaap ma'e 'gā jēmī 'ā ene imueapyowe'em ee. Ejemifutar imū etee futat 'ā ene akotee ma'e 'gā mueapyo ee. Nanuara futat te 'ā erefutat rakue— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe. —Ma'eramū 'ā itywera 'gā etee futat eremueapyo ee— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

²² 'Uwarete 'ga upe oje'eg ire Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gā nupe:

—Jeruwarete 'ga je mu'akwaap mama'e are ikue. Ma'eramū je 'ā ikwaawi — 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

—Jeruwarete 'ga je kwaap katu katu futat. Nitywi 'ga amū je kwaapara mū. Jeruwarete 'ga etee te je kwaap— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama imome'wau. —Je 'ā Tejuwa 'ga akwaap katu katu futat. A'ere 'ga nitywi amū je 'jawewara Jeruwa 'ga kwaapa katu katuara 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Ma'eramū je 'ā tejemipyyrūmera 'gā mu'ei Tejuwarete 'ga ree. A'eramū 'gā a'eramū 'ga kwaapa je pyri— 'jau 'ga 'gā nupe.

²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gā nupe etee:

—Jeporokatu'okawera 'ā peesak. Mama'eukwaawa rerekwara 'gā katu'oga nanē 'ā pēē esaka nū. Ma'eramū 'ā pēku'i pejemogyau— 'jau 'ga wemimu'e 'gā nupe. ²⁴—Janepyy 'gā 'ā iporesagiwet futat jeremiapo are rakue numiamū. A'ere 'ā 'gā manūi erujewi je rure'emauwe rakue. 'Gā 'ā oporenuwiweramū jeje'eg are rakue numiamū. A'ere 'ā 'gā manūi erujewi je rure'emauwe rakue— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gā nupe. —Pēē 'ā jeremiapoa peesak katu katu. Ma'eramū 'ā 'gā ku'ia peapyraap— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

Ajuee ajemuaēm ma'e

²⁵ A'eramū Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga amū 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe. “Tomojenosī Jejui 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe numiamū.

—Maran ae awau Jarejuwarete 'ga pyri ki 'ei? Emome'u jee 'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja e'i Moisesi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga rakue? Eremogyta nipo jepi? Maran enereapyo ee?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁷—Aipo e'i futat 'ā Moisesi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga rakue. “Peenup Jarejuwarete 'ga je'ega. Pēporomutat Jarejuwarete 'ga ree a'jea futat. Mama'ea peapo 'ga upe, 'ga remifutar imū. Pejeea'aramū pejemogyau 'ga ree 'gā nee

pejejea'ara apyraapa. Aipo aporamũ nipo pejeporomutaramũ 'ga ree a'jea futat", e'i 'ga ka'aran are rakue. "Pēporomutat pejepyriwara 'gã nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat", e'i 'ga 'ã ka'aran are inuga janee rakue— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁸ —A'jea futat aipo 'ea— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Namutar iki peapo. A'eramũ pejewau Jarejuwarete 'ga pyri pejemanũ re— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁹ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe nũ:

—A'eramũ je maranuara 'gã nee tepota'waramũ ki 'ei? Awỹja je pyri-waramũ ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁰ A'eramũ kwe pe etee Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau ajuee 'gã pojejuka are.

—Kũima'e 'ga 'ut amũ akou ojypa Jerusareg awi. Ajepeja amunaw ipe 'ga 'ua numiamũ, Jeriko pe 'ga 'ua numiamũ. A'ere 'ga ruaw ipe muna'ywa 'gã 'ga rekoari. A'eramũ muna'ywa opokoka 'ga ree. 'Ga raitya mosoka 'ga wi 'ga nupānupāu 'ga monou 'ga nuga. 'Ga jukaaipa 'ga rejaa inuga peyse pe.

³¹ A'eramũ mainana 'ga amũ awau akou pe rupi. Awau owaēma 'ga upe. Irãã'ã 'ga ruwamũ peyse pe. Amã'jãu etee 'ga ree. Okwapa etee 'ga pyu. A'ere mainana 'ga nokoi 'ga ree. Awau etee 'ga pyu. ³² A'ere 'ga amũ 'ua nũ. Levi 'ga juapyrera 'ga amũ 'ua 'ga pyu nũ. 'Gã pytuna 'ga futat numiamũ. A'ere nãñewējēmĩ 'ga nokoi 'ga ree. Okwapa etee 'ga pyu nũ— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

³³ —A'ere Samari ywy pewara 'ga 'ua pe rupi akou. Na'ga jekoty'aawa 'ga rũi agawewi. 'Ga ree iporomutare'ema 'ga agawewi.* Inupāmyrera 'ga judeua. A'etea Samari ywy pewara 'ga inupāmyrera 'ga resakawe ajemuaēm 'ga ree.

³⁴ A'eramũ 'ga opytau 'ga ree. Na'ga remiesaga 'ga rũi agawewi. A'etea 'ga opytau 'ga ree. Oporiaramũ 'ga ree. Iporiay'i 'ga 'upa 'ga upe. "Maran poko ene 'i?" 'jau 'ga 'ga upe.

—"Muna'ywa opokok je ree ki 'ei, jekaraemã arewi ki 'ei", 'jau 'ga 'ga upe.

—A'eramũ futat 'ga muagy monou 'ga ree, 'ga pi'rokawer are. Muaga 'ga ree imono re ifaa 'ga wi. A'ere 'ga 'ga monou kawaru'i 'arimũ, weymawa 'arimũ 'ga rupia. A'eramũ futat 'ga 'ga rerua erowaēma ae sawa 'og ipe. A'e pe futat 'ga 'ga fuanuga 'ga rerekou.

³⁵ —Ai'iwe 'ga, oo enune, oka'aranũũ monou 'oga jara 'ga upe. "Efuanug 'ga jee. Maran gatu nipo owaēme'ema ka'aranũũa jupe. Jupe iwaēme'emamũ tejewya tameypap ene 'jau", 'jau 'ga 'oga jara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁶ Imome'upaw ire Jejui 'ga oje'ega moromu'jara 'ga upe nũ:

—Muapyra 'gã inupāmyrera 'ga resaka. Maranuara 'ga ajemuaēma 'ga ree? 'Ga pytuna 'ga te ajemuaēm 'ga ree?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Naani. 'Ga pytune'ema 'ga futat ajemuaēm 'ga ree, ojejukau 'ga ree— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat. 'Ga pytune'ema 'ga futat ojejuka 'ga ree. A'eramũ pēē nanē iapou nan— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Nan aeresage jejukai ajuee. Namutar iki pēē nanē peapo nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ moromu'jara 'ga awau nũ.

Jejui 'ga awau Marta ēē 'wyr ipe

³⁸ Aipo mome'upaw ire Jejui 'ga wemimu'e 'gã nerawau ajepeja amunaw ipe nũ. Marta ēē rog ipe awau osou. ³⁹ Ēē kypy'yra ēē, Mari ēē awau wapyka Jejui 'ga pyri, 'ga porogyta renupa 'ũina. ⁴⁰ A'eramũ Marta ēē kumi apou

* **10:33** Ymã judeu 'gã niporomutari Samari ywy pewara 'gã nee rakue.

erekou. A'eramũ ãẽ 'jau ojeupe: “Koo. Je tee 'i nipo aje ako mama'e apou jarejee”, 'jau ãẽ. “Maran tete Mari kynu nuapoi mama'ea je pyri. Wapyg etee pa 'ã kynu 'ũina kã pyri nũ”, 'jau ãẽ ojeupe.

A'eramũ ãẽ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Emut kynu je poaa. Je etee ako teporowykyau. “Ekwap ãẽ poaa mama'e apou”, ere kynu upe jee— 'jau ãẽ Jejui 'ga upe.

⁴¹—Naani. Ene te 'ã eporowyky are etee enerea'at. Epytu'u'i jui. Ere-jemuaẽm awi eporowyky are etee— 'jau 'ga ãẽ upe. —Tene Mari ãẽ reni. Jeporogyta are ãẽ porenuwiweramũ. Jaruete ãẽ reni je renupa, jeporogyta are wea'aramũ— 'jau 'ga ãẽ upe. ⁴²—Ene te 'ã mama'e apoawamũ etee ereko rakue. ãẽ jeje'ega renuparamũ etee ako. ãẽ te 'ã oporowyky esagea wesak ojeupe. Nomomoiru'uwere 'gã ãẽ jui— 'jau Jejui 'ga ãẽ upe 'ũina.

11

Jarejuwarete 'ga upe 'gã je'eg are

'gã mu'eawet

(Mateu 6.9-15; 7.7-11)

¹ Anure Jejui 'ga 'ũina oporogytau 'Uwarete 'ga upe. 'Ga pig ire 'ga remi-ayuwu 'gã 'jau 'ga upe:

—Ore mu'e ape Jarejuwarete 'ga upe oroje'eg are ki jã— 'jau 'gã 'ga upe. —Sã'ã Juã Batista 'ga wemiayuwu 'gã mu'ea rakue. Nan ore mu'e ape, ene taetu— 'jau 'gã 'ga upe.

² Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Nan iki peporogyta 'ga upe:

Kiapi'ni. Oroje'eg ore arajupa enee.

Tene muoryp ki 'gã najuejue etee.

Kamẽsĩete ki 'gã najuejue etee tene rerowiat ajemogyau.

Kamẽsĩete tere'yi 'wyrriaramũ oree najuejue etee 'jau.

³ Awamũ ki mama'ea emut oree oreremi'uramamũ.

⁴ Norerea'aru'jawi ore mama'e tywera orojeupe 'ga iapoawer are.

A'eramũ ki ene ejea'aru'jawe'emamũ oretywer are.

Ore mamuakat futar iki ape mama'e tywera apoe'em are,

pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Jarejuwarete 'ga upe pejeporogyta awi kasi pepoit futar ine. Ojewi pepoire'emamũ nipo 'ga mama'e esage muri pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ:

—Sã'ã nipo kũima'e 'ga amũ rura iwaẽma opytuna 'ga upe ypyaje. A'eramũ nipo 'gã osea ajemogyau. A'eramũ nipo 'ga 'ga momaka. ⁶ “Kanape'ia emut amũ jee. Muapyra kanape'ia emut jee. Jepyutuna 'ga 'ut amũ owaẽma jee. A'ere nitywi mama'ea 'ga upe. A'eramũ je tejua, emut amũ mama'ea jee, 'jau enee”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. ⁷ A'eramũ nipo oset ma'e 'ga 'jau ajaupe: “Aset je tejupa. Najefu'amiwari je. Jera'yra 'gã oset 'upa. Awopytym je 'okwara ko”, 'jau nipo ta'yt ma'e 'ga ajaupe.

⁸—A'ere nipo 'ga pytuna ojero'waro'wau etee 'okwara mopoga u'ama 'ga upe wojere'emamũ. Pog pog pog. A'eramũ nipo 'ga omogerukare'emamũ afu'ama, kanape'i monou 'ga upe, opytuna 'ga omogerukare'emaue.

⁹—A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Nan tee futar iki pejemogy pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe pejeojere'emamũ. A'eramũ 'ga pẽnemifutara mua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

—Ojeupe pēē mama'e renūjamū Janeruwarete 'ga imuri pē nupe. “Je poar ape” ojeupe 'eramū 'ga pē poari futari. Kamēsīete 'ga pejeipoare'emamū, pejeje'ega pejemogyau pejeojere'emamū 'ga upe. Sā'ā mama'e 'ara ae wi. A'eramū 'ā ae ijaramū awau ekaa. Esag ire tāmējē 'ā ae opoia ekar awi. Nan tee futar iki pēē, pejeje'ega pejeojere'emamū futat 'ga upe mama'e renūi awi. A'eramū 'ga mama'e mua pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

—Okwara mopogara 'ga 'jawe ki peko. 'Okwara rawopytymo'wog ire etee 'ga poiri imopog awi. Nan tee futar iki pēē. Pepoit kasi 'ga upe pejeporogyta awi ne. A'eramū 'ga pē poari futari— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

10 —“Mama'e emut amū jee” 'jara 'gā nupe 'ga imuri futari. “Je poar ape” 'jara 'gā 'ga opoat futat. Ojeupe peje'egamū 'ga je'egi futari pē nupe— 'jau 'ga u'ama 'gā nupe oporogytau.

—Pejenosī kasi mama'ea 'ga upe enūina ne. Mama'e esage tee te 'ga amut pē nupe. Namura'uweri 'ga mama'e tywera pē nupe. 11 Sā'ā pēē. “Mama'e emut amū jee, Kiapi'ni”, pejeja'yra pejejeupe i'eramū mama'e katurama etee imonoa pejeja'yra upe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e esagea etee imuri pē nupe, “mama'e esagea emut jee” 'eramū. Moja sipo pemono pejeja'yra upe, “ipira emut jee” 'eramū? Naani. Mama'e esagea etee te pemono pejeja'yra upe. 12 “Wyraupi'a emut amū jee” 'eramū sipo jawa'jyra pemono pejeja'yra upe? Naani. Nepemonoa'uweri jawa'jyra pejeja'yra upe. Nan tee futat Ku'jywa 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

13 —Pēē 'ā aetywera agawewi. A'etea 'ā mama'e esagea etee pemono pejeja'yra upe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Nan tee futat peapo numiamū. A'ere Ku'jywa 'ga te mama'e esagerete muri pē nupe “mama'e esagea emut oree” ojeupe pēē 'eramū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama. —U'agesagea miamū futat 'ga amut pē nupe, “Emut E'agesagea jee” ojeupe 'eramū— 'jau 'ga oporogytau 'gā nupe.

Mama'eukwaawa rerekwat
(Mateu 12.22-30; Maku 3.20-27)

14 Oporogytapaw ire Jejui 'ga mama'eukwaawa pe'au erekwara 'ga wi. A'ea 'ga moje'egukare'ema 'ga mogou. Ije'ege'ema 'jawe 'ga pirewara 'ga mogou. A'eramū 'ga ojewi ipe'a re oje'ega nū. A'e resakarera 'gā oporesagamū ajemogyau 'ga ree.

15 A'ere 'gā amū “o'meramū te 'gā 'i”, 'gā 'i etee ajaupe:

—Mama'eukwaawa 'wyriara je'eg imū te 'ga 'ga pirewara moiri 'ga wi— 'jau 'gā ajaupe. —Pesepu je'eg imū te 'ga imoiri 'ga wi— 'jau etee esakarera 'gā ajaupe.*

16 A'eramū peuwara 'gā 'jau 'ga upe:

—Oreremiesage'ema eapo amū oree. A'e resaka “A'jea futat ra'e”, taru'e enee 'jau. “Janeruwarete 'ga opājē muri 'ga upe ra'e”, taru'e enee 'jau— 'jau 'gā 'ga upe numiamū.

A'ere 'ga nuapoi 'gā nupe. “Mama'e tywera siapoukat esaka 'ga upe jarejee 'jau”, 'jau 'gā ajaupe numiamū. A'ere 'ga nuapoi 'gā nupe. 17 Okwaap 'ga 'gā je'eg jemima ojee. A'eramū Jejui 'ga aipo 'jau etee 'gā nupe:

—Maran sipo 'gā amū a'eramū ojo'oka oywy pype ajamueu? Ajaupi etee futat ajuapisaupap, ojomateepapa ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga u'ama oporogytau 'gā nupe. —Maran sipo a'eramū ajepeja amunaw ipewara 'gā ojo'oka ajaupi etee futat ajuapisawamū?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe u'ama.

* 11:15 Mama'eukwaawa 'wyriara rera mukūi tapy'ŷja je'eg imū. Satanasi 'jawamū, Pesepu 'jau nū.

18 —Nan iapo re amunipo 'ã mama'eukwaawa remiayyuwa ojomateep-awī ajaupi etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 19 —“Pesepu pãjẽ mũ 'ga mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui”, 'jau ako pẽẽ jee ko. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'ja pãjẽ mũ ajee pẽnemiayyuwa 'gã mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui? NaJaneruwarete 'ga pãjẽ mũ rũi nipo 'gã imoiri 'gã nui?— 'jau 'ga 'gã nupe. 20 —Je nanẽ futat 'ã Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ etee je 'ã imoiri 'gã nui. A'eramũ pẽẽ a'e are je kwaapa. “Janeruwarete 'ga remimurera 'ga te nipo 'ã”, 'jau amunipo 'ã pẽẽ jee— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

21 —Ifuakat ma'e 'ga 'ã u'ywa renu'ama 'okwar ipe woga rarũmũ. A'eramũ 'ã muna'ywa osowe'em. 22 A'eramũ ifuakararete ma'e 'ga 'ua 'ga muajãna 'ga monou 'ga retyka u'ywa pojekau 'ga wi. A'eramũ futat osou 'ga karaemã upe. A'eramũ futat 'ã erawau ime'ega ajaupe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Mama'eukwaawa 'wyriara ifuakat ma'e 'jawe. Ipãjẽ futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te pãjẽrete. Mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽa te 'ga wapyraap. Ma'eramũ 'ã ae Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ mama'eukwaawa pe'ai 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama, oporogytau.

23 —Je ree iporomutare'ema 'gã najeremiayyuwa rũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jeporowyky are je poare'ema 'gã naje upe rũi oporowyky. Mama'eukwaawa upe te 'gã porowykyi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Werekwarera upe mama'eukwaawa jewyawet
(Mateu 12.43-45)

24 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽ nui omoir ire mama'eukwaawa nipo ioi ywy akỹme'ema rupi opy-taawa mũ rekaa akou. A'eramũ nipo opytaawa mũ resake'emawe 'jau ojeupe etee futat nũ: “Maran te 'ã nooi tejekwawer ipe etee futat tejewya nũ 'i?” 'jau nipo ojeupe. 25 A'eramũ nipo ojewya 'ua werekwarera 'ga resaka. Erekwarera 'wyriar amuteeramũ nipo akowe'em ee. Ijekatu'oguu tuwamũ. 26 A'eramũ nipo opytuna majatykau awau. Sete nipo opytuna rerua. A'ea te nipo itywerete. A'eramũ te nipo erekwarera 'ga te'arareteramũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea mama'eukwaawa rerekwarera pype ose re mama'eukwaawa noseu'jawi 'ua nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã ku'ia

27 A'ere Jejui 'ga oporogytapaw ire kũjã ẽẽ mũ mytun awi wafukaja mua 'ga upe:

—Iku'i nipo eney kynananimenime ene ree— 'jau ẽẽ wafukaja mua 'ga upe.

28 Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga 'jau ẽẽ upe:

—A'jea futat nũ ĩ. Iku'i futat ẽẽ je ree nũ ĩ— 'jau 'ga ẽẽ upe. —Je rerowiaara 'gã taetu nipo ẽẽ ku'i wapyraap— 'jau 'ga ẽẽ upe.

Aeremiapoe'ema fariseu 'gã enũinawet
(Mateu 12.38-42; 16.1-4; Maku 8.11-13)

29 Ojee 'gã jatykapaw ire Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—'Awauwaramũ miamũ 'ã nepẽa'wyri futari pejejemogyau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Oreremiapoe'ema eapo amũ oree, pe'je 'ã jee numiamũ. A'e resaka “A'jea futat Janeruwarete 'ga opãjẽ muri 'ga upe ra'e”, taru'enee 'jau, pe'je 'ã jee numiamũ. A'ere je naapoa'uweri mama'ea pẽ nupe pẽnemiesagamũ — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Juna 'ga ree etee je pẽ muea'ari pẽ mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 30 —Sã'ã ipira Juna 'ga mokona rakue. A'eramũ 'ã imuapyra 'ara rupi 'ga rerua eropy'apojyau rakue. Nan tee futat je ferawi imuapyra 'ara rupi. Je manũ re nipo Janeruwarete 'ga futat je moferapa imuapyra 'ara rupi

Juna 'ga 'jawerimũ etee futat. Aiporamũ tãmjẽ te nipo pekwaap. “Na pa je Janeruwarete 'ga 'ga muri rakue”, 'jau nipo pẽẽ jee je feraw ire— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹ —Wowase pẽ majatykaaw ipe Janeruwarete 'ga 'jau pẽẽ mũ nupe. “Ko 'gã esage ra'e. Werowiat wejue 'gã jera'yra 'ga. A'eramũ je 'gã mua tejemiyuwamũ. A'eramũ 'awamũ 'gã 'ua osou ywag ipe je pyri. Jera'yra 'ga 'gã werowiat rakue”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe. “Ko 'gã te aje nia'wryi. Nuerowiari 'gã jera'yra 'ga rakue”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Aipo 'eramũ nipo Sepa ywy pewara 'wryiara ẽẽ 'jau pẽ nupe: “NaKu'jywa kĩa remiayuwa rũi agawewi je ikue. A'etea je ojot muku awi Sarumãu kĩa je'ega renupa ikue”, 'jau nipo ẽẽ pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“A'ere 'ã Jejui kĩa rekoi agawewi pẽ pype rakue. I'akwaap ma'e kĩa jẽmĩ. A'etea 'ã nepeanuwi kĩa je'ega rakue”, 'jau nipo ẽẽ oje'ega 'ua pẽ nupe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'jea futat ẽẽ 'i. Sarumãu 'ga a'jea futat okwaap numiamũ. A'ere 'ga nokwaapawi. Je te 'ã a'jea futat okwaap katu katu. A'etea 'ã jeje'ega nepeanuwi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³² —Janeruwarete 'ga rowase pẽ majatykaaw ipe nipo Ninewa pewara 'gã afu'ama pẽ nupe. “Ore nanẽ nũ. Norokwaawi ore Ku'jywa 'ga ikue. A'etea ore orojeupe Juna 'ga 'ga mome'u ypyrauwe oropoit orotywer awi ikue”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. “A'ere 'ã nepeanuwi futari Jejui 'ga je'ega rakue”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Juna 'ga a'jea futat esage ma'ea rakue. A'ere 'ã je te 'ga apyraawi. A'etea 'ã naje rerowiari pejepe pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Arãparĩn

(Mateu 5.15; 6.22-23; Maku 4.21-23)

³³ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Arãparĩna monyng ire ae nomima'uweri mama'e 'ag are. Imonyng ire ae imonoi jakatupe te imỹina ajuesawamũ te— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

³⁴ —Tata eny 'jawe aereaa. Sã'ã tata enya mama'e resaukara janee. Nan tee futat jarejeau jane mama'e resagi. Ea ma'e 'gã wesak katu katu futat mama'ea. Eawep ma'e 'ga te aje 'ã nuesakatui mama'ea. Nan tee futat pẽẽ. Ea ma'e 'gã 'jawewaramũ pẽẽ pẽneapyo pejejemogyau jeje'eg are, erowiaa pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere eawep ma'e 'jawewaramũ nepẽneapyoi futari jeje'eg are. Neperowiari jeje'ega. A'eramũ pẽẽ pejejemifutar imũ etee futat mama'e apou pejejemogyau. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe pẽẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵ —A'eramũ pẽẽ jeje'ega renupa futat. Jeje'ega tata eny 'jawe. Sã'ã tata enya pe resaukara pẽ nupe. Nan tee futat jeje'ega pẽ mu'ei ywaga piar are. ³⁶ A'eramũ pẽẽ jeje'ega renuparamũ tata eny pype futat pejejemogyau pejeatau. Jeje'ega renupara 'gã a'jea futat ajemogyau mama'e apou esage Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Judeu 'gã nemiapo

(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

³⁷ Jejui 'ga porogytapaw ire fariseu 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Ere ejua ejemi'waa je'wyr ipe— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga awau 'ga rupi.

'Ga rog ipe owaẽm ire Jejui 'ga awau osou. Awau wapyka. ³⁸ A'eramũ 'ga mo'wyarera 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. Nojepoei futari nipo ajee 'ga ki sa”, 'jau 'ga ojeupe. “Najane 'jawe rũi 'ga jepoei ojemi'war enune”, 'jau 'ga 'ga ago'wau ojeupe etee futat.

³⁹ A'ere Jejui 'ga ikwaawi ojee.

—Ene 'ã jarejemiapou etee futat mama'ea ereapo ekou numiamũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'jeteetewi 'ã ene mama'e apou ekou numiamũ. A'etea 'ã nenea'wyri. Pěẽ 'ã y'a kupe pireita futat numiamũ. A'ere 'ã nepekatu'ogi waipy katy. Nan tee futat 'ã pěẽ. Pěpir esageay futat numiamũ. Pejauk futat pejepiky'a awi numiamũ. A'eramũ 'ã pěpira ojekatu'oka numiamũ. A'ere pěkurasãu nia'wyri futari. Iky'auuramũ futat pěkurasãua. A'ere 'ã pejekurasãu nepekatu'ogi futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytaw 'ũina.

⁴⁰ —Pě'akwaawe'ema pě nereko kũi— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga 'ã pě apoarera. A'eramũ 'ga afuweramũ pě katu'og are numiamũ. Napěpira katu'og are rũi 'ga fuweramũ. Pěkurasãu katu'og are tee 'ga fuweramũ numiamũ— 'jau 'ga oje'ega moywyrafena 'gã nupe. —Pejetywer awi pepoir ire amunipo 'ã 'ga pě katu'ogi. A'eramũ amunipo 'ã pěẽ pejejesageramũ pejemogyau 'ga upe, 'jau je 'ã tekou pě nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴¹ —Pejekakate'em awi pepoit. Ikaraemãe'ema 'gã nupe pejekaraemã pe-mono amũ. Nan pěẽ iaporamũ pejekatu'ok, pěpira we futat pěwyter ipe nanẽ nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴² —Pěporiay'i pěẽ numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pě nereko tyweri pejejee pejeporomutare'em are. Fariseu 'ã pěẽ. A'eramũ pěẽ mama'e mojo'oka pejepo 'jawe pejejeupe. Ko pypiara nanẽ imojo'oka nũ. A'eramũ pěẽ majepeja monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ emylera pěma'ea. Kumikasiga miamũ pěẽ imojo'oka imonou Jarejuwarete 'ga upe. Nanuara te esage futat 'ga upe numiamũ. A'ere namã etee rũi peapo. Pejejee nanẽ futar iki pejejuka esage nũ. Mĩmera apoa esageay Janeruwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —A'ere 'ã pěẽ nanarũi. Pěẽ 'ã pejuereko tywerete. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pejejee pejeporomutare'em are pě nerekou tyweaete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —Pejepytuna 'gã nereko esagearamũ Jarejuwarete 'ga ree we futat pejejuka esage— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere pejepytun are pejejukae'emamũ Jarejuwarete 'ga we futat pereko tywerete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina oporogytaw.

⁴³ —Pěporiay'i nipo pěẽ numiamũ. “Je jeresage” pe'je numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pě nereko tyweretei. Pejejatykaaw ipe pejewau 'ã kũima'eeteete 'gã apykaw ipe etee pěapygiwet. Ukawõ'õ me pejeatau pejemogyau miamũ 'ã pejejeapeje'ega futaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁴ —Judeuramũ jane nipyru'gaw uweri tywy are. Tywya nia'wyri. Aeto'omera ajemogy. A'eramũ jane jarepyru'gaw futat ee. A'eramũ jane mama'e monou tãmějẽ futat im'ĩna tywy 'arimũ imojewakawamũ ajaupe. A'eramũ ae tywy 'arimũ opyru'gaw. Tywya 'ã 'ũina ojewage'emamũ. A'eramũ 'ã ae okwapa i'arimũ. Ikwaape'ema rerekou. Nan tee futat pěẽ. Nepěwyter a'wyri pejemogyau. A'ere 'gã nokwaawi te. Tywy jewage'ema 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Oresageay” pe'je 'ã jepi numiamũ. A'ere 'gã nepekwaawi te. Pěwyter a'wyre'ema nokwaawi te— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

⁴⁵ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe, aipo 'ga 'eramũ.

—'Gã nupe aipo 'jau te ore nanẽ futat ore ago'o ape e'ĩna nũ— 'jau 'gã 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

⁴⁶ —Pěẽ nanẽ nipo moromu'jaramũ pejemogy tywet 'gã 'jawe futat nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Napejemimu'efer imũ etee rũi te 'ã mama'ea peapo. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pě nerekou tyweaete futat. Sã'ã 'gã amũ

mama'e poyja monoa aju'arimũ. A'eramũ 'gã ojopoare'ema iupia. Nan etee pëë. Pëë 'ã Moisesi 'ga remikwasiarer are pemu'e katu katu 'gã numiamũ. “Peko esage 'ã pejemogyau Moisesi 'ga je'eger imũ. Pepoit kasi 'ga je'eger awi ne”, pe'je 'ã 'gã nupe pejemogyau numiamũ. A'ere 'ã pëë te nepeko esagei pejemogyau Moisesi 'ga je'eger imũ— 'jau 'ga 'gã mu'jara 'gã nupe.

⁴⁷ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pëporiay'i pëë pejemogyau numiamũ. Nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pë nerekou tyweaete futat. Pëypy 'gã 'ã Janeruwarete 'ga mome'wara 'gã je'ega nuenuwi etee rakue. Ma'eramũ 'ã 'gã 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi rakue. Pëë nanë 'ã 'gã je'egera renupe'ema nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁸—Pejepy 'gã 'gã apisi re 'ã pëë ita esage monou 'gã nywy 'arimũ peje'arasiga resaukaawamũ. A'ere 'ã pë'arasig 'mea te pë nerekoi. Pëku'ia te pë nereko 'gã apisiawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁹—Janeruwarete 'ga 'ã i'akwaap tãmëjê futat. A'eramũ 'ga jane kwaapa. A'eramũ 'ga 'jau “Teje'ega mome'wara 'gã tomono 'gã nupe 'jau kwy”, 'jau 'ga rakue. “Amumera 'gã te nipo 'gã wereko tywerete. Amumera 'gã te nipo ajee 'gã wapisi”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵⁰—A'eramũ Janeruwarete 'ga pë nerekou tyweaete werowiaara 'gã nepyaa. Nepë'arasigi te 'ã pejetywer are. Pejetywer are, jareypy 'gã tywer are. Mimer are 'ga pë nereko tyweretei. Janepy 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisau ekoete rakue. Ywy apo ypyrauwe te 'ã 'gã 'ga rerowiaara 'gã apisi rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. ⁵¹—Apeu 'ga ra'ne te 'ã 'gã ajuka ypy ypy rakue. A'ere 'gã 'ã 'awamũ taetu 'ga rerowiaara 'gã apisi kwaiwete. 'Awamue 'gã 'ã Sakari 'ga jukau rai'i nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga rukawõ'õ me 'ga 'amamũ 'gã 'ã 'ga jukau rai'i. A'eramũ nipo 'ga pë nerekou tyweaete iapisipyrera 'gã nepyaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵²—Moromu'jara pëë numiamũ. Pëporiay'i pejemogyau numiamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga pë nereko tyweri futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã neperowiari futari. A'eramũ 'ã pëë erowiarukare'ema 'gã nupe. Pë'me etee 'ã 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'jea futat ikwaape'ema. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pë nerekou tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵³ Oporogytapaw ire Jejui 'ga awau 'gã nui. Fariseu 'gã amũ awau 'ga rupi Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. A'eramũ 'gã awau akou oporogytau pe rupi. Ajamueu awau akou. Oje'ega moywyrafena 'ga upe, 'ga rerawau 'ga rerekou, 'ga moporogytaukaa ojeupe. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Pe'je ajee 'ga simoporogytaukat jarejee 'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Siesak 'ga mama'e tywera mome'ua jarejee 'jau 'ũ— 'jau 'gã ajaupe, ajuerawau ajuerekou. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga moporogytaukaa 'ga rerawau 'ga rerekou pe rupi. A'ere 'ga morogyta a'jea etee imome'ui 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou. Nomome'ui futari 'ga mama'e tywera. ⁵⁴—'Ga je'eg ekoete 'ga rekoramũ sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

A'ere 'ga morogyta a'jea etee imome'ui 'gã nupe 'gã nerekou.

12

*Pekyje ki Jarejuwarete 'ga wi
(Mateu 10.26-31)*

¹ A'eramũ 'gã ajatykau Jejui 'ga ree. 'Ga porogyta renupa 'ua ajatykau. Kwaiwete 'gã. A'eramũ 'gã opyruga pãwẽ gatu etee te futat ojopy are. Opyrugawe'ema rerekou 'gã opyruga ajuee.

A'ere Jejui 'ga je'egi wemimu'e 'gã nupe etee ra'ne:

—Peko kasi fariseu 'gã 'jawe ne— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe. —“Ore 'ã oreresageay”, e'i 'gã numiamũ. A'ere o'meramũ te 'gã 'i ajemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nepeesagi te 'gã tywera. A'ere 'gã tywereteramũ futat. Mama'e tywera 'gã wapo ajemogyau. A'ere 'gã imimi te. Kanape'i jopypeawa 'jawe 'gã tywera. Nuesaga'uweri ae kanape'i jopypeawa. A'ere imopy'apirupaw ire ae imopy'apiruawa kwaawi futari. Nan tee 'gã tywera. Ae nuesaga'nei nipo 'gã tywera. A'ere anure te nipo ae esagi futari. Pejemogy kasi 'gã 'jawe ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. ²—Nomima'uweri futari mama'e tywera. Anure te nipo imimipywera jesaukari 'gã nupe. ³ 'Awamũ 'gã amũ jemogyi jemime oje'ega ajaupe. A'ere aipo 'ara rupi te nipo 'gã amũ imome'ui 'gã nupe wafukaita. A'eramũ te nipo najuejue etee futat pekwaap— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pekyje awi pejeapisi are ifuewet ma'e 'gã nui. Pẽ apisi 'gã numiamũ. A'ere 'gã pẽ'aga nomateepawa'uweri. ⁵ Jarejuwarete 'ga wi te pekyje ete. 'Ga te a'jea futat pẽ mateepap ywawuje tee werowiare'emamũ. Pẽ'aga we futat 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —'Ga te a'jea futat mama'e tywera ojeupe iaporamũ ae apisi— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶ —Janeruwarete 'ga te 'ã pãjẽrete. A'ere 'ga jejukai esagei futari ae ree. Peesak wyra'ia. Wyrã'ia 'ã niapoi agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga imanũnamũ wesak 'ũina. ⁷ Ae taetu aje 'ã ae ate 'ga upe. Ma'eramũ 'ã 'ga jejukai ae ree taetu— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama. —Pẽ'awa we futat ojemojopyrũmawa ajemogyau pẽakag are. Aeakag are ijemogya we futat 'ga okwaapap. “Nojejukai nipo 'ga ore ree?” pe'je kasi ne. Naani. Ojejuka futat 'ga pẽ nee. A'eramũ ki pẽ pejkyjawe'em pejereko tywera 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Pejenosĩ kasi Jejui 'ga mome'u awi ne
(Mateu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yraretea. Pejenosĩ kasi je mome'wau 'gã nupe ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã nowase pẽ je mome'u renosĩ'em ire je nanẽ najenosĩ pẽ mome'wau nũ. “Je Jejui 'ga remiayuwamũ”, pẽ 'eramũ je ywag ipe peoramũ je nanẽ futat ywag ipewara 'gã nowase a'e 'gã nupe nũ: “Koromũ noko jeremiayuwa 'gã 'ja”, 'jau nipo je pẽ nupe ywag ipe peoramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ —Pẽ mũ nipo 'jau 'gã nupe: “Je naJejui 'ga remiayuwa rũi”, 'jau nipo pẽ. A'eramũ nipo je nanẽ futat ywag ipe peoramũ “Najeremiayuwa rũi koromũ”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁰ —Ojeupe peporogyta re Janeruwarete 'ga pẽtywera moiri pẽ nui. Je kuraw ire pẽtywere te futat. A'ere nipo anure 'ga 'Agesage je'egi pẽ nupe, pẽtywera resaukaa pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽ pejepoia pejetywer awi. Jui pepoir ire Janeruwarete 'ga imoia pẽ nui— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'ere 'ga 'Agesage kuraw ire nitywi 'ga amũ pẽtywera resaukaawamũ pẽ nupe. A'eramũ pẽ jui pejepoire'ema. Nan tee futat pejemogyau. Pejetywer awi pẽpoiriwere'emamũ Janeruwarete 'ga nomoiri futari pẽ nui. A'eramũ aipo 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

11 —Anure nipo 'gã amũ je rerowiaaramũ pẽ pyygi pẽ nerawau peje-jatykaaw ipe 'wyriara rowase pẽ moporogytaukaa jupe. “Ekoay 'ga akou mama'e tywera apou”, 'jau nipo 'gã pẽ nerawau 'wyriara upe pẽ mome'wau 'me jupe. A'eramũ kasi pekyje pejejerooramũ ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ “Ma'ja 'jau sipo je 'gã nupe teporogytau 'wei”, pe'je kasi ne, pejekyllau ne. ¹² Janeruwarete 'ga peu pẽ nerooramũ 'gã nupe peje'egawa amut pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

Ika'aranũũ kwai ma'e 'ga

¹³ A'ere kũima'e 'ga amũ mytun awi wafukaja mua Jejui 'ga upe:

—Jeruwa amanũ ai'i. A'ere jereki'yra 'ga arajuwa karaemãmera nomojo'ogijee ai'i— 'jau 'ga wafukaja mua 'ga upe. —A'eramũ ene eje'ega 'ga upe jee: “Emojo'ok pejejuwa karaemãmera ejewirera 'ga upe”, ere ki 'ga upe jee— 'jau 'ga oje'ega mua Jejui 'ga upe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau etee 'ga upe:

—Naejeki'yra ene iago'o anupa rũi je ruri ai'i— 'ga 'i etee 'ga upe, aipo ojeupe 'ga 'eramũ. —Naamanũ ma'e karaemã mojo'oka rũi je ruri ai'i— 'jau etee 'ga 'ga upe.

¹⁵ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—“Kwaiwete je karaemã futari”, pe'je awi. Nakaraemã rũi pẽ mogeukat ywag ipe. Tejerowiarãmũ te je pẽ mogeukari ywag ipe Tejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶⁻¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ ikaraemã kwaiwete ma'e 'ga amũ e'i ojeupe: “Kwaiwete te 'awamũ jeko pypiara 'wei. Kwaiwete jeremi'ua 'awamũ 'wei” 'jau 'ga ojeupe. “A'ere ijagawa niapoi jupe. A'eramũ je ma'ja apou jupe nũ'ũ. Najeporomonoweri je ee 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe. ¹⁸ “Sikõ'i'ĩ ma'ea pa je omono etyka kwy. Taapo tee amũ tuwiiuu ma'e tejemi'u ryrũnamũ 'jau kwy. Tekaraemã reewe tomono inuga tupaw yau pype 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. ¹⁹ “A'ere ta'e tejeupe 'jau kwy: Kwaiwete te jeremi'ua 'wei. Noporowykyi futari te je 'awamũ 'wei. Ajemi'wat etee futat te je 'awamũ te'ỹina 'wei” ta'e tejeupe etee futat 'jau kwy. “Teku'iramũ tejemi'u are te'ỹina 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁰ —A'eramũ nipo aipo 'ga upe Janeruwarete 'ga 'jau: “Eremut ekoete eje'ega e'ỹina ra'e”, 'jau nipo 'ga 'ga upe, amara'neramũ 'ga ree. “Ene manũ re awỹja ma'ea eneremi'ua ki 'ei? 'Awauwe futat eremanũ ejemi'u awi kũi”, 'jau nipo 'ga oje'ega mua 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

²¹ —Pẽẽ mũ nipo pejekaraemã are etee futat pejejea'aramũ. A'eramũ Jarejuwarete 'ga ree jẽmĩ nipo pejejea'are'emamũ futat— 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipoa kũima'e 'ga 'jawe futat nipo pẽẽ. 'Ga 'jawe futat nipo pejemama'ea peetypap pejemanũnamũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

Pejemogypyk ki Jarejuwarete 'ga ree

(Mateu 6.25-34)

²²⁻²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe nũ:

—Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Pẽnea awi mama'e are etee pejejemogyau, je 'i pẽ nupe. “Ma'ja je i'wau 'awamũ”, pe'je awi pejejeupe. Pẽnea'ar awi pejejaity are etee pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyk pejejemogyau, 'jau je 'ã pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Ga te 'ã pẽ apo. A'eramũ 'ga ojee pejemogypygamũ mama'e mua pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau. ²⁴ —Sã'ã wyra'ia. Wyra'ia 'ã nuapoi agawewi mama'ea. Nitywi agawewi 'ã mama'e tymawa. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga mama'ea omono jupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Niapoi agawewi wyra'ia 'ga upe.

A'etea 'ga ojejukau ee. Pěě taetu aje 'ã aeramũ. A'etea sipo 'ga nojejukai pẽ nee?— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁵ —Peko sipo amũ pejeymane'em are ete ea'at ma'eramũ amũ pejeymane'emamũ namutat?— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Naani. Nia'wyr̄i futari aipoa miamũ pẽ nupe ee pẽnea'ara. A'etea te nipo pẽyman pejemogyau. Pejeywyr̄ are tee pejejea'aramũ miamũ pemanũ futat. Mama'e are etee pẽnea'at pẽ nekoa nepẽ koga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶ —Ma'eramũ pẽ pejejea'aramũ mama'e are etee pejemogyau ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁷ —Sã'ã 'ywotyra. 'Ywa 'ã noporowykyi agawewi futat opoty are. A'ere ipotyra esageteeramũ — 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te janepytunera 'ga, Sarumãu 'ga, ikaraemã kwai ma'ea rakue. 'Ga te 'ã taity esage ma'ea rakue. A'ere 'ã 'ywotyra te 'ga raity esage apyraawi. ²⁸ 'Ywotyra 'ã majep̄i 'ara rupi etee wesageramũ. A'eramũ 'ã ai'ıwe op̄ijagamũ. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga omokaturam ipotyra jupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Jupe iapo re sipo 'ga nomonoi mama'e esagea pẽ nupe? Pěě taetu aje 'ã pẽnesage 'ga upe. Ma'eramũ pẽ 'ga rerowiarai pa etee 'ũ? Pe'je 'ga rerowiaa futat nanimenime. Perowiarai w̄ awi etee 'ga. ²⁹ Au'je mama'e are etee pẽnea'ar ire. Pejemiaem̄ awi pejem̄i'uram are etee. Pejemiaem̄ awi nanẽ pejejaity are etee nũ. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee pejejuka ete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁰ —Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te 'ã ajemiaem̄ mama'e are etee. A'ere kasi pẽ 'ga 'jawe peko ne. Janeruwarete 'ga pẽnemifutara okwaap. Ojejuka 'ga pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹ —Jarejuwarete 'ga je'ega peenup katu katu. 'Ga je'eg imũ peko esage. A'eramũ 'ga mama'e esage mua pẽ nupe, pẽnemifutara mua pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

*Natepawi futari ywag ipe ako ma'ea
(Mateu 6.19-21)*

³² —Pekyje futat kasi mama'ea pejejewi teepap ja'wyja'wyr̄amũ ne. Pejemogyp̄yk futar iki pejemogyau 'ga ree. Janeruwarete 'ga ojee pejemogyp̄ygamũ iku'i futat 'ũina pẽ nee. A'eramũ 'ga mama'e esage mua pẽ nupe. Anure ywag ipe pẽ nesaka 'ga aku'iramũ futat pẽ nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³ —Pejekaraemã ki peme'eg amũ ka'aranũ are. A'e repyfera monou ikaraemãe'ema 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga ka'aranũũa 'gã nupe imonoramũ ywag ipe mama'e mua pẽ nupe. Mama'ea pejejaupe imonoawera mep̄yau pẽ nupe. Peu mama'e natepawa'uweri. Nitywi mama'e mateepaara. Nitywi agu'jaa peu. Nitywi jypemeruua. Nitywi muna'ywa. A'eramũ mama'ea ateepawe'emamũ futat peu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁴ —Pejekaraemã are etee pẽnea'aramũ 'au ywy pe etee futat pejekaraemã pereko. A'ere Janeruwarete 'ga ojee pẽnea'aramũ, ywag ipe nanẽ mama'e esage muri pẽ nupe nũ. 'Auwara karaemã momytunara 'gã ojejuka 'au ojeapo ma'e are etee ajemogyau. A'ere ywag ipe karaemã momytunara 'gã jejukai Jarejuwarete 'ga ree te— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

“Je rura ki peapesak” Jejui 'ga 'eawet

³⁵⁻³⁶ —Anurenure'i nipo je oi Jarejuwarete 'ga pyri pẽ nui. Anure te nipo je ruri nũ. A'eramũ pẽ je ruru'jawa rapesaka pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau 'ũina. —Sã'ã aeporowykya 'wyr̄iara upe. A'eramũ 'ã 'wyr̄iara 'ga awau watau wemiayuwa 'gã nui, maraka pe 'ga awau 'gã nui. A'eramũ 'gã 'ã 'upa tata monyka im̄yina 'ga rura rapesaka. Owaem̄awe 'ga 'ã 'okwara mopoga wemiayuwa upe. A'erauwe 'ã 'wyr̄iara 'ga remiayuwa iawopytymo'woka 'ga upe. ³⁷ A'eramũ 'gã aku'iramũ 'upa. 'Ga waẽma rapesakara 'gã aku'iramũ. “Au'je katu pa 'ga ruri jane sere'emauwe nũ”, 'jau 'gã ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere nipo 'ga opiara mosoka, oje'ega

wemiayuwa 'gã nupe: “Pe'je pejejua pejemewaa”, 'jau nipo 'ga ojewyra rapesakara 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁸—Meewei 'ur ire nipo 'ga ypyaje 'ua owaëma. A'etea nipo 'gã ajemogyau 'ga rapesaka. 'Ga waëmamũ nipo 'gã aku'iramũ. ³⁹⁻⁴⁰ Nan tee futat nipo pëë je rura rapesakaramũ pejemogyau au'jeteramũ je rapesaka— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Nepekwaawi futari je jewyawa. A'eramũ pëë pejemogyau au'jeteramũ je rapesaka— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. —Sã'ã 'oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Muna'ywa rura kwaaw ire amunipo 'ã 'oga jara 'ga awawe'em 'og awi. A'ere 'ga nokwaawi futari muna'ywa rura wog ipe. Nan tee futat nepekwaawi pejeky'iramũ je jewyawa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Kũima'e 'ga remiayuwa 'gã
(Mateu 24.45-51)*

⁴¹ Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore upe te ere aipo 'jau? Najuejue etee te 'ã ere oree nũ?— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—Je rerowiaaramũ etee futat pejemogy najuejue etee futat je rapesaka, je jewyra rapesaka— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'uaw are nũ:

—'Wyriara 'ga remiayuw esage 'ga i'akwaap ma'ea. O'wyriara 'ga je'eg imũ etee futat mama'ea wapo. A'eramũ 'wyriara 'ga wata enune wemiayuw esage 'ga mÿina wemiayuwa 'gã nesakawamũ. “Aata je. A'eramũ je ene mÿina 'gã nesakawamũ”, 'jau 'wyriara 'ga wemiayuw esage 'ga upe. “Mama'ea ki emono 'gã nupe 'gã nemi'uramamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'wyr- iara 'ga awau watau 'gã nui. Anure nipo 'ga ojewyra 'ua nũ. ⁴³ 'Ga 'eawer imũ etee mama'e apo re nipo 'wyriara remiayuw esage 'ga aku'iramũ ajemogyau o'wyriara 'ga resakawe. ⁴⁴ A'eramũ 'wyriara 'ga we futat aku'iramũ 'ga ree wemifutar imũ etee 'ga porowykyramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo 'ga a'jea futat 'ga monou 'ga mÿina okaraemã are ojejuka ma'eramũ. ⁴⁵ A'ere nipo imÿimyrrera 'ga amũ 'i ojeupe: “Mukuu nã'ã je'wyriara 'ga oi re'ã, oporomukuramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramũ nipo 'ga opytuna 'gã amũ nupãnupãu. A'ere nipo 'ga awau ojemi'waa, kawãajaiwa rykua. A'eramũ nipo 'ga weawyrywamũ akou. Oporowykyawe'em nipo 'ga 'ũina. ⁴⁶ A'e pype nipo 'ga 'wyriara 'ga 'ua owaëma erujewi 'ga upe. Wapesage'emeteramũ nipo 'ga 'ua owaëma erujewi 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga 'ga rekoarũ'ema resakawe 'ga mopimopika. A'ere nipo 'ga 'ga monou tata pe imomoa 'ga rerekou tyweaete— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁴⁷—'Gã amũ nipo 'wyriara remifutara kwaapa futat numiamũ. A'ere nipo 'gã nuapoi jupe. A'eramũ nipo 'ga 'wyriara 'gã nupãnupãukaa tesirũmera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴⁸—Amumera 'gã te nipo ajee nokwaap katui 'wyriara remifutara. A'e 'gã 'gã nonupãuui. Nonupãi kwaiwete. Inãinãni'ĩ etee nipo 'gã nupãi, mama'e tywera apo re— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—'Gã amũ nipo 'wyriara remifutara kwaapa katu katu futat. 'Gã a'jea futat oporowyky jupe. Wemiesaga 'gã nee ojemogyppyka etee. Wemiesage'ema 'gã nee 'ga nojemogyppyga'uweri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

*Jejui 'ga ree nipo ae ajamueu
(Mateu 10.34-36)*

⁴⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e mateepapa je ruri. Sã'ã tata mama'e tywera mateepawa. Nan tee futat nipo je ruri mama'e tywera mateepapa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga nipo je rerekou tywerukaa pëtywer are 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga werowiaara 'gã nerekou tywerukare'ema. A'ere je anure 'ga rerowiaare'ema 'gã etee ereko tyweretei— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵⁰— Anurenure'i nipo je rerowiaare'ema 'gã je rereko tyweri. A'e are etee je rea'aramũ tekou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁵¹ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rur ire nipo ore jamuepawi”, pe'je kasi ne. Naani. Je ree taetu nipo pejamue pejejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. ⁵²—Je ree naju'jaju'jawe tee rüi pënea'at mama'e are. Muküja 'gã nipo pëpytuna 'gã oporomutaramũ je ree. Muapya 'gã tee nipo ajee pëpytuna 'gã niporomutari je ree. A'eramũ nipo 'gã naju'jaju'jawe tee rüi wea'aramũ je ree— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵³—Küima'e 'ga amũ nipo je rerowiaa. A'ere nipo 'ga ra'yra naje rerowiari. Küjãmuku ëë mü nipo je rerowiaa. A'ere nipo ëë ya naje rerowiari. A'eramũ nipo 'gã ajamueu je ree— 'jau 'ga 'gã nupe.

Naje kwaawi pejepe 'ga 'eawet
(Mateu 16.2-3)

⁵⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ywagüna resakawe 'ã pëë mü 'jau pejejaupe: “Amana nipo 'ã 'ja”, 'jau 'ã pëë pejejaupe. A'eramũ a'jea futat amana. ⁵⁵ Ywytu ruramũ 'ã pëë, “Arasimiüna nipo 'ã”, 'jau 'ã pëë pejejaupe. A'eramũ 'arasimiüna futat — 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁶—Ywagüna resakawe 'ã pëë amana kwaapa pejejemogyau. Ywytu ro'ysag are 'ã pëë 'arasimiüna kwaapa— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tejuwarete 'ga remiaporama je amome'u pë nupe. Ma'eramũ sipo nepekwaawi? Nepëporokwaawiweri te 'ã ee. Ma'eramũ 'ã nepekwaawi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Pemota'wa pejejee iporomutare'ema 'gã
(Mateu 5.25-26)

⁵⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ ajee mama'e esagea pejejeupe iapoa nepekwaawi pejejemogyau 'ü?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere Jejui 'ga mama'e mü mome'wau 'gã nupe nũ:

⁵⁸ —“Mama'e tywera 'ga wapo jee”, pejejeupe 'ga amũ 'eramũ pejewau pejeporogytau 'ga upe, 'ga mota'wau pejejeupe. Kasi a'e pe 'ga pë nerooi 'wyriara 'ga upe ne. A'eramũ 'wyriara 'ga pë monoukaa jefaruu 'ga upe, pë munewukaa ne. ⁵⁹ Moromunepawa pype pejemono re nipo nepe'ëarüi jui. Mama'e tywera apo mepy re tãmëjê te pe'ë jui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ee. —Nan tee futat ki pëë. Mama'e tywera apo re peje'eg tãmëjê futat Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga pë katu'oka tãmëjê pë mogyau nũ. Ojeupe peje'ega'ne'emamũ 'ga pë nereko tyweretei aipo are— 'jau 'ga 'gã nupe.

13

Otywer awi ipoire'ema 'gã

¹ Jejui 'ga porogyta 'ga 'amamũ 'gã amũ 'ua owaëma 'ga upe.

—Ekoay 'wyriara 'ga, Piratu 'ga Garireja ywy pewara 'gã apisaukaa Jarejuwarete 'ga upe 'gã porogyta 'gã nupawamũ. Itywerete nipo 'gã. Ma'eramũ nipo 'ã Janeruwarete 'ga 'gã apisaukaa 'gã nupe, aru'e ore küi— 'jau 'gã 'ua u'ama imome'wau 'ga upe.

²⁻³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. Nityweri 'gã kwaiwete. Ajepeja Garireja ywy pewara 'gã tywera 'gã nuapyyraawi. Pěě naně pětywerete futat nũ. Pejetywer awi pejepoire'ema pěě naně futat pemanũ 'gã 'jawe. Pemanũ re nipo, Janeruwarete 'ga pě'aga monou mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴ —'Awamũ 'ã 'og ywate u'aa Sirue pewara 'gã 'arimũ rai'i, 'gã apisau rai'i. Tesoitu 'gã pytuna. Itywerete ma'e 'gã sipo poromũ rai'i? Pětywera sipo 'gã wapyraap rai'i? ⁵ Naani. Pěě juejue futat pepapap pejetywer awi pejepoire'emamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Y'wa 'yp

⁶ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ 'ũina. A'eramũ y'wa 'ywa u'ama 'ga ko pe. Y'wa 'aawa rupi 'ga awau y'wa 'ywa resaka. A'ere nokoi'i futari i'a mũ akã are 'ga upe. ⁷ A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe: “Muapyyra kwara 'ara rupi je ruri 'au y'wa 'ywa resaka ai'i. A'ere je naesagi amũ i'aa ai'i. A'eramũ ene etyka”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe.

⁸ —Aipo 'ga 'eramũ 'ga remiayuwa 'ga 'jau 'ga upe: “Tene i'ami ra'ne, 'awa kwara rupi tee ra'ne”, 'jau 'ga 'ga upe. “Taypywykai 'jau. A'ere 'ya esage tarut ara iypy are esaka 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe. “Siesag i'a 'jau, 'yi esage oypy are erur ire 'jau. ⁹ I'aramũ simu'am gatu etee 'jau. A'jea futat i'ae'emamũ sietyk 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

—A'jea futat i'ae'emamũ ijetygi futari— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e tywera apo awi pepoira rapesagi ra'ne. Jui pepoire'emamũ 'ga nan tee futat pě netygi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Iteu ma'ea kũjã

¹⁰ Morowykye'ema rupi Jejui 'ga awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe oporogytau 'gã nupe. ¹¹ A'e pe ojero'wu ma'e ěě mũ 'ua 'gã pyri. Ymã ěě jero'wui akou rakue. Tesoitu te ěě kwara mu'ari akou ojero'wau. Mama'eukwaawa ěě erekou opir are. Iteu ma'e 'jawe ěě mogoukaa. Najepyo'i futari ěě watau.

¹² ěě resakawe Jejui 'ga oje'ega ěě upe:

—Erefu'am ĩ. Enejaruete ene 'awamũ ĩ— 'jau 'ga ěě upe.

¹³ A'ere 'ga opo monou ěě 'arimũ. ěě 'arimũ etee agawewi opo monou. A'erauwe ěě u'ama gatu. Ojepywau.

—Au'jete je katu'og ape wa'iko. Ene te 'ã eneresage jee— 'jau ěě Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁴ A'ere judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga amara'neramũ 'ga ree. Morowykye'ema rupi Jejui 'ga ěě mafu'ami. “Ae katu'oga ae porowykya futat”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga amara'neramũ Jejui 'ga ree. A'eramũ 'ga a'eramũ 'jau 'gã nupe:

—Pejor awi pejekatu'ogukaa morowykye'ema rupi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Morowykye'ema rupi kasi peporowyky ne”, 'jau 'ga 'ã janee rakue. Ma'eramũ 'ã pejot morowyky rupi etee pejekatu'ogukaa— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—“Morowykye'ema rupi kasi peporowyky ne”, pe'je awi oree. Pěě naně te 'ã peporowyky pejemogyau morowykye'ema rupi. Wyrã jara agawewi 'ã pěě. ¹⁶ A'etea 'ã “ereporowyky awi morowykye'ema rupi”, pe'je jee. A'etea pejejemawa pemoy'u morowykye'ema rupi. ěě taetu aea. Abraão 'ga juapyrera ěě. Janepytuna futat ěě. Ma'eramũ sipo je mama'eukwaawa moire'ema morowykye'ema rupi ěě wi? Ymã te 'ã ěě mama'eukwaawa

rerekoi opir are rakue. Ma'eramũ je imoire'ema eẽ wi morowykye'ema rupi 'ũ, a'e te je nũ a'i kũi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Aipo 'eramũ 'gã opoyje'emamũ ajemogyau 'ga wi. 'Ga ree iporomutare'ema 'gã opoyje'emamũ. A'ere tesirũmera 'gã ku'iramũ 'ga ree, eẽ wi imoiramũ.

*'Ga rerowiaara 'gã jemomytunawam
(Mateu 13.31-33; Maku 4.30-32)*

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ma'ja 'jawe ajee je rerowiaara 'gã?— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁹ —Sã'ã y'wa'yi'ĩ'ĩa, mostarda 'jawa. A'eramũ 'ã ae ityma. A'eramũ 'ã opopoa awau 'ã o'ywuoramũ. A'eramũ 'ã wyra'ia aja'yrapyau akã are, waity mogyau ee. Nan tee futat je rerowiaara 'gã— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —'Awamũ 'gã inãinãĩ'ĩ etee. A'ere nipo 'gã anure kwaiwete je rerowiaara 'gã jemomytuni awau— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²⁰ —Ma'ja'ja 'jawe ajee je rerowiaara 'gã?— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe nũ.

²¹ —Sã'ã kũjã u'i mojerawa. A'eramũ 'ã imojopypeawa monou ipype. Inãinãĩ'ĩ etee agawewi 'ã imonou ipype. A'etea 'ã awua. Nan tee futat je rerowiaara 'gã jemomytuni nipo— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —'Awamũ 'gã inãinãĩ'ĩ etee je rerowiari. A'ere nipo anure je rerowiaara 'gã jemomytuni kwaiwete— 'jau 'ga 'gã nupe.

*Ywag ipe oo ma'e
(Mateu 7.13-14, 21-23)*

²² Jejui 'ga awau akou Jerusarega repejãna. Awaw ipe 'ga awau pe rupiwarã 'gã mu'jau akou.

²³ A'eramũ kũima'e 'ga amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Inãinãĩ'ĩ etee sipo ore oi ywag ipe?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁴ Aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pënea'at kasi pejemogyau tesirũmera 'gã nee ne. Pejetywer awi pepoit. A'eramũ pëe pejeporowykyau esage pejemogyau pejejeupe ywag ipe pejejesawamũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

A'eramũ futat 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ywaga rokwarã nokwaruui. Je rerowiaara 'gã etee te oo osou ywaga rokwarã rupi— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Jeje'ega renupare'ema 'gã nipo e'i “Ywag ipe je oi”, 'jau nipo 'gã numiamũ. A'ere jeje'ega renupare'ema 'gã nosea'uweri ywag ipe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe u'ama nũ:

²⁵ —'Okwara motyw ire 'oga jara 'ga nuawopytymo'wogi tekotee 'gã nupe. A'ere 'gã amũ nipo 'ua 'okwara mopoga 'ga upe. “Toroo orosou 'jau”, 'jau nipo 'gã numiamũ. A'eramũ 'oga jara 'ga awau oje'ega 'gã nupe: “Pe'je pejewau je wi. Nakwaawi je pëe”, 'jau etee 'ga 'gã nupe.

²⁶ —Nan tee futat nipo peo peu ywag ipe jeje'ega renupare'emamũ 'okwara mopoga jee. A'ere nipo je “Najeremiayuwa rui pëe”, je 'i etee pë nupe. “Pe'je pejewau pejejewya je wi”, je 'i etee pë nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —A'eramũ nipo pëe 'jau jee: “Orojemi'wat ako ore ene pyri ikue. Ore'wyr ipe futat ako ore mu'e ape ikue”, 'jau nipo pëe jee. ²⁷ A'ere nipo je 'i etee pë nupe: “Najeremiayuwa rui pëe. Pe'je pejewau je wi”, 'jau etee nipo je pë nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —“Nepeenuwi futari jeje'ega. Pe'je pejewau je wi”, 'jau nipo je pë nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Aipoa 'ara rupi nipo pëe jareypy 'gã nesaka. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga, Jeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã. Mĩmera 'gã nipo peesak ywag ipe numiamũ. A'ere nipo pëe nepesei futari. A'eramũ nipo pëe pejejaa'wau

pejejupa pejese'ema rerekou. “Ma'eramũ ore 'ga rerowiare'ema arakou rakue 'ũ?” 'jau nipo pẽẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

²⁹ —A'ere nipo kwe pewara 'gã 'ua ajatykau je ree. Najuejue etee nipo 'gã 'ua ajatykau je ree. Awau ojejaga ywag ipe ojemi'waa je pyri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe oporogytau. ³⁰ —Akotee nipo 'gã amũ numiamũ. A'etea nipo 'gã oo ojejaga ywag ipe je pyri ojemi'waa— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere amumera 'gã nosea'uweri ywag ipe je pyri. “Je ika'aranũ kwaiwete ma'ea. Je kũima'eeteetea 'jau. A'eramũ je Jejui 'ga tepoara futare'ema” 'jara 'gã nosea'uweri ywag ipe— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

*Jerusareg ipewara 'gã nee 'ga 'arasigawet
(Mateu 23.37-39)*

³¹ A'e pype fariseu 'gã amũ 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Eka'jam 'aw awi ewau. Erote 'ga ene juka are ifuwet. A'eramũ ene ewau 'aw awi eka'jama kwe pe— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

³² A'eramũ Jejui 'ga wea'aramũ ojeupe 'gã 'e are: “Mõ. Siesak 'ga poira oporowyky awi 'jau, e'i nipo 'gã jee”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga 'i etee 'gã nupe:

—Naani. Naka'jama'uweri je tewau. Tejuwarete 'ga remifutara 'ara rupi te je manũ. Nopaira'uweri je teporowyky awi. Erote 'ga 'me ate 'ga renamũ. Pekwap 'jau 'ga upe: “Nopaira'uweri je teporowyky awi. Mama'eukwaawa je omoit tekou 'gã nui. Ojero'wu ma'e 'gã je akatu'ok tekou, e'i etee 'ga”, pe'je 'ga upe pejewau— 'jau etee Jejui 'ga aipo 'gã nupe. —“Namateepawi we je Tejuwarete 'ga porowykya, e'i 'ga”, pe'je 'ga upe pejewau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³³ —Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat je porowykyi tekou. Oporowykya je iapopaw ire te nipo 'ga je jukaukari 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —Jerusareg ipe futat nipo tewau temanũmũ. Peu futat Jeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisara 'gã nuwi. A'eramũ je peu futat tewau temanũmũ nipo— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau Jerusareg ipewara 'gã nupe:

—Jerusareg ipewaramũ futat te 'ã pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisaramũ pejup— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã wyrasokwẽa wa'yra majatyka wakape 'wyripe imonoa kwanũ awi. Nan tee futat je— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —“Tajejuka esage Jerusareg ipewara 'gã nee”, 'jau je 'ã pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã nepefutari etee. ³⁵ A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga opoia futat pẽ nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ nipo pẽ nee iporomutare'ema 'gã 'ua pẽ'wyrarete pojekau pẽ nui. 'Awamũ 'ã je nanẽ tewau pẽ nui nũ. A'eramũ pẽẽ je resagu'jape'ema 'awamũ. “Esageay Janeruwarete 'ga remimurera 'ga”, 'jawe'ẽwe pẽẽ je resagu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

14

Awuwut ma'e 'ga

¹ Morowykye'ema mũ rupi Jejui 'ga awau osou fariseu 'ga amũ rog ipe ojemi'waa. 'Wyria'ri 'ga rog ipe awau osou. A'eramũ fariseu 'gã amũ 'ua Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. 'Gã 'ua osou 'ga resaka.

—Pe'je soo 'ga resaka. Mama'e tywera 'ga iapo re sipyyk 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

² Poje kũima'e 'ga amũ 'ua osou Jejui 'ga pyri. Awuwut ma'e 'ga 'ua osou 'ga pyri. A'eramũ fariseu 'gã 'jau ajaupe:

—'Awamũ 'ã morowykye'ema. A'etea sipo 'ga awuwut ma'e 'ga okatu'ok? — 'jau 'gã ajaupe. —Ae katu'oga ae porowykyä futat morowykye'ema rupi. Nokatu'oga'uweri nipo 'ga 'awauwe 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja e'i te Moisesi 'ga rakue? “Pekatu'ok kasi 'gã morowykye'ema rupi ne”, e'i te 'ga janee rakue? Naani. Aipo ne'i 'ga rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ A'ere 'ga ree ajatyka ma'e 'gã noje'egi futari. Ojenosĩ 'gã 'ga wi aipo ojeupe 'ga 'eramũ.

A'eramũ Jejuĩ 'ga opo monou awuwut ma'e 'ga 'arimũ 'ga katu'oka. A'ere 'ga oje'ega 'ga upe 'ga katu'og ire:

—'Awamũ enejaruete. A'eramũ ene ewau eje'wyr ipe— 'jau 'ga awuwut ma'efera 'ga upe.

⁵ A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau esakarera 'gã nupe:

—Pejeja'yra ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuẽmi jui morowykye'ema rupi? Pejejemawa ywy kwara pype i'aramũ sipo nepenuẽmi jui morowykye'ema rupi?— 'jau 'ga 'gã nupe. —Nepeejara'uweri pejeja'yra imỹina ywy kwara pype. A'ea 'ara rupi pẽẽ iaporamũ je nanẽ ojero'wu ma'e 'ga katu'ogi morowykye'ema rupi nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁶ A'ere 'gã noje'egi futari ajemogyau ojeupe 'ga 'eramũ.

'Gã neko esage are 'gã mu'eawet

⁷ Ojemi'war enune Jejuĩ 'ga awau afu'ama wewiri oo ma'e 'gã nesaka. 'Gã apyga resaka u'ama. “Naakotee ma'e 'gã nenawa 'arimũ rũi pa 'gã apygiweramũ ra'e. Esage ma'e 'gã apykawa 'arimũ etee pa 'gã apygiweramũ ra'e”, 'jau 'ga ojeupe 'gã nesaka.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jawamũ:

⁸⁻⁹ —'Ga amũ nipo 'ua ene mo'wya, “Ere ejua ejemi'waa jerog ipe”, 'jau enee. A'eramũ nipo ene ewau eapyka esage ma'e 'gã apykawa 'arimũ. A'eramũ nipo esage ma'e 'ga amũ 'ua wapykawa 'arimũ ene renamũ osou. A'eramũ nipo ene mo'wyarera 'ga “Eryk 'ga renaw awi”, 'jau enee. A'eramũ nipo ene ejenosõu ekou 'gã nowase— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe. ¹⁰ —A'eramũ ene 'gã amũ emo'wyrãmũ eapyka akotee ma'e 'gã apykawa 'arimũ te. A'eramũ nipo ene mo'wyarera 'ga 'ua osou. A'eramũ 'ga te 'jau enee: “Au te ejot eapyka je pyri”, 'jau enee— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'eramũ ene ekou 'wyrĩa'ri 'jawe 'gã nowase— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ —“Je 'ã kũima'eeteetea” 'jara Janeruwarete 'ga imogyau tywet. A'eramũ Janeruwarete 'ga “Nakũima'eeteete rũi je” 'jara 'gã etee 'ga imogyau kũima'eeteeteramũ 'gã nupe— 'jau Jejuĩ 'ga 'gã nupe.

¹² A'eramũ Jejuĩ 'ga 'jau omo'wyarera 'ga upe:

—Eremo'wy'wyt kasi esage ma'e 'gã etee ne, epytuna etee ne. Ajemogy tee ma'e 'gã we futar iki emo'wyt imojemi'waa ejepyri— 'jau 'ga 'ga upe u'ama. —Esage ma'e 'gã etee ene imo'wy'wyrãmũ 'gã nanẽ ene mo'wyrĩ ene rerawau oje'wyr ipe nũ. ¹³ Itywetywet ma'e 'gã nanẽ ki emo'wy'wyt imojemi'waa ejepyri nũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Iteu ma'e, eae'em. Mĩmera 'gã nanẽ ki emo'wy'wyt eje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'ga upe. ¹⁴ —'Gã nene mepya'uweri. A'eramũ anure Janeruwarete 'ga 'gã mojemĩ'waawera mepya'ene— 'jau 'ga 'ga upe.

Maraka pe imo'wy'wyrĩpyrera 'gã (Mateu 22.1-10)

¹⁵ A'eramũ Jejuĩ 'ga pyri ojemi'wat ma'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—'Au aejemi'wara miamũ pa 'ã esage nũ. Peu ywag ipe taetu 'ã aeku'iawa te — 'jau 'ga 'ga upe, 'gã nemianuwamũ 'ũina. —Jarejuwarete 'ga pyri ojemi'wat ma'e 'gã taetu aku'iramũ nanimenime— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ aipo 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—A'jea futat nũ'ũ. A'jea futat ere poromũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ kumia wapoukat 'gã nupe. Kwaiwete 'ga iapoukaa.

¹⁷ A'ere 'ga erojyw ire oje'ega wemiayuwa 'ga amũ upe: “Ere ewau 'gã nupe kwe pe, jeremimo'wy'wyrera 'gã nerua”, 'jau 'ga 'ga upe oje'ega. A'eramũ 'ga awau. ¹⁸ Awau 'ga owaẽma 'ga remimo'wy'wyrera 'ga amũ upe: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau 'ga upe.

—A'ere aipo 'ga 'i etee 'ga upe: “Naani ki 'ei. Ywya je amut ape ko ki 'ei. A'eramũ je tewau esaka ki 'ei”, 'jau etee 'ga 'ga upe.

¹⁹ —Aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga awau ajepeja 'ga upe etee 'jau nũ, 'ga remimo'wy'wyrera 'ga upe 'jau nũ: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau 'ga upe.

—“Tee. A'ere nipo je nooi nũ'ũ. Teis kwataua je amut ko. A'eramũ je tewau tejemimurera resaka ra'ne”, 'jau etee 'ga 'ga upe nũ.

²⁰ —Awau 'ga aipo 'ga wi nũ. Awau 'ga ajepeja 'ga upe 'jau nũ: “Ere ejua ejemi'waa, e'i 'ga enee ko”, 'jau 'ga awau ajepeja 'ga upe etee nũ. A'ere “Je nooi ki 'ei. Jeremireko je 'awamue ko. A'eramũ je a'eramũ ejararũme'em. Nooi je”, 'jau etee 'ga 'ga upe nũ.

²¹ —A'eramũ 'ga remiayuwa 'ga ojewya awau imome'wau 'ga upe. “Nuri etee 'gã je rupi ki 'ei”, 'jau 'ga awau imome'wau 'ga upe. A'eramũ 'ga a'eramũ amara'neramũ akou 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—A'eramũ 'ga oje'ega 'ga upe nũ, aipo 'ga upe wẽjẽmĩ futat nũ. “Ekwap ajemogy tee ma'e 'gã mo'wy'wya. Erut ekoete te futar iki 'gã. Eae'ema 'gã we futat ki erut. Iteu ma'e 'gã miamũ futar iki erut. Itywet ma'e 'gã nanẽ ki erut. Mĩmera 'gã futar iki erut”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe nũ.

²² —A'erauwe 'ga awau nũ. A'eramũ 'ga 'gã nerua, kwaiwete. A'ere 'gã nomatyneemi 'ga roga. A'eramũ 'ga wemiayuwa 'ga mojewyru'japa nũ.

²³ —“Ere ajee ewau kwe pe nũ. Kwe pe ekwap pe rupi nũ. Pe rupiwaru 'gã nerua imajatykau jee. Tejoga ryneem gatu gatu te je afutat”, 'jau 'ga 'ga upe.

—A'erauwe 'ga ojewya awau nũ. Ojewya awau 'gã nupe nũ. A'eramũ 'ga 'gã nerua, kwaiwete nũ. A'eramũ te 'ga 'ga roga matyneemi 'gã nerua.

²⁴ —“Amo'wy'wyt futat je 'gã ai'i numiamũ, kwaiwete ai'i numiamũ. A'ere 'ã 'gã jẽmĩ nuri ojemi'waa je pyri. A'eramũ 'gã 'awamũ jeremi'u 'wawe'em futat. Nomono'i futari je tejemiu 'gã nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

Jejui 'ga remiayup

(Mateu 10.37-38)

²⁵ Anure Jejui 'ga awau watau akou nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. A'eramũ 'gã awau akou oporogytau pe rupi.

²⁶ —Pẽporomutat pẽ pejepytuna 'gã nee. Pejey are, pejejuw are, pejejewirer are, pejejenyr are, pejepytun are, pejejee nanẽ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou pe rupi. —A'ere je 'i pẽ nupe: Jeremiayuwa mũ pejekoweramũ ki pẽporomutat je ree pejepytuna 'gã nee pejeporomutara apyraapa. Je ree pejeporomutaramũ ki pẽ mama'e apou jeremifutar imũ je muorypawamũ. “Ereapo awi nanuara ki sa”, 'jau nipo pẽpytuna 'gã pẽ nupe. A'ere kasi eremojerowiat 'gã ne. Jeje'eg imũ etee futat pẽ iapou. Kasi a'e pe pẽ najeremiayuwa rui ne— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã

nerekou. ²⁷—Jeremiayuwamũ pejekoweramũ jeremifutara etee futat pēē iapou, pejekyjawe'em 'gã pejekereko tywer awi. “Tene 'gã je jukai kwy. Napoira'uweri je Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau etee ki pēē— 'jau 'ga 'gã nerawau 'gã nerekou pe rupi.

²⁸—Kūima'e 'ga amũ nipo 'og ywate are aparupoweramũ. A'eramũ 'ga ka'aranũa ra'ne imojopyrũmũ 'ũina. “Taesak ka'aranũa i'jawe jooa 'jau kwy, 'oga apoa 'jawe jooa 'jau kwy”, 'jau nipo 'ga 'ũina imojopyrũmũ. ²⁹⁻³⁰ “Kasi 'gã a'e pe 'oga je imateepawe'emamũ je jai ne kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau 'gã nerawau 'gã nerekou.

—Nan tee futat nipo pēē— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pēē je rerowiaaramũ pejemogyau pejejea'aramũ ra'ne. “A'jea futat sipo je reko'i 'ga rerowiarareteramũ 'wei?” 'jau ki pēē pejemogyau pejejea'aramũ ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —“A'jea futat sipo je 'ga porowykya etee futat iapoi 'wei”, 'jau ki pēē pejejeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³¹—'Wyriara 'ga amũ remiayuwa nipo amara'neramũ ajepeja 'wyriara 'ga remiayuwa 'gã nee te. A'eramũ nipo 'gã 'jau o'wyriara 'ga upe: “Soo 'gã apisau 'jau” 'jau nipo 'gã 'ga upe. A'eramũ nipo 'wyriara 'ga 'jau 'gã nupe: “Tee. Tene ra'ne. Kwaiwete 'ga remiayuwa pytuna. Witi miu 'ga remiayuwa pytuna. Jane najanepytuni. Teis miu etee te 'ã janepytuna. Siapisipap sipo jane 'gã?” 'jau nipo 'ga wemiayuwa 'gã nupe.

—“Tee. Naani nipo nũ'ũ. 'Gã etee nipo jane apisipap”, 'jau 'ga remiayuwa 'gã 'ga upe. A'eramũ nipo 'wyriara 'ga oje'ega ra'ne imonou ajaupe. ³² A'eramũ 'gã oje'ega pyu etee futat ojomojyrũmũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

³³—Nan tee futar iki pēē. Jeremiayuwamũ pejekoweramũ pejejea'aramũ ra'ne pejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pēē je rerowiaraipe etee. A'ere etyka 'ea nia'wyri— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

³⁴—Sã'ã jukyra resagea futat numiamũ. A'ere kumi pype omonoramũ nomē'ēi futari. Aipoa jukyra nia'wyri futari. ³⁵ A'ea jukyra numiamũ. A'ere namuei mama'ea. A'eramũ ae imonou imomoa yty apy'rarimũ. Nan tee futat je rerowiar awi opoit ma'e 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —'Ga amũ te nipo ajee mama'eaya ojeupe ijesaukaramũ opoit je rerowiar awi. 'Gã je rerowiaa numiamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. —Ee pejejeapoweramũ ki peapyaka katu jeje'eg are— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã nerawau 'gã nerekou.

15

Oka'jam ma'ea karupa'mĩa

(Mateu 18.12-14)

¹ Anure itywet ma'e 'gã 'ua Jejui 'ga renupa 'upa. 'Wyriararete upe ka'aranũũ pyykara 'gã nanē kwaiwete nũ.

² 'Gã nesakawe fariseu 'gã amũ Moisesi 'ga remikwasiarer are mormu'jara 'gã netee Jejui 'ga ago'wau 'upa:

—Kuu. Itywet ma'e 'gã jekoty'aawa 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe 'upa. —Ojemi'waa nanē 'ga 'gã pyri ra'e nũ— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'e renupawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Itywet ma'e 'gã werowiara we futat Janerwarete 'ga afutat— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree.

⁴—Kūima'e 'ga amũ nipo wyra jara. Karupa'mĩa nipo 'ga reymawa. Kwaiwete nipo 'ga reymawa. Sēg nipo 'ga reymawa pytuna. A'ere nipo karupa'mĩa amũ ka'jami opytun awi ka'a pe. A'eramũ nipo ijara 'ga ipytuna jaga ukaja pype inuga. Ipytuna jāmaw ire nipo 'ga awau oka'jam ma'efera

rekaa akou. A'eramũ nipo 'ga awau owaẽma jupe. ⁵ Esakawe aipo 'ga iupia imonou imopeywaa ojasi'y'warimũ erua. Aku'iramũ 'ga oka'jam ma'efera rerua oje'wyr ipe nũ. ⁶ Wog ipe owaẽmawe nipo 'ga oje'ega monou opytuna 'gã nupe: “Pe'je pejejua pejeku'iramũ je pyri. Tejeymawa je aesak ko”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁷—Nan tee futat Jeruwarete 'ga ku'iramũ 'ũina. Otywer awi itywet ma'e 'ga poiramũ 'ga ku'iramũ 'ũina ywag ipe, ywagipewara 'gã netee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. —Nan tee otywer awi opoit ma'e 'gã nee 'ga ku'iramũ 'ũina. Esage ma'e 'gã nee aku'ia 'ga iapyraapa 'ũina itywet ma'efera 'gã nee— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree 'ũina.

Ka'aranũũ 'ywope'i etygyret

⁸ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũjã ãẽ mũ 'ywope'ia wereko, ka'aranũũ 'ywope'ia. Teis ãẽ ka'aranũũ 'ywope'ia pytuna. Epyuu ma'ea juejue ãẽ upe. A'ere nipo amũ 'ari ãẽ wi. A'eramũ ãẽ tata monyka esakawamũ 'oga peia imua imono'oga esaka. ⁹ Esakawe ãẽ oje'ega oje'pyriwara 'gã nupe: “Pe'je pejejua je pyri pejeku'iramũ. Aesak je teka'aranũũa ko”, 'jau ãẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁰—Nan tee futat Janeruwarete 'ga ku'iramũ otywer awi 'gã poiramũ. Ywagipewara 'gã netee 'ga aku'iramũ 'ũina— 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau.

Oka'jam ma'ea kunumũũũ 'ga

¹¹ A'ere Jejui 'ga 'ũina mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree:

—Kũima'e 'ga amũ mukũi tee 'ga ra'yra 'gã. Kũima'ea jue 'ga ra'yra 'gã.

¹² Iwujaa 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Anure ki ekaraemã emut oree. A'ere je tema'ea 'awauwe ifutari. Emanũme'ẽwe jema'ea emut jee”, 'jau iwujaa 'ga 'uwa 'ga upe.

—A'erauwe 'ga okaraemã moja'oka wa'yra 'gã nupe. Kwaiwete 'ga ka'aranũũa. A'eramũ 'ga okaraemã kwajamũ.

¹³—Anurenure'i 'ga ra'yra 'gã awau 'ga wi, iwujaa 'ga awau muku 'ga wi. Tapy'ÿja mũ 'wyrarete pe 'ga awau 'ga wi. Peu 'ga oka'aranũũ momyaupap. Kũjãmene'em are, kawãajaiw are 'jau. Mĩmer are 'ga oka'aranũũ momyau-paw ekoete. Nan etee etee 'ga akou nũ. Ika'aranũũe'ema 'jawe akou nũ. Oka'aranũũ momypaw ire 'ga akou ty'ara upe. ¹⁴ Aman ipe agawewi. A'etea amana nokyri 'gã nupe. A'eramũ temi'ua opapapap. A'eramũ peuwara 'gã ty'ara upe ajemogyau. Peu oo ma'efera 'ga nanẽ akou ty'ara upe nũ.

¹⁵—A'eramũ 'ga 'jau peuwara 'gã nupe: “Jeporowykywet je tekou”, 'jau 'ga akou 'gã nupe, morowyky rekaa ojeupe. A'eramũ 'ga amũ 'jau 'ga upe: “Peu ekwap ekou, tajaurana poitawamũ”, 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶—A'erauwe 'ga awau akou tajaurana poitawamũ. A'eramũ 'ga ty'ara rerekou. Tajaurana futawa resaka 'ũina. A'eramũ 'ga tajaurana futawa uweita jui numiamũ. A'ere teymajara 'ga a'ea miamũ na'uukari 'ga upe.

¹⁷ Ty'ara rerekou 'ga aipo 'jau. “Kwaiwete agawewi nã'ã jeruwa 'ga remi-ayuwã jepi re'ã. A'etea nã'ã kumia emyret jepi re'ã. A'ere pa je 'ã 'au ty'ara rerekoi nũ. Maran te 'ã nooi tekou tejewya tejuwa 'ga resaka nũ 'i”, 'jau 'ga akou ojeupe. ¹⁸ “Tajemome'u tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina u'arasigamũ. “Jetywerete je tekou jarejee ai'i, Jarejuwarete 'ga upe nanẽ ai'i nũ, ta'e imome'wau tejuwa 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga akou ojeupe. ¹⁹ “Eja'yra 'jawe kasi je rereko ape 'awamũ ne, ta'e 'ga upe 'jau kwy. Au'je je rereko ape eja'yramũ je rekoramũ jepi, ta'e 'ga upe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe 'ũina.

“A'eramũ ene 'awamũ je moporowykyau etee ejee, ta'e tejuwa 'ga upe 'jau

kwy. Tejemi'ua tamepy tekou 'jau, ta'e tejuwa 'ga upe 'jau kwy", 'jau 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁰ —A'erauwe 'ga afu'ama o'wya. Pe awi etee futat 'ga awau. Ojewya awau owaēma 'uwa 'ga upe. Muku 'ga rekorauwe 'ga ruwa 'ga 'ga resaka. “Kweramũ nipo jera'yra ruri akou nũ”, 'jau 'ga ojeupe.

—'Ga resakawe 'ga awau ujãna 'ga rowosõu awau 'ga mana.

²¹ —A'eramũ 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Jetywerete je tekou jarejee ai'i, Kiapi'ni. Jarejuwarete 'ga upe nanē ai'i nũ, Kiapi'ni”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. “Eja'yra 'jawe kasi je rereko ape 'awamũ ne”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. “Au'je je rereko ape eja'yramũ je rekoramũ jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe oje'ega.

²² —A'ere 'ga ruwa 'ga 'i etee 'ga upe: “Ene'me awi. Eremur awi aipoa ki sira ko. Jera'yra futat ene kũi”, 'jau etee 'ga ruwa 'ga 'ga upe. “Nafutari je nanuara. Wesaga'uwe'emamũ te ae poromũ ae 'i ujara upe”, 'jau tee 'ga wa'yra 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—A'ere 'ga ruwa 'ga 'jau wemiayuwa 'ga amũ upe: “Ekwap taity esage pe rerua kamēsīete imunepa 'ga wi. Fãyrũ reewe futar iki erut 'ga upe. Myapaawa nanē amũ rerua 'ga pyapaawamũ”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe. ²³ “Wyra pejuka amũ jera'yra 'ga upe. Kwatau ra'yru'ia, oreremimoky'rafera ki perut ijukau. Janeroryp jarejupa 'jau”, 'jau 'ga wemiayuwa 'ga upe.

²⁴ —“Jera'yra nipo 'ã amanũ rakue”, a'e je tekou jepi. A'ere 'ã jaruete jera'yra rekoi ra'e jepi — 'jau 'ga 'gã nupe, ojeupe wa'yra 'ga poromũ. “Oka'jam 'ga ako je wi ikue. A'ere 'ã ekoje ra'e jepi. A'ere 'ã turi opoa akou jee nũ. A'eramũ jane jarejemuekõēãina 'ga rur are”, 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Wewirera 'ga waēmamũ tuwi ma'e 'ga akou ko pe oporowykyau. A'ere 'ga 'ua. Oporowykypaw ire 'ua, maraka renupa. ²⁶ A'eramũ 'ga 'jau 'gã amũ nupe: “Ma'ja poromũ nũ?” 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ —“Enerewirera 'ut ojewya akou ra'e. A'eramũ eneruwa 'ga kwatau ra'yru'i jukaukaa oree ko. ‘Sajemuekõēãi jera'yra 'ga ree', 'jau 'ga oree ko”, 'jau 'gã 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁸ —A'erauwe tuwi ma'e 'ga amara'neramũ. A'eramũ 'ga osowe'em. 'Ga mara'nea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga ruwa 'ga uēma 'ga resaka. “Ere ejua esou, kisit”, 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹⁻³⁰ —A'eramũ 'ga 'jau 'uwa 'ga upe: “Je ree jēmĩ 'ã nenerorywi jepi. Nerejemogypygyi 'ã je ree jepi. Je etee agawewi 'ã oporowyky tekou enee. Tekotee 'jawe je 'ã eneje'ega oware'ema jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe. Wewirera 'ga ree 'uwa 'ga rorywamũ 'ga aipo 'jau 'ga upe. “Majawer are etee agawewi 'ga 'ã ka'arana momypaw ekoetei rai'i. A'etea 'ã eneporia 'ga ree. Je ree jēmĩ 'ã eporia'e'emamũ jepi. Je upe jēmĩ 'ã jarejeymawa mũ jukawe'e'mĩ jarejee jepi. Wyrasokwē miamũ 'ã amũ jukaukare'ema jarejee jepi, oporowyky ma'eramũ jēmĩ jepi”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—Wyra jukaramũ amara'neramũ 'uwa 'ga ree. ³¹ A'ere 'ga ruwa 'ga 'i etee 'ga upe: “Ene 'ã jepir are ereko. Nereoi 'ã muku je wi. Janemama'ea enemama'ea futat”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe, aipo ojeupe 'ga 'eramũ. ³² “Omomot sipo 'gã jera'yra rakue pa”, a'e je tekou jepi. A'ere 'ã turi akou opoa janee. A'eramũ je 'jau 'gã nupe ko: “Sajemuekõēãi 'ga ree 'jau, 'jau je 'gã nupe ko”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Saa'e kũima'e 'ga ku'ia. Wa'yra ojeupe ijewyt turamũ 'ga ku'ia rakue. Nan tee futat Janeruwarete 'ga ku'iramũ 'ũina otywer awi opoit ma'e 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'ũina imome'wau 'gã nupe.

16

'Gã neko esage are 'gã mu'eawet

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Kũima'e 'ga amũ wemiayuwa 'ga omono okaraemã pyykaramũ numiamũ. A'ere aipo 'ga nia'wuri. Ka'aranũ jara 'ga wi ka'aranũ momyaupap ekoete etee futat 'ũina 'ga wi. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga amũ 'ua imome'wau 'ga upe. “Enekaraemã pyykara 'ga nia'wuri ra'e ki 'ei. Ekoay 'ga enekaraemã mateepapa ekoete ki 'ei”, 'jau 'ga 'ua imome'wau karaemã jara 'ga upe.

² —A'eramũ karaemã jara 'ga 'ga renũina, okaraemã raarana 'ga renũina. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “A'jea te jekaraemã eremomypap ekoete e'ỹina?” 'jau nipo 'ga 'ga upe. “Ere ajee ewau ikwasiaa jee ka'aran are inuga”, 'jau 'ga okaraemã pyykara 'ga upe. “Gã nera ki ekwasiat inuga jee ka'aran are. Erararera 'gã nera ki ekwasiat inuga jee. 'Gã nemireroofera nanẽ ki ekwasiat inuga jee ka'aran are”, 'jau karaemã jara 'ga 'ga upe. “Aipo apo re tomono 'ga amũ imỹina ene py'rau 'jau nũ”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

³ —A'eramũ 'ga awau 'ga wi. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Tỹỹ. Maran je tekou 'awamũ 'ũ? Ma'ja je iapou mama'ea tejeupe imuawamũ 'ũ? Najefuakara'uweri je teporowyky apou”, 'jau 'ga ojeupe. “Ajenošĩ je tekou mama'e renũina 'gã nupe ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ũina. “Ma'ja ajee je aapo 'awamũ 'ga upe 'ũ? Je muẽm are 'ga fuweramũ 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe. ⁴ “Amorytee pa je tejara 'ga kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “Ga karaemã rerararera 'gã pa je apoat kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “A'eramũ 'gã je muẽmamũ 'Ere ejua 'au ore pyri. Mama'e toromono ene upe 'jau', 'jau jee kwy”, 'jau 'ga ojeupe etee futat 'ũina— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ —A'eramũ 'ga 'ga karaemã rerararera 'gã nenũina: “Ma'ja te ereroo rai'i?” 'jau 'ga 'ga amũ upe.

—“Miara kawera ako je aroo ai'i”, 'jau erararera 'ga 'ga upe. ⁶ “Marana te ereroo rai'i?” 'jau 'ga erararera 'ga upe.

—“Kwaiwete je erooi ai'i. Sẽg yrũũ te je aroo ai'i”, 'jau erararera 'ga imome'wau 'ga upe.

—A'eramũ 'ga 'jau erararera 'ga upe: “Ekwasiat 'au. Sĩkwẽta etee ki ekwasiat inuga ka'aran are”, 'jau 'ga erararera 'ga upe. “Jane'me ijara 'ga upe 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

⁷ —A'ere 'ga ajepeja 'ga renũina nũ: “Ma'ja te ene ereroo rai'i?” 'jau 'ga 'ga upe nũ.

—“Juowuuran ako je aroo ai'i, miu yrũ ai'i”, 'jau 'ga 'ga upe.

—“Ere ajee inuga ikwasiaa 'au oito sẽtu etee ka'aran are”, 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ —Aipo kwaapawe karaemã jara 'ga amara'neramũ 'ga ree. “Ene 'ã muna'ywa. Jekaraemã are 'ã eremunarũ ekou. A'etea 'ã ene'akwaap. 'Awamũ nipo 'gã jejukai ene ree numiamũ”, 'jau 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat. Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã i'akwaap futat numiamũ. A'ere 'ga rerowiaara 'gã nanẽ nokwaawi katu 'ga remiapoa.

⁹ A'eramũ je pẽ mu'jau 'ga remifutar are. Pejekaraemã pemono amũ ikaraemãe'ema 'gã nupe. Nanuara 'ga afutat 'ũina, a'e je 'ã pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga u'ama 'gã nupe. —Nanuara pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga pẽ monoi peu ojepyri. Nanuaramũ 'ga pẽ napesagi 'ũina peu ywag ipe 'jau agawewi je 'ã pẽ nupe imome'wau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

10 —Ika'aranũũe'ema 'gã amũ nipo oka'aranũũa wereko esage, mama'e esage are etee imomyau. A'e 'ga nanẽ oka'aranũũ kwajamũ wereko esage futat nũ, mama'e esage are etee imomyau. Imomyau ekoete'ema akou— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ika'aranũũe'ema 'gã amũ oka'aranũũ inamũ imomyau ekoete etee futat. A'e 'ga nan tee futat oka'aranũũ kwajamũ omomy ekoete te futat ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau. ¹¹—Nan pẽẽ iaporamũ Janeruwarete 'ga namura'uweri omama'ea pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

12 —Janeruwarete 'ga ma'e ete ate 'agamũ mama'ea. 'Ga te 'ã jane mogy 'agamũ oma'ea ywy pype— 'jau 'ga 'gã nupe. —Oma'ea mama'e are ae jejuka esage'emamũ 'ga namura'uweri mama'ea ae upe peu— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama oporogytaw.

13 —Namukũja 'wyrriara 'gã nemiayuwa rũi 'ga amũ rekoi. Noporowykya'uweri 'ga amũ mukũja 'wyrriara upe. Kasi a'e pe 'ga ajepeja 'ga ree etee 'ga poromutaramũ akou ne. Majepeja 'ga ree jẽmĩ oporomutare'emamũ ne. Wemifutara 'ga je'eg imũ etee mama'e apou ne. A'eramũ 'ga wemifutare'ema 'ga je'eg imũ mama'e apowe'em ne. Nan tee futat pẽẽ. Pejeka'aranũũ kwaiwete are etee ea'at ma'eramũ nepẽnea'aru'jawi Jarejuwarete 'ga ree. Nepejemogyppyga'uweri ka'aranũũ are Jarejuwarete 'ga reewe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

14 Aipo 'ga 'erauwe fariseu 'gã 'ga rerekoemãu etee. Ka'aranũũa tee 'gã afutat. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega jẽmĩ futare'ema. A'eramũ 'gã a'eramũ Jejui 'ga rerekoemãu etee.

15 A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽẽ 'ã ka'aranũũa pemono ika'aranũũe'ema 'gã nupe jepi. “Esage ma'e 'ga ra'e. Ka'aranũũa 'ga omono itywet ma'e 'gã nupe”, te'i etee 'gã oree 'jau, pe'je 'ã jepi. Ma'eramũ 'ã ka'aranũũa pemono 'gã nupe jepi. A'ere naJaneruwarete 'ga rũi imonoukari pẽ nupe. Pemono ekoete te 'gã nupe. “Tore futarete 'gã 'jau”, pe'je tee jepi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'ere Janeruwarete 'ga pẽ kwaawi futari. Janeruwarete 'ga naea'ari pẽ 'jawe mama'e are etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Aeremifutara 'ga nafutari— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

16 —Ymã te 'ã Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue. Moisesi 'ga manũ re 'ã, 'ga amũ ete akou 'ga py'rau rakue. 'Ga upe nanẽ 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega rakue nũ. A'eramũ 'ga nanẽ futat 'ã 'ga je'ega kwasiaa inuga ka'aran are janee rakue. Ymã we 'gã 'ã ajamu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Awamũ 'ã Juã 'ga nanẽ pẽ mu'jau 'ga je'eg are rai'i nũ. “Pejetywer awi pepoiramũ Janeruwarete 'ga pẽ monoi wemiayuwamũ”, 'jau 'ã Juã 'ga pẽ nupe rai'i. A'eramũ 'ã mytuna 'gã wekoweramũ Janeruwarete 'ga remiayuwamũ rai'i. A'eramũ 'ã 'gã opoia otywer awi rai'i. Juã 'ga ojeupe 'ga mome'uramũ 'gã 'ã opoia kwaiwete otywer awi rai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã monou wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

17 —A'jea futat 'gã nemikwasiarer ymanera resageramũ janee 'awamũ miamũ futat. A'jea futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega jane wi. Ywaga teepawamũ ywy retee 'eramũ miamũ futat nateepawa'uweri Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

18 —“Kũima'e 'ga amũ nipo wemireko retyka awau amutee rerekou nũ” 'ea nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe. Itywerete a'e 'ga akou Janeruwarete 'ga rowase. Etygipyrrer are, kũjã are nanẽ kasi peko ne nũ. Imen futat aipoa kũjã akou. “Pejemogyau nipo pejejuemireko are” 'ea Janeruwarete 'ga nafutari— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

Ika'aranũũ kwai ma'e 'ga imama'e'ema 'ga retee

¹⁹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ:

—Kũima'e 'ga amũ akou waity esagea te imunepa rakue, ika'aranũũ kwai ma'e 'ga rakue. A'eramũ 'ga maraka apou 'gã nupe au'jeteramũ akou rakue. Maraka apoaw ipe 'ga mama'e monou 'gã nupe. Kwaiwete 'gã mojemi'waa rakue.

²⁰⁻²¹ —Ajepeja 'ga ipito'om ma'e 'ga otywereteramũ. Lasaru 'ga rera. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau 'ga mĩina ika'aranũũ kwai ma'e 'ga pyri 'ga rejaa. “Siesak 'ga mama'e'i mũ mura 'ga upe 'jau”, 'jau 'gã numiamũ. A'ere 'ga namuri'i mama'ea 'ga upe. Kasurua etee 'ua 'ga pira rerepa 'ga wi, 'ga pito'oma rerepa. ²² Anure ipito'om ma'e 'ga amanũmũ. A'eramũ 'ga manũ re ywagipewara 'gã 'ua 'ga rerawau ojepyri. Abraão 'ga pyri 'ga rerawau imĩina, 'ga muapyka 'ga mojemi'waa. A'ere ika'aranũũ kwai ma'e 'ga amanũmũ nũ. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau 'ga tyma. ²³ 'Ga 'aga nanẽ awayayau mama'eukwaawa rapyaw ipe nũ. A'eramũ 'ga 'ũina akou tyweaete. Tata rakuwa 'ga mĩina 'ga rerekou tyweaete. A'eramũ 'ga Abraão 'ga piresaka. Ipito'om ma'efera 'ga resaka Abraão 'ga pyri. Mukuu 'ga 'ũina Abraão 'ga resaka. ²⁴ A'eramũ 'ga wafukaita 'ga upe: “Abraão! Ene 'ã jeramỹja! Ejemuaẽm iki je ree. 'Y'ia erurukat ara jee Lasaru 'ga upe, 'ga fãĩ are etee jekũ muakỹmawamũ. Ekoay jekũ osinisiniga”, 'jau ika'aranũũ kwai ma'efera 'ga oje'ega Abraão 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁵ —A'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani nũ'ũ. 'Auwaramũ ore 'ã norooarũa'uweri peu enerekwaw ipe. Pẽẽ nanẽ pe awi pejejorarũme'em 'au orerekwaw ipe nũ”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe. “Nenerea'ari nipo ejekwawer are? Eka'aranũũ are etee ako ejerowiaraipe ikue. A'eramũ ene 'awamũ e'ỹina eko tyweaw ipe” 'jau 'ga 'ga upe. “A'ere ako Lasaru 'ga nitywi mama'ea ikue. A'eramũ 'ga 'awamũ akou 'au futat je pyri wekõẽãjamũ. Wekõẽãimawe'emamũ futat 'ga akou 'awamũ je pyri. A'eramũ je a'eramũ 'ga monowe'em futat kwe pe tejewi”, 'jau Abraão 'ga oje'ega 'ga upe. ²⁶ “Nerekwaawi nipo 'ga oarũe'ema kwe katy ki sa”, 'jau 'ga 'ga upe. “Maran 'ga awau kwe katy ene pyri ki 'ei? Maran 'ga awau ikwara apyraapa ene pyri ki 'ei? Nooarũi 'auwara 'gã kwe katy. Peuwaremũ nanẽ pejejorarũme'em futat 'au nũ”, 'jau Abraão 'ga oje'ega monou 'ga upe.

²⁷⁻²⁸ —A'eramũ mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ũi ma'e 'ga 'jau Abraão 'ga upe: “Ere ajee 'ga monou jepytuna 'gã nupe, 'ga moporogytaukaa 'ũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Sĩku futat jerewirera 'gã. Kasi 'gã nuri je pyri ne. Ekoay je tejua te'ỹina 'au tekou tywet, e'i enereki'yra pẽ nupe, te'i 'ga awau 'gã nupe peu ywyu jeruwa 'ga rog ipe 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega Abraão 'ga upe. “Kasi 'gã nuri je pyri ne”, 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹ —Aipo 'ga 'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani. Okwaap futat 'gã 'ã Moisesi 'ga remikwasiarera numiamũ. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera nanẽ 'ã ityp futat. Tene 'gã aipo etee erowiari”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe.

³⁰ —Aipo 'eramũ 'ga 'jau Abraão 'ga upe: “Naani. Moisesi 'ga je'egeera 'gã nuerowiari futari jepi”, 'jau etee 'ga 'ga upe. “Amanũ ma'efera 'ga je'ega te nipo 'gã werowiat. A'eramũ te nipo 'gã poiri otywer awi”, 'jau etee 'ga Abraão 'ga upe.

³¹ —A'eramũ Abraão 'ga 'jau 'ga upe: “Naani nũ'ũ. Moisesi 'ga je'egeera renuwe'em ire 'gã amanũ ma'efera 'ga je'ega taetu nuerowiara'uweri futari. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera mogytau miamũ te 'gã 'ã nuerowiari. Oferap ma'e 'ga je'ega taetu 'gã nuenuwi futari nũ'ũ”, 'jau Abraão 'ga 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

17

Iporiay'i ajaupe mama'e tywera apoukaara 'gã (Mateu 18.6-7; Maku 9.42)

¹ A'ere Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe nũ:

—Nateepawi futari nipo ajaupe mama'e tywera apoukaara 'gã — 'jau 'ga 'gã nupe oporogytau. —Iporiay'i aipo 'gã numiamũ. Aipo 'gã te nipo Ku'jywa 'ga wereko tywerete futat— 'jau 'ga 'gã nupe. ²—Sã'ã ae ita mogoa ojojuri. A'eramũ 'ã ae ojomonou ojomomoa ajajukau 'yě'ě pype nũ. 'Y pe imomoripyrrera 'ga ako tywe'ri etee. Amanũ etee 'ga. A'ere nipo kunumĩ upe mama'e tywera apoukaara 'gã te Janeruwarete 'ga ereko tyweretei. ³ A'eramũ pěě pejejea'gwau pejejemogyau. Mama'e tywera kasi peapoukat 'gã nupe ne— 'jau Jejui 'ga oporogytau 'gã nupe.

—Je rerowiaara 'ga amũ nipo mama'e tywera wapo pě nupe. A'eramũ ki pejeporogytau 'ga upe. “A'jea futat ako je mama'e tywera apoi ene upe ai'i. A'ere je 'awamũ naapou'jawi nũ”, pejejeupe 'ga 'eramũ pěě 'ga rerekou esage etee. Pejejea'aru'jawe'emamũ futat ee— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴—Majepeja 'ara rupi etee mama'e tywera pejejeupe kwaiwete 'ga iaporamũ pejewau pejeporogytau 'ga upe. “Mama'e tywera ereapo jee. A'eramũ je ene raykau tekou. Au'je ki je rayka re ekou”, pe'je ki 'ga upe pejeporogytau. “Naapou'jawi je 'awamũ”, pejejeupe 'gã 'eramũ pejejea'aru'jawe'emamũ ee. Pejepota'waramũ 'gã nee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau u'ama.

Perowiat Jarejuwarete 'ga

⁵ A'eramũ Jejui 'ga remimu'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Jejui. Ejerowiarukat oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Inãinãni'ĩ etee pěě 'ga rerowiaa 'eramũ miamũ Janeruwarete 'ga mama'e muri pě nupe— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe. —Pěě inãinãni'ĩ etee Jarejuwarete 'ga rerowiaa 'eramũ miamũ peje'eg 'ywu upe. “Ejemosok ywy awi jee. A'eramũ ene ewau e'ama 'y rypyter ipe jee”, pe'je ki jupe. Janeruwarete 'ga pěě erowiamũ 'ywa sogi pě nupe. Peje'eg imũ etee futat awau u'ama peu pě nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ajaupe oporowyky ma'e

⁷ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe:

—Sã'ã ae kũima'eramũ ae wemiayuwamũ monoa ko pe. Ajepejamũ 'ã awau wyra poita. A'eramũ 'ã ae kaaruwamũ 'ua ojewya oporowyky re. 'Gã nur ire sipo ijara 'ga 'gã nenũi 'gã muapyka 'gã mojemi'waa ra'ne? ⁸ Naani. Nanarũi. A'ere 'gã monoarera 'ga 'i etee 'gã nupe: “Je upe ra'ne mama'ea peapo. Je ra'ne je miewek pejepe. A'ere tepejemi'wat 'jau, je mieweg ire 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe. ⁹ Mĩnamũ futat 'gã porowykya. A'e apoawamũ futat 'ga 'gã mepyi— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'ga nupe. ¹⁰—Nan tee futat pěě. Jarejuwarete 'ga remiapo apo re “Ore resageramũ”, pe'je kasi ne. “Ore arujara 'ga remiapo etee aruapo”, pe'je etee ki— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

Teis ipito'om ma'e 'gã

¹¹ Jerusareg ipe Jejui 'ga awau. Garireja ywy 'upa Samari ywy are oje'aa etee futat. A'eramũ 'ga awau ipõ'õ rupi ¹² owaẽma amuna'wi'i mũ upe. 'Ga waẽmauwe ipito'om ma'e 'gã 'ua 'ga rowosõu. Teis 'gã 'ua 'ga rowosõu.

¹³ Mukuu we 'gã 'ua opytau wafukaita Jejui 'ga upe:

—Ipito'om ma'eramũ ore rekoi, aruafukaita enee. A'eramũ ene ejemuaẽma ore ree, ore mokã'jãu— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

¹⁴ 'Gã nesakawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mainana 'ga upe pekwap, pejejesaukaa ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ mainana 'ga repejãna 'gã orauwe 'gã pito'oma okã'jãu 'gã nui.

¹⁵ Esakawe 'gã 'jau ajaupe:

—Tÿÿ. Jane mokã'ẽmap 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'ga amũ ojewya 'gã nui. Samari ywy pewara 'ga ojewya.

—Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

¹⁶ 'Ua 'ga wenupy'ãu wapyka Jejui 'ga rowase.

—Ene te 'ã eneresage oree. Au'jete ore mokã'ẽ ape— 'jau 'ga 'ga upe.

'Ga ku'ia 'ga rerekou.

¹⁷⁻¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Mytuna 'gã te je 'ã amokã'ẽ. Ma'ape ajee enepytuna 'gã ki 'ei? Maran ajee ene tee erejeywt ejua ki 'ei? Maran ajee 'gã nojewyri ene rupi 'ũ?— 'jau 'ga ojewyt ma'e 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga 'jau wewiri oo ma'e 'gã nupe:

—Agamũ Samari ywy pewara 'ga. Najanepytuna rũi agawewi 'ga. A'etea 'ga ojetee futat ojewyt 'ua oje'ega jee. Ajepeja 'gã juejue janepytuna futat numiamũ, judeu 'gã futat numiamũ. A'etea 'gã nojewyri 'ua, “Au'jete ore mokã'ẽ ape”, 'jawe'em jee— 'jau 'ga wewiri oo ma'e 'gã nupe.

¹⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau ojewyt ma'e 'ga upe nũ:

—Ere ewau nũ. Mainana 'ga upe ekwap ejesaukaa. Je rerowiat wejue 'ã ape ra'e jepi. A'eramũ je ene mokã'jãu— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere efu'ama. Ereka'ẽ futat ra'e— 'jau 'ga 'ga upe.

Werowiaara upe Jejui 'ga reni 'wyrriaramũ

(Mateu 24.23-28, 37-41)

²⁰⁻²¹ Poje fariseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe:

—Maranime te Janeruwarete 'ga wemipyyrũmera 'ga muri imogou oree 'wyrriaramũ?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga remimureramũ je na'awa ywy pewara 'wyrriara 'jawe rũi. Inãinã'nĩ te je rekoi 'wyrriaramũ pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga aipo 'gã nupe. —'Awa ywy pewara 'wyrriaramũ te 'ã ae ojo'wyrriat pãwẽ pãwẽnamũ ae rekoi. A'ere je Jarejuwarete 'ga remimureramũ je reni 'wyrriaramũ tejerowiaaramũ pẽ nupe. Namajepi ywy pype tee rũi jeremiyuwamũ pejemogy. Ywy tesirũmera pype we futat jeremiyuwa 'gã jemogyi okwasi'wasi'wau najuejue etee. Na'au etee rũi te je 'ã 'wyrriara. A'eramũ pẽẽ “auwaramũ etee 'ga 'wyrriaramũ janee”, 'jawe'em pejejaupe. Najuejue etee futat je rekoi 'wyrriaramũ tejerowiaaramũ pẽ nupe. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga remimureramũ je rekoi pẽ pype— 'jau Jejui 'ga fariseu 'gã nupe.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Anure nipo pe'je pejejaupe. “Ma'ape te 'ga? Taesak 'ga 'jau”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'ere nipo naje resagi pejepe. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau je jewyra rapesaka. A'eramũ te nipo je resak pejepe najuejue etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²³ —Je ruru'jawa'ne'emamũ nipo amumera 'gã 'jau pẽ nupe: “Peu futat 'ga rekoi”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. ²⁴ Je ruru'jawamũ nipo najuejue etee je resak pejepe. Sã'ã tupã werawa. A'eramũ 'ã ae najuejue etee esaka. Nan tee futat nipo je jewyramũ najuejue etee je resak pejepe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁵ —A'ere nipo je o enune itywerete ma'e 'gã je rereko tyweretei ra'ne. Niporomutari nipo 'gã je ree. A'eramũ nipo 'gã je monou je jukaukaa 'wyrriara 'ga po pe. ²⁶⁻²⁷ A'ere nipo anure je ruru'jawĩ erujewi pẽ nupe. Je kwaapare'ema 'gã nipo aipoa 'ara rupi ajemogyau oporowykyau. Ojemi'waa, wemirekoramũ 'jau nipo. Wemiapo

apo are tee futat wea'aramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama. — Janeruwarete 'ga ree jẽmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ ajemogyau. Sã'ã Nue 'ga rekoramũ 'gã jemogya rakue. Janeruwarete 'ga ree 'gã 'ã wea'are'emamũ rakue. Nan nipo 'ga ajemogyau. Poje 'ga 'ã amana mua 'gã nupe, 'gã apisaukaa jupe rakue. Nan tee futat nipo je kwaapare'ema 'gã jemogyi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Sã'ã Lo 'ga rekoramũ nanẽ 'gã 'ã iapou rakue nũ. Sodom ipewara 'gã awau kwe pe ojemi'waa ojekoty'aawa 'gã pyri. Oporowykyau akou oko tyma, amumera 'gã 'ã 'oga apou 'jau rakue. ²⁹ A'ere 'ã ywagipewara 'gã Lo 'ga renuẽmi 'gã nui rakue. 'Ga ẽm ire Janeruwarete 'ga tata mua 'gã nupe rakue, itatata reewe rakue, ẽsõfyri 'jawa reewe rakue. Itywerete 'gã ajemogyau. Naea'ari futari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã apisau rakue. ³⁰ Nan tee futat nipo pejemogy je ruramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³¹ —Aipo 'ara rupi je jewyramũ nipo ko pewara 'gã ojewyre'ema futat okaraemã pyyka. Ko pewara 'gã nanẽ nipo nooi futari osou okaraemã pyyka nũ. Okaraemã are tee ea'at ma'e 'gã okaraemã reewe futat teepap.

³² —Pẽnea'at Lo 'ga remireko ẽẽ manũawer are. Niporejariweri ẽẽ okaraemã are rakue. A'eramũ ẽẽ awayayawe'em. A'eramũ ẽẽ amanũmũ rakue. ³³ Pejekaraemã are tee ea'at ma'eramũ nepeoi futari Jarejuwarete 'ga pyri. Jarejuwarete 'ga ree ea'at ma'eramũ te peo 'ga pyri pejeferapa— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau. ³⁴ —Je jewyru'jawamũ nipo 'gã amũ ajuerosea ajuerupa. A'ere nipo 'ga amũ ẽmi ajau. Ajepeja 'ga nipo opyta. Naje rerowiari 'ga. A'eramũ 'ga awawe'em je rupi nipo. ³⁵ Kũjãmera 'gã nipo 'upa mukũi ygu'ai. A'ere nipo majepeja ẽẽ oi je repejãna. A'eramũ nipo ajepeja ẽẽ te awawe'em. ³⁶ 'Gã amũ nipo awau oporowykyau ko pe akou mukũi. A'ere nipo majepeja 'ga etee 'ga oi je rowosõu. Ajepeja 'ga awawe'em nipo. Je rerowiare'ema 'gã nooi je rowosõu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ojewyru'jaw are.

³⁷ A'eramũ 'ga remimu'e 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ape sipo erejot poromũ ejewyr ire?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

—Je ruramũ te nipo pekwaap katu katu— 'jau etee 'ga 'gã nupe. —Sã'ã uruwua mama'e nema kwaawa. A'eramũ 'ã 'ua ajatykau ee. Nan tee futat nipo pẽẽ. Je jewyru'jawamũ je kwaap katu katu pejepe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

18

Peojet kasi pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe ne

¹ Anure Jejui 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe:

—Peojet kasi pejemogyau pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe u'ama.

² A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ:

—Tapy'ÿja 'wyrarete pe 'wyrara 'ga amũ rekoi. 'Gã ago'o anupawe 'ga 'jau 'gã nupe: “Ene te 'ã mama'e tywera ereapo 'ga upe. A'eramũ ene te 'ga mepyau”, 'jau 'ga itywet ma'e 'gã nupe. “Ga mepye'emamũ 'gã ene munewi ne”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipoa 'wyrara nopojeuwi futari Jarejuwarete 'ga. Aea nanẽ futat nopojeuwi futari nũ.

³ —Aipo amunawa pype majawera ẽẽ mũ akou. 'Wyrari 'ga upe ẽẽ awau 'jau: “Jekaraemã rerawarera wã nomepyi jee”, 'jau ẽẽ awau 'ga upe. “A'eramũ ene je mepyukaa wã nupe”, 'jau ẽẽ 'ga upe. ⁴ A'ere 'ga naani. Noje'egi futari aipo 'gã nupe. A'eramũ ẽẽ ojewya 'ga ree nũ. A'ere ẽẽ ojewyru'japa 'ga ree nũ. Ojewyjewya akou 'ga ree, oporogytau 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: “Ku'jywa 'ga miamũ je 'ã napojeuwi jepi re'ã. Ae 'gã taetu je 'ã napojeuwi jepi re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. ⁵ “A'ere pa 'ã koa majawera ãẽ je mopiro'ysãysagi nũ”, 'jau 'ga ojeupe. “A'eramũ pa je ãẽ karaemã rerawarera 'gã nupe ãẽ karaemã mepyukaa kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe. “Kasi a'e pe ãẽ ruru'jau'jawi 'au je marukare'ema ne nũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁶—Aipoa 'wyrria'ri 'ga nia'wyrri. Nakamẽsĩete rũi 'ga ãẽ mepyukari 'gã nupe. A'etea 'ã pejemu'e 'ga ree. ⁷ Aipo 'ga kũima'e 'ga nia'wyrri agawewi futat. A'etea 'ga opoat ãẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga taetu 'ã esage futat. A'eramũ 'ga 'ã wemiayuwa 'gã poari futari. Ojeupe oporogyta ma'e 'gã ojere'emamũ 'ga 'gã poari futari. ⁸ 'Ga niporomukui futari ae poaa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Tejoru'japa sipo je tejerowiaara 'gã amũ nesagi? Je ruru'jawa poromukuran sipo 'gã jemogyi kwaiwete je rerowiaa? Kwaiwete tejerowiaara 'gã nesaga je afutat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ pẽẽ je rerowiaarareteramũ pejemogyau. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega pejeojere'emamũ futat pejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Mukũja 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe

⁹ A'ere 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe nũ, 'gã mu'jawamũ nũ. “Je jeresageay. Tekotee 'gã nia'wyrri. A'ere 'ã je jeresage” 'jara 'gã nupe te 'ga 'i.

¹⁰ —Mukũja kũima'e 'gã awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporogytau 'ga upe. Majepeja 'ga fariseua. A'eramũ ajepeja 'ga 'wyrriara upe ka'aranũũ pyykara 'ga. ¹¹ A'eramũ fariseu 'ga ojemome'wau u'ama Ku'jywa 'ga upe. “Na'gã 'jawe rũi je rekoi ene reape, ki Ku'jyp”, 'jau 'ga 'ga upe u'ama. “Amumera 'gã te aje 'ã muna'ywamũ ako ene reape. A'ere je 'ã nanarũi. Naapoa'uweri je 'ã mama'e tywera ene reape tekou, ki Ku'jyp. 'Gã 'ã nako esagei futari ene reape. A'ere 'ã je te je reko esagei ene reape”, 'jau 'ga oporogytau u'ama Jarejuwarete 'ga upe. “Gã 'ã okou futat ajuemireko are. A'ere je 'ã nanarũi. Nokoa'uweri je 'gã nemireko are. Je 'ã na'gã 'jawe rũi futat. Kwe 'ga te 'ã 'wyrriara upe oreka'aranũũ pyykara te”, 'jau 'ga, ajepeja 'ga kũima'e 'ga mome'wau u'ama Ku'jywa 'ga upe. “Nia'wyrri 'ga. A'ere je na'ga 'jawe rũi. ¹² Mukũi 'ara rupi je 'ã teporogytau tekou enee ty'ara rerekou. Teka'aranũũa miamũ je 'ã imonou ene upe jepi. Teis ka'aranũũ je majepeja monou enee jepi”, 'jau 'ga u'ama oporogytau Jarejuwarete 'ga upe numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga nuenuwi. Ojeupe etee futat 'ga 'i u'ama— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹³ —A'ere 'wyrriara upe ka'aranũũ pyykara 'ga awau u'ama ojetee oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'ga kũima'e 'ga werojenosĩ otywera enu'ama. A'eramũ 'ga a'eramũ wowowyre'emamũ u'ama oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. “Je 'ã jetywerete tekou enee jepi. Ejemuaẽm je ree, ki Ku'jyp”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ aipo 'ga 'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga tywera moia 'ga wi. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga katu'oka. Otywera renosĩarera 'ga Ku'jywa 'ga ikatu'oka. ¹⁴ Aipo 'ga ikatu'ogipyra 'ga esage akou Janeruwarete 'ga upe. Ajepeja 'ga naani. Nia'wyrri 'ga 'ga upe. Wog ipe 'gã jewyramũ 'ga remikatu'ogera 'ga etee futat wesageramũ akou 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau.

—“Je jeresage” 'jara 'gã Janeruwarete 'ga nafutari. Aipo 'jara 'gã nojekatu'ogukari Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ga “je 'ã jetywerete” 'jara 'gã katu'ogi. Aipo 'jara 'gã etee ojekatu'ogukat Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama, 'gã mu'jau ee.

*Jejui 'ga kunumĩ 'gã netee
(Mateu 19.13-15; Maku 10.13-16)*

¹⁵ Anure amumera 'gã wa'yra 'gã nerua Jejui 'ga upe:
—Orera'yra apyte'rarimũ epo emono a'i kĩ'ĩ— 'jau 'gã erua 'ga upe. —
Jarejuwarete kĩa upe eporogyta wã nee. A'eramũ Janeruwarete kĩa ojejukau
esage wã nee, aru'e ore enee kĩ'ĩ— 'jau kũjãmera 'gã 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga remimu'e 'gã 'gã nesakawe 'gã 'i 'gã nupe:
—Perur awi pejeja'yra 'gã 'ga upe 'ga porogyta 'ga 'amamũ. Nepemaruukari
'ga porogyta 'ga 'amamũ— 'jau 'ga remimu'e 'gã 'gã nupe.

Aipo 'gã 'eramũ Jejui 'ga oje'ega wemimu'e 'gã nupe:
—Naani. Peapo awi aipoa. Tene kunumĩ 'gã nuri je pyri— 'jau 'ga
wemimu'e 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ futat 'ga kunumĩ'ĩ 'gã nenũina:
—Pe'je pejejua je pyri— 'jau 'ga kunumĩ 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'jau:
—Janeruwarete 'ga kunumĩ 'gã afutat wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ —Kunumĩ 'jawewara 'gã nupe etee Janeruwarete 'ga reni 'wyriaramũ.
Kunumĩ 'gã ojemogypyyk te Jarejuwarete 'ga ree. Ojerekokatuukat 'gã 'ga
upe. 'Gã 'jawe pejemogyramũ 'ga pẽ katu'ogi. Kunumĩ 'jawewara 'gã etee te
Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamũ. A'ere 'ga ojee ijemogypyyke'ema
'gã Janeruwarete 'ga nomogyi wemiayuwamũ. Nakunumĩ 'jawe rũi 'gã.
A'eramũ 'ga 'gã mogyawe'em wemiayuwamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã
mu'jau ee.

*Jarejuwarete 'ga pyri oo are 'ga poronupawet
(Mateu 19.16-30; Maku 10.17-31)*

¹⁸ A'ere judeu 'gã 'wyria'ri 'ga amũ awau oporogytau Jejui 'ga upe:
—Jejui. Ene 'ã eneresage. Ma'ja te je aapo 'awamũ tejee, temanũ re ywag
ipe tejesawamũ, Jarejuwarete 'ga pyri tewawamũ?— 'jau 'ga oporonupa ee
'ua Jejui 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:
—Ma'eramũ “Ene 'ã eneresage” 'jau jee ejua 'ũ? Janeruwarete 'ga etee te
esage ma'ea kũi. “Ene 'ã Jarejuwarete 'ga 'jawewara”, ere te jee?— 'jau Jejui
'ga 'ga upe. ²⁰—Ymã te 'ã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga
ka'aran are janee rakue. A'ea 'ã erekwaap. “Peko awi pejejuemireko are” 'ea
'ã erekwaap. “Peporojuka awi. Pemunarũ kasi mama'e are ne. Peje'ẽwu'jag
kasi 'ga amũ ne. Peanuw etee ki pejejara 'gã”. Mĩmera 'ea 'ã erekwaapap—
'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²¹ A'eramũ 'ga 'jau Jejui 'ga upe:
—Je kunumĩawe futat aipo aapopap ikue, Moisesi 'ga je'eger imũ etee futat
ikue— 'jau aipoa kũima'e 'ga Jejui 'ga upe oje'ega.

²² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:
—A'jea futat ere. A'ere 'awamũ mama'e mũ eapo. Ekaraemã eme'ẽmap.
A'ere ene ka'aranũũ monou ika'aranũũe'ema 'gã nupe. Aipoa ene iapo re,
Janeruwarete 'ga ene monoi ojeypyri ene manũ re. Mama'e esagea te nipo
'ga amut enee anure, enekaraemã monoawera mua enee anure. Ekaraemã
me'eg ire ene ejua je rewiri— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²³ A'ere 'ga aipo ojeupe 'ga 'eramũ 'ga 'arasigamũ etee okaraemã are. Kwai-
wete te 'ga karaemã. A'eramũ 'ga okaraemã me'ega futare'ema. A'eramũ 'ga
'jau ojeupe etee futat: “Naani. Naapoa'uweri je nanuara”, 'jau 'ga ojeupe etee
futat. A'eramũ 'ga u'arasigamũ awau, Jejui 'ga aipo ojeupe 'eramũ awau.

²⁴ 'Ga 'arasiga resakawe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

²⁵ —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ajemogyau Jarejuwarete 'ga remi-ayuwamũ — 'jau 'ga 'gã nupe. —Ayay te ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Kwaiwete 'gã karaemã. A'eramũ 'gã okaraemã are etee wea'aramũ ajemogyau. Okaraemã are etee aipo 'gã jemogypygyi akou. NaJarejuwarete 'ga ree rui 'gã jemogypygyi ajemogyau. Jarejuwarete 'ga opoara futare'ema ajemogyau. Jeje'ega 'gã nuenuwi futari ajemogyau — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã kawaruua 'jawewara kamerua aguja kwara rupi ikwawe'ema. Nan tee futat ayramũ ikaraemã kwai ma'e 'gã ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nijekatu'ogukariweri futari Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁶ A'eramũ 'ga renupara 'gã 'jau 'ga upe:

—Maranuaramũ ajee 'ga ae katu'ogi ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pẽ nupe nayrareferi futari. Ayay futat mama'e apoa numiamũ. A'ere nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema amũ mama'ea. Mama'ea naayi futari 'ga upe. Ikaraemã kwai ma'ea miamũ Janeruwarete 'ga okatu'ok, “Je katu'og ape” ojeupe 'gã 'eramũ— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ore ako aruejat orokaraemã arajua ene rupi ai'i. Oropytuna nanẽ futat ako ore ejaa ai'i nũ. Ma'ja te ore mama'e rejaawera repya?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—A'jea futat ako ai'i. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi pẽ nupe pẽnemiejarera apyraapa. Je mome'u are woga rejaarera 'gã, wemireko rejaarera 'gã, weki'yra rejaarera 'gã, wewirera rejaarera 'gã, wenyra rejaarera 'gã, ujara rejaarera 'gã, wa'yra rejaarera 'gã. ³⁰ Mĩmera 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e monoi. 'Awamũ futat 'ga mama'e monoi 'gã nemiejarera apyraapa. Amanũ re je ree omama'e rejaarera 'gã juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

Amanũawama Jejui 'ga imome'wau'japa

(Mateu 20.17-19; Maku 10.32-34)

³¹ Aipo 'gã nupe 'e re Jejui 'ga wemimu'e 'gã nenũina:

—Pejepe'a'i 'gã nui ra'ne. Taporogyta pẽ nupe etee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ojepe'au mytuna 'gã nui 'ua. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Jerusareg ipe jane oi 'awamũ. A'eramũ je pẽ muea'aa Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarer are— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

—Ymã te 'ã 'gã ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue, “Anure tamut teja'yra 'ga pẽ nupe 'jau” 'e are rakue. “A'eramũ ia'wre'ema 'gã jera'yra 'ga rerekou tyweaete nipo. ³² A'eramũ nipo 'gã 'ga monou romanũ 'wyrara 'ga po pe 'ga jukaukaa. A'eramũ nipo jefaruu 'gã 'ga kurapa, onymuna 'ga ree, 'ga nupãnupãu, 'ga monou, 'ga mu'ama 'ypeywar are 'ga jywa pypiraa 'ga manũawamũ futat”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã muea'aa ikwasiaripyrrer are. ³³ —“A'ere nipo je imuapyra 'ara rupi 'ga moferawi etee nũ”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga 'gã nupe, ikwasiarukaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã muea'aa ee.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yraretea. Janeruwarete 'ga je mut pẽ nupe. A'eramũ 'gã je ree futat poromũ ka'arana kwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'ga nupe.

³⁴ A'ere 'gã nokwaawi 'ga 'ea. Naeapyoi 'gã 'ga 'e are.

—Ma'ja are te 'ga jane mu'ei?— 'jau etee 'gã ajaupe. —Ma'eramũ 'ga aipo mome'wau janee?— 'jau 'gã ajaupe.

—Tee. Je nakwaawi ki 'ei— 'jau etee 'gã amũ ajaupe.

Eae'ema 'ga

(*Mateu 20.29-34; Maku 10.46-52*)

³⁵ Jeriko 'jawa amunawa upe iwaẽm ja'wyja'wyuuramũ eae'ema 'ga amũ 'ũina wapyka peyse pe:

—Ka'aranũ'ĩa pemut ape jee— 'jau 'ga 'ũina pe rupi okwap ma'e 'gã nupe.

³⁶ Peyse pe 'ũinaw ipe 'ga 'ũina wapyakau 'gã fu are. Kwaiwete 'gã fu renupa 'ũina. A'eramũ 'ga 'jau:

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau 'ga wafukaita 'gã nupe.

³⁷ —Jejui 'ga ako, Nasare pe waranup ma'efera 'ga okwap akou— 'jau 'ga amũ 'ga upe.

³⁸ A'eramũ eae'ema 'ga wafukaita Jejui 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera! Ereje-muaẽm te je ree? Epãjẽ mũ je katu'og ape, ki Jejui— 'jau 'ga wafukaita 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'ga pyu okwap ma'e 'gã 'jau 'ga upe:

—Epije e'ỹina kũi. Aereau toko re'ã— 'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'ga jero'wuro'wui etee wafukaita 'ga upe:

—Jejui! Ene 'ã Davi 'ga juapyrera, Jarejuwarete 'ga remimurera. Ejemuaẽm je ree. Je resag ape, a'e je enee— 'jau 'ga ojero'waro'wau etee wafukaita 'ũina.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga awau opytau pe pe.

—Pe'je ajee eae'ema 'ga rerua jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ga rerua 'ga upe. ⁴¹ Ojeupe 'ga rerurauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te erefutata ejeupe je iapoa?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

—Tamã'ẽ 'jau nũ, a'e je enee, ki Ku'jyp. Jereapap je ikue— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴² A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Eremã'ẽ futat nũ. Je rerowiar ape ekou ra'e. A'eramũ je ene mamã'jãu nũ — 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴³ A'eramũ 'ga opo monou 'ga reakwara 'arimũ 'ga mamã'jãu nũ. A'erauwe 'ga amã'jãu awau Jejui 'ga rupi.

—Ene te 'ã eneresage jee— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa amamã'ẽawer are.

'Ga resakara 'gã nanẽ oje'ega Jarejuwarete 'ga upe nũ:

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe.

19

Sakeu 'ga

¹ Jeriko 'jawa amunawa upe owaẽmawe Jejui 'ga awau amunawa pyterimũ akou. Kwaiwete 'gã awau 'ga rupi. ² A'eramũ Sakeu 'ga oporesagiweramũ Jejui 'ga ree. Sakeu 'ga ika'aranũũ kwai ma'ea. 'Wyriararete upe ka'aranũũ ppykara 'gã nupe 'ga reni 'wyriaramũ. ³ 'Ga poromũ iporesagiwet Jejui 'ga ree. A'ere 'ga nifukui. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga resake'ema. ⁴ A'eramũ 'ga awau ujãna 'ga renune awau ojeupia 'ywa rupi. Figu 'ywa rakã 'arimũ 'ga awau ojeupia 'ũina, Jejui 'ga kwapawa 'arimũ. “Ko rupi futat nipo 'ga kwawi re'ã”, 'jau Sakeu 'ga ojeupe, awau 'ũina 'ywa rakã 'arimũ 'gã nenune.

⁵ 'Ua Jejui 'ga owaẽma 'ga upe. A'eramũ Jejui 'ga amã'jãu 'ga ree. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Sakeu. Ere ejua ejypa. Too ene rupi ene'wyr ipe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶ A'erauwe 'ga 'ua ojypa. A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerawau oje'wyr ipe. A'eramũ futat Sakeu 'ga aku'iramũ 'ga rerawau oje'wyr ipe.

⁷ A'eramũ aipo resakarera 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Nokwaawi 'ga Sakeu 'ga ra'e— 'jau 'gã ajaupe. —Sakeu 'ga 'ã 'wyrararete upe janeka'aranũ puykara. A'eramũ 'ga ia'wyr'emamũ akou. Nia'wyr ka'aranũ puykara 'gã najuejue etee. Amunarũ ma'e 'gã juejue te 'ã. A'etea Jejui 'ga oo 'ga 'wyr ipe jã'nũ'ũ— 'jau 'gã Jejui 'ga ago'wau 'upa.

⁸ Ojemi'war ire Sakeu 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Apoit je tetywer awi 'awamũ. A'eramũ je tekaraemã mojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe. Amumera 'gã nui je ka'aranũ reroouu re je ka'aranũ mono 'gã nupe nũ. Irũpãwẽ juejue je imonoi 'gã nupe nũ, 'gã nui eruripyrrera mepyau 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wesakara 'gã nupe:

—Ko 'ga kũima'e 'ga judeua futat. A'etea 'ga mama'e tywera wapo akou rai'i. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga 'ga katu'ogi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁰ —Je 'ã pẽneki'yraretea futat. Ma'eramũ 'ã je ruri oka'jam ma'e 'jawewara 'gã nekaa tekou. Jeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã oka'jam ma'e 'jawewara futat ajemogy. A'eramũ je 'gã nekaa te tejua etee. 'Gã katu'okawamũ tejua etee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Kũima'e 'ga remiayuwa 'gã mome'uawet
(Mateu 25.14-30)*

¹¹ Jerusarega pyri awauwe 'ga rupi oo ma'e 'gã 'jau ajaupe:

—Sawaẽm ja'wyja'wy jane Jerusarega upe ra'e. 'Awamũ futat nipo 'ga rekoi 'wyraramũ janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹² A'ere Jejui 'ga nuenuwi agawewi futat 'gã 'ea. A'etea 'ga okwaap aipo 'gã 'ea ajaupe. A'eramũ 'ga mama'e mũ mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

—'Wyrararete 'ga ika'aranũ kwai ma'e 'ga renũina. “Ere ejua 'au je pyri. Tomono ene 'wyraramũ 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe. Mukuu 'wyrararete 'ga rekoi.

¹³ —A'eramũ 'ga oo enunewe wemiayuwa 'gã nupe oporogytau. Teis 'ga remiayuwa 'gã pytuna. A'eramũ 'ga ka'aranũ 'ywope'i monou 'gã nupe. “Oo je teatau pẽ nui. A'eramũ je ka'aranũ 'ywope'ia monou pãwẽ pãwẽ pẽ nupe. A'eramũ pẽ pejewau imomytuna jee je ruru'jawe'emaue”, 'jau 'ga 'gã nupe, ka'aranũ monou 'gã nupe. Oporogytapaw ire 'ga awau 'gã nui.

¹⁴ —A'eramũ 'ga 'wyr ipewara 'gã amũ 'ga futare'ema 'wyraramũ 'ga rekoa. “Kuu. Nia'wyr 'ga. Nifutari jane 'ga 'wyraramũ 'ga rekoa jarejee”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã 'gã amũ monou imoporogytaukaa 'wyrararete 'ga upe. “Narafutari ore 'ga 'wyraramũ orojeupe 'ga ruwa”, 'jau 'gã oje'ega monou 'wyrararete 'ga upe.

¹⁵ —A'ere 'wyrararete 'ga nomojerowiari 'gã je'ega. A'eramũ 'ga 'ga mogou 'wyraramũ 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'wyraramũ omogo re 'ua ojewya oje'wyr ipe nũ. Owaẽm ire 'ga wemiayuwa 'gã nenũina. “Maran gatu nipo 'gã jeka'aranũa rerekoi rai'i?” 'jau 'ga ojeupe. “Ika'aranũ kwaiwete sipo 'gã nai'i?” 'jau 'ga ojeupe.

¹⁶ —A'ere 'ga amũ 'ua owaẽma 'ga upe nũ: “majepi'i etee agawewi ako ka'aranũa eremut jee ikue. A'ere 'awamũ je imomytuni teis enee ai'i”, 'jau 'ga 'ga upe erua.

¹⁷ —“A'jea futat. Majepi'i etee agawewi ako je imonoi enee ai'i. Ene 'ã jeremiayuw esagea futat. A'eramũ je a'eramũ ene monou teis amunawa mo'wyríaa”, 'jau 'ga 'ga upe.

18—A'ere 'ga amũ 'ua nũ. “Majepei'i etee ako eka'aranũũa eremut jee ikue. A'ere je imomytuna sũku 'awamũ ene upe”, 'jau 'ga o'wyrriara 'ga upe.

19—“A'jea. 'Awamũ je ene monoi 'wyrriana'nĩnamũ sũku amunawa mo'wyrriaa”, 'jau 'ga 'ga upe.

20—A'ere 'ga remiayuwa 'ga amũ 'ua nũ. “Kweramũ eneka'aranũũa. Namomyi etee je. Akyje te je ene wi. A'eramũ je iauwana taity pirera pype imima erekou muna'yw awi ai'i. 21 Akwaap je ene jepi. Enemara'ne 'ã ene. Ejemepya te 'ã erefutut ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ. A'eramũ je tekyjau ene wi ai'i, eneka'aranũũa momyawewem ene wi ai'i”, 'jau 'ga 'wyrriara 'ga upe.

22—A'eramũ 'wyrriara 'ga amara'neeteeteramũ 'ga ree. “Nenea'wyrri futari te 'ã ene. Erekwaap futat te 'ã jemara'nea jepi. A'jea futat ere aipo 'jau jee. 'Emepy ekoete ate te 'ã erefutut ka'aranũũ pyu. A'eramũ 'ã ene eporowyky are jẽmĩ ejea'are'emamũ', ere ako jee ko. A'jea futat ere jee. Ka'aranũũa etee je afutat”, 'jau 'wyrriararete 'ga aipo 'ga upe. 23 “Ma'eramũ sipo ene imomytune'ema jee rai'i? Je upe imomytuna ene ifutare'emamũ amunipo 'ã eremono ka'aranũũ rerekwara 'gã nupe rai'i kũi. A'eramũ amunipo 'ã 'gã jeka'aranũũ momyawera mepyau enee jee rai'i kũi”, 'jau 'wyrriara 'ga aipoa kũima'e 'ga upe.

24—A'eramũ 'ga 'jau ojepyriwara 'ga upe: “Ere ka'aranũũ pyyka 'ga wi. Imonou teis ka'aranũũ pyykarera 'ga upe”, 'jau 'ga 'ga upe.

25—A'eramũ 'ga 'jau 'wyrriara 'ga upe: “Naani kũi. Kwaiwete 'ga ma'ea kũi. Teis 'ga ma'e pytuna kũi”, 'jau 'ga 'ga upe.

26—A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “A'jea futat. Ereko esageara 'gã opyygu'jap futat nũ”, 'jau etee 'ga 'gã nupe. “Ereko esage'emara 'gã te ajee nuereko'i futari. Erekopyrera miamũ futat 'ga erekowe'em”, 'jau 'ga 'ga upe.

27—A'ere 'ga 'jau 'gã nupe nũ: “A'eramũ pẽẽ 'awamũ je ree iporomutare'ema 'gã nerua iapisaupap 'au je rowase. Narafutari ore 'wyrriaramũ 'ga rekoa 'jarera 'gã nerua iapisau je rowase”, 'jau 'ga 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jawamũ.

*Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet
(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Juã 12.12-19)*

28 Aipo mome'upaw ire Jejui 'ga watau wemiayuwa 'gã nenune. A'eramũ futat 'gã awau 'ga rewiri. 29 A'eramũ 'gã awau owaẽma ywytyra upe. Oriweira 'jawa upe owaẽma. Kwaiwete aipoa 'ywa oriweira 'jawa peu. A'eramũ 'gã a'eramũ ywytyra renũina, Oriweira 'jau jupe.

Mukũja amunawa 'upa aipoa ywytyra pyri. Pefaje, Petani. Mĩmera amunawa 'upa ywytyra pyri. 30 A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'e 'gã amũ nupe, mukũja 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejekwapa je renune pejewau pejewaẽma iruupeuwara amunawa upe. Pejesouwe nipo pẽẽ kawaru'i mũ resaka. Nuatai we 'gã amũ i'arimũ. A'ea ki perut iamoiia jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. 31—“Ma'eramũ te peko ee?” pejejeupe 'gã 'eramũ ki “Janejara 'ga te e'i oree ko: Kawaru'ia perut jee ra'ne, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri pẽ nupe nũ”, pe'je ki 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

32 A'eramũ 'gã awau kawaru'i resaka. 'Ga je'eg imũ etee futat 'gã kawaru'i resaka. 33 Kawaru'i amoiramũ, ijara 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ pejekou ee ki 'ei? Ma'eramũ pẽẽ iamoiia ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

34 A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Janejara 'ga te e'i oree ko: “Kawaru'ia pekwap amũ rerua jee ra'ne”, e'i 'ga oree ko. A'ere nipo 'ga ko'iko'i ete imuri nũ— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea. Pe'je ajee erawau 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁵ A'eramũ 'gã erawau Jejui 'ga upe. A'ere 'gã amũ opiara mososoka imonou kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga upe. A'ere 'gã kawaru'i pyyka Jejui 'ga upe 'ga apykawamũ. ³⁶ A'eramũ Jejui 'ga awau Jerusareg ipe kawaru'i 'arimũ. A'ere 'ga rupi oo ma'e 'gã awau ujãna 'ga renunewe opiara mososoka, imonou pe rupi imogyau 'ga kwapawamũ. 'Ga ree oporomutaawa resaukaawamũ 'gã iapou.

Ymã 'gã aipo apou 'wyriararete upe rakue, 'ga ree opojekuka resaukaawamũ rakue. A'eramũ 'gã a'eramũ iapou Jejui 'ga upe.

—'Ga nipo ako 'awamũ 'wyriaramũ janee— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

³⁷⁻³⁸ Ywytyra awau wããpyramũ Jerusarega upe. Jerusarega 'upa ywytyray 'arimũ. Jerusarega rerowykawe 'gã ajatykau wafukaita ajaupe:

—Janeruwarete 'ga esage futat ra'e. Koromũ futat Jejui 'ga, Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Kwaiwete 'ga 'gã moferawi. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nanẽ 'ga okatu'ok nũ— 'jau 'gã ajaupe wafukaita. —A'ea ore aruesak ai'i. Janeruwarete 'ga 'ã ene mua— 'jau 'gã ajaupe.

Kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga repejãna. A'eramũ 'gã a'eramũ awau akou meewei. A'eramũ 'gã amũ 'jau 'ga upe wafukaita:

—Ene 'ã Janeruwarete 'ga remimurera.

Ene ree 'ã Janeruwarete 'ga ta'waramũ akou oree.

Ywagipewara 'gã najuejue etee opy'ata'waramũ ajemogyau nũ.

'Ga te 'ã ene mut ore'wyriarareteramũ.

Ene 'ã eneresage ekou oree.

A'eramũ ene 'awamũ ekou 'wyriarareteramũ oree—

'jau 'gã 'ga upe.

A'ere 'gã amũ 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree jepi. Ene 'ã Jejui 'ga eremut oree. Eneje'eg imũ futat 'ga ruri. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa Jejui 'ga ree.

³⁹ A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau Jejui 'ga upe:

—Jejui! “Aipo pe'je awi”, ere 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga upe te aipo jane 'i jepi— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani. 'Gã je'ege'em ire amunipo 'ã itaa we futat ije'egi jee je muorypa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga ajemuaẽma Jerusareg ipewara 'gã nee

⁴¹ Jerusarega pyri katu katu awauwe Jejui 'ga amã'jãu amunaw are. A'eramũ 'ga u'arasigamũ. A'eramũ futat 'ga ajaa'wau. “Jerusareg ipewara 'gã Jeruwarete 'ga je'ega renupare'ema”, 'jau 'ga ojeupe.

⁴² —Je 'ã ae katu'okara futat. Je 'ã Jarejuwarete 'ga mota'waara pẽ nupe. Je rerowiamũ nipo 'ga ota'waramũ akou pẽ nupe. Aipo pẽẽ ikwaawa je afutat numiamũ. A'ere 'ã nepekwaawi futari. Ikwaaw ire amunipo 'ã ia'wyre'ema 'gã nepẽ nereko tyweri— 'jau 'ga amã'jãu Jerusareg are. ⁴³ —A'ere 'ã Jerusareg ipewaramũ nepẽporomutari je ree. A'eramũ nipo ia'wyre'ema 'gã anure 'ua pẽ'wya osõu pẽ nee. A'eramũ nipo pẽẽ mũ pejeka'jame'ema futat. Tujugeyra pyu pẽ osõu. ⁴⁴ A'eramũ nipo 'gã pẽ'wyrarete mateepapa pẽ nui— 'jau 'ga 'ũina. —Pẽẽ nanẽ futat pẽ apisaupap katu katu nũ. Nepeka'jami futari nipo pẽẽ mũ. Kunumĩaky'ria we futat nipo 'gã wapisipap katu katu. Pẽnoga we futat etyka nipo pẽ nui. Iku'jo'joka pẽ nui imuãmuãina pẽ nui. Janeruwarete 'ga 'ã je mut

ae katu'oka. A'ere 'ã nepëporomutari je ree. A'eramũ 'awamũ mama'e tywera ojeapou pë nupe— 'jau 'ga 'ũina amã'jãu 'gã 'wyr are.

A'eramũ futat 'ga ajaa'wau.

Wyra me'egara 'gã mũ'ẽawet

(Mateu 21.12-17; Maku 11.15-19; Juã 2.13-22)

⁴⁵ 'Gã 'wyrarete upe owaẽmawe Jejui 'ga ojypa kawaru'i awi. A'eramũ 'ga awawayayau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Irãã'ã wyra me'egara 'gã nuwamũ. A'eramũ Jejui 'ga amara'neramũ 'gã nee:

—Pe'je pejewau peje'jãu 'aw awi. Nawyra me'egawa rũi te 'ã. Jeruwarete 'ga mogytaawa te 'ã 'oga — 'jau 'ga wyra me'egara 'gã nupe, 'gã karaemã muãina, 'gã neymawa mopyamãu 'gã nui. A'ere 'ga 'jau 'gã nupe:

⁴⁶ —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. “Je-mogytaawa 'og ipe 'gã nuri oporogytau jee”, 'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa rakue. 'Au futat Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga. 'Au futat jane ruri jareporogytau 'ga upe. A'ere 'ã pemÿi pejemunarũawamũ ete. Pejejeymawa etee 'ã pëẽ erua ime'ega erupa 'au. “Pe'je pejejua jereymawa mua iapyau Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ã pëẽ 'gã nupe pejejupa. A'ere 'ã pemepyuukat pejejaupe epy apyraapa. Pejemunarũmũ 'ã pejejupa pejejoka'aranũũ are— 'jau Jejui 'ga oje'ega moywyräfena 'gã nupe. —A'eramũ pëẽ pejewau 'aw awi peje'jãu— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, amara'neramũ 'gã nee.

⁴⁷ A'eramũ Jejui 'ga awau ai'iwe ai'iwe 'jau, 'ga awau 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Kwaiwete 'ga ree iporomutare'ema 'gã. Mainana 'wyrriara 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, 'wyrriari 'gã. Mĩmera 'gã amara'neramũ 'ga ree. 'Ga juka are 'gã afuweramũ.

⁴⁸ A'ere 'gã najukaarũi 'ga. Kwaiwete wejue Jejui 'ga ree iporomutat ma'e 'gã jemogyi. A'eramũ 'gã okyjau 'gã nui, 'ga juka ekoete awi. Nokoi wejue Jejui 'ga tesirũgatu 'gã nupe. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga jukawarũ'em.

—'Ga ree janereko ekoeteramũ 'ga ree iporomutat ma'e 'gã jane apisi ne— 'jau 'ga ree imara'ne ma'e 'gã ajaupe.

20

“Awÿja rer imũ te erejot?” Jejui 'ga upe 'gã 'eawet

(Mateu 21.23-27; Maku 11.27-33)

¹ 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga akou 'gã mu'jau 'ga ree:

—Pejetywer awi pëpöiriweramũ Janeruwarete 'ga pë katu'ogi futari, pë mogyau wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

² A'e pype mainana 'wyrriara 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee, judeu 'gã 'wyrriari 'gã. Mĩmera 'gã 'ua oje'ega 'ga upe:

—Awÿja rer imũ te erejot rakue? Awÿja pãjẽ mũ te mama'ea ereapo? Awÿja te ene mut oree rakue?— 'jau 'gã 'ua oporonupa ee Jejui 'ga upe.

³ A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—Pe'je ajee pëẽ na'ne imome'wau jee 'ũ. ⁴ Awÿja je'eg imũ ajee Juã Batista 'ga ruri ae pymiãu 'y pe rakue 'ũ? Jarejuwarete 'ga je'eg imũ te 'ga ruri rakue? Kũima'e 'ga amũ je'eg imũ te ra'u nũ?— 'jau Jejui 'ga oporonupa ee 'gã nupe u'ama.

⁵ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ja sa'e te jane 'ga upe?— 'jau 'gã ajaupe etee futat. —“Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'ga ruri” ojeupe jane 'eramũ te 'ga “te a'etea neperowiari 'ga” 'ga 'i jane nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ⁶ —“Kũima'e 'ga je'eg imũ 'ga ruri”, 'ga upe jane 'eramũ nipo tekotee 'gã jane apisi ete ita pyu nũ'ũ. “Juã 'ga Jarejuwarete

'ga je'ega mome'wara futat janee" e'i 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã aipo jane 'eramũ amara'neramũ jane ree ne nũ a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe. ⁷ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Norokwaawi ore Juã 'ga muarera 'ga nũ'ũ— 'jau 'ga o'meramũ 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga nanẽ 'jau 'gã nupe nũ:

—Je nanẽ temuarera 'ga namome'ui futari pẽ nupe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Ko raaran a'wyre'ema 'gã

(Mateu 21.33-46; Maku 12.1-12)

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka jeje'eg are. Mama'e mũ je amome'u pẽ nupe, pẽ mu'jawamũ ee, pẽ mueapyou ee— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kũima'e 'ga amũ y'wa 'ywa rakã otym. Kwaiwete uwa 'jawa 'ywa rakã 'ga otym oko pe. A'eramũ ijara 'ga 'gã amũ monou uwa ko raaranamũ ojeupe. “Y'wa mũ jema'ea futat. Emyreramũ te ajee pẽma'e futat pẽporowykawera repya futat”, 'jau ijara 'ga 'gã nupe. A'ere 'ga awau watau 'gã nui. A'eramũ 'ga namutamutat akou muku 'gã nui. ¹⁰ Uwa atyarama upe iwaẽmauwe ijara 'ga wemiayuwa 'ga amũ monou oma'e uwa 'a piaramũ. A'ere ko raarana 'gã 'ga nupãnupãi etee 'ga monou 'ga mojewya. Nan etee futat 'ga monou. ¹¹ Aipo 'ga waẽm ire ko jara 'ga 'ga amũ monou nũ, oma'e piaramũ 'ga 'ga monou numiamũ. A'eramũ 'ga awau owaẽma uwa ko pe. “Uwa pmut amũ jee, e'i ijara 'ga pẽ nupe”, 'jau 'ga iaarana 'gã nupe. A'ere 'gã nãñewẽjẽmĩ 'ga rerekoi nũ. 'Ga pyygi etee 'ga nupãnupãu 'ga rerekou nũ. A'erauwe 'ga ojewya awau nũ. “Namuri etee 'gã amũ jee ki 'ei. Je nupãnupã etee 'gã je mua je mojewya nũ ki 'ei. Ene agawewi ako je mono ape ai'i. A'etea 'gã nojepojeuwi etee ki 'ei”, 'jau 'ga 'ua ijara 'ga upe imome'wau.

¹² —A'eramũ 'ga 'ga amũ monou nũ. A'ere 'gã nãñewẽjẽmĩ 'ga rerekoi nũ.

¹³ A'eramũ ko jara 'ga 'jau ojeupe: “Ma'ja ajee je aapo 'gã nupe 'ũ? Teja'yra 'ga pa je omono nũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe. “Jera'yra 'ga nã'ã jeremifutararetea re'ã. A'etea pa je 'ga omono 'gã nesaka kwy. 'Ga nipo 'gã opojeup re'ã. Jera'yra 'ga ree nipo 'gã pojyramũ re'ã”, 'jau nipo 'ga ojeupe— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁴ —A'ere nipo 'gã 'ga ra'yra 'ga resakawe 'gã 'i ajaupe: “Wa'yra 'ga 'ga amut y'wa piaramũ ra'e. 'Ga futat 'uwa 'ga py'rau ko jaramũ 'uwa 'ga manũ re. A'eramũ jane 'ga jukau jui. A'eramũ janema'ea futat koa 'ga ruwa 'ga manũ re”, 'jau nipo 'gã ajaupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —A'eramũ 'gã 'ga pyyka 'ga rerawau enuẽma ko awi 'ga jukau— 'jau Jejui 'ga imome'wau 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran sipo ko jara 'ga wa'yra jukaarera 'gã nereko? ¹⁶ 'Ga futat oo ko raarana 'gã apisau. A'ere nipo 'ga 'gã amũ monou 'gã py'rau oko raaranamũ nũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

A'eramũ aipo renupara 'gã 'jau 'ga upe:

—A'jea futat sipo 'gã 'ga ra'yra 'ga jukai?— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. Je ree futat 'gã ka'arana kwasiari rakue.

“Mĩa ita nia'wyrui ra'e, 'jau nipo itaoga apoara 'gã ajaupe, ita monou imomoa ajai.

A'ere 'ga amũ aipoa ita eroyrũmyrera ita pyygi etee imonou imyina tenawera pype 'oga ypywotypawamũ”,

'jau 'gã ka'arana kwasiaa je ree rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

18 —'Ga amũ nipo u'aa ita 'arimũ. A'e 'ga open futat. A'ere 'ga amũ 'arimũ ita 'ar ire a'e 'ga ku'jo'jogi futari. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'emamũ iapoi pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga upe fariseu 'gã 'eawet
(Mateu 22.15-22; Maku 12.13-17)*

19 A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã, mainana 'wyr-iara retee amara'neramũ Jejui 'ga ree.

—Jane upe futat nipo ajee 'ga 'i u'ama— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sipyyk 'ga 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'gã kyjei etee Jejui 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nui. A'eramũ 'gã 'ga ppyke'ema.

20 A'eramũ 'gã 'ga rerekou weape etee. 'Gã amũ 'gã imepyau imonou 'ga rewiri 'ga resakawamũ:

—Pe'je pejewau 'ga renupa pejejemogyau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau 'ga rewiri akou 'ga renupa.

—Tepeenup 'ga 'wyrriararete 'ga kurawa 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe. —'Wyrriararete 'ga kurawamũ sipyyk 'ga 'jau. A'eramũ 'wyrriara 'ga 'ga jukaukaa janee 'jau— 'jau 'gã aipo 'gã nupe, 'ga rewiri imonopyra 'gã nupe.

21 A'eramũ imepypyra 'gã awau oporonupa ee 'ga upe:

—Jejui. A'jea futat 'ã ereporogyta esage. Nereporogyta ekoetei 'ã ekou. A'jea futat 'ã erejejuka pãwẽ pãwẽ ore ree. A'jea futat te ore mu'e ape mama'e are— 'jau 'gã Jejui 'ga upe oporonupa 'me ee. 22 —A'eramũ ene 'awamũ 'jau ore. Jane 'ã judeua. Simono te jane ka'aranũa 'wyrriararete 'ga upe? Naani te ra'u nũ? Najudeu arũi te 'ã 'wyrriararete 'ga. Tapy'yi amuteea 'ga. Romanũa te 'ga. A'etea te jane simepy 'ga?— 'jau 'gã oporonupa 'me Jejui 'ga upe.

23 A'ere Jejui 'ga 'gã kwaawi ojee. “Jeje'ega renupa 'gã nuri numiamũ. Siesak 'ga 'wyrriararete 'ga kurawa 'jau, e'i 'gã jee numiamũ”, 'jau 'ga ojeupe.

24 A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ka'aranũ 'ywope'ia pemut amũ jee ra'ne, Sesa 'ga mepyawa mũ ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã amũ imonou 'ga upe:

—Kweramũ ajee 'wei— 'jau 'gã imonou 'ga po pe.

A'eramũ 'ga esaukaa 'gã nupe:

—Awỹja ra'agawa te 'up ee?

—'Wyrriararete 'ga ra'agawa 'up ee!— 'jau 'gã 'ga upe.

—Awỹja rera ajee 'awamũ ojekwasiat 'upa ikupe katy nũ?— 'jau 'ga esaukaa 'gã nupe.

—'Wyrriararete 'ga rera futat 'up ee— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

25 —'Ga ra'agawa rerekwara 'ga ma'ea futat. A'eramũ pẽẽ imonou 'ga upe etee futat. A'ere Jarejuwarete 'ga mama'ea pemono 'ga upe etee futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

26 A'eramũ 'ga upe ee oporonup ma'efera 'gã oporesagamũ etee 'ga ree:

—Kuu. I'akwaap 'ga ra'e nũ'ũ. Nakurawi futari 'ga 'wyrriararete 'ga janee jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã ajemogyau etee futat.

*Oferap ma'e are 'gã mu'eawet
(Mateu 22.23-33; Maku 12.18-27)*

27 Ko'iko'i ete satuseu 'gã amũ 'ua oporogytau Jejui 'ga upe nũ. Aipo 'gã e'i ajaupe: “Amanũ re ae noferawu'jawi. Amanũmũ ae teepawamũ ywawuje futat”, 'jau agawewi satuseu 'gã ajaupe jepi. A'etea 'gã 'ut imome'waukaa Jejui 'ga upe. 28 A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—“Moromu'jara 'ga” e'i 'gã enee jepi. A'eramũ ene ore mueapyo katuu mama'e are. Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Kũima'e 'ga amũ nipo amanũ wa'yre'emaue. A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirera 'ga 'ga remirekofera ãẽ rerekou nũ. A'eramũ nipo 'ga wa'yramũ ãẽ pype. A'ere nipo 'ga ra'yr ypya amanũ ma'efera 'ga ra'yra 'jawe futat”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã Jeju 'ga upe.

A'eramũ Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—A'jea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ A'eramũ 'gã oporogytau'japa nũ:

—Kũima'e 'ga amũ nipo 'ga ra'yra sete. A'eramũ nipo u'ar ypy ma'efera 'ga kũjã mũ rerekou. A'ere nipo 'ga wa'yre'emaue 'ga manũ jui. A'eramũ 'ga wemireko ãẽ reja wewirerera 'gã nupe. ³⁰ A'eramũ nipo 'ga manũ re 'ga rewirerera 'ga amũ ãẽ rerekou 'ga py'rau nũ. ³¹ Ojopy'rapy'rau etee 'gã ãẽ ree, ajamanũ re. A'ere 'gã nata'yri'i futari ãẽ pype. ³² Ojee 'gã jomoy paw ire ãẽ nanẽ amanũmũ nũ. ³³ A'eramũ nipo 'ga ae moferapawa 'ara rupi manamũ sipo ãẽ menaretea?— 'jau 'gã Jeju 'ga upe. —'Gã juejue futat ãẽ wereko kũi— 'jau 'gã Jeju 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au etee te 'gã nemirekoramũ kũi. ³⁵ A'ere oferap ma'e 'gã nuerekou'jawi kũjã. Niporerekoweru'jawi 'gã kũjã are. Kũjãmera 'gã nanẽ omenari-were'emamũ futat nũ— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe. ³⁶ —Ywagipewara 'gã 'jawe futat 'gã jemogyi amanũu'jape'ema futat. Janeruwarete 'ga 'gã omoferap imogyau nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ 'ga ra'yramũ futat ajemogyau. ³⁷ Ymã te 'ã Moisesi 'ga jane mu'ei ae feraw are rakue— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe. —“Ka'a'ia je upe imueny re Janeruwarete 'ga oje'ega jee ikue: Je 'ã Eneruwaretea, 'jau 'ga oje'ega jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga imome'wau rakue. “Je te 'ã Eneruwaretea. Enepytuna 'gã Nuwaretea je. Abraão 'ga, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mĩmera 'gã Nuwaretea je ako, 'jau 'ga jee ikue”, 'jau Moisesi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue— 'jau Jeju 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸ —Aipo 'gã amanũ futat rakue numiamũ, Moisesi 'ga tywe'emaue futat rakue numiamũ. A'ere 'gã 'aga namanũi futari. Ateepawe'emamũ futat 'gã 'aga. A'eramũ Janeruwarete 'ga poromũ 'jau Moisesi 'ga upe. 'Gã 'aga tywe'em ire amunipo 'ã 'ga aipo ne'ia'uweri Moisesi 'ga upe. Ako ma'e 'gã nupe etee te 'ga ae ruwamũ— 'jau Jeju 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

³⁹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—A'jea futat— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴⁰ A'ere amumera 'gã noje'egi futari ajemogyau. Ojenosĩ 'gã 'ga wi. A'eramũ 'gã oje'ega'ema futat 'ga upe.

*Janeruwarete 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyret
(Mateu 22.41-46; Maku 12.35-37)*

⁴¹ A'eramũ Jeju 'ga 'jau 'gã nupe:

—Maran sipo ajee Ku'jywa 'ga remimurera 'ga Davi 'ga juapyreramũ wẽjẽmĩ 'ga rekoi nũ? Ymã te Davi 'ga manũi rakue. ⁴²⁻⁴³ Davi 'ga futat ka'arana okwasiat inuga janee rakue, Saumu 'jawa ka'aran are 'ga ikwasiari inuga janee rakue:

“Ga te eteetea. Janeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe:

‘Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjẽretea je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Anure nipo je ene mogoi 'wyriaramũ 'gã nupe najuejue etee.

Ene ree ipromutare'ema 'gã 'arimũ je ene magwawukari.

A'eramũ ene je iapoe'emauwe eapyka 'au je yse katy', 'jau 'ga Jejararete 'ga upe ai'i",

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁴—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ree 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ma'eramũ sipo ajee Davi 'ga 'i "Jejararete 'ga", 'jau ajuapyrera 'ga upe nũ?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat
(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)*

⁴⁵ Mytuna 'gã ajemogyau Jejui 'ga porogyta renupa. A'ere 'ga ojerowaka oje'ega wemimu'e 'gã nupe:

⁴⁶ —Peje'agu ki Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã nui— 'jau 'ga 'gã nupe. —'Gã 'ã e'i ojeupe: "Je kũima'eteetea", e'i 'gã 'ã ojeupe ajemogyau, waity fuku rerekou. A'eramũ 'gã ataramũ 'gã naitya ajasimana 'gã nee. "Tiporesag ete 'gã je ree 'jau", 'jau 'gã akou ojeupe. Wapeje'ega tãmẽjẽ 'gã ifutaa. 'Wyriara apykawa 'arimũ etee wapyka awau pejejatykaaw ipe. Ojemi'waaw ipe nanẽ nũ 'wyriara renawa 'arimũ etee wapygiweramũ ojemi'waa— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁷—Kũjã men manũ ma'e 'gã nupe nanẽ 'gã 'jau: "Je tamaenun tekou enekaraemã are 'jau", 'jau futatee 'gã 'gã nupe. "Je tareko esage enekaraemã enee 'jau", 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere 'ga etee 'gã karaemã pyygi ojeupe, ka'aranũña nanẽ nũ. A'eramũ 'gã 'jau ojeupe etee futat: "Kwakwai'i teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe. Kasi a'e pe 'gã je kwaawi mama'e tywera je iaporamũ ne kwy", 'jau 'gã ojeupe etee futat. A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou fukuu 'me futat Jarejuwarete 'ga upe, wemiapo tywera mimawamũ. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweri 'gã nemiapo tyweawer are— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

21

*Imen manũ ma'efera ãã remimonofet
(Maku 12.41-44)*

¹ Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'ũinaw ipe Jejui 'ga ose ma'e 'gã nesaka 'ũina. Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ka'aranũũ monou yrũ pype Jarejuwarete 'ga upe kwaiwete. ²'Gã nese paw ire majawera ãã mũ 'ua osou 'og ipe. Nika'arani ãã akou. Itywerete ãã akou. A'etea ãã oka'aranũũ ywope'i omono ipype. Mukũ'i'i etee ãã imonou ipype. Naepyi agawewi ãã remimonofera. ³⁻⁴ ãã resakawe Jejui 'ga 'jau ojeupi oo ma'efera 'gã nupe:

—Kweramũ kũjãa ãã imen manũ ma'efera ãã. Nitywa'uweri agawewi ãã mama'ea. A'etea ãã oka'aranũũ monoupap futat yrũ pype. A'eramũ ãã otywe'emamũ futat mama'ea ojeupe imuawamũ. ãã remimonofera ika'aranũũ kwai ma'e 'gã ma'e wapyraap futat Janeruwarete 'ga upe. 'Gã kwaiwete agawewi omono 'ga upe. A'etea 'gã kwaiwete wẽjẽmĩ wereko ojeupe nũ. A'ere ãã ma'ea nitywi futari. Omonopap futat ãã 'ga upe. Naemyreri futari ãã upe. Wemi'urama muawa we futat ãã omonopap 'ga upe — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

*Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e
(Mateu 24.1-14; Maku 13.1-13)*

⁵ Anure Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'jau:

—Kuu. Ikaturam te Janeruwarete 'ga mogytaawa 'oga jã'nũũ— 'jau 'gã ajaupe. —Sã'ã ita esagea. Mytuna 'gã ka'aranũũ momyi Jarejuwarete 'ga mogytaawa 'oga apoawamũ— 'jau 'gã.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—A'jea futat esageramũ numiamũ. A'ere nipo anurenure'i jane ree iporomutare'ema 'gã nuri imonou etyka. Nomỹi'i futari nipo 'gã itaa mũ aju'arimũ — 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Maranime sipo aipo 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa monoi etyka? Ma'ja ra'ne sipo ajee ojesaukat oree iapo enune?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je renune 'ut ma'e 'gã nipo i'me ma'ea. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. Anure nipo kwaiwete 'gã nuri, “Janeruwarete 'ga je mut pẽ katu'okaramũ”, 'jau nipo 'gã 'ua pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. “O'meramũ 'gã 'i”, pe'je etee ki 'gã nupe. Kwaiwete nipo 'gã 'gã moryteeu ojee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁹ —Anure nipo amutee amunaw awi 'gã nuri 'wryiararete rowajaa 'ga remiayawa 'gã neewe futat. A'ere kasi aipo renupa pekyje ne. Nan futat nipo teepaw enune. A'ere nipo naporomũ rũi imateepaawa. Naporomũ etee rũi futat nipo mama'e rekoĩ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Akou'jau'jap futat nipo mama'ea. ¹⁰ Amunap tesirũmera pypewara 'gã we futat nipo ajuowajat. ¹¹ A'eramũ nipo jero'wua ojeupa kwaiwete. Ywya we futat nipo oyyi peu peu 'jau. Amumera 'gã nipo opapa kwaiwete ty'ara rerekou. Ywag ipe nanẽ nipo mama'e mũ ojesaukaa pẽ mogyjawamũ. ¹² Jeremiayuwamũ nipo 'gã amũ pẽ nereko tyweretei. Pẽ monou nipo pẽ munepa pẽ mu'ama moromunepawa pype. Teepaw enune nipo 'gã pẽ monoi pẽ munepa pẽ mu'ama moromunepawa pype. Pẽ pyyka nipo 'gã pẽ nerawau judeu 'gã jatykaaw ipe pẽ moporogytaukaa. Amumeramũ nipo 'gã pẽ nerawau 'wryiara upe. ¹³ 'Wryiararete upe pejejerooramũ ki pẽẽ je mome'wau 'gã nupe. “Jejui 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee”, 'jau ki pẽẽ 'wryiara 'gã nupe, moromunepawa pypewara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe ki je mome'wau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁴ —A'eramũ “Ma'ja 'jau sipo je teje'ega 'gã nupe 'wei”, pe'je kasi ne. ¹⁵ Je te 'gã nupe peje'egawa amut pẽ nupe peu pẽ nerooramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'gã “i'me 'ga ra'e”, 'jawe'em pẽ nupe. ¹⁶ Pẽpytuna 'gã we futat nipo pẽ mono amũ ia'wyre'ema 'gã po pe, pẽ munewukaa. Pẽjara 'gã, pẽnewirera 'gã, pẽneki'yra 'gã, pẽjekoty'aawa 'gã. Mĩmera 'gã miamũ nipo pẽ monou ia'wyre'ema 'gã nupe pẽ munewukaa. A'eramũ nipo 'gã pẽẽ mũ jukau futat. ¹⁷ Je rerowiaara 'ã pẽẽ. A'eramũ nipo je rerowiare'ema 'gã najuejue etee futat oporomutare'emamũ pẽ nee. ¹⁸ A'ere nipo je nopoiri futari pẽ nui. Tejujukau esage etee pẽ nee. ¹⁹ A'eramũ ki pẽẽ je rerowiaa pejemogyau. Pejepoire'ema futat je rerowiar awi. A'eramũ pẽẽ pejemanũ re pejewau ywag ipe je pyri— 'jau Jejui 'ga oporogytau 'ũina 'gã nupe.

Jerusarega retygawam

(Mateu 24.15-21; Maku 13.14-19)

²⁰ —Anure nipo pẽ nee iporomutare'ema 'gã nuri Jerusarega osõu. Aipo resakawe ki pe'je pejejaupe: “Awamũ nipo 'ã 'gã Jerusarega retygi 'ja”, 'jau ki pẽẽ pejejaupe. ²¹ A'eramũ ki pẽẽ Judeja ywy pe ako ma'eramũ 'gã nesakawe pejeka'jama pejewau ywytyr ipe. Jerusareg ipe ako ma'eramũ nanẽ pẽẽ pejeka'jamayau jui. Jũ me ako ma'eramũ pejewawe'em Jerusareg ipe. Jerusareg awi ki peka'jamap futat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²² —Jefaruua Jerusarega upe iwaẽmauwe futat ki pe'je pejejaupe “owaẽm Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweawa upe ra'e”, pe'je ki. Ymã te 'ã 'gã ka'arana kwasiari ee rakue. “A'ere 'ga 'awamũ ikwasiariptyrer imũ etee futat iapoi”, 'jau ki pẽẽ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²³ —Oporiay'iramũ nipo ta'yryrũ ma'e kũjã ajemogyau, ta'yky'ri ma'ea nanẽ nipo nũ. Nujãnarũi

eweguu ma'ea. Ta'y'ri'i ma'e nanē nujānarūi nū — 'jau 'ga 'gā nupe. — Imara'ne te nipo Janeruwarete 'ga 'ūina. Ika'jame'ema 'gā nipo ako tywerete futat. ²⁴ Ika'jame'ema 'gā 'ga wapisiukat jyuu pyu 'gā nupe. Amumera 'gā nipo 'ga ipofarukaa 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā 'gā nerawau kwe pe. Ajepeja ywy pe 'gā nerawau imunepa. Jerusareg ipe judeue'ema 'gā 'wyrara 'gā jemogyramū nipo ojeapou, kwaiwete futat. Janeruwarete 'ga remifutar imū etee futat nipo 'gā 'ūina. Awau nipo owaēma 'ga muēmawa upe. A'erauwe nipo Janeruwarete 'ga 'ga muēmukari— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

Janereki'yra 'ga ruawam

(Mateu 24.29-35; Maku 13.24-31)

²⁵—Ywag ipe nanē nipo mama'e mū jesaukari pē nupe nū. Jay are, jaytata are, kwar are. Mīmer are nipo ojesaukaa pē mogyjawamū. 'Yē'ēa nanē nipo oyyita nū. A'eramū futat nipo wyjapetegamū. A'eramū nipo pēē pejekyjau ipyamu awi. ²⁶ Ywag ipewara nanē nipo oyyita nū. Kwat, jay, jaytata. Mīmera nipo oyyita— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau. —A'eramū nipo pēē ywy pewaramū najuejue etee pejekyjau jui. Amumera 'gā nipo amanūaipa okyje rerekou. 'Gā kyjea nipo 'gā apisawaipa 'gā mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

²⁷—Aipo pēē esag ire nipo pēneki'yramū je tejua tejewya. Ywasiga rupi nipo tejua tejypa. A'eramū nipo ywy pewara 'gā je resaka, je ruramū. Tepājē mū nipo je ruri, tejenyfuga pype futat tejua nū. A'eramū nipo 'gā 'jau jee: “Nitywi 'ga amū ene 'jawe. Ene te 'ā pājēreteā. Ene te 'ā esage ma'eramū. Nitywi futari 'ga amū ene 'jawe”, 'jau nipo 'gā jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁸—Aipoa mama'ea pejejeupe ijesaukar ypyrauwe ki pejemogy pejeku'iramū. Aipo pēē esag ire nipo je anurenure'i je ruri pē nerawau 'aw awi— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁹⁻³⁰ A'ere Jejui 'ga mama'e mū mome'wau 'gā nupe, 'gā mu'jau ee ikue:

—Mama'ea je amome'u pē nupe pē mu'jawamū tejuawa 'ar are— 'jau 'ga 'gā nupe. —Sā'ā ae siaka'gywa potyramū amana jewyra kwaawa. Ipo-tyrauwe 'ā ae amana jewyt ja'wyja'wy kwaapa. ³¹ Nan tee futat ki je'eawer imū mama'e jeaporamuerauwe pe'je pejejaupe: “Ut ja'wyja'wy Jejui 'ga janee 'wyraramū akou ra'e”, pe'je ki pejejaupe. ³² A'jea futat je 'i. Je'eawer imū mama'e jeapo resakarera 'gā papa katu katue'emauwe nipo tejua tejewya — 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³³—Ywaga nipo ateepawamū futat. Ywya nanē nipo ateepawamū futat nū. A'ere nipo jeremimome'ufera nateepawa'uweri futari. Je'eawer imū etee futat nipo aipoa ojeapou— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe ikue.

“Je rura ki peapesak” Jejui 'ga 'eawet

³⁴ A'ere Jejui 'ga oje'ega 'gā nupe nū:

—Pe'je pejemogyau je ruru'jawa rapesaka au'jeteramū futat. Pēnea'at kasi pejemogyau 'auwara mama'e are etee ne. Maraka apo are etee kasi pejemogy pejeje'aramū ne. Kasi a'e pe je rura pē mopiryi erujewi ne— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁵—Sā'ā ae ywy kwara resage'ema. A'eramū 'ā ae u'aa erujewi ipype. A'eramū 'ā ae opiryyjamū jui. Nan tee futat nipo pēē je jewyra rapesakare'emamū pēpiryyi erujewi aipoa mama'e resaka— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁶—A'eramū pēē pejemogyau pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe, pejejere'emamū. “Ku'jyp. Je momoirukat kasi ape eja'yra 'ga rerowiar awi ne. Je poar ape, 'ga rerowiarukaa jee”, pe'je ki 'ga upe. “Mama'e tywera je aesak kwaiwete. A'ere je jemogypygi 'ga ree”, pe'je ki 'ga upe. “Najepoiriweri je 'ga wi”, pe'je ki 'ga upe. Kasi a'e pe aipo pe'je'emamū nepeēma'uweri mama'e tywer awi ne— 'jau Jejui 'ga 'gā mu'jau ee. —Je

rerowiar awi pejepoire'ema pejemogyau je ruramũ tepẽku'i 'jau. Pejejuu pejeku'iramũ je rowase je jewyramũ 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ũina 'gã nupe.

³⁷ Aipo are 'ga 'gã mu'jau akou. Ai'iwe, ai'iwe 'jau 'ga awau Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype 'gã mu'jau. A'ere 'ga kaaruwauwe awau ojepe'au Jerusareg awi. Awau osea Oriweira 'jaw ipe. ³⁸ Ai'iwe 'ga 'gã nerawau nũ. Tekotee 'gã nanẽ awau 'ga rupi nũ. Kwaiwete 'gã awau 'ga porogyta renupa nũ. Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype awau 'ga je'ega renupa ajatykau.

22

Jejui 'ga ree ifuwet ma'e 'gã

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Juã 11.45-53)

¹⁻² Egitu ywy awi judeu ypy ypy 'gã nenũ'ẽawer are wea'awa maraka upe iwaẽm ja'wyja'wyrauwe mainana 'wyrriara 'gã ajatykau Moisesi 'ga remik-wasiarer are moromu'jara 'gã nee.

—Maran te jane Jejui 'ga pyygi 'ga jukau?— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'gã kyjei 'ga remiayuwa 'gã nui.

—Jerusareg ipewara 'ga iporomutat 'ga ree. Soko kasi 'ga ree mytuna pype ne— 'jau 'gã ajaupe. —Wowase 'ga rerekoramũ 'ga remiayuwa 'gã jane apisi ne. Awotywe'eme te sireko 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

Mainana 'wyrriara 'gã nupe Judas 'ga 'eawet

(Mateu 26.14-16; Maku 14.10-11)

³ A'ere 'ga remimu'e 'ga amũ ree mama'eukwaawa 'wyrriara ruwi, Judas Iskariote 'ga ree. Jejui 'ga remimu'e 'ga futat numiamũ. A'ere mama'eukwaawa 'wyrriara namu'akwaawukari 'ga imogou. ⁴ A'eramũ 'ga awau oporogytau mainana 'wyrriara 'gã nupe:

—Je oo Jejui 'ga resaukaa pẽ nupe. Tepepyyk 'ga 'jau. Je akwaap 'ga rekwawa. A'eramũ je pẽ nerawau 'ga rekwaw ipe— 'jau Judas 'ga 'gã nupe. —'Ga upe jarewaẽmawe nipo je 'ga retywape pyteri 'ga resaukaawamũ pẽ nupe — 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ mainana 'gã aku'iramũ 'ga ree, aipo 'ga 'eramũ.

—'Ga resaukaramũ toromepy ene 'jau— 'jau 'gã Judas 'ga upe.

⁶ —Pe'je ki ajee 'wei— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe nũ:

—Tene 'ga jepe'ai ra'ne. Emaenun etee ekou ee ra'ne. Ojetee 'ga rekoramũ toropyyk 'ga 'jau. Jemime toropyyk 'ga 'jau, awotywe'eme 'jau. A'eramũ 'ga rewiriwara 'gã ikwaape'ema 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga Jejui 'ga rerekou weape.

Jejui 'ga 'gã monou kumi apoawamũ

(Mateu 26.17-25; Maku 14.12-21; Juã 13.21-30)

⁷ Awau owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa upe, Pasikwa 'jawa apoawa upe. Maraka fukua te poromũ. A'e awi awau owaẽma karupa'mĩ jukaawa 'ara upe. A'e 'ara rupi futat judeu 'gã karupa'mĩ jukau i'wau. ⁸ Aipo 'ara rupi Jejui 'ga oje'ega Pedro 'ga upe Juã 'ga retee:

—Pe'je pejewau karupa'mĩ mũ jukau eya jarejee— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'ape ki 'ei? Awÿja rog ipe ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jerusareg ipe. Peu nipo 'y ryrũ rerekwara 'ga peekoat.

¹¹ A'eramũ pẽ pejewau 'ga rewiri. 'Og ipe 'ga seramũ pejeporogytau 'oga jara

'ga upe: “Janejara 'ga ore mut imome'waukaa enee: ‘Ma'ape te je karupa'mĩ eyra 'ui tejemimu'e 'gã netee?’ e'i 'ga kũi. ‘Ma'ape te ore kumi apoi?’ e'i 'ga enee kũi”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Tajemi'wat tejemiayuwa 'gã pyri 'jau, e'i 'ga enee ko”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² — Aipo ojeupe pēē 'e re 'ga tepē neroo ywatewara imy'jawa pype 'jau. Ityp futat aejemi'waawa peu. Ae renawa nanē otywamũ futat nũ. A'eramũ pēē pejejeupe 'ga esaukar ire peu futat iapou ewara reewe jarejeupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ Ojeupe Jejui 'ga 'e re 'gã awau. Awau 'gã 'ga 'eawer imũ etee futat esaka. A'eramũ 'gã kumi apou maraka are wea'awamũ. A'ere Jejui 'ga awau 'gã newiri, wemimu'e 'gã nerawau.

Mani'oko'o'ia y'waya reewe 'gã nupe imonoawet
(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korĩtu 11.23-25)

¹⁴ Kumi apopaw ire Jejui 'ga awau wapyka kumi'wawa pyri wemiayuwa 'gã netee.

¹⁵ —Karupa'mĩa je auwei tekou pē pyri jepi. Ko'iko'i ete 'gã nuri je pyyka je rerekou tyweaete. ¹⁶ 'Awamũ 'ã maraka apoawa. Maraka apoawa upe iwaēmauwe 'ã peapo maraka jepi. A'ere je 'awamũ etee futat iapoi pē pyri. Pē'wyriat pāwē pāwēnamũ tejewya te nipo je iapou'jawi pē pyri nũ. 'Aga maraka teepap kamēsīete. Aipo te nipo marakareteretea futat— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

¹⁷ A'ere 'ga y'way pyyka, yrũ pypewara reramã'jãu ywau eroje'ega 'Uwa 'ga upe:

—Ene te 'ã mama'ea eremut oree— 'jau 'ga 'Uwa 'ga upe.

'Uwa 'ga upe oje'eg ire 'ga itykurukaa 'gã nupe najuejue etee.

¹⁸ —Je natykuru'jawi pē pyri. Tejewyru'japa tãmējē tatykuru'jap pē pyri 'jau nũ— 'jau 'ga wemimu'e 'gã nupe.

¹⁹ A'ere 'ga mani'oko'o'i pyyka nũ. A'eramũ 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga upe oje'eg ire 'ga imonou imo'jau 'gã nupe. 'Gã moykapap mani'oko'o'i pyu.

—Koromũ futat jero'oa. Sã'ã mani'oko'o'i jemo'ia. Nan futat nipo jero'oa jemo'i— 'jau 'ga 'gã nupe. —Amanũ je pē nupe pē katu'okawamũ. A'eramũ pēē jemanũawer are pejejea'aramũ mani'oko'o'i 'wau pejejemogyau pejeojere'emamũ. Pejejea'aramũ jemanũawer are mani'oko'o'i 'wauwe futat— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

²⁰ Ojemi'wapaw ire 'ga kaneeku pyyka nũ.

—Sã'ã y'waya. Nan futat nipo jery jeko'wogi pē nupe— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina. —A'ere'ere'i futat nipo 'gã amũ jery reko'wogi. A'eramũ nipo jery reko'wog ire Janeruwarete 'ga pē katu'oka jery pyu— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jery jeko'woge'em ire amunipo 'ã Janeruwarete 'ga nepē katu'ogi futari. A'eramũ 'ga pē nee futat jery reko'wogukaa. 'Awamũ karupa'mĩa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamũ. Poromũ futat 'ga je'eg ymanera numiamũ. 'Awamũ jerya tee pē pirei pētywer awi. Jemanũ are tee Jeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui je rerowiamũ. Poromũ futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamũ. A'ea 'ga je'ega nimojopy'ruawi futari 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹ —'Au futat ia'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga reni wapyka je pyri.

²² Amanũ futat je Tejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat. Iporiay'i ia'wyre'ema 'gã po pe je monoara 'ga numiamũ. Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'ga rereko tyweretei kwaiwete— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

²³ Aipo 'ga 'eramũ 'ga remimu'e 'gã amã'jãmã'jãu etee ajueakwar are:

—Awỹja sipo 'ga monou poromũ ia'wyre'ema 'gã po pe 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

Kũima'eeteete are 'gã mu'eawet

²⁴ A'ere 'ga remimu'e 'gã eewi ajamueu nũ:

—Manamũ te jane Jarejuwarete 'ga upe esage ma'eramũ jarejuapyraapa?— 'jau 'gã ajaupe.

²⁵ A'e are 'gã ajamueramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwaap judeue'ema 'gã 'wyrriara 'gã nemiapoa. 'Gã 'wyrriara 'gã wemi-ayyuwa 'gã amũ monou mama'e apoukaa ojeupe: “Nan iki peapo jeje'egawer imũ etee futat”, 'jau nipo 'wyrriara oje'ega wemiayyuwa 'gã nupe. Iapo esage'emamũ nipo 'gã 'wyrriara 'gã nereko tyweretei. A'etea nipo 'ga 'jau ojeupe: “Je 'ã 'gã nee ojejuka esage ma'ea”, 'jau nipo 'ga 'ũina ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁶—A'ere kasi pẽẽ nanarũi ne. 'Wyrriaramũ pejejekoweramũ ki pẽẽ mama'e apou etee futat pejejaupe, pejejopoa etee futat— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe.

²⁷ A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Manamũ te pẽ nupe kũima'eeteete 'ga? Kumi'wawa pyri wapyk ma'e 'ga, kumi apoara 'ga te ra'u nũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Kumi'wawa pyri wapyk ma'e 'ga futat— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea futat. A'ere 'ã je kumi apoara 'jawe futat je rekoi pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁸ —Ia'wyre'ema 'gã ako je rereko tywerete agawewi ai'i. A'etea 'ã naje rejari pejepe je mogou ojetee'i. A'eramũ je a'eramũ anure pẽ mepyau. ²⁹⁻³⁰ Tejuwarete 'ga 'wyrriaramũ pẽ nupe temonoramũ tomono pẽẽ 'wyrriariramũ imogyau 'jau, tepoaawamũ 'jau. Israeu 'ga ra'yra 'gã pytuna tusi. A'eramũ je pẽ monou pẽ mogyau 'wyrriariramũ Israeu juapyrera 'gã nupe. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã nipo awau pẽ nowase. A'eramũ nipo pẽẽ 'jau mama'e esage apoara 'gã nupe: “Mama'e esage ereapo rakue, Jarejuwarete 'ga je'eg imũ rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapofer are”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo pẽẽ 'jau: “Mama'e tywera etee ereapo Jarejuwarete 'ga upe rakue. 'Ga je'eg imũ jẽmĩ mama'e apowe'em rakue. A'eramũ 'ga ene mepyau eneremiapo tywer imũ etee futat”, 'jau nipo pẽẽ 'gã nupe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipo 'ara rupi nanẽ nipo pejewau pejemĩ'waa je pyri nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga momoranupawet

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Juã 13.36-38)

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau Simão Pedro 'ga upe:

—Mama'eukwaawa 'wyrriara oje'eg jee ai'i. “Taesak eneremimu'efera 'gã poira ene rerowiar awi 'jau”, e'i mama'eukwaawa 'wyrriara jee ai'i. Sã'ã ae juowuu apefera renũ'ẽa a'ỹi esage awi. Nan tee futat nipo mama'eukwaawa 'wyrriara pẽ nenuẽm are ifuweramũ jeremiayuwa 'gã nui. ³² A'ere 'ã je 'i Tejuwarete 'ga upe tekou ene ree. “Epoar iki Simão 'ga. 'Ga mo-moirukare'ema je rerowiar awi”, 'jau je 'ã 'ga upe tekou ene ree— 'jau Jejui 'ga 'ga upe imome'wau. —A'eramũ nipo ene epoiripa etee je wi. A'ere nipo erejewyt je rerowiaa nũ. A'eramũ te nipo nerepoiru'jawi je rerowiar awi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —A'eramũ ene ejewirera 'gã poaa je rerowiarukaa 'gã nupe— 'jau 'ga 'ga upe.

³³ Aipo 'ga 'eramũ Pedro 'ga 'jau:

—Naani k̄i. Napoira'uweri je ene wi k̄i. Moromunepaw ipe miamũ futat je oi ene pyri ene munewamũ k̄i. Ene reewe futat temanũmũ k̄i— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

³⁴ —Ene'me awi k̄i. 'Awa ypytuna rupi nipo ene'me 'gã nupe k̄i. Muapyapyt katu nipo ene 'jau 'gã nupe: “Nakwaawi je 'ga”, 'jau nipo ene 'gã nupe je kwakupa wyrasokwẽ je'ege'emauwe— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

³⁵ A'ere Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te ako je pẽ monoi kwe pe tejemome'waukaa 'gã nupe ai'i. “Peroo kasi pejekaraemã ne”, 'jau ako je pẽ nupe ai'i. “Ka'aranũũa miamũ futat pẽ erawawe'em. Pejepyapaawa miamũ futat kasi peroo ne”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i. Kwe pe je pẽ monoramũ te mama'ea nitywi pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani nũ'ũ— 'jau 'ga remimu'e 'gã 'ga upe.

³⁶ —A'jea futat nũ'ũ. A'ere 'awamũ nanarũi. Pejememi'urama peroo 'awamũ. Ka'aranũũa peroo 'awamũ. Jyuu tywe'emamũ pẽ pejejaity poakuwuu mũ me'ega jyuu muawamũ. ³⁷ Ymã te 'gã 'ã ka'arana kwasiari inuga je ree rakue: “Wereko tywerete nipo 'gã 'ga oporojuka ma'e 'jawe”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga je ree rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina. —Ikwasiaripyryer imũ etee futat nipo 'gã je rereko tyweretei. 'Awamũ futat 'gã je rereko tyweri— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

³⁸ A'eramũ 'ga remimu'e 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—'Awamũ muk̄i jyuu ruwi k̄i— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Au'je ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

'Uwarete 'ga upe 'ga 'eawet

(Mateu 26.36-46; Maku 14.32-42)

³⁹ Ojemi'wapaw ire Jejui 'ga awau ywytyr ipe, Oriweira 'jaw ipe. Awawete pe 'ga awau. 'Ga remimu'e 'gã awau 'ga rupi. ⁴⁰ Owaẽmawe 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽ pejefuakaramũ pejetywera apowe'em— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ Ojepe'au'i 'ga awau 'gã nui. A'ere 'ga awau wenupy'ãu wapyka, oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

⁴² —Kiapi'ni. 'Wýria'ri 'gã imara'ne je ree. 'Gã nipo 'ã je rereko tywerete 'ja. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ã 'gã nuapoa'uweri nanuara je ree. A'ere 'ã najeremifutar imũ r̄i ereapoukat. Ejemifutar imũ etee te 'ã ereapoukat 'gã nupe jee— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁴³ A'e pype ywag ipewara 'ga 'ua ojypa 'ga pyri, 'ga mojemogypygykaa 'ua ojee. ⁴⁴ A'eramũ Jejui 'ga oje'egu'japa 'Uwarete 'ga upe nũ. 'Ga 'arasiga 'ga py'a moywyrafenayau 'ga m̄ina. A'eramũ 'ga ry'aja otykya 'ga ry 'jawe ywyu.

⁴⁵ Oporogytapaw ire Jejui 'ga afu'ama awau wemimu'e 'gã pyri. A'ere 'gã seri 'upa. I'arasig 'gã 'ga ree. A'eramũ 'gã a'eramũ osea ajemogyau.

⁴⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ua 'gã nupe:

—Ma'eramũ te peset etee pejejupa? Pefu'am jui. “Pe'je pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽ pejefuakaramũ mama'e tywera apowe'em”, a'e je ako pẽ nupe ko. “Kasi a'e pe nepẽfuakari mama'e tywer awi ne”, a'e je ako pẽ nupe ko— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Juã 18.3-11)

⁴⁷ Aipo 'gã nupe 'ga 'e 'ga 'amamũ 'ga pyykara 'gã 'ua owaẽma 'gã nupe. Judas 'ga 'gã nerua pe resaukaa 'gã nupe.

—'Au 'ga ruri jepi— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga 'gã nerawau peu. Tenune 'ga 'upa 'gã nupe. A'eramũ 'gã ojekyita 'ga rewiri. 'Ga porogyta 'ga 'amamũ 'gã 'ua owaẽma Jejui 'ga upe. A'eramũ Judas 'ga awau 'ga rerowyka 'ga retywape pytea.

⁴⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je resaukaawamũ te 'ã jeretywape pyter ape jejekoty'aawa 'jawe?— 'jau 'ga Judas 'ga upe.

⁴⁹ Aipo resakawe 'ga remimu'e 'gã ikwaapa.

—'Ga pyyka 'gã nuri ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'ga remiayuwa 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene pyyka 'gã nuri ra'e. Erefutat te ore jyu pyu 'gã apisia?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁵⁰ A'erauwe 'ga amũ ogy rekyita kũima'e 'ga amũ namĩ monoka. Mainana 'ga remiayuwa 'ga namĩ monoka 'ga wi. Furuk. Mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa 'ga namĩ 'ga iyypa. ⁵¹ Aipo 'ga namĩ ywamũ Jejui 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Peapo awi nanuara— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Jejui 'ga 'ga namĩ pyyka imonou imĩina 'ga ree nũ, 'ga namĩ renawer ipe nũ.

⁵² A'eramũ Jejui 'ga oje'ega opyykara 'gã nupe. Mainana 'wyriara 'gã, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'wyriara 'gã, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã. Mĩmera 'gã 'ua 'ga pyyka. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pẽẽ ma'eramũ pejejua muawa pyu je nupãu ekoete 'ũ, muna'ywa 'jawe 'ũ? ⁵³ Pejejepype je rekoramũ miamũ ako naje pyygi pejepe ai'i. A'ere jemanũawa upe iwaẽmi 'awamũ. A'eramũ Jeruwarete 'ga je pyygukaa rẽwẽjẽmĩ pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Mateu 26.57-58, 69-75; Maku 14.53-54, 66-72; Juã 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga pyyka 'ga rerawau mainana 'wyriararete 'ga rog ipe. Pedro 'ga awau 'ga rewiri. A'ere 'ga mukuu etee 'ga rekoi 'ga wi. Awau 'ga owaẽma mainana roga upe. A'ere 'ga oi akou ukupepe etee mainana 'ga remiayuwa pyri etee. ⁵⁵ Ukupepe mainana 'ga remiayuwa 'gã tata mojopy'wau 'upa 'ga roga pyri. A'eramũ Pedro 'ga awau wapyka ojepe'jau 'gã pyri.

⁵⁶ A'eramũ mainana 'ga remiayuwa ãẽ mũ 'ga resaka.

—Mĩnamũ kĩa rewiriwara kĩa amũ reni ra'e— 'jau ãẽ, 'ga resaka tata ypyu 'ga renamũ.

⁵⁷ Aipo ãẽ 'eramũ Pedro 'ga 'jau ãẽ upe:

—Tee. Naani nũ ã. Nakwaawi je 'ga nũ ã— 'jau futatee 'ga ãẽ upe.

Okyjau 'ga opyyg awi. A'eramũ 'ga o'meramũ ãẽ upe.

⁵⁸ A'ere kũima'e 'ga amũ 'ga resaka nũ.

—Ene futat 'ga rewiri ako ma'efera, 'jau je 'ũ— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

A'ere Pedro 'ga 'i etee 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Naje rũi kũi— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe nũ.

⁵⁹ A'ere'ere'i ajepeja 'ga 'jau 'ga upe nũ:

—Ene futat 'ga rewiriwarera kũi. Garireja ywy pewara ene. A'eramũ ene a'jea futat kũi, 'ga rewiriwara futat ene kũi— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

⁶⁰ —Nakwaawi je aipo ene'ea nũ'ũ— 'jau futatee Pedro 'ga 'ga upe, Jejui 'ga kwakupa 'gã nui.

Aipo 'ga 'e 'ga renamũ wyrasokwẽ oje'ega. ⁶¹ A'erauwe Jejui 'ga ojerowaka amã'jãu Pedro 'ga ree. A'eramũ Pedro 'ga wea'aramũ 'ga 'eawer are. “Wyra-sokwẽ je'ege'emauwe nipo je kwakuw ape 'gã nupe muapyt”, 'ga 'eawer are.

—A'eferupi tee pa 'ã je 'ga kwakuwi nũ— 'jau 'ga wea'aramũ 'ga je'egawer are.

⁶² Aipo 'e re Pedro 'ga awau ujãna ojenosõu. A'eramũ futat u'arasigamũ wea'aramũ ee.

—Ma'eramũ je aipo 'jau ra'e 'ũ?— 'jau 'ga awau 'ũina u'arasigamũ. — Mama'e esage na'ga 'ã wapo jee jepi re'ã. A'etea pa je 'ã aipo a'e ekoete 'gã nupe ra'e nũ— 'jau 'ga ojeupe, u'arasigamũ u'eawer are.

A'eramũ 'ga ajaa'wau awau u'eawera raykau.

Jejui 'ga rerekoemãawet

(Mateu 26.67-68; Maku 14.65)

⁶³ 'Ga pyykara 'gã Jejui 'ga nupãu. 'Ga kurapa kypyre'emete futat 'ga rerekou 'ga nupã pype. ⁶⁴ A'eramũ 'gã 'ga reakwapiiaa taity pyu. A'ere 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene 'ã i'akwaap ma'ea. Awỹja te ene nupã?— 'jau 'gã 'ga upe 'ga rerekoemãu erekou.

⁶⁵ A'e pype 'ga nupãara 'gã 'ga kurapa ajemogyau.

'Wyriara 'gã Jejui 'ga moporogytaukaa

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Juã 18.19-24)

⁶⁶ Ku'emamũ mainana 'gã ajatykau 'wyria'ri 'gã, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee:

—Perut 'ga 'au oree. Toromoporogytaukat 'ga 'au orojee 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerua 'gã nupe.

⁶⁷ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ene futat te Jarejuwarete 'ga remimurera?— 'jau 'gã 'ga upe.

—“A'jea futat” je 'eramũ naje rerowiari pejepe ne— 'jau etee Jejui 'ga 'gã nupe. ⁶⁸ —Pejejeupe mama'e mũ ree jeporonuwamũ, nepemome'ui jee ne. ⁶⁹ A'ere anurenure'i je apygi Tejuwa 'ga yse katy. Tejuwarete 'ga 'jawe futat nipo je rekoi pãjēreteramũ. A'eramũ nipo je 'ga yse katy te'ỹina teapyka 'awamũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷⁰ —Koromũ futat nipo ajee ene Jarejuwarete 'ga ra'yramũ?— 'jau 'gã 'ga upe.

—A'jea futat poromũ pe'je— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷¹ Aipo 'ga 'eramũ taetu 'gã amara'neramũ 'ga ree kwaiwete.

—Aruenuw ore 'ga 'awamũ. “Tejuwa 'ga 'jawe futat je rekoi nipo”, e'i 'ga oree— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sijuka 'ga 'ũ— 'jau 'gã ajaupe. —Narafutari ore 'ga je'ega mome'wara 'gã. 'Ga futat 'awamũ ojemome'u esage oree— 'jau 'gã ajaupe, amara'neramũ 'ga ree.

23

Piratu 'ga rowase Jejui 'ga rekoi

(Mateu 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Juã 18.28-38)

¹ Aipo 'e re 'gã 'ga rerawau 'wyriara 'ga upe, Piratu 'ga upe. Najuejue etee futat 'gã 'ga rerawau. ² A'eramũ 'gã 'ga je'ẽwu'jaga 'ga upe:

—Koromũ 'wyriararete 'ga ree 'gã mamara'neukaara. “Pemepy awi 'wyr-iararete 'ga”, e'i 'ga oree ai'i— 'jau futatee 'gã, Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Piratu 'ga upe. —Koromũ futat “Je Jarejuwarete 'ga remimureramũ”, 'jau nanē 'ga oree ai'i nũ. “A'eramũ je 'awamũ 'wyriarareteramũ pē nupe. 'Ga py'rau tejua”, e'i 'ga oree ai'i. A'eramũ ore 'ga pyyka 'ga rerua— 'jau futatee 'gã Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Piratu 'ga upe.

³ A'eramũ Piratu 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ene futat nipo ajee judeu 'gã 'wyriararetea?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat ere poromũ— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Agamũ ae kũima'e tywere'emamũ, a'e je 'ã pẽ nupe jepi. Ma'eramũ ajee jane 'ga jukai 'ũ? Ma'ja 'ga iapou pẽ nupe rai'i 'ũ?— 'jau etee Piratu 'ga 'gã nupe.

⁵ A'ere mainana 'gã 'i etee futat 'ga upe:

—Pe'je 'ga jukau futat. Kwe pe te 'ã 'ga oi ae mu'jau tyweruu akou. A'ere 'ga remimome'ufera nia'wyrri futari. Amunawa moyka oporogyta tywera pyu. Pẽnemiayuwa 'gã 'ga amu'e 'wyriararete 'ga rerowiarukare'em are. Garireja ywy pe ra'ne ako 'ga rekoi 'gã mu'jau ai'i. A'ere 'ã 'ga ruri akou 'au nũ— 'jau futatee 'gã 'ga upe.

Erote 'ga upe 'ga reroawet

⁶ Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Garireja ywy awi 'ut ma'efera 'ga nipo ajee?— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁷ —Pe awi futat 'ga ruri— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Piratu 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je ajee 'ga rerawau Erote 'ga upe. Ako je nipo 'ga 'au. Garireja ywy pewara 'gã 'wyriara 'ga. A'eramũ pẽẽ 'ga rerawau imome'wau 'ga upe— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau Erote 'ga upe.

⁸ Jejui 'ga resakawe Erote 'ga aku'iramũ 'ga ree. Jejui 'ga rera renupawe 'ga 'jau ojeupe: “Ymã we 'ã jeporesagiweramũ 'ga ree numiamũ. A'ere 'awamũ 'ga ruri 'au je resaka. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga okatu'ok. Amanũ ma'e 'gã nanẽ 'ga omoferap nũ, 'jau 'gã jee jepi. Ma'ja sipo ajee 'ga wapo jee wesagamũ?” 'jau 'ga ojeupe, oporesagiweramũ 'ga ree.

⁹ A'eramũ Erote 'ga Jejui 'ga moporogytaukaa ojeupe numiamũ. A'ere Jejui 'ga noje'egi Erote 'ga upe. ¹⁰ A'eramũ mainana 'wyriara 'gã 'ua, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã netee. Jejui 'ga je'ẽwu'jaga Erote 'ga upe nũ. ¹¹ A'eramũ Erote 'ga 'ga kurapa jefaruu 'gã netee. A'ere 'ga 'wyriara raity piraga pyu 'ga kupe piari, 'ga rerekoemãawamũ.

—“Je 'wyriara” e'i 'ga. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejemã'jãu 'ga raity esage are. 'Wyriara 'jawe futat 'ga— 'jau 'gã Jejui 'ga rerekoemãu 'ga kurapa.

A'ere Erote 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je 'ga rerawau 'ga rerojewya Piratu 'ga upe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã 'ga rerawau erojewya Piratu 'ga po pe nũ. ¹² Aipoa 'ara rupi Piratu 'ga akou Erote 'ga jekoty'aawamũ. Imara'ne 'gã akou ajuee. A'ere aipo 'ara rupi 'gã ta'waramũ ajaupe nũ.

'Gã nupe 'ga monoawet

(Mateu 27.15-26; Maku 15.6-15; Juã 18.39-19.16)

¹³ A'eramũ Piratu 'ga 'gã majatykau. Mainana 'gã, judeu 'gã 'wyrriari 'gã, tekotee 'gã. Mĩmera 'gã 'ga imajatykau 'gã mua oporogyta anupa.

¹⁴ —Perur ete 'ã Jejui 'ga. Erojewya jee nũ. Pẽẽ te 'ã perut ekoete 'ga rai'i. “Ekoay 'ga akou 'wyriararete 'ga rerowiare'em are 'gã mu'jau”, 'jau 'ã pẽẽ 'ga upe. A'eramũ je ako teporonupa ee pẽ nowase 'ga upe ai'i. A'ere 'ã 'ga nuapoi futari mama'e tywera rai'i. O'meramũ te 'ã pe'je. Peje'ẽwu'jag ekoete 'ã 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵ —Erote 'ga nanẽ 'ã 'jau rai'i nũ: “Nuapoi 'ga mama'e tywera ajukaawamũ”, 'jau 'ga 'ã 'ga upe rai'i nũ. A'eramũ 'ga 'ã 'ga mua imojewya 'au rai'i nũ— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe. —Najeporujukaweri je 'ga ree. Nia'wyrri je upe 'ga jukaa ekoetea. ¹⁶ A'eramũ je 'ga nupãukaa etee 'gã nupe ra'ne. A'ere 'ga tomono imuẽma 'jau nũ, 'ga nupã re 'jau nũ— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka apoawa rupi Piratu 'ga moromunepawa pype imunewipyra 'ga amũ muẽma judeu 'gã nupe jepi. A'eramũ Piratu 'ga 'jau ojeupe: “Jejui 'ga wi jepoiriweramũ”, 'jau 'ga ojeupe.

¹⁸ A'ere tesirũmera 'gã afukai etee 'ga upe:

—Erepori awi 'ga wi. Ejukaukat tãmẽjẽ 'ga ore. Moromunepawa pypewara 'ga te erejukaukar awi. Epoit etee 'ga wi ore. Parapasi 'ga te emuẽm moromunepaw awi ore. A'eramũ ene Jejui 'ga jukaukaa ore— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

¹⁹ Parapasi 'ga futat 'gã mamara'neukaa 'wyriara 'ga ree rakue. “Simuẽm 'ga 'wyriaramũ 'ga ren awi 'jau”, 'jau 'ga 'gã nupe, 'gã mamara'neukaa 'ga ree. Oporojuka ma'efera 'ga wejue nanẽ poromũ nũ. A'eramũ 'gã 'ga monou 'ga munepa 'ga mu'ama rakue.

²⁰ A'ere Piratu 'ga 'ga muẽm are nifueweri. A'eramũ 'ga oje'egu'japa 'gã nupe nũ:

—Naani futari. Jejui 'ga wi futat je poiri— 'jau etee 'ga 'gã nupe numiamũ.

²¹ A'ere 'gã afukai etee 'ga upe nũ:

—Naani futari. Erepori awi futat 'ga wi. Ere 'ga jukaukaa futat ore. Ere 'ga monoukaa futat imu'ama 'ypeywar are ore— 'jau judeu 'gã Piratu 'ga upe.

²² A'ere Piratu 'ga je'egu'jawi etee 'gã nupe nũ:

—Natesirũgatu 'ga rekorãu rũi 'ã pejukaukat 'ga jee. Kũima'e esagea te 'ga 'ã. Anupãukat etee futat je 'ga 'gã nupe. A'ere je 'gã momoirukaa 'ga wi— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe numiamũ.

²³ A'ere 'gã jopy'rupy'ruui etee futat wafukaita 'ga upe nũ:

—Naani futari. “Ere 'ga jukaukaa futat ore”, aru'e ako ore ko— 'jau etee 'gã wafukaita 'ga upe afuakaramũ futat Piratu 'ga ree.

Wojere'emamũ futat 'gã wafukaita 'ga upe aipo 'jau.

²⁴⁻²⁵ —Nepeenuwi etee 'ã jeje'ega. “Ere ki 'ga jukaukaa futat ore”, pe'je 'ã jee. A'eramũ je 'ga jukaukaa pẽ nupe— 'jau Piratu 'ga 'gã nupe ojee 'gã fuakarauwe.

A'eramũ Piratu 'ga oporojuka ma'efera 'ga jẽmĩ imuẽmukaa moromunepaw awi 'gã nupe. Aipoa imuẽmipyra kũima'e 'ga futat 'wyriara 'gã ajuee 'gã mamara'neukarera. A'etea 'ga 'ga omomoirukat 'ga wi.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Juã 19.17-27)

²⁶ A'eramũ futat jefaruu 'gã Jejui 'ga rerawau 'ypeywar are 'ga pokutukaw ipe. A'eramũ 'gã pe aje Simão 'ga rekoa, Sirene ywy pewara 'ga rekoa.

—'Ypeywar erokwap 'ga upe. Ifuakapap 'ga ee— 'jau jefaruu 'gã Simão 'ga upe, oje'ega moywrafena.

A'eramũ futat 'gã imonou 'ga 'arimũ, 'ypeywar rupirukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga erawau erekou 'gã newiri. ²⁷ Kwaiwete 'gã ojekyita 'gã newiri awau.

—Siesak 'ga jukaa 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã ojekyita 'ga rewiri awau. Kũjãmera 'gã nanẽ awau Jejui 'ga rewiri. Awau 'gã ajaa'wau 'ga ree:

—Esage ma'e kĩa. Janepytuna ako kĩa okatu'ok ai'i. A'ere wã 'awamũ kĩa rerooi ijukau— 'jau 'gã ajaupe ajaa'wau 'ga ree.

²⁸ A'eramũ Jejui 'ga ojerowaka 'gã nee, oje'ega 'gã nupe:

—Pejoo'o awi je ree. Pejeja'yra 'gã nee tepejoo'o pejeje nanẽ futat pejejaa'wau nũ. ²⁹ Anure nipo pe'je pejejaupe: “Ta'yre'ema wã jaruete ajemogy. Jane te aje 'ã ta'yt ma'eramũ jareja'yra eko tywera siesak jarejemogyau”, 'jau nipo pẽ pejejaupe. ³⁰ Anure nipo peko tywet futat. Ywytyra upe nipo pẽ

'jau: “Ejot e'aa ore 'arimū. Noreruagi ore arako tywera upe”, 'jau nipo pēē wwytyra upe. A'ere nipo nuri futari u'aa pē 'arimū— 'jau 'ga 'gā nupe.

³¹ —Je 'ā Tejuwarete 'ga remifutar imū etee futat aporowyky. A'etea 'gā 'ā je jukau ekoete. Pēē taetu aje 'ā mama'e tywera peapo. Na'ga remifutar imū etee rūi pejemogy pejeporowykyau— 'jau 'ga 'gā nupe. —Je miamū te 'ga 'ā je rereko tywerukat wa'yramū miamū. Pēē taetu aje 'ā 'ga rerowia'ria te. A'eramū 'ga pē taetu pē nerekou tyweaete futat— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe.

³² Mukūja muna'ywa 'gā nanē 'gā erawau iapisau Jejuī 'ga reewe nū.
³³ Aeakagera 'jawewat 'jau ae apisawa rera. Mukūja muna'ywa pō'ō me 'gā Jejuī 'ga mu'ama 'ypeywar are. 'Ga ryrū mosoka 'ga wi. A'ere 'gā 'ga monou imu'ama muna'ywa 'gā pō'ō me. Itaju pyu 'gā 'ga pokutuka ajuowai. 'Ga py maju'aa ikutuka. 'Ga rekoa futat 'gā imonou imu'ama 'ypeywar are ipokutuka.

³⁴ A'ere Jejuī 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

—Enemara'ne kasi 'gā nee ne, Kiapi'ni. Je repyat kasi ape ne, Kiapi'ni. Nokwaawi 'gā je rekoa— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega.

A'ere 'ga pokutukarera 'gā 'ga raityfera me'egawamū, ita'i 'jawewara momopoa 'upa ywyu. A'eramū ijewag are, 'ga raity mojo'oka. Sā'ā ae jugu momora. Nan futat 'gā ita'i 'jawewara momopori 'upa 'ga raityfera mojo'okawamū.

³⁵ A'eramū judeu 'gā 'wyria'ri 'gā 'gā nesaka 'upa. 'Ga momoria 'ga rerekoramū 'gā 'upa 'ga rerekoemāu etee 'upa.

—“Janeruwarete 'ga te ako je mut ikue”, e'i 'ga jepi. Opoat 'ga 'gā jepi. Siesak 'ga jepoara 'jau— 'jau 'gā 'upa ajaupe.

—Ere ejua ejypa. Taruesak ene rura ene jywa 'jau kūi. Ene jyp ene ruramū taruerowiat ene 'jau kūi. “Na pa je 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat ra'e”, taru'e enee 'jau kūi— 'jau 'gā Jejuī 'ga upe 'upa.

³⁶ Jefaruu 'gā nanē 'ga kurapa 'upa nū 'ypeywar are 'ga 'amamū nū. Y'way ajaiwaya 'gā erawau erojeupia itykurukaa 'ga upe numiamū. A'ere 'ga notykuri.

³⁷ —“Wyriara je” ere 'ā. A'eramū ene ejua ejypa esaka oree— 'jau 'gā 'ga upe.

A'ere 'ga nojywi futari. Enupare'ema 'jawe etee futat 'ga u'ama 'ypeywar are werekoemānamū.

³⁸ A'ere Piratu 'ga 'yjepa'nī kwasiaa 'gā nupe: “Koromū futat 'wyriararetea judeu 'gā nupe” 'ea 'ga ikwasiaa 'yjepa'nī are. A'ere 'gā erawau ikutuka inuga 'ga apyte'rarimū 'yw are.

³⁹ 'Ga pyri u'am ma'ea mū muna'ywa oje'egayau 'ga upe:

—“Janeruwarete 'ga remimurera je”, ere 'ā. A'eramū ene ewau ejypa jarejee, tore mososog ape 'ypeywar awi 'jau— 'jau 'ga Jejuī 'ga upe.

⁴⁰⁻⁴¹ Aipo 'eramū ajepaja muna'ywa 'ga amara'neramū aipo 'jara 'ga ree.

—Nerekyjei nipo 'ā Jarejuwarete 'ga wi? Ene we 'ā aipo ere e'ama 'ga upe. Noporojukai 'ga 'ā. A'etea nipo 'ga 'ā amanū. Au'je katu te 'gā jane taetu jane apisi. A'eramū jane 'awamū jaretywera mepyau. 'Ga tywere'ema miamū 'ā amanū— 'jau 'ga ajaupe.

⁴² A'ere 'ga 'jau Jejuī 'ga upe:

—Ejea'ar iki je ree, ki Jejuī, 'wyriaramū ejewya— 'jau 'ga Jejuī 'ga upe.

⁴³ A'eramū Jejuī 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awauwe futat ereo je rupi jerupaw ipe. Esage te 'ā jerupawa. 'Awauwe futat jane oi peu— 'jau 'ga 'ga upe.

*Jejui 'ga manūawet**(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Juā 19.28-30)*

⁴⁴ Kwara okwapa aje owepa. Ypytuna 'jawe futat oypyntunaiwamū. Kwara ajerewamū tāmējē awau weny jesagamū nū.

⁴⁵ Janeruwarete 'ga mogytaawa rowopypea my'jawa taity otoroka Jejui 'ga manūnamū.

⁴⁶ A'e pype Jejui 'ga wafukaita 'Uwarete 'ga upe:

—Amanū je. Te'aga je omono enepo pe, Kiapi'ni. Eneremifutar imū etee futat je manūi 'gā tywera mepyau, Kiapi'ni— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe.

A'eramū futat 'ga amanūmū. Aipo 'e re 'ga opika amanūmū.

⁴⁷ A'eramū jefaruu 'gā 'wyrara 'ga enupa u'ama 'ga manū resaka. A'eramū 'ga 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—A'jea futat 'ga kūima'e esagea rai'i— 'jau 'ga u'ama.

⁴⁸ 'Ga manū resakara 'gā u'arasigamū awau ojewya oje'wyr ipe nū.

—Ma'eramū jane 'ga jukaukaa ekoete rai'i ū? Esage futat 'ga rai'i— 'jau 'gā ajaupe pe rupi awau akou.

A'eramū u'arasigamū awau ojewya oje'wyr ipe nū.

⁴⁹ 'Ga pytunera 'gā, kūjāmera 'gā. Mīmera 'gā muku'i 'upa 'ga manū resaka. Kūjāmera 'gā 'ua Garireja ywy awi Jejui 'ga rupi rakue. A'eramū 'gā 'upa 'ga manū resaka nū.

*Ita kwara pype 'ga monoawet**(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Juā 19.38-42)*

⁵⁰ Kūima'e 'ga amū ūina Jejui 'ga manū resaka. Josea 'ga rera. Arimateja pewarera 'ga. Arimateja 'jawa amunawa 'upa Judeja ywy pype. Jose 'ga esage ma'ea. “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat”, 'jau 'ga akou ojeupe etee jepi. Jejui 'ga 'ga werowiat. Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'ga poromū. A'eramū 'ga ajatykau ajepaja oje'ēma'e 'gā nee rakue. ⁵¹ Ajatykaaw ipe 'gā 'jau rakue: “Sijuka Jejui 'ga”, 'jau 'gā ajaupe rakue. A'ere Jose 'ga 'i 'gā nupe: “Naani. Nafutari je 'ga jukaa”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue numiamū.

⁵² Aipo 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—Amanū Jejui 'ga ko. 'Ga reumera toroo inuga ita kwara pype 'jau— 'jau 'ga Piratu 'ga upe.

—Ere 'ga rerawau inuga ipype— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵³ A'eramū 'ga awau Jejui 'ga reumera mosoka 'ypeywar awi. A'ere 'ga 'ga reumera auwana taity pyu. Iauwan ire 'ga erawau inuga ita kwara pype. Jejui 'ga reumera erawau inuga ita kwara pype, teumera monoawe'ema pype. Jejui 'ga tāmējē futat 'ga imonou aipoa ita kwara pype. Ymā te 'gā kwaiwete 'gā neumera monoi ita kwara pype ra'e jepi. A'ere aipoa nipa'ruawi we. Ita kwar yaua te poromū. A'eramū 'ga Jejui 'ga reumera tāmējē imonou ipype. ⁵⁴ Sexta feira kaaruwa rupi 'ga 'ga monou ita kwar yau pype. Sabado morowykye'ema judeu 'gā nupe. A'eramū morowykye'ema piara rupi 'gā 'ga monou ita kwara pype. ⁵⁵ Kūjāmera 'gā 'ua Garireja ywy awi 'ga rupi rakue. Aipo 'gā awau 'ga rupi ita kwara pype 'ga rerooramū.

—Taruesak ene imonoa 'jau— 'jau 'gā Jose 'ga upe.

—A'jea— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵⁶ Jejui 'ga reumera mono resag ire 'gā awau wog ipe nū. Jany kasiga mogatyrūmū imogyau Jejui 'ga reumer are imonopyramū. A'ere 'gā sabado rupi 'gā noporowykyi. “Sabado rupi peporowyky awi”, 'jau Moisesi 'ga 'gā nupe rakue. A'eramū 'gā oporowykyawe'em. Opytu'wau ajemogyau.

24

Jejui 'ga ferapawet

(Mateu 28.1-10; Maku 16.1-8; Juã 20.1-10)

¹ Ikoai'i, ku'emaiw are, kũjãmera 'gã awau. Mari Matarena ëë, Juana ëë, ajepeja Mari ëë, Tiago 'ga y ëë. Amumera 'gã nanë awau 'gã nupi nũ. Mĩmera 'gã jany kasiga rerawau eko'woka Jejui 'ga auwanawa taity are. Ita kwaripe 'gã erawau numiamũ. ² Owaëmawe 'gã itauu resaka. Ita kwara rawopytymawera 'gã esaka. Ojepe'au jui. Ita ojepe'au ikwar awi.

—Koo. Awỹja ita pe'au jui ra'e nũrã?— 'jau 'gã ajaupe.

³ A'eramũ 'gã awau ita kwara pype osou. A'ere 'gã nuesagi Jejui 'ga reumera.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau:

—Ma'eramũ kĩa maran akou rai'i nũrã? Nitywi ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

Poje mukũi ywagipewara 'gã 'ua ojesaukaa kũima'eramũ etee 'gã nupe. 'Gã naitya wenyfugaiwayramũ 'gã nupe. ⁵ A'eramũ kũjãmera 'gã okyjau etee ajemogyau. Wããpyramũ ajemogyau. 'Gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ 'gã nupe ojesaukat ma'e 'gã 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ te peekat 'ga 'au ita kwara pype? Oferap ako 'ga ko. ⁶⁻⁷ 'Au 'ga nitywi. 'Ga Ruwarete 'ga 'ga moferap ko nũ. Nepënea'ari nipo 'ga 'eawer are? “Je 'ã pëneki'yra. A'eramũ nipo 'gã jejywaa pypiraa 'ypeywar are. A'eramũ nipo je temanũmũ futat”, 'ga 'eawer are?— 'jau 'gã 'gã nupe. —“A'ere nipo mukũi etee je seri. Imuapyra 'ara rupi teferapa nũ”, pejejeupe 'ga 'eawer are nipo pejejea'are'emamũ pejejemogyau? A'eferupi tee 'ã 'ga ferawi nũ. Sã'ã 'ga 'amamũ nũ— 'jau 'gã kũjãmera 'gã nupe.

'Gã äãpyt 'gã jemogyramũ 'gã aipo 'jau 'gã nupe.

⁸ A'eramũ futat 'gã wea'aramũ ee. Ojeupe Jejui 'ga 'eawer are wea'aramũ ajemogyau. ⁹⁻¹⁰ A'eramũ futat 'gã ojewya awau imome'wau 'ga remimu'e 'gã nupe.

¹¹ A'ere 'gã nuerowiari 'gã.

—Pë'me nipo nũ ï. Naruerowiari ore pëë— 'jau etee 'gã 'gã nupe, ojeupe 'gã imome'uramũ.

A'ere 'gã fuakaramũ etee.

—A'jea futat kĩa ferawi ra'e— 'jau etee 'gã 'gã nupe.

¹² A'ere Pedro 'ga fu'ami uëma awau esaka. Jejui 'ga monoawer ipe owaëmawe 'ga anuruka amã'jãu 'ga rupawer are. Irãã'ã taitya etee tuwamũ 'ga rupawera pype. A'ere nitywi 'ga reumera. A'ere Pedro 'ga 'ua wog ipe nũ. “A'jea sipo 'ga ferawi ra'e? Ma'ape sipo ajee 'ga rekoi? Aesak werewi pa 'ã je 'ga nũ”, 'jau 'ga 'ũina. Ojeupe etee futat wea'aramũ 'ũina.

Emausi pe oo ma'e 'gã Jejui 'ga resaka

(Maku 16.12-13)

¹³ Aipo 'ara rupiwe mukũja 'gã awau ajepeja amunaw ipe. Emausi pe 'gã awau. Jejui 'ga rewiriwarera 'gã futat poromũ. Jerusareg ipyriuu Emausi 'upa. ¹⁴ Jejui 'ga ree 'gã awau akou wea'aramũ. Oporogytau akou ajaupe.

¹⁵ 'Gã porogyta 'gã nekoramũ Jejui 'ga 'ua 'gã nupisika pe aje. A'eramũ futat 'ga oporogytau 'gã nupe. ¹⁶ 'Ga resakarera 'gã futat numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi 'ga. ¹⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ma'eramũ pëë ma'ja 'jau pejejemogyau 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã opytau. Ojeupe 'ga je'egauwe 'gã opytau. U'arasigamũ opytau 'upa. ¹⁸ A'eramũ Kreopas 'ga 'jau 'ga upe:

—Nerekwaawi nipo ekou ki sa? Jerusareg awi 'ut ma'e agawewi nã'ã ene re'ã. A'etea nipo nerekwaawi ekou ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ —Ma'eramũ maran ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

—Jejui 'ga Nasare pe waranup ma'efera 'ga. 'Ga poromū Jarejuwarete 'ga je'eg are ore mu'jarera. Jarejuwarete 'ga pājēa 'ga wereko ai'i kūi. Ojero'wu ma'e 'gā 'ga ikatu'oka 'jau ai'i kūi. ²⁰ A'ere mainana 'wyrriara, ore'wyrriari 'gā netee 'ga monou Piratu 'ga po pe, 'ga jukaukaa ai'i— 'jau 'gā 'ga upe.

'Ga jukaawera mome'wau Jejui 'ga upe.

²¹ —“Israeu juapyreramū jane'wyrriara 'ga”, 'jau ore 'ga upe jepi numiamū. “Ga 'awamū jane pojeka tapy'ŷjamū te 'wyrriar awi”, 'jau ore ai'i numiamū. A'ere ako 'gā ikokaru'wi futat 'ga jukai ai'i. ²²⁻²³ A'eramū 'awamue futat orepytuna 'gā awau ita kwar ipe wyrasokwē je'egauwe ra'e. A'ere 'gā nuesagi 'ga reumera ra'e. “Ywagipewara wā etee ore aruesak ita kwara pype”, 'jau 'gā ko. “Oferap 'ga ko, 'jau wā oree”, 'jau kūjāmera 'gā imome'wau oree ko. A'eramū aipo 'gā 'ea ore moporesaka etee ore mogyau ko, ore ikwaape'ema arajemogyau ko. ²⁴ A'eramū orepytuna 'gā amū awau esaka ko nū. A'ere 'gā miamū nuesagi 'ga ra'e. “A'jea futat ra'e”, 'jau 'gā oree ko— 'jau 'gā 'ga upe, imome'wau.

²⁵ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ma'eramū sipo pēē Jarejuwarete 'ga porogytafera mome'wara 'gā je'ega rerowiara'ne'ema pejemogyau? ²⁶ Nepekwaawi we nipo. Wemimurera 'ga manūe'em ire amunipo 'ā Janeruwarete 'ga nepē katu'oga'uweri futari. A'eramū 'ga amanūmū futat 'au. A'ere 'ga ferawi nū. A'ere 'ga awau ojeupia ywag ipe nū. Nan nipo “ga rekoi pē katu'okaramū” 'eawera— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁷ 'Gā mu'jau amanūawer are.

—Ymā te 'ā Moisesi 'ga ka'arana kwasiari 'ga manū are rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā nanē futat, ka'arana kwasiaa 'ga manū are rakue— 'jau 'ga 'gā mu'jau, wataaw ipe 'gā nerekou.

²⁸ Emausi 'jawa amunawa upe owaēm ire Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Iruupeu'i je oi— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁹ A'ere 'gā fuakaramū 'ga ree:

—Naani. 'Au etee futat eko ore pyri. Kaarup. Ipytunaiway enee ne— 'jau 'gā 'ga upe.

A'eramū futat 'ga awau osou 'gā nog ipe. ³⁰ A'eramū 'gā awau wapyka ojemi'waawa pyri. A'ere 'gā ojemi'war enune Jejui 'ga kanape'i ppyka oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Ene te 'ā eneresage oree. Mama'ea eremut oree eojere'emamū— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

A'eramū futat 'ga eruapyka kanape'i mopena 'gā nupe. ³¹ Kanape'i mopena resakawe 'gā 'ga kwaapa.

—Kuu. 'Ga futat ra'e kūi— 'jau 'gā ajaupe.

Okwaawauwe 'ga ojemoteu 'gā nui. ³² A'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—Jarejeupe 'ga je'egamū janepy'ata'waramū akiko kūi. A'eramū jareku'iramū 'ga ree. Jarejuwarete 'ga je'eg are ako 'ga jane mu'jau jane reruaw ipe ko kūi. Jarepy'ata'waramū akiko, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'urauwe— 'jau 'gā ajaupe.

³³ A'eramū futat 'gā afu'ama ojewya awau imome'wau Jejui 'ga remimu'e 'gā nupe Jerusareg ipe. ³⁴ A'ere 'gā imome'ue'emaue 'gā amū 'jau 'gā nupe:

—A'jea futat 'ga ferawi rai'i kūi. Simão 'ga “aesak je 'ga ko”, e'i ko kūi— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

³⁵ A'eramū Emausi 'jaw ipe oo ma'efera 'gā wemiesagera mome'wau 'gā nupe:

—Emausi pe ore oi ko. A'eramũ 'ga ipiara rupi ojesaukaa ore ko. A'ere ore norokwaawi 'ga ko. 'Og ipe orowaẽm ire 'ga kanape'i mopena ore ko. A'eramũ te ore 'ga kwaawi ko— 'jau 'gã 'gã nupe.

Jejui 'ga remimu'efera 'gã 'ga resaka

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Juã 20.19-23; Atos 1.6-8)

³⁶ Aipoa 'gã imome'u 'gã nuwamũ Jejui 'ga ojesaukaa 'gã pyter ipe.

—Pěpy'ata'waawa owaẽm pẽ nupe ki 'ei. Pěpy'ata'wa 'awamũ ki 'ei— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Ajaga nipo 'ã 'ja— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã okyjau 'ga wi.

³⁸ —Ma'eramũ ajee pekyje etee je wi ki 'ei? Naje rerowiari nipo pejepe?— 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁹ —Jepo are pemã'ẽ, jepy are 'jau. Jepo kutukawera peesak. A'e are je kwaap pejepe. Je ete ako. Pepokok je ree esaka. Taje rerowiat pejepe 'jau. Ajaga no'oi. Je futat ako. Pepokok je ree esaka. Tepeesak jero'oa 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁰ A'erauwe 'ga opo kutukawera resaukaa 'gã nupe. Opya nanẽ nũ. Opy resaukaa 'gã nupe.

—Kuu. 'Ga futat ra'e kũi— 'jau 'gã ajaupe.

⁴¹ Aku'iramũ 'ga ree. A'ere 'gã a'eramũ miamũ nuerowiari katu 'ga. A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ityt te 'au i'upyra?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Ityt futat nũ'ũ— 'jau 'gã 'ga upe.

⁴²⁻⁴³ A'eramũ 'gã ipira eyra monou 'ga upe. A'eramũ 'ga ojemi'waa 'gã neape. ⁴⁴ Ojemi'war ire 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari jemanũ are rakue. “Imara'ne ma'e 'gã nipo 'ga ajuka”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ nũ, Saumu 'jaw are ikwasiaa inuga jemanũ are rakue. A'ea ako je amome'u pẽ nupe ai'i. A'eferupi te ako 'gã je rerekoi ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴⁵ A'eramũ futat Jejui 'ga 'gã mueapyou ee, ikwasiaripyter are.

⁴⁶ —'Awamũ tepekwaap. 'Gã nemikwasiarer imũ etee futat je manũ. Imuapyra 'ara rupi etee teferapa nũ. ⁴⁷ 'Awamũ pe'je pejewau je mome'wau 'gã nupe. Jerusareg ipewara 'gã nupe ra'ne je mome'wau. “Jejui 'ga amanũ futat. A'ere imuapyra 'ara rupi 'ga ferawi nũ, jane katu'okaramũ. A'eramũ pẽẽ pejepoia pejetywer awi”, pe'je ki 'gã nupe. “Pejetywer awi pẽpouriweramũ Jejui 'ga ipe'ai pẽ nui pẽ katu'oka”, pe'je ki 'gã nupe. Anure kwe pe pejewau tekotee 'gã momoranupa— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁸ —Peesak futat ako je manũ ai'i. 'Awamũ 'ã pẽẽ je ferawa resaka nũ. Je kwaap 'ã pejepe. “Janeruwarete 'ga je mut ae katu'okawamũ” 'ea 'ã pekwaap. A'eramũ pẽẽ pejewau je mome'wau 'gã nupe, amunawa moymoyka— 'jau 'ga 'gã nupe, oporogytau. ⁴⁹ —A'ere 'awamũ 'au etee futat pejemogy ra'ne. 'Au futat nipo je tepãjẽ muri pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ymã te 'ã Jeruwa 'ga 'i jee: “Simono jarepãjẽa jarejerowiaara 'gã nupe 'jau”, e'i 'ga jee ikue. A'ere anure tomono oropãjẽa pẽ nupe 'jau. Pejejeupe imure'emamũ 'au etee futat iapesaka pejejupa ra'ne. Pejejeupe je imono re tãmẽjẽ tepeata je mome'wau 'gã nupe 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

Ywag ipe Jejui 'ga jeupiawet

(Maku 16.19-20; Atos 1.9-11)

⁵⁰ Aipo 'e re Jejui 'ga 'gã nerawau Petani pe. A'eramũ 'ga opo monou 'gã 'arimũ oporogytau 'Uwarete 'ga upe:

—Ejejuka 'gã nee jee, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

⁵¹ Oporogytau u'ama Jejui 'ga ojepe'au'i awau akou 'gã nui. A'ere 'ga Ruwarete 'ga 'ga mojeupirukaa 'ga monou ywag ipe 'gã nui. ⁵² 'Ga jeupira resakarera 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage. Naene 'jawe rũi 'ga amũ— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa.

A'ere 'gã awau ojewya Jerusareg ipe nũ. Worywamũ 'gã awau. ⁵³ Namutamutat 'gã nekoi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe.

—Ene te 'ã eneresage oree, Kiapi'ni. Naene 'jawe rũi 'ga amũ. Nitywi futari 'ga amũ kwe pe ene 'jawe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa.

Juã

Juã 'ga ka'arana okwasiat inuga janee Jejui 'ga kwaawukaawamũ rakue.

Juã 'ga Jejui 'ga remimu'efera mũ. Jejui 'ga rupi wata ma'efera 'ga. Jejui 'ga rupi o enune Juã 'ga oporowykyau 'uwa 'ga pyri, weki'yra 'ga pyri 'jau. Pira 'gã ipyyka taityuu pyu. A'eramũ 'gã ime'ega ka'aranũ are. A'ere Juã 'ga, Jejui 'ga omo'wyr ire 'uwa 'ga rejari awau watau Jejui 'ga rupi.

Ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Juã 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree.

Jarejuwarete 'ga kwaawukaat

¹ Ywy apoe'emauwe Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga akou rakue. Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga futat 'ga kwaawukaara janee. 'Uwarete 'ga retee futat 'ga akou rakue. 'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga rekoi. ² Ywy apoe'emauwe futat 'ga akou 'ga pyri rakue. ³ Janeruwarete 'ga mama'e apoukaa 'ga upe. Nitywi futari 'ga amũ 'ga poaawamũ mama'e are rakue. Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga etee futat mama'e apou rakue. ⁴ 'Ga futat 'ara resaukaa ae upe. Jarejuwarete 'ga 'ga ikwaawukaa nanẽ ae upe nũ. Mama'e reny 'jawe 'ga. Sã'ã ae mama'e renyramũ mama'e resak katu katua. Nan futat 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukaa ae upe. ⁵ Ypytunimũ 'ã ae tata monyka. A'ere 'ã ypytunaiwa nomowewa'uweri tataa. Nan tee futat aetywera nomateep-awa'uweri Janeruwarete 'ga kwaawa.

⁶ Janeruwarete 'ga 'ga amũ mua oje'ega mome'waramũ rakue. Aipo 'ga rera Juã. ⁷ Aipo 'ga upe Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Ere ewau je kwaawukaara 'ga mome'wau 'gã nupe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

A'eramũ Juã 'ga awau 'ga mome'wau 'gã nupe, 'ga rerowiarukaa 'gã nupe rakue. ⁸ NaJuã 'ga rũi Janeruwarete 'ga kwaawukaara 'ga. A'ere 'ga ruri 'ga mome'wau te 'gã nupe rakue.

—Janeruwarete 'ga kwaawukaara 'ga mome'wau je ruri pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe rakue. ⁹ —'Au futat 'ga ruri. 'Ga ae mu'e oje'eg a'je are futat. Janeruwarete 'ga je'eg are nipo 'ga awau ae mu'jau. A'eramũ nipo 'ga Jarejuwarete 'ga kwaawukaa ae upe— 'jau Juã 'ga 'gã nupe rakue.

¹⁰ Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga 'ut 'au ywy pe rakue. 'Au futat 'ga oporogytau ywy pewaramũ ae upe. Ymã te 'ga ywy pewaramũ ae apoi rakue. A'etea 'ã 'gã 'ga rerowiare'ema. ¹¹ Opytuna 'gã ywy pe 'ga ruri. A'etea 'ã 'ga pytuna 'gã 'ga rerowiare'ema futat. ¹² A'ere 'gã amũ 'ga rerowiari. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ.

¹³ Naywy pewara 'gã na'yra 'jawe rũi aipo 'gã. Omenar ire te 'ã kũjã wa'yramũ. A'eramũ 'ã ãẽ mena ra'yra u'aa ãẽ wi. A'ere nanarũi ae rekoi Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. Wemifutar imũ etee futat Janeruwarete 'ga jane mogyau wa'yramũ. Wa'yrarete 'ga rerowiaara 'gã etee te 'ga imogyau wa'yramũ.

¹⁴ Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga ojemu'jaga aeramũ rakue. Jane pype 'ga akou rakue. Jane ree 'ga oporomutaramũ. 'Ga 'ã mama'e a'jea mome'wara te. Jarejuwarete 'ga nanẽ 'ga ikwaawukaa janee nũ. 'Ga futat Janeruwarete 'ga ra'yraretea. Nirũi futari 'ga. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga mogou oje'jawewaramũ.

¹⁵ Aipoa 'ga Juã 'ga imome'wau ojepyriwara 'gã nupe rakue:

—Je rewiri 'ga ruri, a'e je ako pē nupe ikue. Jejeuwe'emauwe futat 'ga rekoi rakue. A'eramū 'ga a'eramū kūima'eeteeteramū akou. Je apyraapa akou kūima'eeteeteramū— 'jau Juā 'ga 'gā nupe rakue.

¹⁶ Iporomutat 'ga nanimenime jane ree. A'eramū 'ga opota'waramū jane ree. Mama'e esagea 'ga iapou'jau'japa janee. ¹⁷ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega monou Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū Moisesi 'ga janeypy 'gā mu'jau 'ga je'eg are. “Ga je'ega renup katu katuarāmū pēnesageay Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga 'gā nupe rakue. A'ere Jejui 'ga 'i janee: “Pētywerete agawewi 'ā pēē. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga iporomutat pē nee”, 'jau Jejui 'ga janee. Jejui 'ga amanūmū janetywera mepyau. A'e pyu 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau jane upe. 'Uwarete 'ga je'eg are nanē 'ga jane mu'jau nū. ¹⁸ Nitywi 'ga amū Janeruwarete 'ga resakara mū. 'Ga ra'yrarete 'ga etee te 'ga wesak. A'eramū 'ga etee futat 'Uwarete 'ga kwaawukaa janee.

Juā Batista 'ga

(Mateu 3.1-12; Luka 3.15-16)

¹⁹ Judeu 'gā 'wyria'ri 'gā amū akou Jerusareg ipe. A'e 'gā 'jau mainana 'gā amū nupe, Levita 'gā amū netee:

—Pe'je pejewau pejeporonupa Juā Batista 'ga upe. “Maranuaramū te ereko?” pe'je ki pejewau 'ga upe— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū 'gā awau 'yrete pe, Jotāuy pe. Ty owajara katy 'gā awau. Amunawa mū pyri 'gā awau, Petani 'jawa pyri. Owaēmawe 'gā 'jau Juā 'ga upe:

—Maranuaramū te ereko, aru'e ore enee kūi?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁰ A'eramū Juā 'ga 'jau 'gā nupe:

—Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesakara nipo peko. Naa'eramū rūi je rekoi— 'jau etee Juā 'ga aipo 'gā nupe.

²¹ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe nū:

—Maranuaramū ajee ereko ki 'ei? Eliasiramū nipo ereko? Saa'e ene rekoa 'ager imū Jarejuwarete 'ga mome'ua 'gā nupe rakue. A'eramū nipo ene?— 'jau 'gā 'ga upe.

—Naani. Na'ga rūi je— 'jau etee Juā 'ga 'gā nupe aipo 'ga 'eramū.

—Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramū te ra'u ene nū? Oreremiapesaga 'ga futat te ra'u ene nū?— 'jau 'gā 'ga upe.

—Naani. Naaipo arūi je— 'jau etee Juā 'ga 'gā nupe nū.

²² A'eramū 'gā 'jau Juā 'ga upe nū:

—Ejemome'u oree. Maran ajee ore aramuara 'gā nupe ene mome'ui ki 'ei?— 'jau 'gā 'ga upe.

²³ A'eramū Juā 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ajemome'u je pē nupe. Pēnea'at nipo Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga je'ege are? Isai 'ga je'ege are? Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue: “Amunawe'em ipe 'ga amū rekoi wafukaita. 'Pekwap Jarejararete 'ga rape katu'oka imonou 'ga renune’, 'jau 'ga amū wafukaita akou”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Juā 'ga 'gā nupe.

“Pekwap Jarejararete 'ga rape katu'ok imonou 'ga renune” 'ea “pejetywer awi pepoit” 'ea. A'eramū Juā 'ga aipo 'ga 'eawer imū etee futat 'ua wafukaita ojepyriwara 'gā nupe.

—Pejetywer awi pepoit. Pe'je pejekatu'oka Jarejararete 'ga ruawamū, 'jau je 'ā pē nupe tekou— 'jau Juā 'ga 'gā nupe.

²⁴ Aipo 'erauwe fariseu 'gā nemimurera 'gā 'jau nū:

²⁵ —Ma'eramū ajee 'gā erepymī ekoete ekou 'ū? “NaJarejuwarete 'ga remimurera rūi je. NaEIASI 'ga rūi je. Napēnemiesaga rūi je”, ere te 'ā oree— 'jau 'gā Juā 'ga upe.

²⁶ Ojeupe aipo 'erauwe Juā 'ga 'jau 'gā nupe:

—Je futat 'ã apymĩ 'gã 'y pe. A'ere 'ga amũ rekoĩ pẽ pype. Nepekwaawi we te 'ga. ²⁷ Je rewiri te nipo 'ga ruri. 'Ga te kũima'eeteetea. Je nakũima'eeteete rūi. Je akotee'i ma'ea te— 'jau Juā 'ga 'gā nupe.

²⁸ Jotāuy pe Juā 'ga otywer awi opoit ma'e 'gā pymĩnamũ 'gā 'ua oporonupa ee 'ga upe.

Jejui 'ga janetywera mepyat

²⁹ Ai'iwe Juā 'ga Jejui 'ga resaka. Wepejān 'ga ruramũ 'ga 'ga resaka. A'eramũ Juā 'ga 'jau tekotee 'gā nupe:

—Pe'je pejemā'jāu 'ga ree. Kwe 'ga ako je amome'u pẽ nupe ai'i. Kweramũ Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ruri. Sā'ã mainana 'gā karupa'mĩ jukaa iapya Jarejuwarete 'ga upe. A'e resag ire 'ã Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi. Nan tee futat nipo kwe 'ga. Anure 'ga manũ janetywera moiawamũ. 'Ga manũ are nipo Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi — 'jau Juā 'ga 'gā nupe. ³⁰ —Kaaruwamũ ako je 'ga mome'ui pẽ nupe ai'i. “Je rewiri 'ga ruri”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i. “Ga kũima'eeteetea. Naje 'jawe rūi 'ga”, 'jau je ako pẽ nupe te'ama kaaruwamũ ai'i. “Je rewiri 'ut ma'e 'ga jejeuwe'emaue 'ga rekoĩ rakue”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

³¹⁻³⁴ —Ymā te Janeruwarete 'ga 'i jee ikue: “Ere ewau 'gā pymĩāu 'y pe, otywer awi 'gā paira resaukaawamũ tekotee 'gā nupe. Anure 'ga amũ ruri ojepymĩāukaa enee. 'Ga ree tereesak je 'Agesage jywa pykau 'jawe 'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ai'i— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. —“Aipo 'ga anure nipo je 'Agesage omono pẽ nupe pẽnerewaramũ”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ai'i— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. —“Je 'Agesagea tepẽ momyau 'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ikue— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. —A'ea je aesak 'ga ree ai'i. 'Ga pymĩ re 'ua ojypa pykau 'jawe ai'i— 'jau Juā 'ga 'gā nupe. —A'eramũ “ga futat Jarejuwarete 'ga ra'yra”, a'e je ako pẽ nupe ai'i— 'jau 'ga 'gā nupe. —Ymā te je 'i te'ĩina tejeupe ikue: “Awỹja sipo poromũ Aeruwarete 'ga amut ore oretywera moiawamũ?” 'jau je te'ĩina tejeupe ikue. Je nanẽ 'ga kwaape'ema futat ikue nũ. A'etea ako je ojot pẽ pymĩāu 'y pe tekou ai'i— 'jau 'ga 'gā nupe. —Ae pymĩāu je ruri Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga kwaawukaawamũ Israeu 'ga juapyreramũ pẽ nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

Jejui 'ga remiayuw ypy 'gā

³⁵ Ai'iwe Juā 'ga oporogytau u'ama wemiayuwa 'gā nupe nũ. Mukũja 'gā nupe oporogytau u'ama. ³⁶ Poje Jejui 'ga okwapa 'gā pyu. 'Ga resakawe Juā 'ga 'jau wemiayuwa 'gā nupe:

—Kweramũ Janeruwarete 'ga remimurera 'ga kwawi. Karupa'mĩ 'jawe futat nipo 'ga manũ janetywera moiawamũ— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁷ Ojeupe 'ga mome'urauwe Juā 'ga remiayuwa 'gā awau Jejui 'ga rewiri. A'eramũ futat 'gā Jejui 'ga ree ojemojo'okaipa Juā 'ga wi. ³⁸ Wewiri 'gā orauwe Jejui 'ga ojerowaka 'gā nee:

—Ma'ja are te peko?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Naani. Ma'ape te ene'wyrā, aru'e tee ore enee— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁹ —Pe'je pejejua je rupi. Tepeesak 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramũ 'gā awau Jejui 'ga rupi. Awau 'gā owaēma 'ga rekwawa upe 'ga pyri. Kwara jerewamũ 'gā awau owaēma. Owaēm ire 'gā 'upa oporogytau kwara rese poromukuran.

⁴⁰⁻⁴¹ Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'ga amũ rera Andrea. Juā 'ga Jejui 'ga mome'ua renuparera poromũ. A'eramũ Andre 'ga awau 'ga rewiri. A'ere Andre 'ga awau weki'yra 'ga rog ipe, Simão 'ga rog ipe:

—Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ore aruesak ai'i— 'jau 'ga weki'yra 'ga upe awau.

Kristu 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga upe.

⁴² A'eramũ Andre 'ga weki'yra 'ga rerawau Jejui 'ga upe. 'Ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Simão nipo enerera. Eneruwa 'ga rera Juāa. 'Awamũ je ene re'rogi. *Sefa* je anug ene ree— 'jau 'ga 'ga upe.

'Gã je'eg imũ *Sefa* 'ga inuga 'ga ree. Pedro 'ea futat poromũ. Pedroa 'ea itaa.

Natanaeu 'ga upe Jejui 'ga 'eawet

⁴³ Ai'iwe Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Garireja ywy pe je oi— 'jau 'ga 'gã nupe.

Wata enunewe Jejui 'ga awau Filipe 'ga rekaa. 'Ga resakawe 'ga Filipe 'ga mo'wya:

—Ere ejua je rupi— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴⁴ Filipe 'ga Pesaita pewara. Simão Pedro 'ga, Andre 'ga. Mĩmera 'gã aipo pewara.

⁴⁵ Omo'wyräuwe Filipe 'ga awau Natanaeu 'ga rekaa. 'Ga resakawe 'ga 'jau:

—Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga 'ga amũ ree rakue. Aipo 'ga ore aruesak. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga nanẽ ka'arana kwasiaa 'ga ree rakue nũ— 'jau 'ga 'ga upe awau. —'Ga futat ore aruesak ai'i. Jose 'ga ra'yra 'ga. Jejui 'ga. Nasare awi 'ga ruri— 'jau 'ga Natanaeu 'ga upe.

⁴⁶ Aipo 'ga 'eramũ Natanaeu 'ga 'jau:

—A'jea sipo? Nasare awi sipo mama'e esage ruri?— 'jau Natanaeu 'ga Filipe 'ga upe, aipo 'eramũ.

—Ere ejua 'ga resaka— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga awau 'ga resaka 'ga rupi. ⁴⁷ Werowygauwe Jejui 'ga Natanaeu 'ga resaka.

—Koromũ esage ma'e 'ga. Israeu 'ga juapyrerarete 'ga — 'jau 'ga 'ga resakawe. —Ni'mei 'ga. Mama'e a'jea te tee noko 'ga omome'u. Niporekoemã 'ga— 'jau Jejui 'ga 'ga upe u'ama.

⁴⁸ —Kuu. 'Awamue te 'ã je resag ape kũi. Maran ene a'eramũ je kwaapa ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe aipo 'eramũ.

—Figueira 'ywa 'wyr ipe ene renamũ je ene resagi ai'i. Ene upe Filipe 'ga porogyta enunewe je ene resagi ai'i— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁴⁹ —Kuu. Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat nipo ajee ene ki sa— 'jau Natanaeu 'ga Jejui 'ga upe. —Ene 'ã 'wyriararetea oree, Israeu 'ga juapyr-eramũ oree— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵⁰ —Figueira 'ywa 'wyr ipe je ene resagi 'erauwe te je rerowiar ape ra'e? — 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Anure nipo mama'e esagea pẽnemiapoe'ema futat je iapoi. Aipoa tereesak 'jau— 'jau Jejui 'ga Natanaeu 'ga upe u'ama.

⁵¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe najuejue etee:

—Mama'e a'jea te tee je amome'u pẽ nupe. Je 'ã pẽneki'yraretea. Anure nipo pẽ ywaga woga resaka. Ywagipewara 'gã jywa je ree tura nipo pẽ esaka. 'Gã jeupira nanẽ nipo pẽ esaka nũ. A'eramũ nipo pẽ 'jau: "A'jea futat. Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ra'e", 'jau nipo pẽ jee aipo resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

2

'Ya Jejui 'ga imu'jaga y'wayramũ

1-2 Mukūi oser ire Jejui 'ga awau ajepeja amunaw ipe, Kana 'jaw ipe. Peu 'gā amū akokatu. A'eramū 'gā maraka apou 'gā ajuerekokatuawamū. A'eramū akokatu ma'e 'ga Jejui 'ga y ēē mo'wya wekokatu resaka. Jejui 'ga nanē imo'wya nū. 'Ga remimu'eramū nanē ore mo'wy'wya 'jau. ³ A'ere maraka teepawe'emaue y'way teepawamū 'gā nui, 'gā nekokatuawa rewara teepawamū 'gā nui. A'eramū Jejui 'ga y ēē 'jau 'ga upe:

—Si'ri. Y'waya teepap— 'jau ēē 'ga upe.

⁴ Aipo 'eramū ēē ra'yra 'ga 'jau ēē upe:

—Tene ra'ne. Nowaēmi we futat Janeruwarete 'ga pājē resaukaawa upe jee— 'jau 'ga oy ēē upe.

⁵ Aipo 'ga 'eramū 'ga y ēē 'jau maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gā nupe:

—Jera'yra kīā 'eawer imū etee ki peapo mama'ea— 'jau ēē 'gā nupe.

⁶ Aipoa 'gā jatykaaw ipe 'y ryrūa 'upa. Tuwiiu ma'ea. Aipoa 'y ryrūa 100 litro pyyka. Itakanafūa poromū. 'Gā jepoeitawa yrūa futat. Judeu 'gā au'jeteramū ojepoeita ojekatu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe. ⁷ A'ere Jejui 'ga oje'ega maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gā nupe:

—Pe'je pejewau 'y rerua 'y ryrū pype imatyneema— 'jau 'ga 'gā nupe.

Aipo 'ga 'erauwe maraka'ywa 'ga remiayuwa 'gā 'y rerawau 'y ryrū matyneema. ⁸ 'Y ryrūa 'gā imatyneem ire Jejui 'ga oje'ega imatyneemarera 'gā nupe:

—Pe'je ara jaraa erawau maraka'ywa 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe 'gā ara jaraa erawau 'ga upe. ⁹ Ojeupe erurauwe maraka'ywa 'ga itykua esaka. A'ere 'ga itykure'emaue ijemu'jagi y'wayramū, uwayramū. Maraka'ywa 'ga nokwaawi 'y jemu'jaga y'wayramū. A'ere 'ga remiayuwa 'gā ikwaawi futari. 'Ga itykura resakawe 'ga akokatu ma'e 'ga renūina.

¹⁰ —Esageay ma'ea ra'ne te 'ā y'waya neretykurukari jarejee rai'i. 'Gā itykupaw ire amunipo 'ā y'waynana rykurukaa 'gā nupe rai'i. A'ere 'ā ene y'waynana ra'ne eretykurukat 'gā nupe. Y'wayrete m̄yina mapawamū itykurukaripyramū 'gā nupe rai'i— 'jau 'ga akokatu ma'e 'ga upe.

¹¹ Aipo resaka taetu ore, 'ga remimu'eramū, 'ga rerowiaa.

—Jarejuwarete 'ga pājēa futat 'ga wereko ra'e— 'jau ore arajaupe.

Kana 'jawa amunaw ipe ra'ne Jejui 'ga aeremiapoe'ema apo ypy ypy oree ikue. 'Uwarete 'ga pājē resaukaa oree ikue. Aipoa amunawa 'upa Garireja ywy pe.

¹² Aipo apo re Jejui 'ga awau ajepeja amunaw ipe nū, Kafanaū pe nū. 'Ga y ēē, 'ga rewirera 'gā, 'ga remimu'eramū 'jau ore arawau 'ga rupi ikue. Peu oropytawaipa nū.

Wyra me'egara 'gā m̄'ēawet

(Mateu 21.12-13; Maku 11.15-17; Luka 19.45-46)

¹³ Egitu ywy awi oropyy ypy 'gā nenū'ēawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaēm ja'wyja'wyräuwe ore arawau Jerusareg ipe. Peu ore arawau orosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ¹⁴ 'Ga mogytaaw ipe osouwe Jejui 'ga wyra me'egara 'gā nesaka. Kwaiwete wyra me'egara 'gā 'upa peu. Kwatau, karupa'mī, pykau. Mīmera 'gā ime'ega 'upa. Amumera 'gā aje-mogyau 'yjepana pyri ka'aranūū mojopy'rau judeu ka'aranūū are. ¹⁵ 'Gā nesakawe Jejui 'ga tupaama pyyka wyra mopikawamū. A'eramū 'ga ipyu imonou imū'jāu jui. Kwatau, karupa'mī. Mīmera 'ga imonou imū'jāu jui. Ka'aranūū mojopy'ruara 'gā 'yjepana 'ga imonou imuewiwya imojerepa 'gā nui. Ka'aranūū monou imomopomopoa futat 'gā nui. ¹⁶ Pykau me'egara 'gā nupe 'ga oje'ega:

—Pe'je pykau rerawau enū'jāu. Au'je Jeruwarete 'ga mogytaawa m̄yi re pykau me'egawamū— 'jau 'ga oje'ega moywyradena 'gã nupe. —Au'je Jeruwarete 'ga mogytaawa m̄yi re wyra me'egawamū. 'Ga muorypawa te 'ã 'aga 'oga— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁷ Aipo renupawe orojea'aramū ikwasiaripyrrer are. A'eramū ore 'jau arajaupe:

—Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã nupe aipo are rakue — 'jau ore arajaupe. —“Ku'jyp. Mama'e tywera 'gã wapo enemogytaawa 'og ipe. A'eramū je temara'neramū 'gã nee. A'eramū je tejejukau enerog are”, 'jau 'ga amū ikwasiaa inuga ymã rakue— 'jau ore arajaupe.

¹⁸ A'e pype judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã 'ua oje'ega Jejui 'ga upe:

—Ma'eramū ene 'gã mū'jāu 'ū? Awỹja 'gã mū'jāukaa enee ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga emur ire aeremiapoe'ema eapo amū oree 'ga pãjẽ mū kūi. A'e resag ire taru'e enee 'jau: “A'jea futat 'ga 'gã mū'ẽi Ku'jywa 'ga je'eg imū ra'e”, taru'e enee 'jau kūi— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁹ —'Aga 'oga retyg ire je imuapyra 'ara rupi etee imowyri kūi— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰ —Kuu. Ereapo ekoete awi nū'ũ. Namuapyra 'ara rupi etee rūi 'gã 'aga 'oga apoi rakue kūi. Kwarẽtai seis te 'gã kwara magwawi 'aga 'oga apoupap rakue kūi— 'jau 'gã 'ga upe aipo 'ga 'eramū.

²¹ A'ere 'ga naoga tee rūi imome'ui 'gã nupe. 'Aga 'oga 'eramū 'ga wete are te 'ga oje'ega rerekoi. ²² A'eramū ore anure Jejui 'ga remimu'eramū 'ga 'eawer are orojea'aramū, 'ga feraw ire ikue. “A'jea futat Jejui 'ga imome'ui ikue”, 'jau ore arajaupe. A'eramū ore Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiaa. Jejui 'ga 'eawera nanẽ ore erowiaa nū.

Jejui 'ga jane kwaapa katu katu

²³ Jerusareg ipe Jejui 'ga kwaiwete aeremiapoe'ema apou 'Uwarete 'ga pãjẽ mū ikue. Aipo resag ire kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa. A'ere amumera 'gã 'ga rerowiat 'mei etee. ²⁴ A'eramū Jejui 'ga ojemogypyyke'ema 'gã nee. Okwaap 'ga 'gã. Wereko tywearama 'gã 'ga ikwaapa. A'eramū 'ga ojerowiare'ema 'gã nee. ²⁵ A'eramū Jejui 'ga oporonupe'ema ee: “Ma'ja e'i sipo 'gã ajaupe?” 'jawe'em Jejui 'ga 'gã nupe. Jejui 'ga ae kwaapa. Aerea'awa miamū 'ga okwaap katu katu.

3

Nikutemu 'ga upe Jejui 'ga 'eawet

¹ Poje Nikutemu 'ga 'ua oporogytau Jejui 'ga upe. Nikutemu 'ga opytuna 'gã nupe oje'ẽma'ea. Fariseua nanẽ 'ga nū. ² Ypytunimū Nikutemu 'ga 'ua oporogytau Jejui 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga 'ga amut jane mu'jawamū, aru'e ore arajaupe ene ree jepi. Janeruwarete 'ga remiayuwamū etee ae aeremiapoe'ema apoi. 'Ga remiayuwe'emamū ae nuapoa'uweri. A'eramū ore 'jau enee: Janeruwarete 'ga pãjẽ mū futat 'ga mama'e apoi. A'eramū ore 'jau arajaupe: Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat ra'e, 'jau ore arajaupe— 'jau Nikutemu 'ga Jejui 'ga upe.

³ Aipo 'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Mama'e a'jea je amome'u amū enee. 'Ga amū nipo u'aru'jape'ema. A'eramū 'ga nosea'uweri Jarejuwarete 'ga rupaw ipe awau— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁴ A'eramū Nikutemu 'ga 'jau:

—Maran ae kūima'eramū u'aru'japa nū ki 'ei? Maran ae waranuw ire osou awau oy reweg ipe nū ki 'ei?— 'jau Nikutemu 'ga Jejui 'ga upe aipo 'eramū.

⁵⁻⁶ —Pejey awi peje'aa pēē ēē mena ra'yra futat. A'ere Janeruwarete 'ga werowiar ire te pē mogyi wa'yramū. A'eramū 'ga U'agesage mua pē nupe pēnerekwaramū. A'eramū pēē pejemogyau u'aru'jap ma'e 'jawe. 'Ga 'Agesage rerekware'ema 'gā nu'aru'jawi— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁷ —Eneporesag awi je ree aipo ejeupe 'eramū. A'jea futat je 'i enee. E'aru'jaw iki, a'e je enee. Aipoa a'jea futat. ⁸ Sā'ā ywytua. Neresaga'uweri 'ā ywytua. Ifua etee 'ā erenup. Nerekwaawa'uweri tuawa. Nerekwaawi nanē iwawa nū. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea. Neresaga'uweri 'ga 'Agesagea. Wemifutar imū etee te Janeruwarete 'ga U'agesage monoi 'gā amū nupe, 'gā mu'aru'japa nū. A'ere nenereapyoi ee— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe.

⁹ —Maran poa ojeapou ki 'ei? Nakwaawi je ene'ea ki 'ei— 'jau Nikutemu 'ga 'ga upe.

¹⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe nū:

—Ene 'ā moromu'jara agawewi Israeu 'ga juapyrera 'gā nupe. A'etea 'ā ene jeje'ega kwaape'ema? ¹¹ Mama'e a'jea te je amome'u pē nupe. Orojemikwaawa 'ā ore oromome'u pē nupe, orojemiesaga retee. A'etea 'ā neperowiari oreje'ega— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

¹² —Ywy pewara agawewi je 'ā amome'u mama'ea pē nupe. A'etea 'ā naje rerowiari pejepe. Maran sipo ajee je rerowiat pejepe ywag ipewara mama'ea je imome'uramū?— 'jau 'ga 'ga upe. ¹³ —Nitywi ae ywag ipe oo ma'eferamū. Je tee te 'ā ojet ywag awi ikue. A'eramū je tejemiesagera mome'wau pē nupe. Je 'ā pēneki'yra futat.

¹⁴ —Enerea'at nipo ene jareypy are? Moja a'agawa apoawer are? Ymā te janyepy 'gā atai awau jū me rakue. A'ere 'gā kwaiwete nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramū 'ga oje'ega renupare'ema 'gā u'waukaa moja upe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau Moisesi 'ga upe: “Ita eapo moja a'agawamū. A'ere imonou imu'ama ikutuka 'yw are”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū Moisesi 'ga ita apou moja a'agawamū rakue. Aipo apo re 'ga imonou imu'ama 'yw are rakue. A'eramū moja remiu'ufera 'gā amā'jāu aipo itamoi a'agaw are. A'eramū futat moja remiu'ufera 'gā oferapap. Namanūi futari 'gā. Nan tee futat nipo imara'ne ma'e 'gā je monoi 'ypeywar are je mu'ama— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ¹⁵ —A'eramū nipo je rerowiaara 'gā juejue awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanūu'jape'ema futat— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe, 'ga mu'jau ojee.

¹⁶ —Janeruwarete 'ga iporomutat nanimenime pē nee. A'eramū 'ga a'eramū wa'yramū je mua 'au ywy pe ikue. Majepei tee agawewi je 'ga ra'yramū. A'etea 'ga je mut 'awa ywy pe je jukaukaa pē nupe. A'eramū je rerowiaara 'gā amanūmū numiamū. A'ere 'gā oi oferapa Jarejuwarete 'ga rupaw ipe 'ga pyri amanūu'jape'ema futat. Peu futat 'gā jemogyi nakwaparimū ete rūi— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe. ¹⁷ —Napē nereko tyweawamū rūi 'ga je muri 'au ywy pe. Pē katu'okawamū te 'ga je muri— 'jau 'ga Nikutemu 'ga upe.

¹⁸ —Jeruwarete 'ga je rerowiaaramū pē nerekou tywere'em. A'ere 'ga je rerowiare'ema 'gā nupe 'ga 'i: “Pejerekoukat tywet futat nipo”, 'jau. Naje rerowiari 'gā. A'eramū 'ga aipo 'jau 'gā nupe. ¹⁹ Janeruwarete 'ga ra'yramū je tejua 'au ywy pe pē mu'jau Tejuwarete 'ga ree. A'ere pēē mū nepēporokwaawiweri 'ga ree. 'Ga remifutar are nanē pēē pejeporokwaawiwere'emamū nū. Mama'e tywera etee pēē iapou. A'eramū pēē mama'e esage

are pejeporokwaawiwere'emamũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete 'gã manũ re— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

²⁰ —Mama'e tywera apoara 'gã nioweri Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je pyri. Naapoi futari je mama'e tywera. A'eramũ mama'e tywera apoara 'gã ojenosõu je pyri oo awi. “Omo'gõguu je 'ga tewau 'ga pyri ne”, 'jau itywet ma'e 'gã ojenosõu je wi. ²¹ A'ere mama'e esage apoara 'gã nuri Jarejuwarete 'ga ra'yramũ je pyri katu katu futat. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã werowiat”, 'jau nipo 'gã 'gã nemiapofera resag ire— 'jau Jejui 'ga Nikutemu 'ga upe, 'ga mu'jau ojee.

Jejui 'ga Juā Batista 'ga imome'wau'japa

²² A'e awi Jejui 'ga wemimu'eramũ ore rerawau Judeja ywy pe nũ. Peu ore oropytawai. Peu futat 'ga 'gã amũ pymĩãu 'y pe, otywer awi 'gã poira resaukaawamũ. ²³ Juā 'ga nanẽ 'gã amũ pymĩãu akou ajepeja amunaw ipe, Enom 'jaw ipe. Enom 'jawa 'upa Salim 'jawa pyri. Peu typyu'iramũ 'ya. A'eramũ 'ga 'gã pymĩãu akou peu. ²⁴ Moromunepawa pype amunewe'emauwe Juā 'ga 'gã pymĩãu akou aipo pe.

²⁵ A'eramũ Juā 'ga remimu'e 'gã amũ oje'ega moywyrafena judeu 'ga amũ upe. Ae pymĩ are 'gã ajamueu.

²⁶ A'eramũ Juā 'ga remimu'e 'gã amũ awau oporogytau 'ga upe:

—Ene'erea'at te ene ejemimome'uawera 'ga ree? Jotãu tyowajara katy 'ga rekoi ene retee rakue. 'Awamũ nanẽ 'ga akou 'gã pymĩãu 'y pe nũ. A'eramũ 'gã awaupap 'ga rewiri ojepymĩãukaa 'ga upe. Ene rewiri ako ma'efera 'gã we futat awau ojepymĩãukaru'japa 'ga upe nũ— 'jau 'gã awau imome'wawayau Juā 'ga upe.

²⁷ A'eramũ Juā 'ga 'jau wemimu'e 'gã nupe:

—Je nanẽ jerekõẽãi 'ga ree nũ. Sã'ã Janeruwarete 'ga je monoa je moporowykyukara ojeupe ikue. Nan tee futat 'ga Jejui 'ga monoi imoporowykyukaa ojeupe. Ojeupe Janeruwarete 'ga ore moporowykyukare'em ire amunipo 'ã ore noroporowykyi 'ga upe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁸ —A'e je ako pẽ nupe ai'i: “NaJarejuwarete 'ga remimurera rũi je. 'Ga renunewara te je”, 'jau je ako pẽ nupe ai'i— 'jau Juā 'ga 'gã nupe. ²⁹ —Sã'ã aeku'ia ajuee kũjãmuku rerekokaturamũ. Nan tee futat jeku'iramũ tekou 'ga ree. “Kwaiwete 'gã oi 'ga rewiri” 'e renupa jeku'iramũ — 'jau Juā 'ga 'gã nupe. ³⁰ —Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã ojeme'yi kwaiwete futat. Je rewiri oo ma'e 'gã te ajee nojeme'yi futari. Jema'e 'gã inãinãĩ'ĩ etee futat— 'jau Juā 'ga 'gã nupe. —Nanuara futat esage je upe— 'jau etee Juā 'ga.

Ywag awi 'ut ma'efet

³¹ Ywy pewara 'gã akotee ma'ea futat. Wemiapo'i are tee 'gã porogytai. A'ere ywag awi 'ut ma'e 'ga nanarũi. 'Ga a'jea futat 'ga kũima'eeteetea. 'Ga ree te a'jea futat ae jemogypygaratei. ³² Ywag ipe wemiesagera ywag awi 'ut ma'e 'ga imome'wau. Wemienuwera nanẽ 'ga imome'wau nũ. A'ere 'gã inãinãĩ'ĩ etee 'ga rerowiari. Nuerowiari 'gã kwaiwetewete 'ga. ³³ 'Ga je'ega rerowiaara 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwaawukaara 'ga ra'e— 'jau 'gã ajemogyau ajaupe.

³⁴ Janeruwarete 'ga U'agesage muapap wemimurera 'ga upe. A'eramũ 'ga amuarera 'ga je'ega mome'wau katu 'gã nupe. ³⁵ Janeruwarete 'ga opromutaramũ wa'yra 'ga ree. A'eramũ 'ga opãjẽ mua wa'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga 'jau:

—Tepãjêa je omono teja'yra 'ga upe. A'eramũ 'ga mama'e esage apou jee— 'jau 'ga.

³⁶ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga rerowiaara 'gã ajemogyau ipyauramũ. Amanũ re 'gã awau Jarejuwarete 'ga pyri. Peu futat 'gã ajemogyau namutat. A'ere 'ga je'ega renupare'ema 'gã nanarũi. Nooi futari 'gã Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. Nuenuwi 'gã 'ga ra'yra 'ga je'ega. A'eramũ nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete wojere'emamũ futat.

4

Samari pewara kũjã êê

¹ Anure 'gã amũ awau Jejui 'ga mome'wau fariseu 'gã nupe:

—Ekoay Jejui 'ga kwaiwete 'gã pymĩãu 'y pe. Wemiayuwamũ 'ga 'gã pymĩ kwaiwete— 'jau 'gã awau imome'wau fariseu 'gã nupe. —Juã 'ga 'ã kwaiwete agawewi 'gã opymĩ. A'ere Jejui 'ga te Juã 'ga remipymĩmera 'gã apyraawi— 'jau 'gã awau imome'wau fariseu 'gã nupe.

² (Na'ga rũi agawewi 'gã pymĩãu 'y pe. 'Ga remimu'eramũ agawewi ore 'gã pymĩ. A'etea 'gã “Jejui 'ga 'gã opymĩ 'y pe”, e'i imome'wau fariseu 'gã nupe).

³ Fariseu 'gã nupe omome'u kwaaw ire, Jejui 'ga awau Judeja ywy awi.

—Garireja ywy pe soo jarejewya 'jau nũ— 'jau 'ga oree. ⁴—A'ere jeoweramũ Samari ywy pyterimũ. Kwe rupi futat jarewau jarewaẽma Garireja ywy pe— 'jau Jejui 'ga oree.

⁵ A'eramũ ore arawau Samari ywy rupi. Arawau orowaẽma amunawa mũ upe. Sika 'jawa upe orowaẽma. Peu ore oropytawaipa. Ymã te janyppy 'ga, Jako 'ga ywy pe monoi wa'yra 'ga upe, Jose 'ga upe rakue. Sika 'jawa 'upa aipo ywya pyri. ⁶ Peu Jako 'ga remiywykaiwera ywy kwawukuua 'ũina, 'ymuawa. Aje kwara kwawamũ arawau orowaẽma 'ymuawa upe. A'eramũ Jejui 'ga afuakapawamũ. A'eramũ 'ga wapyka 'ũina 'ymuawa reme'y'warimũ. ⁷⁻⁸ 'Ga pytu'uramũ ore arawau amunaw ipe orojemi'urama mua.

Orojemi'urama mua ore orauwe Samari pewara êê mũ 'ua 'y piaramũ. A'eramũ Jejui 'ga 'jau êê upe:

—Emut ara 'ya jee— 'jau 'ga êê upe.

⁹ A'eramũ êê 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene eje'ega jee rã, judeuramũ rã?— 'jau êê 'ga upe. —Je Samari pewara— 'jau êê 'ga upe.

Judeu 'gã niporomutari Samari pewara 'gã nee ra'e jepi. A'eramũ êê judeu ojeupe ije'egamũ aipo 'jau 'ga upe.

¹⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau êê upe nũ:

—“Ya emut ara jee”, a'e ako je enee ko. A'ere 'ã naje kwaawi te ape. Jarejuwarete 'ga remimurama nanẽ nerekwaawi nũ— 'jau 'ga êê upe. —Je kwaaw ire amunipo 'ã “Ya emut ara jee”, ere jee ra'e. 'Ya tejeupe ene enũi re amunipo je 'ã 'y monoi enee ra'e— 'jau 'ga êê upe 'ũina. —Je remimonoa amunipo 'ã ene mogou nakwaparimũ warãu rũi— 'jau 'ga êê upe.

¹¹ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ êê 'jau 'ga upe:

—Nenetywi 'y muawa pyu. Ikwawukuu 'ymuawa. A'eramũ ene imuawa pyu etywe'emamũ, maran sipo ene 'y mua jee?— 'jau êê 'ga upe.

Naeapyoi êê ojeupe 'ga 'e are.

¹² —Janeramỹiwera kĩa Jako te 'ã kũima'eeteetea ako rakue. Ymã kĩa futat ywy kwawukuu ywykajukari 'ymuawamũ rakue. 'Aga 'ymuawa pypewara 'ya futat kĩa itykua rakue. Kĩa ra'yra wã, kĩa reymap. Mĩmera oy'wau 'au rakue. 'Awamũ kĩa remiapofera orema'ea futat 'ũina— 'jau êê 'ga upe. —“Je te jarejamỹja aapyraap”, ere te jee poromũ?— 'jau êê Jejui 'ga upe.

¹³ A'eramū Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—'Aga 'y rykuara 'gā oo o'yuweju'jawa futat nū— 'jau 'ga ēē upe. ¹⁴ —A'ere 'gā jema'e tykur ire ni'yuweju'jawi akou. Jema'ea 'ywu'ywura 'jawe tee 'ūi itykuara 'gā wytyripe, 'gā mogyau nakwaparimū rūi futat— 'jau 'ga ēē upe. —Sā'ā 'ywu'ywura rypawe'ema. Nan futat jema'ea. Jema'ea ae mogyau namutat. Jema'ea rykur ire nene'yuweju'jawi futari— 'jau 'ga ēē upe. —Jeporoywera ene mogo nakwaparimū rūi futat— 'jau Jejui 'ga ēē upe.

¹⁵ A'eramū kūjā ēē 'jau 'ga upe:

—Ere ajee ema'e ara mua jee rā. A'eramū je te'yuweju'jawe'emamū, tejoru'jape'ema 'au 'y piaramū— 'jau ēē 'ga upe.

¹⁶—Ere ajee ewau emena 'ga rerua 'au jee ra'ne— 'jau Jejui 'ga ēē upe.

¹⁷ Aipo ojeupe 'ga 'eramū ēē 'jau:

—Najemeni je tekou— 'jau ēē 'ga upe.

A'eramū Jejui 'ga 'jau ēē upe:

—A'jea futat ere nū ī. Nenemeni futari ene nū ī. ¹⁸ Nenemenu'jau'jawi tāmējē futat ene nū ī. Nomoygi tāmējē futat sīku pyu nū ī— 'jau Jejui 'ga ēē upe, aipo 'eramū. —A'jea futat 'awamū nenemeni futari. Ene pyri ako ma'e 'ga naenemena rūi futat— 'jau 'ga ēē upe.

¹⁹ Aipo ojeupe 'ga 'eramū ēē 'jau 'ga upe:

—Koo. Maran ene je kwaapa a'i rā? Ene futat nipo Jarejuwarete kīā je'ega mome'wara. ²⁰ Ymā te oreypya Jarejuwarete kīā muorywi 'au futat rakue. A'ere pēē judeuramū “Jerusareg ipe tee futat Jarejuwarete 'ga simuoryp”, pe'je ra'e jepi— 'jau ēē 'ga upe.

²¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau ēē upe nū:

—Anure nipo 'gā 'jawe'em 'aga wytyra upe: “Agamū futat 'ga muorypawa wytyra”, 'jawe'em futat 'gā. Jerusarega upe nanē nipo 'gā aipo 'jawe'em futat nū— 'jau 'ga ēē upe. ²² —“Ore Samari pewaramū Jarejuwarete 'ga aramuoryp”, 'jau pēē na'e jepi numiamū. A'ere nepekwaawi 'ga. A'ere ore judeuramū 'ga kwaawi futari. 'Ga ojekwaawukaa oree. Judeuramū 'ga ore mū mogoi ae katu'okaramū— 'jau 'ga 'ūina ēē upe imome'wau. ²³ —Anure nipo Jarejuwarete 'ga muorypara 'gā 'ga muorypa a'jea futat. 'Awamuete 'gā 'ga kwaawi ramue. 'Ga 'Agesagea 'ga muorywukaa 'gā nupe. Omuorypararetea Janeruwarete 'ga wekat ojeupe— 'jau 'ga ēē upe. ²⁴ —Naae 'jawe rūi Janeruwarete 'ga. Nuesaga'uweri ae 'ga. No'oi 'ga ae 'jawe. A'eramū 'ga muorypara 'gā ojepoarukaa 'ga 'Agesage upe. A'eramū 'gā 'ga muorypa futat, 'ga kwaapa futat— 'jau 'ga ēē upe.

²⁵ A'eramū ēē 'jau 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. Anure nipo Jarejuwarete kīā remimurama kīā ruri futari, Kristu kīā. Kīā futat nipo jane mueapyou mama'e are— 'jau ēē Jejui 'ga upe.

²⁶—Je futat aipoa. Je futat Kristua. Je futat aje'eg te'ŷina enee— 'jau 'ga ēē upe.

²⁷ Ēē upe aipo 'epawa pype ore arajua orojewya amunaw awi nū. Ēē upe 'ga porogyta 'ga renamū ore oroporesagamū etee 'ga ree. Judeu 'gā noje'egarūi futari kūjā upe ra'e jepi. A'ere ore a'eramū miamū noroporonuwi ee 'ga upe: “Ma'eramū te ereporogyta e'ŷina ēē upe?” naru'ei futari ore 'ga upe.

²⁸ A'erauwe ēē awau ojewya amunaw ipe. 'Y ryrūa ēē ejaa imŷina awau peuwara 'gā nupe Jejui 'ga mome'wau.

²⁹—Pe'je pejejua soo kīā resaka 'jau. Jerekwawera kīā omome'upap jee ko— 'jau ēē peuwara 'gā nupe. —Kristu kīā ra'u 'ut 'ūina peu ko. Janeruwarete

kĩã remimurera kĩa ra'u 'ũi peu ko— 'jau ěẽ awau imome'wau amunaw ipewara 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe 'gã nuri ojekyita amunaw awi 'ga resaka.

³¹ Ěẽ o ypyrauwe ore 'jau Jejui 'ga upe:

—Kweramũ janeremi'urama. Ere ejemi'waa— 'jau ore 'ga upe.

³² —Naani. Irãinã'nĩ te 'ã jeremi'ua. Nepekwaawi futari jeremi'ua mama'ea — 'jau etee 'ga oree.

³³ —'Ga amũ sipo mama'ea werut 'ga upe pa ra'e?— 'jau etee ore arajaupe.

³⁴ A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Pěẽ te 'ã pejemim'urama tywamũ etee pẽnẽkõẽãi pejemogyau. A'ere je temuarera 'ga remifutar imũ mama'e apo are te jerekõẽãjamũ. 'Ga porowyky apoupap te je ruri ikue— 'jau etee 'ga oree. ³⁵ —“Irũpãwẽ jay magwaw ire oreko pypiara sinigi”, 'jau pẽẽ 'ã jepi. A'ere 'awamũ je 'i pẽ nupe: Pemã'ẽ pejeko are esaka. Osinig futat ra'e. A'ere je napeko arũi imome'ui pẽ nupe. 'Awamũ futat 'gã kwaiwete je rerowiari ja'wyja'wy. 'Awamũ futat 'gã je rerowiari ojeupe pẽẽ je mome'u re. Sã'ã pẽẽ pejeko pypiara sinigamũ peoa imono'oga. Nan tee futat 'awamũ iwaẽmi je rerowiarukaawa upe. Pẽporomuku awi pejewau je mome'wau 'gã nupe— 'jau 'ga 'ũina oree. ³⁶ —Sã'ã kojara 'ga wemiayuwa 'gã mepya. A'yi tymara 'gã 'ga 'ã imepyau imono'ogara 'gã neewe. A'eramũ 'gã 'ã wekõẽãjamũ. Nan tee futat jeremiayuwa 'gã. A'yi tymara 'gã 'jawe je mome'wara 'gã. Ko pypiara mono'ogara 'gã 'jawe je rerowiarukaara 'gã— 'jau Jejui 'ga oree. —Najuejue etee futat nipo 'gã wekõẽãjamũ 'ga amũ je rerowiarãmũ. Je rerowiaara 'gã juejue nipo awaupap ywag ipe ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁷⁻³⁸ —Amono je pẽẽ kwe pe tejerowiarukaa kwe pewara 'gã nupe ikue. A'jea futat aipo jane'ea, “Ga amũ nipo awau ityma. A'ere isinig ire nipo ajepaja 'ga 'ua imono'ogaramũ”, 'jau jane jepi— 'jau 'ga oree. —Nan futat je pẽ monoi tejemome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Gã amũ 'ã awau pẽ nenunewe je mome'wau 'gã nupe rai'i. A'eramũ kwaiwete 'gã a'eramũ je rerowiat eneje'ega anupawe ikue— 'jau 'ga oree.

³⁹ Ore upe 'ga porogytapaw ire, Samari pewara 'gã 'ua kwaiwete 'ga resaka. “Jejui kĩa jerekwawera amome'u jee”, kũjã ěẽ 'eramũ 'gã awau kwaiwete Jejui 'ga resaka, 'ga rerowiaa kwaiwete. ⁴⁰ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Epyta 'au ore pype ra'ne, 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ ore oropytau 'gã pyri. Mukũi etee orosea.

⁴¹ 'Gã pype akou Jejui 'ga ojemome'wau 'gã nupe. A'eramũ tekotee 'gã nanẽ 'ga rerowiaa kwaiwete nũ. ⁴² A'eramũ 'gã 'jau kũjã ěẽ upe:

—Eneje'ega ra'ne ako ore aruerowiat ai'i. A'ere ore 'awamũ 'ga je'ega rerowiari. Ojemome'u 'ga oree — 'jau 'ga ěẽ upe. —“Ga futat 'ã ae katu'okara”, 'jau ore jepi— 'jau 'gã ěẽ upe.

Oje'eg imũ etee 'ga katu'okawet

⁴³ Mukũi oroser ire ore arawau Garireja ywy pe nũ. ⁴⁴ Jejui 'ga retea futat 'jau ikue: “Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga oa kwe pe 'ga je'ega mome'wau. A'eramũ 'ã kwe pewara 'gã jẽmĩ erowiaa. A'ere 'ã 'ga 'wyr ipewara 'gã jẽmĩ nuerowiari 'ga. 'Ga pytuna 'gã miamũ 'ã 'ga rerowiare'ema ajemogyau”, 'jau 'ga ikue. ⁴⁵ A'eramũ ore arawau Garireja ywy pe nũ, Jejui 'ga ywy pe nũ. 'Ga resakawe peuwara 'gã wekõẽãjamũ ajemogyau. 'Gã nanẽ awau Jerusareg ipe maraka magwapa rai'i. Peu 'gã Jejui 'ga remiapofera resaka rai'i. A'e resakarera 'gã wekõẽãjamũ ajemogyau oywy pe 'ga resakawe.

⁴⁶ Kana 'jawa amunaw ipe, Garireja ywy pype 'up ma'e pe, ore arawau orojewya nū. Peu futat 'ga 'y mu'jaga y'wayramū ai'ī. A'e pe ore rekoramū 'wyrriara 'ga remiayuwa 'ga 'ua Jejui 'ga renūina.

—Ejot jera'yra 'ga resaka jee— 'jau 'ga 'ua Jejui 'ga upe.

'Ga upe 'ut ma'e 'ga ra'yra futat ojero'wu ete 'upa, tapojete 'upa ajeppei amunaw ipe 'upa, Kafanaū pe 'upa. ⁴⁷ “Judeja ywy awi Jejui 'ga ruri ojewya akou 'au nū” 'e renupawe ta'yjero'wu ma'e 'ga awau Kana 'jaw ipe Jejui 'ga poreawua:

—Ejot jera'yra 'ga resaka jee. Tapojete 'ga 'upa. Amanū ja'wyja'wy 'ga. A'eramū ene ejua 'ga resaka jee— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁴⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau:

—Aeremiapoe'ema apo resag ire tāmējē te je rerowiat pejepe. Je iapoe'emamū neperowiari futari— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁴⁹ A'ere ta'yjero'wu ma'e 'ga 'iu'jawi etee futat Jejui 'ga upe nū:

—Ere ejua futat je rupi jera'yra 'ga manūe'emaue— 'jau etee 'ga 'ga upe.

⁵⁰ Aipo 'eramū Jejui 'ga oje'ega 'ga upe:

—Ere ewau ejewya eje'wyr ipe. Namanūi futari enera'yra 'ga— 'jau 'ga ta'yriara 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramū 'ga Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū 'ga awau ojewya wa'yra 'ga resaka. ⁵¹ 'Ga waw ipe 'ga remiayuwa 'gā 'ua 'ga rowosōu.

—Namanūi futari enera'yra kūi. Ijaruete 'ga ai'ī kūi— 'jau 'gā 'ga upe.

⁵² Aipo 'ga 'eramū ta'yriara 'ga oporonupa ee 'gā nupe:

—Ma'ape kwara kwawamū 'ga ajarueteramū rai'ī ki 'ei?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Aje kwara kwawamū futat ai'ī— 'jau 'gā 'ga upe.

⁵³ A'eramū 'ga ikwaapa:

—Aje kwara kwawamū futat Jejui 'ga 'i jee ai'ī— 'jau 'ga Jejui 'ga mome'wau wemiayuwa 'gā nupe.

A'eramū ta'yriara 'ga Jejui 'ga rerowiaa nanimenime opytuna 'gā netee.

⁵⁴ Aiporamū futat Jejui 'ga aeremiapoe'ema apou'japa ikue. Garireja ywy pewara 'gā nupe ra'ne 'ga 'y mu'jaga y'wayramū ikue. A'ere 'ga poromū 'wyrriara 'ga remiayuwa 'ga ra'yra majarueteu 'gā nupe nū. Judeja ywy awi 'ur ire 'ga aipo apou Garireja ywy pewara 'gā nupe ikue.

5

Iteu ma'e 'ga

¹ Anure Jejui 'ga awau Jerusareg ipe nū. Judeu 'gā maraka apou peu. A'eramū Jejui 'ga awau maraka apo resaka. ² Jerusarega ojeosōu futat. Kwaiwete iosoma rokwarā. Iosoma rokwarā mū rupi 'gā karupa'mī rerawau. A'eramū 'gā karupa'mī okwat 'jau jupe. Aipo okwara pyri 'yupawu'ia mū 'upa. Judeu 'gā aipo 'yupawu'ia renūina, Peseta 'jau jupe. Iywyri tapyī'īa ajemogyau, sīku tapyīja ajemogyau iywyri. ³ Aipoa tapyīja 'wyr ipe futat 'gā ojero'wu ma'e 'gā majatykau erua. Eae'em, ika'na ma'e, iteu ma'e. Mīmera 'gā 'gā imajatykau, 'gā katu'okawa rapesaka 'gā nerua imogyau tapyīja 'wyr ipe. Kwaiwete 'gā 'upa iapesaka peu. ⁴ 'Y ryjuapirauwe ipyriwara 'gā 'jau ajaupe:

—Ywagipewara 'ga nipo kwe 'ut 'y motyjuapiau jā'nū— 'jau 'gā ajaupe.

Tyjuapi ypyrauwe ojero'wu ma'e 'gā awau ojemunepa 'y pe ajemogyau. A'ere ipype ose ypy ypy ma'e 'ga etee 'ga jekatu'ogi. ⁵ Iteu ma'e 'ga amū 'ūina peu namutat. Trītai oito 'ga kwara magwapa oteuramū 'ūina. A'ere 'ga nojekatu'og ymani.

⁶ Poje Jejui 'ga awau peu. A'eramū Jejui 'ga 'ga resakawe 'jau ojeupe: “Ymā we te 'ga teuramū rakue pa”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau 'ga upe:

—Erefutat te je ekatu'oga?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁷—Ēĕ. Afutat futat je tekatu'oga nū'ū— 'jau 'ga 'ga upe. —Naje poari'i 'gā amū ki 'ei. 'Y ryjuapirauwe je rerawawe'em je munepe'ema 'y pe ki 'ei— 'jau 'ga 'ga upe 'ūina. —'Y repejān je orauwe 'gā amū na'ne 'gā oi je renunewe opo 'y pe jepi— 'jau 'ga 'ga upe 'ūina imome'wau.

⁸A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Efu'am ejupaw awi. Efu'am ejupawa pyyka erawau eruatau. Akatu'ok je ene 'awamū— 'jau 'ga iteu ma'e 'ga upe.

⁹Aipo ojeupe 'erauwe iteu ma'e 'ga ojekatu'oka. A'eramū 'ga afu'ama wupawa pyyka erawau eruatau.

Judeu 'gā morowykye'ema rupi Jejui 'ga 'ga katu'ogi. ¹⁰A'eramū judeu 'gā 'wyrria'ri 'gā 'jau 'ga upe:

—'Awamū morowykye'ema. Ejupawa kasi ereroo ne. “Mama'e rerooa ae porowykya futat”, e'i 'ā janeypya rakue— 'jau 'gā wupawa 'ga eroramū.

¹¹A'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Je katu'okara 'ga, “ejupawa epyyk erawau eruatau”, e'i 'ga jee ko— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹²—Awŷja te aipo e'i enee ra'e?— 'jau 'gā 'ga upe.

¹³A'ere 'ga nokwaawi 'ga. 'Ga katu'oka ypy we Jejui 'ga oi mytuna 'gā wyterimū. Kwaiwete ajatyka ma'e 'gā peu. A'eramū Jejui 'ga 'ga katu'oka ypy we awawayayau ojepe'au 'ga wi.

¹⁴A'ere Jejui 'ga iteu ma'efera 'ga resaka nū, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe nū.

—Erejekatu'ok futat 'awamū. Au'je ki mama'e tywera apo re— 'jau 'ga 'ga upe. —Kasi mama'e tywera jeapo i enee ne, kwaiwete enee ne— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁵A'eramū ikatu'ogipyrrera 'ga awau Jejui 'ga mome'wau judeu 'gā 'wyrria'ri 'gā nupe:

—Jejui 'ga je katu'ok ko— 'jau 'ga awau 'gā nupe.

¹⁶Morowykye'ema rupi Jejui 'ga 'ga katu'oka. A'eramū judeu 'gā Jejui 'ga rerekou tyweramue morowykye'ema rupi ae katu'ogamū.

¹⁷—Jeruwarete 'ga mama'e esage wapo ae upe au'jeteramū. A'eramū je nanē aipo apou nū— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁸Aipo ojeupe 'ga 'eramū 'gā amara'neramū 'ga ree.

—Sijuka 'ga 'jau. Morowykye'ema rupi 'ga porowykyi akou, 'gā katu'oka awau kwe pe— 'jau 'wyrria'ri 'gā ajaupe. —Morowykye'ema rupi oporowyky re 'ā 'ga aipo 'jau wējēmī nū. “Ku'jywa 'ga Jeruwaretea”, 'jau 'ga 'ā 'ga upe nū — 'jau 'gā ajaupe. —“Je 'ā Ku'jywa 'ga 'jawe”, 'jau wējēmī aipo 'ga janee nū. Aipo taetu itywetywet— 'jau 'gā ajaupe amara'neramū 'ga ree.

'Uwarete 'ga je'eg imū etee mama'e apoawet

¹⁹A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—A'jea futat je 'i. Je 'ā Ku'jywa 'ga ra'yra futat. Nateje'eg imū rūi je mama'e apoi. 'Ga je'eg imū etee te je mama'e apoi. 'Ga remiapo je aesak. A'eramū je nanē aipo apou 'ga 'jawe nū— 'jau 'ga 'gā nupe. ²⁰—Jeruwarete 'ga iporomutat nanimenime je ree. A'eramū 'ga wemiapo resaukaa jee. A'eramū je tewau ojero'wu ma'e 'gā katu'oka. Ae katu'oga esage futat. A'ere je anure mama'e esageay apoi futari tejuwa 'ga remifutar imū. A'eramū nipo pē pejeporesagamū pejemogyau ee— 'jau 'ga 'gā nupe.

²¹—Amanū ma'efera 'gā nipo Jeruwarete 'ga imū'jāu imowywya tywy awi 'gā mogyau nū. 'Ga 'jawe futat je tejemimū'ē 'gā mogyau— 'jau 'ga 'gā nupe.

²²—NaJeruwarete 'ga rūi pē mojo'ok. 'Ga te 'ā pē mojo'ogukaa jee. A'eramū

nipo je ia'wyre'ema 'gã nupe 'jau: “Pěě nepěa'wyri. Mama'eukwaawa rapyaw ipe pekwap”, 'jau nipo je ia'wyre'ema 'gã nupe. Tejerowiaara 'gã nupe nipo je 'jau: “Je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ je pětywera moia pě nui. Pe'je pejejua 'au ore pyri”, 'jau nipo je tejerowiaara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe nipo je 'jau, je retea futat. Jeruwarete 'ga nipo je mu'eukaa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²³—A'eramũ nipo aipo are 'gã najuejue etee je pojeupa. 'Awamũ 'gã Jeruwarete 'ga pojeuwi. A'eramũ 'gã, 'ga 'jawe futat, je pojeupa nũ. Je pojeupare'ema 'gã naně Jeruwarete 'ga nopojeuwi futari, je muarera 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁴—A'jea futat je 'i. Jeje'ega rerowiaara 'gã ojemomyauu jeje'eg imũ. Je muarera 'ga naně 'gã erowiaa nũ. Tejerowiaryauramũ je 'gã mogyau namutat. A'eramũ 'gã najuejue etee futat awau akou Janeruwarete 'ga pyri amanũ re. Na'gã nupe rũi je 'i: “Enetywerete Ku'jywa 'ga upe” 'jau. Natata pe oo ma'e 'gã nũi ore rerowiaara. Ywag ipe oo ma'e tee aipo 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁵—A'jea futat je 'i. Je te 'ã Ku'jywa 'ga ra'yra. Amanũ ma'e 'jawe futat mama'e tywera apoara 'gã. A'etea nipo 'gã anure jeje'ega wanup akou. 'Awamũ futat 'gã enuwi. Jeje'ega renuw ire te nipo 'gã jemogyi oferapa— 'jau 'ga 'gã nupe. ²⁶—Nitywi 'ga amũ Ku'jywa 'ga mogoaramũ. Ojetee futat 'ga jemogoi. A'eramũ 'ga ae naně ae mogyau nũ. Je naně nũ. Je Ku'jywa 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga ae mogyaukaa jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷—Je futat 'ã pěneki'yra. A'eramũ Jeruwarete 'ga 'jau jee: “Ene 'ã 'gã neki'yra. A'eramũ ene 'gã mojo'oka. Itywet ma'e 'gã nupe ki ere: Pětywerete pěě Ku'jywa 'ga upe, 'jau. Tata pe pekwap, 'jau ki ene 'gã nupe”, 'jau 'ga jee. “Ejerowiaara 'gã nupe ki ere: Je rerowiat 'ã pejepe. A'eramũ pěě pejejua ywag ipe ore pyri, 'jau ki ene ejerowiaara 'gã nupe”, 'jau 'ga jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

²⁸⁻²⁹—Pěporesag awi je ree. A'jea futat je 'i. Anure nipo amanũ ma'efera 'gã we jeje'ega renupawe 'gã nuri ũ'jãu tywy awi. Mama'e esage apoara 'gã nipo awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Mama'e tywera apoarera 'gã nupe nipo je 'jau: “Naje rerowiari futari pejepe. Nepěpouriwari futari pejetywer awi. A'eramũ pěě 'awamũ pejekwapa tata pe”, 'jau nipo je 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁰—Nateje'eg imũ rũi je mama'e mome'ui. Ku'jywa 'ga je'eg imũ tee je 'i. 'Ga ra'ne 'ã oje'eg jee. A'eramũ je 'ga 'eawera rupi etee futat imome'wau pě nupe. Natejemifutar imũ rũi je je'egi. Ku'jywa 'ga, temuarera 'ga remifutar imũ etee te je je'egi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ je 'ã a'jea futat mama'e mome'ui tekou pě nupe— 'jau 'ga 'gã nupe oporogytau.

³¹—Je tee tejemome'u re taetu amunipo 'ã naje rerowiari pejepe— 'jau 'ga 'gã nupe. ³²—A'ere nanarũi. 'Ga amũ naně je mome'wau nũ. Ku'jywa 'ga je mome'wau. A'jea futat 'ga 'i— 'jau 'ga 'gã nupe. ³³—'Awamueuu pěě 'gã amũ monou 'ga moporogytaukaa Juā Batista 'ga upe rai'i nũ. 'Ga remimome'ua a'jea futat. ³⁴ A'ere je naekari futari “a'jea futat 'ga 'ea” 'jara 'gã. Juā 'ga 'eawera je amome'u pě nupe tejerowiarukaawamũ. Tejerowiar ire je pě katu'ogi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁵—Sã'ã tataranĩa mama'e resaukara ae upe. Nan tee Juā 'ga. Juā 'ga pě mueapyou je ree. 'Ga 'eawer are pěnekõẽãi numiamũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁶—Juā 'ga ra'ne je mome'u pě nupe. A'ere je pěnemiapoe'ema apoi pě neape. Jeruwarete 'ga aipo apoukaa jee. A'eramũ pěě 'jau: “A'jea futat. Ku'jywa 'ga 'ga muri janee”, 'jau pěě jeremiapofera resag ire— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁷ —Jeruwarete 'ga nanē je mome'u nū, je muarera 'ga. Nepeesaga'uweri 'ga. 'Ga je'ega miamū futat nipo nepekwaawi pejeapyau. ³⁸ “Je 'ā 'ga remimurera”, 'jau agawewi je 'ā pē nupe. A'ere 'ā aipo je'ea miamū neperowiari. A'eramū pēē 'ga je'eg are taetu pejejea'are'emamū pejejemogyau — 'jau 'ga 'gā nupe. ³⁹ —Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are pejejemu'jau. “Aipo are jarejeapyoramū jane oi ywag ipe jarepytau”, 'jau 'ā pēē na'e jepi. 'Gā amū 'ā ka'arana kwasiaa agawewi je ree. ⁴⁰ A'etea 'ā pēē je rerowiare'ema. Je upe pēē 'jawe'em, “Ore mogy ape eje'jawe”, 'jawe'em 'ā pēē jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴¹ —“Esage ma'e 'ga”, pe'je ki jee, na'ei je pē nupe. “Je muoryp ki pejepe”, 'jawe'em je 'ā pē nupe. ⁴² A'ere je pē kwaawi. “Niporomutari pa 'gā Ku'jywa 'ga ree ra'e”, 'jau je 'ā pē nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴³ —Tejuwarete 'ga je'eg imū agawewi je ruri. A'etea jeje'ega nepeenuwi futari. A'ere anure nipo tekotee 'ga amū ruri oje'eg imū etee futat oje'ega pē nupe. A'ea nipo peanup, erowiaa pejejemogyau— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama.

⁴⁴ —Akotee ma'e 'gā “'ga esage”, pejejeupe 'gā 'eramū nipo pejeku'iramū futat pejejemogyau. A'ere nipo nepēnea'ari pejejeupe Ku'jywa 'ga 'e are. Ku'jywa 'ga etee te Janeruwaretea. Nirūi futari 'ga. A'etea nipo nepēnea'ari pejejeupe Ku'jywa 'ga 'e are. A'jea futat neperowiari 'ga— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁵ —Naje rūi pētywera mome'u Ku'jywa 'ga upe. Moisesi 'ga te 'ā pētywera mome'u 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe. —“Moisesi 'ga je'egea ore aruenup. A'eramū 'ga ore mome'wau Ku'jywa 'ga upe”, 'jau pēē numiamū. A'jea futat 'ga pē mome'ui Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'ga pētywera tee imome'ui 'ga upe— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁴⁶ —Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar ire amunipo 'ā je nanē je rerowiari pejepe nū. Moisesi 'ga ka'arana okwasiat je ree futat rakue. ⁴⁷ A'ere 'ā 'ga remikwasiarera neperowiari pejejemogyau. A'eramū pēē je rerowiare'ema futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'wyria'ri 'gā nupe.

6

Kanape'i me'yitawet

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Luka 9.10-17)

¹⁻⁴ Anure Jejui 'ga ore rerawau ore reroyaapa Garireja ry owajara katy. Tiperia 'jau nanē 'gā aipo ypiauu upe. Egitu ywy awi oreypy renū'ēawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaēm ja'wyja'wyrauwe ore arawau oroyaapa. Kwaiwete 'gā awau ore rewiri. 'Gā nemiapoe'ema Jejui 'ga iapou 'gā neape. Ojero'wu ma'e 'gā 'ga ikatu'oka. A'eramū 'gā awau 'ga rewiri, kwaiwete.

—Siesak 'ga iapou'jawa jarejeape— 'jau 'gā ajaupe.

Ty owajara upe orowaēmawe ore arawau orojeupia ywyty'ri rupi Jejui 'ga rupi. Peu ore aruapyka arajupa. ⁵ Oree Jejui 'ga porogyta 'ga renamū mytuna 'gā 'ua owaēma oree nū. Poje Jejui 'ga ojerowaka 'gā nesaka. 'Gā nesakawe 'ga 'jau Filipe 'ga upe:

—Maran maran te jane mama'e muri 'gā mojem'i'wawamū?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁶ “Tamojem'i'wat 'gā 'jau”, 'jau Jejui 'ga ojeupe. A'eramū 'ga poromū 'jau “Ma'ja 'i sipo Filipe 'ga oje'ega jee?” 'jau 'ga ojeupe.

⁷ —Kuu. Mytuna 'gā nū'ū. 'Gā nemi'urama murawa niapoi 'gā nupe. Tusētu agawewi futat ka'aranūū rerooi. A'etea nowaēmi futari mama'e muawamū 'gā nupe— 'jau Filipe 'ga 'ga upe, aipo ojeupe 'eramū.

⁸⁻⁹ A'eramū Andre 'ga 'jau 'ga upe:

—Koromū kunumī 'ga kanape'i rerekoi wemi'ura'mīnamū numiamū kūi. Sīku kanape'ia mukūi pira'i 'jau 'ga erekou numiamū kūi. A'ere mytuna 'gā nupe niapoi nū'ū— 'jau Andre 'ga Jejui 'ga upe.

Aipoa Andre 'ga Simāo Pedro 'ga rewirera. Jejui 'ga remimu'e nanē 'ga nū.

¹⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejewau 'gā muapyka. Peapyk, e'i 'ga, pe'je ki 'gā nupe— 'jau 'ga oree.

A'eramū ore arawau 'gā muapyka. Kwaiwete juo'wia peu. A'eramū ore a'e 'arimū 'gā muapyka 'gā mogyau. Kwaiwete kūima'e 'gā. Sīku miu kūima'e 'gā. ¹¹ A'eramū Jejui 'ga kunumī 'ga remi'urama ppyka enafu'ama, eroje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut oree. Ene 'ā eneresage oree— 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega.

A'eramū 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ēmaw ire kunumī 'ga remi'urama erawaukaa oree 'gā nupe. Ore 'gā nupe omonorauwe ojeme'yita aipoa kanape'ia ipira'i reewe. A'eramū ore erawau imonou wapyk ma'e 'gā nupe.

¹² Kwaiwete agawewi 'gā. A'etea 'gā omoyk. Wewegamū 'gā jui.

'Gā jemi'wapaw ire Jejui 'ga 'jau oree nū:

—Pe'je pejewau emyrera rerua imono'oga yrū pype. Pemomy kasi emyrera ne— 'jau 'ga oree.

¹³ A'eramū ore arawau emyrera rerua ijaga yrū pype. Tusi yrupemūūa ore imatyneema emyrera pyu. Aipo kanape'i apopyra sewata.

¹⁴ Jejui 'ga wemi'u me'yita opājē mū. A'eramū aipo resakara 'gā 'jau:

—Jejui 'ga 'ā ome'yi janee. 'Ga te nipo 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara. Janeremiapesaga 'ga nipo 'ā— 'jau 'gā ajaupe.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'gā kwaawi ojee. “Je futat 'gā je mogou 'wyrīaramū”, 'jau 'ga ojeupe. “A'ere je na'awauwe rūi je rekoi 'gā nupe”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga awau ojepe'au ore wi. Ore rejaa peu futat. Ojetee 'ga awau ojeupia ywytyra rupi.

'Y rajape 'arimū Jejui 'ga ataawet

(Mateu 14.22-33; Maku 6.45-52)

¹⁶ Ypytu'nīnauwe Jejui 'ga remimu'eramū ore arawau oroypa ypiauu pe nū.

¹⁷ “Pe'je pejewau 'aw awi Kafanaū pe”, 'jau 'ga oree ai'i. A'erauwe ore arawau aru'aa yaruu pype nū.

—Soo Kafanaū pe 'jau— 'jau ore arajaupe.

A'eramū ore arawau oroyaapa nū. Ypytunimūwe futat ore arawau. A'ere Jejui 'ga nuri ore rupi. ¹⁸ Poje ywytuua 'ua erujewi oree, 'y muorypa ore ree. ¹⁹ Mukuu ore wawa. Sīku kilometro ore arawau oroyaapa. Poje ore 'y rpyter ipe arakou Jejui 'ga resaka. Jejui 'ga 'ua akou 'y rajape 'arimū, watau ore katy. 'Ga resakawe ore oropifuakare'emamū. Orekyjea ore rerekou, ore pifuaka'roka.

—Ma'ja katu nipo kwe kweramū 'ut 'ja?— 'jau ore arajaupe.

²⁰ Aipo ore 'eramū 'ga 'jau oree:

—Pekyje awi je wi. Je tee ojet pē newiri— 'jau Jejui 'ga oree.

²¹ Aipo orojeupe 'gā 'eramū araku'iramū 'ga ree.

—Ere ejua e'aa ore pype— 'jau ore 'ga upe.

Ore pype 'ga 'arauwe yaruua ojekoka erujewi ywy'am are.

Mytuna 'gā Jejui 'ga rekaa

²² Ai'iwe kwe katy opyta ma'e 'gā Jejui 'ga rekaa.

—Kaaruwamū ako majepi tee yara ruwi 'au ai'i. A'ere ako Jejui 'ga remimu'e 'gā erooi ai'i— 'jau 'gā ajaupe. —A'ere nipo 'ā 'ga ma'ja pype katu

'ga oi 'gā newiri ra'e? Nooi 'ga 'gā nupi ai'i. Marupi ajee 'ga oi ra'e ki 'ei?— 'jau 'gā 'ga rekaa. —Ma'ape sipo ajee 'ga oi ra'e?— 'jau 'gā ajaupe.

²³ 'Gā 'ga rekaramū tekotee 'gā 'ua ojekoka ajepeja amunaw awi oyaruu pype. Tiperia 'jaw awi 'gā 'ua owaēma. Kanape'i 'waw ipe 'gā oyaruu mojekoka. Peu futat Jejui 'ga porogytai 'Uwarete 'ga upe ai'i. Oporogytapaw ire Jejui 'ga kanape'i monou 'gā nupe ai'i. ²⁴ 'Gā jekog ire 'yisiga pypewara 'gā 'jau 'gā nupe:

—Nitywi 'ga 'au. 'Ga remiayuwa 'gā nanē nitywi 'au nū— 'jau 'gā 'gā nupe.
—Pēyara pype soo 'gā nekaa Kafanaū pe 'jau— 'jau 'gā 'gā nupe.

—Nai'i— 'jau yaroo jara 'gā aipo 'gā nupe.

Kanape'i 'jawewat

²⁵ Ty owajara katy ojekog ire 'gā Jejui 'ga resaka. A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Maran te erejot rai'i, ki Ku'jyp?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Nepēneapyoi we jeremiapofer are. “Jejui 'ga 'ā Jarejuwarete 'ga remimurera”, pe'je amunipo 'ā jee rai'i, jeremiapofera resag ire rai'i. Kwaiwete agawewi 'ā jeremiapofera. A'etea 'ā naje rerowiari pejepe. Kaaruwamū ako je kanape'i me'yi pē nupe ai'i, pē mueweka ai'i. Aipo are nipo je rekat pejepe — 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁷ —Pēpy'a'wyt kasi pejejemi'u are etee ne. Pēnea'at kasi pejejemi'u are etee ne. Pēnemi'ua pē mueweka 'au etee. A'ere mama'e mū reko'i temi'u 'jawe pē pype. A'ea pē mogy nakwaparimū rūi. Jeje'ega renuw ire pejejemomyauu. Jeje'eg are ki pēnea'at pejejemogyau. Janeruwarete 'ga je mut 'au aeremi'u 'jawewara monoukaa pē nupe jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. —Ku'jywa 'ga 'ā Jeruwaretea. Opājē mū 'ga 'ā pēnemiapoe'ema apoukari jee, pē nupe je resaukaawamū. “Jejui 'ga jera'yraretea. Je 'ā 'ga mua pē nupe”, 'jau 'ga 'ā pē nupe jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁸ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Ma'ja te Ku'jywa 'ga afutat ore iapoa?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁹ —Je 'ā 'ga remimurera. A'eramū ki pēē je rerowiaa. A'ea te 'ga amaku'i— 'jau 'ga 'gā nupe aipo 'eramū.

³⁰ —Ma'ja te ereapo epājē resaukaa oree? Aipo resakawe taruerowiat ene 'jau— 'jau 'gā 'ga upe. ³¹ —Ymā te janyepy oi watau amunawe'em ipe rakue. Peu wataaw ipe 'gā kanape'i 'jawewara 'wau rakue, mana 'jawa 'wau rakue. Aipo are 'ga amū ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. “Kanape'i 'ga amut ywag awi 'gā nemi'uramamū rakue”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue. Moisesi 'ga aipo kanape'i monou 'gā nupe rakue. Ma'ja te eremut jarejee 'awamū?— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

³² A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—A'jea futat je'ea. NaMoisesi 'ga rūi kanape'i omono 'gā nupe rakue. Jeruwarete 'ga te 'ā amut 'gā nupe rakue. 'Awamū 'ga poromuriweramū kanape'irete 'jawewar are pē nupe. ³³ 'Ga remimurera futat aipoa kanape'i 'jawewara. Ywag awi 'ga 'ga muri ae mogyaukaa nakwaparimū rūi futat— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁴ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Aipoa emut ekou oree— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁵ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Tejeupe je aipo je 'i. Je te 'ā 'ga remimurera. Tejerowiar ire je pē momyau'i pē mogyau namutat. Je rerowiaaramū pēnekōēāi pejejemogyau. Ipy'araypare'ema 'jawe, i'yuweje'ema 'jawe 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁶ —“Je resak agawewi 'ã pejepe pejemogyau. A'etea pēē je rerowiare'ema pejemogyau”, a'e ako je pē nupe ko. ³⁷ Jeruwarete 'ga je rerowiarukaa 'gã amũ nupe. A'eramũ nipo 'gã je rerowiaa futat. Namonoi futari je tejerowiaara 'gã amũ tejewi. ³⁸ Natejemifutara apou rũi je ruri ywag awi. Temuarera 'ga remifutara apou etee je ruri— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁹ —A'eramũ je tejerowiaara 'gã momoirukare'ema tejerowiar awi. Tejerowiarukaa 'gã nupe. A'eramũ je 'gã mũ'jãu tywy awi 'gã mowywya 'gã mogyau tejua nũ. Aipoa je aapo futat 'ga remifutar imũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁴⁰ —Tejerowiaara 'gã juejue nipo je imonou tejemiayuwamũ. A'eramũ je tejoru'japa tejerowiaara 'gã mowywya 'gã mogyau nakwaparimũ warãu rũi. Aipoa Jeruwarete 'ga afutat— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴¹ Aipo 'erauwe judeu 'gã oje'egaiwamũ 'ga ree:

—Kuu. “Ywag awi 'urete ma'ea je 'ã. Aeremi'uretea je”, e'i 'ga 'ã janee— 'jau 'gã ajaupe. ⁴² —NaJose 'ga ra'yra rũi te 'ga jepi? Naaipo rũi te Jejui 'ga ako? 'Ga jara 'gã ore orokwaap. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'ga 'i poromũ “ywag awi je ruri”, 'jau ekoete?— 'jau 'gã ajaupe.

⁴³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Au'je ki je ree pejeje'egaiw ire. ⁴⁴ Jeruwarete 'ga te 'gã nupe je rerowiarukaara. 'Gã etee te je rerowiararũ. Tejerowiaara 'gã etee te je amũ'ẽ tywy awi 'gã mogyau nũ tejoru'japa— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁵ —Ymã te Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga ka'arana kwasiari inuga 'ga je'eg are rakue. “Janeruwarete 'ga tamu'e 'gã najuejue etee 'jau”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Amu'eramũ Jeruwarete 'ga je'ega renupara 'gã juejue je rerowiari. ⁴⁶ Nitywi 'ga amũ Jeruwarete 'ga resakara 'ga. Je tee te 'ga aesak. 'Ga wi je ruri ikue. A'eramũ je 'ga resaka— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁴⁷ —A'jea futat je'ea. Tejerowiaara 'gã je amomyau imuesageu imogyau nakwaparimũ warãu rũi futat. ⁴⁸ Ywag awi te 'ga kanape'i muri pē nupe rakue, a'e je akiko. Je te 'ã aipoa. Je te 'ã amogy pēē nakwaparimũ warãu rũi. ⁴⁹ Ymã te 'ã pēypya mana 'jawa 'ui akou amunawe'em ipe rakue. A'ere 'ã po 'u re 'gã manũi etee rakue— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁰ —'Awamũ ako Janeruwarete 'ga kanape'irete muri ywag awi ai'i. Aipo 'u re ae namanũi futari. ⁵¹ Je te 'ã aipoa kanape'ia. Ywag awi 'ut ma'ea te 'ã je. Je rerowiaara 'gã aipoa kanape'i 'wara 'jawe futat. 'Awamũ kanape'i 'waramũ pejemogy futat. A'ere je rerowiaara 'gã jemogyi namutat. Aipoa kanape'i 'jawewara jero'oa futat. Tejo'oa tomono pē nupe 'jau, pēnemi'uramamũ 'jau. Anure nipo je temanũmũ namutat pē mogyukari. Temanũawa 'ara rupi je tejo'oa monoi pē nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵² Aipo ojeupe 'erauwe judeu 'gã amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ 'gã oje'egayau ajaupe:

—Maran sipo 'ga poromũ wo'o muri janee, janeremi'uramamũ?— 'jau 'gã ajaupe.

⁵³ —A'jea futat je'ea. Jero'o 'ware'emamũ nepejemogyi namutat. Jerya nanē nũ. Jerya tykuare'emamũ nepejemogyi je pyri. ⁵⁴ Jero'oa nipo 'gã amũ i'wau, jerya retee. 'Gã etee futat nipo ajemogy a'jea futat. A'eramũ je tejoru'japa 'gã mowywya— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁵ —Jero'oa nipo aeremi'urama a'jea futat jerya retee. ⁵⁶ Jero'oa 'gã amũ i'wau jerya retee. 'Gã etee futat je rerekou. Je nanē 'gã nerekou nũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵⁷ —Jeruwarete 'ga 'ã okoeteete ma'ea. 'Ga 'ã je mut. 'Ga 'ã je mogou. Nan tee futat je tejo'oa 'wara 'gã mogyi— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁵⁸ —Koromũ kanape'ia. Ywag awi 'ut ma'ea futat. Pēypy 'gã 'ã mana 'jawa a'u akou rakue. A'ere 'ã 'gã manũi etee rakue. Koa kanape'i 'wara 'gã te nipo ajemogyau namutat— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵⁹ Aiporamũ futat Jejui 'ga 'gã mu'ei ojee 'gã jatykaaw ipe. Kafanaũ pe 'ga 'gã mu'jau.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã jemogy

⁶⁰ Aipo renupawe Jejui 'ga rewiri oo ma'e 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. Janereapyoa'nei jane aipo are ra'e nũ'ũ. Nikwaapawi 'ga je'ega ra'e nũ'ũ. Sirowiar awi nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

⁶¹ Noje'egi agawewi 'gã 'ga upe. A'etea Jejui 'ga aipo 'gã 'ea okwaap. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Aipo are nipo pẽmara'ne je ree? ⁶² Je te 'ã pẽneki'yra. Ma'ja 'jau sipo pẽ ywag ipe jejeupira resaka nũ? Pe awi futat je ruri— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁶³ —Janeruwarete 'ga 'Agesagea te pẽ mogy. Naae rũi ojomogy. Jeje'ega renuw ire te Janeruwarete 'ga 'Agesagea pẽ monoi 'ga remiayuwamũ pẽ mogyau namutat. ⁶⁴ A'ere 'ã naje rerowiari pejepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

Jejui 'ga 'gã kwaapa. Ymã we 'ga werowiare'ema 'gã kwaawi akou rakue. A'eramũ 'ga ia'wyre'ema 'gã nupe omonoara 'ga kwaapa futat akou.

⁶⁵ —Pẽẽ mũ jeje'ega rerowiare'emamũ pejemogy. A'eramũ je 'jau pẽ nupe akiko: “Jeruwarete 'ga je rerowiarukaa 'gã amũ nupe. 'Gã etee futat nipo je rerowiaa”, 'jau ako je pẽ nupe ko— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁶⁶ A'eramũ 'ga rewiri oo ma'e 'gã oporenuwiwere'emamũ 'ga je'eg are ojewya 'gã wi kwaiwete. Noou'jawi 'gã 'ga rewiri. ⁶⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree:

—Pẽẽ nanẽ te pẽjewyriwet je wi nũ?— 'jau 'ga oree.

⁶⁸ A'eramũ Simão Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Awỹja rewiri ore arawau nũ ki 'ei? Ene tee te 'ã ore mu'e ape ore jemogy are. Eneje'ega rerowiaaramũ te 'ã ore mogyi namutat. ⁶⁹ Aruerowiar ore ene. Ene kwaaparamũ 'ã ore. Ene rerowiaaramũ 'ã ore rekoi. “'Ga te 'ã Janeruwarete 'ga remimurera. 'Ga te 'ã esageay ma'ea”, aru'e ore enee jepi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁷⁰ —Amũ'ẽ je pẽẽ 'gã nui, tejemimu'eramũ. Tusi 'ã pẽẽ— 'jau Jejui 'ga oree. —A'ere pẽẽ mũ mama'eukwaawa 'wyriara remiayywa peko amũ— 'jau 'ga oree.

⁷¹ Aipo ore upe 'jau 'ga Judas 'ga upe te 'ga 'i numiamũ. Judas 'ga Simão Iskariote 'ga ra'yra. Judas 'ga Jejui 'ga remimu'ea agawewi. A'etea 'ga Jejui 'ga monou ia'wyre'ema 'gã po pe 'ga jukaukaa 'gã nupe.

7

Jejui 'ga rewirera 'gã nuerowiari 'ga

¹ Anure Jejui 'ga awau watau Garireja ywy pype etee. Judeja ywy pe 'ga awawe'em. “Judeja ywy pewara 'gã ifuewet je juka are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga peu awawe'em. ² A'ere maraka apoawa upe iwaẽmi ja'wyja'wy.* Aipo maraka upe 'gã tapỹi apou oseawamũ. A'eramũ 'gã 'jau tapỹi 'jawa maraka 'jau jupe. ³ A'eramũ Jejui 'ga rewirera 'gã 'jau 'ga upe:

—Ere ki ekwapa Judeja ywy pe. A'eramũ peuwara 'gã, ene rewiri oo ma'e 'gã netee eneremiapoa resaka 'jau. ⁴ Ajaupe ojekwaawukaa ae mama'e apoi ajueape. A'eramũ ene ewau azeremiapoe'ema apou 'gã neape, ejesaukaa 'gã nupe— 'jau 'gã 'ga upe, 'ga rerekoemãu. ⁵ 'Ga rewirera 'gã miamũ nuerowiari 'ga.

⁶ —Naani. Nowaẽmi we je wawa upe. A'eramũ je tewawe'em. A'ere pẽẽ peoarũ je renune. ⁷ Napẽ nee rũi Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã

* 7:2 Jerusareg ipe 'gã maraka wapo jepi. Jerusarega 'upa Judeja ywy pype futat.

amara'neramū ajemogyau. Je ree tee 'gā mara'neramū. 'Gā tywera je 'ā amome'u 'gā nupe. A'eramū 'gā 'ā oporomutare'emamū je ree— 'jau 'ga wewirera 'gā nupe. ⁸—Pe'je pejewau maraka pe. Nooa'nei je— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁹ A'eramū Jejui 'ga opytau peu futat, Garireja ywy pe.

Jejui 'ga awau maraka pe

¹⁰ Maraka apoaw ipe wewirera 'gā o re Jejui 'ga awau wewirera 'gā newiri. A'ere 'ga oi jemime, ojetee'i akou 'gā newiri. ¹¹ Judeu 'gā 'wyria'ri 'gā Jejui 'ga rekaa. Maraka apoaw ipe 'gā 'ga rekaa ajemogyau.

—Ma'ape te 'ga? Nuri te 'ga ra'e?— 'jau 'gā ajaupe 'ga rekaa.

¹² Kwaiwete 'gā ajamueu Jejui 'ga ree. Amumera 'gā 'jau ajaupe:

—Esage ma'ea futat 'ga— 'jau 'gā ajaupe.

Amumera 'gā:

—O'meramū 'ga 'i. Nia'wuri 'ga. I'me 'ga akou— 'jau etee 'gā ajaupe.

¹³ A'ere 'gā nueropori futari oje'ega. 'Gā kyjea 'gā nerekou. 'Wyria'ri awi 'gā kyjei. A'eramū 'gā oje'ega meewere'i etee ajemogyau ajaupe.

¹⁴ Majepeja tee 'gā morowykye'ema magwapa maraka apou. Muapyra oser ire, Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'eramū futat 'ga peuwara 'gā mu'jau. ¹⁵ Jejui 'ga je'ega renupawe, judeu 'gā 'wyria'ri 'gā oporesagamū ajemogyau 'ga ree.

—Maran 'ga aipo kwaapa ki 'ei? Nojemu'euui agawewi te 'ga 'ā a'i kūi. A'etea te 'ga 'ā okwaap aipoa a'i kūi— 'jau 'gā ajaupe.

¹⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Nateje'eg are rūi je 'gā mu'jau. Temuarera 'ga je'eg are futat je 'gā mu'ei — 'jau 'ga 'gā nupe. ¹⁷ —Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'e apoara 'gā te'i 'jau: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga je'eg are futat 'ga ore mu'jau. Noje'eg ekoetei 'ga”, te'i 'gā jee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁸ —Oje'eg ekoete ma'e 'gā “tajepojeuwukat 'gā nupe”, 'jau 'gā numiamū. A'ere Jarejuwarete 'ga rer imū oje'eg ma'e 'gā nanarūi. “Jarejuwarete 'ga tapojeuwukat 'ga 'gā nupe 'jau”, 'jau 'gā. Aipo 'gā 'ea a'jea futat— 'jau 'ga 'gā nupe. ¹⁹ —Ymā te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'ere nepeenuwi'i futari 'ga je'ega. 'Ga je'ega renuw ire amunipo 'ā pejefuewere'emamū je ree— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁰ —Kuu. Mama'eukwaawa aipo ene mu'eukat. Awŷja sipo a'eramū ifuwet ene ree?— 'jau ajatyka ma'e 'gā 'ga upe.

²¹⁻²² —Morowykye'ema rupi je aeremiapoe'ema apoi. A'e resakawe 'ā pēē 'jau: “Ma'eramū 'ga nanuara apou morowykye'ema rupi ra'e ki 'ei?” 'jau 'ā pēē. A'ere 'ā pēē nanē futat peapo mama'ea morowykye'ema rupi — 'jau 'ga 'gā nupe. —Ymā te 'ā Moisesi 'ga 'i pē nupe rakue: “Majepeja etee ki morowykye'ema pemagwap. A'ere pejeja'yra 'ga rerawau imojew-agukaa”, 'jau 'ga 'ā ikwasiaa inuga rakue. A'eramū morowykye'ema rupi pejeja'yra 'ar ire iko morowykye'ema rupi pejeja'yra rerawau imojewaka. A'ere naMoisesi 'ga rūi pē mu'e ypy aipo are rakue. Pēypy 'gā na'ne futat pē mu'e aipo are rakue. A'ere Moisesi 'ga 'jau rakue nū. ²³ 'Ga je'eg imū 'ā pēē pejeja'yra 'ga mojewaka morowykye'ema rupi. Aipo apo re 'ā ma'eramū ajee je ree pēmara'ne pejemogyau morowykye'ema rupi kūima'e 'ga amū katu'ogamū?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁴ —Mama'e tywera etee 'ā ereapo ekou, pe'je 'ā jee. Au'je aipo 'e re. Pēneapyo ra'ne ki jeremiapo are. Jeremiapo are pejejeapyo re te mama'e a'jea 'ga wapo, pe'je jee— 'jau 'ga 'gā nupe.

Janeruwarete 'ga remimuret

²⁵ Jejui 'ga resaka Jerusareg ipewara 'gā 'jau ajaupe:

—Na'ga ree rüi nipo jane'wyrriara 'gã afueweramũ ki sa?— 'jau 'gã ajaupe.
 26 —Esak 'ga 'ama 'ga porogytaa janee. A'ere 'gã noje'egayi 'ga upe. “Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga futat”, e'i te ra'u 'gã 'ga upe nũ?— 'jau 'gã amũ ajaupe.

27 A'ere amumera 'gã 'i:

—NaJarejuwarete 'ga remimurera rüi 'ga. Nitywi ae amũ Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ruawera kwaapara mũ. A'ere jane Jejui 'ga ruawera kwaawi. Garireja ywy awi futat 'ga ruri— 'jau 'gã ajaupe.

28 A'ere Jejui 'ga oje'ega momoa 'gã nupe nũ. 'Uwarete 'ga mogytaaw ipe akou 'ga oje'ega 'gã nupe:

—A'jea'jea futat sipo je kwaap pejepe? A'jea futat sipo je ruawera pekwaap? Nateje'eg imũ rüi je ruri. Temuarera 'ga je'eg imũ tee je ruri. 'Ga te 'ã mama'e a'jea etee futat omome'u. A'ere nepekwaawi 'ga. 29 'Ga wi futat je ruri. 'Ga futat 'ã je muarera. A'eramũ je 'ga kwaapa futat— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

30 Aipo 'ga 'e 'ga 'amamũ 'gã 'ga pyyg are afueweramũ numiamũ. A'ere 'gã nopyygi 'ga. Nowaemi we 'ga pyykawa upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga pyygukare'ema 'gã nupe. 31 A'eramũ 'gã kwaiwete 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—'Au 'ur ire 'ã Janeruwarete 'ga remimurera 'ga aeremiapoe'ema apoi, 'ga pãjẽ resaukaa janee. Jejui 'ga 'ã nanuara wapo jepi. A'eramũ 'ga futat 'ga remimurera ra'e— 'jau 'gã ajaupe, Jejui 'ga rerowiaa.

32 Aipo renuw ire fariseu 'gã 'jau mainana 'wyrriara 'gã nupe:

—Soo 'ga pyygukaa jefaruu 'gã nupe 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe. A'eramũ 'gã jefaruu 'gã monou Jejui 'ga pyygukaa numiamũ.

33 A'e pype Jejui 'ga oporogytau akou wenupara 'gã nupe:

—Pẽ pype je pytaaiwi etee. Anurenure'i je oi tejewya temuarera 'ga pyri nũ.

34 A'eramũ nipo pẽẽ je rekaa. A'ere nipo naje resagi pejepe. Nepeoa'uweri je waw ipe. Nepekwaawi je wawa piara— 'jau 'ga 'gã nupe.

35 A'eramũ judeu 'gã 'wyrriari 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'ape te 'gã oi poromũ? Ma'ape te jane niesagi 'ga? Judeue'ema 'gã 'wyrarete pe te ra'u 'ga oi nũ? Janepytuna 'gã kwasi'ofera 'gã pyri te ra'u 'ga oi nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Judeue'ema pypewara 'gã pyri nũ? Judeue'ema 'gã mu'jau te ra'u 'ga oi nũ? 36 Maran ajee poromũ 'ga 'i ki 'ei: “Naje resagi pejepe”, 'ga 'i ki 'ei. “Nepeoa'uweri je waw ipe”, 'ga 'i ki 'ei— 'jau 'gã ajaupe.

37 Majepeja morowykye'ema poromukuran 'gã maraka apou. Maraka apo maapawa 'ar esagea 'gã nupe. Aipo 'ara rupi Jejui 'ga afu'ama oje'ega momoa 'gã nupe:

—Pẽ'yuwei te pẽẽ mũ? A'eramũ pẽẽ i'yuwei ma'eramũ pejejua je pyri. Mama'ea tomono pẽ nupe pẽnemi'uramamũ 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe. 38 —Aipo are janeypya ka'arana kwasiari rakue. “Je rerowiaara 'gã pype 'y 'jawewara tujãn 'gã ywyterimũ 'jau”, 'jau 'gã ikwasiaa Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are rakue— 'jau 'ga 'gã nupe. —Aipoa 'y 'jawewara 'gã mu'jaga Janeruwarete 'ga remiayuwamũ. A'eramũ itykuara 'gã ajemogyau namutat — 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

39 'Uwarete 'ga 'Agesage upe 'ga poromũ 'jau. A'ere Jejui 'ga 'ga 'Agesage muri werowiaara 'gã nupe, 'gã nerekwaramũ. A'ere aipo 'eramũ nuri we Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã nupe. Jejui 'ga nojewyri we 'Uwarete 'ga pyri. A'eramũ Jejui 'ga 'ga 'Agesage mure'ema we werowiaara 'gã nupe.

40 Aipo renupawe 'gã amũ 'jau:

—A'jea futat. 'Ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

⁴¹ Amumera 'gã 'jau:

—'Ga 'ã Jarejuwarete 'ga remimurera— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere tekotee 'gã 'i ajaupe:

—Garireja ywy awi sipo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ruri?— 'jau 'gã ajaupe. ⁴²—Janeypy 'gã 'ã ka'arana okwasiat Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga ree rakue: “Davi 'ga juapyrera futat Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga. Perëi me nipo 'ga 'ari, Davi 'ga jeupawer ipe”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau 'gã 'gã nupe.

Nokwaawi wejue 'gã Jejui 'ga 'aawera. Perëi me futat 'gã 'ari rakue. A'ere 'gã nokwaawi te 'ga.

⁴³ A'eramũ 'gã amũ Jejui 'ga rerowiaa. A'ere amumera 'gã nuerowiari 'ga.

⁴⁴ 'Gã amũ oporopygiweramũ 'ga ree. A'ere 'gã noppygi 'ga.

Judeu 'gã 'wyrri'ri 'gã

⁴⁵ 'Ga je'ega renuw ire jefaruu 'gã awau ojewya amuarera 'gã nupe. A'eramũ mainana 'wyrriara 'gã 'jau 'gã nupe, fariseu 'gã netee:

—Ma'eramũ te neperuri 'ga oree?— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁴⁶ A'eramũ 'gã 'jau amuarera 'gã nupe:

—Naruanuwi ore 'ga amũ je'ega 'ga 'jawe jepi— 'jau 'gã awau amuarera 'gã nupe.

⁴⁷ —Pëë nanë nipo 'ga pë morytee rai'i nũ? Pë nupe nanë nipo 'ga jerowiarukari rai'i nũ?— 'jau 'gã 'gã nupe. ⁴⁸—Fariseuramũ te ore mũ 'ga rerowiari ra'e nũ? Jane'wyrri'ri 'gã amũ te werowiat 'ga ra'e nũ?— 'jau 'gã 'gã nupe. —Naani. ⁴⁹ 'Auwara 'gã 'ga werowiat kwaiwete. A'ere 'gã Moisesi 'ga remikwasiarera nokwaawi. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã momapa etee— 'jau fariseu 'gã jefaruu 'gã nupe.

⁵⁰ Aipo 'gã nupe 'e re Nikutemu 'ga oje'ega 'gã nupe. Fariseu 'ga amũ Nikutemu 'ga. Ypytunimũ Jejui 'ga upe oporogyta ma'efera 'ga poromũ. Aipo 'ga 'jau 'gã nupe:

⁵¹ —Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Naaipo kũima'e 'ga je'ega renupa rũi 'ã 'nia'wyrri 'ga', pe'je ekoete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau Nikutemu 'ga 'gã nupe. —A'eramũ jane 'ga je'ega renupe'emawe “Nia'wyrri 'ga”, 'jawe'em 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵² —Kuu. Enejekoty'aawa te 'ga? Garireja ywy awi te erejot 'ga 'jawe?— 'jau 'gã aipo 'ga 'eramũ. —Ikwasiaripyrrer are ejemu'e. A'eramũ ene ikwaapa. Nuri futari Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara mũ Garireja ywy awi— 'jau etee 'gã Nikutemu 'ga upe.

⁵³ Oporogytapaw ire 'gã okwasi'wau awau oje'wyr ipe nũ.

8

Kũjãmene'ema ëë

¹ 'Gã kwasi'opaw ire Jejui 'ga awau ywytyr ipe. Oriweira 'jaw ipe 'ga awau osea. ² Ai'iweteteewe Jejui 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. 'Ga serauwe peuwara 'gã 'ua ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'ga wapyka 'ũina 'gã mu'jau 'Uwarete 'ga ree. ³ 'Gã mu'e 'ga renamũ Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'gã 'ua fariseu 'gã netee kũjã ëë mũ rerua erosou. Omene'em are ëë rekoi. A'eramũ 'gã ëë pyyka ëë rerua ëë mafu'amukaa 'gã nowase.

⁴ A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Koa kũjã ëë oko omene'em are ko. A'eramũ ore ëë pyyka ëë rerua esaukaa enee, ki Ku'jyp— 'jau 'gã Jejui 'ga upe. ⁵—Ymã te Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue: “Pejuka ki omene'em are oko ma'ea kũjã”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. “Ita ki pemomot imonou aipo apoara akag are ijukau”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue— 'jau 'gã.

A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja ere te jupe?— 'jau 'gã Jejui 'ga upe.

⁶—Siesak 'ga je'ega amuteea te 'jau. 'Ga je'eg amuteeramũ “nuenuwi 'ga Moisesi 'ga je'egera ra'e”, sa'e 'ga upe 'jau, 'ga mome'wau 'wyrria'ri upe 'jau— 'jau 'gã ajaupe, kũjã ãã rerua 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eramũ Jejui 'ga wããpyramũ 'ũina ywy kwasiaa ofã mũ. ⁷ A'ere 'gã nopigi futari aipo 'jau 'ga upe. A'eramũ 'ga 'gã pige'emamũ wowowyramũ 'gã nee, amã'jãu 'gã nee. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e tywera apoare'emamũ ra'ne pemomot ita ãã ree, ãã jukau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ Aipo 'e re 'ga wããpyramũ nũ. A'eramũ futat 'ga 'ũina ywy kwasiaa ofã mũ nũ. ⁹ Aipo ojeupe 'ga 'e re 'ga pyriwara 'gã awau 'ga wi majepeinume. Sawa'e 'gã na'ne futat awaupap tenune 'ga wi. A'ere kunumũũ 'gã awaupap. A'eramũ 'gã ãã rejaa ãã tee'i ãã mu'ama Jejui 'ga rowase. ¹⁰ 'Gã o re Jejui 'ga wowowyramũ ãã ree nũ, oje'ega ãã upe:

—Ma'ape ajee ene ree ifuwet ma'e 'gã? Nopytai te 'ga amũ ra'e?— 'jau 'ga ãã upe.

¹¹—Naani kĩ'ĩ— 'jau ãã 'ga upe.

—Je miamũ naereko tyweri ene. Ere ewau. Ereapou'jap kasi mama'e tywera ne— 'jau 'ga ãã upe.

'Ara renyfuga 'jawewat

¹² Aipo re Jejui 'ga 'jau peuwara 'gã nupe nũ:

—Je te 'ã ywy pewaramũ pẽ nupe 'ara renyfuga 'jawewaramũ. Sã'ã jane 'ara kujaurauwe mama'e resaga. Nan tee futat je Jarejuwarete 'ga kwaawukaa pẽ nupe. Jeje'ega renupara 'gã nokoa'uweri ypytunaiwa pype. “Nakwaawi je Jarejuwarete 'ga remifutara”, 'jawe'em. Jeje'ega renupara 'gã Jarejuwarete 'ga remifutara okwaapap. 'Ara kujau pype futat 'gã nekoi— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹³ A'eramũ fariseu 'gã amũ 'jau 'ga upe nũ:

—Kuu. Ejee futat nipo ajee ereporogyta. Natekotee 'gã nũ ene mome'u 'awamũ oree. Ereje'eg ekoete etee 'ã ekou oree— 'jau etee 'gã 'ga upe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat. Je jemome'ui pẽ nupe. A'ere je mama'e a'je are tee futat je je'egi. Nepekwaawi futari jeruawera. Je wawa nanẽ pẽẽ ikwaape'ema nũ. A'ere je ikwaawi tejuawera. Tewawa nanẽ je ikwaapa nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁵—Pejuesak 'ã pejemogyau. Nepejokwaawi futari. A'eramũ pẽẽ 'jau ekoete pejemogyau, “Nenea'wyrri futari”, 'jau ekoete pejejaupe. A'ere je aipo na'ei pẽ nupe. ¹⁶ Aipo 'e re amunipo 'ã a'jea futat je'ea. Najetee rũi amunipo 'ã aipo a'e pẽ nupe. Jeruwarete 'ga we futat amunipo 'ã aipo e'i pẽ nupe. Jeruwarete 'ga je muarera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ¹⁷—Ymã te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga pẽ nupe rakue: “Mukũja 'gã nipo oje'ega aju'jawe etee futat 'eramũ ki sirowiat 'gã”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ¹⁸ Je 'ã ajemome'u pẽ nupe. Jeruwa 'ga nanẽ 'ã je mome'wau pẽ nupe nũ. 'Ga 'ã je muarera— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'ũina.

¹⁹—Ma'ape ajee eneruwa 'ga ki 'ei?— 'jau 'gã aipo 'ga 'eramũ 'ga upe.

—Naje kwaawi 'ã pejepe. Jeruwa 'ga nanẽ 'ã pẽẽ ikwaape'ema nũ. Je kwaaw ire amunipo 'ã pekwaap 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁰ Aipoa Jejui 'ga imome'wau 'Uwarete 'ga mogytaaw ipẽ 'gã nupe 'gã mu'jau. 'Ga mogytaawa pype ka'aranũũ pykawa 'upa. A'e pype judeu 'gã

ka'aranũũ monou Jarejuwarete 'ga upe. Aipo pyri Jejui 'ga 'gã mu'jau 'ũina. 'Ga ppyg are 'gã amũ afueweramũ numiamũ. A'ere nowaẽmi we 'ga ppykawa upe. A'eramũ 'gã 'ga ppyke'ema.

Jejui 'ga ojemome'wau 'gã nupe

²¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Anure nipo je oi 'aw awi. Je rekat nipo pejepe numiamũ. A'ere nipo naje resaga'uweri pejepe. Anure nipo peramanũ amũ pejetywera. A'eramũ nipo pẽẽ pejewawe'em je waw ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²² A'eramũ judeu 'gã 'wyria'ri 'gã 'jau ajaupe:

—Ma'eramũ sipo 'ga aipo 'jau nũ 'wei? Ma'ape sipo 'ga oi? Ojejuka te ra'u 'ga nũ?— 'jau 'gã ajaupe. —Ma'eramũ sipo 'ga 'i poromũ “Nepeoa'uweri je waw ipe”, 'jau nũ 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

²³ A'eramũ aipo 'gã 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Pẽẽ 'awa wyy pewara futat. A'ere je na'auwara rũi. Ywag awi je ruri. A'eramũ je mama'e tywer are tejea'are'emamũ. ²⁴ A'eramũ je ako aipo 'jau pẽ nupe ko: “Peramanũ nipo pejetywera”, 'jau je ako pẽ nupe ko. Ajemome'u je ako pẽ nupe ko. Je rerowiare'ema peramanũ futat pejetywera— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁵ —Ma'jaramũ ene ki 'ei?— 'jau 'gã 'ga upe.

—Ymã we te ako je jemome'ui pẽ nupe ikue. Aipo je'ea a'jea futat.

²⁶ Pẽnekoarũ'ema pẽ nupe imome'u re amunipo 'ã je a'jea futat imome'wau pẽ nupe, “Nepẽa'wryi futari te 'ã”, 'jau amunipo 'ã je pẽ nupe. Je muarera 'ga mama'e a'jea tee omome'u. Tejeupe 'ga remimome'ufera etee te je amome'u wyy pewaramũ pẽ nupe— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁷ 'Uwarete 'ga upe 'ga 'i, “Je muarera 'ga”, 'jau. A'ere 'gã naeapyoi 'ga je'eg are aipo 'ga 'eramũ. ²⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Je 'ã pẽneki'yra. 'Ypeywar are je mu'am ire nipo pẽneapyo je ree. “A'jea futat 'ga 'i. Janeruwarete 'ga je muarera, 'ga 'i rai'i”, 'jau nipo pẽẽ jee. “A'jea futat 'ga nuapoi mama'ea oje'eg imũ etee futat. 'Uwarete 'ga omu'e are futat 'ga jane mu'ei rai'i”, 'jau nipo pẽẽ jee— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹ —Je muarera 'ga ako je pyri etee futat namutamutat. 'Ga muorypawa etee je mama'e apou jepi. A'eramũ 'ga akou je pyri etee futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁰ Aipo 'ga 'e 'ga renamũ kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa.

Abraão 'ga juapyret

³¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau werowiaara 'gã nupe:

—Jeje'ega rerowiar ire pẽẽ jeremiyuwa futat. ³² A'jea futat je Jarejuwarete 'ga mome'ui. Aipoa jeje'ega renuparamũ pẽẽ na'wryiara tywera remiyuwa 'jawe rũi pejemogy— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. —Sã'ã 'wryiara tywera wemiyuwa rereko tyweretea. Aipo 'wryiara remiyuwa 'jawe 'ã pejemogy rakue. A'ere a'jea futat je 'i Jarejuwarete 'ga ree. Aipo kwaaw ire pejejemũ'jãu pejejemogyau aipoa 'wryiara tywera remiyuwa 'gã nui— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'gã 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ te aipo ere oree ki 'ei? Na'wryiara tywera remiyuwa rũi ore. Ore 'ã Abraão 'ga juapyrera te. Na'gã amũ nemifaja rũi 'ã ore arajemogy— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—A'jea futat je'ea. Mama'e tywera apoara 'gã juejue mama'e tywera remifaja futat. 'Gã tywera 'gã nerekou. ³⁵ Wemifutar imũ nipo 'gã 'wryiara 'ga wemifaja 'gã monou ojewi. A'ere nipo aipoa 'wryiara 'ga wa'yra 'ga nomonoi futari ojewi. ³⁶ Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat. Pẽ katu'og

ire je pē mū'ēi mama'e tywera apoara 'gā nui. A'eramū te nipo pejetywer awi pēneatee— 'jau 'ga 'gā nupe. ³⁷—Abraão 'ga juapyreramū pēē numiamū. A'etea 'ā je juka are pēfuewet. Nepefutari jeje'ega. ³⁸ Tejeupe tejuwa 'ga remimome'ua tee je 'ā amome'u pē nupe. A'etea 'ā mama'e apou pejejuwa pejemu'eawer imū etee rai'i— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁹ A'eramū 'gā 'jau:

—Abraão 'ga juapyreramū ore— 'jau 'gā 'ga upe.

—Abraão 'ga juapyreramū ore 'e re amunipo 'ā mama'e esagea te peapo 'ga 'jawe. ⁴⁰ Pejeporojukawere'emamū amunipo 'ā je ree. Tejeupe Tejuwarete 'ga remimome'ua te je amome'u pē nupe. A'jea futat aipoa. A'ere 'ā pēporojukawet etee je ree. Nanarūi Abraão 'ga iapoi rakue. ⁴¹ Pejejuwa 'jawe futat pēē mama'ea peapo— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Ku'jywa 'ga tee futat oreruwaretea. Ore futat 'ga ra'yraretea— 'jau 'gā 'ga upe.

⁴² A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Ku'jywa 'ga oreruwaretea 'e re amunipo 'ā pēporomutat je ree. Ku'jywa 'ga 'wyr awi futat je ruri. Nateje'eg imū rūi je ruri 'au ywy pe. 'Ga je'eg imū etee je ruri. 'Ga futat je muri ikue— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁴³—Ma'eramū sipo ajee nepēneapyoi jeje'eg are? Nepēporenuwiweri 'ā ee. A'eramū pēē pejejeapyoe'emamū jeje'eg are. ⁴⁴ Mama'eukwaawa 'wyrara ra'yra futat pēē. A'eramū pēē emifutar are etee pejeparuapoweramū pejejemogyau. Ywya Janeruwarete 'ga iapo ypy ppyrauwe mama'eukwaawa 'wyrara oporojuka ma'e futat. Nuenuwi futari mama'e a'jea. Mama'e a'jea miamū futat nafutari. Wemifutar imū etee futat e'i. I'me ma'ea futat. A'eramū emiayuwa nanē i'jawe etee futat o'meramū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁵—A'eramū pēē i'me are etee pejeparuenuwiweramū. A'eramū pēē a'eramū je rerowiare'ema pejejemogyau. Mama'e a'jea etee je 'ā omome'u numiamū. ⁴⁶ Awŷja te jeremiapo a'wyre'ema wesak? Nitywi futari 'ga amū. Naapoi futari je mama'e tywera. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Ma'eramū sipo pēē je rerowiare'ema?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁴⁷—Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā wenup katu katu 'ga je'ega. A'ere pēē na'ga remiayuwa rūi. A'eramū pēē 'ga je'ega renupe'ema— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Jejui 'ga ojemome'wau 'gā nupe

⁴⁸ A'eramū judeu 'gā 'jau:

—A'jea futat ore 'i. “Mama'eukwaawa 'ga wereko opir are”, ore 'i enee jepi 'ja. Esak ene je'eg ekoetea ene rekoa. “Nia'wyr 'ga. Samari ywy pewara nipo 'ga”, 'jau ore enee jepi— 'jau 'gā 'ga upe.

⁴⁹ Aipo 'gā 'eramū 'ga 'jau 'gā nupe:

—Narekoi je mama'eukwaawa tepir are. Tejuwarete 'ga tee je amuoryp tekou. A'ere 'ā nepēporomutari je ree— 'jau 'ga 'gā nupe. ⁵⁰—Peje'eg esage ki je ree, na'ea'uweri je pē nupe. A'ere Jeruwarete 'ga je ree pēporomutara futari. “Nepēa'wyr pēē”, 'jau nipo 'ga je ree iporomutare'ema 'gā nupe. ⁵¹ A'jea futat je 'i. Jeje'ega renupara 'gā amanūme'em futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁵²—Kuu. 'Awamū taetu ore “mama'eukwaawa 'ga wereko”, ore 'i enee ki 'ei. Ymāwarera 'gā amanū futat rakue kūi. Abraão 'ga miamū amanūmū rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā 'jau amanūmū rakue kūi. Ma'eramū sipo aipo ere ore, “Jeje'ega renupara 'gā namanūi futari”, ere ekoete ore a'i kūi— 'jau 'gā 'ga upe. ⁵³—Janepy 'ga, Abraão 'ga amanū futat rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā 'jau amanūmū rakue. “Je te eteete ma'e 'gā aapyraap”, ere te ra'u ekou nū?— 'jau 'gā 'ga upe. —Ma'jaramū sipo je reko 'jau ene 'ū?— 'jau 'gā 'ga upe.

⁵⁴ Aipo 'eramū Jejuī 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—“Je te 'ā aereteretea”, je 'e re taetu amunipo 'ā aipo pe'je. A'ere 'ā je natejee rūi agawewi je jerowiaraiwi. Jeruwarete 'ga 'ā aipo e'i jee. Pēē 'ā “Janeruwaretea 'ga” pe'je futatee Jeruwarete 'ga upe. ⁵⁵ Nepekwaawi agawewi 'ga 'ā. A'etea 'ā pēē “ore 'ga ra'yra”, pe'je futatee. A'ere je a'jea futat je 'i: “Je akwaap futat 'ga”, 'jau. “Nakwaawi je 'ga” je 'e re amunipo 'ā je nanē je'meramū pēē 'jawe nū. A'ere je 'ga kwaawi. 'Ga je'ega renupa je 'ā tekou. ⁵⁶ Abraão 'ga 'ā oporesagiweramū je rur are rakue. A'eramū 'ga je rura resakawe aku'iramū akou ikue— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵⁷ A'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Neremagwawi we agawewi 'ā sīkwēta kwara. Maran sipo ene a'eramū Abraão 'ga resaka? Ymā te 'ga manūi rakue!— 'jau 'gā 'ga upe.

⁵⁸—A'jea futat je 'i. Abraão 'ga 'are'emaue je rekoi ikue— 'jau Jejuī 'ga 'gā nupe.

⁵⁹ Aipo ojeupe 'eramū 'gā itauu pyyka 'ga ree.

—Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gā ajaupe. —“Jarejuwarete 'ga 'jawe je rekoi”, e'i 'ga janee ra'e— 'jau 'gā ajaupe. —Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gā ajaupe.

A'ere Jejuī 'ga jemimi 'gā nui, awau uēma 'gā nui, Jarejuwarete 'ga mogy-taaw awi.

9

Eae'ema 'ga

¹ Pe rupi aruatau arawau Jejuī 'ga eae'ema 'ga resaka. U'aa ypy we futat aipo 'ga weae'emamū u'aa rakue. Ka'aranūū renūina 'ūina peyse pe 'gā nupe.

² 'Ga resakawe ore 'jau Jejuī 'ga upe:

—Awỹja tywera sipo 'ga namamā'ēukari? 'Ga tywera te 'ga namamā'ēukari? 'Ga jara 'gā tywera te ra'u nū?— 'jau ore 'ga upe.

³—Naani. Na'ga jara 'gā tywera rūi 'ga namamā'ēukari. Na'ga tywera rūi nanē nū. Jarejuwarete 'ga pājē resaukaawamū te 'ga naeai— 'jau 'ga oree. ⁴—Sā'ā jane porowykya 'arimū etee. Ypytunaiwauwe jareporowykyawe'em. Nan tee futat jane porowykyi temuarera 'ga upe jarejemogywe. Jaremanū re jane niporowykyu'jawi 'ga upe— 'jau Jejuī 'ga oree. ⁵—Ywy pe tekou je 'ara 'jawe futat. 'Arimū etee te jane mama'e resagi. A'eramū 'ā jane mama'e kwaapa. Nan tee futat je Tejuwarete 'ga kwaawukari pē nupe— 'jau Jejuī 'ga oree.

⁶ Aipo 'e re 'ga onymuna ywyu imajakuanana 'yi are. Weny are imajakuanan ire 'ga imonou 'ga ropepir are. ⁷ 'Ga ropepir are imono re 'ga 'ga monoukaa 'ga mojawaejukaa 'ymua'wi pe, *Siloe* 'jaw ipe. (Oje'eg imū 'gā 'i *Siloe*. *Siloe* 'ea imuripyrrera 'ea futat poromū.)

A'eramū eae'ema 'ga awau peu ojowaeita jui. Ojowaeita ypy we 'ga mama'e resaka katu katu. Ojekatu'okawe 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nū. ⁸ 'Ga resakawe 'ga pyriwara 'gā 'jau ajaupe:

—Kuu. Najane upe ka'aranūū renūinarera 'ga rūi nipo kweramū ra'e ki sa?— 'jau 'gā ajaupe.

⁹ 'Gā amū 'jau ajaupe:

—'Ga futat kūi— 'jau 'gā ajaupe.

A'ere amumera 'gā 'i ajaupe:

—Tee nū'ū. Naani nū'ū. 'Ga 'jawewara 'ga te nū'ū— 'jau etee 'gā 'ga upe.

A'eramū eae'emera 'ga 'jau:

—Je futat. Ka'aranūū renūinareramū futat je rekoi— 'jau 'ga 'gā nupe.

¹⁰—A'eramū ene maran mama'e resaka 'awamū ki 'ei?— 'jau 'gā 'ga upe.

11 —Tee. Kūima'e 'ga amū te 'ut je resaka ko nū'ū, Jejui 'jawa 'ga ko nū'ū. Onymuna ywyu ko. A'ere 'ga imajakuanana 'yi are ko. A'ere 'ga imonoi jeropepir are ko. A'ere 'ga 'jau jee ko: “Ekwap ejowaeita Siloe 'jaw ipe”, 'jau 'ga jee ko. A'eramū je tewau peu tejowaeita ko. A'eramū je 'agamū mama'e resaka katu katu tekou— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

12 Aipo 'ga 'eramū 'gā 'jau 'ga upe:

—Ma'ape ajee 'ga ki 'ei?

—Tee. Ma'ape katu nipo 'ga rekoi? Nakwaawi je 'ga rekoa nū'ū— 'jau 'ga 'gā nupe.

13 A'eramū 'gā eae'emera 'ga rerawau fariseu 'gā nupe. 14 Morowykye'ema rupi Jejui 'ga 'yja mo'omi weny pyu imonou 'ga ropepir are ra'e. A'eramū 'ga 'agamū amā'jāu ra'e. A'eramū 'gā 'ga rerawau 'gā nupe.

15 A'eramū fariseu 'gā 'jau 'ga upe:

—Maran te eremā'ē ra'e?

—Tee. Kūima'e 'ga amū tujururua omono jeropepir are ko nū'ū. A'ere je tewau tejowaeita jui 'y pyu ko. A'eramū je 'agamū mama'e resaka tekou nū— 'jau 'ga 'gā nupe.

16 A'eramū fariseu 'gā amū 'jau 'ga upe:

—NaJarejuwarete 'ga rerowiaara 'ga rūi te aje ra'e. Nuenuwi futari 'ga Moisesi 'ga remikwasiarera ra'e. Sā'ā 'ga morowykye'ema rupi 'ga mamā'ēukara ra'e. Enuw ire amunipo 'ā 'ga namamā'ēukari 'ga morowykye'ema rupi— 'jau 'gā ajaupe 'upa.

A'ere amumera 'gā fariseu 'gā 'i:

—Tee. Namama'e tywera apoara rūi 'ga. Itywet ma'eramū ae nuapoi futari nanuara— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā aipo 'eramū ajamueu 'ga ree.

17 A'eramū 'gā 'jau imamā'ēpyrera 'ga upe nū:

—“Je katu'ok 'ga”, ere 'ā oree. Maran te eremome'u 'ga 'awamū oree nū?— 'jau 'gā 'ga upe.

—Tee. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amū futat nipo nū'ū— 'jau etee 'ga 'gā nupe.

18 A'ere judeu 'gā 'wyria'ri 'gā nuerowiari 'ga.

—A'jea futat sipo 'ga 'ari weae'emamū rakue?— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū 'gā eae'emera 'ga jara 'gā nerurukaa, 'gā moporogytaukaa ojeupe.

19 'Ga jara 'gā nurauwe 'gā 'jau 'gā nupe:

—Pēna'yra te 'ga? A'jea te 'ga naeai u'aa iypy we futat rakue?— 'jau 'gā oporonupa 'ga ree. —Maran ajee 'awamū 'ga mā'ēi akou?— 'jau 'gā 'ga jara 'gā nupe.

20 —A'jea futat 'ga orera'yra. A'jea futat 'ga 'ari weae'emamū ikue. 21 A'ere ore norokwaawi 'ga mā'ēawera. 'Ga mamā'ēara 'ga nanē ore ikwaape'ema nū— 'jau 'ga jara 'gā 'gā nupe. —Pe'je pēē futat pejeporonupa ee 'ga upe. Nakunumīa rūi te 'ga 'ā. A'eramū 'ga futat imome'wau pē nupe— 'jau 'ga jara 'gā 'gā nupe.

22 'Ga jara 'gā kyjea 'gā nerekou, aipo 'gā mu'eukaa 'gā nupe. 'Wyria'ri 'gā nui 'gā okyjau akou. “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimurera futat 'jara 'gā simū'ē jarejatykaaw awi 'jau”, 'jau 'wyria'ri 'gā ajaupe 'upa rai'i. “Pejoru'jap futat kasi pejesou ne, 'jau jane 'gā nupe”, 'jau 'gā ajaupe 'upa rai'i. 23 A'eramū 'gā okyjau 'gā nui. A'eramū 'ga jara 'gā 'jau 'gā nupe: “Nakunumīa rūi futat 'ga 'awamū. A'eramū 'ga futat imome'wau pē nupe”, 'jau 'ga jara 'gā.

24 A'eramū fariseu 'gā eae'emera 'ga renūina nū:

—“Janeruwarete 'ga rowase je 'ami. A'eramū je mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe”, ere ki oree— 'jau 'gā 'ga upe. —Ene mamā'ēara 'ga itywet ma'ea ra'e. Aipoa ore orokwaap— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁵—Tee. Nakwaawi je. Itywet ma'ea futat nipo 'ga ra'e? Nakwaawi je. A'jea futat ako je najereai ikue. A'ere je 'ā 'awamū mama'ea resagi tekou— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁶ A'eramū 'gā 'jau nū:

—Maran 'ga ene rerekou ra'e ki 'ei? Maran te 'ga ene mamā'ēi ra'e?— 'jau 'gā 'ga upe.

²⁷—Amome'u futat te ako je pē nupe ko. A'ere ako nepēparuerowiariveri etee jeje'eg are ko. Ma'eramū sipo je imome'wau'japa pē nupe nū? Pēfuewet te ra'u pēē nanē pejemogyau 'ga remiayuwamū nū?— 'jau 'ga 'gā nupe.

²⁸—Kuu. Ene'me awi kūi. Ene tee futat 'ga remiayuwamū eko. Ore 'ā Moisesi 'ga je'egera renupararetea te— 'jau 'gā amara'neramū 'ga ree. ²⁹—Janeruwarete 'ga oje'ega Moisesi 'ga upe rakue. A'ea ore orokwaap. A'ere ore aipo 'ga norokwaawi. 'Ga muarera nanē ore ikwaape'ema nū— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁰—Kuu. Nepekwaawi nipo ajee 'ga. 'Ga muarera nanē nepekwaawi ra'e nū. A'ere 'ga je mamā'ēi ko nū'ū— 'jau 'ga 'gā nupe. ³¹—Ojeupe itywet ma'e'gā porogytaramū Janeruwarete 'ga nuenuwi. Aipoa 'ā jane sikwaap. A'ere 'ga werowiaara 'gā je'ega renuwi. Afutaara 'gā je'ega nanē 'ga enupa nū. ³² Ywy apo ypy we “'ga amū u'ar ypy we eae'ema 'ga mamā'ēi” 'ea jane nienuwi jepi. ³³ Jarejuwarete 'ga je'eg imū iapoe'em ire nuapoarūi ae remiapoe'ema— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁴—U'aa ypy we itywet ma'eramū nipo aea jamu'ei mama'e are ki sa?— 'jau 'gā 'ga upe, amara'neramū 'ga ree.

A'eramū 'gā 'ga muēma ajatykaaw awi.

—Ere eēma 'aw awi. Erejoru'jap kasi esou 'au ne— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁵ A'ere Jejui 'ga 'ga rera renuwi. “Eneremimamā'ēfera 'ga 'gā amuēm ajatykaaw awi” 'e renupa. A'eramū Jejui 'ga 'ga rekaa. 'Ga resakawe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga te ererowiat ekou?— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

³⁶—Awŷja te 'ga? 'Ga ree jeparuerowiariveramū tekou— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

³⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—'Awamū futat te 'ā ereesak 'ga 'ama. 'Ga je'ega nanē 'ā ene enupa nū. Je futat 'awamū oje'eg te'ama enee. Je te 'ā 'ga remimurera— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸—Arowiat je ene, ki Ku'jyp. Ene 'ā jejararetea— 'jau 'ga wapyka 'ūina wenupy'āu 'ga rowase.

³⁹ A'eramū Jejui 'ga oje'ega 'gā nupe nū:

—Ywy pe je ruri Jarejuwarete 'ga kwaapara 'gā mojo'oka 'ga ree iporokwaawiwere'ema 'gā nui. Pēē 'ā pekwaaw'wi 'ga. A'eramū je 'ga kwaawukaa pē nupe tejua. A'ere amumera 'gā o'meramū te 'ga 'i. “Akwaap futat je Jarejuwarete 'ga”, 'jau futatee 'gā 'ā. A'ere 'gā niporokwaawiweri 'ga ree. A'eramū je 'gā mogyau eae'ema 'jawe futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁴⁰ Aipo renupa fariseu 'gā amū 'jau 'ga upe:

—Ore upe te poromū ere? Norereai nipo ore arajemogyau enee?— 'jau 'gā 'ga upe.

⁴¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau nū:

—Pejejeae'em ire amunipo 'ā nepejekwai te pejemogyau. A'ere 'ā “Oreea futat ore”, pe'je. “Jarejuwarete 'ga ore orokwaap futat”, pe'je 'ā. A'ere

aipo pe'je ekoete te. Nepekwaawi Jarejuwarete 'ga. A'eramū pēē aipo pyu pejejeupi te futat pejejekwau pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

10

Weymaw are omaenun ma'e 'ga 'jawewat

¹⁻² A'eramū Jejui 'ga mama'e mū mome'wau 'gā nupe 'gā mu'jau ojee:

—Sā'ā karupa'mī a'gwara 'gā kaaruwamū erura ijaga ukaja pype. A'eramū 'ga amū akou peu ypytunimū iarūmū 'miara mara'ne awi. Muna'yw awi 'jau 'ga akou omaenuna ee. Ia'gwara 'gā osou iosoma kwara rupi etee futat. Okwara rupi ise'ema 'gā ose ekoete futat. Iosoma 'arimū awau osou amunarūmū karupa'mī are— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau. ³—Ai'iwetete we karupa'mī jara 'gā 'ua ojewya ukai pe nū. A'eramū karupa'mī raarana 'ga 'ua okwara rawopytymo'woka jupe. Ose re ijara 'gā weymawa renūina. 'Ga reymawa 'ga je'ega kwaapa. A'eramū futat 'ga je'ega kwaapara etee futat 'ua 'ga repejāna. ⁴ Weymawa renū'ē re 'ga awau enune. A'eramū 'ga reymawa awau 'ga rewiri. Awau 'ga oporogytau weymawa upe. A'eramū 'ga je'ega kwaapara etee awau 'ga rewiri. ⁵ 'Ga rewiri etee futat ajemogyau. Tekotee 'ga amū wenūjamū 'ure'ema 'ga repejāna. 'Ga je'ega kwaape'ema. A'eramū awau okwasi'wasi'wau 'ga wi— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe imome'wau.

⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramū 'gā weapyoe'emamū 'ga je'eg are.

⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—A'jea futat je'ea. Wosoma kwara rupi etee te karupa'mīa oi osou wosoma pype. A'eramū je karupa'mī osoma kwara 'jawewara futat. Je rupi etee te ywy pewara 'gā oi osou Jarejuwarete 'ga rupaw ipe. Je rerowiaara 'gā etee te ajemogy Jarejuwarete 'ga remiayuwamū— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ⁸—Je renunewe 'ut ma'efera 'gā 'ā e'i pē nupe rakue: “Ore Jarejuwarete 'ga remimurera”, 'jau futatee 'gā pē nupe rakue. O'meramū te 'gā 'i rakue. Muna'ywa 'jawewara 'gā futat poromū. A'ere Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gā nuenuwi 'gā je'ega rakue— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

⁹—Iosoma kwara 'jawe je rekoi. A'eramū pēē pejejorarūmū 'jau jee: “Too ene rupi Jarejuwarete 'ga rupaw ipe 'jau”, 'jau'ū jee— 'jau 'ga 'gā nupe. —Tejeupe aipo 'eramū je 'gā mogyi Jarejuwarete 'ga remiayuwamū. A'eramū je 'gā mopy'ata'wau, 'gā a'gwau 'jau. A'eramū 'gā opy'a'wre'emamū ajemogyau. ¹⁰ Muna'ywa 'jawewara Janeruwarete 'ga remiayuwa opyyk, imomapa. A'ere je nanarūi. Jarejuwarete 'ga kwaawukaa te je ruri pē nupe. Pē mogyau nakwaparimū rūi je ruri, pē mopy'ata'wau pē mogyau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

¹¹—Wyra jara 'ga ojejukau esage weymaw are. 'Miara mara'ne ruramū 'ga weymawa a'gwau jui. A'eramū je weymaw are ipojejuka esage ma'e 'gā 'jawe. Tejemiayuwa 'gā je ia'gwau mama'e tywer awi. Temanūmū 'gā nekwawer ipe. A'eramū 'gā amanūarūme'em ojeupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹²⁻¹³—Tekotee 'gā omepyramū etee omaenuna ajueymaw are. A'ere na'gā neymawa rūi karupa'mīa. A'eramū 'gā 'miara mara'nea jupe turamū ujāna etee awau jui, karupa'mī rejaa jupe. Najemuaēmi 'gā ee. Na'gā ma'e arūi. A'eramū 'gā ia'gwawe'em. A'eramū 'miara 'ua karupa'mīa mū pyyka, ipytuna mokwasi'wasi'wau ajai— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ¹⁴⁻¹⁵—A'ere je naaipo 'jawe rūi. Je 'ā karupa'mī are ipojejuka esage ma'e 'jawewara te. Sā'ā Jeruwarete 'ga je kwaawa. Je nanē 'ā 'ga kwaapa nū. Nan tee futat je tejemiayuwa 'gā kwaawi. 'Gā nanē 'ā je kwaapa nū. Anure nipo je manūi 'gā nupe. ¹⁶ A'eramū nipo tekotee 'gā nanē jeremiayuwamū ajemogyau nū. Najudeu arūi 'gā. A'ere je te je jerowiarukari 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā ajemogyau

jeremiayuwamũ. Teje'ega 'gã enuw ire nipo je 'gã nerua 'gã mojoyypeukaa ajuee. A'eramũ nipo majepeí tee 'ga jara 'gã nee ojejuka ma'ea— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe, 'gã mu'jau ojee.

¹⁷ —Je te nipo 'ã ajejukaukat 'gã nupe. A'ere je temanũ re je ferawi etee nũ. A'eramũ nipo Jeruwarete 'ga oporomutaramũ nanimenime je ree. ¹⁸ 'Gã nupe tejejukaukare'em ire amunipo 'ã nitywi futari je jukaara 'ga amũ. A'ere je 'gã tejukaa futari. Tejejukaukaa nipo je 'gã nupe Tejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat. Teferawa nanẽ je afutat nũ. Ymã te Jeruwarete 'ga 'i jee ikue: “Ere ewau ejejukaukaa 'gã nupe. Ene manũ re je ene moferawi etee nũ”, 'jau Jeruwarete 'ga jee ikue. A'eramũ je tejuua tejejukaukaa 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ojee.

¹⁹ Aipo renuw ire peuwara 'gã ajamueu 'ga je'eg are. ²⁰ —Mama'eukwaawa nipo 'ga 'ã wereko — 'jau 'gã ajaupe. —Mama'eukwaawa nipo 'ã 'ga amoje'egukat ite'at ma'e 'jawe janee kũi. Ma'eramũ sipo ajee pẽporenuwiwet 'ga je'eg are pejejupa?— 'jau 'gã ajaupe.

²¹ A'ere amumera 'gã 'i:

—Nanarũi mama'eukwaawa rerekwara 'gã je'egi. Ae mamã'ẽ sipo mama'eukwaawa? Nana'uweri— 'jau 'gã ajaupe, ajamueu 'ga ree.

Judeu 'gã nuerowiari futari 'ga

²²⁻²³ Anure Jejui 'ga awau Jerusareg ipe nũ. Janeruwarete 'ga mogytaawa 'ogeikwara pakuja 'wyr ipe 'ga akou, Sarumãu 'ga ma'ea 'jawa 'wyr ipe 'ga akou. Judeu 'gã maraka wapo Jerusareg ipe rakue. Ymã te 'gã ypy 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa apoi rakue. Iapopaw ire 'gã 'jau “Agamũ ene mogytaawa, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'gã maraka apou aipo are wea'awamũ. 'Ara ro'ysagũũ rupi 'gã aipoa maraka apou wea'awamũ. ²⁴ Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga rekoramũ, kwaiwete 'gã ajatykau 'ga ree. A'eramũ 'gã 'jau Jejui 'ga upe:

—Maranime te erejemome'u oree? Ene futat te Jarejuwarete 'ga remimur-eramũ ereko?— 'jau 'gã 'ga upe.

²⁵ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ajemome'u futat ako je pẽ nupe ko. A'ere ako naje rerowiari etee pejepe ko— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tejuwarete 'ga je'eg imũ 'ã je mama'e apou tekou. Kwaiwete je 'ã 'gã katu'ogi tekou. Aipoa amunipo 'ã je kwaawukat pẽ nupe. ²⁶ A'ere 'ã naje rerowiari etee pejepe. Najeremiayuwa rũi tãmẽjẽ 'ã pẽẽ. A'eramũ pẽẽ je rerowiare'ema futat pejemogyau. ²⁷ Jeremiayuwa 'gã wenup jeje'ega. Okwaap je tejemiayuwa 'gã. A'eramũ 'gã je rerowiaa. ²⁸ 'Gã te je amogy namutat. A'eramũ nipo je anure 'gã nerawau Tejuwarete 'ga pyri. Nitywi futari 'ga amũ je wi 'gã pojekaara 'gã— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ²⁹ —Jeruwarete 'ga 'ã pãjẽeteetea. 'Ga te 'ã opãjẽa amut jee. A'eramũ 'gã amũ je wi jeremiayuwa 'gã pojekawe'em futat. ³⁰ Je te 'ã Tejuwarete 'ga 'jawewara. Majepeí tee ako ma'e 'jawe ore rekoi— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³¹ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ, 'gã ita ppyka 'ga ree.

—Simono imomoa 'ga ree 'jau— 'jau numiamũ.

³² A'ere Jejui 'ga 'i 'gã nupe:

—Mama'e esagea etee te je 'ã aapo tekou kwaiwete. Tejuwarete 'ga je'eg imũ je iapoi. Maranuara jeporowyky are te je juka are pẽfuewet?— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³³ —Naani. Naeneremiapofer are rũi ofueweramũ ene ree. Janeruwarete 'ga te 'ã erekurap ekou. A'eramũ ore oroporojukaweramũ ene ree— 'jau 'gã 'ga upe. —Kũima'e tea te ene. A'ere 'ã ene “Je Jarejuwarete

'ga 'jawewara”, ere oree. Aipo ene'ea 'ga kurapara te ereko— 'jau 'gã Jejui 'ga upe amara'neramũ 'ga ree.

³⁴ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã pēypy 'gã ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. “Pēē 'ã Ku'jywa 'ga 'jawewara”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rakue. Aipo ojeupe 'ga 'e are 'gã ka'arana kwasiaa inuga rakue. ³⁵ Ni'mei futari Janeruwarete 'ga. A'eramũ 'ga je'ega rerekwara ka'arana nanē o'me'emamũ nũ. Aipoa 'ã jane sikwaap. A'eramũ 'ga a'jea futat aipo 'jau 'gã nupe rakue. ³⁶ Ma'eramũ sipo ajee je aipo 'jauwarũ'em pē nupe, “Je 'ã Ku'jywa 'ga ra'yra”, 'jauwarũ'em pē nupe? Maran sipo je a'eramũ aipo 'eramũ 'ga ago'wau tekou? 'Ga te 'ã je mut ywy pe ikue— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ³⁷ —Tejuwa 'ga porowykya je iapoe'emamũ kasi je rerowiat pejepe ne. ³⁸ A'ere ki 'ga remiapo je iapo re je rerowiat pejepe. Je rerowiare'emamũ miamũ ki jeremiapo perowiat. A'eramũ nipo pēē ore kwaapa. Tejuwarete 'ga rewiri etee futat je rekoi. 'Ga nanē akou je rewiri etee futat nũ. Norojepe'ai futari ore arajau— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

³⁹ Aipo 'e are 'gã 'ga pyyg are afuweramũ nũ. A'ere 'ga jepe'ai 'gã nui.

⁴⁰ A'eramũ ore arawau oroyaapa Jejui 'ga reewe, Jotãu ry owajara katy. Juã 'ga ae pymãawer ipe ore arawau oropytau. ⁴¹ A'e pe kwaiwete 'gã awau Jejui 'ga rekaa.

—Juã 'ga nuapoi futari aeremiapoe'ema ako ikue. A'ere a'jea futat 'ga 'eawer imũ etee futat Jejui 'ga iapoi 'awamũ— 'jau 'gã ajaupe.

⁴² A'eramũ peu oo ma'e 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa nũ.

11

Lasaru 'ga moferapawet

¹ Lasaru 'ga ojero'wau wenyra 'gã nupe rakue. 'Ga renyra ēē rera Maria. Ajepeja ēē rera Marta. Petani pe 'gã 'wya. ² Aipo Mari ēē futat jany kasiga reko'woka Jejui 'ga py are, 'ga py pireita ipyu. A'ere ēē 'ga py pirei re u'awa pyu etee futat 'ga py mukaga 'ga wi. A'e ēē kywya 'ga poromũ ojero'wu.

³ A'eramũ 'ga renyra 'gã 'ga amũ monou Jejui 'ga renũina:

—“Enejekoty'aawa 'ga ojero'wu 'upa, ki Ku'jyp, ere ki kã upe”, e'i 'ga renyra 'gã jee ai'i— 'jau 'ga Jejui 'ga upe awau.

⁴ A'eramũ aipo ojeupe oporeawuara 'ga 'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—A'jea futat 'ga jero'wui 'upa. A'ere 'ga namanũ futari ojero'wu upe. 'Ga jero'wu are nipo pēē 'awamũ Jarejuwarete 'ga pãjēa peesak. “A'jea futat Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga pãjērete ra'e”, 'jau nipo pēē jee— 'jau Jejui 'ga oree.

⁵ Jejui 'ga jekoty'aawa Marta ēē, ēē kypy'yra ēē, 'gã kywya 'ga, Lasaru 'ga. Mĩmera 'gã Jejui 'ga jekoty'aawa. ⁶ A'etea 'ga 'ga rera renuw ire miamũ opytau etee 'upa peu, mukũ 'ga osea peu. ⁷ Mukũ oser ire Jejui 'ga oje'ega wemimu'eramũ oree:

—Pe'je iruukwe. Soo Judeja ywy pe 'jau nũ— 'jau Jejui 'ga oree.

⁸ A'eramũ ore 'jau 'ga upe:

—Tee nũ'ũ. 'Awamueuu ako peuwara 'gã fuweramũ ita pyu ene juka are ai'i nũ'ũ. Te maran a'e pe jane oi etee jarejewya peu nũ?— 'jau ore 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau oree:

—'Arimũ wata ma'eramũ ae nitesirũgatui. Nu'ara'uweri ae 'arimũ wata ma'eramũ ywy kwara pype. 'Arimũ wata ma'eramũ ae nokyjei watau akou. Nan tee futat je rekoi tekyjawe'em. Je manũawa upe iwaēme'emamũ 'gã naje pyyga'uweri. A'eramũ je tekyjawe'em. ¹⁰ Ypytunimũ wata ma'eramũ te ae 'ari ywy kwara pype otesirũgaturamũ— 'jau 'ga oree.

¹¹ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau ore nū:

—Janejekoty'aawa 'ga, Lasaru 'ga oset 'upa. A'eramū je tewau 'ga momaka 'ga ser awi— 'jau 'ga ore.

¹² A'eramū ore 'jau 'ga upe:

—Oser ire sipo ajee 'ga pagi, ojekatu'oka nū— 'jau ore 'ga upe.

¹³ “Lasaru 'ga amanū 'upa” 'ea futat 'ga poromū imome'wau ore numi-amū. A'ere ore norereapyoi te ee aipo 'ga 'eramū. “Ga set tee upe sipo 'ga 'i pa”, 'jau etee ore. ¹⁴ A'eramū 'ga imome'wau katu ore:

—Amanū Lasaru 'ga 'upa, a'e je pē nupe kūi. ¹⁵ A'ere aipoa je upe esageramū 'ga pyri jane rekoe'ema. Jeroryp je 'awamū tepājēa pē nupe esaukar are. Taje rerowiar ete ete pejepe 'awamū taetu 'jau. A'eramū jane jarewau 'ga resaka— 'jau 'ga ore.

¹⁶ Aipo 'erauwe kunumī jopewa 'jau, Tome 'ga 'jau:

—Pe'je jane nanē. Soo jaremanūmū 'ga rupi— 'jau 'ga ore. —Peu 'ga oramū nipo 'gā 'awamū 'ga jukai. A'eramū jane nanē jarewau jaremanūmū 'ga rupi— 'jau 'ga ore. A'eramū ore arawau Petani pe Jejui 'ga rupi.

¹⁷ Petani pe ore waēm ire peuwara 'gā 'jau Jejui 'ga upe:

—Amanū enejekoty'aawa ai'i. A'eramū ore erawau inuga ita kwara pype ai'i. Irūpāwē iseri 'awamū— 'jau 'gā Jejui 'ga upe.

¹⁸ Aipoa amunawa Petani 'jawa 'upa Jerusarega pyriuu. Tres kilometro etee mukua jui. ¹⁹ A'eramū Jerusareg ipewara 'gā 'ua 'ga renyrera 'gā pyri. Mari ēē, Marta ēē. Mīmera 'gā nesaka 'gā 'ua 'gā mojemogypyka'i 'gā kokare'em awi. ²⁰ A'eramū 'gā amū awau Jejui 'ga mome'wau Marta ēē upe:

—Jejui 'ga 'ut owaēma ra'e— 'jau 'gā amū awau ēē upe.

A'erauwe Marta ēē awau ore rowosōu. A'ere Mari ēē reni oje'wyr ipe futat.

²¹ A'eramū Marta ēē etee awau, u'arasiga ēē erawau Jejui 'ga rowosōu.

A'eramū ēē 'jau 'ga upe:

—'Au ene reko re amunipo 'ā jekywyra kīā namanūi rai'i— 'jau ēē 'ga upe. ²² —A'ere 'awamū ojeupe ene porogytaramū miamū Janeruwarete kīā mama'e apoi enee. Akwaap je aipoa— 'jau Marta ēē Jejui 'ga upe.

²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau Marta ēē upe:

—Oferap futat enekywyra 'ga enee nū ī— 'jau 'ga Marta ēē upe.

²⁴ A'eramū Marta ēē 'jau 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. “Janeruwarete kīā 'awa ywy mateepaawa 'ara rupi ae mū'ēi tywy awi nū” 'ea a'jea futat— 'jau ēē 'ga upe. —A'ea 'ara rupi tāmējē te nipo jekywyra kīā ferawī nū— 'jau Marta ēē 'ga upe.

²⁵ A'eramū Jejui 'ga 'jau Marta ēē upe nū:

—Je 'ā a'jea futat ae moferapara. Je futat 'ā ae mogyara. Je rerowiaaramū pemanū agawewi. A'ere peferaw etee nū. ²⁶ Je rerowiaara 'gā, jeje'eg imū etee mama'e apoara 'gā nooi futari mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jarejuwarete 'ga pyri te je rerowiaara 'gā oi oferapa amanūu'jape'ema. E'ererowiat ajee aipoa ī?— 'jau Jejui 'ga Marta ēē upe.

²⁷ A'eramū ēē aipo 'ga 'e re 'jau 'ga upe:

—Ma'eramū rā. Arowiat futat je ene kī'ī. A'jea futat ene Jarejuwarete kīā remimureramū ereko. A'jea futat ene kīā ra'yrareteramū ereko. Ymā te 'ā kīā “ywy pewara 'gā nupe ekwap”, kīā 'i enee rakue— 'jau ēē Jejui 'ga upe.

²⁸ Aipo 'e re Marta ēē awau ojewya oje'wyr ipe nū. Okypy'yra ēē renūina ēē awau. Owaēmawe ēē 'jau okypy'yra ēē upe, Mari ēē upe:

—Moromu'jara kīā, Jejui kīā, 'ut owaēma kyn. “Tene ēē ruri oje'ega jee”, e'i kīā enee ko kyn— 'jau ēē meewere'i weweworamū okypy'yra ēē upe.

²⁹ Aipo ojeupe ēē 'erauwe Mari ēē weaiteramū awau Jejui 'ga repejāna.
³⁰ Norojori we ore orowaēma katu amunawa upe. Marta ēē ore rowosīawer
 ipe etee arajupa oropytu'wau. ³¹ Mari ēē orauwe ēē pyri ajatyka ma'efera 'gā
 awau ēē rupi.

—Tywy pe nipo kwe ēē oi ajaa'wau. Pe'je soo ēē rewiri— 'jau 'gā ajaupe
 awau ēē rewiri.

³² Ore upe owaēmawe Mari ēē awau wapyka wenupy'āu Jejui 'ga rowase.

—Ku'jyp. 'Au ene reko re amunipo 'ā jekywyra kīā namanūi rai'i— 'jau
 Mari ēē Jejui 'ga upe.

³³ A'eramū Jejui 'ga Mari ēē joo'o resaka. Ēē rewiri oo ma'e 'gā joo'o resaka
 nanē nū. A'eramū 'ga u'arasigamū ajemuaēma 'gā nee. ³⁴ A'eramū 'ga 'jau 'gā
 nupe:

—Ma'ape ajee pemono rai'i?— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe oje'ega.

—Ere ejua esaka— 'jau 'gā 'ga upe.

³⁵ A'eramū Jejui 'ga ajaa'wau u'ama.

³⁶ 'Ga joo'o resakawe 'gā 'jau ajaupe:

—Kuu. Noko 'ja. Noko Lasaru 'ga 'ga jekoty'aawaretea futat rai'i 'ja. Esak
 'ga joo'oa 'ga ree kūi— 'jau 'gā ajaupe.

³⁷ A'eramū amumera 'gā 'jau:

—Maran ajee 'ga a'etea eae'ema 'ga amū mamā'ēi rai'i, a'e te je a'i kūi.
 Maran ajee 'ga Lasaru 'ga nuesagi 'ga jero'wu awi rai'i 'ū. 'Ga jukaukare'ema
 amunipo 'ā 'ga 'ga jero'wu upe rai'i— 'jau 'gā ajaupe.

³⁸ A'eramū ore arawau 'gā nupi. Jejui 'ga u'arasiga rerawau erowaēma ita
 kwara upe. Ita kwara rawopytymawamū 'gā itauu monou imyina iawopy-
 tyma. ³⁹ A'eramū Jejui 'ga 'jau:

—Pe'je itauu pe'au jui— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū Marta ēē 'jau:

—Koo. Naani nūrā. Ipysoyay nipo nūrā. Irūpāwē 'awamū iseri nūrā— 'jau
 etee ēē 'ga upe.

⁴⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau ēē upe nū:

—Maran ajee je 'i enee ra'e a'i ī. “Je rerowiar ire nipo ereesak Jarejuwarete
 'ga pājēa”, je 'i enee ra'e a'i ī— 'jau 'ga Marta ēē upe.

⁴¹ A'eramū 'gā ita kwara rawopytymawa pe'au jui 'ga upe. A'erauwe Jejui
 'ga amā'jāu ywau:

—Kiapi'ni. Aje'eg je enee. ⁴² Ene 'ā jeje'ega ereenup e'yina— 'jau Jejui 'ga
 oje'ega 'Uwarete 'ga upe. —Jeje'eg are ako eneporenuwiwet jepi. A'eramū je
 aipo 'jau enee 'auwara 'gā nemianuwamū. Kasi a'e pe 'gā naje rerowiari ne.
 “A'jea futat Janeruwarete 'ga 'ga muri janee rai'i”, te'i 'gā jee 'jau. 'Awa 'ara
 rupi 'gā enepājē resagi— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwa 'ga upe.

⁴³ 'Uwarete 'ga upe oje'ēmaw ire Jejui 'ga wafukaita Lasaru 'ga upe:

—Ere ejua eēma, ki Lasaru— 'jau Jejui 'ga oje'ega Lasaru 'ga upe.

⁴⁴ A'erauwe Lasaru 'ga ferawi 'ua uēma ita kwar awi. Wauwanawa taity
 rerua enafu'ama enuēma ita kwar awi wakaga auwanawa reewe. 'Ga ēmauwe
 Jejui 'ga oje'ega 'ga resakara 'gā nupe:

—Pe'je 'ga piara rapa 'ga wi. Tuata 'ga 'jau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

Jejui 'ga ree ifuwet ma'e

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Luka 22.1-2)

⁴⁵ A'eramū 'ga moferawa resakara 'gā Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete. Mari
 ēē rupi oo ma'efera 'gā 'ga rerowiaa kwaiwete. ⁴⁶ A'eramū 'gā amū awau
 imome'wau fariseu 'gā nupe:

—Jejui 'ga Lasaru 'ga omoferap ko, irūpāwē 'ga ser ire ko— 'jau 'gā awau Jejui 'ga mome'wau fariseu 'gā nupe.

⁴⁷ A'eramū fariseu 'gā ajatykau mainana 'wyriara 'gā netee. Opytuna 'gā nupe oje'ēma'e 'gā nanē ajatykau 'gā nee nū. Ajatykau oporogytau Jejui 'ga ree:

—Maran te jane Jejui 'ga rerekoi? 'Awamū 'ga tee te 'ā mama'ea janeremi-apoe'ema wapo akou kwaiwete a'i kūi— 'jau 'gā oporogytau Jejui 'ga ree.

⁴⁸ —Nanuar awi 'ga momige'emamū nipo 'gā najuejue etee 'ga rerowiari. A'eramū futat nipo 'gā 'ga mogou 'wyriaramū ojeupe. A'eramū futat nipo jane'wyriararete 'ga Roma pewara 'gā 'wyriara 'ga wemiayuwa 'gā mua jane apisau, Janeruwarete 'ga mogytaawa retygukaa 'jau nipo 'ga 'gā murukaa— 'jau 'gā ajaupe.

⁴⁹ A'eramū mainana 'wyriararete 'ga, Kaifasi 'ga oje'ega 'gā nupe. Kaifasi 'ga 'wyriaramū 'ūina 'gā nupe aipoa kwara rupi rakue. A'eramū 'ga a'eramū oje'ega 'gā nupe:

—Nepēneapyoi we futat 'ga ree? ⁵⁰ 'Ga futat ijukapyramū. A'eramū 'ga etee futat amanūmarūmū najuejue etee jane apisiukare'ema— 'jau Kaifasi 'ga oje'ega wemiayuwa 'gā nupe.

⁵¹ A'ere Kaifasi 'ga naoje'eg imū etee rūi aipo 'ga 'i. Janeruwarete 'ga te aipo amu'eukat 'ga. Ojetee oje'ēma'e 'jawe 'ga poromū oje'ega ajaupe. “Jejui 'ga etee futat amanūarū jane apisiukare'ema”, 'ga mu'eukaa ajaupe. ⁵² Judeu 'gā tywera upe futat 'ga manūi. A'ere na'gā tywera upe etee rūi Janeruwarete 'ga 'ga jukaukari. Judeue'ema 'gā nupe nanē 'ga manūi nū, majepe 'ywetee jane mogyau.

⁵³ Aipoa ojeupe Kaifasi 'ga 'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—Maran te jane Jejui 'ga pyygi 'ga jukau?— 'jau 'gā ajaupe oporogytau.

⁵⁴ A'eramū Jejui 'ga awawe'em Judeja ywy pe. Arawau Efraī 'jaw ipe etee. Aipoa 'upa jūmire'ema pyri. Aipo pe ore oropytau.

⁵⁵ Oreyppy 'gā Egitu ywy awi enū'ēawer awi wea'awa maraka upe iwaēm ja'wyja'wyrauwe judeu 'gā awau ajatykau peu Jerusareg ipe kwaiwete. Oje'wyr awi 'gā awau ajatykau Jerusareg ipe. Maraka apoawa upe iwaēme'emauwe 'gā mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee ojekatu'okawamū Jarejuwarete 'ga upe. ⁵⁶ A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe awau Jejui 'ga rekaa numiamū. A'ere 'gā nuekoari 'ga. A'eramū 'gā 'jau ajaupe:

—'Ut sipo 'ga 'au maraka are jane pyri?— 'jau 'gā ajaupe.

—Too. Maran gatu nipo 'ga 'ure'ema— 'jau 'gā ajaupe.

⁵⁷ A'eramū mainana 'wyriara 'gā 'jau fariseu 'gā netee:

—Jejui 'ga resakaramū ki pejot 'ga mome'wau oree— 'jau 'gā maraka are 'ut ma'e 'gā nupe.

Jejui 'ga pyyg are 'gā afuweramū. A'eramū 'gā poromū 'jau, “pemome'u ki 'ga oree”, 'jau 'ga 'gā nupe.

12

Jejui 'ga ree jany kasiga reko'wokawet (Mateu 26.6-13; Maku 14.3-9)

¹ Egitu ywy awi oropyyfera 'gā nenū'ēawer are wea'awa maraka apoawa upe iwaēm ja'wyja'wyrauwe ore arawau Petani pe.

A'eramū Jejui 'ga ore rerawau wemimoferawera 'ga 'wyr ipe, Lasaru 'ga 'wyr ipe. ² A'eramū peu ore waēm ire, peuwara 'gā mama'e apou oree, ore mojemi'waawamū. Marta ēē mama'e rerua mama'e 'wawa 'arimū oree. A'eramū Lasaru 'ga nanē 'ua wapyka ojemi'waa Jejui 'ga pyri. ³ A'eramū Mari

ẽẽ jany kasiga ryrũ pyyka erua. Aipoa jany kasiga wepyeteramũ agawewi. A'etea Mari ẽẽ aipoa jany kasiga werut eko'woka Jejui 'ga py are. Naritu 'jau 'gã aipo jany kasiga upe. 'Ga py pireita ipyu. 'Ga py pirei re ẽẽ u'awa pyu etee futat 'ga py mukaga. Jany kasiga okwasi'wau 'gã noga raipy pype. ⁴ A'ere Jejui 'ga remimu'eramũ ore mũ narafutari. Judas Iskariote 'ga nafutari aipoa. Judas 'ga futat ia'wyre'ema 'gã nupe Jejui 'ga monoara. 'Ga futat poromũ nafutari jany kasiga pyu Jejui 'ga py pireja.

⁵ —Kuu. Ma'eramũ sipo ẽẽ ime'ege'ema ka'aranũ are 'wei. Epy te 'ã 'aga jany kasiga. Tresẽtu ka'aranũ 'ua ee. A'eramũ amunipo 'ã ẽẽ ime'ega ka'aranũ are ojeupe. A'eramũ amunipo 'ã ẽẽ epyfera mua janee. A'eramũ amunipo 'ã jane imojo'oka ikaraemãe'ema 'gã nupe— 'jau 'ga 'ũina.

⁶ Judas 'ga najemuaẽmi agawewi ikaraemãe'ema 'gã nee. O'meramũ te 'ga 'i. Jejui 'ga remimu'ea futat 'ga numiamũ. 'Ga futat ka'aranũ yrũ rerekwara. A'eramũ 'ga amunarũmũ ka'aranũ are ojeupe jepi. Muna'ywa futat 'ga. A'eramũ 'ga poromũ jany kasiga me'eg are afuweramũ. “Amojo'ok amunipo 'ã je epyfera tejeupe”, 'jau 'ga ojeupe numiamũ.

⁷ Aipo 'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Tene ẽẽ iapoi. 'Aga jany kasiga ẽẽ omỹigatu je manũnamũ je ree eko'wogipyramũ te rai'i numiamũ. A'ere ẽẽ 'awauwe eko'wogi je ree. Tene ẽẽ iapoi jee— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ⁸ —Ikaraemãe'ema 'gã nooa'uweri futari pẽ nui. A'eramũ ene anure mama'e monou 'gã nupe ejemifutar imũ 'jau. Je te nako fukui futari pẽ pype— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe.

⁹ A'eramũ judeu 'gã Jejui 'ga rekwawa kwaapa.

—Petani pe 'ga oi akou ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã kwaiwete awau Jejui 'ga rewiri. Lasaru 'ga resaka nanẽ 'gã awau nũ. Jejui 'ga remimofera'era 'ga futat poromũ Lasaruramũ. ¹⁰⁻¹¹ Lasaru 'ga mofera'wamũ 'gã kwaiwetewete Jejui 'ga rerowiaa. Mainana 'wyriara 'gã nerowiar awi 'gã opoia. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerowiaararetea futat ajemogyau. A'eramũ mainana 'wyriara 'gã amara'neramũ 'gã nee. Lasaru 'ga resaka 'gã oramũ mainana 'gã Lasaru 'ga juka are afuweramũ.

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga ataawet

(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹²⁻¹⁸ Ai'iwe ore arawau Jerusareg ipe Jejui 'ga rupi. Kawaru'i aranuwa-mueuu 'arimũ Jejui 'ga 'ua akou. A'eramũ muku awi maraka are 'ut ma'e 'gã 'ga rera renupa.

—Aipo Jejui 'ga ruri akou— 'jau peuwara 'gã Jerusareg ipe 'ut ma'efera 'gã nupe. —'Ga futat 'awamue Lasaru 'ga omoferap ai'i. Ita kwara pype 'ga ruwamũ 'ga wafukaita 'ga reumera upe ai'i. A'erauwe futat Lasaru 'ga ferawi 'ua uẽma ita kwar awi ai'i— 'jau Lasaru 'ga ferawa resakarera 'gã imome'wau kwe awi 'ut ma'efera 'gã nupe. —Pe'je ajee soo Jejui 'ga resaka 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã kwaiwete awau 'ga rowosõu. 'Gã ku'ia 'gã nerekou. A'eramũ 'gã a'eramũ pinowa rerawau imowawaka 'ga repejãna. 'Ga resakawe 'gã wafukaita 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga 'ã esageay. Ene 'ã 'ga remimurera futat. Ene futat 'ã Israeu juapyreramũ ore upe 'wyriarareteramũ. A'eramũ ki Janeruwarete 'ga ojejukau esage ene ree— 'jau 'gã wafukaita Jejui 'ga upe.

Kawaru'i 'arimũ Jejui 'ga 'ua owaẽma Jerusareg ipe. Ymã Sakari 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue. “Pekyje kasi Jerusareg ipewaramũ ne. Kwe pẽ'wyriararete ruri kawaru'i 'arimũ”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue.

A'ere aipo are ore norereapyoi, aipoa 'ga waēmaw ipe iaporamū. A'ere anure ywag ipe Jejui 'ga o re tāmējē te orereapyoramue 'ga remikwasiarera ka'aran are ikue. “A'jea futat. 'Ga remikwasiarer imū etee futat 'gā iapoi rai'i”, 'jau ore arajaupe, ywag ipe 'ga o re.

¹⁹ Jejui 'ga repejāna 'gā oo resakawe, fariseu 'gā 'jau:

—Kuu. 'Gā juejue nipo oo Jejui 'ga repejāna ki sa, “perowiar awi 'ga” 'eramū etee pa 'gā 'ā nū— 'jau 'gā ajaupe.

Amanūawama Jejui 'ga imome'uawet

²⁰ Grego 'gā amū awau judeu 'gā nupi Jerusareg ipe. Janeruwarete 'ga muorypa 'gā awau 'gā nupi maraka pe. ²¹ A'eramū 'gā awau oje'ega Filipe 'ga upe. Pesaita pewara Filipe 'ga. Garireja ywy pe aipoa amunawa Pesaita 'upa. A'eramū grego 'gā 'jau Filipe 'ga upe:

—Oreporosagiwer ore Jejui 'ga ree, ki Filipe— 'jau 'gā 'ga upe.

²² A'eramū Filipe 'ga Andre 'ga upe ra'ne awau imome'wau. A'eramū Andre 'ga Filipe 'ga rerawau Jejui 'ga upe.

—Grego 'gā 'ut amū ene resaka, ki Jejui— 'jau 'gā 'ga upe.

²³ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Je 'ā Jarejuwarete 'ga remimurera. A'eramū nipo anurenure'i je manū re 'gā 'jau kwaiwete jee: “Eteete ma'e 'gā apyraapara 'ga ra'e”, 'jau nipo 'gā jee, je manū resaka— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁴ —Sā'ā juowuu a'ŷja otyme'emamū ipytune'ema. Majepei tee futat a'ŷja. A'eramū futat ojemoteu otyim ire te ipori. A'eramū futat waramū ojeme'yita wa'ŷja pyu. A'eramū te nojemoteei a'ŷja. Nan tee futat je manū re jeremiayuwa 'gā jeme'yi. Je manū re kwaiwetewete ajemogyau namutamutat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ²⁵ —Janeruwarete 'ga remifutara apoare'ema 'gā a'ŷi tyme'ema 'jawe. 'Gā nekoi ekoetei tee. Amanū re awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri. A'ere Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'e apoara 'gā itymipyrera 'jawe. Nokyjei 'gā amanū awi. A'eramū nipo anure 'gā ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū ete rūi futat— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe oporogytau 'ūina.

²⁶ —Jeremiayuwamū pejekoweramū ki jeje'ega peenup, jeremifutar imū etee futat mama'e apou. Nan pejemogy je pyri namutat a'jea futat. A'eramū nipo jeremiayuwa 'gā nupe Jeruwarete 'ga 'jau: “'Gā esageay jee”, 'jau nipo 'ga 'gā nupe jee— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁷ —Jepy'a'wyt je tekou. Maran te je rekoi, na'ea'uweri je Jarejuwarete 'ga upe. “Je rereko tywerukar awi ape 'gā nupe”, na'ei futari je 'ga upe nū. Nanuaramū futat je ruri ikue. Ijukapyramū futat 'ga je muri ikue. A'eramū nipo 'gā je rerekou tyweaete futat je jukau— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe.

²⁸ Aipo 'e re Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Mama'ea eapo ejemuorywukaa 'gā nupe, Kiapi'ni— 'jau 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

Aipo ojeupe 'ga 'eramū 'ga oje'ega mua 'ga upe ywag awi:

—Mama'e mū futat ako je aapo tejemuorywukaa 'gā nupe ko. Anure tāmējē te nipo je iapou'jawi nū— 'jau Ku'jywa 'ga oje'ega mua wa'yra 'ga upe.

²⁹ Aipo renupawe peuwara 'gā amū 'jau ajaupe:

—Kuu. Ma'ja te poromū?

—Aman aunuga nipo aipo kūi— 'jau 'gā ajaupe.

—Naani nū'ū. Ywagipewara 'ga amū te nipo aipo oje'ega amut 'ga upe nū'ū— 'jau amumera 'gā ajaupe.

³⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau ore upe juejue:

—Naje ree rūi 'ga je'egi jee. Pē nee te 'ga je'egetei— 'jau 'ga ore upe imome'wau. ³¹ —'Awamū nipo Jeruwarete 'ga 'i: “Neperowiari jera'yra

'ga. A'eramū pēē pejejekwau jee”, 'jau nipo 'ga 'gā nupe. A'eramū 'ga 'awamū futat je rerowiare'ema 'gā 'wyriara pājē mateepapa jui— 'jau Jejui 'ga oree. ³²—'Ypeywar are temono temu'am ire te nipo je tejerowiaarama 'gā murukari tejepyri— 'jau Jejui 'ga oree.

³³ Aiporamū futat 'ga amanūawama mome'ui oree.

³⁴ A'eramū 'ga je'ega renupara 'gā 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'eramū ene poromū 'jau ki 'ei. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa wemimurama 'ga ree rakue: “Namanūi futari Janeruwarete 'ga remimurera 'ga. Namutat 'ga rekoī amanūme'em”, 'jau 'ga 'ā inuga ikwasiaa ka'aran are rakue: Ma'eramū ajee poromū ere oree, aru'e etee ore enee. 'Ypeywar are nipo 'gā je mu'ama, ere poromū nū, aru'e te ore enee a'i kūi. NaJarejuwarete 'ga remimurera rūi tāmējē futat nipo 'ā ene nū'ū?— 'jau 'gā Jejui 'ga upe aipo 'ga 'eramū.

³⁵ A'eramū aipo 'gā 'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe:

—Jarejuwarete 'ga je'eg are pē mu'jawamū nanē je ruri ikue. A'eramū ki pēē jeje'ega rerowiaa pejejepype je rekoramū. Jeje'ega renuparamū pēē pejejemogyau 'arimū wata ma'e 'jawe. Sā'ā ae 'arimū mama'e resaga katu katu. Nan tee futat je Tejuwarete 'ga resaukaa pē nupe. A'ere je anurenure'i je oi pē nui nū. Je o re taetu nipo nepēneapyoa'uweri ee. Ee pejejeapyoe'em ire nipo pēē iseraip ma'e 'jawe pejejemogyau. Iseraip ma'e 'jawe etee nipo pēē pejejemogyau peje'akwaawe'emamū. Ypytunimū iseraip ma'e 'gā mama'e nuesagi. 'Gā seraiwa mama'ea nuesaukari 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'gā nupe. ³⁶—A'eramū ki pēē je rerowiamū pejejepype je rekorauwe pejejeapyoramū jeje'eg are. A'eramū je tejerowiamū pē monou tejemiayuwamū. Aiporamū pēē iserauwe'ema 'gā 'jawe. Mama'ea peesak katu katu pejejemogyau. A'eramū 'arimū wata ma'e 'jawe futat pēē— 'jau Jejui 'ga 'ūina 'gā nupe.

Nuerowiari futari 'gā 'ga

Aipo 'gā nupe 'e re Jejui 'ga awau ojepe'au ajemima 'gā nui. ³⁷ Opājē mū Jejui 'ga 'gā nemiapoe'ema apou'jau'japa agawewi 'gā neape. A'etea 'gā nuerowiari 'ga ajemogyau. ³⁸ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga Isai 'ga ka'arana kwasiari inuga jee rakue. “Ene 'ā Orejararetea. A'ere 'gā nitywi oreje'ega rerowiaara. Ene 'ā pājērete agawewi. A'etea 'gā enepājēa nuerowiari futari”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. Aipoa a'jea futat Isai 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue. A'eramū a'jea futat Isai 'ga 'eawer imū etee futat poa.

³⁹ Isai 'ga ka'arana kwasiaru'japa 'gā nee wējēmī rakue nū:

⁴⁰ “Janeruwarete 'ga 'gā namueapyoukari ee.

A'eramū 'gā wapyakwafuge'emamū weapyoe'emamū ee.

A'eramū 'gā a'eramū opoiriwere'emamū otywer awi. Jekatu'og ape, 'jawe'em 'gā 'ga upe.

A'eramū 'ga a'eramū 'gā katu'oke'ema futat”,

'jau Isai 'ga inuga ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁴¹ Jejui 'ga rurawam are Isai 'ga ka'arana kwasiaa inuga rakue. Isai 'ga weapyoramū Jejui 'ga rurawam are. Esageay ma'e 'ga. Kūima'eeteete 'ga 'ea 'ga ikwaapa. A'eramū 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'ga rurawam are rakue.

⁴² A'etea 'gā kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa. 'Wyria'ri 'gā amū miamū futat 'ga rerowiaa. A'ere 'gā aipo 'eramū eewi nojemome'ui ajaupe. Fariseu 'gā wejue “Jejui 'ga rerowiaara 'gā simū'ē jarejatykaaw awi 'jau. A'eramū futat imū'ēmyrera 'gā osou'jape'ema jarejatykaawa pype 'jau”, e'i fariseu 'gā ajaupe rakue. A'eramū 'gā a'eramū wejue ojemome'wawe'em 'gā nemianuwamū.

⁴³ Ajuowase ako esage are etee 'gā wea'aramū. Janeruwarete 'ga rowase ako esage are jēmī 'gā wea'are'emamū.

⁴⁴ A'eramū Jejui 'ga oje'ega momorayau ojee ajatyka ma'eramū juejue oree:

—Je rerowiaara 'gā je muarera 'ga nanē futat werowiat— 'jau Jejui 'ga oree. ⁴⁵ —Araju'jawe etee futat ore. A'eramū je resakara 'gā nanē je muarera 'ga resaka futat— 'jau Jejui 'ga oree. ⁴⁶ —'Awa ywy pe ako je ruri pē mueapyoawamū ai'i. A'eramū je rerowiaara 'gā weapyoramū je ree ajemogyau. Naypytunimū wata ma'e 'jawe rūi 'gā. Ypytunimū wata ma'e 'gā mama'e tywera nuesagi wape awi. A'ere je rerowiaara 'gā nanarūi. 'Arimū wata ma'e 'jawe te 'gā. Je 'ā mama'ea aesaukat 'gā nupe. Mama'e are 'gā mueapyou— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁷ —'Gā amū nipo jeje'ega renupa ekoete akou. A'ere nipo 'gā nuerowiari jeje'ega. A'etea nipo je “nepēa'wyrī pēē Jarejuwarete 'ga upe”, na'ea'uweri 'gā nupe. Naaipo 'gā nupe 'jaramū rūi je ruri. Pētywer awi pē katu'okawamū te je ruri 'awa ywy pe ikue— 'jau Jejui 'ga oree. ⁴⁸ —Pēē mū nipo jeje'ega rerowiare'ema 'eramū naje rūi areko tywet pēē. Janeruwarete 'ga te nipo wowase pē majatykaawa 'ara upe iwaēmamū e'i pē nupe: “Neperowiari Jera'yrarete 'ga je'ega rakue. A'eramū je pē nerekou tyweaete”, e'i nipo 'ga pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

⁴⁹ —Najetee rūi te 'ā ojot ikue. Jeruwarete 'ga te je mut pē mu'jaukaa jee ikue. 'Ga 'eawer imū etee futat je tekou teje'ega pē nupe, 'ga je'ega mome'wau. ⁵⁰ 'Ga je'ega renuparamū 'gā jemogyi namutat. 'Au amanū re 'gā awau oferapa ywag ipe Ku'jywa 'ga pyri amanū'jape'ema. A'eramū futat 'gā awau ajemogyau peu. A'ea te je 'ā akwaap. A'eramū je a'eu etee futat imome'wau pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

13

Wemimu'e 'gā py pireitawet

¹ Maraka apoawa upe iwaēm ja'wyja'wyrāuwe Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Awamū iwaēmi 'gā maraka apoawa upe, Egitu ywy awi oypyfera 'gā nenū'ēawer are wea'awa maraka upe. A'eramū 'awamū futat owaēma ja'wyja'wy je manūawa upe. Temanū re nipo je oi tejewya ywag ipe Tejuwa 'ga pyri nū”, 'jau Jejui 'ga akou ojeupe etee futat.

Wemiayuwamū 'ga oporomutaramū ore ree ikue. Amanū enunewe 'ga mama'e apou oree, ore ree oporomutaawa resaukaawamū ikue.

² Jejui 'ga 'ūina ojemi'waa ore pyri, wemimu'eramū. A'eramū mama'eukwaawa 'wyrīara Judas 'ga mu'akwaawukare'ema 'ga mogou. A'eramū 'ga 'jau ojeupe: “Oo pa je Jejui 'ga monou mainana 'gā po pe kwy”, 'jau 'ga ojeupe.

³ Ojemi'waaw ipe Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Ku'jywa 'ga opājēa amut jee. A'eramū je pājēreteramū tekou”, 'jau 'ga ojeupe 'ūina. “Ku'jywa 'ga wi futat te ako je ruri ikue. A'eramū je 'awamū tewau tejewya 'ga pyri nū”, 'jau 'ga 'ūina ojeupe. “A'ere je teo enune 'gā mu'ei mama'e mū ree”, 'jau 'ga ojeupe 'ūina.

⁴ A'ere Jejui 'ga afu'ama weteyrū mosoka ojewi. A'ere 'ga ae piryypawa pyyka ojeku'afaa ipyu. ⁵ A'ere 'ga 'y reko'woka y'asiga pype. A'ere 'ga orepy pireita. Orepy pirei re 'ga imukaga ae piryypawa pyu, aku'au imamanipyr-era pyu. ⁶ Ore mū py pirei re 'ga ajepeja 'ga py pireita nū. A'ere ajepeja mū nū. A'ere ajepeja mū nū. Awau owaēma Simāo Pedro 'ga upe:

—Ere epy mua. Sipirei enepya 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'ere Pedro 'ga 'i etee 'ga upe:

—Kuu. Naani nū'ū. Najeremiayuwa rūi te 'ā ene. A'eramū ene jepy pireitarūe'em— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe.

⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau Pedro 'ga upe:

—'Awamū nenereapyoi futari jeremiapo are. Anure te nipo enereapyo ee — 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

⁸ —Naani futari. Nerepirei futari jepya— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe.

—Naani. Je enepy pireite'emamū ene najeremiayuwa rūi ereko— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

⁹ A'eramū aipo ojeupe 'ga 'erauwe Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jepya etee kasi ajee erepirei ne nū. Jepoa we futar iki ajee epirei 'ū, jeakaga 'jau a'i kūi— 'jau Pedro 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁰ —Naani. Sā'ā ojauk ma'e 'gā piky'ae'ema. 'Gā pya etee 'ā oky'aramū. A'eramū 'ā 'gā opya etee ipireita. Nan tee futat pētywera Janeruwarete 'ga imoiri pē nūi. A'eramū pēē ipiky'ae'ema 'jawewaramū 'ga upe. Pēē mū te ajee 'ā nepēpouriweri pejetywer awi rai'i. A'eramū Janeruwarete 'ga nanē imoire'ema 'ga wi. Aipo 'ga ipiky'a ma'e 'jawe ako ojekatu'oge'ema futat— 'jau Jejui 'ga oree.

¹¹ Jejui 'ga Judas 'ga kwaapa ojee. “Ga futat nipo je mono kūima'e tywera 'gā po pe” 'ea 'ga ikwaapa. A'eramū 'ga poromū 'jau oree: “Pēē mū nipo ipiky'a ma'e 'jawe futat”, 'jau 'ga oree.

¹² Orepypireipaw ire 'ga afu'ama waity munepa nū. A'ere 'ga wapyka. Wapypg ire 'ga oje'ega oree:

—Nepēneapyoi futari jeremiapofer are. ¹³ A'eramū je pē mueapyou ee. “Ga jane mu'jara”, pe'je 'ā jee jepi. “Ga Janejararetea”, 'jau 'ā pēē. A'jea futat pe'je. Namutat je rekoi pē nupe. ¹⁴ Je te 'ā pē mu'jara. Je futat pējararetea. A'etea ako je pēpy pireita ko, pēnemiayuwa 'jawe ko. Mama'ea je 'ā aapo pē nupe. A'eramū ki pēē nan tee futat mama'e apou pejejaupe je 'jawe— 'jau Jejui 'ga oree. ¹⁵ —Pēpy ako je apirei pē mu'jawamū pejejaupe mama'e apo are ko. “Je 'ā kūima'eeteetea. A'eramū je mama'e apowarūe'em pē nupe”, pe'je kasi pejejaupe ne. Je 'jawe futar iki mama'ea peapo pejejaupe pejejopoa— 'jau 'ga oree, orepypirei re.

¹⁶ —A'jea futat je 'i. 'Wyriara 'gā kūima'eeteetea. 'Ga remiayuwa 'gā o'wyriara nuapyaawi. Moranuwa reroora 'ga nanē nuapyaawi omonoara 'ga. A'eramū je 'wyriara 'jawe futat pē nupe. Jeremiayuwa futat pēē. A'eramū pēē je 'jawe futat mama'e apou 'awamū. ¹⁷ 'Awamū pekwaap. A'eramū pēē je'eawer imū etee futat mama'e apou. “Pejopoar iki mama'e apo are”, je'eawer imū mama'e aporamū nipo pēē pejeku'iramū pejemogyau— 'jau 'ga oree ore mu'jau.

¹⁸ —A'ere je napē nupe juejue rūi je 'i. Akwaap je pēē. Tejemimu'eramū je pē mū'ēi. Pēē mū futat nipo kūima'e tywera 'gā po pe je monou. Ymā we te 'ā 'ga amū ka'arana kwasiari inuga je ree rakue. “Je pyri ojemi'wat ma'e 'ga amū nipo je juka are ifuwet”, 'jau 'ga 'ā ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. A'eferupi tee nipo pēē mū je monou 'gā po pe. ¹⁹ A'eramū je tejukae'emauwe aipo mome'wau pē nupe. A'eramū pēē je'eawer imū etee ijeapo re je'eawera rerowiaa. A'eramū nipo pēē 'jau jee: “A'jea futat. Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga ra'e”, 'jau nipo pēē jee— 'jau 'ga oree. ²⁰ —A'jea futat je 'i jeremimokwasi'o 'gā nereko esageramū 'gā je nanē je rereko esage ajemogyau nū. Je rereko esageara 'gā je muarera 'ga nanē erekou esage ajemogyau nū— 'jau 'ga oree.

*Ae a'wyre'ema upe 'ga monoara 'ga
(Mateu 26.20-25; Maku 14.17-21; Luka 22.21-23)*

- ²¹ Aipo 'e re Jejui 'ga u'arasigeteteramū. A'eramū 'ga 'jau oree:
—A'jea futat je 'i. A'jea futat nipo pēē mū je mono pejepe je ree iporomutare'ema 'gā nupe je jukaukaa— 'jau 'ga oree.
- ²² A'eramū ore arajemogymogyau etee aramā'jāu arajuee.
—Awỹja upe sipo 'ga 'i poromū?— 'jau ore arajemogyau.
- ²³ A'eramū je te'ỹina 'ga pyri katu katu teapyka, 'ga jekoty'aawaretea je.
- ²⁴ A'eramū Simāo Pedro 'ga ojepoetyka jee.
—“Awỹja upe te ere poromū?” ere 'ga upe— 'jau 'ga jee ojepoetyka.
- ²⁵ A'eramū je tejeupe Pedro 'ga 'eramū tejua 'ga rerowyka katu katu.
—Awỹja upe te ere poromū, ki Ku'jyp?— 'jau je 'ga upe.
- ²⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau:
—Peesag iki je mani'oko'o'i akỹma monoa 'ga po pe— 'jau 'ga jee aipo ojeupe je 'eramū.
'Ga mani'oko'o'i pyyka imuakỹma tyfera pype. A'ere 'ga imonou Judas 'ga po pe. Simāo Iskariote 'ga ra'yra 'ga poromū. ²⁷ Mani'oko'o'ia 'ga po pe imono ypyrauwe mama'eukwaawa 'wyrriara 'ua osou 'ga pype. A'erauwe Jejui 'ga 'jau 'ga upe:
—Ere ewau ejemiaporama apou tāmējē kamēsīete— 'jau 'ga 'ga upe.
- ²⁸ A'ere ore 'ga pyri ojemi'wat ma'eferamū norereapyoi 'ga je'eg are.
—Ma'eramū sipo 'ga aipo 'jau 'ga upe 'wei?— 'jau ore arajaupe.
- ²⁹ —Mama'e mū mua nipo kwe 'ga 'ga monoi kūi. Ikaraemāe'ema 'gā nupe ka'aranūū monou nipo kwe 'ga 'ga monoi kūi— 'jau etee ore arajaupe. “Ga futat nā'ā ka'aranūū yrū rerekwara re'ā”, 'jau ore. A'eramū ore poromū 'jau “mama'e mū nipo 'ga oo imua”, 'jau ore ee orojeapyoe'ema rerekou.
- ³⁰ Jejui 'ga wi mani'oko'o'i pyyka ypy we Judas 'ga afu'ama awau uēma ore wi. Awau 'ga oporogytau mainana 'wyrriara upe, 'gā nupe Jejui 'ga mono are. Ypytunimū futat 'ga awau ore wi.

Pedro 'ga momoranupawet

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Luka 22.31-34)

- ³¹⁻³² Judas 'ga ēm ire Jejui 'ga 'jau oree:
—Je pēneki'yraretea. 'Awamū futat nipo je manūi. Anurenure'i nipo pēē je manū re Jeruwarete 'ga pājē resaka. Jepājēa nanē nipo pēē esaka nū. A'eramū nipo pēē aipo resag ire 'jau oree: “Pēē te 'ā pājērete. Pēnesage 'ā oree”, 'jau nipo pēē oree orepājē resag ire, ore muorypa— 'jau Jejui 'ga oree.
- ³³ —Kunumīmet. Nakoa'uweri je namutat pē pype. Ko'iko'i ete je oi pē nui. Je o re nipo pēē pejewau je rekaa numiamū. A'ere nipo “nepeoa'uweri je waw ipe”, 'jau ako je judeu 'gā 'wyrriari 'gā nupe ikue. A'ere je 'awamū pē nupe nanē je 'i aipo 'jau nū— 'jau Jejui 'ga oree. ³⁴ —A'eramū je mama'e yau mū mome'wau pē nupe. Jeporomutat te je 'ā pē nee kwaiwete. A'eramū ki pēē nanē pejeporomutaramū pejejee. Pejejuerekou esage ki je 'jawe.
- ³⁵ A'eramū pejejuereko esage resakara 'gā 'jau pē nupe: “Jejui 'ga remiayuwa 'gā futat. A'eramū 'gā oporomutaramū ajuee 'ga 'jawe. A'jea futat 'gā 'ga remiayuwa ra'e”, 'jau nipo 'gā pē nesaka— 'jau Jejui 'ga oree.
- ³⁶ Aipo 'ga 'eramū Pedro 'ga 'jau 'ga upe nū:
—Ma'ape ene ewau poromū, ki Ku'jyp?— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.
A'eramū 'ga 'jau 'ga upe:
—Nereoa'uweri je rupi 'awamū. Anure te nipo ereo je rewiri— 'jau etee 'ga 'ga upe.
- ³⁷ —Ma'eramū je tewawe'em ene rupi ki 'ei? Ene reewe futat je manūi tewau kūi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.
- ³⁸ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe nū:

—“Ene reewe futat je oi temanũmũ”, 'jau ene kũi. A'ere je te a'jea futat je 'i enee kũi. 'Awa ypytuna rupi futat nipo ene'me 'gã nupe muapyt, je kwakupa nipo 'gã nupe wyrasokwẽ je'eg enunewe kũi— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe.

14

Janeruwarete 'ga rupap

¹ Jejui 'ga 'jau wemimu'eramũ oree ikue:

—Pẽ'arasig kasi ne. Pejepy'a'wyre'emamũ nanẽ pejejemogyau nũ. Jarejuwarete 'ga ree etee pejejemogypyka pejejemogyau. Je ree nanẽ pejejemogypyka pejejemogyau nũ. ² Jeruwarete 'ga rupaw ipe kwaiwete 'oga. A'eramũ je pẽnupawa mogatyrũmũ tewau. Aipo tywe'em ire amunipo 'ã je aipo na'ea'uweri pẽ nupe. ³ Pẽnupawa mogatyrũmaw ire nipo je tejua pẽ nupe, pẽ nerawau peu tejepyri pẽ mogyau. ⁴ Pekwaap futat 'ã je wawa piara— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁵ A'eramũ Tome 'ga 'jau 'ga upe:

—Norokwaawi ore ene wawa, ki Ku'jyp. Maran sipo ore ene wawa piara kwaawi?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je futat 'ã pe 'jawewara. Je rupi etee te peo Jeruwarete 'ga pyri. Je 'ã mama'e a'jea etee omome'u. Je futat ae mogyara. Je futat omonoukat pẽẽ imogyau Jarejuwarete 'ga pyri, a'e je 'ã pẽ nupe jepi. ⁷ Je kwaaw ire Jeruwarete 'ga nanẽ pekwaap nũ. 'Awamũ 'ã pekwaap 'ga futat. A'eramũ nipo pẽẽ 'ga resaka futat— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

⁸ A'eramũ Filipe 'ga 'jau 'ga upe:

—Eesaukat Jarejuwarete 'ga oree, ki Ku'jyp. 'Ga resag ire torerekõẽãi arajemogyau 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

⁹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Naje kwaawi we nipo ape ki sa? Ymã agawewi te 'ã je rekoi pẽ pype a'i kũi? Je resakara 'gã Jeruwarete 'ga nanẽ wesak futat nũ kũi. Ma'eramũ ene poromũ “Jarejuwarete 'ga eesaukat oree”, 'jau jee 'ũ? ¹⁰ Jeruwarete 'ga je 'jawe futat kũi. Je nanẽ 'ga 'jawe futat kũi. Majepei teewara 'jawe futat ore rekoi kũi. Nererowiari nipo aipoa ki sa?— 'jau Jejui 'ga Filipe 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau oree:

—Nateje'ega etee rũi je amome'u pẽ nupe 'agamũ. Tejuwarete 'ga je'ega te je amome'u pẽ nupe kũi. Opãjẽ mũ futat 'ga mama'e apoukari jee. ¹¹ Je rerowiat pejepe. Je futat ako Tejuwarete 'ga pir are. 'Ga nanẽ akou jepir are nũ. Aipoa ki perowiat. Jeje'ega rerowiare'ema ki jeremiapofer are je rerowiat pejepe. ¹² A'jea futat je 'i. Je rerowiaara 'gã nipo mama'e apou je 'jawe etee futat. Tejuwarete 'ga pyri je oi 'awamũ. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã mama'e apou je apyraapa— 'jau Jejui 'ga oree. ¹³ — A'eramũ pẽẽ je rerowiaaramũ je renũina “mama'ea eapo oree”, 'jau ki pẽẽ jee. A'eramũ je pẽ nemienũja apou pẽ nupe tejer imũ pẽẽ enũi re. A'eramũ pẽẽ mama'ea pejejeupe je iapo re Jarejuwarete 'ga muorypa, pejejeupe iapoawer are. ¹⁴ A'jea futat je'ea. “Mama'ea eapo oree”, tejer imũ tejeupe pẽẽ 'eramũ je iapoi futari pẽ nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

Janeruwarete 'ga Agesage

¹⁵ —Je ree pejeporomutar ire nipo pẽẽ jeje'ega renupa. ¹⁶ A'eramũ je teje'ega renuw ire 'jau Tejuwarete 'ga upe: “E'agesagea emono je rerowiaara 'gã nupe 'gã poaawamũ je 'gã poawera 'jawe”, 'jau nipo je 'ga upe. “Namutar iki E'agesagea emogo 'gã pype imoire'ema futat 'gã nui”, 'jau nipo je 'ga upe. ¹⁷ 'Ga 'Agesagea mama'e a'je are etee futat pẽ mueapyo Jarejuwarete

'ga ree. Je rerowiare'ema 'gã 'ga 'Agesage kwaape'ema futat. A'eramũ 'ga 'gã nupe U'agesage monowe'em futat. A'ere 'ã pëë 'ga 'Agesagea pekwaap. Pë pyri futat 'ga 'Agesagea rekoi. A'eramũ anurenure'i futat akou pë pype, pënerewaramũ. Janeruwarete 'ga 'Agesagea akou je rerowiaaramũ pë pype — 'jau 'ga oree.

¹⁸ A'eramũ Jejui 'ga 'jau nũ:

—Anure nipo je ruri tejewya pë nupe nũ. Naetyga'uweri je pëë imogyau— 'jau 'ga oree. ¹⁹ —Anurenure'i nipo je rerowiare'ema 'gã naje resagu'jawi. A'ere pëë je resagu'jap futat pejepe. Temanũ re miamũ je ferawi etee nũ. A'eramũ nipo je pë mogyau teje'jawe etee futat. ²⁰ Pë nupe 'ga 'Agesage rur ire pë mueapyou Jeruwa 'ga ree, je ree 'jau. “Uwarete 'ga pyri 'ga rekoi. Jane pyri nanë 'ga rekoi futari nũ” 'e are pë mueapyoukaa. “Ga pyri nanë ore rekoi nũ” 'e are nanë pë mueapyoukaa nũ— 'jau 'ga oree ikue.

²¹ —A'eramũ ki pëë jeje'ega renupa katu pejejemogyau. Jeje'ega renup kat-uara 'gã iporomutat futat je ree. Aipo 'gã nee Jeruwarete 'ga poromutaramũ futat. Je nanë 'gã nee teporomutaramũ nũ. 'Gã nupe je jekwaawukari futat — 'jau 'ga oree ikue.

²² A'eramũ Judas 'ga oporonupa ee 'ga upe. NaJudas Iskariote 'ga rũi. Ajepeja 'ga Judas 'ga te oporonup ee 'ga upe:

—Ma'eramũ ene ejekwaawukaa ore upe etee 'ũ? Ma'eramũ sipo ene ejekwaawukare'ema ejerowiare'ema 'gã nupe?— 'jau Judas 'ga oporonupa ee 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Je ree iporomutat ma'e 'gã jeje'ega wenup futat. A'eramũ Jeruwarete 'ga oporomutaramũ aipo 'gã nee. Tejuwarete 'ga retee futat je rekoi 'gã nupe. ²⁴ Je ree iporomutare'ema 'gã jeje'ega nuerowiari futari. Nateje'ega rũi te 'ã je amome'u pë nupe. Tejuwarete 'ga je'ega te je 'ã amome'u, temuarera 'ga je'ega etee futat— 'jau 'ga 'ga upe ikue.

²⁵ —Pë pype tekou je 'ã a'e mome'wau pë nupe. ²⁶ Anure nipo 'ga U'agesage muri jerekwawer ipe pë poaawamũ, pë mu'jau mama'e a'je are, pë muea'aa je'eawer are— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁷ —Je 'ã jepy'ata'wa futat. A'eramũ je teje'jawe etee futat pë mogyau pë mopy'ata'wau. Je rerowiare'ema 'gã nojomopy'ata'wai futari. A'ere je nanarũi. Je te a'jea futat pë mopy'ata'wara. A'eramũ ki pëë pejepy'ata'waramũ pejejemogyau je ree. Pekiye kasi mama'e awi ne— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁸ —“Awamũ je oi pë nui. A'ere anure je ruri nũ”, a'e je ako pë nupe ko. A'ea peenup je'eawera. Je ree iporomutat ma'eramũ nipo pëku'i pejejemogyau je o re je ree. Tejuwarete 'ga pyri je oi. 'Ga 'ã je apyraapararete futat. A'eramũ nipo pëë pejeku'iramũ je o are— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁹ —Teoa je amome'u pë nupe 'awamũ. A'eramũ pëë je o re jeje'ega rerowiaa. ³⁰ Amogytaaiw etee je pëë na'ne. Je rerowiare'ema 'gã 'wyriara 'ut ja'wyja'wy jee. A'ere nuapoukara'uweri mama'ea jee. ³¹ Tejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat je mama'e apoi tekou. A'ere je rerowiare'ema 'gã anure 'gã neapyoramũ Jeruwarete 'ga ree jeporomutar are— 'jau 'ga oree.

Aipo 'epaw ire 'ga 'jau oree:

—Pe'je iruukwe 'aw awi. Soo 'jau— 'jau 'ga oree wemimu'eramũ.

A'eramũ futat ore arawau aipo awi.

15

Uwa 'ywarete 'jawewat

¹ A'ere Jejui 'ga mama'e mũ mome'wau oree, ore mu'jawamũ:

—Je 'ā uwa 'ywarete 'jawe. A'eramū pēē je rerowiaaramū akā 'jawe. A'eramū Jeruwarete 'ga uwa 'ywa jara 'jawe. ² Sā'ā uwa 'ywa tymara 'gā. I'aawa rupi 'gā awau esaka. A'ere amumera akā ni'ai. Amume'ria etee u'a'iramū. A'eramū ijara 'ga i'ae'ema akā monoka jui. I'a'i ma'ea etee 'ga imogatyrūmū imogyau. A'ere imogatyrūmyrera akā u'aramū kwaiwete. Nan tee futat nipo je rerowiaara 'gā. Jeje'ega renupare'ema 'gā akā'ae'ema 'jawe. “Je te 'ā Jejui 'ga remiayuwaretea”, 'jau nipo 'gā numiamū. A'ere nipo 'gā nuapoi Jeruwarete 'ga remifutar imū mama'ea. Nuenuwi 'gā 'ga je'ega. A'e 'gā 'ga ope'a je wi imonou muku. Amumera 'gā te nipo ajee akā mogatyrūmyrera 'jawe. A'e 'gā a'jea futat Jeruwarete 'ga amu'akwaap 'gā mama'e tywera apoe'em are 'gā mogyau. Aipo 'gā akā mogatyrūmyrera 'jawe i'a kwaiwete ma'e 'jawe ajemogy jee. 'Gā a'jea futat 'ga remifutar imū etee mama'e wapo ajemogyau. ³ A'ere 'ga ako pē mogatyrūi ko. Jeje'ega a'jea futat peenup katu katu. A'eramū 'ga ako pē katu'oka ko— 'jau 'ga oree. ⁴—Sā'ā akāa o'yw are u'ama etee i'aa. O'yw awi akā open ire ni'au'jawi. Nan tee futat jepir are ajemogy ma'eramū etee Jeruwarete 'ga remifutar imū mama'ea peapo pejemogyau. A'eramū je pē nerekou tejeape futat— 'jau 'ga oree.

⁵—Je uwa 'ywarete 'jawe futat. Pēē akā 'jawe. Jepir are pejemogyau. Je tekou pē nee 'jau. A'eramū je pē poaa mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imū. Pejepoare'emamū nepeapoa'uweri mama'ea— 'jau 'ga oree.

⁶—Sā'ā uwa 'ywa jara 'ga akā ypiwera monoga imonoa iapya jui. Nan tee futat Jeruwarete 'ga jepir areware'ema 'gā monoi muku je wi. ⁷ Je ree ajemogy ma'eramū pēē jeje'ega renuparamū futat. A'eramū Jeruwarete 'ga “mama'e mū eapo jee”, ojeupe 'eramū iapou futat pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ⁸—Jeruwarete 'ga remifutar imū pejemogy re pēē mama'e apou 'ga 'eawer imū etee. A'eramū pē nesakara 'gā 'jau pē nupe: “Janeruwarete 'ga 'ā esageay”, 'jau nipo 'gā pē nupe pē nesag ire. “Gā 'ā a'jea futat Jejui 'ga remiayuwa”, 'jau nipo 'gā pē nesag ire— 'jau 'ga oree ikue.

⁹—Jeruwarete 'ga iporomutat je ree. A'eramū je nan tee futat teporomutaramū pē nee. A'eramū ki pēē jeje'ega renuparamū jeje'ega anupa ywyapi pejemogyau. A'eramū je taetu teporomutaramū pē nee. ¹⁰ Sā'ā je Tejuwarete 'ga je'ega renup katu katua je rekoa. A'eramū 'ga a'eramū oporomutaramū a'jea futat je ree. Nan tee futar iki jeje'ega peenup pejemogyau. A'eramū te jeporomutaramū pē nee pejemogyaramū— 'jau 'ga oree.

¹¹—Aipoa je amome'u pē nupe pē muekōēāinawamū. Je 'ā ekōēāi ma'eramū. A'eramū je teje'jawe pēnekōēāja futaa. ¹² Jeporomutat je pē nee. A'eramū je tejejukau esage pē nee. A'eramū je 'jau pē nupe: Pēporomutar iki pejejee. Pejejuka esage ki pejejee, je 'jawe futat— 'jau 'ga oree ikue. ¹³—Ojekoty'aaw are iporomutat ma'e 'gā amanūmū ojekoty'aawa 'gā nekwawer ipe. Nitywi 'ga amū aipo 'ga apyraapara 'gā, ojekoty'aaw are iporomutara apyraapara 'gā. ¹⁴ Jeje'ega renuw ire pejemogyau jejekoty'aawamū.

¹⁵—Naje upe oporowyky ma'e rūi pēē. Jejekoty'aawa te pēē. I'wyriat ma'e 'gā o'wyriara porowykyrama nokwaawi. Mama'e eapo amū 'eramū etee te 'gā o'wyriara porowyky apoi. A'eramū pēē 'awamū pejemogyau jejekoty'aawamū. A'eramū je tejeupe Tejuwarete 'ga remimome'u mome'waupap pē nupe. ¹⁶ Napēē nūi ako je pyyrū pejepe ikue. Je te apyyrū pēē kwe pē imonopyramū mama'e esage apoukaawamū Jarejuwarete 'ga remifutar imū. Aipoa pēnemiapoa nateepawa'uweri futari. Nanuaramū Jeruwarete 'ga mama'e muri futari pē nupe jeje'eg imū ojeupe mama'e renūi re. ¹⁷ Ma'eramū 'ā je 'i poromū pē nupe. Pēporomutar iki pejejee pejemogyau, je 'i pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

'Ga rerowiaara 'gã nee iporomutare'ema 'gã

¹⁸—Je rerowiare'ema 'gã pejejee iporomutare'emamũ ki p̄nea'at je ree. Je ree ra'ne te 'ã 'gã niporomutari. ¹⁹ Oje'jawe pejejemogy re amunipo 'ã 'gã poromutaramũ p̄ nee. A'ere 'ã na'gã 'jawe r̄i tãm̄j̄e tepejemogy. Je 'ã amũ'ẽ p̄ẽ 'gã nui p̄ẽ mogyau tejemiayuwamũ. A'eramũ 'gã oporomutare'emamũ p̄ẽ nee pejemogyramũ— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁰—Je'eawer are ki p̄nea'at, "I'wyr̄iat ma'e 'gã o'wyr̄iara nuap̄yraawa'uweri" 'e are. A'eramũ 'gã je rereko tywer ire p̄ẽ nan̄ẽ p̄ẽ nerekou tyweaete futat nũ. Jeje'eg are wapyaka re ki 'gã peje'eg are nan̄ẽ tuapyaka nũ. ²¹ P̄ẽ 'ã je rerowiaara. A'eramũ 'gã p̄ẽ nerekou tyweaete. Je muarera 'ga 'gã nokwaawi. A'eramũ 'gã a'eramũ p̄ẽ nerekou tyweaete futat— 'jau Jejui 'ga oree. ²²—'Au ako tejua 'gã mu'jau Tejuwarete 'ga je'eg are ai'i nũ. Je amu'e'em ire taetu amunipo 'ã 'gã 'jau: "Norokwaawi ore Jarejuwarete 'ga porogytaa. A'eramũ ore orotywera kwaape'ema nan̄ẽ nũ", 'jau amunipo 'ã 'gã. A'ere 'gã 'ga porogyta kwaawi futari. A'eramũ 'gã o'mearũe'emamũ 'ga upe. ²³ Je ree iporomutare'ema 'gã Jeruwarete 'ga ree nan̄ẽ niporomutari nũ. ²⁴ 'Gã nemiapoe'ema ako je iapou'jau'japa agawewi 'gã neape ai'i. Nitywi 'ga amũ aipo apou je 'jawe. Aipo resage'em ire amunipo 'ã 'gã 'iarũ "Naruesagi ore Jejui 'ga remiapofera. A'eramũ ore 'ga rerowiare'ema" e'iarũ amunipo 'ã 'gã jee. A'ere ako 'gã esagi agawewi futat ai'i. Je ree 'gã poromutare'em tee ate. Jeruwarete 'ga ree nan̄ẽ nanuara 'gã niporomutari nũ— 'jau Jejui 'ga oree. ²⁵—Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiaa je ree rakue: "Naapoi agawewi je mama'e tywera. A'etea je ree 'gã poromutare'em tee ate", 'jau 'ga amũ inuga ikwasiaa rakue. Aipoa 'gã ikwasiaa inuga je ree rakue— 'jau 'ga oree.

²⁶—Tejuwarete 'ga pyri tewaẽm ire ta'e 'ga upe 'jau: "E'agesagea emono je rerowiaara 'gã nupe", ta'e Tejuwarete 'ga upe 'jau. A'eramũ nipo 'ga imua p̄ẽ nupe je ree p̄ẽ mu'jawamũ. Mama'e a'je are etee te 'ga p̄ẽ mu'ei. ²⁷ A'eramũ p̄ẽ je mome'wau 'gã nupe. Pejejepype je reko p̄yprauwe ako pejeatau pejejemogyau je rewiri jeje'ega renupa ai'i. A'eramũ p̄ẽ 'awamũ p̄ẽ nan̄ẽ 'gã mu'jau je ree nũ— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

16

¹ A'ere Jejui 'ga oporogytau oree nũ:

—Aipoa je amome'u p̄ẽ nupe tejerowiar awi p̄ẽ momigukaawe'emamũ.

² Anure nipo je rerowiare'ema 'gã p̄ẽ mũ'ẽi janejatykaaw awi. "Jejui 'ga rerowiaara p̄ẽ. A'eramũ p̄ẽ pejewau peje'jãu ore wi", 'jau nipo 'gã p̄ẽ nupe. P̄ẽ mũ juka re nipo 'gã 'jau ajaupe: "Jarejuwarete 'ga remifutar imũ jane 'gã apisi", 'jau futatee nipo 'gã ajemogyau. ³ Jeruwarete 'ga nipo 'gã ikwaape'ema agawewi. Je nan̄ẽ nipo 'gã je kwaape'ema nũ. A'eramũ nipo 'gã p̄ẽ nerekou tyweaete. ⁴ A'eramũ je 'awamũ 'gã nemiaporama mome'wau p̄ẽ nupe. A'eramũ p̄ẽ anure 'gã iaporamũ pejejea'aramũ je'eawer are. "Omome'u tãm̄j̄e ako Jejui 'ga janee ikue", 'jau nipo p̄ẽ— 'jau 'ga oree.

Janeruwarete 'ga 'Agesage

—P̄ẽ pype tekou ako je aipo mome'wawa'ne'em p̄ẽ nupe ai'i. ⁵ A'ere je 'awamũ je oi p̄ẽ nui. Temuarera 'ga pyri je oi tejewya nũ. A'e are ako je p̄ẽ mu'ei ko. A'etea 'ã p̄ẽ mũ "Ma'ape te ereo?" 'jawe'em jee. ⁶ Peje'arasigamũ etee 'ã aipo pejejeupe je 'eramũ. ⁷ A'ere a'jea futat aipo je'ea. Je oe'em ire amunipo 'ã p̄ẽ poara 'ga nura'uweri p̄ẽ nupe. Teo re te je 'ga 'Agesage muri p̄ẽ nupe p̄ẽ poaawamũ. A'eramũ p̄ẽ pejeku'iramũ je o are. ⁸ 'Ga 'Agesagea 'ut ywy pewara 'gã mueapyou 'gã tywer are. Mama'e a'je are 'gã mueapyou 'ua. "P̄etywer are Ku'jywa 'ga p̄ẽ nereko tyweri" 'e are 'gã mueapyoawamũ

'ga U'agesage muri pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree. ⁹—Je rerowiare'ema 'gā naeapyoi “Jejui 'ga rerowiare'emamū ae ia'wyre'emamū juejue ae jemogyi Ku'jywa 'ga upe” 'e are weapyoe'emamū. Aipo are te 'ga 'Agesagea 'gā mu'akwaawi. ¹⁰ Mama'e esage are nanē 'ga 'Agesagea 'gā mueapyou nū. Je 'ā mama'e esagea etee iapou. A'eramū je tewau Tejuwarete 'ga pyri. Naje resagu'jawi pejepe. ¹¹ Ku'jywa 'ga ajuereko tywerete are nanē 'gā mueapyou. Mama'eukwaawa 'wyriara upe Ku'jywa 'ga 'i ikue: “Anure nipo ereo tata pe”, 'jau 'ga mama'eukwaawa 'wyriara upe ikue. Je rerowiare'ema 'gā mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa futat. A'eramū nipo 'gā awau tata pe o'wyriara rupiwewe futat— 'jau Jejui 'ga oree.

¹²—A'ere kwaiwete je pē nupe je remimome'urama. A'ere 'awamū nepēneapyoi we ee. A'eramū je imome'wawe'em pē nupe. ¹³ 'Ur ire te nipo Ku'jywa 'ga 'Agesagea pē mu'ei mama'e a'je are etee te. 'Ga je kwaawukari pē nupe. Naoje'eg imū rūi 'ga pē mu'ei. Wemienuwer are te 'ga pē mu'ei. Ijeaporam are nanē 'ga pē mu'ei nū. ¹⁴ Jeruwarete 'ga 'Agesagea jeje'ega renuw ire 'ga pē mu'ei ee. A'eramū te nipo pēneapyo je ree. “Jejui 'ga esage” pē mu'eukaa pejejaupe. ¹⁵ Tejuwarete 'ga 'jawe futat jerea'aramū mama'e are. A'eramū je 'jau pē nupe: Ku'jywa 'ga 'Agesagea nipo pē mu'e je'eawer are, enuw ire, a'e je 'ā pē nupe— 'jau Jejui 'ga oree.

“Tejuwarete 'ga pyri je oi” 'ga 'eawet

¹⁶—Anurenure'i nipo pēē je resake'ema pejejemogyau. Anure tāmējē te nipo je resagu'jap pejepe nū— 'jau 'ga oree.

¹⁷ Aipo orojeupe 'ga 'eramū ore 'jau arajaupe:

—Ma'eramū te 'ga 'i poromū janee? “Anurenure'i nipo naje resagu'jawi pejepe. Anure tāmējē te nipo je resak pejepe nū”, e'i 'ga 'ā janee. “Tejuwarete 'ga pyri je oi, tejewya nū. A'eramū pēē a'eramū je resagu'jape'ema”, e'i 'ga 'ā janee. Ma'eramū 'ga poromū 'jau nū'ū?— 'jau ore arajaupe. ¹⁸—Maranime sipo anurenure'ia? Maranime sipo anurea? Janereapyoi jane 'ga porogyta are nū'ū— 'jau ore arajaupe.

¹⁹ Jejui 'ga aipo arajaupe 'e kwaapa 'ūina. “Iporonuwiwet 'gā je'e are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga 'jau oree:

—“Anurenure'i nipo pēē je resake'ema. Anure tāmējē te nipo je resagu'jap pejepe”, a'e ako je pē nupe ko kūi. A'e are nipo nepēneapyoi?— 'jau 'ga oree. ²⁰—A'jea futat je 'i. Anure nipo pēē je rapirūmū je manū re. Je manū re nipo pē'arasig je ree. Je rerowiare'ema 'gā te nipo ajee iku'i etee ajemogyau je manūnamū. Pēē te nipo ajee pē'arasigaip je ree. A'ere nipo anure pejeku'iramū nū. ²¹ Sā'ā kūjāa wa'yray reru'arasiga ojewi wa'yra rayramū. A'ere 'ā ojewi wa'yra 'ar ire aku'iramū nū. Wea'aru'jawe'emamū 'ā wa'yra rayfer are. Aku'iramū etee 'ā wa'yr are nū. ²² Nan tee futat nipo pēē 'awamū peje'arasigamū pejejemogyau. A'ere nipo pēē anure je resagu'jaw ire pēku'i pejejemogyau nū. A'eramū nipo 'gā amū pēku'i mateepawarūme'em pē nui— 'jau 'ga oree.

²³—Aipoa 'ara rupi nipo pēē 'jawe'em je upe, “ore mu'e ape aipo are”, 'jawe'em nipo pēē jee. Ku'jywa 'ga 'Agesagea te nipo pē mu'e mama'e are. A'jea futat je 'i. Pēē 'ā je rerowiaaramū. A'eramū 'ga “mama'ea eapo amū jee”, jerer imū ojeupe 'eramū Ku'jywa 'ga iapou pē nupe. ²⁴ Nepeenūi we te 'ā mama'ea 'ga upe jerer imū. A'eramū kī pēē 'awamū mama'e renūina 'ga upe. A'eramū 'ga imua pē nupe. A'eramū te nipo pēku'i a'jea'jea futat pejejemogyau— 'jau Jejui 'ga oree.

²⁵—Mama'e mū ako je amome'u pē nupe pē mu'jawamū ai'i. A'ere anure nipo je Tejuwarete 'ga mome'ui katu katu pē nupe. ²⁶ Naje rūi futat

mama'e aenūi Ku'jywa 'ga upe pē nupe. Je rerowiat 'ā pejepe. A'eramū pēē futat mama'e renūina Jarejuwarete 'ga upe pejejeupe. ²⁷ Jeruwarete 'ga iporomutat pē nee. Je ree pēporomutaramū. “Ga wi je ruri” 'ea 'ā perowiat. A'eramū 'ga oporomutaramū pē nee. A'eramū 'ga mama'e apou pē nupe ojeupe pēē 'eramū. ²⁸ A'jea futat je ruri Tejuwarete 'ga wi 'au ywy pe ikue. A'ere 'awamū je oi tejewya ywag ipe 'ga pyri nū— 'jau 'ga oree.

²⁹ A'eramū ore 'ga remimu'eramū 'jau 'ga upe:

—'Awamū namorogytau rūi ore mu'e ape. Orereapyo ore 'awamū eneporogyta are ki 'ei— 'jau ore 'ga upe. ³⁰ —Ene 'ā a'jea futat enereapyo katu katu mama'e are. Arajaupe oreporogyta jemima we 'ā ene ikwaapa. A'eramū ene ore mueapyou ee, ee ore poronuwe'emauwe. A'eramū ore “Ku'jywa 'ga wi je ruri” 'e rerowiaa— 'jau ore 'ga upe.

³¹ A'eramū 'ga 'jau oree:

—A'jea futat sipo je rerowiat pejepe 'awamū?— 'jau 'ga oree. ³² —A'ere'ere'i futat nipo pēē pekwasio pejewau pejeje'wyr ipe je wi. Nepepytai'i futari nipo amū je pyri. A'ere Jeruwarete 'ga te 'ga rekoi je pyri. A'eramū je natejetee'i rūi tekou. ³³ Aipoa je 'ā omome'u pē nupe pē mopy'ata'waawamū. A'eramū pēē pejegyjawe'em pejemogyau. Je rerowiaara pēē. A'eramū pēē pejepy'a'wyre'emamū je ree pejemogyau. Je rerowiare'ema 'gā nipo pē nerekou tyweaete. A'ere kasi pepojeuw ine. Je te 'ā 'gā 'wyriara pājēa 'arimū akwap— 'jau Jejui 'ga oree.

17

'Uwarete 'ga upe oje'ega monoawet

¹ Wemimu'eramū ore upe oporogytapaw ire, 'ga amā'jāu ywau oje'ega 'Uwarete 'ga upe:

—Kiapi'ni. 'Awamū iwaēmi jeresage resaukaawa upe. Jeresagea eesaukat 'gā nupe. A'eramū je nanē eneresage resaukararūmū 'gā nupe nū. ² Eneje'eg imū ako je ruri ikue. Ene futat 'ā je rerowiarukaa 'gā nupe. A'eramū je tejerowiaara 'gā mogyau nakwaparimū rūi futat. Je futat 'gā amomyau 'gā mogyau. ³ A'eramū jeremimomyaufera 'gā ene kwaapa. “Ga etee futat Janeruwaretea”, 'jau nipo 'gā enee. A'eramū nipo 'gā a'eramū je nanē je kwaapa nū. “Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat”, 'jau nipo 'gā jee je kwaaw ire. ⁴ Eneporowykya je aapopap 'gā nupe ene'eawer imū. Eneresagea nanē je esaukaa 'gā nupe nū. ⁵ Ymā ako ywy apoe'emauwe jeresagea eresaukat jarejepyriwara 'gā nupe ikue. A'eramū ene 'awamū nanē esaukaa ejepyri je o re nū— 'jau Jejui 'ga oje'ega monou 'Uwa 'ga upe.

⁶ A'ere Jejui 'ga wemimu'eramū ore mome'wau 'Uwarete 'ga upe:

—Ene 'ā je rerowiarukar ape 'gā nupe. A'eramū je ene kwaawukaa tejerowiaara 'gā nupe ai'i. 'Gā 'ā eneremiayuwa rakue. A'eramū ene 'gā mua jee, jeremiayuwamū. Eneje'ega 'gā wanup. ⁷ A'eramū 'gā 'awamū ikwaapa, “tejuwa 'ga je'eg imū tee je pē mu'ei” 'ea 'gā erowiaa. ⁸ Eneje'eg are je 'ā 'gā mu'ei. A'eramū 'gā “Jeruwarete 'ga te 'ā je mut” 'ea 'gā erowiaa.

⁹ —'Gā nee je porogytai enee. Natejerowiare'ema 'gā nee rūi je porogytai enee. Tejeupe eneremimurera 'gā nee te je porogytai enee. Eneremiayuwa futat 'gā. A'eramū je a'eramū teje'ega monou ene upe 'gā nee. ¹⁰ Je rerowiaara 'gā juejue janeremiayuwamū. Enema'eramū, jema'eramū 'jau. A'eramū nipo 'gā neko esage resakara 'gā 'jau jee: “A'jea futat Jejui 'ga resageramū ra'e. Sā'ā 'ga remiayuwa 'gā jemogy esagea”, 'jau nipo 'gā nesakara 'gā jee.

¹¹ —Kiapi'ni, Ene te 'ā eneresageay. A'ere'ere'i futat je oi peu ene pyri nū. Napytai je 'au ywy pe. A'ere janeremiayuwa 'gā pytai 'au. A'eramū ene epājē

mũ 'gã a'gwau mama'e tywer awi jarejeupe. Je upe ejemimurera 'jawerimũ etee futat 'gã a'gwau mama'e tywer awi jarejeupe. Majepei teewara 'jawe te 'ã jane rekoi. A'eramũ ene majepei 'yweteewara 'jawe 'gã mogyau jareje'jawe.

12 —'Gã pype tekou je 'gã a'gwau mama'e tywer awi. Tejeupe ene epãjẽ muawer imũ etee futat je 'gã a'gwau. Noka'jami 'ga amũ je wi. Majepeja 'ga etee te ajee jeremiayuwa 'ga naje rerowiari. Nitywi 'ga amũ je rerowiarukararũmũ 'ga upe. Tata pe oo ma'e 'ga wejue te. Ymã te 'gã ka'arana kwasiari inuga 'ga ree rakue. A'eramũ nipo tata pe 'ga o re ka'arana mogytaara 'gã 'jau “a'jea futat ra'e. Mama'e a'je are 'gã ka'arana kwasiari inuga rakue”, 'jau nipo 'gã— 'jau Jejui 'ga u'ama 'Uwa 'ga upe.

13 —A'ere'ere'i futat je oi ene pyri. A'eramũ je 'au tekouwe aipo 'jau enee 'gã nemianuwauwe, 'gã maku'iawamũ. Afutat je 'gã ku'ia teje'jawe. 14 Eneje'ega je imome'wau'jau'japa 'gã nupe 'gã nerekou. Je najerea'ara'uweri mama'e tywer are. Jeremimu'efera 'gã nanẽ wea'are'emamũ mama'e tywer are nũ. Natejerowiare'ema 'gã 'jawe etee rũi ore jemogyi mama'e tywera apou. A'eramũ nipo eneje'ega rerowiare'ema 'gã oporomutare'emamũ 'gã nee 'gã jemogyramũ. 15 Eroo jeremiayuwa 'gã je reewe 'awa ywy awi, na'ea'uweri je enee. Ea'gu ki 'gã mama'eukwaawa 'wyriar awi, a'e te je enee— 'jau Jejui 'ga oporogytau u'ama 'Uwarete 'ga upe.

16 —Na'auwara rũi te 'ã je. A'eramũ je ree ojemu'e ma'e 'gã nanẽ wea'are'emamũ mama'e tywer are ajemogyau 'jau. Mama'e esage apo are etee 'gã taea'at ajemogyau 'jau. Naje rerowiare'ema 'gã 'jawe rũi 'gã jemogyi— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe u'ama oporogytau. 17 —Emogy 'gã ejemiayuwamũ. Eneje'ega a'jea futat. Eje'eg imũ ejekwaawukat 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe u'ama. 18 —Ene te 'ã je mur ape 'au ywy pe eje'ega mome'waramũ. A'eramũ je nan tee futat 'gã mokwasi'wau eneje'ega mome'waramũ. 19 'Awamũ je jemonoi enepo pe. Ene'eawer imũ etee futat nipo 'ã temanũmũ. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã ajemogyau eneremiayuwamũ je 'jawe, mama'e apou enee je 'jawerimũ— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe u'ama.

20 —A'ere je natejewiriwara 'gã nee etee rũi je porogytai enee. Anure nanẽ nipo 'gã oi okwasi'wau kwe pe je mome'wau 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã nenupara 'gã amũ je rerowiaa nanẽ nũ. A'eramũ je tejerowiaarama 'gã nee nanẽ teje'ega enee nũ. 21 Afutat je majepei tee tup ma'e 'jawe 'gã jemogyia. Sã'ã ae majepei tee aeruwa. Nan tee 'gã tojekoty'ar esage jane ree 'jau. Sã'ã jane majepei teewara 'jawe jane rekoa. Nan 'gã nekoa je afutat nanẽ jarejepyri. A'eramũ nipo majepei 'yweteewara 'jawe 'gã jemogyramũ 'gã nesakara 'gã je rerowiaa— 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe. 22 —Je 'ã esage ma'ea. A'eramũ ako ene je muorywukaa jarejepyriwara 'gã nupe ikue, ywagipewara 'gã nupe ikue. A'eramũ je nan tee futat 'gã muesageu tejesage 'jawe. A'eramũ 'gã ajemogyau majepei 'yweteewara 'jawe jane 'jawe— 'jau Jejui 'ga oporogytau u'ama 'Uwa 'ga upe. 23 —Je 'ã ako 'gã pype. Ene nanẽ 'ã ekou je pyri nũ. A'eramũ je rerowiaara 'gã majepei 'yweteewara 'jawe etee futat ajemogyau. A'eramũ nipo je rerowiare'ema 'gã weapyoramũ ee. “A'jea futat 'ga Ruwarete 'ga poromutaramũ nanimenime 'ga ree ra'e. A'eramũ nipo nan tee futat 'gã oporomutaramũ jane ree nũ” 'e are nanẽ nipo 'gã weapyoramũ ajemogyau— 'jau Jejui 'ga oje'ega 'Uwarete 'ga upe.

24 —Kiapi'ni. Eneporomutat ako je ree ywy apoe'emaue futat ikue. Ma'eramũ 'ã ako je muorywukar ape ywagipewara 'gã nupe ikue. Jere-sagea ako ywagipewara 'gã esaka ikue. 'Awamũ 'ã ene 'auwara 'gã nupe

je rerowiarukaa nū. A'eramū je ywag ipe tejerowiaara 'gā neroo futaa. A'eramū 'gā jeresagea resaka— 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe u'ama oje'ega.

²⁵—Kiapi'ni. Eneresageay te 'ā. Ene rerowiare'ema 'gā nenekwaawi futari. A'ere 'ā je ene kwaawi futari. A'eramū 'ā 'awamū jeremimu'e 'gā ene kwaapa futat. “A'jea futat 'ga Ruwarete 'ga 'ga muri rakue” 'ea 'gā ikwaapa 'awamū — 'jau Jejui 'ga 'Uwa 'ga upe. ²⁶—Je akwaawukat ene 'gā nupe ai'i. 'Awamū miamū futat je tekou ene kwaawukaa 'gā nupe nū. A'eramū nipo 'gā je ree eneporomutara 'jawe etee futat 'gā oporomutaramū ajuee. A'eramū nipo je 'ā tekou 'gā pype— 'jau Jejui 'ga oje'ega monou u'ama 'Uwarete 'ga upe.

18

Jejui 'ga pyykawet

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Luka 22.47-53)

¹ 'Uwarete 'ga upe oporogytapaw ire Jejui 'ga awau jui. Wemimu'eramū etee ore rerawau. A'eramū ore arawau 'yekwa'wi raapa, Setrō 'jawa raapa. Y'wa 'ywa tymaw ipe ore orowaēma. ² Ore wawetea futat aipo jepi. Aipo pe futat Jejui 'ga ore rerawau ore mogytaw jepi. A'eramū Judas 'ga aipoa arawawera kwaapa. ³ A'eramū Judas 'ga peu futat jefaruu 'gā nerawau Jejui 'ga pyygukaa.

'Gā oe'emauwe mainana 'wyriara 'gā, fariseu 'gā netee 'jau jefaruu 'gā nupe: “Pe'je pejewau 'ga rupi Jejui 'ga pyyka”, 'jau 'ga 'gā nupe rai'i. Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gā nanē 'ga imonou 'gā nupi nū. A'eramū Judas 'ga 'gā nerawau Jejui 'ga resaukaa 'gā nupe. Muawa 'gā erawau. Tata nanē 'gā erawau wape resakaawamū nū. 'Ua 'gā owaēma Jejui 'ga upe. ⁴⁻⁵ Judas 'ga akou jefaruu 'gā pype, 'gā po pe Jejui 'ga monoara 'ga poromū.

Opyyk 'gā nura Jejui 'ga ikwaapa ojee. A'eramū 'ga awau 'gā nowosōu.

—Awỹja te peekat pejemogyau?— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Jejui 'ga ore aruekat arakou, Nasare pe waranup ma'efera 'ga ore aruekat arakou— 'jau 'gā 'ga upe.

—Koromū futat je rekoi— 'jau 'ga 'gā nupe aipo 'eramū.

⁶ Aipo ojeupe 'ga 'eramū, 'ga upe 'ut ma'efera 'gā ojewya akupeu, awau u'aa ywyu. ⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau 'gā nupe nū:

—Awỹja rekaa te pejot?— 'jau 'ga 'gā nupe nū.

—Jejui 'ga ore aruekat, Nasare pe waranup ma'efera 'ga ore aruekat arakou — 'jau 'gā 'ga upe.

⁸—Koromū futat je rekoi, a'e je ako pē nupe ko. Je ree pejeporopyygiweramū ki je etee futat je pyyk pejepe. Pekok kasi jeremimu'efera 'gā nee ne— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁹ 'Uwarete 'ga upe oje'ega monopyyawer are futat 'ga 'i rai'i. “Tejeupe eneremimurera 'gā a'gui, Kiapi'ni. Noka'jami futari 'ga amū je wi”, 'jau Jejui 'ga 'Uwarete 'ga upe rai'i. A'eramū 'ga a'e are 'jau jefaruu 'gā nupe “Tene ki 'gā oi”, 'jau jupe.

¹⁰ Aipo Jejui 'ga je'ega renupawe Simão Pedro 'ga ogyuu rekyita yrū awi. A'eramū 'ga mainana 'wyriararete 'ga remiayuwa namī monoka ogyuu pyu. Furuk. 'Ga jakwatawa katywara 'ga namī yypa. Inamī yywipyrrera 'ga rera Mauku.

¹¹—Ereapo awi nanuara! Ere egyuu munepa epy ryrū pype nū— 'jau Jejui 'ga Pedro 'ga upe. —Jeruwarete 'ga remifutar imū futat 'gā nuri je pyyka. A'eramū je tejereko tywerukaa 'gā nupe— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

Anasi 'ga rog ipe 'ga reroowet

¹² A'eramũ jefaruu 'gã, o'wyrara 'ga retee Jejui 'ga ppyka ifaa. Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã nanẽ 'gã poaa Jejui 'ga far are. ¹³ 'Ga far ire 'gã 'ga rerawau Anasi 'ga rog ipe ra'ne. Aiporamũ Kaifasi 'ga mainana 'wyrararetea. Anasi 'ga Kaifasi 'ga ratyuwa. ¹⁴ Aipo Kaifasi 'ga futat 'jau judeu 'gã 'wyrara'ri upe rai'i: "Tene Jejui 'ga manũ. 'Ga manũ re nipo romanũ 'gã jane apisawe'em", 'jau 'ga 'wyrara'ri upe rai'i.

Pedro 'ga Jejui 'ga kwakupa

(Mateu 26.57-58, 69-70; Maku 14.53-54, 66-80; Luka 22.54-57)

¹⁵ Anasi 'ga rog ipe 'gã Jejui 'ga rerooramũ, Simão Pedro 'ga awau 'ga rewiri. 'Ga amũ nanẽ awau 'ga rewiri nũ, Jejui 'ga remimu'efera 'ga nanẽ awau 'ga rewiri nũ. Mainana 'wyrararete remiesapytera 'ga poromũ. A'eramũ 'ga awau osou Jejui 'ga rupi, mainana 'wyrara 'ga roga osoma pype. ¹⁶ A'ere Pedro 'ga nosei 'gã nupi. Iosoma rokwar ipe te 'ga pytai. A'eramũ ose ma'e 'ga awau ojewya oje'ega iosoma rokwar raarana eẽ upe:

—Tene jejekoty'aawa 'ga resei i— 'jau 'ga awau eẽ upe.

A'eramũ eẽ Pedro 'ga mogeu.

¹⁷ A'ere eẽ Pedro 'ga upe eẽ 'i:

—Nawã nemipyga kĩa remiayuwa rũi nipo ene?— 'jau eẽ 'ga upe.

—Naani nũ i— 'jau Pedro 'ga eẽ upe.

¹⁸ Iro'ysagay 'gã nupe. A'eramũ mainana 'wyrara remiayuwa 'gã, Jarejuwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã netee 'upa ojepe'jau tata are. A'eramũ Pedro 'ga ojepe'jau u'ama 'gã pyri.

Mainana 'wyrara 'ga poronupawet

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Luka 22.66-71)

¹⁹ A'eramũ mainana 'wyrararetefera 'ga, Anasi 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Ma'ja are te 'gã eremu'e jepi? Awỹja te eremu'e jepi?— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Pẽ neape futat te 'ã je porogytai 'gã nupe jepi. Judeu 'gã jatykaaw ipe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Mĩmer imũ je 'ã 'gã mu'jau pẽnemiesagamũ jepi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. ²¹ —Ma'eramũ sipo je moporogytaukar ape ejeupe? Je renuparera 'gã tomome'u enee kũi. 'Gã okwaap futat je'eawera kũi— 'jau Jejui 'ga 'ga upe u'ama.

²² Aipo 'ga 'eramũ jefaruuna'nĩ 'ga amũ Jejui 'ga reakwapeteka.

—Aipo ere te nipo mainana 'wyrararete 'ga upe ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Mama'e tywera mũ je imome'u re amunipo 'ã mama'e tywera ere jee 'auwara 'gã nemianuwamũ. Mama'e a'jea je 'eramũ ma'eramũ ene je reakwapetegukaa 'ga upe ki 'ei?— 'jau Jejui 'ga Anasi 'ga upe.

²⁴ A'eramũ Anasi 'ga Jejui 'ga rerawaukaa Jarejuwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã nupe. 'Ga faa 'gã erawau Kaifasi 'ga upe. Mainana 'wyrararete 'ga poromũ Kaifasiramũ.

Pedro 'ga 'ga kwakuwu'japa

(Mateu 26.71-75; Maku 14.69-72; Luka 22.58-62)

²⁵ A'e pype Pedro 'ga ojepe'jau u'ama. A'e pe ojepe'e ma'e 'gã amũ 'jau 'ga upe:

—Na'ga remimu'ea rũi nipo ene ki sa?— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau:

—Naani nũ'ũ.

²⁶ A'eramũ mainana 'wyrararete remiayuwa 'ga amũ oporonupa ee Pedro 'ga upe nũ. 'Ga upe ee oporonup ma'e 'ga inamĩ yywipytera 'ga pytuna 'ga.

—Naene rūi nipo ore aruesak Jejuī 'ga ppykaw ipe ra'e ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁷—Tee. Naani nū'ū. Nakwaawi je 'ga nū'ū. Awỹja upe pēē 'jau 'ū?— 'jau etee Pedro 'ga 'ga upe nū.

A'erauwe wyrasokwē oje'ega.

Piratu 'ga upe Jejuī 'ga rerooawet

(Mateu 27.1-2, 11-14; Maku 15.1-5; Luka 23.1-5)

²⁸ Ai'iwetetewe 'gā Jejuī 'ga rerawau Kaifasi 'ga rog awi. 'Wyriararete 'ga rog ipe 'gā 'ga rerawau, Piratu 'ga rog ipe. Ku'emaiaiw are futat 'gā 'ga rerawau 'ga rog ipe. Judeu 'gā 'wyria'ri 'gā Piratu 'ga roga pype osowe'em. Piratu 'ga judeue'ema. Judeu 'gā osowarūe'em judeue'ema 'gā nog ipe ra'e jepi. “'Ga roga pype jarese re jane jemoky'ai Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū jane mama'e 'wawarūe'em jarejatykaaw ipe”, 'jau 'gā ajaupe. A'eramū 'gā osowe'em. ²⁹ A'eramū Piratu 'ga uēma oje'ega 'gā nupe:

—Mama'e tywera te 'ga wapo pē nupe ra'e?— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁰—Mama'e tywera 'gā iapoe'em ire amunipo 'ā ore narueruri 'ga ene upe — 'jau 'gā 'ga upe.

³¹ A'eramū Piratu 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pe'je ajee 'ga rerawau erekou tyweaete pejeypy 'gā nemikwasiarer imū etee futat— 'jau 'ga 'gā nupe.

—Naani. 'Ga juka are orefuweramū. A'ere 'ā pēē romanūnamū pe'je oree jepi: “Pejuka kasi 'ga amū ne. Ore tee arajukaarū 'gā amū”, 'jau 'ā pēē oree jepi. A'eramū ore 'ga jukawarūe'em— 'jau 'gā 'ga upe. —Ere eje'ega mỹina oree. Toromono 'ga imu'ama 'ga jywa pypiraa 'ypeywar are 'jau— 'jau 'gā 'ga upe.

³² Ymā Jejuī 'ga amanūawama mome'ui oree ai'i. “'Ypeywar are nipo 'gā je monoi je mu'ama”, 'jau 'ga ai'i. A'eramū Janeruwarete 'ga te “'ypeywar are 'ga monoukaa 'ga jukaukaa oree” 'e are 'gā mu'eukaa.

³³ Aipo 'erauwe Piratu 'ga awau osou wog ipe nū. Jejuī 'ga rerurukaa 'gā nupe.

—A'jea te ene judeu 'gā 'wyriaramū?— 'jau Piratu 'ga Jejuī 'ga upe.

³⁴—Ene futat te aipo ere? Amutee 'ga aipo 'ea te ra'u ere futat nū?— 'jau Jejuī 'ga 'ga upe.

³⁵—Judeua sipo je ako enee? Enepytuna 'gā futat te 'ā 'au ene murukat ene moporogytaukaa jee. Maran ene ekou 'gā nupe ra'e, a'e te je a'i kūi?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

³⁶—Na'awa ywy pewara 'wyriara 'jawe rūi te 'ā je. 'Gā 'jawe je reko re amunipo 'ā jeremiayuwa 'gā 'gā nowajaa je monoukare'ema judeu 'gā 'wyria'ri 'gā po pe. A'ere je na'auwara 'wyriaramū rūi— 'jau Jejuī 'ga 'ga upe.

³⁷ A'eramū Piratu 'ga 'jau 'ga upe nū:

—'Wyriararetea futat nipo ajee ene ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

—A'jea futat je 'wyriaretea je rekoi. Mama'e a'je are 'gā mu'jaawamū je ruri ywy pe te'aa tey ēē wi ikue. Mama'e a'je renupara 'gā jeje'ega wenup. A'eramū 'gā ajemogyau jeremiayuwamū— 'jau Jejuī 'ga 'ga upe.

³⁸—Ma'ja a'eramū mama'e a'jea ki 'ei?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

'Gā nupe Jejuī 'ga monoawet

(Mateu 27.15-31; Maku 15.6-20; Luka 23.13-25)

Aipo 'erauwe Piratu 'ga awau uēma, ukupepe oje'ega 'gā nupe nū:

—Nuapoi futari 'ga mama'e tywera ra'e. A'eramū je 'ga jukaukare'ema.
³⁹ 'Awa maraka apoawa upe iwaēmauwe je 'ā pēnemifutara 'ga renuēma mo-
 romunepaw awi jepi. Pefutat te je judeuramū peje'wyriararetea muēma?—
 'jau 'ga 'gā nupe.

⁴⁰ —Naani— 'jau 'gā wafukaita. —Naani. Na'ga rūi emuēm oree. Parapasi
 'ga te emuēm oree— 'jau 'gā wafukaita 'ga upe.

Aipo Parapasi 'ga oporojuka ma'ea futat.

19

¹ Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga 'jau jefaruu 'gā nupe:

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mopimopika.

² A'erauwe 'gā 'ga rerawau 'ga mopika. A'ere 'gā juapekagūū muapỹina 'ga
 akagyrūnamū iapou 'ga upe. A'eramū 'gā imonou imunepa 'ga akaga pype.
 A'eramū 'gā 'wyriararete raity piraga munepa 'ga wi, 'ga rerekoemāawamū.

³ Ojewyjewya 'gā 'ga rerekoemāu 'ga rerekou:

—Ene te 'ā judeu 'gā 'wyriararetea ra'e jepi. A'ere 'awamū ereko 'wyri-
 arareteramū nakwaparimū rūi futat 'gā nupe ki 'ei— 'jau 'gā 'ga upe.

'Ga jaita 'ga rerekou opo afuapyka erofaa 'ga ree.

⁴ A'ere Piratu 'ga awau uēma oje'ega ukupepewara 'gā nupe nū:

—Peapyaka ki je ree. Arurukat je 'ga 'au nū. “Nuapoi futari 'ga mama'e
 tywera ra'e”, a'e je tekou pē nupe— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁵ A'e pype 'gā Jejui 'ga rerua enuēma 'gā nupe nū. 'Wyriararete raitya 'gā
 imunepa 'ga wi juakagyrūa reewe. 'Ga ēmauwe Piratu 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pemā'ē 'ga ree— 'jau Piratu 'ga 'gā nupe.

⁶ Jejui 'ga resakawe 'gā 'jau:

—Emu'amukat futat Jejui 'ga 'ypeywar are 'gā nupe— 'jau 'gā Piratu 'ga upe,
 wafukaita.

Aipo wafukai ma'e 'gā mainana 'wyriara 'gā neewe Janeruwarete 'ga
 mogytaawa raarana 'gā neewe wafukaita Piratu 'ga upe.

—Pēē futat te aipo pe'je. Je najeporojukaweri 'ga ree. “Nuapoi 'ga mama'e
 tywera”, a'e je ako pē nupe ko— 'jau Piratu 'ga 'gā nupe. —Pēē te pejuka 'ga.
 Je najukaa'uweri 'ga— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁷ —Naani. “Je futat Jarejuwarete 'ga ra'yra”, e'i 'ga oree ikue. A'eramū ore
 oroporojukaweramū 'ga ree. Oreyppy 'gā ka'arana okwasiat aipo are rakue.
 A'eramū ore oroporojukaweramū 'ga ree, 'gā nemikwasiarer imū etee futat
 — 'jau 'gā 'ga upe.

⁸ Aipo renupawe Piratu 'ga okyjau kwaiwete u'ama. ⁹ A'eramū Piratu 'ga
 awau osou wog ipe nū. A'ere 'ga oporonupa ee Jejui 'ga upe:

—Mō awi ene ejua rai'i ki 'ei?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

A'ere Jejui 'ga noje'egi 'ga upe.

¹⁰ —Ma'eramū ene eje'ege'ema jee ki 'ei? Nerekwaawi nipo ejewi je 'gā
 momoirukara ki 'ei? Enemanūwet te ra'u nū?— 'jau Piratu 'ga 'ga upe.

¹¹ —Jeruwarete 'ga te 'ā wapoukat rēwējēmī enee. A'eramū 'ā ene mama'e
 apou rēwējēmī je ree 'agamū. Jeruwarete 'ga tywe'em ire amunipo 'ā
 nereapoa'uweri nanuara jee. A'ere 'ā Jeruwarete 'ga te nan je rerekoukari
 enee— 'jau 'ga 'ga upe. —A'eramū 'agamū ejeupe je reruara 'gā mama'e
 tywera apou ene apyraapa— 'jau Jejui 'ga Piratu 'ga upe.

¹² Aipo renupa taetu Piratu 'ga Jejui 'ga wi opoir are afueweramū.

—Apoit je 'ga wi— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'ere 'gā 'i etee Piratu 'ga upe:

—'Ga wi opoir ire nipo naRoma ywy pewara 'gā 'wyriara 'ga jekoty'aawa
 rūi ereko— 'jau 'gā wafukaita 'ga upe. —“Je futat 'wyriararetea”, e'i te 'ā

Jejui 'ga oree. A'eramũ 'ga akou jane'wyriara 'ga ree iporomutare'emamũ. A'eramũ nipo jane'wyriara 'ga, Sesa 'ga, amara'neramũ ene ree 'ga wi ene poiramũ— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

¹³ Aipo 'erauwe Piratu 'ga Jejui 'ga rerurukaa enuẽma morogyta apoaw ipe. Piratu 'ga wapyka awau 'ũina morogyta apoaw ipe. Peu 'gã itapewa monou ipypekau te'yjupawa py'apykawamũ. Judeu 'ga je'eg imũ 'gã enũina *Gapata* 'jau jupe. ¹⁴ Sexta feira rupi aje kwara kwawamũ Piratu 'ga wapyka oje'ega 'gã nupe. Sabadoa maraka apoawa judeu 'gã nupe. A'eramũ Piratu 'ga 'jau:

—Koromũ pẽ'wyriararetea 'awamũ!— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —Naani. Ere ki 'ga mu'amukaa futat 'gã nupe 'ypeywar are, 'ga jywa pypirarukaa 'ga manũawamũ— 'jau 'gã wafukaita 'ga upe.

—Pẽfuewet futat nipo ajee peje'wyriararetea je ijukaukar are?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ mainana 'wyriara 'gã 'jau 'ga upe:

—Sesa 'ga tee futat jane'wyriararetea— 'jau 'gã 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ Piratu 'ga Jejui 'ga monou jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je 'ga rerawau 'ga mu'ama 'ypeywar are— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau.

'Ypeywar are Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Luka 23.26-43)

¹⁷ Jejui 'ga futat 'ypeywaruu rerawau erekou. Erawau 'gã erowaẽma ae apisawa upe, aeakagera 'jawewara 'jawa upe. Judeu 'gã je'eg imũ era *Gogata*.

¹⁸ Peu futat 'gã 'ga monou imu'ama 'ypeywar are. 'Ga jywaa 'gã ipypiraa 'ypeywar are. Itajuu pyu 'gã 'ga pokutuka, 'ga pya nanẽ nũ. A'ere 'gã 'ga monou imowya imu'ama 'ypeywar are futat. Mukũja 'gã põ'õ me Jejui 'ga mu'ama 'ypeywar are. 'Gã nekoa futat 'gã imonou imu'ama. ¹⁹ A'ere Piratu 'ga 'yjepa'nĩ kwasiaa imonoukaa inuga Jejui 'ga apyte'rarimũ. Jejui 'ga Nasare pe waranup ma'efera 'ga. “Judeu 'gã 'wyriararetea” 'ea 'ga imonou inuga 'yjepa'nĩ are. Muapyyra 'gã je'eg imũ 'ga ikwasiaa inuga. Judeu 'gã je'eg imũ, romanũ 'gã je'eg imũ, grego 'gã je'eg imũ 'jau 'ga inuga ikwasiaa.

²⁰ Ae apisawa namukui 'upa Jerusareg awi. A'eramũ 'gã kwaiwete okwapa ipyu. A'eramũ 'gã Piratu 'ga remikwasiarera mogyttau.

²¹ Ikwasiaripyra resakawe mainana 'wyriara 'gã 'jau Piratu 'ga upe:

—“Judeu 'gã 'wyriararetea 'ga” 'ea ereapo awi. “Je te 'ã judeu 'gã 'wyriararete” 'ea te enug 'yjepa'nĩ are— 'jau 'gã Piratu 'ga upe.

²² —Naani. Anug ako je ikwasiaa ko. Tene a'ea etee futat tuwi— 'jau etee Piratu 'ga 'gã nupe.

²³ 'Ypeywar are Jejui 'ga mu'am ire jefaruu 'gã 'ga raity me'ega ajaupe. Irũpãwẽ 'gã ime'ega 'upa ajaupe. A'eramũ 'gã juejue 'ga raity mũ pyyka ojeupe. A'ere 'ga raity pe nojemomygi futari. Ipirugipyra etee. ²⁴ A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Simonog awi. Ita'i 'jawewara simomot esaka ee 'jau, “Awỹja sipo weroo” 'e are 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe 'ga raity are rakue:

“Jeraitya nipo 'gã imojo'ojo'oka ajaupe.

Ita'i 'jawewara nipo 'gã imomoa jeraityfer are”,

'jau 'gã ikwasiaa rakue. A'eramũ jefaruu 'gã aipo apou 'ga raityfera mojo'okawamũ.

²⁵ A'e pype Jejui 'ga y ãẽ u'ama wa'yra 'ga pyri, 'ypeywar are 'ga 'amamũ. 'Ga y'yra ãẽ, Mari Matarena ãẽ, Kriopasi 'ga remireko ãẽ. ãẽ rera Mari nanẽ

nũ. Mĩmera 'gã u'ama 'ga pyri katu katu. ²⁶ Wemimutaramũ je pyri oy ãẽ resakawe Jejui 'ga 'jau ãẽ upe:

—'Awamũ 'ga enera'yra 'jawe enee, a'ni— 'jau 'ga oy ãẽ upe.

²⁷ A'ere 'ga 'jau jee:

—Eney 'jawe ãẽ 'awamũ enee. Ejejuka esage ki ãẽ ree— 'jau 'ga jee.

A'eramũ je 'ga y ãẽ rerawau teje'wyr ipe, tejejukau ãẽ ree.

Jejui 'ga manũawet

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Luka 23.44-49)

²⁸ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau ojeupe: “Teporowykya je aapopap”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Je'yuwei je.

Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiaa 'ga 'yuwei are rakue. A'eramũ 'ga aipo 'jau.

²⁹ Peu futat y'way ajaiwa 'ũina y'a pype. A'eramũ jefaruu 'ga amũ amyneju-ranũ monou ipymĩau y'way ajaiwa pype. A'ere 'ga imonou 'ywa rapefã are, isipu 'jawa rapefã are imonou 'ga upe.

³⁰ Ipyter ire Jejui 'ga 'jau:

—Aapopap je teporowykya— 'jau 'ga.

Aipo 'e re 'ga wakaga muããpya. A'eramũ futat amanũmũ.

Jejui 'ga ywỹi kutukawet

³¹ A'ere'ere'i judeu 'gã 'wyrria'ria awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—'Ypeywar arewara 'gã netymakaga emopẽpenukat jefaruu 'gã nupe. Tamanũ 'gã kamẽsiete wetymakaga mopenamũ 'jau— 'jau 'gã 'ga upe. — Kwara rese'emaue 'gã netefera simut imojypa 'jau— 'jau 'gã awau 'ga upe.

Ai'iwe sabado. Sabado morowykye'ema 'gã nupe. Aipoa morowykye'ema 'gã maraka apoawa nanẽ nũ. A'eramũ 'gã 'gã neumera mu'amukare'ema peu.

³² Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga jefaruu 'gã monou 'ypeywar arewara 'gã netymakaga mopẽpenukaa 'gã nupe. A'erauwe 'gã awau ajepeja 'ga retymakaga mopena se'. Ajepeja 'ga ma'e nũ se' imopẽpena 'gã 'gã nui. ³³ A'ere 'gã Jejui 'ga ma'ea nomopeni. Amanũ 'ga 'gã nura renunewe. A'eramũ 'gã 'ga retymakaga mopena'ema.

—Tỹy. Amanũ 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

³⁴ A'eramũ 'ga amũ Jejui 'ga ywỹi kutuka etee jyu pyu. A'eramũ 'ga rya ojeko'woka 'ga kutukawera rupi 'y reewe futat.

³⁵⁻³⁷ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiaa Jejui 'ga ree rakue: “Nomopeni futari 'gã 'ga kaga mũ”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eferupi tee Janeruwarete 'ga 'ga retymakaga mopenukare'ema 'gã nupe. Ajepeja 'ga ikwasiaa ka'aran are: “Anure nipo 'gã wemiywỹikutugera 'ga resagi”, 'jau nanẽ 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue nũ.

Jejui 'ga manũa je aesak. A'eramũ je ikwasiaa ka'aran are pẽ nupe, Jejui 'ga rerowiarukaawamũ pẽ nupe. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Aesak futat je 'ga manũa. A'eramũ je 'ga mome'wau futat pẽ nupe.

Ita kwara pype Jejui 'ga monoawet

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Luka 23.50-56)

³⁸ A'ere Jose 'ga, Arimateja pewarera 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe:

—Tene je Jejui 'ga reumera muri imojypa 'ypeywar awi— 'jau 'ga awau 'ga upe.

Aipoa 'ga Jose 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'ga futat. A'ere 'ga nojemome'ui tee 'gã nupe rai'i. Okyje 'ga judeu 'gã 'wyrria'ri 'gã nui rai'i. Aipoa 'ga awau oje'ega Piratu 'ga upe.

Aipo ojeupe 'erauwe Piratu 'ga 'jau 'ga upe:

—Nai'i. Ere ajee ewau 'ga mosoka erawau ita kwaruu pype inuga— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Jose 'ga awau 'ga mosoka 'ypeywar awi 'ga rerawau inuga ita kwaruu pype. ³⁹ Nikutemu 'ga nanē awau Jose 'ga rupi. Ypytunimū Jejui 'ga upe oporogyta ma'efera 'ga futat poromū Nikutemuramū. 'Ga awau Jose 'ga rupi. Kwaiwete 'gā jany kasiga rerawau. Trītai sīku kirua 'gā jany kasiga rerawau. Aipoa jany kasiga imojopypepyrera. Mira 'jawa 'gā imojopypeu aloes 'jaw are jany kasigamū. ⁴⁰ Aipoa 'gā erawau taity fuku are eko'woka. Aipoa ee eko'wog ire 'gā 'ga reumera mamana taity fuku pyu. Aipoa judeu 'gā nemiapoa futat. A'eramū 'gā ipokwaapa.

⁴¹ Ae apisawa pyri y'wa 'ywa tymawera 'upa. Itymawer ipe ita kwaruu 'ūina, aereumera ma'ea 'ūina. Aipoa ita kwaruua ipyau ate. Nomonoi we futat 'gā aereumera ipype. Jejui 'ga tāmējē futat 'gā omono aipo ita kwara pype. ⁴² A'e pe te futat 'gā 'ga monou. Namukui futari 'ga manūawer awi. A'eramū 'gā peu etee futat 'ga monou.

—Kwara rese'emauwe simateepap 'jau, morowykye'ema upe iwaēme'emauwe 'jau— 'jau 'gā ajaupe.

20

Jejui 'ga rupawet

(Mateu 28.1-8; Maku 16.1-8; Luka 24.1-12)

¹ Ikoai'i, Mari Matarena ēē awau ita kwaruu pe, ypytu'nīnauwe. Domingo rupi ēē awau esaka. Ita kwaruu rawopytymawera ēē esaka. Ita ojepe'au ikwar awi. ² Esakawe ēē 'ua ujāna imome'wau oree. Simāo Pedro 'ga retee je tekou. A'eramū ēē 'ua imome'wau oree:

—Janejara kīā reumera wā wenuēm erawau rai'i. Nikwaawi jane 'awamū wā imonoawera— 'jau ēē oree 'ua imome'wau.

³ Orojeupe aipo 'erauwe ore arawau arujāna ita kwaruu repejāna. ⁴ A'ere je Pedro 'ga feni. A'eramū je ra'ne tewau tewaēma jupe. ⁵ Tewaēmawe je tewau teāāpyramū temā'jāu ikwara rupi. 'Ga auwanawera etee je esaka. A'ere je nasei esaka. ⁶ A'ere Simāo Pedro 'ga ruri owaēma osowayayau awau ikwara pype. A'eramū 'ga nanē 'ga auwanawera etee esaka nū. Irāā'ā tuwamū. ⁷ 'Ga akaga auwanawera 'jau 'ga esaka. Aipoa taitya 'upe'ema 'ga reumera auwanawera pyri. ⁸ A'eramū je tesou esaka. Taity resakawe je Jejui 'ga ferapawera rerowiaa. ⁹ 'Ga auwanawera resake'ema ore orojeapyoe'emamū 'ga feraw are. Ymā 'gā amū ka'arana kwasiari Jejui 'ga feraw are rakue. A'ere ore norereapyoi ee rai'i. A'ere je 'ga auwanawera resag ire 'ga ferapawera rerowiari. ¹⁰ A'eramū ore arawau orojewya orojog ipe nū.

Mari Matarena ēē Jejui 'ga resaka

(Mateu 28.9-10; Maku 16.9-11)

¹¹ A'eramū Mari Matarena ēē awau ojewya ajaa'wau u'ama ita kwaruu pyri. Ajaa'waw ipe ēē wāāpyramū amā'jāu ita kwara raipy are. ¹² Mukūja ēē ywagipewara 'gā nesaka. 'Gā naitya waparasiayramū 'gā nee. Majepeja 'ga 'ūina 'ga akaga rupawer ipe. Ajepeja 'ga 'ūina 'ga py renawer ipe. ¹³ A'eramū 'gā oje'ega Mari ēē upe:

—Ma'ja are ene ejaa'wau ra'e ī?— 'jau 'gā ēē upe.

A'eramū ēē 'jau:

—Jejararete kīā reumera wā weroo 'aw awi ra'e. Marupi katu nipo wā erooi ra'e?— 'jau ēē 'gā nupe.

¹⁴ A'e pype ēē ojerowaka'i wea yse'iramū Jejui 'ga ree numiamū. ēē pyri agawewi 'ga u'ama. A'etea ēē nuesagi katu 'ga.

¹⁵ —Ma'ja ene iapirūmū ekou ī? Awỹja ene ekaa ī?— 'jau 'ga ēē upe.

A'eramū ēē 'jau ojeupe: “Itymipyrera raarana kīā sipo 'ā 'ī”, 'jau ēē ojeupe. A'eramū ēē 'jau 'ga upe:

—Ene nipo kīā reumera ererojyi ra'e. Emome'u etee jee. Too kīā reumera rerua tejepyri 'jau— 'jau ēē 'ga upe.

¹⁶ A'eramū Jejui 'ga ēē renūina:

—Maria.

Wenūjamū ēē ojerowaka 'ga ree. Amā'jāu 'ga ree, 'ga resaka katu.

—Koo. Ene futat te ra'u nū, Ku'jyp!— 'jau ēē 'ga upe.

(Judeu 'gā je'eg imū ēē 'jau *Raponi*. Amu'jara 'gā nupe judeu 'gā aipo 'jau.)

¹⁷ —Je kog awi ape— 'jau 'ga ēē upe. —Nooi we je tejeupia Tejuwarete 'ga pyri. Ere ewau jeje'ega mome'wau je rerowiaara 'gā nupe: “Tejuwarete 'ga pyri je oi. Pēnuwaretea 'ga nanē nū. A'eramū je tewau Jarejuwarete 'ga pyri, e'i kīā oje'ega rerurukaa pē nupe ko”, ere ki 'gā nupe— 'jau 'ga ēē upe.

¹⁸ A'eramū Mari Matarena ēē awau imome'wau oree:

—Jarejararete kīā je aesak ko nū— 'jau ēē oree.

A'eramū ēē Jejui 'ga je'ega mome'wau oree.

'Ga remimu'efera 'gā 'ga resaka

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Luka 24.36-49)

¹⁹ Aipo 'ara, ypytuna rupi, ore Jejui 'ga remimu'eramū arajatykau 'og ipe arajupa. Orokyje ore judeu 'gā 'wyrīa'ri 'gā nui. A'eramū ore 'okwara motypa orojee. Poje Jejui 'ga ojesaukaa ore pyter ipe:

—Pēpy'ata'wa etee te 'awamū ki 'ei— 'jau 'ga oree.

²⁰ Aipo 'e re 'ga opo kutukawera resaukaa oree. Oywỹi kutukawera nanē 'ga esaukaa. Orojararete 'ga resakawe ore oroje'ekōēājamū nū. ²¹ A'eramū Jejui 'ga 'jau'japa oree nū:

—Pēpy'ata'waawa owaēm pē nupe. Janeruwarete 'ga je mut 'au oje-mome'waukaa pē nupe ikue. Nan tee futat je pē monoi kwe pewara 'gā nupe tejemome'waukaa— 'jau 'ga oree.

²² Aipo 'e re 'ga opytuu ore pyau.

—'Awamū je Jarejuwarete 'ga 'Agesage monoi pē nupe. Pejeku'iu 'ga pemut pejejepyri— 'jau 'ga oree. ²³ —'Gā amū nupe pēē 'jau, “Janeruwarete 'ga pētywera omoit pē nui”, pēē 'eramū 'ga imoiri futari 'gā nui. 'Gā amū nupe “Pētywera 'ga nomoiri futari pē nui”, 'gā nupe pēē 'eramū 'ga nomoiri futari 'gā nui— 'jau Jejui 'ga oree ikue.

Tome 'ga nuerowiarane'i 'ga

²⁴ Ore upe Jejui 'ga jesaukaramū 'ga remimu'efera 'ga amū otywe'emamū ore pype. Tome 'ga, kunumī jopewera 'ga, otywe'emamū. ²⁵ A'eramū ore Tome 'ga rekoa 'jau 'ga upe:

—Jarejararete 'ga ore aruesak ko— 'jau ore 'ga upe.

A'ere Tome 'ga nuerowiari tee oreje'ega.

—'Ga pokutukawera resake'ema je narowiari futari 'ga ferawa. Tefāa 'ga pokutukawer are imonowe'em je narowiari futari 'ga ferawa. 'Ga ywỹi kutukawer are tepo monowe'em je narowiari futari 'ga ferawa— 'jau etee 'ga oree, ojeupe ore imome'uramū.

²⁶ Ikwara morowykye'ema rupi ore Jejui 'ga remimu'eramū arajatykau nū. Aiporamū Tome 'ga akou ore pype. Orojeawopytyma wējēmī futat arajupa arajatykau peu nū. Poje Jejui 'ga 'ua u'ama ore pype nū.

—Pēpy'ata'waawa 'ut pē nupe nū ki 'ei— 'jau 'ga oree.

²⁷ A'eramū 'ga 'jau Tome 'ga upe:

—Efā erut imowyka jepo kutukawer are. Jeywŷi kutukawer are nanē ene epo mujaa nū— 'jau 'ga Tome 'ga upe. —Au'je ki je ferapawera rerowiare'em ire. Je ferapawera ki erowiat katu katu 'awamū— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁸ A'eramū Tome 'ga 'jau 'ga upe:

—Ene te jejararetea. Ene te 'ā Jarejuwarete 'ga 'jawe futat— 'jau Tome 'ga Jejui 'ga upe.

²⁹ —Je resag ire etee 'ā je rerowiar ape? Je resake'ema miamū 'gā amū je rerowiar futari ajemogyau. Aipo 'gā ekōēāi futat ajemogyau— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁰ Aeremiapoe'ema Jejui 'ga iapou kwaiwete ore reape ikue. A'ere je nomome'upawi pē nupe. ³¹ A'ere je mama'e mū mome'ui ikwasiaa ka'aran are inuga pē nupe, “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga futat” 'e rerowiarukaawamū pē nupe. “Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea futat” 'ea nanē je erowiarukaa pē nupe nū. Werowiar ire 'ga pē mogyi ojeypyri nakwaparimū ete rūi futat.

21

'Yisiga pype 'ga jesaukaawet

¹ Anure Jejui 'ga ojesaukaru'japa oree ikue nū, ypia reme'y'warimū ikue. Tiperia 'jawa reme'y'warimū 'ga ojesaukaru'japa oree ikue nū.

² Jejui 'ga resakaw ipe ore arakou pāwē pāwē. Simão Pedro 'ga, Tome 'ga. Kunumī jopewet 'jau ore Tome 'ga upe. Natanaeu 'ga. Aipo 'ga 'ua Kana 'jawa amunaw awi. Garireja ywy pype Kana 'jawa 'upa. Sepeteu 'ga ra'yramū ore, mukūi tekotee 'gā 'jau. Mīmeramū ore arakou pāwē pāwē.

³ A'eramū Simão Pedro 'ga 'jau:

—Oo je pira pyyka— 'jau 'ga oree.

—Ore nanē oroo futat ene rupi nū— 'jau ore 'ga upe.

A'eramū ore arawaupap aru'aa yaru pype. Koypyttunamuku ore taityuu momoa arakou. A'ere ore noropyygi'i amū. ⁴ Kwara por ypyrauwe Jejui 'ga 'ua u'ama peu ypia reme'y'warimū 'yisiga pype. A'ere ore norokwaawi 'ga.

⁵ A'eramū 'ga 'jau oree:

—Pepyy'gi te amū?— 'jau 'ga oree.

—Naani etee ki 'ei. Noropyygi'i etee ore amū ki 'ei— 'jau ore 'ga upe.

⁶ A'eramū 'ga 'jau oree:

—Pe'je ajee imomoru'japa nū. Pejejakwatawa katy pemono imomoa esaka nū. A'eramū te nipo pira pepyyk— 'jau 'ga oree.

A'erauwe ore taityuu pypekau imonou imomoa nū. Etyg ypyrauwe kwaiwete ipira ojejaga ipype. A'ere ore noroupirarūi imua yara pype etyka. Ipoiyi tee ipiraa. ⁷ A'erauwe je 'jau Pedro 'ga upe:

—Janejararete 'ga te nipo kwe u'am ra'e nū'ū!— 'jau je 'ga upe.

Aipo renupawe Pedro 'ga waity munepa, ojefaa ipyu. Ojefar ire Pedro 'ga opoa 'y pe awau Jejui 'ga repejāna. ⁸ A'eramū ore arajua yaru pype, taityuu rerua imatāu erekou. 'Y ywyri futat ore rekoi, sēg metro futat ore rekoi 'y ywyr awi.

⁹ Yaru awi aru'ē re ore ipira resaka. Jejui 'ga ipira reya u'ama. Kanape'ia nanē ore esaka nū. ¹⁰ A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Pejejemimu'arera perut amū jee— 'jau 'ga oree.

¹¹ A'eramū Simão Pedro 'ga u'aa yaru pype nū. A'eramū 'ga taityuu matāumap imua. Kwaiwete pira ojejaga ipype. Sētu sīkwētai tres ipira, tuwiiu ma'ea. A'etea taityuua otoroke'ema jupe.

¹² A'eramū Jejui 'ga 'jau oree:

—Pe'je pejejua pejem'i'waa— 'jau 'ga oree.

A'etea ore mū noroporonuwi futari 'ga upe: “Awỹja te ene?” 'jawe'em futat ore 'ga upe. Orokwaaw ore 'ga. A'eramū ore oroporonupe'ema ee 'ga upe.

¹³ A'eramū Jejui 'ga awau kanape'i ppyka imowowoka imua oree, pira eyra reewe.

¹⁴ Oferaw ire futat Jejui 'ga poromū ojesaukaru'jau'japa oree kwaiwete ikue. Poromū futat ore upe 'ga jesaukara muapya.

Pedro 'ga upe Jejui 'ga 'eawet

¹⁵ Ore jemi'war ire Jejui 'ga 'jau Simāo Pedro 'ga upe, Juā 'ga ra'ya 'ga upe: —Eneporomutat te ene nanimenime je ree, ki Simāo?

—Ēē. Ene te 'ā jejekoty'aawaretea futat. Aipo 'ā erekwaap futat— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Karupa'mī jara 'gā ojejuka esage karupa'mī ra'yr yau are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowiaar yau 'gā nee. Jeje'eg are ene 'gā mu'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramū Jejui 'ga 'jau'japa 'ga upe nū:

—Eneporomutat te ene je ree ra'e, ki Simāo?

—Ēē. “Erekwaap futat 'ā ejee jeporomutara”, a'e ako je enee ko— 'jau 'ga 'ga upe nū.

A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe:

—Karupa'mī jara 'gā ojejuka esage weymaw are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowiaara 'gā nee— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'eramū Jejui 'ga 'jau nū:

—Eneporomutat te ene a'jea futat je ree ra'e, ki Simāo?— 'jau 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe 'eu'jawauwe Pedro 'ga u'arasigamū. A'eramū 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramū ene poromū 'jau'japa jee ki 'ei? Orejararetea 'ā ene. Mama'ea 'ā erekwaap futat. Erekwaap futat 'ā ejee jeporomutara je rekoa— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramū Jejui 'ga 'jau 'ga upe nū:

—Karupa'mī jara 'gā ojejuka esage futat weymaw are. Nan tee futat ejejuka esage je rerowiaara 'gā nee. ¹⁸ A'jea futat je'ea. Eywyrāmū ene ejaity munepa eatau ewau ejemifutar imū. A'ere nipo enesawa'e re 'gā amū ene pofari eneywa pypiraa ene rerawau eneremifutare'em ipe— 'jau Jejui 'ga Simāo Pedro 'ga upe.

¹⁹ Aipo 'eramū Jejui 'ga 'ga manūawama mome'wau 'ga upe. 'Ga manūnamū nipo 'ga manū resakara 'gā 'jau: “Nopoiri futari 'ga Jarejararete 'ga rerowiar awi ra'e”, 'jau nipo 'gā ajaupe. A'eramū nipo 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga manū resakawe.

²⁰ Aipo ojeupe 'eramū Pedro 'ga ojerowaka je resaka. Je futat Jejui 'ga upe 'jarera: “Awỹja te ene mono ia'wyre'ema 'gā po pe?” 'jarera 'ga manūe'emauwe orojemi'waaw ipe 'ga upe 'jarera. Je futat te'ama Pedro 'ga atykupe katy. ²¹ Je ree ojerowakawe Pedro 'ga 'jau Jejui 'ga upe:

—Maran sipo ajee 'ga rekoi nū, ki Ku'jyp?— 'jau 'ga Jejui 'ga upe.

²² —Je ifutar ire amunipo 'ā 'ga rekoi nan etee futat je rura resaka. Erejemuaēm awi 'ga ree. Ene 'ā je renuw ape— 'jau 'ga 'ga upe.

²³ Anure Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'jau futatee ajaupe:

—“Ko 'ga nipo namanūi futari je ruru'jawe'emauwe”, e'i 'ga 'ga upe ikue— 'jau futatee nipo 'gā imome'wau.

A'ere naporomũ rũi 'ga je'ega. Wapo ekoete nipo 'gã ajemogyau. “Je ifutar ire amunipo 'ã 'ga jemogoi je ruru'jawa resaka. Maran aipoa enee?” 'jau 'ga Pedro 'ga upe ikue.

²⁴Je 'ã Juānamũ. “Ga nipo namanũi” 'gã 'jawamũ nipo je. Je te 'ã Jejui 'ga remiapofera amome'u pẽ nupe. Je 'ã ka'arana kwasiaa aipo are pẽ nupe. A'jea futat aipo je'ea.

²⁵Kwaiwete Jejui 'ga remiapofera. Aipo are 'ga amũ ka'arana kwasiaapaw ire amunipo 'ã kwaiwete ka'arana 'au ywy pe. A'eramũ nipo 'ã ywya nipytu'ẽi jupe.

Atos

Jejui 'ga remimonofera 'gã nekwawer are Luka 'ga ka'arana kwasiari rakue. Ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire, Janeruwarete 'ga U'agesage monou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'ga remimu'efera 'gã awau watau Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea aeremiapoe'ema apoukaa 'gã nupe. A'eramũ esakara 'gã Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'awa ka'arana kwasiarukaa Luka 'ga upe. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga 'ga 'Agesage remiapofer are rakue.

¹ Je ako Lukaramũ ka'arana akwasiat inuga pẽ nupe ikue, ki Teofiru. Jejui 'ga remiapofer are je ka'arana kwasiari. 'Ga remimu'efer are nanẽ ako je ikwasiapawi inuga pẽ nupe ikue. Jejui 'ga porowyky ypy ypyawer are futat je ka'arana kwasiari inuga pẽ nupe ikue. ² Ywy pe akou Jejui 'ga mama'e esage apou kwaiwete rakue. A'efer are je ikwasiapawi inuga ka'aran are pẽ nupe ikue.

Ywag ipe ojeupir enune Jejui 'ga porogytai wemimu'efera 'gã nupe rakue. Ymã te 'ã 'ga 'gã amũ mũ'jãu imogyau wemimu'eferamũ rakue. A'eramũ Jejui 'ga ojeupir enune oje'ega 'gã nupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'eg imũ rakue. A'e 'gã 'ga imonou kwe pe: “Kwe pe pekwap je mome'wau pejejemogyau 'gã nupe”, 'jau Jejui 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã 'jau “Jejui 'ga remimonofera 'gã” 'jau 'gã 'gã nupe. ³ 'Ga manũ re Janeruwarete 'ga Jejui 'ga moferawi nũ. A'eramũ Jejui 'ga oferaw ire ojesaukaru'jau'japa wemimonofera 'gã nupe. Wemiapo resaukaa 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã 'jau: “Jejui 'ga futat ra'e. Koromũ futat 'ga ferawi rai'i nũ. Sã'ã 'ga wemiapoa etee futat iapoa 'ga rekoa”, 'jau 'gã ajaupe rakue.

Kwarẽta 'ara rupi etee Jejui 'ga jesaukaru'jaru'jawi wemimonofera 'gã nupe, 'gã mu'jau akou 'Uwarete 'ga ree rakue.

—Janeruwarete 'ga 'ã 'ũi 'wyriarareteramũ pẽ nupe. Pejetywer awi pe-poiramũ 'ga pẽ monoi wemiayuwamũ rakue— 'jau Jejui 'ga oporogytau wemimu'efera 'gã nupe rakue.

⁴ 'Gã pype akou 'ga 'gã mu'jau aipo are rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—'Au pejup Jerusareg ipe Jarejuwarete 'ga 'Agesage rapesaka. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri pẽ nupe rakue: “Te'agesagea je anure omono pẽ nupe”, 'jau 'ã 'ga rakue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejupa Jerusareg ipe 'ga 'Agesage rapesaka ra'ne— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe. ⁵ —Juã 'ga 'ã 'y pe ae pymĩ ikue. A'ere Janeruwarete 'ga nanarũ. U'agesagea te 'ga amut pẽ nupe pẽ nerekwaramũ— 'jau Jejui 'ga 'gã nupe rakue.

Ywag ipe Jejui 'ga jeupiwet

(Maku 16.19-20; Luka 24.50-53)

⁶ A'eramũ 'gã ojeptype 'ga rekoramũ 'ga remimonofera 'gã oporonupa ee 'ga upe:

—Ymã te 'ã tapy'ÿja 'wyriar amuteea etee ekoi oree jepi. 'Awamũ futat te ene ereko 'wyriaramũ Israeu juapyreramũ oree 'ga py'rau? 'Awamũ futat te ene, “Je futat Jarejuwarete 'ga remimureramũ ako 'awamũ 'wyriarareteramũ pẽ nupe”, ere oree?— 'jau 'gã 'ga upe.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau 'gã nupe:

—Naani nũ'ũ. Meewei tee te nipo je ruri pẽ'wyriaramũ. Janeruwarete 'ga te okwaap. Jane te 'ã nikwaawi. 'Ga te okwaap je ruawa nũ— 'jau etee 'ga 'gã nupe. ⁸ —A'ere nipo anurenure'i Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri ojypa

osou pē pype. Opājēa Janeruwarete 'ga imua pē nupe. A'eramū futat nipo pēē pejejemogyau je mome'waramū 'gā nupe— 'jau 'ga 'gā nupe. —A'eramū pēē pejejepype ise re pejewau kwe pe je mome'wau 'gā nupe. Pēē 'ā je resak pejepe. A'eramū pēē pejewau je mome'wau kwe pewara 'gā nupe. 'Auwara 'gā nupe ra'ne je mome'wau, Jerusareg ipewara 'gā nupe ra'ne. A'ere Judeja ywy pewara 'gā nupe, Samari ywy pewara 'gā nupe, mukuwara 'gā nupe 'jau pejewau je mome'wau— 'jau 'ga 'gā nupe.

Aipo 'gā nupe 'e re Jejui 'ga ojeupia 'gā nui awau ywag ipe.

⁹⁻¹¹ A'eramū 'ga remimonofera 'gā 'upa amā'jāu ywau 'ga jeupira resaka. A'ere ywasiga 'ga mimi 'gā nui. A'eramū 'gā 'upa 'ga wawera rupi amā'jāu. A'e pype mukūja ywagipewara 'gā 'ua ojypa 'gā nupe Jejui 'ga panekwapa. Waity aparasiga rerua erojypa enu'ama 'gā pyri.

—Ma'ja te peesak pejejupa?— 'jau 'gā 'gā nupe.

—Naani. Jejui 'ga jeupira te ore aruesak arajupa— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū ywagipewara 'gā 'jau 'gā nupe:

—Oo futat 'ga ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. Anure te nipo 'ga ruri ojewya nū. Ojeupiawera 'jawerimū etee futat nipo 'ga ruri ojewya nū — 'jau ywagipewara 'gā imome'wau Jejui 'ga remimonofera 'gā nupe.

*Matias 'ga Judas 'ga py'rawarera
(Mateu 27.3-10)*

¹² Ywagipewara 'gā porogytapaw ire Jejui 'ga remimonofera 'gā 'ua ojewya Jerusareg ipe nū. Ywytyr awi 'gā 'ua ojewya, Oriweira 'jaw awi. Namukui Jerusareg awi Oriweira 'jawa 'upa. Majepēi tee kilometro imukua jui.

¹³ A'eramū 'gā Jerusareg ipe owaēm ire awau 'og ywate pype 'upa. Pedro, Juā, Tiago, Andre, Filipe, Tome, Patarumeu, Mateu, ajepeja Tiago, Simāo Serote, Judas. Mīmera 'gā awau 'upa 'og ywate pype. Tiago 'ga Aufeu 'ga ra'yra 'ga. Simāo 'ga judeu 'gā etee ifutaa o'wyrīaramū. Judas 'ga Tiago 'ga ra'yra 'ga.

¹⁴ 'Gā ajatyka 'upa Jerusareg ipe. Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monou 'upa. Kūjāmera 'gā nanē ajatykau 'ua 'gā nee 'og ywate pype. Jejui 'ga y ēē we futat akou 'gā pype, Mari ēē. Jejui 'ga rewirera 'gā nanē akou 'gā pype nū.

¹⁵ Jejui 'ga rerowiaara 'gā ajatykau 'ua 'gā nee kwaiwete. Sētui wīti 'gā pytuna. A'eramū Pedro 'ga afu'ama oporogytau 'gā nupe:

¹⁶ —Peapyaka jeporogyta are. Ymā te Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari Davi 'ga upe Judas 'ga ree rakue, ae a'wyre'ema upe Jejui 'ga monoarama 'ga ree rakue— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gā nupe. ¹⁷ —Aipo Judas 'ga ako jane pype ikue numiamū. Wemimu'eferamū ako Jejui 'ga 'ga mogou ikue numiamū. A'ere ako mainana 'wyrīara 'gā ka'aranūū monoi Judas 'ga upe rai'i, Jejui 'ga resaukaawamū rai'i. A'eramū ako 'ga Jejui 'ga monou 'gā po pe 'ga jukaukaa 'gā nupe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gā nupe.

¹⁸ Ka'aranūūa ojeupe imur ire Judas 'ga awau ywy mua. A'ere 'ga rea'aramū etee nū. “Ma'eramū je ma'eramū Jejui 'ga monou 'gā nupe 'ū?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga a'eramū ajejukau. 'Ga 'arasiga 'ga rerekou. A'eramū ywy mur ire awau ojeupia. A'eramū 'ga pe awi 'ua opoa. Wewega mowoka erua. Wye momopomopoa erua amanūmū rakue. ¹⁹ A'ea Jerusareg ipewara 'gā ikwaapa najuejue etee rakue. A'eramū 'gā Aketema 'jau Judas 'ga manūawera upe. Aketema 'ea wy rupap 'ea 'gā je'eg imū.

²⁰ A'eramū Pedro 'ga 'jau 'gā nupe:

—Ymā te Davi 'ga ka'arana kwasiara aipo Judas 'ga ree inuga janee rakue. “Ga 'wyrer ipe nipo nitywi futari ae mū”, 'jau Davi 'ga ka'arana kwasiara inuga janee rakue. A'eramū 'ga ikwasiaru'japa 'ga ree rakue:

“Ga porowykyawer ipe ae nitywi futari amũ.
A'eramũ nipo 'ga amũ etee akou 'ga rekwawer ipe nũ, 'ga porowykyawera
apou nũ”,
'jau Davi 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. Mĩa ka'arana Saumu 'jawa
— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²¹ —A'eramũ jane 'awamũ 'ga amũ mogou Judas 'ga rekwawer ipe 'jau
nũ, Jeju 'ga mome'waramũ jarejepyri 'jau. Jarejepypewarera etee jane
imogou. Awỹja te ako jane pype au'jeteramũ? ²² Awỹja te wesak 'y pe Juã 'ga
Jarejararete 'ga pymĩa rakue? Awỹja te 'ga jeupira wesak rai'i? 'Gã etee futat
jane simogo amũ jarejepyri Jeju 'ga mome'waramũ 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.
—Jeju 'ga ferapawera 'ga tomome'u jane pyri 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²³ A'eramũ 'gã mukũja 'gã mua. 'Ga amũ rera Jose Barsabas. Justo 'ga rer
irũa. Ajepeja 'ga rera Matias. ²⁴ A'ere 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe
'gã nee:

—Kiapi'ni. Ene te 'ã erekwaap. Ejemifutara 'ga ekwaawukat ore. ²⁵ Judas
'ga ajekuka rai'i. A'ere 'ga 'agera oi ako tyweaw ipe— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga
upe. —Mõ 'ga te ore oromogo 'ga rekwawer ipe nũ?— 'jau 'gã Jarejuwarete
'ga upe.

²⁶ A'ere 'ga upe oporogytapaw ire ita'i 'jawewara momopoa 'upa. A'eramũ
Matias 'ga remimójewagera katu 'gã ipyyka. A'eramũ 'gã Matias 'ga mogou
Judas 'ga rekwawer ipe Jeju 'ga mome'waramũ ojepyri nũ.

2

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua

¹ Pêtekosti 'jawa 'ara rupi 'gã jatyka 'gã nuwamũ Janeruwarete 'ga 'Age-
sagea 'ua ojypa Jeju 'ga remiayuwa 'gã nupe rakue. Pêtekosti 'jawa judeu 'gã
jatykaawa rera.

² Poje ywytuu 'jawewara fua opo erujewi 'ua 'gã pyri 'og ywate pype
'gã nuwamũ. Ywag awi 'ua osou 'og ipe. A'ere 'ga 'Agesagea 'gã nupe
ise re tata'i 'jawewara ajemogyau 'gã apyte'rarimũ. Wenyfu'giramũ futat
ajemogyau 'gã apyte'rarimũ. ³ Nan Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua osou
'gã nupe rakue. Opyamuramũ 'ua 'gã nupe. ⁴ 'Ga 'Agesagea 'ua osou 'gã
pype 'gã nerekwaramũ. 'Gã pype ose re 'gã je'ega mojoy'rau, 'gã moje'eg
amuteeukaa. 'Gã nemikwaawe'ema 'gã je'ega apoukaa 'gã nupe. Naju'jawe
rũi 'gã je'egi. Wemifutar imũ etee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã
moje'egukaa.

⁵ Kwaiwete judeu 'gã 'ua ajatykau muku awi Jerusareg ipe rakue.
Ajatykaaw are 'ut ma'e 'gã nanẽ ifu renupa nũ. Ifu renupara 'gã Jarejuwarete
'ga upe oporogyta ma'e 'gã najuejue etee. ⁶ Ifu renupawe 'gã ajatykau
ukupepe 'og ywate pyri oporesagamũ ee. Oporenuwaiwamũ 'gã imome'u
are. Jeju 'ga remimonofera 'gã 'gã je'ega apou.

⁷ A'e renupawe enupara 'gã 'jau:

—Ma'eramũ 'gã janeje'egawe apou 'ũ? Garireja ywy pewara 'gã juejue
nã'ã re'ã— 'jau 'gã ajaupe. ⁸ —Janeje'eg imũ etee 'ã 'gã Jeju 'ga mome'ui
janee— 'jau 'gã ajaupe. —Auwara 'gã je'ega etee 'gã 'ã wapo jepi. A'ere
'gã 'awamũ kwe pewaramũ janeje'ega we iapoi. Kwe awi 'ã jane ruri.
⁹ Partia ywy awi jane mũ ruri. Ajepejamũ Media ywy awi. Ajepejamũ Elam
ywy pewara. Ajepejamũ Mesopotami ywy pewara. Ajepejamũ Judeja ywy
pewara. Ajepejamũ Kapatosi ywy pewara. Põtu ywy awi jane mũ ruri. Asia
ywy pewarera jane mũ. ¹⁰ Frigia ywy awi, Pãfiria ywy awi, Egitu ywy awi
jane mũ ruri. Ajepejamũ Libia ywy awi. Sirene 'jawa pyriwara poromũ.

Ajepejamũ Roma pewara. ¹¹ Jane mũ judeua futat. Ajepejamũ judeue'ema 'gã futat. A'ere 'gã judeuramũ jane 'jawerimũ 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari. Kreta 'ypõ'õ awi amũ ruri. Ajepeja 'gã 'ua Arabia ywy awi. A'eramũ 'gã maran janeje'eg imũ oje'ega ki 'ei?— 'jau 'gã ajaupe 'gã je'ega renupa. — Janeje'eg imũ futat 'gã Jarejuwarete 'ga remiapofer esage mome'ui jane— 'jau 'gã ajaupe. —'Auwara 'gã je'ega etee 'gã 'ã wapo jepi. ¹² A'ere 'gã 'ã kwe pewara 'gã je'eg imũ Jejui 'ga mome'ui 'upa— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã wapyakau 'upa. A'eramũ 'gã amũ 'jau ajaupe:

—Maran te nũ 'wei?— 'jau 'gã ajaupe.

¹³ A'ere amumera 'gã nuerowiari futari. A'eramũ 'gã 'gã nerekoemãu etee 'upa.

—Kawĩajaiwa 'gã otykut 'upa. A'eramũ 'gã oje'ëran ekoeteramũ 'upa— 'jau etee 'gã ajaupe 'gã nerekoemãu.

Mytuna 'gã nupe Pedro 'ga 'eawet

¹⁴ A'eramũ aipo 'gã 'eramũ Pedro 'ga 'ua uẽma oporogytau 'gã nupe u'ama ukupepe. Ajepeja Jejui 'ga remimonofera 'gã netee futat 'ga 'ua oporogytau 'gã nupe, ajatyka ma'efera 'gã nupe.

—Jerusareg ipewaramũ, kwe awi 'ut ma'eferamũ nanẽ peapyaka je ree. “Kawĩajaiwa 'gã otykut 'upa”, pe'je ete 'ã oree. ¹⁵ Norereawyrywi ore. Nakwarawyruu'irãu rũi kawĩajaiwa 'wara 'gã kawĩajaiwa rykuri— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —“Maran te 'gã janeje'ega apoi?” pe'je 'ã pejejupa pejejaupe. A'eramũ je imome'wau pẽ nupe. ¹⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue, Jueu 'ga upe rakue: ¹⁷ “Anure nipo je mama'e teepaw enune Te'agesage muri imojypa pẽ nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jueu 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau.

—“A'eramũ nipo pẽna'yra 'gã pẽna'jyra 'gã netee jeje'ega mome'wau ojepyriwara 'gã nupe.

A'eramũ nipo je kunumĩũũ 'gã momayupa sawa'e 'gã netee.

¹⁸ Te'agesagea nipo je imua tejemiayuwa 'gã nupe. Kũima'e 'gã nupe, kũjãmera 'gã nupe nanẽ nũ. Mĩmera 'gã nupe nipo je imua.

A'eramũ nipo 'gã jeje'eg imũ etee futat je mome'wau kwe pewara 'gã nupe.

¹⁹ Tepãjẽa nipo je esaukaa 'gã nupe. 'Gã nemiesage'ema mama'ea nipo je esaukaa 'gã nupe”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jueu 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau.

—“Ywag ipe, ywy pe nanẽ taesaukat 'jau nũ. Wy, tata, tatasig. Mĩmera taesaukat pẽ nupe 'jau.

²⁰ Kwara nipo je omoypytunaip. Jaya nipo je imowyau. A'ere nipo pẽjararete 'ga ruri ojewya nũ. Ae mojo'oka 'ga ruri. Ae werowiarãmũ nipo 'ga 'jau:

Ere ejua 'au je pyri, 'jau nipo 'ga werowiaaramũ ae upe.

A'ere nipo 'ga werowiare'ema 'gã nupe 'ga 'i:

Pẽẽ naani. Naje rerowiari pejepe. A'eramũ pẽẽ mama'eukwaawa rapyaw ipe pejewau, 'jau nipo 'ga 'gã nupe.

²¹ Je katu'og ape 'jara 'gã etee te je akatu'ok. A'eramũ je 'gã mogyau tejeypyri ajemogy ma'eramãmũ”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²² A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Israeu juapyrerãmũ peapyaka jeje'eg are. Jejui 'ga futat Janeruwarete 'ga remimurera. A'eramũ ako Janeruwarete 'ga opãjẽ resaukaa pẽ nupe

ai'i. Pēnemiapoe'ema ako 'ga iapoukaa Jejui 'ga upe ai'i. Ojero'wu ma'e, mama'eukwaawa rerekwat. Mīmera 'gã ako 'ga ikatu'ogukaa 'ga upe ai'i, kwaiwete. A'e resakarera 'gã oporesagamū ee. A'ea 'ã pekwaap najuejue etee. Pē pype futat ako 'ga iapoi akou ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

²³—A'ere ako Janeruwarete 'ga wea'aramū 'ga mono are pē nupe ai'i. Wemifutar imū etee futat ako 'ga 'ga monou pē nupe ai'i, 'ga pyygukaa ako pē nupe ai'i. A'eramū pēē ako 'ga pyygukaa ia'wyre'ema 'gã nupe ai'i. A'eramū ako 'gã 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywar are ai'i. Pēē futat ako 'ga jukaukaa 'gã nupe ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²⁴—Amanū futat ako 'ga ai'i. A'ere ako 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi ete ai'i nū — 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²⁵—Ymã te 'ã Davi 'ga ka'arana kwasiari inuga Jejui 'ga ree rakue— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

—“Akwaap je Tejararete 'ga. 'Ga 'ã ako je pyri.

Jejakwatawa katy 'ga rekoi. A'eramū je tekyjawe'em tekou.

²⁶ Teku'iramū etee tekou. Tepy'ata'waramū etee tekou. Temoferawa rape-saka nipo je te'ŷina.

A'eramū je teje'ega Jarejuwarete 'ga upe: Ene te 'ã eneresage jee, Kiapi'ni.

²⁷ Je manū re nerepouri futari je wi. Jereumera neremonemukari.

Je 'ã eneremiayuwaretea futat. A'eramū ene je moferapa etee nū. Ene pyri nipo tewau ywag ipe.

²⁸ Ene 'ã ywaga piara ereesaukat jee. A'eramū je ene pyri tewau.

Jepy'ata'wa je ene ree tekou, 'jau je 'ga upe”,

'jau Davi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama, Davi 'ga remikwasiarera mome'wau 'gã nupe u'ama.

²⁹ A'eramū 'ga 'jau 'gã nupe nū:

—Davi 'ga janeypya futat rakue. 'Ga je amome'u pē nupe. Ymã te 'ã Davi 'ga manūi rakue. A'ere 'gã 'ga monoi ita kwara pype rakue. Namukuu rūi futat ita kwara 'ūina rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁰ —Janeruwarete 'ga je'ega mome'warera 'ga Daviramū rakue. Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe 'ga rekoramū rakue. “Ene juapyrama mū nipo 'wyriaramū ako ene 'jawe. Jeremimurama 'ga futat nipo 'ūina enerenawer ipe”, 'jau 'ga Davi 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama.

³¹ —A'eramū Davi 'ga ikwaapa, “Wemimurama 'ga nipo Janeruwarete 'ga omoferap ete nū” 'e kwaapa rakue. A'eramū 'ga a'eramū ka'arana kwasiaa inuga 'ga ree. “Janeruwarete 'ga nipo nopouri futari wemimurera 'ga wi. 'Ga reumera monemukare'ema futat nipo”, 'jau Davi 'ga rakue— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

³² —'Ga poromū Janeruwarete 'ga omoferap rai'i. Jejui 'ga omoferap futat. Ore 'ga aruesak 'ga feraw ire ai'i. A'eramū ore a'eramū imome'wau pē nupe — 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ³³ —A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferaw ire 'ga monou ywag ipe ojepyri ai'i. Peu 'ga ywag ipe 'ga monou imuapyka oyse katy. 'Ga 'jawe futat 'ga. A'eramū 'ga 'ga muapyka oyse katy. A'eramū futat 'ga U'agesage mua katu 'ga upe. Ojeupe 'Uwa 'ga imur ire 'ga imua ae upe nanē imojypa nū. 'Ga 'Agesagea te 'ga amut oree. A'ea peenup poromū— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau. —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri janee rakue: “Anure nipo je Te'agesage monoi pē nupe”, 'jau 'ga 'ã rakue.

A'eramū 'ga 'awamū futat imua oree. 'Agamū pēnemienuwamū 'ga 'Agesagea iapoukaa oree— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe. ³⁴ —Davi 'ga nooi ywag ipe rakue. Nuapygi 'ga Jarejuwarete 'ga yse katy. A'etea 'ga e'i rakue:

“Ymã te Janeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

“Ymã te Janeruwarete 'ga 'jau Jejararete 'ga upe rakue:

'Ere ejua eapyka 'au je pyri. Je 'jawe futat ene. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

³⁵ Anure tamõi ene 'wyriaramũ 'gã nupe 'jau, ene rerowiaara 'gã nupe 'jau. Ene rerowiare'ema 'gã we futat te'i enee 'jau, koromũ futat 'wyriararete 'ga, te'i enee 'jau', 'jau Janeruwarete 'ga Jejararete 'ga upe rakue", 'jau Davi 'ga ka'aran are ikwasiaa inuga janee rakue. Jejui 'ga upe te 'ga 'i rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

³⁶ —A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Je te 'ã Jejui 'ga omono pẽ nupe. Jeremimurera futat 'ga”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'e 'ga poromũ pepokutuk, imonou, imu'ama 'ypeywar are 'ga manũawamũ. A'e 'ga Janeruwarete 'ga omogo Israeu juapyreramũ jane'wyriaramũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'ea 'ã judeuramũ juejue pekwaap.

³⁷ A'e renupawe 'gã u'arasigamũ ajemogyau. 'Ga jukaawer are 'gã u'arasigamũ ajemogyau kwaiwete. A'eramũ 'gã 'jau Pedro 'ga upe 'ga pytuna 'gã netee:

—Maran te ore iapoi? Ma'ja te ore aruapo orojee, orojekatu'okawamũ?— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁸ —Pejetywer awi pepoit— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ 'ga pejetywer awi pẽpoiriweramũ pẽ katu'oka. “Jejui 'ga rerowiaaramũ ore reko 'awamũ”, pe'je 'gã nupe. A'eramũ 'gã pẽ pymĩau 'y pe. A'eramũ pẽ pymĩ re Janeruwarete 'ga U'agesage mua pẽ nupe pẽnerekwaramũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari inuga janee rakue: “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ je pẽ katu'ogi. Pẽ katu'og ire je Te'agesage monou pẽ nupe”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Aipo e'i 'ga pẽ nupe. Pẽna'yt, tesirũmet, wemimũ'ẽmet 'jau. Mĩmeramũ 'ga aipo 'ga 'i pẽ nupe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'eramũ 'ga 'awamũ u'eawer imũ futat U'agesage mua imojypa janee— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

⁴⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'gã mu'jau afuakaramũ etee futat aipoa morogyta are u'ama. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejejepe'au 'ga rerowiare'ema 'gã nui. Anure nipo Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiare'ema monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe ojewi. Peo kasi 'gã newiri ne. Pẽẽ 'ã Jejui 'ga perowiat. “Je mogo ape ejemiayuwamũ”, 'jau ki pẽẽ 'ga upe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama.

⁴¹ Aipoa 'ga porogyta renupawe 'gã kwaiwete Pedro 'ga je'ega rerowiaa. Jejui 'ga nanẽ 'gã erowiaa ajemogyau nũ. Tres miu 'gã 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã 'gã nerawau ipymĩau 'y pe Jejui 'ga 'gã erowiara resaukaawamũ.

⁴² A'ere 'gã awau ajatykau Jejui 'ga remimonofera 'gã nee, 'gã porogyta are wapyakau. A'eramũ futat 'gã ajemogyau Jejui 'ga rerowiaareteramũ. A'eramũ futat Jejui 'ga rerowiaaramũ opojekaramũ ajuee. Ajamajatykau kumi 'wau. Jarejuwarete 'ga upe oporogytau nanẽ 'gã ajatykau nũ.

⁴³ Jejui 'ga remimonofera 'gã Janeruwarete 'ga pãjẽ rerekou. A'eramũ 'gã 'ga pãjẽ resaukaa 'gã nupe, aeremiapoe'ema apou 'ga pãjẽ mũ, kwaiwete. A'eramũ a'e resakara 'gã oporesagamũ ajemogyau ee. ⁴⁴ Jejui 'ga rerowiaara 'gã juejue ajatykau ajemogyau. Ikaraemã ma'e 'gã okaraemã me'ega ka'aranũ are. ⁴⁵ Iywy ma'e 'gã nanẽ oywy me'ega ka'aranũ are nũ. A'ere 'gã ka'aranũ rerua imojo'oka ajaupe. Ta'yt kwaiwete ma'e 'gã nupe 'gã kwaiwete imojo'oka. Ta'yre'ema 'gã nupe 'gã imojo'oka inãinãĩ etee. ⁴⁶ Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ, ai'iwe nũ 'jau 'gã ajatykau ajemogyau peu. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ajatykau. Wog ipe nanẽ ajatykau ojemi'waa nanẽ nũ. Mani'oko'o'i 'wau Jejui 'ga manũawer are wea'aramũ ajemogyau. A'e pype opy'ata'waramũ ajemogyau.

⁴⁷—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypa.

Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã miamũ oporomutaramũ 'ga rerowiaara 'gã nee ajemogyau.

Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarukaa 'gã nupe. Ai'iwe, ai'iwe, ai'iwe. A'eramũ 'gã ojemomytuna. Kwaiwete Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau ajuee.

3

Iteu ma'e 'ga

¹ Poje Pedro 'ga awau Juã 'ga retee Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Kwara jerewamũ 'gã awau. Aipo pe kwara kwawauwe 'e'e'emi 'gã awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oje'ega monou 'ga upe.

² A'e pe iteu ma'e 'ga 'ũina Jarejuwarete 'ga mogytaawa rokwar ipe. 'Okwar esage 'jaw ipe wapyka. A'e pe 'ga 'ũina. Iteu 'ga u'aa rakue. A'eramũ 'ga pytuna 'gã 'ga rerawau im'ĩina 'okwar ipe ka'aranũũ are.

—Ka'aranũũ'ĩa pemut ape jee— 'jau 'ga 'ũina 'gã nupe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ose ma'e 'gã nupe.

A'eramũ amumera 'gã imonou 'ga upe.

³ Poje Pedro 'ga 'ua Juã 'ga retee. A'eramũ iteu ma'e 'ga 'gã nupe ka'aranũũ renũina nũ.

A'ere 'gã 'i etee 'ga upe:

⁴—Emã'ẽ ore ree kũi— 'jau etee 'gã 'ga upe.

⁵ A'erauwe iteu ma'e 'ga amã'jãu 'gã nee. “Ka'aranũũa sipo 'gã amut jee pa”, 'jau 'ga ojeupe amã'jãu 'gã nee.

⁶⁻⁷ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Nitywi ka'aranũũa ki 'ei. A'ere je mama'e esage apoi enee— 'jau etee Pedro 'ga iteu ma'e 'ga upe. —Jejui Kristu 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga 'ã ore mogo wekwawer ipe ai'i. A'eramũ je 'jau enee: Efu'am jui— 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ A'erauwe futat Pedro 'ga 'ga popyyka 'ga mafu'ama. A'eramũ futat iteu ma'efera 'ga pyju'ã oywyrafenamũ. A'erauwe 'ga po 'ga pori awau wafukafukaita:

—Au'je katu pa, Ku'jywa 'ga je katu'ogi nũ— 'jau 'ga wafukafukaita awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã netee.

⁹⁻¹⁰ A'eramũ mytuna 'gã 'ga resaka.

—Kuu. Iteu ma'efera 'ga afu'am ra'e— 'jau 'ga resakara 'gã ajaupe.

Oporesagamũ 'ga ree, 'ga po 'ga po 'ga rekoramũ.

Pedro 'ga 'eawet

¹¹ Amafu'am ire iteu ma'efera 'ga rekoi Pedro 'ga pir are. 'Ogeikwara pakuja 'wyr ipe 'gã oi Juã 'ga retee. A'erauwe Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe ose ma'efera 'gã 'ẽi awau 'ogeikwara pakuja 'wyr ipe esaka, Sarumãu 'ga ma'e 'jawa 'wyr ipe awau esaka.

—Maran 'ga ako ra'e 'ũ? Najema'uma'uwi'i te 'ga afu'am are jepi a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe, ma'upawe'eme 'ga mafu'amamũ.

A'eramũ

—Aw'ỹja 'ga mafu'ama ki 'ei?

—Pedro 'ga 'ga amafu'am kũi— 'jau 'gã ajaupe.

¹² 'Ga mafu'ama 'gã mopiryyita. A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga upe mama'e apoara 'ga te 'ga amafu'am nũ'ũ, Jejui 'ga nũ'ũ. Naore rũi 'ga aramafu'am. Noropãjẽ mũ rũi ore 'ga mafu'ami.

Norojesageu rüi te 'ã ore 'ga mafu'ami. Jejui 'ga te 'ã 'ga mafu'amara te— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe aipo 'gã 'eramũ.

¹³ A'erauwe 'gã ajemogyau etee oporesagamũ 'gã nee.

—Janeruwarete 'ga te ako wa'yra 'ga amut opoaawamũ ikue. 'Ga te 'ga amafu'am— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga omogo ipojeuwipyramũ. Jarejuwarete 'ga te 'ã jane sirowiat. Ymã we te 'ã janeypy 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari rakue. Na'awamue rüi futat te 'ã jane 'ga rerowiari. Ymã we futat te 'ã Abraão 'ga 'ga rerowiari rakue. Isaki, Jako. Mĩmera 'gã 'ga rerowiaa rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ jane 'agamũ 'ga rerowiaa jarejemogyau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

—Janeruwarete 'ga ako wa'yra 'ga mua janee ikue numiamũ. A'ere ako pẽẽ futat pejukaukat 'ga ikue. A'eramũ ako pẽẽ 'ga monou ekoete peje'wyriara upe ikue, Piratu 'ga upe ijukaukaa ekoete ikue. 'Ga ako “Opoit je 'ga wĩ”, 'jau ikue numiamũ. A'ere ako pẽẽ “Ere 'ga jukaukaa futat oree”, 'jau ako pẽẽ ai'i.

¹⁴ Oporojuka ma'ea jẽmĩ ako pẽẽ imuẽmukaa 'ga upe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Oporojuka ma'ea te amunipo 'ã pejukaukat rakue. A'ere ako mama'e tywera apoare'ema 'ga jẽmĩ pejukaukat ikue. 'Ga Jarejuwarete 'ga remifutara etee te wapo. A'etea ako pẽẽ 'ga jukaukaa ekoete ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe, oporogytau u'ama. ¹⁵ —'Ga te 'ã ae mogyara futat. A'ere ako pẽẽ futat 'ga pejukaukat ikue numiamũ. A'ere ako Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ. Ore futat 'ga moferaw ire 'ga resaka ai'i nũ— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁶ —'Ga pãjẽ mũ te ore 'agamũ 'ga mafu'ami. Naore rüi 'ga aramafu'am. Aruerowiat te 'ã ore 'ga. A'eramũ 'ga 'ga mafu'amukaa oree pẽ nowase— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe oporogytau.

¹⁷ —Nepekwaawi nipo 'ga— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Nepekwaawi nipo Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga. Pẽ'wyria'ri 'gã nanẽ nokwaawi nũ. Ajee ako 'ga pejukaukat ekoete ikue, peje'wyriara upe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe, Jejui 'ga mome'wau.

¹⁸ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. A'e are 'gã ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga remimurera 'ga ruri. A'ere 'ga pyriwara 'gã 'ga rerekou tyweaete 'ga mayrũmũ”, 'jau 'ã 'gã ka'arana kwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —Ajee 'ã 'ga je'egawer imũ etee futat 'ga rayrũnamũ amanũmũ janee. ¹⁹ A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. “Jetywera epe'a je wi, ki Ku'jyp”, pe'je ki 'ga upe. Ojeupe pẽje'ega monorauwe, 'ga pẽtywera tomoit pẽ nui 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²⁰ —Pẽtywera pẽ nui imoir ire 'ga opãjẽa tamut pẽ nupe 'jau. A'eramũ futat 'ga pẽ maku'iu pẽ mogyau. A'eramũ pejetywer awi pejepoia. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Teja'yra 'ga tomono 'gã nupe 'jau, 'gã katu'okawamũ 'jau”, 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'ã Jejui 'ga mua janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau.

²¹ —'Awamũ 'ga 'ũina ywag ipe, mama'e katu'okawa 'ara upe iwaẽma rapesaka 'ũina. Anure te nipo 'ga ruri ojewya nũ, 'awa ywy pe nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ futat 'ga ruwa 'ga ywy katu'oka nipo nũ. A'eramũ futat ipyau 'jawe iapou nũ, ywy apou nũ. Saa'e ymã rakue. Nan futat iapou nũ, ikatu'oka nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue:

²² “Anure te nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri pẽ nupe, oje'ega mome'waramũ pẽ nupe.

Je 'jawerimũ futat 'ga 'ua pẽ nupe oje'ega, Janeruwarete 'ga je'ega mome'wau pẽ nupe.

Sã'ã 'ga je mura. Nan futat nipo 'ga pëpytuna 'ga amũ muri pë nupe oje'ëma'eramũ.

²³ 'Ga nipo oje'ega renupare'ema 'gã omojo'ok wemiayuwa 'gã nui anure. A'eramũ nipo 'ga oje'ega renupare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe.

A'eramũ ki pëẽ enupa etee 'ga je'ega”,

'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²⁴—Moisesi 'ga ra'ne akou oje'ega 'gã nupe rakue. A'ere Samueu 'ga oje'ega 'gã nupe nũ. A'ere 'gã newiriwarera 'gã 'gã nemimome'ufer imũ etee futat oporogytau 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã juejue. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga porogytai 'gã nupe rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Ma'eramũ 'ã 'gã ka'arana kwasiari inuga 'ga je'eg are rakue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eferupi te futat ajee 'ã Jejuu 'ga manũi, 'Uwarete 'ga je'eg imũ etee futat— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁵—A'ere 'ã 'ga na'gã nupe etee rui 'ga porogytai rakue. Pë nupe nanë nũ 'ga porogytai. “Enejuapyrama 'gã teje'ega anuwamũ jeresageramũ 'gã nupe, najuejue etee futat”, 'jau 'ã Ku'jywa 'ga Abraão 'ga upe rakue. Pëẽ 'ã Abraão 'ga juapyrera. Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga porogytafera resageramũ pë nupe nanë nũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁶—Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga 'awamũ ojeupe mama'e apoara 'ga muri pë nupe ra'ne, wa'yra 'ga muri pë nupe ra'ne— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Mama'e esagea 'ga wapo pë nupe, mama'e tywer awi pë momoirukaawamũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

4

'Gã nee 'wyrriara 'gã mara'neawet

¹ 'Gã nupe Pedro 'ga oje'ega Juã 'ga retee 'gã nuwamũ 'gã amũ 'ua owaëma 'gã nupe. Mainan, Janeruwarete 'ga mogytaawa raarana 'gã 'wyrriat, satusau. Mĩmera 'gã 'ua owaëma 'gã nupe 'gã je'egamũ.

²—Jejuu 'ga ako amanũ ai'i— 'jau Pedro 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. —A'ere ako 'ga ferawi etee ai'i nũ. A'eramũ nipo jane nan tee futat jaremanũ re jareferapa etee futat 'ga 'jawerimũ. Jejuu 'ga jewyramũ te nipo jane 'ëi tywy awi jareferapa nũ— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

A'e renupawe aipo 'ut ma'efera 'gã amara'neramũ 'gã nee.

³ A'eramũ 'gã 'gã ppyka 'gã monou 'gã munepa moromunepawa pype. Kaaruweteramũ 'gã 'gã ppyka 'gã monou 'gã munepa moromunepawa pype. Peu etee futat 'gã osea 'upa. Peu futat 'gã aku'emamũ. ⁴ A'ere kwaiwete 'gã nenuparera 'gã Jejuu 'ga rerowiari. 'Ga rerowiaara 'gã ojeme'yita. A'eramũ Jejuu 'ga rerowiaara 'gã pytuna sĩku miu.

⁵ A'eramũ ai'iwe 'gã 'ua ajatykau Jerusareg ipe. Judeu 'gã 'wyrriari, 'gã nupe oje'ëma'e, Moisesi 'ga je'eger are moromu'jat. Mĩmera 'gã 'ua ajatykau ajuee.

⁶ Anasi 'ga, mainana 'wyrriararete 'ga ajatykau 'gã nee. Kaifasi, ajepeja Juã, Aresãri, Anasi 'ga pytuna mũ. Mĩmera 'gã ajatykau ajuee.

⁷ A'eramũ 'gã moromunepawa pypewara 'gã, Jejuu 'ga remimonofera 'gã nerurukaa jefaruu 'gã nupe.

—Pe'je pejewau 'gã nerua 'au ore rowase— 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'gã nerua. A'ere ajatyka ma'efera 'gã oporonupa 'gã nupe iteu ma'efera 'ga ree.

—Maran te iteu ma'efera 'ga pemafu'am rai'i?— 'jau 'gã oporonupa ee Pedro 'ga upe Juã 'ga retee. —Ma'e pãjẽ mũ pëẽ 'ga mafu'ama rai'i ki 'ei? Awỹja je'eg imũ rai'i ki 'ei?— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁸ A'eramũ Pedro 'ga oje'ega 'gã nupe. Ku'jywa 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramũ 'ga mogyjeukare'ema 'gã nui. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

⁹ —Maran te 'ga pemafu'am rai'i, pe'je 'ã ore. A'eramũ je imome'wau pẽ nupe. Mama'e tywera nipo ore aruapo rai'i? Naani nũ'ũ. Mama'e esagea te ore aruapo ai'i nũ'ũ. A'etea 'ã ore rerurukat ekoete pejepe ore moporogytaukaa pejejeupe ki 'ei. A'eramũ je imome'wau pẽ nupe— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

¹⁰ —Naoropãjẽ mũ rũi ore 'ga mafu'ami. Jejui Kristu 'ga te 'ã 'ga amafu'am. Nasare pe waranup ma'efera 'ga, pẽnemijukafera 'ga. Ako 'ga poromũ Janeruwarete 'ga omoferap ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. —'Ga te 'ga amafu'am opãjẽ mũ ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹¹ —A'etea ako pẽẽ 'ga futare'ema ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ã Janeruwarete 'ga 'ga muri janee, jane katu'ogukaa ete 'ã. Sã'ã ae 'oga aporamũ kwaiwete 'ywa rerura tupaa'mywamũ. A'eramũ 'ã ae 'ywa mũ reroyrũmũ. A'ere 'ã eroyrũmyrera jẽmĩ 'ywetetea. A'eramũ 'ã ae ijaramũ, pea te futat pemono, ae 'i ajaupe. Nan tee futat 'ga 'i Jejui 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ga amut janee. A'ere ako pẽẽ peroyrũ ete 'ga ai'i. “Nia'wyri 'ga ra'e”, pe'je 'ga upe ikue. “Narafutari ore 'ga”, pe'je Jejui 'ga upe ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ã 'ga ruwa 'ga te 'ga futari. A'eramũ 'ga 'ga mogou jane katu'okaramũ etee nũ. Afutare'em ire 'ã 'ga pẽ katu'oka etee 'ua nũ— 'jau Pedro 'ga u'ama, 'gã nupe.

¹² —'Ga te 'i futat Janeruwarete 'ga amut janee. Nirũi futari 'ga. 'Ga te 'i futat ae katu'oka akou. Janetywera pe'aara 'ga poromũ 'ut janee— 'jau Pedro 'ga u'ama 'gã nupe.

Pedro 'ga Juã 'ga retee oporogytau 'gã nupe. Iteu ma'efera mafu'amawera mome'wau 'gã nupe. ¹³ A'eramũ ajatyka ma'e 'gã oporesagamũ 'gã nee:

—Kuu. Maran te 'gã nokyjei oporogytau janee nũ'ũ? 'Gã te te 'ã nojemu'ei agawewi a'i kũi. A'etea te 'ã 'gã nojenosĩ imome'wau a'i kũi— 'jau 'gã ajaupe.

—Naani nũ'ũ— 'jau ajepeja 'ga 'gã nupe. —Jejui 'ga rewiri ako ma'efera 'gã tee nũ'ũ. A'eramũ 'gã a'eramũ 'agamũ ojenosõue'em jane wi— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹⁴ A'ere iteu ma'efera 'ga oi 'gã nupi. 'Gã nemimafu'amera 'ga oi 'gã nupi. A'eramũ 'wyriara 'gã 'ga resaka 'gã newiri 'ga rekoramũ. A'eramũ 'gã a'eramũ oje'egarũme'em 'gã nupe: “Pẽ'me pẽẽ”, 'jawe'em futat 'gã 'gã nupe.

¹⁵ A'eramũ peuwara 'gã amũ oje'ega Pedro 'ga upe Juã 'ga retee:

—Pẽ'ẽ pejewau ore wi ra'ne. Peu pekwap ore wi ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'ẽi awau 'gã nui.

'Gã 'ẽ re 'gã oje'ega ajaupe:

¹⁶ —Maran te jane 'gã nereko'i 'awamũ?— 'jau 'gã ajaupe.

—Tee.

—Okwaapap te 'ã 'gã a'i kũi, 'auwara Jerusareg ipewara 'gã a'i kũi. A'eramũ jane “i'me 'gã”, 'jawe'em futat 'gã nupe. Okwaapap te 'gã 'ã. ¹⁷ A'eramũ jane, “Au'je Jejui 'ga mome'u mokwasi'o re”, sa'e 'gã nupe jareje'ega moywyradena 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —“Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ monoi pẽ munewu'japa ne nũ”, sa'e 'gã nupe jareje'ega moywyradena 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁸ A'ere 'gã 'gã nenũina nũ. A'erauwe Pedro 'ga 'ua Juã 'ga retee 'ua osou. A'erauwe 'gã 'jau 'gã nupe:

—Au'je ki 'awamũ Jejui 'ga mome'u re. 'Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ munewi ne nũ. Narafutareteetei futari ore 'ga mome'ua 'awamũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

¹⁹ A'ere Pedro 'ga Juã 'ga retee 'gã je'egi etee 'gã nupe:

—Ma'ja te Janeruwarete 'ga afutat? Peje'eg are oreapyaka te 'ga afutat? Oje'eg are oreapyaka te ra'u 'ga afutat nũ? Napeje'eg are rũi te 'ã ore apyakai. Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã ore aruenup— 'jau etee Pedro 'ga Juã 'ga retee 'gã nupe. ²⁰—Amanũ ako Jejui 'ga ai'i numiamũ. A'ere ako 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ. A'eramũ ore 'ga resaka ai'i. Oje'ega 'ga oree ai'i. A'eramũ ore 'agamũ 'ga resag ire te imome'wau arakou pẽ nupe. Noropoiru'uwari futari ore 'awamũ 'ga mome'u awi— 'jau etee Juã 'ga 'gã nupe.

²¹ Aipo 'gã 'eramũ 'wyrriara 'gã oje'ega moywyrarefa 'gã nupe nũ:

—“Au'je Jejui 'ga mome'u re”, aru'e ako ore pẽ nupe ko. 'Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ pyygi pẽ nupãnupãu nũ'ũ — 'jau 'gã oje'ega moywyrarefa 'gã nupe.

'Gã nupe oje'ega moywyrarafen ire opoia 'gã nui. A'ere 'gã nanupãi 'gã. Okyje 'gã mytuna 'gã nui. A'eramũ 'gã a'eramũ opoia esage te 'gã nui. Iteu ma'efera resakara 'gã wejue 'upa Jarejuwarete 'ga muorypa ee:

—Ene te 'ã eneresage oree. Ene te ako iteu ma'efera 'ga eremafu'am ai'i— 'jau 'gã 'ga upe 'ga muorypa ee 'upa.

²² Nakunumĩ arũi te 'ã iteu ma'efera 'ga. Sawa'ea te 'ã iteu ma'efera 'ga. Kwarẽta kwara te 'ã 'ga amu'at.

Jarejuwarete 'ga upe 'gã 'eawet

²³ Ojewi 'gã poir ire Pedro 'ga Juã 'ga retee ojewya awau opytuna 'gã pyri. A'eramũ 'gã opytuna 'gã nupe werekwawera mome'wau:

—Ekoay mainana 'wyrriara 'ga oje'ega moywyrarefa oree ai'i. “Au'je ki Jejui 'ga mome'u re”, e'i 'gã oree. “Ga mome'uu'jawamũ ore pẽ pyygi pẽ nupãnupãu ne”, e'i 'gã oree ai'i— 'jau Pedro 'ga mainana 'wyrriara 'gã 'eawera mome'wau ajaupe.

²⁴ Aipo Pedro 'ga imome'upaw ire 'gã oje'ega monou 'upa Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa.

—Ene te 'ã ore'wyrriararetea, ki Ku'jyp — 'jau 'gã 'upa 'ga upe. —Ene te 'ã mama'ea ereapo oree rakue. 'Y, ywy, ywak. Mĩmera 'ã ereapo oree rakue, ipypewara reewe rakue. Ore nanẽ 'ã ene iapou rakue nũ. Ene te 'ã Oreruwaretea— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe 'upa 'ga muorypa. ²⁵—Ymã te 'ã ka'arana erekwasiarukat oreypy 'ga upe rakue, Davi 'ga upe rakue, ejeupe mama'e apoara 'ga upe rakue— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. —Ene'agesagea oje'ega 'ga upe rakue, 'ga mu'akwaapa rakue. A'eramũ 'ga eneje'ega kwasiaa inuga oree rakue— 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe 'upa.

—Aipo 'jau 'ga ikwasiaa inuga oree rakue:

“Ma'eramũ te judeue'ema 'gã mara'neramũ etee ajemogyau?

Ma'eramũ te 'gã mama'e tywer are etee 'gã nea'aramũ ajemogyau?

²⁶ 'Wyrriararete 'gã ajatykau 'wyrriari 'gã netee aparuwajaa ene ree eneremimurera 'ga ree nanẽ nũ”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga oree rakue— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

²⁷—Mama'e a'je are futat 'ga ka'arana kwasiari inuga oree rakue— 'jau 'gã 'ga upe. —'Ga remikwasiarer imũ etee futat kwaiwete 'gã jatykai enera'yra 'ga ree. Enera'yra 'ga ree 'gã mara'neramũ. A'eramũ 'gã ajatykau 'ga ree. “Sijuka 'ga”, 'jau 'gã ajaupe. Erote, Põsiu Piratu. Mĩmera 'gã judeu 'gã werajatyka judeue'ema 'gã netee enera'yra 'ga ree. Nokoi agawewi 'ga tesirũgatu. A'etea 'gã ajatykau 'ga ree 'ga rerekou tyweaete— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. —Eneremimurera 'ga ree 'gã jatykai. Ene futat 'ã 'ga erepyrũ oree rakue, ore katu'okawamũ rakue. A'e 'ga ree ako 'gã jatykai kwaiwete ai'i— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

²⁸ —Davi 'ga remikwasiarer imũ etee futat 'gã iapoi. Ene te 'ã pãjēreteā. Nitywi 'ã 'ga amũ ene 'jawe. A'etea 'ã ene eja'yra 'ga jukaukaa ako 'gã nupe ai'i. Eneremifutar imũ etee futat 'gã iapoi— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe. —Nan futat te 'ã erefutat rakue— 'jau 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

²⁹ —Eapyaka ki 'gã je'egay are e'ÿina, ki Ku'jyp. Imara'ne 'gã ore ree. A'eramũ ene E'agesage mua oree, ore mogyjaukare'ema 'gã nui. Eje'ega mome'waukaa oree 'gã nui ore mojenosõukare'ema futat— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. ³⁰ —Epãjēa emut oree, Kiapi'ni. Oreremiapoe'ema eapoukat oree. Ojero'wu ma'e 'gã ekatu'ogukat oree. A'eramũ nipo tesirũmera 'gã oporesagamũ ajemogyau ee— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. —Esage ma'e 'ga futat enera'yra 'ga. Ipojeuwipyra 'ga futat. 'Ga je'eg imũ futat toroo 'gã katu'oka arakou 'jau, ki Ku'jyp— 'jau 'gã 'ga upe, oje'ega monou 'upa.

³¹ Ojeupe 'gã je'ēmaw ire 'ga 'oga motomoga 'gã nupe, opãjē resaukaa 'gã nupe. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã nerekou. A'eramũ futat 'gã ojenosõue'em Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau awau ajemogyau.

Okaraemã me'egawet

³²⁻³⁵ Jeju 'ga remimonofera 'gã 'ga manũawera mome'wau akou 'gã nupe:

—Amanũ ako Janejararete 'ga ai'i numiamũ, Jeju 'ga ai'i numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ— 'jau 'gã akou imome'wau ojepyriwara 'gã nupe.

A'eramũ Ku'jywa 'ga opãjē monou wa'yra 'ga rerowiaara 'gã nupe. 'Ga nanē futat akou 'gã newiri nũ. A'eramũ Ku'jywa 'ga ojejukau wa'yra 'ga rerowiaara 'gã nee.

Nitywi'i futari “peapo awi mama'ea mũ nan” 'gã nupe 'jara 'gã. Aju'jaju'jawe futat 'gã wea'aramũ mama'e apo are. Nitywi'i futari mama'e mimara 'gã. Mama'ea 'gã imua pãwē etee futat ajaupe. Ka'aranũũa 'gã erua Jeju 'ga remimonofera 'gã nupe. A'eramũ 'gã ka'aranũũ mojo'oka etee futat 'gã nupe. Ika'aranũũe'ema 'gã nupe nanē imonou nũ. Ta'yt kwaiwete ma'e 'gã nupe kwaiwete imonou. Ta'yre'ema 'gã nupe imonou inãinãñ'i etee. Mama'e muawamũ 'gã imonou 'gã nupe. Ywy jara 'gã ywy me'ega amumera 'gã nupe. 'Oga jara 'gã nanē woga me'ega ka'aranũũ are nũ. A'e repyfera 'gã erua Jeju 'ga remimonofera 'gã nupe ajaupe imojo'ogipyramũ. A'eramũ ikaraemãe'ema 'gã amũ akowe'em futat 'gã pype rakue.

³⁶⁻³⁷ Jose 'ga nanē oywy me'ega nũ. A'eramũ 'ga oywy repyfera rerua imonou Jeju 'ga remimonofera 'gã nupe. Jose 'ga u'at 'ypõ'õũũ pype rakue. Sipiri 'jau 'gã aipo 'ypõ'õũũ upe. Levi 'ga juapyrera poromũ. Aipo Jose 'ga rera mukũi. Panapea 'ga rer irũa. Jeju 'ga remimonofera 'gã Panape nuga 'ga ree. Aemaku'iara 'ga. A'eramũ 'gã poromũ inuga 'ga ree.

5

Ananiasi 'ga Safira ãẽ retee

¹ Anure 'ga amũ nanē oywy me'ega nũ. 'Ga rera Ananiasi. 'Ga remireko ãẽ rera Safira. Ananiasi 'ga oywy me'ega. A'ere 'ga ka'aranũũ mojo'ogi ojeupe.

² —Simim ape jarejee 'jau— 'jau 'ga wemireko ãẽ upe. —A'ere soo jare'meramũ 'gã nupe 'jau. “Koromũ etee oreywy repyfera”, sa'e 'gã nupe 'jau— 'jau 'ga wemireko ãẽ upe.

A'eramũ Ananiasi 'ga awau o'meramũ Pedro 'ga upe:

—Koromũ etee futat ka'aranũũa jeywy repyfera— 'jau futatee 'ga awau Pedro 'ga upe.

³ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Ma'eramũ ene mama'eukwaawa 'wyrriara je'ega renupa 'ũ? Ma'eramũ te ene'me Jarejuwarete 'ga upe ra'e? Ywy repyfera eremim ape ejeupe. A'ere 'ã ene'me ejua. ⁴ Enema'ea futat ywya. A'eramũ ime'eg ire enema'ea futat epyfera. Ma'eramũ ene e'me ekoeteramũ ejua jee 'ũ? A'ere naje upe rui ene'me. Jarejuwarete 'ga upe te ene'me— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

⁵ Aipo ojeupe 'eramũ 'ga u'aa tii too awau amanũmũ. A'eramũ 'gã “o'me re Aniansi 'ga manũi” 'e renupara 'gã okyjau ajemogyau. ⁶ A'eramũ kunumũũ 'gã 'ga auwana taity pyu, 'ga rerawau inuga ita kwara pype.

⁷ A'eramũ kaaruwamũ 'ga remireko eẽ 'ua owaẽma Pedro 'ga upe. Nokwaawi eẽ omena 'ga manũa. ⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau eẽ upe:

—A'jea futat te koromũ etee futat ka'aranũũa rai'i?— 'jau 'ga eẽ upe.

—A'jea futat kweramũ etee futat ai'i— 'jau eẽ 'ga upe.

⁹ A'eramũ Pedro 'ga 'jau eẽ upe:

—Ma'eramũ te pẽ'me Jarejuwarete 'ga upe? Nepekwaawi sipo “Janeruwarete 'ga ae'mea okwaap” 'ea? Kweramũ futat enemena ita kwara pype erawarera 'gã nuri. A'eramũ 'gã 'awamũ ene nanẽ ene rerawau nũ— 'jau Pedro 'ga eẽ upe.

¹⁰ Aipo ojeupe 'eramũ eẽ amanũmũ u'aa Pedro 'ga rowase nũ. A'erauwe kunumũũ 'gã 'ua osou nũ. Irãã'a eẽ reumera etee tuwamũ nũ. A'eramũ 'gã eẽ rerawau inuga eẽ mena ywri pe.

A'eramũ 'gã nera okwasi'wau.

—Aniansi 'ga i'me Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga amanũmũ u'aa Pedro 'ga rowase. A'ere 'ga remirekofera eẽ nanẽ amanũmũ o'me are nũ— 'jau 'gã imokwasi'wau.

¹¹ A'erauwe 'gã ajemogyau okyjau najuejue etee futat. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, tesirũmera 'gã taetu okyjau.

—Kuu. Peenup te rai'i? “O'me re 'ga manũi” 'ea rai'i? Noje'eg ekoetei ae Jarejuwarete 'ga upe! Ni'mea'uweri ae 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe.

Aeremiapoe'ema apoawet

¹² A'eramũ taetu Jejui 'ga remimonofera 'gã Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã nemiapoe'ema apoukaa 'gã nupe. Ojero'wu ma'e katu'ogukaa 'gã nupe. Opãjẽ resaukaa werowiare'ema 'gã nupe. A'eramũ 'gã oporesagamũ ajemogyau ee.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã ako ajatykau 'ogeikwara pakuja 'wyrripe, Sarumãu 'ga ma'e 'jawa 'wyrripe jepi. Amaraka'aga 'gã Jarejuwarete 'ga upe, oje'ega 'gã imonou 'ga upe 'jau. ¹³ Amumera 'gã oje'ariweramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee numiamũ. A'ere 'gã kyjei etee 'wyrriara 'gã nui.

—Esage futat Jejui 'ga rerowiaara numiamũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'ere 'wyrriara 'gã nui 'gã kyjea ete 'gã nomoje'arukari Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee.

¹⁴ A'ere amumera 'gã nokyjei futari. A'eramũ 'gã etee Jejui 'ga rerowiaa. Kũjã nanẽ nũ. A'eramũ futat 'gã ojemomytuna kwaiwete ajemogyau, Jejui 'ga rerowiamũ. ¹⁵ A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã nemikatu'ogera resakarera 'gã ojero'wu ma'e 'gã nerua imajatykau. 'Gã nerua inuga pe yse pe pinosiga pype. A'eramũ Pedro 'ga kwawamũ 'ga 'aga okwapa ojero'wu ma'e 'gã 'arimũ. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Pedro 'ga rerekou. A'eramũ 'gã 'arimũ Pedro 'ga 'aga kwawamũ Janeruwarete 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oka. ¹⁶ A'eramũ Jerusareg ywyrriwara 'gã nanẽ ojero'wu ma'e 'gã nerua nũ. Jerusarega pytepyter ipe katu 'gã nerua imajatykau mama'eukwaawa rerekwara 'gã netee. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'ogukaapap Pedro 'ga upe.

Jejui 'ga remimonofera 'gã nereko tyweawet

17 A'eramũ mainana 'wyrirarete 'ga amara'neramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã nee.

—Ojerowiarukapap futat nipo 'ã 'gã 'gã nupe— 'jau 'ga opytuna 'gã nupe.

A'eramũ 'ga a'eramũ amara'neramũ 'gã nee. 'Ga pytuna 'gã, satusau 'gã nanẽ amara'neramũ 'gã nee nũ.

18 A'eramũ 'ga 'gã pyygukaa 'gã munewukaa moromunepawa pype. Oje'wyrarete pyteripewara pype 'gã nerawau imunewukaa.

19 A'ere ppytunimũ Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga amũ muri 'okwara rawopytymo'woka 'gã nupe. A'erauwe 'ga 'gã nenũ'jãu 'gã nerawau jui.

20—Pe'je pejewau peu Ku'jywa 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe— 'jau ywagipewara 'ga Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe.

Aipo 'gã nupe 'epaw ire ywagipewara 'ga awau ojewya ywag ipe nũ. A'erauwe 'gã 'ga mojerowiaa.

21 Ai'iwetetewe Jejui 'ga remimonofera 'gã awau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. A'ere mainana 'wyrirarete 'ga nokwaawi. A'eramũ 'gã ojeupe oje'ẽma'e 'gã majatykau. A'ere 'gã 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je pejewau 'gã nerua. Saporogyta 'gã nupe 'jau— 'jau 'gã jefaruu 'gã nupe.

22 A'erauwe jefaruu 'gã awau moromunepaw ipe, iawopytymo'woka. A'ere 'gã nitywi. Ojeawopytym agawewi futat. A'etea 'gã nitywi. 'Gã nesage'emawe 'gã awau ojewya imome'wau mainana 'wyrira 'ga upe nũ.

23—Nitywi etee 'gã ki 'ei. Û'ẽ 'gã na'e ki 'ei. Peu agawewi futat iaarana 'ga rekoi. A'etea 'gã nitywi etee. Marupi katu nipo 'gã 'ẽi ra'e? Ojeawopytym agawewi futat. A'etea nipo marupi katu ù'ẽ ra'e— 'jau 'gã imome'wau mainana 'wyrira 'ga upe.

24 Aipo ojeupe 'eramũ mainana 'wyrira 'gã okyjau jefaruunana 'gã 'wyrira'ri retee. Ajemogymogyau etee worekorekou ekoete etee futat. 'Gã ikwaawe'ema 'gã nerekou.

25 Aipo 'gã 'eramũ kũima'e 'ga amũ 'ua imome'wau 'gã nupe:

—Pẽnemimunewera 'gã ako oo Jarejuwarete 'ga mogytaawa pype ojeypyriwara 'gã mu'jau ko— 'jau 'ga 'ua imome'wau 'gã nupe.

26 A'erauwe jefaruu 'gã 'wyrira 'ga jefaruu 'gã nerooi peu Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'gã nerua nũ. A'ere 'gã nuerekoi 'gã tesirũgatu. Okyje 'gã tesirũmera 'gã nui.

—Werowiat 'gã 'gã. 'Gã nupãnamũ 'gã jane apisi ita pyu ne— 'jau 'wyrira 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'gã nerekou esage etee. 27 A'eramũ 'gã 'gã nerawau oje'ẽma'e 'gã nupe nũ. A'eramũ mainana 'wyrira 'ga 'jau 'gã nupe:

28—Maran ajee ore 'i pẽ nupe rai'i? “Au'je ki 'ga mome'u re”, ore 'i pẽ nupe rai'i ù. 'Ga rera 'ã pemokwasi'o pejemogyau amunawa pype— 'jau mainana 'wyrira 'ga Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe. —Pemokwasi'o 'ã 'ga rera amunawa pype. Jerusareg ipe taetu 'ã kwaiwete 'ga rera— 'jau mainana 'wyrira 'ga 'gã nupe, oje'ega moywyrifena 'gã nupe. —Ore kwa pejepe 'ga juka are. “Pẽẽ futat ako 'ga pejukaukat ai'i”, 'jau 'ã pẽẽ ore— 'jau mainana 'wyrira 'ga oje'ega moywyrifena 'gã nupe.

29 A'eramũ Pedro 'ga nanẽ oje'ega jupe nũ:

—Peje'ega nipo ore aruenup ki sa? Naani. Jarejuwarete 'ga je'ega te 'ã ore aruenup. Ma'eramũ 'ã ore Jejui 'ga mome'ui arakou 'gã nupe— 'jau 'gã mainana 'wyrira 'ga upe. —Pẽẽ futat ako 'ga pemonoukat ipokutugukaa

'ypeywar are, 'ga jukaukaa 'gã nupe ai'i. A'ere ako 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi etee ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga mainana 'gã nupe. ³⁰—Ymã we te ako jane Jarejuwarete 'ga rerowiari ikue. 'Ga futat ako Jejui 'ga moferapa ai'i. ³¹Jane katu'okawamũ 'ga 'ã akou 'awamũ. Ita kwar awi omoferaw ire 'ga 'ã akou ae katu'okaramũ— 'jau 'ga mainana 'gã nupe. —Israeu juapyreramũ jane'wyrriaramũ nanẽ 'ga 'ã akou nũ. Janeruwarete 'ga te 'ã 'ga omogo oje'jawe. 'Ga te 'ã 'ga wapo jane katu'okawamũ— 'jau Pedro 'ga mainana 'gã nupe.

—Judeua 'ã pẽẽ, pejetywer awi pẽ paira Janeruwarete 'ga afutat. Ma'eramũ 'ã 'ga 'ga mafu'ami ita kwar awi jane katu'okawamũ. Otywer awi aepoiriweramũ 'ga ipe'ai jane wi. ³²Ore 'ã Jejui 'ga manũawera aruesak. 'Ga feraw ire nanẽ ore 'ga resaka ai'i nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. —A'eramũ 'ã ore a'eramũ 'ga mome'wau arakou pẽ nupe. Noropaira'uweri ore 'ga mome'u awi. Janeruwarete 'ga 'Agesagea nanẽ Jejui 'ga kwaapa nũ. Oje'ega renupara 'gã nupe Janeruwarete 'ga U'agesage mua. Ma'eramũ 'ã ore 'ga mome'ui arakou— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

³³Aipo Pedro 'ga 'eramũ 'gã amara'neramũ 'gã nee.

—Aruapisi ore pẽẽ. Nanamũ aipo pe'je oree— 'jau 'gã 'gã nupe.

³⁴Aipo 'eramũ 'ga amũ afu'ama oje'ega opytuna 'gã nupe. Fariseu 'ga, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga, kũima'eeteetea 'ga. Gamarieua 'ga rera. 'Ga oje'ega opytuna 'gã nupe:

—Peroo 'gã ukupepe ore wi ra'ne. Toroporogyta ra'ne 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'gã nerawau enũ'jãu 'gã nui. ³⁵'Gã neroo enũ'ẽ re 'ga oje'ega opytuna 'gã nupe:

—Pejea'gu ki 'gã nui. Peapisia'ne kasi 'gã ne. ³⁶'Awamueu ako kũima'e 'ga amũ 'ua 'gã nupe ai'i. Teutasi 'jara 'ga ako. “Awamũ je rekoi 'wyrriaramũ pẽ nupe”, 'jau ako 'ga 'gã nupe ai'i. A'erauwe ako 'gã ajatykau 'ga ree kwaiwete. 400 'gã ako ajatykau 'ga ree rai'i. 'Ga remiayuwamũ 'ga ree 'gã jatykaramũ ako jefaruu 'gã 'ga jukau ai'i. A'erauwe futat 'ga juka re 'ga remiayuwera 'gã okwasi'waupap ajai. Too.

³⁷—Aipo 'ga juka re 'ga amũ 'ua nũ. Judas 'ga 'ua nũ. Garireja ywypewarera 'ga. 'Wyrriara ae mojopyrũukaawa rupi 'ga 'ua 'gã nupe. A'erauwe 'gã jatykai 'ga ree nũ. A'ere nãñewẽjẽmĩ futat 'gã 'ga jukai. A'erauwe ako 'ga remiayuwera 'gã okwasi'wau ajai ai'i nũ.

³⁸—'Awamũ ako 'ga amũ 'ua janee ai'i nũ, Jejui 'ga ai'i nũ. A'ere ako 'gã 'ga jukai etee ai'i nũ. A'eramũ jane 'ga remiayuwera 'gã kwasi'o rapesaka ra'ne. Ikwasi'oe'emamũ jane “A'jea futat 'ga Janeruwarete 'ga ma'ea ra'e”, sa'e 'jau — 'jau 'ga 'gã nupe. ³⁹—'Ga remiayuwera kwasi'oe'emamũ nipo Jarejuwarete 'ga we futat peowajat. A'eramũ pẽẽ 'gã apisawa'ne'em— 'jau Gamarieua 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã erowiari.

—A'jea futat nipo— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee siapesak ra'ne— 'jau mainana 'wyrriara 'ga 'gã nupe.

⁴⁰A'ere 'gã Jejui 'ga remimonofera 'gã mogei nũ 'gã nupãnupãnupãu.

—Au'je ki Jejui 'ga mome'u re pejejeko re 'gã nupe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'ga opoia 'gã nui, 'gã nupã re.

⁴¹Onupã re 'gã ũ'jãu mainana rog awi. Aku'iramũ etee awau.

—Janeruwarete 'ga te 'ã iku'i 'ũina jane ree— 'jau etee 'gã ajaupe. —'Ga ra'yra 'ga te jane 'ã sirowiat. A'e are te 'ã 'gã jane nupãi. Namama'e tywera apo are rũi te 'gã 'ã jane nupãi. Jejui 'ga rerowiaramũ te 'gã jane nupãi— 'jau 'gã ajaupe aku'iramũ etee.

⁴² A'eramũ taetu 'gã ojero'waro'wau etee futat ajemogyau Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe osou imome'wau 'gã nupe.

—Jejui 'ga jane katu'okara. Janeruwarete 'ga ako 'ga amut jane katu'okaramũ ikue— 'jau 'gã 'gã nupe imome'wau.

'Gã nog ipe nanẽ awau imome'wau 'gã nupe nũ.

—Jejui 'ga jane katu'okara. 'Ga te ako Janeruwarete 'ga amut janee ikue, jane katu'okaramũ ikue. Ma'eramũ 'ga 'ã ae katu'ogi akou— 'jau 'gã ajemogyau imome'wau 'gã nupe.

6

Majawera 'gã nupe mama'e monoat

¹ Anure Jejui 'ga rerowiaara 'gã awau ajemogyau ojeme'yita, kwaiwete. Judeu 'gã juejue. A'ere 'gã amũ grego je'ega apoi. Amumera 'gã epyreu je'ega apou. A'eramũ grego je'ega apoara 'gã amara'neramũ epyreu je'ega apoara 'gã nee.

—Nepemojo'og esagei 'ã majawera 'gã nupe kumia. Pejepyntuna imen manũ ma'e 'gã nupe ete 'ã kumia kwaiwete pemono. A'ere 'ã orepyntuna majawera 'gã nupe kumi tuwyre'ria etee pemono— 'jau 'gã ajaupe, amara'neramũ ajuee.

² A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã 'gã majatykau.

—Ore noromopypea'uweri Jejui 'ga mome'ua. Nia'wyri 'ga mome'u awi ore poira. ³ A'eramũ pẽẽ futat 'gã amũ nesaka. Sete 'gã pemogy kumia majawera 'gã nupe imonoaramũ. Ore noropoiru'weri Jejui 'ga mome'u awi. 'Ga mome'wara te 'ã ore. A'eramũ pẽẽ futat 'gã amũ mũ'jãu imua pejejewi— 'jau Jejui 'ga remimonofera 'ga amũ u'ama 'gã nupe. —Esage ma'e 'gã etee. I'akwaap ma'e 'gã etee futat ki pemono imũ'jãu 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwara 'gã etee ki pemũ'ẽ imonou kumia 'gã nupe imonoaramũ — 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴ —A'eramũ ore oropoire'ema Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u awi. Jarejuwarete 'ga upe oroporogyta awi nanẽ oropoire'ema nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁵ —A'jea futat. A'jea futat te 'ã 'ga je'ega resageramũ— 'jau 'gã ajaupe. —Ko ajee ore 'gã amũ muri etee imogyau, majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ. Pẽẽ 'ã 'ga je'ega mome'wara te. A'eramũ ore 'gã amũ mua te imogyau majawera upe kumi monoawamũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'ga 'gã amũ muri 'gã mogyau majawera upe kumi monoawamũ. 'Gã nemipyryũ 'gã nera Estevão, Filipe, Prokaro, Nikanu, Timãu, Pamenasi, Nikorau. Poromũ 'gã nemipyryũmera 'gã nera. 'Gã 'gã imonou imogyau majawer are ojejuka ma'eramũ.

Jarejuwarete 'ga Estevão 'ga erowiar ywyapiau. Janeruwarete 'ga 'Age-sagea 'ga rerekou nũ.

Nikorau 'ga najudeu arũi. A'ere 'ga Janeruwarete 'ga rerowiari judeu 'jawe. ãtioki pewarera 'ga Nikorauramũ.

⁶ 'Gã mũ'ẽ re 'gã 'gã nerawau Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe.

—Koromũ ore 'gã muri majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ ai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

—A'jea. Nanuara futat esage. Au'jete 'gã pemut rai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã je'egi Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee:

—Koromũ 'gã 'gã muri majawera 'gã nee ojejuka ma'eramũ rai'i. Ejejuka ki 'gã nee. Esag iki 'gã kumi monoa majawera upe. Emu'akwaap 'gã— 'jau 'gã oje'ega Ku'jywa 'ga upe.

'Ga upe 'epaw ire 'gã opo monou 'gã apyte'rarimũ.

—'Awamũ majawera 'gã nee ojejuka ma'ea pẽẽ— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã kumi monoaramũ ajemogyau majawera 'gã nupe.

⁷ A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga mome'u mokwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. Kwaiwete amunawa pypiarũpiaruga. A'eramũ Jerusareg ipewara 'gã nanẽ Jejui 'ga rerowiaa, kwaiwete. Mainana 'gã amũ nanẽ 'ga rerowiaa 'gã pyri nũ.

Estevão 'ga pyykawet

⁸ Estevão 'ga ako esage ma'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga opãjẽ mua 'ga upe, 'ga remiapoe'ema apoukaa 'ga upe. A'eramũ esakarera 'gã oporesagamũ ee ajemogyau. ⁹ A'ere 'gã amũ nuerowiari Estevão 'ga. Aipo 'gã judeua futat numiamũ. Sirene pewaret, Aresãri pewaret. Mĩmer awi 'gã nuri rakue. 'Gã jatykaawa rera “no-porowykyu'jawi 'gã amuarera 'gã nupe” 'ea. Aipo 'gã ojemajatykau Sirisia ywy pewarera 'gã nee, Asia ywy pewarera 'gã netee. A'eramũ 'gã Estevão 'ga mueue. ¹⁰ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea te Estevão 'ga mu'akwaawi 'ga mogou. A'eramũ 'gã a'eramũ wejue oje'egawarũnamũ futat 'gã nupe.

¹¹ A'eramũ 'gã 'gã amũ mepyau Estevão 'ga je'ẽwu'jagawamũ.

—Koa kũima'e 'ga nia'wyrĩ. Jarejuwarete 'ga 'ga akurap akou. Moisesi 'ga nanẽ 'ga ikurapa nũ. Ore 'ga 'eawera aruenup— 'jau 'gã o'meramũ 'gã nupe.

¹² Nan etee 'gã 'gã mamara'neu Estevão 'ga ree. 'Wyrĩari, Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jat. Mĩmera 'gã 'gã amamara'neukat Estevão 'ga ree. A'eramũ 'gã Estevão 'ga pyyka erawau oje'ẽma'e 'gã nupe. A'erauwe i'me ma'e 'gã nuri osou oje'ega 'wyrĩara upe.

¹³⁻¹⁴ —A'jea futat 'ga 'ga kurawi akou. “Nia'wyrĩ ako Janeruwarete 'ga mogytaawa ra'e”, e'i 'ga oree akou ai'i. “Moisesi 'ga taetu ako o'meramũ akou ikue, oporogytau 'me akou ikue”, e'i 'ga oree akou. “Jejui 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga nipo 'ã Jarejuwarete 'ga mogytaawa omateepap”, e'i Estevão 'ga oree ai'i— 'jau futatee i'me ma'e 'gã 'wyrĩara upe. —“Moisesi 'ga je'ega nanẽ simojopy'rupap 'jau nũ”, 'jau 'ga oree— 'jau futatee 'gã 'gã nupe o'meramũ, Estevão 'ga je'ẽwu'jaga.

¹⁵ Aipo 'eramũ ajatyka ma'e 'gã amã'jãu Estevão 'ga reakwar are.

—Kuu. Maran te 'ga reakwara nũ'ũ. Janeruwarete 'ga pyriwara 'ga reakwara 'jawe futat 'ga jã'nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

'Ga reakwara renyfuga resakawe ajatyka ma'e 'gã oporesagamũ etee 'ga ree 'upa.

7

Estevão 'ga 'eawet

¹ A'eramũ mainana 'wyrĩararete 'ga 'jau Estevão 'ga upe.

—A'jea futat nipo ajee ki sa?— 'jau 'ga 'ga upe.

² A'erauwe Estevão 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Peapyaka jeje'eg are— 'jau 'ga mainana 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã esage janee nũ'ũ. Ymã te 'ga jesaukari janepy upe rakue, Abraão 'ga upe rakue— 'jau 'ga 'gã nupe. —Mesopotami ywy pe Abraão 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue: ³ “Kwe pe ekwap epytuna 'gã nui ajepaja ywy pe. Jeremiesaukaram ipe ekwap”, 'jau 'ga 'ga upe rakue, 'ga muẽma 'ga pytuna 'gã nui rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴ —Kautei 'jawa ywy awi Abraão 'ga awau akou kwe pe. Awau owaẽma Rarã 'jawa amunaw ipe. Peu 'ga opytawaipa. Peu futat 'ga ruwa amanũmũ 'ga wi rakue. A'ere 'ga ruwa manũ re Janeruwarete 'ga 'ga rerawau 'ga

pytuna 'gã netee futat 'ga rerua erowaēma Kanaã 'jaw ipe rakue. 'Agamũ 'ã jarejemogyau 'ga reruawer ipe etee futat— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵—NaAbraão 'ga upe etee rũi 'ga ywya muri rakue. 'Ga juapyrera 'gã nupe nanẽ 'ga ywya muretei rakue. Aipo 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe: “Ene manũ re enejuapyrera 'gã ajemogyau ipype”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe. Nata'yri we agawewi Abraão 'ga aiporamũ rakue. A'etea Janeruwarete 'ga e'i poromũ 'ga upe. ⁶ “A'ere nipo enejuapyra 'gã nekoĩ tapy'yi amutee ywy pe oporowykyau jupe”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. “A'eramũ nipo ywy jara 'gã 'gã mogyau wemifajamũ, 'gã moporowykyau ojeupe. A'ere nipo 'gã nomepyi 'gã. A'eramũ nipo 'gã 'gã nerekou tyweaete. Kwaturu sētu kwara mũ rupi nipo enejuapyrera 'gã ajemogyau oporowykyau jupe”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe— 'jau Estevão 'ga u'ama 'gã nupe.

⁷—“Anure te nipo je enejuapyrera 'gã nereko tywearera 'gã nereko tyw-eretei”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe. “Anure te nipo enejuapyrera 'gã nuri ojewya 'au je muorypa”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama 'gã nupe, oypy 'gã nekwawera mome'wau u'ama 'gã nupe.

⁸—Aipo 'e re Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue nũ: “Eja'yramũ ki eja'yra 'ga emojewak”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ Abraão 'ga 'ga je'ega rerekou katu wapyra pe. A'eramũ 'ga anure wa'yra 'ga 'aramũ wa'yra 'ga mojewaka. Wea'aramũ Janeruwarete 'ga je'eg are wa'yra 'ga mojewag ire. “Eja'yra jewaga resakawe ki ejea'at jeporogytafer are ekou”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga akou wea'aramũ 'ga porogytafer are rakue. Majepei tee Abraão 'ga morowykye'ema magwapa wa'yra 'ga 'ar ire. A'ere 'ga ajepeja rupi 'ga mojewagi rakue. Isaki 'ga Abraão 'ga ra'yra 'ga. A'ere anure Isaki 'ga wa'yramũ nũ. 'Ga ra'yra 'ga rera Jako. A'eramũ 'ga nãnẽwějẽmĩ futat wa'yra 'ga mojewaka nũ. Anure Jako 'ga wa'yramũ nũ. Tusi 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga wa'yra mojewaka oje'jawe etee futat. Imojewakapap rakue. Jako 'ga ra'yra 'gã janyepya rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁹—Janepyy 'gã oporerekoaywereteramũ wewirera 'ga ree, Jose 'ga ree rakue. A'eramũ 'gã wewirera 'ga me'ega kũima'e 'gã amũ nupe, 'ga monou ka'aranũũ are. A'eramũ aipo kũima'e 'gã Jose 'ga rerawau Egitu ywy pe rakue. Mukuu te Egitu ywya 'gã ywy awi. Peu 'gã Jose 'ga me'ega nũ. A'eramũ Jose 'ga muarera 'ga 'ga moporowykyaukaa 'ga mepyawe'em. A'ere Janeruwarete 'ga Jose 'ga rerekoi weape futat.

¹⁰—A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga muekõẽãina etee mama'e apoukaa 'ga upe. A'eramũ Jose 'ga u'arasige'emamũ akou. 'Ga mu'akwaapa etee Janeruwarete 'ga. A'eramũ Farao 'ga 'ga futaa. Farao 'ga Egitu ywy pewara 'gã nupe 'wyriararetea. A'eramũ 'ga 'jau Jose 'ga upe: “Ene je amogo tejemiayuwa rerekwaramũ, jeroga raaranamũ, jekaraemã raaranamũ nanẽ nũ”, 'jau 'ga Jose 'ga upe, 'ga mogou opoirũnamũ rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

¹¹—A'ere anure Egitu ywy pewara 'gã ty'ara rerajemogyi. Nitywi mama'ea 'gã nupe. A'eramũ ty'ara 'gã mu'arasiga 'gã mogyau. A'eramũ Jose 'ga juowu-urana monou 'gã nupe, 'gã nemi'uramamũ. A'ere naEgitu ywy pewara etee rũi ty'ara rerekoi rakue. Kanaã pewara 'gã nanẽ nitywi mama'e pyu rakue, janyepy 'gã futat rakue. ¹² A'ere 'ga amũ 'jau Jako 'ga upe rakue: “Egitu ywy pe mama'e tywamũ. 'Gã 'wyriara 'ga juowuuran anugatu ime'egipyramamũ”, 'jau 'ga amũ imome'wau Jako 'ga upe rakue. A'erauwe Jako 'ga wa'yra 'gã monou Jose 'ga pyri juowuurana murukaa. A'ere 'gã nokwaawi Jose 'ga.

A'eramũ 'gã juowuurana mua 'ga wi. A'eramũ 'gã erawau erojewya oje'wyr ipe nũ— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

13 —Wemi'urama ojewi teepawauwe 'gã ojewya awau imua rakue nũ. Aiporamũ 'gã oramũ futat 'gã newirera 'ga ojemome'wau 'gã nupe. “Je ako pẽnnewirera ikue”, 'jau 'ga 'gã nupe. A'eramũ Jose 'ga reki'yra 'gã nesakara 'gã awau imome'wau 'wyriararete 'ga upe. “Jose 'ga reki'yra 'gã 'au ako 'ga pyri”, 'jau 'gã 'wyriara 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

14-16 —A'erauwe 'wyriara 'ga oje'ega Jose 'ga upe rakue: “Ere ajee ejuwa rerurukaa 'au ejepyri”, 'jau 'ga Jose 'ga upe rakue. A'erauwe Jose 'ga oje'ega weki'yra 'gã nupe: “Pe'je ajee jarejuwa 'ga rerua 'au pejepytuna 'gã neewe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'erauwe 'ga reki'yra 'gã oi. 'Ga 'eawera mome'wau 'uwa 'ga upe. “Ere ejua 'au je pyri”, pe'je ki jarejuwa 'ga upe, e'i 'ga oree. “Pejepytuna 'gã juejue perut”, e'i 'ga oree, 'jau 'gã 'uwa 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

—A'erauwe 'gã 'uwa 'ga rerawau Egitu ywy pe, wewirera 'ga rekwaw ipe rakue. Opytuna 'gã netee futat 'gã awaupap Egitu ywy pe rakue. Kwaiwete te 'gã nakue. Setêtai sîku te 'gã pytuna. A'eramũ 'gã peu futat awau ajemogyau rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

—Peu futat Jako 'ga amanũmũ rakue. 'Ga manũ re 'ga ra'yra 'gã 'ga rerua 'ga tyma Abraão 'ga remimurera ywy pe. Aipo ywya 'ga amut teumera rupawamũ futat rakue, Sikwẽ 'jawamũ rakue. Emora 'ga ra'yr awi imua rakue. Ka'aranũ pyu futat 'ga imua rakue. Janepy 'gã manũ re nanẽ 'gã peu futat 'gã nerooi ityma aipoa ywy pe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

17 —Peu Egitu ywy pe futat janepy 'gã ojeme'yita rakue. Kwaiwete 'gã ojeme'yita ajemogyau rakue. 'Au ojewyre'emauwe 'gã jeme'yita. 'Gã jeme'yi re Janeruwarete 'ga 'gã nerua erojewya 'au. U'eawer imũ etee futat 'ga 'gã nerua erojewya 'gã ywy pe rakue nũ.

18 —'Gã neroo ja'wyja'wyrãmũ futat 'wyriara tywera osou 'gã nupe. A'ere aipoa 'wyriara Jose 'ga nokwaawi. Jose 'ga manũ re tee aipo 'wyriara reni 'gã nupe. A'eramũ 'ga Jose 'ga kwaape'ema. 19 A'eramũ aipoa 'wyriara janepy 'gã nerekou tyweaete, janepy 'gã mayrũmũ. A'eramũ aipoa 'wyriararũ'e'ema 'ga 'jau 'gã nupe: “Pejeja'yra pemomopot. I'ar ypyrauwe peroo ejaa kofera pype inuga. A'eramũ amanũmũ”, 'jau 'wyriararũ'e'ema 'ga 'gã nupe. A'ere 'gã jejukai wa'yr are. Imimi etee jui, imonou, imuaranupa. A'eramũ 'gã ojemomytuna kwaiwete. A'eramũ 'wyriara amara'neramũ 'gã nee— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

20 —Aipo 'wyriara renamũ futat Moisesi 'ga u'aa. A'eramũ 'ga y eẽ 'ga mima 'ga rerekou. Muapyra jay maka'jam ire 'ga y eẽ yrupenana apou 'ga upe. A'ere eẽ 'ywygya pyu iperuga wa'yra 'ga upe. A'e pype 'ga y eẽ 'ga rerawau 'ga nuga 'ga rejaa juowukuu pyteripe 'y pe. 21 A'eramũ 'wyriara 'ga ra'jyra eẽ 'ua 'ga joo'o renupa, Farao 'ga ra'jyra eẽ 'ua 'ga renupa. A'eramũ eẽ 'ga rerawau ojeupe imuaranupa. 'Ga aranuw ire eẽ 'jau 'ga upe: “Je te 'ã amuaranuwukat ene. A'eramũ ene jera'yra futat ekou”, 'jau eẽ Moisesi 'ga upe. 22 A'eramũ Moisesi 'ga ojemu'jau Egitu ywy pe 'gã nemikwaaw are. Ajeteetewi te 'ga porogytai. Oporowyky esage te 'ga— 'jau Estevão 'ga u'ama 'ga mome'wau 'gã nupe.

23 —Kwarêta kwara mu'ar ire Moisesi 'ga 'jau ojeupe: “Maran te 'ã nooi tepytuna resaka tekou 'i?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ Moisesi 'ga awau. 24 'Ga waẽmamũ Egitu ywy pewara 'ga amũ 'ga pytuna 'ga rerekou tywea 'ga rowase. A'eramũ Moisesi 'ga osou 'gã pyterimũ 'gã pe'au ajai. A'ere

'ga Egitu ywy pewara 'ga jukau opytuna 'ga repyaa. ²⁵ “Jepytuna 'gã nipo je kwaap. 'Awa ywy awi 'gã nenũ'jãwamũ je ene monoi Jarejuwarete 'ga 'ea nipo 'gã ikwaapa”, 'jau Moisesi 'ga ojeupe numiamũ. A'ere 'gã nokwaawi. “Janeruwarete 'ga 'ga mut 'gã nenũ'jãu Egitu ywy awi” 'ea kwaape'ema ajemogyau.

²⁶ —Ai'iwe Moisesi 'ga oi opytuna 'gã pyri nũ. A'eramũ 'gã amũ ajuerekou ajuowajaa nũ. A'eramũ Moisesi 'ga 'jau 'gã nupe: “Ma'eramũ pẽẽ pejepokoka ekoete pejejee pejejuerekou ki 'ei? Israeu juapyrera jue agawewi pẽẽ”, 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe. ²⁷ A'ere ojonupãara 'gã Moisesi 'ga muajãni etee. A'eramũ 'ga 'jau: “Awỹja 'wyrriaramũ ene mogou oree ki 'ei? Awỹja ene mua mama'e tywera apoukare'ema oree ki 'ei? ‘Tajuka 'ga amũ kaaruwauwarera 'jawe', ere te? Kaaruwamũ ako Egitu ywy pewara 'ga erejuka ai'i. ²⁸ “Ga 'jawe tajuka amũ nũ', ere te?” 'jau 'ga 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁹ —Aipo ojeupe 'erauwe Moisesi 'ga ojepe'au 'gã nui oka'jama awau ajepeja ywy pe Mitiã 'jaw ipe akou. Peu futat 'ga wemirekoramũ. Wemireko re 'ga wa'yramũ. Mukũi 'ga ra'yra 'gã— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

³⁰ —Kwarẽta kwara magwaw ire Moisesi 'ga awau akou jũ myterimũ watau. Ywytyra pyri 'ga awau watau, Sinai 'jawa pyri 'ga awau. Peu jũ pype tata wenyramũ erujewi 'ga upe. Ka'a'ia wenyramũ 'ga upe. A'ea tata eny ywyteripe ywagipewara 'ga ojesaukaa 'ga upe. ³¹ “Kuu. Ma'ja te nũ'ũ?” 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga epejãna esaka. A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe: ³² “Je te ako eneruwaretea jepi”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe. “Enepytuna 'gã ako je rerowiat iypy we ikue. A'eramũ je 'ã eneruwaretea tekou”, 'jau 'ga 'ga upe. “Abraão, Isaki, Jako. Mĩmera 'gã ako je rerowiat ikue”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe oje'ega— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

—A'ere Moisesi 'ga kyjei etee 'ga je'eg awi. Oyyita u'ama. Awawe'em 'ga 'ga pyri katu katu. 'Ga kyjea 'ga mamã'jãukare'ema ee. ³³ A'eramũ Janeruwarete 'ga oje'ega 'ga upe: “Ère epyapaawa mososoka. Je te 'ã pãjẽrete. A'eramũ pẽẽ je pyri pejejua pejepypapaawa mososoka. A'eramũ je pẽ nerowiaa. Na pa je 'gã je rerowiari ra'e, ta'e pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁴ —“Aenup je tejemiayuwa wayrũ rerofaema te'ỹina. Egitu ywy pewara 'gã jeremiayuwa 'gã wereko tywerete. A'eramũ je 'au tejua tejypa teporogytau enee. Tomono ene 'gã nenũ'jãukaa peuwara 'gã nui 'jau”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe— 'jau Estevão 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

³⁵ —Ymã te 'ga amũ Moisesi 'ga upe 'ga 'i rakue: “Awỹja ene mut 'wyrriaramũ oree? Awỹja ene mua mama'e tywera apoukare'ema oree ki 'ei?” 'jau 'ga amũ 'ga upe rakue, 'ga reroyrũmũ rakue. A'ere 'ga futat Janeruwarete 'ga imogoi 'ga pytuna 'gã nenũ'ẽawamũ Egitu ywy awi. Janeruwarete 'ga futat 'ga omogo 'wyrriaramũ pẽ nupe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama.

—Janeruwarete 'ga 'jau ywagipewara 'ga upe: “Ekwap eje'ega Moisesi 'ga upe. 'Jeremiayuwa 'gã 'ga too erua enũ'jãu jee Egitu ywy awi 'jau', e'i 'ga enee, ere ewau 'ga upe”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ ywagipewara 'ga 'ua tata eny 'jawewara ywyteripe ojesaukaa oje'ega Moisesi 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁶ —Moisesi 'ga futat janeypy 'gã nenũ'jãu Egitu ywy awi rakue. Peu futat Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukaru'jau'japa Moisesi 'ga upe, opãjẽ resaukaawamũ. A'eramũ Egitu ywy pewara 'gã oporesagamũ ajemogyau ee. 'Y pytag ipe nanẽ 'ga iapou 'gã nupe nũ. Amunawe'em ipe nanẽ 'ga

aeremiapoe'ema apou akou 'gã nupe. Awau 'gã akou watau. Kwarêta kwara rupi 'gã awau akou watau.

—Peu 'ga 'gã ataaw ipe mama'e apou 'gã nupe, aeremiapoe'ema apou 'gã nerekou pe rupi. ³⁷ Ymã te Moisesi 'ga poromũ oje'ega opytuna 'gã nupe rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri jerekwawer ipe pẽ nupe oje'ega mome'waramũ pẽ nupe. Sã'ã 'ga je mura pẽ nupe. Nan tee futat nipo 'ga 'ga amũ muri pẽ nupe. Pẽpytuna 'ga futat nipo 'ga poromũ amut pẽ nupe”, 'jau 'ga opytuna 'gã, Israeu juapyrera 'gã nupe rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

³⁸ —Moisesi 'ga futat opytuna 'gã nerawaara rakue. Awau 'gã owaẽma ywytyra upe, Sinai 'jawa upe. Ywytyra upe owaẽm ire 'gã opytau. A'eramũ futat 'gã ajatykau. A'ere Moisesi 'ga ojeupia ywytyra rupi 'gã nui. Awau oporogytau Jarejuwarete 'ga upe ywytyra apyte'rarimũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua 'ga moporogytaukaa Moisesi 'ga upe: “Tajuowajat kasi 'gã nee ne. Amunarũme'em nanẽ nũ. Mama'e tywera nanẽ 'gã iapowe'em. Akowe'em nanẽ 'gã ajuemireko are”, 'jau ywagipewara 'ga Moisesi 'ga upe rakue. Natepawa'uweri futari Janeruwarete 'ga je'ega. Namutamutat 'ga je'ega rekoi— 'jau Estevão 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

—Ojeupe ywagipewara 'ga imome'upaw ire Moisesi 'ga ojewyraipa 'ua ywytyra apyte'rar awi 'ga je'ega mome'wau opytuna 'gã nupe. ³⁹ A'ere janeypy 'gã niporenuwiweri Moisesi 'ga je'eg are rakue. 'Ga reroyrũmũ etee 'gã nakue. “Pe'je ajee soo jarejewya jarejemogyau Egitu ywy pe nũ”, 'jau 'gã ajaupe rakue.

⁴⁰ —Ojewyru'jaw ire 'ga oporomukuramũ 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã oporonupa Arão 'ga upe ee: “Manamũ ajee jane reruarera 'ga ki 'ei? Moisesi 'ga ki 'ei?” 'jau 'gã Moisesi 'ga reki'yra 'ga upe rakue. “Tee. Maran gatu nipo 'ã 'ga rekoi rai'i”, 'jau 'ga 'gã nupe. “Amanũ nipo 'ã 'ga rai'i. Ere ajee itaa siapo jaremairamũ 'ũ, jarejee jarejerekwaramũ 'ũ, pea jarejeupe esaukaawamũ 'awamũ 'ũ”, 'jau 'gã 'ga reki'yra 'ga upe, Arão 'ga upe rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁴¹ —A'erauwe 'gã opo'yra mua 'ga upe. Ita mo'yra rerekwara 'gã imua 'ga upe. A'eramũ 'ga kwataua'yra a'agawa apou mairamũ 'gã nupe. A'ere 'gã weymawa apisi iapyau jupe. Saa'e 'gã Janeruwarete 'ga upe weymawa rapya rakue. Nan futat 'gã kwataua'yra a'agawa upe weymawa rapyau ekoete. A'eramũ 'gã maraka apou jupe. ⁴² A'eramũ Janeruwarete 'ga opoiraipa 'gã nui. Sã'ã ae Janeruwarete 'ga rerowiara. Nan futat 'gã kwataua'yt maira'me rerowiari jaytata retee. Jay, kwat. Mĩmera 'gã erowiaa imuorypa— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

—A'eramũ Janeruwarete 'ga opoiraipa 'gã nui. A'ere anure 'ga ojewya 'gã nupe nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga nupe inuga janee rakue.

“Israeu juapyreramũ pẽẽ jeremiayuwa futat numiamũ. A'ere naje upe rũi pejejeymawa peapy rakue.

Kwarêta kwara rupi amunawe'em ipe pejekou maira'me a'agawa upe etee pejejeymawa peapy rakue, pejejemiapofera upe etee futat rakue, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe rakue.

Pẽmaira mũ rera Moroki. Ajepeja rera Rêfã. Rêfã jaytata.

⁴³ Moroki ro'gi erawau Rêfã a'agawa retee futat. Naje muorywi pejepe rakue. A'eramũ je futat pẽ monou kwe pe, Papironi atykupe katy pẽ monou. A'eramũ je pẽ nerekou tyweaete, 'jau 'ga janeypy upe rakue”,

'jau 'ga 'gã nupe, ka'arana kwasiari inuga janee rakue— 'jau Estevão 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁴⁴—Amunawe'em ipe watau awau taityoga rerawau wogamũ najuejue etee. Jarejuwarete 'ga upe nanē amũ rerawau nũ 'ga mogytaawamũ. 'Ga je'eg imũ etee futat Moisesi 'ga taityoga apoukaa 'gã nupe. A'e pype 'gã oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga resaka 'gã 'jau ajaupe: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga rekoi janee pype. 'Aga taityoga pype 'ga resei oporogytau janee”, 'jau 'gã ajaupe. ⁴⁵ Nuetygi futari 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga. Moisesi 'ga manũ re Josue 'ga akou Moisesi 'ga rekwawer ipe. A'etea 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga nuetygi futari. Erawau Kanaã ywy pe erowaēma. Peu owaēm ire 'gã judeue'ema 'gã nesaka. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã ywy pojekaukari janyppy 'gã nupe. A'eramũ 'gã judeue'ema 'gã mũ'jãu ojewi. A'eramũ 'gã etee futat 'upa peu. Janeruwarete 'ga mogytaawa taityoga 'gã peu etee futat imỹina ojepyri Jarejuwarete 'ga mogytaawamũ. Nuetygi futari 'gã 'ga mogytaawa taityoga— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁶—Kanaã ywy pe janepytuna 'gã nekoramũ Davi 'ga akou 'wyrriaramũ 'gã nupe rakue. Janeruwarete 'ga oporomutaramũ nanimenime Davi 'ga ree. A'eramũ Davi 'ga 'jau 'ga upe: “Awamũ ore naruatau'jawi”, 'jau 'ga 'ga upe. “A'eramũ je 'oga mũ apou Enemogytaawamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Jako 'ga jeypya rakue. 'Ga 'ã ene rerowiat rakue. 'Awamũ je nanē ene rerowiaa tekou”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. “Ma'eramũ je 'ã 'oga mũ apoi enee, Enemogytaawamũ, ki Ku'jyp”, 'jau Davi 'ga Jarejuwarete 'ga upe. ⁴⁷ A'ere Davi 'ga 'oga nuapoi. 'Ga ra'yra 'ga te wapo rakue. Mama'e tesirũmera etee 'ga imajatykau wa'yra 'ga upe, Sarumãu 'ga upe. A'eramũ 'ga manũ re 'ga ra'yra 'ga iapou rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴⁸—A'ere Janeruwarete 'ga nokoa'uweri 'oga pype, aeremiapofera pype— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe imome'wau. —'Ga te 'ã Janeruwaretea futat. 'Ga te 'ã eteetea. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga upe rakue:

⁴⁹ “Napytaa'uweri je pēnemiapofera 'oga pype. Ywaga jeapykawa. Ywya jepyrugawa”, e'i 'ga rakue.

“Maran a'e pe je rekoi pēnemiapofera pype nũ?

Maranuara katu nipo 'oga peapo jee?

Ma'ape a'eramũ jepytu'wawa?

⁵⁰ Naje rũi nipo 'agera mama'ea aapo rakue ki sa?

Jeremiapofera te 'ã 'agera mama'ea.

Je te 'ã 'agera mama'ea aapo katu katu”, 'jau Ku'jywa 'ga 'gã nupe rakue,

'jau 'ga ikwasiaa inuga janee rakue— 'jau Estevão 'ga imome'wau mainana 'wyrriara 'gã nupe.

⁵¹—A'ere nipo 'ã pēē nanē nepeenuwi etee Jarejuwarete 'ga je'ega nũ. Jareppy 'gã 'jawerimũ etee futat nipo 'ã nepeenuwi etee 'ga je'ega. Nepēapyai futari nipo 'ã pēē. “Naani. Narafutari ore”, 'jau etee 'ã pēē 'ga 'Agesage upe— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe. ⁵²—Janepyy 'gã na'ne 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nerekou tyweaete rakue, 'gã apisau rakue. Anure nipo Ku'jywa 'ga ojepyriwara 'ga muri pē nupe. Pēnemiapesaga 'ga muri pē nupe 'eramũ 'gã 'gã nerekou tyweaete rakue— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe, u'ama imome'wau. —A'ere ako Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri janee ai'i. A'ere ako 'ga pejuka ai'i. Mama'e tywer apoare'ema 'ga te ako ai'i numiamũ. A'etea ako 'ga pemonoukat ipokutugukaa 'ypeywar are ai'i— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga ako pēē imonou 'ga ree iporomutare'ema

'gã nupe ijukaukaa ai'i. ⁵³ Ymã te 'ã ywagipewara 'ga Janeruwarete 'ga je'ega reruri janepy 'gã nupe rakue. A'ea 'gã 'ã omome'u pẽ nupe numiamũ. A'etea nipo 'ã nepeenuwi futari 'ga je'ega— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe u'ama.

Estevão 'ga jukaawet

⁵⁴ Aipo ojeupe Estevão 'ga 'eramũ 'gã amara'neeteeteramũ 'ga ree kwaiwete. 'Gã mara'nea 'gã nerekou. ⁵⁵ A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea Estevão 'ga rerekoi. A'eramũ 'ga amã'jãu ywau. Tata eny 'jawewara resaka ywagipe. Owerapa 'ga upe. Sã'ã tupã werawa ypytunaiwayay pype. A'eramũ 'ã ae ajuesakaaju'amamũ. Nan 'ga Janeruwarete 'ga renyfuga pype Jeju 'ga resaka 'ga jakwatawa katy 'ga 'amamũ. Enyfunyfuk 'ga upe. Janeruwarete 'ga wi te turi. ⁵⁶ A'e resakawe 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pemã'ẽ ywau. Ywaga ojeawopytymo'wok jee— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe. —Jeju 'ga, Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga je aesak. 'Uwarete 'ga yse katy 'ga fu'ami u'ama— 'jau Estevão 'ga 'gã nupe.

⁵⁷ A'ere aipo 'ga 'eramũ 'gã joywaemi etee. A'eramũ futat wapy rawopytyma 'ga je'eg awi.

—Kasi ore 'ga je'ega renuwi ne— 'jau 'gã wapy rawopytyma 'ga je'eg awi. —O'meramũ futat.

⁵⁸ A'erauwe 'gã jãni awau 'ga repejãna ojepejopepa awau 'ga ppyka 'ga jywa are. 'Ga rerawau 'ga reroyryryryka amunaw awi. 'Ga rerawau 'gã muku'i amunawarete awi. A'erauwe 'ga je'ega renupara 'gã waity ju'ara mososoka imonou kunumũũ 'ga upe, Saulo 'ga upe. Niaturi 'gã naitya. A'eramũ 'gã imososoka imonou 'ga upe.

—Earũ oreraiya oree— 'jau 'gã Saulo 'ga upe.

A'eramũ 'gã ita ppyka imomopoa imonou 'ga ree ojeme'yita.

⁵⁹ Ita ojee imomopor ppyrauwe Estevão 'ga 'jau Jeju 'ga upe:

—Ene 'ã jejararetea. Ere ejua je'aga rerawau ejepyri— 'jau 'ga Jeju 'ga upe.

⁶⁰ A'erauwe Estevão 'ga apygi wenupy'ãu wafukaita oje'ega monou Jeju 'ga upe:

—Je repyat kasi ape ne. Tene ki 'gã jemogyi nan etee futat. Ejejuka etee ki 'gã nee. Nafutari je tejepyara, ki Ku'jyp— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

'Ga upe oje'ẽmaw ire 'ga amanũmũ. Saulo 'ga upe nanẽ Estevão 'ga manũa esageramũ rakue.

8

Saulo 'ga 'gã nereko tyweawet

¹⁻² 'Ga manũ re Jeju 'ga rerowiaara 'gã amũ Estevão 'ga reumera rerawau imonou inuga ita kwara pype. A'eramũ 'gã ajaa'wau 'ga ree.

Estevão 'ga manũawa rupi we futat Jerusareg ipewara 'gã Jeju 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ 'gã okwasi'wau awau Jerusareg awi. Jeju 'ga remimonofera 'gã ajemogyau 'wyrriaramũ 'ga rerowiaara 'gã nupe. A'eramũ 'gã etee futat opytau Jerusareg ipe. 'Ga rerowiar yau 'gã te ajee okwasi'opap 'gã nui. Amumera 'gã awau okwasi'wau Judeja ywy pe. Amumera 'gã awau Samari ywy pe. ³ A'ere Saulo 'ga 'jau ojeupe: “Oo pa je Jeju 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete kwy. A'eramũ 'gã opoia Jeju 'ga rerowiar awi kwy”, 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga awau Jeju 'ga rerowiaara 'gã amũ nog ipe 'ga rerowiaara 'gã ppyka. 'Gã noga moymoyka akou 'gã ppyka. Kũima'efera 'gã kũjãmera 'gã we futat erua ipyka ijaga moromunepawa pype. A'eramũ 'gã opytuna ppygamũ oka'jama Saulo 'ga wi.

Samari ywy pe Filipe 'ga oawet

⁴ Jerusareg ipe Saulo 'ga rekoramũ kwaiwete 'gã awau oka'jama 'ga wi. A'eramũ futat okwasi'o ma'efera 'gã awau kwe pe akou Jejui 'ga mome'wau tesirũmera 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega retee futat 'gã imome'wau 'gã nupe. ⁵ Estevão 'ga 'gã ijuka re 'gã okwasi'wau awau. 'Gã kyjea 'gã nerekou. A'eramũ Filipe 'ga awau Samari ywy pe, Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. ⁶⁻⁷ A'eramũ 'gã kwaiwete wapyakau 'ga je'eg are ojeupe Jejui 'ga mome'uramũ. Ojero'wu ma'e 'gã 'ga ikatu'ogamũ 'gã nesakara 'gã ajemogyau oporesagamũ 'gã nee. Iteu ma'e 'gã katu'oka. Werekwara 'gã nui omoiramũ mama'eukwaawa wafukaita ũ'jãu 'gã nui. Mĩmera 'gã esaka 'gã nui imoiramũ. ⁸ A'eramũ Samari ywy pewara 'gã aku'iramũ ee.

⁹ A'e pe futat kũima'e 'ga amũ ako. Simão 'jawa 'ga. Pãjẽtywera 'ga poromũ. —Je pãjẽrete a 'ũ— 'jau futatee akou 'gã nupe rakue.

¹⁰ A'eramũ Samari ywy pewara 'gã 'ga rerowiaa. —Janepãjẽrete koromũ. Janeruwarete 'ga remiapoa 'ga wapo— 'jau 'gã ajaupe 'ga rerowiaa.

¹¹ Namutamutat 'ga mama'e apoi opãjẽ mũ 'gã neape. A'eramũ 'gã oporesagamũ 'ga ree.

¹² A'ere Filipe 'ga Jejui 'ga mome'ui 'gã nupe:

—Ymã we te 'ã jane Jarejuwarete 'ga remimura 'ga rapesagi jarejemogyau ikue. A'eramũ ako 'ga 'awamũ 'ga mua janee ai'i. Jejuiamũ futat ako 'ga ai'i. A'ere ako 'gã 'ga jukai ai'i. Amanũmũ 'ga janetywera mepyawamũ etee ai'i. A'ere 'ga mukũja 'ara rupi etee 'ga ruwi ita kwara pype. Imuapyra 'ara rupi Janeruwarete 'ga 'ga moferapa nũ— 'jau Filipe 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'eramũ ki pẽ 'awamũ 'ga rerowiaa. Werowiamũ 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ— 'jau Filipe 'ga 'gã nupe.

Aipo ojeupe 'ga imome'uramũ 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. A'eramũ 'gã 'jau:

—Jejui 'ga rerowiaaramũ je rekoi 'awamũ. Arowiat je 'ga tekou 'awamũ— 'jau 'gã najuejue etee Filipe 'ga upe.

Aipo 'e re 'gã ojepymĩãukaa 'y pe Filipe 'ga upe. Jejui 'ga rerowiaara resaukaawamũ 'gã ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. Kũima'efera 'gã, kũjãmera 'gã nanẽ ojepymĩãukaa 'y pe Jejui 'ga rerowiaara resaukaawamũ. ¹³ A'eramũ ipãjẽ ma'efera 'ga, Simão 'ga nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga nanẽ ojepymĩãukaa 'y pe 'ga upe. Opymĩ re 'ga akou Filipe 'ga rewiri etee futat. Filipe 'ga remiapoa 'ga esaka. Ojero'wu ma'e 'gã katu'oga 'ga esaka nũ. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui mama'eukwaawa moira nanẽ 'ga esaka nũ. A'eramũ 'ga oporesagamũ akou ee. “Kuu. Okwaap futat nipo 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'oga”, 'jau 'ga ojeupe.

¹⁴ A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã 'gã nera renupa Jerusareg ipe. “Samari ywy pewara 'gã nanẽ Jejui 'ga werowiat nũ” 'e renupa. Najudeu joporemũ arũi Samari ywy pewara 'gã. Ojopypepype 'gã. A'etea 'gã Jejui 'ga werowiat. A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã aja mũ monou 'gã nesaka. Pedro 'ga 'gã imonou Juã 'ga retee. A'eramũ 'gã awau owaẽma 'gã nupe.

¹⁵ Owaẽm ire 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

—E'agesage emut 'gã nupe — 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁶ —Ene'agesagea nitywi we 'gã nee. “Ore arako Jejui 'ga rerowiaaramũ”, e'i 'gã nai'i. A'eramũ 'ga 'gã pymĩãu 'y pe rai'i. A'ere Ene'agesagea nuri we 'gã nupe.

¹⁷ A'eramũ ene 'awamũ E'agesage mua 'gã nupe, 'gã nerekwaramũ— 'jau Pedro 'ga Juã 'ga retee oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

Aipo 'ga upe 'e re 'gã opo monou Jejui 'ga rerowiaara 'gã apyte'rarimũ. A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesage ruri osou 'gã pype 'gã nerekwaramũ.

¹⁸ 'Ga 'Agesagea 'gã pype isea Simão 'ga esaka. “Kuu. 'Gã apyte'rarimũ 'gã opo monorauwe Ku'jywa 'ga U'agesage mua imogeu 'gã pype”, 'jau 'ga ojeupe.

¹⁹ A'eramũ 'ga 'jau Pedro 'ga upe, Juã 'ga retee:

—Afutat je nanē Jarejuwarete 'ga pājēa pē 'jawe. Ka'aranũña je omono ape pē nupe ee. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea je nanē tajag 'gã pype tekou 'jau— 'jau 'ga Pedro 'ga upe.

²⁰ Aipo ojeupe 'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—“Ka'aranũ pyu nipo 'ga Janeruwarete 'ga 'Agesage jagi ae pype”, ere nipo kũi. Janeruwarete 'ga tene mono mama'eukwaawa rapyaw ipe, eneka'aranũ reewe 'jau 'ũ— 'jau Pedro 'ga 'ga upe oje'ega moywrafena'i. — Ae ifutaramũ te Janeruwarete 'ga U'agesage muri ae upe. Naka'aranũ pyu rũi 'ga U'agesage muri ae upe. ²¹ A'ere nerekoi ore rewiri ra'e nũ'ũ. Nerepouri we etywer awi ra'e nũ'ũ. ²²⁻²³ Akwaap je enetywera, ene porerekoaywera nanē nũ. Epoit eporerekoaywer awi. Eporogyta Jarejuwarete 'ga upe ejee ra'ne: “Jetywera emoit je wi”, ere 'ga upe ra'ne kũi— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

²⁴ “Mama'eukwaawa rapyaw ipe Janeruwarete 'ga tene mono eneka'aranũ reewe 'jau 'ũ”, ojeupe Pedro 'ga 'erauwe 'ga ajemuaēma.

—Naani. Peapoukat kasi aipoa Jarejuwarete 'ga upe jee ne— 'jau Simão 'ga 'gã nupe, ajemuaēma rerekou.

²⁵ A'ere Pedro 'ga Juã 'ga retee awau ojewya Jerusareg ipe nũ. A'eramũ 'gã awau pe ywyriwara amunawa pype Jejui 'ga mome'wau akou 'gã nupe.

Etioپی ywy pewara 'ga upe Filipe 'ga 'eawet

²⁶ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Filipe 'ga upe:

—Ekwap ajepēja pe jo'okawa rupi. 'Yē'ē katy oo ma'e rupi ekwap— 'jau Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega 'ga wywyteripe 'ga upe. —Jerusareg ipyriuu ijo'ogi. A'e awau Gasa 'jaw ipe. Nuataypeypei 'gã aipoa pe rupi. A'ea pe rupi ekwap— 'jau Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga upe.

²⁷⁻²⁸ A'erauwe Filipe 'ga awau akou aipoa pe rupi. Pe rupi kũima'e 'ga amũ rekoaa, Etiopi ywy pewara 'ga rekoaa. Jerusareg ipe 'ga awau oporogytau Jarejuwarete 'ga upe rai'i. A'efera 'ga 'ut akou oje'wyr ipe nũ. 'Ga ywy pewara 'gã 'wyriara kũjã ēē. Kātasi ēē rera. A'eramũ 'ga ēē remiayuwa. 'Ga futat ka'aranũ are omaenuna ēē upe. A'e 'ga Filipe 'ga wekoat pe aje. 'Ga 'ywa'yata 'arimũ 'ga 'ua akou ka'arana mogyttau. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana rerua erekou imogytau pe rupi. Isai 'ga remikwasiarera rerua erekou imogytau.

²⁹ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Filipe 'ga upe nũ:

—Ere em̄em̄ina'ĩ ewau 'ga rupisika— 'jau 'ga 'Agesagea 'ga upe.

³⁰ A'erauwe 'ga awau 'ga rupisika 'ga ka'arana 'ga imogyta renupa. A'erauwe Filipe 'ga oporonupa ee 'ga upe:

—Enereapyo te ejemimogyta are?— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

³¹ —Naani nũ'ũ. Nakwaawi je nũ'ũ. Nitywi ee je mueapyoara 'ga amũ— 'jau 'ga 'ga upe. —Terejot je rupi? Ere ejua e'aa 'au eapyka je pyri. Tajemu'e ape ee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Filipe 'ga awau ojeupia 'ywa'yata 'arimũ wapyka 'ga pyri. A'eramũ 'ga 'ga mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

³² Aipo 'jau ka'aran are 'upa:

“Sã'ã karupa'mĩ raeme'ema weroo ajukaramũ.

Amumera 'ã wawa monoogamũ miamũ waeme'emamũ.

Nan tee futat nipo 'ga.

Noje'egi wereko tywereteramũ.

³³ “Ga te futat te 'ã nia'wyri akou’, 'jau nipo 'gã ajaupe.

A'ere nipo 'gã 'me ate.

Nokoi'i futari nipo 'ga amũ jaruete 'ga 'jara 'ga.

Nitywi 'ga amũ 'ga ra'yra mome'wara. 'Kweramũ 'ga ra'yra', na'jawi nipo 'ga upe.

'Ga ra'yre'emauwe 'gã 'ga jukai",

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue, aipoa 'ga imogytau Filipe 'ga wupisigamũ erekou.

³⁴ A'eramũ 'ga oporonupa ee Filipe 'ga upe:

—Ojee futat te 'ga ka'arana kwasiari inuga rakue? 'Gã amũ nee te ra'u nũ?— 'jau 'ga Filipe 'ga upe.

³⁵ —Naani. Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga ree te 'ga ikwasiari inuga janee rakue. Jejuí 'ga ree te 'ga ikwasiari inuga rakue— 'jau Filipe 'ga 'ga upe imome'wau.

A'eramũ futat Filipe 'ga 'ga mu'jau Jejuí 'ga ree 'ga rerawau erekou pe rupi.

³⁶ Poje 'gã awau 'y upe owaẽma.

—Koromũ 'y rakwawi ra'e kũi. Eneporopymĩwet te 'y pe je ree?— 'jau 'ga Filipe 'ga upe.

³⁷ —Jejuí 'ga rerowiamũ je 'y pe ene pymĩ futari nũ'ũ— 'jau Filipe 'ga 'ga upe.

—A'jea futat je 'ga rerowiari. A'jea futat Jejuí 'ga Janeruwarete 'ga ra'yra— 'jau 'ga 'ga upe.

³⁸ A'eramũ 'ga 'jau wemiayuwa 'ga upe:

—Emory'we oree— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'ywa'yata mory'weukaa 'y 'arimũ. A'erauwe 'gã awau ojypa 'y pe. Peu futat Filipe 'ga 'ga pymĩãu 'y pe rakue. ³⁹ 'Ga pymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Filipe 'ga rerawau 'ga wi. A'eramũ ipymĩmyrera 'ga 'ga re-sagu'jape'ema. A'eramũ 'ga awau akou nũ. Aku'iramũ 'ga awau akou pe rupi oje'wyr ipe nũ. A'eramũ 'ga tee awau oporogytau akou pe rupi Jarejuwarete 'ga upe.

—Nitywi 'ga amũ ene 'jawe jee. Ene etee te 'ã eneresage— 'jau 'ga awau akou oporogytau pe rupi 'ga upe.

⁴⁰ 'Ga pymĩ re Janeruwarete 'ga 'Agesagea Filipe 'ga rerawau pe awi. A'eramũ Filipe 'ga ajepeja amunaw ipe ojesaukaa erujewi 'gã nupe, Asoto 'jaw ipe nũ. Peu 'ga akou 'gã mu'jau Jejuí 'ga je'eg are nũ. A'eramũ 'ga awau akou pe rupi, pe ywyriwara amunaw ipe 'gã mu'jau Jejuí 'ga je'eg are. Awau Sesaria upe owaẽma.

9

Saulo 'ga upe Jejuí 'ga jesaukaawet

¹ Kwe pe Filipe 'ga rekoramũ, Saulo 'ga akou Jerusareg ipe Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. 'Gã apisi are 'ga afuweramũ. A'eramũ 'ga awau oporogytau mainana 'wyriararete upe:

—Oo je kwe pewara 'gã nerua ipyykapap. ² A'eramũ ene ka'arana kwasiaa jee. Toroo Damasco pe 'jau. Judeu 'gã jatykaawa raarana 'gã nupe, 'gã 'wyrriari 'ga upe toroo esaukaa 'jau. "Saulo 'ga oreremiayuwa. A'eramũ pẽẽ Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nerawau esaukaa 'ga upe" 'ea ene ikwasiaa inuga ka'aran are jee. A'eramũ 'gã ka'arana mogyta re Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nesaukaa jee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe. —A'eramũ je 'gã pyyka imunepa moromunepawa pype 'jau. A'eramũ je tejeupe 'gã pyypaw ire, 'gã pofaa, 'gã nerua 'au ene upe 'jau. Kũima'efera 'gã, kũjãmera 'gã we futat nipo je erua— 'jau Saulo 'ga mainana 'wyriararete 'ga upe.

—Nai'i. Takwasiat enee 'jau— 'jau mainana 'wyriararete 'ga Saulo 'ga upe.

A'erauwe 'ga ka'arana kwasiaa. A'ere 'ga imonou Saulo 'ga upe. Ojeupe imono re Saulo 'ga awau.

³ Damasco pe 'ga waēm ja'wyja'wyrauwe tata eny 'jawewara 'ua ojypa 'ga upe. A'ere natata arūi. Ywag awi 'ua wenyramū 'ga upe. ⁴ A'e reny awi Saulo 'ga okyjau u'aa ywyu. Awau 'ūina oyyita ywyu. A'eramū weny awi 'ga kyjeramū Jejui 'ga oje'ega mua 'ga upe:

—Ma'eramū te je rereko tywerete ape, ki Saulo?— 'jau 'ga 'ga upe.

⁵ A'eramū

—Awỹja poromū oje'ega jee 'ū?— 'jau Saulo 'ga.

—Jejujamū je je'egi enee. Je te 'ā je rereko tywerete ape— 'jau Jejui 'ga 'ga upe. —Ma'eramū te nanuara ereapo ekou? ⁶ Ere efu'ama ewau amunaw ipe. Peu 'ga amū tene mu'e eneremiaporam are jee 'jau— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

⁷⁻⁸ A'eramū Saulo 'ga afu'ama amā'jāu numiamū. A'ere 'ga rea wewi.

'Ga rupi oo ma'e 'gā enupa futat numiamū. A'ere 'gā nuesagi Jejui 'ga. A'eramū 'gā Saulo 'ga popyyka 'ga rerawau eruatau. Erawau erowaēma amunaw ipe. ⁹ Muapyra 'ara rupi 'ga nuesagi futari mama'ea. Mama'e resake'ema 'ga ojemi'ware'ema futat. 'Ya miamū futat 'ga itykure'ema.

¹⁰ Aipo amunaw ipe kūima'e 'ga amū akou. Jejui 'ga rerowiaara 'ga. 'Ga upe Jejui 'ga ojesaukaa.

—Ananiasi.

—Ma'ja 'ū?

¹¹ —Peu ekwap ukawō'ō esage katy kūima'e 'ga amū rekaa. Judas 'ga rog ipe 'ga ruwi. Sauloa 'ga rera. Tarsu pewarera 'ga. Peu 'ga reni oporogytau jee.

¹² A'ea 'ga renaw ipe futat Ananiasi 'jawa 'ga ojesaukaa 'ga upe opo monou 'ga reakwara 'arimū. A'eramū 'ga amā'jāu nū— 'jau Jejui 'ga 'ga upe imome'wau. —A'eramū ene ewau 'ga resaka— 'jau Jejui 'ga Ananiasi 'ga upe.

¹³ —Tee nū'ū. Akwaap je 'ga rera nū. Kwaiwete 'gā 'ga rera mome'ui jee jepi nū'ū. “Jerusareg ipe 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gā Saulo 'ga opyyk imunepa moromunepawa pype” 'ea je aenup jepi nū'ū. ¹⁴ A'ere 'ā 'ga ruri 'auwaramū ore pyyka ore rerawau Jerusareg ipe. Mainana 'wyrriara 'gā 'ā 'ga mut ene rerowiaaramū ore pyyka— 'jau Ananiasi 'ga Jejui 'ga upe.

¹⁵ A'ere Jejui 'ga 'i etee 'ga upe:

—A'jea futat aipoa. A'ere 'ā je te Saulo 'ga pyyrūi tejeupe. Toporowyky 'ga jee 'jau. Jeje'ega 'ga tomome'u Israeu juapyrera 'gā nupe 'jau. Judeue'ema 'gā nupe, 'gā 'wyrriara 'gā nupe. Mīmera 'gā nupe 'ga toje mome'u 'jau— 'jau Jejui 'ga Ananiasi 'ga upe. ¹⁶ —Sā'ā ene je rerowiaara 'gā nereko tyweretea. Nan tee futat nipo je rerowiare'ema 'gā ene rereko tyweretei, ta'e 'ga upe 'jau. 'Awamū ene jeremiayuwa. A'eramū 'gā ene rerekou tyweaete nipo ene je rerowiaara 'gā nereko tyweawera 'jawerimū etee futat, ta'e 'ga upe 'jau— 'jau Jejui 'ga Ananiasi 'ga upe. —A'eramū ene ewau 'ga katu'oka— 'jau Jejui 'ga 'ga upe.

¹⁷ A'erauwe Ananiasi 'ga awau 'ga upe:

—Au je ruri ene resaka ki 'ei. Janejararete 'ga je mut ene resaka ki 'ei. Jejui 'ga 'ā Janejararetea. Saa'e ene 'ga resaga pe aje rai'i. A'e 'ga je mut ene resaka ki 'ei. 'Awamū ene Jejui 'ga rerowiaaramū ereko je 'jawe— 'jau Ananiasi 'ga Saulo 'ga upe. —Ojeupe je porogyta re Janeruwarete 'ga ene mamā'ēi. U'agesagea nanē 'ga imua ene upe nū, enererekwaramū nū— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga opo monou 'ga reakwara 'arimū. ¹⁸ A'erauwe ipirapefera 'jawewara u'aa 'ua Saulo 'ga rea awi. A'eramū futat 'ga amā'jāu nū. Janeruwarete 'ga 'Agesage osou 'ga pype 'ga rerekwaramū. 'Ga mā'ē re 'ga 'ga rerawau 'ga pymāu 'y pe, Jejui 'ga 'ga erowiara resaukaawamū. ¹⁹ Opymī re 'ga ojemi'waa. A'eramū futat opifuakaramū nū.

Damasco pewara 'gã nupe Saulo 'ga 'eawet

A'eramũ 'ga akokou'i peu Jejui 'ga rerowiaar ymanera 'gã pyri. ²⁰ A'eramũ 'ga judeu 'gã jatykaaw ipe awau Jejui 'ga rerowiaar ymanera 'gã netee. A'e pe Saulo 'ga 'jau:

—Jejui 'ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹ —Kuu. Poromũ nipo Jejui 'ga rerowiaara 'gã apisi are ifuwet ma'efera 'ga 'i ki sa— 'jau 'gã ajaupe. —Jerusareg ipe 'gã apisi are ako 'ga fueweramũ ikue re'ã. A'e reewi pa 'ã aipo 'ga 'i nũ 'ĩ— 'jau 'gã ajaupe. —'Au na'e 'ga ruri 'gã pofaa 'gã neroo are afueweramũ mainana 'wyrara 'gã nupe rai'i re'ã. A'e reewi pa 'ã aipo 'ga 'i nũ 'ĩ— 'jau 'gã ajaupe oporesagamũ 'ga ree.

²² Janeruwarete 'ga opãjẽ monou 'ga upe. A'eramũ taetu Saulo 'ga ojero'waro'wau etee futat 'ga mome'wau.

—A'jea futat. Jejui 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat. 'Ga futat Janeruwarete 'ga amut janee, janetywera moiawamũ rakue. U'eawer imũ etee futat 'ga 'ga muri janee rakue— 'jau Saulo 'ga judeu 'gã nupe u'ama.

A'ere aipoa amunaw ipewara judeu 'gã nije'egawarũ 'ga upe.

²³ A'eramũ 'gã anurenure'i ojemajatykau Saulo 'ga ree numiamũ.

—Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

²⁴ A'eramũ 'gã amunawa osoma rokwarara rãrũmũ 'ga ree numiamũ. Worejere'emamũ 'gã iarũmũ 'ga ree. A'ere Saulo 'ga ikwaawi ojee. A'eramũ 'ga uẽme'ema.

²⁵ Poje 'ga jekoty'aawa 'gã 'jau 'ga upe:

—Paneru pype ese. Toromono ene kwe katy iosoma apyraapa 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga resei paneru pype. A'erauwe 'gã 'ga monoi iupia 'ga monou 'ga mojypa kwe katy iosoma atykupe katy.

A'eramũ 'ga awau Jerusareg ipe 'gã nui.

Jerusareg ipe 'ga oawet

²⁶ Damasco awi Saulo 'ga awau oka'jama Jerusareg ipe. “Too teje'aa Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee”, 'jau 'ga numiamũ. A'ere 'gã kyjei 'ga wi.

—O'meramũ te 'ga 'i. “Too etee 'gã nerekou tyweaete 'jau”, e'i te 'ga janee— 'jau etee 'gã ajaupe.

Okyjau etee 'gã Saulo 'ga wi. ²⁷ A'ere Panape 'ga 'ga rerooi Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe, 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Damasco pe 'ga waw ipe Janejararete 'ga jesaukari 'ga upe rai'i, oje'ega 'ga 'ga upe rai'i. A'eramũ 'ga a'eramũ akou Jejui 'ga rerowiaa rai'i— 'jau Panape 'ga 'ga mome'wau 'gã nupe. —A'eramũ 'ga a'eramũ Jejui 'ga mome'wau Damasco pewara 'gã nupe. Nokyjei futari 'ga imome'wau 'gã nupe— 'jau Panape 'ga 'ga mome'wau 'gã nupe.

A'erauwe futat 'gã okyjawe'em 'ga wi. ²⁸ A'eramũ futat Saulo 'ga oje'aa Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. A'erauwe futat Saulo 'ga akou Jejui 'ga mome'wau Jerusareg ipewara 'gã nupe. 'Gã moymoyka imome'wau 'gã nupe. Nokyjei futari 'ga Jejui 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe, Jarejararete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

²⁹ Grego je'ega apoara 'gã nupe nanẽ 'ga Jejui 'ga je'ega mome'wau akou nũ. Judeu 'gã futat. A'ere 'gã grego je'ega tee iapoi. Saulo 'ga nanẽ grego 'gã je'ega apou nũ. A'eramũ 'ga a'eramũ Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe akou. A'ere aipo 'gã mara'neramũ etee Saulo 'ga ree. Niporenuwiweri 'gã 'ga ree.

—Iro 'ga Jejui 'ga mome'ui oree. Pe'je ajee sijuka 'ga— 'jau 'gã ajaupe, Saulo 'ga ree amara'neramũ.

³⁰ A'e renupawe Jejui 'ga rerowiaara 'gã Saulo 'ga rerawau Sesaria pe. Pe awi 'gã 'ga monou Tarsu pe.

—E'aawer ipe, Tarsu pe ekwap ra'ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ Saulo 'ga awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

³¹ A'eramũ peuwara 'gã opota'waramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. Nuereko tywera'uweri futari 'gã 'gã. Judeja ywy pewat, Garireja ywy pewat, Samari ywy pewat. Mĩmera 'gã opota'waramũ 'gã nee.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã poaa akou, Jejui 'ga rerowiarukaa peuwara 'gã nupe. A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ojemomytuna kwaiwete. Kwaiwete 'gã 'ga rerowiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea wejue 'gã poaa. A'eramũ 'gã a'eramũ ojemomytuna kwaiwete.

Pedro 'ga ataawet

³² Pedro 'ga watau akou amunawa moyka akou. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka akou. Poje 'ga awau Lida 'jaw ipe. ³³ Peu ika'na ma'e 'ga amũ 'upa kama pype. Oito 'ga kwara mu'aa 'upa kama pype. Nuatai futari 'ga. Nojywi futari 'ga okama awi.

³⁴ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'ga upe:

—Jejui 'ga ene majaruete, ki Eneiasi. Ere efu'ama, ekama nuga gatu— 'jau Pedro 'ga Eneiasi 'ga upe.

A'erauwe Eneiasi 'ga afu'ama. ³⁵ A'eramũ 'ga majaruete resakara 'gã Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau. Lida pewara 'gã, Saron ipewara 'gã 'jau Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau.

³⁶ Jope 'jaw ipe kũjã ãẽ mũ akou, wesageramũ. ãẽ rera Tabita. Grego je'eg imũ Torika ãẽ rera. Jejui 'ga rerowiaara ãẽ. A'eramũ ãẽ mama'e apou imonou ikaraemãe'ema 'gã nupe. ³⁷ Poje ãẽ ojero'wau. A'eramũ ãẽ amanũmũ. A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ãẽ reumera pireita iauwana taity pyu. A'ere 'gã ãẽ rerawau inuga 'og ywate pype.

³⁸ Poje 'gã Pedro 'ga rera renupa.

—Lida 'jaw ipe Pedro 'ga rekoi— 'jau 'gã ajaupe. —Pe'je ajee sienũi 'ga— 'jau 'gã ajaupe.

Ipyriuu'i Lida ruwi. A'eramũ 'gã mukũja kũima'e 'gã monou 'ga renũina. Awau 'gã owaẽma 'ga upe:

—Ene poreawua ore ruri, ki Pedro. “Emÿemÿi'ĩ ejua Jope 'jaw ipe, ere ki 'ga upe”, e'i 'ga oree— 'jau 'gã 'ga upe.

³⁹ A'eramũ Pedro 'ga awau 'gã nupi. Jope pe 'ga rerowaẽm ire 'gã 'ga rerawau erojeupia 'og ywate pype. Peu imen manũ ma'efera 'gã 'upa taity resaukaa ajaupe, ajaa'wau 'upa.

—Sã'ã jeraitya. Tabita kynu wapo imua jee ikue— 'jau 'gã ajaa'wau 'upa, ãẽ remiapofera resaukaa Pedro 'ga upe.

⁴⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pekwap peje'jãu ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau ã'jãu. 'Gã 'ẽ re Pedro 'ga wapyka wenupy'ãu oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ga amã'jãu amanũ ma'efera ãẽ ree.

—Ere ewya nũ— 'jau Pedro 'ga ãẽ upe.

A'erauwe ãẽ wojejerawamũ Pedro 'ga resaka. A'eramũ futat ãẽ owya.

⁴¹ A'eramũ Pedro 'ga ãẽ powatãu ãẽ mojypa kama awi.

A'erauwe Pedro 'ga wafukaita ã'ẽ ma'efera 'gã nupe:

—Pe'je pejejua ãẽ resaka. Koromũ ãẽ ferawi nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

⁴² A'eramũ 'ga rera okwasi'wau amunawa pype. “Kũjã ãẽ Pedro 'ga omoferap Jejui 'ga rer imũ” 'ea okwasi'wau Jope pe. A'eramũ kwaiwete 'gã Jejui 'ga rerowiaa.

⁴³ A'e pe futat Pedro 'ga opytawaipa Simão 'ga rog ipe. Simão 'ga wyra pirera apoara. 'Ga rog ipe 'ga opytawaipa.

10

Koneriu 'ga Pedro 'ga renūinawet

¹ Sesaria 'jawa amunaw ipe kūima'e 'ga amū akou. Koneriu 'ga rera. Jefaruu 'gã 'wyria'ria poromū. Itari ywy pewara 'gã 'jau 'gã aipo jefaruu 'gã nupe. ² Najudeu arūi 'ga. A'etea 'ga oje'ega monou akou Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga pytuna 'gã nanē Jarejuwarete 'ga muorypa nū. Ikaraemāe'ema 'gã nupe nanē 'ga mama'e monou nū. ³ Kwara jerewamū ywagipewara 'ga ojesaukaa oje'ega 'ga upe:

—Koneriu!— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁴ Koneriu 'ga okyjau ywagipewara 'ga resaka. A'etea 'ga 'jau:

—Ma'ja?— 'jau 'ga.

—Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup. Ene kwaap 'ga ikaraemāe'ema 'gã nupe mama'e monoramū. A'eramū 'ga wea'aramū ene ree. ⁵ A'eramū ki ene 'gã amū monou Jope pe. Simão Pedro 'ga rerurukaa 'gã nupe. ⁶ Ajepeja Simão 'ga rog ipe 'ga rekoi, wyra pirera apoara 'ga rog ipe. 'Yē'ē pyri teni— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁷⁻⁸ A'erauwe ywagipewara 'ga awau 'ga wi. A'erauwe Koneriu 'ga wemi-ayyuwa 'gã amū nenūina. A'eramū 'ga ojeupe ywagipewara 'ga jesaukaawera mome'wau 'gã nupe:

—Ywagipewara 'ga ojesaukat jee ko. “Kūima'e 'gã amū emono Jope pe. Peu Pedro 'ga rekoi Simão 'ga rog ipe”, e'i 'ga jee ko. “A'eramū ene 'gã amū monou 'ga rerua”, e'i ywagipewara 'ga jee ko. A'eramū pēē pejewau 'ga rekaa, 'ga rerua jee— 'jau Koneriu 'ga 'gã nupe.

A'erauwe muapyra 'gã oi. Mukūja 'gã 'ga remiayyuwa etee 'gã. Ajepeja 'ga jefaruua. Jefaruu 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaara. A'eramū 'ga awau 'gã nupi.

⁹ Ai'iwe 'gã waēm enune Pedro 'ga awau ojeupia 'og ywate 'arimū 'ūina oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Aje kwara ruwamū 'ga 'ūina oporogytau 'ga upe. ¹⁰ Opy'arayparamū Pedro 'ga awau 'ūina oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Nojemi'wari we 'ga. Kumia 'gã wapo je erekou. A'eramū 'ga opy'arayparamū 'ūina. ¹¹ A'e pype mama'e resaka. Taity aparasiga 'ua ojypa ywag awi 'ga upe. Tuwuu taitya. Taity apou imotatusimū. ¹² A'e pype 'ga wyra tesirūmera resaka. Wata ma'e, owewe ma'e, oyriryk ma'e. Mīmera 'ga esaka kwaiwete. Judeu 'gã nupe i'upyre'ema juejue 'ua ojypa taity pype 'ga upe. A'e pype 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega renupa.

¹³ —Ere amū jukau i'wau, ki Pedro— 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe.

¹⁴ —Naani nū'ū. Na'ui je mama'e tywera jepi nū'ū.

¹⁵ Aipo 'ga 'eramū Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani. Oreremi'ue'ema ere awi jeremiapofera upe— 'jau Ku'jywa 'ga 'ga upe.

¹⁶ Muapyp etee 'ga oje'ega 'ga upe. A'ere taitya ojewya awau ywag ipe 'ga wi nū. ¹⁷ A'eramū 'ga 'ūina wea'aramū ee. “Ma'eramū sipo Janeruwarete 'ga esaukari jee 'wei? Ma'ja are sipo 'ga poromū 'eweramū je ree 'wei?” 'jau 'ga ojeupe.

A'e are Pedro 'ga rea'at 'ga renamū Koneriu 'ga remimonofera 'gã 'ua pe rupi.

¹⁸ —Ma'ape te Simão 'ga roga reni?— 'jau 'gã 'gã amū nupe.

—Peu teni— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ua owaẽma. Owaẽm ire oporonupa 'ga ree:

—'Au te Simão Pedro 'ga rekoi?— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Ëẽ. 'Au futat 'ga rekoi— 'jau peuwara 'gã 'gã nupe.

¹⁹⁻²⁰ A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega Pedro 'ga upe:

—Pedro, ekwap ejypa. Muapypa kũima'e 'gã 'ut akou ene rekaa. Ere ewau ejypa emỹemỹina'ĩ. Tereo 'gã nupi 'jau. Ere ki ewau ejuãge'emamũ futat. Je te 'ã 'gã amut 'au enee— 'jau 'ga 'ga upe.

²¹ A'erauwe 'ga awau ojypa kamẽsĩete futat.

—Koromũ je pẽnemiekaramũ je rekoi— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Ma'ja are te peko?— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

²² —Naani. Ore'wyriara 'ga te ore mut. Koneriu 'ga te ore mut ene upe. 'Ga nanẽ Jarejuwarete 'ga werowiat nũ. 'Ga esage ma'ea. Judeu 'gã juejue 'ga opojeup. A'eramũ Janeruwarete 'ga ojeypyriwara 'ga mua 'ga moporogytaukaa 'ga upe rai'i. A'eramũ 'ga ore mua enee— 'jau 'gã 'ga upe imome'wau.

²³ A'erauwe Pedro 'ga 'i 'gã nupe:

—Pe'je ajee pejejua pejesou pejesea 'au. Ai'iwe soo 'jau— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau osou. Ai'iwe 'gã Pedro 'ga rerawau aipo awi. Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nanẽ awau 'gã nupi nũ. Awau 'gã osea pe ajee. ²⁴ Ai'iwe 'gã awau nũ. Awau 'gã owaẽma Sesaria pe. Peu judeue'ema 'gã 'upa ajatykau kwaiwete, 'gã waẽma rapesaka. ²⁵ 'Gã waẽm 'gã oramũ Koneriu 'ga 'ua wenupy'ãu wapyka Pedro 'ga rowase. A'ere Pedro 'ga 'i 'ga upe:

²⁶ —Naani. Ereapo awi nanuara. Ku'jywa 'ga rowase etee te ae nan iapoi. Aerefetee te je pẽ 'jawe. NaJejui 'ga rũi je— 'jau Pedro 'ga Koneriu 'ga upe. —Ere efu'ama etee— 'jau Pedro 'ga 'ga upe.

A'erauwe Koneriu 'ga fu'ami. ²⁷ Oporogyta pype 'ga 'gã nerawau erosou wog ipe. Kwaiwete Pedro 'ga 'gã nesaka 'gã jatyka 'gã nuwamũ. ²⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'jau 'gã nupe:

—Ore 'ã judeuramũ norosearũi judeue'emamũ pẽ'wyr ipe. Najudeuramũ orejekoty'aawa rũi agawewi judeue'emamũ pẽẽ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'ere 'ã Janeruwarete 'ga te 'ga 'i jee. A'eramũ je 'ã 'agamũ tejua tesou pẽ'wyr ipe. “Norosea'uweri ore pẽ'wyr ipe”, ere kasi 'gã nupe ne, 'jau Janeruwarete 'ga jee. “Nepẽa'wyr pẽẽ”, 'jawe'em nanẽ ene 'gã nupe nũ, 'jau Janeruwarete 'ga jee— 'jau Pedro 'ga oporogytau 'gã nupe. ²⁹ —A'eramũ je 'ã tejua pẽẽ tejenũjamũ pẽ nesaka. Tefere'emamũ tejua— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ma'eramũ ajee je renũi pejepe rai'i ki 'ei? Pe'je imome'wau jee— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

³⁰ A'erauwe Koneriu 'ga imome'wau 'ga upe:

—Ikokaru'wi je teje'ega monoi te'ỹina Jarejuwarete 'ga upe, kwara jere-wamũ ai'i— 'jau 'ga 'ga upe. —A'eramũ ywagipewara 'ga amũ ojesaukaa erujewi jee. Waity enyfuga rerua erojypa jee. ³¹ A'eramũ 'ga 'jau jee: “Janeruwarete 'ga eneje'ega wanup. Ene kwaap 'ga ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'e monoramũ”, 'jau 'ga jee. ³² “Jope pe kũima'e 'ga amũ rekoi, Simão Pedro 'ga rekoi. Ajepeja Simão 'ga rog ipe 'ga rekoi, wyra pirera apoara 'ga rog ipe 'ga rekoi. 'Yẽ'ẽ pyri 'ga roga reni. A'eramũ ene 'gã amũ monou 'ga upe”, e'i ywagipewara 'ga jee ai'i— 'jau Koneriu 'ga imome'wau Pedro 'ga upe. ³³ —A'eramũ je 'gã monou kamẽsĩete enee ai'i. Au'je katu ajee 'ã erejot. A'eramũ 'ã 'awamũ jarejupa jarejatykau Jarejuwarete 'ga ree— 'jau 'ga 'ga upe. —Maran ajee ene ma'ja ki emome'u 'gã nupe, e'i ajee Janeruwarete 'ga enee rai'i?— 'jau Koneriu 'ga Pedro 'ga upe. —Ere imome'wau oree. Taruenup 'jau— 'jau Koneriu 'ga Pedro 'ga upe.

'Gã nupe Pedro 'ga 'eawet

³⁴ —A'jea futat rai'i — 'jau Pedro 'ga Koneriu 'ga upe. —Ymã te ako Janeruwarete 'ga judeuramũ etee 'ga jejukai ore ree ikue. ³⁵ A'ere 'awamũ 'ga jejukai pãwẽ pãwẽi ae ree. A'jea futat ae wemifutara apoaramũ 'ga a'jea futat 'ga jejukai ae ree. Wemifutara apoare'ema 'gã nee te aje 'ga nojejukai futari — 'jau Pedro 'ga imome'wau 'ga upe, 'ga pytuna 'gã netee futat. ³⁶⁻³⁷ —Pẽẽ 'ã judeue'ema agawewi. A'etea 'ã pekwaap “Jarejuwarete 'ga oje'eg judeuramũ oree” 'ea. Jejui Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga mota'wau werowiaaramũ janee. 'Awamũ ore Jejui 'ga rerowiaa nanẽ nũ. A'eramũ 'awamũ Janeruwarete 'ga amara'ne'emamũ ore ree. Jejui 'ga futat te 'ã Janejararetea— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

—Pẽnea'at te Juã Batista 'ga rekwawer are, Judeja ywy pe ako ma'efera 'ga rekwawer are? 'Ga ra'ne futat ako akou oje'ega 'gã nupe ikue: “Pejetywer awi pepoit. Jarejuwarete 'ga je'ega peenup”, 'jau ako 'ga akou Judeja ywy pe ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ³⁸ —'Ga futat ako Jejui 'ga, Nasare pe waranup ma'efera 'ga pymĩ 'y pe ikue. A'eramũ ako Janeruwarete 'ga 'ga pymĩ re U'agesage mua 'ga upe ikue. Opãjẽ esage mua ako imojypa Jejui 'ga upe ikue. A'eramũ ako 'ga watau amunawa moyka akou ikue. Aeteu katu'oka. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã nui 'ga mama'eukwaawa moia. 'Uwa 'ga pãjẽ mũ te ako 'ga mama'e apoi ikue. ³⁹ Aipoa ajee je 'ã amome'u pẽ nupe. Je 'ã 'ga resakarera— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —'Ga poromofera'pawera nanẽ je 'ã esaka nũ. Israeu juapyreramũ oreywy pe 'ga iapou futat. Jerusareg ipe nanẽ 'ga ojero'wu ma'e 'gã katu'ogi kwaiwete nũ. A'ere ako 'gã 'ga monoi imu'ama 'ypeywar are 'ga jukau ikue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe, Jejui 'ga rekwawera mome'wau 'gã nupe.

⁴⁰ A'eramũ Pedro 'ga 'jau nũ:

—Jejui 'ga manũ re ako 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi etee ikue nũ. Imuapypa 'ara rupi 'ga 'ga moferapa. A'eramũ 'ga 'ga resaukaa oree. ⁴¹ Najuejue etee rũi 'gã 'ga resagi poromũ ikue. Wemiayuwamũ etee te 'ga jesaukari oree ikue. Oferaw ire 'ga 'ua ojemi'waa ore pyri ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ⁴² —A'ere 'ga 'jau oree ikue: “Morogyta esagea pemokwasi'o 'gã nupe”, 'jau 'ga oree ikue. “Tejerowiarãmũ je 'gã katu'ogi”, e'i 'ga pẽ nupe ai'i, pe'je ki 'gã nupe imome'wau— 'jau 'ga oree ikue. —“Pejetywer awi pẽpouriweramũ je imoiri pẽ nui”, e'i 'ga pẽ nupe, pe'je ki 'gã nupe, 'jau 'ga oree ikue— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Jejui 'ga futat Janeruwarete 'ga imogou ae mojo'okaramũ. Amanũ ma'eferamũ, ajemogy ma'eramũ. Mĩmeramũ 'ga jane mojo'oka jarejau. 'Ga futat nipo anure 'ut ojewya 'awa ywy pe nũ. A'eramũ nipo 'ga ae mojo'oka. “Agera 'gã oo ywag ipe je pyri. Ko 'gã te ajee oo mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau nipo 'ga. Werowiaaramũ nipo 'ga ae monou ywag ipe ojepyri. Werowiare'ema 'gã nipo 'ga imonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

⁴³ —Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ 'ga mome'wau 'gã nupe rakue. “Werowiarãmũ Jejui 'ga aetywera moiri ae wi opãjẽ mũ”, 'jau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã Jejui 'ga upe rakue— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama.

Judeue'ema 'gã nupe U'agesage monoawet

⁴⁴⁻⁴⁶ Pedro 'ga porogyta 'ga 'amamũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua imogeu 'gã pype 'gã nerekwaramũ. A'erauwe 'gã oje'eg amuteeramũ Jarejuwarete 'ga muorypa.

—Nitywi 'ga amũ ene 'jawe. Ene etee te 'ã eneresage oree— 'jau 'gã oje'ega 'ga upe 'ga muorypa.

'Gã nemikwaawe'ema je'ega 'ga 'Agesage iapoukaa 'gã nupe. A'eramũ judeu 'gã, Jope awi Pedro 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã erowiaa.

—Kuu. Jane upe etee te sipo 'ga U'agesage muri pa, sa'e nã'ã jane re'ã. A'ere pa 'ga 'ã judeue'ema 'gã nupe we U'agesage muri nũ— 'jau judeu 'gã ajaupe, oporesagamũ ee.

A'eramũ Pedro 'ga 'jau opytuna 'gã nupe:

⁴⁷ —Jane upe 'ga U'agesage muawera 'jawerimũ 'ga U'agesage muri 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'awamũ jane 'jawe futat ajemogyau— 'jau 'ga opytuna 'gã nupe. —Nepefutari nipo pẽẽ mũ 'gã pymĩa 'y pe jareje'jawe?— 'jau 'ga 'gã nupe.

—Naani nũ'ũ. Jaruete futari nũ'ũ— 'jau 'gã Pedro 'ga upe. —Jejui 'ga 'gã erowiar ire jane 'gã pymĩa 'y pe, Jejui 'ga rerowiara resaukaawamũ— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—A'jea futat ore Jejui Kristu 'ga rerowiari— 'jau 'gã Pedro 'ga upe.

⁴⁸ A'eramũ Pedro 'ga 'gã pymĩa'kaa 'y pe 'ga amũ upe. Opymĩ re 'gã 'jau Pedro 'ga upe:

—'Au ekoeko'i ore pyri— 'jau 'gã 'ga upe.

—Nai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

A'eramũ 'ga akokou'i 'gã pyri.

11

Pedro 'ga wekwawera mome'uawet

¹ Poje judeue'ema 'gã nera okwasi'wasi'wau Judeja ywy pe. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, Jejui 'ga remimonofera 'gã netee 'gã nera renupa. “Judeue'ema 'gã nanẽ 'awamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ” 'e renupa. ² A'eramũ 'gã amũ ifutare'ema. Jerusareg ipe 'ga jewyramũ peuwara 'gã amũ oje'egayau Pedro 'ga upe:

³ —Ma'eramũ sipo ene ewau esou judeue'ema 'gã nog ipe rai'i? Imojew-agipyre'ema 'gã nog ipe rai'i?— 'jau 'gã Pedro 'ga upe. —Jane 'ã nisearũi judeuramũ judeue'ema 'gã nog ipe. Ma'eramũ sipo ene ejemi'waa 'gã pyri rai'i ki 'ei? Imojewagipyramũ etee sipo Ku'jywa 'ga ae katu'ogi pa, sa'e nã'ã jane re'ã. A'ere 'ã ereo ijewage'ema 'gã pype ekou rai'i— 'jau 'gã Pedro 'ga upe oje'ega 'upa.

⁴ A'erauwe Pedro 'ga wekwawera mome'waupap 'gã nupe u'ama.

⁵ —Naani. Jope pe tekou je teje'ega monoi Jarejuwarete 'ga upe te'ĩina ai'i. A'e pype je taityuu resaka ai'i. Ae fayuwa 'jawe etee futat je esaka. Ywag awi ijyp turamũ. Tuwi te taitya. Taity apou imotatusĩmũ. A'e pype je wyra tesirũmera resaka. ⁶ Wata ma'e, oyryryk ma'e, owewe ma'e 'jau je esaka ipype ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau. ⁷ —A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega jee: “Ere efu'ama amũ jukau i'wau”, 'jau 'ga jee. ⁸ A'ere je 'i 'ga upe: “Naani. Wyraiwa 'agamũ jee. Nara'ui ore 'aga wyra jepi”, 'jau je 'ga upe— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. ⁹ —A'eramũ 'ga aipo je 'eramũ oje'egu'japa jee nũ: “Naani. Aipo ere awi jeremiapofera mama'e upe. Je te 'ã aapo eneremi'uramamũ. A'eramũ ene aipo 'jawarũe'em jeremiapofera mama'e upe. Wyraiwa ere awi jeremiapofera upe”, 'jau 'ga jee ai'i— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁰ —Muapyr etee 'ga oje'ega jee. Muapyt je upe 'ga je'eg ire taityua wyra rerojewya erawau ywag ipe je wi nũ— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Tejewi

ijeupir ire je te'ŷina tejea'aramũ ee. ¹¹⁻¹² A'e pype Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega jeywyter ipe. “Muapyra 'gã 'ut owaẽma enee”, 'jau 'ga oje'ega jee. “Ekwaw iki 'gã nupi, ejuãge'emamũ futat. ‘Oo te je judeue'ema 'gã nupi?’ ere kasi ne. Ere ki ewau futat 'gã nupi”, 'jau 'ga jee. A'e pype muapyra kũima'e 'gã 'ua owaẽma jee— 'jau Pedro 'ga imome'wau 'gã nupe. —Sesaria awi Koneriu 'ga 'gã mua jee. A'eramũ je tewau 'gã nupi, tejuãge'emamũ futat. Jope pewara 'gã amũ awau ore rupi. Seis 'gã awau ore rupi. Jejui 'ga rerowiaara 'gã, judeu 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe. —Sesaria pe orowaẽm ire arawau orosou Koneriu 'ga rog ipe. ¹³⁻¹⁴ Oje'wyr ipe ore waẽmauwe 'ga wemiesagera mome'wau oree:

—“Ywagipewara 'ga 'ut amũ ojypa jee ai'i”, 'jau Koneriu 'ga imome'wau jee. “Jope pe 'gã amũ emono Simão Pedro 'ga rekaa. 'Ga tene mu'e Jejui 'ga ree 'jau”, 'jau 'ga jee. “A'eramũ ene ejekatu'oka epytuna 'gã netee”, 'jau ywagipewara 'ga jee. “A'eramũ je 'gã amũ monou ene rekaa ai'i”, 'jau Koneriu 'ga jee imome'wau— 'jau Pedro 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

¹⁵ —A'erauwe je Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea je amome'u 'ga 'gã nupe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —'Gã nupe je porogyta je 'amamũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua imogeu 'gã pype 'gã nerekwaramũ. Sooko 'ga jane upe imura ikue. Nan futat 'ga imua 'gã nupe. A'eramũ 'gã awamũ Jejui 'ga rerowiaa— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. ¹⁶ —A'erauwe je tejea'aramũ Jarejararete 'ga je'eg are. “Juã 'ga ako pẽẽ mũ pymiãu 'y pe ikue. A'ere nipo je anure te Jarejuwarete 'ga 'Agesage muri imogeu pẽ pype pẽnerekwaramũ” 'ga 'eawer are. “Nanuara upe pa 'ga 'i rakue”, 'jau je esaka ai'i— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

¹⁷ —A'jea futat ajee 'ga U'agesage muri judeue'ema 'gã nupe nanẽ ai'i nũ. Sooko 'ga wa'yra 'ga rerowiaaramũ U'agesage mura janee ikue. Nan tee futat 'ga U'agesage muri 'gã nupe ai'i— 'jau Pedro 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe. —Je na'earũ Jarejuwarete 'ga upe “Ereapo awi nan”, na'ea'uweri je 'ga upe— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

¹⁸ Aipo ojeupe 'ga 'eramũ Pedro 'ga upe oje'ega moywyrafenarera 'gã opika etee futat ajemogyau.

A'ere 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree. Judeue'ema 'gã agawewi 'ã. A'etea 'ã 'gã tywera eremoit 'gã nui— 'jau 'gã 'ga upe. —Otywer awi 'gã poiriweramũ 'ã ene 'gã katu'oka. A'eramũ 'gã nanẽ awau amanũ re ene pyri nũ. Ore 'jawe futat 'gã ajemogyau ene pyri nakwaparimũ ete rũi futat— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, Pedro 'ga aipo mome'u re.

Panape 'ga Saulo 'ga reroawet

¹⁹ Estevão 'ga 'gã ijuka re Jejui 'ga rerowiaara 'gã okwasi'wau amunawa pype Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe rakue. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã wereko tywereterauwe futat 'gã okwasi'wau awau 'gã nui. Fensia ywy pe, Sipiri 'ypõ'õ me, ãtioki 'jawa amunaw ipe. Mĩmera pype 'gã okwasi'wau awau Jejui 'ga mome'wau. Judeu 'gã nupe etee futat 'gã awau ajemogyau imome'wau.

²⁰ A'ere amumera 'gã oi imome'wau Judeue'ema 'gã nupe we. Sipiri pewarera 'gã, Sirene pewarera 'gã netee 'gã oi imome'wau Judeue'ema 'gã nupe.

—Werowiaramũ Jejui 'ga pẽ katu'ogi— 'jau 'gã 'gã nupe.

²¹ Jarejuwarete 'ga pãjẽa wejue te 'gã wereko. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiarukaa pewara 'gã nupe. Kwaiwete ãtioki pewara 'gã Jejui 'ga rerowiaa, ajemogyau 'ga remiyuwamũ.

²² Anure Jerusareg ipewara 'gã Jejui 'ga rerowiaar ypyarera 'gã 'gã nera renupa. “Kwaiwete ãtioki pewara 'gã nanẽ Jejui 'ga rerowiar nũ. Judeue'ema 'gã nanẽ 'ga rerowiaa nũ” 'e renupa. A'eramũ 'gã Panape 'ga

monou Ātioki pe 'gā nesaka. ²³⁻²⁴ Esage ma'e 'ga te poromū, Panaperamū. Werowiat te 'ga Jejui 'ga. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramū 'ga a'eramū wesageramū akou.

A'eramū 'ga awau Ātioki pe Jejui 'ga rerowiaara 'gā nesaka etee ra'ne 'ga akou. “A'jea futat Janeruwarete 'ga esageramū 'gā nupe”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū 'ga aku'iramū 'gā nee. A'eramū futat Panape 'ga 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are.

—Pe'je Jejui 'ga rerowiaa a'jea futat pejejemogyau. Pepoit kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne— 'jau Panape 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe.

Peu Panape 'ga rekoramū amumera 'gā nanē Jejui 'ga rerowiaa nū, kwaiwete. ²⁵ A'eramū Panape 'ga awau Tarsu pe Saulo 'ga rekaa. ²⁶ 'Ga rekoar ire 'ga 'jau Saulo 'ga upe:

—Ere iruukwe je rupi Ātioki pe. Najepoirūi je teje'ega 'gā nupe— 'jau Panape 'ga Saulo 'ga upe.

—Ere ajee iruukwe— 'jau Saulo 'ga Panape 'ga upe.

A'erauwe 'gā awau ojewya Ātioki pe nū. Peu 'gā kwara mū mu'aa Ātioki pe. Peuwara 'gā 'gā imu'jau Jejui 'ga je'eg are. A'eramū Ātioki pe ra'ne 'gā 'jau “Kristu 'ga remiayup” 'jau 'gā Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe rakue.

²⁷ Peu 'gā nekoramū 'gā amū awau Jerusareg awi Ātioki pe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā awau. A'eramū 'gā ajatykau 'gā nee. ²⁸ Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga amū rera Agapu. A'eramū 'ga afu'ama oporogytau 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga rerekou. A'eramū 'ga 'Agesagea 'ga mu'eukaa Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe:

—Anure nipo mama'ea teepawamū jane wi. A'eramū nipo jane najuejue etee futat ty'ara rerekou— 'jau 'ga 'gā nupe imome'wau.

'Ga 'eawer imū etee futat ojeapou 'gā nupe anure. Krautiu 'ga 'wyririamū 'ga renamū ojeapou 'gā nupe rakue.

²⁹ A'eramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'jau ajaupe:

—Janepytuna 'gā ty'ara wereko, Judeja ywy pewara 'gā. A'eramū jane ka'aranūū monou jarepytuna 'gā nupe— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā ka'aranūū mono'oga 'gā nupe imonopyramū. Ika'aranūūe'ema 'gā ināinānī'ī etee imonou. Ika'aranūū kwai ma'e 'gā e'yjuu imonou 'gā nupe.

³⁰ A'eramū 'gā 'jau Panape 'ga upe Saulo 'ga retee:

—Pe'je jareka'aranūū rerawau 'gā nupe— 'jau 'gā 'gā nupe.

A'eramū 'gā ka'aranūū rerawau Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyririara 'gā nupe Jerusareg ipe.

12

Tiago 'ga jukaawet

¹ Anure Erote 'ga teewi Jejui 'ga rerowiaara 'gā nerekou tyweaete nū. Erote 'ga judeu 'gā 'wyririara. ² A'eramū 'ga Tiago 'ga ajuwonogukaa jyuū pyu. Juā 'ga reki'yra 'ga Tiagoramū. ³ Judeu 'gā nupe Tiago 'ga jukaa esage futat. A'eramū Erote 'ga “esage nā'ā judeu 'gā nupe re'ā”, 'jau 'ga ojeupe. ⁴ A'eramū 'ga Pedro 'ga pyygukaa imunewukaa jefaruu 'gā nupe. Irūpāwēa jefaruu 'gā 'ga rarūmū ajemogyau. A'ere 'gā py'rawara 'gā 'ga rarūmū. A'ere 'gā py'rawara 'gā 'ga rarūmū nū. A'ere 'gā py'rawara 'gā 'ga rarūmū nū. Ojopy'rapy'rau etee futat 'ga ree 'ga rarūmū.

Judeu 'gā ajatykau 'araiwa rupi, mani'oko'o jopype'ema 'wawa rupi. A'eramū Erote 'ga 'jau ojeupe: “Judeu 'gā maraka teepaw ire Pedro 'ga tarurukat 'gā nupe 'gā nowase 'jau kwy. Tomogyta 'ga 'gā neape 'jau kwy. Nia'wyrī 'ga, 'gā 'eramū je 'ga jukaukaa”, 'jau Erote 'ga ojeupe numiamū.

⁵ A'eramũ 'ga Pedro 'ga munewukaa moromunepawa pype. 'Ga pofaa itaju pyu. Mukũja itaju pyu 'gã 'ga pofaa 'ga nuga. Kwaiwete jefaruu 'gã 'ga resakara. Tesiseis jefaruu 'gã 'ga resakara. A'eramũ ojopy'rapy'rau etee futat 'ga ree 'ga resaka 'ga rerekou.

—Kasi iēmi ne— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã nuwi oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe Pedro 'ga ree.

—Emuēmukat 'ga oree, ki Ku'jyp. Kasi 'gã a'e pe 'ga jukai ne. Narafutari ore 'ga jukaa— 'jau 'gã 'upa, oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

Moromunepaw awi Pedro 'ga renuēmawet

⁶⁻⁸ “Ai'iwe pa je Pedro 'ga rerurukari 'gã nowase kwy” Erote 'ga 'eawera ypytuna rupi Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga mua Pedro 'ga renuēmukaa jui. Tata 'jawe futat ywagipewara 'ga wenyfugamũ 'ua Pedro 'ga upe. Jefaruu pō'ō me Pedro 'ga 'ũina moromunepawa pype osea. Mukũi itaju pyu 'gã 'ga pofaa 'gã nee. Moromunepawa rokwar ipe nanē jefaruu 'ga 'ami iarũmũ nũ. A'etea ywagipewara 'gã 'ut ojesaukaa Pedro 'ga upe. A'eramũ ywagipewara 'ga Pedro 'ga jasi'ywyyka 'ga momaka 'jau 'ga upe:

—Ere ejua, ki Pedro— 'jau ywagipewara 'ga Pedro 'ga upe.

A'erauwe futat Pedro 'ga pofaawa jerawi 'ga wi ojetee futat.

—Ere epyapaawa munepa, eku'afaawa nanē nũ— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

A'erauwe Pedro 'ga iapou.

—Epiara munepa ere ejua je rupi— 'jau ywagipewara 'ga 'ga upe.

⁹⁻¹¹ A'eramũ Pedro 'ga afu'ama awau jefaruu pō'ō awi futat, awau ywagipewara 'ga rewiri. Tuwuu moromunepawa. A'erauwe ywagipewara 'ga 'upa tenune Pedro 'ga upe, 'ga rerokwapa jefaruu pyu. A'eramũ 'gã awau okwapa ajepeja jefaruu pyu. Awau 'gã owaēma itaju 'okwara upe. Pook. Ojeawopytymo'woka ojetee futat 'gã nupe. Awau 'gã uēma ukawō'ō me. Ukawō'ō mũ rupi awauwe ywagipewara 'ga opojo'ogamũ 'ga wi awau ojeupia ywag ipe nũ.

A'erauwe Pedro 'ga apyakwafugamũ. “Kuu. A'jea futat nipo ajee je ēmi ra'e. Afayup sipo je pa a'e nakwe je re'ã”, 'jau Pedro 'ga ojeupe. “Janeruwarete 'ga pa ywagipewara 'ga amut je renuēma ra'e, Erote 'ga wi ra'e”, 'jau Pedro 'ga ojeupe. “Toroo 'ga ijukau 'jau, e'i Erote 'ga jee numiamũ. Judeu 'gã nanē je juka are ifuwet nũ. A'ere Ku'jywa 'ga naje jukaukari 'gã nupe”, 'jau Pedro 'ga ojeupe.

¹² Ee weapyo re Pedro 'ga awau Mari ēē rog ipe, Juã Maku 'ga y ēē rog ipe. Peu 'gã kwaiwete 'upa Jarejuwarete 'ga mogytaw Pedro 'ga ree.

—Emuēm 'ga imua oree— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

¹³ A'e pype Pedro 'ga 'ua 'okwara mopoga 'gã nupe u'ama. Pog pog pog. A'eramũ 'gã nemiayuwa ēē, Rode ēē awau 'okwar ipe.

—Awỹja te poromũ ako?— 'jau ēē.

A'ere ēē 'okwara nuawopytymo'wogi esaka.

Aipo ojeupe 'eramũ Pedro 'ga oje'ega ēē upe:

—Je ako Pedroramũ— 'jau 'ga ēē upe.

¹⁴ Aipo ojeupe 'eramũ ēē 'ga je'ega kwaapa. A'eramũ ēē aku'iramũ 'ga ree awau ujãna 'ga mome'wau 'gã nupe.

—Pedro kiã 'ut u'ama 'okwar ipe— 'jau ēē 'gã nupe.

A'ere 'gã nuerowiari etee ēē.

¹⁵ —Ene'me awi i— 'jau etee 'gã ēē upe.

—A'jea futat— 'jau etee ēē 'gã nupe.

—Ywagipewara 'ga nipo! Pedro 'ga ree ojejuka ma'e 'ga nipo!— 'jau etee 'gã ãẽ upe.

—Naani. Pedro kĩa futat— 'jau etee ãẽ 'gã nupe.

¹⁶ A'ere Pedro 'ga niojeri futari u'ama 'okwara mopoga pog pog pog.

Poje 'gã 'jau ajaupe:

—Kuu. A'jea futat nipo aipo kũi— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'okwara rawopytymo'woka 'ga resaka.

—Kuu. A'jea futat ra'e kũi. Pedro 'ga futat ra'e kũi. O'meramũ sipo ãẽ 'i pa, sa'e nã'ã jane re'ã— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁷ A'erauwe Pedro 'ga opo mowyri 'gã nupe, 'gã momika.

—Pe'je pejepika. Jeje'ega tepeenup 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga uẽmawera mome'wau 'gã nupe. Imome'upaw ire

—Enupare'ema 'gã nupe nanẽ ki pemome'u nũ. Ajepeja Tiago 'ga upe nanẽ ki pemome'u pejewau nũ— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe.

Imome'upaw ire Pedro 'ga awau 'gã nui.

¹⁸ Ai'iwetetewe jefaruu 'gã opaka. 'Ga faawera etee esaka.

—Tÿÿ. Marupi 'ga uẽma ra'e 'ũ?— 'jau 'gã. —Uẽm 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'erauwe 'gã 'ga rekaa.

—Ojeawopytym agawewi futat nã'ã re'ã— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ A'eramũ 'gã 'wyriara 'ga, Erote 'ga 'gã monou 'ga rekaa. A'ere 'gã nuesagi 'ga. A'eramũ 'ga resake'emamũ Erote 'ga jefaruu 'gã apisaukaa.

Erote 'ga manũawet

Jefaruu 'gã apisiukar ire Erote 'ga awau Judeja ywy awi. Sesaria pe 'ga awau ajakawau.

²⁰ A'ere Erote 'ga mara'neramũ Tiro pewara 'gã nee, Sidom ipewara 'gã nee we ra'e jepi. A'eramũ 'gã awau oporogytau 'ga upe. Sidom ipewat, Tiro pewat. Mĩmera 'gã awau oporogytau. Sidom ipe nitywi mama'ea. Tiro pe nanẽ nitywi nũ. A'eramũ pewara 'gã amũ awau Erote 'ga upe.

Erote 'ga roga raarana 'ga upe ra'ne, Parasitu 'ga upe ra'ne 'gã awau oporogytau, 'ga mojrũmũ ojee. Parasitu 'ga esage 'gã nupe. Nimara'nei 'ga 'gã nee. A'eramũ 'gã 'ga upe ra'ne awau oporogytau.

—Ma'eramũ te 'wyriara 'ga mama'ea namurukari oree? Nitywi mama'ea ore'wyr ipe. Ekwap eje'ega e'wyriara 'ga upe oree— 'jau 'gã awau 'ga upe.

A'eramũ Parasitu 'ga awau oje'ega Erote 'ga upe:

—Sidom ipewara 'gã, Tiro pewara 'gã netee 'ut oporogytau enee ra'e numiamũ— 'jau 'ga awau 'ga upe.

²¹ —A'jea. “Ikoai'i 'gã tut oporogytau jee 'jau, e'i 'ga pẽ nupe”, ere ewau 'gã nupe— 'jau etee Erote 'ga 'ga upe.

A'erauwe Parasitu 'ga ruri 'jau 'gã nupe nũ:

—“Ikoai'i 'gã tut oporogytau jee 'jau”, e'i etee 'ga pẽ nupe ko— 'jau 'ga awau 'gã nupe nũ.

A'eramũ 'gã awau etee nũ. Muapyt oser ire 'gã 'ua nũ. 'Gã nurauwe Erote 'ga 'wyriara raity munepa. 'Wyriara raity munew ire 'ga awau 'wyriara renawa 'arimũ wapyka 'ũina oporogytau 'gã nupe. ²² Peu Erote 'ga pyriwara 'gã kwaiwete futat ajemogyau. 'Ga porogyta 'ga renamũ 'ga pyriwara 'gã wafukaita.

—Maira futat 'ga. Naae 'jawewara 'ga rũi. Maireteete 'ga 'jawewara te nipo 'ã 'ũi oporogytau janee— 'jau 'gã ajaupe wafukaita.

Aipo ojeupe 'gã 'eramũ Erote 'ga aku'iramũ etee futat 'ũina. “Naani. Aipo pe'je awi. Namaira rũi je. Aerefetee te je pẽ 'jawe”, 'jawe'em futat 'ga 'gã nupe. Aku'iramũ etee 'ũina 'gã 'eawer are.

²³ A'erauwe Janeruwarete 'ga ojeypyriwara 'ga mua. Ewo'iuu upe 'ga py'a monoogukaapap 'ga wi furuk furuk furuk. A'eramũ 'ga monou 'ga retyka wenawa 'ar awi põpẽn amanũmũ awau. “Ku'jywa 'ga 'jawewara 'ga futat 'ga” 'e are Erote 'ga ku'iramũ, Janeruwarete 'ga amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ ewo'iuu upe Erote 'ga py'a monoogukaapap.

²⁴ A'eramũ 'gã Janeruwarete 'ga mome'u mokwasi'wau, kwaiwete. A'eramũ amumera 'gã a'eramũ futat Janeruwarete 'ga rerowiaa kwaiwete. Erote 'ga manũnamũ 'gã Jarejuwarete 'ga pojeupa ajemogyau.

—Nia'wyri 'ga aipo 'eramũ ra'e— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã Erote 'ga rera mokwasi'wau amunawa pype. “Erote 'ga amanũ erujewi” 'ea 'gã imokwasi'wau amunawa pype, amunawa moyka.

²⁵ Erote 'ga manũ re Panape 'ga Saulo 'ga retee awau ojewya Jerusareg ipe. Ka'aranũ rerawau Jerusareg ipewara 'gã nupe.

—Ãtioki pewara 'gã ka'aranũũa werurukat oree pẽ nupe— 'jau 'gã 'gã nupe. —“Ty'ara upe 'gã nekoi” 'ea 'gã wanup. A'eramũ 'gã ka'aranũũ rerurukaa oree pẽ nupe— 'jau 'gã imonou 'gã nupe.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara upe ka'aranũũ mono re Panape 'ga ojewya awau Ãtioki pe Saulo 'ga retee nũ. Pe awi 'gã kunumũũ 'ga rerawau ojeupi, Juã Maku 'ga rerawau.

13

Saulo 'ga retee Panape 'ga ataawet

¹ Peu Ãtioki pe Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ajemogyau. 'Ga je'eg are moromu'jara 'gã nanẽ nũ. Panape 'ga, Saulo 'ga, Simão 'ga, Lusiú 'ga, Manaẽ 'ga. Mĩmera 'gã Janeruwarete 'ga je'eg are moromu'jara 'gã ajemogyau. Ãtioki pe, Jejui 'ga rerowiaara 'gã pype. Simão 'ga ipiũnũũ. A'eramũ 'gã Piũnũũ 'jau 'ga upe. Lusiú 'ga Sirene pewarera. Manaẽ 'ga waranupa Erote 'ga retee rakue. Aipo Erote 'ga 'ũina 'wyriaramũ Garireja ywy pewara 'gã nupe rakue.

² Aipo 'gã ajatykau oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Ojemi'ware'ema futat 'gã Jarejuwarete 'ga upe oporogyta enune. A'e pype Janeruwarete 'ga 'Agesage oje'ega 'gã nupe:

—Pemũ'ẽ 'gã amũ jee, je upe oporowyky ma'eramũ— 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega 'gã nupe. —Panape 'ga, Saulo 'ga. Mĩmera 'gã etee ki pemũ'ẽ jee. Toporowyky 'gã jee 'jau— 'jau 'ga oje'ega 'gã nupe.

³ Ojemi'ware'emawe futat 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'gã opo monou 'gã apyte'rarimũ. A'ere 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau kwe pe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe Panape 'ga awau Saulo 'ga retee. ⁴⁻⁵ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã monou kwe pe.

—Pe'je pejewau kwe pe Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe— 'jau Ku'jywa 'ga 'Agesagea 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau. Serusia pe 'gã awau. Juã Maku 'ga awau 'gã nupi 'gã poaawamũ. A'e awi 'gã awau yaruú pype u'aa 'ypõ'õũũ me awawamũ, Sipiri pe awawamũ. 'Gã awau Saramina 'jawa amunaw ipe ra'ne ra'ne awau ojekoka. Owaẽm ire 'gã awau Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaaw ipe 'gã awau osou imome'wau. ⁶ 'Gã nupe imome'upaw

ire 'gã awau 'ypõ'õũ raapa. Awau owaẽma Pafusi 'jawa amunaw ipe nũ. Peu owaẽm ire 'gã pãjetywera 'ga rekoa. Barjesusi 'ga rera. Judeua 'ga. A'ere grego 'gã je'eg imũ Erimasi 'ga rer irũa.

—Je Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ— 'jau futatee o'meramũ 'gã nupe ra'e jepi.

⁷ Aipoa pãjetywera 'ga Sergiu Paulo 'ga jekoty'aawa. Sergiu Paulo 'ga 'wyrriaramũ 'ypõ'õ mewara 'gã nupe. 'Wyrriara esage 'ga te poromũ. I'akwaap te 'ga.

A'eramũ 'wyrriara 'ga Panape 'ga renũina Saulo 'ga retee.

—Pe'je pejejua 'au je pyri Jarejuwarete 'ga porogyta mome'wau jee. Taenup Jarejuwarete 'ga porogytafera 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁸ A'ere pãjetywera 'ga nafutari 'gã nura 'gã porogytaa 'ga upe. Nafutari 'ga Sergiu 'ga Jejui 'ga rerowiara. A'eramũ 'ga oporenuwiwere'emamũ 'gã nee.

—Ereapyaka awi 'gã nee. O'meramũ te 'gã 'i akou— 'jau pãjetywera 'ga ojekoty'aawa 'ga upe.

⁹ Aipo 'ga 'eramũ Saulo 'ga amã'jãu 'ga ree. Saulo 'ga mukũi 'ga rera. 'Ga rer irũa Paulo. A'eramũ Paulo 'ga 'ga resaka katu katu u'ama. Amara'neramũ 'ga ree.

—Ma'eramũ ene aipo 'jau ki 'ei— 'jau Paulo 'ga 'ga upe, 'ga reakwara resaka u'ama.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea Paulo 'ga rerekou. A'eramũ 'ga 'ga pojeupe'ema futat oje'ega 'ga upe:

¹⁰ —Ene mama'eukwaawa 'wyrriara upe oporowyky ma'eramũ epije ete ekou kũi— 'jau Paulo 'ga pãjetywera 'ga upe. —Ene te 'ã mama'eukwaawa 'wyrriara remiyuwa. Enetywerete ene ekou— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ene te 'ã e'me are te ereko. Ajee 'ã nerefutari esage ma'ea. Nereapoa'uweri futari 'ã esage ma'ea ekou— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Mama'e tywera etee tãmējē 'ã ereapo ekou. Jarejuwarete 'ga 'ã ereje'ẽwu'jag ekoete ekou— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ma'eramũ ene epoire'ema etywer awi 'ũ?— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. ¹¹—Ma'eramũ nipo 'ã Janeruwarete 'ga ene rereko tyweri. Enerea mowewaiwi ene wi— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

Aipo ojeupe 'erauwe 'ga weawewamũ. A'eramũ futat 'ga akou ojerowarowaka etee futat.

—Tÿÿ. Maran te 'awamũ je rekoi nũ? Pe'je pejejua je popyyka je rerawau je'wyr ipe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga amũ 'ga rerawau 'ga 'wyr ipe. ¹² Aipo 'ga rea wewa resaka Sergiu 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa akou. Jarejuwarete 'ga je'eg are amu'eramũ 'ga 'jau: “Janeruwarete 'ga esage”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga a'eramũ 'ga rerowiaa.

¹³ Aipo re Paulo 'ga awau pe awi nũ, Pafusi 'jaw awi nũ, opytuna 'gã netee. Yaru pype 'gã u'aa awau Periga 'jaw ipe. Pãfiria ywy pe Periga 'upa.

A'ere Juã Maku 'ga nooi kwe pe 'gã nupi. Pãfiria ywy awi futat 'ga jewyri 'gã nui, 'ua oje'wyr ipe nũ, Jerusareg ipe nũ. ¹⁴ A'eramũ Paulo 'ga etee awau Panape 'ga retee Ātioki pe. Pisiri ywy pe aipoa Ātiokia amunawa 'upa.

Morowykye'ema rupi 'gã awau judeu 'gã jatykaaw ipe. 'Gã awau osou wapyka enupa. 'Ga amũ Moisesi 'ga remikwasiarera pe mogytau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera pe nanē imogytau 'gã nupe nũ.

¹⁵ Imogytapaw ire peuwara 'gã 'wyrriara 'gã oje'ega monou 'gã nupe:

—Ityp te mama'e mũ pẽnemimome'ua oree ore muekõẽãjawamũ? Pejejemikwaawa pemome'u oree— 'jau 'gã oje'ega monou 'gã nupe.

¹⁶ Aipo 'eramũ Paulo 'ga afu'ama opo mowya 'gã momika.

—Pe'je pejeapyakau jeje'eg are. Pěẽ mũ judeua. Judeue'ema pěẽ mũ nanẽ nũ. Najuejue etee futat 'ã perowiat Jarejuwarete 'ga. Judeue'emamũ nanẽ 'ã perowiat 'ga nũ — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama. ¹⁷ —Ymã te Janeruwarete 'ga judeuramũ oreypy 'gã mũ'ei 'gã nui rakue. Ojeupe futat 'ga 'gã mũ'jãu, 'gã momytuna. Egitu ywy pe 'gã nekoramũ 'ga 'gã momytuna ojeupe wemiayuwamũ— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —Na'gã ywya rũi agawewi peu Egitu ywya. A'etea 'gã ajemogyau peu. Pe awi Janeruwarete 'ga 'gã nerua opãjẽ mũ futat rakue. A'ere 'gã awau watau kwe pe ajemogyau. ¹⁸ Kwarêta kwara mu'aa 'gã awau ajemogyau watau amunawe'em ipe futat. Nitywi amunawa 'gã waw ipe. Nia'wyri agawewi futat 'gã Jarejuwarete 'ga upe. A'etea Janeruwarete 'ga ojejuka 'gã nee rakue— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

¹⁹ —Kanaã ywy pe 'gã waẽm ire Janeruwarete 'ga peuwara 'gã apisaukaa 'gã nupe. Sete amunawa pype Janeruwarete 'ga 'gã motaukarukaa rakue, mama'e tywera apoaramũ rakue. 'Gã ywy pojekaukaa 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga aipo ywy monou judeu 'gã nupe, wemiayuwa 'gã nupe, 'gã nupawamũ. A'eramũ 'gã ma'ea futat aipo ywya. Namutamutat 'gã ajemogyau aipo ywy pe. ²⁰ Kwaturu sêtu sîkwêta kwara mu'aa ajemogyau aipo ywya ojeupe imonopyrera pype. 'Awamũ je judeuramũ oreypy 'gã nee Jarejuwarete 'ga jejukaawera mome'ui pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—A'ere Janeruwarete 'ga 'gã amũ monou imogou 'wyria'riramũ 'gã nupe. Anure Janeruwarete 'ga Samueu 'ga mogou 'wyria'riramũ 'gã nupe. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'ga, Samueu 'ga. ²¹ 'Ga sawa'erauwe 'ga pytuna 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe: “Ga amũ emÿi 'wyriaramũ oree”, 'jau 'gã 'ga upe rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

—A'erauwe Janeruwarete 'ga Sau 'ga mogoi 'wyriarareteramũ 'gã nupe. Sau 'ga Kisi 'ga ra'yra 'ga. Pějãmĩ 'ga juapyrera 'ga. Kwarêta kwara rupi 'ga akou 'wyriaramũ. A'ere 'ga nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ Janeruwarete 'ga opoia Sau 'ga wi. A'eramũ 'ga Davi 'ga etee imogou 'ga py'rau nũ. Davi 'ga 'ga imogou 'ga renawer ipe nũ. ²² “Davi 'ga Jese 'ga ra'yra 'ga. 'Ga jeremifutara wapo a'jeteetewi jee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe. “Ma'eramũ je 'ã jeporomutaramũ 'ga ree. Jeje'ega 'ga 'ã wenup akou. A'eramũ je 'ga mogou 'wyriaramũ pẽ nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe.

²³ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe rakue: “Davi 'ga juapyrama nipo je amut amũ pẽ nupe, petywera moiawamũ”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'eferupi te aje ako 'ga Jejui 'ga muri rakue, Israeu juapyreramũ oree rakue, oretywera moiawamũ rakue. U'eawer imũ etee futat ako 'ga Jejui 'ga muri rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

²⁴ —Jejui 'ga rur enune 'ã Juã Batista 'ga awau judeu 'gã mu'jau rakue. “Pejetywer awi pepoit. Pejetywer awi pepoiramũ tapymĩ pěẽ 'y pe 'jau”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. ²⁵ —Oporowykypaw enune 'ã Juã 'ga oporonupa ee 'gã nupe rakue: “Je kwaap te pejepe? Naje rũi Janeruwarete 'ga remimurera. A'ere te 'ga ruri je rewiri”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue. “Je rewiri te 'ga rekoi. Kũima'eeteete 'ga. Je akotee ma'ea te. A'ere 'ga te kũima'eeteetea. Apoat te je 'ga tekou”, 'jau 'ã Juã 'ga 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

²⁶ —Nan Janeruwarete 'ga oje'ega mua janee. Abraão 'ga juapyreramũ, judeuramũ oree 'ga imua rakue. Pẽ nupe judeue'emamũ nanẽ 'ga oje'ega mua 'awamũ nũ. A'eramũ pěẽ 'awamũ pěẽ nanẽ 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ pejemogyau ore 'jawe. A'eramũ 'ga oje'ega mua janee: “Pejetywer awi pẽpoiriweramũ je imoiri pẽ nui”, 'jau 'ga janee rakue — 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama. ²⁷ —A'ere Jerusareg ipewara 'gã nokwaawi “Jejui 'ga

aetywera moiara” 'ea. 'Gã 'wyrria'ri miamũ futat nokwaawi 'ga imoira. Morowykye'ema rupi 'gã ajatykau, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera mogytau. A'ere 'gã naeapyoifutari 'gã porogytafer are. Ymã te 'gã Jejui 'ga juka are ka'arana kwasiari inuga janee rakue. A'eferupi tee futat ajee ako 'gã 'ga jukaukari Piratu 'ga upe rai'i. Jarejuwarete 'ga je'egawer imũ etee futat 'gã 'ga jukau rai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

—'Ga 'ã esage agawewi futat. A'etea 'ã 'gã amũ “nia'wyrri 'ga akou” 'gã e'i futatee Jejui 'ga upe rai'i. ²⁸ A'eramũ 'gã 'jau Piratu 'ga upe: “Ejukaukat 'ga”, 'jau 'gã 'ã Piratu 'ga upe 'ga jukaukaa ekoete rai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

²⁹ —A'ere Janeruwarete 'ga oje'egawer imũ etee futat 'ga jukaukari. Ymã we futat te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are inuga janee rakue. A'eramũ 'gã a'eferupi tee futat 'ga jukau 'awamũ rai'i. 'Ga manũ re 'gã 'ga mua 'ga mojjypa 'ypeywar awi. 'Ga mojjyw ire 'gã 'ga rerawau ita kwara pype 'ga nuga. ³⁰ A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee nũ. Amanũ agawewi futat 'ga. A'etea 'ga oferaw etee futat. Janeruwarete 'ga 'ga moferapa etee futat nũ— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe imome'wau.

³¹ —Omoferaw ire 'ga ojesaukaa ojeupi Garireja ywy awi 'ut ma'efera 'gã nupe. Kwarêta 'ara rupi 'ga ojesaukaru'jau'japa akou 'gã nupe. 'Awamũ 'ga resakarera 'gã awau akou 'ga mome'wau judeu 'gã nupe. ³² Ore nanẽ nũ arajua 'awamũ 'ga mome'wau pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. ³³ —Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Ga manũ re je te 'ã teja'yra 'ga amoferap”, e'i 'ga janeypy 'gã nupe rakue. “A'eramũ 'ga amanũ'u'jape'ema”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'gã nupe rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau. — U'eawer imũ etee futat 'ga Jejui 'ga moferawi. Ymã 'ga amũ Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are janee rakue, Saumu 'jaw are rakue: “Awamũ je ene mogoi teja'yramũ.

'Awamũ je rekoi eneruwamũ”,

'jau 'ga ikwasiarukaa inuga Saumu 'jaw are rakue. Jejui 'ga upe 'ga aipo nuga rakue— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ —A'ere Janeruwarete 'ga oje'ega wa'yra 'ga feraw are rakue nũ.

“Amoferaw etee nipo je ene nũ eneme'emamũ futat nipo”, 'jau 'ga 'ga upe, 'jau 'ga 'ã inuga ka'aran are janee rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

—“Ymã te je 'i Davi 'ga upe ikue: Mama'e esagea tomono ene upe 'jau, a'e je 'ga upe ikue.

A'eramũ je 'awamũ mama'e esage monou 'ga juapyreramũ pẽ nupe te'eawer imũ etee futat”,

'ea nanẽ Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue. Aipoa nanẽ 'ga Jejui 'ga ree inuga rakue nũ.

³⁵ —A'ea Davi 'ga inuga rakue nũ:

“Ene te 'ã ejemiayuwa 'ga reumera neremonemukari, esage ma'e 'ga reumera neremonemukari”,

'jau Davi 'ga inuga ikwasiaa rakue nũ— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe.

³⁶ —Amanũme'ẽwe Davi 'ga akou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat oporowykyau rakue. A'ere 'ã Davi 'ga manũi rakue. A'eramũ 'gã 'ga rerawau ityma rakue, 'ga pytuna pyri rakue. Onemamũ 'ã 'ga opytunera 'gã 'jawe etee futat rakue. A'eramũ 'ga naojee rũi ka'arana kwasiaa inuga janee rakue.

³⁷ Jejui 'ga ree te 'ga ikwasiasiari inuga janee rakue. Jejui 'ga manũ re 'ã Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rakue. A'eramũ 'ga 'ã oneme'emamũ rakue — 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

38-39 —Peenuw esage ki je 'ga mome'ua pejejeupe. 'Ga etee futat aetywera ope'a ae wi. Ae werowiaramũ 'ga ipe'ai ae wi— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe.

—Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. A'ea Moisesi 'ga okwasiat inuga janee rakue. A'ere 'ga remikwasiarera nomoiri aetywera ae wi. Jejui 'ga etee werowiaramũ aetywer awi ae katu'ok— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

40-41 —Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oje'ega mome'wara 'ga amũ upe rakue, Apakuki 'ga upe rakue.

“Je te 'ã Pënuwaretea.

Oporowyky agawewi je ako tekou pë pype ikue.

A'etea 'ã naje rerowiari pejepe.

Pë mu'e agawewi nipo 'ga amũ.

A'etea nipo jeje'ega neperowiari futari.

Perekoemã etee nipo jeje'ega.

A'eramũ nipo pëe pejemanũ futat je rerowiare'emamũ. Naje rerowiaara rũi pëe.

A'eramũ ki pëe pejekyjau pejejemogyau pejemanũ awi”,

'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga janee rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

—Pejea'gu ki pejejemogyau 'ga je'ega rerekoemã awi. 'Ga je'ega rerekoemã awi pejejea'gue'emamũ ywawuje futat pemanũ, 'ga 'eawer imũ etee futat— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gã nupe.

42 Oporogytapaw ire Paulo 'ga uẽma Panape 'ga retee judeu 'gã jatykaaw awi nũ. Jui 'gã emamũ 'gã amũ 'jau 'gã nupe:

—Iko morowykye'ema rupi ki pejot 'au nũ, aipo morogyta mome'wau oree nũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Nai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

43 A'eramũ aipo mome'u renuparera 'gã amũ awau 'gã nupi. Judeu 'gã awau 'gã nupi. Judeue'ema 'gã nanẽ amũ awau 'gã nupi nũ. Janeruwarete 'ga 'gã werowiat. A'eramũ 'gã a'eramũ awau 'gã porogyta renupa 'gã nupi. 'Gã nerawaw ipe Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe Panape 'ga retee.

—Janeruwarete 'ga 'ã esage janee. Werowiaaramũ 'ga ojejukau esage jane ree. Werowiare'ema 'gã nee te ajee 'ga 'ã nojejukai futari. A'eramũ pëe 'ga rerowiaa a'jea futat pejejemogyau— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau pe rupi 'gã nerekou.

44 Iko morowykye'ema rupi 'gã ojewya 'ua nũ, Judeu 'gã jatykaaw ipe nũ. A'eramũ peuwara 'gã ajatykau 'gã nee, 'gã porogyta renupa nũ. A'eramũ 'gã awaupap ja'wyja'wy 'gã nupi Jarejuwarete 'ga porogyta renupa.

45 A'eramũ 'gã ojewi opytuna 'gã opap ja'wyja'wyrãmũ judeu 'gã amũ 'gã nerekoayau.

—O'meramũ 'gã 'i akou pë nupe. Nia'wyr'i 'gã. Pë mu'e tyweruu 'gã akou. O'meramũ te 'gã 'i akou— 'jau judeu 'gã opytuna 'gã nupe, ojewi 'gã opap ja'wyja'wyrãmũ 'gã poromũ 'jau.

46 A'ere aipo ojeupe 'eramũ Paulo 'ga je'egi etee 'gã nupe, Panape 'ga retee.

—Neperowiari 'ã Jarejuwarete 'ga. Nepëoweri etee 'ã 'ga pyri. Pë nupe ra'ne agawewi ako ore 'ga mome'ui ai'i. A'ere 'ã 'ga neperowiari etee ako ai'i— 'jau Paulo 'ga oje'ega judeu 'gã nupe, 'gã pojeupe'ema futat. —Au'je ajee ore pë nupe imome'u re. Oropoir ore 'awamũ pë nui. Judeue'ema 'gã nupe te ore oi 'ga mome'wau— 'jau 'ga 'gã nupe.

47 —Ymã te Janeruwarete 'ga 'i janee rakue:

“Amũ'ẽ je pëe 'gã nupe teje'ega mome'waramũ, judeue'ema 'gã nupe teje'ega mome'waramũ.

'Ga 'ã ae katu'ok, pe'je ki 'gã nupe.

Oje'ega rerowiaaramũ 'ga ae katu'ogi, pe'je ki 'gã nupe”,
'jau 'ga ikwasiarukaa inuga janee rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁴⁸ A'e renupa judeue'ema 'gã wekõëãjamũ ajemogyau.

—Esage te 'ã Janeruwarete 'ga je'ega— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ futat 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã amũ Jarejuwarete 'ga rerowiaa. Jarejuwarete 'ga remipyryrũmera 'gã 'ga rerowiaa. 'Gã amũ Janeruwarete 'ga ipyryrũmũ ojepyriwaramũ nakwaparimũ warãu rũi. Aipo 'gã futat 'ga rerowiaaramũ ajemogyau.

⁴⁹ A'eramũ futat 'gã awau Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jarejararete 'ga je'ega mokwasi'wau awau 'gã nupe. ⁵⁰ A'ere judeu 'gã amũ mara'neramũ Paulo 'ga ree Panape 'ga retee. A'eramũ 'gã awau 'wyria'ri 'gã nanẽ imamara'neukaa 'gã nee nũ. Peu 'gã pyri kũjãmera 'gã amũ ajemogyau. Ka'aranũ kwai ma'e 'gã. Judeue'ema agawewi. A'etea 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa. 'Gã nanẽ 'gã imamara'neukaa Paulo 'ga ree nũ. A'eramũ 'gã a'eramũ 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ 'gã 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau ore wi— 'jau 'gã Paulo 'ga upe Panape 'ga retee.

⁵¹ A'erauwe 'gã awau. O'wyawe 'gã opyapaawa mososoka opy awi in-upãnupãu ajuee, 'yja motototoka jui. 'Gã nee Janeruwarete 'ga jejukae'ema resaukaawamũ 'gã opyapaawa nupãnupãu ajuee 'gã nupe.

—Jejui 'ga 'ã ore oromome'u arakou pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã 'ga neperowiari etee. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga amara'neramũ pẽ nee. Werowiare'emamũ 'ga pẽ katu'oke'ema futat— 'jau 'gã 'gã nupe. —A'eramũ nipo pẽẽ mama'eukwaawa rapyaw ipe futat pejewau— 'jau 'gã 'gã nupe opyapaawa nupãnupãu ajuee.

A'eramũ futat 'gã awau Ikoniu 'jaw ipe.

⁵² A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã ku'iramũ ajemogyau, Ætioki pewara 'gã. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã nerekou.

14

¹ Ikoniu 'jaw ipe nãñewẽjẽmĩ nũ. Ikoniu 'jaw ipe owaẽm ire 'gã awau osou judeu 'gã jatykaaw ipe Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe nũ. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerowiaa, kwaiwete. Judeu 'gã judeue'ema 'gã netee Jejui 'ga rerowiaa nũ.

² A'ere judeu 'gã amũ Jejui 'ga nuerowiari. A'eramũ 'gã Paulo 'ga je'ẽwu'jaga futatee 'gã nupe. Panape 'ga nanẽ 'gã ije'ẽwu'jaga nũ. Judeue'ema 'gã nupe 'gã je'ẽwu'jaga. A'eramũ judeue'ema 'gã nanẽ 'gã futare'ema nũ. ³ A'etea futat 'gã ako namutamutat peu Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe, okyjawe'em futat akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Janejararete 'ga 'ã ojejuka esage jane ree. Werowiaramũ 'ga ae katu'ogi — 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

A'eramũ taetu Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'gã nee. “A'jea futat 'gã jeje'ega mome'ui ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ taetu 'ga opãjẽ esage mua 'gã nupe. A'eramũ taetu 'gã aeremiapoe'ema apou akou. A'e resakara 'gã oporesagamũ 'gã nee. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat 'gã 'ea. Sã'ã Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukara 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe.

⁴ A'ere naju'jaju'jawe tee rũi 'gã poromutaramũ Paulo 'ga ree Panape 'ga retee. A'eramũ amumera 'gã etee oporomutaramũ judeu 'gã nee.

⁵ A'eramũ 'gã ajatykau ojemoywyräfena 'gã nee. Judeu, judeue'em. Mĩmera 'gã ajatykau o'wyria'ri 'gã netee. Ita pyu 'gã juka are 'gã afueweramũ.

—Pe'je ajee ita pyu sijuka 'gã 'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

⁶ A'ea 'ga amũ enupa. A'eramũ 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe.

—Ita pyu pē juka are 'gã fueweramũ ki 'ei— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Pe'je ajee soo jareka'jama 'gã nui— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i. Ere ajee iruukwe— 'jau Panape 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'gã oka'jama jui. Likonia ywy pe 'gã awau oka'jama. Lистра 'jawa 'upa Likonia ywy pe. Teripe 'jawa nanē 'upa Likonia ywy pe futat nũ. ⁷ Kwe pe 'gã awau akou morogyta esage mome'wau 'gã nupe.

—Werowiamũ Jejui 'ga aetywera pe'ai ae wi— 'jau 'gã awau akou imome'wau 'gã nupe.

⁸ Lистра 'jaw ipe ipyteu ma'e 'ga 'ũina wapyka. Nuatai futari 'ga u'aa ypy we futat.

Peuwara 'gã nupe Paulo 'ga Jejui 'ga mome'uramũ ipyteu ma'e 'ga nanē 'ũina enupa nũ. ⁹ A'eramũ ipyteu ma'e 'ga 'jau ojeupe 'ũina. “Kuu. Arowiat pa je 'ga kwy. Tajekatu'ok 'ga 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina ojeupe tee futat.

Poje Paulo 'ga amã'jãu iteu ma'e 'ga ree. “Werowiat pa ipyteu ma'e 'ga Jejui 'ga 'ũina ra'e”, 'jau 'ga ojeupe. ¹⁰ A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Efu'am jui— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

A'erauwe ipyteu ma'e 'ga pori pym afu'ama awau watau. ¹¹ A'eramũ futat 'ga fu'ama resakara 'gã wafukaita:

—Kuu. Nakũima'e 'gã nũi ra'e nũ'ũ. Maira 'gã te 'ut owaēma janee ra'e— 'jau 'gã Paulo 'ga upe, iteu ma'e 'ga mafu'amamũ.

Oje'eg imũ etee 'gã ajemogyau wafukaita. A'eramũ Paulo 'ga 'gã afukaja kwaape'ema.

¹² A'eramũ 'gã omaira rera nuga 'gã nee. Jupete 'gã inuga Panape 'ga ree. Paulo 'ga oje'ega u'ama 'gã nupe. A'eramũ 'gã Mekuriu nuga 'ga ree.

¹³ 'Gã maira roga, Jupete roga, 'ũina amunawa rowase. 'Gã maira rog are omaenun ma'e 'ga mukũja kwatau rerawau 'ywytyra reewe. 'Ywytyra monou kwatau are.

—Simuoryp Paulo 'ga Panape 'ga retee 'jau. Maira futat 'gã na'e. Sijuka kwataua iapyau 'gã nupe— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

¹⁴ A'e resakawe Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Kuu. Maran te 'gã “kwataua sijuka 'gã nupe”, 'gã 'i janee 'wei?— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga upe etee te 'ã ae kwatau jukai iapyau rakue. Jane upe niapyawarũi— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe.

A'erauwe 'gã awau ujãna wafukaita 'gã nupe.

¹⁵ —Pē'me eteete awi nũ'ũ. Pē 'jawewara te ore. Namaira rũi ore— 'jau 'gã 'gã nupe.

Waity monoroka awau 'gã nepejãna wafukaita. 'Gã jemuaēma 'gã nerekou 'gã naity monorogukaa 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau kwatau apisi are ifuwet ma'e 'gã nupe:

—Jejui 'ga je'eg are te ore ruri pē mu'jau— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —Au'je ki maira'me rerowiar ire 'awamũ. Jejui 'ga 'ã ako ma'ea. A'eramũ pēē 'ga etee erowiaa ete Jarejuwarete 'ga retee. 'Gã te ako ma'ea. 'Gã nupe etee peporogyta etee. 'Gã te aeje'ega wanup— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —Aga maira'me a'agawa peje'ega nuenuwa'uweri. A'eramũ pēē pejepoia jui. Jarejuwarete 'ga te perowiat. 'Ga te namanũa'uweri. Aeje'ega wanup ojeupe aeje'egamũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —'Ga te 'agamũ ywya wapo rakue. Mama'ea wapo katu katu rakue. Ywaga 'ga iapou. Wyra, wyra'i, ipira, 'y. Nitywi futari mama'e mũ 'ga remiapoe'emera. Ma'eramũ 'ã ae 'ga remiapofer imũ etee futat 'ga kwaawi— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. ¹⁶ —Ymã te Janeruwarete 'ga janeremifutara apoukari etee janee rakue. ¹⁷ A'ere jane 'awamũ 'ga remiapofera esage resagi. A'eramũ jane

'ga remiapofer imũ etee futat 'ga kwaapa. 'Ga te 'ã amana amut janee. 'Ga te 'ã mama'e motyarũmũ ityarama rupi etee futat. Aeremi'ua nanẽ nũ. 'Ga te 'ã imua janee nanẽ nũ. Mĩmera 'ga 'ã iapou katu katu ae maku'iawamũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

¹⁸ A'ere aipo 'gã 'eramũ miamũ 'gã kwatau juka are 'gã fueweramũ etee futat. ¹⁹ A'e pe judeu 'gã amũ 'ua owaẽma 'gã nupe. ãtioki 'jaw awi 'gã 'ua. Ikoniu 'jaw awi 'jau. Ikoniu 'jaw ipe 'gã nekoramũ judeu 'gã amara'neramũ 'gã nee rai'i. A'eramũ Paulo 'ga ojee 'gã mara'neramũ awau ajepeja amunaw ipe Panape 'ga retee. A'ere 'gã nee imara'ne ma'e 'gã oi tee 'gã newiri. A'e 'gã poromũ 'ut o'meramũ 'gã nekwaw ipewara 'gã nupe.

—Nia'wyrì noko 'gã— 'jau futatee 'gã 'gã nupe.

A'eramũ aipo amunaw ipewara 'gã nanẽ amara'neramũ 'gã nee nũ. "Nia'wyrì noko 'gã", 'ga 'e futateeramũ.

A'eramũ 'gã Paulo 'ga apiau ita pyu 'ga rerekou. A'eramũ 'gã Paulo 'ga jukawaipa ita pyu.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau eroyriryka amunaw awi. 'Ga rerawau inuga yty apy'rarimũ. "Amanũ nipo 'ga re'ã", 'jau 'gã 'ga rerawau inuga ejaa.

²⁰ A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã oi 'ga ywyrì ajatykau. Ojeywyrì 'gã jatykaramũ 'ga oferapa 'gã nupe nũ. Afu'ama awau amunaw ipe osou nũ, Panape 'ga retee nũ. Ai'iwe Paulo 'ga Panape 'ga retee awau pe awi. Ajepeja amunaw ipe Teripe 'jaw ipe awau ajukaaiw ire nũ.

²¹ Peu Teripe 'jaw ipe Paulo 'ga Panape 'ga retee Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe nũ:

—Jejui 'ga werowiarãmũ 'ga ae katu'ok— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe, Teripe 'jaw ipewara 'gã nupe.

A'eramũ kwaiwete 'gã Jejui 'ga rerowiaa.

A'ere 'gã awau ojewya wekwawera amunaw ipe nũ. Listra, Ikoniu, ãtioki. Mĩmera amunaw ipe 'gã awau ojewya nũ. ãtioki 'upa Pisiri ywy pe. ²² A'ea wekwaw ipewara 'gã nupe oporogytau, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

—Pěẽ 'ã Jejui 'ga rerowiaara. A'eramũ pěẽ pejeku'iramũ, peje'arasige'emamũ. Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gã nipo "O'meramũ te 'gã 'i", e'i pě nupe. "Nia'wyrì Jejui 'ga rerowiaara", e'i pě nupe, pě nerekou tyweaete— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere kasi Jejui 'ga rerowiaara peetyg ine. Pejejemogypyka etee Jejui 'ga ree. "Ga rerowiar awi oropoire'em ire ore oi ywag ipe anure", pe'je etee ki pejejaupe— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga retee 'gã nupe. —"Janeruwarete 'ga ore'wyrìara", pe'je ete ki pejejaupe, aipo 'gã 'eramũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

Akou amunawa moyka, awawera amunaw ipe etee te futat 'gã awau akou 'gã mu'jau nũ.

²³ A'eramũ futat 'gã amunaw ipe owaẽmawe 'gã 'ga amũ muẽma imogou 'wyrìaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe, pastor 'jawa mogou 'gã nupe. Peu amunaw ipe owaẽmawe nanẽ nũ nãnwẽjẽmĩ futat imuẽma imogou 'gã nupe. Aipo apo re 'gã ojemi'ware'ema Ku'jywa 'ga upe oporogytaawamũ:

—Ku'jyp. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrìara 'gã nee ore oroje'ega monoi enee. Ojemogypyk 'gã ene ree. A'eramũ ene ejejukau 'gã nee— 'jau 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee.

²⁴ A'ere Jarejuwarete 'ga upe oje'ega mono re awau nũ. Awau Pisiri ywy raapa. Awau Periki 'jawa amunaw ipe, Pãfiria ywy pe 'up ma'e pe.

²⁵ A'e pe 'gã Jejui 'ga mome'wau peuwara 'gã nupe nũ. A'e awi 'gã awau Ataria 'jawa amunaw ipe nũ. Ataria 'upa 'yẽ'ẽ 'arimũ. ²⁶ A'e pe 'gã yaruu pype u'aawa mepyau. Awau ojewya 'uawera amunaw ipe ãtioki pe nũ, Siria ywy

pe 'up ma'e nũ. A'ea amunaw awi 'gã o enune Jejui 'ga rerowiaara 'gã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rai'i: “Ejejuka esage ki 'gã nee 'gã nerekou. Eneje'ega 'gã oo imome'wau akou kwe pe. A'eramũ ene ejejukau 'gã nee”, 'jau 'gã oje'ega Ku'jywa 'ga upe rai'i. Aipo Jarejuwarete 'ga upe 'gã 'e re Paulo 'ga awau watau Panape 'ga retee akou Jejui 'ga mome'wau rai'i. A'ere 'gã aipo 'gã porowyky teepawamũ 'awamũ. A'eramũ 'gã 'ua ojewya nũ Ātioki pe nũ. ²⁷ A'eramũ 'gã owaēm ire Jejui 'ga rerowiaara 'gã majatykau. A'eramũ futat 'gã wekwawera mome'wau, Jarejuwarete 'ga ojeupe iapoawera mome'wau 'gã nupe:

—A'jeteetewi te 'ga iapoi oree. Judeue'ema 'gã we futat werowiat— 'jau 'gã 'gã nupe. —Nanuara futat te 'ã Ku'jywa 'ga afutat Jejui 'ga rerowiaara. Na-judeu 'gã etee rũi erowiaara futat te 'ã 'ga afutat. Judeue'ema 'gã erowiaara nanē futat te 'ã 'ga afutat nũ. Nanuara futat te 'ã esage 'ga upe— 'jau 'gã ajaupe, worrywamũ 'gã imome'u are.

²⁸ A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee akou fukuu 'gã pyri peu.

15

Jerusareg ipe 'gã oawet

¹ Anure judeu 'gã amũ 'ua oje'wyr awi, Judeja ywy awi. Ātioki pe awau. A'pe 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'jau tyweruu.

—“Pe'je pejewau pejemojewagukaa 'gã nupe. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat peapo. Kasi a'e pe Ku'jywa 'ga nepē katu'ogi ne”, e'i Moisesi 'ga rakue— 'jau 'gã 'gã nupe.

² A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee 'jau 'gã nupe:

—Naani. O'meramũ te 'gã 'i. Perowiat kasi 'gã ne. Judeu 'gã nupe etee te Moisesi 'ga 'i rakue— 'jau 'ga 'gã nupe. —A'ere pēē naani. Nepemojewakawi. Judeu 'gã 'jawe 'e re amunipo 'ã nan tee futat pejemojewak. A'ere naani. Niapoawi aipoa. Jejui 'ga ae erowiamũ te Janeruwarete 'ga ae katu'ogi— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga retee 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ajamueu kwaiwete aipoa morogyta are. A'ere 'gã nojomonerowiarari etee. A'eramũ Paulo 'ga awau Panape 'ga retee Jerusareg ipe oporonupa ee Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe. A'eramũ peuwara 'gã 'gã amũ monou 'gã nupi. Peu Jerusareg ipe 'gã 'gã monou aipoa morogyta are 'gã momoranuwukaa.

—Pe'je pejewau peu Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe pejeporonupa ee. “A'jea te ae judeuramũ etee aejemojewagi?” tepe'je 'gã nupe 'jau. “A'jea te ae ijewak ma'eramũ etee ae jekatu'ogi?” pe'je pejewau Jejui 'ga remimonofera 'gã nupe. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã nupe nanē pēē pejeporonupa ee nũ— 'jau 'gã 'gã nupe 'gã monou peu.

³ A'eramũ 'gã awau Jerusareg ipe oporonupa ee. Ātioki 'jaw awi 'gã awau. Awau 'gã Fenisia ywy raapa. A'ere Samari ywy raapa nũ. Awaw ipe 'gã akou oporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Amunawa moyka.

—Ymāwarera 'gã 'awamũ wetypap. Jejui 'ga ete 'gã 'awamũ werowiat. Judeue'ema 'gã we futat 'ga werowiat— 'jau 'gã Samari ywy pewara 'gã nupe imome'wau.

Aipo ojeupe imome'uramũ 'gã aku'iramũ.

—A'jea futat. Nanuara futat te 'ã Janeruwarete 'ga afutat— 'jau 'gã 'gã nupe.

⁴ Nan futat awau akou kwe pe imome'wau. Awau 'gã owaēma Jerusareg ipe. Jerusareg ipe 'gã waēm ire Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã napeje'ega. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriat, Jejui 'ga remimonofet. Mīmera 'gã 'gã napeje'ega.

A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee wekwawera mome'wau 'gã nupe.

—Kwe pe ore oi arakou Jejui 'ga mome'wau amunawa moyka ikue. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete. Judeue'ema 'gã we futat erowiaa. Ymãwarera 'gã etykapap. A'eramũ 'gã 'awamũ Jejui 'ga rerowiaa ojekatu'okawamũ— 'jau 'gã 'gã nupe, wekwawera mome'wau.

⁵ A'eramũ fariseu 'gã amũ afu'ama oje'ega 'gã nupe:

—Naani. Jejui 'ga rerowiar ire judeue'ema 'gã we futat 'awamũ 'gã jemojewagi Moisesi 'ga je'eger imũ etee futat. 'Ga 'eawer imũ etee futat 'gã nanẽ mama'e apoi ore 'jawe nũ— 'jau fariseu 'gã 'gã nupe.

⁶ A'ere Paulo 'ga nafutari etee futat. A'eramũ 'gã oporogytau kwaiwete aipoa morogyta are. “Simu'e wějēmĩ futat nipo aje jane 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer are nũ? Naani futari te ra'u nũ?” 'e are 'gã ajamueu kwaiwete. ⁷ A'eramũ kwaiwete 'gã jamue re Pedro 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe:

—Kunumĩmet, Peapyaka je ree. Je te ako Jejui 'ga je mogo judeue'ema 'gã nupe morogyta esage mome'waramũ ikue. A'eramũ pēẽ ikwaapa 'ga 'eawera. “Tejerowiamũ te je 'gã katu'ogi”, e'i 'ga ikue. A'eramũ 'ga werowiamũ te ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. ⁸—Janeruwarete 'ga okwaap katu katu mama'ea. A'eramũ 'ga ikwaapa werowiamũ. A'eramũ ako 'ga U'agesage mua judeue'ema 'gã nupe nanẽ futat ai'i nũ. Sooko 'ga judeuramũ imura janee ikue. Nan futat ako 'ga imua 'gã nupe ai'i. ⁹ A'eramũ 'ga werowiamũ te ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe. —Jarejuwarete 'ga upe jane aju'jaju'jawe etee futat. A'eramũ ako 'ga 'gã werowiar ypyrauwe 'gã katu'oka ikue— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe, u'ama oporogytau.

—Sooko 'ga jane upe iapoa ikue nũ. Nan futat ako 'ga iapoi 'gã nupe ai'i. ¹⁰ Ma'eramũ sipo ajee Jarejuwarete 'ga je'ega erekoemãpyra 'jawe etee pereko? “Simamara'neukat 'ga jarejee”, pe'je 'ã— 'jau Pedro 'ga 'gã nupe u'ama oporogytau.

—Ymã miamũ 'ã janeypy 'gã nuenupawa'uweri Moisesi 'ga je'egera rakue. Jane nanẽ nienupawa'uweri nũ. A'etea 'ã pēẽ “Simu'e 'gã 'ga je'eger are”, pe'je 'gã nupe. ¹¹ Na'ga je'egera renuparamũ rũi Jejui 'ga ae katu'ogi. Jejui 'ga ipota'wata'wa ae ree. A'eramũ 'ga ae werowiamũ etee ae katu'oka— 'jau Pedro 'ga oje'ega 'gã nupe u'ama.

¹² A'eramũ 'gã opika etee ajemogyau Pedro 'ga je'ega renupa. Wea'aramũ ajemogyau aipoa morogyta are.

A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee wekwawera mome'wau nũ:

—Kwe pe Janeruwarete 'ga ore monoi ai'i. A'eramũ judeue'ema 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. A'eramũ judeue'ema nanẽ 'ga iapoukaa oree 'gã neape ai'i — 'jau 'gã 'gã nupe imome'wau.

¹³ 'Gã porogytapaw ire Tiago 'ga afu'ama oporogytau 'gã nupe nũ:

—Peapyaka je ree nanẽ nũ. ¹⁴ Simão Pedro 'ga je'ega jane ako sienup ko. Janeruwarete 'ga a'jea futat opãjēa wesaukat judeue'ema 'gã nupe. A'eramũ 'ga opota'waramũ 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã amũ mũ'jãu werowiamũ a'jea futat— 'jau Tiago 'ga 'gã nupe.

¹⁵ —Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue:

¹⁶ “Je Pēnuwaretea.

Ymã te je Davi 'ga mogoi 'wyriaramũ tejemiayuwa 'gã nupe ikue.

A'ere 'ga manũ re jeremiayuwa 'gã poiri je wi.

A'eramũ je 'gã mokwasi'waukaa.

A'ere nipo je anure 'gã majatykai nũ”, 'jau 'ga rakue.

¹⁷ “Omajatykaramũ te nipo 'gã je rerowiar nũ.

Towajat tesirūmeretea we futat nipo je rerowiaa.

Tejemipyyrūmera 'gã tejerowiaara futat, te je 'ã afutat”,

¹⁸ 'jau Janeruwarete 'ga rakue— 'jau Tiago 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

¹⁹ —Ma'eramũ je 'ã aipo je 'i pẽ nupe: Tene judeue'ema 'gã jemogyi. Jarejuwarete 'ga 'gã werowiat. Nanuara futat te 'ã esage Ku'jywa 'ga upe.

²⁰ A'eramũ jane ka'arana etee amũ monou ikwasiaa 'gã nupe aipo 'jau:

—Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Ajepeja aipo 'jau. Wyrã rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanẽ pẽẽ i'wawe'em nũ. Ajepeja aipo 'jau. Kũima'eramũ ae ajuemireko are akowe'em. Kũjã nanẽ nũ. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat erekou. Ae nanẽ wemirekoa etee futat erekou nũ. Aipoa sa'e imonou ikwasiaa ka'aran are 'gã nupe— 'jau Tiago 'ga 'gã nupe.

²¹ —Ymã we futat 'gã 'ã Moisesi 'ga remikwasiarera mogyta renuwi ajemogyau judeu 'gã jatykaaw ipe rakue, morowykye'ema momagwamagwapa rakue. A'eramũ 'gã ikwaapa futat Jarejuwarete 'ga je'ega— 'jau Tiago 'ga u'ama 'gã nupe.

A'eramũ 'ga pytuna 'gã Tiago 'ga 'e futaa. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—A'jea futat aipo resageramũ. A'eramũ jane nan iapou— 'jau 'gã ajaupe.

Judeue'ema 'gã nupe 'gã 'eawet

²² A'eramũ Jejui 'ga remimonofera 'gã amũ, Jejui 'ga rerowiaara 'gã, 'gã 'wyrãra 'gã netee ajatykau oporogytau ajaupe:

—Simono jarepytuna 'gã amũ 'gã nupi Ātioki pe 'jau— 'jau 'gã ajatykau oporogytau.

A'eramũ 'gã 'gã monou 'gã nupi. Paulo, Panape. Mĩmera 'gã nupi 'gã 'gã monoi. 'Ga amũ rera Judas. Mukũi aipo 'ga rera. Pasapasi 'ga rer irũa. Ajepeja 'ga rera Silasi. Aipo kũima'e 'gã nee Jerusareg ipewara 'gã ojemogyppyka. A'eramũ 'gã 'gã mũ'jãu Ātioki pe 'gã monoawamũ.

²³ A'eramũ 'gã najuejue etee futat ka'arana kwasiaa imonou Ātioki pewara 'gã nupe:

Ore mũ Jejui 'ga remimonofera, ore mũ 'ga rerowiaara 'gã 'wyrãra, ore mũ 'ga rerowiarypya. A'eramũ ore ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. Oropytuna 'gã amũ nanẽ ore imonou pẽ nupe nũ. “Jarujete te pejemogy” 'ea ore imonou pẽ nupe, 'ga rerowiaar yauramũ Ātioki pewaramũ, Siria ywy pewaramũ, Sirisia ywy pewaramũ nanẽ nũ. Pẽẽ judeue'ema juejue.

²⁴ Morogyta mũ ore aruenup. Oropytuna judeu 'gã amũ a'e oo peu Ātioki pe pẽ mu'jau tyweruu rai'i. A'eramũ 'gã a'e “pejemojewag iki”, 'jau pẽ nupe rai'i. “Kasi a'e pe Janeruwarete 'ga nepẽ katu'ogi ne”, 'jau 'gã a'e pẽ nupe rai'i. A'ere 'gã naoreje'eg imũ rui 'gã oi. Ojetee futat 'gã oi ekoete pẽ mu'jau tyweruu akou rai'i.

²⁵⁻²⁷ A'eramũ ore a'eramũ oropytuna 'gã amũ monou 'gã moporogytaukaa pẽ nupe. Paulo 'ga futat ako 'ut Panape 'ga retee rai'i. 'Gã 'ã jarejekoty'aaw esagea futat. A'eramũ 'gã nupi ore oropytuna 'gã monou. Silasi 'ga, Judas 'ga. Mĩmera 'gã ore imonou 'gã nupi. Oporogytafera nipo 'gã imome'wau pẽ nupe nũ, 'jau 'gã imonou ikwasiaa ka'aran are.

Paulo 'ga Panape 'ga retee akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Afueweramũ agawewi 'gã 'gã nee rai'i. A'etea 'gã Jejui 'ga omome'u amunawa moyka rai'i. A'eramũ a'e 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa rai'i. ²⁸ A'eramũ ore porogyta ore ruwamũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore poaa, ore

mu'akwaapa. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ imonou ikwasiaa ka'aran are pẽ nupe.

²⁹ Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Wyra rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanẽ pẽẽ i'wawe'em nũ. Kũima'eramũ ae ajuemireko are akowe'em. Kũjã nanẽ nũ. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat erekou. Ae nanẽ wemirekoa etee futat erekou nũ.

Aipo renuw ire nipo a'jea futat pejemogy esage. Pejejuka esage ki pejejee. Teepap ore 'ea.

Aipo e'i ete ore je'ega ka'aran are.

³⁰ A'ere 'gã wemimuẽmera 'gã monou judeue'ema 'gã nupe. A'eramũ 'gã awau Paulo 'ga rupi, Panape 'ga reewe. 'Gã ka'arana rerawau Ātioki pewara 'gã nupe.

Ātioki pe owaẽm ire 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã majatykau. Ka'arana monou 'gã 'wyrĩara 'ga upe. ³¹ A'eramũ 'gã 'wyrĩara 'ga imogytau 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga je'ega renupa. A'eramũ futat 'gã aku'iramũ ajemogyau. Kwaiwete 'gã ku'iramũ. ³² Imogytapaw ire Judas 'ga Silasi 'ga retee oporogytau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã poromũ. A'eramũ 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejemogypyyka Jejui 'ga je'eg are. 'Ga je'ega peenup. A'eramũ pẽẽ erowiaa futat. Peetyk futat kasi 'ga rerowiara ne— 'jau Judas 'ga Silasi 'ga retee 'gã nupe.

³³ A'eramũ 'gã akou fukuu'i 'gã pype. A'ere 'gã pype ako fukuu'i re 'gã o'wya akou 'gã nui nũ.

—Ko ore oi arakou pẽ nui nũ— 'jau 'gã 'gã nupe.

—Pe'je 'wei. Jaruete nipo peo pejekou 'ja. “Jaruete te pejemogy” 'ea 'gã amut pẽ nupe, pe'je ki jarejewirera 'gã nupe— 'jau Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awau ojewya oje'wyr ipe nũ.

³⁴⁻³⁵ A'eramũ Paulo 'ga Panape 'ga retee ete akou fukuu'i peu, 'gã mu'jau nũ, opytuna Jejui 'ga rerowiaara 'gã netee. A'eramũ 'gã kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau.

Panape 'ga wi Paulo 'ga pojo'okawet

³⁶ Anure Paulo 'ga 'jau Panape 'ga upe:

—Soo jarewawera amunawa momyrũmũ jarekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka 'jau nũ. “Werowiat je sipo 'gã 'ga ajemogyau” 'e resaka 'jau— 'jau Paulo 'ga Panape 'ga upe.

³⁷ A'eramũ Panape 'ga 'jau 'ga upe:

—Juã Maku 'ga ki ajee siroo jarejeupi nũ— 'jau Panape 'ga Paulo 'ga upe.

³⁸ A'ere Paulo 'ga niparuerooweri Juã Maku 'ga ree.

—Nanuara ako 'ga ojewyt etee jane wi ikue. Pãfiria ywy pe jane rekoramũ ako 'ga jowyri jane wi ikue— 'jau etee Paulo 'ga Panape 'ga upe.

³⁹ A'eramũ 'gã a'eramũ ajamueu Juã Maku 'ga reroe'em are. A'eramũ 'gã opojo'ogamũ ajai. A'eramũ Panape 'ga Juã Maku 'ga retee awau yaru pype. 'Ypõ'õũ me 'gã awau, Sipiri pe.

⁴⁰ A'eramũ Paulo 'ga Silasi 'ga etee erawau oirũnamũ nũ. A'eramũ 'gã pytuna 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee:

—Ku'jyp. Kwe pe 'gã oi watau akou. Esag iki 'gã e'ỹina. Emu'akwaaw iki 'gã imogyau— 'jau 'gã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe, 'gã o enune 'gã nee.

⁴¹ A'ere Paulo 'ga Silasi 'ga rerawau erekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe eroporogytau. Awau 'gã Siria ywy raapa. A'eramũ 'gã awau Sirisia ywy raapa nũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã maku'iu 'gã awau oporogytau 'gã nupe.

16

Paulo 'ga rupi Timoteo 'ga oawet

¹ A'ere Paulo 'ga Silasi 'ga retee awau owaẽma Teripe 'jaw ipe, Listra 'jaw ipe 'jau. Listra 'jaw ipe Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ akou. 'Ga rera Timoteo. 'Ga y ãẽ judeua. ãẽ nanẽ Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'ere 'ga ruwa 'ga gregoa. ²Listra 'jaw ipe ajemogy ma'e, Ikoniu 'jaw ipewara 'gã netee oporomutaramũ Timoteo 'ga ree. A'eramũ 'gã oporogytau esage Timoteo 'ga ree Paulo 'ga upe.

³ A'eramũ Paulo 'ga Timoteo 'ga reroo are afuweramũ ojeupi. A'eramũ 'ga 'ga mojewaka judeu 'jawe. Peu ajemogy ma'e 'gã judeu 'gã okwaapap, "Gregoa Timoteo 'ga ruwa 'ga" e kwaapa. A'eramũ 'ga ruwa 'ga Timoteo 'ga mojewake'ema rakue.

—Judeu 'gã pyri soo 'jau. A'eramũ je ene mojewaka ra'ne— 'jau Paulo 'ga Timoteo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga 'ga mojewaka. 'Ga y ãẽ judeua wejue. A'eramũ 'gã 'ga mojewaka. ⁴'Ga mojewag ire 'gã awau. Paulo, Silasi, Timoteo. Mĩmera 'gã awau akou amunawa moyka Jejui 'ga rerowiaara 'gã nesaka. Jerusareg ipewara 'gã 'eawer are 'gã 'gã mu'jau awau akou. Jejui 'ga remimonofera 'gã 'eawera mome'wau 'gã nupe.

—Pẽẽ 'ã judeue'ema. A'ere 'ã pẽẽ jẽmĩ Jejui 'ga perowiat. A'eramũ ki pẽẽ 'gã 'eawera renupa pejemogyau— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁵ A'eramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã opoire'ema futat 'ga rerowiar awi. Ywawuje futat 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ futat 'gã awau ajamu'jau Jejui 'ga je'eg are. A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga rerowiaa, kwaiwete. Ai'iwe amũ nũ, ai'iwe amũ nũ, ai'iwe amũ nũ. Kamẽsĩete futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã awau ojemomytuna.

Masetoni ywy pewara 'ga Paulo 'ga mo'wyawet

⁶ 'Gã mu'epaw ire 'gã awau ajepeja ywy pe nũ. Frigia ywy raapa awau. Garasi ywy pe nanẽ 'gã awau nũ, peuwara 'gã mu'jau nũ. Asia ywy pe te 'gã awau etee numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi 'gã nupe:

—Kwe pe peo awi— 'jau 'ga 'Agesagea oje'ega 'gã nupe.

A'eramũ 'gã awawe'em Asia ywy pe. Misia ywy pe etee 'gã awau. ⁷ Pe awi 'gã o'wya Pitinia 'jaw ipe numiamũ. A'ere nãñewẽjẽmĩ Janeruwarete 'ga 'i 'gã nupe nũ:

—Peo awi kwe pe— 'ga 'i etee 'gã nupe nũ. —Ajepeja amunaw ipe te pekwap— 'jau etee 'ga 'gã nupe nũ.

A'eramũ 'gã awau ajepeja ywy pe etee nũ. ⁸ Awau 'gã Misia ywy raapa etee. Awau 'gã owaẽma Troate 'jawa amunaw ipe. Peu etee Janeruwarete 'ga 'gã oo futari. 'Yẽ'ẽ 'arimũ aipoa 'gã wawa 'upa.

⁹ Ypytunimũ kũima'e 'ga amũ ojesaukaa Paulo 'ga upe, Masetoni ywy pewara 'ga ojesaukaa 'ga upe.

—Ejot ore pyri 'au. Ejot 'au ore mu'jau— 'jau 'ga u'ama 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga wea'aramũ wemiesager are. "Janeruwarete 'ga 'ga wesaukat jee. Masetoni ywype ekwap Jejui 'ga mome'wau peuwara 'gã nupe, e'i 'ga jee", 'jau 'ga ojeupe wea'aramũ ee. ¹⁰ "Janeruwarete 'ga pa je renũ ra'e. Jejui 'ga ekwap imome'wau 'gã nupe, e'i pa 'ga jee ra'e", 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga wemiesagera mome'wau opytunamũ oree. Imome'u re, Paulo 'ga 'jau:

—“Werowiaramũ Jejuĩ 'ga pētywera moiri pē nui, ere ewau imome'wau 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ai'ĩ— 'jau Paulo 'ga oree imome'wau.

Troate 'jaw ipe Lukaramũ je rekoi ikue. A'eramũ je tewau 'gã nupi, pe awi 'gã oramũ.

Firiposi pe 'ga Jejuĩ 'ga mome'uawet

¹¹ Ai'iwetetewe Paulo 'ga ore reru'aa yaruu pype. Arawau 'yē'ē raapa. Arawau orowaēma 'ypō'ōũũ mũ pe, Samutrasia 'jaw ipe. Peu ore orosea yara pype etee futat. Ai'iwetetewe ore arawau 'y raapa nũ. Arawau 'y owajara katy orojekoka. Neaporisi 'jaw ipe orojekoka. Peu ore yara rejaa arawau ywuri etee futat nũ. ¹² Arawau ore orowaēma amunawa upe, Firiposi 'jawa upe. Amunawaretea futat poromũ. Nitywi peu amunaw amũ nũ. Aipoa tãmējē futat 'up rakue. Roma pewara 'gã poromũ iapou rakue, oje'wyrarete apou rakue. 'Gã 'wyrareteretea te poromũ. Peu futat ore arakorakou'i ikue.

¹³ Morowykye'ema rupi ore aruēma arawau 'y 'arimũ oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

—Jarejatykaawa tywe'emamũ 'ã jane judeuramũ jane porogytai 'y 'arimũ 'ga upe jepi— 'jau ore arajaupe.

A'eramũ ore arawau 'y 'arimũ oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Peu ore arawau aruapyka oroporogytau kũjãmera 'gã nupe. Nitywi kũima'e 'gã. Kũjãmera 'gã etee futat 'up. A'eramũ ore kũjãmera 'gã nupe etee futat ore Jejuĩ 'ga mome'wau. ¹⁴ Paulo 'ga renupara mũ, Lidia ēē. Jarejuwarete 'ga muorypara mũ ēē. Taity esage me'egara ēē. Tiatira pewarera ēē. ēē poromũ 'ũina Paulo 'ga Jejuĩ 'ga mome'u renupa 'ũina. A'erauwe futat Jejuĩ 'ga ēē mueapyou Paulo 'ga je'eg are. A'eramũ ēē Jejuĩ 'ga rerowiaa. ¹⁵ 'Gã nupe oroporogytapaw ire ore Lidia ēē pymĩau 'y pe, ēē pytuna 'gã netee futat.

—Pēē 'ã Jejuĩ 'ga perowiat. A'eramũ ore pē pymĩau 'y pe— 'jau ore 'gã nupe, 'gã pymĩnamũ.

Opyĩ re ēē oje'ega oree:

—Pe'je iruukwe jerog ipe. “A'jea futat sipo ēē Jejuĩ 'ga rerowiari ra'e”, pe'je jee ne. Jejuĩ kĩa rerowiaara futat je 'awamũ. A'eramũ pēē pejejua jerog ipe 'awamũ pejepytu'wawaipa ore'wyr ipe. Tepekopeko'i ore pyri 'jau— 'jau ēē oree.

A'erauwe ore oi ēē rog ipe.

Paulo 'ga Silasi 'ga retee

¹⁶ Poje ore arawau arajemogyau Jarejuwarete 'ga upe oroporogytaaw ipe. Pe aje kũjãmuku ēē ore rowosõu 'ua. ēē mama'eukwaawa wereko opir are. ēē rupiwara ēē mu'jau mama'e jeaporam are. A'eramũ tesirũmera 'gã 'ua oporonupa ijeaporam are ēē upe. A'eramũ ēē rupiwara imome'waukaa ēē upe 'gã nupe. Kũima'e 'gã amũ ēē jara. Ojeupe imome'u re ee oporonup ma'e 'gã ēē mepyau. ēē futat ka'aranũũ pyyka imonou ujara 'gã nupe. ¹⁷ ēē poromũ 'ut ore rowosõu. 'Ua ēē ore rewiri wafukaita ekoete.

—Koa kũima'e wã Ku'jywa kĩa amut ae katu'oga mome'wau janee. “Jejuĩ 'ga futat aetywera omoit ae wi, ae katu'oka”, e'i wã akou imome'wau. “Werowiaramũ Jejuĩ 'ga janetywera moiri jane wi, jane katu'oka”, e'i wã akou imome'wau janee— 'jau ēē akou wafukaita 'gã nupe, 'ua ore rewiri.

¹⁸ Namutat ēē rekoi iapou. Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ, ai'iwe nũ.

Poje Paulo 'ga amara'neramũ ēē ree. Omopiro'ysã'ysagamũ 'ga ojerowaka ēē ree 'jau ēē upe:

—Jejuĩ 'ga rer imũ je 'i enee: Ere ejepe'au ēē wi, ēē tyweramũ, 'jau je enee — 'jau 'ga mama'eukwaawa upe.

A'erauwe mama'eukwaawa ojepe'au ãẽ wi.

¹⁹ A'eramũ ãẽ jara 'gã amara'neramũ Paulo 'ga ree.

—Ëẽ pirewara eremoit ãẽ wi ra'e. 'Awamũ pa ajee 'gã ka'aranũũ namuri oree ra'e— 'jau 'gã amara'neramũ Paulo 'ga ree.

A'eramũ aipoa kũjã ãẽ jara 'gã Paulo 'ga pyyka Silasi 'ga retee 'gã nerawau ajatykaaw ipe 'wyrriara rowase.

²⁰—Ko 'gã 'ã kũima'e 'gã a'jea futat judeua ra'e— 'jau kũjã ãẽ jara 'gã 'gã nerawau 'gã mome'wau 'wyrriara 'gã nupe. —A'ere 'ã 'gã nur ekoetei 'au mama'e tywera apou jane'wyr ipe— 'jau 'gã 'gã nupe. —'Gã 'ut ajamamara'neukaa. 'Gã nemimu'ea 'gã mamara'neukat 'gã nee— 'jau futatee 'gã 'wyrriara 'gã nupe. ²¹—Wemiapo are 'ã 'gã nuri jane mu'jau ekoete. Jane 'ã romanũ 'wyrriara 'ga remiayuwa. A'eramũ jane jarejemu'jawe'em 'gã nemiapo are. 'Gã nemiapo are jane jemu'eramũ jane 'wyrriararete 'ga amara'neramũ jane ree. A'eramũ jane jarejemu'jawe'em 'gã nemiapo are— 'jau 'gã 'wyrriara 'gã nupe.

²² A'erauwe futat peu ajatyka ma'e 'gã afukai:

—A'jea futat te 'ã 'gã mama'e tywera apo ekoetei 'ua 'au— 'jau 'gã wafukaita. —Pe'je ajee sinupã 'gã— 'jau 'gã wafukaita.

A'erauwe 'wyrriara 'gã fu'ami 'gã naity monorogukaa 'gã nui. ²³ A'ere 'gã 'gã mopimopika wyra'i pyu. 'Gã mopig ire 'gã 'gã nerawaukaa imunewukaa moromunepawa pype. A'ere 'gã 'jau moromunepawa jara 'ga upe:

—Esag iki 'gã. Eremũ'ëukat kasi 'gã ne— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe 'ga rekoi peu moromunepaw ipe 'gã nesaka. ²⁴ Aipo ojeupe 'erauwe, 'ga 'gã nerawau myter ipewara pype 'gã munepa. 'Gã pyju'ã munepa 'yjeapanũũ kwara pype. A'ere 'ga imotywi 'gã nee. Tyyp 'jau agawewi futat. 'Gã pofaa itaju pyu. Typ.

²⁵ Awau ppyajeaje katu. A'eramũ 'gã 'upa oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Amaraka'aga nanẽ 'gã 'upa 'ga upe nũ. Ajepeja moromunepawa pypewara 'gã enupa 'upa. ²⁶ Poje ywy oyyita. Moromunepawa otomoga. Toomog. A'erauwe 'okwara ojeawopytymo'woka. 'Gã pofaawa nanẽ oia 'gã nui nũ. Wit.

A'ere moromunepawa jara 'ga seri 'upa. ²⁷ Poje 'ga opaka amã'jãu moromunepawa 'okwar are.

—Tÿÿ. Te i'ëi ra'e 'ũ— 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga fu'ami jyuu rekyita ojee.

—Ajejuka pa je kwy!— 'jau 'ga.

²⁸ A'eramũ Paulo 'ga wafukaita 'ga upe:

—Naani. Ereapo awi. Erejejuka ekoete awi. Naru'ëi ore mũ ko— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁹ A'erauwe moromunepawa jara 'ga je'egi wemiayuwa 'ga upe:

—Tata erut amũ jee 'wei— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe moromunepawa jara tata rerooi 'gã nepejãna. Ojeyyjamũ 'ga Paulo 'ga wi. 'Ga kyjea 'ga moyyita 'gã nui. Te 'ga oi ty'y wenupy'ãu wapyka 'gã nowase. ³⁰ A'erauwe moromunepawa jara 'ga 'i 'gã nupe:

—Pe'je pejejua ukupepe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'ere 'ga ukupepe 'gã neroo re 'jau 'gã nupe:

—Ma'ja je iapou tejee 'ũ, tejekatu'okawamũ 'ũ?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³¹—Jeju 'ga erowiat. Janejararete 'ga futat. Werowiarãmũ 'ga tene katu'ok 'jau enepytuna 'gã netee 'jau— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

³² A'erauwe Paulo 'ga Jeju 'ga je'ega mome'ui moromunepawa jara 'ga upe, 'ga pytuna 'gã netee futat. A'eramũ 'gã najuejue etee futat Jeju 'ga rerowiaa.

³³ A'erauwe moromunepawa jara 'ga Paulo 'ga kupe pirei 'ga ry awi. Silasi 'ga kupe nanē ipireita nū. A'ere 'ga muaga monou 'gā kupe are. 'Gā kupe perugā muaga pyu.

Okupe pireipaw ire Paulo 'ga moromunepawa jara 'ga pymiāu 'y pe, 'ga pytuna 'gā netee. Ojemu'jagamap 'gā Jejui 'ga remiayuwamū.

³⁴ 'Y pe opymī re moromunepawa jara 'ga 'gā nerawau wog ipe 'gā mōjemi'waa. A'erauwe futat moromunepawa jara 'ga ku'iramū akou. 'Ga pytuna 'gā nanē aku'iramū nū. Jarejuwarete 'ga 'gā maku'iukaa ojee.

³⁵ Ai'iwetetewe 'wyrriara 'gā oje'ega jefaruu 'gā amū nupe:

—Pekwap 'jau moromunepawa jara 'ga upe: Topoit 'ga 'gā nui 'jau— 'jau 'ga jefaruu 'gā nupe.

A'erauwe jefaruu 'gā oi.

—“Ere epoia 'gā nui”, e'i 'wyrriara 'gā enee ko— 'jau 'gā moromunepawa jara 'ga upe.

³⁶ A'erauwe moromunepawa jara oje'ega Paulo 'ga upe:

—“Epoit esage ki 'gā nui, e'i 'wyrriara 'ga enee”, e'i 'gā 'ua jee ra'e. A'eramū pēē pejewau. Nepē mujāni futari 'gā— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁷ —Naani nū'ū. Norooi futari ore nū'ū. Jemime nipo 'gā ore mogeukari rai'i? Naani. 'Gā neape 'gā ore mogeukari ai'i— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gā nupe. —Naruapoi agawewi ako ore mama'e tywera ai'i. Romanūa agawewi ore, pē 'jawe. A'etea ako 'ga ore nupānupāukat 'gā neape ai'i. A'eramū 'ga 'gā neape futat 'ua ore renū'jāu nū'ū— 'jau Paulo 'ga oje'ega moywyradena'i jefaruu 'gā nupe.

³⁸ Aipo ojeupe 'erauwe jefaruu 'gā awau ojewya 'wyrriara 'gā nupe 'jau:

—“Tene 'gā nuri. 'Gā futat ore monou”, e'i etee 'ga pē nupe ko— 'jau 'gā 'wyrriara 'gā nupe. —“Ore 'ā romanū 'wyrriara 'ga remiayuwa agawewi. A'etea 'gā 'ā ore nupā ekoete ako ai'i”, e'i etee 'ga ko— 'jau 'gā 'wyrriara 'gā nupe.

Romanū 'wyrriara 'ga remiayuwa 'gā ae nanupā ekoetei. A'eramū 'gā okyjau etee 'gā nui nū. ³⁹ A'erauwe 'wyrriara 'gā awau moromunepaw ipe 'gā pyri:

—Ma'ja ere te ra'e?— 'jau 'gā awau 'gā nupe.

—Pe'je pejejua ore renū'jāu pēē futat, aru'e ore pē nupe ko— 'jau Paulo 'ga 'gā nupe.

—A'jea. Pe'je ajee pejewau— 'jau 'wyrriara 'ga 'gā nupe. —Pe'je pejewau kwe pe ore wi. Ajepeja amunaw ipe pekwap nū— 'jau 'gā 'gā nupe. —Ore 'ā aruereko tywerete pēē. A'ere kasi pēmara'ne ore ree ne. Pe'je pejewau ore wi— 'jau 'wyrriara 'ga 'gā nupe.

⁴⁰ A'erauwe Paulo 'ga jewyri awau Silasi 'ga retee Lidia ēē 'wyr ipe nū. Peu 'ga wekwawera mome'wau Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe. A'erauwe 'gā aku'iramū ajemogyau 'gā nee 'gā nekwawera renupawe.

'Gā nupe oporogytapaw ire Paulo 'ga awau ajepeja amunaw ipe Silasi 'ga retee nū. A'eramū 'gā a'eramū aku'iramū ajemogyau.

17

Amunawa moyka Paulo 'ga oawet

¹⁻² A'ere mukūja amunawa pyu 'gā kwawi etee. Anfipolisi 'jawa pyu, Apolonia 'jawa pyu. Awau 'gā Tesarūna 'jaw ipe etee opytau. Muapyra 'gā morowykye'ema magwapa aipo pe akou. A'e pē 'gā awau judeu 'gā jatykaaw ipe morowykye'ema rupi. Namutat 'ga akou Jarejuwarete 'ga mogytaawa upe owaēmawe iapou jepi. A'eramū 'ga poromū awau aipo amunaw ipe judeu 'gā nupe oporogytau nū.

³ Namutat Paulo 'ga akou oporogytau judeu 'ga jatykaawa pype jepi. Jejui 'ga mome'wau judeu 'gã nupe jepi. A'ere aipoa amunaw ipewara 'gã judeu 'gã nokwaawi Jejui 'ga. 'Ga Ruwarete 'ga etee te 'gã werowiat. A'eramũ Paulo 'ga 'gã mu'jau Jejui 'ga ree.

—Ymã te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari inuga janee rakue. “Jarejuwarete 'ga remimura 'ga nipo ayrũ 'ua janee amanũmũ. A'ere nipo 'ga ruwa 'ga 'ga moferawi etee nũ”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue. U'eawer imũ etee futat aje 'ã Janeruwarete 'ga 'ga muri janee rai'i. 'Ga futat Jejuiamũ. 'Ga futat Janeruwarete 'ga remimurera 'ga— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁴ Paulo 'ga Silasi 'ga retee Jejui 'ga mome'uramũ 'gã amũ Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã ajemogyau Paulo 'ga rewiri.

Kwaiwete futat grego 'gã ajemogyau Janeruwarete 'ga rerowiaa rai'i. A'ere 'gã nokwaawi te 'ga ra'yra 'ga rai'i. Kũjãmera 'gã nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã poromũ kũjãmera 'gã. A'ere 'gã nokwaawi te Jejui 'ga. A'eramũ 'gã Paulo 'ga ojeupe 'ga mome'uramũ te 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã oje'aa Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee.

⁵ A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã ajemogyau peu oje'wyr ipe etee futat. A'eramũ 'gã opytuna ojewi ipojo'ogamũ 'gã nerekoayau ee.

—Ma'eramũ 'gã Paulo 'ga rerowiaa 'ũ? Ma'eramũ 'gã opoia ekoete jane wi 'ũ?— 'jau 'gã ajaupe amara'neramũ.

A'eramũ 'gã awau iarũe'ema 'gã amũ majatykau erua. A'eramũ aipo 'gã awau 'gã nekaa. Paulo, Silasi. Mĩmera 'gã nekaa 'gã awau.

—Sipyk 'gã jarewau— 'jau 'gã 'gã nupe numiamũ.

A'ere 'gã nuekoari 'gã. A'eramũ 'gã awawayau Jasãu 'ga rog ipe 'gã nekaa.

—Ma'ape te 'gã nekoi?— 'jau 'gã Jasãu 'ga upe. —Ma'ape te 'gã na'e? Ere 'gã mũ'jãu oree— 'jau 'gã wafukaita Jasãu 'ga upe.

A'ere Jasãu 'ga 'i:

—Nitywi futari 'gã 'au— 'jau etee Jasãu 'ga 'gã nupe.

⁶ A'eramũ 'gã Jasãu 'ga etee ipyika erawau. 'Ga pytuna 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã netee erawau o'wyrriara 'gã nupe.

'Gã nerawau 'gã neruafukaita erekou:

—Ekoay kũima'e 'gã amũ mama'e tywerete apou akou jane'wyr ipe. Kwe pe 'gã oi amunawa moyka, mama'e tywera apou akou. A'ere 'ã 'awamũ 'gã nuri jane'wyr ipe mama'e tywera apou nũ. ⁷ Jasãu 'ga futat mama'e tywera mome'wara 'gã wereko oje'wyr ipe— 'jau 'gã wafukaita 'gã nerawau. —“NaSesa 'ga rũi pẽ'wyrriaretea”, e'i 'gã oree ai'i. “Jejui 'ga te pẽ'wyrriara”, e'i 'gã oree ai'i— 'jau futatee 'gã Jasãu 'ga rerawau erekou eruafukaita o'wyrriara 'ga upe.

⁸ A'e renupawe 'wyrriara 'gã amara'neramũ. Peu ajatyka ma'e 'gã nanẽ amara'neramũ nũ. ⁹ A'erauwe 'wyrriara 'gã oje'ega Jasãu 'ga upe 'ga pytuna 'gã netee:

—Pe'je ajee ka'aranũũ pe mua oree, pejejewi ore poira repyramũ. A'ere tepeo 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã ka'aranũũ monou 'gã nupe ojemepyau. A'erauwe 'gã poiri 'gã nui, 'gã monoukaa.

¹⁰ Awau opytunaiwamũ. A'erauwe Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'egi Paulo 'ga upe, Silasi 'ga retee:

—Pe'je pejewau 'aw awi, ore'wyr awi— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe 'gã 'gã monoi Pereja 'jawa amunaw ipe ojewi.

Owaẽma ypy we 'gã awau judeu 'gã jatykaaw ipe. A'erauwe Paulo 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. ¹¹ Peuwara 'gã naTesarũn

ipewara 'gã 'jawe rüi. 'Gã wapyaka etee ajemogyau ee. Kwaiwete 'gã ajatykau 'ga je'ega renupa. Paulo 'ga porogytapaw ire 'gã ka'arana pypekau esaka. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'eg are rakue. Aipo ka'arana pypekau esaka.

—A'jea futat te Paulo 'ga 'ga je'ega mome'ui? Naani te ra'u nũ?— 'jau 'gã.

A'erauwe 'gã ka'arana pypekai esaka.

—A'jea futat ra'e nũ'ü. A'jea futat 'ga 'ga je'eg imũ etee futat imome'ui ra'e. Sã'ã 'awamũ 'ga je'ega ruwa ka'aran are— 'jau 'gã imome'wau ajaupe.

¹² A'erauwe futat 'gã Paulo 'ga je'ega rerowiari ka'arana resag ire.

A'eramũ kwaiwete grego 'gã Jejui 'ga rerowiaa. Ka'aranũü kwai ma'e kũjã 'gã nanẽ 'ga rerowiaa kwaiwete nũ.

¹³ Poje judeu 'gã, Tesarün ipewara 'gã, 'gã nera renupa.

—Pereja 'jaw ipe 'gã oi akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe nũ— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã awau 'gã newiri nũ. A'eramũ 'gã peuwara 'gã mamara'neukaa 'gã nee nũ.

—O'meramũ 'gã 'i. Oporogyta 'me te 'gã akou— 'jau 'gã awau peuwara 'gã nupe.

A'eramũ peuwara 'gã teewi oje'egayau Paulo 'ga upe nũ, 'ga juka are afuweramũ nũ.

¹⁴ 'Gã newiri 'gã nuramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã Paulo 'ga monou ojewi.

—Ere ewau ore wi. Emÿemÿi'ĩ ewau— 'jau 'gã 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga oi ojetee futat 'ga awau. 'Ga pytuna 'gã nooi 'ga rupi. Silasi 'ga Timoteo 'ga retee opytaw akou peu futat.

¹⁵ Peuwara 'gã amũ ete awau Paulo 'ga rupi 'ga irünamũ. 'Y rupi 'gã 'ga rerawau 'ga rejaa Atenasi 'jawa amunaw ipe.

A'eramũ Paulo 'ga oje'ega monou opytuna 'gã nupe, Pereja 'jaw ipe opyta ma'efera 'gã nupe:

—“Kamēsiete ki pejot je rewiri, e'i 'ga pẽ nupe ai'i”, pe'je ki 'gã nupe jee— 'jau Paulo 'ga oje'ega rerawaukaa 'gã nupe.

—A'eramũ Paulo 'ga rerawarera 'gã ojewya 'ua Pereja 'jaw ipe nũ. 'Ga rerawarera 'gã 'ua oje'ega Paulo 'ga pytuna 'gã nupe: “Kamēsiete ki pejot je rewiri”, e'i 'ga pẽ nupe— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'erauwe opyta ma'efera 'gã awau Paulo 'ga rewiri nũ.

¹⁶ Atenasi pe Paulo 'ga akou opytuna 'gã napesaka. Opytuna 'gã nura poromukuran 'ga akou amunawa momyrũmũ. Peu maira'me a'agawa resaka. Kwaiwete maira'me a'agawa aipoa amunaw ipe. A'eramũ Paulo 'ga 'jau ojeupe: “Maira'me a'agawa etee pa 'gã wapo ra'e. Nokwaawi pa 'gã Jarejuwarete 'ga ra'e”, 'jau 'ga ojeupe u'arasigamũ akou 'gã nee, maira'me a'agawa apoara 'gã nee.

¹⁷ Poje Paulo 'ga awau judeu 'gã jatykaawa pype Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Kwaiwete judeu 'gã awau peu Jarejuwarete 'ga upe oporogytau. Judeue'ema 'gã nanẽ awau nũ. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'gã 'ga rerowiaa judeu 'gã 'jawe. A'eramũ 'gã juejue 'ga mome'u renupa.

Pe awi uẽm ire Paulo 'ga awau oporogytau 'gã amunawarete pyter ipe ajemogy tee ma'e 'gã nupe. ¹⁸ Ojemu'e ma'efera 'gã nupe Paulo 'ga awau Jejui 'ga mome'wau. Epikureu 'gã nupe, Estoiku 'gã nupe nanẽ imome'wau nũ.

—Jejui 'ga oferap rai'i nũ, amanũ re nũ— 'jau 'ga u'ama imome'wau ojemu'e ma'efera 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'jau:

—Ma'eramũ 'ga ma'ja mome'wau janee ki 'ei?— 'jau aipo 'gã ajaupe.

—Tee. Maira mū futat nipo aipo 'ga wemiesaga omome'u janee nū'ū— 'jau 'gā ajaupe.

¹⁹ A'eramū 'gā Paulo 'ga rerawau ajatykaaw ipe. Areopagu 'jaw ipe 'gā 'ga rerawau.

—Ere ajee iruukwe peu orejatykaaw ipe 'ū— 'jau i'akwaap ma'e 'gā Paulo 'ga upe.

A'eramū 'gā Paulo 'ga rerawau.

²⁰ —Ejemikwaawa emome'upap oree ki 'ei. Norokwaawi we ore aipoa ki 'ei. Maran gatu te aipo ra'e a'i kūi— 'jau 'gā 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga porogytai 'gā nupe. ²¹ Namutat peuwara 'gā wapykau ajemogyau morogyta yau are ra'e jepi. A'eramū 'gā Paulo 'ga je'eg are oporenuwiweramū.

—Soo 'ga porogyta yau renupa— 'jau 'gā ajaupe.

²²⁻²³ 'Gā jatykaaw ipe owaēm ire Paulo 'ga awau afu'ama oporogytau 'gā nupe.

—Kwaiwete te pēmaira a'agawa. Kwaiwete te je maira a'agawa resagi tekou teamunawupaw ipe ai'i. “Maira a'agawa 'gā afutat nanimenime”, a'e je tejeupe tewau tekou kwe pe amunawa pyterimū esaka tekou ai'i. A'ere pēē ajepēja ita mojewake'emawe. “Aga ita ore aramu'am oreremikwaawe'ema maira upe”, 'jau 'upa ita are ojekwasiaa— 'jau Paulo 'ga 'gā nupe imome'wau. —'Ga 'ā a'jea futat nepekwaawi we. Je ete te 'ā 'ga okwaap. A'eramū je 'awamū 'ga mome'wau pē nupe— 'jau Paulo 'ga u'ama 'gā nupe.

—'Ga 'ā Janeruwaretea te. 'Ga te 'ā mama'ea wapo rakue. ²⁴ Ywya 'ā 'ga iapou rakue. Ywy pewara 'ā 'ga iapou rakue. Ywaga 'ga 'ā iapou rakue. 'Ga te 'ā mama'e jararetea— 'jau 'ga 'gā nupe. —Na'oga pype rūi 'ga rekoi. Naeremiapofera pype rūi 'ga rekoi. ²⁵ Nitywi 'ga remifutara mū mama'ea. 'Ga te 'ā mama'e wapo rakue. A'eramū 'ga remifutara otywe'emamū. 'Ga futat te 'ā ae apou rakue. 'Ga futat 'ā ae momytupoa 'agamū rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gā nupe. ²⁶ —Majepēi'i etee futat 'ga 'ā kūima'e 'ga apou rakue. A'e 'ga juapyrera futat 'agamū ojemomytun— 'jau 'ga u'ama 'gā nupe imome'wau. —Ae ypy juapyrera te 'ā ajemogy 'agamū. 'Awamū te aje 'ā ae jemogyi okwasi'wasi'wau. 'Y amutee are 'ga 'gā monou 'gā mogyau 'gā mokwasi'wasi'wau— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gā nupe.

—Ae'aawera we futat 'ga okwaap. “Awamū futat nipo 'gā amū 'ari”, 'jau 'ga ojeupe 'ūina— 'jau 'ga 'gā nupe. —“Anure 'gā amū tamogyukat 'jau”, 'jau 'ga 'ūina. 'Ga 'ā jane juejue jane kwaapa, jane 'are'emauwe 'ga jane'aawa kwaapa. Jane manūawa nanē 'ga ikwaapa nū— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gā nupe.

²⁷ —Ojee aeporokwaawiweramū 'ga ojekwaawukaa jane upe. Takwaap Jarejuwarete 'ga 'jau 'jara 'gā nupe 'ga ojekwaawukaa. ²⁸ Namuku rūi futat 'ga rekoi ae wi. Muku ae wi 'ga reko re amunipo 'ā ae papawi— 'jau 'ga 'gā nupe u'ama. —A'ere 'ga jejukai ae ree. A'eramū ae opapape'ema— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gā nupe. —Ymā te 'ā pēypy 'gā amū ka'arana pe kwasiari inuga rakue: “Jane juejue 'ga ra'yra”, 'jau 'gā ikwasiaa inuga pē nupe rakue— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gā nupe.

²⁹ —A'ere 'ā pēē maira a'agawa etee peapo. Maira a'agawa ra'yra nipo pēē? Naani. Janeruwarete 'ga namaira a'agawa 'jawe rūi. Pēē 'ā maira a'agawa etee iapou pejejeupe. A'ere nanarūi Janeruwarete 'ga. Janeruwarete 'ga te 'ā nae rūi wapo rakue. Okoeteete ma'e 'ga. Ojeteete futat 'ga jeuwi rakue. ³⁰ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ae resagi ete mama'e tywera aporamū rakue. “Too. Nia'wyrui 'gā. A'ere 'gā je kwaawe'ema te 'gā nereko. A'eramū je 'gā momape'ema ra'ne”, 'jau 'ga ojeupe 'ūina rakue. Ymā te aipoa rakue— 'jau

Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe u'ama. —A'ere 'ga 'awamũ 'ga je'egi janee: Pepoit pejetywer awi, 'jau 'ga 'ã janee. Najuejue etee futat pejepoia pejetywer awi, 'jau 'ga 'ã janee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. ³¹—Wemifutara 'ara rupi etee futat nipo Janeruwarete 'ga ae momapa. 'Awamũ te aje 'ga 'ã kũima'e 'ga amũ muri imogou ae upe. A'e 'ga kũima'e 'ga ae kwaap katu katu akou. Anure nipo 'ga ae majatykau wowase. Werowiaramũ etee futat 'ga ae mogyau ojepyri nipo. Werowiare'ema 'gã 'ga imonou etee mama'eukwaawa rapyaw ipe. 'Ga futat poromũ, Jejujamũ. A'e 'ga futat 'ut amanũmũ 'au jane pyri rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee rai'i nũ. A'jea futat aipoa. A'je'em ire amunipo 'ã 'ga nomoferawi futari 'ga rai'i— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

³² A'e renupawe kũima'e 'gã amũ 'ga jaita etee.

—Kuu. Manamũ tee aereumera ferawi 'i nũ'ũ. Naenuwi pa je aereumer-amũ oferaw etee nũ 'ea jepi nũ— 'jau 'gã 'ga rerekoemãu.

A'ere amumera 'gã jemogyi etee futat 'ga renupa, 'ga jaite'ema futat. A'eramũ 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—Anure tereporogytau'jap oree 'jau nũ. Taruenup katu katu 'jau— 'jau 'gã 'ga upe.

³³ 'Gã nupe oporogytapaw ire Paulo 'ga awau 'gã nui. ³⁴ A'ere amumera 'gã amũ nekoï Jejuï 'ga rerowiaaramũ. Jejuï 'ga rerowiaara 'ga amũ rera Dionisio. Ojemu'e ma'efera 'ga. Kũjã ãã nanẽ 'ga rerowiaa nũ. ãã rera Damarisi. 'Gã amũ nanẽ Jejuï 'ga rerowiaa nũ.

18

¹ A'e awi Paulo 'ga awau, Atenasi 'jaw awi. Korĩtu pe 'ga awau nũ. ² A'e pe owaẽma Paulo 'ga Akira 'ga rekoaa. Põtu ywy pewarera 'ga poromũ Akiraramũ. 'Ga remireko Prisira ãã. 'Awamue 'gã 'ua ajakawau Roma 'jaw awi. Itari ywy pewarera 'gã futat 'wyriararete 'ga, Krautiũ 'ga 'gã mua:

—Pe'je pejewau 'aw awi, Roma awi— 'jau peuwara 'gã 'wyriara 'ga 'gã nupe. —Judeuramũ pejewaupap— 'jau 'ga judeu 'gã nupe.

Roma pewarera 'gã 'ga imonou pe awi. A'eramũ Akira 'ga awau Korĩtu pe ajakawau wemireko ãã retee. Wyrã pirera roga apoara Akira 'ga.

³ Peu Paulo 'ga awau 'gã nekoaa. Paulo 'ga nanẽ taityoga apoara nũ. A'eramũ Paulo 'ga awau oporogytau 'gã nupe. A'eramũ Paulo 'ga a'e pe futat akou opytau 'gã pyri. Wyrã pirera roga apou 'gã pyri ime'ega ka'aranũũ are.

⁴ Morowykye'ema rupi Paulo 'ga awau oporogytau judeu 'gã jatykaawa pype ajatyka ma'e 'gã nupe.

—Jejuï 'ga 'ã Janeruwarete 'ga remimurera — 'jau Paulo 'ga awau imome'wau 'gã nupe, judeu 'gã nupe, grego 'gã nupe 'jau.

⁵ Ojetee'i futat Paulo 'ga akou poromũ peu. Poje 'ga pytuna 'gã 'ua. Silasi 'ga Timoteo 'ga retee owaẽma 'ga upe.

Opytuna 'gã nurauwe 'ga opoia taityoga apo awi. A'eramũ futat 'ga akou Jejuï 'ga mome'wau etee peuwara 'gã nupe nũ, opytuna 'gã netee nũ:

—Jejuï 'ga futat Jarejuwarete 'ga remimurera— 'jau 'gã judeu 'gã nupe, 'gã mu'jau Kristu 'ga ree.

A'eramũ futat Paulo 'ga niojeri Jejuï 'ga mome'wau 'gã nupe. Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ 'jau Paulo 'ga akou wojere'emamũ futat 'ga mome'wau 'gã nupe.

⁶ A'ere 'gã nuerowiari etee 'ga.

—O'meramũ 'ga 'i akou — 'jau etee judeu 'gã Paulo 'ga Jejuï 'ga mome'uramũ.

Paulo 'ga 'gã ikurapa. A'eramũ Paulo 'ga amara'neramũ judeu 'gã nee. A'eramũ futat 'ga waity patukatukau waity tuwyrera mototoka, amara'ne resaukaa 'gã nupe.

—Jejui 'ga je 'ã amome'u pẽ nupe numiamũ. A'ere 'ã neperowiari ete 'ga. A'eramũ je 'awamũ tewau pẽ nui. Judeue'ema 'gã nupe etee je oi Jejui 'ga mome'wau nũ— 'jau 'ga waity patukatukau. —“Paulo 'ga ore monou mama'eukwaawa rapyaw ipe”, pe'je kasi jee ne. Pẽẽ futat te 'ã pẽowet— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁷ Awau 'gã nui. Judeue'ema 'ga rog ipe awau ojejyita. Tisiu Justo 'ga rog ipe awau. Jarejuwarete 'ga 'ga werowiat. Aipo kũima'e 'ga roga 'ũina judeu 'gã jatykaawa yse pe futat. A'eramũ 'ga awau peu. 'Ga roga pype 'ga akou Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. ⁸ A'eramũ judeu 'gã jatykaawa raarana 'ga Jejui 'ga rerowiaa, Krisipu 'ga 'ga rerowiaa opytuna 'gã netee. Tekotee 'gã nanẽ 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ 'gã ojepymãũkaa 'y pe 'gã nupe.

⁹ Ypytunimũ Janejararete 'ga ojesaukaa oporogytau Paulo 'ga upe:

—Ere je mome'wau ekou ekyjawe'em futat. ¹⁰ Je ako ene pyri. A'eramũ ene efuwepawe'emamũ futat ekou je mome'wau 'gã nupe. A'eramũ je ene rerekou tywerukare'ema 'gã nupe. Kwaiwete te 'ã je rerowiaara 'gã 'au— 'jau Jejui 'ga ojesaukaa Paulo 'ga upe.

¹¹ A'eramũ futat Paulo 'ga akou aipo 'ga 'wyr ipe etee futat Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. Majepeja te kwara mu'aa. Ajepeja rupi 'ga akou nũ. Awau 'ga kwara 'aramũ uẽma 'gã nui.

¹² 'Wyriar yau ruramũ judeu 'gã ajatykau. A'eramũ futat Paulo 'ga ppyka 'ga rerawau Gariu 'ga upe, 'wyriar yau upe 'ga rerawau. Akaja ywy pewara 'gã nupe 'wyriaramũ akou.

¹³ —Ko 'ga kũima'e 'ga 'ut ore mu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are numiamũ— 'jau 'gã 'ga rerawau 'wyriara upe. —A'ere 'ga naMoisesi 'ga remikwasiarera 'jawe rũi imome'ui oree— 'jau 'gã 'ga upe. —O'meramũ te 'ga 'i akou. Wapo ekoete 'ga akou— 'jau 'gã 'ga rerawau 'wyriara upe imome'wau.

¹⁴⁻¹⁵ Paulo 'ga oje'egaramet 'wyriara 'ga upe. A'ere 'wyriara 'ga je'egi erujewi. A'eramũ Paulo 'ga oje'ege'ema.

—Mama'e tywera 'ga iapo re te amunipo 'ã je apyakai pẽje'eg are. A'ere 'ã 'ga naani. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Pẽẽ 'ã judeua. Pẽẽ noko ako pejamue ekoete jepi. Pejejemipapo are miamũ pejejamueu jepi. A'eramũ je teapyakawe'em futat pẽ nee. Je 'ã romanũa. Pẽ'wyriaramũ futat je rekoi. A'eramũ je pẽnemiapo are teapyakawe'em. Najukai 'ga 'ga amũ. Nakurawi 'ga 'ga amũ. 'Wyriararetea 'ga miamũ 'ga nakurawi. Namama'e tywera rũi futat 'ga wapo. A'eramũ je teapyakawe'em pẽ nee— 'jau etee 'wyriara 'ga 'ga nupe.

¹⁶ A'erauwe 'wyriara 'ga 'gã mũ'jãu ojewi.

—Pe'je pejewau peje'jãu je wi— 'jau 'wyriara 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga 'gã mũ'ẽukaa ojewi.

¹⁷ A'eramũ 'gã awau amara'neramũ akou. 'Gã mara'nea 'gã nerekou. A'eramũ futat 'gã ajatykaawa raarana 'ga, Sostenesi 'ga ppyka 'ga nupãnupãu ekoete futat. 'Wyriara 'ga, Gariu 'ga 'gã nesaka agawewi futat. A'ere 'ga rekoi esakare'ema 'jawe etee futat.

¹⁸ Korĩtu pe Paulo 'ga akou namutamutat. Poje 'ga awau aipo awi. Sẽkreja 'jaw ipe 'ga awau, aipo awi. Akira 'ga awau 'ga rupi, wemireko ẽẽ retee. Awau 'gã owaẽma Sẽkreja 'jaw ipe. Peu wekwaw ipe Paulo 'ga ojeapina. Ojemuapesĩpesĩga futat.

—Nan nipo je iapoi enee— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe rai'i.

U'eawer imũ iapo re 'ga ojeapina.

A'ere 'gã awau u'aa yaruu pype nũ. Awau 'gã oyaapa. Awau 'gã owaẽma.
¹⁹ Efesu pe awau owaẽma ojekoka. Peu futat 'gã ũ'jãu. Peu futat Akira 'ga opytau Paulo 'ga wi wemireko ãẽ retee.

Oo enune Paulo 'ga awau judeu 'ga jatykaaw ipe Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe.

—Jejui 'ga 'ã Janeruwarete 'ga remimurera— 'jau 'ga awau 'gã nupe.

A'ere 'gã nuerowiari 'ga. A'eramũ 'gã ajamueu ee. ²⁰ A'eramũ peuwara 'gã 'jau 'ga upe:

—'Au epyta ore pyri nũ'ũ— 'jau 'gã.

—Tee nũ'ũ. Napytaa'uweri je nũ'ũ. ²¹ Anure te nipo je ruri tejewya nũ. Jarejuwarete 'ga temuramũ tejewya pẽ pyri nũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

'Gã nupe oporogytapaw ire 'ga awau 'gã nui. Awau u'aa yar ipe nũ. Pe awi awau oyaapa. Awau 'ga 'y owajara katy oyaapa. ²² Sesaria pe 'ga awau ojekoka. Pe awi 'ga awau ywryi. Awau 'ga owaẽma Jerusareg ipe. Owaẽma ypy we Paulo 'ga awau oporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. 'Gã nupe oporogytapaw ire 'ga awau nũ. ãtioki pe awau nũ, Siria ywy pe 'up ma'e pe nũ. ²³ A'e pe 'ga awau opytawaipa. Kamẽsiete 'ga awau a'e awi nũ. Awau 'ga Garasi ywy raapa awau, Frigia ywy raapa. Mĩmera wemiaawa ywy pe Paulo 'ga awau akou oporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

—Pe'je pejejemogyau 'ga rerowiaa. Pepoit futat kasi 'ga wi ne— 'jau 'ga awau akou oporogytau 'gã nupe. —Pejekyllawe'em futat pejejemogyau— 'jau 'ga akou 'gã nupe.

²⁴ Kwe pe Paulo 'ga oo 'ga rekoramũ judeu 'ga amũ awau Efesu 'jawa amunaw ipe akou. Aporu 'ga awau akou Efesu pe. Aresãri 'jaw ipe u'at ma'efera 'ga poromũ. ²⁵ 'Ga ojemu'e Jarejuwarete 'ga porogytafer are rakue. 'Ga omome'u esage 'ga je'ega 'gã nupe. A'eramũ 'ga awau akou wemikwaawa etee imome'wau 'gã nupe. Jejui 'ga 'ga ikwaapa futat numiamũ. A'ere 'ga Juã Batista 'ga porogytafera etee ikwaawi. Juã 'ga ae pymĩ 'y pe rakue. 'Ga porogytafera etee futat 'ga ikwaapa. 'Ga remimome'ufera etee 'ga ikwaapa akou.

²⁶ A'erauwe 'ga oi judeu 'gã jatykaaw ipe imome'wau 'gã nupe. A'jeteetewi 'ga 'ga mome'wau numiamũ. A'ere 'ga nokwaapawi. A'ea 'ga imome'u 'ga 'amamũ Akira 'ga 'ga renupa. A'erauwe 'ga oje'ega wemireko ãẽ upe:

—Okwaap futat 'ga numiamũ. A'jeteetewi 'ga porogytai numiamũ ã. A'ere 'ga nokwaapawi katu we ra'e. Siroo 'ga jarejepyri nũ ã, 'gã mu'jaupap Jejui 'ga porogyta are nũ ã— 'jau Akira 'ga wemireko ãẽ upe.

—Nai'i. Siroo futat jane kĩa— 'jau ãẽ 'ga upe.

A'erauwe Akira 'ga oje'ega 'ga upe:

—Ere ejua ore rupi. Siroo ene oroje'wyr ipe, ene mu'jau Jejui 'ga ree 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga akou ojemu'jaukaa Akira 'ga upe.

²⁷ Omu'e re Aporu 'ga awau Akaja ywy pe. “Too Akaja ywy pe 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga awau akou.

'Ga o enunewe 'ga mu'eawer ipewarera 'gã ka'arana monou ikwasiaa ajaupe.

“Pejejuka esage ki 'ga ree”, 'jau 'gã ka'arana monou ikwasiaa ajaupe.

“Jane 'jawe futat 'ga. Jejui 'ga rerowiaaramũ 'ga rekoi.

A'eramũ pẽẽ pejejejukau 'ga ree”,

'jau 'gã imonou, ajaupe ikwasiaa.

²⁸ Owaẽmawe 'ga awau judeu 'gã pyri Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Ymã te 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari inuga Jarejuwarete 'ga remimurama 'ga ree rakue— 'jau Aporu 'ga oporogytau 'gã

nupe. —Jejui 'ga 'ã 'ga remimurera. Jejui 'ga futat 'ã jane katu'okara— 'jau 'ga judeu 'gã nupe oporogytau.

Aipo pyu 'ga 'gã moje'egawarũukare'ema futat.

19

Efesu pe Paulo 'ga rekoawet

¹ Korĩtu pe Aporu 'ga rekoramũ Paulo 'ga awau akou ywuri. Awau 'ga owaẽma Efesu pe. Peu owaẽm ire Paulo 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoa. ² A'eramũ Paulo 'ga oporonupa Jarejuwarete 'ga 'Agesage are 'gã nupe:

—Amut te Janeruwarete 'ga U'agesagea pẽ nupe rai'i? Jejui 'ga pẽẽ erowiar ire rai'i?— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—Tee. Naani nũ'ũ. Norokwaawi we te 'ã ore nanuara. A'eramũ ore 'ga orojeupe imura kwaape'ema nũ'ũ— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

³—Awỹja iapoawer imũ ajee pejepymĩukat 'y pe 'gã nupe rai'i ki 'ei?— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

—Juã Batista 'ga remiapofer imũ tee 'ga ore pymĩ 'y pe ai'i nũ'ũ— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

⁴—A'jea futat Juã 'ga oi 'gã pymĩãu. Otywer awi 'gã poiramũ 'ga 'gã pymĩãu akou rai'i. A'ere 'ã Juã 'ga 'i rai'i: “Kũima'e 'ga amũ 'ut je rewiri”, 'jau 'ga Israeu juapyrera 'gã nupe rai'i. “A'e 'ga kũima'e 'ga ki perowiat”, 'jau 'ga 'ã 'gã nupe rai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. —A'e 'ga kũima'e 'ga rera Jejui— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁵ A'e renupawe 'gã 'jau 'gã nupe:

—Awamũ ore Jejui 'ga rerowiaaramũ juejue futat. Jejui 'ga orejara— 'jau 'gã 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'gã nerawau 'gã pymĩãukaa 'y pe Jejui 'ga rer imũ.

⁶ 'Gã pymĩ re Paulo 'ga opo monou 'gã apyte'rarimũ. A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesage 'ua osou 'gã nupe. Ojepype ise ypyrauwe 'gã oje'eg amuteeramũ. Janeruwarete 'ga tee 'gã wereko poromũ 'gã moje'eg amuteeu ojekwaawukaa 'gã nupe a'eramũ futat. A'eramũ 'gã akou Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe. ⁷ Kwaiwete te kũima'e 'gã. Tusi te 'gã pytuna.

⁸ Peu Paulo 'ga muapyra jay moka'jama akou 'gã pype, Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Judeu 'gã jatykaawa pype 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Okyjawe'em oporogytau 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega muri janee rakue. “Anure nipo je tejemipyyrũmera 'ga monoi pẽ nupe, pẽnemiapesagera 'ga monoi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'ũina janee rakue— 'jau Paulo 'ga imome'wau u'ama 'gã nupe. —A'eferupi tee 'ga 'ã 'awamũ 'ga muri futari imogou janee. 'Ga rera 'ã Jejui. 'Ga 'ã ae katu'ok werowiarãmũ— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe.

⁹ Aipo 'eramũ amumera 'gã 'ga rerowiare'ema. Niporenuwiweri 'gã 'ga ree.

—Awỹja sipo ajee poromũ Jejujamũ? Nia'wuri nipo 'ga rerowiaara— 'jau 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nowase.

Aipo 'eramũ Paulo 'ga oje'ega Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe:

—Pe'je iruukwe 'gã nui. Nuerowiari futari 'gã na'e— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'gã awau 'gã jatykaaw awi. Awau 'gã moromu'jawa 'og ipe. Tiranu 'ga peuwara 'gã mu'jara. Moromu'jawa 'og ipe 'ga awau 'gã mu'jau wojere'emamũ futat. Ai'iwe nũ, ai'iwe nũ, ai'iwe nũ 'jau 'ga awau Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe, 'gã mu'jau 'ga ree.

¹⁰ Mukūja kwara Paulo 'ga imu'aa peu, 'gã mu'jau akou. A'eramū Asia ywu pewara 'gã najuejue etee futat 'ga porogyta renupa. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã 'jau. Tesirūmera 'gã we futat 'ga porogyta renupa.

Sewa 'ga ra'yra 'gã

¹¹ A'ere Janeruwarete 'ga opājē mua Paulo 'ga upe. A'eramū aere mi-apoe'ema apoukaa Paulo 'ga upe. ¹² A'eramū 'gã amū 'ua Paulo 'ga raity pe upe, taity peme'ri upe. A'erauwe 'gã erooi ipypiraa ojero'wu ma'e 'gã karuara 'arimū ipypiraa. A'erauwe 'gã ojekatu'oka. Mama'eukwaawa rerekwara 'gã 'arimū nanē 'gã erawau nū. Tok ipypekau'i erawau inuga 'gã 'arimū. A'erauwe mama'eukwaawa opoia 'gã nui. Janeruwarete 'ga opājē mua Paulo 'ga upe poromū iapoukaa 'ga upe.

¹³⁻¹⁴ A'eramū judeu 'gã amū nanē awau ekoete akou kwe pe. “Mama'eukwaawa simoit 'gã nui Jejui 'ga rer imū 'jau”, 'jau ajaupe numiamū. Sete 'gã pytuna. Sewa 'ga ra'yra 'gã. Mainana 'wyriara 'ga futat Sewa 'ga. 'Ga ra'yra 'gã poromū oje'eg ekoete Jejui 'ga rer imū mama'eukwaawa upe.

—Paulo 'ga oo Jejui 'ga mome'wau oree jepi. A'eramū ore Paulo 'ga remimome'ufera 'ga rer imū oroje'ega pē nupe: Pe'je pejejepe'au 'gã nui—'jau 'gã mama'eukwaawa upe.

¹⁵ A'ere mama'eukwaawa je'egi etee 'gã nupe:

—Jejui 'ga ore orokwaap. Paulo 'ga nanē ore ikwaapa nū. A'ere ore pēē norokwaawi—'jau mama'eukwaawa 'gã nupe. —Awŷja te pēē? NaJejui 'ga rerowiaara rūi pēē—'jau etee mama'eukwaawa 'gã nupe.

¹⁶ A'eramū mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'gã pyyka. A'eramū futat 'gã nupānupānupāu 'gã naity monoronoroka. A'eramū 'gã oka'jama jui. Typ. 'Gã ujāna jui. 'Gã muayrūrūmū etee 'gã monou, mama'eukwaawa ojeupe 'gã je'egamū.

¹⁷ A'e renuw ypyrauwe Efesu pewara 'gã okyjau ajemogyau.

—Peenup te Sewa 'ga ra'yra 'gã nera?—'jau 'gã ajaupe. —Jejui 'ga rer imū 'gã je'eg ekoetei mama'eukwaawa upe 'ea? A'ere mama'eukwaawa rerekwara 'ga 'gã naity monoronorogi etee 'gã nui 'gã nupānupāu etee 'ea rai'i. Noje'eg ekoetei ae 'ga rer imū—'jau 'gã ajaupe.

A'eramū taetu 'gã okyjau Jejui 'ga rer imū oje'eg ekoete awi. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã netee okyjau ajemogyau nū.

¹⁸ A'eramū Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'ua ojemome'wau Paulo 'ga upe, kwaiwete.

—Ymā te noko oretyweramū ikue 'ja. Mama'e tywera etee ore iapou ikue. A'ere ore 'awamū ore poiri orotywera apo awi. Aruerowiar ore Jejui 'ga 'awamū arajemogyau—'jau 'gã 'ua ojemome'wau Paulo 'ga upe.

Peuwara 'gã nowase futat 'gã ojemome'wau.

¹⁹ Kwaiwete pājēa nanē Jejui 'ga rerowiaa nū. A'e 'gã futat awau ka'arana upe. Aipo ka'arana mama'e tywer are 'gã mu'jau. A'ere 'gã poiri mama'e tywera apo awi. A'eramū 'gã ka'arana rerua imajatykau iapyppamū. Mama'e tywer are amu'eawera rerua imono'oga.

A'ere 'gã tata monygi ipype. Fu iapyau inuga. Iapy re 'gã imomyawera repy mojopyrūmū. Ka'arana repya sīkwēta miu ita 'ywope'ia. A'etea 'gã naeawyrūi futari oka'aranūū momyawer are.

²⁰ A'eramū Jejui 'ga rerowiaara 'gã awau ojemomytuna ajemogyau. Kwaiwete te pājē 'gã Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū futat 'gã mama'e tywera apo awi opoia. A'eramū 'gã nesakarera 'gã imokwasi'wau imome'wau ajaupe.

Aipo renupawe kwaiwete 'gã Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ futat 'gã Jejui 'ga je'ega mokwasi'wau. Amunawa moymoyka. A'eramũ futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã ojemomytuna kwaiwete.

Efesu pewara 'gã mara'neawet

²¹ A'ere Paulo 'ga 'ũina wea'aramũ. “Marupi te je oi tekou nũ?” 'jau 'ga 'ũina. Ojeupe tee futat oporogytau. “Masetoni ywy raapa pa je oi tekou kwy. Akaja pyu 'jau tewau kwy. A'e awi futat tewau Jerusareg ipe tewaẽma 'jau kwy. Jerusareg ipe tekoteko'i re tewau Roma pe 'jau kwy”, 'jau 'ga 'ũina wea'aramũ ojetee futat. Oo enune 'ga 'ũina wea'aramũ ee nũ. ²² A'eramũ 'ga ojekoty'aawa 'gã na'ne imonou wenune.

—Pe'je iruukwe pejewau je renune Masetoni ywy pe— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe 'ga pytuna 'gã oi, Timoteo 'ga Erasto 'ga retee.

—'Au je rekoi ra'ne. Anure too pẽ newiri 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Paulo 'ga peu akou.

²³⁻²⁴ Peu 'ga rekwaw ipe 'gã amũ amara'neramũ Paulo 'ga ree. Demetriu 'ga amara'neramũ 'ga ree. Prata 'jawa apoara 'ga poromũ Demetriuramũ. Ita enyfu'gi are oporowyky ma'e 'ga. A'eramũ 'ga futat 'o'gi'i apou. Maira'me a'agawa roga 'jawewara 'ga iapou. Diana 'jawa 'gã maira.

Ojeupe Paulo 'ga Jejui 'ga mome'uramũ aipo amunawa pewara 'gã amũ Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ 'gã a'eramũ opoia omaira rerowiar awi, Diana 'jawa rerowiar awi. A'eramũ 'gã maira a'agawa ro'gi mure'ema ojeupe. A'eramũ 'o'gi'i apoara 'ga, Demetriu 'ga amara'neramũ Paulo 'ga ree.

²⁵ A'erauwe 'ga iapoara 'gã majatykau imua. A'eramũ 'ga oporogytau 'gã nupe:

—Paulo 'ga 'ã jane porowykya nuapoukaru'jawi janee. Jane moka'aranũũukare'ema nipo 'ã 'awamũ. Mama'e tywerete are 'ga 'auwara 'gã mu'ei. ²⁶ “Naeremiapoa rũi Janeruwarete 'ga”, e'i 'ã Paulo 'ga 'gã nupe. 'Agamũ maira a'agawa ro'gi'i murukare'ema 'gã nupe jane wi. “Jarejuwarete 'ga te perowiat, Jejui 'ga retee”, 'jau 'ã Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. A'eramũ 'gã opoia kwaiwete Diana rerowiar awi. A'eramũ 'gã Jejui 'ga etee futat erowiaa ajemogyau kwaiwete. Ymã we 'ã 'auwara 'gã Asia ywy pewara 'gã netee Diana rerowiar ajemogyau kwaiwete rakue. A'ere 'ã 'awamũ Paulo 'ga ruri 'au 'gã mu'jau omair are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Mama'e tywerete are te 'ga 'gã mu'ei akou. ²⁷ Najuejue te 'ã jane jaremaira muorypa jepi. Ipojeupawuu ma'e futat ãẽ jepi. A'ere 'awamũ 'gã poipawi ãẽ wi. Nuerowiaru'jawi 'gã Diana ãẽ 'awamũ— 'jau Demetriu 'ga 'gã nupe. —Namuru'jawi 'gã 'awamũ 'o'gi'ia jane wi. Jane moka'aranũũukare'ema nipo 'ã 'awamũ. Opoipap 'gã 'awamũ jui— 'jau Demetriu 'ga 'gã nupe.

²⁸ A'e renupawe imajatykapyrera 'gã amara'neramũ ajemogyau Paulo 'ga ree. A'eramũ futat 'gã wafukaita:

—Efesu pewara jane. Diana futat jane maira!— 'jau 'gã wafukaita ajemogyau.

²⁹ A'e renupawe 'gã nera erooi imuãina amunawa pype. A'eramũ 'gã Paulo 'ga pytuna 'gã pyyka. Mukũja 'gã pyyka. Gaio 'ga pyyka Aristaku 'ga retee. Kwaiwete 'gã 'gã pyyka 'gã nerawau ajatykaaw ipe nũ.

³⁰ A'erauwe Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Oo je teporogytau 'gã nupe— 'jau 'ga numiamũ.

A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã nomonoukari Paulo 'ga. ³¹ 'Wyrria'ri 'gã amũ Paulo 'ga jekoty'aawa. A'eramũ 'gã oje'ega monou 'ga upe:

—Ereo kasi ne— 'jau 'gã. —Erese kasi ewau peu 'gã nesaka ne— 'jau 'gã oje'ega monou 'ga upe.

³² A'eramũ 'gã ajatykau kwaiwete 'gã nee. Ojoywaema ekoete futat 'gã ajemogyau. Ikwaapare'ema 'gã we futat ojoywaema ekoete futat ajemogyau.

³³ A'ere judeu 'gã amũ 'jau Aresãri 'ga upe:

—Ere ewau eporogytau 'gã nupe, 'gã nowase katy a'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe. A'erauwe 'ga opo mowyri 'gã nupe 'gã momika numiamũ. A'ere 'gã 'ga kwaaw ire nuapyakai futari 'ga je'eg are.

³⁴—Judeu 'ga tee ra'e— 'jau etee 'gã ajaupe.

A'eramũ ojero'waro'wau etee futat wafukaita 'ga upe.

—Efesu pewara futat ore. Diana futat te 'ã oremaira— 'jau etee 'gã 'ga upe.

Tuas ora poromukuran 'gã ajamueu wafukaita.

³⁵ Poje 'wyriara 'ga remiayuwa 'ga 'ua oje'ega 'gã nupe:

—Pe'je pejepika— 'jau 'ga 'ua 'gã nowase.

A'erauwe 'gã opika.

—Aipo peapo awi— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. —Efesu pewaramũ jane futat te 'ã najuejue etee futat sajejuka Diana ã rog are— 'jau 'ga 'gã nupe. —Jane futat 'ã ã ree ojejuka ma'ea. Aipoa 'ã 'gã najuejue etee ikwaapa— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã opika.

—Ymã te 'ã Diana a'agawa ruri u'aa janee ywag awi rakue. A'e are 'ã jane jejukai najuejue etee futat— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. ³⁶—A'eramũ pãe aipo apowe'em. Najuejue etee futat 'ã jane iapoi. A'eramũ pãe pejepika. Enupa etee pejemogyau— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe.

³⁷—A'ere 'ã ko 'gã kũima'e 'gã perut ekoete 'au rai'i. Nakurawi agawewi 'gã 'ã janemaira. Namunarũ agawewi 'gã 'ã mama'e are. A'etea 'gã 'ã perut ekoete rai'i— 'jau 'ga oje'ega 'ua 'gã nupe.

³⁸—Tene Demetriu 'ga oi oporogytau 'wyriara 'ga upe— 'jau 'ga 'gã nupe. —Maran gatu nipo 'ga mama'e tywera mũ apowe'em 'ga upe rai'i. Tene 'ga oi oporogytau 'ga upe. Nanuara niapoawi 'au— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹—'Gã nupe pejeporogytaweramũ pekwap 'wyriara 'gã nowase tãmẽjẽ pejeporogytau 'gã nupe— 'jau 'ga 'ua 'gã nupe. —Naeporogytaawa rũi te 'ã 'au. A'eramũ pãe pejewau peu 'wyriara rowase pejeporogytau— 'jau 'ga 'gã nupe. ⁴⁰—Kasi a'e pe jane'wyriararete 'ga amara'neramũ jane ree ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Imara'ne nipo 'gã je ree. Je ago'o te 'gã”, 'jau nipo 'ga janee— 'jau 'ga 'gã nupe. —“Nafutari 'gã je rena 'wyriaramũ ojeupe ra'e”, e'i nipo 'gã janee. “Ajepeja 'ga te 'gã afutat 'wyriaramũ ra'e”, e'i nipo 'ga janee. Ai'i te 'ã pejup pejeafukaita ekoete— 'jau 'ga 'gã nupe.

⁴¹ Aipo 'erauwe 'ga peuwara 'gã mokwasi'wau, 'gã monou 'gã 'wyr ipe nũ. A'eramũ futat 'ga 'jau 'gã nupe:

—Pe'je pejewau pejeje'wyr ipe nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ futat 'gã awau.

20

Jeju 'ga rerowiaara 'gã nesaka 'ga ataawet

¹ Aipo teepaw ire Paulo 'ga oje'ega monou Jeju 'ga rerowiaara 'gã nupe:

—Pe'je pejeju 'au. Taporogyta pã nupe 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe Jeju 'ga rerowiaara 'gã jatykai 'ga ree kwaiwete.

—Ko je oi tekou pã nui. Masetoni ywy pe je oi— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tepytuna 'gã newiri je oi. Peu ako je 'gã monoi ai'i. A'eramũ je tewau 'gã newiri— 'jau 'ga 'gã nupe. —Pe'je pejemogyau Jeju 'ga rerowiaa. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne— 'jau Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe.

Aipo 'e re 'ga awau 'gã nui opytuna 'gã newiri. ² Awau 'ga Masetoni wyy raapa, awau akou oporogytau amunaw ipewara 'gã nupe. Amunawa moytoyka akou Jejui 'ga mome'wau. A'erauwe futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajemogyau worrywamũ 'ga ree. Paulo 'ga awau akou 'gã mojemogyppygukaa Jejui 'ga ree. Kwaiwete te 'gã norywamũ Jejui 'ga ree, 'ga rerowiaa.

—Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne— 'jau Paulo 'ga akou 'gã nupe amunawa moyka.

Kwe pe futat awau akou imome'wau 'gã nupe 'gã maku'iu. Awau Akaja wyy upe owaẽma. ³ Peu 'ga opytau. Muapyr etee 'ga jay moka'jama. A'eramũ 'ga o'wya Siria wyy pe numiamũ. A'e pype 'ga judeu 'gã ojee miewera renuwĩ. A'eramũ 'ga awawe'em peu. Ojewya etee 'ga 'ua Masetoni wyy pe nũ.

⁴ A'eramũ peuwara 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ 'ua 'ga rupi. Sopatro, Aristaku, Segũtu, Gaio, Timoteo, Tikiku, Trofimũ. Mĩmera 'gã 'ua Paulo 'ga rupi. Sopatro 'ga Pereja pewarera 'ga. Piru 'ga 'ga ruwa. Aristaku 'ga, Segũtu 'ga Tesarũn ipewarera 'gã. Gaio 'ga Teripe pewarera 'ga. Tikiku 'ga, Trofimũ 'ga Asia wyy pewarera 'gã. Mĩmera 'gã 'ua 'ga rupi.

Asia wyy raapa 'gã awau. Awau 'ga owaẽma Firiposi 'jaw ipe. Pe awi 'gã awau Paulo 'ga renune. ⁵ Troate 'jaw ipe 'gã awau. Peu 'gã Paulo 'ga rapesaka.

Firiposi 'jaw ipe Paulo 'ga opytau je retee, Lukaramũ. Firiposi 'jaw ipe ore rekoramũ owaẽma mani'oko'o jopype'ema 'wawa maraka upe. Ikwaw ire ore arawau yaru pype aru'aa. ⁶ Sĩku oroser ire orowaẽma Troate 'jaw ipe 'gã nupe. Orojenune oo ma'efera 'gã nekoaa arawau nũ. Majepei tee morowykye'ema magwapa Troate 'jaw ipe arajemogyau.

⁷ Morowykye'ema piara rupi Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau 'og ywate pype ore ree. Orojemi'waa ra'ne. Orojemi'wapaw ire Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. Kwet kwet kwet. Morogyta tee'ia miamũ 'ã iporomuku omome'uramũ.

—'Awauwe futat je porogytapawi. Ai'iwe te 'ã je oi nũ— 'jau 'ga 'gã nupe.

Awau ppyajeaje katu. ⁸ Kwaiwete te 'gã tata mogyi imonyka orojee. ⁹ A'eramũ kunumĩũũ 'ga amũ 'ũina wapyka 'okwar ywate 'arimũ 'ga porogyta renupa. Eutiku 'ga 'ũina wapyka wapykau Paulo 'ga je'eg are. Poje nipo 'ga wokeyjamũ. A'eramũ 'ga osea. Paulo 'ga je'ega 'ga mokeyita. A'eramũ 'ga osea rakue. Poje 'ga awau wopopenamũ 'okwar ywate rupi. Tii too. A'eramũ futat 'ga awau amanũmũ. A'eramũ ajatyka ma'e 'gã awau ojypa 'ga resaka.

—Tỹỹ. Amanũ futat 'ga ra'e nũ'ũ— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁰ A'erauwe Paulo 'ga awau ojypa 'ga resaka.

—Pejemuaẽm awi 'ga ree— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

A'eramũ Paulo 'ga 'ga mana anuruka. A'erauwe 'ga oferapa 'gã nupe. ¹¹ 'Ga feraw ire 'gã ojeupia awau nũ, 'og ywate pype nũ. Ojeupir ire Paulo 'ga mani'oko'o'i ppyka imo'jamo'jau orojee ore moyka. A'eramũ futat ore orojea'aramũ Jejui 'ga manũawer are. A'ere Paulo 'ga oporogytau nũ. Kwet kwet kwet ku'em.

¹² Awau aku'emamũ. A'erauwe 'gã okwasi'wau. Awau 'gã ajemogyau oje'wyr ipe. Amanũ ma'efera 'ga rerawau 'ga 'wyr ipe.

—Ekoay 'ga 'ua u'aa amanũmũ oree ko. 'Okwar ywate rupi 'ga oi u'aa oree ko— 'jau 'gã aipo kunumĩũũ 'ga pytuna 'gã nupe. —A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi ko nũ— 'jau 'gã imome'wau 'gã nupe.

A'eramũ 'gã aku'iramũ ajemogyau 'ga ree.

¹³ Ku'emamũ Paulo 'ga oje'ega oree:

—Pe'je iruukwe nũ. Yar ipe pekwap. Je wyyri too 'jau— 'jau 'ga oree.

A'erauwe ore jejagi yar ipe arawau Asosi 'jawa amunaw ipe.

—Asosi pe ki je rapesak pejepe— 'jau 'ga oree.

A'eramũ Paulo 'ga awau ywryi. ¹⁴Peu Paulo 'ga orojeupe 'ga waẽm ire ore arawau aipo awi. A'eramũ 'ga awau yar ipe ore rupi. Arawau orowaẽma Mitilene 'jawa amunawa upe. Arawau orojekokaipa etee peu. ¹⁵Kamẽsĩete te oroia jui nũ. Ai'iwe ore orokwapa 'ypõ'õũũ pyu, Kiosi 'jawa 'ypõ'õũũ pyu. Ai'iwe ore orokwapa 'ypõ'õ mũ pyu nũ, Samosi pyu nũ. Imuapyra 'ara rupi ore arawau orowaẽma Miretu 'jawa jemiari ipe. Peu futat ore orojekoka. Peu futat aru'jãu oropytau. ¹⁶A'eramũ Paulo 'ga 'jau oree:

—Efesu pe jane nipyta. Janera'nẽ jane jarekou. Kasi jane jarejatykaawa maraka nipygyi ne— 'jau 'ga oree. —Jerusareg ipe sawaẽm tãmẽjẽ 'jau, maraka renunewe 'jau, a'e te je 'ã— 'jau 'ga oree.

A'eramũ 'ga a'eramũ wa'nẽnamũ ajemogyau maraka are.

Paulo 'ga 'eawet

¹⁷Miretu 'jawa amunaw ipe owaẽm ire Paulo 'ga oje'ega monou Efesu pe, Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wryiara 'gã nupe: “Pe'je pejejua je pyri. Taporogyta pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga oje'ega monou 'gã nupe.

¹⁸A'erauwe 'wryiara 'gã nuri oporogytau Paulo 'ga upe:

—Pẽẽ 'ã jejekoty'aawa. Asia ywy pe je waẽm ypyrauwe ako je kwaap pejepe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

¹⁹—Je 'ã Jejui 'ga remimonofera te. Jeporowykya 'ã Jejui 'ga mome'ua tee futat ako pẽ nupe ai'i— 'jau 'ga 'wryiara 'gã nupe. —Tejaa'wau ako je 'gã nee otywera 'gã etyge'emamũ ai'i. Ma'eramũ te 'gã nopoiri otywer awi nũ, 'jau je tekou tejaa'wau 'gã nee ai'i.

—Judeu 'gã ako afuweramũ je ree ai'i. “Sijuka 'ga 'jau”, 'jau ako 'gã jee ai'i. A'e are nanẽ ako je te'arasigamũ tekou ai'i nũ. “Kũima'eeteetea je”, 'jawe'em ako je tekou ai'i. Jejui 'ga te je amome'u 'gã nupe ai'i numiamũ. Tejerowiaraipe'ema futat ako tejee ai'i. A'ere ako 'gã je juka are etee 'gã fuweramũ ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. ²⁰—Pẽ nupe nanẽ ako je Jejui 'ga mome'wau'jau'japa pẽnog ipe tekou pẽ nupe ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —'Gã jatykaaw ipe nanẽ ako je 'ga mome'wau tekou 'gã nupe ai'i— 'jau 'ga 'gã nupe.

²¹—Judeu 'gã nupe, judeue'ema 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe ako je Jejui 'ga mome'wau ai'i. “Pejetywer awi pepoit. Pe'je pejejemogyau Jejui 'ga rerowiaa. Janejararetea 'ga. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa”, 'jau je ako pẽ nupe 'ga mome'wau ai'i— 'jau Paulo 'ga u'ama 'wryiara 'gã nupe oporogytau.

²²—A'ere 'awamũ je oi Jerusareg ipe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea e'i jee: “Jerusareg ipe ekwap”, e'i jee. A'eramũ je tewau Jerusareg ipe 'awamũ. A'ere je nakwaawi 'gã tejerekoa. Ma'ja katu nipo 'gã wapo peu jee? Maran gatu nipo 'gã je rerekoi?— 'jau 'ga 'gã nupe u'ama.

²³—“Peu nipo 'gã ene pygyi”, e'i Janeruwarete 'ga 'Agesagea jee je reko-ramũ. A'eramũ nipo 'gã je pofaa je monou je munepa je mu'ama moromunepawa pype. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'ã e'i jee je rekoramũ. Amunawa upe je waẽmauwe, amunawa upe je waẽmauwe 'jau 'ã 'ga 'Agesagea jee— 'jau Paulo 'ga u'ama imome'wau 'gã nupe. ²⁴—A'ere 'ã ae 'ga rerowiaaramũ nokyjea'uweri te amanũ awi. A'eramũ nipo je teporowyky moyka futat. Jejararete 'ga te 'ã, Jejui 'ga oporowykya wapoukat jee. A'eramũ je 'ã teporowyky mateepaw are etee futat tejea'aramũ. Morogyta esage mome'ua etee futat 'ã jeporowykya. Ma'eramũ je 'ã “pe'je pejepoia pejetywer awi”, je 'i tekou 'gã nupe. “Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane katu'ok jaretywer awi janepoiriweramũ”, 'jau je 'ã tekou pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

25 —Pë pype tekou pë mu'jau Jejui 'ga porogytafer are ikue. 'Ga porogytafera peenup, 'jau je 'ã tekou pë nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama. —A'ere nipo 'awamũ naje resagu'jawi pejepe nũ. 26 Jejui 'ga je ako imome'wau pë nupe ikue. A'eramũ pëe 'ga rerowiare'em ire pëe te futat pejereko tywerukaa 'ga upe. 27 'Ga remifutara je 'ã imome'wau pë nupe. Wemifutara pëe iaporamũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ pë nee, 'jau je ako pë nupe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

28 —Pëe 'ã 'awamũ 'wyriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'ã pë mogyau 'wyriaramũ 'gã nupe. A'eramũ pëe pejejukau esage 'gã nee— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'gã nupe. —Sã'ã ae jejuka esage weymawa karupa'mĩ are. Nan tee futat pëe pejejukau esage 'gã nee. Janeruwarete 'ga 'ã wa'yra 'ga mua ijukaukaa janee rakue. A'eramũ 'ga 'ã 'agamũ janetywera moia jane wi. 'Ga manũe'em ire amunipo 'ã 'ga janetywera nomoiri futari jane wi. Werowiaaramũ 'ga jane pireita janetywer awi. A'eramũ 'ga a'eramũ janejaramũ akou. 'Ga 'ã pë mogyau 'wyriaramũ werowiaara 'gã nupe. A'eramũ ki pëe pejejukau esage 'gã nee — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

29 A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Akwaap je. Je o re nipo i'me ma'e 'gã amũ nuri o'meramũ pë nupe. “Je te je rerowiat pejepe”, 'jau nipo 'gã pë nupe. “Perowiar awi Jejui 'ga”, 'jau nipo 'gã pë nupe. Pë mu'jau 'me nipo 'gã nuri. Jejui 'ga rerowiar awi pë momoirukar are afuweramũ. 'Miara 'jawe aipo 'gã. Sã'ã 'miara jemuaẽme'ema pëneyamaw are. Nan tee futat 'gã najemuaẽmi pë nee. Jejui 'ga rerowiar awi pë momoirukaawamũ te 'gã nuri. A'eramũ pëe pejejea'gwau nanuar awi. 30 A'ere nipo anure pëe mũ we futat pë'me pejejaupe pejejomojo'okawamũ— 'jau 'ga 'gã nupe. 31 —A'eramũ ki pëe pejejea'gwau i'me ma'e 'gã nui. Muapya kwara je ako imagwapa tekou pë pype, Jejui 'ga mome'wau pë nupe ikue. “Pe'je Jejui 'ga rerowiaa pejeojere'emamũ. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. I'me ma'e rerowiare'ema”, 'jau je ako pë nupe ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau. —A'etea pëe mũ 'gã 'me are pejeapyakau. A'eramũ je a'eramũ tejaa'wau pë nee. Au'jeteramũ je 'ã tekou pë mu'jau. A'jea futat jeremimome'ua. Perowiar awi i'me ma'e 'gã— 'jau 'ga 'gã nupe.

32 —'Awamũ je pë mome'wau Jarejuwarete 'ga upe. Tojejuka 'ga pë nee 'jau. A'eramũ pëe 'ga je'ega renupa pejejemogyau. Tepë poat 'ga 'jau, werowiar are 'jau. Wemiayuwa upe 'ga mama'e esage monou. A'eramũ nipo 'ga imonou pë nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. 33 —Je 'ã je kwaap katu pejepe. Je 'ã, “ka'aranũña pemut ape jee”, na'ea'uweri tekou pë nupe. “Mama'ea pemut amũ jee”, 'jawe'em je 'ã pë nupe. 34 Je te futat teporowykyau tekaraemã are. Tepyatuna 'gã karaemã muawamũ nanẽ je 'ã je te futat teporowykyau tekou. “Pemut ape jee. Mama'ea pemut amũ jee”, na'ei je 'ã tekou pë nupe. Je te futat 'ã tekou teporowykyau— 'jau 'ga u'ama 'gã nupe.

35 —A'eramũ pëe nanẽ nan tee futat iapou— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —A'e are je 'ã pë mu'jau: “Pe'je pejeporowykyau mama'e muawamũ pejejeupe, pejepeytuna 'gã nupe nanẽ mama'e mua nũ”, 'jau je ako pë nupe ikue. Ymã te 'ã Jejui 'ga 'i rakue: “Jarejeupe mama'e muramũ janeku'iramũ jarejemogyau. A'ere jane 'ga amũ upe mama'e monoramũ te janeku'ieteramũ”, e'i 'ã Jejui 'ga rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

36 Oporogytapaw ire Paulo 'ga wapyka wenupy'ãu Jejui 'ga rerowiaara 'gã netee, oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

37-38 A'erauwe 'gã 'jau ajaupe:

—Oo futat 'ga jane wi— 'jau 'gã ajaupe.

A'erauwe futat 'gã ajaa'wau 'ga ree kwaiwete. Ojoo'opaw ire 'gã Paulo 'ga mana. Ojomoyka 'ga mana. 'Ga mamaw ire 'gã 'ga rerawau yaruu pe ejaa.

21

Jerusareg ipe Paulo 'ga oawet

¹Yaruu pype aru'ar ire Paulo 'ga 'jau ywya'marimūwara 'gã nupe:

—Ko ore ruri— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

A'erauwe ywya'marimūwara 'gã je'egi oree:

—'Wei. Pe'je 'wei— 'jau 'gã oree.

Oroia ore oroyaapayayau arawau. Arawau orowaēma Kosi 'jawa 'ypō'ōū upe. Peu ore oropytau. Ai'iwe ore oroia nū. Arawau Rodes 'jawa jemiar ipe orojekokaipa. A'ere oroia arawau nū. Patara 'jawa amunaw ipe arawau orojekoka. Peu futat aru'jāu yaruu awi. ²A'eramū ore Fenisia ywy pe oo ma'e yaruu pype ete aru'aa nū. Oroia nū. Arawau ore arakou 'y ywyr'i etee futat.

³Arawau 'ypō'ō mū resaka. Sipiri 'jawa resaka.

—Mīnamū 'ypō'ōū reni ra'e kūi— 'jau ore arajaupe.

A'erauwe ore imoyaawi orokwapa 'ypō'ōū pyu. Orokwapa etee futat 'ypō'ō atykupe katy. Arawau ore kwe katy ka'arete katy, Siria ywy katy. Arawau orowaēma ka'a ywyrā upe nū. A'eramū arawau orowaēma Tiro upe. Arawau ore Tiro pe orojekoka. Peu futat aru'jāu yaruu awi. Yaruu jara 'gã karaemā 'gã enū'ēnamū ore arawau kwe pe amunawa momyrūmū. ⁴Arawau Jejui 'ga rerowiaara 'gã amū nekoaa. A'eramū ore arawau arajemogyau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nog ipe. Majepeja morowykye'ema magwapa arajemogyau peu Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyri. Peuwara 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—Ereo awi Jerusareg ipe. 'Au etee eko ore pyri— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

A'eramū 'gã 'jau 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga 'Agesagea oje'ega oree ai'i: “Paulo 'ga nipo 'gã peu nuerekoarūi”, e'i 'ga 'Agesagea oree ai'i. A'eramū ore eneo futare'ema— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

A'ere Paulo 'ga 'i etee:

—Oo futat je— 'ga 'i etee.

⁵Arawawa upe iwaēmamū ore arawau nū, yaruu pype aru'aa nū. Kwaiwete peuwara 'gã awau oreo resaka wemireko 'gã netee, wa'yra 'gã netee. A'eramū ore 'yisiga pype aruapyka orojenupy'āu oroporogytau Jarejuwarete 'ga upe, yaruu pype aru'ar enune.

⁶Jarejuwarete 'ga upe oroporogytapaw ire Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Orojo ore— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'erauwe ore aru'aa oroia. Oreo resaka 'ut ma'efera 'gã nanē ojewya awau oje'wyr ipe nū, ore ir ire nū.

⁷Tiro 'jaw awi ore arawau orowaēma Tolemaita 'jawa upe. Peu ore Jejui 'ga rerowiaara 'gã amū nekoaa nū. A'eramū ore peu arajemogyau 'gã pyri. Kaarup. Majepei tee oroser ire aru'aa yaruu pype nū. ⁸Ai'iwe ore oroia nū. Arawau ore orojekoka Sesaria pe. Peu ore aru'jāu yaruu awi. A'eramū futat ore aru'aru'jape'ema yara pype.

Orojekog ire ore arawawayayau Filipe 'ga rog ipe oropytau. Jejui 'ga porogyta mome'wara 'ga Filiperamū. Jerusareg ipe Filipe 'ga rekoramū Jejui 'ga remimonofera 'gã 'ga mogou imen manū ma'e 'gã nupe kumi monoaramū rakue. Aipo 'ga Filipe 'ga rog ipe arawau oropytau. ⁹Irūpāwē Filipe 'ga ra'jyra. Kūjāmukua juejue 'ga ra'jyra ajemogyau. Janeruwarete 'ga porogyta mome'wara 'gã te 'ga ra'jyra nanē nū.

¹⁰ Filipe 'ga rog ipe oropytawai. Peu ore rekoramũ kũima'e 'ga amũ 'ua owaẽma oree. Agapu 'jawa 'ga 'ua owaẽma oree Filipe 'ga rog ipe. 'Ga nanẽ futat Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara nũ. Judeja ywy awi 'ga 'ua.

¹¹ Owaẽm ypy we Agapu 'ga opajajamũ Paulo 'ga ku'afaawa pyyka. Ojepofaa, ojepyfaa ipyu. Ojepofar ire 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—“Nan nipo 'gã 'ga pofari Jerusareg ipe”, e'i Janeruwarete 'ga 'Agesagea imome'wau jee— 'jau 'ga Paulo 'ga upe. —A'eramũ nipo 'gã nan futat ene rerekou. A'ere nipo 'gã ene monou, judeue'ema 'gã po pe ene jukaawamũ— 'jau Agapu 'ga imome'wau Paulo 'ga upe.

¹² A'e renupawe ore 'jau Paulo 'ga upe:

—Soo awi ajee Jerusareg ipe— 'jau ore 'ga upe.

¹³ A'ere Paulo 'ga 'i etee oree:

—Pe'je pejepika pejemogyau. Pejoo'o awi pejemogyau. Je mu'arasig etee te pejepe nanamũ. Oo futat je. Tene 'gã je pofari. Tene 'gã je jukai. Nakyjea'uweri ae 'ga rerowiaaramũ nanuar awi— 'jau etee Paulo 'ga oree. —Jeju 'ga te 'ã jejararetea. 'Ga te 'ã je mono peu. A'eramũ je tekyjawe'em temanũ awi— 'jau etee 'ga oree.

¹⁴ Simojeropytaukat 'ga 'jau, 'jau ore oroje'ega 'ga upe numiamũ. A'ere 'ga nore mojerowiari etee. A'eramũ ore 'jau arajaupe:

—Tene ajee 'ga oi. Janejararete 'ga te afutat 'ga oa ra'e— 'jau ore arajaupe.

¹⁵ Peu arakorako'i re ore orokaraemã mogatyrũmũ. A'ere ore arawau Jerusareg ipe. Ywyri futat ore arawau a'eramũ futat. ¹⁶ Jeju 'ga rerowiaara 'gã amũ awau ore rupi. Sesaria pewarera 'gã amũ awau ore rupi. Jerusareg ipe orowaẽm ire ore rupi oo ma'efera 'gã futat ore rerawau Menasõ 'ga rog ipe, Sipiri pewarera 'ga rog ipe. Aipo 'ga, Menasõ 'ga, Jeju 'ga rerowiaar ymanera futat. A'eramũ ore arajemogyau 'ga pyri peu.

Tiago 'ga pyri Paulo 'ga oawet

¹⁷ Jerusareg ipe orowaẽm ypy we ore arawau Jeju 'ga rerowiaara 'gã nesaka. Ore resakawe 'gã aku'iramũ ore ree. Ai'iwe Paulo 'ga ore rerawau Tiago 'ga resaka. Peu Jeju 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã ajatykau kwaiwete Tiago 'ga pyri. ¹⁸ Peu ojeupe ore waẽmamũ Jeju 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã ore rapeje'ega:

—Tepeko?— 'jau 'gã oree.

—'Wei. Ore rekoi 'wei— 'jau Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe.

¹⁹ A'ere aruapeje'eg ire Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe, wekwawera mome'wau 'gã nupe:

—Kwe pe ako ore oi judeue'ema 'gã nupe Jeju 'ga mome'wau ikue. A'eramũ kwaiwete 'gã ajemogyau Jeju 'ga rerowiaa ai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

Wekwawera mome'waupap 'gã nupe.

²⁰ A'e renupawe 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—A'jea futat 'ã Janeruwarete 'ga resageramũ a'i kũi. 'Aga morogyta 'ã ae muoryp a'i kũi— 'jau 'gã 'ga upe.

—'Au nanẽ kwaiwete judeu 'gã Jeju 'ga rerowiari nũ. A'ere 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee iapoi we ajemogyau— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. ²¹ —A'ere kwe pewara 'gã nuri o'meramũ 'gã nupe rai'i. “Paulo 'ga oo akou kwe pewara 'gã judeu 'gã mu'jau tyweruu akou”, 'jau 'gã 'ua ajaupe rai'i— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. —“Pepoit Moisesi 'ga remimu'efer awi”, e'i Paulo 'ga awau akou 'gã nupe. “Pemojewag awi pejeja'yra”, e'i nanẽ 'ga akou 'gã nupe nũ, 'jau 'gã 'ua imome'wau ajaupe rai'i. “Jarejemiapo

awi pepoit”, e'i 'ga akou judeu 'gã nupe, 'jau 'gã 'ua ajaupe rai'i— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe.

²² —A'ere nipo 'gã 'au ene rut ene waēma kwaawi ra'e. Maran aje jane iapoi 'gã nupe 'awamū ene rerowiarukaawamū 'ū?— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

²³ —Nan eapo 'awamū 'gã nupe. 'Au irūpāwē 'gã nuwi, ore orojesaukat Jarejuwarete 'ga upe 'jara 'gã. Jarejuwarete 'ga upe 'gã jekatu'ogi u'eawer imū futat. ²⁴ A'eramū ene nanē ewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'gã nupi— 'jau 'gã Paulo 'ga upe. —Peu ene nanē ejekatu'oka Moisesi 'ga remimu'eawer imū Jarejuwarete 'ga upe. A'ere ene ka'aranūū monou mainana 'ga upe, 'gã pinawera mepyau 'ga upe 'jau. A'eramū nipo judeu 'gã ojomoyka ikwaapa— 'jau 'gã 'ga upe. —“Na pa je 'ga Moisesi 'ga jaremu'eawer imū etee futat iapoi akou ra'e”, te'i 'gã ojomoyka ikwaapa 'jau. “A'etea pa 'gã i'me oree rai'i nū”, te'i 'gã ajaupe 'jau— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

²⁵ —Judeuramū jane iapopawi Moisesi 'ga jaremu'eawer imū. A'ere judeue'ema 'gã nanarūi— 'jau 'gã imome'wau Paulo 'ga upe. —Ymā te ore ka'arana monoi ikwasiaa 'gã nupe ikue. “Nan tee ki peapo”, 'jau ore imonou ikwasiaa ka'aran are 'gã nupe ikue.

—“Pe'u kasi maira'me a'agawa upe eroopyrera kumia ne. Wyra rya ki pemonykyt jui. Wy monykyr ire etee ki miaro'o peeyt i'wau. Pe'u kasi wya ne. Wy monykyre'ema nanē pēē i'wawe'em nū. Kūima'eramū ae ajuemireko are akowe'em. Kūjā nanē nū. Ojomen are akowe'em. Omena etee futat erekou. Ae nanē wemirekoa etee futat erekou nū”, 'jau ore ikwasiaa imonou 'gã nupe ikue— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

²⁶ Ai'iwe Paulo 'ga awau irūpāwē 'gã nupi. A'eramū 'gã juejue ojekatu'oka Jarejuwarete 'ga upe Moisesi 'ga je'eger imū. A'ere awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporogytau mainana 'ga upe.

—Morowykye'ema mū magwaw ire ore jekatu'opawi. A'eramū ki ene wyra amū iapisau iapyau oree juejue. Je tamepy orojee ene upe 'jau— 'jau 'ga mainana 'ga upe.

Paulo 'ga pyykawet

²⁷ Morowykye'ema teepap ja'wyja'wyrāmū Paulo 'ga awau osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'e pe judeu 'gã amū 'ga resaka, Asia ywy awi 'ut ma'efera 'gã 'ga resaka. A'e 'gã Paulo 'ga pyyka 'ga ku'a are. ²⁸ 'Ga pyyg ire 'gã 'ga reruafukaita 'ga rerekou:

—Pe'je pejejua 'ga pyyka ore pyri. Koa kūima'e 'ga pyyka ore pyri. Kwe pe 'ga oi 'gã mu'jau tywet rakue— 'jau 'gã 'gã nupe. —“Peapo awi Moisesi 'ga remimu'efer imū”, e'i 'ga 'gã nupe rakue. “Judeu 'gã nia'wyri”, e'i 'ga rakue. “Janeruwarete 'ga mogytaawa nia'wyri”, e'i 'ga rakue— 'jau futatee 'gã 'gã nupe. —A'ere 'ga 'ā 'awamū judeue'ema 'gã neruri erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe— 'jau 'gã 'ga rerekou eruafukaita 'gã nupe. —Judeue'ema 'gã ae nuerurarūi Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. A'etea 'ga werut 'gã 'au— 'jau 'gã 'ga reruafukaita erekou.

²⁹ Jerusarega momyrūaw ipe 'gã Paulo 'ga resaka rai'i. Judeue'ema 'ga amū 'ga rewiri ekoramū rai'i. Efesu pewara 'ga, Trofimū 'ga akou 'ga rewiri rai'i. A'eramū 'gã nesakarera 'gã Paulo 'ga resaka Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe.

—Judeue'ema 'ga nipo 'ga werut erosou— 'jau 'gã ajaupe.

Nuesagi agawewi 'gã judeue'ema 'ga amū 'ga pyri. A'etea 'gã aipo 'jau ajaupe. A'eramū 'gã a'eramū Paulo 'ga pyyka eruafukaita erekou.

³⁰ Aipo 'gã 'eramū tesirūmera 'gã 'ua ajatykau 'ga pyykarera 'gã poaa Paulo 'ga ree. 'Ga rerawau eroyryryryka enuēma ukupepe. 'Okwara rawopytyma 'ga wi.

A'erauwe 'gã wafukaita ajaupe:

—Pe'je pejejua. Sijuka 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

³¹ A'ea kũima'e 'ga amũ enupa. A'eramũ 'ga ujãna jefaruu piara rupi.

—Ejot. Ekoay nipo 'ã 'gã ajuapisau 'ja— 'jau 'ga awau jefaruu 'ga upe.

³² A'erauwe jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga jefaruu 'gã majatykai erawau. A'erauwe jefaruu 'gã nuri ujãna. Peu we 'gã jefaruu 'gã nesaka. A'erauwe 'gã piori Paulo 'ga nupã awi.

³³ A'erauwe jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga oi Paulo 'ga rerowyka 'ga pyyka. A'erauwe 'ga 'i jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je pejejua 'ga pofaa itaju pyu— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga pofaa. Mukũja itaju pyu 'ga pofaa.

'Ga pofar ire 'wyrriara 'ga 'jau Paulo 'ga nupãarera 'gã nupe:

—Awỹja 'ga ki 'ei? Ma'ja 'ga iapou ra'e ki 'ei?— 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁴ A'ere 'gã afukafukai ekoete tee futat waewaemamũ. A'eramũ 'gã ik-waape'ema. A'erauwe jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga je'egi:

—Pe'je 'ga rerawau jareje'wyr ipe— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

³⁵⁻³⁶ A'erauwe 'gã 'ga rerawau oje'wyr 'og ywate pe. 'Og ywate jeupiawa upe Paulo 'ga rerowaem ja'wyja'wyrãmũ mytuna 'gã 'ua ujãna jefaruu 'gã newiri wafukaita:

—Pe'je sijuka futat 'ga— 'jau mytuna 'gã 'ua jefaruu 'gã nepejãna.

A'erauwe jefaruu 'gã Paulo 'ga rupia. Wam. Ojasi'y'warimũ 'ga rerawau 'ga rerojeupia.

'Gã nupe Paulo 'ga 'eawet

³⁷ Werose ja'wyja'wyrãuwe Paulo 'ga oje'ega jefaruu 'wyrria'ri 'ga upe:

—Tene je je'egi enee ra'ne. Toporogyta enee 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

—Kuu. Jeje'ega futat nipo ereapo ki sa? ³⁸ Nuapoi sipo 'ga jeje'ega pa, a'e naje 'ã re'ã— 'jau jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga 'ga upe. —NaRoma 'wyrriararete muearera rũi nipo ene ki sa? 'Awamue futat ako Egitu ywy pewarera 'ga aparupisi ma'efera 'gã nerooi 'wyrriara mueu ai'i. Kwaturu miu aparupisi ma'efera 'gã 'ga erawau ai'i— 'jau 'ga imome'wau Paulo 'ga upe. —Amunawe'em ipe ako 'ga 'gã nerawau 'wyrriara mueu akójai'i. Na'efera rũi nipo ene ki sa?— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

³⁹ —Naani nũ'ũ. Judeua te je nũ'ũ. Tarsu pe te je 'ari ikue. Sirisia ywy pe te Tarsu ruwi nũ'ũ. Tuwiiuu te aipoa Tarsua— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'wyrria'ri 'ga upe. —Tene je je'egi 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gã 'wyrria'ri 'ga upe.

⁴⁰ —Nai'i— 'jau 'ga.

A'erauwe Paulo 'ga u'ama ojeupiawa 'arimũ opo mowya 'gã nupe 'gã momika. 'Gã je'ega apou 'gã nupe. 'Gã momika etee 'gã mogyau. A'eramũ Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe. Judeu 'gã je'egarete 'ga iapou 'gã nupe, epyreu 'jawa apou 'gã nupe.

22

¹ —Pe'je pejeapyakau je ree. Tejekwawera je amome'u pẽ nupe. A'eramũ pẽẽ pejeapyakau jeporogyta are— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

² —Kuu. Janeje'ega futat nipo 'ga wapo— 'jau 'gã ajaupe.

A'erauwe 'gã nuwi wapyakau etee oje'ega 'ga iaporãmũ.

³ —Je 'ã judeua te— 'jau Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe. —Tarsu pe u'at ma'efera te 'ã je. Sirisia ywy pe u'at ma'efera te 'ã je. Tearanuw ire te je oi Jerusareg ipe, tejemu'jau ikue. Gamarieu 'ga upe tejemu'jaukaa ikue. 'Ga te je mu'jau Moisesi 'ga remikwasiarer are ikue. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'ga je mu'jau

ikue. A'eramũ je 'ã pẽ 'jawe etee futat tekou Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ. 'Ga remifutara etee te je aapo— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama. ⁴—Ymã te jemara'neramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee ikue. A'eramũ je 'gã nerekou tyweaete. Je 'gã ppyka 'gã monou moromunepawa pype 'gã munepa ikue. Kũima'e, kũjã. Mĩmera 'gã je ippyka imonou imunepa ikue. “Tomomoirukat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamũ. “Ga wi 'gã poire'em ire je 'gã apisiukaa 'gã nupe”, 'jau je ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau. ⁵—Mainana 'wyriararete 'ga oje'ẽma'e 'gã netee nanẽ futat ikwaapa nũ. 'Ga futat ka'arana kwasiaa imua jee ikue. Damasco pewara 'gã nupe je eroopyramũ 'ga ka'arana kwasiaa imua jee ikue. A'eramũ je tewau 'gã nupe ikue numiamũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã ppyka tewauramet futat ikue numiamũ. “Tapofat 'gã erua Jerusareg ipe”, 'jau je ikue numiamũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁶—A'ere je Damasco pe je waẽm ja'wyja'wyrauwe tata eny 'jawewara ruri ojypa ywag awi jee ikue. Ajeaje katu kwara ruwamũ tata eny 'jawewara 'ua jee. Enyfuk te aipoa tata eny 'jawewara. A'eramũ je enywyter ipe futat te'ama. ⁷ Eny resakawe je tewau te'aa ywyu teyyita eny awi. Je o je 'arauwe 'ga amũ oje'ega jee: “Ma'eramũ te je rereko tywerete ape, ki Saulo?” 'jau 'ga jee— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁸—Tejeupe 'ga je'egamũ je 'jau 'ga upe: “Awỹja te poromũ oje'eg jee, ki Ku'jyp?” 'jau je 'ga upe. “Je Jejujamũ aje'eg enee. Nasare pe waranup ma'efera je”, 'jau 'ga jee. “Je 'ã je rereko tywerete ape”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

⁹—Jeirũ 'gã eny resaka futat numiamũ. A'ere 'gã nuenuwi Jejui 'ga je upe ije'ega ikue. Je etee futat 'ga je'ega renupa. ¹⁰ A'eramũ je 'jau 'ga upe: “Ma'ja te je aapo enee 'awamũ?” 'jau je 'ga upe.

—Aipo ojeupe je 'eramũ 'ga oje'ega mua jee: “Efu'am ewau Damasco pe. Peu 'ga amũ tene mu'e je ree eneremiaporam are 'jau”, 'jau 'ga jee oje'ega mua jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

¹¹—A'ere je najereai. Aipo renyfera je reawowep. A'eramũ jeirũa 'gã je poppyka je rerawau Damasco pe. ¹² Peu je waẽm ire Ananiasi 'ga 'ua oporogytau jee. Ananiasi 'ga Janeruwarete 'ga rerowiaararetea. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ nanẽ 'ga mama'e apou nũ. A'eramũ peuwara 'gã judeu 'gã 'ga pojeupa ajemogyau. ¹³ A'e 'ga 'ua oje'ega jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau. —“Awamũ ene Jejui 'ga rerowiaaramũ ereko je 'jawe”, 'jau 'ga jee. “A'eramũ je ene mamã'jãu”, 'jau 'ga jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —A'erauwe je temã'jãu tejearamũ nũ. ¹⁴ A'ere Ananiasi 'ga 'jau jee: “Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga ene ppyrũi rakue”, 'jau 'ga jee. “Janeypy 'gã 'ã 'ga rerowiaa rakue. 'Ga futat ene mut wemifutara kwaawukaa enee”, 'jau 'ga jee. “Ga ra'yra 'ga futat oje'eg enee, ojesaukaa enee rai'i. Mama'e tywera apoare'ema 'ga ojesaukat enee rai'i”, 'jau Ananiasi 'ga jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. ¹⁵—“Ene futat 'awamũ ereko 'ga porogyta mome'waramũ”, 'jau 'ga jee. “Ejemiesagera mome'wau ekou 'gã nupe, ejemienuwera retee”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

¹⁶—Aipo 'e re Ananiasi 'ga 'jau jee: “Ere efu'ama jui. Eje'ega Jejui 'ga upe”, 'jau 'ga jee. “Ojeupe eneje'egamũ 'ga enetywera tomoit ene wi 'jau”, 'jau 'ga jee— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —“Aipo ene iapo re je ene pymĩau 'y pe 'jau”, 'jau 'ga jee— 'jau 'ga 'gã nupe.

—A'erauwe je je'egi Jejui 'ga upe. 'Ga upe je je'eg ire 'ga je pymĩau 'y pe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

17 —A'ere je tejua tewau Jerusareg ipe ikue nũ. 'Au tewaëm ire je tewau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe teporogytau Jarejuwarete 'ga upe. 18 Ojeupe je porogyta je 'amamũ Janejararete 'ga ojesaukaa jee. A'eramũ 'ga 'jau jee: “Ekwap kamẽsĩete Jerusareg awi. 'Auwara 'gã naje rerowiari, ene je mome'uramũ ne”, 'jau Jejui 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau.

19 —A'eramũ je 'jau Jarejararete 'ga upe: “A'jea futat ako je ymã ene rerowiaara 'gã pyygi ikue. 'Gã jatykaaw ipe 'gã pyyka tekou ikue, 'gã nupãu tekou ikue”, 'jau je 'ga upe. 20 “Estevãõ 'ga ako ene mome'wara ikue. A'ere je 'ga jukaramũ 'ga resagi te'ama ikue. 'Ga jukaara 'gã naitya je iarũmũ te'ama ikue. Je nanẽ 'ga jukaa futaa ikue nũ”, 'jau je Jejui 'ga upe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama imome'wau.

21 —A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee: “Ekwap 'aw awi, Jerusareg awi. Ekwap kwe pe mukuwara 'gã nupe je mome'wau”, 'jau 'ga jee ikue. “Judeue'ema 'gã nupe je mome'wau ewau mukuu”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe.

22 A'eramũ aipo renupa taetu najuejue etee futat wafukaita nũ. “Judeue'ema 'gã nupe je mome'wau ewau”, 'jau 'ga jee ikue ojeupe 'e renupa taetu wafukaju'japa ajaupe nũ:

—Pe'je ajee 'ga sijuka futat. Nia'wyri futari 'ga ra'e— 'jau 'gã wafukaita ajaupe.

23 Ojomoyka wafukaita. A'eramũ futat weteyrũ mososoka ipatukau. 'Yja mosimoa imonou ywau. 'Gã mara'nea 'gã nerekou 'yja mosimorukaa 'gã nupe. 24 A'erauwe 'wyriara 'ga je'egi jefaruu upe:

—Pe'je 'ga rerawau imunepa imu'ama jarejog ipe— 'jau 'wyriara jefaruu 'gã nupe.

A'erauwe jefaruu 'gã 'ga rerosou. A'ere 'wyriara 'ga 'jau:

—Ma'eramũ 'gã ma'eramũ amara'ne ekoeteramũ 'ga ree 'ũ? Nakwaak-waawi'i pa je 'ã judeu 'gã mara'neawa 'ga ree nũ— 'jau 'wyriara 'ga 'gã mara'nea kwaape'ema.

Nokwaawi 'ga judeu 'gã je'egaretea. A'eramũ 'gã 'gã afukai are nanẽ weapyoe'emamũ nũ. A'eramũ 'ga 'gã mara'nea kwaape'ema.

A'eramũ 'wyriara 'ga 'jau jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je 'ga nupãnupãu. Ma'ja te ereapo 'gã nupe ra'e, sa'e 'ga upe 'jau. Onupã re 'ga tomome'u janee 'jau— 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

25 A'eramũ 'gã 'ga pofaa 'ga nupã enune. A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga upe:

—Ma'eramũ sipo pẽẽ romanũa sinupã 'jau? Esage sipo romanũnamũ ae nupã— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Namome'ui we je tejekwawera 'wyriara 'gã nupe. Jerekwawera renuw ire te nipo 'gã 'i pẽ nupe: “Mama'e tywera 'ga wapo futat rai'i”, 'jau nipo 'gã. “Naani. Nuapoi 'ga mama'e tywera rai'i”, 'jau nipo 'gã. Maranamũ, “mama'e tywera 'ga wapo futat rai'i” 'eramũ 'gã je nupãukaa. “Nuapoi 'ga mama'e tywera rai'i” 'eramũ nipo 'gã je nupãukare'ema— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga upe.

26 A'erauwe jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga oi o'wyriara 'ga upe imome'wau:

—Ma'eramũ te jane rekoi ekoete 'ga ree rai'i? “Romanũa je”, e'i 'ga oree ko nũ'ũ— 'jau 'ga awau o'wyriara upe.

27 A'eramũ 'ga 'wyriara 'ga awau oje'ega Paulo 'ga upe:

—A'jea futat te ene romanũa? “Romanũa je”, e'i 'ga oree ko, 'jau 'gã 'ũ.

—A'jea futat je romanũa nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga jefaruu 'wyriara 'ga upe.

28 —Je ka'aranũũ amono kwaiwete romanũ upe ikue, romanũnamũ tejekwawamũ ikue. A'eramũ je romanũnamũ tekou 'awamũ— 'jau 'wyriara 'ga Paulo 'ga upe.

—Je naani nũ'ũ. Je namonoi ka'aranũũa romanũnamũ tejekwawamũ ikue nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Je peu futat romanũ ywy pe a'at ikue nũ'ũ. A'eramũ je romanũrete futat nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe.

²⁹ Aipo renupawe 'ga upe oporonup ma'efera 'gã awau 'ga wi. Jefaruu 'wyriara 'ga nanẽ okyjau 'ga wi. “Romanũa ae nopofar ekoetea'uweri”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga okyjau 'ga wi.

Judeu 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã nowase Paulo 'ga 'eawet

³⁰ A'ere jefaruu 'wyriara 'ga 'jau: “Ma'eramũ te judeu 'gã mara'ne ekoeteramũ 'ga ree rai'i 'ũ?” 'jau 'ga ojeupe.

A'eramũ ai'iwe 'ga 'gã majatykau. Mainana 'wyriara 'gã, judeu 'gã 'wyria'ri 'gã, 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã. Mĩmera 'gã 'ga imua imajatykau.

—Ma'ja te 'ga wapo pẽ nupe rai'i?— 'jau 'ga 'gã nupe.

A'eramũ jefaruu 'wyriara 'ga Paulo 'ga rerurukaa 'gã nupe nũ.

23

¹ A'eramũ Paulo 'ga osou ypy we ae upe oje'ẽma'e 'gã nesaka, 'gã jatyka 'gã nuwamũ. A'erauwe 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Pẽẽ 'ã judeua. Je nanẽ futat judeua nũ. Namutamutat je rekoi pẽ pype. Je ako esage Jarejuwarete 'ga upe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

² Aipo 'ga 'eramũ mainana 'wyriararete 'ga amara'neramũ 'ga ree, Ananiasi 'ga amara'neramũ 'ga ree. A'eramũ 'ga 'jau Paulo 'ga pyriwara 'ga upe:

—Ejurunupã 'ga a'i kũi. Aipo ne'ia'uweri ae— 'jau 'ga Paulo 'ga pyriwara 'ga upe.

³ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'ga upe:

—Je nupãukar ekoeteramũ te Janeruwarete 'ga ene rereko tyweretei nũ a'i kũi— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ene te 'ã nenea'wyri. Ene te 'ã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee ere'yi eapyaka je ree je renupa— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ma'eramũ ene, “enupã 'ga”, 'jau 'ga upe 'ũ? NaMoisesi 'ga remikwasiarer imũ rũi aipoa— 'jau 'ga 'ga upe. —“Nan peapo”, ere futatee 'ã ekou ae upe. A'ere 'ã ene miamũ nereapoi 'gã nupe e'eawer imũ— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga pyriwara 'gã amũ 'jau Paulo 'ga upe:

—Aipo ere awi 'ga upe 'gã nowase. Janeruwarete 'ga te ako 'ga omogo mainana 'wyriarareteramũ ai'i kũi— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

⁵ —Ikwaaw ire amunipo je 'ã aipo na'ei 'ga upe ra'e nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga wenupara 'gã nupe. —Nakwaawi te 'ã je. A'eramũ je 'ã pẽ'wyriara upe aipo 'jau akiko— 'jau 'ga 'gã nupe. —Janeruwarete 'ga te 'ã “Pekurap kasi peje'wyriara ne”, e'i futat rakue. A'ere je 'ã nakwaawi te. A'eramũ je 'ã pẽ'wyriara kurapa rẽwẽjẽmĩ pẽ nupe— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁶ A'ere Paulo 'ga 'jau ojeupe: “Kuu. 'Gã amũ fariseua. 'Gã amũ satuseua. Najujaju'jawe rũi 'gã nea'aramũ mama'e are”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga wafukaita oje'ega 'gã nupe:

—Je nanẽ fariseua futat. Jeruwa 'ga fariseua futat rakue— 'jau 'ga wafukaita. —Arowiat futat je jaremanũ re jane 'ẽi tywy awi jarewywya nũ 'ea. A'e rerowiamũ te ako 'gã je pofari ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

⁷ Aipo 'erauwe satuseu 'gã ajamueu fariseu 'gã nee. ⁸ “Amanũ re ae noferawu'jawi”, e'i satuseu 'gã ajaupe jepi. “Nitywi ae ywag ipe”, 'jau 'gã jepi. “Nitywi futari ae 'agera”, 'jau 'gã jepi. A'ere 'ã fariseu 'gã 'i: “A'jea futat. Ae 'agera rekoi ywag ipe. Ywag ipe nanẽ futat ae jemogyi nũ”, 'jau 'gã jepi.

⁹ A'eramũ 'gã a'eramũ ajamueu, afuakaramũ ajaupe. Oje'ega momoa ajaupe.

A'eramũ 'gã amũ afu'ama. 'Gã nupe moromu'jara 'gã. Fariseu 'gã. A'eramũ 'gã afu'ama oje'ega ajaupe:

—Nuapoi te 'ga 'ã mama'e tywera akou. Ywagipewara 'ga nipo oje'eg 'ga upe rai'i. 'Ga 'Agesagea nipo oje'eg 'ga upe rai'i— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'ere 'gã afukafukai etee futat. ¹⁰ A'eramũ jefaruu 'gã 'wyrriara 'ga 'jau ojeupe: “Tÿÿ. Omonoronok futat te 'gã Paulo 'ga 'awamũ 'wei?” 'jau 'ga ojeupe.

A'erauwe 'ga 'i jefaruu 'gã nupe:

—Pe'je 'ga rerawau peu jareje'wyr ipe 'gã nui nũ. Kasi 'gã a'e pe 'ga jukai ne — 'jau 'ga jefaruu 'gã nupe.

A'eramũ 'gã 'ga rerawau oje'wyr ipe 'ga munepa nũ.

¹¹ Ypytunimũ Janejararete 'ga ojesaukaa Paulo 'ga upe:

—Erekyje kasi 'gã nui ne. Sã'ã ene je mome'ua 'au Jerusareg ipewara 'gã nupe. Nan tee futat ene ewau je mome'wau Roma pewara 'gã nupe nũ— 'jau 'ga 'ga upe.

Paulo 'ga ree ifuwet ma'e

¹² Ai'iwe judeu 'gã awau ajatykau oporogytau ajaupe:

—Pe'je sijuka futat Paulo 'ga 'jau— 'jau 'gã ajaupe. —'Ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. Jarey'wawe'em futat nanẽ jane nũ. 'Ga juka re tãmẽjẽ futat jane jarejemi'waa nũ— 'jau 'gã ajaupe. —Jarejuwarete 'ga remianuwamũ te 'ã jane 'i— 'jau 'gã ajaupe.

¹³ Kwaiwete 'gã ajatykau Paulo 'ga juka are oporogytau numiamũ. Kwarẽta 'ga ree ifuwet ma'e 'gã pytuna. ¹⁴ A'eramũ 'gã awau oporogytau mainana 'wyrriara upe, judeu 'gã 'wyrriari 'gã netee:

—Jarejuwarete 'ga remianuwamũ futat ore 'i ko, najuejue etee futat ko— 'jau 'gã 'gã nupe. —“Paulo 'ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. 'Ya miamũ futat jane itykure'ema”, 'jau ore ko— 'jau 'gã 'gã nupe. ¹⁵ —Eenũi 'ga oree. 'Au futat 'ga tut 'jau. “Emut 'ga 'au. Toroporogyta 'ga upe 'jau”, ere futatee jefaruu 'wyrriara upe— 'jau 'gã mainana 'wyrriara 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã netee. —'Ga renũjamũ toroo 'ga rapesaka pe aje 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe. —Nowaẽmi futari nipo 'ga 'ua 'au. Peu ore oi 'ga rapesaka arajupa. Peu etee futat ore 'ga torojuka 'jau pe aje 'jau— 'jau 'gã mainana 'wyrriara 'gã nupe.

—Nai'i. Ai'iwe nipo je 'ga renũi— 'jau mainana 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'ere aipo 'gã 'eramũ Paulo 'ga rekowiara 'ga enuwi. A'eramũ 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe:

—“Sijuka 'ga 'jau”, e'i 'gã enee ko— 'jau 'ga awau imome'wau Paulo 'ga upe jefaruu 'gã 'wyr ipe.

¹⁷ A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga upe:

—Eroo koa kunumĩũũ 'ga peje'wyrriara 'ga pyri. Taporogyta 'ga upe 'jau, e'i 'ga— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

¹⁸ A'eramũ 'ga 'ga rerawau o'wyrriara 'ga upe:

—“Kunumĩũũ 'ga eroo imoporogytaukaa 'ga upe”, e'i imunewipyrrera 'ga jee. A'eramũ je koromũ 'ga rerua ene pyri. “Toporogyta 'ga upe 'jau”, e'i 'ga enee ra'e— 'jau 'ga 'wyrriara 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ 'wyrriara 'ga kunumĩũũ 'ga poppyka erawau erojepe'au'i 'gã nui oporogytau 'ga upe:

—Ma'ja are te eneporomome'uwet jee?— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁰⁻²¹ A'erauwe kunumĩũũ 'ga 'jau:

—Judeu 'gã ajatyka 'upa peu jetutyra 'ga rapesaka. Jetutyra 'ga juka are 'gã fuweramũ. A'eramũ nipo ai'iwe 'gã 'wyrriara 'gã 'jau enee, “Emut 'ga oree 'au. Toroporogyta 'ga upe 'jau”, 'jau futatee nipo 'gã enee. O'meramũ enee.

Kwarēta kūima'e 'gā 'up 'ga rapesaka pe yse pe— 'jau 'ga imome'wau 'wyriara 'ga upe. —“Janeruwarete 'ga remianuwamū futat ore 'i”, e'i 'gā ko. “Paulo 'ga jukawe'em jane nijemi'wari futari. Niy'ui futari nanē nū”, e'i 'gā ko— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —'Awamū futat nipo 'gā nuwi eneje'ega rapesaka— 'jau kunumīūū 'ga 'wyriara 'ga upe.

²² A'erauwe 'wyriara 'ga oje'ega kunumīūū 'ga upe:

—Eremome'u kasi ajee 'gā nupe ne— 'jau 'wyriara 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'ga kunumīūū 'ga monou 'ga 'wyr ipe nū.

'Wyriara 'ga upe Paulo 'ga monoawet

²³⁻²⁴ A'ere 'wyriara 'ga oje'ega jefaruu 'gā 'wyr'ia'ri 'gā nupe, mukūja 'gā nupe:

—Pe'je jefaruu majatykau. Tusētu ki jefaruua pemajatyka. Setēta ki kawaruu 'arimū wata ma'e 'gā. Tusētu ki aparapisawa rerekwara 'gā nanē pemajatyka nū. Paulo 'ga upe nanē ki kawaruua peroo amū nū. Peje-mogatyrumap tāmējē futar iki pejejupa. Kaaruwypyaje'i tepeo 'jau. Sesaria pe Paulo 'ga teperoo ejaa jare'wyriara 'ga upe, Ferisi 'ga upe 'jau— 'jau 'wyriara 'ga 'gā nupe. ²⁵—Ka'arana takwasiat imonou 'ga upe 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga upe.

²⁶ Ene 'ā ore'wyriara. Jerera 'ā Krautiu Lisia. Jaruete te ene? Paulo 'ga je amono enee.

²⁷ Judeu 'gā opyyk 'ga ai'i. A'ere 'gā “sijuka 'ga 'jau”, 'gā 'i etee ajaupe. A'ere Paulo 'ga romanūa ra'e. A'e kwaaw ire je tejemiayuwa 'gā monou 'ga pyyka judeu 'gā nui.

²⁸ A'ere je 'ga rerawau judeu 'gā nupe oje'ēma'e 'gā nupe. “Ma'ja te 'ga wapo pē nupe rai'i?” 'jau je 'gā nupe.

²⁹ A'ere 'gā 'i jee, “Nuapoi 'ga mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imū”, 'jau etee 'gā jee. A'ere 'ga nuapoi futari mama'e tywera janee. A'eramū je 'ga jukaukare'ema 'gā nupe.

³⁰ A'eramū 'ga amū 'ua 'jau jee: “Judeu 'gā ifuewet 'ga ree”, 'jau 'ga 'ua jee. A'eramū je 'ga monou kweramū ene pyri. A'ere je 'ga ree ifuewet ma'e 'gā tomono enee 'jau: Pe'je pejewau peu 'ga pyri, pejeporogytau 'ga upe 'ga rowase, 'jau nipo je 'gā nupe,

'jau 'ga imonou 'ga upe ikwasiaa.

³¹ A'eramū ypytunimū jefaruu 'gā Paulo 'ga rerawau Sesaria pe. O'wyriara 'ga je'eg imū etee futat 'ga rerawau. Awau owaēma ajepeja amunaw ipe ra'ne, Ātipatriti 'jaw ipe.

³² Peu futat 'gā aku'emamū. Ku'em ire jefaruu 'gā ojewya 'ua Jerusareg ipe nū. A'eramū kawaruu 'arimū wata ma'e 'gā etee Paulo 'ga rerawau erowaēma

³³ Sesaria pe, ka'arana rerawau imonou 'wyriara 'ga upe. Paulo 'ga nanē 'gā imonou 'ga po pe nū. A'ere jefaruu 'gā ojewya 'ua nū.

³⁴ A'erauwe 'wyriara 'ga ka'arana mogytau. Imogytapaw ire 'ga oporonupa ee Paulo 'ga upe:

—Ma'ape te ere'at rakue?

—Sirisia ywy pe je 'ari ikue nū'ū— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

³⁵ Aipo ojeupe 'eramū 'wyriara 'ga 'jau:

—Tene ajee ene ree ifuewet ma'e 'gā nuri owaēma ra'ne. A'ere taenup eneje'ega 'jau— 'jau 'wyriara 'ga 'ga upe.

A'erauwe 'wyriara 'ga je'egi jefaruu 'gā nupe:

—Peroo 'ga imunepa jee peu, Erote 'ga roguufer ipe— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramũ jefaruu 'gã 'ga rerawau imunepa imỹina 'og ipe iawopytyma. Jefaruuna'nĩ 'gã amũ opytau 'ga resakaawamũ.

24

Paulo 'ga je'ẽwu'jagawet

¹ Sĩku oser ire mainana 'wyriararete 'ga, Ananiasi 'ga, judeu 'ga 'wyria'ri 'gã amũ nerooi Sesaria pe. Terturu 'ga nanẽ 'ga erawau ojeupi Ferisi 'ga upe Paulo 'ga mome'wawamũ. Ananiasi 'ga Terturu 'ga rerawau oje'ega mome'waramũ 'wyriara 'ga upe.

'Gã waẽmauwe Ferisi 'ga Paulo 'ga rerurukaa 'gã nupe. Paulo 'ga rut 'ga reserauwe, ² Terturu 'ga afu'ama oje'ega 'wyriara 'ga upe:

—Ene 'ã ore'wyriara. Ene 'ã eneresage oree. Ymã 'ã nitywi maruapisia jane'wyr ipe. Ene 'ã ore upe oje'ẽma'e nanuara apoukare'ema 'gã nupe. Erejejuka esage 'ã ore ree. Mama'e esagea 'ã ereapo oree jepi. A'eramũ ene ore muekõẽãina. ³ Au'jete ore muekõẽãi ape. ⁴ A'ere je teja'nẽ pype je porogytai enee. Kasi a'e pe je ete je porogytai eneporogytaramer ipe ne. A'eramũ ki ene eapyakau jeje'eg are— 'jau Terturu 'ga 'wyriara 'ga upe.

⁵ —Koa kũima'e 'ga nia'wyr. 'Ga 'ã ako judeu 'gã 'wyr moyka mama'e tywera mome'wau 'gã nupe. Moromamara'neara 'ga— 'jau Terturu 'ga imome'wau 'wyriara 'ga upe. —Jujui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga tãmẽjẽ. Nasare pe waranup ma'efera 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga. Aje 'ã 'ga rekoi imome'wau. ⁶ A'eramũ 'ga judeu'ema 'ga rerawau werewi erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ai'i— 'jau 'ga Paulo 'ga mome'wau 'wyriara 'ga upe. —A'eramũ ore 'ga ppyka ai'i numiamũ. “Siroo 'ga 'wyriara 'ga rowase jareporonupa ee Moisesi 'ga 'eawer imũ 'jau”, 'jau ore ai'i numiamũ. “A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i, sa'e 'ga upe 'jau”, 'jau ore ai'i numiamũ. ⁷ A'ere jefaruu 'gã 'wyriara 'ga ruri ojemomojyau oree 'ga ppyka ore wi ai'i. ⁸ A'ere 'ga ore wi 'ga ppyg ire 'jau oree ai'i: “Pe'je pejewau peu 'ga rowase pejeporogytau 'ga upe”, 'jau 'ga oree ai'i. A'eramũ ore arajua 'agamũ ai'i — 'jau 'ga 'wyriara 'ga upe. —A'eramũ ene eporonupa ee esaka 'ga upe nũ. Tereenup 'ga je'eawer imũ etee futat 'ga porogyta ejeupe 'jau. A'jea futat 'gã je'ega, 'jau nipo 'ga pẽ nupe— 'jau Terturu 'ga 'wyriara 'ga upe.

⁹ A'erauwe Terturu 'ga rupi 'ut ma'efera 'gã, judeu 'gã, oje'ega 'ga upe:

—A'jea futat— 'jau 'gã ojomoyka imome'wau 'ga upe.

'Wyriara 'gã nupe Paulo 'ga jemome'uawet

¹⁰ A'erauwe Ferisi 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Ere ajee ejekwawera mome'wau oree. Taruenup 'jau— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'eramũ Paulo 'ga oje'ega:

—Ene 'ã namutamutat erejup 'wyriaramũ oree. A'eramũ je teporogytau enee. Teku'iramũ tejemome'wau enee. Terekwaap mama'e tywera je iapoe'emawera 'jau — 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. ¹¹ —Awamueuu je ruri Jerusareg ipe tewaẽma ai'i, Jarejuwarete 'ga upe teporogytaawamũ ai'i, 'ga muorypa ai'i. “Ene te 'ã eneresage oree”, 'jau je 'ga upe — 'jau 'ga 'ga upe. ¹² —Je 'ã namuei 'gã tekou. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe taetu aje je 'ã namuei 'gã tekou. Judeu 'gã jatykaaw ipe tewau miamũ je nakurawa'uweri 'gã jepi— 'jau Paulo 'ga 'ga upe. —Ukawõ'õ me taetu aje je 'ã namuei 'gã tekou. Ako esage te je 'ã 'gã pype numiamũ. ¹³ A'ere 'ã 'gã je je'ẽwu'jag ekoetei. A'ere 'ã je je'ẽwu'jag ekoeteara je'ega naenae'i ete je kwau— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. ¹⁴ —Je 'ã Jarejuwarete 'ga arowiat tekou. Oreypy 'gã 'ã Jarejuwarete 'gã werowiat rakue. Jujui 'ga nanẽ je

'ã arowiat nũ. Jejuu 'ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga. A'e 'ga je arowiat. A'ere 'ã judeu 'gã nuerowiari 'ga. A'eramũ 'gã 'ã amara'neramũ je ree— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'wyrriara 'ga upe. —Jarejuwarete 'ga je'ega je arowiat. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiaret, Moisesi 'ga remikwasiaret. Mĩmera je akwaapap. ¹⁵ “Aemanũ re nipo Janeruwarete 'ga ae mũ'ëi tywy awi ae mowywyapap nũ. Ia'wyrre'ema 'gã, esage ma'e 'gã. Mĩmera 'gã nipo 'ga imũ'jãu imowywya nũ” 'ea judeu 'gã werowiat. Je nanẽ erowiaa nũ. ¹⁶ A'eramũ je tekou esage Jarejuwarete 'ga rowase. Ae rowase 'jau je iapou tekou. Naapoi futari je mama'e tywera Jarejuwarete 'ga rowase — 'jau Paulo 'ga ojemome'wau 'wyrriara 'ga upe.

¹⁷ —Namutat je reko i teatau amunaw imũ ai'i. 'Awamue te je ruri tejewya Jerusareg ipe ai'i nũ. Ka'aranũũ rerua tepytuna 'gã nupe ai'i. Jarejuwarete 'ga upe nanẽ je ape monou ai'i nũ— 'jau 'ga 'ga upe. ¹⁸⁻¹⁹ —Moisesi 'ga je'eger imũ je tewau tejauka ra'ne. A'ere je tewau tesou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe ai'i. Ka'aranũũa je erawau erosou 'ga upe. A'e je iaporamũ judeu 'gã amũ, Asia ywy awi 'ut ma'efera 'gã, je resaka. Nakwaiwete rui 'gã ajemogyau je rewiri. “Nan kasi peapo ne”, na'ei agawewi je 'gã nupe. Ako esage te je 'ã 'gã pype numiamũ. A'etea 'gã je pyyk ekoete ai'i— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'ere 'ã 'gã jẽmĩ nuri je mome'wau 'au enee. 'Gã te amunipo 'ã 'ut je mome'wau 'au enee. ²⁰ Tene ajatyka ma'efera 'gã je mome'ui 'au enee. Tene 'gã mama'e tywera je iapoawera mome'ui enee, 'gã nupe oje'ẽma'e 'gã nowase iapoawera— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'ga upe. ²¹ —'Gã nowase te'ama je aipo je 'i te 'gã nupe ai'i, “Amanũ re ae 'ëi tywy awi owywya nũ”, a'e je te'ama 'gã nupe 'gã nowase ai'i. A'e are te 'gã je pyyg ekoetei je rerua 'au ai'i— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'ga upe.

²² Ferisi 'ga Jejuu 'ga rerowiaara 'gã nemimu'efera rera kwaapa futat. A'eramũ 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Tene jefaruu 'wyrriara 'ga ruri owaẽma ra'ne, Lisia 'ga ruri ra'ne— 'jau 'ga 'ga upe. —'Ga waẽmamũ taapyaka eneje'eg are 'jau nũ. A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i, ta'e enee 'gã imome'uramũ 'jau— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

²³ A'eramũ Ferisi 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyrriari 'ga upe:

—Jefaruuna'nĩ 'ga emono amũ imogou peu 'ga pyri, 'ga ree ojejuka ma'eramũ. Tene 'ga pytuna 'gã nuri 'ga resaka, mama'e rerua 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁴ A'ere, anurenure'i Ferisi 'ga wemireko ãẽ retee awau oje'ega 'ga upe. 'Ga remireko ãẽ judeua. ãẽ rera Drusila. A'eramũ Ferisi 'ga 'jau jefaruu 'ga upe:

—Ekwap Paulo 'ga rerua. Toporogyta 'ga oree 'jau. Taruapyaka Jejuu 'ga mome'u are 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

Ojeupe 'ga waẽmamũ Ferisi 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Jejuu 'ga emome'u oree— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga Jejuu Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. ²⁵ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Mama'e tywera kasi peapo ne. Jarejuwarete 'ga je'ega peenup. Pejemu'akwaap nanẽ mama'e tywera apoe'em are pejekou— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'ga upe 'ga remireko ãẽ retee futat. —Anure nipo jane juejue jane oi jarejesaukaa Jarejuwarete 'ga rowase. A'e pe futat nipo 'ga 'gã amũ nupe 'jau: “Ene ekwap peu mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nereenuwi jeje'ega rakue”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga oje'ega renuparera 'gã amũ nupe 'jau: “Ene jeje'ega erenup rakue. A'eramũ ene ejua 'au je pyri”, 'jau nipo 'ga ore mũ upe— 'jau Paulo 'ga 'ga upe.

Aipo renupa Ferisi 'ga okyjau Paulo 'ga remimome'u awi.

—Au'je nipo ra'ne 'ja. Anure taapyaka ene ree 'jau nū. Ere ewau ore wi ra'ne— 'jau 'ga Paulo 'ga upe, okyjau aipo Paulo 'ga 'eramū.

A'erauwe 'gā Paulo 'ga rerawau erojewya imunepa imyina nū.

²⁶ A'ere 'wyrriara 'ga 'i ojeupe etee futat: “Ka'aranūūa sipo 'ga amut jee 'wei, omuēma repyramū 'wei”, 'jau 'wyrriara 'ga ojeupe.

A'eramū 'ga a'eramū Paulo 'ga renūju'jau'japa kamēsī'īsī'ī 'ga renūina 'ga moporogytaukaa ojeupe. “Taesak 'ga ka'aranūū mura tejee 'jau kwy”, 'jau 'ga numiamū. A'ere Paulo 'ga nomonoi futari ka'aranūūa 'ga upe.

²⁷ Mukūja kwara poromukuran Paulo 'ga akou peu. A'ere Ferisi 'ga ēmi 'wyrriaramū 'ūi awi. Posiu Fesitu 'ga akou 'wyrriaramū 'ga renawer ipe nū. A'ere judeu 'gā nipoiriweri Paulo 'ga wi. A'eramū Ferisi 'ga iapou judeu 'ga remifutar imū etee futat 'gā nupe. A'eramū 'ga opoire'ema Paulo 'ga wi.

25

'Wyrriararete 'ga pyri Paulo 'ga wataweramū

¹ Muapyr etee oser ire Fesitu 'ga awau Jerusareg ipe. ² Peu mainana 'wyrriara 'gā, judeu 'gā 'wyrriari 'gā netee awau oporogytau 'ga upe. Paulo 'ga je'ēwu'jaga 'ga upe nū. A'ere 'gā 'jau:

³—Paulo 'ga emut 'au imoporogytaukaa oree nū. Taruapyaka 'ga porogyta are 'jau— 'jau 'gā 'wyrriara 'ga upe.

“Simorytee 'wyrriara 'ga. A'eramū 'ga Paulo 'ga mua janee. A'eramū jane 'ga jukau”, 'jau 'gā ajaupe.

⁴ A'ere 'wyrriara 'ga 'i etee 'gā nupe:

—Peu futat pekwap. Pēē futat pekwap peu pejeporogytau 'ga upe. Sesaria pe futat te 'ā Paulo 'ga rekoi moromunepawa pype. Peu futat je oi tejewya anurenure'i nū. ⁵ A'eramū pēē peje 'wyrriara 'gā amū monou je rupi. Peu futat 'gā tomome'u 'ga jee 'jau nū, 'ga rowase 'jau— 'jau etee 'wyrriara 'ga 'gā nupe. —A'jea futat pa 'ga mama'e tywera apoi akou rai'i, ta'e 'gā nupe peu 'ga rowase 'gā 'ga mome'uramū 'jau— 'jau 'wyrriara 'ga 'gā nupe.

⁶ Teis etee 'ga osea Jerusareg ipe. A'ere 'ga ojewya awau Sesaria pe nū. Ai'iwe 'ga awau wapyka peu aemogytaaw ipe 'ūina. Oporenuwaiwamū 'ūina 'gā imome'u are. “Maran sipo 'ga mama'e tywera mū apoi 'gā nupe rai'i”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramū futat 'ga Paulo 'ga renūina 'ga rerurukaa 'gā nupe.

⁷ Paulo 'ga reserauwe judeu 'gā Jerusareg awi 'ut ma'efera 'gā ojopowāna 'ga ree, 'ga mome'wau 'wyrriara 'ga upe:

—Nia'wyrri futari noko 'ga oree jepi. Mama'e tywera etee noko 'ga wapo oree jepi— 'jau judeu 'gā Paulo 'ga mome'wau 'wyrriara 'ga upe.

A'ere aipo 'gā 'ea naenae'i etee 'wyrriara 'ga upe.

⁸ A'erauwe Paulo 'ga 'jau 'wyrriara 'ga upe:

—Naapoa'uweri noko je mama'e tywera tekou jepi. Moisesi 'ga remik-wasiarer imū etee futat je mama'e apoi tekou jepi. Naapoi futari je mama'e tywera Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe jepi. 'Wyrriararete 'ga upe miamū je mama'e tywera naapoa'uweri jepi. 'Wyrriararete 'ga je'ega je aenup tekou jepi— 'jau Paulo 'ga 'wyrriara 'ga upe.

⁹ A'ere Fesitu 'ga poromuorywiweramū judeu 'gā nee. A'eramū 'ga a'eramū 'jau Paulo 'ga upe:

—Judeu 'gā “Emut 'ga 'au Jerusareg ipe”, e'i jee ai'i. Eneowet te ene Jerusareg ipe? Peu futat too teapyakau ene ree 'jau nū— 'jau Fesitu 'ga 'ga upe.

¹⁰ A'eramū Paulo 'ga 'jau 'wyrriara 'ga upe:

—Naani nū'ū. 'Au etee futat je rekoi nū'ū. Je romanūa. A'eramū je 'au etee futat tekou ene rowase. Naapoi futari je 'ā mama'e tywera judeu 'gā nupe. Aipo 'ā erekwaap futat. ¹¹ Mama'e tywera je iapo re te amunipo 'ā je oi tejejukaukaa 'gā nupe. A'ere 'ā je naapoa'uweri te mama'e tywera. O'meramū te 'ā 'gā 'i. 'Gā 'mea te 'gā wereko. A'eramū ene je monowarū'em futat 'gā nupe. Mama'e tywera je iapo re te amunipo 'ā je monoarū ape 'gā nupe— 'jau Paulo 'ga 'wyriara 'ga upe. —A'eramū ene 'awamū je monou jare'wyriararete 'ga pyri etee— 'jau etee Paulo 'ga 'ga upe.

¹² A'erauwe Fesitu 'ga oje'ega ojeupe oje'ēma'e 'gā nupe:

—Amono te je 'ga peu?— 'jau 'ga 'gā nupe.

A'erauwe 'gā oje'ega:

—Ere ajee 'ga monou— 'jau 'gā 'ga upe.

A'erauwe 'ga oje'ega Paulo 'ga upe:

—Ko ajee je ene monoi peu, Roma pe 'wyriararete 'ga upe, tejeupe ene'eawer imū etee futat— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

A'erauwe 'ga Paulo 'ga rerawaukaa imunewukaa imu'ama nū. Yaruua mū rura poromukuran 'ga monou 'ga mu'ama 'ga munepa.

Agripa 'ga Berenise ēē retee

¹³ Anurenure'i 'wyriara mū 'ua owaēma Sesaria pe. Agripa 'ga 'ua wenyra ēē retee Fesitu 'ga upe oporogytau:

—Au'jete ereko 'wyriaramū 'gā nupe— 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

Wenyra ēē Berenise ēē retee 'ga 'ua oporogytau 'ga upe. ¹⁴ Peu 'gā nekoneko'i re Fesitu 'ga Paulo 'ga mome'wau 'gā nupe.

—Ferisi 'ga kūima'e 'ga amū omŷi 'au moromunepawa pype rakue. 'Ga rera Paulo— 'jau Fesitu 'ga imome'wau Agripa 'ga upe.

Agripa 'ga nanē 'wyriaramū.

¹⁵ —A'ere Jerusareg ipe je oramū, mainana 'wyriara 'gā, judeu 'gā 'wyria'ri 'gā netee, 'gā 'ga je'ēwu'jaga jee— 'jau Fesitu 'ga imome'wau aipoa 'wyriara 'ga upe. —A'ere 'gā 'jau jee: “Ere 'ga jukaukaa 'gā nupe oree. 'Ga juka are orefueweramū arajemogyau”, 'jau 'gā jee. ¹⁶ A'ere je “Naani”, 'gā nupe. “Naani. Nojuka ekoetei ae romanūa”, je 'i etee 'gā nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —“Mama'e tywera apoara 'ga rowase tee ae porogytai ajatykau”, je 'i etee 'gā nupe. “A'eramū futat ae ojoje'ēwu'jagaramū ajuowase imome'wau ajaupe. Ore nan aruapo jepi”, 'jau je 'gā nupe— 'jau 'ga 'wyriara 'ga upe.

¹⁷ —A'eramū 'gā 'ua owaēma. 'Gā waēm ypyrauwe je, ai'iwe tefere'emamū futat tewau peu aemogytaaw ipe teapyka te'ŷina. “A'jea pa 'ga mama'e tywera apoi rai'i”, ta'e 'jau, 'jau je tewau te'ŷina teapykau 'gā nee. ¹⁸ A'ere judeu 'gā 'me ate. Namama'e tywera rūi futat 'ga wapo akou janee rai'i. ¹⁹ “Nuapoi 'ga mama'ea Moisesi 'ga je'eger imū”, 'jau futatee 'gā jee. “Jeju'i 'ga etee 'ga oo imome'wau akou kwe pe 'gā nupe” 'ea te. “Jeju'i 'ga ako amanū rakue. A'ere 'ga ako 'ga ferawi etee rakue nū” 'ea 'ga akou imome'wau 'gā nupe 'ea etee je enupa. A'e are judeu 'gā amara'neramū Paulo 'ga ree rai'i, Jeju'i 'ga mome'u 'ga rekoramū rai'i. ²⁰ A'eramū je 'jau Paulo 'ga upe, “Je najereapyoi etee judeu 'gā ene je'ēwu'jag are. Enejewyriwet te ene peu ewau Jerusareg ipe ejemome'wau jee 'gā nowase?” 'jau je 'ga upe. ²¹ “Naani. Najeoweretei je peu nū. Roma 'jaw ipe too 'jau. 'Wyriararete 'ga upe too tejemome'wau 'jau”, 'jau etee 'ga jee— 'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga upe. —A'eramū je 'jau jefaruu 'gā nupe, “Pe'je 'ga rerawau imunepa imu'ama nū. Anure tomono 'ga 'wyriararete upe 'jau”, 'jau je 'gā nupe— 'jau 'ga 'ūina imome'wau 'ga upe.

²² A'eramū Agripa 'ga 'jau Fesitu 'ga upe:

—Jeporenuwiwet je 'ga porogyta are— 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

—A'jea. Ai'iwe tereenup 'ga porogyta 'jau— 'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga upe.

²³ A'eramũ ai'iwe Agripa 'ga waity mojopy'rau wenyra eẽ retee. Waity esagea 'gã imunepa ojewi. Waity mojopy'ru re 'gã awau. Awau osou aemogytaaw ipe. Jefaruu 'gã, 'wyrria'ri 'gã netee awau. Mĩmera 'gã awau osou 'gã nupi. A'erauwe Fesitu 'ga oje'ega jefaruu 'gã nupe:

—Perut Paulo 'ga oree. “Toroporogyta enup 'ga 'jau”, e'i 'ga— 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁴ Paulo 'ga reserauwe Fesitu 'ga Paulo resaukaa Agripa 'ga upe:

—Koromũ noko 'ga 'ja. Ko 'ga noko judeu 'gã Jerusareg ipe je oramũ oje'ẽwu'jag jee ikue 'ja— 'jau Fesitu 'ga 'ga resaukaa Agripa 'ga upe, ajatyka ma'efera 'gã nupe we. —A'ere 'gã 'ua 'au futat 'ga je'ẽwu'jaga jee ai'i nũ, 'aga aemogytaaw ipe futat ai'i nũ. Namutamutat 'gã 'jau ajemogyau jee: “Ere 'ga jukaukaa 'gã nupe oree”, 'jau 'gã afuakaramũ jee, je rerekou— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. ²⁵ —A'ere je “Naani. Nuapoi 'ga mama'e tywera ajukaawamũ”, je 'i etee 'gã nupe. A'eramũ Paulo 'ga futat 'jau jee: “Je mono ape 'wyrriararete 'ga upe. Tajemome'u 'ga upe 'jau nũ”, 'jau 'ga jee. A'eramũ je anure nipo 'ga monou Roma pe. A'ere je nakwaawi'i etee 'ga mama'e tywera apoawera. Maran gatu nipo ene 'ga jemome'uramũ 'ga mama'e tywera iapowera mũ rekoare'ema. ²⁶ Je naekoari amũ ai'i. Ma'ja katu nipo 'ã je amono ikwasiaa 'wyrriararete 'ga upe. Nitywi te 'ã ikwasiaripyra mama'e tywera 'ga iapoawera. 'Ga jemome'u re te nipo je mama'ea mũ resagi ikwasiaripyra. ²⁷ Mama'e tywera 'ga iapoe'emamũ, je nomonoa'uweri ikwasiaa 'ga upe. Naje maran mama'e kwaape'ema imonou ekoete ikwasiaa 'ga upe, a'e te je nũ a'i kũi. Mama'e a'jea te 'ã ae omono ikwasiaa nanuara upe jã'nũ'ũ, nan 'ga rekoi 'ea jã'nũ'ũ— 'jau Fesitu 'ga Agripa 'ga upe.

26

Agripa 'ga upe 'ga 'eawet

¹ A'eramũ Agripa 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—Ere ejemome'wau oree, ki Paulo. Taruenup eneporogyta 'jau— 'jau 'ga 'ga upe.

A'erauwe Paulo 'ga ojemome'wau 'ga upe:

² —Ene upe je jemome'ua je muekõẽãi je mĩina. ³ Ene 'ã judeuramũ ore kwaap katu ape. Oreremiapoa nanẽ 'ã ene ikwaapa katu nũ. A'eramũ ene eapykau jeje'eg are— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe.

⁴ —Jerekwawera 'ã judeu 'gã okwaap katu ajemogyau. Je kunumĩa we futat tekou Jarejuwarete 'ga je'eg imũ ikue. Teje'wyr ipe miamũ je reko esagei jepi. Jerusareg ipe taetu aje je 'ã je reko esagei judeu 'gã pype. ⁵ Ma'eramũ 'gã 'ã je kwaawi katu je rekoramũ— 'jau 'ga imome'wau Agripa 'ga upe u'ama. —Je ree oporomome'uweramũ 'gã tomome'u enee. Je 'ã fariseua te. A'eramũ 'gã ojomoyka je kwaapa. Fariseu 'gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat wapo jepi— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe u'ama imome'wau.

⁶ —Awamũ 'ã je rekoi “opapaw ire ae 'ẽi tywy awi owywya 'ua nũ” 'e rerowiaa. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i aepyty 'gã nupe rakue: “Pemanũ re je pẽ mũ'ẽi tywy awi pẽ mowywya nũ”, 'jau 'ga ae upe rakue. A'ea je 'ã arowiat tekou— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama. ⁷ —A'ea 'ã judeu 'gã juejue werowiat. A'eramũ 'ã judeu 'gã ajemogyau oporowykyau 'ga upe. “Ore manũnamũ Janeruwarete 'ga tore mũ'ẽ tywy awi ore monou ojepyri 'jau kwy”, 'jau 'gã 'ã ajemogyau. A'eramũ 'gã au'jeteramũ oporowykyau ajemogyau. A'ea je arowiat 'gã 'jawe. A'etea 'gã oje'jawe je erowiamũ je

pyyg ekoete je munepa. Je je'ëwu'jaga ekoete 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama.

A'eramũ Paulo 'ga ojerowaka amã'jãu judeu 'gã nee oje'ega 'gã nupe:

⁸—Ma'eramũ gatu nipo 'ã pëë judeuramũ neperowiari “Jarejuwarete 'ga ae moferap” 'ea. Janepytuna 'gã 'ã najuejue etee futat werowiat “owywyt futat ae opapaw ire” 'ea. A'ere 'ã pëë tekatu etee neperowiari aipoa— 'jau Paulo 'ga ojerowaka 'gã nupe oje'ega.

⁹—Ymã te je nanë futat Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko tyweretei ikue. “Esage sipo a'ea Janeruwarete 'ga upe pa”, 'jau je ikue. A'ere aipoa nia'wyrì 'ga upe rakue. ¹⁰ A'ea je aapo Jerusareg ipe ikue. Mainana 'wyrìara 'gã je monou Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyygukaa jee ikue, Nasare pe waranup ma'efera 'ga rerowiaara 'gã je ipyyka imunepa ikue. Esage ete 'gã api-siukara jee ikue. Ikwaawe'ema je rerekou ikue. ¹¹ Namutat tekou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete ikue. 'Gã jatykaaw ipe tewau 'gã nupe 'gã nerekou tyweaete ikue. “NaJaneruwarete 'ga remimurera rüi Jejuiamũ, tamu'eukat 'gã 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamũ. “Jejui 'ga takurawukat 'gã nupe 'jau”, 'jau je tejeupe ikue numiamũ. A'ere 'gã naani. Nopoiri futari Jejui 'ga rerowiar awi. Kwaiwete je temara'neramũ 'gã nee. A'eramũ je tewau kwe pe tekou 'gã nerekou tyweaete— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau u'ama.

¹²—A'eramũ je tewau Damasco pe numiamũ. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko tywereteawamũ je tewau numiamũ. Mainana 'wyrìara 'gã je'eg imũ futat tewau tekou 'gã nerekou tyweaete numiamũ. ¹³ A'ere jewaw ipe mama'e mũ ete ijesaukari jee. Enyfuk te. A'eramũ je te'aa ywyu eny awi. Tii. Teirũ 'gã netee futat aru'aa arawau arajupa enywyter ipe. Ajeaje katu kwara ruwamũ eny 'ari ore ree ywag awi 'ua. Kwara renya te wapyraap enyfuga. ¹⁴ A'eramũ ore arajupa aru'aa enywyter ipe futat teirũ 'gã netee. A'eramũ Janejararete 'ga eny awi je 'aramũ oje'ega jee. Judeu je'eg imũ 'ga oje'ega jee. Epyreu 'jawa 'ga iapou jee. “Ma'eramũ te je rereko tywerete ape, ki Saulo?” 'jau 'ga jee oje'ega. “Sã'ã ene ejeymawa ejenuwe'emamũ, inupã ywyrã pyu, imayrũmũ. Nan tee futat je renuwe'emamũ ene te futat erejemayrũ. Je rerowiaara 'gã erereko tywerete jepi. A'eramũ je ene mayrũukaa”, 'jau 'ga jee— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe.

¹⁵—A'eramũ je 'jau 'ga upe, “Awÿja te poromũ oje'eg jee?” 'jau je 'ga upe. “Je Jejuiamũ aje'eg enee”, 'jau 'ga jee. “Je te 'ã je rereko tywerete ape”, 'jau 'ga jee ojeupe je je'egamũ— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

¹⁶—“Efu'am jui. Ajesaukat je enee. A'eramũ ene 'awamũ ewau ekou kwe pe je mome'waramũ. A'ere anure tamu'e ene 'jau. A'eramũ ene ewau ekou 'gã nupe kwe pe je mome'wau”, 'jau 'ga jee. ¹⁷ “Je te 'ã amono ene judeue'ema 'gã nupe temome'waramũ. A'eramũ nipo je tejejukau ene ree ene reko-ramũ”, 'jau 'ga jee ikue. “Najudeu 'gã nũi ene resaka 'gã mogoukare'ema ene ree. Najudeue'ema 'gã nũi nanë nũ”, 'jau 'ga jee ikue. “Je te 'ã apyyrũ ene judeue'ema 'gã nupe temome'waramũ”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁸ —“A'eramũ ene ewau 'gã mu'jau je ree, je kwaawukaa 'gã nupe, 'gã mu'akwaapa je ree”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga imome'wau Agripa 'ga upe. —“A'eramũ 'gã ene je mome'uramũ ene renupa etee. A'eramũ 'gã ajemogyau je rerowiaaramũ, Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee iapou, 'jau 'ga pë nupe, ere ki ewau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —“Ypytunaiwa pype wata ma'e 'jawe mama'eukwaawa 'wyrìara remiayuwa 'gã jemogyi. 'Arimũ wata ma'e 'jawe je rerowiaara 'gã jemogyi. A'eramũ ene ewau mama'eukwaawa 'wyrìara remiayuwa mũ nerua imũ'jãu jui, je rerowiarukaa 'gã nupe. ‘Mama'e esagea te ki peapo pejejaupe’, e'i 'ga

pě nupe. 'Tejerowiarāmũ je 'gã katu'ogi', e'i 'ga pě nupe, ere ki 'gã nupe ekou. 'A'eramũ futat je 'gã mũ'jãu tejemiayuwamũ', e'i 'ga pě nupe, ere ki 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe, imome'wau.

¹⁹—A'eramũ je 'ã 'agamũ tekou 'ga rerowiaaramũ 'ga mome'wau 'gã nupe. 'Ga je'eg imũ futat je iapoi— 'jau 'ga imome'wau Agripa 'ga upe. ²⁰—Damascope ra'ne ra'ne futat je 'ga mome'u ppyruga 'gã nupe ikue. A'ere je tewau Jerusareg ipe 'ga mome'wau nũ. A'ere Jerusareg awi je tewau Judeja ywy pewara 'gã nupe, 'ga mome'wau nũ. A'e awi je tewau judeue'ema 'gã nupe 'ga mome'wau kwe pe tekou. "Pe'je pejepoia pejetywer awi", 'jau je 'gã nupe. "Jarejuwarete 'ga perowiat pejemogyau. A'eramũ pẽ pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pẽ mama'e esage apou pejemogyau", 'jau je 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'jau pě nupe: "Kuu. A'jea futat. 'Gã otywer awi 'gã poiri ra'e. Sã'ã 'gã neko esagea etee", 'jau nipo 'gã pě nupe, 'jau je 'gã nupe ikue— 'jau 'ga 'ga upe. ²¹—Judeue'ema 'gã je imome'uramũ judeu 'gã je ppyka 'agamũ ai'i. Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe je rekoramũ 'gã je ppyka ai'i. "Sijuka 'ga", 'jau 'gã jee numiamũ. ²² A'ere Janeruwarete 'ga rekoi te 'ã je pyri. A'eramũ 'ga a'eramũ je jukaukare'ema 'gã nupe— 'jau 'ga imome'wau 'ga upe. —A'eramũ je 'ã 'au tekou 'ga mome'wau 'gã nupe. 'Wyriat, tesirũmet. Mĩmera 'gã nupe je 'ã 'ga mome'ui tekou— 'jau 'ga 'ga upe. —Sã'ã Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã imome'ua 'gã nupe rakue. Nan tee futat je imome'ui 'gã nupe. Moisesi 'ga remikwasiarera 'jawerimũ etee futat je rekoi imome'wau— 'jau 'ga 'ga upe.

²³—A'ere 'ã "Janeruwarete 'ga remimurera 'ga jereko tywerukari amanũmũ janee rakue", 'jau je 'gã nupe. A'ere 'ã 'ga manũ re Janeruwarete 'ga, 'ga moferawi etee nũ. "Ga ra'ne tãmẽjẽ futat te 'ã oferap janee", 'jau je 'gã nupe. "A'eramũ 'ga werowiarāmũ jane katu'oka", 'jau je 'gã nupe — 'jau 'ga Agripa 'ga upe u'ama. —"Judeuramũ ore, judeue'emamũ pẽ. Mĩmeramũ futat nipo jane manũ re Janeruwarete 'ga jane mũ'jãu tywy awi jane mowywya nũ. Sã'ã Jejui 'ga ferawa. Nan futat jane ferawi nũ", 'jau je 'gã nupe— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe imome'wau.

²⁴ Aipo Paulo 'ga 'eramũ Fesitu 'ga wafukaita 'ga upe:

—Ene'me eteete awi ekou kũi. Ene'akwaawe'ema te ene rereko kũi. Ka'arana mogytaetea te ene mo'meukat ene mogou kũi— 'jau Fesitu 'ga wafukaita Paulo 'ga upe aipo 'ga 'eramũ.

²⁵ A'eramũ Paulo 'ga 'jau 'ga upe:

—Naani nũ'ũ. Naje'mei futari je nũ'ũ. A'jea futat je 'i nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga Fesitu 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Paulo 'ga 'jau Agripa 'ga upe:

—Enereapyo katu jeremimome'u are. A'eramũ je tekyjawe'em imome'wau enee— 'jau 'ga Agripa 'ga upe imome'wau u'ama. —Jejui 'ga oo watau ae reape futat wemiapo apou ae upe. Najemime rũi futat 'ga oporowykya apoi. Ae reape futat 'ga iapoi akou— 'jau 'ga 'ga upe.

²⁷—Erekwaap katu futat 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega, ki Agripa? Erekwaap te 'ga je'ega mome'warera 'gã nemikwasiarera? A'jea futat ene ikwaapa katu 'ga je'ega— 'jau Paulo 'ga Agripa 'ga upe.

²⁸ A'eramũ Agripa 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—"Kamẽsĩete futat 'ga tamogo Jejui 'ga rerowiaaramũ 'jau" ere te jee?— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

²⁹—Ëẽ. Afutat ete je pẽ juejue 'ga rerowiara nũ'ũ— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe. —Afutat je pẽ nekoa teje'jawe. Anurenure'i sipo pejemogy je 'jawe, pẽporomuku te ra'u pejemogyau je 'jawe nũ. A'ere je teje'jawe pẽ jemogy

futari. A'ere je nafutari teje'jawe pē pofara— 'jau Paulo 'ga u'ama Agripa 'ga upe.

³⁰ A'eramū 'gā awau ũ'jāu 'ga wi. Fesitu 'ga, Agripa 'ga, Berenise ēē, 'gā pytuna 'gā. Mīmera 'gā awau ũ'jāu 'ga wi.

³¹ —Nuapoi futari 'ga mama'e tywera amanūawamū ra'e. Opopar ekoete te 'gā 'ga mu'ama ra'e— 'jau 'gā awau oporogytau akou ajaupe. —Mama'e tywera 'ga iapo re te amunipo 'ā 'gā 'ga jukai— 'jau 'gā ajaupe.

³² —“Wyriararete 'ga upe je oi tejemome'wau” 'e'em ire amunipo 'ā 'ga muēmi 'awamū futat— 'jau Agripa 'ga Fesitu 'ga upe.

27

Roma pe Paulo 'ga oawet

¹ —A'ere ako jane “Itari ywy pe simono 'ga”, jane 'i te ai'i— 'jau 'gā ajaupe.

Roma 'upa Itari ywy pe. A'eramū 'gā Paulo 'ga monou jefaruu 'ga po pe, 'ga pyri ipofaripyrrera 'gā neewe. Juriu 'ga po pe imonou. Juriu 'ga jefaruu 'gā 'wyria'ri 'ga. A'eramū tesirūmera 'gā 'jau 'gā nupe “Wyriararete 'ga remiayup” 'jau 'gā 'gā nupe. A'eramū ore arawau. Je nanē tewau 'gā nupi, Lukaramū.

² A'eramū yara 'ua. Adramitiu 'jaw awi 'ua ojekoka. A'e pype futat arawau. Asia ywy pe futat aipoa yaruua awau. Jefaruu 'wyriara 'ga futat ore rerawau. A'eramū ore aru'aa ipype. Aristaku 'ga awau ore rupi. Tesarūn ipewarera 'ga. Tesarūna 'jawa 'upa Masetoni ywy pe. Aru'ar ire ore oroia jupiwewe futat. Arawau ka'a ywyri etee futat arakou. Oropytunaapa ore nū. ³ Ai'iwe ore arawau orowaēma Sidom ipe. A'ere Juriu 'ga jejuka esagei Paulo 'ga ree. A'eramū 'ga 'ga muēmukaa yaruu awi. A'eramū Paulo 'ga awau ojekoty'aawa 'gā nesaka. A'eramū 'ga jekoty'aawa 'gā mama'e mua 'ga upe, 'ga remirerooramū, 'y rupi 'ga remi'uramamū. A'ere 'ga 'gā nesag ire ojewya 'ua, yaruu pype u'aa nū.

⁴ A'eramū ore oroia nū. Arawau 'ypō'ō atykupe katy ywytu awi. Ywytu ore monoukare'ema tpyterimū. A'eramū ore orokwapa 'ypō'ō atykupe katy etee ywytu awi. Orejau katy 'ypō'ōūū 'ūina, Sipiri 'jawa 'ūina. ⁵ Arawau 'ypō'ō sī rowaapa 'yrewiwa aapa. Arawau kwe katy ka'aeme'ywa pyyka nū. Arawau orowaēma Mira 'jawa amunaw ipe. Lisi ywy pe 'upa aipoa. Peu futat ore aru'jāu. ⁶ A'e pe futat Juriu 'ga yaruu mū resaka orojee nū. Aresāri 'jaw awi 'ua aipo yaruua. Itari ywy pe oo ma'e futat poromū. A'eramū 'ga ore reru'aa ipype nū.

⁷ Ipype aru'ar ire ore oroia nū. A'ere ywytua nore mujānukari. A'eramū ore meewe arawau arakou orosea pytunū. Tpyterimū'i arawau arakou. Orokwapa Synito 'jawa pyu. Ay katu te ore yaawi arawau aipo 'ypō'ōūū atykupe katy jui. A'ere ywytua ore rowopepiri etee futat. A'eramū ore erowaka ywytu wawa katy etee futat jupe 'ypō'ō ywyri arawau arakou. 'Ypō'ōūūa Kreta 'jawa atykupe katy arawau Salmona 'jawa pyu. Salmona 'jawa 'upa 'ypō'ō sī me. ⁸ A'eramū ore arawau 'ypō'ōūū rupi etee futat arakou. Ay katu te ore oi orowaēma Jemiaresagea 'jaw ipe. Laseja 'jawa pyri 'upa aipoa Jemiaresagea. ⁹ A'e pe ore arajupa oroporomukuuramū oropytau. Ywytua wejue opojyayramū oree. Judeu 'gā nupe 'araiwamū kwaw ire 'gā wea'aramū otywera moiawer are. “Janeruwarete 'ga janetywera omoit jane wi”, 'jau 'gā ajaupe. Aipo 'araiwa akou amāmyter ipe. Aipoa 'araiwa kwaw ire kwaiwete te amana, kwaiwete te ywytua nanē nū. A'eramū opojyayramū kwe pe ae wawamū awau yaruu pype ae ataa.

A'ere Paulo 'ga 'jau oree:

¹⁰ —'Araiwa ako okwaw ai'i. A'eramũ jane jareapyakaakau ee ra'ne. Kasi a'e pe 'aw awi jane oramũ nia'wryri janee ne— 'jau 'ga oree. —Janeyara typywyk janee ne. Karaemã jane simonoukapaw ekoete ne. Ae 'gã we opaw ine— 'jau 'ga oree.

¹¹ A'ere yaruu waraara 'ga nuerowiari Paulo 'ga. Yaruu jara 'ga nanẽ futat 'ga rerowiare'ema nũ.

A'eramũ 'gã 'jau etee 'gã nupe:

—Naani nũ'ũ. Nipojya'uweri nũ'ũ. Soo tãmějẽ futat jane jarekou nũ'ũ— 'jau etee 'gã oree.

A'eramũ jefaruu 'gã 'wryria'ri 'ga 'gã nerowiaa.

¹² —'Au nia'wryri janee amana pype jane rekoa— 'jau etee 'gã jefaruu 'wryriara 'ga upe. —A'eramũ jane jarewau futat. Fenise 'jawa amunaw ipe soo esaka 'jau— 'jau etee 'gã 'ga upe.

Fenisea 'up 'ypõ'õũũ pype wějẽmĩ futat nũ. A'e pe ywytua nipytuui. A'eramũ 'gã 'jau:

—Soo peu, Fenise 'jaw ipe 'jau. Peu futat soo ko amana magwapa 'jau— 'jau 'gã ajaupe numiamũ.

Ywytuuretea 'ua 'gã nupe

¹³ Poje ywytu'i'ia 'ua oree. A'eramũ 'gã 'jau:

—Jarujete futat jane oi ra'e— 'jau etee 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã —Pe'je ajee soo etee 'ũ— 'jau nũ.

A'eramũ ore arawau aru'aa yaruu pype nũ. A'erauwe 'gã yaruu momytawa mua imatãu. A'eramũ 'gã yaruu rerekou ywywryri'i etee futat. ¹⁴ Poje ywytuuretea 'ua oree. 'Ypõ'õũũ 'arimũ opytu mua oree. A'ea futat yaruu moyyita imotomotomoga oree. ¹⁵ Ywytuaa 'ua ore rewiri tãmějẽ futat. A'eramũ yaruu waraara 'gã

—Sirowak imonou imojekoka Jemiaresage are— 'jau numiamũ.

A'ere ywytua nuerowagukari 'gã nupe. A'eramũ ore rerawau typytera katy. ¹⁶ A'ere ore rerooi 'ypõ'õ'ĩĩ atykupe katy etee. Ywytuaa ore rerawau. 'Ypõ'õ'ĩĩ rera Kauta. Ya'ria 'gã imogou yaruu ku'a are. ¹⁷ A'eramũ 'gã ya'ri'i mua imatãu enuẽma yaruu 'arimũ.

—Kasi ywytuaa erooi imonoka ne— 'jau 'gã.

A'ere 'gã tupaama pyu yaruu mamamani ywytu awi imotyapa jupe.

—Kasi ikaikai jane ree ne— 'jau 'gã.

A'eramũ 'gã tupaama pyu futat imamamana ywytu awi ifaa.

—Namukui 'awamũ Libia ywy ruwi. Libia ywy pyri notypyri futari. Kwaiwete te 'yisiga jemogyi typyter ipe— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã a'eramũ okyjau 'yisiga pype yaruu amĩ awi.

—Kasi ywytua jane monoi 'yisig are ne, janeyara kakau jane ree ne— 'jau 'gã ajaupe okyjau. —'Yisiga pype iamĩau nipo ikaikai jane ree— 'jau 'gã ajaupe.

Yara orojewi ikaika awi 'gã okyjau. Ywytua taity pirera pyu etee futat yara renujãna. A'eramũ 'gã taity pirera moiapap jui.

—Kasi a'e pe jane rerooi jane renujãna 'yisig are ne— 'jau 'gã.

A'eramũ 'gã taity pirera moiapap jui. A'etea ywytu ore reroo ore rerekou meewere'i etee futat ore renujãna. ¹⁸ A'ere niojeri futari ywytua 'ua oree. A'eramũ 'gã ai'iwe karaemã monou imomopoa 'y pe. A'eramũ yara owewuita'i oree.

¹⁹ Imuapyra 'ara rupi 'gã yaruu pypiara monou imomopoa pap. Ywyrasig, taityuu pypekap, taityuu. Mĩmera we futat 'gã imomopoa pap yar awi. Opou futat 'gã imonou imomopoa yar awi.

²⁰ Kwaiwete ore seri kwara resake'ema. Jaytata miamũ futat ore narue-sagi'i futari. Amanarowoky'a esaukare'ema oree. A'etea ywytua wojere'emamũ futat 'ua oree. A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Sapap futat nipo 'ã jane— 'jau 'gã okyjau kwara resake'emawe futat.

²¹ A'eramũ ore arakou kwaiwete 'ara magwapa orojemi'ware'ema. Ore jemuaẽma ore rerekou ore mojemĩ'warukare'ema.

A'eramũ Paulo 'ga afu'ama oje'ega 'gã nupe:

—Peesak 'jau noko ako pẽẽ je rerowiare'ema ai'i 'ja, 'au etee futat jane ruwi kwara 'ara rapesaka 'eramũ ai'i 'ja— 'jau 'ga 'gã nupe. —Kreta pe jane pyta re amunipo 'ã janekaraemã nimonoukari futari. A'ere ako “Soo futat jane jarekou”, pe'je etee ai'i. ²² A'ere je 'i 'awamũ pẽ nupe: Pejemanũ awi kasi pekyje ne. Yaruua typywyk futat jane wi. A'ere nipo jane mũ nimanũi futari — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²³ —'Awa ypytuna rupi Janeruwarete 'ga ywagipewara 'ga amũ muri je pyri ko. A'eramũ 'ga imome'wau jee ko. Janeruwarete 'ga te 'ã jejararetea. Ma'eramũ 'ga 'ã ojeypyriwara 'ga amũ muri jee, imoporogytaukaa jee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁴ —Ywagipewara 'ga 'jau jee ko: “Erekyje kasi ekou ne. Najukaukara'uweri je ene 'au. Ereo futat ewaẽma 'wyriararete 'ga pyri ejemome'wau 'ga upe 'jau”, 'jau 'ga jee ko. “Ene rupi oo ma'e 'gã nanẽ futat namanũi futari amũ”, 'jau 'ga imome'wau jee ko. “Janeruwarete 'ga 'ã esage te. A'eramũ 'ga ene rupi oo ma'e 'gã amũ apisiukare'ema futat nipo”, 'jau 'ga jee ko— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁵ —A'eramũ pẽẽ pejepy'a'wyre'emamũ. Je 'ã Jarejuwarete 'ga arowiat. 'Ga je'eg imũ etee futat nipo 'ã ijeapoi janee. Jee imome'uawer imũ etee futat nipo 'ga iapoi— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. ²⁶ —A'ere nipo ywytua jane reroi jane rerojekoka futat 'ypõ'õũũ mũ ree— 'jau 'ga 'gã nupe imome'wau.

²⁷ Mukũja morowykye'ema rupi ywytua ore rerawau ore rerekou ore renujãna. 'Yẽ'ẽ rypyterimũ, Metiteraniu 'jawa rypyterimũ awau ppyajeaje katu 'gã amũ wea'aramũ ywy are:

—Sojot nipo 'ã jane ywy pyri 'ja— 'jau yara waraara 'gã ajaupe.

²⁸ A'eramũ 'gã itajuu mũ apysãu tupaama sããpyr are. A'ere 'gã imonou imomoa 'y pe tom. A'eramũ trĩtai seis metro awau wapyka ywy are. A'ere 'gã ywy are iwyg ire imua nũ. Arawau peu muku'i nũ. A'eramũ 'gã imonou imomoa nũ tom. A'ea inãinãĩĩ etee oo wĩti seis metro etee awau wapyka ywy are. ²⁹ A'eramũ 'gã kyjea 'gã nerekou poromũ ia'agawyaukaa 'gã nupe.

—Ita 'arimũ jane oi ne— 'jau 'gã ajaupe.

A'eramũ 'gã yara momytawa monou imomopoa ita 'arimũ arawawe'ẽwe. 'Gã iku'a pewara monou imomoa. Tom tom. Irũpãwẽ monou imomoa. A'eramũ futat yaruu momytau orojeupe.

A'eramũ 'gã 'jau ajaupe:

—Kamẽsĩete werewi pa 'ã ku'emamũ nũ— 'jau 'gã ajaupe.

³⁰ A'ere yara waraara 'gã amũ ya'ri'i monoi imomoa 'y pe. Saka'jam 'jau numiamũ.

—Yaruu momytawa siroo imomoa iruupeu'i isĩ awi— 'jau futatee 'gã ajaupe numiamũ.

³¹ A'eramũ Paulo 'ga 'jau jefaruu 'gã 'wyria'ri 'ga upe jefaruu 'gã netee:

—Yaruu waraara 'gã ka'jamamũ nipo ywawuje etee futat pepap. 'Gã ka'jam ire nipo Janeruwarete 'ga nojejukai pẽ nee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

³² Aipo ojeupe 'ga 'eramũ jefaruu 'gã ya'ri'i sããwonoka imonou imoia yaruu awi.

³³⁻³⁴ Ku'em ja'wyja'wyuramũ Paulo 'ga oje'ega 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejemewaa. Mukūja morowykye'ema rupi te 'ā nepejemi'wari— 'jau 'ga 'gā nupe. —Pe'je pejemewaa pejemewopifuakaawamū. Tepepifuakat 'jau. Nimanūi futari jane mū— 'jau 'ga 'gā nupe.

³⁵ Aipo 'e re Paulo 'ga kanape'i mua opo pe. A'eramū futat 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe:

—Au'jete mama'ea eremut ore — 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe 'gā nowase.

A'eramū futat 'ga ape monoka i'wau. ³⁶ A'eramū 'gā 'ga jemi'wara resakawe futat aku'iramū. A'eramū futat 'gā ojemi'waa 'ga pyri. ³⁷ Kwaiwete ore yaru pypewaramū. Tusētu setētai seis te ore pytuna. ³⁸ A'etea 'gā iapopyrera a'upap. Ojomoyka i'wau. A'e pe 'ā 'gā imomopoa nū. Iapoe'emera momopoa nū. Kwaiwete juowuuranaku'ia 'gā imomopori. A'eramū futat yaru mawua imua orojee imowewuita.

'Yisiga pype yaru sīamīawet

³⁹ Ku'emamū yaru waraara 'gā 'jau:

—Ma'ape jane jarejua 'ū? Niesagi we te 'ā jane 'au jepi— 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā 'yisiga resaka.

—Pe'je ajee soo peu jarejekoka esaka— 'jau 'gā 'yisiga repejāna imonou.

⁴⁰ A'eramū 'gā yaru momytawaama monoka. Furuk. Iku'ookawa 'gā irapa jui. A'ere 'gā taity pirera pypekau isī me ywytu upe numiamū.

—Jane reroo pea 'yisig are jane rerojekoka 'jau— 'jau 'gā ajaupe numiamū.

⁴¹ A'ere 'yisiga mū ruwi tpyter ipe yaru renune ypype'i rakue. A'eramū 'gā esake'ema. A'eramū ywytua ore rerawau ore renujāna i'arimū. Tyryk. 'Yisiga pype yaru sīamīāu ore. Ywytu fuakara futat yaru monou isīamīāu ore wi. A'eramū futat 'gā imosokarūme'em. Nomosogarūi 'gā. Kwaiwete te 'y ryjuapia. A'eramū 'y ryjuapia futat iku'awopena. ⁴² A'eramū jefaru 'gā 'jau 'wyrriara 'ga upe:

—Siapisi ose ma'efera 'gā 'jau. Siapisi tāmējē 'gā 'jau. Kasi 'gā ka'jami ne— 'jau 'gā 'wyrriara 'ga upe.

⁴³ A'ere 'gā 'wyrriari 'ga nifueweri Paulo 'ga juka are. A'eramū 'ga 'jau:

—Naani nū'ū. Peapisi awi 'gā nū'ū— 'jau 'wyrriari 'ga jefaru 'gā nupe.

A'ere 'wyrriari 'ga 'jau 'gā nupe:

—Pe'je pejewau pejepopoa jui. Oytap ma'eramū pejewau tenune pejeytapa pejekoka 'yisig are. ⁴⁴ Iytawe'ema 'gā yaru pemer are too oytapa 'jau — 'jau 'ga 'gā nupe.

A'eramū ore nan arawau. Orojekoka pāwē pāwē futat ikue, aramanūme'em futat ore mū ikue.

28

Mauta 'jawa 'ypō'ō me 'gā nekoawet

¹ Arawau orojekoka 'ypō'ō me aru'jāu 'y awi. Peu futat ore 'ypō'ō rera kwaapa.

—Aga 'ypō'ō rera Mauta— 'jau ipype 'up ma'e 'gā imome'wau ore.

² A'eramū ore jekog ire peuwara 'gā 'ypō'ō mewara 'gā 'ua ore repejāna. Ore rapeje'ega 'gā 'ua. Opojejuka esageramū 'gā ore ree. Amanakya pype te ore ruri aru'jāu. A'eramū 'gā 'ua tata mojoy'wau ore ree. Iro'ysag awi tata mojoy'wau ore ree.

³ A'eramū Paulo 'ga 'yw akā ypiwera rerua imono'oga tataramū. A'eramū moja uēma tata rakuw awi. A'eramū 'ga po u'wau. Waekou akou 'ga po are.

⁴⁻⁵ A'ere 'ga imowawagi etee imonou tata pe.

A'e resaka 'ypō'ō mewara 'gā 'jau ajaupe:

—Kuu. Oporojuka ma'efera 'ga nipo 'ā koromū kūi— 'jau 'gā ajaupe. —'Y pe ako 'ga namanūi ko. Aere 'awamū 'ga manūi. Nae u'uaiwi 'aga moja. Nauagi ae 'aga moja rāi ay upe— 'jau 'gā ajaupe. —Janemaira 'ga 'ga nomogoukari.

⁶ A'eramū 'gā ajemogyau oporesagamū 'ga ree.

—Siesak 'ga po wuwura 'jau— 'jau 'gā ajaupe. —Siesag iki 'ga amanūa erujewi— 'jau 'gā oporesagamū ajemogyau 'ga ree.

'Ga po wuwura rapesaka 'gā ajemogyau namutamutat numiamū. Aere nowuwuri 'ga wi. Naayi 'ga upe.

'Ga po wuwure'ema resakawe 'gā 'jau:

—Kuu. Nowuwuri futari 'ga poa ra'e nū'ū. Namanūi futari 'ga jupe ra'e nū'ū. Maira 'ga te nipo 'ā 'ut owaēma janee— 'jau etee 'gā 'ga upe nū.

⁷ 'Yisiga pyri P'ublio 'ga ywya 'upa. P'ublio 'ga 'wyriara 'ypō'ō mewara 'gā nupe. A'eramū 'ga 'ua oree, ore rerawau oje'wyr ipe. A'e pe ore arajemogyau 'ga pyri muapyra orosea. Ojejukau esage futat ore ree. ⁸ Peu ore rekoramū 'ga ruwa 'ga ojero'wau 'upa. 'Ga tururua 'ga mory'wau. A'eramū 'ga 'upa oseawa pype etee futat afu'ame'ema 'upa. 'Ga tururua 'ga pifuaka'roka 'ga nuga 'ga ro'y reewe. A'eramū Paulo 'ga awau oje'ega 'ga upe. Aere Paulo 'ga oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'ga ree:

—Ekatu'ok 'ga, ki Ku'jyp— 'jau 'ga oje'ega monou 'ga upe.

A'erauwe futat 'ga opo monou 'ga apyte'rarimū. A'erauwe futat 'ga afu'ama ajarueteramū.

⁹ A'erauwe 'ga resakarera 'gā awau Paulo 'ga rera mokwasi'wau opytuna 'gā nupe. 'Ga rera renupawe ojero'wu ma'e 'gā 'ua ajatykau 'ga ree ojema-jarueteukaa 'ga upe. A'eramū ojero'wu ma'e 'gā ajarueteupawamū.

¹⁰ A'eramū 'gā mama'e mua ore upe kwaiwete. Anure ore 'wyrāmū 'gā mama'e mua wējēmī futat oree nū. Oreremi'urama mua oree, or-eremirerooramū.

Pe awi Roma pe 'gā oawet

¹¹ Muapyra jay magwaw ire ore aru'aa yaruu mū pype nū. Aresāri 'jaw awi futat 'ua 'upa 'ypō'ō me amana magwapa rakue. Aipo yaruu rera Mait jopewet, 'jau 'gā e'roka. A'e yaruu pype aru'aa. Aru'ar ire ore oroia.

¹² Arawau orojekoka Sirakusa 'jawa amunaw ipe. Peu ore muapyra orosea.

¹³ Muapyra oroser ire ore oroia arawau nū. Regiu 'jawa amunaw ipe etee orojekoka. Majepei tee ore orosea peu. Ai'iweteteuwe ywytua 'ua oree, oreatykupe katy 'ua ore upe. A'eramū ore oroia. A'e ywytua ore renujāna ore rerawau kamēsīete futat. Mukūi tee ore orosea. Arawau orowaēma Posuori 'jawa amunaw ipe. Peu ore aru'jāu yaruu awi. ¹⁴ A'e pe ore majepeja etee morowykye'ema magwapa. A'e pe futat ore Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū nekoaa. A'eramū 'gā 'jau oree:

—Pe'je pejejua 'au ore pyri, morowykye'ema mū magwapa— 'jau 'gā oree.

Aere ore morowykye'ema magwaw ire arawau nū. Ywryi futat ore oi poromū Roma 'jawa amunaw ipe arawawamū.

¹⁵ A'eramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā ore rera renupa rakue. A'eramū 'gā 'ua ore rowosōu. Apiu 'jaw ipe, Tres Wēta 'jaw ipe. Mīmera amunaw ipe 'gā 'ua ore rowosōu.

Aipo 'gā nesakawe Paulo 'ga aku'iramū 'gā nee. A'eramū futat 'ga oje'ega Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ā ore rereko ape ejeape. Ene te 'ā 'gā eremut ore maku'iukaa— 'jau Paulo 'ga Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monou.

Roma pe Paulo 'ga renawet

¹⁶ Roma pe orowaēm ire jefaruu 'gā 'wyriara 'ga 'jau Paulo 'ga upe:

—'Awamũ eko 'oga mũ pype— 'jau 'ga Paulo 'ga upe.

Jefaruu 'ga nanẽ 'ga amũ imogou Paulo 'ga ree omaenun ma'eramũ.

¹⁷ Muapyt oser ire Paulo 'ga oje'ega monou judeu 'gã 'wyriara 'gã nupe:

—Pe'je pejejua je resaka 'au— 'jau 'ga 'gã nupe oje'ega monou.

A'erauwe judeu 'gã 'wyriara 'gã ajatykau 'ga ree. Ojee 'gã jatykapawauwe Paulo 'ga ojemome'wau 'gã nupe:

—Jareypy 'gã nekwawer imũ etee futat je iapoi tekou ai'i. A'etea judeu 'gã je ppyk, je pofaa, je monou romanũ 'gã 'wyriara 'ga po pe. Jerusareg ipe 'gã je ppygi ai'i. A'ere 'gã je monoi romanũ 'gã 'wyriara 'ga po pe. ¹⁸ A'ere 'gã opo pe je mono re romanũ 'gã poronuwi jee. Je upe oporogytapaw ire 'gã 'jau ajaupe: “Nuapoi 'ga 'ã mama'e tywera amanũawamũ ra'e”, 'jau 'gã ajaupe. “A'eramũ ore 'ga jukawe'em. Pe'je ajee sapoit 'ga wi”, 'jau romanũ 'gã ajaupe numiamũ — 'jau 'ga 'gã nupe. ¹⁹ —A'ere judeu 'gã 'wyriara 'gã nafutari je wi 'gã poira. A'eramũ je 'jau 'gã nupe: “Too tejemome'wau 'wyriararete 'ga upe 'jau”, 'jau je 'gã nupe. Ma'eramũ 'ã je ruri tejemome'wau 'ga upe 'au— 'jau Paulo 'ga imome'wau 'gã nupe. —Natepytuna 'gã je'ẽwu'jaga rũi je ruri. Tejemome'wau te je ruri 'au ai'i— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe u'ama.

²⁰ —Ma'eramũ je 'ã pẽ majatykai tejemome'wau pẽ nupe. Ymã te 'ã judeuramũ jane Jarejuwarete 'ga remimurera 'ga rapesagi. Jejui 'ga 'ã 'ga remimurera futat. A'e 'ga je 'ã arowiat tekou. A'eramũ 'gã 'ã a'eramũ 'ga rerowiarãmũ je munepa je mĩina je pofaa itaju pyu— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²¹ A'eramũ peuwara 'gã 'jau Paulo 'ga upe:

—Namuri futari 'gã ka'arana ikwasiaa oree enereko tywer are. Pe awi 'ut ma'e 'gã miamũ nomome'ui futari ene rekoarũ'e'ema oree— 'jau 'gã Paulo 'ga upe. ²² —A'eramũ ene Jejui 'ga mome'wau oree 'awamũ. Taruenup ene imome'ua 'jau. “Kwe pewara 'gã 'ã Jejui 'ga rerowiaara 'gã je'ẽwu'jaga ajemogyau” 'ea 'ã ore a'jea futat aruenup arajemogyau. Ma'eramũ 'ã ore “eporogyta oree”, ore 'i enee. Taruenup ene imome'ua orojeupe 'jau, 'jau 'ã ore enee. ²³ A'eramũ nipo ore anurenure'i arajua eneporogyta renupa— 'jau 'gã Paulo 'ga upe.

A'ere 'gã awau aipo 'ga upe 'e re.

Ko'iko'i ete 'gã 'ua Paulo 'ga porogyta renupa. Amumera 'gã 'ua 'gã nupi 'ga porogyta renupa. A'erauwe Paulo 'ga oporogytau 'gã nupe. Ai'iwetete agawewi futat. A'etea 'ga oporogyta werokaarup 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga mogyta are 'ga 'gã mu'jau.

—Anure nipo Janeruwarete 'ga reni 'wyriaramũ janee— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe imome'wau. —Oje'ega renuparamũ ae 'ga ae mowywya imonou ojepyri wemiayuwamũ imogyau. Oje'ega renupare'ema 'gã te nipo ajee 'ga omono mama'eukwaawa rapyaw ipe— 'jau 'ga imome'wau 'gã nupe. —Ymã te 'ã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ 'ã ka'arana kwasiaa inuga Jejui 'ga ree janee rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri janee jane katu'okawamũ”, 'jau 'gã ikwasiaa inuga janee rakue. Jejui 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yra futat. Werowiarãmũ 'ga pẽ katu'ogi pẽ mogyau wemiayuwamũ futat— 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²⁴ Aipo 'eramũ 'gã amũ 'ga je'ega rerowiaa. A'ere amumera 'gã 'ga je'ega nuerowiari ajemogyau. ²⁵ A'eramũ 'gã awau 'ga wi.

'Gã o enune Paulo 'ga 'jau 'gã nupe nũ:

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi Isai 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'ga 'Agesage je'ega mome'wau janepytunera upe rakue. A'jea futat 'ga je'ega.

²⁶ A'e are 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue:

“Ekwap eporogytau 'gã nupe:
 Peenup futat nipo numiamũ. A'ere nipo nepẽneapyoi ee.
 Pemã'ẽ esage agawewi nipo ee. A'etea nipo pẽẽ esakare'ema 'jawe etee
 pejemogy.

²⁷ Pẽ'akwaawe'ema pẽ nereko.

Pejeapyakwara peawopytym. A'eramũ pẽẽ jeje'ega renupe'ema.
 Pejeapymĩãu esakare'ema 'jawe. A'eramũ pẽẽ jeremiapofera resake'ema.
 Peje'akwaaw ire amunipo 'ã pẽẽ pejejea pemỹi je ree.
 Pẽapyã amunipo 'ã enupa. A'eramũ amunipo 'ã pẽẽ pejejeapyoramũ ee.
 A'eramũ futat amunipo 'ã pẽẽ je rerowiaa pejejemogyau.
 A'eramũ futat amunipo 'ã je pẽ katu'oka”,
 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue— 'jau Paulo 'ga 'gã
 nupe imome'wau u'ama.

²⁸ A'ere Paulo 'ga 'jau 'gã nupe:

—Janeruwarete 'ga 'ã oje'eg esage omono judeue'ema 'gã nupe.
 Judeue'ema 'gã nupe nanẽ ojemome'waukaa jee nũ. “Pe'je pejejoia
 pejetywer awi”, 'jau je 'gã nupe. “Pejetywer awi pepoiramũ 'ga pẽ katu'ogi”,
 'jau je 'gã nupe. Judeue'ema 'gã nupe je aipo 'jau tekou. 'Gã 'ã werowiar ete
 — 'jau Paulo 'ga 'gã nupe.

²⁹ 'Ga porogytapaw ire judeu 'gã awau Paulo 'ga wi. Ajamueu awau 'ga
 'eawer are ajemogyau.

³⁰ Mukũi kwara poromukuran Paulo 'ga ako peu, Roma pe ikue. Paulo 'ga
 ka'aranũũ monou 'oga mepyau ojeupe. Oje'wyr ipe oo ma'e 'gã mua esage
 ojepyri:

—Pe'je pejejua pejesou pejeapyka. Saporogyta 'jau— 'jau 'ga 'gã nupe 'ũina.

³¹ A'eramũ 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe:

—Jejui 'ga je'ega ki peenup pejejemogyau. “Nan ki pejemogy”, e'i Jejui
 'ga janee rakue. A'eramũ jane 'ga 'eawer imũ etee futat mama'e apou
 jarejemogyau. Jejui 'ga futat janejararetea. A'eramũ jane 'ga je'ega etee futat
 erowiaa— 'jau Paulo 'ga 'ũina amowaara 'gã nupe imome'wau.

Okyjawe'em futat 'ũina imome'wau 'gã nupe.

Romanũ

Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana okwasiarukat Paulo 'ga upe rakue. A'eramũ Paulo 'ga 'aga kwasiaa imonou Roma pewara 'gã nupe.

Ymã te Janeruwarete 'ga Abraão 'gã juapyrera 'gã mũ'jãu imogyau wemiayuwamũ rakue. Judeu 'gã Abraão 'ga juapyrera. Oje'ega Janeruwarete 'ga imonou Moisesi 'ga upe rakue. A'eramũ judeu 'gã mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imũ rakue. Ymã judeu 'gã etee Janeruwarete 'ga remiayuwamũ rakue.

A'ere Jejui 'ga rur ire Janeruwarete 'ga wearamũ sigaty etee. 'Ypeywar are Jejui 'ga manũi janetywera mepyawamũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'awamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ jane mogyau wemiayuwamũ. Judeu 'gã, judeue'emamũ jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe 'ga upe. A'eramũ 'ga jane katu'oka pãwẽ pãwẽ, Jejui 'ga jane erowiamũ.

Roma pewara 'gã naeapyoi ee rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukaa Paulo 'ga upe 'gã mueapyoawamũ ee. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa inuga janee rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou Roma pewaramũ pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga 'ã Janeruwarete 'ga ra'yraretea. 'Ga 'ã je mogo ojeupe oporowyky ma'eramũ. A'eramũ 'ga ruwa 'ga je pyyrũmũ morogyta esage mome'waramũ ikue. Aipo morogyta esagea Jejui 'ga mome'ua. A'eramũ je a'eramũ tekou 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe.

²⁻³ Ymã we te 'ã Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga mome'ui oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã ka'arana kwasiaa 'ga ree rakue, Jarejararete 'ga ree rakue. “Anure nipo je teja'yra 'ga monoi ywy pe 'ga mogou ywy pewara 'gã pype”, 'jau 'ga 'ã oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue.

A'e are 'ã 'gã ka'arana kwasiaa inuga janee rakue. Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga 'ã janejararetea, Jejui Kristu 'ga. Ywy pe 'ua 'ã 'ga 'ari kunumĩakyrãmũ, Davi 'ga juapyrerãmũ rakue. ⁴ A'ere 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ga wereko. A'eramũ 'ga manũ re 'ga Ruwarete 'ga opãjẽ mũ 'ga moferapa, 'ga kwaawukaa janee. “A'jea futat pa je Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea ra'e. Wa'yrareterãmũ 'ga reko'e'em ire amunipo 'ã 'ga 'ga nomoferawi” 'e are jane mu'jaukaa. ⁵ Aipoa wa'yra 'ga upe futat Janeruwarete 'ga je mogoukari kwe pewara 'gã nupe ikue. “Paulo 'ga emogo kwe pewara 'gã nupe emome'waramũ”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe.

A'eramũ Jejui 'ga je mogou 'agamũ judeue'ema 'gã nupe omome'waramũ ai'i. “Ekwap kwe pe je mome'wau, je rerowiarukaa ekou 'gã nupe. Je upe futat ewau je mome'wau 'gã nupe”, 'jau 'ga jee. A'eramũ je 'agamũ tekou 'ga mome'wau pẽ nupe.

⁶⁻⁷ Roma pewaramũ pẽẽ nanẽ Janeruwarete 'ga pẽ mũ'jãu Jejui Kristu 'ga remiayuwamũ. Wemiayuwamũ nanẽ 'ga pẽ mũ'jãu nũ. 'Ga 'ã oporomutaramũ pẽ nee. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe.

Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. 'Gã nesagea pẽ nerekoa je afutat. Pẽ mopy'ata'waa nanẽ je afutat nũ.

'Gã nee oje'ega monoawet

⁸ Kwe pewara 'gã najuejue etee futat pẽnera renupa. “Roma pewara 'gã werowiarete futat Jejui Kristu 'ga” 'e kwasi'oa 'gã enupa. A'eramũ je teku'iramũ tekou pẽ nee. Jarejuwarete 'ga je imuorypa pẽ nee. “Ene te 'ã eneresage. Ene futat 'ã eja'yra 'ga rerowiarukaa Roma pewara 'gã nupe.

'Awamū kwe pewara 'gā 'gā nera renupa", 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa pē katu'og are.

⁹⁻¹¹ Jeowet je pē nesaka. A'eramū je teporogytau tekou Jarejuwarete 'ga upe pē nee. 'Ga upe futat je porowykyi tekou teporomutaramū 'ga ree. 'Ga ra'yra 'ga je tewau imome'wau tekou. 'Ga je kwaapa. Teojere'emamū je teje'ega 'ga upe pē nee. "Jeowet je Roma pewara 'gā nesaka, Kiapi'ni. Naesagi we je 'gā. A'eramū ene ejemifutar imū je monou peu, 'gā nesaka", 'jau je 'ga upe tekou. Afutat je Jarejuwarete 'ga 'Agesagea mama'e esage apoa pē nupe, ojee pē mojemogyppygukaawamū. ¹² Pejejepyri je o re nipo jane jareku'iramū jarejuee. Pēē Jejui 'ga rerowiararetea nipo je maku'iu pē nee. Je 'ga rerowiararetea nanē nipo pē maku'iu nū. A'eramū jane jarejomogypygygukaa 'ga ree.

¹³ Pēē Jejui 'ga rerowiaa pejemogyau je 'jawe. A'eramū je tejemome'wau pē nupe. Jeparuesagiwet je pē nee. "Too 'gā nesaka 'jau", 'jau je tekou tejeupe numiamū. A'ere maran gatu gatu etee mama'ea jee. A'eramū je tewawe'em we. Afutat je Jejui 'ga rerowiarukara pē pyriwara 'gā amū nupe. Karanū je rekoi kwe pe judeue'ema 'gā amū nupe, 'ga rerowiarukaa ai'i nū. Nan too tekou peuwara 'gā amū nupe 'ga rerowiarukaa, a'e futat je. A'ere nipo je oi futari 'gā amū mogyttau Jarejuwarete 'ga upe 'jau. ¹⁴ Nanuar imū omome'wawamū futat Jejui Kristu 'ga je mogoi ikue. Ma'eramū 'ā je rekoi 'ga temogoawer imū etee futat kwe pe 'ga mome'wau 'gā nupe. "Wyrarete pewara 'gā nupe, ka'a pewara 'gā nupe, ojemu'e ma'e 'gā nupe, ijemu'e'ema 'gā nupe. Mīmera 'gā nupe ekwap je mome'wau", 'jau 'ga jee ikue. A'eu te futat 'ā je tekou. ¹⁵ A'eramū je a'eramū Jejui 'ga ree teporomome'uweramū futat pē nupe Roma pewaramū nanē nū.

Jejui 'ga ree morogyta esagea

¹⁶ Opājē mū Janeruwarete 'ga morogyta esage rerowiaara 'gā katu'oka. Aipo morogyta esagea Jejui 'ga mome'ua. Judeu 'gā 'ga remikatu'og ppyfera. A'ere 'ga 'awamū judeue'ema nanē ikatu'ogi nū. A'eramū je morogyta esage mome'wau tekou 'gā nupe najuejue etee futat. Nojenosī je imome'wau tekou. ¹⁷ Morogyta esage renuw ire jane jarejeapyoramū 'ga 'e are. "Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee ajemogyau je jekoty'aawamū", Jarejuwarete 'ga 'e are jane jarejeapyoramū. Ymā te 'ga oje'ega kwasiarukari 'gā nupe rakue: "Jejui 'ga rerowiaara 'gā etee wesageramū 'ga upe. Aipo 'gā etee 'ga imogyau ojeypyri nakwaparimū ete rūi", 'jau 'gā ikwasiaa ka'aran are rakue.

Ywy pewaramū janetywet

¹⁸ Janeruwarete 'ga amara'neramū mama'e tywera apoara 'gā nee, werowiare'ema 'gā nee. A'eramū 'ga 'gā nerekou tyweaete 'gā tywer are. Mama'e tywera apo are etee 'gā wea'aramū. Ku'jywa 'ga ree jēmī wea'are'emamū. A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga kwaape'ema. 'Ga ree wea'ar ire amunipo 'ā 'gā 'ga kwaawi. Mama'e tywera etee 'gā iapou. A'eramū 'gā Janeruwarete 'ga kwaawukare'ema ajaupe. ¹⁹ Agamū futat 'ga ojekwaawukaa 'gā nupe. Opājē resaukaa 'gā nupe. A'ere 'gā 'ā nuerowiari 'ga. A'eramū 'ga aipoa werowiare'em are 'gā nerekou tyweaete.

²⁰ Ymā te 'ā 'ga ywy apoi rakue. A'eramū jane 'ga remiapofera resaka 'ga kwaapa. Niesagi jane 'ga numiamū. A'ere jane 'ga remiapofera resagi. A'eramū jane 'ga kwaapa, 'ga pājē kwaapa nanē nū. Nateepawi futari 'ga pājēa. A'eramū aipo 'gā 'jawarūe'em: "Nakwaawi je Ku'jywa 'ga", 'jawarūe'em 'ga upe. ²¹ Akwaap futat 'gā 'ga numiamū. A'ere 'gā nopojeuwi te 'ga. "Ene 'ā Oreruwaretea", 'jawe'em 'ga upe. Wesak futat 'gā mama'ea 'ga remiapofera. Niporomuorywiweri te futat 'gā 'ga ree ojeupe iapopyrer are. Mama'e tywer

are etee 'gã nea'aramũ. Ypytunaiwa pype wata ma'e 'gã nuesagi futari mama'ea. Nan tee 'gã. Ni'akwaawi futari mama'e are. A'eramũ 'gã mama'e tywera apou. ²² “Ore'akwaawarete futat ore”, 'jau futatee 'gã. A'ere 'gã 'meramũ etee. I'akwaap 'me ma'e 'gã. ²³ Janeruwarete 'ga 'ã okoeteete ma'ea. A'ere 'gã nomuorywi 'ga. Mama'eukwaawa etee 'gã wa'agawy ita pyu imu'ama ae 'jawe ojeupe. Wyra wewe ra'agawyau. Wyra wata ma'e, oyriryk ma'e. Mĩmera 'gã imogyau ia'agawyau ojeupe. Wemiapofera etee 'gã amuoryp 'gã jemogyramũ, Janeruwarete 'ga amara'neramũ nanuara 'gã nee.

²⁴ Nanuara 'gã nee Janeruwarete 'ga nojekukai. “Mama'e tywer are etee 'gã paruapoweramũ. Tene 'gã jemogyi otywera etee iapou ra'ne”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ taetu 'gã ajemogyau mama'e tywera apou ajaupe. ²⁵ Nuerowiara'uweri 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg a'jea. O'mea etee futat erowiaa. Amuoryp 'gã Janeruwarete 'ga remiapofera etee. Iapoarera 'ga jẽmĩ imuorype'ema. 'Ga futat imuorywipyraretea agawewi. A'etea 'gã 'ga muorype'ema. A'eramũ 'ga opoia nanuara 'gã nui.

²⁶ Wemiapofera etee 'gã imuorywamũ Janeruwarete 'ga opoia 'gã nui. “Mama'e tywer are etee 'gã paruapoweramũ. A'eramũ je tepoia 'gã nui”, 'jau Janeruwarete 'ga ojeupe rakue.

A'eramũ taetu mama'e tywera apoara 'gã wemifutar imũ etee futat mama'e tywera apou. Kũjãmera 'gã omena ojee ekoa jẽmĩ ifutare'ema. Kũjãnamũ etee futat 'gã wemiarũnamũ ajuee. ²⁷ Kũima'e 'gã nanẽ opoia wemireko are oko awi nũ. A'eramũ 'gã kũima'eramũ etee futat ajafutaa. Owy'aa kũima'eramũ etee futat ajuee. A'eramũ nanuara apoara 'gã ojemote'aa ojetee futat, akou tywet nipo 'gã otywer are wemifutar imũ etee futat.

²⁸ Niporokwaawiweri 'gã Janeruwarete 'ga ree. A'eramũ 'ga opoia 'gã nui. “Mama'e tywer are etee pẽnea'aramũ je poiri pẽ nui”, 'jau 'ga 'gã nupe, mama'e tywera apoukaa 'gã nupe. ²⁹ Aipo 'gã nia'wyri futari. Akowarũ'em 'gã. Mama'e tywera etee 'gã iapou. Ojokaraemã 'gã ifutaa, ojomotesirũgatuu, iporerekoaywerete 'gã, oporojuka ma'e 'gã. Ajamue 'gã akou. O'meramũ te 'gã 'jau. Morogyta mowuwuara 'gã. ³⁰ Ajuago'wau 'gã. Niporomutari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. Nojekukai 'gã ajuee. Ojomotywerukat 'gã. Nuenuwi 'gã ujara 'gã je'ega. Ojerowiaraiw etee 'gã ojee. ³¹ Ni'akwaawi 'gã mama'e are. Nuapoi 'gã mama'ea u'eawer imũ. Najemuaẽmi 'gã ajuee. Nipy'ata'wai 'gã ajuee. ³² Aipo 'gã Janeruwarete 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nakamẽsĩ etee rũi futat 'gã oi peu. A'ea 'gã ikwaapa agawewi. A'etea 'gã nopoiri futari mama'e tywera apo awi. Ojero'waro'wau etee otywera apou. A'eramũ 'gã ojerowiarairaiwa etee futat otywer are. Amumera 'gã mama'e tywerete agawewi wapo. A'etea 'gã 'jau: “Eneremiapoa esage futat”, 'jau etee 'gã ajaupe, mama'e tywera aporamũ.

Aipo 'gã nemiapoa mama'e tywera futat Janeruwarete 'ga upe.

2

Mama'e tywera apoara 'gã nereko tywet

¹ 'Gã nemiapofera mama'e tywera renuw ire pẽẽ mũ 'jau: “A'jea futat 'gã nemiapofera mama'e tywera futat”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. “Aipo apoa 'gã ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'ere aipo 'e reewi mama'e apou 'ga 'jawerimũ etee futat nũ 'eramũ pẽẽ nanẽ pejekwau Jarejuwarete 'ga upe. ² “Mama'e tywera apoara 'gã Janeruwarete 'ga wereko tywet” 'ea jane ikwaapa. Mama'e a'jea etee Janeruwarete 'ga iapou. A'eramũ jane 'jau, “Mama'e tywera apoara 'gã ojereko tywerukat

futat”, 'jau jane. ³ Ma'eramũ sipo ajee pẽẽ nanẽ mama'e tywera apou 'gã 'jawe etee nũ, “pẽnemiapofera nia'wyrì 'ga upe”, 'e re? Pẽẽ sipo Janeruwarete 'ga nepẽ nereko tyweri mama'e tywera pẽẽ iaporamũ? Mama'e tywera pẽẽ iaporamũ 'ga pẽ nerekou tyweaete nanẽ 'gã 'jawe futat. ⁴ Pẽẽ mũ nipo 'jau: “Jane ree 'ga jemuaẽmi. Ipota'wa futat 'ga jane ree. Najane rereko tywera'nei 'ga”, 'jau nipo pẽẽ. Aipoa a'jea futat. A'ere pẽẽ nepẽneapyoi 'ga ree. Ajemuaẽm futat 'ga pẽ nee petywer awi pẽ momoirukaawamũ pẽ nupe. Ma'eramũ 'ã 'ga nepẽ motesirũgatua'nei. “Otywer awi 'gã poir ire je 'gã nerekou tywere'em”, 'jau 'ga ojeupe. ⁵ A'ere nipo 'ã nepepouri futari pejetywer awi. Pejejero'waro'wau etee futat 'ã 'ga je'ega renupe'ema. A'eramũ nipo pẽẽ 'ga mamara'neukaa etee te pejee. A'eramũ nipo 'ga pẽ nerekou tyweaete wowase ae majatykaawa 'ara rupi. Aipoa 'ara rupi 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tyweaete 'gã nemiapo tywer are etee futat. A'eramũ nipo 'ga, mama'e tywera pẽẽ iapo re, pẽẽ nanẽ pẽ nerekou tyweaete, pẽnemiapofer are.

⁶ Akwaap 'ga janeremiapofera. A'eramũ 'ga jane mepyau janeremiapofer are etee futat. ⁷ Jane mũ mama'e esage apou jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga je'ega jane enupa. “Tejeupe 'ga je'eg are jeporenuwiweramũ tekou. ‘Ene 'ã je renupa ekou. A'eramũ ene eneresage futat jee’ 'e are jeporenuwiweramũ”, 'jau jane. 'Ga pyri jareoa jane ifutaa. 'Ga pyriwara 'gã jarepojeuwa jane ifutaa jarejemogyau. Nan jane iaporamũ 'ga jane mogyau ojeypyri nakwaparimũ ete rũi futat. ⁸ A'ere ojee ea'are'ema 'gã nee Janeruwarete 'ga mara'neramũ. Morogyta a'jea renupare'ema 'gã nee, mama'e tywera apoara 'gã nee, ojee ojerowiaraip ma'e 'gã nee. Mĩmera 'gã nee 'ga amara'neramũ. A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete. ⁹ Mama'e tywera apoara 'gã juejue futat nipo 'ga erekou tyweaete. Judeu, judeue'em. Mĩmera 'gã nipo 'ga 'gã nerekou tyweaete. ¹⁰ Mama'e esage apoaramũ te nipo ajee 'ga 'i janee: “Pẽẽ pẽnesage jee”, 'jau nipo 'ga janee. Jane mopy'ata'wau ojeypyriwara 'gã nowase. Aipo 'ga wapo mama'e esage apoara upe. Judeuramũ oree 'ga iapoi, judeue'emamũ pẽ nupe nanẽ 'gã iapou nũ. ¹¹ Janeruwarete 'ga ojejuka pãwẽ pãwẽ jane ree. A'eramũ 'ga mama'e tywera apoara 'gã juejue 'ga erekou tyweaete. Mama'e esage apoara 'gã juejue 'ga erekou esage.

¹² Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari oreypy 'ga upe rakue, Moisesi 'ga upe rakue. A'eramũ judeuramũ ore 'ga remikwasiarera rerekou. A'ere judeue'emamũ pẽẽ nepetywi futari 'ga je'ega pyu. Janeruwarete 'ga nomonoi pẽ nupe rakue. A'etea Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tyweaete mama'e tywera aporamũ. A'eramũ nipo 'ga judeuramũ oree 'jau: “Nepeenuwi jeje'ega. A'eramũ je pẽ nerekou tyweaete”, 'jau nipo 'ga oreypy 'gã nupe rakue. ¹³ NaMoisesi 'ga remikwasiarera kwaapara 'gã tee rũi esage Janeruwarete 'ga upe. 'Ga je'eg imũ mama'e apoara 'gã etee te esage 'ga upe.

¹⁴ Judeue'emamũ pẽypy 'gã nitywi futari 'ga je'ega rerekwara ka'arana pyu rakue. Nomonoi 'ga 'gã nupe. A'ere 'gã 'ga remifutara kwaawi ojee. A'eramũ 'gã amũ mama'e apou 'ga remifutar imũ. ¹⁵ A'eramũ 'gã nesakara 'gã nipo 'jau: “Nitywi futari 'gã Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana pyu. A'etea 'gã 'ga remifutara kwaapa ojee. Sã'ã 'gã mama'e apoa 'ga je'eg imũ”, 'jau nipo 'gã nesakara 'gã. Akwaap futat 'gã mama'e esagea. Akwaap futat 'gã mama'e tywera. A'eramũ 'gã mama'e tywera aporamũ 'jau ojeupe: “Aipoa nia'wyrì”, 'jau ojeupe. Mama'e esage aporamũ 'gã 'jau: “Aipoa esage”, 'jau 'gã ojeupe. ¹⁶ A'eramũ wowase ae majatykaawa 'ara rupi nipo Janeruwarete 'ga jane mojo'ogukaa Jejui Kristu 'ga upe. Janerekwawera 'ga ikwaapa, janerea'aawera nanẽ 'ga ikwaapa nũ. A'eramũ 'ga jane mojo'oka

nipo wemiayuwamũ, werowiare'ema 'gã nui. Nan je rekoi morogyta esage mome'waramũ.

Ee judeu 'gã jemogypykawet

¹⁷ “Jane 'ã judeua”, 'jau pẽẽ mũ pejejemogyau. “Moisesi 'ga remikwasiarera 'ã jane erekou. A'eramũ jane jarejesageramũ jarejemogyau”, 'jau pẽẽ pejejaupe numiamũ. “Jane 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea”, 'jau pẽẽ pejejerowiaraipe pejejee. ¹⁸ Jarejuwarete 'ga remifutara pekwaap numiamũ. Moisesi 'ga remikwasiarer are pejejemu'jau mama'e esage kwaapawamũ.

¹⁹ Easĩg ma'eramũ ae nuatai futari ojetee. A'eramũ Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gã eae'ema 'gã 'jawe futat. Mama'e a'jea kwaapare'ema 'gã easĩg ma'e 'jawe. A'eramũ pẽẽ 'jau: “Ore ea ma'e 'jawewara aramueapyo 'gã 'ga ree”, 'jau pẽẽ numiamũ. ²⁰ “Takwaawe'ema 'gã ore aramu'e ee. Kunumĩ 'gã nanẽ ore imu'jau ee nũ”, 'jau pẽẽ numiamũ. “Orokwaaw ore Moisesi 'ga remikwasiarera. Moisesi 'ga ore mueapyou mama'e are. Mama'e a'je are 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ ore 'gã mu'jau ee”, 'jau pẽẽ numiamũ. ²¹ Ma'eramũ sipo ajee pẽẽ pejejemu'jau esage'em ee? Nepeenuwi futari 'ga je'ega. “Pemunarũ awi”, 'jau agawewi pẽẽ 'gã nupe. A'etea pẽẽ aipo 'gã nupe 'e re pẽẽ futat pemunarũ. ²² “Peko awi pejejuemireko are”, 'jau pẽẽ 'gã nupe. Ma'eramũ sipo ajee aipo 'gã nupe 'e re pejekou pejejuemireko are? “Kũjãmeramũ pejekowe'em pejejomen are”, 'jau pẽẽ 'gã nupe. Ma'eramũ sipo pejekou pejejomen are, aipo 'gã nupe 'e re? Nepẽporomutari pẽẽ maira'me a'agaw are. A'ere pejemunarũmũ mama'e are maira'me a'agawa rog awi. Ymã te Moisesi 'ga jane mu'jau maira'me a'agaw are rakue. “Pemuoryp kasi maira'me a'agawa ne”, 'jau 'ga janee rakue. “Pemunarũ awi mama'e are”, 'jau nanẽ 'ga rakue nũ. A'eramũ pẽẽ pejejemotywea Jarejuwarete 'ga upe pejemunarũmũ mama'e are maira'me a'agawa rog awi. ²³ “Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe, inuga oree rakue”, 'jau pẽẽ, pejejerowiaa ee. Ma'eramũ sipo ajee pẽẽ erowiare'ema? 'Ga je'ega renuwe'emamũ pẽẽ 'ga rerowiarukare'ema judeue'ema 'gã nupe. ²⁴ Ymã te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiaa pẽ nee rakue. “Judeuramũ pẽ nekoarũe'em are judeue'ema 'gã Janeruwarete 'ga akurap”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue.

²⁵ Je nanẽ judeua, pẽ 'jawe. Ymã te Janeruwarete 'ga 'jau janepyy 'gã nupe rakue: “Pẽẽ 'ã jeremiayuwaretea. A'eramũ pẽẽ pejejomojewaka 'gã nupe pẽ kwaawukaawamũ. A'eramũ 'gã 'jau: ‘Aipo 'gã Ku'jywa 'ga remiayuwaretea’, 'jau nipo 'gã pẽ nupe, pejewaga resag ire”, 'jau Janeruwarete 'ga janepyy 'gã nupe rakue. A'ere pẽẽ mũ 'jau: “Ore 'ã judeua. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea. Sã'ã orejemojewaga”, 'jau nipo pẽẽ. A'ere jane 'ga je'ega renuparamũ etee janejewaga resageramũ 'ga upe. Pejejerowiaraipe etee pejejewag are pejejemogyau. A'ere 'ga je'ega renupare'emamũ pẽẽ ojewagipyre'ema 'jawe etee pejemogy 'ga upe. Pejejewagamũ futat numiamũ. A'ere 'ga je'ega nepeenuwi. Judeue'ema 'gã 'jawe futat pejejemogyau. ²⁶ Judeue'ema 'gã nojemojewagi futari. A'ere amumera 'gã amũ mama'e apoi Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. Aipo 'gã judeu 'jawe futat Jarejuwarete 'ga upe, imojewagipyrrera 'jawe. Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga remiayywa futat. ²⁷ Jane 'ã judeuramũ jareja'yra kũima'e mojewaka jarejemiapou. Jane 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana rerekou. A'etea 'ã pẽẽ mũ nepeenuwi futari 'ga je'ega. A'eramũ 'ã judeue'ema 'gã jẽmĩ ajemogyau esage Janeruwarete 'ga remifutar imũ. Nitywi 'gã 'ga je'ega rerekwara. Nomojewagi 'gã wa'yra 'gã. A'etea 'gã mama'e apou 'ga remifutar imũ. A'eramũ nipo 'gã 'jau pẽ nupe: “Pẽẽ 'ã judeuramũ pejewak futatee. Pẽ nupe 'ã 'ga oje'ega rerekwara monou. A'etea nepeenuwi 'ga je'ega. Ore 'ã noretywi

agawewi futat ipyu. A'etea ore mama'e apou 'ga remifutar imũ etee", 'jau nipo 'gã pẽ nupe. ²⁸⁻²⁹ Janeruwarete 'ga oje'ega renupara 'gã mogyau wemiayuwamũ. Naimojewagipyrrera 'gã etee rũi 'ga remiayuwa. Oje'ega renupara 'gã etee 'ga imogyau wemiayuwamũ. 'Ga je'ega renupare'ema 'gã ojewak futateeramũ akou. Na'ga remiayuwa rũi agawewi 'gã. 'Ga je'ega renupara 'gã Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã mogyau 'ga remiayuwareteramũ. Aipo 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'jau: "Ene 'ã eneresage jee", 'jau 'ga aipo 'gã nupe. Najane pyriwara 'gã nũi aipo 'i janee. Janeruwarete 'ga te e'iarũ janee.

3

¹ A'eramũ nipo pẽ 'jau jee: "Judeu teea pa 'ã ore nũ?" 'jau nipo pẽ. "Orojewag ekoeteramũ arajemogyau nũ?" 'jau nipo pẽ. ² Naani. Aipo pe'je awi, 'jau je pẽ nupe. Janeruwarete 'ga 'ã oje'ega mua judeuramũ janepy 'gã nupe rakue. "Teje'ega je omono ikwasiarukaa pẽ nupe. A'eramũ ki pẽ jeje'ega renupa. Jeje'eg imũ etee ki pẽ mama'e apou. Pejejeapyo esageramũ pẽ je pejemu'eawer are", 'jau 'ga janepy 'gã nupe rakue. ³ A'ere 'ã 'gã amũ nuerowiari 'ga je'ega rakue. "Gã werowiare'emamũ ma'eramũ sipo Janeruwarete 'ga mama'e apowe'em u'eawer imũ etee", 'jau nipo pẽ. ⁴ Naani. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e apoi. Ni'mea'uweri futari 'ga. Ae te 'ã najuejue etee futat i'me. A'ere Janeruwarete 'ga ni'mei futari. Mama'e a'jea etee futat 'ga imome'wau. Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

"Eneje'egamũ nipo eneje'ega renupara 'gã 'jau, a'jea futat 'ga je'ega, 'jau nipo 'gã ene rerowiare'ema 'gã nupe.

O'meramũ te Ku'jywa 'ga 'i, 'gã amũ 'e renupa nipo amumera 'gã 'jau:

Naani. Ene te ene'me, 'jau nipo 'gã ene'me are ako ma'e 'gã nupe.

Ene ago'o ekoteeara 'gã nupe nanẽ nipo 'gã 'jau nũ:

O'meramũ te 'gã 'i. Ako esage Janeruwarete 'ga, 'jau nipo 'gã enee, ene ago'o ekoete renuw ire",

'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

⁵ A'eramũ nipo pẽ mũ 'jau futatee: "Ko ajee ore narakoarũi", 'jau nipo pẽ. "Taruesak Jarejuwarete 'ga wesage resaukara 'jau", 'jau futatee nipo pẽ. "Jane rekoarũi'em are Janeruwarete 'ga wesage resaukaa 'gã nupe 'jau", 'jau nipo pẽ numiamũ. Aipo a'je re amunipo 'ã Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoi jane rerekou tyweaete jane rekoarũi'em are. A'ere naani. Nanarũi. (Aipoa 'eramũ pẽnea'awarũi'ema futat. Nia'wyri aipoa pẽnea'aawa. Nanarũi Ku'jywa 'ga rea'aramũ ee.) ⁶ A'jeteetewi Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ 'ga a'jeteetewi futat jane mepyau janeremiapofer are etee futat.

⁷ A'eramũ nipo pẽ mũ 'jau futatee: "Esage ore'mea. Ore'me re nipo 'gã 'jau: Na'gã 'jawe rũi Janeruwarete 'ga mama'e a'jea etee omome'u, 'jau nipo 'gã ore'me renuw ire", 'jau nipo pẽ. "Ma'eramũ sipo ore'mea Janeruwarete 'ga 'me'ema resaukare'ema. 'Ga 'me'ema resaukar ire ma'eramũ sipo Janeruwarete 'ga je rereko tyweri je'me are", 'jau nipo pẽ. ⁸ Aipo are ea'at ma'eramũ pẽ mama'e tywer are ea'at ma'eramũ nanẽ futat nũ. "Janetywera nipo Ku'jywa 'ga resagea resaukaa 'gã nupe", 'jau futatee pẽ. A'ere aipoa pẽ'ea nia'wyri.

Aipo 'e are 'gã amũ je je'ẽwu'jaga: "Mama'e tywera siapo 'jau Jarejuwarete 'ga resage resaukaawamũ 'jau, e'i Paulo 'ga janee", 'jau futatee 'gã je je'ẽwu'jaga. A'ere 'gã 'me ate. Na'ea'uweri je aipo 'jau. A'eramũ nipo aipo 'gã 'meawer are anure Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweaete futat.

Najuejue etee futat janetyweramũ

9 Maran te jane? Judeuramū futat nã'ã jane re'ã. Janeresage sipo jane judeue'ema 'gã nesage apyraapa sa'e nã'ã jane re'ã, 'jau nipo pëë? Naani. Najuejue etee futat janetyweramū Jarejuwarete 'ga upe judeuramū. Judeue'emamū pëë nanë oretywera 'jawe etee futat nū. ¹⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'gã amū nupe inuga janetywer are rakue:

“Nitywi futari 'ga amū esage ma'eramū Jarejuwarete 'ga upe.

¹¹ Naeapyoi futari 'ga amū Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Niparuerowiariveri 'ga amū Jarejuwarete 'ga ree.

¹² Nokoi'i futari 'ga amū Jarejuwarete 'ga remifutar imū tãmějě mama'e esage apoaramū.

Nokoi'i futari 'ga amū Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'e esage are iporomutat ma'eramū.

¹³ Mama'e tywera etee 'gã imome'wau ajaupe.

O'me ekoeteramū etee futat.

Ajuago'wau ekoete tee futat 'gã ajemogyau.

¹⁴ Amara'ne ekoeteramū nanë nū.

Mama'e tesirūa etee futat imome'wau ajaupe.

¹⁵ Nokyjei 'gã ajuapisi ekoete awi.

¹⁶ Ojomotesirūgatu au'jeteramū.

¹⁷ Nipota'wai 'gã ajuee.

A'eramū 'gã ojomopy'ata'waukare'ema.

¹⁸ Nopojeuwi futari 'gã Jarejuwarete 'ga”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

¹⁹ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. Oje'ega rerekwara ka'arana 'ga imua oree, judeuramū oree. Ma'eramū 'ã ore: “Nikwaawi jane jarejekoarūe'ema”, naru'ea'uweri. Najuejue etee futat janetyweramū Ku'jywa 'ga upe. Judeuramū ore, judeue'emamū pëë nanë nū. A'eramū 'ga ae rerekou tyweaete aetywer are. ²⁰ Nuenupawi futari 'ga amū Moisesi 'ga remikwasiarera. A'eramū ojemuesage ma'ea nanë otywe'emamū nū. Moisesi 'ga je'ega renupaw ire amunipo 'ã jane janeresageramū. A'ere nitywi futari 'ga amū 'ga je'ega renup katu katarera. A'ere jane jaretywera kwaawi 'ga je'ega renuw ire.

Werowiaara 'gã 'ga ikatu'oka

²¹⁻²² 'Awamū futat Janeruwarete 'ga jane mu'akwaapa ojeupe jane muesage are. Ymã te Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari rakue. A'ere naaipoa rūi jane muesagei Janeruwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga ree jane jemogypygamū te 'ga jane muesagei ojeupe. Jareju'jaju'jawe etee futat jarejemogyau. Ore judeuramū, pëë judeue'emamū nanë 'ga imuesageu Jejui 'ga ree jane jemogypygamū te. ²³ Najuejue etee futat 'ã janetyweramū Ku'jywa 'ga upe. Nitywi futari esage ma'e 'ga amū Ku'jywa 'ga upe. Esage ma'e 'gã etee ajemogyau Ku'jywa 'ga pyri. A'eramū jane najuejue etee futat jarejemogyau mukumuku 'ga wi. Najane mū upe etee rūi Ku'jywa 'ga 'i: “Ejetee jemuesage jee”, 'jawe'em. ²⁴ A'ere 'ga te jane muesagei Jejui Kristu 'ga jane erowiarāmū. Niapoi agawewi futat jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane muesageu ojeupe Jejui Kristu 'ga jane erowiarāmū. Jejui 'ga amanūmū janetywera moiawamū rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū janetywera moia jane wi, jane mū'jāu mama'e tywera apoara 'gã nui. Jane wi janetywera moia 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau janee. ²⁵ Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mua ojeupe janetywera mepyawamū rakue. 'Ypeywar are amanūaw ipe 'ga janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue. Jejui 'ga

jane erowiarāmū Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi. Jejui 'ga upe aetywera mepyukaawer are Janeruwarete 'ga wesage resaukaa janee.

Ymā te Jejui 'ga manūe'emauwe Ku'jywa 'ga wea'are'emamū aetywer are rakue. Wuagamū 'ga janeypy 'gā tywera upe rakue. “Anure nipo Jejui 'ga manūi 'gā tywera mepyau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ga wea'are'emamū 'gā tywer are. ²⁶ Jejui Kristu 'ga aetywera mepyarera. A'eramū Janeruwarete 'ga 'awamū jane muesageu Jejui 'ga jane erowiarāmū. Esagerete ma'ea Janeruwarete 'ga. A'eramū 'ga ojepyri aetywera io futare'ema. A'eramū 'ga wa'yra 'ga mua aetywera mepyawamū 'ga jukaukaa. A'eramū jane “a'jeteetewi 'ga mama'e apoi” 'e kwaapa jarejemogyau a'jea futat. Janetywer are Jejui 'ga manūe'em ire amunipo 'ā 'ga ae muesagewe'em futat. A'ere Jejui 'ga aetywera mepyi. A'eramū esagerete ma'e 'ga jane muesageu Jejui 'ga ree jane jemogypygamū.

²⁷ 'Ga te 'ā jane muesage. A'eramū jane 'jawe'em: “Je te 'ā jeresage 'gā nesagea apyraapa”, 'jawe'em jane. NaMoisesi 'ga je'ega renuparamū rūi 'ga jane muesagei. Jejui 'ga rerowiaaramū te 'ga jane muesagei. A'eramū jane jarejerowiaraipe'ema jarejesage are. 'Ga te 'ā jane muesage. ²⁸ NaMoisesi 'ga je'eger imū mama'e aporamū rūi 'ga jane muesagei. Nienupawi futari jane 'ga je'egera. A'eramū 'ga, Jejui 'ga jane erowiarāmū te, jane muesageu. ²⁹ Judeuramū etee sipo 'ga ore muesagei? Judeue'emamū sipo 'ga nepē muesagei? Naani. ³⁰ Majepei tee Janeruwarete 'ga. 'Ga etee futat janererekwat pāwē pāwēa. Jejui 'ga jane erowiarāmū juejue 'ga jane muesageu ojeupe. Judeuramū ore, pēē judeue'emamū miamū 'ga jane muesageu Jejui 'ga rerowiarāmū. ³¹ A'eramū miamū jane Moisesi 'ga 'eawera retyke'ema: “Jejui 'ga rerowiaaramū etee te Janeruwarete 'ga ae muesagei ojeupe. A'eramū jane Moisesi 'ga 'eawera renupe'ema”, 'jawe'em jane 'gā nupe. Naani. Jejui 'ga rerowiar ire jane nanē Moisesi 'ga je'egera renupa jarejemogyau nū.

4

Abraão 'ga

¹ Pēnea'ar iki Abraão 'ga ree. 'Ga 'ā judeuramū oreypya. Maran ajee Janeruwarete 'ga 'ga muesagei rakue? ² Wemiapofer are ojemuesage re amunipo 'ā 'ga ojerowiaraipe ojee. “Je te 'ā ajemuesage tejetee”, 'jau amunipo 'ā 'ga ojeupe. A'ere nanarūi. Naojetee rūi 'ga jemuesagei. A'eramū 'ga ojerowiaraipe'ema ojee Jarejuwarete 'ga upe. ³ Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Abraão 'ga ree rakue:

“Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau: ‘Abraão 'ga je rerowiat. A'eramū 'ga wesageramū jee’, 'jau 'ga Abraão 'ga upe”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue.

⁴ Sā'ā oporowyky jara 'ga. Ojeupe oporowyky ma'e 'gā 'ga imepyau 'gā porowyky are. Nomono tee rūi 'ga 'gā nupe epye'eme. Oporowyky te 'gā 'ga upe. A'eramū 'ga 'ā 'gā porowyky repy monou 'gā nupe. ⁵ A'ere nanarūi Janeruwarete 'ga. Naojeupe janeporowyky are rūi 'ga 'jau janee: “Aipo 'ga esage jee”, 'jau. Werowiarāmū te 'ga aipo 'jau janee. Mama'e tywera apoarera agawewi. A'etea Janeruwarete 'ga 'jau: “Ko 'ga je rerowiat. 'Ga tywera je omoit 'ga wi. A'eramū 'ga 'awamū wesageramū jee”, 'jau 'ga werowiaaramū 'gā nupe. ⁶ “Natejeupe pēporowyky are rūi je 'i: Pēnesage pejemogyau jee, 'jau je pē nupe. Tejerowiar are tee je aipo 'jau pē nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Ymā te Davi 'ga nanē ka'arana kwasiari iku'i ma'e are rakue:

“Maranuara sipo aku'iramū akou?”

⁷ Ojewi Janeruwarete 'ga otywera moiripyrrera 'gã etee aku'iramū ajemogyau.

Otywer awi ipireipyrrera 'gã etee aku'iramū ajemogyau.

⁸ Aipo 'gã tywer are Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamū futat.

A'eramū aipo 'gã aku'iramū ajemogyau”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa rakue.

⁹ Judeuramū ore upe etee te Davi 'ga aipo 'ga 'i? Naani. Judeue'emamū pē nupe nanē 'ga aipo 'jau nū. Werowiarāmū Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Je rerowiar ape ekou. A'eramū ene 'awamū ejesageramū jee. Mama'e tywera apoare'ema 'jawe futat ene ekou jee”, 'jau 'ga 'ga upe rakue.

¹⁰ Judeuramū 'ã ore orojemojewaka. A'ere ojemojewagukare'emawe Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiari rakue. A'eramū 'ga jewage'emauwe futat Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Abraão 'ga je rerowiat. A'eramū 'ga wesageramū jee”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ¹¹ Werowiar ire tee Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Ejemojewagukat 'ga amū upe. Eja'yra 'ga, ejemiyauwa 'gã nanē emojewagukat nū”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'ere Abraão 'ga 'ga rerowiari ra'ne. Werowiar ire tee Ku'jywa 'ga 'i 'ga upe: “Ejemojewagukat 'ga amū upe”, 'jau. A'eramū 'ga jewaga Ku'jywa 'ga rerowiaara resaukaa janee. A'eramū Janeruwarete 'ga rerowiaaramū jane juejue 'jau: “Abraão 'ga janeruwa 'jawewara. 'Ga 'ã Jarejuwarete 'ga werowiat rakue. A'eramū 'ga janeruwa 'jawewara janee”, 'jau jane jarejaupe Abraão 'ga ree. Judeuramū ore, judeue'emamū pēē 'jau. Pejewage'ema agawewi. A'etea 'ga, “eneresage jee”, 'jau pē nupe werowiarāmū. A'eramū pēē nanē 'jau: “Abraão 'ga janeruwa 'jawewara janee”, 'jau pēē nanē nū. Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū juejue aipo 'jau Abraão 'ga upe. ¹² Abraão 'ga imojewag ypyrrera 'ga. A'eramū 'ga akou judeuramū oreruwa 'jawewara. A'ere 'ga omojewage'emauwe Jarejuwarete 'ga rerowiari. Jarejuwarete 'ga rerowiar ire te 'ga janeruwa 'jawe 'ga rekoi janee. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã nupe 'ga na'gã nuwa 'jawe rūi 'ga rekoi 'gã nupe.

U'eawer imū 'ga mama'e apoi

¹³ Ymā te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Tamono 'gã ywya enee 'jau. A'eramū ywya ene ma'ea futat. Enejuapyrama 'gã ma'ea nanē nū”, 'jau Janeruwarete 'ga 'ga upe rakue. A'eramū Abraão 'ga 'ga rerowiaa. Werowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau: “Esage 'gã jee”, 'jau 'ga 'gã nupe. Ma'eramū 'ã 'ga ywy monoi 'gã nupe 'gã nupawamū rakue. NaMoisesi 'ga je'ega renuw are rūi Janeruwarete 'ga ywy monoi 'gã nupe rakue. Werowiarāmū te 'ga imonoi 'gã nupe rakue. ¹⁴ “Tejerowiaara 'gã nupe etee je mama'e monoi”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'eramū 'ga mama'e monowe'em Moisesi 'ga je'egeera renupara 'gã nupe werowiare'emamū. “Moisesi 'ga je'egeera renupara 'gã nupe Janeruwarete 'ga mama'e mono re maran sipo jane Jarejuwarete 'ga rerowiari? A'jea sipo 'ga 'eawera?” 'jau 'gã. A'ere naani. Nanarūi futat. ¹⁵ Janeruwarete 'ga futat oje'ega okwasiarukat Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga remikwasiarera renupare'ema 'gã nerekou tyweaete. “Jeje'eg are nepēporenuwiweri. A'eramū je temara'neramū pē nee”, 'jau 'ga 'gã nupe. Aipoa 'ga je'ega tywe'em ire amusipo 'ã ma'ja are pejeporenuwiwere'emamū.

¹⁶ A'ere Janeruwarete 'ga 'i: “Tejerowiarāmū je mama'e esage monoi 'gã nupe”, 'jau 'ga. NaMoisesi 'ga je'egeera renupara 'gã nupe etee rūi 'ga aipo 'jau. Werowiaara 'gã nupe juejue 'ga aipo 'jau. Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramū 'ga akou Janeruwarete 'ga rerowiaaramū janeruwa 'jawewaramū. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga ra'yra

'jawewaramũ jane upe najuejue etee: “Mama'e esagea tomono 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga. ¹⁷ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue, Abraão 'ga upe 'eawera kwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. “Abraão 'ga janeruwa 'jawewara, tamu'eukat judeue'ema 'gã amũ, tejerowiaara 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. “A'eramũ nipo enejuapyrama 'jawewara 'gã kwaiwete futat”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'jea futat aipoa Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe 'eawera. Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat a'jea futat. “Janeruwarete 'ga je rerekou. Amanũ ma'ea 'ga imoferapa. Mama'e tywe'emamũ Janeruwarete 'ga mama'e apou oje'eg imũ etee. A'eramũ nipo 'ga mama'e mua jee u'eawer imũ etee futat. Jera'yre'ema agawewi. A'etea nipo 'ga jejuapyrama 'gã amut jee”, 'jau Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga upe 'ga rerowiaa.

¹⁸⁻²¹ A'eramũ Janeruwarete 'ga ojerowiaa Abraão 'ga ree werowiarãmũ. “Kwaiwete enejuapyrama”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. Wa'yre'emauwe agawewi Abraão 'ga 'ga je'ega rerowiaa. Sêg anu kwara mu'aa ja'wyja'wywe Abraão 'ga 'jau: “Jesawa'e je tekou. Jeremireko êê nanê nũ owãiwĩnamũ nũ. A'etea nitywi'i futari jera'yra mũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'ere 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega nomoka'jami futari, “Kwaiwete nipo enejuapyrama” 'eawera moka'jame'ema futat. Nopoiri futari 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiar awi. “Maran sipo Janeruwarete 'ga orera'yra muri oree”, 'jawe'em 'ga. Werowiarãmũ Janeruwarete 'ga ojerowiarukaa etee te Abraão 'ga upe, 'ga mamuakaa. A'eramũ Abraão 'ga 'ga muorypa. “Janeruwarete 'ga pãjêrete. A'eramũ 'ga mama'e apou u'eawer imũ”, 'jau Abraão 'ga, 'ga rerowiaa. Werowiarãmũ wejue Janeruwarete 'ga kunumĩ mũ mua 'ga upe, u'eawer imũ etee futat. ²² Abraão 'ga Jarejuwarete 'ga werowiat. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Esage 'ga jee”, 'jau Abraão 'ga upe. ²³ A'ere naAbraão 'ga upe etee rũi Janeruwarete 'ga 'i: “Esage 'ga jee”, 'jau. ²⁴ Werowiaaramũ janee nanê 'ga aipo 'jau nũ: “Esage 'ga jee”, 'jau nũ. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga manũnamũ Janeruwarete 'ga 'ga moferapa nũ. A'eramũ 'ga jane werowiaaramũ, “Esage 'ga jee”, 'jau janee. ²⁵ Janetywer are Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mua ywy pe ijukaukaa. 'Ga manũawera futat 'ã janetywera mepyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga moferapa jane muesageawamũ ojeupe. Jejui 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ. Janetywera mepy re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nũ 'e rerowiarãmũ 'ga 'i janee: “Esage 'ga jee”, 'jau. Werowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau judeurãmũ oree: “Pênesage jee”, 'jau. Judeue'emamũ pẽ nupe nanê 'ga aipo 'jau werowiar ire.

5

Werowiarãmũ 'ga jane mogyi wemiayuwamũ

¹ Jejui Kristu 'ga jane erowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Ene eneresage jee”, 'jau 'ga janee. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga futat 'Uwarete 'ga mota'wau janee, janetywera mepyau 'ga upe. A'eramũ 'ga Jejui 'ga jane erowiarãmũ, 'jau janee: “Ene eneresage jee”, 'jau 'ga janee. ² Werowiarãmũ Jejui 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe: “Agamũ je rerowiaara 'ga”, 'jau 'ga 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga a'e are janetywera moia jane wi, ojee jane mujaawamũ. A'e are jane jareku'iramũ jarejemogyau. “Anure taetu nipo 'ga jane mogyau oje'jawe futat. A'eramũ jane jarejemogyau jareku'iramũ 'ga ree”, 'jau 'ga ree jarejemogypyka. ³ Mama'eaya jarejeupe ijesaukaramũ miamũ jane jareku'iramũ etee futat jarejemogyau. Jarejeupe mama'eay jesaukaramũ jane jareapyterãtãnamũ jarejemogyau

jupe. Mama'eaya jane mojemogypygyukaa a'jea futat Jarejuwarete 'ga ree. ⁴Mama'eay upe janeapyterātāa esage Janeruwarete 'ga upe. “Eneresage jee”, 'jau nipo 'ga janee mama'eay upe janeapyterātānamū. Aipo 'ga 'e kwaaw ire jane 'ga 'jawe futat jarejemogy rapesaka jarejemogyau. ⁵Janeruwarete 'ga oporomutaramū jane ree. U'agesagea 'ga imua janee. 'Ga 'Agesagea jane mueapyou jane ree 'ga poromutar are. A'eramū jane jareku'iramū jarejemogyau 'ga 'jawe jarejemogy rapesaka.

⁶Jane tee jaretywera nimoira'uweri jarejewi. Ma'eramū 'ā 'Uwarete 'ga remifutarera 'ara rupi Jejui Kristu 'ga manūi janetywera mepyawamū rakue. ⁷A'ere na'ga 'jawe rūi jane mū rekoi. Nimanūa'uweri jane jarejaupe. Mama'e esage apoara 'gā nupe miamū jaremanūwere'emamū. Ojee ipota'wa ma'e 'ga upe amunipo 'ā 'ga amū manūi. A'ere jane nimanūa'uweri futari jarejaupe jarejee iporomutare'ema 'gā nupe 'jau. ⁸A'ere Janeruwarete 'ga poromutaramū jane ree nanimenime. Ojee janeporomutare'emamū miamū 'ga poromutaramū jane ree. A'eramū 'ga Jejui Kristu 'ga mua ywy pe amanū ma'eramū janee, jaretywera jane erajemogyramū. ⁹Jejui Kristu 'ga manū are Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pēnesage jee”, 'jau 'ga janee. Jejui Kristu 'ga jane erowiamū te 'ga aipo 'jau janee. Jejui 'ga janetywera mepyaupap 'ga upe janee. A'eramū taetu Janeruwarete 'ga jane rerekou tyweru'jape'ema janetywer are. ¹⁰Jarejewi 'ga jaretywera moire'emamū jane jarejemogyau jareporomutare'emamū 'ga ree. A'ere 'ga wa'yra 'ga manū are janetywera moiri jane wi. A'eramū jane 'awamū Jarejuwarete 'ga jekoty'aawamū jarejemogyau. Ota'waramū 'ga janee. A'eramū 'ga 'awamū jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Wa'yra 'ga manū re 'ga 'ga moferapa nū. A'eramū nipo Jejui 'ga jane katu'oka oje'jawe. Jane manū re 'ga jane moferapa nū jane rerawau jane mogyau oje'pyri. ¹¹A'ere naaipoa tee rūi. Jane upe Janeruwarete 'ga remiapoa jane maku'iu jane mogyau. “Jejui Kristu 'ga Janejararetea. Jejui Kristu 'ga 'ga amut 'ga jukaukaa ojee ae mojekoty'aawamū” 'e are te jane ku'iramū 'ga ree.

Janetywera mepyawamū 'ga manūawet

¹²Janeypy ypy 'ga, Atāu 'ga ra'ne mama'e tywera apo ypyruga rakue. A'eramū 'ga 'agamū ae motywerukaa. Amanūmū 'ga 'ā rakue. A'eramū jane 'ga 'jawe futat mama'e tywera apou. A'eramū jane najuejue etee jaremanūmū jarejemiapofer are. ¹³Ymā te Moisesi 'ga Janeruwarete 'ga je'ega kwasiari ka'aran are rakue. A'ere Moisesi 'ga ka'arana kwasiare'emauwe ywy pewara 'gā mama'e tywera apoi ajemogyau rakue. A'ere 'gā naeapyo'i mama'e tywer are. Nokwaawi 'gā wemiapofera mama'e tywera Jarejuwarete 'ga upe. A'ere Janeruwarete 'ga, Moisesi 'ga upe oje'ega kwasiarukare'emauwe, janeypy 'gā tywera kwasiare'ema oka'aran are rakue. ¹⁴A'etea janeypy 'gā amanūmū. Atāu 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema. “Pe'u kasi ne” 'jawa y'waa 'ga i'wau. A'eramū 'ga amanūmū. Atāu 'ga py'rauwarā 'ga nanarūi agawewi. Na'ui agawewi futat 'gā aipo y'waa. A'etea 'gā mama'e tywera wapo. Moisesi 'ga renunewewara 'gā juejue mama'e tywera apou amanūmū otywer are.

Sā'ā Atāu 'ga juapyrera 'gā mama'e tywera apoa Atāu 'ga 'jawe etee futat rakue nū. Nan tee futat Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū jane, 'ga 'jawe etee futat mama'e tywera apowe'em.

¹⁵A'ere naAtāu 'ga 'jawe rūi Jejui Kristu 'ga. Atāu 'ga te 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega nuenuwi rakue. Ajuapyrera 'gā kwau 'agamū mama'e tywera apo upe rakue. Ku'jywa 'ga je'ega renupe'emawer ipe etee futat ajee 'ga 'ā ae momawukari aetywer are. A'ere Janeruwarete 'ga poromutaramū jane

ree nanimenime. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. Mama'e tywera etee agawewi jane siapo. A'etea 'ga mama'e esage apou janee. Sã'ã ae mama'e monoa ajaupe. Nan 'ga wa'yra 'ga mua janee rakue. Jejui Kristu 'ga 'ga imua ijukaukaa 'au ywy pe janetywera moiawamū futat rakue. Poromū futat Janeruwarete 'ga poroywera 'jawewara janee. A'eramū ojee jane jemogypyygamū Jejui 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat. Atāu 'ga 'ã ae kwau ae manū upe rakue. A'ere Jejui 'ga ae mogyaramū 'ga rekoi janee. ¹⁶ Atāu 'ga oje'ega mojerowiare'emauwe Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Awamū eremanū etywer are ki 'ei”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramū 'ã 'agamū jarejemote'arukaa jaretywera upe. Najuejue etee 'ã jane 'agamū mama'e tywera apou. A'ere Jejui 'ga manūi jane katu'okawamū janetywera moiawamū jane wi. Majepei'i etee agawewi 'ga. A'etea 'ga jane katu'oka kwaiwete. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Jera'yra 'ga perowiat pejemogyau. A'eramū pēē 'awamū pejesageramū jee”, 'jau 'ga janee. Niapoi jane mama'ea jarejemuesageawamū. 'Ga te 'ã jane muesage ojeupe, wa'yra 'ga jane erowiamū. ¹⁷ Majepei tee agawewi Atāu 'ga tywera. A'etea 'ga jane mote'arukaa najuejue etee ipyu. 'Ga ra'ne 'ã amanūmū. A'eramū 'ã jane 'agamū jaremanūmū 'ga 'jawe etee futat. Jejui Kristu 'ga nanē majepei tee nū. A'etea 'ga werowiamū jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi, jane mogyau 'wriaramū ojepyri. Werowiamū Jejui 'ga jane muesageu. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga jane muesageu werowiamū.

¹⁸ Atāu 'ga tywer are 'ã Janeruwarete 'ga 'jau ywy pewaramū janee: “Pētywerete jee”, 'jau 'ga janee. Jejui 'ga etee nuapoi mama'e tywera. Mama'e esagea etee 'ga iapou. Wenup katu katu 'ga 'Uwarete 'ga je'ega. Amanūaw ipe miamū 'ga 'Uwarete 'ga je'ega renupa akou rakue. 'Ga manū are Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, ojepyri jane mogyawamū nakwaparimū warāu rūi futat. ¹⁹ Jarejuwarete 'ga je'ega Atāu 'ga enupe'ema rakue. A'eramū jane 'agamū najuejue etee jaretyweramū Jarejuwarete 'ga upe Atāu 'ga ree. Jejui Kristu 'ga 'Uwarete 'ga je'ega renupa katu katu. A'e are jane jarejesageramū Jarejuwarete 'ga upe, Jejui 'ga jane erowiamū.

²⁰ Ywy pewaramū jane najuejue etee mama'e tywera apou. A'eramū Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Moisesi 'ga 'eawera kwaaw ire jane jaretywera kwaapa.

“Kuu. Janeruwarete 'ga upe jeremiapofera mama'e tywera futat”, 'jau 'gã amū, otywera kwaaw ire. A'ere 'gã otywera kwaawi agawewi. A'etea 'gã mama'e tywera wapo ojero'waro'wau etee futat ikwaapare'ema 'jawe. A'ere Janeruwarete 'ga jane futara mama'e tywera apyraawi etee futat. A'eramū 'ga janetywera moia jane wi wa'yra 'ga jane erowiamū. ²¹ Mama'e tywera apoa ae kwau ae manū upe. A'ere Jejui 'ga werowiaaramū jane pojekai jane manū awi, jane mogyau ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat. Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga mua ijukaukaa janetywera moiawamū, ojeupe jane muesageawamū. Poromū Jejui Kristu 'ga Janejararetea.

6

'Ga rerowiaaramū jane poiri jaretywer awi

¹ Janeruwarete 'ga jane futara mama'e tywera apyraapa. Ma'eramū sipo ajee “Mama'e tywera siapo 'jau”, pe'je pejejaupe? “Mama'e tywera jane iapo re nipo Janeruwarete 'ga jemuaēmi jane ree, mama'e esage apou janee kwaiwete”, 'jau nipo pēē pejejaupe? ² Naani. Aipo pe'je awi. Jejui 'ga

rerowiaaramū jane poiri futari jaretywer awi. Sã'ã ae amanū ma'eferamū mama'e tywera apou'jawe'ema. Nan tee futat ae Jejui 'ga rerowiaaramū mama'e tywera naruapou'jawi. Ma'eramū sipo ajee pēã amanū ma'e 'jawe pejemogy re mama'e tywera peapou'jap nū? ³⁻⁵ Ypeywar are u'amaw ipe futat 'ga 'ã amanūmū jane wi janetywera moiawamū rakue. A'eramū jane 'ga rerowiamū jarepoia futat mama'e tywera apo awi jarejemujaa Jejui 'ga ree. Amanū ma'e 'jawe jane mama'e tywera apowe'em.

Jejui 'ga ree jarejemujar ire jane jarejepymĩãukaa 'y pe, 'ga ree jarejemujara resaukaa 'gã nupe. 'Ga manū 'jawe jane pymĩa. 'Ga ferapawera 'jawe etee futat jane jarewua 'y awi nū. Jarejepymĩnamū jane 'jau: “Jejui 'ga je arowiat. 'Awamū je rekoi 'ga 'jawe mama'e tywera taapo eme 'jau”, 'jau jane jarejepymĩãu. Jejui 'ga manū re 'ã 'gã 'ga monou inuga ita kwara pype. “Amanū futat ra'e”, 'jau 'gã 'ga upe, 'ga monou inuga. A'ere Janeruwarete 'ga opãjē mū 'ga moferawi 'ga muēma ita kwar awi nū. A'eramū jane 'y pe jarejepymĩ re 'jau: “Awamū je poiri futari mama'e tywera apo awi”, 'jau jane. 'Ga ferawa 'jawerimū 'y awi jareēm ire jarejemogyau ipyau 'jawe Jarejuwarete 'ga pãjē mū. A'eramū jane 'ga pãjē mū mama'e esage etee iapou.

⁶ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jara mama'eukwaawa 'wyrriara futat. Mama'e tywera apo momoirukare'ema wemiayuwa 'gã nui. A'ere Jejui 'ga manūi mama'eukwaawa 'wyrriara pãjē mateepapa rakue. A'eramū 'ga werowiamū jane mū'jãu mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gã nui. Werowiamū Jejui 'ga jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū jane 'ga je'ega etee erowiaa. Jare'wyrriar ymanera je'ega renuwu'jape'ema. Mama'e tywera apo awi jarejeateeramū Jejui 'ga pãjē mū. ⁷ Nuapoi futari ae mama'e tywera amanū re. A'eramū jane amanū ma'e 'jawe futat mama'e tywer are jareparuapowere'emamū. ⁸ Jejui Kristu 'ga manū are jane poiri tãmējē mama'e tywera apo awi. A'eramū jane 'ga feraw ire jarejemogyau 'ga 'jawe futat namutamutat. ⁹ “Jejui Kristu 'ga amanū rakue. 'Ga manū re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nū. 'Awamū 'ga namanūu'jawi” 'ea jane ikwaapa. Oferaw ire 'ga amanūu'jape'ema futat. ¹⁰ Janetywer are Jejui 'ga amanūmū janetywera moiawamū jane wi. Namanūu'jau'jawi 'ga. Majepēi tee futat 'ga manūi. 'Ga manū re 'ga ruwa 'ga 'ga moferapa nū. Ma'eramū 'ã 'ga rekoi mama'e apou 'Uwarete 'ga remifutar imū etee. 'Uwarete 'ga ree 'ga jemujari. ¹¹ A'eramū jane aipo are jarejea'aramū, jane 'jau: “Jejui Kristu 'ga amanū jetywer are”, 'jau jane jarejea'aramū ee. A'eramū jane 'awamū jarepoia mama'e tywera apo awi. Jejui 'ga 'jawe mama'ea siapo Jarejuwarete 'ga remifutar imū 'jau. Jejui 'ga ree jarejemujaa. A'eramū ki jane mama'e apou 'ga 'jawe futat.

¹² Jejui Kristu 'ga rerowiare'emawe pētywera pē nerekou. A'ere Jejui 'ga werowiamū pētywera moia pē nui. A'eramū ki 'awamū pēã pejetywera upe pejerekoukare'ema. Pemỹi kasi pejejea mama'e tywera apo are ne. Mama'e tywera apo are pejejea mỹi re nipo pēã mama'e tywera apou, pejejea'awer imū etee futat. ¹³ Pejemifutar imū kasi mama'ea peapo ne. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee ki mama'e esagea peapo. Pētywera mepy re Jejui 'ga pē muri 'Uwarete 'ga remiayuwamū. A'eramū ki pēã pejekatu'oka 'ga upe, pejeporowykyau 'ga upe. “Eneremiayuwamū 'ã je rekoi”, 'jau ki pēã 'ga upe. ¹⁴ NaMoisesi 'ga je'egera renuw are rūi pēnesage Jarejuwarete 'ga upe. Jejui 'ga pēã erowiamū te Janeruwarete 'ga pētywera moiri pē nui. Aipoa 'ga iapo re pēã pejesageramū 'ga upe. A'eramū ki pēã mama'e tywera apowe'em.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹⁵ NaMoisesi 'ga je'eger imũ rõi jane mama'e apou 'awamũ. Janeruwarete 'ga te 'ã mama'e esagea wapo janee, jane wi janetywera moiramũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga wesageramũ janee, jane rerekou. A'eramũ pẽẽ mama'e tywera apou'jape'ema. ¹⁶ Mama'eukwaawa 'wyriara je'ega renupara 'gã mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa futat. O'wyriara reewe futat emi-ayuwa 'gã awau wapyaw ipe. A'ere Jejui 'ga, 'Uwarete 'ga je'ega pẽẽ enuw ire pẽ mojekoty'ari 'Uwarete 'ga ree, pẽ mogyau 'Uwarete 'ga remiayuwamũ futat. A'eramũ 'ga 'jau pẽ nupe: “Pẽẽ 'ã pẽnesage jee”, 'jau 'ga. ¹⁷ Ymã te pẽẽ mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwamũ pejemogy rakue. A'ere 'ã 'awamũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga ree pejemu'eawera peenup katu katu pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ 'jau: “Mama'e esagea siapo Jarejuwarete 'ga je'eg imũ”, 'jau pẽẽ pejejemogyau. A'eramũ je Ku'jywa 'ga muorypa pẽ nee. “Ene 'ã eneresage futat. Ene 'ã mama'e esage apo futarukaa 'gã nupe”, 'jau je 'ga upe 'ga muorypa pẽ nee. ¹⁸ Janeruwarete 'ga mama'e tywera apo awi pẽ momoirukaa. Nepeapoi au'jeteramũ mama'e tywera. 'Awamũ 'ã pẽẽ mama'e esage apoaramũ Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga remiayuwa futat pẽẽ. ¹⁹ A'ere nepekwaawi katu katui we. A'eramũ je imome'wau katu pẽ nupe. Ymã te 'ã pẽẽ pejejea mõiina mama'e tywera apo are etee rakue. A'eramũ 'ã pẽẽ mama'e tywera apou pejejemogyau rakue. A'eramũ pẽẽ au'je mama'e tywera apo re. 'Awamũ pẽnea'at mama'e esage apo are etee. Jarejuwarete 'ga remiayuwa pẽẽ 'awamũ. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau esage 'ga upe.

²⁰ Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwamũ pejejemogyau pẽẽ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'ea nepeapoi rakue. ²¹ Mama'e tywera etee pẽẽ iapou rakue. A'ere ki 'awamũ pejejenosĩ pejejemiapofer are. Ma'ja sipo mama'e tywera apo repya? Mama'e esagea sipo mama'e tywera apo repya? Naani. Mama'e tywera apoara 'gã Janeruwarete 'ga omono mukuu ojewi. Aipoa 'gã nemiapofera repya. ²² A'ere 'awamũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga remi-ayuwa. Pẽ nui 'ga pẽtywera moiri, pẽ muesageu ojeupe. Aipoa esage futat pẽ nupe. Anure nipo 'ga pẽ nerawau ojepyri, pẽ mogyau nakwaparimũ warãu rõi futat. ²³ Anure nipo Janeruwarete 'ga jane mepyyau janeremiapofer are. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga imonou muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga 'gã monou. Aipoa 'gã nemiapoferarũ'ema repya. A'ere Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ janee Janeruwarete 'ga mama'e esage apou. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. 'Ga ree jarejemujar ire Janeruwarete 'ga ojoporoywera 'jawe imua janee. Wa'yra 'ga jane erowiaaramũ 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rõi futat nipo.

7

Amanũ re ae mama'ea nuapou'jawi

¹ Kunumĩmet. Pẽẽ jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ jerenyra 'jawe 'jau. A'eramũ pẽẽ pejejeapyoramũ pejejeupe jeremimome'u are. Jarekouwe jane mama'e apoi jarejemiapofer imũ. Jaremanũ re jane niapou'jawi jarejemiapofera nũ. ² Sã'ã kũjãa. Omenar ire kũjãa omena nuetyga'uweri. Omena manũ re tãmẽjẽ nipo ãẽ kũima'e 'ga amũ rerekou. Omena manũ re ãẽ akou ojeteewara 'jawe nũ. A'eramũ ãẽ omenararũmũ. ³ A'ere omena manũ'emaue kũima'e mũ rerekoa nia'wryri ãẽ upe. Mama'e tywera ãẽ wapo. Kũjãmene'ema 'jawe ãẽ rekoi. Omena manũ re amũ rerekoa te esage futat. ⁴ Nan tee pẽẽ. Ymã te pẽẽ mama'e apou Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat rakue. A'ere Jejui Kristu 'ga manũnamũ 'ga ojee ojemujat ma'eramũ jane mũ'jãu Moisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara 'gã nui. Ymãwarera mama'e awi jane jarepoiapap. 'Awamũ jane mama'e apou Jejui 'ga remifutar

imū, oferap ma'e 'ga remifutar imū. A'eramū jane mama'e esage etee iapou Jarejuwarete 'ga upe. Sã'ã kũjã omenaru'jaw ire ãã omen yau je'ega etee enuwa. Omenera je'ega ãã enuwu'jape'ema. Nan tee futat pẽẽ peje'wyriar ymanera je'ega nepeenuwu'jawi. Ymã te pẽẽ mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa rakue. A'ere Jejui 'ga werowiarãmũ pẽ mũ'ẽi mama'eukwaawa 'wyriara remiayuw awi pẽ mogyau wemiayuamũ futat. A'eramũ pẽẽ 'awamũ peje'wyriar yau je'ega etee enupa nũ.

⁵ Ymã jane mama'e apoi jarejemifutar imū etee futat rakue. A'eramũ 'ã Moisesi 'ga 'jau agawewi janee rakue: “Mama'e tywera kasi peapo ne”, 'jau agawewi 'ga janee rakue. A'ere jane aipo 'ga 'eawera kwaaw ire miamũ jane jero'wuro'wui etee mama'e tywera apou. Mama'e tywera apo awi jarejeatee'em ire nipo jane oi mukuu Jarejuwarete 'ga wi jaremanũ re. ⁶ A'ere 'awamũ nanarũi. Janeruwarete 'ga jane mueateekat mama'e ymanera apo awi. Jejui 'ga rerowiarãmũ jane jemu'jagi amanũ ma'e 'jawewaramũ mama'e ymanera apo awi. Ymã te aipo janeremiapofera jane rerekoi rakue. Jarejemifutar imū etee jane mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'ere Jejui 'ga 'awamũ ojee jane jemujar ire 'ga jane rerekoi. 'Uwarete 'ga 'Agesagea 'ga imua janee. A'eramũ jane mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat jarejemogyau.

⁷ Ma'ja sa'e sipo ajee jane aipo are? Nia'wyri tãmẽjẽ Moisesi 'ga je'egera, sa'e sipo jane? Naani. 'Ga remikwasiarera ka'arana mogyta re te jane Jarejuwarete 'ga remifutara kwaawi. “Pejokaraemã are pejejea mÿina nia'wyri Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. “Tekotee 'ga karaemã futara ia'wyre'ema Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'ã Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. A'eramũ je Moisesi 'ga je'egera kwaaw ire te je tetywera kwaapa. 'Ga je'egera kwaawe'em ire amunipo 'ã je nanẽ “ojokaraemã are wea mÿinara 'gã ia'wyre'ema Jarejuwarete 'ga upe” 'e kwaape'ema futat tekou. ⁸ A'ere je Moisesi 'ga remikwasiarer are te je jemu'ei ai'i numiamũ. “Moisesi 'ga remikwasiarera renuwa nipo je muesage Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau je tejeupe numiamũ. A'ere je naenupawa'uweri 'ga je'egera. Tejeatee'emamũ futat je 'gã karaemã futar awi. Moisesi 'ga je'egera kwaaw ire miamũ futat je 'gã karaemã futaararete futat je rekoikiue. Moisesi 'ga je'ega kwaape'ema je tetywera kwaape'ema. A'ere je 'ga remikwasiarera mogyta re tetywera kwaawi. ⁹ A'e pe je 'ga remikwasiarera mogytae'emawe “Je ako esage je”, 'jau futatee je jepi. A'ere je 'ga je'egera kwaaw ire je tetywera kwaawi. “Nakoa'wyri nipo je jepi”, 'jau je tejeupe. ¹⁰ Tetywera kwaaw ire je 'jau tejeupe: “Jarejuwarete 'ga je'ega Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. A'eramũ je Moisesi 'ga remikwasiarer imū mama'e apowe'em ire je Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema. Oje'ega renupare'emamũ nã'ã Janeruwarete 'ga ae monou muku ojewi ae manũ re re'ã. 'Awamũ nanẽ 'ga ojejukawe'em je ree nũ”, 'jau je tejeupe tetywer are tejeapyoramũ te'ÿina. “Oje'ega renupara 'gã etee nã'ã 'ga omogy ojepyri nakwaparimũ rũi futat re'ã”, 'jau je tejeupe te'ÿina. A'ere je naenupawa'uweri 'ga je'ega. ¹¹ A'ere jeku'iteeramũ tee tekou tetywer are rakue. “Aenupap katu katu sipo je 'ga je'ega pa”, 'jau je tejeupe numiamũ. A'ere naani rakue. “Moisesi 'ga remikwasiarera renuw ire nipo je oi Jarejuwarete 'ga pyri re'ã”, 'jau je tejeupe. A'ere jeku'iteeramũ ee rakue. Naenuwi futari je 'ga je'ega rakue. A'eramũ je 'jau tejeupe: “Najea'wyri futari pa je tekou Jarejuwarete 'ga upe ra'e. A'eramũ nipo je mukuu futat tewau 'ga wi”, 'jau je te'ÿina.

¹² Esage futat Moisesi 'ga remikwasiarera. Jarejuwarete 'ga je'ega wejue 'ga okwasiat ka'aran are inuga rakue. A'eramũ wesageramũ futat 'ga

remikwasiarera ae upe. ¹³ 'Ga remikwasiarera resagea sipo je mogo muku Jarejuwarete 'ga wi? Naani. Jetywera tee je mogoukat muku Jarejuwarete 'ga wi. “Mama'e tywera kasi peapo ne”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Aipoa 'ga 'eawera esage futat. A'ere jetywera je rerekoi. A'eramū je mama'e tywera apou ra'e jepi. Esage futat Janeruwarete 'ga je'ega. A'ere jetywera te nuenuwukari 'ga je'ega jee ra'e jepi. A'ere je 'awamū jereapyoramū mama'e tywera apoawer are. A'eramū je 'ga je'ega renupe'ema ra'e jepi. A'ere najeremiapofera etee rūi ia'wyre'ema. Jeratea we futat wa'wyre'emamū. 'Ga je'ega kwaaw ire te jane jaretywera kwaap katui.

'Ga pājē mū ae mama'e tywera nuapoi

¹⁴ Moisesi 'ga remikwasiarera Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat rakue. A'ere je namaira rūi. Kūima'e teea te je. A'eramū jetywera je rerekou. Tejemifutar imū etee mama'e apou. ¹⁵ Najereapyoi je tejemiapoarūe'em are. “Mama'e esagea etee taapo 'jau”, 'jau je numiamū. A'e reewi je mama'e tywera etee iapoi nū. Mama'e tywera apo are teparuapowere'emamū agawewi. A'etea je mama'e tywera apou etee nū. ¹⁶ Aipo apo re je 'jau: “A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. Nepēa'wyri pēē, 'ga 'ea a'jea futat”, 'jau je tejeupe tekou. ¹⁷ Nafutari je mama'e tywera apoa. A'ere jetywera je rerekoi. A'eramū jetywera mama'e tywera apoukaa jee. ¹⁸ A'eramū je 'jau tejeupe: “Nitywi futari mama'e esagea je pype”, 'jau je tekou. Mama'e esage apoa je ifutaa agawewi. A'etea je naapoi mama'e esagea. ¹⁹ Mama'e esage apoa je ifutaa. A'ere je naapoi tejemifutara. Mama'e tywera apoa je ifutare'ema agawewi. A'etea je tejemifutare'ema apou. ²⁰ A'ere je natejemifutar imū rūi mama'e tywera apoi. Jetywera te iapoukaa jee.

²¹ Ekoay je rekoa. Mama'e esage apoa je afutat agawewi. A'etea je mama'e tywera etee aapo. ²² “Janeruwarete 'ga je'ega renuwa esage futat. 'Awamū pa je 'ga je'ega etee enuwi kwy”, 'jau je tejeupe, tejekōēājamū ee numiamū. ²³ A'ere je a'eramū miamū naenupawi 'ga je'ega. Ifaripyra 'jawe je tekou tejemifutara apowe'em. Sā'ā ipofaripyrrera mama'e apoe'ema wemifutar imū. Nan te je rekoi. Jetywera je rerekou. A'eramū je tejemifutara apowe'em. Mama'e tywera apo awi tejeatee'emamū. ²⁴ 'Awamū je'arasigamū tekou. “Awŷi ajee je mueatee mama'e tywera apo awi 'ū?” 'jau je tejeupe. ²⁵ A'ere Janeruwarete 'ga te je mueateeukari Jejui Kristu 'ga upe. A'eramū je mama'e tywer awi tejeateeramū. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

Tejetea je Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema tekou. “Ga je'ega renuwa tareko esage tejee”, 'jau futat je numiamū. A'ere je naapoa'uweri tejee. Opājēa 'ga ae upe imure'emamū ae nuapoi futari mama'e esagea. 'Ga pājē mū te ae mama'e esage apoi.

8

'Ga 'Agesagea jane muea'aa 'ga remifutar are

¹ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga, Jejui Kristu 'ga ree jane jemujar ire, jane kwawe'em janetywer are, jane monowe'em muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga ae monowe'em. ² Jejui Kristu 'ga ree jane jemogypygamū Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane muesageu. 'Ga 'Agesage pājē mū jane mama'e tywera apowe'em. 'Awamū 'ga 'Agesagea jane rerekou jane katu'oka. Janetywera jane rerekou'jape'ema. A'eramū jane jarewawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. ³ Ymā te Moisesi 'ga 'i rakue: “Mama'e esagea etee peapo”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. Esage futat 'ga je'egera. A'ere janetywera 'ga je'egera nuenuwukari jane. 'Ga je'egera renupare'ema 'jawe

ete futat jane mogyaukaa rakue. Jarejete jane nienuwa'uweri 'ga je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: “Ojete 'gã nuenuwa'uweri jeje'ega. Nojekatu'oga'uweri 'gã ojete”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ga 'ã 'agamū wa'yra 'ga mua ywy pe rakue. Jane 'jawe futat 'ga 'ua kunumĩnamū. Jane 'jawe futat 'ga akou kūima'eramū. A'ere 'ga nuapoi mama'e tywera. Aerefete ate mama'e tywera wapo. A'eramū 'ga amanūmū janetywera mepyau. Janeruwarete 'ga Jejui 'ga jukaukaa aetywer are. A'eramū 'awamū Jejui 'ga werowiamū janetywera moia jane wi. ⁴ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teje'ega renupare'ema 'gã je amomap, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga rakue. A'ere Jejui 'ga manūi janetywera moiawamū. Janetywera moir ire 'ga opājē mua janee. A'eramū jane 'awamū mama'e esage apoarūmū 'ga pājē mū, 'ga ree jarejemogypygi. 'Awamū jane 'ga pājē mū Jarejuwarete 'ga je'ega renuwi jarejemogyau. 'Ga 'Agesagea jane mu'akwaapa jane rerekou. A'eramū jane 'awamū mama'e esage apoarūmū 'ga pājē mū. Jarejemifutar imū jane niapou'jawi mama'ea. ⁵ 'Ga 'Agesage rerekware'ema 'gã wemifutar imū etee futat mama'e apo are wea'aramū. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū jane jarejea'aramū 'ga 'Agesage remifutar are etee futat. ⁶ Wemifutar are etee ea'at ma'e 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar are ea'at ma'e 'gã py'ata'waramū etee futat ajemogyau. Anure nipo aipo 'gã awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū ete rūi futat. ⁷ Wemifutar are etee ea'at ma'e 'gã oporomutare'emamū Jarejuwarete 'ga ree. Nuenuwi futari 'gã 'ga je'ega. Niporenuwiwari futari 'gã 'ga je'eg are. ⁸ Wemifutar imū etee mama'e apoara 'gã nomuorywi Jarejuwarete 'ga.

⁹ A'ere nanarūi ae Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū. Mama'e esagea etee te ae wapo 'ga remifutar imū. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gã naKristu 'ga remiayuwa rūi futat. ¹⁰ Janepyy 'gã 'ã nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū jane 'agamū jarepapa. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū miamū futat jaremanūmū. A'ere jane ferawi etee jarewau Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogyau nakwaparimū warāu rūi futat. Jejui Kristu 'ga ree jane jemogypygamū Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Jejui 'ga ree pejemogypyk. A'eramū pēē pejesageramū jee”, 'jau 'ga janee Jejui 'ga ree jane jemogypygamū. ¹¹ Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga moferapa 'ga manū re rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga U'agesage rerekwaramū nanē janeretefera moferapa jane manū re nū. Jane moferawukaa U'agesage upe.

¹² Kunumĩmet, kūjāmet. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane rerekou. A'eramū ki jane a'eramū mama'e apowe'em jarejemogyau jarejemifutar imū ne. Mama'ea siapo 'ga pājē mū etee futat. ¹³ Pejemifutar imū mama'e apo re peo mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere Jarejuwarete 'ga, U'agesage pājē mū mama'e tywera apo awi pepoir ire, pē mogyi ojepyri nakwaparimū warāu rūi futat. Nioi jane 'ga rerowiamū mama'eukwaawa rapyaw ipe. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupara 'gã Jarejuwarete 'ga ra'yra futat. ¹⁵ Ma'eramū sipo Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee? Ojeupe jane moporowykyukaawamū? Naani. Jane mogyjawamū? Naani. Wa'yramū jane mogyawamū te 'ga U'agesage muri janee. A'eramū 'ga 'Agesagea “Kiapi'ni” jane mu'eukaa 'ga upe. ¹⁶ Jejui 'ga jane erowiamū Janeruwarete 'ga jane mogyau wa'yramū. A'eramū 'ga 'Agesagea “Kiapi'ni” jane mu'eukaa Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga 'Agesagea nanē 'jau janee: “Ene Ku'jywa 'ga ra'yra”, 'jau 'ga 'Agesagea janee. ¹⁷ Wa'yra 'ga upe Janeruwarete 'ga mama'e esage monou. A'eramū 'ga janee nanē mama'e esage mua nū, wa'yrarete 'ga reewe futat, Kristu 'ga reewe futat nū. Ywy pe 'ua 'ã Kristu 'ga ruagamū wereko

tywera upe rakue. 'Ga 'jawe ki janeruag jarejereko tywera upe. 'Ga 'jawe jane jemogy re nipo Janeruwarete 'ga jane moferapa nanē 'ga 'jawerimū etee futat nū. A'eramū tee 'ga jane monoi jane mogyau 'wyriaramū Jejui 'ga pyri.

Anure nipo 'ga mama'e esage muri janee

¹⁸ 'Awamū mama'eay jesaukari janee. A'ere nipo anure jane janerea'aru'jawi mama'eay are. Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee, mama'eay apyraapa. A'eramū jane jarejea'aru'jawe'emamū mama'eay are. ¹⁹ Anure nipo Janeruwarete 'ga jane resaukaa wemiapofera upe. “Agamū jera'yra 'gā futat”, 'jau nipo 'ga jane resaukaa 'gā nupe. 'Ga remiapofera juejue futat 'ga ra'yra resaukaawa rapesaka 'upa. ²⁰ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga remiapofera jemote'ari rakue. Naite'at tee rūi 'ā rakue. Atāu 'ga oje'ega renuwe'emamū te Janeruwarete 'ga wemiapofera mote'ari rakue. ²¹ A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga imomyau nū. Wa'yramū jane resaukaawa 'ara rupi futat nipo 'ga mama'e momyau nū. A'eramū futat nipo 'ga mama'e tywera mateepapa. ²² Sā'ā kūjā wa'yray upe aema wa'yra 'are'emamū. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiapofera waemamū ajemogyau ojekatu'okawa rapesaka. ²³ Na'ga remiapofera etee rūi waemamū ajemogyau ojekatu'okawa rapesaka. 'Ga 'Agesage rerekwaramū nanē jane jarejaemamū nū, 'au jane jemogyramū 'ā. Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee ra'ne. A'ere nipo 'ga anure mama'e esage muri janee kwaiwete. Wa'yramū jane resaukaawamū 'ga janerete momyauu Jejui 'ga 'jawe. A'eramū jane jarekaruare'emamū futat nipo, jareymanē'emamū, jaremanū'jape'ema nanē nū. Jejui 'ga 'jawe futat jane rekoī.

²⁴⁻²⁵ Ojee jane jemogypygamū Janeruwarete 'ga jane muesageu ojeupe. A'e are jane 'i: “Anure nipo 'ga janerete momyauī”, 'jau jane. A'eramū jane jarejete momyau rapesaka jarejemogyau. 'Au we 'ga jarejete momyau re amunipo 'ā jane niapesagi jarejemogyau. A'ere 'ga nomomyaui we. A'e are jane iapesagi jarejemogyau. A'eramū ki jane jareapyterātānamū mama'eay upe.

²⁶ 'Ga 'Agesagea te jane poat. Najane etee rūi sajemogy. 'Ga 'Agesagea te oporogyta Ku'jywa 'ga upe janee. Jane tee nikwaawa'uweri Ku'jywa 'ga upe jareporogytaa jarejee. A'eramū 'ga 'Agesagea te jane poaa, oporogytau 'ga upe janee. Nikwaawi jane 'ga 'Agesage je'ega. Naaeje'ega 'jawe rūi. Aefaema 'jawe tete 'ga 'Agesage je'ega. ²⁷ Janeruwarete 'ga janerea'awa kwaapa. Janeremifutara nanē 'ga ikwaapa nū. A'eramū 'ga U'agesage je'ega nanē ikwaapa nū, ojeupe jane ree ije'egamū. 'Ga remifutar imū etee futat 'ga 'Agesagea oporogytau 'ga upe jane ree.

²⁸ Jarejuwarete 'ga ree janeporomutaramū jarejemogyau. 'Ga futat 'ā jane mū'jāu jane mogyau wemiayuwamū rakue. A'eramū 'ga, janee mama'eay mū jesaukaramū, mama'e esage apou ee nū. ²⁹ Ymā we te Janeruwarete 'ga jane pyrūmū ojee rakue. “Mīmera 'gā je amogy teja'yramū. Teja'yrarete 'ga 'jawe je 'gā mogyi. A'eramū Jera'yrarete 'ga 'gā neki'yramū akou. Kwaiwete jera'yrarete 'ga rewirera 'gā, 'ga renyra 'gā 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ³⁰ A'eramū Janeruwarete 'ga wemimū'ēmeramū jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū 'ga 'jau janee: “Pēnesage jee”, 'jau 'ga janee. “Teja'yrarete 'ga 'jawe je pē mogyi”, 'jau 'ga janee. A'eramū 'ga jane mogyau 'wyriaramū ojeypyri nakwaparimū ete rūi futat nipo.

Jane ree 'ga poromutat

³¹ Ma'eramū 'ā jane nijemuaēmi mama'e upe: Janeruwarete 'ga 'ā jane rerekou. Jane retyk sipo 'ga amū? Naani. Janeruwarete 'ga jane pojeka

re nitywa'uweri 'ga wi jane pojekaara mū. Ojejuka esage 'ga jane ree. Opājēa 'ga amut janee. ³² Esage Janeruwarete 'ga janee. Peesak 'ā 'ga rakate'eme'ema janee. Wa'yrarete 'ga miamū 'ā 'ga imua ijukaukaa janetywera mepyawamū rakue. A'eramū nipo 'ga mama'e esagea taetu imuri janee wakate'eme'emamū.

³³ Awỹja sipo Janeruwarete 'ga remimū'ēmeramū jane ago'wau 'ga upe? Naani. Nitywi 'ga amū. Janeruwarete 'ga 'ā 'jau janee: “Esage 'gā jee”, 'jau 'ga jane upe. ³⁴ Jejui Kristu 'ga amanūmū janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe. 'Ga manū re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa nū. Oferaw ire 'ga awau ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ga reni, oporogytau 'Uwarete 'ga upe jane ree. A'eramū “Nepēa'wyrī pēē” 'jara otywe'emamū.

³⁵ Kristu 'ga 'ā iporomutat nanimenime jane ree. Awỹja sipo 'ga momoirukat jane wi? Naani. Nitywi 'ga amū. Janee mama'eay jesaukaramū 'ga oporomutaramū jane ree. Werowiare'ema 'gā amū jane rereko tyweramū 'ga oporomutaramū jane ree. Ty'ara jane erekoramū 'ga oporomutaramū jane ree. Jarepiteea jane erajemogyramū 'ga oporomutaramū jane ree. Jane ree 'gā amū afuwet ojere'emamū 'ga oporomutaramū jane ree. Nitywi futari 'ga rerowiar ire mama'e mū jane kwaukaara 'ga upe. Jane manūnamū 'ga oporomutaramū nanimenime jane ree akou. ³⁶ Ymā te Davi 'ga ka'arana kwasiaa ee inuga rakue:

“Eneremiayuwa 'ā ore, ki Ku'jyp.

A'eramū ene ree iporomutare'ema 'gā afuweramū ore ree au'jeteramū.

Karupa'mī jukapyrama 'jawe 'gā afuweramū ore ree”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gā aipo 'ga 'eawer imū etee futat jane ree nanē oporomutare'emamū nū. ³⁷ Aipoa sipo Janejararete 'ga momoirukaa jane wi? Naani. Iporomutat 'ga nanimenime jane ree jane jemogyramū. A'eramū 'ga jane muapyterātāu mama'eay upe. A'eramū mama'eaya jane maku'ipawukare'ema. ³⁸ Nitywi futari 'ga amū jane wi Janeruwarete 'ga momoirukaara. Iporomutat 'ga nanimenime jane ree jane jemogyramū. Jane manūnamū miamū futat 'ga oporomutaramū jane ree. Jane reko are taetu 'ga oporomutaramū jane ree. Nokoi'i futari mama'eukwaawa mū jane wi Janeruwarete 'ga momoirukaaramū. 'Awauwe ojesaukat ma'e, anure ojesaukat ma'e. Mīmera nomomoirukara'uweri Janeruwarete 'ga jane wi. ³⁹ Ywag ipe ako ma'e, ywy 'wyr ipe ako ma'e. Mīmera miamū nomomoirukari Janeruwarete 'ga jane wi. Nitywi futari jane wi Janeruwarete 'ga momoirukaara. Naeateei futari 'ga jane wi. Jejui Kristu 'ga ree jane jarejemogyppyka. 'Ga Janejararetea. A'eramū Janeruwarete 'ga oporomutaramū jane ree wojere'emamū futat.

9

Janeruwarete 'ga remiayup

¹ Awamū je tepytuna, judeu 'gā mome'ui pē nupe. Kristu 'ga remiayuwa wejue je. A'eramū je te'me'emamū tekou. A'jea futat je 'i 'gā nee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rerekou. A'eramū 'ga 'Agesagea je mu'akwaapa mama'e a'je are. A'eramū je mama'e a'jea etee imome'wau. ² Jepyntuna 'gā, judeu 'gā je mu'arasig ojee. Nuerowiari 'gā Jejui 'ga. A'eramū a'ea je mu'arasīmape'ema je mogou 'gā nee. ³ Afutat je 'gā Jejui 'ga rerowiaara numiamū. Jeporopoariwet je 'gā nee Jejui 'ga rerowiar are numiamū. 'Gā nupe 'ga je'ega renuwukar ire amunipo 'ā je “Je rereko tywer ape 'gā nee”, je 'i Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'gā 'ā aipoa miamū nuerowiari. Ojemogyppyke'ema

Jejui 'ga ree. ⁴ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga Israeu juapyreramū oreypy 'gā mū'ēi imogyau wemiayuamū rakue. “Pēē jera'yra 'awamū”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. 'Gā pype etee futat 'ga akou rakue. 'Gā nupe etee futat 'ā Janeruwarete 'ga 'jau rakue: “Tejerowiar ire je mama'e esage monoi pē nupe”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. 'Gā nupe ypy ppy ra'ne futat 'ga oje'ega monoi ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. 'Gā etee 'ga imu'akwaapa omuoryw are rakue. A'eramū 'gā 'ga muorypa a'jea futat rakue. 'Gā nupe etee 'ga 'jau'jau'japa: “Mama'e esagea tomono pē nupe 'jau”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. ⁵ Judeu ypy ppy 'ga 'ā Abraão 'ga rakue. Isaki, Jako.* Mīmera 'gā judeu ppyfera 'gā. 'Gā juapyreramū ore judeua. Israeu 'ga juapyrera futat Jejui Kristu 'ga akou 'awa ywy pe 'ur ire rakue. Janeruwarete 'ga 'ā wemiapoferamū ae 'wyriraretea agawewi. A'etea 'ga Israeu 'ga juapyreramū tāmējē ore mū'jāu wemiayuwareteramū rakue. A'eramū amunipo 'ā ore 'ga muorypa aruojere'emamū ee.

⁶ A'ere 'ā Israeu 'ga juapyrera 'gā amū nuerowiari Jarejuwarete 'ga. Amume'ri 'gā etee erowiaa'i ajemogyau. A'etea jane 'jawe'em: “T'me nipo Janeruwarete 'ga”, 'jawe'em. “Israeu 'ga upe 'ga 'i rakue: ‘Amū'ē je ene-juapyrama tejemiyuwamū’, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'meramū aipo 'e are”, 'jawe'em jane. NaIsraeu 'ga juapyrera 'gā juejue rūi 'ga amū'ē wemiayuamū rakue. A'eramū 'gā amū 'ga rerowiare'ema. ⁷ NaAbraão 'ga ra'yra 'gā jue rūi Janeruwarete 'ga imogyau wa'yramū. Isaki 'ga etee 'ga ipyyrūmū. Ismaeu 'ga 'ga ipyyrūme'em. ⁸⁻⁹ Ymā te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Anure nipo eneremireko ēē, Sara ēē ra'yramū. Enera'yra tapygukat ēē upe 'jau. Ikokwar are ene pyri je ruru'jawamū nipo ēē wa'yra rerekoi opo pe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Poromū Abraão 'ga ra'yra 'ga Isakia. Isaki 'ga etee Janeruwarete 'ga omogo wa'yramū. Amumera 'gā Abraão 'ga ra'yra 'gā naJaneruwarete 'ga ra'yra rūi. 'Awamū Janeruwarete 'ga 'i “‘agamū Abraão 'ga juapyrerarete”, 'ga 'i u'eawer imū u'at ma'efera 'ga juapyrera upe, Isaki 'ga juapyrera upe.

¹⁰ A'ere Isaki 'ga remireko ēē, Repeka ēē, wa'yramū 'ga upe rakue. Mukūi tāmējē ēē ra'yra ojopepa. U'ar ypy ma'e 'ga rera Esau. Ajepeja 'ga rera Jako. Anure Janeruwarete 'ga Jako 'ga re'roka, Israeu nuga 'ga ree rakue. ¹¹⁻¹² 'Gā 'are'emauwe Janeruwarete 'ga 'jau 'gā y ēē upe, Repeka ēē upe: “Tewiri u'at ma'e 'ga nipo je amogo 'wyriramū u'ar ypy ma'e 'ga upe”, 'jau 'ga ēē upe rakue. Nu'ari we agawewi 'gā. A'eramū 'gā mama'e esage apowe'ēwe agawewi. Mama'e tywera nanē 'gā iapowe'em nū. A'ere 'ga na'ga remiapofer are rūi 'ga ajepeja 'ga pyrūi imogou wemiayuamū. Wemifutar imū te 'ga tewiri u'at ma'efera 'ga pyrūi imogou wemiayuamū. Wemifutar imū te 'ga u'ar ypy ma'e 'ga pyrūme'em. ¹³ Nan futat Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'gā nee rakue. “Jeporomutat je Jako 'ga ree. A'ere je najeporomutari Esau 'ga ree”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue.

¹⁴ Maran sipo ajee jane 'i aipo are? Nia'wyrī Janeruwarete 'ga, sa'e sipo ajee jane? Naani. Mama'e esagea etee te 'ga wapo. ¹⁵ Ymā te 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Tejemifutar imū etee te je jemuaēmi 'ga amū ree. Tejemifutar imū nanē je tejemuaēme'ema ajepeja 'ga ree”, 'jau 'ga Moisesi 'ga upe rakue. ¹⁶ A'eramū najaneremifutar imū rūi Janeruwarete 'ga jane pyrūmū jane mogyau wemiayuamū. Najaneremiapofer are rūi nanē 'ga ajemuaēma jane ree nū. Wemifutar imū etee 'ga jane pyrūi jane mogyau wemiayuamū. ¹⁷ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are inuga janee rakue. Farao 'ga upe Janeruwarete 'ga 'jau: “Tepājēa je

* **9:5** Mukūi Jako 'ga rera. Israeu 'ga rer irūa.

aesaukaru'jau'jap enee. A'e are nipo ywy pewara 'gã juejue jerera renupa. Ma'eramũ 'ã je ene mogoi 'wryiaramũ Egitu ywy pewara 'gã nupe", 'jau 'ga ikwasiarukaa inuga ka'aran are rakue. ¹⁸ A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga remiapo are. Wemifutar imũ etee futat Janeruwarete 'ga ajemuaẽma 'gã amũ nee. Wemifutar imũ etee futat 'ga ojerowiarukare'ema amumera 'gã nupe.

¹⁹ A'e are nipo pẽẽ mũ 'jau jee: "Ma'eramũ sipo 'ga ore rerekou tyweaete ore 'ga rerowiare'emamũ? Ore upe 'ga nojerowiarukari futari. A'eramũ ore 'ga rerowiaru'jape'ema. Naruapoa'uweri ore mama'ea 'ga orojeupe ojerowiarukare'emamũ. Naruapoa'uweri agawewi 'ã ore mama'e tywera. A'etea 'ga nojejukai ore ree", 'jau nipo pẽẽ. ²⁰ Aipo pe'je kasi ne. Janeruwarete 'ga futat te 'ã jane apo rakue. Imara'nearũ sipo ae 'ga remiapoferamũ 'ga ree 'ga mueue ojee? Naani. Oje'egay sipo japepoa wapoara upe wapoarũ'e'emamũ? Naani. ²¹ Sã'ã japepo apoara 'gã japepo apoa wemifutar imũ etee futat. Amumera 'ã 'ga iapou wemipa'ruramũ, amumera yty ryrũnamũ. Wemifutar imũ etee futat tujuga apoara 'gã mama'e apoi.

²² Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane apoi rakue. A'eramũ 'ga mama'e apou janee wemifutar imũ etee futat. "Tejerowiare'ema 'gã nee jemara'neramũ. Tepãjẽã nanẽ je ikwaawukaa 'gã nupe nũ", 'jau 'ga rakue. A'ere na'awauwe rũi 'ga 'gã nereko tyweretei. Anure te nipo 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweaete. ²³ Amumeramũ te aje 'ga 'ã jane mũ'ẽi wemiayuwamũ rakue. Jane ree 'ga jemuaẽmi. A'eramũ 'ga 'jau ojeupe: "Tejesagea je akwaawukat tejemimũ'ẽmera 'gã nupe", 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga mama'e esage apou janee wemifutar imũ. Jane rerekou esage are 'ga wesage kwaawukari janee. "Ga 'ã wesageramũ tekotee 'gã nesagea apyraapa", jane mu'eukaa. ²⁴ Jane 'ã 'ga remipyrrũmera. Ymã te 'ga jane pyrrũi wemiayuwamũ rakue. Judeuramũ ore, judeue'emamũ pẽẽ. Mĩmera 'ga imũ'jãu wemiayuwamũ rakue.

²⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are Oseja 'ga upe rakue:

"Tejemiyuwe'emera 'gã nipo je amogy tejemiyuwamũ.

Tejemifutare'emera 'gã nupe nipo je 'jau: Jeporomutat je pẽ nee, 'jau.

²⁶ Ymã je 'i ikue: Najeremiyuwa rũi pẽẽ, 'jau je ikue.

A'ere nipo anure je aipo te'eawer ipe te futat je 'i:

Je futat 'ã okoeteete ma'ea.

'Awamũ pẽẽ futat jera'yramũ, 'jau nipo je, 'jau je ikue",

'jau Oseja 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²⁷ Isai 'ga nanẽ ka'arana kwasiaa Israeu 'ga juapyapyrera 'gã nee rakue.

"Kwaiwete Israeu 'ga juapyrama 'gã. Sã'ã 'yisigeaua pytuna. Nan tee futat

Israeu 'ga juapyrama 'gã pytuna numiamũ.

A'etea nipo inãinãĩ'ĩ 'gã etee ojekatu'ok otywer awi.

²⁸ Anure nipo Janeruwarete 'ga ywy pewaramũ juejue werowiare'ema 'gã nereko tyweretei ywawuje tee futat",

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²⁹ Aipo jeapo enunewe Isai 'ga 'jau:

"Janeruwarete 'ga pãjẽrete. Peesak 'ga Sodom ipewara 'gã momawa, Gomora pewara 'gã neewe rakue.

Janeruwarete 'ga jane mũ mogye'em ire amunipo 'ã jane nanẽ jarepapa 'gã 'jawe nũ",

'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

³⁰ "Ma'ja are ajee 'ga jane mu'ei?" 'jau nipo pẽẽ jee? Nan futat je 'i pẽ nupe: Ymã judeue'ema 'gã nafutari Jarejuwarete 'ga amuesagea rakue. A'ere

Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarāmū 'gā katu'oka 'gā muesageu ojeupe. ³¹ A'ere 'ā ymā 'ga futaarera 'gā jēmī Israeu juapyrera 'gā naani. “Moisesi 'ga je'egeera renuw are jarejemuesageu Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau 'gā numiamū. A'ere 'gā nuenupawi 'ga je'ega. ³² A'eramū 'gā ojemuesageukare'ema 'ga upe. Niparuerowiariveri 'gā Jejui 'ga ree. “Jejui 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gā etee wesageramū Jarejuwarete 'ga upe” 'e are aparuerowiarivere'emamū. A'eramū 'gā ojemuesageukare'ema futat 'ga upe. 'Gā nupe Jejui 'ga ita 'jawe. Sā'ā ita rena pe pe. A'eramū 'ā pe rupi oma'e 'gā ojeypyapegāu ee. Nan tee Jejui 'ga 'gā nupe. Nijemogypygiweri 'gā Jejui 'ga ree. A'eramū 'gā u'aa 'ga ree. A'eramū 'gā awawe'em Jarejuwarete 'ga pyri. ³³ Ymā Janeruwarete 'ga aipo are ka'arana kwasiarukari inuga Isai 'ga upe rakue:

“Anure nipo je 'ga amū mogou judeu 'gā nupe. Jerusareg ipe je 'ga monoi. Jerusarega 'up ywytyra pyri, Siāo 'jawa pyri. Jeremimonorama 'ga ita 'jawe. Pe pe ita renamū 'ā, pe rupi oo ma'e 'gā 'ari ee. Nan futat nipo kwaiwete judeu 'gā niporomutari jeremimonorama 'ga ree. A'ere 'ga rerowiaara 'gā ku'iramū 'ga ree. Jaruete 'gā nekoi 'ga ree”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

10

¹ Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjānamū pēē 'ā jerenyra 'jawe 'jau. A'eramū pēē pejeapyakau jeje'eg are. Judeua futat je 'ā. A'eramū je teporomutaramū tepytun are. Jarejuwarete 'ga tepytuna 'gā katu'opawa je afutat. A'eramū je teje'ega monou te'ŷina 'gā nee 'ga upe. “Eja'yra 'ga erowiarukat Israeu juapyrera 'gā nupe, ki Ku'jyp”, 'jau je te'ŷina Jarejuwarete 'ga upe 'gā nee. ² Tepytuna 'gā je akwaap te'ŷina. 'Gā 'jawe futat je rekoikiue. Iporowykywet 'gā Jarejuwarete 'ga upe numiamū. 'Ga muoryw are nanē 'gā afuweramū nū numiamū. A'ere 'gā nokwaawi 'ga remifutara. ³ Naeapyoi 'gā “Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'ga amuesage ojeupe” 'e are. A'eramū 'gā 'jau: “Moisesi 'ga je'egeera renupawer are wea mŷina Moisesi 'ga 'eawera futat jane muesage Janeruwarete 'ga upe”, 'jau 'gā ajaupe numiamū. Jarejuwarete 'ga 'eawera jēmī 'gā erowiare'ema. “Teja'yra 'ga rerowiaara 'gā je amuesage tejeupe” 'ga 'eawera rerowiare'ema. ⁴ Kristu 'ga amanūmū jane katu'okawamū, 'Uwa 'ga upe jane muesageawamū. 'Ga rerowiaaramū etee jane jarejesageramū Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū jane 'jawe'em: “Moisesi 'ga je'egeera renuw ire te janeresageramū Jarejuwarete 'ga upe”, 'jawe'em. Moisesi 'ga je'egeera renuwa najane katu'oga'uweri. Jejui 'ga rerowiarāmū etee te jane jarejekatu'ogi Ku'jywa 'ga upe.

Werowiarāmū 'ga jane katu'oka

⁵ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue. “Jeje'ega renup katu katu re pēē pejejesageramū jee. Jeje'ega renup katu katuare'emamū pēē nepēa'wyrī jee. Jeje'ega renup katu katu re nipo pejemogy nakwaparimū warāu rūi, e'i 'ga”, 'jau Moisesi 'ga 'gā nupe numiamū. A'ere 'gā nuerowiarī pāwē pāwē 'ga je'ega. ⁶ “Jera'yra 'ga rerowiaaramū etee pēnesage jee”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. A'ere kasi amumeramū: “Awŷja sipo awau ojeupia ywag ipe Kristu 'ga reruawamū ywy pe janee?” 'jau ne. 'Ut futat ako 'ga rakue. ⁷ “Awŷja nanē sipo ajee oo amanū ma'efera rerua imoferapa? pe'je nanē kasi ne nū”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa ka'aran are inuga rakue. Omoferap nanē ako Janeruwarete 'ga 'ga rakue nū. A'eramū pēē aipo 'jawe'em. ⁸ “Jarejuwarete 'ga je'ega pekwaap. Najemimi futari pē nui. 'Ga je'ega ki pēē imome'wau pejejaupe. Pejejea'aramū ee nū”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa rakue. Poromū futat ore imome'ui pē nupe, Kristu 'ga

mome'ui pē nupe. ⁹ Jejuī Kristu 'ga rerowiaara 'gā Janeruwarete 'ga okatu'ok. “Jejuī Kristu 'ga jejararetea”, 'jau pēē. “Janeruwarete 'ga Jejuī 'ga omoferap” 'ea pēē erowiaa. A'eramū Janeruwarete 'ga pē katu'oka, pē pireita pētywer awi. ¹⁰ “Jejuī 'ga oferap” 'ea jane erowiar ire Janeruwarete 'ga 'jau janeē: “Pēē jera'yra 'ga perowiat. A'eramū pēē pejejesageramū jee”, 'jau nipo 'ga janeē, Jejuī 'ga jane erowiamū. Jejuī Kristu 'ga jejararetea jane 'eramū Janeruwarete 'ga jane katu'oka janetywer awi. ¹¹ Nan Isai 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are janeē rakue: “Janeruwarete 'ga nomojenošūukari Jejuī 'ga rerowiaara 'gā wowase 'gā nekoramū”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ¹² Aipo kwasiaramū 'ga jane mome'wau najuejue etee. Najudeuramū ore upe etee rūi 'ga 'i aipo 'jau. Judeue'emamū pē nupe nanē 'gā 'i aipo 'jau. Jejuī Kristu 'ga Janejararetea. Judeuramū Orejararetea 'ga 'ā, judeue'emamū Pējararetea nanē 'ga nū. 'Ga upe jane jareju'jaju'jawe etee futat. Mama'e esagea 'ga imua janeē ojeupe enūjamū. ¹³ Ymā te Jueu 'ga ka'arana kwasiari inuga janeē rakue. “Ojeupe je katu'og ape 'jara 'gā Janeruwarete 'ga okatu'ok”, 'jau Jueu 'ga ikwasiaa rakue. A'eramū 'ga judeu 'gā katu'oka, ojeupe aipo 'gā 'eramū. Judeue'ema 'gā nanē 'ga ikatu'oka ojeupe aipo 'gā 'eramū nū.

¹⁴ Maran sipo ae, 'ga rerowiare'em ire, “je poar ape”, 'jau 'ga upe. Ni'e ekoetea'uwēri ae 'ga rerowiare'em ire. Maran sipo 'gā 'ga rerowiaa eewi 'ga rera renupe'ema? Nuerowiari futari 'gā 'ga, 'ga rera renuwe'em ire. Sipo 'gā maran 'ga rera renupa 'ga amū ojeupe imome'ue'em ire? Nuenuwi futari 'gā 'ga rera 'ga amū ojeupe imome'ue'em ire. ¹⁵ Maran sipo 'gā amū 'ga mome'wau Jarejuwarete 'ga omonoe'em ire? Nooi futari 'gā amū 'ga mome'wau, Janeruwarete 'ga omonoe'em ire. A'ere Janeruwarete 'ga 'gā monoi futari Jejuī 'ga mome'waukaa kwe pewara 'gā nupe. Ymā te Isai 'ga ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga remimonofera 'gā nee rakue: “Esage futat morogyta esage mome'wara 'gā nura”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa Jejuī 'ga mome'wara 'gā nee rakue.

¹⁶ Janeruwarete 'ga 'gā amū monou Jejuī 'ga mome'wau Israeu 'ga juapyrera 'gā nupe rakue. A'ere 'gā amū nuerowiari 'ga. Aipo are nanē Isai 'ga ka'arana kwasiaa 'gā nee rakue: “Nuerowiari futari 'ga amū oreje'ega, ki Ku'jyp. Ināinānī'ī etee 'gā erowiaa'i”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. ¹⁷ A'eramū je a'eramū 'jau pē nupe: Jejuī 'ga mome'u renuw ire jane 'ga rerowiaa jarejemogyau.

¹⁸ A'jea sipo Israeu 'ga juapyrera 'gā nuenuwi Jejuī 'ga mome'ua? Naani. Wenup futat 'gā numiamū.

“Najuejue etee futat ywy pewara 'gā Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā je'ega renuwi.

'Gā je'ega ojemuāina ywy pe”,

'jau Davi 'ga ymā ka'arana kwasiaa inuga rakue.

¹⁹ Nokwaawi sipo Israeu juapyrera 'gā? Naani. Okwaap futat 'gā. A'ere 'gā niparuerowiariveri 'gā ee. Moisesi 'ga ra'ne Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau 'gā nupe rakue:

“Anure nipo je judeue'ema mogyi tejemiayuwamū. A'eramū nipo pēē 'gā nerekoayau ee”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gā nupe.

“A'eramū nipo pēē pejemara'neramū 'gā nee. Ni'akwaawi 'gā Jarejuwarete 'ga ree, 'jau nipo pēē 'gā nupe numiamū.

A'ere je te 'gā mogyi tejemiayuwamū, e'i Janeruwarete 'gā”,

'jau Moisesi 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²⁰ Isai 'ga nanē okyjawe'em Israeu 'ga juapyrera 'gā nui. Mama'e a'je mome'u awi nanē 'ga okyjawe'em rakue.

“Ymã judeue'ema 'gã Janeruwarete 'ga ree oporokwaawiwere'emamũ rakue.
A'ere 'gã 'awamũ 'ga kwaawi.

Ymã 'gã 'jawe'em rakue: Ku'jywa 'ga emome'u oree, 'jawe'em rakue.

A'ere 'ga 'awamũ 'ga jekwaawukari 'gã nupe”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

²¹ Israeu 'ga juapyrera 'gã mome'uramũ Isai 'ga 'i rakue:

“Janeruwarete 'ga ojekwaawukat Israeu 'ga juapyrera 'gã nupe numiamũ.

Wojere'emamũ 'ga ojekwaawukaa esaka 'gã nupe.

A'ere 'gã niporenuwiwari 'ga je'eg are. 'Ga ree 'gã jemogypygyiwere'emamũ”,
'jau Isai 'ga judeu 'gã mome'wau rakue.

11

Israeu juapyrera 'gã nee 'ga jemuaẽmawet

¹ Israeu juapyreramũ ore wi sipo Janeruwarete 'ga poiri? Naani. Nopoiri futari 'ga ore wi. Je judeua. Abraão 'ga juapyreramũ je rekoi. Abraão 'ga remyminũmera 'ga, Pëjamĩ 'ga juapyreramũ je. ² Nopoiri futari 'ga wemiayuw ypyferamũ ore wi. Ymã we 'ga oreypy 'gã mũ'ëi tekotee 'gã nui rakue. Ojeupe futat 'ga oreypy 'gã mũ'jãu 'gã nui rakue. Ymã 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari Eliasi 'ga 'eawer are rakue. 'Ga 'eawera pekwaap. ³ Ymã Eliasi 'ga 'jau rakue: “Ku'jyp. Eneje'ega renupare'ema 'gã eneje'ega mome'wara 'gã wapisipaw etee. Wyra rapyawa miamũ 'gã wetypap. A'eramũ jetee'i futat tekou. 'Awamũ 'gã je ree nanë afuweramũ nũ”, 'jau Eliasi 'ga Jarejuwarete 'ga upe rakue. ⁴ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Naani. Naene etee rũi ereko je rerowiaaramũ. Sete miu je rerowiaara 'gã pytuna jemogyi. Nopoiri futari 'gã je rerowiar awi. Namuorywi 'gã maira'me a'agawa, Pau 'jawa. Sete miu 'gã je ia'gwau mama'e tywer awi”, 'jau Janeruwarete 'ga Eliasi 'ga upe rakue. ⁵ Nan tee futat 'awamũ Janeruwarete 'ga judeuramũ ore mũ a'gui ojeupe. Naruapoi agawewi ore mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga iporomutat ore ree, ore a'gwau ojeupe. ⁶ Wemifutar imũ etee 'ga ore mũ'jãu ore mogyau wemiayuwamũ. Naoreremiapofer are rũi 'ga ore mũ'ëi ojeupe. Oreremiapofer are ore mũ'ë re amunipo 'ã 'ga ore mũ'jãue'em wemifutar imũ. A'ere 'ga wemifutar imũ etee futat ore mogyi wemiayuwamũ.

⁷ Ymã Israeu 'ga juapyrera 'gã juejue amuesage futari rakue. A'ere Janeruwarete 'ga namuesagepawi 'gã. Wemimũ'ëme'ri 'gã etee 'ga imuesageu ojeupe. Amumera 'gã oporenuwiwari'emamũ 'ga je'eg are. ⁸ Aipo are 'gã amũ ymã ka'arana kwasiari inuga rakue:

“Wemimũ'ëe'ema 'gã Janeruwarete 'ga nomoporenuwiwari oje'eg are,
'gã muapyakwafugukare'ema oje'eg are.

'Awamũ miamũ aipo 'gã naeapyoi 'ga je'eg are. Nojemogypygyi 'gã 'ga ree”,
'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁹ Davi 'ga nanë ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nũ:

“Maraka 'gã wapo futat Jarejuwarete 'ga muorypawamũ numiamũ. A'ere 'gã nopoiri futari otywer awi.

A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete maraka pype futat.

¹⁰ Janeruwarete 'ga namueapyoukari 'gã mama'e a'je are. Wereko tywerete
'ga 'gã”,

'jau Davi 'ga ikwasiaa judeu 'gã nee rakue.

¹¹ Opoit futat te Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'gã nui? Naani. Opoiraiw etee 'ga 'gã nui. Anure nipo judeu 'gã poiri futari otywer awi. Anure nipo 'gã jemogypygyi Jejui 'ga ree. A'ere Janeruwarete 'ga, judeu 'gã Jejui 'ga ree ijemogypygye'emauwe, judeue'ema 'gã mojemogypygyukari

Jejui 'ga ree, 'gã katu'oka. Judeue'ema 'gã nesag ire nipo judeu 'gã 'jau: “Kuu. Judeue'ema 'gã Janeruwarete 'ga okatu'ok, 'gã mogyau wemiayuwamũ”, 'jau nipo 'gã 'gã nerekoayau 'gã nee. A'eramũ nipo 'gã ojewya Jarejuwarete 'ga rerowiara upe. ¹² 'Awamũ judeu 'gã nojemogypygyi Jejui 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apowe'em 'gã nupe. A'eramũ 'ga judeue'ema 'gã mojemogypygykaa Jejui 'ga ree. A'eramũ 'ga 'gã nupe ete mama'e esage apou, Jejui 'ga ree 'gã jemogypygamũ wejue te. Anure te nipo judeu 'gã jewyri Jarejuwarete 'ga rerowiara upe nũ. Ojeupe 'gã jewyramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monou ywy pewara 'gã nupe juejue. Ojeupe judeu 'gã jewyr are 'ga mama'e esage monou kwaiwete.

Judeue'ema 'gã katu'okawet

¹³ Pěẽ mũ nupe, judeue'emamũ pě nupe je judeuramũ orojemome'ui. Ymã ako Janeruwarete 'ga je monoi Jejui 'ga mome'wau judeue'emamũ pě nupe ikue. Ajerowiat je aipo are. ¹⁴ Afutat je tepytuna 'gã amũ juerekoaya pě nee. A'eramũ nipo je a'e are Jejui 'ga rerowiarukaa 'gã amũ nupe. Aipoa je afutarete futat. ¹⁵ Judeu 'gã nui opoiraiw ire, Janeruwarete 'ga judeue'ema 'gã mota'wai ojeupe, Jejui 'ga 'gã erowiaramũ. A'eramũ nipo anure te Janeruwarete 'ga judeu 'gã mota'wau ojeupe nũ. Judeu 'gã Jejui 'ga rerowiaaw ipe jane tee jareku'i pãwẽ pãwẽnamũ jarejemogyau. Sã'ã janeku'ia jarepytuna ferawamũ. Nan tee futat nipo jane jareku'iramũ judeu 'gã Jejui 'ga rerowiaramũ.

¹⁶ Y'wa 'ywa jara 'ga sipo y'wa 'ywa rapo jara etee? Naani. Y'wa 'ywa jara 'ga na'ywa rapo jara etee rũi. I'ywarete jara nanẽ futat 'ga nũ, i'a jara nanẽ nũ. Nan tee futat Janeruwarete 'ga judeu ppy 'gã jararetea. Janeruwarete 'ga remiayuwypyfera 'ã ore judeuramũ rakue. A'eramũ 'ã ore juejue judeuramũ 'ga remiayuwamũ arajemogyau.

¹⁷ Sã'ã ae y'wa 'ywa tyma. A'eramũ 'ã akã mũ osiniga etee. A'eramũ 'ã ae ijaramũ akã sinigera monoka jui. A'eramũ 'ã ijara 'ga awau y'wa 'yw ekoete rakã monoka erua imujaa akã sinigera renawer ipe, akã sinigera 'yw are. Imujar ire akã ojopyyka imonogipyrrera py'rau. Nan tee futat pěẽ. Judeuramũ oreypya Janeruwarete 'ga remiayuwaretea. Oreypy 'gã 'ga ipyyrũmũ imogyau wemiayuwamũ. A'ere ore mũ judeuramũ naruerowiari 'ga. A'eramũ 'ga werowiare'emamũ 'gã amũ mũ'jãu wemiayuwamũ ore wi. A'eramũ 'ga judeue'emamũ pěẽ mũ mua pě mogyau wemiayuwamũ werowiare'ema 'gã py'rau pě mujaa judeuramũ oreypy are. A'eramũ pěẽ pejejemu'jau oreypy are. ¹⁸ A'eramũ ki pěẽ judeu 'gã ago'wawe'em. Imũ'ẽmyrera 'gã ago'wawe'em pejejemogyau. Pejerowiaraip kasi pejejee ne. Najudeu ppy 'gã nũi pě nee imujaripyrrera. Pěẽ te 'ga pě mujat 'gã nee. A'eramũ ki pěẽ pejejerowiaraipe'ema pejejee.

¹⁹ Pěẽ mũ nipo 'jau jee: “Janeruwarete 'ga opoit judeu 'gã nui. A'eramũ ore 'gã japy'rufera”, 'jau nipo pěẽ numiamũ. ²⁰ Nuerowiari te 'gã Jarejuwarete 'ga. A'eramũ 'ga a'eramũ opoia 'gã nui. A'ere perowiat wejue te 'ga. A'eramũ 'ga a'eramũ pě mogyau 'gã py'rau wemiayuwamũ. A'eramũ ki pěẽ pejejerowiaraipe'ema pejejee. A'eramũ pěẽ Jarejuwarete 'ga pojeupa. ²¹ Werowiare'em are judeu 'gã nereko tywer ire, sipo 'ga judeue'emamũ nepẽ nereko tyweri werowiare'em ire? Judeuramũ ore y'wa 'ywa rakãrete 'jawewara. Judeue'emamũ pěẽ imujaripyrrera 'jawewara te. A'eramũ nipo 'ga pěẽ nanẽ pě nereko tyweaete judeuramũ orereko tyweawera apyraapa werowiare'em ire. ²² A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga kwaapa. Ajemuaẽm 'ga werowiaara 'gã nee. A'ere 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei. 'Awamũ pěẽ judeue'emamũ 'ga rerowiaa pejejemogyau. A'eramũ 'ga opota'waramũ

pě nee. Wesageramū 'ga pě nupe. A'ere 'ga werowiar awi pepoir ire 'ga poiri pě nui, pě mū'jāu wemiayuw awi 'gā mū'ēawera 'jawe etee futat.

²³ Werowiare'em awi 'gā poir ire nipo Janeruwarete 'ga judeu 'gā nerua 'gā mogyau wemiayuamū nū. ²⁴ Judeue'emamū pēē na'ga remiayuweramū rūi. Werowiarāmū te 'ga pě mogyi wemiayuamū. Judeu 'gā te 'ga remiayuwaretefera. Werowiare'emera 'gā 'ga imū'jāu wemiayuw awi. A'ere 'ga werowiaru'jaw ire 'gā mogyau wemiayuamū nū. Aipoa taetu naayi futari 'ga upe. Sā'ā y'wa 'ywa jara wemimonogera rerura imujara imonokawera rowopyter are nū. A'eramū 'ā ojopyyka aye'em etee te. Nan tee futat 'ga judeu 'gā mogyau werowiaru'jaw ire wemiayuamū aye'em etee te futat nū.

Jane ree 'ga pota'wa

²⁵ Pēē jerewirera 'jawe. Kūjānamū pēē jerenyra 'jawe. A'eramū je mama'e mome'wau pě nupe, pě mueapyoawamū. Janeruwarete 'ga je mu'akwaapa ee. A'eramū je pě mu'akwaapa ee nanē nū. A'eramū pēē pejejerowiaraipe'ema pejejee etee. 'Awamū Janeruwarete 'ga opoiraiipa judeu 'ga nui. Nuerowiari 'gā 'ga. A'eramū 'ga poiraiwi 'gā nui. Anure te nipo 'gā 'ga rerowiari nū. 'Awamū pēē judeue'emamū pēē Jarejuwarete 'ga rerowiaa pejemogyau. Ymā Janeruwarete 'ga judeue'emamū pēē mū pě mū'jāu ojeupe rakue. A'eramū wemimū'ēmera 'gā juejue werowiar ire nipo 'ga ojewya judeu 'gā nupe nū. ²⁶ Aiporamū te nipo judeu 'gā Jejui 'ga rerowiaararetei. Ymā te Isai 'ga aipo are ka'arana kwasiari inuga rakue:

“Anure nipo janetywera moiara 'ga ruri owaēma Jerusareg awi, Siāo 'jaw awi.

Aiporamū u'aaw ipe nipo 'ga judeu 'gā katu'oka.

'Gā tywera moia Jako 'ga juapyrera 'gā nui.

²⁷ Janeruwarete 'ga 'jau judeu 'gā nupe:

Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i judeuramū pě nupe rakue:

'Anure nipo je pētywera moiri pě nui', 'jau ako je ikue.

A'eramū je pētywera moia pě nui te'eawer imū etee futat, 'jau Janeruwarete 'ga rakue”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

²⁸ Judeuramū ore mū Jejui 'ga rerowiare'ema. A'eramū Janeruwarete 'ga amara'neramū aipo 'gā nee. A'eramū 'ga 'jau: “Naje rerowiari pejepe. A'eramū je tepoiraiipa pě nui tejerowiarukaawamū judeue'ema 'gā nupe”, 'jau 'ga werowiare'ema 'gā nupe. A'eramū 'ga opoiraiipa 'gā nui. Aipoa esage judeue'emamū pě nupe. A'etea Janeruwarete 'ga judeuramū oreypy mū'jāu ojeupe rakue. Nomoka'jami 'ga 'gā. A'eramū 'ga 'gā juapyrer awi opoikatuwe'em. ²⁹ Ymā Janeruwarete 'ga judeuramū oreypy mū'jāu ojeupe rakue. “Pēē 'ā je amū'ē imogyau tejemiayuamū. Mama'e esage tomono pě nupe 'jau”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. A'eramū 'ga weatee'emamū futat wemimū'ēmera 'gā nui. Oreypy 'gā nee 'ga reatee'emamū futat ore wi.

³⁰ Ymā te judeue'emamū pēē Jarejuwarete 'ga je'ega nepeenuwi rakue. A'ere 'awamū Janeruwarete 'ga jemuaēmi pě nee. Judeu 'gā wenuwe'emamū Janeruwarete 'ga jemuaēmi pě nee. ³¹ 'Awamū judeu 'gā nuenuwi futari 'ga je'ega. A'etea nipo anure 'ga 'gā nee ajemuaēm nū. Pē nee ajemuaēmawera 'jawerimū etee futat nipo 'ga 'gā nee ajemuaēma nū. ³² Janeruwarete 'ga 'jau janee najuejue etee futat rakue: “Nuenuwi 'gā jeje'ega. Mama'e tywera 'gā wapo ajemogyau. A'eramū je 'gā mogyau ifaripyrrera 'jawewaramū futat. 'Ga tywera 'gā nerekou”, 'jau 'ga rakue. A'eramū 'ga 'jau “Tajemuaēm 'gā nee 'jau”, 'jau 'ga janee rakue.

³³ A'jea futat Janeruwarete 'ga jemuaēmi jane ree. Ekoay te nipo janereapyo katui we 'ā jane 'ga ree. 'Ga 'akwaap, 'ga remikwaap. Mīmera

jane nikwaakatupawi. 'Ga remiaporam are nanē jane jarejeapyoe'emamū nū. ³⁴ Ymā Isai 'ga ka'arana kwasiari rakue:

“Awỹja sipo Janejararete 'ga rea'awa okwaap?

Naani. Nitywi 'ga amū.

Awỹja sipo 'ga mu'jau mama'e are?

Naani. Nitywi futari 'ga mu'jara 'ga amū nū'ũ”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

³⁵ Jo 'ga nanē ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nū:

“Awỹja sipo mama'e omono Jarejuwarete 'ga upe omepyawamū?

Naani. Nitywi 'ga amū”,

'jau 'ga ikwasiaa rakue.

³⁶ Janeruwarete 'ga futat mama'e wapopap rakue. Nitywi futari 'ga remi-apoe'ema. 'Awamū miamū 'ga ojejukau mama'e are. Ojeupe futat 'ga mama'e apoi rakue. Ojeupe futat 'ga mama'e mogyau rakue. A'eramū ki jane 'ga muorypa ee. Jarejere'emamū futat ki 'ga muorypa ee.

12

Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'e

¹ Janeruwarete 'ga ajemuaēm jane ree, a'e je pē nupe tekou. A'eramū je a'eramū 'jau tejewireramū pē nupe, tejenyramū pē nupe nanē je 'jau nū: Sajemogy Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramū 'jau. Sãã janeypy 'gã weymawa mū monoa 'ga upe, 'ga muorypawamū rakue. Nan tee futat jane 'awamū jarejemogyi 'ga upe oporowyky ma'eramū, mama'e apou 'ga upe 'ga muorypawamū. Aipoa jane iapoa 'ga muekōēãina jane ree. ² 'Ga rerowiare'ema 'gã 'jawe kasi pejemogy ne. 'Gã nee kasi pejemu'e ne. 'Gã 'jawe kasi mama'ea peapo ne. Jarejuwarete 'ga upe ki pe'je: “Eje'jawe je muea'arukar ape mama'e are, ki Ku'jyp”, pe'je ki 'ga upe. Aipoa 'ga iaporamū nipo 'ga remifutara pekwaap. Aipoa esage 'ga upe. Aipoa 'ga muorypa. Mīmera pēē ikwaapa. ³ Janeruwarete 'ga 'ã opājē mua jee, je mogou oje'ega mome'waramū pē nupe ikue. A'eramū je pē mu'akwaapa mama'e are. Pejerowiaraip kasi pejejee etee ne. “Je te 'ã jeresage 'gã apyraapa”, pe'je kasi ne. Jarejuwarete 'ga rea'ara 'jawe pēnea'at pejejee. Werowiarāmū 'ga opājē mua pē nupe ojeupe pē moporowykyawamū. A'eramū ki pēē pejejeupe 'ga remimurer imū mama'e esage apou 'ga upe. 'Ga pē poaa mama'e apo are. A'eramū ki pēē 'jau: “Natejetee rūi je mama'e apoi. Janeruwarete 'ga je poat mama'e apo are”, pe'je ki.

⁴ Peesak jarejetea. Majepi teewara 'jawe futat janeretea. A'ere mukūi janereaa, mukūi janenamãa, mukūi janepoa, mukūi janepya. Jarepou 'ã jane mama'e apou. Jarepyu 'ã jareatau. Jarejeau 'ã mama'e resaka. Jareapyau 'ã mama'e renupa. Naaju'jaju'jawe ete rūi futat 'ã oporowykyau. ⁵ Nan tee futat jane Jejui 'ga rerowiaaramū. Kwaiwete jane. Najareju'jawe ete rūi jane mama'e apoi. Jejui 'ga ree jarejemujar ire jane jarejemogyau majepi 'yweteewara 'jawe futat. ⁶ A'ere jane najareju'jawe ete rūi mama'e apoi. Opājēa Janeruwarete 'ga imua janee, mama'e apoukaa janee. Oje'ega 'ga imome'waukaa jane mū upe. A'eramū jane jarejeupe 'ga remimurer imū, 'ga je'ega mome'wau kwe pewara 'gã nupe. ⁷ Jane mū upe 'ga mama'e apoukaa 'gã nupe, 'gã poaawamū. A'eramū jane, 'ga rerowiarāmū mama'e apou 'gã nupe. Jane mū upe 'ga 'gã mu'jaukaa mama'e are. A'eramū 'ga rerowiarāmū jane 'gã mu'jau mama'e are. ⁸ Jane mū upe 'ga 'gã muapyterātāukaa. A'eramū jane, 'ga rerowiarāmū, 'gã amū muapyterātāu mama'eay upe. Jane mū upe 'ga mama'e monoukaa. A'eramū jane, jarejakate'eme'emamū, mama'e

monou 'gã nupe. Jane mũ 'ga imogyau 'wyrriaramũ 'gã nupe. A'e 'gã ojejukau esage 'gã nee. Jane mũ upe 'ga ojopoarukaa mama'e apo are. A'eramũ aipo 'ga 'gã poaa aku'iramũ.

⁹ A'jea futar iki pēporomutat pejejemogyau pejejee. Pejejotywera kasi pefutar etee pejejemogyau ne. Pejemu'e ki mama'e esage apoara 'gã nee. ¹⁰ Jejui 'ga rerowiaaramũ 'ã pejemogy. A'eramũ pēē pejejemujaa pejejemogyau pejejee rai'i. A'eramũ ki pēē pejeporomutaramũ pejejee. Pejepojuka esageramũ ki pejejee pejejemogyau. ¹¹ Pēwewue kasi pejejemogyau ne. Pejepokagamũ ki pejejemogyau. Jarejararete 'ga upe pejejorywamũ pejeporowykyau. ¹² Anure nipo jane oi jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ ki pēē pejejorywamũ pejejemogyau. Pejejeupe mama'eay je-saukaramũ, pejeapyterātānamũ jupe. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou pejejemogyau. ¹³ Jejui 'ga rerowiaaramũ mama'e tywe'emamũ pēē mama'e monou 'gã nupe. Muku awi Jejui 'ga rerowiaara 'gã nuramũ pēē 'gã mua pejejog ipe.

¹⁴ Pē nee iporomutare'ema 'gã nipo pē nerekou tyweaete. Pejejereko tyweramũ pēē pejeje'ega etee pemono Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee. “Mama'e esagea emono je rereko tywearera 'gã nupe”, pe'je ete ki 'ga upe 'gã nee. “Ereko tywet 'gã je ree”, pe'je kasi ne.

¹⁵ 'Gã amũ norywamũ ki pēē 'gã neruorypa. 'Gã amũ joo'oramũ ki pēē 'gã nerajaa'wau. ¹⁶ Pejepota'wa pāwēnamũ etee futat ki pejejee. Pejerowiaaraip kasi pejejee etee ne. Ajemogy tywe'ri ma'e 'gã neewe futat pejeporomutaramũ pejejemogyau. “Je te 'ã i'akwaap ma'ea 'gã apyraap”, pe'je kasi ne.

¹⁷ Pejejeupe 'gã amũ mama'e tywera apo re miamũ nanē pejejepyke'ema mama'e tywera apowe'em 'gã nupe. Mama'e esagea etee pēē iapou 'gã nupe. A'eramũ pē nesakara 'gã pē ago'wawe'em. ¹⁸ 'Gã mueue'em futat. Pejepy'ata'waramũ etee futat 'gã nee. 'Gã amũ pejemueramũ pejepota'wa esageramũ etee 'gã nee. ¹⁹ 'Ga amũ mama'e tywera pejejeupe iapo re, pēē pejejepyare'ema. Tene Janeruwarete 'ga te nipo pē nepyat, 'gã nerekou tyweaete pē nee. A'eramũ pēē pejejepyare'ema 'gã nui. Ymã Moisesi 'ga ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue:

“Je te aepyat pēē, pē nupe 'gã mama'e tywera apo re.

Je te 'gã areko tywerete pē nee, e'i Janeruwarete 'ga”,

'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue. A'eramũ ki pēē pejejepyare'ema, a'e je 'ã pē nupe.

²⁰ Janeruwarete 'ga je'eg imũ etee futar iki mama'ea peapo, 'jau je pē nupe. “Pejejee iporomutare'ema 'gã py'arayparamũ pēē mama'e monou etee 'gã nupe, 'ga mojem'i'waa.

'Ga 'yuwejamũ pēē 'y monou 'gã nupe. A'eramũ 'ga ojeupe mama'e esagea pēē iaporamũ ojenosōu wemiapo tywer are”,

'jau 'ga amũ ikwasiaa inuga ka'aran are rakue.

²¹ Pejejereko tywearera 'gã motesirūgatue'em, pejejepyke'ema. Pejejeupe 'gã mama'e tywera aporamũ mama'e esagea etee iapou 'gã nupe. A'eramũ 'gã ota'waramũ pē nupe.

13

Peje'wyrriara je'ega peenup

¹ Peje'wyrriara 'gã je'ega ki peenuw ete pejejemogyau. Janeruwarete 'ga te 'gã mogy 'wyrriaramũ pē nupe. A'eramũ ki pēē 'gã je'ega renupa etee futat pejejemogyau. ² 'Gã je'eg are pejeporenuwiwere'em ire nipo pēē Jarejuwarete 'ga je'eg are nanē pejeporenuwiwere'emamũ nũ. Janeruwarete

'ga futat 'gã omogy 'wyriaramũ janee. A'eramũ 'gã je'ega renupare'ema 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega nanẽ enupe'ema nũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã je'ega renupare'ema 'gã nerekou tyweaete. ³ A'eramũ pẽẽ pejejereko tywer awi pejejea'gwau mama'e esagea ete iapou. Mama'e esage apoara 'gã nokyjei o'wyriar awi. Mama'e tywera apoara 'gã te okyje o'wyriara 'gã nui, o'wyriara 'ga wereko tywer awi. Mama'e esagea etee iapo re pẽẽ pejekyjawe'em peje'wyriara 'gã nui. Mama'e esagea pẽẽ iapo re nipo 'gã 'i pẽ nupe: “Mama'e esagea etee peapo”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. ⁴ Janeruwarete 'ga te 'gã omỹi 'wyriaramũ pẽ nupe, pẽ poaawamũ. A'ere mama'e tywera apo re, pekyje peje'wyriara 'gã nui. A'jea futat nipo 'gã mama'e tywera apoara 'gã nerekou tyweri. Janeruwarete 'ga remimogyfera 'gã te 'ã 'wyriaramũ pẽ nupe. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga upe oporowykyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tywerukaa 'gã nupe. ⁵ A'eramũ ki pẽẽ peje'wyriara 'gã je'ega renupa etee. Najarejereko tywer are etee rũi jane 'gã je'ega renuwi. “Jare'wyriara 'gã je'ega renuwa te esage” 'ea jane sikwaap. A'eramũ jane 'gã je'ega renupa.

⁶⁻⁷ Janeruwarete 'ga 'gã mỹina 'wyriaramũ janee. A'eramũ 'gã oporowykyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane ka'aranũũ monou 'gã nupe jarejeupe 'gã enũjamũ 'gã mepyyau. Pepojeup peje'wyriara 'gã.

Pẽporomutar iki pejejee

⁸ Pejejau i mama'e mũ mua pẽẽ kamẽsĩete imepyau pejejaupe. A'eramũ 'ga 'jawe'em: “naje mepyi 'ga”, 'jawe'em. Pejomama'e mepye'ema rerekoukare'ema pejejaupe. Pejeporomutaramũ pejejemogyau pejejee. Ajuee iporomutat ma'e 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega wenup katu katu ajemogyau. ⁹ Ymã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga janee rakue: “Peko awi pejejemirekoe'em are. Kũjãnamũ nanẽ pejekowe'em pejemene'em are.

Peporojuka awi. Pemunarũ awi mama'e are.

Pejokaraemã futare'ema pejejemogyau”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

Aipoa 'ga je'ega a'jea futat. Enuw ire pẽẽ pejeporomutaramũ tãmẽjẽ pejejee pejejemogyau. A'ere naaipo etee rũi 'ga je'ega.

“Pẽporomutat pejepyriwara 'gã nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat.

Pejejereko esage 'jawe etee futat pẽẽ pejejuerekou esage”,

'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

¹⁰ Aipoa 'ga je'eg imũ pejejee pejeporomutar ire, pẽẽ 'ga je'ega renupa katu katu. Ajuee iporomutat ma'e 'gã nuapoi mama'e tywera ajaupe.

¹¹ Ko futat nipo iwaẽmi ja'wyja'wy Jejui 'ga jewyawa upe. A'eramũ ki pẽẽ pejeporomutaramũ pejejee. Pejejuerekou esage pejejemogyau. Ajuee iporomutare'ema 'gã oset ma'e 'gã 'jawe. “Ko futat nipo Jejui 'ga jewyri ja'wyja'wy janee” 'ea 'gã ikwaape'ema. Oset ma'e 'jawe 'gã ajemogyau, wapyakwafuge'emamũ. A'eramũ kasi pẽẽ oset ma'e 'jawe peko ne. Peje'akwaawamũ pejejemogyau Jejui 'ga rur are. 'Ga rerowiar ypyramũ jane 'jau jarejaupe: “Niporomukui nipo 'ga ruawa”, 'jau ako jane jarejaupe ikue. Nuri we 'ga. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Ko futat nipo 'ga ruri ja'wyja'wy”, 'jau je pẽ nupe. Jane rerawau nipo 'ga ywag ipe jane mogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat. ¹² Peesak futat 'ã ypytunimũ wata ma'e 'jawewara kwaiwete mama'e tywera apoa. A'e are jane Jejui 'ga jewyt ja'wyja'wy kwaapa. Mama'e tywera mateepapa 'ga 'ua. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga erekou tyweaete nipo 'gã jemogyarũe'emawer are. Sã'ã kwara pora ypytuna mateepawa. Nan tee futat 'ga mama'e tywera apo mateepapa

'ua. 'Ga rur ire nipo 'gã mama'e tywera apou'jape'ema futat. A'eramū ki jane a'jea futat jarepoia mama'e tywera apo awi. "Au'je ki mama'e tywera apo re", 'jau je pē nupe. Sã'ã jefaruua itajuaity rerekoa ojea'gwawamū ajuka awi. Nan tee jane mama'e esage etee siapo jarejea'gwawamū jarejereko tywer awi jarejea'gwau. Mama'e esagea etee iapo re Janeruwarete 'ga jane rerekou tywere'em. ¹³ A'eramū ki jane jarejemogyau esage. Kawīajaiwa rykure'ema jarejemogyau. A'eramū pēē pejejeawyrywe'emamū pejejemogyau. Jarejemirekoe'ema kūjã are jarekowe'em. Kūjãmera nanē okowe'em omene'em are nū. Jarejamuwe'em mama'e are. Jarejuerekoayawe'em nanē jarejuee nū. 'Arimū wata ma'e 'jawe peko. ¹⁴ Au'je mama'e tywera apo re, pejejemifutar ymaner imū etee. Jejui Kristu 'ga 'jawe futat pejemogy, mama'e esagea etee iapou.

14

Pejuago'o kasi ne

¹ Amumera 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã amū nipo weapyo katua'ne'emamū 'ga remifutara apo are. "Ma'ja te Jejui 'ga afutat jane iapoa?" 'jau nipo 'gã ajemogyau. A'e 'gã pēē imua etee futat pejejepype, 'gã mueue'em futat nanē nū. ² "Janeruwarete 'ga mama'ea wapo janee janeremi'uramamū", 'jau nipo pēē pejejemogyau. A'ere nipo eapyo katua'ne'ema 'gã amū 'jau: "Na'ui ae wyro'oa. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe", 'jau nipo 'gã amū ajemogyau. ³ Ma'eramū sipo ajee pēē wyro'o 'waramū wyro'o'ware'ema 'gã peago'o pejejemogyau wyro'oa 'gã i'ue'emamū? Wyro'o 'ware'emamū nanē sipo pēē ma'eramū 'gã ago'wau wyro'oa 'gã i'uramū? Naani. Pejamue awi nanuar are. Janeruwarete 'ga te 'gã omogy wemiayuamū. ⁴ Janeruwarete 'ga janejararetea. Ma'eramū sipo pēē 'ga remiayuamū ago'wau? Napēnemaiyuwa rūi 'gã. Ujara 'ga upe te 'gã mama'e apoi. Mama'e esagea 'gã iaporamū 'gã jara 'ga 'jau 'ga upe: "Mama'e esage peapo jee", 'jau 'ga 'gã nupe. Mama'e tywera 'gã iaporamū 'gã jara 'ga 'jau 'gã nupe: "Aipo eneremiapofera mama'e tywera jee", 'jau 'ga 'gã nupe. Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã poaa mama'e apo are. A'eramū 'gã oporowykyau esage 'ga upe.

⁵ Pēē mū nipo 'jau: "Awamū 'araiwa. A'eramū jane jareporowykyawe'em 'awa 'ara rupi", 'jau nipo pēē mū pejejaupe. A'ere nipo amumeramū pēē mū 'i: "Naani. Nanarūi. Aju'jaju'jawe etee futat 'ara", 'jau nipo pēē mū pejejaupe. "Na'araiwa rūi 'awa 'ara" 'jaramū ki peporowyky etee futat jupi. Pejamue ekoete kasi nanuar are we ne. "Araiwa 'awa 'ara rupi" 'jara 'gã nanē peporowykyramū pē mueue'em nanē ee nū. ⁶ 'Awamū 'araiwa 'jara 'gã "Jarejuwarete 'ga pojeupawamū nipo ore iapoi", e'i 'gã. A'eramū pēē 'gã nesaka etee futat nan 'gã jemogyramū. Wyro'o 'wara 'gã wyro'o 'wau Jarejuwarete 'ga muorypa aipoa wyro'o 'u are. Wyro'o 'ware'ema 'gã nanē wemi'u are Jarejuwarete 'ga muorypa nanē nū. ⁷⁻⁸ Mama'e apou 'ã jarejemogyau, Jarejuwarete 'ga muorypawamū etee futat jane mama'e apou. Jaremanūme'ēwe jane mama'e apou 'ga muorypawamū. Jane manū re nipo tekotee 'gã 'ga muorypa jane ree.

⁹ Janejararete 'ga, Jejui 'ga oferapa etee amanū awi rakue, Janejarareteramū ako ma'eramū rakue. Najuejue etee futat 'ga akou Janejarareteramū 'ga. Ajemogy ma'eramū jane upe, amanū ma'efera 'gã nupe 'jau 'ga akou rakue. ¹⁰ Ma'eramū sipo ajee pēē pejepytuna 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã peago'o ekoete pejejemogyau? Naani. Pejuago'o awi 'gã. Janeruwarete 'ga te jane kwaap. Wowase ae majatykaaw ipe te 'ga 'i jane mū upe: "Nia'wyri eneremiapofera jee", 'jau nipo 'ga jane mū upe. Amumeramū nipo 'ga 'jau

janee: “Esage eneremiapofera”, 'jau nipo 'ga janee. A'eramū jane “nia'wryi eneremiapofera”, 'jawe'em jarejaupe. Wemifutar imū mama'e apoara 'gā nipo 'ga imojo'oka wemifutare'em imū mama'e apoara 'gā nui. ¹¹ Ymā te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Isai 'ga upe rakue:

“Je te 'ā okoeteete ma'ea. Anure nipo ywy pewara 'gā juejue futat wapyka wenyup'āu je rowase ajemogyau je pojeupawa resaukaawamū.

A'e pype nipo 'gā 'i jee: A'jea futat. Ene etee futat Oreruwareteramū ereko, 'jau nipo 'gā ajuemianuwamū jee”,

'jau 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Isai 'ga upe rakue.

¹² A'eramū jane a'eramū jarejemome'wau Jarejuwarete 'ga upe. Jarejek-wawera jane imome'wau 'ga upe. Nimome'ui jane jarepytuna 'ga rekwawera ete. ¹³ A'eramū ki jane jarejuago'wawe'em.

Peapo awi mama'ea pejepytuna 'gā motywerukaawamū. Pēneko esage resaga te pēpytuna 'gā nomotywerukari. ¹⁴ Jarejararete 'ga ree je tejemujaa ikue. Ma'eramū 'ā je 'ga remifutara kwaawi. A'eramū je 'jau pē nupe: Nitywi futari i'upyre'ema mama'e mū janee numiamū. A'ere 'ā ae juawyawyi te. “Tejemi'ue'ema 'ua nipo je motywet Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gā nupe ia'wrye'ema futat. ¹⁵ A'eramū pēē aipo 'jara 'gā mu'arasige'ema nanuar are. Mama'e 'u enune nipo pēpytuna 'ga amū 'jau pē nupe: “Aga mama'e 'ua nia'wryi Janeruwarete 'ga upe”, 'jau 'gā pē nupe. Aipo pejejeupe 'ga 'eramū pēē i'wawe'em futat 'gā neape. Kasi a'e pe 'gā jane kwaukat Jarejuwarete 'ga upe “janeremi'ue'ema 'waukaa janee” 'gā 'i pē nupe ne. Nanuara pēē iapo re pejekwaukaa a'jea futat. Nepēporomutari futari poromū pejepytuna 'gā nee. Napē katu'okawamū etee rūi Jejui 'ga manūi. Pēpytuna 'gā katu'okawamū nanē futat Jejui 'ga manūi rakue. A'eramū ki pēē mama'e apowe'em pejepytuna 'gā motywerukaawamū Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁶ “Mama'e esagea etee je aapo”, 'jau nipo pēē pejemiapofer are. A'ere nipo 'ga amū pēnemiapofera resag ire 'jau: “Aipoa nia'wryi Janeruwarete 'ga upe”, 'jau nipo 'gā. A'eramū pēē 'gā neape iapou'jape'ema. A'eramū nipo 'gā pēnemiapofer esage kurape'ema. ¹⁷ Janeruwarete 'ga jane'wryiararetea. Najarejemi'u are rūi jane jemogyi 'ga remiayuwamū. 'Ga remifutar imū mama'e apoararete jane jemogyi 'ga remiayuwamū, jane mopy'ata'wau, 'ga 'Agesagea jane maku'iu. ¹⁸ Nan jarejemogyau jane mama'e apou Jejui 'ga remifutar imū. Aipoa jane iapo re Janeruwarete 'ga worrywamū jane ree. Jane resakara 'gā nanē 'jau nū: “Mama'e esage aipo 'gā wapo”, 'jau nipo 'gā janee ojemu'jau jane ree jane resag ire.

¹⁹ Ma'eramū ki sajemogy esage futat jarejekau esage jarejee. Aipo apo re nipo jane jarejekoty'aa esage jarejee. Jarejopoa esage 'jau aipo pyu. Jane jarejomogypyygukaa Jejui 'ga ree. ²⁰ Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarukaa janepytuna 'gā nupe. A'eramū pēē a'eramū 'ga rerowiar awi 'gā momoirukare'ema 'gā nemi'ue'ema 'u are. Nitywi futari i'upyre'ema mama'e mū pē nupe numiamū. A'ere jane jarepytuna 'gā motywerukari Jarejuwarete 'ga upe 'gā nemi'ue'ema 'gā nupe i'uukar ire. Nia'wryi nanuara. ²¹ A'eramū jane mama'e 'wawe'em nanuara 'gā neape jarejemogyau, “wyro'o 'ua je kwaukat je motywerukaa Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gā neape. “Y'waynana rykura nanē je kwaukaa 'ga upe nū” 'jara 'gā neape nanē i'wawe'em nū. ²² Pēē mū nipo 'jau: “Nitywi futari i'upyre'ema jee”, 'jau nipo pēē. A'eramū pēē etee futat i'wau pejemogyau pejeapyakawe'em 'gā nee. 'Gā nowase te kasi ajee pe'u ne. “Pe'u etee” 'jawe'em nanē 'gā nupe 'gā mueue'em ne. Jarejuwarete 'ga upe etee pejeporogytau 'gā nee. “Jarejuwarete 'ga upe etee je esage ma'e apoi” 'jara 'gā aku'iramū akou.

Nojenosī futari 'ga Jarejuwarete 'ga wi. ²³ “Aipo 'u re sipo je jemote'ari Jarejuwarete 'ga upe” 'jara 'gā ojekwau futat Jarejuwarete 'ga upe aipo 'u re. Nokwaawi 'ga Jarejuwarete 'ga remifutara aipo are. A'eramū 'ga aipo 'u re ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe. “Aga nojemotyweri Jarejuwarete 'ga upe” 'e re jane mama'e apou. A'eramū jane jarejemotywere'ema 'ga upe.

15

Jejui 'ga ree pejemogypygyk

¹ Jane Jejui 'ga ree ojemogypygygarete ma'eramū ki jane 'ga ree ojemogypygygi ma'e 'gā poaa 'ga ree 'gā mojemogypygyg are. A'eramū futat 'gā moywyrarefa 'ga rerowiar are. Jarejee etee kasi janerea'ar ine. ² Jarepytuna 'gā nee nanē ki janerea'at jarejemogyau. “Maran je tepytuna 'ga poaa, 'ga mojemogypygygukareteu Jejui 'ga ree?” 'jau ki jane jarejeupe, jarejea'aramū 'gā nee. A'eramū jane jarejemogyau esage mama'e apou 'ga nowase Jejui 'ga ree 'gā mojemogypygygukaawamū. ³ Naojetee rūi Jejui 'ga rea'aramū. Naojemuorypawamū ete rūi 'ga mama'e apoi, 'Uwarete 'ga je'ega 'gā enupa. 'Ga rerekou tyweaete agawewi 'gā. A'etea 'ga 'Uwa 'ga je'ega wenup. Ymā te 'ga amū ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

“Ene kurapa 'gā je nanē je kurapa nū, Kiapi'ni”,

'jau 'ā 'ga je'ega 'upa ka'aran are ojekwasiaa rakue, Jejui 'ga kurapawer are futat 'ga inuga rakue.

⁴ Naokwasiarukat tee rūi Janeruwarete 'ga ka'arana 'gā nupe rakue. Wemifutar are jane mu'jawamū te 'ga ka'arana kwasiarukari inugukaa 'gā nupe rakue. Imogytaramū jane jarejemu'jau mama'eay upe jareapyterātā are. 'Ga je'ega rerekwara ka'arana jane imogytaa jane maku'iu jane mogyau. A'eramū jane 'ga pyri jarejemogy rapesaka jarejemogyau. ⁵⁻⁶ Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou te'ŷina pē nee: “Ene te 'ā Oreruwaretea, Kiapi'ni. Ene te 'ā ore muapyterātā ape mama'eay upe. Ene te 'ā ore maku'iu mama'e are. A'eramū ki ene eja'yra 'ga rerowiaara 'gā mogyau majepēi 'yweteewara 'jawe”, 'jau je Jarejuwarete 'ga upe pē nee. Majepēi 'yweteewara 'jawe pejemogyramū nipo pēē mama'e apou Jejui Kristu 'ga 'jawerimū etee futat. A'eramū nipo pēē Jarejuwarete 'ga muorypa, Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga muorypa pejeju'jaju'jawe etee futat.

⁷ Jejui Kristu 'ga oporomutaramū pē nee. A'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejemogyau pejejee. Jejui 'ga pejefutara 'jawe ete futat pejafutat. Aipoa aporamū nipo pē nesakara 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee. ⁸ Ymā Janeruwarete 'ga 'jau judeu ypy 'gā nupe rakue: “Anure nipo je tejemipyryrūmera 'ga muri pē nupe pē katu'okawamū”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. A'eferupi te futat aje 'ā 'ga wa'yra 'ga muri 'gā nupe. “U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi”, 'jau jane jarejeapyoramū ee. ⁹ Jejui 'ga mura Janeruwarete 'ga muorywukaa judeue'ema 'gā nupe. “Ene te 'ā erejemuaēm ore ree. Ma'eramū 'ā eja'yra 'ga eremut ore katu'okawamū”, 'jau judeue'ema 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Ymā 'ga amū ka'arana kwasiari aipo are rakue:

“Anure nipo je maraka'agi ene upe judeue'ema 'gā pype.

‘Mama'e esagea ereapo jee. A'eramū je ene muorypa ee’, 'jau je temaraka'aga ene upe”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹⁰ Aipo are wējēmī futat 'ga amū ka'arana kwasiaa rakue:

“Janeruwarete 'ga judeu 'gā amū'ē ypy imogyau wemiayuwamū.

'Gā netee futat judeue'ema 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa ajemogyau”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹¹ Aipo are wējēmī futat amū 'upa nū:

“Judeue'emamū nanē ki pēē Jarejuwarete 'ga muorypa.

Najuejue etee futat ywy pewaramū 'ga muorypa”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga rakue.

¹² Isai 'ga nanē ka'arana kwasiaa aipo are futat rakue nū:

“Anure nipo Jese 'ga juapyra 'ga amū ruri pē nupe. Judeue'ema 'gā 'wyrī-
aramū nipo 'ga akou.

Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ywag ipe, 'jau nipo judeue'ema 'gā
'ga upe”,

'jau Isai 'ga ka'arana kwasiaa inuga ee rakue.

¹³ Janeruwarete 'ga ojeapesagukaa janee. Anure ojeypyri jarejeroo jane iapesaka jarejemogyau. Afutat je 'ga pē maku'ia. 'Ga pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū. Werowiarāmū nipo 'ga aipo apou pē nupe. U'agesage pājē mū 'ga ojee pē mojemogyppygukaa tāmējē. A'eramū nipo pēē pejejerowiaa ojeypyri 'ga pejejeroo are.

Paulo 'ga remifutat

¹⁴ Pēē jerewirera 'jawe. Kūjānamū pēē jerenyra 'jawe nanē nū. Pejepota'wa esageramū a'e pejejemogyau pejejee. Aipoa je ikwaapa. Peje'akwaawamū nanē a'e pejejemogyau nū. A'eramū pēē pejejamu'akwaaparūmū mama'e are. ¹⁵ Aipoa a'jea futat. A'etea je ka'arana kwasiaa mama'e are pē muea'aawamū. Tejenosōue'em futat je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe.

¹⁶ Janeruwarete 'ga je mogou Jejui 'ga upe oporowyky ma'eramū. Judeue'emamū pē nupe 'ga je monoi Jejui 'ga mome'waukaa pē nupe.

A'eramū je pē mu'jau 'ga ree tekyjawe'em: Jejui 'ga pēē erowiarāmū Janeruwarete 'ga pē katu'oka pē mogyau wemiayuwamū. U'agesagea 'ga imua pē nupe, pē muesageawamū ojeupe, 'jau je pē nupe. 'Ga 'Age-

sagea pē muesage re 'ga worrywamū 'ūina pē nee. ¹⁷ Jejui Kristu 'ga ree je jemujari. A'eramū je tejerowiaa Jarejuwarete 'ga upe teporowyky are te'ŷina. ¹⁸ A'eramū je 'ga upe teporowykyawera mome'wau pē nupe.

Tejenosōue'em je imome'wau pē nupe. Natejetee rūi je porowykyi 'ga upe. 'Ga te je moporowykyukat ojeupe. Jejui 'ga je mogou judeue'emamū pē nupe, 'Uwa 'ga je'ega renuwukaawamū pē nupe ikue. Te'eawer imū nipo je 'ga rerowiarukaa pē nupe ikue. Tejemiapofer imū nanē nipo je 'ga rerowiarukaa pē nupe nū. ¹⁹ U'agesagea 'ga imua jee. A'eramū je 'ga pājē mū aeremiapoe'ema apou. A'eramū 'gā aipo resag ire 'ga rerowiaa. Amunawa moyka je tewau tekou 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. Jerusareg ipe je 'ga mome'u ypyrugi ikue. A'e awi je tewau 'ga mome'wau tekou 'gā nupe amuna'wi pe. Amuna'wi moyka 'ga mome'wau ikue. Tewau tewaēma Iliria ka'a pe. A'eramū je Iliria ka'a pewara 'gā nupe nanē Kristu 'ga mome'wau ikue. ²⁰ Kristu 'ga ree jeporomome'uweramū 'ga rera renupare'ema 'gā nupe. Nafutari je 'ga mome'uawera amunaw ipe etee 'ga mome'ua tekou 'ga amū py'rau nū. Najeporomome'uweri je 'ga rera renupara 'gā nupe ete. 'Ga rera renupare'ema 'gā nupe 'ga mome'u are te jefuweramū. ²¹ Ymā 'ga amū ka'arana kwasiaa ee rakue:

“Ga rera renupare'ema 'gā nanē 'ga rera wenup futat nū.

'Ga rera kwaapare'ema 'gā nipo 'ga rer are eapyo nanē akou”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

²² Ma'eramū je 'ā nooa'nei pē pyri. 'Ga rera renupare'ema 'gā nupe ra'ne je oi 'ga mome'wau. ²³⁻²⁴ Auwara 'gā nupe je Kristu 'ga mome'wau'jau'japa. A'eramū nipo je tewau pē nesaka. Ymā we jeparuesagiweramū pē nee.

A'eramū nipo je tewau pē nesaka. Anure nipo je oi Espājā ywy pe. A'eramū je tewaw ipe Roma pe tekotekou'i tepytau ra'ne. Pejejepype je rekoramū nipo jane jareku'iramū jarejuee. A'eramū nipo pēē mama'e mua jee jeremirerooramū je poaawamū.

²⁵ A'ere je nooi we. Jerusareg ipe ra'ne je oi, Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā poaawamū. ²⁶ Masetoni ywy pe Jejui 'ga rerowiaara 'gā ka'aranūū pe muri jee Akaja ywy pewara 'gā netee ai'i, Jerusareg ipewara 'gā, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe ai'i. Jerusareg ipewara 'gā amū nitywi futari mama'e pyu. A'eramū kwe pewara 'gā ka'aranūū mua 'gā nupe 'gā poaawamū. A'eramū je a'e rerawau Jerusareg ipe 'gā nupe. ²⁷ Wemifutar imū etee futat 'gā oka'aranūū majatykau 'gā nupe, 'gā poaawamū. A'ea 'gā nemiapoa esage futat. Judeu 'gā futat Jejui 'ga mome'wau judeue'ema 'gā nupe rakue. A'eramū 'awamū judeue'ema 'gā ka'aranūū monou judeu 'gā nupe 'gā poaawamū. Aipoa esage futat. ²⁸ A'eramū je 'gā ka'aranūū rerawau 'gā nupe. 'Gā nupe eroo ejar ire te nipo je oi Espājā ywy pe. Tewaw ipe nipo je tepytawaipa pē pyri. ²⁹ Pē nupe tewaēm ire nipo je tejeupe Jejui 'ga remiapofera mome'wau pē nupe. Pē pype je rekoramū nipo Kristu 'ga mama'e esage apou'jau'japa janee.

³⁰ Jejui Kristu 'ga janejararetea. 'Ga ree jane jemogypygyi jarejemogyau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jarejafutarukaa janee. A'eramū ki pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe je ree, je poaawamū. ³¹ "Ea'gu ki Paulo 'ga ejerowiare'ema 'gā nui Judeja ywy pewara 'gā nui, Kiapi'ni. Ejerowiaara 'gā emaku'iukat Jerusareg ipe Paulo 'ga remireroofer are. Judeue'ema 'gā ka'aranūū are ene 'gā maku'iu", pe'je ki 'ga upe pejeje'ega monou 'ga upe je ree.

³² Aipoa Jarejuwarete 'ga iapo re nipo jeku'iramū tewaēma pē nupe. Pē pyri Jarejuwarete 'ga teo futaramū nipo je oi futari pē pyri. A'eramū nipo jane jareku'iramū jarejuee. ³³ Janeruwarete 'ga jane mopy'ata'waara mama'e are. Pē pype 'ga rekoa je ifutaa tekou. A'jea futat je'ea.

16

Oje'ega 'ga imonou 'gā nupe 'gā futaa

¹ Anurenure'i nipo janerenyra ēē, Fepe ēē oi pē pyri. Jarejuwarete 'ga upe ēē porowykyi Sēkreja 'jaw ipe, Jejui 'ga rerowiaara 'gā poaaramū. ² A'eramū ki pēē pejejeupe ēē waēmamū pēē ēē monou pejejog ipe. Jarejararete 'ga pejejeupe iwaēma 'jawe futat pēē ēē rerekou ēē monou pejejog ipe. Nanuara ki Jarejuwarete 'ga remiayuamū siapo jarejaupe. Jejui Kristu 'ga upe ēē porowykyi. A'eramū pēē ēē poaa, mama'e monou ēē upe ēē ifutaramū. Ymā ēē je poari ai'i. Tekotee 'gā nanē ēē ipoaa nū.

³ Prisira ēē upe je teje'ega rerooukari ēē futaa. Ēēmena 'ga upe nanē nū, Akira 'ga upe nanē je imonou nū. Je pyri futat 'gā neko'i oporowykyau Jejui Kristu 'ga upe ikue. ⁴ 'Gā futat je jukaukare'ema ikue, je a'gwau ikue. 'Gā etee ojejukaukaa werewi je a'gwaaw ipe ikue. A'eramū je teku'iramū 'gā nee, 'gā mome'wau kwe pewara 'gā nupe. A'eramū judeue'ema 'gā nanē aku'iramū 'gā nee nū, 'gā je a'guawer are nū. "Au'jete pea'gu Paulo 'ga rakue", 'jau 'gā 'gā nupe je ree. ⁵ Akira 'ga rog ipe kwaiwete 'gā jatykai Jarejuwarete 'ga muorypawamū. A'eramū je 'gā nog ipe ajatyka ma'eramū 'gā nupe nanē teje'ega monou 'gā futaa nū.

Ipeneto 'ga jejekoty'aawaretea. 'Ga ra'ne Jejui 'ga rerowiaa Asia ywy pe ikue. 'Ga upe je teje'ega monou 'ga futaa nū. ⁶ Mari ēē upe nanē je teje'ega monou ēē futaa nū. Pē nupe ēē porowykyi kwaiwete. ⁷ Ātrōniku 'ga upe,

Juniasi ēē upe je teje'ega monou 'gā futaa. Jepyntuna futat 'gā. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'gā imonou imunepa moromunepawa pype je pyri ikue. 'Gā Jejui 'ga remimonofera nanē futat rakue nū. Ymā Jejui 'ga 'gā monou ojemome'waukaa rakue. Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'gā kwaapa najuejue etee futat. Kristu 'ga ree 'gā jemogypygyi je renunewe futat rakue.

⁸ Āpriatu 'ga upe nanē je teje'ega monoi nū. Jarejararete 'ga ree 'ga jemujari. Jejekoty'aawa 'ga. ⁹ Upanu 'ga upe nanē je teje'ega monou. Ore 'jawe 'ga porowykyi Kristu 'ga upe. Estaki 'ga upe nanē je teje'ega monou. Estaki 'ga jejekoty'aawaretea. ¹⁰ Apeles 'ga upe nanē je teje'ega monou nū. Mama'eay upe 'ga wapyterātānamū opoire'ema Kristu 'ga rerowiar awi. Aristaporu 'ga pyntuna 'gā nupe nanē je teje'ega monou. ¹¹ Eroitāu 'ga upe nanē je teje'ega monou. Jepyntuna futat 'ga 'ā. Narisu 'ga pyntuna 'gā amū nupe nanē je teje'ega monou, Jejui 'ga rerowiaaramū 'ga nupe.

¹² Trifena ēē upe, Trifosa ēē upe we je teje'ega monoi. Jarejararete 'ga upe nanē 'gā porowykyi nū. Persi ēē jejekoty'aawa. Jarejararete 'ga upe ēē nanē oporowykyau kwaiwete. Ēē upe nanē je teje'ega monoi ēē futaa. ¹³ Rufu 'ga upe nanē je teje'ega monou nū. Jarejararete 'ga upe oporowyky ma'ere'te 'ga. 'Ga yēē upe nanē je teje'ega monou. Wa'yra 'jawe ēē je rerekoi jepi. ¹⁴ Asīkrito 'ga upe, Flegōte 'ga upe, Hermes 'ga upe, Patrobas 'ga upe, Hermas 'ga upe, 'gā pyntuna 'gā nupe we. ¹⁵ Filologo 'ga upe, Julia ēē upe, Nereu 'ga upe, 'ga renyra ēē upe, Olīpas 'ga upe. Mīmera 'gā nupe je teje'ega monou 'gā futaa. 'Gā pyriwara 'gā nupe we futat je teje'ega monoi, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū 'gā nupe juejue je teje'ega monou.

¹⁶ Pejoman pāwē pāwē ki 'gā 'gā futaa. Jejui 'ga rerowiaara 'gā juejue oje'ega monou pē nupe, pē futaa.

Paulo 'ga 'gā mu'akwaapawet

¹⁷ Pēē jerewirera 'jawe. Kūjānamū pēē jerenyra 'jawe. A'eramū je pē mu'akwaapa mama'e are. Oo ekoete nipo 'gā amū o'meramū Jejui 'ga rerowiaaramū pē nupe: “Simotesirūgatu 'gā 'jau, 'gā mojo'okawamū 'jau”, 'jau nipo 'gā awau pē nupe. Pejea'gu ki 'gā nui. Perowiat kasi 'gā je'ega ne. “Gā pē mu'ea nia'wyri futari. Ore te aramu'e esage pēē”, 'jau nipo 'gā awau pē nupe. Pejepe'a etee ki 'gā nui. ¹⁸ NaJarejararete 'ga remiayuwa 'gā nūi poromū. NaKristu 'ga upe rūi aipo 'gā porowykyi. Wemifutar imū etee 'gā ajamu'jau ekoete. O'meramū te 'gā 'i, i'akwaawe'ema 'gā moryteeu ee.

¹⁹ A'ere nanarūi pēē. Jejui 'ga ree morogyta esagea pēē erowiaa pejejemogyau. A'eramū je teku'iramū pē nee. Afutat je pēē mama'e esage etee iapoa. Pēē mama'e tywera apoa je ifutare'ema. ²⁰ Janeruwarete 'ga jane mopy'ata'wararetea. Anurenure'i nipo 'ga mama'eukwaawa 'wyriara pājē mateepapa pē nupe. A'eramū nipo emiayuwa pē moryteeu'jape'ema mama'e are. Jarejararete 'ga upe je je'egi pē nee tekou: “Mama'e esagea eapo 'gā nupe. Ejejuka esage Roma pewara 'gā nee”, 'jau je Jarejararete 'ga upe, Jejui Kristu 'ga upe pē nee tekou.

²¹ Timoteo 'ga, je pyri oporowyky ma'ea 'ga nanē oje'ega monou pē nupe pē futaa. Lusu 'ga, Jasāu 'ga, Sosipatu 'ga. Judeua 'gā je 'jawe. 'Gā nanē “Jarujete te 'gā jemogyi” 'ea werooukat pē nupe nū.

²² Tersiumū je upe Paulo 'ga ka'arana kwasiarukari jee pē nupe. Jejui 'ga rerowiaaramū je nanē teje'ega monou pē nupe nū. ²³⁻²⁴ Gaio 'ga rog ipe je rekoi. 'Au futat Jejui 'ga rerowiaara 'gā ajatykau Jarejuwarete 'ga muorypawamū. Gaio 'ga nanē oje'ega monou pē nupe. Erasto 'ga nanē oje'ega monou pē nupe. 'Auwaramū ore 'wyriara 'ga upe ka'aranūū raarana

'ga. Kwaritu 'ga nanẽ oje'ega monou pẽ nupe. Janerewirera 'jawe 'ga nanẽ futat.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

²⁵ Simuoryp ki Jarejuwarete 'ga! 'Ga 'ã Jejui 'ga rerowiarukararũmũ pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga ree morogyta esagea je imome'wau kwe pewaramũ pẽ nupe. Ymã Janeruwarete 'ga namueapyoi 'gã Jejui 'ga ree rakue. A'ere 'awamũ 'ga jane mueapyoi 'ga ree. ²⁶ Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga ree 'gã ka'arana kwasiari. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã namueapyo katui ee. A'eramũ 'gã weapyoe'emamũ ajemogyau ee rakue. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga, Okoeteete ma'e 'ga jane mueapyo katui ee. A'eramũ 'ga Jejui 'ga mome'waukaa janee. "Jejui 'ga ree morogyta esagea pemome'u kwe pewara 'gã nupe najuejue etee. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa, 'ga je'ega renupa", 'jau 'ga janee jane monou 'ga mome'wawamũ.

²⁷ A'eramũ ki jane a'e are Jarejuwarete 'ga muorypa. 'Ga 'ã i'akwaaw ekoete ma'e 'gã wapyraap. Ymã 'ã 'ga Jejui Kristu 'ga muri ywy pe 'ga jukaukaa janetywera mepyawamũ rakue. A'eramũ ki jane a'e are 'ga muorypa.

Kweramũ jeje'ega.

1 Korītu

Paulo 'ga wata Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga awau 'ga mome'wau Korītu pewara 'gã nupe. (Atos 18.1-18) Pe awi o re 'ga 'gã nera renupa. 'Ga amũ mama'e tywera apou akou. A'eramũ Paulo 'ga ajemuaēma 'gã nee. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'Agesage ka'arana kwasiarukaa Paulo 'ga upe. A'eramũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe 'gã mu'akwaapa 'gã neko esage are rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'arana akwasiat imonou pē nupe. Sotene 'ga ako 'au futat je pyri. Je 'ã Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã ako Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramũ ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga ako je monou kwe pe ikue. A'ere 'ga namajepei amunaw ipe etee omome'wawãu rũi je mogoi ikue. Kwe pewara amunap tesirũmera pype omome'wawamũ nanē 'ga je mogoi ikue nũ. ² A'eramũ je ka'arana kwasiaa tekou imonou Korītu pewaramũ pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pē nupe. Pēē 'ã pejemuajat Jejui Kristu 'ga ree rakue. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga pē mũ'ēi werowiare'ema 'gã nui rakue. Jejui Kristu 'ga pēē erowiamũ 'ga pē mũ'jãu pē mogyau wemiayuwamũ rakue. “Je poar ape mama'e apou ejemifutar imũ”, Jarejararete 'ga upe 'jara 'gã nupe juejue nanē je ikwasiari imonou nũ. Jejui Kristu 'ga 'gã jararetea. Janejararetea nanē 'ga nũ. A'eramũ je ikwasiaa tekou 'gã nupe.

³ Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanē 'ã Janejararetea futat nũ. 'Gã nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gã pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nũ.

Mama'e esagea jane upe 'ga iapoawet

⁴ Amuoryp je Jarejuwarete 'ga pē nee jepi. Jejui Kristu 'ga pēē erowiamũ Janeruwarete 'ga pē mogyi wa'yramũ. Opota'waramũ 'ga pē nee nanē nũ. A'eramũ je 'ga muorypa ee. ⁵ Kristu 'ga ree ako pejemuajat ikue. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apou pē nupe kwaiwete. 'Awamũ te 'ã 'ga futat jekwaawukari pē nupe. 'Ga futat 'ã pē katu'ok rai'i. 'Ga futat 'ã pē mueapyoukaa oje'eg are. 'Agamũ 'ga futat 'ã ojemome'waukaa pē nupe. ⁶ A'jea futat Jejui Kristu 'ga mome'u resei pē akaga pype rakue. A'eramũ pēē 'ga rerowiar ywyapiau pejemogyau. ⁷ Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga a'jea futat pē mueapyoi wemifutar are. 'Ga futat 'ã oporowyky esage apoukaa pē nupe. A'eramũ pēē Jejui Kristu 'ga rura rapesaka pejemogyau, Jarejararete 'ga rura rapesaka. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga rura poromukuran mama'e esage apoukaa pē nupe. ⁸ 'Ga futat 'ã Jejui 'ga rerowiar ywyapiukat pē nupe rakue. A'eramũ 'ga wowase jane majatykaaw ipe pē monowe'em muku ojewi. “Ene tee futat erejekwa je pyri ejore'em are rakue”, 'jawe'em pē nupe, Jejui Kristu 'ga ruaw ipe. ⁹ U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ jane jarejemogypyka jarejemogyau 'ga ree. 'Ga 'ã jane mũ'ē werowiare'ema 'gã nui, jane mujaa jane mogyau wa'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga ree. Janejararete 'ga ree jane mujaa jane mogyau. A'eramũ jane jarejemogypyka 'ga ree.

Kristu 'ga etee ki perowiat

¹⁰ Pēē 'ã Jejui 'ga rerowiaa je 'jawerimũ etee futat pejemogyau jee. A'eramũ pēē pejemogyau jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pēē pejemogyau jerenyra 'jawe jee. Janejararete 'ga je mogo opoirũnamũ ikue. A'eramũ je 'ga je'eg imũ 'jau pē nupe: “Majepei 'yweteewara 'jawe pejemogy.

'Awamū pejamue awi mama'e are. Mama'e are pejejea'aramū pejeju'jawe etee futat", 'jau je pē nupe. ¹¹ Kylu ēē pytuna 'gā amū pē mome'wau jee ai'i. "Korītu pewara 'gā ajamue are ete ajemogy", 'jau 'gā pē mome'wau jee ai'i. ¹² Amumeramū a'e pēē 'jau: "Je Paulo 'ga remimome'ua te arowiarete", 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē 'jau: "Je Aporu 'ga remimome'ua te arowiarete", 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē 'jau: "Je Pedro 'ga remimome'ua te arowiarete", 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē mū 'jau: "Je Kristu 'ga te arowiarete", 'jau a'e pēē mū. ¹³ A'eramū je teporonupa ee pē nupe: "Irūpāwē sipo Kristu 'ga pytuna 'ga rekoramū rakue, ajee nā'ā aipo pe'je re'ā", 'jau je pē nupe. Naani. Majepēi tee futat 'ā 'ga rekoī rakue. A'eramū pēē au'je aipo apo re. Kristu 'ga etee futat amanū 'ypeywar are janetywera mepyaawamū rakue. NaPauloramū rūi ako je manūi 'ypeywar are pētywera mepyau ikue. Jerer imū sipo 'ga amū pē pymī 'y pe rai'i? Naani. ¹⁴⁻¹⁵ Jejui 'ga rer imū te ako 'gā pē pymī rai'i. Naje rūi ako apymī pēē 'y pe ai'i. Krisīpu 'ga, Gaio 'ga. Mīmera 'gā etee je apymī 'y pe ai'i. A'eramū "Paulo 'ga je pymī 'y pe wemiayuwamū je mogoawamū ai'i" 'jara 'gā amū otywe'emamū kwe pe. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee. ¹⁶ Estefana 'ga, 'ga pytuna 'gā netee nanē je 'gā pymīāu 'y pe ikue. Maran gatu nipo je mīmer imū 'gā amū pymīāwe'em rakue. Amoka'jam te nipo je kwe pe 'gā amū pymīāwera. ¹⁷ Na'gā pymīāwāu rūi Kristu 'ga je monoi kwe pe ikue. Omome'waramū te 'ga je monoi ikue. 'Ypeywar are 'ga manūawera etee je amome'u pē nupe. "Kristu 'ga amanū 'ypeywar are janetywera mepyawamū" 'ea etee je amome'u tekou pē nupe. Natejea'ara etee rūi je amome'u tekou pē nupe. Tejea'ara etee imome'u re amunipo 'ā je a'jea futat je porogyta ekoetei tekou. A'ere je 'ā Kristu 'ga tee imome'ui 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā weapyoramū 'ga ree. A'eramū nipo 'gā amū 'ga rerowiaa. Werowiarāmū nipo Kristu 'ga 'gā katu'oka, 'gā tywera moia 'gā nui, 'gā mogyau Jarejuwarete 'ga ra'yramū.

Janetywera mepyawamū 'ga amanūawet

¹⁸ "Ypeywar are Kristu 'ga manūi janetywera mepyawamū" 'e renupawe 'ga rerowiaaramū jane 'i: "Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga amanū janetywera mepyawamū te. A'eramū 'ga jane katu'oka opājē mū wa'yra 'ga jane erowiarāmū", 'jau jane. A'ere mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gā nuerowiari futari nipo 'ga. A'eramū nipo 'gā 'jau ajaupe: "Ma'erāmū gatu nipo 'ga manūi rakue? Amanū ekoete tee nipo 'ga rakue", 'jau etee futat nipo mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gā ajaupe. ¹⁹ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue: "Amateepap je pē'akwaawa pē nui", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. "U'akwaaw are ojerowiaraip ma'e 'gā nura'uweri futari je pyri", 'jau Janeruwarete 'ga. "Jetywer are futat 'ā Jejui 'ga manūi rakue 'e rerowiaara 'gā etee te 'ut je pyri", 'jau Janeruwarete 'ga.

²⁰ Janeruwarete 'ga upe u'akwaaw are ojerowiaraip ma'e 'gā i'akwaawe'ema 'jawe. Nuerowiari 'gā Jejui 'ga. A'eramū 'gā i'akwaawe'ema 'jawe ajemogyau Janeruwarete 'ga upe. Ojemu'e ma'e 'gā, oporogyta esage ma'e 'gā. Mīmera 'gā jemogyi i'akwaawe'ema 'jawe Janeruwarete 'ga upe Jejui 'ga rerowiare'em ire.

²¹ Janeruwarete 'ga 'ā i'akwaakwaap ma'ea. A'eramū 'ga ojekwaawukare'ema "Je'akwaap je" 'jara 'gā nupe. Nae'akwaaw ekoeteu rūi 'ga jekwaawukari ae upe. Omome'u rerowiarāmū te 'ga jekwaawukari ae upe. Kristu 'ga mome'u rerowiarāmū etee te jane 'ga kwaawi. "Kristu 'ga amanū jetywera mepyawamū rakue", jane 'eramū te 'ga jane katu'ogi. A'ere 'ga rerowiare'ema 'gā naeapyoi ee. "Nepē'akwaawi pēē", 'jau futatee nipo

'ga rerowiare'ema 'gã janee jane jemogyramũ. “Jejui 'ga amanũ janetywera mepyawamũ, pe'je numiamũ. A'ere pẽ'akwaawe'ema te pẽ nerekoĩ”, 'jau futatee nipo 'gã janee. A'ere Janeruwarete 'ga te i'akwaap ma'e 'gã 'akwaawa apyraawi. Ma'eramũ 'ga 'ã jane katu'ogi wa'yra 'ga jane erowiaramũ. ²² A'ea judeu 'gã nuerowiari. A'eramũ 'gã 'jau oree: “Aeremiapoe'ema mũ peapo amũ ore reape. A'eramũ te nipo ore peje'ega rerowiari”, 'jau 'gã oree. “Na pa je ra'e. A'jea futat Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukari 'gã nupe ra'e, taru'e 'jau”, 'jau 'gã oree. “Ga je'eg imũ futat 'ga ruri ra'e, taru'e esag ire 'jau”, 'jau 'gã oree. Judeue'ema 'gã teewi nũ, oporesagiweraiaiwamũ u'akwaaw are.

²³ A'ere ore Jejui 'ga etee futat imome'ui 'gã nupe. “Ypeywar are Jejui 'ga manũĩ janetywera mepyawamũ rakue”, 'jau ete futat ore imome'wau 'gã nupe. A'ere judeu 'gã nafutari oreremimome'ua. “Nia'wyri Paulo 'ga remimome'ua ra'e”, 'jau etee futat 'gã ajaupe. Judeue'ema 'gã judeu 'gã nui ete nũ “morogyta ukwaawe'ema te 'ga omome'u akou ra'e”, 'jau ete 'gã oree nũ. ²⁴ A'ere Janeruwarete 'ga remimũ'ẽnamũ Kristu 'ga mome'u resageteramũ janee. Judeuramũ 'ã janee, judeue'ema 'gã nupe. Mĩmeramũ 'ã jane 'ga remimũ'ẽmeramũ najuejue etee futat Kristu 'ga mome'u resageteramũ janee. Kristu 'ga 'ã Janeruwarete 'ga pãjẽ wesaukat janee, 'ga 'akwaawa nanẽ 'ga ikwaawukaa janee nũ. ²⁵ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gã te nipo aje e'i futatee ajemogyau: “Kristu 'ga manũa Janeruwarete 'ga 'akwaawe'ema wesaukat janee, 'ga pãjẽe'ema resaukaa janee”, 'jau futatee 'gã ajaupe. A'ere jane naani. Kristu 'ga manũa Janeruwarete 'ga 'akwaawa te wesaukat janee. 'Ga 'ã mama'e are eapyo katu katu ma'ea te werowiare'ema 'gã 'akwaawa apyraapa. 'Ga 'ã pãjẽrete werowiare'ema 'gã pãjẽ apyraapa.

²⁶ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ pejejemogyau jerenya 'jawe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: pẽnea'ar iki pejeko ymaner are, Janeruwarete 'ga pejekatu'oge'ema uwe pejejemogyawer are. “T'akwaawe'ema 'gã”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe pejemogyaramũ. “Na'wyriara rũĩ 'gã”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. “Tore pojeupap 'jau, e'i 'gã numiamũ”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. ²⁷ A'ere 'ã Janeruwarete 'ga te jane mũ'ẽi 'gã nui wemifutar imũ etee futat. Ijemu'e'ema 'gã 'ga omogy wemiayuwamũ, “Je te 'ã je'akwaakwaap” 'jara 'gã mojenosõu etee nipo. “Tỹỹ. Ma'eramũ sipo 'ga ijemu'e'ema 'gã jẽmĩ imogyau wemiyauwamũ? Ma'eramũ sipo 'ga ojemu'e ma'eramũ jẽmĩ ore mogowe'em wemiayuwamũ?” 'jau 'gã ojenosõu ajuowase. 'Wyriare'ema 'gã 'ga omogy wemiayuwamũ 'wyriara 'gã mojenosõukaawamũ. ²⁸ Ipojeupawipyre'ema 'gã 'ga omogy wemiayuwamũ “jepojeupap je” 'jara 'gã mojenosõukaawamũ. “Akotee ma'e 'gã”, 'jau 'gã 'ã jane mũ nupe numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga jane mogyi wa'yramũ. ²⁹ Najane te rũĩ sajemogy 'ga ra'yramũ. 'Ga te jane mogy wa'yramũ. A'eramũ jane jarejerowiaraipe'ema jarejee Jarejuwarete 'ga rowase. ³⁰ Janeruwarete 'ga te 'ã jane mujat Jejui Kristu 'ga ree. A'eramũ 'ga 'ã jane mu'akwaawukaa Jejui Kristu 'ga upe. A'eramũ Jejui Kristu 'ga jane muesageu 'Uwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga 'ã janetywera mepyau jane mũ'jãu mama'eukwaawa 'wyriara remiayuw awi, jane mogyau 'Uwarete 'ga remiayuwamũ. Jejui Kristu 'ga futat janetywera omoit jane wi. ³¹ A'eramũ ki jane jarejerowiaa 'ga ree etee futat. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jeremi 'ga upe rakue: “Pejekararete 'ga ree etee ki pejerowiat pejejemogyau. Pejejeupe 'ga remiapofer are nanẽ ki pẽẽ pejejerowiaa pejejemogyau nũ”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue. A'eramũ ki jane jarejerowiaa Jarejararete 'ga ree etee futat.

2

1-2 Pē pyri tekou ako je Jarejuwarete 'ga etee imome'ui pē nupe ikue. “Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri 'au ywy pe janetywera mepyawamū rakue. 'Ypeywar are 'ga ra'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga amanūmū janetywera mepyawamū rakue”, 'jau je ako tekou pē nupe ikue. “A'eramū 'ga 'awamū jane werowiarāmū janetywera moia jane wi, jane katu'oka, jane mogyau wemiayuwamū”, 'jau je ako pē nupe ikue. Nasigaty rūi futat ako je imome'wau pē nupe ikue. “Jejui Kristu 'ga etee futat pa je amome'u tekou 'gā nupe kwy”, 'jau je tekou ikue. “A'eramū pa je 'ypeywar are 'ga manūawera etee futat imome'wau 'gā nupe kwy”, 'jau je tejeupe pē pype tekou ako ikue. A'eramū ako je 'ga etee futat imome'wau pē nupe ikue. Namome'u tesirūmeri nanē ako je pē nupe ikue nū. Jejui Kristu 'ga etee futat ako je imome'wau pē nupe ikue. Namorogyta teea rūi nanē ako je amome'u pē nupe ikue. Jarejuwarete 'ga je'ega te ako je amome'u pē nupe ikue. Ymā te janeypy 'gā naeapyoi ee rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'awamū jane mueapyoukari ee. ³ Najepifuakari agawewi ako je tekou pē pyri ikue. A'etea ako je ako tepifuakare'ema pype etee futat 'ga mome'wau pē nupe ikue. A'eramū je 'jau tejeupe etee futat ikue: “Amome'u esage futat sipo je 'ga tekou 'gā nupe 'wei?” 'jau je tejeupe etee futat ikue. Pē nupe 'ga mome'uarūe'em awi tekyjau ikue. ⁴ Nate'akwaaw imū rūi je ako pē mu'ei morogyta a'je are ikue. Namoromu'jara 'gā temu'eawer imū rūi nanē je ako pē mu'jau ee ikue nū. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea temueapyoaw imū etee futat ako je imome'ui pē nupe ikue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko. A'eramū 'ga 'Agesagea Jejui 'ga mome'waukaa jee pē nupe ikue. A'eramū ako 'ga 'Agesagea jeremimome'ufera rerowiarukaa pē nupe ikue. Aeremiapoe'ema nanē ako 'ga iapoukaa jee pē neape ikue nū. A'eramū ako pē 'ga pājē resaka ikue. ⁵ 'Ga 'Agesagea futat ako Jejui 'ga rerowiarukaa pē nupe ikue. Napeje'akwaaw are rūi ako pē 'ga rerowiaa ikue. U'agesageu te Janeruwarete 'ga Jejui 'ga rerowiarukari pē nupe.

Janeruwarete 'ga u'akwaawamū

6-7 A'ere je Jarejuwarete 'ga je'eg are eapyo ma'eramū pē mu'akwaawi mama'e are. Jarejuwarete 'ga 'akwaaw imū tee je pē mu'akwaawi mama'e are. Na'ga rerowiare'ema 'gā 'akwaaw imū rūi je pē mu'akwaawi ee. Na'ga rerowiare'ema 'gā 'wyriara 'gā 'akwaaw imū rūi nanē je pē mu'akwaawi ee nū. Anure nipo 'ga rerowiare'ema 'gā juejue amanūmū ekoete te futat. Ma'eramū 'ā je pē mu'akwaawi Jarejuwarete 'ga 'akwaaw imū etee futat ee. Naeapyoi janeypy 'gā Jarejuwarete 'ga remiaporam are rakue. Ywy apoe'emauwe futat 'ā Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Anure nipo jera'yra 'ga manūi 'ypeywar are 'gā tywera mepyawamū”, 'jau 'ga 'ā rakue. “A'eramū je 'ga rerowiaara 'gā katu'oka 'gā mogyau teja'yramū”, 'jau 'ga 'ā ojeupe rakue. A'ere 'ā janeypy 'gā naeapyoi ee rakue. “Anure Jejui 'ga manūi janetywera mepyawamū” 'e are 'gā weapyoe'emamū ajemogyau rakue. A'ere jane 'awamū 'ga rerowiaaramū janereapyoramū ee. ⁸ Kristu 'ga rerowiare'ema 'gā 'wyriara 'gā nanē naeapyoi 'ga ree nū. 'Ga ree weapyo re amunipo 'ā 'gā namu'amukari 'ga 'ypeywar are rai'i. “Jejui Kristu 'ga 'ā Janejararetea. 'Ga 'ā jane katu'okara. 'Ga 'ā pājēeteetea” 'e are 'gā weapyoe'emamū. Ee weapyo re amunipo 'ā 'gā namu'amukari 'ga 'ypeywar are rai'i. ⁹ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe ee rakue:

“Ojee iporomutat ma'e 'gā nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage m'igatu. Niesagi jane mama'e esagea jarejeupe 'ga remim'igatu 'jawewara.

Nienuwi futari jane 'ga remiaporama rera. Janereapyoi futari jane 'ga remiaporam are.

A'ere 'ga ojee iporomutat ma'e 'gã nupe etee futat iapoi”,
'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are Isai 'ga upe rakue.

¹⁰ A'ere Janeruwarete 'ga jane mueapyoukari U'agesage upe ee. 'Ga 'Agesagea okwaapap futat. Nitywi futari 'ga 'Agesage remikwaawe'ema mū. Janeruwarete 'ga rea'ara miamū 'ga 'Agesagea okwaap. ¹¹ Sã'ã jane tee jarejea'ara kwaawa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea tee 'ga rea'ara kwaawi. ¹² Jejui 'ga rerowiaaramū jane upe Janeruwarete 'ga U'agesage muri. Namama'eukwaawa rūi jane sireko. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea te jane sireko. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mueapyoukaa jane upe 'ga remimurer are.

¹³ A'eramū ore pē mu'jau Jarejuwarete 'ga 'Agesagea orojeupe 'eawer are. Na'auwara 'gã nea'ar are rūi ore pē mu'ei. Orojeupe 'ga 'Agesagea 'eawer are etee te ore pē mu'ei. 'Ga 'Agesagea nanē pē nereko nū. A'eramū 'ga 'Agesagea pē mueapyoukaa ee. ¹⁴ A'ere Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gã naeapyoi Jarejuwarete 'ga je'eg are. Ojeupe 'ga je'ega jane imome'uramū nipo 'gã 'i etee ojeupe: “Ma'ja are gatu nipo 'gã je mu'ei? Ije'ëran ekoete tee 'gã ajemogyau”, 'jau etee nipo 'gã ojeupe. Naeapyoi 'gã ee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea tee jane mueapyou ee. A'eramū 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gã weapyoe'emamū futat ajemogyau ee. ¹⁵ 'Ga 'Agesage rerekwaramū etee te janereapyoramū ee. 'Ga 'Agesagea jane mueapyoukari ee. Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū jane jarejeapyoramū 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gã nereko tyweaw are. A'ere 'gã naeapyoa'uweri janejemogy are. Nuerekoi 'gã 'ga 'Agesagea. A'eramū 'gã amueapyoawe'emamū.

¹⁶ Ymã we te 'ã 'ga amū ka'arana kwasiari ee rakue: “Awÿja sipo Jarejuwarete 'ga rea'awa okwaap? Naani. Nitywi futari 'ga amū. Awÿja sipo 'ga mu'akwaapa mama'e are? Naani. Nitywi futari 'ga amū”, 'jau Isai 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū janerea'aramū mama'e are Kristu 'ga rea'ar imū etee futat.

3

Janeruwarete 'ga remiayup

¹ Pēē 'ã Jejui 'ga rerowiaa je 'jawe. A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiar ire pejejemogyau jepytunamū. A'ere 'ã pejemogy 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe tee jee. A'eramū je pē mu'jauwari'em Jarejuwarete 'ga remifutar are. Sã'ã kunumĩakya reapyoa'ne'ema mama'e are. Nan tee 'ã pēē. Nepēneapyo ymani 'ã 'ga remifutar are. ² Sã'ã kunumĩakya kamy'ia etee i'ua. Na'ua'uweri 'ã miaro'oa. Nan tee futat 'ã pēē. Nepejemu'e ymani nipo 'ã Jarejuwarete 'ga remifutar are. Ma'eramū 'ã je mama'eaye'e'mī are etee futat pē mu'ei. Mama'eaye'e'mī are tee te 'ã pēneapyo. Nepēneapyoa'uweri futari nipo 'ã pēē mama'eay are. Ma'eramū ako je pē mu'ei mama'eaye'em are etee ra'ne futat ai'i numiamū. ³ A'eramū miamū 'ã pejejemogyau Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee futat. Ma'eramū 'ã nepēneapyoa'uweri mama'eay are. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee 'ã pejemara'ne ekoeteramū pejejee. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee 'ã pēē pejejamueu mama'e are. A'eramū ore 'jau pē nupe: “Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee Korītu pewara 'gã”, 'jau ore pē nupe. ⁴ Pēē mū a'e 'jau pejejaupe: “Je 'ã Paulo 'ga remimome'u rerowiaara te”, 'jau a'e pēē mū. Amumeramū a'e pēē 'jau “Je 'ã Aporu 'ga remimome'ua te arowiat”, 'jau pēē. Aipo 'jaramū pejemogy Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe.

⁵ Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramū jue futat ore. Pauloramū je, Aporu 'ga retee Jejui 'ga mome'ui pē nupe ikue. A'eramū ako pēē

'ga rerowiaa ikue. Janeruwarete 'ga futat ore moporowykyaukaa ojeupe. A'eramū ore araju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. ⁶ Sā'ā 'ga amū y'wa ra'yi tyma ko pype. A'ere 'ā amutee 'ga etee akou imuakymaramū. A'ere 'ā naitymarera 'ga rūi imuakymarera 'ga retee rūi imomoporukari. Janeruwarete 'ga tee omomoporukat imuaranupa 'jau. Nan tee futat ore. Je 'ā y'wa ra'yi tymara 'jawe. Aporu 'ga 'ā imuakymara 'jawe. Jejui 'ga ako je amome'u pē nupe ikue. A'ere 'ā Aporu 'ga pē nui je o re awau pē mu'jau, 'ga remifutar are ra'i. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga te Jejui 'ga rerowiarukari pē nupe. ⁷ Y'wa ra'yi tymara 'gā, imuakymara 'gā. Mīmera 'gā 'ā ojejukau futat oko pypiar are numiamū. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga te imomoporukari imuaranupa. ⁸ Nan tee futat 'ā ore. Je ra'ne ako Jejui 'ga mome'wau pē nupe ikue. A'ere 'ā Aporu 'ga awau pē mu'jau 'ga remifutar are rakue nū. A'eramū ore araju'jawe etee futat mama'e apou 'ga upe. Jarejuwarete 'ga upe ore mama'e apoi 'ga remifutar imū etee futat. A'eramū Janeruwarete 'ga anure ore mepyau ojeupe oreremiapofer are. ⁹ Oromome'u pāwē pāwē etee futat ore 'ga araju'jawe. Jarejuwarete 'ga upe etee futat ore mama'e apoi. A'eramū pēē 'ga remiayuwaretea futat. 'Ga etee futat ojerowiarukat pē nupe.

'Oga jara 'jawe Janeruwarete 'ga jejuka esagei pē nee. ¹⁰ Sā'ā tujugeyra 'oga apoara 'ga ywyakape'ia ra'ne imogoa jupe. Iypykokara apoara 'jawe je ra'ne ako 'ga mome'ui pē nupe ikue. A'e 'ga ita jaga iypy pe iypymotypawamū. Nan ako je 'oga ypykokara apoara 'jawe ai'i. A'eramū 'ā Aporu 'ga 'ua. Sā'ā 'oga apoara 'gā amū 'oga apoa iypmogatyrūarera 'ga remiapofera 'arimū. Nan tee futat ako je ra'ne Jejui 'ga mome'ui esage pē nupe ikue. A'eramū je 'oga ypykokara apoara 'ga 'jawe futat. A'ere 'ā pē nupe je 'ga mome'u re 'ga amū 'ua pē mu'jau 'ga ree nū. Aipo 'ga 'oga apopaara 'jawe. A'eramū 'ga iypykokara 'arimū etee futat 'ga 'oga apou esage etee futat. ¹¹ Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga rerowiarukaa janee. “Jera'yra 'ga etee ki perowiat”, 'jau 'ga janee rakue. “Perowiat kasi 'gā amū kwe pe ne. Jera'yra 'ga etee futat ki perowiat”, 'jau 'ga janee rakue. A'eramū 'ā Jejui Kristu 'ga futat akou 'oga ypykokar esage 'jawe. Nitywi futari 'oga ypykokar esage 'jawewara mū. Jejui Kristu 'ga te 'ā akou 'oga ypykokara 'jawe janee. ¹² A'eramū jane jarejamu'e esagearamū 'oga mŷjeteeteara 'gā 'jawe. 'Oga mŷjeteeteara 'gā nemiapofera 'ā nu'ari futari 'oga. 'Oga apoara 'gā amū 'ywa'y paga etee iapou wogamū. A'eramū 'gā nemiapofera atepawa'ne'emamū. 'Gā 'jawe 'gā amū mama'e a'je are etee ajamu'ei. Mama'e a'je are moromu'jara 'gā 'oga apoar esage 'gā 'jawe. A'ere amumera 'gā 'ywa'y page'ema pyu 'oga apoara 'gā 'jawe. A'eramū 'ā 'gā nemiapofera u'aa kamēsīete. Nā'ā juonanūū etee nanē ipira nū. Nan tee futat moromu'jara 'gā amū. Mama'e amutee are etee 'gā jamu'ei. ¹³ A'eramū nipo Jarejuwarete 'ga rowase ae jatykaaw ipe jane jareporowyky resaka. Sā'ā tata 'oga apopyrera resaukara. Itaoga 'ā nukai. A'eramū 'ā juowa pyu iapopyra ukaitapap. Nan tee futat nipo Janeruwarete 'ga janeporowykyawera resaukari wōwase ae majatykaaw ipe. A'eramū te nipo jane mama'e a'je are moromu'jarera 'gā kwaawi. Mama'e a'je are moromu'jarera 'gā itaoga apoarera 'gā 'jawe. Nukaipawi 'gā nemiapofera. Mama'e amutee are moromu'jarera 'gā nemiapofera nanē nipo jane ikwaapa nū. Mama'e sigaty are moromu'jarera 'gā juowoga apoarera 'gā 'jawe. Ukaipap 'gā nemiapofera. ¹⁴ A'eramū nipo Janeruwarete 'ga mama'e a'je are moromu'jarera 'gā mepyau. ¹⁵ A'ere nipo 'ga mama'e amutee are ajamu'jarera 'gā nomepyi. Ukaipap 'gā nemiapofera. A'eramū 'ga 'gā mepyawe'em. 'Og ukai ma'e 'gā nūja'uweri woga 'wyrīpe. Wogakajamū 'ga ēmi 'oga 'wyr awi. A'eramū 'gā amanūme'em. A'eramū 'ga roga etee ukaita-

pap. Nan tee futat Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã amũ. Janeruwarete 'ga 'gã nerawau 'gã mogyau ojepyri. A'ere 'ga nomepyi 'gã porowykyawera, a'jeteetewi 'gã porowykye'em ire.

¹⁶ “Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane sireko” 'ea 'ã pēē ikwaapa. 'Ga 'Agesagea jarejereko re jane jarejemogyau Jarejuwarete 'ga roga 'jawe. ¹⁷ Janeruwarete 'ga roga esage futat. Nitywi mama'e tywera ipype. 'Ga 'Agesage rerekwaramũ jane jemogyi 'ga roga 'jawe. A'eramũ mama'e amutee are moromu'jara 'gã 'ga roga mote'aara 'jawe. A'eramũ 'ga jane mũ woga mote'ar ire jane rerekou tyweaete ee.

¹⁸ Pēnoryp tee awi pejejee. “Je'akwaap je”, 'jau nipo pēē mũ pejejeupe numiamũ. A'ere nipo aipoa pē'akwaawa naJaneruwarete 'ga 'akwaawa rũi. “Te'akwaawa je afutat” 'jaramũ pēē pejepoia peje'akwaaw ekoete awi. A'eramũ Janeruwarete 'ga te pē mu'akwaapa pē mogyau. ¹⁹ Pēē 'akwaawekoetea nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Ymã te 'ã 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue: “Janeruwarete 'ga 'je'akwaap je’ 'jara 'gã nee ikwasiarukaa rakue: ‘Nepē'akwaawi pēē pejemogyau’, e'i Janeruwarete 'ga 'gã nupe”, 'jau 'ga amũ ikwasiaa rakue. ²⁰ Ajepeja 'ga nanē 'ã ka'arana kwasiaa ee rakue nũ: “Janeruwarete 'ga i'akwaaw ekoete ma'e 'gã nea'ara okwaap. A'ere niapoa'uweri aipoa 'ga upe”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ²¹ A'eramũ ki jane jarejerowiaraipe'ema 'gã amũ nee. Janeruwarete 'ga 'ã mama'e esage monou pē nupe. ²²⁻²³ Pauloramũ 'ga 'ã je monou pē nupe pē mu'jaramũ. Aporu 'ga, Pedro 'ga. Mīmeramũ 'ga ore monou pē nupe pē mu'jawamũ ojee. Ywya 'ga 'ã iapou janee rakue, ipypiara reewe rakue. Jane rekoramũ Janeruwarete 'ga ojejukau esage jane ree. Jane manũnamũ nanē 'ga ojejukau esage jane ree nũ. 'Awamũ 'ga jejuka esagei jane ree. Anure nanē nipo 'ga jejuka esagei jane ree nũ. A'eramũ ki jane jarejemuaēme'ema mama'e are. Janeruwarete 'ga mama'e jararetea. Janeruwarete 'ga 'ã Kristu 'ga Ruwaretea. A'eramũ Kristu 'ga janejararetea. A'eramũ jane 'ga remiayuwamũ mama'e jara 'jawe nanē jarejemogyau nũ.

4

Kristu 'ga remimonofet

¹ Kristu 'ga upe oporowyky ma'eramũ ore jemogyi. “Pekwap 'gã mueapyou Jarejuwarete 'ga je'eg are”, 'jau Kristu 'ga oree ikue. “Ymã 'ã pēypy 'gã naeapyoi ee rakue. A'ere je 'awamũ pē mueapyoi ee. A'eramũ pēē 'awamũ 'gã mu'jau ee, 'gã mueapyou ee”, 'jau Kristu 'ga oree ikue. ² Maran oporowyky ma'e 'gã mama'e apoi morowyky jara 'ga upe? 'Ga 'eawer imũ etee futat 'gã porowykyi 'ga upe. A'ea esage 'ga upe. ³ Nan tee futat je. Kristu 'ga upe je porowykyi tekou. A'eramũ je tejeupe 'ga 'eawer imũ etee teporowykyau. A'eramũ nipo jeporowyky 'ga muorypa. Najerorywi je pē'eawer are. “Paulo 'ga oporowyky esage Jarejuwarete 'ga upe” 'e are je najerorywa'uweri. Tekotee 'gã 'eawer are nanē je tejorywe'emamũ nũ. Kristu 'ga 'e are etee tejorywamũ tekou. Tejea'ar are miamũ je tejorywe'emamũ. ⁴ Tejemiapo a'wyre'em are nanē je tejea'are'emamũ tekou. A'eramũ je tepy'a'wyre'emamũ tejemiapofet are. A'ere je na'ei tejeupe: “Jeresage te je tekou”, na'ea'uweri je tejeupe. Jejararete 'ga etee futat e'iarũ jee: “Eneresage ene jee”, e'iarũ jee. Jea'wyre'emamũ nanē 'ga 'jau jee nũ. ⁵ A'eramũ ki pēē 'jawe'em pejejaupe: “Nenea'wyri ene Jarejararete 'ga upe”, 'jawe'em pēē pejejaupe. Janejararete 'ga te janea'wyre'ema okwaap. Ywag awi ojewyr ire te nipo 'ga jane majatykai wowase. A'eramũ nipo 'ga janeremiapofera resaukaa jarejaupe. 'Awamũ jane janereapyoi futari jemime jarejemiapofera mama'e are. A'ere

'ga anure esaukari janee. Jarejuea'ar are janereapyoe'ema miamũ futat 'ga esaukaa janee. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Eneresage ene jee”, 'jau nipo 'ga janee, janereko esage re.

⁶ Pēneko esage are pē mu'jawamũ je jemome'ui pē nupe. Aporu 'ga nanē je amome'u pē nupe nũ. A'eramũ ki pēē pejemu'jau ymāwarera 'gā nemikwasiarer are, “pejejuka esage pāwē pāwē etee ki 'gā nee”, 'ga 'eawer are. Pereko tywet nanē kasi 'ga amũ ne. Pereko esage pāwē pāwē etee futar iki 'gā. ⁷ Jarejuwarete 'ga upe jane jemogyi jareju'jaju'jawe etee futat. Naeakwar amuteetei futat ae ajemogyau 'ga upe. 'Ga etee futat mama'ea wapoukat janee. 'Ga jarepoare'em ire amunipo 'ã jane niapoi mama'ea 'ga upe. 'Ga te 'ã mama'ea amut janee. A'eramũ pēē pejemogyau peju'jaju'jawe etee futat. Nepētywi futari pēē mũ pejejuapyraaparamũ. A'eramũ ki pēē pejejerowiaraipe'ema nanē pejejee nũ.

⁸ “Oretyp katu katu ore mama'e pyu. A'eramũ ore oroporiae'emamũ”, 'jau futatee nipo pēē pejejaupe. “Janeruwarete 'ga ore mogyau 'wyrriaramũ 'gā nupe”, 'jau futatee nipo pēē pejejaupe. Aipo a'je re amunipo 'ã 'ga ymā we ore mogyi 'wyrriaramũ rai'i. Anure te nipo Janeruwarete 'ga jane mogyau 'wyrriaramũ a'jea futat. A'ere 'ga 'awamũ najane mogyi we 'wyrriaramũ. ⁹ Ore 'ã Kristu 'ga remimonofera agawewi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga ore mogy akotee ma'e 'jawe etee futat. Iapisipyrama 'jawe etee futat 'gā ore rereko'i. Sã'ã 'gā ia'wyre'ema 'gā apisia ajuowase. Nan tee futat nipo ore jemogyi 'gā nowase. Ywagipewara 'gā nowase, ywy pewara 'gā nowase. Mīmera 'gā nowase nipo ore jemogyi ia'wyre'ema 'jawe. ¹⁰ A'eramũ nipo Kristu 'ga rerowiare'ema 'gā 'jau oree: “I'akwaawe'ema 'gā ajemogy”, 'jau nipo 'gā oree, Kristu 'ga ore imome'u are. A'ere 'ã pēē nanarũi pe'je: “Jane 'ã jane'akwaap Kristu 'ga ree”, 'jau etee 'ã pēē pejejaupe, pejejerowiaraipe etee pejejee. A'ere 'ã ore akotee ma'e 'jawe ete. A'ere 'ã pēē 'wyrriara 'jawe pejemogy. Ore ree 'ã 'gā opojekuka esage'emamũ. A'ere 'ã pē nee 'gā opojekuka esageramũ ajemogyau. ¹¹ Ore te 'ã aruata arawau kwe pe. Orojety'apoita 'ã arakou. Oro'yuweja rerekou. Orojaitypawamũ futat 'ã arakou. Amumē 'gā amũ ore nupāu jepi. Nitywi agawewi futat ore'wyr. ¹² Oroporowykyau 'ã ore kwaiwete. A'eramũ 'ã ore arafuakapawamũ arajemogyau. Orojeupe 'gā je'egaiwamũ 'ã ore 'jau etee 'gā nupe: “Jarejuwarete 'ga pē nereko esagea te ore arafutat”, 'jau etee ore 'ã 'gā nupe orojeupe 'gā je'egaiwamũ jepi. Orojereko tyweramũ ore arajuagamũ etee futat jupe jepi. ¹³ 'Gā amũ arakurawamũ ore oroje'ega esage etee futat 'gā nupe jepi. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nupe ore jemogyi yty 'jawe.

¹⁴ A'ere je napē mojenosīawamũ rũi je ka'arana kwasiari pē nupe. Pē mu'akwaapawamũ te je ikwasiari pē nupe. Pēē 'ã jera'yra 'jawe jee. Jeporomutat je pē nee. A'eramũ je pē mu'akwaapa mama'e are. ¹⁵ Kwaiwete agawewi nipo pē mu'jara 'gā. Teis miu agawewi nipo 'gā pytuna. A'ere majepei tee pēnuwa 'jawewara. Pejejeupe Jejui 'ga je imome'uramũ pēē 'ga rerowiaa pejemogyau 'ga remiayuwamũ. A'eramũ je pēnuwa 'jawe. ¹⁶ A'eramũ je 'jau pē nupe: Pejemu'e je ree. Mama'ea peapo je 'jawerimũ etee futat, a'e je pē nupe. ¹⁷ A'eramũ je Timoteo 'ga monou tejeko esage are pē muea'aawamũ. Timoteo 'ga jera'yra 'jawe jee. Oporowyky esage 'ga Jarejararete 'ga upe. Jeporomutat je 'ga ree. A'eramũ je 'ga monou pē nesaka. Jereko esage are nipo 'ga pē muea'ari. “Paulo 'ga ako esage etee Jarejararete 'ga remifutar imũ”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Jarejararete 'ga ree ojemujar ire 'ga reko esagei 'ga remifutar imũ etee futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe, pē muea'aa je ree. Kristu 'ga rerowiaaramũ pē nupe nanē nipo 'ga jeremimome'ufer are

pě muea'aa nũ. Pě pype tekou ako je pě mu'ei pēneko esage are ikue. A'eramũ nipo 'ga pě muea'aa ee. Kwe pe 'gã mu'eawer imũ etee futat ako je pě mu'jau tekou ikue.

¹⁸ “Nuru'jawi futari Paulo 'ga jane pyri nũ'ũ”, 'jau nipo pēē mũ pejejaupe rai'i. “A'eramũ nipo 'ga oreremiapo resake'ema re'ã”, 'jau nipo pēē mũ pejejaupe rai'i. A'eramũ nipo pēē aipo 'jaramũ pejejerowiaraipe pejejee rai'i numiamũ. ¹⁹ A'ere nipo je oi futari pě pyri. Jarejararete 'ga teo futaramũ nipo je oi futari pě nesaka. A'eramũ nipo je ojee ojerowiaraipe ma'e 'gã nesaka, tejeau tãmējē 'gã nesaka. Maranamũ nipo je 'gã nera renupawer imũ etee futat 'gã nesaka. “Jarejuwarete 'ga pãjēa te 'gã wereko? Naani te ra'u nũ?” 'jau nipo je 'gã nesaka. ²⁰ Opãjē mũ mama'e apoara 'gã tee Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamũ. “Janeruwarete 'ga je'wyrara”, 'jar ekoeteara 'gã te 'ga nomogyi futari wemiayuwamũ. Opãjē mũ mama'e apoara 'gã etee te 'ga omogy wemiayuwamũ. ²¹ Ma'ja sipo ajee pefutat? Pejejeupe jeje'eg wyrafena te ra'u pefutat nũ? Pejejeupe jeje'eg wyrafene'ema te ra'u pefutat nũ? Pejejeupe jeje'eg wyrafene'ema futaa ki pepoit mama'e tywera apo awi.

5

Mama'e tywera apoawet

¹ “Korītu pewara 'ga amũ mama'e tywera wapo ajemogyau”, 'jau 'gã amũ pě mome'wau jee ai'i. “Uwa 'ga remireko ēē 'ga wereko”, 'jau 'gã imome'wau jee ai'i. Nanuara nia'wyrara Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiaraipe 'gã miamũ nuapoa'uweri aipoa. Ma'eramũ ajee “Jejui 'ga rerowiaraipe” 'jaramũ aipo peapo nũ? Nia'wyrara aipo apoa. ² Ma'eramũ sipo ajee pejerowiaraipe etee pejejee? Pejejepype mama'e tywera apoara 'gã amũ nekoramũ amunipo 'ã pě'arasig te ee. Pejeje'ega amunipo 'ã 'uwa remireko rerekwara 'ga upe rai'i, 'ga mosõu amunipo 'ã pēē nanuar awi rai'i. “Nia'wyrara nanuara Janeruwarete 'ga upe”, 'jau amunipo 'ã pēē 'ga upe rai'i. Ma'eramũ sipo ajee pēē nanuar awi 'gã mosi'e'em ire pejerowiaraipe ekoete pejejee? Pepe'a mama'e tywera apoara 'ga pejejewi. Maran gatu amunipo 'ã 'ga nan werekoramũ ajemuaēme'ema. ³⁻⁵ Muku agawewi te 'ã je rekoi pě nui. A'etea je jerea'at au'jeteramũ pě nee. A'eramũ je pě pype ako ma'e 'jawe futat. A'eramũ je 'jau pě nupe: Jarejararete 'ga te ako opãjēa amut jee ikue, je mogou omome'waramũ ikue. A'eramũ je 'jau aipoa mama'e tywera apoara 'ga upe: “Mama'e tyweretea a'e ereapo Jarejuwarete 'ga upe. Jui epoire'ema nipo nereoi futari 'ga pyri”, 'jau je 'ga upe. Jejui 'ga je'eg imũ je 'jau 'ga upe. Pejatykaramũ tejea'aramũ pě nee. A'eramũ je pejatykaramũ pě pype ako ma'e 'jawe tekou. A'eramũ pēē pejejea'aramũ je ree. Jarejararete 'ga je'eg imũ je 'i pě nupe: Pejatykaaw ipe ki pe'je mama'e tywera apoara 'ga upe: “Ejepe'a ore wi. Mama'eukwaawa 'wyrara upe te 'ã mama'ea ereapo ekou”, 'jau ki pēē 'ga upe. “A'eramũ ene ejemu'jaga mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwamũ ekou”, 'jau ki pēē 'ga upe. “A'eramũ nipo ene ewawe'em Jarejuwarete 'ga pyri”, 'jau ki pēē 'ga upe. Maran gatu nipo 'ga aipo renupa ajemuaēme'ema. A'eramũ nipo 'ga ajemuaēm ire opoia jui. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'ga tywera moiri 'ga wi nũ, 'ga katu'oka Jarejararete 'ga rowase jane jatykaaw ipe.

⁶ A'eramũ pēē pejejerowiaraipe'ema pejejee. Sã'ã kanape'i apoara 'gã ijopypeawa mojpypea u'i are. Inãinãinã'i etee agawewi 'gã imonou imojopypeu ee. A'etea u'i omojerap. Nan tee futat ae mama'e tywera apoara 'gã nesag ire ae jemu'ei 'gã nee. ⁷ Sã'ã ore judeuramũ kanape'i jopypeawa

ymanera momopora orojewi, maraka apo enune. Nan pejekatu'ok mama'e tywer awi. A'eramū pēē pejejesageramū pejejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. Werowiarāmū Jejui 'ga pē katu'ogi pētywer awi. A'eramū futat pēē pejejeateeramū jui. Sā'ā ore judeuramū oreypy 'gā Egitu ywy awi o enune karupa'mī jukaa, wy reko'woga y'a pype rakue. A'eramū 'ā 'gā imonykya 'okwar are rakue. A'eramū 'ā 'oga pypewara 'gā amanūme'em rakue. Nan tee futat 'awamū Kristu 'ga manūi janetywera mepyawamū rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū pē katu'oka pētywer awi. ⁸ Sā'ā ore judeuramū oreypy 'gā maraka apoa Egitu ywy awi wenū'ēawer are wea'aawamū. Maraka apou 'gā kanape'i jopype'ema apou i'wau rakue. Nan tee futar iki jane jarejee Jejui 'ga manūawer are janerea'at jarejemogyau. A'eramū ki jane jarepoia mama'e tywera apo awi, mama'e a'jea etee futat iapou.

⁹ Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe ikue. “Pekotee mama'e tywera apoara 'gā nui”, 'jau je ikwasiaa ka'aran are imonou pē nupe ikue. ¹⁰ Aipo are je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe. NaJejui 'ga rerowiare'ema 'gā nee rūi je imonoi ikue. “Ga rerowiaara ore”, 'jar ekoeteara 'gā nee te je ikwasiari imonou ai'i. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'ā mama'e tywera etee futat wapo. Ajuemireko are 'ā 'gā nekoi. Ojomen are 'ā kūjāmera 'gā nekoi. Okaraemā me'yi are etee 'ā 'gā nea'aramū. Amunarūmū 'gā 'ā mama'e are. Maira'me a'agawa etee 'gā 'ā amuoryp. Mīmera etee 'ā Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā mama'e tywera wapo. A'eramū amunipo 'ā pēē 'gā nui pejejepe'a re ywy awi we futat pejejepe'au. ¹¹ A'ere je na'gā nee rūi aipoa ka'arana kwasiari pē nupe ai'i. “Ore Jejui 'ga rerowiaaramū”, 'jar ekoeteara 'gā nee te je ikwasiari imonou pē nupe ikue. Jejui 'ga rerowiaa 'me 'gā jeu'woge'em are etee je imonou ikwasiaa ai'i. Werowiat 'me te 'gā 'ga. A'ere 'gā naeateei mama'e tywera apo awi. 'Gā amū nipo akou ajuemireko are. Kūjānamū nipo 'gā amū akou ojomen are. 'Gā amū nipo okaraemā me'yi etee wea'aramū ajemogyau. 'Gā amū nipo maira'me a'agawa muoryw are etee wea'aramū ajemogyau. 'Gā amū nipo ojoje'ēwu'jaga. 'Gā amū nipo kawīajaiwa rykua. 'Gā amū nipo amunarūmū mama'e are. Aipo 'gā nee te je ka'arana kwasiari imonou pē nupe ai'i. Pekotee ki 'gā nui. Pejemi'wat nanē kasi 'gā pyri ne, 'jau je pē nupe ai'i.

¹²⁻¹³ Janeruwarete 'ga te nipo e'i Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nupe: “Nepēa'wyri pēē”, e'iarū 'gā nupe. Je “Nepēa'wyri pēē”, na'ea'uweri 'gā nupe. A'ere jane Jejui 'ga rerowiaara 'gā mama'e tywera aporamū jane je'egi futari 'gā nupe: “Peapo awi nanuara”, 'jau ki jane 'gā nupe. “Nepepoi mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imū ra'e”, 'jau ki jane 'gā nupe, 'gā mosōu mama'e tywera apo awi. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe ee rakue: “Pemono ki mama'e tywera apoara 'gā pejejewi”, 'jau 'ga 'ā ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

6

Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe etee ki pejemogytaukat

¹ Jejui 'ga rerowiaaramū kasi peo pejejaupe pejeje'egay re 'ga rerowiare'ema 'gā nupe pejemota'waukaa pejejaupe ne. Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe etee futar iki pekwap pejejemome'wau. A'eramū 'gā futat oje'ega pē nupe pē mota'wau pejejaupe. “Nenea'wyri ene Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo jane 'gā amū nupe. “Eneresage ene Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo jane 'gā amū nupe. Aipoa pekwaap. ²⁻³ Anure nipo Janeruwarete 'ga jane mogyau opoirūnamū. A'eramū nipo jane 'ga rowase ijatykaarū'e'ema 'gā pe'au 'ga wi. Ywy pewarera 'gā, ywagipewara 'gā. Mīmera ijemogyarū'e'ema

'gā nipo jane imonou 'ga wi Jarejararete 'ga poaa. Mīmera apoaramū sipo ajee nepemojyrūarūi mama'e tywe'ri apoarera 'gā mogyau ajaupe? Nepejemogypygyi te ra'u Jejui 'ga rerowiaaramū pejejee nū? ⁴ A'eramū ki pēē Jejui 'ga rerowiaaramū pejewawe'em 'ga rerowiare'ema 'gā 'wyriara upe pejejemojyrūkaa pejejaupe. Na'gā nee rūi pejemogypyk. ⁵ Ma'eramū sipo nepejenosī pejejemome'wau 'ga rerowiare'ema 'gā nupe? Nitywi sipo i'akwaap ma'e 'ga amū pē pype pejejaupe pejejemota'waawamū? ⁶ Ityp futat nipo Janeruwarete 'ga 'Agesage pyu i'akwaap ma'e 'gā amū. A'etea 'ā pejemome'u Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nupe etee rai'i pejejaupe pejejemota'waawamū rai'i.

⁷ Pejamuea nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nupe pejomota'waukara taetu nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Pejejeupe 'ga amū mama'e tywera aporamū pejejuagamū jupe. “Pejejepyke'ema 'ga ree” 'ea te esage Janeruwarete 'ga upe. “Pejekaraemā are 'gā amū munarūnamū pejejuagamū jupe. Pejejepyke'ema 'gā nee” 'ea te esage futat.

⁸ A'ere 'ā pēē nanarūi. Pēē we 'ā mama'e tywera peapo pejejaupe. Pēē we 'ā pejemunarūmū pejejokaraemā are. Pejewwirera 'jawewara 'gā nui miamū 'ā pēē pejemunarūmū. Pēē nanē 'ā mama'e tywera peapo nū. ⁹ “Namama'e tywera apoara rūi Janeruwarete 'ga omogy 'wyriaramū ojeypyri ae upe” 'ea 'ā pekwaap. A'eramū ki pēē pejemoryteewe'em pejejee. “Mama'e tywera apo awi je nopiri agawewi. A'etea nipo Janeruwarete 'ga je mogou 'wyriaramū ojeypyri re'ā”, pe'je kasi ne. Au'je ki pejemorytee re pejejee. NaJaneruwarete 'ga remiayuwamū rūi ae mama'e tywera apoi. Ajuemireko are ako ma'e 'gā na'ga remiayuwa rūi. Ojomen are ako ma'ea kūjāmera na'ga remiayuwa rūi. Maira'me a'agawa muorypara 'gā na'ga remiayuwa rūi. Kūima'e 'gā amū nipo opoia wemireko are oko awi. A'eramū nipo 'gā kūima'eramū etee futat akou ajuee. Aipo apoara 'gā taetu na'ga remiayuwa rūi. ¹⁰ Mama'e are amunarū ma'e, okaraemā me'yi etee ea'at ma'e, kawīajaiwa 'wat, ojoje'ēwu'jagat, ojomoryteeat. Mīmera 'gā naJaneruwarete 'ga remiayuwa rūi. ¹¹ Nan tee futat 'ā pēē mū pejejemogyau rakue. A'ere 'ā 'awamū Janejararete 'ga ako pē pireita pētywer awi ikue. A'eramū 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau pē nupe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē mogyau 'ga remiayuwamū.

Ojeupe mama'e esage apoawamū te 'ga jane apoi rakue

¹² Pēē mū nipo 'jau pejejeupe: “Aapo katu katu futat te je mama'ea 'wei”, 'jau nipo pēē pejejeupe. “Nitywi futari 'Ereapo kasi aipoa ne’, je upe 'jara 'gā 'wei”, 'jau nipo pēē pejejeupe. A'jea futat peapo katu katu mama'ea numiamū. A'ere amumera nia'wyri pē nupe. Je nanē amunipo 'ā a'e pē nupe: “Tejemifutar imū etee futat je mama'e apoi” 'jaramū amunipo 'ā je 'i pē nupe. A'jea futat. Amumera resageramū jee numiamū. A'ere amunipo 'ā je tejea te namŷi ywyapi ee. ¹³ Pēē amunipo 'ā 'jau mama'e resaka ypy we: “Janerewek jane ra'e”, 'jau amunipo 'ā pēē pejeku'iramū mama'e are. A'eramū nipo pēē mama'e 'wau. A'ere anure nipo Janeruwarete 'ga temi'u mateepawi janerewega reewe. Nan tee nipo 'gā amū kūjā resaka ypy we 'jau ojeupe “Amogyta je kwea kūjā tejee ra'e”, 'jau nipo pēē mū pejejeupe. A'eramū futat nipo aku'iaiwamū ee. A'jea futat 'ga ku'iaiwamū ee numiamū. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'ga ku'iaipawera mu'jagi 'ga 'arasigamū etee. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga jane apoi rakue. A'ere 'ga namama'e tywera apoawāu rūi jane apoi rakue. Nakūjā are etee rūi 'ga jane apoi rakue. Najomen are tee rūi 'gā 'ā kūjā apoi rakue. Ojeupe mama'e esage apoawamū te 'ga jane apoi rakue. 'Ga futat mama'e apoukaa janee nū. ¹⁴ 'Ga futat nanē Janejararete

'ga moferapa opājē mū etee futat 'ga manū re rakue. A'eramū 'ga anure jane nanē jane moferapa opājē mū etee futat nū.

¹⁵ Kristu 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau 'ga pira 'jawe etee futat. A'eramū janeretea 'ga ma'ea futat. Aipoa 'ā pekwaap. Ma'eramū sipo aje jane Jarejararete 'ga rete mujari kūjāmene'em are? Nimujararūi futari jane 'ga retea kūjā amū ree. ¹⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe ee rakue: “Kūima'e 'ga amū wemireko ēē rerekokatu re 'gā majepi teewara 'jawe futat 'gā nekoī”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. A'eramū kūima'e 'ga kūjā mū rerekokatu re majepi teewara 'jawe futat ajuerekou. ¹⁷ A'eramū jane nan tee futat Jarejararete 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau majepi teewara 'jawe 'ga upe.

¹⁸ A'eramū ki pēē pejekowe'em pejejuemireko are. Kūjāmeramū nanē pēē pejekowe'em pejejomen are. Kunumūūnamū, kūjāmukuramū pejekowe'em pejejee. Peko nipo pejejee 'eramū pēē pejejuerekou tāmējē. A'ea te Janeruwarete 'ga afutat. Amumera mama'e tywera apoa nomotyweri aeretea. A'ere ajuee ae rekoa aeretea we futat imotyweri. ¹⁹ Janeruwarete 'ga U'agesagea amut janee. A'eramū janepira Janeruwarete 'ga 'Agesage roga. A'eramū 'ga 'Agesagea akou jane pype. ²⁰ 'Ypeywar are amanūmū Jejuī Kristu 'ga janetywera mepyau janee, jane mogyau 'ā wemiayuwamū. A'eramū ki jane jarejemogyau esage 'ga upe. Janejemogy esage resag ire nipo 'gā Jarejuwarete 'ga muorywi jane ree.

7

Emireko ma'e 'gā, imen ma'e 'gā netee

¹ Ka'arana 'ā pekwasiat imua jee rai'i. “Esage te aeremirekoa? Aeremirekoe'ema te ra'u esage nū?” 'jau 'ā pēē imua ka'aran are ikwasiaa jee rai'i. A'eramū je 'jau pē nupe: Esagea futat aeremirekoa. Aeremirekoe'ema nanē futat esageay nū. ² A'ere 'ā ae amumeramū kūjā mū esage pāwē gatu ete etee. A'eramū ki pēē nan etee pejekowere'emamū kūima'eramū pejejemirekoramū tāmējē futat. Kūjānamū nanē pēē pejemena tāmējē futat nū. ³ Pejemenā pejejee ekoramū “najeremiarūi je ene ree”, 'jawe'em pejemena upe. Kūima'eramū nanē pēē kūjā pejejee ekoramū pēē nanē “najeremiarūi je ene ree”, 'jawe'em pejejemireko upe. ⁴ Pejuereko ki pejejuemifutar imū etee futat. Peje'er are kasi pejejaupe ne. Kūima'eramū, kūjānamū 'jau. ⁵ A'eramū pēē Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau etee pejekowe'em pejejee ra'ne. “Jarejuwarete 'ga upe jareje'ega monou jane nikoi jarejee”, 'jau ki pēē pejejaupe. 'Ga upe pejeporogytau etee futat pejekowe'em pejejee ra'ne. 'Ga upe pejeje'ega monopaw ire tāmējē peko pejejee nū. Kasi a'e pe pejomogoukat kūjā mū ree ne. A'eramū futat nipo kūjā nanē weateeramū kūima'e 'ga amū ree nū. A'eramū nipo pēē mama'eukwaawa 'wyriara remifutar imū iapoukaa pejejaupe.

⁶ “Pēnemireko awī”, na'ei je pē nupe. Pejejemirekoweramū ki pejejuereko etee futat. ⁷ Je 'ā najeremirekoi tekou. Je 'jawe pē nekoa amunipo 'ā esage futat jee numiamū. A'ere 'ā ae naju'jaju'jawe tee rūi te. Janeruwarete 'ga jane mū opoat mama'e tywera apoe'em are. A'eramū 'ā jane amumeramū jarejemirekoe'emamū futat. A'ere 'ā amumera 'gā nupe ayeteramū 'gā nemirekoe'ema. Nauagi 'gā kūjāe'eme oko upe. A'eramū ki pēē nanuaramū pejejemirekoramū tāmējē futat. Kasi a'e pe mama'e tywera peapo ne. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā nemireko futaa.

⁸ Ojeteē ijemogywet ma'eramū te ajee je 'i pē nupe: “Pēnemireko kasi ajee aipo 'jaramū pejejemogyau ne. Je 'jawe pejemogy”, 'jau je pē nupe.

⁹ A'ere ki pejejetee pejejemogy upe pejejuage'emamū pēnemireko tāmējē futat. Kūjā mū rerowy'ar ekoete are aerea'ara nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. Kūjāmeramū nanē nū kūima'e mū rerowy'ar ekoete are etee pēnea'ara nanē nia'wryi Janeruwarete 'ga upe.

¹⁰ 'Awamū je 'i emireko ma'eramū pē nupe, omenat ma'eramū pē nupe nanē nū. Nateje'ega etee rūi je imome'ui pē nupe. Jarejararete 'ga 'eawer imū etee futat je imome'ui pē nupe. Pejemenā kasi peetyg ine. ¹¹ Pejemenā retyg ire ki pejewyru'jap pejejaupe nū. A'eramū ki pejewyr esage etee futat pejejaupe. Pejejaupe pejewyru'jape'ema pēē pejejetee futat pejekou. A'eramū pēē kūima'eramū emireko ma'eramū pejejemireko retyke'ema futat.

¹² Amumeramū pē nupe je teje'ētea te imonoi 'awamū. (NaJarejararete 'ga je'eg imū rūi je imonoi pē nupe 'awamū. Teje'ēteu te je imonoi pē nupe 'awamū). Kūima'eramū nipo pēē mū Jejui 'ga rerowiaaramū pejekou. A'eramū nipo pēnemirekoa na'ga rerowiaara rūi. A'etea nipo ēē niporetygiw-eri ene ree. A'eramū ki pereko ete futat pejejemirekoa retyke'ema futat.

¹³ Kūjāmeramū nanē nipo pēē mū Jejui 'ga rerowiaaramū nū. A'eramū nipo pēmēna na'ga rerowiaara rūi. A'etea nipo 'gā niporetygiw-eri pē nee. A'eramū ki pereko etee futat 'gā netyke'ema. ¹⁴ Pēmēna nipo nuerowiari agawewi Jejui 'ga. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rūi agawewi nipo 'gā. A'ere pē nee wejue te 'gā nekoī Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'jawewaramū. A'eramū nipo 'ga ojejukau esage 'gā nee, pē nee 'gā poretygiw-ere'emamū wejue. Kūima'eramū nanē nipo pēē mū pejekou Jejui 'ga rerowiaa. A'ere nipo pēnemirekoa na'ga rerowiaara rūi. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rūi pēnemirekoa. A'ere 'gā omen are te 'gā nekoī 'ga remiayuwa 'jawewaramū. Ojejukau esage wejue 'ga 'gā nee, pē nee 'gā poretygiw-ere'emamū wejue te. A'eramū pēē 'gā nerajemogyau esage. Kasi a'e pe pēna'yra 'gā Janeruwarete 'ga remiayuwe'ema 'gā na'yra 'jawe ne. 'Ga rerowiat pāwēara 'jawe futat pēē 'ga upe. ¹⁵ Janeruwarete 'ga pēta'waa afutat ajaupe. A'eramū kūjāmeramū kasi ajee pēpotyp pejemenā 'ga pejewewi iporetygiw-eramū ne. Kūima'eramū nanē kasi ajee pejejemirekoa pēpotyp pejewewi iporetygiw-eramū ne. A'ere pejewewi 'ga rerowiare'ema 'gā poretygiw-ere'emamū pereko ete futat 'gā. ¹⁶ Maran gatu nipo pē nereko re pēmēna 'ga Jejui 'ga rerowiare'ema. A'eramū pēē 'gā netyke'ema. Kūima'eramū nanē nipo pē nee pēnemireko 'gā Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū ki pēē pejejemireko 'gā netyke'ema pejewewi 'gā pōriw-ere'emamū.

Mama'ea ki peapo 'ga remifutar imū etee

¹⁷ Janeruwarete 'ga opājē amut janee, ojeupe jane mo-porowykyaukaawamū. A'eramū ki pēē mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. Pejejopit jewatee are pejemā'jāue'em futat. 'Gā 'ā 'gā te nū. Pēē 'ā pēē te nū. Judeu 'gā etee te ijewak ma'ea ajemogy. Aipoa je amome'u pē nupe, Jejui 'ga rerowiaaramū pē nupe najuejue etee futat.

¹⁸ Amumeramū nipo pēē Jejui 'ga rerowiarāmū imojewagipyreramū pejejemogyau. A'ere kasi pejewewaga porera peyw ine. Amumeramū nipo pēē imojewagipyre'emamū futat. A'eramū kasi pēē nanē pejemojewagukat 'gā nupe ne. ¹⁹⁻²⁰ Naejewag are rūi Janeruwarete 'ga ae futari. A'eramū pēē pejejea'are'emamū aipo are. 'Ga je'ega jane enuwa te esage 'ga upe. A'eramū pēē 'ga je'ega te enupa. ²¹ Jejui 'ga rerowiar enune 'ā pēē mū pejeme'egukat 'gā nupe ka'aranūū are rakue. A'eramū pēē pejejemogyau 'gā nemifajamū. A'eramū ki pēē pejeporowykyau pejejemogyau peje'wryiara 'ga upe etee futat. A'ere peje'wryiara ojewi pē nee iporomonoweramū, pejepe'a futat 'ga wi. ²² 'Gā nemifai 'gā 'ā mama'ea wapo o'wryiara 'ga

remifutar imū etee futat. Nuapoi 'gā mama'ea wemifutar imū etee futat. A'ere 'ā ojeupe te oporowyky ma'e 'gā mama'e apoi wemifutar imū etee futat. A'ere 'ā jane Jejui 'ga rerowiar ire jane jemogyi jareju'jaju'jawe etee futat mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. ²³ Sā'ā 'gā amū ka'aranūū monoa ajaupe, ajamuawamū wemifajamū. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane muri ojeupe wa'yra 'ga janetywera mepy re. A'eramū ki jane mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat. 'Ga rerowiare'ema 'gā nemifutar imū kasi mama'ea siapo ne. 'Ga remifutar imū etee futar iki mama'ea siapo. ²⁴ Pēē 'ā Jejui 'ga rerowiaaramū je 'jawe. A'eramū je 'jau pē nupe: Ako etee futat ae Jejui 'ga rerowiaaramū. Nojemojewagi futari ae 'ga rerowiaaramū. Naijewak ma'eramū etee rūi futat ae rekoi 'ga remiayuwamū. 'Gā nemifajamū nipo pēē Jejui 'ga rerowiaa. A'eramū pēē a'efer ipe etee futat pejemogyau pejeporowykyau peje'wyriara 'gā nupe. Pejeka'jame'ema futat pejemuarera 'gā nui. Pēē mū nipo pejeporowykyau pejemogyau pejejeupe etee futat 'ga rerowiar enune. A'eramū nipo pēē a'efer ipe etee futat pejemogyau pejeporowykyau pejejeupe pejememe'ege'ema 'gā amū upe. Aipoa Janeruwarete 'ga afutat. 'Ga 'ā pē poaa mama'e apo are.

Ojeteewara 'gā, imen manū ma'e 'gā netee

²⁵ Je upe ka'arana kwasiaa imua ako pēē pejeporonupa ojeteewara 'gā nee jee rai'i. A'ere Janejararete 'ga namu'ei 'gā nee rakue. Aipo je'ea nipo jaruete futat 'ga upe. Ojeupe ia'wyre'em ire amunipo 'ā 'ga je mu'akwaawi ee. “Ene'me kasi 'gā nupe ne”, 'jau amunipo 'ā 'ga jee. A'eramū je tejea'aw imū etee futat ikwasiaa ka'aran are pē nupe. Janeruwarete 'ga futat te 'ā ajemuaēm je ree. A'eramū 'ga je mogou ojeupe oporowyky ma'eramū. A'eramū ki pēē jeje'eg are pejemogypyka futat. ²⁶⁻²⁷ Anure nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'ga rerowiaaramū jane rereko tyweretei. Ma'eramū 'ā ojeteewaramū nepēnemirekoi futari pejemogyau. Emireko ma'eramū pēē pejemireko retyke'ema futat. ²⁸ A'ere namama'e tywera apoa rūi poromū, pēnemirekoa. Kūjāmukuramū nanē pēē namama'e tywera apoa rūi pejemenaa nū. A'ere 'ā emireko ma'eramū namajepei tee rūi futat 'gā nemiapoa mama'ea. Ojemi'uekaa, oporowykyau ka'aranūū are wemireko raity muawamū. Emireko ma'e 'gā 'ā ajemuaēma kwaiwete mama'e are ajemogyau. A'eramū je a'eramū 'jau pē nupe: “Ojeteewaramū kasi pēnemireko futat pejemogyau ne”, 'jau je pē nupe. Mama'e are pēnea'are'ema je afutat. Kūjā nanē 'ā mama'e apou omena 'ga upe nū. A'eramū nanuara 'gā nupe wayramū rēwējēmī Jejui 'ga mome'ua 'gā nupe. Nipoetai rēwējēmī 'gā ee. Ojeteewaramū te ajee 'ā aea majepi ete rēwējēmī aeporowyky. A'eramū Jejui 'ga mome'ua waye'emamū ae upe. 'Ga mome'u are etee futat 'gā wea'aramū.

²⁹ Kamēsīete nipo Jejui 'ga ruri 'awa ywy mateepapa. A'eramū ki pēē emireko ma'eramū pejemogyau Jejui 'ga remifutar imū etee mama'e apou ojeteewara 'jawe. ³⁰ Ojoo'o ma'eramū pēē pejejea'are'emamū peje'arasig are etee. Kamēsīete nipo Jejui 'ga ruri. A'eramū ki pēē pejejea mŷina 'ga ree etee futat. Iku'i ma'eramū ki pejemogyau iku'ipap ma'e 'jawe. Au'je ki iku'i ma'eramū pēē pejeku'i are etee pejejea mŷi re. Jejui 'ga ree etee ki pejejea mŷina pejemogyau. Mama'e muareramū pēē pejemogyau mama'e jare'ema 'jawe. Pejejea mŷine'ema pejekaraemā are. 'Ga ree etee ki pejejea mŷina pejemogyau. ³¹ Mama'e are ojejuka ma'eramū pejemogyau mama'e are ijejukae'ema 'jawe etee futat. Kamēsīete futat nipo janekaraemā teepawamū jane wi. A'eramū ki pēē pejejea mŷine'ema ee.

³² A'eramū je aipo are poromū 'jau pē nupe: Mama'e are tee pēneaa je nafutari. Sā'ā ojetewara 'gā jejukaa Jarejararete 'ga upe oporowyky are etee futat. Mama'ea 'gā amū iapou Jarejararete 'ga muorypawamū etee futat. ³³ A'ere 'ā emireko ma'e 'gā jejukai wemireko are ra'ne. A'ere 'ā Jarejararete 'ga remifutar are ojejukau wemireko futar ire. ³⁴ Wemirekoa mata'wa are wea'aramū, Ku'jywa 'ga maku'i are nanē 'ga wea'aramū nū. A'eramū emireko ma'e 'ga rea'ara ojo'ojo'ok ma'e 'jawe 'ga upe. A'eramū nanuara 'gā nupe wayramū rēwējēmī Jarejararete 'ga remifutara apoa.

Kūjānamū nanē nū. Ojetewara 'gā mama'e apou Jarejararete 'ga upe. Kūjāmuku 'gā, imen manū ma'e 'gā. Mīmera 'gā mama'e apou Jarejararete 'ga upe etee futat. Wea'aramū Jarejararete 'ga remifutar are etee futat. A'ere imen ma'e 'gā nanarūi. Omen are wemiarū are etee 'gā jejukai. Omena 'ga maku'iawa etee 'gā mama'e wapo.

³⁵ Aipoa je amome'u pē nupe pē mu'jawamū. “Pēnemireko kasi pejemogyau ne”, na'ei je pē nupe. Amueapyo te je pēē emireko ma'e 'gā nemiapo are. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee mama'e apo are te jeporopoariw-eramū pē nee. Jarejararete 'ga upe pēporowykya te je afutat. Au'jeteramū pēē Jarejararete 'ga muorywa nanē je afutat nū.

³⁶ Pēē mū nipo nepēnemirekoi we. A'eramū nipo 'ga kūjāmuku'i ēē mū mogou katu rakue. 'Awamū nipo 'ga 'jau ēē upe: “Tejete toko 'jau, kwe pe je oi Jejui 'ga mome'wau tekou”, 'jau nipo 'ga ēē upe. A'ere nipo 'ga rea'aramū ēē ree nū. “Naani. Arekokatu tāmējē futat je ēē 'jau”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. “Kasi a'e pe ēē rekoi ojetee ne kwy”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. “Jeremiarū wejue ēē ree. A'eramū je ēē rerekou katu”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. A'eramū ki 'gā tajuerekokatu tāmējē futat. Namama'e tywera apoa rūi futat poromū. ³⁷ Maranamū nipo 'ga ojetee wekowera futaa. A'eramū nipo 'ga ipyūrūmyrera ēē rerekou katue'em 'ea nanē esage nū. “Naapoi nipo je mama'e tywera re'ā. Nokoi nipo je kūjā mū ree re'ā”, 'jau nipo 'ga ojeupe. Aipo 'jara 'ga nokoi futari kūjā mū ree 'ea nanē wesageramū futat aipo 'ga upe. ³⁸ A'eramū je 'jau pē nupe: Emireko ma'eramū esageramū futat pē nupe. A'ere emirekoe'ema 'ga nupe te nipo esageramū emireko ma'e 'ga apyraapa.

³⁹ Imen ma'ea kūjā omena manū'emamū omena mojoy'rawe'em futat. Omena 'ga etee futat ēē erekou. Omena manū re tāmējē te ēē omena mojoy'rui nū. A'eramū miamū Jarejararete 'ga rerowiaara 'ga etee erekou. ⁴⁰ A'ere nipo omenaru'jaw are ifuwere'ema ēē ku'iramū omenaru'jap ma'efera 'gā apyraapa, 'jau ete je. Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rerekou. A'eramū je “Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imū nā'ā je 'i re'ā”, 'jau tejeupe.

8

Maira'me a'agawa upe eroopyret

¹ 'Awamū je pē mu'ei maira'me a'agawa upe eroopyrera temi'u are. “Esage te ore maira'me a'agawa upe imonopyrera temi'u 'ua? Naani te ra'u nū?” 'jau ako pēē ka'arana mua jee rai'i. A'eramū je pē mu'jau ee. “Mama'ea jane sikwaapap katu katu”, sa'e 'ā jane jarejaupe jepi. A'jea futat aipoa. A'ere 'ā pejerowiaraiw ekoete pejemikwaaw are ra'e jepi. A'ere jane jarejuee jarejuka esage re Jejui 'ga rerowiar ywyapiukari jarejaupe. ² “Je'akwaap je” 'jara 'gā ni'akwaawi we futat. ³ Jarejuwarete 'ga ree jareporomutar ire jane jemogyi 'ga jekoty'aawamū. 'Ga 'ā jane kwaap.

⁴ 'Awamū je pē mu'ei maira'me a'agawa upe eroopyrer are. Maira'me a'agap ekoete rerowiaara 'gā 'ā wyro'o m̄ina owase. A'ere 'gā 'ā jupe eroopyrera me'ega ka'aranūū are. Naekoa'uweri maira'me a'agawa. Janeruwarete 'ga te 'ā eko ma'ea. Majepei tee futat Janeruwaretea. Aipoa jane 'ā sikwaap. ⁵ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gā maira'me a'agaw are etee 'gā norywamū. Kwaiwete agawewi futat maira'me a'agawa. A'etea nitywi futari maireteetea mū kwe pe. ⁶ “Janeruwarete 'ga etee futat Maireteetea ako” 'ea 'ā jane sikwaap. 'Ga te 'ā mama'ea wapo rakue. Ojeupe etee futat 'ga jane apoi rakue. Majepei tee futat Janejararete 'ga. Jejuī Kristu 'ga te 'ā Janejararetea. Janeruwarete 'ga 'ā mama'e apoukaa 'ga upe rakue. 'Ga futat 'ā jane mogyaukaa 'ga upe rakue.

⁷ Aipo 'ā jane sikwaap. A'ere 'ā amumera 'gā naeapyoi we ee. Maira'me a'agawa muoryparera 'gā tāmējē 'ā rakue. A'eramū 'gā maira'me a'agawa rowase imonopyrera 'wau wea'aramū etee futat ee. Aipo 'gā naeapyoi katu we futat Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: “Ajemotywet sipo je Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau etee nipo 'gā ojeupe maira'me a'agawa upe imonopyrera 'u re. ⁸ Naani. Natemi'u are rūi Janeruwarete 'ga 'i janee: “Esage 'ga jee”, 'jau. Najaneremi'ua rūi jane muesage Janeruwarete 'ga upe. Janeremi'ua aju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Wyro'o jane i'ua esageramū 'ga upe. Wyro'o jane i'ue'ema nanē esageramū 'ga upe nū. Maira'me a'agaw awi pēneatee'ema te nia'wyrī 'ga upe.

⁹ Pēē mū te nipo ajee pēneatee ete jui rakue. A'eramū nipo pēē maira'me a'agawa upe imonopyrera 'ua wesageramū futat pē nupe. A'ere nipo Jejuī 'ga rerowiar yau 'gā nupe i'ua nia'wyrī futari. Naeateei we 'gā jui. A'eramū pēē pejejea'aramū 'gā nee. Mīmera mama'ea 'wawe'em 'ga rerowiar yau 'gā nowase. Kasi a'e pe pemuea'arukat etee 'gā maira'me a'agaw are ne. ¹⁰ Kasi a'e pe 'gā pē nesag ire 'i ojeupe ne: “Aipo 'ga Janeruwarete 'ga kwaapararetea. 'Ga 'ā maira'me a'agawa roga pype mama'e a'u. A'eramū je a'eramū tejemu'jau 'ga ree”, 'jau nipo 'ga ojeupe etee futat. A'eramū futat pēē 'gā muea'arukaa maira'me a'agaw are etee ne nū. “Kuu. Maira'me a'agawa upe imonopyrera te je a'u nū'ū. 'Awamū pa ajee je manūi ra'e”, pē mu'eukat 'gā ne. A'eramū futat wea'aramū etee maira'me a'agaw are ne nū. A'eramū futat 'gā Jejuī 'ga ree ojemogypygy are jēmī weateeramū ne. ¹¹ Aipoa te 'gā omotywet Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga 'ā amanū agawewi 'gā tywera mepyau rakue. A'etea 'gā 'ā opoia 'ga ree ojemogypygy awi. Pē nesag ire 'gā mama'e apou pē 'jawe. A'eramū aipo 'gā nemiapofera 'gā motywea Janeruwarete 'ga upe. ¹² A'eramū nipo pēē Jarejuwarete 'ga upe 'ga motywerukar ire pēē nanē pejejekwau 'ga upe nū. Kristu 'ga upe aipo apoaramū nanē mama'e tywera peapo nū. A'eramū pēē pejejea'gwau nanuara apo awi. ¹³ Je nafutari tejewirera 'jawewara 'gā jekwa mama'e tywera apo upe. A'eramū je tejewirera 'jawewara 'gā nupe wyro'o 'ua ia'wyre'emamū je nanē i'wau'jape'ema nū. A'eramū je mama'e tywera apoukare'ema 'gā nupe.

9

Kristu 'ga remimonofera 'gā

¹ Jarejuwarete 'ga upe je mama'e apoi. Jejuī Kristu 'ga je mueapyoukat mama'e are. A'eramū je mama'e esage apou 'ga temu'eawer imū etee futat. Ymā te Jejuī 'ga jesaukari jee ikue, Janejararete 'ga ojesaukaa jee ikue. 'Ga futat ako je monoukat kwe pe omome'wawamū ikue. Pejejeupe je 'ga mome'uramū ako pēē nanē 'ga rerowiaa ai'i nū. ² Tekotee 'gā nipo naje

rerowiari ajemogyau. “NaJejui 'ga remimonofera rūi Paulo 'ga”, 'jau etee nipo 'gā jee. Aipo 'gā 'e agawewi 'ā peenup. A'etea 'ā je rerowiat pejepe pejejemogyau. Pejejeupe je Jejui 'ga mome'u re ako pēē 'ga rerowiaa ai'i. A'eramū ako pēē “Paulo 'ga 'ā a'jea futat Jejui 'ga remimonofera mū ako” 'e rerowiaa ai'i.

³ Teago'oramū je tejemome'wau etee futat 'gā nupe. “Je 'ā Jejui Kristu 'ga remimonoferamū futat”, 'jau etee je 'ā 'gā nupe tekou. ⁴ “Ojeupe Jejui 'ga mome'uramū 'gā 'ā mama'e monou 'gā nupe, 'gā nemi'uramū rai'i. Aipoa 'ā wesageramū pē nupe rai'i. Ma'eramū sipo ajee je upe 'gā mama'e mura nia'wyrī pē nupe?” 'jau je teago'oara 'gā nupe. ⁵ Amumera 'gā 'ā Jejui 'ga remimonofera 'gā wemireko 'gā nerawau ojeupi. Jejui 'ga rewirera 'gā, Pedro 'ga. Mīmera 'gā 'ā wemireko 'gā nerawau ojeupi, kwe pe Jejui 'ga mome'wau rai'i. 'Gā 'jawe je nanē Jejui 'ga rerowiaara kūjā mū rerekoarūi tejemireko-ramū numiamū. A'ere je najeremirekoweri te tekou. A'eramū je tejetee futat tekou. ⁶ “Amumera 'gā 'ā oporowykyawe'em ojeupe mama'e muawamū rai'i. Ma'eramū sipo ajee ore porowykyi Panape 'ga retee mama'ea orojeupe imuaw are?” 'jau nanē je 'gā nupe nū. ⁷ Awỹja sipo oporowyky ekoete wepye'eme? Jefaruu 'gā miamū 'gā omepy 'gā porowyky are. Ko tymara 'gā nanē oko pypiara a'u futat nū, oko tymawera repyramū. Karupa'mī are omaenun ma'e 'gā karupa'mī kamy rykua ee ojejuka repyramū. A'eramū amunipo 'ā je nan tee futat tekou. A'eramū amunipo 'ā pēē mama'e mua jee 'ga mome'u repy 'jawe.

⁸ Najetee rūi aipo 'jau. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe ee rakue. ⁹ “Pesīmat kasi pejejeymawa juowuunan are ipyrug ekooramū ne iape'ogamū ne. Tene a'ỹja mū 'ui akou. Pē nupe futat 'ā iporowykyi. A'eramū pēē a'ỹja mū 'waukaa etee jupe”, 'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. Pēneymaw are etee futat sipo 'ga poromū ikwasiarukaa rakue? ¹⁰ Naani. Jane ree nanē futat 'ga aipo kwasiarukari rakue. Ko tymara 'gā 'ā 'jau ojeupe: “Anurenure'i nipo je teko pypiara 'ui”, 'jau 'gā 'ā ojeupe. Okaapit ma'e 'gā nanē aipo 'jau nū. ¹¹ A'eramū je ko tymara 'jawe Jejui 'ga mome'wau pē nupe. A'eramū amunipo 'ā wesageramū futat mama'ea je upe pēē imura. ¹² Amumera 'gā nupe 'ā pēē mama'e monou 'gā pejemu'eramū rai'i. Je ra'ne ako Jejui 'ga amome'u pē nupe ikue. Ma'eramū sipo ajee je upe tee katu ete mama'ea pēē imura nia'wyrī 'gā nupe? “Mama'ea pemut amū jee”, a'e futat amunipo je 'ā pē nupe. A'ere je 'ā aipo na'ea'uweri pē nupe. Je tee futat 'ā teporowykyau tekou tejeupe mama'e muawamū. Nafutari je 'gā teago'oa. Nafutari je 'gā amū 'ea tejeupe: “Omepy are tee 'ga Jejui 'ga mome'ui oree” 'gā 'ea je nafutari. A'eramū je teporowykyau tejeupe mama'e muawamū. ¹³ Sā'ā Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe oporowyky ma'e 'gā. Jarejuwarete 'ga upe tekotee 'gā nemirerurera wyra rapyawe'ēwe 'gā ape nuga ojeupe, ojemi'waawamū. Aipoa 'ā pēē ikwaapa. ¹⁴ Nan tee futat Janejararete 'ga 'i rakue: “Pemepy ki jeje'ega mome'wara 'gā. A'eramū ki pēē 'gā mama'e mua 'gā nupe”, 'jau 'ga 'ā rakue.

¹⁵ A'ere je 'ā “mama'ea pemut amū jee, pejemu'e repyramū”, na'ei pē nupe ai'i. 'Awamū nanē je na'ei aipo 'jau pē nupe nū. Ty'ara agawewi nipo je erekou. A'etea nipo je naenūi futari mama'ea pē nupe. 'Gā je mepye'ema je muekōēāina futat. ¹⁶ Najerowiaraiw ekoetei je Jejui 'ga mome'u are. 'Ga te ako je mono omome'wawamū ikue. A'eramū je 'ga mome'wau tejeupe 'ga 'eawer imū etee futat. Jeporiay'i amunipo 'ā je, 'ga je'ega renuwe'em ire. ¹⁷ Tejemifutar imū etee 'gā nupe 'ga mome'u re amunipo 'ā je mama'e renūi tekou 'gā nupe temepyawamū rai'i. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga te je

monoi wa'yra 'ga mome'waramū kwe pewaramū pē nupe ikue. A'eramū je Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe ikue. ¹⁸ Pē nupe Jejui 'ga mome'wau ako je mama'e renūine'ema pē nupe ai'i. "Mama'ea pemut amū jee" 'jawe'em ako je pē nupe ai'i. A'e are te jerekōēājamū te'ŷina. Jerekōēāja jeporowyky repy 'jawe jee.

¹⁹ Na'gā amū nupe oporowyky ma'ea rūi je. Je tee futat aporowyky tejeupe. A'ere je tee futat je jemogoi Jejui 'ga upe oporowyky ma'eramū ikue. Jejui Kristu 'ga je imome'wau 'gā nupe kwaiwete, 'gā nupe 'ga rerowiar wwyapiukaawamū. A'eramū je 'gā nupe oporowyky ma'e 'jawewara.

²⁰ Ymā te 'ā Moisesi 'ga judeuramū oreypy 'gā mu'jau 'gā jemogy are rakue. A'eramū 'gā mama'e apou 'ga je'eg imū etee futat rakue. A'eramū je judeu 'gā pype tekou je mama'e apou 'gā 'jawe etee futat ai'i. Jejui 'ga rerowiarāmū je tepoia Moisesi 'ga je'eger imū mama'e apo awi numiamū. Na Moisesi 'ga je'egera renuw are rūi Kristu 'ga jane katu'ogi. A'eramū je tepoia Moisesi 'ga je'eger are tejemogypygy awi. A'etea je judeu 'gā nupe Jejui 'ga mome'uramū je mama'e apou Moisesi 'ga je'eger imū 'gā 'jawe etee futat. Kasi a'e pe 'gā niporenuwiweri jeje'eg are. A'eramū nipo 'gā Moisesi 'ga je'eger imū etee mama'ea je iaporamū oporenuwiweramū jeje'eg are. A'eramū nipo 'gā Jejui 'ga rerowiaa ojeupe je 'ga mome'uramū re'ā, 'jau je tejeupe. ²¹ Judeue'ema 'gā pype tekou nanē je mama'e apou 'gā 'jawe etee futat. A'eramū nipo 'gā oje'jawe je rekoramū nipo 'ā 'gā porenuwiweramū jeje'eg are re'ā. A'eramū nipo 'gā nanē Jejui 'ga rerowiaa je 'jawe re'ā, 'jau nanē je tekou ikue. Judeuramū ore upe Moisesi 'ga remikwasiarer imū tekowe'em futat. A'ere je Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat je reko esagei. Kristu 'ga je'eg imū nanē je reko esagei nū. A'eramū je 'gā nerowiarukaa 'gā nupe tekou. ²²⁻²³ Gā amū te aje Jejui 'ga rerowiaa ināinānī'i etee ikue. A'eramū je 'gā pype tekou mama'e apoi 'gā 'jawe etee futat ikue. 'Gā poaawamū Kristu 'ga rerowiar wwyapiukaawamū je tekou iapoi 'gā 'jawe etee futat ikue. Kristu 'ga 'gā erowiarāmū je teku'iramū tekou 'gā nee ikue. Mama'e tesirūmera je aapo Kristu 'ga rerowiarukaawamū 'gā nupe.

²⁴ Sā'ā ujān ma'e 'gā. "Siesak jarejāna 'jau", 'jau 'gā 'ā ajaupe. A'eramū 'ā 'gā ujāna pāwē pāwē esaka. Kwaiwete ujān ma'e 'gā ujāna. A'ere 'ā majepeja 'ga etee iwaēmi opytu'wawa upe ajuenunewe. A'eramū 'gā 'ā ajuenunewe owaēm ma'e 'ga upe etee akagyrūnanū'i monou 'ga akagyrūnamū 'ga upe. Opia ma'e 'gā nowaēmi ajuenunewe. Mama'e poyja rerekwara 'gā nanē nowaēmi ajuenunewe nū. Nan jane Kristu 'ga rerowiaaramū. 'Ga pyri jareoweramū jane poiri te mama'e tywera apo awi. ²⁵ Ajaupi ujān enune ujān ma'e 'gā ojetee ra'ne te 'gā ujāna. A'eramū 'gā ujāna pokwaapa. A'eramū 'gā ujāna pokwaaw ire okyjawe'em futat akagyrūnanū'i ppyge'em awi. Ojemogypygyk 'ga ujān are. Esage futat 'ga jānawa akagyrūnanū'iā numiamū. Majepei 'ara rupi etee futat esageramū. Ka'a apopyrera ete poromū akagyrūnanū'iā. A'eramū ai'iwe opyijagamū etee futat. Nan tee futat jane Jejui 'ga rerowiaaramū mama'e apoi 'ga 'eawer imū etee futat. A'ere jane naipyijag etee ma'e are rūi iapoi. 'Ga pyri jarewawamū te jane iapoi. ²⁶ Ma'eramū je 'ā mama'e apoi 'ga 'eawer imū etee futat.

Peesak 'ā afuakara resaukaara 'gā ajaupe nanē nū. Ajuowajaa 'gā 'ā afuakara resaukaawamū. A'eramū 'ā ajuetykara 'ga afuakara resaukaa. Najoman ekoete rūi nanē 'gā ajuetykawamū nū. Ojoman esage te 'gā. Nan tee je noko ekoetei. Jejui 'ga 'eawer imū etee futat je rekoi. ²⁷ Tejemu'akwaapa mama'e tywera apoe'em awi. Naapoi futari te je mama'e tywera. 'Ga remifutar imū etee futat te je mama'e apoi. "Werowiarāmū Jejui 'ga pētywera

moia pē nui, pē mogyau wemiayuwamū. A'eramū ki pēē mama'e apou 'ga remifutar imū etee futat", pē nupe 'e reewi je mama'e tywera apou teko re amunipo 'ā Janejararete 'ga naje monoi futari ojeppyri.

10

Pemuoryp kasi maira'mea ne

¹⁻² Pēnea'ar iki judeuramū oreypy 'gā nee. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'gā nenū'ēukari Egitu ywy awi Moisesi 'ga upe rakue. Pe awi 'gā oramū 'ā Janeruwarete 'ga ywasiga monou imogou 'gā 'arimū rakue. 'Gā au'jawamū 'ga ywasiga mogou 'gā 'arimū rakue. 'Yē'ē upe 'gā waēmamū 'ā Janeruwarete 'ga 'y mowoka 'gā nupe rakue. A'ere 'ā 'ga ywytu mua 'y mowokawera rupi ywy mukaga 'gā nupe rakue. A'eramū 'gā 'ā awaupap oyaapa rakue, opy muakŷme'ema futat rakue. Nan 'ā 'gā jemo'wyriarukari Moisesi 'ga upe rakue. ³ Najuejue etee futat 'gā ojeupe Jarejuwarete 'ga remimurera 'wau rakue, mana 'jawa 'wau rakue. Ywag awi 'ga mana 'jawa mua 'gā nemi'uramū rakue. A'ea 'gā i'wau rakue. ⁴ Ojeupe 'ga remimurera 'ya nanē 'gā itykua rakue nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i Moisesi 'ga upe rakue: "Itauua enupā ywyrā pyu", 'jau 'ga 'ā Moisesi 'ga upe rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'y murukaa ita awi 'gā nupe. A'eramū 'gā 'ā oy'wau rakue. Aipoa ita 'jawe futat Kristu 'ga. Sā'ā 'gā ita awi imuripyra 'y rykura rakue. A'eramū 'gā 'ā amanūme'em o'yuweja upe rakue. Nan tee futat Kristu 'ga rekoi 'gā pype 'gā nee ojejuka esage ma'eramū. Nuesagi agawewi 'gā 'ga. A'ere 'ga futat 'gā nerekwaramū rakue. ⁵ A'ere oreypy 'gā najemogyi Jarejuwarete 'ga remifutar imū rakue. Nomuorywi 'gā 'ga rakue. Amume'ri 'gā etee 'ga muorypa rakue. A'eramū 'ga amara'neramū omuorypare'ema 'gā nee. A'eramū 'ga 'gā momawukaa 'gā ataaw ipe rakue, jū pyterimū amunawe'ema pyterimū 'gā o 'gā nekoramū rakue.

⁶ Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa oreypy 'gā nee 'gā neko esage'emawer are rakue ee jane mueapyoukaawamū rakue. A'eramū jane jarejea mŷine'ema mama'e tywer are 'gā 'jawe. ⁷ 'Gā amū 'ā maira'me a'agawa muorypa rakue. Kwataua'yra a'agawa 'gā 'ā iapou omairamū rakue. A'e are nanē 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa rakue nū. "Maira'me a'agawa upe wemimonofera kumi 'u re 'gā wagairan pāwēnamū etee kūjā are kūima'e are 'jau. Maira'me a'agawa muoryw ire taetu nipo 'gā otewereteramū, mama'e tywera apou ajuee", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'gā nee rakue. ⁸ Anure nānēwējēmī rakue nū, 'gā wagairan pāwēnamū etee kūjā are kūima'e are 'jau rakue nū. A'eramū 'ga mama'e tywera apoarera 'gā Janeruwarete 'ga imomawukaa kwaiwete. Majepei 'ara rupi etee futat 'ga 'gā apisau kwaiwete. Wīti tres miu 'gā 'ga iapisau 'gā tywer are rakue. A'eramū ki jane jareagairane'emamū 'gā 'jawerimū. ⁹ Anure 'ā 'gā amū 'jau ojeupe etee futat: "A'jea sipo Janeruwarete 'ga je rereko tyweretei mama'e tywera je iapoawer are 'wei", 'jau 'ā 'gā ojeupe etee futat rakue. A'eramū 'ā 'gā mama'e tywera apou 'ga resakawamū rakue. Nuenuwi aipo 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga moja monou 'gā nupe. A'eramū moja 'gā u'wau 'gā apisau rakue. A'eramū ki jane iapowe'em 'gā 'jawerimū. ¹⁰ A'ere 'gā amū Jarejuwarete 'ga ago'wau rakue nū. A'eramū Janeruwarete 'ga ojeypyriwara mū monou 'gā apisau rakue.

¹¹ Aipo are nanē Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukaa 'ga amū upe ee rakue, ee jane mueapyoawamū rakue. A'ere kasi jane mama'ea siapo 'gā 'jawerimū ne. Niporomukui futari nipo Jeju 'ga ruawa. A'eramū ki jane mama'e esage etee futat iapou 'ga muorypawamū.

¹² Iporiay'i "Jereapyo je mama'e are. A'eramũ je mama'e tywera apowe'em jepi" 'jara 'gã. Anure nipo aipo 'jara 'gã mama'e tywera apoi. ¹³ "Mama'e tywera apoa nipo je etee futat areko re'ã", pe'je nipo. Naani. Najuejue etee futat mama'e tywera apo rekoi jane ree. A'ere Janeruwarete 'ga mama'e apoi u'eawer imũ etee futat. Nuapoukari futari 'ga mama'eaya kwaikwaja janee. Janefuakara 'jawe etee futat 'ga mama'eay apoukari janee. A'eramũ 'ga, ojeupe peje'egamũ, pẽ mamuakaa mama'e tywera apoukare'ema pẽ nupe. A'eramũ te mama'e tywera nepeapoi.

¹⁴ Pemuoryp kasi maira'me a'agawa pejejemogyau ne. Pẽẽ 'ã je-jekoty'aawa. A'eramũ je aipo 'jau pẽ nupe. ¹⁵ Pẽẽ 'ã i'akwaap ma'eramũ. Pejejeupe je'eawer are 'ã pẽẽ pejejeapyoramũ pejejemogyau. "Janeremikwaawa resage 'jawe etee futat te Paulo 'ga 'eawer are? Naani te ra'u nũ?" 'jau ki pẽẽ pejejaupe je'eawer are pejejea'aramũ pejejemogyau. ¹⁶ Pejejea'aramũ nanẽ ki Jejui Kristu 'ga remiapofer are nũ. Amanũ enune 'ã Jejui Kristu 'ga y'way tykurukari wemiayuwa 'gã nupe rakue. "Koa y'waya jerya", 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ jane 'awamũ y'way rykua 'ga manũawer are jarejea'aawamũ, 'ga muorypa ee. Mani'oko'o'ia 'ga imowowoka imonou wemiayuwa 'gã nupe rakue. "Koa mani'oko'o'ia jero'oa futat", 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ jane 'awamũ mani'oko'o'ia nanẽ jane i'wau 'ga manũawer are jarejea'aawamũ nũ.

¹⁷ Kwaiwete agawewi nipo jane 'ga rerowiaaramũ. A'etea nipo jane majepei tee mani'oko'o'ia mo'jomo'jou'i i'wau. Kwaiwete agawewi jane Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ. A'etea jane sajemogy majepei 'yweteewara 'jawe. Kristu 'ga 'ã majepei'i etee futat. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ jarejemogyau majepei 'yweteewara 'jawe.

¹⁸ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã Israeu juapyrera 'gã wyra rerawau mainana 'ga upe. A'eramũ mainana 'ga wyra jukau imo'jau. A'ere 'ga wyro'o pe rapyau Jarejuwarete 'ga upe. A'ere wyra reruarera 'ga wyro'o remyrer ape 'wau. "A'e pyu ore Jarejuwarete 'ga muorywi", 'jau 'gã. ¹⁹ A'ere amumera 'gã 'ga rerowiare'ema 'gã wyra mũ rerooi imonou maira'me a'agawa upe. "Temaira upe je imonoi", 'jau 'gã ojeupe. A'jea sipo 'gã maira'me a'agawa mairaretea? ²⁰ Naani. Mama'eukwaawa upe te 'gã imonoi. Mama'eukwaawa te 'gã amuoryp. NaJarejuwarete 'ga upe rũi 'gã imonoi. NaJarejuwarete 'ga rũi 'gã amuoryp. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: "Mama'eukwaawa upe kasi mama'ea pemono ne", 'jau je pẽ nupe. ²¹ Jejui 'ga manũ are pejejea'aramũ nipo pẽẽ y'way rykua. Aipoa y'way rykur ire kasi maira'me a'agawa upe imonopyrera y'waya petykur ine. Aipoa taetu nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Jejui 'ga manũawer are pejejea'aramũ pẽẽ mani'oko'o'i 'wau. Aipo 'u re kasi mama'eukwaawa upe imonopyrera kumia pe'u ne. Kasi a'e pe mama'eukwaaw are te pẽnea'ar ine. Aipoa nanẽ nia'wyri Janeruwarete 'ga upe nũ. Nepemuorywa'uweri Jejui 'ga mama'eukwaawa reewe. ²² Ma'ja te pefutat? Pejejee 'ga mara'nea te ra'u pefutat nũ? 'Ga muoryw ire mama'eukwaawa muorypa 'ga mamara'neukaa pejejee 'ea te ra'u pefutat nũ? A'jea sipo janefuakaramũ Jarejuwarete 'ga fuakara apyraapa? Naani. Ifuakat 'ga janefuakara apyraapa. A'eramũ ki pẽẽ 'ga mamara'neukare'ema pejejee.

Jarejomote'aawa kasi siapo ne

²³ 'Gã amũ nipo 'jau ajaupe: "Jarejemifutara etee futat jane siapo", 'jau nipo 'gã ajaupe. A'jea futat aipo 'gã 'ea. A'ere amumera nia'wyri 'gã nupe. Mama'e mũ najane mogypygykari Jejui 'ga ree. ²⁴ A'eramũ ki jane mama'e apou jarejopoaawamũ. Najarejeupe etee rũi futat kasi mama'ea siapo ne.

²⁵ Miaro'o uweita pejewau miaro'o pe mua miaro'o me'egara 'gã nui. Pejeporonupe'ema ee. “Maira'me a'agawa upe imonopyrera te?” 'jawe'em pēē 'gã nupe. ²⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gã amũ nupe ee rakue. “Ywya 'ã Janejararete 'ga ma'ea. Ywy pypiara nanē 'ã 'ga ma'ea futat nũ”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'gã amũ nupe rakue. A'eramũ ki jane mama'e 'wau jarepy'a'wyre'emamũ ee.

²⁷ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã amũ nipo 'jau pē nupe: “Pejot pejemim'waa ore pyri”, 'jau nipo 'gã pē nupe. A'eramũ pejewau etee futat pejemim'waa. “Maranuara te kumia”, 'jawe'em futat pejeporonupe'ema ee. ²⁸ “Maira'me a'agawa upe imonopyrera 'gã wapo kumiramũ ko”, pejejeupe 'gã amũ 'eramũ pēē i'wawe'em futat. Kasi a'e pe nepe'ukararũukari 'gã nupe ne. “Ekoay 'gã je mote'arukat Jarejuwarete 'ga upe”, e'i 'gã pē nupe ne. ²⁹ Pēē 'ã pēneapyo ee numiamũ. A'ere nipo 'gã naeapyoi we ee. A'eramũ pēē i'wawe'em 'gã neape.

Maranamũ nipo pēē mũ 'jau: “Ma'eramũ sipo jane ni'ui mama'ea 'gã 'jawe?” 'jau nipo pēē. “Mama'e mũ apowe'em nanē 'gã neape nũ?” 'jau nipo pēē. ³⁰ “Jarejemim'war enune nanē 'ã jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee jepi. Ma'eramũ sipo ajee 'gã je ago'oi wējēmĩ nũ?” 'jau nipo pēē mũ.

³¹ A'eramũ je 'jau pē nupe: A'jea futat ki mama'ea siapo 'ga muorypaw imũ etee futat. Mama'e 'wau miamũ ki 'ga muorypaw imũ etee si'u. ³² Jarejomote'aawa apowe'em futat jarejaupe. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã. Mīmera 'gã pēē imotywerukare'ema pejejee. ³³ Je 'jawerimũ ki peko. Sã'ã je mama'e apoa 'gã muorypawamũ etee futat. Nan ki mama'ea peapo. Naapoi je mama'ea tejemifutar imũ etee. Naapoi je mama'ea temuorypawamũ etee. 'Gã muorypawamũ etee je 'ã mama'e apoi tekou. A'eramũ nipo je Jejui 'ga rerowiarukaa 'gã nupe kwaiwete nanuar are.

11

¹ Kristu 'ga 'jawerimũ je mama'e apoi. A'eramũ ki pēē mama'e apou je 'jawerimũ etee futat.

Jejui 'ga rerowiaara kūjã

² Jeku'i je pē nee. Pejejea'aramũ pejememogyau je ree, pejejeupe je'eawer are. Je pejemu'eawer imũ etee pēē mama'e apou. A'eramũ je tekui'ramũ pē nee. ³ A'ere je 'awamũ mama'e mũ ree pē mu'ei nũ. Kristu 'ga 'ũi 'wyririamũ kūima'eferamũ jane upe. Kūima'e 'gã 'ũina 'wyririamũ wemireko 'gã nupe. Nan te Janeruwarete 'ga 'ũina 'wyririamũ Kristu 'ga upe. ⁴ Najudeua rūi 'ã pēē. A'eramũ ki pēē pejemiapou etee futat pejememogyau. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou kasi kūima'eferamũ pejeakaga peau'i taity pyu ne. 'Ga je'eg are pejejamu'jaw ipe nanē pēē pejeakaga au'jawe'em nũ. Kūjãmera 'gã etee te ki ajee tajeakaga au'i. A'eramũ kūima'efera 'gã wakaga au'jawe'em. Kūima'e 'ga wakaga au'i re amunipo 'ã 'gã amũ 'i “kūjã 'jawe 'gã iapoi”. A'eramũ 'ga ojenosõu jui.

⁵ A'ere ki kūjãmeramũ pejeakaga au'i futat pejejeupe Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou. 'Ga je'eg are pejejamu'jaramũ nanē ki pēē pejeakaga au'jau futat nũ. Pejemipokwawer imũ etee futat peko. Pejeakaga au'ie'eme nia'wyrĩ pē nupe. Kūima'efera 'gã etee te oje'eg Jarejuwarete 'ga upe wakaga au'jawe'em. Kasi a'e pe kūjãmeramũ pejeakaga au'ie'em ire “kūima'e wã 'jawe ore”, pe'je ne. A'eramũ pēē aipo pyu pejemena 'gã mojenosõu ne. Ijeapinipyrera 'jawe ijeakaga au'ie'ema 'gã. ⁶ Pejeakag are pejeporopariwere'emamũ pēē kūjãmeramũ peje'awa pina. Pē'awa pina pē mojenosĩ re pēē kūjãmeramũ pejeakaga au'jau futat. ⁷ Kūima'eferamũ jane nipiari jareakaga. Janeruwarete 'ga 'jawewaramũ jarejemogyau. Janeruwarete 'ga 'ũina 'wyririamũ janee.

Kūima'e 'gā ajemogyau 'wyrriaramū wemireko 'gā nupe. A'eramū 'gā nemireko 'gā 'gā je'ega renupa.

⁸ Nakūjāa rūi Janeruwarete 'ga remiapo ypyfera. Kūima'e 'ga ra'ne te 'ā 'ga wapo rakue. A'ere te 'ga 'ga arukaga mū mosogi 'ga wi kūjānamū iapopyramū rakue. ⁹ Nakūjā ēē upe rūi Janeruwarete 'ga kūima'e 'ga apoi rakue. Kūima'e 'ga upe te 'ga kūjā ēē apoi rakue. ¹⁰ A'eramū ki pēē kūjāmeramū pejeakaga au'jau taity pyu. Aipo pyu pēē pejemena pejemo'wyrriara resaukaa pejeakaga au'ia. Ywagipewara 'gā nee nanē pejeakaga pīaa nū.

¹¹ Jejui 'ga rerowiaaramū jane jarejopoa pāwē. Nakūima'eramū etee rūi jane Jejui 'ga rerowiaara. Nakūjāmera 'gā etee rūi nanē 'ga rerowiaare'emamū. Najuejue etee futat jane 'ga rerowiaara. A'eramū jane jarejopoa pāwē etee futat. ¹² Ymā te Janeruwarete 'ga kūima'e ypy 'ga arukag awi kūjā ypy ēē apoi rakue. A'ere 'ā ae 'awamū kūima'eramū ae 'ari kūjā awi. A'ere jane Jarejuwarete 'ga remiapofera juejue futat jane.

¹³ Maran te pekwaap? Esage te kūjāmera 'gā oje'ega Jarejuwarete 'ga upe wakaga au'jawe'em? Naani te ra'u nū? ¹⁴ Jare'awukua jane 'ā kūima'eramū enosōu. ¹⁵ A'ere 'ā kūjāmeramū pēku'i te peje'awuku are. Pē'awukua ako pēakaga au'jawa 'jawe pē nupe. ¹⁶ Aipoa etee je'ea. Maranamū nipo 'gā amū je ago'wau aipo je'eawer are. A'ere ore Jejui 'ga rerowiaara 'gā mu'ei aipo are nanē kwe pe ikue nū. A'eramū 'gā nanē ajemogyau ojeupe ore'eawer imū etee futat iapou. Ajepeja 'ga rerowiaara 'gā nanē aipo apou nū.

Jejui 'ga manūawer are janerea'ap

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; Luka 22.14-23)

¹⁷ 'Awamū je pē mu'akwaawi mama'e mū ree. Najeku'i je pēnemiapo mū ree. Jarejuwarete 'ga muorypaw ipe pejejatykau a'e pēē na'ga muorypawamū etee rūi pejejatykau 'ga ree. Pejejamueu a'e mama'e are Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. ¹⁸ “NaJarejuwarete 'ga muorypawamū etee rūi 'gā jatykai. Omojopype wējēmī 'gā mama'e tesirū pyu nū. A'eramū 'gā ajamueu morogyta tesirū are”, e'i 'gā amū 'ua pē mome'wau jee ai'i. “Maranamū nipo amumera je upe 'gā nemimome'ua a'jea futat”, 'jau je pēnera renupa te'jina ai'i. ¹⁹ Pejejamueaw ipe nipo i'akwaap ma'e 'gā pekwaap. “Na pa ae i'akwaap ma'eramū ra'e”, 'jau nipo pēē ijamue'ema 'gā nesaka. I'akwaap ma'e 'gā najamuei. Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat 'gā mama'e apoi. ²⁰⁻²¹ “Sajatyka jarejemi'waa 'jau. Jarejemi'wapaw ire mani'oko'o'ia si'u Jarejararete 'ga manūawer are jarejea'aawamū 'jau”, 'jau a'e pēē pejejaupe. A'ere a'e nepejuapesagi. Pejejatykaupawe'ēwe a'e pēē mama'e 'waupap pejejau. A'eramū a'e 'gā amū 'ua, mama'e 'upaw ire etee. A'eramū a'e pēē mū emi'uu ma'eramū. Pēē mū a'e pejejeawrywamū miamū. Nepemā'ēi sipo “ty'ara upe nipo jane 'gā amū mogyi” 'e are? Ma'eramū sipo pejejea nepeetygi pejejuee? ²² Ty'ara rerekou pejeje'wyr ipe ra'ne pejejemi'waa. Pēpoyi etee te sipo 'gā nenunewe mama'e 'upaw ire? Aipoa niā'wyr. Ijemi'ware'ema 'gā pemojenosī aipo pyu. Emi'ue'ema 'gā taetu pereko tywerete aipo pyu. Aipo pēē iaporamū je “Esage aipoa”, na'ea'uweri pē nupe.

²³ Jarejararete 'ga etee futat je mu'e mama'e are, amanūawer are janerea'aawamū janejatykaaw are. “Jemanūawer are pejejea'aramū pejejatykau ki nan peapo”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramū je pē mu'jau tejeupe 'ga 'eawer are. Ia'wyr'e'ema 'gā po pe omono enune 'ā Jejui 'ga mani'oko'o'i pyyka opo pe. ²⁴ A'ere 'ga 'Uwarete 'ga muorypa ee rakue. A'ere 'ga 'ā imo'jau imonou wemimu'efera 'gā nupe rakue. “Koromū jero'oa. Sā'ā mani'oko'o'i jemo'ia. Nan futat nipo jero'oa jemo'i pē katu'okawamū”, 'jau 'ga 'ā 'gā nupe rakue. “Je manū re ki pēē mani'oko'o'i 'wau je manūawer are

pejejea'aawamū”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. ²⁵ Ojemi'wapaw ire 'ga kaneeku ppyka y'way reko'woka ipype. A'ere 'ga imonou 'gā nupe. “Koromū jerya. A'ere'ere'i nipo 'gā amū je jukai jery reko'woka. Jemanū are nipo Jeruwarete 'ga je rerowiaaramū pē katu'ogi najuejue etee. 'Awamū karupa'mīa nepejukau'jawi pejetywera mepyawamū. Poromū futat Janeruwarete 'ga je'eg ymanera numiamū. A'ere 'awamū 'ga je'eg yaua te. Je rerowiaaramū etee te 'ga 'awamū pētywera moiri pē nui. Poromū futat Janeruwarete 'ga je'eg yaua 'awamū. Y'way rykua ki pēnea'at je ree”, 'jau Jejui 'ga 'gā nupe rakue. ²⁶ A'eramū je 'awamū 'jau pē nupe: Mani'oko'o'i 'u are pejejatykau pejejamuea'aa Jarejararete 'ga manūawer are. Y'waya nanē ki pēē itykua nū. 'Ga ruru'jawe'emauwe pēē namutat iapou pejejemogyau. Aipo apoa “Kristu 'ga manūi janetywer are rakue” 'e resaukaa ajemogy tee ma'e 'gā nupe.

²⁷⁻²⁸ A'ere ki jane i'u enune janerea'at ra'ne jarejee. “Najetyweri te je?” 'jau ki jane jarejeupe. Jarejuwarete 'ga jaretywera moir ire te jane aipoa mani'oko'o'i 'ui. Kasi a'e pe jane jemotyweri 'ga upe ne. 'Ga manū kurapara 'jawewaramū nanē jane poromū nū. ²⁹ A'eramū ki jane i'u enune jarejekatu'oka ra'ne te i'wawamū. Jarejararete 'ga manū are jarejea'aawamū te jane aipoa mani'oko'o'i 'ui. Ma'eramū 'ā aetywere'ema etee futat i'ui. Kasi a'e pe Janeruwarete 'ga jane rereko tyweretei ee ne. ³⁰ A'ere a'e pēē nanarūi peapo rai'i. Pejetywera pype we futat a'e pēē i'wau rai'i. Ma'eramū a'e Janeruwarete 'ga pē nereko tyweretei ee rai'i. A'eramū a'e pēē mū pejekaruaramū rai'i. Pēpytuna 'gā a'e amū amanūmū rai'i. ³¹ A'eramū ki jane, i'u enune, jarejea'aramū jarejee: “Jeresage te je Ku'jywa 'ga upe?” 'jau ki jane jarejeupe. Jaretyweramū jane jareporogytau Jarejuwarete 'ga upe jarejee ra'ne. “Jetywera emoit je wi” 'jau ki jane 'ga upe ra'ne. A'ere te jane i'ui. Kasi a'e pe 'ga jane rereko tyweri ee ne. ³² Jejui 'ga rerowiaaramū mi-amū Janeruwarete 'ga jane rereko tyweri'i janetywer awi jane mosamamū. A'eramū nipo jane jarejemu'jau 'ga je'ega renuw are. A'eramū 'ga jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga rerowiare'ema 'gā nupi.

³³ A'eramū ki pēē pejepytuna 'ga rapesaka ra'ne. 'Gā jatykapaw ire tāmējē pēē Jarejararete 'ga ree pejejea'aawa mani'oko'o'i 'wau y'way rykua 'jau. ³⁴ Pejepy'arayparamū pēē pejejemi'waa pejeje'wyr ipe ra'ne. A'eramū pēē Jarejararete 'ga ree pejejea'aawa mani'oko'o'i 'wawamū etee futat peje-jatykau pejejee. A'eramū Janeruwarete 'ga pē nerekou tywere'em ee. Pē pyri tewau tāmējē tamueapyo pēē mama'e mū ree 'jau.

12

'Ga 'Agesagea mama'e apoukaa janee

¹ Je upe ka'arana mua ako pēē pejeporonupa Jarejuwarete 'ga 'Agesage are rai'i. Jejui 'ga jane erowiarāmū te Janeruwarete 'ga U'agesage muri janee. A'eramū jane mama'e apou 'ga pājē mū. A'eramū je pē mueapyou ee. ² Jejui 'ga rerowiare'emawe ako pēē maira'me a'agawa muorypa rakue numiamū. Noje'egi maira'me a'agawa. Nuenuwi pēje'ega. A'eramū 'ā pēē pejejemorytee ee rakue. 'Awamū ajee 'ā Jejui 'ga perowiat. 'Ga muorypa 'ā pēē 'awamū. ³ A'eramū je pē mueapyou mama'e are 'awamū. Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramū jane je'egaiwi Jejui 'ga ree. Na'ga 'Agesage rerekwara rūi Jejui 'ga ago'oara. 'Ga 'Agesage rerekwaramū etee te jane 'i: “Jejui 'ga 'ā janejararetea”, 'jau jane 'ga upe.

⁴⁻⁶ Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'agamū mama'e apoukaa janee. Naju-eapyo 'jawe ete rūi te aje 'ā 'ga ae mueapyo pāwēi mama'e are. Ae mueapyo tee te futat 'ga 'Agesagea 'ga remifutar are. Majepei tee futat 'ga

'Agesagea numiamū. A'ere najareju'jaju'jawe rūi janeremiapoa. A'ere jane Jarejararete 'ga upe etee futat iapoi. Najareju'jawe rūi agawewi jane mama'e apou. A'ere Janeruwarete 'ga etee futat iapoukari jane upe. ⁷ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ako Jejui 'ga rerowiaaramū jane pype. A'eramū 'ga 'Agesagea mama'e apoukaa jane upe Jejui 'ga remifutar imū etee. 'Ga 'Agesagea futat mama'e apou ajuawyawyukaa ae upe. Namajepei amū etee rūi 'ga 'Agesagea mama'e apoukari ae upe. Wapo pāwē pāwē futat ae upe imajuawyawau. U'agesagea 'ga imua ae upe ojopoaawamū. ⁸ Janeruwarete 'ga 'Agesagea ae mū mueapyou ae'akwaaw are. A'eramū aipo 'gā jane mu'akwaapa ee. Amumeramū 'ga 'Agesagea aeremikwaawe'ema kwaawukaa ae upe. A'eramū 'gā aeremikwaawe'ema kwaawukaa ae upe. ⁹ Amumeramū 'ga 'Agesagea Jejui 'ga rerowiarukaa nanimenime ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea ojero'wu ma'e 'gā katu'ogukaa ae upe. ¹⁰ Amumeramū 'ga 'Agesagea aeremiapoe'ema apoukaa ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uukaa ae upe. Amumeramū 'ga 'Agesagea mama'eukwaawa kwaawukaa ae upe ae rereko are. Janeruwarete 'ga remiapo are nanē jane mueapyoukaa nū. Amumeramū 'ga 'Agesagea ae moje'eg amuteeukaa. A'eramū 'ga 'Agesagea wējēmī futat aeje'eg amutee kwawukaa ae mū upe nū. A'eramū 'ga imome'wau ikwaapare'ema 'gā nupe. ¹¹ A'ere majepe tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea. A'ere mama'e apoi juawyawyukari ae upe wemifutar imū etee futat.

'Ga rete 'jawe jane 'ga rerowiaaramū

¹² Sā'ā aeretea majepe tee futat. A'ere 'ā mukūi aejywaa. Mukūi 'ā aeretymakaga. Mukūi 'ā aepya. A'ere 'ā majepe tee futat aeretea. Nan tee Kristu 'ga rerowiaaramū jane jemogyi. Kwaiwete agawewi ae jemogyi. A'ere ae majepe 'ywete futat ae jemogyi. ¹³ Jejui 'ga rerowiaaramū ae jemogyi aju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Judeuramū ore, judeue'emamū pēē, ka'a pewara 'gā, oje'wyrarete pewara 'gā. Mīmera ae Jejui 'ga rerowiaaramū etee futat. A'eramū Janeruwarete 'ga U'agesagea mua janee. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mogyau majepe teewaramū futat.

¹⁴ Peesak 'ā aeretea. Majepe tee futat 'ā. A'ere 'ā mukūi aejywaa, mukūi aeretymakaga, mukūi aepya, mukūi aereaa. A'ere 'ā naju'jawe rūi iporowykyi. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea porowykya namajepei 'ywete rūi. ¹⁵ Ma'eramū sipo pēē mū: “Naapoi je mama'ea 'ga 'jawe. A'eramū nipo je teporowykyawe'em Jejui 'ga upe”, 'jau. Aepya amusipo 'ā “Na'ga poa rūi nā'ā je re'ā e'i. A'eramū je te'ŷine'ema 'ga rete are”, e'i sipo aepya? Naani. Aipo e'i agawewi futat amunipo 'ā. A'etea amunipo 'ā jane nimonogi jarepya jarejewi. ¹⁶ “Na'ga reaa rūi je. A'eramū je te'ŷine'ema 'ga rete are”, 'jau sipo aenamā? Naani. Aipo e'i agawewi amunipo 'ā. A'etea amunipo 'ā jane nimonogi jarenamā jarejewi. ¹⁷ Jarejea etee ereko re maran sipo jane mama'e renuwi? Jarepya etee ereko re maran sipo jane mama'e retuna? ¹⁸ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga janerete apoi wemifutar imū etee futat rakue. ¹⁹⁻²⁰ A'ere 'ā ae awowo'gi ma'e 'jawe. A'ere aeretea majepe 'ywete futat. Nan tee futat jane Jejui 'ga upe majepe 'ywete futat. Naju'jawe rūi agawewi janeporowykya 'ga upe. A'etea jane jarejemogyau majepe 'ywete futat 'ga upe.

²¹ A'eramū aerea 'javarūe'em aepo upe: “Nafutari je ene”, 'javarūe'em. Aeakaga nanē aepy upe: “Nafutari je ene”, 'javarūe'em nū. Nan tee futat Jejui 'ga rerowiaaramū jane ni'earūi jarejaupe: “Narafutari ore 'gā”, 'javarūe'em. ²² Sā'ā janepy'a ifuakare'ema agawewi. A'ere ipyu jaretywe'em ire amunipo 'ā niko'uweri. ²³ Jarepira renosī re amunipo 'ā jane ipiaa. Jarepira

renosōue'em ire jane ipiare'ema futat. Jarepir a'wyre'em are miamū futat jane jejuka esagei. ²⁴ A'eramū jane esage ma'ea rerekou etee futat. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga janerete apoi nan tāmējē rakue. A'eramū jane jarepir a'wyre'em are miamū jarejejukau esage etee futat. Nan ki sajejuka esage te jarejee. Sireko esage pāwē etee futar iki 'gā.

²⁵ Janeretea majepi tee futat. Mukūi futat 'ā janepya numiamū. A'ere janepy oi ajuewiri etee futat. Janepya sipo oo amū ko katy ajepeja awau kwe katy 'jau? Naani. Ajaupi etee futat ioi. Nan tee ki jane Jejui 'ga rerowiaaramū jane jarejopoa etee mama'e apou. ²⁶ Sā'ā jane jemuaēma jarejo'o tesirūgatu are. Nan tee futar iki sajemuaēm mama'e tywera aja iaporamū. 'Ga rerowiaaramū nipo jane mū ku'iramū. A'eramū jane 'ga 'jawe futat jareku'iramū 'ga pyri.

²⁷ Jejui 'ga rerowiaaramū jane kwaiwete. A'ere jane jemogyi majepi 'ywe-teewara 'jawe etee futat. Janeruwarete 'ga jane rerekou najuejue etee futat. A'eramū jane jarejemogyau Kristu 'ga rete 'jawe futat. ²⁸ Jarejuwarete 'ga Jejui 'ga rerowiaaramū jane moporowykyukat ojeupe. Amumeramū nipo 'ga ae monou kwe pe Kristu 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. Wemimu'efera 'gā na'ne Kristu 'ga imonou kwe pewara 'gā nupe omome'waramū rakue. A'ere nipo 'ga ae monoi 'ga mome'waramū nū. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau janerekwawa amunaw ipe oje'ega mome'waramū etee futat. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau moromu'jaramū oje'eg are. Amumeramū nipo 'ga aeremiapoe'ema apoukaa ae upe. Amumeramū nipo 'ga ojero'wu ma'e 'gā majarueteukaa. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau ojopoaawamū. Amumeramū nipo 'ga ae mogyau 'wyriaramū ajaupe. Amumeramū nipo 'ga aeje'eg amutee pyu ae moporogytaukari ajaupe.

²⁹ Najuejue etee rūi 'ga ae mū'ēi kwe pe oo ma'eramū Kristu 'ga mome'waramū. Kwe pe oo ma'e 'gā kwe pe oo ma'e 'gā tee futat nū. 'Au 'ga je'ega mome'wara 'gā 'gā tee futat nū. Moromu'jara 'gā moromu'jara 'gā tee futat nū. Aeremiapoe'ema apoara 'gā 'gā tee futat nū. ³⁰ Ojero'wu ma'e majarueteara 'gā 'gā etee futat nū. Ije'eg amutee ma'e 'gā ajuowase imoje'egipyra 'gā 'gā tee futat nū. Ojoje'eg amutee are eapyo ma'e 'gā 'gā tee futat nū. A'eramū ae pāwēūjē etee ajuemiapo are jarekarakatue'emamū aje-mogyau. ³¹ A'eramū ki pēē pejejea mŷina Jarejuwarete 'ga upe pejeporowyky esage are etee. "Ene'agesagea tuapoukat jee eneremifutar imū etee", 'jau ki pēē 'ga upe.

'Awamū je pē mueapyoi mama'e esage mū ree nū.

13

Ajuee aeporomutat

¹ Kwaiwete agawewi mama'e esage apoa. A'etea ajuee aeporomutat taetu esage. 'Gā je'eg tesirūmera agawewi nipo je iapou. Ywagipewara 'gā je'ega we agawewi nipo je iapou. A'ere je 'gā nee teporomutare'em ire ae a'wyre'ema 'gā 'jawe etee futat je rekoi. Janeruwarete 'ga je imome'ua we futat nipo wa'wyre'emamū 'gā nupe. Itaju motenawera 'jawe etee futat nipo. ²⁻³ Ajuee aeporomutara te esage Janeruwarete 'ga je'ega mome'u esage apyraapa. Mama'e are nipo je tejeapyoramū agawewi. Jarejuwarete 'ga remiaporam are miamū nipo je tejeapyoramū. Kristu 'ga nipo je erowiar ywyapiau agawewi. Aeremiapoe'ema nipo je iapou agawewi. Tekaraemā nipo je imonoupap agawewi ikaraemāe'ema 'gā nupe. Jejui 'ga rerowiar are nipo je tejejukaukaa agawewi 'gā nupe. A'ere je 'gā nee teporomutare'em ire ia'wyre'emamū futat je rekoi.

⁴ Ajuee iporomutat ma'e 'gã ita'wa te ajemogyau ajaupe. Ojomogekogekowe'em akou. Ajuee iporomutat ma'e 'gã ota'uwe'emamũ mama'e are. Nojerowiaraiwi ojee te. ⁵ Ajuee iporomutat ma'e 'gã nije'egaiwi ajaupe. Naea'ari 'gã ojee etee futat. Ajuee iporomutat ma'e 'gã nimara'nei ajuee. Najuyakai 'gã ojeupe mama'e tywera aja iapoawer are. Naea'aru'jawi 'gã au'jeteramũ ajemogyau mama'e tywera ojeupe aja iapoawer are. ⁶ Ajuee iporomutat ma'e 'gã u'arasigamũ ajuemiapo tywera resakawe. Niku'i etee 'gã ee. Mama'e esagea 'gã iapo re tee 'gã ku'iramũ ajemogyau. Mama'e a'je are etee te 'gã ku'iramũ. ⁷ Ajuee iporomutat ma'e 'gã niku'ipawi akou mama'eay jeaporamũ. Aku'iramũ etee akou ojopyri. Ajuee iporomutat ma'e 'gã ajuerowiaa, ojemogypyka ajuee. Ajuee iporomutat ma'e 'gã mama'e esage aja iapoa wapesak te ajemogyau. Ajuee iporomutat ma'e 'gã ota'waramũ etee akou ajaupe. Najemogekogekoi ae.

⁸ Niporomutapawi futari ae Jejui 'ga rerowiaaramũ ajuee. Anure nipo jane Jarejuwarete 'ga je'ega nimome'uu'jawi. 'Awamũ Janeruwarete 'ga oje'ega mome'uukari jane mũ upe. A'ere nipo 'ga anure nomome'uukaru'jawi janee. Anure nipo jane nije'eg amuteeu'jawi. 'Awamũ 'ã 'ga U'agesageu etee jane mũ moje'eg amuteeukari. A'ere nipo 'ga anure najane moje'eg amuteeukaru'jawi. Anure nipo janereapyo teepawamũ etee jane wi. 'Awamũ 'ã 'ga jane mueapyoukari mama'e are. A'ere nipo 'ga anure najane mueapyoukaru'jawi ee. ⁹ 'Awamũ 'ã 'ga najane mueapyopawukari mama'e are. Janereapyoi jane kwakwai'i ee. 'Awamũ 'ã 'ga jane mueapyoi'i ete mama'e are. 'Awamũ 'ã 'ga oje'ega nomome'upawukari janee. 'Awamũ 'ã 'ga oje'ega mome'uukari'i etee janee. ¹⁰ Jejui 'ga rur ire tãmējē te nipo janereapyopawamũ mama'e are.

¹¹ Kunumĩnamũ tekou je kunumĩ remiapo etee futat iapoi ikue. Kunumĩ je'eg imũ je je'egi ikue. Kunumĩ rea'aw imũ jerea'aramũ mama'e are ikue. A'ere je tejemotuw ire je poiri kunumĩ remiapo awi ikue. ¹² 'Awamũ janereapyo'iramũ etee 'ga ree. Sã'ã ae mama'e 'aga resaga weraweraw are jaremã'jãu. A'ere 'ã jane niesagi katui. Nan tee futat jane. 'Awamũ Jejui 'ga kwaawi'i etee. Anure te nipo jane 'ga resaka ypy we 'ga kwaawi katu katu. 'Awamũ jane Jarejuwarete 'ga kwaawi'i etee. Anure nipo jane 'ga kwaawi 'ga jarekwaapawera 'jawerimũ etee futat.

¹³ 'Awamũ 'ã jane Jejui 'ga rure'emauwe 'ga rerowiari jarejemogyau. 'Ga rura jane iapesaka jarejemogyau. A'eramũ jane jareporomutaramũ jarejuee jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga ree nanē jareporomutaramũ nũ. A'eramũ jarejuee janeporomutara wesageramũ futat mama'e esage apyraapa.

14

'Ga 'Agesagea mama'e apoukaa janee

¹ A'eramũ ki pēē pejeporomutar esageramũ etee futat pejejee. Jarejuwarete 'ga upe nanē ki pe'je nũ: “Epājēa emut jee. Mama'ea taapo enepājē mũ etee enee 'jau”, 'jau ki pēē 'ga upe. “Eje'ega taetu emome'uukat jee”, 'jau ki pēē 'ga upe. ² Ije'eg amutee ma'e 'gã noje'egi ajaupe. Nokwaawi 'gã 'gã 'ea. Jarejuwarete 'ga upe etee te futat ije'eg amutee ma'e 'gã je'egi. Jarejuwarete 'ga remiaporama 'gã imome'wau Jarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mũ. A'ere 'gã je'ega renupara 'gã nokwaawi 'gã je'ega. Janeruwarete 'ga etee te okwaap. ³ A'ere Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã imome'ui oje'eg imũ etee futat ajaupe. A'eramũ aipo 'gã ajamueapyou ee ojomojemogypygukaa Jejui 'ga ree, 'gã mu'jau 'ga ree. I'arasig ma'e 'gã 'gã omaku'iuakat, 'gã mojemogypygukaa nanē 'gã 'ga ree nũ. ⁴ Ije'eg amutee ma'e 'gã ojeupi

etee futat ojemojemogypygyukat Jejui 'ga ree. A'ere Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã Jejui 'ga rerowiar ywyapiukari 'ga rerowiaara 'gã nupe.

⁵ Pēje'eg amuteea juejue je afutat. A'ere je pēē Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u futaretei. Janeruwarete 'ga je'ega mome'ua taetu esage peje-jatykaaw ipe. A'ere nipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã amū mueapyoukari 'ga je'eg amutee are. A'eramū nipo 'ga amū ojoje'ega mome'wau ajaupe. A'eramū nipo aipo 'ga ajamueapyoukaa ee. Aipoa esage futat. Janeruwarete 'ga je'ega mome'u resage 'jawe futat aipoa. ⁶ Pejejepyri je oramū amū sipo maran pēneapyo jeje'eg are teje'eg amuteeu etee pejejeupe jeje'egamū? Nepēneapyoi futari amunipo 'ã ee. A'ere je pēje'eg imū etee futat tejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'ui pē nupe pē mueapyoawamū. 'Ga je'eg are pē mu'jau je 'ga kwaawukari pē nupe. A'eramū je 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe. A'ere amunipo 'ã jeje'eg amutee re nepēneapyoi ee. A'eramū amunipo 'ã je 'ga rerowiar ywyapiukare'ema pē nupe. ⁷ Sã'ã maraka apoara 'gã. Jumi'a py a'wyre'emamū 'ã enupara 'gã ikwaawe'ema 'gã jemogya. Nan amunipo 'ã pēē. ⁸ Jumi'a 'jawewara 'gã 'ã ipyau jefaruu 'gã momoranu-pawamū ajuapisaw are. Ajuapisawa maraka renupa 'gã awau ajuapisaw ipe. A'ere ipy a'wyre'ema 'gã nipokawyi ipyau ajaupe. A'eramū jefaruu 'gã ikwaape'ema. ⁹ Nan tee futat pēje'ega renupara 'gã naeapyoi pēje'eg amutee are. Ee amueapyoukare'em ire 'gã jumi'a py a'wyre'ema renupara 'gã 'jawe. Naeapyoi futari ee. ¹⁰ Kwaiwete aeje'ega. Naju'jaju'jawe rūi aeje'ega. Oje'ega apoara 'gã etee te eapyoramū oje'eg are. ¹¹ 'Gã amū je'eg are tejeapyoe'em ire aipo 'gã towajar amuteea futat 'gã jee. Je nanē towajar amutee 'jawe futat 'ga upe nū. ¹² Nan tee pēē pejejepyriwara 'gã nemikwaawe'ema etee iapo re. “Epājē emut jee mama'e apoukaawamū”, 'jau 'ã pēē Jarejuwarete 'ga upe ra'e jepi. A'eramū ki pēē “Epājē emut jee ejerowiar ywyapiukaawamū ejerowiaara 'gã nupe”, taetu 'jau ki pēē 'ga upe.

¹³ Ije'eg amutee ma'eramū ki pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. “Je mueapyoukar ape jeje'eg amutee are, ki Ku'jyp. A'eramū je 'gã mueapyou ee”, 'jau ki pēē 'ga upe. ¹⁴ Teje'eg amuteeramū je nanē tejeapyoe'emamū ee. Te'ag imū etee futat je je'egi Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū je tejeapyoe'emamū teje'eg are. ¹⁵ Maranuara sipo ajee je aapo? Naani. Aapo pāwē futat je. Te'ag imū teje'ega 'ga upe. Tejea'aw imū nanē teje'ega 'ga upe nū. Te'ag imū futat nanē temaraka'aga 'ga upe. A'ere je tejea'aw imū nanē temaraka'aga 'ga upe jepi nū. ¹⁶ A'ere 'ã peje'ag imū etee Jarejuwarete 'ga muoryw ire pē pyriwara 'gã nokwaawi pēje'ega. A'eramū 'gã Jarejuwarete 'ga muorype'ema futat mama'e are pē pyri. Nokwaawi 'gã pēje'ega. ¹⁷ Esage agawewi nipo pēje'ega. A'ere 'gã naeapyoi ee. A'eramū 'gã aku'ie'emamū ee. ¹⁸ Je nanē futat jeje'eg amutee jepi. Pē apyraapa je teje'eg amuteeramū jepi. A'e are je Jarejuwarete 'ga muorywi. ¹⁹ A'ere je Jejui 'ga rerowiaaramū pē pype tekou je pēje'ega etee iapoi jepi. Ināinānī'ī etee agawewi je teje'ega pēnemianuwamū. A'etea 'ã pēneapyo ee jepi pejeje'ega je iaporamū jepi. Kwaiwete teje'eg amutee iapo re amunipo 'ã nia'wyrī pē nupe ee pēneapyoe'ema.

²⁰ Sã'ã jane 'ga rerowiaarareteramū janerea'ara jarejuee. “Jeremiapoa sipo Jejui 'ga rerowiar ywyapiukat 'gã nupe? Naani te ra'u nū?” 'jau 'ã jane ojemetup ma'eramū jarejeupe mama'e apo enune. A'eramū ki pēē pejejemogyau ojemetup ma'eramū. Ojemetup ma'e rea'ar imū tāmējē ki pēnea'at mama'e are. Kunumīa 'ã ojee tee futat ea'at ajemogyau. A'eramū ki pēē kunumī 'jawe etee pejejea'are'emamū mama'e are. A'ere kasi mama'e tywera peapo ne. Kunumīakya 'jawe ki pejemogy. Sã'ã kunumīakya mama'e tywera apoe'ema. Nan iki pejemogy kunumīakya 'jawe mama'e tywera

apowe'em. ²¹ Ymā we futat 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari oje'eg are rakue:

“Nepeenuwi futari jeje'ega.

A'eramū je towajara 'gā murukaa pē nupe.

Nepekwaawi futari 'gā je'ega.

A'etea nepeenuwi futari jeje'ega”,

'jau Janeruwarete 'ga 'ā ikwasiarukaa ka'aran are rakue.

²² Jareje'eg amuteeramū jane Jarejuwarete 'ga pājēa te esaukari 'ga rerowiare'ema 'gā nupe. A'eramū futat 'gā oporesagamū ajemogyau wemikwaawe'ema wowase jane iapoa renuw ire. A'ere 'gā naeapyoi jane 'e are. A'eramū 'gā ojemu'jawe'em jane remimome'u are. Amumera 'gā amara'neramū ee. A'ere jane 'gā je'eg imū Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui 'gā nupe 'ga rerowiaara 'gā mu'jau ee. ²³ A'eramū pēē pejeje'aramū mama'e are. Amumē nipo tekotee 'gā 'ua osou pē jatykaaw ipe. Jejui 'ga rerowiaare'ema 'ga amū miamū nipo 'ua osou 'ga rerowiaaramū jane-jatykaaw ipe. A'eramū nipo 'ga wapyakau janeje'eg are. Janeje'eg amuteea renuw ire te nipo 'gā 'i: “Kuu. Ije'ēran ekoete ma'e 'gā te ra'e. Wapo ekoete te 'gā ajemogyau ra'e!” 'jau nipo 'gā janeje'ega renupa. ²⁴ A'ere nipo 'gā wemikwaaw imū etee Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u renuw ire Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā neapyoramū otywer are. A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: “Jetywet je Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo 'gā ojeupe wemikwaawa oje'eg imū imome'u re. ²⁵ A'eramū nipo 'gā 'jau ojeupe: “Jetywet je tekou”, 'jau nipo 'gā ojeupe. A'eramū nipo 'gā amū “Jetywera emoit je wi je mogou ejemiayuwamū”, 'jau nipo 'gā Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū nipo 'gā 'jau pē nupe: “A'jea futat ra'e. Janeruwarete 'ga rekoi 'au pē pype ra'e”, 'jau nipo 'gā pē nupe.

Jejui 'ga rerowiaaramū janejatykaap

²⁶ A'ere je 'awamū pē mu'ei pējatykaaw are. Pēē mū ki pejemaraka'aga 'ga upe pejejuowase. Pēē mū ki pejejamu'jau 'ga je'eg are. Pēē mū ki pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'wau pejejaupe. Pēē mū ki pejeje'eg amuteeramū. Pēē mū ki pejejamueapyoukaa 'ga 'eawer are. Nanuara pyu pēē pāwēūjē etee futat Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pejejaupe. ²⁷ Pejeje'eg amutee re majepeinume pejeje'ega. Kasi a'e pe nepejamueapyoukari ee ne. Pāwēūjē etee kasi peje'eg ine. Maranamū nipo mukūi pejeje'eg amuteeramū, maranamū muapyt pejeje'eg amuteeramū. Oje'eg ypy ma'e 'ga je'ēmaw ire ki 'gā amū tomome'u 'ga remimome'ufera 'gā nupe, 'gā mueapyoukaa aipo 'ga 'eawer are. A'eramū nipo 'ga amū oje'eg amuteeramū nū. ²⁸ A'ere nipo ee oporomueapyo ma'e 'ga nitywi amū. A'eramū kasi aipo 'ga toje'eg ine. Jarejuwarete 'ga upe etee te aipo 'ga je'egi. Ojeupe etee nanē 'ga oje'ega nū.

²⁹ Mukūmukūi'ī 'gā etee ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera mome'wau. A'eramū enupara 'gā 'jau: “Janeruwarete 'ga futat te 'ga moje'egukat jane upe ra'e? Naani te ra'u nū? 'Ga 'mea 'eramū nipo NaJaneruwarete 'ga rūi 'ga moje'egukari”, 'jau nipo enupara 'gā. ³⁰ Pējatykaaw ipe nipo Janeruwarete 'ga oje'ega pēē mū nupe, oje'ega renuparamū pēē mū nupe. A'eramū ki pē nowase oje'eg ma'e 'ga topik pejeje'ega anupa. ³¹ Pēē futat nipo pejamu'e Jarejuwarete 'ga je'eg are majepeinume pejeje'eg ire. A'eramū te nipo pejamu'e Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pejejaupe. ³² Oje'eg ma'e 'gā oje'eg amue wemifutar imū etee futat. Oje'ega momigarūmū nanē wemifutar imū nū. ³³ Pāwēūjē etee peje'egamū sipo Janeruwarete 'ga ku'iramū pē nee? Naani. Majepeinume ajaupe omome'waramū te 'ga pē mu'ei. Janeruwarete 'ga nafutari oje'eg are pejamue ekoetea. Pēneko esagea te 'ga afutat.

Jejui 'ga rerowiaara 'gā mu'jau je 'gā mu'e pāwē aju'jawe etee futat. ³⁴ A'eramū ki kūjāmera 'gā topig etee Jejui 'ga rerowiaara 'gā jatykaramū, wapyakau etee pejemu'jara 'ga je'eg are. Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari ee rakue. “Kūjāmeramū ki pejemena 'gā je'ega peenuw etee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. ³⁵ Nepēneapyoi nipo mama'e are. A'eramū ki pejemogyau etee enupa. A'eramū pēē pejeje'wyr ipe etee futat pejepronupa ee pejejaupe. Pejejatyka pype kasi kūjāmeramū pepronup pejejaupe ee ne, pejomojenosī ne.

³⁶ Pēē mū nipo je'eawera rerowiare'ema pejemogyau. A'eramū je 'jau pē nupe: “Pē nupe ra'ne sipo Janeruwarete 'ga je'egi rakue? Pē nupe etee sipo 'ga je'egi?” Naani. Napē nupe ra'ne rūi 'ga je'egi rakue. Napē nupe etee rūi nanē 'ga je'egi nū. ³⁷ Pēē mū te nipo ajee a'jea futat Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u are pēneapyo katu rai'i. “Ga te 'ā je mopājē”, 'jau nipo pēē mū rai'i. A'eramū nipo aipo 'jara 'gā je'eawera kwaapa. “A'jea futat ra'e. Jarejuwarete 'ga 'eawera etee futat Paulo 'ga okwasiat ka'aran are ra'e”, 'jau nipo 'gā. ³⁸ A'ere nipo 'gā amū je'eawera nuerowiari futari. A'ere kasi pēē nanē perowiat aipo 'gā je'ega ne.

³⁹ A'eramū ki pēē 'jau: “Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ua je afutat”, 'jau ki pēē pejejeupe. A'ere kasi pemosī 'gā je'eg amutee awi ne. “Au'je pejeje'eg amutee re”, 'jawe'em pēē pejejaupe. ⁴⁰ Pejemogyau esage etee futat mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imū.

15

Amanū re Kristu 'ga ferawi nū

¹⁻² Pēē 'ā jerewirera 'jawe futat. Kūjāmeramū 'ā pēē jerenyra 'jawe futat. A'eramū je pē muea'aa Jejui 'ga mome'uawer are. Ymā te ako je Jejui 'ga mome'ui pē nupe ikue. “Jejui 'ga 'ā Janeruwarete 'ga ra'yraretea. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga 'ga muri 'au ywy pe kunumīakramū janee rakue. Ojemo-tuw ire 'ga 'ā 'gā mu'jau akou 'Uwarete 'ga ree rakue. A'ere 'ā 'ga ojejukaukaa ae a'wyre'ema 'gā nupe janetywer are rakue. Amanūmū 'ga 'ā janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi Jejui 'ga jane erowiamū”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū ako pēē aipo renuw ire Jejui 'ga rerowiaa ai'i. 'Ga rerowiamū Janeruwarete 'ga pē mogyi wa'yramū. 'Ga mome'u rerowiamū Janeruwarete 'ga pē katu'oka, pētywera moia pē nui. A'ere 'ga pēē 'ga rerowia 'meramū Janeruwarete 'ga nepē katu'ogi.

³ Je upe Janejararete 'ga 'eawera resagesageramū futat. Aipoa etee futat je amome'u pē nupe. Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā nupe Kristu 'ga ree rakue. 'Gā nemikwasiarer imū etee futat 'ā Kristu 'ga amanūmū janetywera mepyawamū rakue. ⁴ 'Ga manū re 'gā 'ga monou 'ga nuga ita kwara pype rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'ga moferawi imuapyra 'ara rupi etee rakue nū. A'e are nanē 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari rakue nū. ⁵ Oferaw ire 'ā Kristu 'ga ojesaukaa Pedro 'ga upe ra'ne rakue. A'ere 'ā 'ga ojesaukaa pāwē wemimonofera 'gā nupe rakue. ⁶ A'ere 'ga jesaukari kwaiwete wewiri oo ma'efera 'gā nupe rakue. Kīētus 'gā 'ga resaka rakue. Kwaiwete 'gā nupe jēmī ojesaukaa rakue nū. 'Gā jatyka 'gā nuwamū 'ga jesaukari 'gā nupe rakue. Ajemogyau we futat 'ā 'ga feraw ire 'ga resakarera 'gā amū. Opapap futat 'ā amumera 'gā numiamū. A'ere kwaiwete je futat 'ga resakarera 'gā jemogyi. ⁷ A'ere 'ā 'ga jesaukari Tiago 'ga upe rakue nū. A'ere 'ā 'ga ojesaukaa wemimonofera 'gā nupe pāwēūjē etee rakue, 'gā jatyka 'gā nuwamū rakue nū.

⁸ A'ere je ywy pe 'ga rekoramū naesagi 'ga ikue. Naatai je tekou 'ga rupi ikue. Ywag ipe oo re te 'ga jesaukari jee ikue. Narowiari je 'ga 'gā pyri ikue. Anure te je 'ga rerowiari ikue. Sā'ā kunumīakya 'ara'ne'ema oy awi. Nan tee futat je narowiara'nei Jejui 'ga ikue. ⁹ Tea'wyre'emamū je tekou ikue, Jejui 'ga remimonofera 'gā a'wyre'ema apyraapa ikue. Jejui 'ga rerowiaara 'gā je erekou tyweaete tekou ikue. A'eramū je mojenosōmayau kwe pewara 'gā 'ea. “Paulo 'ga Jejui 'ga remimonofera 'ga” 'ea je mojenosōmayau etee. Na'ga porowyky apoara rūi je ako ikue. A'eramū aipo 'gā 'ea je mojenosōmayau etee je mogyau 'ga rerowiar ire ikue. ¹⁰ Naapoi je mama'e esagea tekou Jarejuwarete 'ga upe ikue. A'etea 'ga iporomutar esage je ree je rekoramū ra'e jepi. A'eramū 'ga jetywera moia je wi ikue, je mogou omome'waramū ikue. A'eramū je 'ā 'agamū tekou rēwējēmī 'ga mome'waramū pē nupe. Ajepeja 'gā 'ga remimono ppy 'gā apyraapa 'ā tekou 'ga mome'wau pē nupe. A'ere najetee rūi iapoi. Janeruwarete 'ga te 'ga mome'uukat je upe. ¹¹ A'ere je Jejui 'ga remimono ppy 'gā 'ga mome'u 'jawe etee futat 'ga mome'ui nū. Nasigaty rūi futat je 'gā nemimome'u awi imome'ui pē nupe. A'eramū ki pēē pejejea mŷina pāwē etee futat ore 'ga mome'u are. Naimome'wara 'gā nee rūi pēē pejejea mŷja. Jejui 'ga mome'u are te ki pejejea pemŷi ete. A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiaa pejemogyau.

Kristu 'ga ferawa 'jawe nipo 'ga rerowiaaramū jane ferawi nū

¹² Ymā te ako ore Kristu 'ga ferawa mome'ui pē nupe ikue. “Janeruwarete 'ga Kristu 'ga omoferap imogou nū”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Ma'eramū sipo ajee neperowiari aipo ore'ea? Ma'eramū sipo ajee aipo pe'je amū: “Noferawi futari ae amanū re”, pe'je pejemogyau. ¹³ Amanū ma'eferamū ae noferawu'jawi futari 'e re amunipo 'ā Kristu 'ga nanē noferawi rakue nū. ¹⁴ Kristu 'ga ferawe'em ire amusipo 'ā je ma'eramū imome'wau pē nupe? Kristu 'ga ferawe'em ire amusipo 'ā ma'ja perowiat? ¹⁵ A'jea futat amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā ore'meramū Jarejuwarete 'ga upe. “Janeruwarete 'ga Kristu 'ga mofepararera”, aru'e ekoete te ra'u ore pē nupe rakue nū. A'eramū amunipo 'ā ore oro'meramū Jarejuwarete 'ga upe aipo 'e re rakue. ¹⁶ Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā Kristu 'ga noferawi futari rakue nū. ¹⁷ Kristu 'ga ferawe'em ire amunipo 'ā ore pē moryteei te 'ga ree. Oro'me amunipo 'ā ore erowiarukaa pē nupe rakue. A'eramū amunipo 'ā Janeruwarete 'ga pētywera moire'ema pē nui rakue. A'eramū amunipo 'ā pēē pejewau mama'eukwaawa rapyaw ipe pejemanū re. ¹⁸ Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū amanūmū rakue. A'ere 'gā nanē amunipo 'ā nowyru'jawi a'jea futat amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire. ¹⁹ A'jea futat amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā jane jarejemogypyka futatee futat jarejemogyau Kristu 'ga ree. A'ere amunipo 'ā jane kokari jarejemogyau. A'eramū amunipo 'ā jane jare'arasigamū tekotee 'gā 'arasiga apyraapa.

²⁰ A'ere 'ā nanarūi futat. Kristu 'ga 'ā oferap futat rakue. A'eramū jane “Kristu 'ga rerowiaaramū nanē jareferapa jaremanū re nū” 'e rerowiaa futat. ²¹⁻²² Ymā a'e Atāu 'ga nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū 'ā 'ga amanūmū rakue. A'eramū jane 'agamū jaremanūmū. 'Ga ree futat ajee 'ā jane nanē jane manūi nū. A'ere 'ā 'awamū Kristu 'ga ferawi amanū re rakue. A'eramū jane 'ga rerowiaaramū jane nanē jareferapa nū. ²³ Kristu 'ga futat jane upe oferaw ppy ma'efera. A'eramū nipo jane 'ga remiayuwamū nanē jareferapa 'ga ruramū nū.

²⁴⁻²⁸ A'ere 'ā 'ga nuri we. 'Ga rur ire te nipo Janeruwarete 'ga 'ga ree iporomutare'ema 'gā pājē pojekai 'gā nui. A'ere 'ā 'ga iapopawe'emawe 'ga futat 'ga reni 'wyriaramū jane. Ymā te 'ga amū ka'arana kwasiari ee

rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga Kristu 'ga m̄yi 'wyrriaramū 'gā nupe najuejue etee futat”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. Naojeupe rūi 'ga 'ga m̄yina 'wyrriaramū. Tekotee 'gā nupe tee 'ga 'ga m̄yina 'wyrriaramū. Kristu 'ga futat mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa momapa. Ae manūa nanē nipo 'ga imateepapa nū. A'eramū te nipo ae namanūu'jawi futari. Kristu 'ga futat nipo mama'eukwaawa 'wyrriara pājē pojekau jui. Emiayuwa pājē reewe futat nipo 'ga ipojekau jui. A'eramū futat nipo 'ga mama'e monoupap katu katu 'Uwarete 'ga po pe. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat nipo 'ga iapou. A'eramū taetu nipo 'ga 'Uwarete 'ga mogou katu katu 'wyrriararetereteramū jarejeupe. Ojeupe nanē 'ga 'uwa 'ga mogou 'wyrriararetereteramū. A'eramū taetu nipo 'ga ruwa 'ga 'ūina mama'e jararetereteramū.

²⁹ Noferawi amanū ma'efera 'gā 'e re amunipo 'ā ma'eramū 'gā amū ojepymīāukaa ekoete 'y pe amanū ma'efera 'gā nee, 'gā ferawa resaukaa? Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā 'gā nojepymīukari tee 'y pe 'ga amū upe rakue. ³⁰⁻³¹ Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amusipo 'ā ore ma'ja mome'wau arakou au'jeteramū orojejukaukaa ja'wyja'wyukat ee 'gā nupe. A'ere 'ā a'jea futat te Kristu 'ga ferawi rakue. A'eramū je tejekōēājamū pē nee. A'eramū je tejemome'wau pē nupe. Jejui Kristu 'ga ree, Jarejararete 'ga ree ako jane jemujari ikue. A'eramū je tejemome'wau pē nupe. Jejui Kristu 'ga upe je porowykyi tekou. A'eramū 'gā afueweramū je ree. Amanū ma'efera 'gā ferawe'em ire amunipo 'ā je naporowykyi futari Kristu 'ga upe. A'eramū amunipo 'ā 'gā afuewere'emamū je ree. ³² Efesu pe je rekoi. Iraikoāi futat 'auwara 'gā je rerekoi. Sā'ā 'miara ae 'u ja'wyja'wya. Nan futat 'auwara 'gā je ka'migi ja'wyja'wy je rerekou. Jejui Kristu 'ga je imome'u are 'gā je ka'mika ja'wyja'wy je rerekou. Amanū ma'efera 'ga ferawe'em ire amusipo 'ā je 'gā mamara'neukar ekoetei tejee? Naani. Namamara'neukar ekoetei amunipo 'ā je 'gā tejee. 'Gā 'jawe etee futat amunipo 'ā je iapou. “Pe'je ki sajemi'wat, kawājaiwa rykua nanē nū. Ai'iwe nipo jane manūi 'ja. Jaremanūme'ēwe sajemi'wa'wa'ri 'jau 'wei”, 'jau ekoete amunipo 'ā je 'gā 'jawe etee tekou.

³³ A'ere je na'gā 'jawe rūi je rekoi. Pejemoryteeukat kasi 'gā nupe ne. Ia'wyre'ema 'gā pyri pejeko re pēē nanē pejemu'jag ia'wyre'emamū nū. ³⁴ Au'je mama'e tywera pēē iapo re. “Jarejuwarete 'ga remiayuwaretereramū jane jemogyi”, pe'je nipo nanuaramū numiamū. A'ere nipo pēē mū nepejemogypygyi futari 'ga ree. Aipo a'e je pē mojenosīukaawamū.

Oferap ma'e

³⁵ Pēē mū nipo 'jau jee: “Maran sipo ajee Janeruwarete 'ga amanū ma'efera 'gā moferawi? Maran sipo ajee oferap ma'e 'gā netea?” 'jau nipo pēē. ³⁶ Aipo 'jaramū pēē nepekwaawi futari. Sā'ā ae y'wa'ŷja tyma. Y'wa'ŷja 'ā oto'omaw etee. A'eramū 'ā iywyter ipewara etee 'ua opoa jui y'wa 'ywa mū. ³⁷ A'ŷja etee 'ā pēē ityma. Nay'wa 'ywa rūi 'ā petym. Otyim ire etee 'ā y'wa'ŷja opopoa, waranupa 'ā. Opopot ma'ea 'ā naa'ŷja 'jawe rūi. Nan tee futat oferap ma'e 'gā netea. Naamanū ma'efera 'jawe rūi 'gā netea. ³⁸ Wemifutar imū etee futat 'ā Janeruwarete 'ga y'wa'ŷi apoi rakue. Juowuu a'ŷja naamyneju a'ŷja 'jawe rūi. Opopor ire i'ywa naju'jawe rūi ajemogyau nū.

³⁹ Nan tee futat naju'jawe rūi eko ma'eramū aero'oa. Namiaro'o 'jawe rūi janero'oa. Nawyra'i o'o 'jawe rūi nanē janero'oa nū. Napira 'jawe rūi nanē janero'oa nū. ⁴⁰ Ywag ipewara naywy pewara 'jawe rūi. Ywy pewara esage futat. A'ere naywag ipewara resage 'jawe rūi. ⁴¹ Kwara 'ā enyfuakat futat. Jay nanē 'ā eny futat numiamū. A'ere nakwara reny 'jawe rūi jay renya. Najaytata reny 'jawe rūi nanē 'ā nū. Naju'jaju'jawe rūi 'ā eny ma'e renya.

⁴² Nan tee futat janerete yaua na'auwarera 'jawe rūi. 'Awamū jarejero'wau jaremanūmū. A'ere nipo anure jane ferawi jarejero'wuu'jape'ema jaremanūu'jape'ema futat nanē nū. ⁴³ Otymamū 'ā ae amanū ma'eramū afuakare'emamū. Aereumera 'ā nifuakari. Otyweruuramū nanē 'ā ae nū. A'ere nipo anure oferapa 'ga fuakaramū, okaturamamū nanē nipo 'gā nū. ⁴⁴ 'Awamū 'ā ae ywy pe futat ojoyymi. A'ere anure ae ferawi ywag ipe awawamū te. Ywy pewara 'gā netea naywag ipewara 'gā nete 'jawe rūi. ⁴⁵ Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā nupe ee rakue: “Kūima'e ppy 'ga, Atāu 'ga, Janeruwarete 'ga iapou rakue, eko ma'eramū rakue”, 'jau 'ga ikwasiarukaa rakue. A'ere ajepeja kūima'e 'ga, Jejui Kristu 'ga te jane upe okoeteete ma'ea. A'eramū 'ga te jane mogyau ete Jarejuwarete 'ga ra'yramū. A'eramū nipo 'ga futat jane mū'jāu tywy awi. ⁴⁶ Janeypy 'ga te aje 'ā naywag awi rūi 'ut rakue. 'Yja apopyrera 'ga te 'ā poromū rakue. A'ere 'ā Jejui Kristu 'ga ywag awi 'ut ma'efera te. Anure te 'ā 'ga ruri rakue. ⁴⁷ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'yja apoi janeypyramū rakue. Aipo 'ga rera 'ā Atāua rakue. A'ere 'ā Jejui Kristu 'ga ruri ywag awi te rakue. ⁴⁸ Ywy pewaramū aje 'ā janeretea 'yja apopyrera 'ga retea 'jawe etee futat. A'ere nipo jane anure ywag ipe oo ma'eramū janerete jemu'jagi ywag awi 'ut ma'efera 'ga rete 'jawewaramū. ⁴⁹ 'Awamū jane jemogyi 'yi apopyrera 'ga 'jawe. Anure te nipo jane jemogyi ywag awi 'ut ma'efera 'ga 'jawe.

⁵⁰ 'Yi apopyrera janeretea nooi futari ywag ipe. Janero'o, janery. Mīmera nooi ywag ipe. 'Yi apopyreramū jane jaremanūmū futat. A'eramū 'yi apopyrera awawe'em ywag ipe.

⁵¹⁻⁵² A'eramū je 'awamū pēnemikwaawe'ema mū ree pē mueapyoukaa. Jejui 'ga ruramū nipo jane 'ga rerowiaaramū jarejemogyau je futat amū. Najuejue etee futat nipo jarejemu'jaga 'ga 'jawe. Amanū ma'efera 'gā, eko ma'e 'gā. Mīmeramū nipo jane jarejesowo'gōka 'ga 'jawe futat.

'Ga ruramū nipo ywagipewara 'ga amū jumi'aranūū pyau. Ipyrauwe nipo jane jarejesowo'gōka kamēsiete Jejui 'ga 'jawe futat. Jumi'aranūū pyrauwe nipo amanū ma'efera 'gā nanē ū'jāu tywy awi nū. A'eramū futat nipo 'gā ojesowo'gōka imanūu'jawe'emamū ajemogyau. Eko ma'efera 'gā nanē nipo ojesowo'gōka imanūe'emamū.

⁵³⁻⁵⁴ Janerete yaua nipo 'ga a'eramū futat imua janee. A'ea namanūi janee. A'eramū futat nipo ae manūa ateepawamū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are 'gā amū nupe ee rakue:

“Anure nipo Janeruwarete 'ga reni 'wyrriaramū jane upe.

A'eramū futat nipo ae amanūu'jape'ema.

'Ga te 'ā ae manūa omateepap.

A'eramū ki jane 'ga je'ega etee futat enupa”,

'jau 'gā 'ā ikwasiarukaa rakue. A'eramū nipo anure Janeruwarete 'ga amanū ma'erama 'gā mu'jaga 'gā sowo'gōka imanūe'emamū etee futat nū. Ymāwarera 'gā nemikwasiarer imū etee futat nipo 'ga aipo apou. ⁵⁵ Sā'ā jawa'jyra ae kutuga. A'eramū 'ā ae akutukarera jawa'jyra jukau. A'eramū 'ā aipo jawa'jyra ae kutugu'jape'ema. Nan tee futat Janeruwarete 'ga ae manū mateepawi ae wi. 'Ga imateepaw ire ae amanūme'em. A'eramū jane aipo rapesakaramū jarekyjawe'em jaremanū awi. Nitywi futari nipo ae jero'wua poromū. Ae manūa nanē nipo otywe'emamū nū. ⁵⁶ 'Awamū jane manūi futari janeypy 'ga 'ā jaremote'aawer are. Atāu 'ga 'ā nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramū 'ga a'eramū amanūmū rakue. 'Ga ree 'ā jane nanē 'ga je'ega renupe'ema rakue nū. A'eramū jane nanē jaremanūmū nū.

⁵⁷ A'ere Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga jane moferawi nū, werowiarāmū nū.

A'eramũ futat nipo jane jaremanũ'jape'ema. A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee.

⁵⁸ A'eramũ ki pēē Jejui 'ga rerowiar ywyapiau pejejemogyau. Jarejararete 'ga upe etee pejeporowykyau pejejemogyau. Jarejuwarete 'ga upe jane porowykyramũ janeremiapoa esageramũ 'ga upe. A'eramũ ki pēē peje-porowykyau 'ga upe au'jeteramũ futat, 'ga remifutara apou 'ga upe.

16

Judeja ywy pewara 'gã nupe ka'aranũũ monoa

¹ 'Awamũ je pē mu'ei Judeja ywy pewara 'gã nupe ka'aranũũ pēē imono are. Jerusareg ipe kwaiwete ikaraemãe'ema 'gã jemogyi. A'eramũ ki jane ka'aranũũ monou 'gã nupe. Garasi ywy pewara 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã je amu'e aipo are ai'i. A'eramũ je 'awamũ pēē nanē pē mu'jau ee nũ. ² Morowykye'ema rupi pejejatykaaw ipe pēē ka'aranũũ pe rerawau yrũ pype 'gã nupe. Pēē mũ nipo pejeporowykyau peje'wyrriara 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã pē mepyyu. A'eramũ ki pēē kwaiweteu'i ka'aranũũ pe monou'i yrũ pype 'gã nupe. Pēē mũ nipo inãinãni'ĩ etee pēporowyky repya. A'eramũ pēē inãinãni'ĩ etee futat ape monou yrũ pype 'gã nupe. Aipo pēē tejenunewe iapo re nipo je ka'aranũũ renũine'ema tekou pē nupe. ³ A'eramũ nipo je pēnemimono'ogera etee futat tewau ipyyka imonou Jerusareg ipewara 'gã nupe. A'eramũ ki pēē 'gã amũ nesaka Jerusareg ipe erawaramũ. Pēnemimũ'ẽmera 'gã kwaaw ire je ka'arana kwasiaa imonou 'gã nee. “Kw-eramũ Korītu pewara 'gã nemimonofera 'gã. Ka'aranũũa 'gã werooukat pē nupe, pē poaawamũ”, ta'e inuga 'gã nupe ka'aran are ikwasiaa 'jau. A'eramũ 'gã jeremikwasiarera rerawau pēnemimono'ogera ka'aranũũ reewe Jerusareg ipewara 'gã nupe, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe 'jau. ⁴ Maranamũ nipo je esageramũ je nanē tewawe'em nũ. Maranamũ nipo je oi futari. Je oramũ nipo pēnemimũ'ẽmera 'gã awau je rupi.

Paulo 'ga remiapo

⁵ Masetoni ywy pe ra'ne je oi. A'e awi futat nipo tewau pē pyri. ⁶ Peu nipo je tepytau pē pyri amana po'oga poromukuran. Pejejewi je oramũ ki mama'ea pemut jee jeremirerooramũ. Ma'ape katu nipo je oi aipo awi. Nakwaawi we je tewawa. ⁷ Najeoweri je kamēsīete pē pyri. Pē pyri tekofukuu'ia te je afutat, Jarejararete 'ga ifutar ire.

⁸ 'Awamũ je rekoi Efesu pe. Nooa'nei we je 'aw awi. Pētekosti 'jawa 'ara kwaw ire te nipo je oi, jarejatykaawa 'ara kwapaw ire te nipo je oi 'aw awi. ⁹ Jejui 'ga je amome'u 'auwara 'gã nupe. A'eramũ 'gã kwaiwete 'ga rerowiaa. Amumera 'gã te ajee nafutari 'ga mome'ua. Nuerowiari nanē 'gã 'ga nũ, je 'ga mome'uramũ.

¹⁰ Janejararete 'ga upe Timoteo 'ga porowykyi je 'jawe etee futat. A'eramũ ki pēē pejejekau esage 'ga ree, pejejepyri 'ga oramũ. ¹¹ Peago'o kasi 'ga ne. Mama'ea etee ki pēē imonou 'ga upe 'ga remirerooramũ. Pejepota'waramũ etee 'ga ree. Pē pyri oo re nipo 'ga ruri 'au je pyri nũ. Janerewirera 'jawewara 'gã amũ nupi nipo 'ga 'ua. A'eramũ je 'gã napesaka nipo te'ỹina.

¹² 'Awamũ je Aporu 'ga mome'ui pē nupe. “Ekwap Korītu pewara 'gã nesaka. Jarejewirera 'jawewara 'gã nupi ekwapa”, a'e je Aporu 'ga upe ai'i. A'ere 'ga nioweri 'gã nupi. Meewei tee te nipo 'ga oi pē nesaka.

¹³ Perowiar ywyapi ki Jejui 'ga. Pkyje kasi 'ga rerowiare'ema 'gã nui ne. Jejui 'ga ki pemome'u 'gã nupe. ¹⁴ Pejepota'wa esageramũ pejejee pejeporowykyau esage nanē Jejui 'ga upe nũ.

¹⁵ Estefana 'ga ako opytuna 'gã netee Jejui 'ga rerowiar ypyramũ Akaja ywy pe ikue. Jejui 'ga rerowia ypy we ako 'gã oporowykyau 'ga upe ikue, ajamu'jau 'ga ree ikue. ¹⁶ A'eramũ ki pẽẽ 'gã je'ega renupa. Pejejeupe 'ga 'eawer imũ etee futat pẽẽ mama'e apou. Kwe pe nipo Jejui 'ga ree moromu'jara 'gã amũ akou 'gã nee nanẽ pejeapyakau nũ. 'Gã pyri oporowyky ma'e 'gã nanẽ poromũ nũ.

¹⁷ Estefana 'ga, Fortunatu 'ga, Akaiku 'ga. Mĩmera 'gã jemuekõẽãina je pyri 'gã nura. Muku te 'ã peko je wi. A'eramũ 'ã pẽẽ je poare'ema. A'ere 'ã 'gã nuri je poaa rai'i. ¹⁸ Je muekõẽãina 'ã 'gã 'ua rai'i. Pẽẽ nanẽ nipo 'gã pẽ muekõẽãina pẽ mogyau. A'eramũ ki jane 'jau 'gã nupe: “Ore muekõẽãai ako pejepe ai'i. A'eramũ pẽẽ esage ma'eramũ ore”, 'jau ki jane 'gã nupe 'gã muorypa ee.

Oje'ega 'ga imonou 'gã nupe 'gã futaa

¹⁹ Asia ywy pe je rekoi. 'Auwara 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa. Akira 'ga wemireko ẽẽ retee, Prisira ẽẽ retee oje'ega mono pẽ nupe pẽ futaa. 'Gã nog ipe Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau ojemu'jau Jejui 'ga ree. 'Gã nog ipe ajatyka ma'e 'gã nanẽ oje'ega monou pẽ nupe nũ.

²⁰ Najuejue etee futat janerewirera 'gã oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa.

Jejui 'ga rerowiaaramũ ki pejoman, pejejafutaa.

²¹ 'Awamũ je rete futat ka'arana kwasiari inuga pẽ nupe: “Teje'ega amono pẽ nupe pẽ futaa”, Pauloramũ je ikwasiari pẽ nupe.

²² Jarejuwarete 'ga Janejararete 'ga ree iporomutare'ema 'gã nereko tywera je afutat.

“Ere ejua kamẽsĩete, ki Jejui”, 'jau je Jarejararete 'ga upe.

²³ 'Ga rerowiaaramũ je pẽ futari. Jarejararete 'ga resage pẽ nerekoa nanẽ je afutat nũ. ²⁴ Jeporomutar esage je pẽ nee. Jejui Kristu 'ga perowiat je 'jawe. A'eramũ je tepota'wa esageramũ pẽ nee.

Kweramũ etee jeje'ega pẽ nupe.

2 Korītu

Korītu pewara 'gã amũ nuerowiari Paulo 'ga. Nafutari 'gã 'ga remikwasiar-era. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaru'japa imonou Korītu pewara 'gã nupe, 'gã mueapyou oporowyky are. NaPaulo 'ga etee rūi ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'arana akwasiat imonou pẽ nupe. Timoteo 'ga ako je pyri. Je 'ã Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã te ako Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramũ ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga je monou kwe pewaramũ pẽ mu'jaukaa ojee ikue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou Korītu pewaramũ pẽ nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pẽ nupe. Akaja ywy pe okwasi'o ma'eramũ pẽ nupe nanẽ je ikwasiaa imonou nũ. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pẽ nupe je imonoi.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanẽ 'ã Janejararetea futat nũ. 'Gã nesagea pẽ nerekoa je afutat. 'Gã pẽ mopy'ata'waa nanẽ je ifutaa nũ.

Jarejuwarete 'ga simuoryp

³ Janeruwarete 'ga futat 'ã Janejararete 'ga Ruwaretea, Jejui Kristu 'ga Ruwaretea. Ipota'wa 'ã 'ga jane ree jepi. Janeruwarete 'ga 'ã jane poat mama'e apo are kwaiwete. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee. ⁴ Ore upe mama'e tywera jeaporamũ, Janeruwarete 'ga ore mojemogypyka jui ojee ai'i. A'eramũ ore nanẽ pẽ poaa 'ga oropoaawera 'jawerimũ etee futat. ⁵ Ymã 'ã ia'wyre'ema 'gã Kristu 'ga rereko tyweretei rakue. Nan tee futat ajee 'gã 'ã ore rereko tyweri, Kristu 'ga rerowiaaramũ ore jemogyramũ. A'ere 'ga 'gã ore rereko tyweramũ Kristu 'ga rekoi ore pyri ore mouagukaa ore rereko tywera upe. ⁶ 'Gã orojereko tywer ire miamũ ore pẽ poari Jejui 'ga rerowiar wwyapiukaa pẽ nupe. Kristu 'ga wejue ore poat ore mouagukaa orojereko tywera upe. A'eramũ ore nanẽ pẽ poararũmũ pẽ mouagukaa nanẽ jupe nũ. ⁷ Orojemogypyka arajemogyau Jarejuwarete 'ga pẽ poar are. 'Ga rerowiare'ema 'gã nipo pẽ nerekou tyweaete ore rereko tyweawera 'jawerimũ etee futat. A'eramũ nipo “Janeruwarete 'ga pẽ poaa ore poaawera 'jawerimũ etee futat” 'ea jane 'ã sikwaap.

⁸ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je 'awamũ tejereko tywera mome'wau pẽ nupe. Asia ywy pe je rekoramũ 'gã je rereko tyweretei kwaiwete. ⁹ Janeruwarete 'ga je jukaukaa werewi 'gã nupe. A'eramũ je tejemuaẽma tejee. “Je juka sipo 'gã pa”, 'jau je tejeupe etee futat ai'i. A'eramũ je tepoia tejee tejemogypyg awi. A'eramũ je tejemogypyka Jarejuwarete 'ga ree etee futat 'awamũ. Ae moferapara 'ga ree etee futat je tejemogypyka tekou 'awamũ. ¹⁰ Ma'eramũ 'ga 'ã je a'gui 'gã nui je jukaukare'ema 'gã nupe. Anure nanẽ nipo 'ga je a'gui 'gã nui nũ. Ajemogypyk je 'ga ree. “Janeruwarete 'ga nojejukaukari 'gã nupe. 'Ga te nã'ã nojejukaukari 'gã nupe re'ã”, 'jau je tejeupe jepi. ¹¹ A'eramũ ki pẽẽ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Epoar iki Paulo 'ga, ki Ku'jyp. Ea'gu ki 'ga 'ga ree ifuwet ma'e 'gã nui”, 'jau ki pẽẽ 'ga upe je ree. A'eramũ 'ga je jukaukare'ema 'gã nupe, ojeupe pejeje'ega pẽẽ imonou'jau'jaw ire. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete Jarejuwarete 'ga muorypa je jukae'em are.

Paulo 'ga wea'aramũ kwe pe te nũ

¹² Janeruwarete 'ga 'ã je poat akou jepi. A'eramũ 'ga je mogo esageukaa wowase jepi. Pẽ neape taetu je 'ã tekou esage jepi. A'eramũ je tejerowiaa pẽ

pype teko esage are. Naje'mei je pē nupe. Pē pype tekou tejemuawapia tekou jepi. Aipoa Janeruwarete 'ga ifutaa. Najemogypygy futari je te'akwaaw ekoete are. Janeruwarete 'ga wejue opota'waramū je ree. Opājē 'ga imua jee. A'eramū taetu je tekou esage pē pype.

¹³ Namama'eay are rūi je ka'arana kwasiari pē nupe. Mama'e aye'em are etee te je ikwasiari imonou pē nupe. A'eramū pē imogytau pejejeapyoramū ee. Ee pēneapyoa je afutat. ¹⁴ 'Awamū nipo nepēneapyopawi ee pejejemogyau. A'eramū ki pē pejejea'aramū ee. A'eramū nipo pē pejejeapyokaturamū ee. A'eramū nipo pē Jarejararete 'ga ruaw ipe pejeku'iramū je ree. Jejui 'ga ruaw ipe pejeku'iramū je ree pejejee jeku'i 'jawerimū etee futat.

¹⁵⁻¹⁶ Ee pēneapyo are je jemogypygy tekou ikue. A'eramū je 'jau tejeupe: “Too Korītu pewara 'gā nesaka 'jau nū kwy”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “Masetoni ywy pe tewau tapytaaip Korītu pewara 'gā pyri 'jau”, a'e je numiamū. “A'eramū tewau kwe pe 'gā nui. A'ere je tejewya tepytaaiwu'japa 'gā pyri 'jau nū kwy”, 'jau je tejeupe ikue numiamū. “A'eramū nipo je 'gā maku'iu'jawi tejee re'ā”, 'jau je tejeupe numiamū. Je jewyramū amunipo 'ā pē mama'e mua jee Judeja ywy pe jeremirerooramū. A'ere je nooi. ¹⁷ Jerea'at amutee te je nū. A'eramū nipo pē mū 'jau jee: “T'me te Paulo 'ga oree 'we”, 'jau nipo pē mū jee. A'ere je naje'mei futari pē nupe. Maran gatu gatu etee mama'ea jee. ¹⁸ Janeruwarete 'ga 'ā ni'mei futari. U'eawer imū etee futat 'ā 'ga mama'e apoi. A'eramū je nanē te'me'emamū pē nupe nū. Namoryteei je pē te'eawer are. ¹⁹ Jejui Kristu 'ga ako je amome'u pē nupe ai'i. Timoteo 'ga, Silasi 'ga. Mīmera 'gā netee ako je Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga mome'wau pē nupe ai'i. Mama'e a'jea etee 'ā Jejui Kristu 'ga omome'u rakue. 'Ga futat ako Jarejuwarete 'ga imome'waukaa oree ikue. A'eramū ore nanē mama'e a'jea etee imome'wau pē nupe. ²⁰ U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi Jejui Kristu 'ga upe. U'eawer imū etee futat Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga muri janee. A'eramū jane 'ga je'ega rerowiaa. “A'jea futat 'ga remiapoā”, 'jau jane 'ga upe. A'eramū jane 'ga muorypa Jejui Kristu 'ga ree. ²¹ Janeruwarete 'ga futat 'ā Jejui Kristu 'ga rerowiarukaa oree. Pē nupe nanē 'ga futat 'ga rerowiarukaa rakue. 'Ga futat 'ā jane mujat Jejui Kristu 'ga ree. 'Ga futat 'ā jane mogyau wemiayuamū. ²² Sā'ā jane jarejera kwasiara jarekaraemā are. A'eramū 'ā tekotee 'gā janekaraemā kwaapa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga U'agesage muri wemiayuamū janee. A'eramū jane jarejemogypygyka 'ga 'eawer are: “Te'agesagea je amono pē nupe ra'ne. A'eramū je anure mama'e monou pē nupe kwaiwete” 'eawer are jane jarejemogypygyka jarejemogyau.

²³ Janeruwarete 'ga je kwaap. “Naje'mei je”, a'e je 'ā 'ga remianuwamū. Najeje'eg wyrafeniweri wejue je pē nupe. A'eramū je tewawe'em pē pyri ai'i. ²⁴ “Je te 'ā pē'wyrara. A'eramū ki pē mama'e apou je'eawer imū”, 'jawe'em je 'ā pē nupe. Pekwaap futat 'ā Jejui Kristu 'ga. A'eramū je 'jawe'em pē nupe: “Jejui 'ga ki perowiat”, 'jawe'em je 'ā pē nupe. A'ere je pēnorywa tee ifutari. A'eramū je mama'e apou pē nupe pē muorypawamū.

2

¹ Pēnorywa je afutat. Ma'eramū 'ā je nooi pē pyri. “Kasi je 'gā pyri tewau teje'ega moywrafeni 'gā nupe ne kwy”, 'jau je tejeupe. “A'eramū amusipo 'ā je 'gā mu'arasigu'japa etee”, 'jau je tejeupe. A'eramū je a'eramū tewawe'em pē pyri. A'eramū je ka'arana etee ikwasiaa imonou pē nupe. ² Pē mu'arasig ire sipo awyja je maku'iu? Naani. Pejemu'arasig ire naje maku'i pejepe. ³ A'eramū je a'eramū 'jau tejeupe ai'i: “Nooi pa je 'gā pyri kwy”, 'jau je ai'i.

“Kasi a'e pe je 'gã mu'arasigi etee tewau ne kwy”, 'jau je tejeupe ai'i. “A'eramũ je nanẽ te'arasigamũ 'gã neewe ne kwy”, 'jau je tejeupe ai'i. Pẽ'arasig ire nitywi je maku'iaara 'ga amũ. Ma'eramũ 'ã je ka'arana etee ikwasiari imonou pẽ nupe ikue, pẽ mosõu mama'e tywera apo awi ikue. “Pepoit mama'e tywera apo awi”, 'jau je ka'aran are imonou pẽ nupe. Jeremikwasiarera resag ire mama'e tywera apo awi pejepoira je maku'i. A'eramũ pẽẽ nanẽ pejeku'iramũ pejemogyau je 'jawe futat. ⁴ Pẽ nupe ka'arana kwasiaa je tejaa'wau pẽ nee ai'i. Najeporomu'arasigiwera je pẽ nee ai'i. A'eramũ je tejaa'wau pẽ nee ai'i. “Ojee jeporomutara 'gã ikwaawa je afutat”, 'jau je tejeupe etee futat ai'i. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe ai'i.

Jaretywer awi janepoiriweramũ 'ga imoia jane wi

⁵ Mama'e tywera apoara 'ga, 'uwa 'ga remireko ãẽ rerekwara 'ga, je mu'arasig etee ojee ai'i. Pẽẽ mũ taetu nipo 'ga pẽ mu'arasiga pẽ mogyau rai'i. ⁶ A'eramũ nipo pẽẽ 'ga rerekou tywea ee rai'i. A'eramũ je 'awamũ 'jau pẽ nupe: Au'je ki 'ga rereko tywer ire. ⁷ 'Awamũ ki pẽneatee futat 'ga remiapofer awi. Pemur iki 'ga pejejepype nũ. Kasi a'e pe 'ga poireteetei Jejui 'ga rerowiar awi ne, 'jau je pẽ nupe. ⁸ A'eramũ je 'jau pẽ nupe: 'Ga ree pejeporomutara ki peesaukat 'ga upe. Perekou esage etee ki 'ga, 'jau je pẽ nupe.

⁹ Pẽ nupe ka'arana kwasiaa je 'jau tejeupe etee futat ai'i: “Wenup sipo 'gã jeje'ega? Wapo sipo 'ga mama'ea ojeupe je'eawer imũ?” 'jau je tejeupe ai'i. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe ai'i. A'ere ako peenup tãmẽjẽ jeje'ega ai'i. A'eramũ a'ea je muorypa.

¹⁰ 'Ga remiapofer awi pẽneateeramũ je nanẽ jereateeramũ jui nũ. Pẽ 'jawe etee futat tejeateeramũ 'ga remiapofer awi. Kristu 'ga remianuwamũ je 'i: 'Ga remiapofer awi jereateeramũ tekou, 'jau je 'ga remianuwamũ. ¹¹ 'Ga remiapofer awi jarejeatee'emamũ nipo mama'eukwaawa 'wyriara jane mote'ari ee. “Janete'ara mama'eukwaawa 'wyriara afutat” 'ea jane 'ã sikwaap. A'eramũ jane jarejeateeramũ aipo 'ga remiapofer awi. Kasi a'e pe mama'eukwaawa 'wyriara jane mote'areteetei ee ne.

Kristu 'ga retee jane mama'eukwaawa 'wyriara retygi

¹² Troate pe je oi peuwara 'gã nupe Jejui 'ga ree morogyta esage mome'wawamũ ai'i. Jejui 'ga mome'wawamũ je oi ai'i. Ojepyri je waẽmamũ 'gã aku'iramũ je ree ai'i. “Taruenup eneje'ega 'jau”, 'jau 'gã jee ai'i. Janejararete 'ga te 'gã moporenuwiwerukaa jeje'eg are ai'i. A'eramũ 'gã oporenuwiweramũ ee. ¹³ A'ere je jemuaẽmi jarejewirera 'jawewara 'ga ree, Tito 'ga ree. “Peu futat je oi ene rekoaa”, e'i 'ga jee ikue. A'ere 'ga nuri we owaẽma peu. A'eramũ je a'eramũ tewau pe awi ai'i nũ. Tewau Masetoni ywu pe Tito 'ga rekaa ai'i.

¹⁴ A'eramũ je Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga remiapofer are. Janeruwarete 'ga te 'ã jane poaa mama'eukwaawa 'wyriara retyg are. Kristu 'ga 'ã mama'eukwaawa 'wyriara retyka rakue. A'eramũ jane Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ etyka 'ga retee futat. Sã'ã jany kasiga reafena kwasi'oa jany kasiga ojee imono re. A'eramũ 'ã jane pyriwara 'gã jany kasiga reafena renupa. Nan tee futat jane Jejui 'ga mome'ui jarejepyriwara 'gã nupe, 'ga rera muãina 'gã nupe. ¹⁵ Sã'ã judeu 'gã mama'e kasiga rapya Jarejuwarete 'ga muorypawamũ rakue. Nan tee futat jane 'ga muorywi Jejui 'ga mome'uramũ. Janeje'ega renupara 'gã amũ nipo Jejui 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã katu'oka 'gã mogyau wemiayuwamũ. A'ere nipo janeje'ega renupara 'gã amũ nuerowiari futari Jejui 'ga. A'eramũ nipo 'gã awau ajemogyau mama'eukwaawa 'wyriara rape rupi. ¹⁶ Jejui

'ga rerowiare'ema 'gã nupe Jejui 'ga mome'ua mama'e pysoga 'jawe. Ni-paruerowiaroweri 'gã Jejui 'ga ree. Sã'ã mama'e pysoga pyri ae oe'ema. Nan tee 'ga rerowiare'ema 'gã nupe 'ga mome'ua niã'wuri. A'eramũ 'gã amanũ re awau muku 'ga wi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe te 'gã oi. A'ere Jejui 'ga rerowiaaramũ jane upe 'ga mome'ua jany kasiga 'jawe. Jareparuerowiaroweramũ jarejemogyau 'ga ree. A'eramũ Janeruwarete 'ga jane katu'oka jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ 'ga jane manũ re jane mogyau ojeypyri nakwaparimũ ete rũi futat. Awỹja sipo ajee Jejui 'ga mome'uarũ kwe pewara 'gã nupe? ¹⁷ Ore futat 'ã 'ga oromome'uarũ 'gã nupe. A'ere 'ã amumera 'gã Jejui 'ga mome'ui ka'aranũ are etee ajemogyau. “Jejui 'ga pa je amome'u 'gã nupe kwy. A'eramũ 'gã je mepyau 'jau kwy”, 'jau imome'wara 'gã ajemogyau ojeupe. A'ere ore nanarũi. Janeruwarete 'ga 'ã ore monoukat Jejui 'ga mome'wawamũ. A'eramũ 'ã ore Kristu 'ga remiayuwamũ 'ga mome'wau a'jea futat kwe pewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga remianuwamũ futat ore 'ga mome'ui.

3

Janeruwarete 'ga je'egyau

¹ Pẽ nupe aipo imome'wau sipo ore jerowiaraiwi etee orojee? Naani. Nore kwaawi sipo pejepe? Ore kwaap futat pejepe. A'eramũ ore 'jawe'em arajaupe ikue: “Korītu pewara 'gã najane kwaawi we. A'eramũ jane jarejemome'wau 'gã nupe”, 'jawe'em ore arajaupe ai'i. Ore kwaap futat ako pejepe ai'i. A'eramũ ako ore orojemome'wawe'em pẽ nupe nũ. “Kweramũ Janeruwarete 'ga remiayuwa 'ga amũ. Paulo 'ga rera”, aru'eu'jap sipo ore ka'arana monou ikwasiaa pẽ nupe ai'i nũ? Naani. ² Pẽẽ futat ore mome'u pejepe ka'arana 'jawe. A'eramũ pẽ nesakara 'gã pẽneko esage nanẽ esaka nũ. A'eramũ nipo pẽ nesakara 'gã 'jau ajaupe: “Mama'e a'jea etee Paulo 'ga omome'u. Sã'ã 'ga remimu'efera 'gã, Korītu pewara 'gã jemu'ea ako esage are”, 'jau nipo pẽ nesakara 'gã. Ore nanẽ nipo pejemogy esage kwaapa nũ. ³ Kristu 'ga 'ã pẽ mogyau wemiayuwamũ pẽ nupe omome'u re. A'eramũ pẽẽ pejemogyau 'ga remikwasiarera ka'arana 'jawe. Naitapew are ikwasiaripyrera 'jawe rũi pẽẽ. A'eramũ pẽ nesakara 'gã Kristu 'ga remiapofera resaka. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pyu futat 'ã Kristu 'ga jane mu'jagi wemiayuwamũ. A'eramũ jane resakara 'gã 'ga remiapofera kwaapa.

⁴ Ore orojemogypyk Jarejuwarete 'ga ree, Kristu 'ga ree nanẽ nũ. A'eramũ nipo ore pẽneko esage resaka 'jau: “Janeruwarete 'ga te ako jane mono Korītu pewara 'gã mu'jau ikue. 'Gã nupe Kristu 'ga jane imome'uramũ ako Janeruwarete 'ga 'ga rerowiarukaa 'gã nupe ikue”, 'jau ore pẽ nesaka. ⁵ Naore tee rũi ako ore Jejui 'ga rerowiarukara pẽ nupe ai'i. Janeruwarete 'ga te 'ga werowiarukat pẽ nupe. Janeruwarete 'ga te 'ga omome'uukat oree pẽ nupe. ⁶ Janeruwarete 'ga te Jejui 'ga mome'uukat oree ikue. “Jejui Kristu 'ga pẽẽ imome'uramũ Je'agesagea te 'ga rerowiarukari 'gã nupe, 'gã mogyau jeremiayuwamũ 'gã momyauu”, 'jau Janeruwarete 'ga oree ikue. A'eramũ 'ga ore monou kwe pe Jejui Kristu 'ga mome'wawamũ ai'i. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'jau janepy 'gã nupe rakue: “Teporogytafera renupare'ema 'gã je amono mukuu tejewi 'gã manũ re”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mogyi 'ga remiayuwamũ Kristu 'ga rerowiaaramũ etee te. A'eramũ 'ga jane manũ re jane mogyau ojeypyri nakwaparimũ ete rũi.

⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga renũina rakue. “Ere ejua ejepuia 'au je pyri”, 'jau 'ã 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ 'ã Moisesi 'ga awau

ojeupia ywytyra apyte'rarimū Jarejuwarete 'ga pyri rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa itapew are Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga je'ega kwasiaramū 'ā Moisesi 'ga reakwara wenyfugamū 'ga wi rakue. A'eramū 'ā Israeu juapyrera 'gā ojepyri 'ga jewyramū amā'jāuarūme'em 'ga reakwar are rakue. 'Ga reakwara renyfuga 'gā neakawayau rakue. Esage te 'ā Janeruwarete 'ga je'eg ymanera rakue. A'ere 'ā janeypy 'gā nuenuwi futari Jarejuwarete 'ga porogytaa rakue. A'eramū 'gā 'ā amanūmū awau mukuu 'ga wi rakue. ⁸ A'ere 'ā Janeruwarete 'ga 'awamū U'agesage muri janee, Jejui 'ga rerowiarukaawamū janee. Esage futat 'ga 'Agesage porowykya! ⁹ Esage futat Janeruwarete 'ga porogytaa rakue. 'Ga porogyta mogytaramū janeypy 'gā otywera kwaapa futat rakue numiamū. A'ere janeypy 'gā nopoiri otywer awi rakue. A'eramū 'gā amanūmū awau mukuu Jarejuwarete 'ga wi 'ga porogytaa renuwe'em ire etee futat. A'ere esageramū futat Jejui 'ga mome'ua. 'Ga mome'ua jane erowiar ire Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū jane jaremanū re jarewau jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū ete rūi. Aipoa 'ga porogyta yaua. “Teja'yra 'ga pēē erowiarāmū je pē mogyi tejemiayuwamū. A'eramū nipo je anure pē mogyau tejepyri” 'ea 'ga porogyta yaua. ¹⁰ Esage futat Janeruwarete 'ga porogyta ymanera rakue, Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukarera rakue. 'Awauwara morogyta yaua taetu aje 'ā esage ete Moisesi 'ga remikwasiarera resage apyraapa. ¹¹ Esage futat Janeruwarete 'ga porogyta ymanera. Namutamutarūi futat 'gā Moisesi 'ga remikwasiarera renuwi. A'etea esage futat 'gā nupe. A'ere jane 'awamū Jarejuwarete 'ga porogyta yau rerekoi. Esage futat 'ga porogyta yaua. Nateepawa'uweri futari 'ga porogyta yaua.

¹² Jarejuwarete 'ga porogyta are ore jemogypygyi arajemogyau. A'eramū ore orokeyawe'em Kristu 'ga mome'u awi. ¹³ Ymā 'ā Moisesi 'ga weakwara piari taity pyu weakwara renyfug awi rakue. Iwewa teepawa resaukaawe'emamū 'ga imonou oje'arimū rakue, Israeu juapyrera 'gā nupe esaukaawe'emamū rakue. Na'gā 'jawe rūi jane iapoi. ¹⁴⁻¹⁵ Ymā 'ā Israeu juapyrera 'gā naeapyoi futari 'ga porogyta are rakue. 'Awamū miamū aje 'ā 'gā naeapyoi ee. Moisesi 'ga remikwasiarera mogytaramū iapyaka'jam ma'e 'jawe etee 'gā jemogyi. Kristu 'ga ree ojemujar ire te 'gā neapyoramū Jarejuwarete 'ga porogyta are. A'eramū 'gā ajemogyau iapyakwafuk ma'e 'jawe. ¹⁶ Jejui 'ga rerowiar ire nipo 'gā neapyoramū Jarejuwarete 'ga porogyta are. Sā'ā Moisesi 'ga weakwara piaro'woga Jarejuwarete 'ga pyri ojewyawamū rakue. Nan tee jane Jarejararete 'ga rerowiaaramū janereapyoramū 'ga porogyta are. ¹⁷ “Janejararete 'ga”, 'jau je. Jarejuwarete 'ga 'Agesage upe te je 'i. Werowiarāmū Jejui Kristu 'ga janetywera moia jane wi, Janeruwarete 'ga 'Agesage muri janee. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mu'jaga Janeruwarete 'ga remiayuwamū. 'Ga 'Agesage jane rekoramū jane jaretywe'emamū rēwējēmī jaretywera pyu. ¹⁸ Ymā Moisesi 'ga reakwara wenyfugamū Jarejuwarete 'ga pyri 'ga o re rakue. Nan tee Kristu 'ga remiayuwamū jane jarejemu'jaga 'ga 'jawe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mu'jaga Kristu 'ga 'jawewaramū. Anure taetu nipo jane jarejemogyau 'ga 'jawe futat.

4

Kristu 'ga ree etee ki jarejea simyi

¹ Janeruwarete 'ga ajemuaēma ore ree. A'eramū 'ga ore mogou ojeupe oporowyky ma'eramū. Jejui Kristu 'ga mome'waramū 'ga ore mogou ojeupe ikue. A'eramū ore orojoyrpawe'emamū arajemogyau. ² A'eramū ore

oropoia mama'e tywera apo awi. Jemime miamū futat ore mama'e tywera apowe'em. Oropoit futat ore mama'e tywera apo awi. Nore'mei futari ore Jejui 'ga ree. Nasigaty rūi ore Jejui 'ga mome'ui. Mama'e a'jea etee futat ore oromome'u arakou. 'Ga je'eg imū etee futat ore arajemogyau Jarejuwarete 'ga reape. A'eramū ore resakara 'gā 'jau nipo ajaupe: "Paulo 'ga ako esage Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat ojeupi oo ma'e 'gā ne-tee", 'jau 'gā ajaupe, ore resaka. ³ Jejui 'ga nipo ore imome'wau esage agawewi. A'etea nipo amumera 'gā naeapyoi ee. 'Ga rerowiare'ema 'gā nipo naeapyoi futari ee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gā naeapyoi futari ee. ⁴ Mama'eukwaawa 'wyrriara wejue nuerowiarukari 'gā nupe. A'eramū 'gā weapyoe'emamū 'ga mome'u are. Mama'eukwaawa 'wyrriara Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā 'wyrriara. A'eramū wemiayuwa 'gā mueapyoukare'ema ee. Jejui Kristu 'ga Janeruwarete 'ga 'jawe futat. A'eramū mama'eukwaawa 'wyrriara wemiayuwa 'gā mueapyoukare'ema 'ga ree. ⁵ Jejui Kristu 'ga etee 'ā ore oromome'u 'gā nupe. "Jejui Kristu 'ga perowiat", 'jau 'ā ore arakou 'gā nupe. "Ore rerowiat pejepe", naru'ea'uweri 'ā ore 'gā nupe. "Jejui Kristu 'ga perowiat", aru'e te 'ā ore 'gā nupe. "Jejui Kristu 'ga 'ā Janejararetea. A'eramū pēē 'ga te erowiaa", 'jau 'ā ore 'gā nupe. 'Ga upe etee futat ore porowykyi arakou. A'eramū ore mama'e apou pē nupe, pē poaa 'ga rerowiar are. ⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ywy apoi ywaga reewe rakue. A'e pype 'ga 'jau rakue: "Ypytunaiwa pype je 'ara mogoi", 'jau 'ga rakue. 'Awamū 'ā 'ga futat jane mueapyoukaa oporogyta are. Kristu 'ga kwaawukaa janee ikue. Janeruwarete 'ga 'ā esage ma'ea. 'Ga 'jawe etee futat Kristu 'ga. A'eramū jane Jarejuwarete 'ga kwaapa Kristu 'ga reewe futat.

⁷ Namaira rūi jane. A'etea 'ā Janeruwarete 'ga ojekwaawukaa janee. Wa'yra 'ga nanē 'ā 'ga ikwaawukaa janee nū. Sā'ā ae mama'e esage monoa mama'e ryrū pype. Mama'e esagea ae nomonoa'uweri japepo tywera pype. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega muri janetywera po pe rakue. A'eramū 'gā aipo jane imome'uramū wea m̄yina ee etee. Najane ree rūi 'gā wea m̄yi aipoa jane imome'uramū. Janeruwarete 'ga jane moporowykyukat ojeupe. 'Ga pājē mū etee te jane mama'e apoi 'ga upe. A'eramū janeremiapofera resakara 'gā Jarejuwarete 'ga muorypa ee. "Ene te 'ā eneresage jepi. Mama'e esagea 'ā ereapoukat 'gā nupe epājē mū", 'jau 'gā 'ga upe 'ga muorypa ee.

⁸ Amumē 'ā mama'e tywera jeapoi janee. A'ere 'ā jane nipoiri futari Jejui 'ga wi. Amumē 'ā jane jarejemiaporama kwaape'ema. "Marān te je iapoi?" 'jau 'ā jane jarejeupe. A'ere Janeruwarete 'ga jane mueapyoi janeremiaporam are. ⁹ Kwaiwete agawewi nipo jane ree iporomutare'ema 'gā jane rerekou tyweaete. A'etea nipo Jejui 'ga ako jane pyri. ¹⁰ Sā'ā 'gā ore rerekoa. 'Gā fuewepawe'ema ore wi. Kamēsī'īsī'ī 'gā afueweramū ore ree. Sā'ā 'gā Jejui 'ga juka rakue. Nan tee futat 'gā fueweramū ore ree. A'ere Jejui 'ga jejukai ore ree. Ore apisiukare'ema 'ga 'gā nupe. Amanū re 'ā Jejui 'ga ferawi etee rakue nū. A'eramū 'ga akou ore pyri futat. A'eramū ore resakara 'gā 'ga ferawa rerowiaa. ¹¹ Kwe pewara 'gā nupe ore Jejui 'ga mome'uramū 'ga ree iporomutare'ema 'gā afueweramū ore ree kamēsī'īsī'ī. A'ere 'ga nore apisiukari 'gā nupe. A'eramū ore resakara 'gā 'jau ajaupe: "Ako futat Jejui 'ga 'gā pyri ra'e. Ojejuka futat 'ga wemiayuwa 'gā nee ra'e", 'jau 'gā ajaupe, ore resaka. ¹² Jejui 'ga ore imome'uramū 'gā afueweramū ore ree. "Siapisi 'gā 'jau", 'jau 'gā ajaupe. A'ere 'ā pēē Jejui 'ga perowiat aipo are taetu. A'eramū nipo pēē pejewau 'ga pyri pejemanū re nakwaparimū ete rūi futat pejemogyau.

¹³ Ymā 'ga amū ikwasiaa Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are

rakue. “Arowiat je tekou. A'eramū je imome'wau pē nupe”, 'jau 'ā 'ga ikwasiaa rakue. 'Ga 'jawe ore rekoi. Jejui 'ga ore aruerowiat arakou. A'eramū ore 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. ¹⁴ Janejararete 'ga manū re 'ā Janeruwarete 'ga Jejui 'ga moferawi etee rakue nū. A'eramū ore “Jejui 'ga jane erowiaaramū Janeruwarete 'ga jane moferapa etee jane manū re nū. A'eramū 'ga jane mogyau ojepyri nakwaparimū ete rūi” 'e rerowiaa arajemogyau. Ore nanē nipo 'ga ore rerawau ojepyri pē neewe. ¹⁵ Pē nupe Jejui 'ga mome'u are ore orojereko tywerukaa etee futat 'gā nupe. Pejejeupe Jejui 'ga ore imome'uramū pēē 'ga rerowiaa. “Janeruwarete 'ga ipromutat jane ree. A'eramū 'ga wa'yra 'ga mua ywy pe janetywera mepyawamū rakue” 'ea pēē erowiaa. Kwe pewara 'gā nanē nipo 'ga rerowiaa ojeupe ore 'ga mome'uramū. A'eramū ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa jarekatu'og are.

Anure nipo 'ga mama'e esage muri janee

¹⁶ A'eramū ore a'eramū aruojere'emamū Jejui 'ga mome'u awi. Oreretea nipo oymanamū futat numiamū. Afuakare'emamū agawewi futat. A'ere Janeruwarete 'ga ore'aga momyau ore ore rekoramū. ¹⁷ Ore rerekou tyweaete agawewi futat 'gā. A'ere ore 'i etee orojeupe: “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee, 'gā je rereko tywera apyraapa”, 'jau etee ore orojeupe. A'eramū ore oropy'a'wyre'emamū orojereko tyw-eramū. Ore upe Janeruwarete 'ga remimurama esage futat 'gā ore rereko tyweawera apyraapa. ¹⁸ Noromŷi ore orojeaa 'auwara mama'e are etee. 'Auwara mama'e teepaw ete kamēsīete. A'eramū ore orojea mŷina Jarejuwarete 'ga ree etee futat. Janeruwarete 'ga te nateepawi futari. Ore upe 'ga remimurama nanē ateepawe'emamū futat nū.

5

¹ Tapŷja 'jawe janeretea. Sā'ā ae tapŷi apoa. A'ere 'ā tapŷja to'omi kamēsīete. Nan tee futat nipo janeretea. Jane manūnamū nipo janerete nemamū futat. A'ere nipo jane manūnamū jane'aga oi ywag ipe. A'eramū nipo peu Janeruwarete 'ga janerete yau mua janee nū. Aipoa jarejete yau rerekou nipo jane nimanūu'jawi futari. ² 'Awamū futar iki janerea'at ywag are. 'Awamū futat jareoweramū ywag ipe. Janerea'ar iki jarejete yaua jarejeupe imurawam are. A'eramū jane jarefaemamū ee, jarejete yau futat are. ³ Ywag ipe jane o re nipo Janeruwarete 'ga janerete yau muri janee. A'eramū nipo jane jarejemogyawe'em jarejetee'eme. ⁴ 'Au ywy pe jarejemogyau 'ā jane jarejaa'wau mama'e tywera rerajaa'wau. Janemanūweri jane 'ā numiamū. A'ere 'ā janeporomojopy'ruweramū futat jarejete are peu jareo re. Jarejete yaua jarejeupe imur ire jane jaremanūu'jape'ema. ⁵ Janeruwarete 'ga nanē ojepyri janejemogya afutat nū. U'agesagea ako 'ga amut janee ikue. “'Awamū je Te'agesage monoi pē nupe. A'eramū je anure mama'e mū monou'japa pē nupe nū”, 'jau ako 'ga janee ikue. Ma'eramū 'ā jane 'ga 'eawera rerowiari jarejemogyau, “Anure je pē mogyi 'au tejepyri nakwaparimū warāu rūi. Pēnete yau nipo je imonou pē nupe. A'eramū nipo pēē pejemanūu'jape'ema”, 'ga 'eawera rerowiaa jarejemogyau.

⁶ A'eramū ore orojorywamū 'ga pyri orooram are. 'Au ywy pe arakou ore narakoi 'ga pyri. ⁷ A'ere ore jemogypygyi 'ga ree. Naruesagi agawewi ore 'ga. A'etea ore orojemogypygyk 'ga ree. Norojemogypygyi ore orojemiesag are te. 'Ga ree etee futat ore jemogypygyi. ⁸ A'eramū ore araku'iramū arajemogyau. Jarejuwarete 'ga pyri oreoweramū arajemogyau. ⁹ A'ere ore Jarejararete 'ga muorywa taetu ifutari mama'e mū futara apyraapa. A'eramū ore mama'e apou 'ga remifutar imū arakou. 'Ga remifutara 'ara rupi nipo ore oi peu

'ga pyri. ¹⁰ Anure nipo jane jatykai jarejemogyau Kristu 'ga rowase 'ga rerowiaaramū etee juejue. A'eramū nipo 'ga jane mepyau janeremiapofer are. Janeremiapo tywer are nanē nipo 'ga jane mepyau i'jawerimū etee futat. Janeremiapo esage are nanē 'ga jane mepyau nū. Ma'eramū 'ā ore mama'e apoi 'ga remifutar imū etee.

Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e

¹¹ “Mama'e tywera aporamū jane jemogyi Jarejuwarete 'ga kurapara 'jawewaramū 'ga upe” 'ea 'ā ore ikwaapa. Ma'eramū 'ā ore kyjei mama'e tywera apo awi. Ma'eramū 'ā ore pē mu'ei mama'e a'je are te. 'Gā nanē ore imu'jau ee ai'i nū. Janeruwarete 'ga orereko esage kwaapa. Pēē ikwaawa nanē esage jee nū. ¹² Norojerowiaraiwi ore orojee etee. Orojemome'u 'ā ore pē nupe pē maku'iawamū orojee. A'eramū nipo pēē ore mome'wau ore ago'oara 'gā nupe. Aipo 'gā nipo 'jau ojeupe: “Je te 'ā esage ma'eramū. Esak jeraity esagea”, 'jau nipo 'gā ojeupe etee futat. A'ere nipo 'gā naeapyoi ako a'wyre'em are. ¹³ Jejui 'ga je imome'uramū amumera 'gā 'jau jee: “Paulo 'ga 'ga 'akwaawe'ema 'ga wereko”, 'jau amumera 'gā jee, je ago'wau ai'i. A'ere je Kristu 'ga mome'ui tekou. “Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau”, 'jau je tekou. Aipo je'ea sipo naje mu'akwaawukari je mogou? Amumera 'gā te ajee “Paulo 'ga i'akwaawa akou”, e'i jee. Je'akwaap futat je. A'eramū je Kristu 'ga mome'wau pē nupe, 'ga rerowiarukaa pē nupe. ¹⁴ Kristu 'ga iporomutat jane ree. Ma'eramū 'ā ore Kristu 'ga mome'ui pē nupe. Kristu 'ga amanū janetywera mepyau rakue. A'eramū 'ga werowiarāmū janetywera moia jane wi. A'eramū jane jarejemogyau rēwējēmī mama'e tywera apoare'ema 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga reewe amanū ma'efera 'jawe rēwējēmī jarejemogyau. ¹⁵ Jane ree Kristu 'ga manūi rakue, janetywera mepyawamū rakue. Amanū re 'ga ferawi etee rakue nū. A'eramū ki jane 'ga rerowiaaramū mama'e apou'jape'ema jarejemifutar imū etee. 'Ga remifutar imū etee futat ki jane mama'e apou. Mama'e esagea jane iapoa te 'ga afutat. Ma'eramū 'ā 'ga manūi jane ree rakue. Jane ree nanē 'ā Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rakue nū.

¹⁶ A'eramū ki jane jaremā'jāue'em tekotee 'gā naity are. “Ko 'ga nipo 'ā nia'wyri. Sā'ā 'ga taity tywe'ri ete erekoa”, 'jawe'em jane jarejaupe. “Ko 'ga naje 'jawe rūi. Towajara te 'ga”, 'jawe'em jane jarejaupe nū. “Kwe 'ga ipiūnū”, 'jawe'em jane jarejaupe. Nijokwaawi jane jarejuaity are. Jarejopir are nanē jane nijokwaawi nū. Kristu 'ga upe miamū te 'ā amumera 'gā i rakue: “Nakūima'eeteete rūi 'ga. Sā'ā 'ga rekoa mama'e tywera apoara 'gā pype”, 'jau 'ā amumera 'gā Kristu 'ga upe rakue. Nokwaawi 'gā 'ga rakue. A'eramū ki jane jarejuago'wawe'em. Kristu 'ga taetu ki jane iago'wawe'em. ¹⁷ Kristu 'ga ree jarejemujar ire jane jarejemu'jaga 'ga 'jawewaramū. A'eramū futat jane mama'e apowe'em jarejekwawer ymaner imū. Janerekoteefera ateepawamū futat jane wi. A'eramū futat jane jarejemogyau esage Kristu 'ga remifutar imū etee futat. ¹⁸ Janeruwarete 'ga 'ā jane momyauu Kristu 'ga jane erowiarāmū. Kristu 'ga rerowiare'ema jane jemogyi 'ga ree iporomutare'emamū. A'ere jane 'ga rerowiarāmū jane jemu'jagi Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramū futat. A'eramū Janeruwarete 'ga ojee iporomutat ma'eramū jane jemogyia futaa. “Pe'je pejewau Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū nipo 'gā nanē ojemu'jaga je ree iporomutat ma'eramū”, 'jau 'ga jane. ¹⁹ A'eramū jane 'jau 'gā nupe: “Kristu 'ga amanū 'ypeywar are janetywera mepyawamū. A'eramū Janeruwarete 'ga Kristu 'ga jane erowiarāmū janetywera moia jane wi, jane mogyau ojee iporomutat ma'eramū”, 'jau ki jane 'gā nupe. Janeruwarete 'ga 'ā jane mono kwe pe

Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. “Pe'je pejewau kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. Kristu 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue, pe'je ki 'gã nupe. Kristu 'ga rerowiarãmũ je pẽ mogyi tejemiayuwamũ, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe, 'jau ki pẽ 'gã nupe”, 'jau 'ga oree ikue.

²⁰ Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ore mogoi ojuru irũnamũ ikue, Kristu 'ga mome'wawamũ kwe pewaramũ pẽ nupe ikue. Kristu 'ga je'eg imũ ore 'i pẽ nupe: “Ga remiayuwamũ pejemu'jagukat Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga 'ã pẽ momyauu”, 'jau ako ore pẽ nupe ikue. ²¹ Kristu 'ga nityweri futari. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'ere Janeruwarete 'ga janetywera monoi 'ga upe. A'eramũ 'ga janetywera reramanũmũ 'ypeywar are rakue. A'eramũ jane Kristu 'ga ree jarejemujar ire jarejemogyau 'ga remiayuwamũ. A'eramũ jane jaretywe'emamũ rëwëjëmĩ jaretywera pyu 'ga upe. A'eramũ jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat.

6

¹ Jarejuwarete 'ga retee jane porowykyi. A'eramũ ore 'jau pẽ nupe: Pepoit futat kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Ipota'wa 'ga pẽ nee. Jejui 'ga pẽ erowiarãmũ Janeruwarete 'ga pëtywera moiri pẽ nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ ki pẽ pejepoire'ema 'gã nerowiar awi. ² Ymã 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Pëpoaawa 'ara rupi je apyakai tejenũ are ikue.

Pë katu'okawa 'ara rupi je pë katu'oka ikue”,

'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'ere je 'awamũ je 'i pẽ nupe: 'Awamũ futat iwaëmi 'ga pẽ poaawa upe, Jarejuwarete 'ga pë katu'okawa upe, a'e je 'ã pẽ nupe 'awamũ.

³ Orojeko esagea ore arafutat arakou. Narafutari ore 'gã motyweawa apoa 'gã nowase. A'eramũ nipo 'gã ore ago'wawe'em Kristu 'ga ore imome'uramũ.

⁴ Orereko esage resag ire nipo 'gã 'jau oree: “Jarejuwarete 'ga upe Paulo 'ga porowykyi opytuna 'gã netee ra'e. Sã'ã 'gã neko esagea”, 'jau nipo ore resakara 'gã oree. Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã ore rerekou tyweaete agawewi ai'i. A'etea ore noropoiri futari Kristu 'ga mome'u awi. Amumë ore orotywe'emamũ agawewi mama'e pyu. A'etea ore oreta'wa etee futat arakou. Orojeupe mama'e tywera jeaporamũ orojemouaga jupe.

⁵ Amumë Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã ore nupãnupãu. Amumë 'gã ore munepa ekoete futat moromunepawa pype. Amumë 'gã ore mueue Jejui 'ga mome'u are. A'ere ore Jarejuwarete 'ga upe etee futat ore porowykyi aruo-jere'emamũ. Amumë ore noroseri futari. Amumë mama'e otywe'emamũ futat oree. ⁶ A'ere 'ã ore reko esagei pë pype. Naruapoi futari ore mama'e tywera. Orojeupe mama'e tywera jeaporamũ oropota'waramũ etee futat 'ã arakou pẽ nee. Noropoiri futari ore Kristu 'ga mome'u awi 'gã orojereko tyweramũ miamũ. Orojereko tywera 'gã nereko esage etee futat jepi. A'eramũ ore resakara 'gã “A'jea futat ore porowykyi Jarejuwarete 'ga upe” 'e rerowiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore poaa 'ga upe oreporowyky are. Ore poaa 'gã nee oreporomutar are. ⁷ Kristu 'ga ore imome'wau Janeruwarete 'ga 'Agesagea mama'e a'jea etee imome'waukaa oree. Janeruwarete 'ga 'Agesage pãjë mũ ore Jejui 'ga mome'ui. A'eramũ pë 'ga rerowiaa kwaiwete. 'Gã aramueramũ orojemogypyka Jarejuwarete 'ga ree etee. Aruago'oramũ ore mama'e esage etee iapou 'gã nupe. Aipoa esage futat 'gã nupe. Janeruwarete 'ga upe nanë aipoa wesageramũ futat nũ.

⁸ Amumë 'gã ore mome'wau esage. Amumë 'gã ore mojenosõu. Amumë 'gã ore ago'wau etee. Amumë 'gã ore kurapa etee. Amumë 'gã “I'me 'gã”, 'jau etee 'gã oree. A'ere ore mama'e a'jea etee futat imome'ui. ⁹ Wemiesage'ema

'jawe 'gā ore rerekou. A'ere ore 'gā nemiesaga futat numiamū. Amumera 'gā au'jeteramū afueweramū ore ree. A'etea 'gā nore apisi we. Janeruwarete 'ga ore rereko tywerukaa 'gā nupe. A'ere 'ga nore apisiukari 'gā nupe. ¹⁰ Amumē 'gā ore mu'arasiga. A'ere orerorywamū Jarejararete 'ga ree. Kūima'e tywe'ri 'jawe ore arakou 'gā nupe. A'eramū ore Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. A'eramū 'gā ajemogyau ikaraemā kwai ma'e 'jawe. “Nitywi futari 'gā mama'e pyu”, 'jau 'gā oree. A'ere Janeruwarete 'ga jejukai ore ree, mama'e esage mua oree. A'eramū ore arakou mama'e jara 'jawe.

¹¹ Korītu pewaramū 'ā pejemogy orejekoty'aawa 'jawe. A'eramū ore orojemome'wau katu pē nupe. ¹² Oroporomutaramū ako ore pē nee ai'i. A'ere a'e peko iypy'i we te ore ree iporomutare'ema 'jawe etee a'e pejemogy. ¹³ A'eramū je pē mu'akwaapa pēnuwa 'jawe. Pēporomutat ore ree. Sā'ā oreporomutara pē nee.

Peje'ar awi 'ga rerowiare'ema 'gā nee

¹⁴ Peje'ar awi Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nee. Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramū pejemogy. Ma'eramū sipo ajee peje'at 'ga ree iporomutare'ema 'gā nee? Ojopype sipo mama'e esagea mama'e tywer are? Naani. Kwara sipo ojopype ypytunaiw are? Naani. ¹⁵ Kristu 'ga 'jawe sipo mama'eukwaawa 'wyriara rea'aramū mama'e are? Naani. Jejui 'ga rerowiaara 'gā nojopypei futari 'ga rerowiare'ema 'gā nee. Kristu 'ga remiayuwamū jarejea'are'emamū mama'e are mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa 'gā 'jawe. ¹⁶ Nitywi futari maira'me a'agawa Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe. Janeruwarete 'ga remiayuwamū jane jemogyi 'ga rupawa 'jawe te. Jane pype futat 'ga reko. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i rakue:

“Je te 'ā toko 'gā pype. Je futat 'ā tejemogou 'gā Nuwareteramū.

Je futat 'ā 'gā mogyau tejemiayuwamū”,

'jau Janeruwarete 'ga rakue. ¹⁷ Ymā te 'ā 'ga 'i rakue nū:

“Pejea'gu ki je rerowiare'ema 'gā nui.

Pekotee ki 'gā nui”, 'jau 'gā janee rakue.

“Peko kasi 'gā 'jawe ne. Mama'e tywera kasi peapo 'gā 'jawe etee ne.

Teje'ega renuparamū je 'i pē nupe:

Pe'je pejejua 'au je pyri, je 'i pē nupe.

¹⁸ A'eramū futat je tekou Pēnuwareteramū.

Pēē je pē mogyau teja'yramū”,

'jau Janeruwarete 'ga janee rakue. Janeruwarete 'ga 'ā 'wyriararetea janee.

Pājēreteretea nanē 'ā 'ga nū.

7

¹ Naymāwarera 'gā nupe etee rūi Janeruwarete 'ga 'i aipo 'jau rakue. 'Awauwaramū jane upe nanē futat 'ga 'i aipo 'jau nū. A'eramū ki jane jarepoia mama'e tywera apo awi. Mama'e tywer are jarejea'ar awi nanē ki jane jarepoia nū. Pēē 'ā jejekoty'aawa. A'eramū je pē mu'akwaapa ee. Jarejuwarete 'ga ree pejeporomutaramū pejemogyau. A'eramū ki pēē pejejepe'aa mama'e tywera apoar awi. “Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau. Sajemogy 'ga remiayuwareteramū 'jau”, 'jau ako je pē nupe ai'i.

Paulo 'ga aku'iramū

² “Pēporomutat ore ree”, a'e ypy ako je pē nupe ko. A'eramū je 'awamū 'jau'japa pē nupe nū, “Pēporomutat ore ree”, 'jau'japa pē nupe. Noromote'ari ore 'gā amū. Noroje'ēwu'jagi futari ore 'gā amū. Noromoryteei nanē ore 'gā orojee orojeupe mama'e muawamū. ³ A'etea je aipo na'ea'uweri pē nupe pē ago'oawamū. Oreporomutar ore pē nee, a'e je akiko. 'Awamū je 'iu'jawi pē

nupe nū: “Oreporomutar ore pē nee”. Aramanū'e'ēwe ore oroporomutaramū pē nee. Aramanū re miamū futat nipo oreporomutaramū pē nee arajemogyau. ⁴Ajemogyppyyk je pē nee. Ajerowiat je pē nee. A'e pe 'ā mama'e tywera ojeapou agawewi oree. A'etea je jeku'i tekou. Tepy'a'wyre'emamū je tekou.

⁵Masetoni ywy pe orowaēma ypy we ore oropytu'wawe'e'mī futat arajemogyau. Mama'e tywera etee futat ore aruekoat 'ager imūwara amunawa pype. A'e pe 'ā 'gā ore rereko tywet. A'e pe 'ā 'gā ore ree 'gā mara'ne. A'eramū 'gā ore mopy'a'wrayau etee ee. ⁶A'ere 'ā Janeruwarete 'ga ae mopy'ata'wai. A'eramū 'ga ore mopy'ata'wau. Tito 'ga 'ga imua oree. A'eramū 'ga ore muorypa 'ga rur are. ⁷Ore pyri owaēma ypy we 'ga pēnera mome'wau oree. A'eramū ore pēner are nanē araku'iramū nū. “Ene resaga'up Korītu pewara 'gā ajemogyau”, 'jau 'ga jee. “U'arasigamū 'gā ene mu'arasigawer are. Paulo 'ga ako jane simu'arasig etee ai'i, e'i 'gā ajaupe, weapyoramū ee”, 'jau 'ga jee ai'i. “A'jea futat Paulo 'ga jane mu'akwaawi rakue, 'jau 'gā ajaupe”, 'jau Tito 'ga pē mome'wau jee ai'i. A'eramū je a'eramū teku'iramū pē nee.

⁸⁻⁹Jeremikwasiarera nipo pē mu'arasiga agawewi. A'etea je najemuaēmi pē nee tejemikwasiarera pē mu'arasig are. “Jeremikwasiarera 'gā mu'arasiga te nipo 'gā momoirukat 'gā tywer awi re'ā”, 'jau etee je. A'eramū je teku'iramū ee. “Eneremikwasiarera Korītu pewara 'gā amu'arasig imogyau” 'e kwaaw ire amunipo 'ā je tejemuaēma futat pē nee. A'ere 'awamū jeku'iramū pejetywer awi pepoiramū. Janeruwarete 'ga te 'ā pē mueapyoukat ee, pejetywer awi pē momoirukaawamū. A'eramū je pē mote'arukare'ema aipo tejemikwasiarera ka'arana upe. ¹⁰Amumē Janeruwarete 'ga jane mu'arasigukari janetywer awi jane momoirukaawamū. A'eramū 'ga jane katu'oka janetywer awi. A'eramū jane jareku'iramū ee. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā te ajee i'arasig ekoete otywer are. A'ere 'gā nipoiriweri futari jui. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā katu'oke'ema futat. A'eramū 'gā awau mama'eukwaawa rapyaw ipe amanū re. ¹¹Pejejea'aramū pejetywera reru'arasig are. Pejetywera reru'arasig ire pejejemueapyoukaa ee Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū pēē 'jau pejejaupe: “Sireko tywet mama'e tywera apoara 'gā 'jau”, 'jau 'ā pēē pejejaupe rai'i. 'Gā nereko tyweawer are te je pē kwaawi. Je resaga'up wejue 'ā pejepe pejejemogyau rai'i. Je ree pejeporomutaramū 'ā pejejemogyau je ree rai'i. A'eramū 'ā pēē kamēsiete futat mama'e tywera apoara 'gā nerekou tyweaete 'gā nemiapo tywer are rai'i. A'eramū je a'e are “Narafutari ore mama'e tywera orojeupe pēē iapoa” 'e are pē kwaapa.

¹²Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe ikue. “Afutat je Jarejuwarete 'ga ore ree 'gā poria kwaawukara 'gā nupe”, a'e je te'ŷina ikwasiaa ai'i. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe ikue. Namama'e tywera apo awi 'gā momoirukaawamū rūi je ikwasiasi ai'i. Naereko tyweripyrera 'ga ree rūi nanē je ikwasiasi ai'i nū. Pejejee oreporia kwaawukaawamū futat je ikwasiasi imonou pē nupe ikue. ¹³A'eramū ore araku'iramū pēner are, “Korītu pewara 'gā pē nesaga'up ajemogyau” 'e are.

Tito 'ga ku'i are taetu ore araku'iramū arakou. “Korītu pewara 'gā juejue ojejuka esage je ree ojeypyri je rekoramū”, 'jau 'ga imome'wau oree. A'eramū ore araku'iramū 'ga 'eawer are. ¹⁴Pē pyri 'ga o enune je 'jau 'ga upe ai'i: “Korītu pewara 'gā nipo ojejuka esage ene ree”, 'jau je 'ga upe, tejemogyppyyka pē nee ai'i. A'ere a'e 'ga pereko esage futat rai'i, je'eawer imū etee futat 'ga pereko esage rai'i. A'eramū je teku'iramū tekou ee. Mama'e a'jea etee je imome'wau Tito 'ga upe pē mome'wau 'ga upe. ¹⁵'Ga je'ega 'ā pēē enupa rai'i, mama'e apou pejejeupe 'ga 'eawer imū etee futat rai'i. Pejejekau esage 'ā

'ga ree, pejejepype 'ga rekoramū rai'i. A'eramū 'ga 'awamū taetu oporomu-taramū pē nee wea'aramū. ¹⁶ A'eramū je teku'iramū pē nee. 'Awamū taetu je jemogypygyi pē nee.

8

Pejejaupe mama'e monou pejeku'iramū

¹ Pēē 'ā orerewirera 'jawe futat. Kūjāmeramū 'ā pēē orerenyra 'jawe futat. A'eramū je Jarejuwarete 'ga remiapofera mome'wau pē nupe. Janeruwarete 'ga 'ā ipota'wa jane ree. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee. Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga werowiarukat Masetoni ywy pewara 'gā nupe kwaiwete rai'i. A'eramū 'ga 'gā mogyau wemiayuwamū. ² Mama'e tywera agawewi futat ojeapou Masetoni ywy pewara 'gā nupe. A'etea 'gā nopoiri futari Kristu 'ga rerowiar awi. Aku'iramū etee futat 'gā ajemogyau 'ga ree. Naika'aranūū kwai ma'e arūi agawewi 'gā. Ako tywe'ri ma'e 'gā agawewi. A'etea 'gā oka'aranūū'ī mono'oga Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramū. “Ty'ara 'gā werajemogy. A'eramū jane ka'aranūū'ī pe monou'i jarejewirera 'jawe-wara 'gā nupe”, 'jau 'gā ajaupe. ³ 'Gā amū nitywi futari agawewi ka'aranūū pyu. A'etea 'gā oma'e'i pe monou'i 'gā nupe. 'Gā amū otywe'e'miramū agawewi. A'etea 'gā omono'i ape 'gā nupe. ⁴ “Ka'aranūūa pemono ape 'gā nupe”, naru'ei agawewi futat ore 'gā nupe. A'ere 'gā wemifutar imū etee futat imonoi. “Ore nanē ka'aranūūa oromono 'gā nupe nū”, 'jau 'gā oree. “Oromono futat ore ape 'gā nupe”, 'jau 'gā oree, afuakaramū oree. ⁵ “Irāinānī'ī etee sipo 'gā imonoi 'gā nupe pa”, 'jau ore 'gā nupe. A'ere 'gā imonouui futari orerea'awera apyraapa. Jarejararete 'ga upe 'gā 'i rakue: “Ore moporowykyukar ape ejeupe, ki Ku'jyp”, 'jau 'gā 'ga upe rakue. “Taruapo mama'ea eneremifutar imū 'jau”, 'jau 'gā 'ga upe rakue. A'eramū 'gā 'jau ore upe nanē nū: “Mama'ea taruapo pē nupe 'jau”, 'jau 'gā oree. Janeruwarete 'ga remifutar imū 'gā aipo 'jau oree. ⁶ 'Gā nesakawe ore orojea'aramū pē nee ai'i. A'eramū ore 'jau Tito 'ga upe ai'i: “Ere ewau Korītu pewara 'gā pyri nū”, 'jau ore 'ga upe ai'i. “Ymā a'e ere Korītu pewara 'gā nupe rakue: Ka'aranūūa simono'og imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe, Judeja ywy pewara 'gā nupe 'jau, 'jau a'e ene 'gā nupe rakue”, 'jau ore 'ga upe. “A'eramū ore ene monou 'gā nupe 'gā poaawamū imono'og are. Kasi a'e pe 'gā poiri imono'og awi ne”, 'jau ore 'ga upe. “Ymā 'ā pēporomono'ogiwet pejeka'aranūū are 'gā nee pejejemuaēma resaukaawamū rai'i. A'eramū ki pēē imono'oga futat imonou 'gā nupe, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe. A'eramū 'ga awau pē pyri pē poaa pēka'aranūū mono'og are Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramamū, Masetoni ywy pewara 'gā nemimono'ogera retee. ⁷ Pēē 'ā Jejui 'ga perowiar ywyapi tekotee 'gā apyraapa rai'i. Jejui 'ga 'ā pēē imome'wau tekotee 'gā apyraapa rai'i. Pejejeapyoramū 'ā Jarejuwarete 'ga porogytafer are tekotee 'gā apyraapa rai'i. Pejeporopoariweramū 'ā pēē 'gā nee rai'i. Pēē 'ā ore futaa 'gā apyraapa rai'i. A'eramū ore 'jau pē nupe: “Ka'aranūūa ki pemono Judeja ywy pewara 'gā nupe 'gā nemimonorama apyraapa”, 'jau ore pē nupe.

⁸ “Pemono futar iki pejeka'aranūūa Judeja ywy pewara 'gā nupe”, na'ea'uweri je pē nupe. “Gā nupe pēē imonoa esage futat”, a'e te je pē nupe. Masetoni ywy pewara 'gā ako je amome'u pē nupe ko. “Masetoni ywy pewara 'gā pa je amome'u 'gā nupe kwy”, 'jau je. “Gā nera renuw ire nipo Korītu pewara 'gā nanē oka'aranūū monoi Judeja ywy pewara 'gā nupe nū re'ā”, a'e je tejeupe te'jina. A'eramū pēē 'gā nee pejeporiaa resaukaa oree. ⁹ “Jane ree 'ā Janejararete 'ga poromutaramū a'jea futat” 'ea pēē

'ā ikwaapa. Ywag ipe 'ga mama'e jararetea agawewi. A'etea 'ga ruri 'au wyy pe imama'e'ema 'jawe jane ree. A'eramū 'ga ojejukaukaa 'gā nupe janetywer are rakue. A'eramū jane 'ga rerowiarāmū jarejemogyau mama'e jarareteramū 'ga 'jawe. A'eramū ki jane jareporomutaramū jarejuee jarejee 'ga poromutara 'jawe.

¹⁰ 'Gā nupe pēka'aranūū mono are je tejea'aramū te'ỹina. A'eramū je ee tejea'ara mome'wau pē nupe. Ikokwara rupi we ako pēē pejeka'aranūū mono'og ypyruga rakue. A'eramū pēē 'awamū imono'ogamap. A'ea esage jee. Pēē na'ne 'ā pejefueweramū Judeja wyy pewara 'gā poar are rakue. Pēē na'ne futat 'ā ka'aranūūa 'gā nupe imono'oga peypyrug rakue. ¹¹ A'eramū ki pēē 'gā nupe pejemimonorama mono'ogamap imonou 'gā nupe. Ymā 'ā pēfuewet 'gā nupe imono are rakue. A'eramū ki pejefueweawer imū etee futat pēē imono'ogamap imonou 'gā nupe. Pejeka'aranūū pe mono'oga imonou 'gā nupe. Pejefuakara 'ja'jawe etee futat pēē imonou 'gā nupe. ¹² 'Gā nupe ee pēporomonowera esage futat Janeruwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ā janekaraemā okwaap. Mama'e pyu janetywe'emamū Janeruwarete 'ga mama'e renūine'ema jane upe. Jarekaraemā pytuna 'jawe etee imonou 'gā nupe.

¹³⁻¹⁴ A'ere je: “Pejeka'aranūū ki pemonopap 'gā nupe”, na'ei pē nupe. Kasi a'e pe nepētywi mama'e pyu ne. 'Awamū 'ā pejemogy ika'aranūū kwai ma'e 'jawe futat. A'eramū ki pēē pejeka'aranūū pe monou 'gā nupe. A'eramū pēē pejeju'jawe pejemogyau pejemama'e'iramū. Anure nipo nepētywi mama'e pyu. A'eramū nipo 'gā ojepyka pē nee oka'aranūū pe monou'i pē nupe pē poaawamū. ¹⁵ Ymā 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue:

“Gā amū nipo omono'og kwaiwete agawewi.

A'etea nipo nitywi futari emyrera.

'Gā amū te nipo ajee ināinānī'ī etee agawewi omono'og.

A'etea nipo nateepawi futari 'gā nui”,

'jau 'ā Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue.

Tito 'ga opytuna 'gā netee

¹⁶ Janeruwarete 'ga Tito 'ga moporopoariwerukaa pē nee. Je 'jawe futat 'ga poropoariweramū pē nee. A'eramū je Jarejuwarete 'ga muorypa ee. ¹⁷ A'eramū ore 'ga monoa futaa. A'eramū ore 'jau 'ga upe: “Oromono ore ene Korītu pewara 'gā pyri”, 'jau ore 'ga upe. A'erauwe 'ga 'jau oree: “Jeowet futat je 'gā pyri”, 'jau 'ga oree. A'eramū ore 'ga atawer imū etee futat 'ga monou pē nupe. ¹⁸ 'Ga rupi ore jarejewirera 'jawewara 'ga amū monou pē nupe. Jejui 'ga rerowiaaramū ore 'ga kwaawi. “Jejui 'ga 'ga omome'u a'jea futat ra'e”, 'jau ore 'ga upe, orojerowiaa 'ga ree. ¹⁹ Masetoni wyy pewara 'gā aipo 'ga janerewirera 'jawewara 'ga pyyrūmū 'ga monou ore rupi ka'aranūū rerawaramū ai'i. Anure nipo ore pēnemimonorama ka'aranūū rerooi Judeja wyy pewara 'gā nupe Masetoni wyy pewara 'gā ma'e retee. “Oreporopoariweramū pē nee. A'eramū Korītu pewara 'gā Masetoni wyy pewara 'gā netee ka'aranūū rerurukaa oree pē nupe. A'eramū ki pēē Jarejararete 'ga muorypa ee”, sa'e ki 'gā nupe, 'gā nupe ka'aranūū monou.

²⁰ “Judeja wyy pe jarewau ki jane 'gā amū siroo jarejeupi. Kasi a'e pe 'gā amū jane ago'oi ne”, 'jau ore arajaupe. Ka'aranūūa ore erawau imonou 'gā nupe kwaiwete. A'eramū ore 'gā amū nerawau orojeupi. ²¹ A'eramū nipo 'gā orereko esage resaka. Janeruwarete 'ga nipo orereko esage kwaapa. A'ere nipo 'gā ikwaawa nanē esageramū nū.

²² 'Gā nupi nanē nipo ore jarejewirera 'jawewara 'ga amū monoi nū. A'e 'ga oporowyky akou orojepyri. A'eramū nipo ore 'ga porowyky esage resaka. Ojeupe ore'eawer imū etee nipo 'ga mama'e apou. Mama'ea ore iaporamū aipo 'ga ore poaa iapo are. A'eramū ore 'ga monou 'gā nupi pē nesaka. Ojeupe ore pē mome'uramū 'ga ojerowiaa pē nee. "Oka'aranūūa 'gā tomono'i ape 'gā nupe 'jau", 'jau 'ga oree, ojemogypyka pē nee. A'eramū 'ga oweramū futat pē pyri, pē poaa imono'og are.

²³ Tito 'ga jeirūnamū je poaawamū. Oporowyky esage 'ga pē poaawamū jepi. 'Ga rupi oo ma'e 'gā Masetoni ywy pewara 'gā nemipyyrūmera 'gā futat. Kristu 'ga upe 'gā porowykyi. Tekotee 'gā Kristu 'ga muorypa 'gā nee. A'eramū je 'gā monou Tito 'ga rupi pē poaawamū. ²⁴ A'eramū ki pē pejejukau esage 'gā nee. A'eramū nipo Masetoni ywy pewara 'gā pēnera renupa. A'eramū nipo 'gā 'jau ajaupe: "Paulo 'ga ojerowiat Korītu pewara 'gā nee, 'gā mome'wau oree. A'jea futat 'ga 'gā mome'ui. Sā'ā 'gā jejuka esagea jarejewirera 'gā nee. Ka'aranūūa nanē 'gā imono'oga 'gā nupe imonopyramū nū", 'jau nipo 'gā ajaupe.

9

Judeja ywy pewara 'gā nupe ka'aranūūa monoawet

¹ Jarejewirera 'gā nupe ka'aranūūa mono are je ka'arana kwasiari imonou pē nupe. ² "Oreporomonower ore ka'aranūūa are 'gā nupe", pē'ea je akwaap futat te'ŷina numiamū. Ma'eramū 'ā je pē mome'ui Masetoni ywy pewara 'gā nupe ai'i, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe ai'i. Amono tee te je pē nupe. "Ymā we 'ā Akaja ywy pewara 'gā nanē 'gā poromonoweramū ka'aranūūa are 'gā nupe rakue", 'jau je pē mome'wau 'gā nupe ai'i, tejerowiaa pē nee ai'i. A'eramū pēnera 'gā muorypa ai'i. A'eramū 'gā 'jau ajaupe ai'i: "Pe'je ajee jane nanē simono ape 'gā nupe 'ū, 'gā 'jawe 'ū", 'jau 'gā ajaupe ai'i. ³ A'eramū je 'awamū Tito 'ga monou pē pyri 'ga pytuna 'gā netee pē muea'aawamū pē'eawer are. "Ka'aranūūa toromono 'gā nupe 'jau, 'gā poaawamū 'jau", pē'eawer are pē muea'aawamū je 'gā monoi. A'eramū Tito 'ga opytuna 'gā netee awau ka'aranūūa mono'ogukaa pē nupe. Kasi a'e pe je pē mome'ui tee 'gā nupe ne. ⁴ Anure nipo je Masetoni ywy pewara 'gā amū nerooi pē pyri. Ka'aranūūa pē imono'oge'em ire nipo je mojenosī pejepe 'gā nupe je'eawer are. Pē taetu nipo pejejenosū ore wi, pejee orejemogypygawera renosū. ⁵ Ma'eramū 'ā je 'i Tito 'ga upe ai'i: "Pekwap je renune 'gā muea'aa ore upe 'gā 'eawer are. Ka'aranūūa mono'oge'emamū ki pemono'ogukat 'gā nupe. Paulo 'ga upe peje'eawer imū etee ki ka'aranūūa pemono'og Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramū, ere ki 'gā nupe", 'jau je 'ga upe ai'i. A'eramū nipo pē imono'ogamap je waēme'emaue. A'eramū nipo je rupi oo ma'e 'gā 'jau ajaupe: "Wemifutar imū etee futat 'gā ka'aranūūa mono'ogi Judeja ywy pewara 'gā nupe imonopyramū. NaPaulo 'ga rūi omono'ogukat 'gā nupe", 'jau nipo 'gā ajaupe.

⁶ Pēnea'ar iki aeje'egawa mū ree: "Ināinānī'ī etee y'wa'ŷja tym ire 'ā itymara 'gā ināinānī'ī etee y'wa 'a po'oi anure. Kwaiwete y'wa'ŷja tym ire te 'ga kwaiwete y'wa 'a po'oi anure". Nan tee futat nipo pē. Anure Janeruwarete 'ga pē mepyi pēnemimonofera 'jawerimū etee futat. ⁷ A'eramū ki pē pejejea'aramū ra'ne ee. "Marāmaran te je imonoi 'gā nupe?" 'jau ki pē pejejeupe ra'ne. A'eramū ki pē pejeka'aranūūa monou pejemifutar imū etee futat. Pejemifutar imū etee imono re pejemuaēme'ema ee. Kasi a'e pe "ga amonoukat jee. Najeporomonoweri agawewi je ee", pe'je ne, peje'arasigamū ee ne. Ee pejemuaēma kasi pemono 'gā nupe ne. Ee pejeporomonoweramū

etee ki pemono 'gã nupe. A'eramũ pëe pejeku'iramũ imonou 'gã nupe. A'ea Janeruwarete 'ga afutat. ⁸ Janeruwarete 'ga 'ã pë poat mama'e apo are. 'Ga futat 'ã mama'e jararetea. A'eramũ 'ga, ikaraemãe'ema 'gã nupe mama'ea pëe imono re, 'ga mama'e mua pë nupe kwaiwete. A'eramũ taetu nipo pëe mama'e are pejeporiae'emamũ pejemogyau. A'eramũ nipo pëe mama'e monou'japa 'gã nupe nũ. ⁹ Ymã 'ã Isai 'ga ka'arana kwasiari ee rakue: “Esage ma'e 'ga mama'e omono ikaraemãe'ema 'gã nupe kwaiwete. Ipota'wa ma'ea poromũ. Najeaei 'ga ajuee”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue.

¹⁰ Sã'ã Janeruwarete 'ga y'wa'ÿja monoa y'wa'ÿja tymara 'ga upe. Mama'ea nanë 'ga 'ã imua oree oreremi'uramamũ. Nan tee futat 'ga mama'e monoi pë nupe kwaiwete, 'gã nupe pënemimonofera repyramũ. ¹¹ Pejeka'aranũña pëe ape monou Judeja ywy pewara 'gã nupe. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e monou'jau'japa pë nupe. A'eramũ nipo pëe mama'e monou'jau'japa imama'e'ema 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã kwaiwete Janeruwarete 'ga muorypa ojeupe pënemirerooukara ka'aranũñ reroo are. “Ene 'ã eneresage oree. Ene 'ã mama'e eremurukat oree 'gã nupe”, 'jau nipo 'gã 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹² Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nupe 'ã pëe ka'aranũñ monou 'gã poaawamũ. A'eramũ nipo pëe Jarejuwarete 'ga muorywukaa 'gã nupe nũ. Kwaiwete 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa pënemimonofere are. ¹³ Pë nee nanë nipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorywi nũ. “Kristu 'ga mome'u renuw ire Korītu pewara 'gã 'ga rerowiari a'jea futat. Sã'ã 'gã ore poara Kristu 'ga porogytau etee futat”, 'jau nipo 'gã pë nupe. A'eramũ nipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pë nee. Ojeupe pënemimonofere are nanë nipo 'gã 'ga muorywi nũ. Tesirũmera 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe pënemimonofere are nanë nipo 'gã 'ga muorywi nũ. ¹⁴ A'eramũ nipo 'gã oje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe pë nee, pë futaa. “Janeruwarete 'ga oporomutaramũ Korītu pewara 'gã nee. Judeue'ema 'gã agawewi. A'etea 'ga iporomutat 'gã nee”, 'jau nipo 'gã pë nupe, Jarejuwarete 'ga muorypa pë nee. ¹⁵ Simuoryp Jarejuwarete 'ga jarejee 'ga poromutar are 'jau. Wa'yra 'ga 'ã 'ga amut janee 'ga jukaukaa janetywer are rakue. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee. Nimome'upawa'uweri jane jarejeupe 'ga remiapofera.

10

Paulo 'ga Jejui 'ga remimonofet

¹ 'Awamũ je Pauloramũ pë mu'akwaawi mama'e are. Pëe mũ nipo je rerekoemãu etee pejemogyau. “Jane pype akou nipo Paulo 'ga kyjei jane wi”, 'jau 'ã pëe je upe ra'e jepi. “A'eramũ nipo 'ga oje'egayawe'em janee. A'eramũ 'ga muku awi etee ka'aran are oje'ega moywyrarefa imua janee”, 'jau futatee 'ã pëe mũ jee ra'e jepi. Kristu 'ga 'ã nimara'nei jane ree. Opota'waramũ etee 'ã 'ga jane ree jepi. A'eramũ je nanë teje'egaywere'emamũ pë nupe, pë pyri tewau. ² A'eramũ je 'jau pë nupe: Aipo pe'je awi, 'jau je pë nupe. A'jea futat amunipo 'ã je pëe teje'eganuwe'emamũ teje'ega moywyrarefa pë nupe pë pyri tewau. Pëe mũ amunipo 'ã 'jau jee: “Omuorypawamũ te 'ã Paulo 'ga oi oporogytau 'gã nupe. NaJarejuwarete 'ga je'eg imũ rui te 'ã 'ga Jejui 'ga mome'ui. Wemifutar imũ etee te 'ã 'ga 'ga mome'ui”, 'jau futatee 'ã pëe mũ jee ra'e jepi. Aipo 'e awi pepoire'emamũ je teje'ega moywyrarefa futari pë nupe pë pyri tewau. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ futat je teje'ega moywyrarefa pë nupe pë mu'jaawamũ ee. ³ A'jea futat jane ywy pewaramũ jareju'jaju'jawe etee futat. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe etee futat ore reko'i 'gã pype. A'ere ore naruapoi te mama'ea

'gā 'jawe. Naorojemifutar imū rūi te ore mama'e apoi. Jarejararete 'ga remifutar imū etee te ore mama'e apoi. 'Ga je'eg imū etee futat ore 'ga mome'wau 'ga rerowiarukaa 'gā nupe. ⁴ Naoropājē mū rūi ore Jejui 'ga rerowiarukari 'gā nupe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mū etee ore 'ga mome'ui 'gā nupe. A'eramū 'gā a'eramū wejue oje'egawarūme'emamū oree. A'eramū ore 'ga rerowiarukaa 'gā nupe 'ga pājē mū etee futat. A'eramū ore 'gā nenū'jāukaa mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuw awi. ⁵ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā te ajee ojerowiaraipe ojee etee futat. Ojee etee futat 'gā nea'aramū ajemogyau. A'eramū 'gā oporokwaawiwere'emamū Jarejuwarete 'ga ree. A'ere ore Jarejuwarete 'ga pājē mū 'gā muea'arukari Jejui Kristu 'ga ree, Kristu 'ga porogyta renuwukaa 'gā nupe. ⁶ Pēē mū nipo jeje'ega renuparamū. A'ere nipo amumeramū jeje'ega renuteearamū te pejemogy. Teje'ega renuparamū pē kwaaw ire je teje'ega renuteearamū pē nereko tyweri'i ee.

⁷ Pēnea'ar iki mama'e are. 'Ga amū a'e 'jau ojeupe: “Je 'ā Kristu 'ga remiayuwa. A'ere Paulo 'ga na'ga remiayuwa rūi”, 'jau nipo a'e 'ga ojeupe. A'eramū ki aipo 'jaramū pejejea'aru'jawamū peje'eawer are nū. Ore nanē 'ā Kristu 'ga remiayuwamū nū. ⁸ “Jarejararete 'ga je'eg imū etee futat ore porowykyi 'ga upe. 'Ga futat 'ā ore mogo ojeupe oporowyky ma'eramū”, a'e je 'ā pē nupe jepi. Tejerowiaa agawewi orojeupe 'ga 'eawer are jepi. Ma'eramū je 'ā najenosī te'eawer are. Pē nupe werowiar ywyapiukaawamū te 'ga ore mogoi ojeupe oporowyky ma'eramū ikue. Nawerowiar awi pē momoirukaawamū rūi 'ga ore mogoi ojeupe oporowyky ma'eramū ikue. ⁹ Napē mogyjeukaawamū rūi je ka'arana kwasiari imonou pē nupe. ¹⁰ A'ere nipo je ree iporomutare'ema 'gā amū 'i jee: “Ka'aran are etee 'ā Paulo 'ga oje'ega moywyrafeni imua janee”, 'jau nipo a'e 'gā ajaupe. “Jane mogyjawamū etee te 'ā 'ga ikwasiari janee”, 'jau nipo a'e 'gā ajaupe. “Jane'wyrriara 'jawe 'ā 'ga rekoi. A'ere 'ā 'ga jane rowase na'wyrriara 'jawe rūi 'ga rekoi. Akotee ma'e 'jawe etee 'ā 'ga rekoi jane pype. A'eramū ki jane jareporenuwiwere'emamū 'ga porogyta are”, 'jau nipo a'e 'gā amū jee. ¹¹ A'ere aipo 'jara 'gā nore kwaawi futari. I'me ma'e 'gā tee poromū. Pē nupe orojemikwasiarer imū etee futat ore mama'e apoi pē pype arakou.

¹² Pēē mū nipo pejejekoweramū 'wyrriaramū pejejaupe. A'eramū nipo pēē 'jau pejejeupe: “Jeresage te je 'gā apyraapa 'wei”, 'jau nipo pēē mū pejejeupe. A'ere je aipo na'ea'uweri. Aipo 'jara 'gā ojerowiaraiw akou ojee numiamū. A'ere i'akwaawe'emamū te 'gā nekoi. NaJarejuwarete 'ga rea'ar imū rūi 'gā 'i aipo 'jau. Wea'ar imū tee 'gā 'i aipo 'jau. Ije'ēran ekoete te 'gā. ¹³ A'ere ore nanarūi. Jarejuwarete 'ga oromonoe'em ire amunipo 'ā ore norooi kwe pe Jejui 'ga mome'wau. Jarejuwarete 'ga oromonoe'em ire amunipo 'ā ore 'jawe'em: “Jarejuwarete 'ga je'eg imū te 'ā ore oi Jejui Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe”, 'jawe'em amunipo 'ā ore. A'ere 'ā 'ga te ore monoi kwe pe Kristu 'ga mome'wawamū ikue. Pē nupe miamū 'ga ore monoi, pē nupe Kristu 'ga mome'wawamū ikue. Aipo are etee ore jerowiari. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga ore monoukat pē nupe ikue. A'eramū ore orojeupe 'ga 'eawera mojerowiaa arawau pē pyri Kristu 'ga mome'wau pē nupe ikue. Ore futat pē nupe Kristu 'ga mome'u ppyawera. Kwe pewara 'gā nupe nanē ore Kristu 'ga mome'u ppyawera nanē futat nū. ¹⁵ “Oreporowykyia te”, 'jawe'em nanē ore 'gā amū porowyky upe nū. Ore renunewe nipo 'ga amū awau Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū nipo ore 'jawe'em 'gā nupe, “Ore ra'ne te ako oroo Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe ikue”, 'jawe'em nipo ore arakou 'gā nupe. Pēē Kristu 'ga rerowiar ywyapia te ore aruapesak arakou. Pēē 'ga rerowiar ywyapi re

nipo ore arawau kwe pe Korītu 'jawa atykupe katy Jejui 'ga mome'wau kwe pewara amunawa pype 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat ore oi Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. ¹⁶ A'ere nipo ore oi pẽ'wyrã atykupe katy, Jejui Kristu 'ga mome'wau mĩmera amunaw ipewara 'gã nupe. Ore ra'ne nipo arawau 'ga mome'wau kwe pewara amunawa pypewara 'gã nupe. A'eramũ ore 'gã nerekoayawe'em 'ga amũ porowyky are.

¹⁷ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jeremi 'ga upe rakue: “Pejerowiaraip kasi pejee etee ne. Jarejararete 'ga remiapofer are etee ki pejerowiat”, 'jau 'ã 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ¹⁸ “Jeresage je jepi”, 'jau nipo 'gã amũ numiamũ. Ojee te ojerowiaraip ma'e 'ga aipo e'i ekoete akou. Maranamũ nipo 'ga wesageramũ futat. Maranamũ nipo 'ga wa'wyrẽ'em are ojerowiaa ekoete. “Janeruwarete 'ga te janereko esagea okwaap”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. A'ere jane upe Jarejararete 'ga “Esage aipo 'ga” 'eramũ janeresageramũ futat. A'jea futat 'ga 'ea.

11

I'me ma'e 'gã

¹ I'akwaawe'ema 'jawe agawewi 'ã je teporogytau pẽ nupe. A'etea 'ã pẽnuag je upe. ² Jepy'a'wyt je tekou pẽ nee. Pẽ nee Jarejuwarete 'ga jemuaẽma 'jawe je nanẽ je jemuaẽmi pẽ nee nũ. Sã'ã kũjãmuku eẽ ruwa 'ga wa'jyra eẽ monoa kũima'e 'ga amũ upe 'ga remirekoramũ. Majepeja 'ga upe etee 'ga 'ã eẽ monou. Namytuna 'gã nupe rũi 'ga 'ã eẽ monou. Nan tee futat je Kristu 'ga etee erowiarukari pẽ nupe. “Kristu 'ga etee ki perowiat”, 'jau je ako pẽ nupe ikue. ³ A'eramũ je tepy'a'wyrãmũ pẽ nee ikue. “Maran gatu nipo 'gã poire'ema Kristu 'ga rerowiar awi rai'i?” 'jau je tejeupe etee futat ikue. Sã'ã mama'eukwaawa 'wyrĩara kũjã ypy eẽ, Ewa eẽ moryteea o'me are rakue. Nan tee futat nipo 'gã amũ pomoryteeweramũ pẽ nee. 'Gã pejemorytee rerowiar ire nipo pejepoia Kristu 'ga rerowiar awi. ⁴ A'eramũ je tepy'a'wyrãmũ pẽ nee, Kristu 'ga rerowiar awi pepoir are. Naoreremi-mome'ua rũi agawewi nipo 'gã omome'u pẽ nupe. NaKristu 'ga rũi agawewi nipo 'gã omome'u pẽ nupe. A'etea nipo perowiat 'gã je'ega, pejeku'iramũ nipo 'gã nee. Ore te ako Jarejuwarete 'ga 'Agesagea oromome'u pẽ nupe ikue. Maranuar are sipo 'gã pẽ mu'ei. A'etea te nipo perowiat 'gã.

⁵ Pẽ nupe 'ut ma'e 'gã nipo 'jau: “Pẽ nupe ore futat Kristu 'ga remimonoferamũ”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. A'ere nipo 'gã naKristu 'ga remimonofera rũi. I'me te nipo 'gã pẽ nupe. A'ere je te a'jea futat Kristu 'ga remimonofera. ⁶ Naje'egi je a'jeteetewi. A'etea je jereapyo Kristu 'ga mome'u are tekou. A'ea 'ã pekwaap. Ai'iwe ai'iwe 'jau ako je Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. Mama'e a'jea etee ako je imome'wau pẽ nupe ikue. A'ea 'ã pekwaap.

⁷ Pẽ pype tekou ako “je mepy pejepe Jejui 'ga mome'u are”, 'jawe'em ako je tekou pẽ nupe ikue. Kristu 'ga mome'wau etee futat ako tekou pẽ nupe ikue. Pẽ poaawamũ etee tekou pẽ pype ikue, pẽ mu'jau Kristu 'ga ree ikue. Naka'aranũ are rũi ako je rekoĩ pẽ pype ikue. “Je mepy ki pejepe”, je 'e'ema sipo mama'e tywera poa rakue? ⁸ Pẽ pype je rekoramũ ako mukuwara 'gã etee Jejui 'ga rerowiaara 'gã ka'aranũ murukaa jee ikue. ⁹ Mama'ea tejeupe itywe'emamũ ako je mama'e renũine'ema pẽ nupe tekou ikue. Masetoni ywy pewara 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã etee ako mama'e rerurukaa jee ikue. Pe awi janerewirera 'jawewara 'gã amũ nuramũ ako 'gã mama'e rerurukaa 'gã nupe jee ikue. Ymã miamũ ako je mama'ea naenũi pẽ nupe ikue. Anure taetu nipo je mama'ea naenũi pẽ nupe. ¹⁰ Kristu 'ga 'ã mama'e a'jea etee omome'u rakue. A'eramũ je 'ga remiayuwamũ je nanẽ mama'e a'jea etee imome'wau

pē nupe 'ga 'jawe etee futat. A'eramū je 'jau pē nupe: “Akaja ywy pewaramū pē nupe Kristu 'ga mome'wau ako je mama'ea naenūi pē nupe ai'i”, 'jau je pē nupe, teku'iramū te'e are. A'eramū nipo otywe'emamū je momikara. ¹¹ “Niporomutari futari 'ga jane ree. A'eramū 'ga mama'e renūine'ema oree”, 'jau nipo pēē mū jee rai'i. Naani. Janeruwarete 'ga pē nee jeporomutara okwaap.

¹² Kristu 'ga remimonoe'ema 'gā te mama'ea wenūi ajemogyau pē nupe. A'ere je naenūi futari mama'ea pē nupe. Kasi a'e pe 'gā: “Paulo 'ga 'jawe etee futat jane mama'e renūi 'gā nupe”, 'gā 'i ne. Tejemiapoa etee futat je aapo tekou pē pype. ¹³ “Ore Kristu 'ga remimonofera”, e'i futatee nipo 'gā amū ajemogyau. A'ere nipo 'gā i'me ma'ea te. Omorytee te nipo 'gā 'gā ojee. NaKristu 'ga rūi futat 'gā omono kwe pe. Kristu 'ga upe oporowyky 'me ma'e 'gā te. ¹⁴ A'ere ore noreporesagi arajemogyau aipo 'gā nee. Mama'eukwaawa 'wyrriara miamū ojesaukat futat Kristu 'ga mome'waramū 'jawe. A'eramū futat 'gā moryteeu ojee kwaiwete. ¹⁵ A'eramū mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa 'gā mama'e apou o'wyrriara 'jawe etee futat. A'eramū 'gā ajemogyau mama'e esage apoara 'jawe ojee ae moryteeawamū futat. A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga 'gā nereko tyweretei 'gā nemiapo tywer are, 'gā monou mama'eukwaawa rapyaw ipe.

Paulo 'ga ako tywet

¹⁶ 'Awamū je 'eu'jawi pē nupe nū: I'akwaawe'ema 'jawe agawewi je porogytai pē nupe. A'etea pēnuagjee. Tajemome'u pē nupe. ¹⁷ NaJarejararete 'ga je'eg imū rūi je je'egi 'awamū. I'akwaaw ekoete ma'e 'jawe etee futat je teje'ega 'awamū. ¹⁸ Sā'ā 'gā amū kwaiwete 'gā jerowiaraiwa ojee etee. Nan tee je jemome'ui pē nupe. ¹⁹ “Ore'akwaaw ore arajemogyau”, 'jau pēē 'ā pe-jejemogyau jepi. Peje'akwaaw ire amunipo 'ā neperowiari Jejui 'ga mome'u teeara 'gā je'ega. I'akwaawe'ema 'jawe te 'ā pejemogy 'gā je'ega rerowiaa. ²⁰ Wemifutara etee 'ā 'gā iapoukaa pē nupe. Ojee pē moryteeawamū te 'gā 'i. A'etea 'ā perowiat 'gā. A'eramū 'gā pēka'aranūū rerawau ojeupe etee futat. “Ore 'ā pē'wyrriara”, 'jau futatee 'gā pē nupe. A'e are pēē 'gā nerowiaa. Aipo 'gā pē kurapa, pē je'ēwu'jaga agawewi. A'etea 'ā pēē 'gā nenupa. ²¹ “Paulo 'ga nuapoi mama'ea ore 'jawe. Okyje 'ga pē nui”, 'jau nipo 'gā jee. A'jea futat 'gā aipo 'gā 'i. Naapoi futari je mama'ea 'gā 'jawe. Ajenosī sipo je 'gā 'jawe mama'e apoe'em ire? Naani.

Ojee etee ojerowiaraip ma'e 'gā nee sipo pēē pejeporenuwiweramū? A'eramū je nanē tejemome'wau pē nupe. ²² “Epyreu 'ā ore”, 'jau 'gā 'ā jepi. Je nanē 'ā epyreua futat nū. “Israeu juapyrera 'ā ore”, 'jau 'gā 'ā jepi. Je nanē 'ā Israeu juapyrera futat nū. “Abraão 'ga juapyrera 'ā ore”, 'jau 'gā 'ā jepi. Je nanē 'ā Abraão 'ga juapyrera futat nū. ²³ “Kristu 'ga upe ore porowykyi”, 'jau 'gā 'ā jepi. Je nanē 'ā oporowyky Kristu 'ga upe nū. A'ere je 'ā mama'e apoi 'ga upe 'gā apyraapa. Ma'eramū sipo je jemome'ui pē nupe? Je'akwaawe'ema sipo je rerekou? Kristu 'ga upe je porowykyi kwaiwete 'gā apyraapa. Aipo are te je jerowiari. Moromunepawa pype 'gā Kristu 'ga mome'u are je munewu'jau'japa 'gā nereko tywera apyraapa. “Au'je Kristu 'ga mome'u re”, 'jau 'gā jee je munewu'jau'japa moromunepawa pype. Amumē 'gā je nupāu Kristu 'ga mome'u are. Nakwaawi je tenupā pytuna. Kwaiwete 'gā je rereko tyweretei aipo 'gā nereko tywera apyraapa. Tejejukaukaa ja'wyja'wy tekou 'gā nupe namutamutat. ²⁴ Jepyntuna 'gā futat, judeu 'gā futat je pyygu'jau'japa je mopimopika ae mopikawa pyu. Je pyykawe 'gā je mopika. Trītai nowi te je mopiga pyntuna ikue. Sīku te 'gā je pyygi, je mopimopika i'jawerimū etee futat nū. ²⁵ Muapyt romanū 'gā je nupāu wywra

pyu ikue. Majepi tee 'gā ita pyu je juka are afueweramū, ita momopoa je ree je jukaawamū numiamū. Muapyt yaruua nanē wypywygamū jee ikue. Aipo mū wi futat je naēmi werewi ikue. Ko'aramuku je tekou 'y pe etee futat. Kopyytunamuku nanē je tekou 'y pe etee futat yaruu rypywyg ire ikue. ²⁶ Aata je kwe pe tewau Jejui 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. A'eramū jeataaw ipe mama'e tywera ojeapou jee kwaiwete ikue. Amumē 'ya je jukau werewi, 'y ruwiramū je ree. Amumē muna'ywa afueweramū je ree. Judeuramū ore'wyrīana'nī 'gā, judeue'ema 'gā. Mīmera 'gā nanē afuewereteramū je ree. 'Gā 'wyrarete pype, amunawe'em ipe, 'yē'ē me. Mīmer imū 'gā amū afueweramū je juka are. Je ree iporomutare'ema 'gā nanē je jukau werewi. Jejui 'ga rerowīaa 'me 'gā nanē afueweramū je ree nū. ²⁷ Teporowykyau tekou tefuakapawamū. Amumē je tesere'ema tekou. Amumē je tetywe'emamū temi'u pyu. Amumē je te'yuwejamū tekou. Amumē je tekou 'ara ro'ysaga upe taity poakuwuue'eme. ²⁸ Aipoa wayramū futat jee numiamū. A'ere mama'e mū te aipo ray apyraawi jee. Pē nee jepy'a'wyrā te ay jee jereko tyweawera apyraapa. A'eramū je tepy'a'wyrāmū Jejui 'ga rerowīaaramū pē nee najuejue etee futat. “Maran gatu nipo 'gā opoire'ema Jejui 'ga rerowīar awi”, 'jau je tejeupe tepy'a'wyrāmū pē nee. ²⁹ Jejui 'ga pēē mū erowīaraiw are je tepy'a'wyrāmū pē nee. Mama'e tywera pēē mū iapo are je te'arasigamū. Mīmera juejue ay jee jereko tyweawera apyraapa.

³⁰ Tejemome'u re je tejee te mama'e apoe'ema resaukaa pē nupe. Jarejuwarete 'ga tepoara je aesaukat pē nupe. ³¹ Janeruwarete 'ga je'me'ema okwaap. Mama'e a'jea etee te je amome'u pē nupe. Janeruwarete 'ga 'ā Jejui Kristu 'ga Ruwaretea. Simuoryp 'ga jareojere'emamū 'jau. 'Ga futat 'ā je'me'ema okwaap.

³² Damasco pe je rekoramū peuwara 'gā 'wyrīara 'ga afueweramū je pyyg are ikue. A'eramū 'ga jefaruuna'nī monou amunawa osoma rokwarā rarūmū je ree ikue numiamū. Aipoa 'gā 'wyrīara 'ga 'wyrīararete 'ga remīayuwa te, Areta 'ga remīayuwa te. ³³ A'ere jejekoty'aawa 'gā je a'gui 'gā nui. A'eramū 'gā 'jau jee: “Paneru pype eapyk. Toromono ene ikwara rupi amunawa osoma apyraapa 'jau”, 'jau 'gā jee ikue. A'erauwe je teapyka paneru pype. A'erauwe 'gā je monoi je mojypa iosoma rowajara katy. A'eramū je teka'jama tejee ifuewet ma'e 'gā nui ikue. Jejekoty'aawa 'gā je poare'em ire amunipo 'ā je ree iporomutare'ema 'gā je pyygi futari, je jukau rakue.

12

Paulo 'ga remiesaget

¹ Tejemome'wau 'ā tekou pē nupe. Ma'eramū sipo je jemome'ui pē nupe? “Je te 'ā Jarejuwarete 'ga remimonoferamū” 'ea pē nupe esaukara sipo je afutat? Naani. A'etea je ajemome'u pē nupe. Tejeupe Jarejararete 'ga remiesaukarera te 'ā je amome'u pē nupe. ² Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga je monoi ywag ipe ojepyri ikue. Katosi je kwara mu'ari 'awamū 'ga tejeroo re. Maran gatu nipo je a'jea futat tewawe'em ywag ipe 'ga pyri rakue. Tefayupaw ipewara 'jawe ete te je oi ikue. A'eramū je a'eramū ikwaapa katue'em. Janeruwarete 'ga etee te okwaap. ³⁻⁴ Ma'upawe'eme te 'ga je rerooi erujewi ywag ipe ikue. A'eramū je peu ra'u futat tewau ikue. “Tefayupaw ipe te nipo je oi rakue?” a'e ako je ko. Nakwaawi je. Janeruwarete 'ga te okwaap. Peu tekou je ywagipewara 'gā je'ega renupa tekou ikue. A'ere je najepokawyi imome'wau jareje'eg imū. Nuarūi janeje'eg imū imome'ua. Janeruwarete 'ga nanē nafutari je imome'ua nū. ⁵ Tejemiesagera je amome'u

pē nupe, tejerowiaa ee. A'ere je najerowiaraiwi etee tejee. Tejetee mama'e apoe'ema resaukaawamū te je jemome'ui pē nupe. ⁶ A'ere je mama'e a'jea etee imome'ui. A'eramū je tekowe'em i'akwaawe'ema 'jawe. A'ere je najerowiaraiwi etee tejee. Kasi a'e pe 'ga amū 'i jee ne. “Kuu. Paulo 'ga esage ma'ea ajuapyraapa”, 'jau 'ga amū jee ne. Pejerowiaraip kasi je ree pejejemogyau ne. Jeremimome'u are etee ki pēneapyo pejejemogyau. Jeremiapofer are nanē ki pejejeapyoramū pejejemogyau nū.

⁷ Mama'e esagea futat je aesak ywag ipe tekou ikue. A'eramū je teporesagamū etee ee ikue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Mama'e tywera pa je amonoukat mama'eukwaawa 'wyriara upe Paulo 'ga upe kwy. Kasi a'e pe Paulo 'ga jerowiaraiwi etee ojeupe jeremiesaukarer awi ne kwy”, 'jau 'ga ojeupe ikue. Sā'ā ju raya ae pokutuga. Nan futat mama'eukwaawa 'wyriara remimurera rayramū jee. Ma'eramū 'ā je najerowiaraiwi tejee. ⁸ Muapyt te je 'i Jarejararete 'ga upe: “Epe'a je wi”, 'jau'jau'japa je 'ga upe. ⁹ A'ere 'ga 'i etee jee: “Naani. Nape'ai futari je ene wi. A'ere je ene moywyrafeni ete jupi”, 'jau etee 'ga jee. “Ma'eramū 'ā nerefutari mama'ea. Jepota'wa je ene ree tekou. Au'je ejemuaēm ire. Tepājēa je amono enee mama'eay jeuwamū. A'eramū ene mama'e apou jepājē mū etee futat”, 'jau etee 'ga jee. A'eramū je teku'iramū tejeupe mama'eay jeuw are. Je upe mama'eay jeuwamū taetu Kristu 'ga opājē muri jee. ¹⁰ Ma'eramū 'ā jeku'iramū mama'eay are. Tepifuakare'em are, Kristu 'ga ree 'gā tekuraw are, mama'e pyu tetywe'em are, tejeupe mama'e tywera jeapo are, tejeroko tywerete are. Mīmer are je teku'iramū etee futat tekou. 'Gā je rereko tyweramū Kristu 'ga opājē muri jee jepi. A'eramū je mama'e apou 'ga pājē mū etee futat.

Paulo 'ga wearamū 'gā nee

¹¹ Jemome'ua je mojenosī. “I'akwaawe'ema 'jawe sipo je rekoi”, a'e je tejeupe te'ŷina. A'ere 'ā naje mome'ui pejepe 'gā nupē. A'eramū je 'ā 'agamū je tee tejemome'wau tekou. “Akotee ma'ea te Paulo 'ga”, 'jau nipo pēē mū jee. “Ore te 'ā Jejui 'ga remimonoferaretea”, 'jara 'gā aipo e'i futat jee. Akotee ma'eramū agawewi je rekoi. A'etea Kristu 'ga je mono kwe pe ojemome'waukaa jee ikue. ¹² Pē pype 'ā je rekoi Jarejuwarete 'ga 'ā aერიapoe'ema apoukaa jee, opājē mū 'ga 'ā iapoukaa jee. A'eramū 'ā pejejeporesagamū etee ee. Aipoa 'ā “Je futat Jejui 'ga remimonoferamū” e resaukaa pē nupe. Najefuwepawi je pē nupe imome'u are ikue. ¹³ Pē nupe Jejui 'ga mome'wau jepota'waramū etee pē nee ikue. Kwe pewara 'gā nee nanē je tepota'waramū nū 'gā nupe 'ga mome'wau nū. Pejeju'jawe futat pēē jee. Areko esage pāwē etee futat je pēē. A'ere je naenūi ka'aranūia pē nupe. A'e are sipo pēmara'ne je ree?

¹⁴ Mukūi je oi pē pyri ikue. 'Awamū nipo je tewau'japa pē pyri nū. Naenūi futari je ako mama'ea pē nupe ikue. Nafutari je pēka'aranūia. A'ere jeporomutaramū pē nee. Tejemuaēma tekou pē nee. Jera'yra 'jawe 'ā pēē jee. A'eramū je teporomutaramū pē nee. Sā'ā ta'yriara 'ga mama'e monoa wa'yra upe. Nakunumī arūi 'ā mama'ea omono 'uwa upe. Nan tee futat je mama'ea naenūi pē nupe. ¹⁵ Temama'ea pē nupe imonopaw ire miamū amunipo 'ā je teku'iramū etee futat tekou. Mama'ea taetu je 'ā iapou pē nupe pē poaawamū, Jejui 'ga rerowiar wywapiukaawamū pē nupe. Teporomutaramū 'ā je pē nee. Pē nee jeporomutara te ra'u nepē moporomutarukari je ree nū?

¹⁶ Naenūi agawewi futat je 'ā mama'ea pē nupe. A'ea 'ā pekwaap. A'etea nipo pēē mū 'jau jee: “Paulo 'ga ore morytee ojee. O'meramū 'ga oree”, 'jau futatee nipo pēē mū jee. ¹⁷ Namoryteei je pēē. Mama'e a'jea etee futat je amome'u pē nupe. Pē pyri omonoramū sipo 'gā mama'e renūi pē nupe rai'i?

Naani. ¹⁸ Tito 'ga ako je omono pē pyri jarejewirera 'jawewara 'ga retee ai'i. Mama'ea sipo 'gā wenūi ako pē nupe rai'i? Pē morytee sipo 'gā nai'i? Naani. Je 'jawe etee futat Tito 'ga mama'e apoi. Je 'jawe futat 'ga rekoi.

¹⁹ “Paulo 'ga ojemome'u oree, 'esage ma'e 'ga ra'e, te'i etee 'gā jee 'jau', e'i 'ga, aru'e ore”, 'jau sipo pēē mū jee? Naani. Kristu 'ga je'eg imū etee futat ore pē mu'ei. Jarejuwarete 'ga remianuwamū ore mama'e mome'ui pē nupe. Mama'e apou ore mama'e apoi pē poawamū etee futat. ²⁰ Tejemuaēma je pē nee. Pē pyri tewaēm ire sipo maran jerea'aramū pē nee? Maran sipo pēnea'at je ree? Jeremifutara 'jawe sipo peko? Pēnemifutara 'jawe sipo je rekoi? Jepy'a'wyt je pēneko are. “Maran sipo 'gā nekoi ojepyri je oramū?” 'jau je tejeupe etee futat. “Maran gatu nipo 'gā ajamuewe'em mama'e are? Maran gatu nipo 'gā ajuerekoayawe'em? Maran gatu nipo 'gā oporomutare'emamū ajuee? Maran gatu nipo 'gā jerowiaraipe'ema ojee? Maran gatu nipo 'gā ajakurape'ema ajemogyau? Maran gatu nipo 'gā ojoje'ēwu'jage'ema? Maran gatu nipo 'gā ajamamara'ne'ema”, 'jau je tejeupe tepy'a'wyrāmū pē pyri teo are. ²¹ Tepy'a'wyrāmū tekou pē nekoarūe'em are. Pē nekoarūe'em ire nipo je 'arasigamū tekou pē pyri tewau. Pēē mū nipo mama'e tywera apou rakue. A'ere nipo nepejemuaēmi iapo re. Pejetywer awi pepoire'em ire nipo je tejaa'wau pētywer are. Nepēneateei nipo mama'e tywera apo awi. Kūima'efera 'gā ajuemireko mueupawe'emamū nipo je tejenosōu pē nui. Kūjāmera 'gā nanē nū ojomena mueupawe'emamū nipo je tejenosōu pē nui, tejaa'wau pētywer are nū.

13

'Gā mu'akwaapawet

¹ Pē pyri ako je oi mukūi ikue. 'Awamū nipo je 'ā tewau'japa pē nesaka nū. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue:

“Majepeja 'ga etee nipo 'ga amū kwau 'eramū kasi peapyaka 'ga je'eg are ne. Mukūja 'gā te nipo ajee omome'u 'eramū te ki perowiat.

Maranamū nipo muapyra 'gā imome'wau 'eramū nanē pejeapyakau 'gā je'eg are nū”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe ee rakue.

²⁻³ A'eramū je 'awamū 'jau mama'e tywera apoaramū pē nupe. Pē pyri tewau ako je 'i pē nupe ikue: “Pē pyri tejoru'japa nipo je najemuaēmu'jawi pē nee”, 'jau ako je pē nupe ikue. “Teje'ega nipo je omoywyrafen pē nupe pēnemiapo tywer are”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū je 'awamū 'jau'japa pē nupe nū: “Teje'ega nipo je omoywyrafen pē nupe”, 'jau'japa pē nupe nū. Muku agawewi 'ā je rekoi pē nui. A'etea je aipo a'eu'jap pē nupe. “Kristu 'ga je'eg imū te nipo je teje'ega moywyrafeni pē nupe mama'e tywer awi pēneatee'emamū”, 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū nipo pēē 'jau jee: “Kristu 'ga je'eg imū futat Paulo 'ga mama'e apoi”, 'jau nipo pēē je resag ire. Kristu 'ga ako opājē wesaukat pē nupe ikue. 'Awamū 'ga 'ā esaukaru'japa pē nupe nū. 'Ga pājē mū etee futat je pē nereko. ⁴ Ypeywar are Kristu 'ga manūnamū 'ā 'gā amū 'jau 'ga upe rakue: “Nifuakari futari 'ga”, 'jau 'ā 'gā amū 'ga upe rakue. A'ere 'ā 'ga 'Uwarete 'ga pājē mū 'ga ferawi rakue nū. Kristu 'ga 'jawe futat ore norefuakari arakou. A'ere 'ga opājē muri te oree. Korītu pe ore oramū Kristu 'ga mama'e apoukari ore upe opājē mū etee futat.

⁵ Pēnea'ar iki pejejee. “Kristu 'ga ree sipo je jemogyppygi tekou?” 'jau ki pēē pejejeupe. “Kristu 'ga ako werowiaaramū ore pype” 'ea 'ā pekwaap. A'ere 'ga werowiar awi pepoir ire nokoi futari pē pype. ⁶ “Paulo 'ga nanē nopoiri futari Kristu 'ga rerowiar awi” 'ea 'ā pekwaap. “Ga poirū 'gā nanē

nopoiri 'ga wi nū" 'ea pēē ikwaawa nanē je afutat nū. ⁷ Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou pē nee tekou. "Epoar iki Korītu pewara 'gā otywer awi 'gā poir are", 'jau je tekou 'ga upe pē nee. Nafutari je 'gā tejee te 'gā jemogypyga. "Paulo 'ga 'gā mu'e esage. Sā'ā 'gā jemogy esagea", tejeupe 'gā 'e are je najerea'ari. Pejemogy esage are tee je jerea'aramū. ⁸ Jejui 'ga rera mokwasi'wawamū etee je mama'e apoi. Naapoa'uweri je mama'ea Jejui 'ga mome'ua mateepaawamū. ⁹ Orojeupe mama'eay jesaukara 'eramū nipo Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe. A'eramū ore araku'iramū orojeupe mama'e tywera jeuw are. Oroje'ega ore imonou Jarejuwarete 'ga upe pē nee jepi: "Ekatu'ok katu ki Korītu pewara 'gā. Jejui 'ga erowiar ywyapiukat 'gā nupe", 'jau ore 'ga upe pē nee jepi. ¹⁰ Pē nui muku tekou je tejea'ara kwasiaa ka'aran are imonou pē nupe jepi. A'eramū nipo pejepoia mama'e tywera apo awi. A'eramū nipo je pē pyri tewau teje'ega moywyrafene'ema pē nupe. Napē muorypawamū rūi 'ga ore monoi ojeupe oporowyky ma'eramū ikue. Werowiar ywyapiukaawamū te 'ga ore monoi pē nupe ikue. A'eramū nipo je Jarejararete 'ga je'eg imū pē mu'jau esage 'ga ree, 'ga rerowiar ywyapiukaa pē nupe.

¹¹ Kunumīmet, kūjāmet. Mīmeramū je ka'arana kwasiari imonou pē nupe. Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Peenuw iki pejejeupe je'eawer are. Pejeju'jawe pejejea'aramū mama'e are. Pēpota'wa ki pejejee. Nan pejemogyramū Janeruwarete 'ga futat 'ga rekoi pē pype. Janeruwarete 'ga ae ree iporomutat ma'ea. Ae mota'waramū nanē 'ga akou nū. 'Ga futat ako pē pype nan pejemogyramū.

¹² Jejui 'ga rerowiaaramū ki pēē pejejomana, pejejafutaa. Nan ae 'ga rerowiaaramū.

Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā juejue oje'ega omono pē nupe pē futaa.

¹³⁻¹⁴ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pē nerekoa je afutat. Jarejuwarete 'ga pē nee 'ga poromutara nanē je afutat nū. Jarejuwarete 'ga 'Agesagea pē nee ita'waa nanē je afutat nū.

Kweramū etee jeremimome'ua.

Garasi

Ymã te Janeruwarete 'ga judeu 'gã mũ'ëi imogyau wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'ga 'gã mu'jau wemifutar are. Judeu 'gã ojemojewagukaa ajaupe Jarejuwarete 'ga je'eg imũ jepi. Mama'ea 'gã i'wau 'ga je'eg imũ etee jepi. A'ere 'gã nupe etee 'ga aipo 'i rakue.

A'ere Jejui 'ga ruri jane katu'oka najuejue etee futat. Werowiarãmũ 'ga jane katu'ogi. Ywag ipe Jejui 'ga jewyr ire 'ga remimu'efera 'gã awau 'ga mome'wau kwe pe rakue. A'eramũ judeue'ema 'gã Jejui 'ga rerowiaa kwaiwete rakue. A'eramũ judeu 'gã amũ awau 'gã newiri, judeue'ema 'gã mu'jau wemiapo are. A'ere 'gã judeue'ema futat. A'eramũ 'gã mama'e apowe'em judeu 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'eawer imũ. Nojemojewagukari 'gã judeu 'gã 'jawe. 'Gã nemi'urama nanë najudeu 'gã ma'e 'jawe. A'ere 'gã Jejui 'ga rerowiari futari. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã mogyau wemiayuwamũ.

Garasi pewara 'gã judeue'ema futat. A'eramũ judeu 'gã amũ awau 'gã mu'jau wemiapofer are. A'eramũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe 'gã mueapyou ee. “Werowiarãmũ Jejui 'ga pë katu'ogi. A'eramũ pëë mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat. Najudeu 'gã 'jawe rüi pëë. A'eramũ pëë mama'e apowe'em 'gã 'jawe. Najaneremiapo are rüi Jejui 'ga jane katu'ogi. Werowiaaramũ etee te 'ga jane katu'ogi” 'jau Paulo 'ga ikwasiaa 'gã nupe, 'gã mueapyou ee.

NaPaulo 'ga etee rüi ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou inuga 'gã nupe.

¹ Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou pë nupe. Je 'ã Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã te Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramũ ikue. Nakũima'e tee 'ga rüi je mono 'ga mome'waramũ ikue. Jejui 'ga futat je mogo omome'waramũ ikue. Na'gã amũ nupe rüi 'ga 'i: “Pe'je pejewau jeje'ega mome'wau Paulo 'ga upe”, 'jawe'em. Jejui Kristu 'ga retea futat je mogo ojee 'gã mu'jaramũ ikue. 'Ga manũ re 'ã 'ga Ruwarete 'ga Jejui 'ga moferapa etee rakue. 'Uwarete 'ga retee 'ga je monoi kwe pewara 'gã mu'jawamũ ojee ikue. ² 'Au je pyri janerewirera 'jawewara 'gã amũ nekoi. 'Gã nanë oje'ega omono pë nupe, Jejui 'ga remiayuwamũ Garasi yw pewaramũ pë nupe.

³ Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanë Janejararetea futat nũ. Afutat je 'gã nesagea pë nerekoa. 'Gã pë mopy'ata'waa nanë je ifutaa nũ.

⁴ Ymã te 'ã Jejui Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. Jane wi janetywera moiawamũ 'ga ojejukaukaa 'gã nupe rakue. Ojejukaukaa 'ga 'gã nupe werowiaaramũ jane mũ'jãwamũ mama'e tywera apoara 'gã nui. Ojeupe jane katu'okawamũ 'ga jejukaukari 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. ⁵ A'eramũ jane 'ga muorypa jareojere'emamũ futat jarekatu'okawer are, 'jau je.

Morogyta esage

⁶ Jejui Kristu 'ga 'ã pëë erowiaa rai'i. Janeruwarete 'ga futat 'ã pë pyyrũmũ pë mogyau Jejui Kristu 'ga remiayuwamũ rai'i. Ma'eramũ sipo ajee pepoit 'ga rerowiar awi kamësiete rai'i? Pepoit 'ã 'ga rerowiar awi kamësiete rai'i. Ma'eramũ te 'gã amũ porogyta 'mea perowiat rai'i? 'Gã pejemu'e 'me are 'ã pëë pejeapya mÿina ekoete rai'i. Pejememoryteeukaa ekoete 'ã 'gã nupe rai'i. Jeku'iaip je ako pë nee ai'i. A'ere 'ã je mu'arasig etee pejepe pejejee nũ. ⁷ Nitywi kwe pe morogyta esage amũ. Nitywi futari morogyta yau mũ

kwe pe. Jejui Kristu 'ga mome'ua etee te morogyta esagea. A'ere 'ã 'gã amũ oi pẽ pyri mama'e amutee mome'wau pẽ nupe rai'i. "Toromojopy'ru Kristu 'ga 'eawera 'jau", 'jau 'gã 'ã rai'i numiamũ. ⁸ Ymã te ako ore pẽ mu'ei Jejui Kristu 'ga je'eg are ikue. A'ere 'ã 'ga amũ oi o'meramũ pẽ nupe rai'i. A'eramũ je Jarejuwarete 'ga Kristu 'ga mome'u 'me ekoeteara 'gã nereko tywera futaa. Ore mũ agawewi amunipo 'ã mama'e amutee mome'wau. A'etea amunipo 'ã je Jejui 'ga ree mama'e amutee te mome'wara 'gã nereko tywera futaa. Ywagipewara 'gã amũ agawewi amunipo 'ã 'ua o'meramũ pẽ nupe. A'etea amunipo 'ã je Jarejuwarete 'ga i'me ma'e 'gã nereko tywera futaa. Mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gã monoa amunipo 'ã je ifutaa. ⁹ Ymã te ako ore morogyta esage mome'ui pẽ nupe ikue. Aipo renuw ire ako pẽ Jejui Kristu 'ga rerowiaa ikue. A'eramũ ako ore 'jau pẽ nupe ikue: "Arafutar ore Jarejuwarete 'ga mama'e amutee are pẽ mu'jara 'gã monoa mama'eukwaawa rapyaw ipe", 'jau agawewi ako ore pẽ nupe ikue. 'Awamũ je aipo 'jau'japa pẽ nupe nũ. Afutat je Jarejuwarete 'ga mama'e ekoete are pẽ mu'jara 'gã monoa mama'eukwaawa rapyaw ipe, 'jau je 'awamũ taetu te'ýina pẽ nupe. ¹⁰ Na'gã amũ maku'iawamũ rui je aipo 'jau. Naani. Afutat je Jarejuwarete 'ga ku'ia tejee. 'Auwara 'gã maku'iawamũ etee mama'e apo re amunipo 'ã je naapoi futari mama'ea Kristu 'ga remifutar imũ.

Paulo 'ga jemome'uawet

¹¹ Pẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽ 'ã jerenyra 'jawe. A'eramũ je teporomome'uweramũ Kristu 'ga ree pẽ nupe. Na'auwara 'ga amũ je'ega rui je ako amome'u pẽ nupe ai'i. ¹² Na'auwara 'ga amũ rui imome'wau jee. Na'auwara 'gã amũ rui te je mu'e ee ikue. Jejui Kristu 'ga futat omome'u jee ikue.

¹³ Jeremiapofera nipo 'ga amũ omome'u pẽ nupe rakue. Je 'ã judeua futat. Ymã je mama'e apoi judeu remiapou etee ikue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã je erekou tywet ikue. "Tamateepap 'ga rerowiaara 'gã 'jau", 'jau je ikue. Najemuaēmi futari je 'gã nee. ¹⁴ Judeuramũ orojemiapou etee futat je mama'e apou ikue. Tepytuna 'gã apyraapa je mama'e apou orojemiapofer imũ etee futat. Oroypy 'gã je'ega je enupa katu katu tekou ikue. Tekotee 'gã je imu'jau ee ikue.

¹⁵ A'ere Janeruwarete 'ga ymã we futat je pyyrũi oje'ega mome'waramũ rakue. Je'are'emauwe futat 'ga je pyyrũi ojeupe mama'e apoaramũ rakue. Naapoi agawewi je mama'e esagea ikue. A'etea 'ga je pyyrũmũ ojeupe oporowyky ma'eramũ rakue. ¹⁶ Wa'yra 'ga 'ga esaukaa jee ikue. "Ere ewau jera'yra 'ga mome'wau judeue'ema 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. "Morogyta esagea ene imome'wau jera'yra 'ga ree 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. Tejeupe aipo 'ga 'e ypyrauwe je 'ga rerowiaa. Ma'eramũ je 'ã na'gã amũ temu'akwaawer imũ rui 'ga mome'ui 'gã nupe. ¹⁷ Jerusareg ipe miamũ je nooi, "je mu'e pejepe", 'jawe'em Jejui 'ga remimono ypyfera 'gã nupe nũ. Je renunewe agawewi 'gã porowykyi Jejui 'ga upe. A'etea je nooi, "je mu'akwaap pejepe", 'jawe'em 'gã nupe ikue. Tejeupe aipo 'ga 'e ypyrauwe je 'ga rerowiari ikue. Arabia ywy pe ra'ne je tewau ikue. A'e awi je tejua Damasco pe ikue nũ. ¹⁸ Muapyra kwara kwaw ire te je tewau Jerusareg ipe Pedro 'ga resaka ikue. 'Ga kwaapa je tewau. Mukũja etee je morowykye'ema magwapa 'ga pyri tekou ikue. ¹⁹ A'ere je naesapawi Jejui 'ga remimonofera 'gã. Tiago 'ga etee je esaka, Jarejararete 'ga rewirera 'ga etee je esaka.

²⁰ Mama'e a'jea etee je ikwasiaa ka'aran are imonou pẽ nupe. Janeruwarete 'ga je'me'ema akwaap.

²¹ Jerusareg awi je tewau kwe pe, Siria ywy pe, Sirisia ywy pe. Mīmer imū je tewau ikue nū. ²² Ma'eramū 'ã Judeja ywy pewara 'gã naje resagi. ²³ Jerera etee 'gã enupa. “Jane rereko tywearera 'ga oo Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe, 'ga rerowiarukaa 'gã nupe” 'e renupa. “Ymã ako 'ga Jejui 'ga rerowiaaramū jane apisi are etee 'ga fueweramū rakue” 'ea 'gã ikwaapa futat. “A'ere 'gã 'awamū 'ga rerowiari jane 'jawe” 'ea nanē 'gã enuwu'jau'japa futat. ²⁴ A'eramū 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa je ree. “Paulo 'ga erekatu'ok rai'i. Eja'yra 'ga ererowiarukat 'ga upe rai'i, ore rereko tywearera 'ga upe rai'i. Aipoa esage oree”, 'jau 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa je ree.

2

Jerusareg ipe 'ga jemome'uawet

¹ Katosi kwara magwaw ire je tewau tejewya Jerusareg ipe ikue nū. Panape 'ga awau je rupi. Tito 'ga nanē je erawau orojeupi nū. ² Tejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawer imū etee je tewau peu. “Ekwap Jerusareg ipe”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramū je tewau. Peu tewau je teporogytau Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã nupe. Amueapyo je 'gã judeue'ema 'gã nupe teje'eg are. “Peenup katu katu jeje'ega. Nan tee futat je 'gã mu'ei” 'jau je 'gã nupe, 'gã mueapyou te'eawer are. 'Gã 'wyriara 'gã nupe etee je imome'wau. A'eramū je 'jau tejeupe: “Nia'wyri 'ga je'ega, e'i sipo 'gã jee”, 'jau je tejeupe. A'eramū je teporonupa ee 'wyriara 'gã nupe etee: “Aje'eg ekoete te je tekou?” 'jau je teporonupa ee 'gã nupe. A'ere 'gã 'i: “Naani. A'jea futat eneje'ega”, 'jau 'gã jee, jeje'ega renuw ire. ³ Jeremireroofera 'ga, Tito 'ga, gregoa. Najudeua rūi 'ga. A'eramū 'ga ojewage'emamū. A'etea Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã 'ga mojewagukare'ema jee. “Eroo 'ga imojewagukaa 'gã nupe jarejemiapou”, 'jawe'em 'gã jee.

⁴ Ore porogytaramū tekotee 'gã 'ua osou ore pyri. Oreje'ega renupa 'ua. Aipo 'gã 'i me ma'ea. “Jejui 'ga ore aruerowiat arajemogyau”, 'jau futatee aipo 'gã oree. “Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã nuapoi mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imū. Aipoa nia'wyri Janeruwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gã oree. “Moisesi 'ga remikwasiarer imū 'gã mama'ea 'ga iapoe'emamū, Janeruwarete 'ga nokatu'ogi Jejui 'ga rerowiaara 'gã”, 'jau futatee 'gã oree. Aipo 'gã “Eroo ejeupi 'ut ma'efera 'ga imojewaka Moisesi 'ga remikwasiarer imū”, 'jau jee. ⁵ A'ere ore naruerowiari 'gã. “NaMoisesi 'ga remikwasiarer imū mama'e apoara etee rūi 'ga okatu'ok. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã etee te Janeruwarete 'ga okatu'ok”, 'jau ete ore 'gã nupe. “Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū Janeruwarete 'ga 'jau janee: Eneresage jee, 'jau 'ga janee, 'ga rerowiaaramū 'ea morogyta esagea futat. NaMoisesi 'ga remikwasiarer imū mama'e apoara 'gã nupe rūi 'ga aipo 'ga 'i. Jejui 'ga rerowiaaramū jane upe etee te 'ga aipo 'ga 'i”, 'jau ore 'gã nupe.

⁶ A'ere Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã oje'ega nomoywyrafeni jee ikue. (Pewara 'gã 'jau 'gã nupe, ore'wyriat, 'jau 'gã 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga upe jane jareju'jawe etee futat jane jemogyi. Je upe nanē jane jareju'jawe ete jarejemogyau nū.) A'eramū 'ã 'gã 'wyriara 'gã oje'ega nomoywyrafeni jee ikue. “Nan etee emu'e 'ga”, 'jawe'em 'gã jee ikue. A'jea futat je 'gã mu'eawera. A'eramū 'gã oje'ega moywyrafene'ema jee. Tito 'ga nanē 'gã imojewagukare'ema jee.

⁷⁻⁸ Eapyo 'gã Jarejuwarete 'ga je mono are. Pedro 'ga ra'ne futat Janeruwarete 'ga omono judeu 'gã nupe Jejui 'ga ree 'gã mu'jaramū rakue. Opājē 'ga imua 'ga upe ojeupe 'ga moporowykyukaawamū rakue. 'Ga 'jawe futat Janeruwarete 'ga opājē mua jee, je monou judeue'ema 'gã nupe

wa'yra 'ga ree 'gã mu'jaramũ. ⁹ A'eramũ 'wyrriara 'gã 'jau ore: “A'jea futat. Janeruwarete 'ga pẽ mogoi Jejui Kristu 'ga ree judeue'ema 'gã mu'jaramũ. A'eramũ pẽ pejemogou 'ga upe oporowyky ma'eramũ ore pyri”, 'jau ete 'gã jee, Panape 'ga retee. “Pe'je pejekou Jejui 'ga mome'waramũ judeue'ema 'gã nupe. Ore 'ã jarepytuna 'gã nupe 'ga mome'waramũ”, 'jau 'gã ore. Tiago, Pedro, Juã. Mĩmera 'gã aipo 'jau ore ikue. ¹⁰ Aipo e'i etee te aje 'gã ore ikue: “Pẽnea'ar iki ikaraemãe'ema 'gã nee, Jerusareg ipewara 'gã nee. Pepoar iki 'gã, mama'e mua 'gã nupe”, 'jau 'gã ore. Aipoa ore aruapo arakou. Mama'ea ore imonou arakou 'gã nupe. Aipoa esage jee.

Pedro 'ga upe oje'ega moywyrarafenawet

¹¹⁻¹⁴ A'ere Pedro 'ga awau owaẽma Åtioki pewara 'gã pyri, Jejui 'ga rerowiaara 'gã pyri. Peu akou 'ga ojemi'wat judeue'ema 'gã pype etee futat. Ymã ore judeuramũ norojemi'wari judeue'ema 'gã pyri ikue. A'ere ore Jejui 'ga rerowiar ire ore poiri aipo awi. A'eramũ Pedro 'ga ojemi'waa ekoete te futat 'gã pyri. Poje Tiago 'ga pyriwara 'gã amũ 'ua owaẽma Jerusareg awi. 'Gã nesakawe Pedro 'ga opojo'ogamũ judeue'ema 'gã nui. Okyje 'ga opytuna 'gã nui. “Gã nã'ã nopiri futari orojemiapofer awi re'ã. Nojemi'wari futari nã'ã 'gã imojewagipyre'ema 'gã pyri re'ã”, 'jau Pedro 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga opojo'ogamũ judeue'ema 'gã nui. 'Ga pojo'oga resakawe ajepeja Jejui 'ga rerowiaara 'gã nanẽ opojo'ogamũ 'gã nui nũ. Panape 'ga miamũ ojemu'jau 'ga ree. A'ere 'gã naJejui 'ga remifutar imũ rũi aipo apoi. A'eramũ je 'gã nesakawe teje'ega moywyrarfena Pedro 'ga upe. “Ma'ja te ereapo, ki Pedro?”, 'jau je 'ga upe 'gã nemianuwamũ. “Ene 'ã judeua je 'jawe. Ymã te ako Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari inuga ka'aran are judeuramũ janee rakue. A'eramũ ako jane mama'e apou 'ga remikwasiarer imũ etee ikue. A'ere 'ã jane 'awamũ jane jemogyi Jejui 'ga rerowiaaramũ. Niapou'jawi jane mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Ma'eramũ ene judeue'ema 'gã mu'jau Moisesi 'ga remikwasiarer are? Ma'eramũ sipo ene mama'e apoukaa Moisesi 'ga remikwasiarer imũ 'gã nupe?” 'jau je Pedro 'ga upe teje'ega moywyrarfena.

Jejui 'ga rerowiaara 'gã katu'okawet

¹⁵ Ore 'ã judeua. Judeua futat orejara 'gã. Ma'eramũ 'ã ore judeuretea. “Namama'e tywera apoara rũi ore judeue'ema 'gã 'jawe”, 'jau ore arajaupe jepi. ¹⁶ “Judeuramũ agawewi futat ore. A'etea Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã etee esage Jarejuwarete 'ga upe” 'ea ore ikwaapa. Janeruwarete 'ga nanẽ 'jau janee: “Jera'yra 'ga ererowiat ekou. A'eramũ ene ejesageramũ jee”, 'jau 'ga janee Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ. NaMoisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apo are rũi 'ga aipo 'jau janee. Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ te 'ga 'i janee: “Jera'yra 'ga perowiat pejemogyau. A'eramũ pẽ pejesageramũ jee”, 'jau 'ga janee. Aipo ni'i ekoetei 'ga Moisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara 'gã nupe, Jejui 'ga 'gã erowiare'emamũ. ¹⁷ Kristu 'ga ree ore jemogypygi arajemogyau. A'eramũ ore orojesageramũ Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga ree orojemogypygi ire ore oropoia Moisesi 'ga remikwasiarer are orojemogypygi awi. “NaMoisesi 'ga je'egera renuw are rũi Janeruwarete 'ga 'i janee: Eneresage jee, 'jau. A'eramũ jane jarepoia 'ga remikwasiarera rerowiar awi ee jarejemogypygi awi 'jau”, 'jau ore arajaupe. A'eramũ 'gã amũ 'jau ore: “Nia'wyrri futari Moisesi 'ga je'ega renupare'ema 'gã. Judeue'ema 'gã nuenuwi 'ga je'egera. A'eramũ 'gã wa'wyre'emamũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gã amũ ore. “A'eramũ pẽ pejea'wyre'emamũ 'gã 'jawe. Kristu 'ga ree pejemogypygi ire nepeanuwu'jawi Moisesi 'ga je'egera pejemogyau. Kristu 'ga pẽ motywerukat

Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee 'gã amũ oree. A'ere naani. O'meramũ te 'gã 'i. Kristu 'ga najane motywerukara'uweri 'ga upe. ¹⁸ A'ere je poiri Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar are tejemogypygyg awi ai'i. Na'ga remikwasiarera renuw are rũi Janeruwarete 'ga jetywera moiri je wi. Moisesi 'ga je'egeera renuwa upe tejewyr ire amunipo 'ã je jemotyweri Jarejuwarete 'ga upe. “Taenupap Moisesi 'ga je'egeera 'jau”, a'e je tejeupe ikue numiamũ. A'ere je naenupawi futari 'ga je'egeera ikue. A'eramũ je tejemotywea ete Jarejuwarete 'ga upe rakue.

¹⁹ Na'ga remikwasiarera renuw are rũi Janeruwarete 'ga jetywera moiri je wi. A'ere je 'ga remikwasiarera mogyta re futat tetywera kwaawi ikue. “Kuu. Naapoi futari je mama'ea Jarejuwarete 'ga remifutar imũ tekou”, 'jau je tejeupe 'ga remikwasiarera mogyta re. “Kristu 'ga amanũ 'ypeywar are jetywera moiawamũ rakue. 'Ga manũ are Janeruwarete 'ga jetywera moia je wi” 'e renupa ai'i. A'eramũ je Moisesi 'ga remikwasiarera rerowiar are tejemogypygyg awi tepoia. Ymãwarera mama'e awi je tepoiapap 'awamũ. A'eramũ je “Awamũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apou tekou”, 'jau je tejeupe, tetywera 'ga imoir ire ai'i. Werowiarãmũ Kristu 'ga je muẽma Moisesi 'ga remikwasiarera renupara 'gã nui. ²⁰ Ma'eramũ je 'awamũ tefuwere'emamũ futat tejemifutar imũ mama'e apo are. Kristu 'ga ree je jemujari 'ga rerowiarãmũ. 'Ga futat je rereko. Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea. Je ree 'ga poromutaramũ. Jetywera moiawamũ 'ga ojejukaukaa rakue. Ma'eramũ 'ã je 'awamũ jefuweweramũ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee. ²¹ Naapoi agawewi je mama'e esagea Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'etea 'ga je katu'ok Kristu 'ga je erowiarãmũ ai'i. A'eramũ je tejemogypygyka Kristu 'ga ree etee. Kristu 'ga jane erowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Jera'yra 'ga ererowiat. A'eramũ ene ejesagerãmũ jee”, 'jau 'ga janee. Moisesi 'ga je'egeera renuwa jane muesage re amunipo 'ã Kristu 'ga amanũ ekoete rakue. A'ere naani. Namanũ ekoetei 'ã 'ga rakue. Kristu 'ga futat jane mota'wa 'Uwarete 'ga upe. Kristu 'ga jane erowiarãmũ tee 'ga 'i janee: “Pẽnesage jee”, 'ga 'i janee, wa'yra 'ga jane erowiarãmũ.

3

Jarejuwarete 'ga jane erowiaa

¹ Pẽẽ 'ã Garasi ywy pewaramũ peje'akwaawe'ema pmut pejejeypy. Awỹja te pẽ morytee rai'i nũ, 'jau je pẽ nupe. Amueapyo agawewi ako je pẽẽ Jejui Kristu 'ga manũ are ikue. “Ypeywar are amanũam ipe Kristu 'ga janetywera mepyi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, Kristu 'ga jane erowiarãmũ”, 'jau je ako pẽ nupe ikue, pẽ mueapyou ee ikue. ² A'eramũ ki pejejea'aramũ je'eawer are. Moisesi 'ga 'eawera renuw ire sipo Janeruwarete 'ga U'agesage muri pẽ nupe? Naani. Kristu 'ga mome'ua pẽẽ erowiar ire te Janeruwarete 'ga imuri pẽ nupe. ³ Ma'eramũ sipo ajee peje'akwaawe'ema pmut pejejeypy? Kristu 'ga pẽẽ erowiar ypyramũ ako Janeruwarete 'ga opãjẽ mua pẽ nupe ikue, wemifutara apoukaa ako pẽ nupe opãjẽ mũ ikue. Ma'eramũ sipo ajee pepoit 'ga ree pejejemogypygyg awi rai'i? Pejejewya 'ã pejejemiapofer ymanera upe ete rai'i nũ? ⁴ Kristu 'ga ree pejemogypygygamũ ako tekotee 'gã pẽ nerekou tyweaete agawewi 'ga ree ikue. A'ete ako pẽnuag pejejereko tywera upe ikue. Pẽnuag ekoete sipo aipo upe rakue? A'eramũ sipo pẽẽ 'awamue pejepoia Kristu 'ga rerowiar awi? Naani. Nepepouri futari 'ga rerowiar awi. ⁵ Moisesi 'ga remikwasiarera renuw are sipo Janeruwarete 'ga U'agesage muri pẽ nupe? Naani. 'Ga je'egeera renuw are sipo Janeruwarete 'ga aeremiapoe'ema apoukari pẽ

nupe opājē mū? Naani. Jejui Kristu 'ga mome'ua pēē erowiarāmū te 'ga aeremiapoe'ema apoukari pē nupe opājē mū.

⁶ Pēnea'ar iki Abraão 'ga rekwawer are. Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe Abraão 'ga ree rakue. “Abraão 'ga Janeruwarete 'ga werowiat rakue. Werowiarāmū Janeruwarete 'ga 'i 'ga upe rakue: Abraão 'ga esage jee, 'jau 'ga 'ga upe werowiarāmū”, 'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are rakue. ⁷ A'eramū Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã juejue Abraão 'ga juapyrera 'jawewaramū ajemogyau. Aipoa 'ã pēē ikwaapa. ⁸ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i aipo 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Je rerowiaaramū ereko. A'eramū ene ejesageramū ekou jee. Tejerowiaara 'gã nupe juejue nipo je 'i, pēnesage jee, je 'i. Ene upe te'eawera 'jawerimū etee futat je 'i 'gã nupe tejerowiarāmū”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. “Judeue'ema 'gã nupe miamū nipo je 'i: Pēnesage jee, je 'i, ene 'jawe 'gã tejerowiarāmū”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe u'eawera kwasiarukaa 'ga amū upe rakue. ⁹ Werowiarāmū Janeruwarete 'ga mama'e esage monou Abraão 'ga upe. A'eramū 'ga jane upe nanē mama'e esage mua nū. Abraão 'ga upe imuawera 'jawe 'ga imua janee werowiarāmū.

¹⁰ Moisesi 'ga je'egera renupara 'gã ojemote'aa Jarejuwarete 'ga upe. Nuenupawi futari 'gã 'ga je'egera. A'eramū 'gã ojemote'aa Jarejuwarete 'ga upe. Ymã te 'ga amū ka'arana kwasiari inuga aipo are rakue: “Anure nipo Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga je'egera renuwaipara 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiaa inuga ka'aran are rakue. ¹¹ “Moisesi 'ga je'egera ereenup katu katu. A'eramū ene ejesageramū jee”, ne'i Janeruwarete 'ga 'ga amū upe. Naani. Ojee ojemogypyk ma'e 'gã nupe etee te Janeruwarete 'ga 'i: “Pēnesage jee. A'eramū je pē mogyau 'au tejeypyri nakwaparimū warāu rūi futat”, 'jau 'ga 'gã nupe. ¹² Ymã Janeruwarete 'ga aipo 'jawe'em rakue: “Pejemogypyg iki je ree”, ne'i te rūi 'ga rakue. “Perowiat te ki jeje'ega”, e'i te 'ga rakue. “Moisesi 'ga remikwasiarera renup katuara 'gã etee te ajemogy nakwaparimū rūi”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. A'ere 'gã nuenupawi futari Moisesi 'ga remikwasiarera je'ega rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe: “Nepeenupawi futari 'ga remikwasiarera je'ega. A'eramū je pē nerekou tyweaete ee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe nipo peo pejemanū re”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

¹³ A'ere 'ã Kristu 'ga manūi 'ypeywar are janetywera mepyawamū rakue. Kristu 'ga Janeruwarete 'ga erekou tywerukaa janetywer are rakue. A'eramū 'ga jane rerekou tyweru'jape'ema ee, Kristu 'ga jane erowiarāmū. Ymã 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are rakue: “Nia'wryi te 'ypeywar are u'am ma'e 'gã jee”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. A'eramū 'ga Kristu 'ga upe 'ypeywar are janetywera renu'ama upe aipo 'jau rakue. Janetywer are Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerekou tywerukaa rakue. A'eramū 'ga, Kristu 'ga jane erowiarāmū, jane rerekou tyweru'jape'ema futat. Naani. Kristu 'ga jane erowiarāmū te 'ga 'i janee: “pēnesage jee”, 'jau. ¹⁴ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Je rerowiaaramū ereko. A'eramū ene ejesageramū jee”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. “Ypeywar are Kristu 'ga manūa omepypap janetywera rakue. A'eramū 'ga 'awamū, pēnesage jee”, 'jau judeue'emamū pē nupe Jejui Kristu 'ga pēē erowiarāmū. Kristu 'ga jane erowiarāmū, Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee, u'eawer imū etee futat.

U'eawer imū 'ga mama'e apoi

¹⁵ Pēē 'ã jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē 'ã jerenyra 'jawe. A'eramū je, tamueapyo 'gã ee 'jau, 'jau je pē nupe. Sã'ã ae ajamama'e futaa ijara

momoranuwa. A'eramũ 'ã ijara 'ga: “Nan ki ajee siapo jarejaupe”, 'jau 'ã 'gã ajaupe. A'eramũ 'ã 'gã u'eawer imũ etee futat ikwasiaa ka'aran are inuga. Ikwasiapaw ire 'ã 'gã wera kwasiaa ee. A'eramũ 'ã 'gã mama'e apou ajaupe wemikwasiarer imũ etee futat. Ikwasiapaw ire 'gã 'ã imoiru'jape'ema futat nũ. U'eawer imũ etee futat 'gã iapou ajaupe. ¹⁶ Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega Abraão 'ga upe rakue. “Tamono mama'e esagea ene upe 'jau. Enejuapyrama 'gã nupe 'jau nipo je imonou. Tekotee 'gã nupe nanẽ nipo je mama'e esage monou ene ree, enejuapyrama 'gã nee 'jau nipo je imonou”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Na'ga juapyra 'gã nupe juejue rũi 'ga 'i. 'Ga juapyrama 'ga amũ upe etee 'i te 'ga 'i aipo 'jau. Aipo 'ga upe 'ga 'ea, Kristu 'ga upe, 'ga 'ea te. ¹⁷ Abraão 'ga upe aipo 'e re Janeruwarete 'ga 'jau: “Taapo mama'ea te'eawer imũ etee futat 'jau”, 'jau 'ga rakue. A'ere, kwaturu sētui trīta kwara kwaw ire, Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. A'ere 'ga nomoka'jami futari Abraão 'ga upe u'eawera. A'eramũ 'ga 'awamũ Abraão 'ga upe je'eawera nia'wyri 'jawe'em 'ga. Naani. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e monoi Abraão 'ga upe, Abraão 'ga juapyra 'ga upe nanẽ nũ. ¹⁸ NaMoisesi 'ga je'ega renuw are rũi 'ga mama'e esage monoi 'ga upe. Naani. 'Ga upe u'eawer imũ etee te 'ga imonoi 'ga upe. Wemifutar imũ etee 'ga imonou 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

¹⁹ A'eramũ nipo pẽe mũ 'jau jee: “Ma'eramũ sipo ajee Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue?” 'jau nipo pẽe mũ jee. Naani. Oje'ega 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe. Oretywer are ore mueapyoawamũ te 'ga iapoukari rakue. Abraão 'ga juapyrama 'ga rure'emaue Moisesi 'ga remikwasiarera oretywera kwaawukaa oree rakue. Kristu 'ga Abraão 'ga juapyrama. Kristu 'ga upe Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Tamono mama'e esagea 'gã nupe 'ga ree 'jau”, 'jau 'ga Kristu 'ga mome'wau rakue. Ywagipewara 'gã nupe Janeruwarete 'ga oje'ega rerurukari Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga upe etee te 'ga erurukari. A'eramũ Moisesi 'ga te imome'wau 'gã nupe. Anure Moisesi 'ga 'ga je'ega kwasiaa inuga ka'aran are oree rakue. ²⁰ A'ere Janeruwarete 'ga oje'ega nuerooukari Abraão 'ga upe. Janeruwarete 'ga retea futat oje'eg 'ga upe.

Kristu 'ga 'eawera Moisesi 'ga remikwasiarera py'rau

²¹ Abraão 'ga upe ra'ne Janeruwarete 'ga oporogytau rakue. A'ere 'ga oje'ega monou Moisesi 'ga upe rakue. Moisesi 'ga upe 'ga 'eramũ sipo 'ga 'i: “Abraão 'ga upe je'eawera nia'wyri”, 'jau sipo 'ga rakue? Naani. Kwe pe mama'e esage mũ apoa ojeypyri jane reroo re amunipo 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'ga jane rerawau ojeypyri jane mama'e apoawer are. A'ere nitywi mama'e esagea mũ kwe pe ywag ipe ae monoara. ²² “Nitywi futari mama'e esage apoara 'gã amũ jee. Najuejue etee futat 'gã tywetyweramũ jee. 'Gã tywera 'gã nerekou”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Ako esage agawewi futat 'gã. A'etea 'ga Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã ete omogy nakwaparimũ ete rũi u'eawer imũ etee futat. Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã etee 'ga imogyau ojeypyri nakwaparimũ rũi.

²³ Ywy pe 'ga rure'emaue ore judeuramũ Kristu 'ga rerowiare'ema arajemogyau. 'Ga rure'emamũ ore Moisesi 'ga remikwasiarera etee erekou. “Janeruwarete 'ga ka'arana okwasiarukat Moisesi 'ga upe janetywer are jane mu'jawamũ”, 'jau ore. A'ere 'ga ne'i futari oree: “Moisesi 'ga remikwasiarera peenup. A'eramũ pẽe pejejesageramũ jee”, 'jawe'em 'ga oree Moisesi 'ga remikwasiarera renuw are. Jejui 'ga ore erowiar ire tee 'ga aipo 'jau oree. ²⁴ Sã'ã ae wa'yra monoa moromu'jara mũ 'ga po pe, wa'yra mu'jaukaa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. 'Ga

remikwasiarera mogytaramũ ore orojemu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are numiamũ. A'ere ore naruenupawi 'ga je'ega. Kristu 'ga 'ur ire, judeuramũ ore mũ 'ga rerowiaa. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau oree: “Kristu 'ga perowiat pejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejesageramũ jee”, 'jau 'ga oree, Kristu 'ga ore erowiar ire. ²⁵ 'Awamũ ore Kristu 'ga rerowiar ire mama'ea naruapoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ.

²⁶ 'Awamũ pẽẽ najuejue etee Kristu 'ga ree pejemogypyyk pejemogyau. A'eramũ pẽẽ najuejue etee pejemogyau Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. Judeuramũ, judeue'emamũ. Mĩmeramũ juejue futat pẽẽ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ, Kristu 'ga pẽẽ erowiar ire. 'Ga rerowiar ire pẽẽ pejemujaa 'ga ree nanẽ nũ. ²⁷ Kristu 'ga pẽẽ erowiarãmũ 'ga amũ pẽ pymĩau 'y pe Kristu 'ga rerowiaara resaukaawamũ. Pejepymĩ re pẽẽ pejemujaa 'ga ree. A'eramũ 'ga pẽ nerekou. ²⁸ Jarejuwarete 'ga upe jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat. Judeuramũ, judeue'emamũ, oje'wyrarete pewaramũ, ka'a pewaramũ, kũima'eramũ, kũjãnamũ. Mĩmeramũ jane jareju'jaju'jawe etee futat jarejemogyau 'ga upe. Kristu 'ga rerowiarãmũ jane jarejemujaa 'ga ree. A'eramũ jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Majepei 'yweteewara 'jawe jarejemogyau. ²⁹ Kristu 'ga remiayuwamũ pejemogy re pẽẽ pejemogyau Abraão 'ga juapyrera 'jawewaramũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe, Abraão 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

4

¹ 'Awamũ je pẽ mueapyoi kunumĩ are. Sã'ã jane jareja'yra 'gã nupe jarekaraemã monoa. A'ere 'ã kunumĩ naeapyoi we ee ojejuka are. A'eramũ 'ã ae tuwamũ 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Tekaraemã je amono teja'yra 'ga upe ai'i. A'ere 'ga nojemotowi we. A'eramũ 'ga ojejukawe'em ee. A'eramũ pẽẽ pejejekau ee 'ga upe jee ra'ne. 'Ga jemotuw ire 'ga ma'ea futat, 'ga upe jeremimonofera”, 'jau nipo 'ga ruwa 'ga wemiayuwa 'gã amũ nupe. Waranupe'emawe futat kunumĩ 'ga 'uwa 'ga karaemã jaramũ futat akou. A'etea 'ga 'uwa 'ga remiayuwa 'gã je'ega renupa. ² 'Ga aranuwe'emamũ 'ga ruwa 'ga remiayuwa 'gã ojejukau 'ga ree, 'ga karaemã are. 'Uwa 'ga remifutara 'ara rupi kunumĩfera 'ga okaraemã mujaa etee te. A'eramũ futat 'ga mama'e apou wemifutar imũ etee futat. ³ Nan tee futat ore judeuramũ mama'e apoi Jarejuwarete 'ga upe Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat ikue. 'Ga ra'yra 'ga rure'emamũ ore Moisesi 'ga je'ega renupa. ⁴ A'ere Janeruwarete 'ga, wemifutara 'ara rupi, wa'yra 'ga muri ywy pe rai'i. Wa'yra 'ga 'ga imu'arukaa kũjã ãẽ mũ wi rakue. 'Ga ra'yra 'ga, Kristu 'ga etee te Moisesi 'ga je'egera wenup katu katu rakue. ⁵ 'Ga je'ega 'ga enupa katu katua ore mueateepap mama'e ymaner awi, 'Uwarete 'ga ra'yramũ 'ga ore mogyawamũ 'jau. Werowiarãmũ 'ga jane mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'gã nupe wemimonofera mua janee. ⁶ Pẽẽ nanẽ 'ga ra'yramũ nũ. Sã'ã 'ga U'agesage mura pẽ nupe. A'eramũ ore pẽ kwaapa. “Janeruwarete 'ga U'agesagea amut 'gã nupe”, 'jau ore. A'eramũ ore “Janeruwarete 'ga ra'yramũ 'gã jemogyi” 'e kwaapa pẽ nesag ire. A'eramũ 'ga 'Agesagea, Kiapi'ni, jane mu'eukaa Jarejuwarete 'ga upe. ⁷ A'eramũ pẽẽ a'eramũ na'ga upe mama'e apoara etee rũi pejemogyau. Naani. 'Ga ra'yramũ nanẽ futat pejemogy nũ. A'eramũ 'ga a'eramũ wa'yra 'gã nupe wemimonofera monou pẽ nupe nanẽ nũ.

Paulo 'ga wearamũ 'gã nee

⁸ Ymã te 'ã nepekwaawi Jarejuwarete 'ga rakue. 'Ga kwaape'ema 'ã pẽẽ maira'mea etee ipojeupa rakue, pejejorywamũ ee rakue. ⁹ A'ere 'ã

pěě 'awamũ Jarejuwarete 'ga pekwaap pejejemogyau. 'Ga futat pekwaap. Ojekwaawukat 'ga pẽ nupe, wemiayuwamũ 'ga pẽ mogyau. Ma'eramũ sipo ajee peje'akwaawe'emawera pemut ete te pejejeypyu rai'i nũ? Pejewyt ete 'ã pejemaira'me upe rai'i nũ? Nipãjẽi maira'mea. Janeruwarete 'ga te pãjẽrete. A'etea 'ã pẽ pejejewya ekoete maira'me pojeuwa upe rai'i nũ? ¹⁰ Ymã te 'ã maraka peapo maira'me are pejejorypawamũ rakue. 'Araiwa rupi, jay ru'wi are, kwar ipe, 'y ruwiramũ. Mĩmera rupi 'ã pẽ maraka peapo maira'me are pejejorypawamũ rakue. A'ere 'awamũ maraka peapo Jarejuwarete 'ga muorypawamũ numiamũ. Maira'me upe maraka apoawera 'jawe etee 'ã Jarejuwarete 'ga upe maraka peapo numiamũ. A'ere naani. Nanarũi. “Nan jane iaporamũ nipo Janeruwarete 'ga ku'iramũ jane ree”, 'jau nipo pẽ. “Judeu 'gã 'jawe maraka apo re nipo jane jarejemuesageu Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pẽ pejejaupe numiamũ. ¹¹ Je ako amu'e pẽ Jejui Kristu 'ga ree ikue. “Jejui Kristu 'ga rerowiamũ jane resageramũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau je ako pẽ nupe ikue, pẽ mu'jau ee ikue. Amu'e futat ako je pẽ ee ikue numiamũ? Pemoka'jam etee nipo je 'eawera rakue?

¹² Pẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Je 'jawe peko. Aetyap je ymãwarera mama'ea. Je 'ã judeua agawewi. A'etea je ako judeue'emamũ pẽ 'jawe pẽ pype. Naapoi futari je mama'ea judeuramũ orojemiapofer imũ, a'e je pẽ nupe. A'eramũ pẽ 'awamũ pejejemu'jau je ree. Peapo kasi mama'ea oreremiapofer imũ ne, a'e je pẽ nupe. Pejejepype je rekoramũ ako pẽ pejejekau esage je ree ai'i. ¹³ Pẽnea'ar iki ee. Tekaruaramũ je tekou ikue. Tefuakapawaiwamũ ako je tekou ikue. A'eramũ ako je tepytawaipa pẽ pype ikue. A'eramũ ako je Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe ikue. ¹⁴ Pejejeupe je waẽmamũ ako pẽ je monowe'em pejejewi ikue. “Kuu. Ojero'wu ma'e 'ga 'ut ojefuanugukaa janee”, 'jawe'em ako pẽ jee ikue. Jekaruara agawewi je. A'etea ako naje rereko tyweri pejepe jekaruara are ikue. Je mua ako pejejepype. Sã'ã ae Jarejuwarete 'ga pyriwara 'ga mura. Nan tee futat ako pẽ je mua pejejepype ikue. Jejui Kristu 'ga mura 'jawe ete ako pẽ je mua pejejepype ikue. ¹⁵ A'e pe ako pẽ pejeku'iramũ pejejemogyau je ree ikue. “Ma'ja te jane siapo 'ga upe 'ga poaawamũ?” 'jau ako pẽ pejejaupe ikue. Ma'eramũ sipo ajee pẽku'ipap je ree 'awamũ? ¹⁶ Mama'e a'jea etee je amome'u pẽ nupe. Ma'eramũ sipo pẽ me pejejaupe: “Niporomutari Paulo 'ga jane ree”, 'jau futatee pejejaupe. Mama'e a'je imome'ua sipo je mogou pẽ nee iporomutare'emamũ?

¹⁷ Mama'e ekoete are pẽ mu'jara 'gã te iporomutat 'me pẽ nee. “Simopojo'ok 'gã Paulo 'ga wi 'jau”, e'i 'gã ajaupe. “Paulo 'ga wi opojo'og ire nipo 'gã jemu'ei jane ree”, 'jau nipo 'gã ajaupe, oporomutat 'meramũ pẽ nee. ¹⁸ A'ere je poromutaramũ a'jea futat pẽ nee. Pẽ pype tekou taetu ako je teporomutaramũ pẽ nee ikue. Muku pẽ nui tekou miamũ je teporomutaramũ pẽ nee mama'e esage apou pẽ nupe. ¹⁹ Pẽ 'ã jera'ya 'jawewaramũ jee. Sã'ã kũjã kunumiakya ray renũja. Nan tee futat je rayramũ pẽ nee. Afutarete je pejemogypyga Kristu 'ga ree. 'Awamũ 'ã pepoit 'ga ree pejejemogypyg awi. A'eramũ je tejemayrũmũ pẽ nee. 'Ga ree pejemogypygamũ te jeku'iramũ pẽ nee. ²⁰ Pẽ pyri tekoa je afutat. Pẽ pyri teko re amunipo 'ã je pẽ mueapyoi ee. A'ere 'ã je rekoi muku te pẽ nui. A'eramũ je tejemuaẽmeteramũ pẽ nee.

Sara ẽẽ Aga ẽẽ retee

²¹ “Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat siapo mama'ea 'jau”, 'jau nipo pẽ mũ. “Ga remikwasiarer imũ jane mama'e apo re nipo Janeruwarete 'ga 'i janee: Pẽ mama'ea peapo Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Ma'eramũ

'ã pënesage pejemogyau jee, 'jau nipo 'ga janee”, 'jau nipo pëë pejejaupe. Pëneapyo katu sipo Moisesi 'ga remikwasiarer are? Naani. ²² Abraão 'ga ree nanë 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Muküi futat 'ã Abraão 'ga ra'yra 'gã nakue. Ajepeja 'ga rera Isakia. Abraão 'ga remirekorete ëë ra'yra, Sara ëë ra'yra 'ga poromü, Isakiramü. Ajepeja 'ga rera Ismaeua. Abraão 'ga remireko ëë remifai ëë ra'yra 'ga poromü, Ismaeuramü. Aga ëë ra'yra 'ga. Aga ëë 'ã mama'ea wapo o'wyrara ëë 'eawer imü etee futat, Sara ëë 'eawer imü etee futat. Nuapoi ëë mama'ea wemifutar imü”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue. ²³ “Abraão 'ga ëë rerekou, wemirekorete ëë remifai ëë rerekou, Aga ëë rerekou rakue. A'eramü ëë wa'yramü 'ga upe. A'eramü Abraão 'ga wa'yra 'ga re'roka. Ismaeua 'ga inuga wa'yra 'ga ree. A'eramü 'ga akou ujara 'ga upe mama'e apoaramü, oy ëë 'jawe. Ajepeja 'ga te aje 'ga ra'yra 'ga u'aa Jarejuwarete 'ga je'eg imü etee futat. 'Iwãiwĩ agawewi eneremirekorete ëë. A'etea je kunumã amut ëë upe’, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eferupi te futat Sara ëë wa'yramü u'aa Janeruwarete 'ga je'eg imü etee futat”, 'jau Moisesi 'ga ikwasiaa inuga rakue.

²⁴⁻²⁵ Mama'e a'je are ete 'ga ka'arana kwasiari rakue. Aipo mogyta re jane jarejemu'jau mama'e are. Sã'ã muküja 'gã, kÿjãmera 'gã nakue. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'eawera rakue. Aga ëë 'jawe Moisesi 'ga upe Janeruwarete 'ga 'eawera. Ymã 'ã Moisesi 'ga oi ywytyra apyte'rarimü rakue, Sinai 'jawa apyte'rarimü rakue. Arabia ywy pe aipoa Sinai 'jawa reni. Sinai 'jawa apyte'rarimü 'ga rekoramü futat 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'ga upe, ikwasiaa ita are 'ga upe rakue. A'eramü Moisesi 'ga judeu 'gã mu'jau kwaiwete aipo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Sã'ã Jerusarega. Aga ëë 'jawe etee Jerusareg ipewara. Jerusareg ipewara 'gã, judeu 'gã, nuapoi mama'ea wemifutar imü. Moisesi 'ga je'eger imü etee 'gã mama'e apoi ajemogyau. A'eramü 'gã ajemogyau Aga ëë 'jawe. Aga ëë mama'ea wapo o'wyrara ëë je'eger imü etee futat rakue. Ëë 'jawe Jerusareg ipewara 'gã mama'e apoi Moisesi 'ga je'eger imü etee futat.

²⁶ A'ere jane 'awamü Jerusareg yau jane 'i ywag ipewara upe. Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypyg ire jane jarejemogyau ywag ipe oo ma'eramamü, Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'eramü etee futat. A'eramü jane mama'e apowe'em Moisesi 'ga je'eger imü. ²⁷ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Ta'yre'emamü agawewi ene 'awamü.

A'etea neneku'ipawi ekou. Anure nipo kwaiwete enera'yra.

Enemena 'ga opoiraip ene wi enera'yre'em are. A'ere nipo anure 'ga jewyri enee nü.

Ene upe 'ga jewyr ire nipo enera'yra 'gã pytuna tesirümera 'gã na'yra apyraapa”,

'jau 'ga ikwasiarukaa Isai 'ga upe rakue.

Jerusareg yau are 'ga jane mu'jau poromü. Anure nipo kwaiwete Jejui Kristu 'ga rerowiaaramü jane oi ywag ipe. Jerusareg yau 'e upe 'ga 'i poromü.

²⁸ Pëë 'ã jerewirera 'jawe. Kÿjãmeramü pëë 'ã jerenyra 'jawe. A'eramü je pë mu'jau ee. Ymã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Anure nipo je kunumã monoi ene upe”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramü Isaki 'ga u'aa Jarejuwarete 'ga 'eawer imü etee futat. Isaki 'ga 'jawe futat Kristu 'ga rerowiaaramü jane. U'eawer imü etee futat Janeruwarete 'ga jane mogyau wa'yramü, Jejui Kristu 'ga jane erowiaaramü. ²⁹ Muküi futat Abraão 'ga ra'yra 'gã numiamü. A'ere ajepeja 'ga naJaneruwarete 'ga 'eawer imü rüi 'ga 'ari, Abraão 'ga ra'yr ppy 'ga. Opyyg ekoete te Aga ëë 'ga ra'yra rakue. A'eramü ëë ra'yra 'ga, Ismaeu 'ga u'aa ëë wi rakue. A'ere Isaki 'ga nanarüi 'ga ruri oy ëë

upe. Janeruwarete 'ga 'eawer imũ etee te 'ga ruri. Janeruwarete 'ga 'Agesage pãjẽ mũ te Sara ãẽ Abraão 'ga ra'yra pyygi rakue. Anure Ismaeu 'ga Isaki 'ga rereko tyweaete rakue. Nan tee futat nipo Moisesi 'ga je'egeera renupara 'gã Jejui 'ga rerowiaaramũ jane rereko tyweri. ³⁰ A'ere Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sara ãẽ je'egeer are rakue.

“A'eramũ ãẽ 'jau Abraão 'ga upe: ‘Emono kynu jarejewi. Jeremiayuwa te ako kynu ikue numiamũ’, 'jau ãẽ 'ga upe.

‘Kynu ra'yra kĩa reewe futat kynu monou jarejewi.

Jareja'yra kĩa upe etee teremono karaemã 'jau’, 'jau ãẽ 'ga upe.

‘Nafutari je kynu ra'yra kĩa upe we ene mama'e monoa’, 'jau ãẽ Abraão 'ga upe rakue”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue. ³¹ Sara ãẽ remiayuwa ãẽ ra'yra 'ga juapyrera 'jawewaramũ Moisesi 'ga remikwasiarer imũ mama'e apoara 'gã. A'ere Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ jane Abraão 'ga remirekorete ãẽ ra'yra juapyrera 'jawewara. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage apou janee Abraão 'ga upe u'eawer imũ etee futat.

5

Jarejuwarete 'ga ree etee jane jarejemogypykka

¹ Jejui Kristu 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue. A'eramũ 'ga ree jane jemogypygamũ Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pẽẽ pẽnesage jee”, 'jau 'ga janee, wa'yra 'ga ree jane jemogypygamũ. Werowiamũ 'ga ae mũ'jãu Moisesi 'ga je'egeer imũ mama'e apoara 'gã nui. A'eramũ ki pẽ pejejewyre'ema Moisesi 'ga je'egeer imũ mama'e apo upe. Pẽ nupe owaẽm ma'e 'gã amunipo i'me pẽ nupe: “Pejemojewagukat 'ga amũ upe. Moisesi 'ga je'egeer imũ pejemojewagukat. 'Ga je'egeer imũ imojewagipyrrera 'gã etee te esage Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe rai'i.

² A'ere je, Pauloramũ je 'i pẽ nupe: Naani. Pejemojewagukat kasi 'gã nupe ne. Najudeua rũi pẽẽ. Ymã Janeruwarete 'ga 'i judeu ypy 'gã nupe rakue: “Imojewagipyrrera 'gã etee te jeremiayuwa”, 'jau 'ga rakue. A'ere 'awamũ nanarũi. 'Awamũ 'ga 'i: “Jera'yra 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã etee te jeremiayuwa”, 'jau 'ga. Pejemojewagukar ire nipo pepoit Kristu 'ga ree pejemogypyg awi pejemogyau. ³ Imojewagipyrrera 'gã ki ajee Moisesi 'ga je'egeera tuenupap. 'Gã enupawe'emamũ nipo Janeruwarete 'ga ne'i 'gã nupe: Pẽnesage jee, 'jawe'em nipo 'ga 'gã nupe. ⁴ Moisesi 'ga je'egeera renuw are ojemogypyk ma'e 'gã nipo opoit Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyg awi. “Moisesi 'ga je'egeer imũ mama'ea jane iaporamũ nipo Janeruwarete 'ga 'i janee: Pẽnesage jee, 'jau nipo 'ga janee”, pe'je nipo pejejemogyau numiamũ, Moisesi 'ga je'egeera renuw are etee futat nipo pejemogy. Aiporamũ nipo pepoit Kristu 'ga rerowiar awi. Kristu 'ga jane erowiamũ te Janeruwarete 'ga 'i janee, “pẽnesage jee”, 'jau 'ga janee. Niapoi agawewi te 'ã jane mama'e esagea 'ga upe rakue. A'etea 'ga aipo 'jau janee, Kristu 'ga ree jane jemogypygamũ. ⁵ Nanarũi ore. Orojemogypyg ore Jejui Kristu 'ga ree. Anure nipo Janeruwarete 'ga 'jau oree: “Jejui Kristu 'ga perowiat. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga anure oree. Aipo 'ga 'e rapesaka ore 'ã arajemogyau, Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã ore rerekou, 'ga rerowiarukaa oree. ⁶ Jejui Kristu 'ga ree jane jemujar ire Janeruwarete 'ga 'jau janee: “Pẽnesage jee”, 'jau nipo 'ga janee. Imojewagipyrreramũ oree, imojewagipyre'emamũ pẽ nupe. Mĩmeramũ juejue futat 'ga aipo 'jau janee, Jejui Kristu 'ga ree jarejemujar ire, jane jareporomutaramũ jarejuee.

⁷ Amome'u futat ako je Kristu 'ga pē nupe ikue. 'Ga mome'ua ako pēē erowiaa ikue numiamū. Awỹja gatu nipo aje 'ā pē momoirukat 'ga rerowiar awi rai'i nū? Awỹja te o'mea werowiarukat pē nupe rai'i? ⁸ NaJaneruwarete 'ga rūi werowiarukat 'gā 'mea pē nupe. Naani. 'Ga 'ā pē mū'ē mama'e apo are ojemogypyk ma'eramū 'gā nui. ⁹ Sā'ā ae mani'oko'o jopypeawa monoa imojopypea ipype. Ināinānī'i etee agawewi imonou ipype. A'etea imojerapa. Nan tee futat i'me ma'e 'gā. Ajepeja 'ga ete agawewi 'ga 'meramū pē nupe rai'i. A'etea 'gā o'me rerowiarukaa pē nupe, pē momoirukaa Kristu 'ga rerowiar awi rai'i. ¹⁰ A'ere je jemogypygi pē nee te'ỹina. Jarejararete 'ga ree jane jemujari jarejemogyau. A'eramū je 'jau tekou: “Nopoiri futari 'gā Kristu 'ga ree ojemogypyg awi”, 'jau je tekou pē nupe. Janeruwarete 'ga te tuereko tywet pē mu'e tywera 'gā ee 'jau.

¹¹ Jeje'ēwu'jag ekoete nipo 'ga amū akou. “Pejemojewagukat 'gā nupe, e'i Paulo 'ga akou”, 'jau futatee nipo 'ga amū pē nupe. Naani. Nanarūi je ako pē mu'ei ai'i. Ma'eramū 'ā 'gā je rereko tyweretei. Aipo je 'e re amunipo 'ā 'gā naje rereko tyweri. Aipo je 'e re amunipo 'ā 'gā nimara'nei je 'eawer are. A'ere 'gā mara'neramū futat je 'eawer are, “ypewar are Kristu 'ga manūi janetywera moiwamū” 'eawer are. ¹² Afutat je i'me ma'e 'gā pojo'oga pē nui.

¹³ Pēē 'ā Janeruwarete 'ga pē mū'jāu 'gā nui. “Pepoit ymāwarera mama'e awi”, e'i 'ga pē nupe. “Au'je ki mama'e apo re Moisesi 'ga remikwasiarer imū pejemuesageawamū”, 'jau 'ga pē nupe rai'i. Moisesi 'ga remikwasiarer imū agawewi nipo pēē mama'e apowe'em. A'etea kasi mama'e tywera peapou'jaw ine pejemifutar imū ne. Peapo kasi mama'ea pejemuorypawamū etee ne. Naani. Pejopoar iki mama'e apo are. Pejepota'waramū pejejee. ¹⁴ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Pēporomutat pejejepyriwara 'gā nee pejejee pejeporomutara 'jawe etee futat pejemogyau. A'eramū pēē pejereko esage 'jawe etee futat pejejuerekou esage”, 'jau 'ga ikwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Aipo 'ga 'eawera nateepawi. Jejui 'ga nanē aipo 'jau jane 'ūina. A'eramū aipo 'ga 'eawera wesageramū jane. Aipoa 'ga je'eg imū jarejuereko esage re jane 'ga je'ega renupawi. ¹⁵ Au'je ki pejuago'o re. Ajuago'oara 'gā 'miara mara'nea 'jawe. 'Miara mara'nea te 'ā ojou'u ojomomapa. Nan kasi pejemogy ne.

'Ga 'Agesage remifutara

¹⁶ Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imū etee ki mama'ea peapo. 'Ga pājē mū mama'e apo re nipo pēē mama'e tywera apou'jape'ema pejemifutar ymaner imū. ¹⁷ Najuejue etee futat te 'ā janetywera jemogyi jane ywyteripe jane jemogyramū. A'eramū jane jarejemifutar imū ete mama'e apo re mama'e apowe'em 'ga 'Agesage remifutar imū. Janeruwarete 'ga 'Agesage remifutara mama'ea irāinā'nī te. Najaneremifutara 'jawe rūi futat 'ga 'Agesage remifutar imū mama'e apoawa. A'eramū jane mama'e apowe'em jarejemifutar imū Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁸ 'Ga 'Agesage remifutar imū mama'e apoaramū jane niapoi futari mama'ea Moisesi 'ga remikwasiarer imū etee futat.

¹⁹ Janetywet tāmējē futat te 'ā jane jarejemogyau iypy we rakue. Ma'eramū 'ā jane, jarejemifutar ymaner imū ete mama'e apo re ete, jarejemirekoe'em are jarekou. Kūjāmeramū nanē 'ā pēē pejemene'em are pejekou. Mama'e tywer are etee jane 'ā jarejea'aramū jarejemogyau. Mama'e tywera etee 'ā janeje'ega. ²⁰⁻²¹ Jarejemifutar imū mama'e apo re ete jane 'ā maira'mea etee imuorypa. Jarejee jarepājāgaiwa rete ete 'ā jarejemogyau. Jarejemogyau

'ã jarejuerekoayau mama'e are. Mīmer are ete 'ã jarejea'aramũ 'jau. Jare-mara'neramũ jarejuee. Jarejee etee 'ã jarejea'aramũ jarejemogyau. Jare-poromutare'emamũ 'ã jarejemogyau jarejuee. Jarejuowajar are etee nanẽ 'ã jarejea'aramũ etee nũ. Kawĩajaiwa rykur are etee nanẽ 'ã jarejemogyau. Nanuara apoara 'gã nooi futari Jarejuwarete 'ga pyri. Ymã je ako pẽ mu'ei aipo are ai'i. 'Awamũ je 'jau'japa pẽ nupe nũ. “Naaipo apoara 'gã nũi oo ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re”, a'e ako je pẽ mu'jau ee ai'i.

²² A'ere jane, Jarejuwarete 'ga 'Agesage rereko re, janeporomutaramũ jare-juee. Jareku'iramũ jarejemogyau. Jarepy'ata'waramũ jarejemogyau. Jare-pota'waramũ jarejemogyau jarejuee. Jarejekau esage jane jarejuee jare-jemogyau. Jarejesageramũ jarejemogyau jarejaupe. Mama'ea jane iapou jare'eawer imũ etee futat. ²³ 'Ga 'Agesagea jane rerekou jane mopota'waukaa jarejuee. Jane mu'akwaapa mama'e tywera apoe'em are. Nan te ae jemogyi Jarejuwarete 'ga je'eg imũ. ²⁴ Jejui Kristu 'ga ree jarejemujar ire jane jarepoia jarejemifutar ymaner imũ mama'e apo awi. Niapou'jawi futari jane mama'ea jarejemifutar ymaner imũ etee. ²⁵ Jejui Kristu 'ga jane erowiarãmũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mogyi Jarejuwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ ki jane mama'e apou 'ga 'Agesage remifutar imũ etee futat. ²⁶ Sajerowiaraip kasi jarejee etee ne. Sajamamara'ne ekoete kasi jarejuee ne. Sajurekoay kasi jarejuee ne.

6

Pejejopoa

¹ Pẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ je pẽ mu'jau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko are. Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo mama'e tywera apou akou. A'eramũ pẽ 'gã nemiapofera kwaaw ire Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramũ pẽ 'gã mu'akwaapa iapoe'em are. A'ere kasi pejeje'ega pemoywyrafen 'gã nupe ne. Pejoporogytau esage etee futat 'gã nupe. 'Gã mu'jaramũ nanẽ pejejea'gwau mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apo awi pejejea'gue'em ire pẽ nanẽ mama'e tywera peapo 'gã 'jawe ne. A'eramũ pẽ 'gã mu'jaramũ pejejerowiaraipe'ema pejejee 'gã mu'jau. ² Pejejaupe mama'eay jesaukaramũ pẽ pejejopoa pejebuaputerãtãukaa etee jupe. Aipo apo re pẽ Kristu 'ga je'ega renupa pejemogyau. ³ Sajerowiaraip kasi jarejee etee ne. Sã'ã je pẽ apyraawa jereapyo ee, pe'je kasi ne pejejerowiaraipe pejejee ne. Aipoa nia'wryi. Nakũima'eeteete arũi aipo 'jara 'ga. Aipo e'i ekoete futat 'ga. Ojemorytee ae nanuaramũ ojeupi tee futat. ⁴⁻⁵ Pejemiapofer are ki pẽnea'at. “Esage futat te jeporowyky?” pe'je ki pejejeupe. Mama'e esage apo re pẽ pejejerowiaa pejeku'iramũ pejemiapofer are. Aipoa esage. A'ere “mama'e esagea je aapo 'gã apyraapa” 'ea nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. Pejoporowyky rerekoemãue'em. “Je te pa a'jeteetewi apo ra'e” 'ea nanẽ wa'wrye'emamũ 'ga upe nũ. Pejoporowyky are pejejea'are'emamũ. Pejemiapofer are etee pejejea'aramũ.

⁶ 'Ga amũ nipo 'ua pẽ mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ ki pẽ mama'e esage monou pejemu'jara 'ga upe.

⁷ “Simorytee Jarejuwarete 'ga jarejemiapofer are”, pe'je kasi ne. Naani. Nimoryteeawi futari Janeruwarete 'ga. Okwaap 'ga pẽ omoryteea. Sã'ã pekoa. Juowuu tym ire 'ã, pẽ juowuu a'y'i etee ipa'wau jui. Nepepo'oa'uweri 'ã yky'ÿja juowuu 'yw awi. ⁸ Nan tee futat jane jemogyi. Jarejemifutar imũ mama'e tywera apou jarejemotywea Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga jane monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere 'ga

U'agesage remifutar imũ ete mama'ea jane iapo re jane mogyi nakwaparimũ ete rũi ojepyri jane manũ re. ⁹ Mama'e esagea etee siapo jarejemogyau 'jau. Mama'e esage apo awi jane poire'emamũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e esagea muri janee anure, wemifutara 'ara rupi. ¹⁰ A'eramũ ki pẽẽ mama'e esagea etee iapou 'gã nupe najuejue etee futat. A'ere pẽẽ Jejui 'ga rerowiaaramũ 'gã nupe mama'e esage apou a'jea futat 'ga ree pejemogypyga resaukaawamũ 'gã nupe.

Oje'ega 'ga imonou 'gã nupe, 'gã futaa

¹¹ 'Awamũ je ka'arana kwasiaawa pyygi tepou. Sã'ã jeremikwasiarera ruwuuua.

¹² Tamueapyo pẽẽ mama'e are 'jau. 'Gã amũ afuweramũ judeu 'gã maku'i are etee. “Kristu 'ga manũ mome'u are judeu 'gã jane rereko tyweretei. A'eramũ jane judeuramũ jarejemojewag are etee 'gã mu'jau. Ee 'gã mu'e re nipo judeu 'gã poiri jane rereko tywer awi”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã pẽ mu'jau judeu 'gã nemiapofer are. “Pejemojewagukat 'ga amũ upe pejejee Jarejuwarete 'ga muorypawamũ”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. A'ere nanarũi jane 'ga muorywi. Jejui Kristu 'ga amanũ janetywera moiawamũ rakue. 'Ga jane erowiaramũ te Janeruwarete 'ga 'i janee: “Jera'yra 'ga perowiat. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ jee”, 'jau 'ga janee. ¹³ Imojewagipyrrera 'gã miamũ nuenupawi Moisesi 'ga je'egera. A'etea 'gã pẽ mu'e ekoete pejemojewagukar are. “Ore te 'ã aramu'e 'gã, sa'e etee 'jau”, e'i futatee te 'gã pẽ nupe, judeue'emamũ pẽ mu'jau ekoete judeuramũ ore remiapofer are. “Ore te 'ã oromojewagukat 'gã orojemiapou, sa'e te 'jau”, e'i te ojerowiaraipe ojee. ¹⁴ A'ere je naani. Jejui Kristu 'ga ree etee te je jerowiari. 'Ypeywar are 'ga manũi janetywera moiawamũ rakue. Aipo are je jerowiari tekou. 'Ga rerowiar ire je poiri 'ga rerowiare'ema 'gã nemifutar awi ikue. Nafutari futari je 'gã nemiapoa. 'Gã nanẽ jeremifutara futare'ema nũ. ¹⁵ Janeruwarete 'ga namã'ẽi janejewag are. Imojewagipyrreramũ ore, imojewagipyre'emamũ pẽẽ. Mĩmeramũ jane jareju'jaju'jawe etee futat 'ga upe. Jejui Kristu 'ga ree ojemogypyk ma'eramũ etee te 'ga 'i janee: “Pẽnesage jee”, 'jau 'ga janee. Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypyg ire jane poiri futari jarejemifutar imũ mama'e apo awi. Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imũ etee futat jane mama'e apoi. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe. ¹⁶ U'agesage remifutar imũ mama'e apoara 'gã Janeruwarete 'ga omopy'ata'wa imogyau. 'Gã nee 'ga jemuaẽmi. Aipo 'gã etee Janeruwarete 'ga remiayuwaretea.

¹⁷ Tejereko tyweara 'gã nupe je 'i: Au'je je rereko tywer ire. Jejui Kristu 'ga futat jejararetea. Sã'ã jeaiwa. Jejui Kristu 'ga mome'u are 'gã je nupãnupãu. A'eramũ je 'ga ree tenupãawera porera rerekou, 'jau je 'gã nupe.

¹⁸ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ nanẽ pẽẽ jerenyra 'jawe nũ. A'eramũ je Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pẽ nerekoa futaa, 'jau je. Kweramũ ete jeremimome'ua.

Efesu

Paulo 'ga awau akou Efesu pe rakue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'ga imu'jau Jarejuwarete 'ga ree. (Atos 19) Mukūi kwara magwaw ire Paulo 'ga oi pe awi nū. A'ere 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe rakue. Moromunepawa pype 'ga 'ũina Jejui 'ga mome'u are. A'eramū Janeruwarete 'ga, peu 'ga renamū, ka'arana kwasiarukaa 'ga upe. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'aran akwasiat imonou pē nupe. Je Jejui Kristu 'ga remi-monoferamū. Ymā Jejui 'ga je monoi kwe pewara 'gã nupe omome'waramū ikue. “Kwe pe ekwap je mome'wau ekou 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imū etee futat 'ga je monoi kwe pewaramū pē nupe. A'eramū je ka'arana kwasiaa tekou imonou Efesu pewaramū pē nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamū pē nupe. Pēē 'ã pejemujat Jejui Kristu 'ga ree rai'i. A'eramū pēē 'ga rerowiaa etee te pejemogyau. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou pē nupe.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga nanē 'ã Janejararetea nū. Afutat je 'gã jejuka esagea pē nee. Afutat je 'gã pē mopy'ata'waa pē mogyau.

Kristu 'ga mama'e esage apou janee

³ Simuoryp Jarejuwarete 'ga jarejeupe 'ga remiapofer are 'jau. 'Ga 'ã Jejui Kristu 'ga Ruwaretea, Janejararete 'ga Ruwaretea futat 'ga. Iporiay'i 'ga 'ũina jane ree. Jane resaka'i 'ga jane rerekou. Mama'e esagea etee 'ga iapou 'ũina au'jeteramū janee. 'Ga ra'yrarete 'ga Kristu 'ga ree jane jarejemujaa. A'eramū 'ga mama'e esage apou janee. Ywag ipe 'ga rekoi. A'eramū 'ga pe awi futat mama'e esage apou 'ũina janee.

⁴ Ymā we te 'ga 'ã jane mū'ēi wemiayuwamū rakue. Ywy apoe'ēwe futat 'ga jane mū'jāu wemiayuwamū Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū. “Tamū'ē 'gã tejemiayuwamū 'jau. Tomoit 'gã tywera 'gã nui 'jau. A'eramū 'gã ajemogyau esage je upe 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁵ 'Ga oporomutaramū jane ree. A'eramū 'ga a'eramū jane mogyau wa'yramū. A'eramū 'ga 'jau ojeupe rakue: “Teja'yrarete 'ga, Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã tamogy teja'yramū 'jau. Tejemifutar imū etee futat 'gã mogyau teja'yramū. Teja'yramū 'gã mogya je maku'iu 'gã nee”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁶ Ajemuaēm 'ga jane ree. A'eramū 'ga wa'yrarete 'ga mua janee. 'Ga remifutara agawewi 'ga ra'yra 'ga. A'etea 'ga 'ga amut janee. A'eramū 'ga wa'yrarete 'ga rerowiaaramū jane mogyau wemiayuwamū. Niapoi agawewi futat ako jane mama'e esagea 'ga upe ikue. A'ete ako 'ga ajemuaēm jane ree ikue. Wa'yra 'ga jane erowiarāmū 'ga jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū jane 'ga muorypa ee.

⁷ Ymā 'ã Kristu 'ga manūi 'ypeywar are janetywera mepyawamū rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, wa'yrarete 'ga manū are. A'eramū futat 'ga wea'aru'jawe'emamū janetywer are. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga iporomutat nanimenime jane ree. Mama'e esagea 'ga iapou janee. ⁸ 'Ga remiapo esage futat. Na'gã nemiapo 'jawe rūi 'ga iapoi. ⁹⁻¹⁰ U'akwaaw imū etee futat 'ga mama'e apoi. “Anure nipo je Kristu 'ga rerowiaara 'gã mogyau majepi 'yweteewara 'jawe. Ywag ipe ajemogy ma'e 'gã, ywy pe ajemogy ma'e 'gã. Mīmera 'gã nipo je amogy majepi 'yweteewara 'jawe”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Aipo u'eawer are 'ga jane mueapyou. A'ere 'ga janepy 'gã namueapyoi aipoa mama'e are rakue. A'ere 'ga 'awamū jane mueapyoi ee.

¹¹ Janeruwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'ea ojeapou. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane mũ'jãu jane mogyau wemiayuwamũ. Omuoryparamũ 'ga jane mogyi. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane mũ'jãu Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ. Ywy apoe'ẽwe futat 'ga 'jau ojeupe etee futat rakue: “Gã amũ tamũ'ẽ tejemiayuwamũ 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ¹² A'eramũ ore, Kristu 'ga rerowiaar ypyramũ ore Jarejuwarete 'ga muorypa ee: “Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Ymã te 'ã ore mũ'ẽ ape ore mogyau ejemiayuwamũ rakue”, 'jau ore 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹³ A'eramũ 'ã pẽẽ nanẽ 'awamũ Kristu 'ga rerowiaa rai'i. “Jejui Kristu 'ga 'ã amanũ janetywera mepyyau 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga werowiaaramũ janetywera moia jane wi” 'e renupa ypy we pẽẽ 'ã 'ga rerowiaa rai'i. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teja'yrarete 'ga rerowiaara 'gã nupe Te'agesagea tomono”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat U'agesage monou pẽ nupe. Sã'ã jane jarejera kwasiara jarekaraemã are. A'eramũ 'ã jane jarekaraemã kwaapa. Nan tee Janeruwarete 'ga U'agesage monoi wemiayuwa 'gã nupe. A'eramũ 'ga wemiayuwamũ jane kwaapa. “Agamũ jeremiayuwa 'ga. Sã'ã 'ga Je'agesage rerekoa”, 'jau nipo 'ga pẽ nesag ire. ¹⁴ U'eawer imũ 'ga U'agesage mua janee. A'eramũ jane a'eramũ jarejemogypyka jarejemogyau jarejeupe 'ga 'eawer are. “Anure nipo je teja'yramũ mama'e monoi pẽ nupe” 'e are nanẽ jane jarejemogypyka jarejemogyau. 'Ga janetywera omoit jane wi. A'eramũ nipo 'ga anure 'ua janee, jane rerawau ojepyri. Ojepyri jane oramũ 'ga wemim'ĩgatufera mua janee. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee.

Efesu pewara 'gã nee Jarejuwarete 'ga muorypawet

¹⁵⁻¹⁶ A'ere je Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. 'Gã amũ 'ua pẽ mome'wau jee: “Efesu pewara 'gã Jejui 'ga werowiat tãmẽjẽ ajemogyau. Jejui 'ga 'ã jane-jararetea, e'i 'gã ajemogyau”, 'jau 'gã 'ua pẽ mome'wau jee. “Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee 'gã oporomutaramũ. Ojejuka esage pãwẽ pãwẽ 'gã 'gã nee”, 'jau 'gã 'ua pẽ mome'wau jee. A'eramũ je Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. “Au'jete Jejui 'ga ererowiarukat Efesu pewara 'gã amũ nupe”, 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa pẽ nee. Teojere'emamũ futat je 'ga muorypa pẽ nee. 'Ga upe teje'ega monoaw ipe je pẽ nee nanẽ teje'ega monou 'ga upe jepi. ¹⁷ Jarejararete 'ga Ruwarete 'ga upe, Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga upe teje'ega monou tekou pẽ nee. 'Ga etee 'ã esage ma'ea. 'Ga upe je 'jau: “E'agesagea ako ene imonou 'gã nupe ai'i, ki Ku'jyp. A'eramũ ene 'gã mu'akwaapa mama'e apo are E'agesage pyu. Ejekwaapa katu katuukaa nanẽ 'gã nupe nũ”, 'jau je tekou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. ¹⁸ “Emueapyoukat 'gã ejemiaporam are”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. 'Ga te 'ã pẽ pyrũ pẽ mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ nerawau ywag ipe pẽ mogyau ojepyri. A'ea ki peapesak pejemogyau. Ojepyri jane reroo re nipo 'ga wemim'ĩgatufera mua wemiayuwamũ janee, kwaiwete. Aipo are 'ga pẽ mueapyoukara je afutat. ¹⁹ “Emueapyoukat 'gã epãjẽ are nanẽ nũ”, 'jau nanẽ je 'ga upe pẽ nee nũ. Pãjẽrete te 'ã 'ga. A'eramũ 'ga opãjẽ mua werowiaaramũ janee, wemifutar imũ mama'e apo are jane poaawamũ. ²⁰ Wa'yrarete 'ga, Kristu 'ga manũ re 'ga 'ã 'ga moferapa ete rai'i nũ. 'Ga ra'yra 'ga moferapawera futat 'ga pãjẽrete wesaukat janee. A'eramũ jane “pãjẽrete 'ga” 'e kwaapa. A'eramũ 'ã 'ga a'ea opãjẽa futat imua janee. Kristu 'ga moferaw ire 'ga 'ga rerawau ywag ipe ojepyri. A'eramũ 'ga 'ga m'ĩna peu futat 'ga muapygukaa ajakwatawa katy. “Je 'jawe futat ene. Amogo je ene 'wyrriaramũ teje'jawe. A'eramũ ene ejua eapyka 'au, jejakwatawa katy”, 'jau 'ga Kristu 'ga upe 'ga moferaw ire. ²¹ A'eramũ Kristu 'ga 'ũina 'wyrriarareteramũ janee. Nokoi futari 'ga amũ 'ga 'jawe. Ywagipewara 'gã 'wyrriara 'gã miamũ noko'uweri 'ga 'jawe.

'Ga te 'ã pãjēreteā amumera 'gã apyraapa. 'Awamũ ako ma'e 'gã apyraapa. Anure ako ma'e 'gã 'ga iapyraapa nanē nũ. ²² Janeruwarete 'ga Kristu 'ga mogou 'wyrarareteramũ ywagipewara upe, ywy pewara upe 'jau. 'Ga Kristu 'ga mogou mama'e jarareteramũ. “Amogo je ene jarejerowiaara 'gã 'wyrararamũ”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe. ²³ Sã'ã aeakaga rena 'wyrararamũ aerete upe. Nan tee futat Kristu 'ga reni 'wyrararetereteramũ werowiaaramũ janee. Wakaga tywe'emamũ ae nuapoa'uweri mama'ea. Aeakage'ema mama'ea nuapoa'uweri. Aeakaga nanē nuapoa'uweri mama'ea aerete tywe'emamũ nũ. Nan tee futat Kristu 'ga werowiaaramũ jane rerekoi. Werowiaaramũ 'ga mama'e apoukari janee. Najarejetee rũi mama'ea siapō. 'Ga retee futat jane mama'e apoi.

2

'Awamũ jane Kristu 'ga rerowiari

¹ Ymã te nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. Na'ga remi-ayuwā rũi pēē nakue. Mama'e tywera etee futat pēē iapou rakue. A'eramũ pēē pejemogyau amanũ ma'efera 'jawe Jarejuwarete 'ga upe rakue. ² Mama'e tywera 'ã pēē iapou 'ga rerowiare'ema 'gã pyri rakue. Mama'eukwaawa 'wyrara je'ega etee futat 'ã pēē enupa pejemogyau rakue. Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã mama'eukwaawa 'wyrara remi-ayuwā futat. Mama'eukwaawa 'wyrara oje'ega omono 'gã akaga pype. A'eramũ 'gã mama'e tywera apou. ³ Jane nanē ako najuejue etee futat Ku'jywa 'ga je'ega renupare'emamũ sajemogy ikue. Jarejemifutar imũ etee futat ako jane nanē mama'e apou ikue nũ. A'eramũ ako Janeruwarete 'ga mara'neramũ janeremiapo tywer are ikue. “Gã nemiapo tywer are je 'gã nereko tyweretei”, 'jau ako 'ga janee ikue.

⁴ A'ere 'ã Janeruwarete 'ga poromutaramũ nanimenime jane ree. A'eramũ 'ga ajemuaēma jane ree. ⁵ Ymã jane nienuwi futari 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã jane jarejemogyau amanũ ma'e 'jawe 'ga upe. A'ere 'ga Jejui 'ga jane erowiarāmũ jane mogyi ojepyri ajemogy ma'eramamũ. Janeruwarete 'ga ajemuaēm etee futat jane ree rakue. A'eramũ 'ga jane ree ajemuaēmawer ipe te futat jane katu'oka. Wemifutar imũ etee futat 'ga jane katu'oka. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea 'ga mama'e esagea ete wapo janee, jane katu'oka. ⁶ Kristu 'ga rerowiare'emamũ jane jemogyi amanũ ma'e 'jawe Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'ga Kristu 'ga jane erowiarāmũ jane mogyi imanũe'ema 'jawe. Sã'ã 'ga Kristu 'ga moferawa, 'ga manũ re rakue. Nan tee futat 'ga jane mogyi 'ga rerowiarāmũ. 'Ga moferaw ire 'ga Kristu 'ga mojeupia imonou ywag ipe ojepyri 'ga muapygukaa 'ga mogou 'wyrararamũ ojepyri. Nan tee futat 'ga Kristu 'ga jane erowiarāmũ jane mogyau 'wyrararamũ Kristu 'ga pyri, Jejui Kristu 'ga ree jane jemujar ire. ⁷ Aipoa futat jane ree 'ga jemuaēma kwaawukaa janee. A'eramũ nipo ywag ipe jane rekoramũ jane resakara 'gã 'jau: “Kuu. Ku'jywa 'ga a'jea futat ajemuaēm 'gã nee ra'e”, 'jau nipo 'gã jane resag ire. Jejui Kristu 'ga 'ã iporomutat jane ree. A'eramũ 'ga amanũmũ janetywera mepyau. 'Ga 'jawe etee futat 'ga Ruwarete 'ga nanē oporomutaramũ jane ree nũ. Ma'eramũ 'ã 'ga wa'yra 'ga muri 'au ijukaukaa janee. Jane ree oporomutare'em ire amunipo 'ã 'ga wa'yra 'ga namura'uweri ijukaukaa jane katu'okawamũ rakue.

⁸ A'ere 'ã 'ga jemuaēmi te jane ree. A'eramũ 'ga jane katu'oka, Jejui Kristu 'ga jane erowiarāmũ. Niapoi agawewi futat 'ã jane mama'e esagea 'ga upe rakue. A'etea 'ã 'ga ajemuaēm jane ree, jane katu'oka. 'Ga futat Kristu 'ga rerowiarukaa janee. ⁹ Napēnemiapofera mepyawamũ rũi 'ga pē

katu'ogi. A'eramũ pëë pejejerowiaraipe'ema pejejee 'ga rerowiaaramũ ne. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã jane katu'oka. A'eramũ jane 'awamũ jarejemujaa Kristu 'ga ree. A'eramũ 'ga jane momyauu mama'e esage apoukaa janee. “Teja'yra 'ga rerowiarãmũ je mama'e esage apoukaa 'gã nupe. Mama'e esagea etee futat peapo jeremifutar imũ. Pejejekau esage pejejee, mama'ea pëë iapou pejejaupe, ta'e 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga janee rakue, jane katu'oge'emawe rakue.

Majepei 'yweteewara 'jawe jane jemogyi

¹¹ Pëë 'ã judeue'emamũ. A'eramũ ore judeurãmũ 'jau pë nupe: “Ore 'ã judeurãmũ ijewak ma'eramũ arajemogyau. A'eramũ 'ã judeue'ema 'gã ojewage'emamũ”, 'jau ako ore judeurãmũ pë nupe ikue. Aipo 'jau ako ore orojewag are ikue. NaJaneruwarete 'ga rũi ore mojewaka. Ore etee futat orojomojewaka. A'etea ore 'jau orojeupe: Ore 'ã ijewak ma'eramũ arajemogy. Pënea'ar iki judeue'emamũ ymã pejejemogyawer are. ¹² Ymã 'ã pëë Kristu 'ga kwaape'ema futat rakue. NaJarejuwarete 'ga remiayuwamũ rũi 'ã pëë nakue. Najudeue'emamũ pë nupe ra'ne rũi te 'ã Janeruwarete 'ga je'egi rakue. Judeurãmũ ore ra'ne te 'ã 'ga je'egi rakue. “Tajejuka esage pë nee 'jau”, 'jau 'ga 'ã judeurãmũ oreypy 'gã nupe rakue. Wemiayuwamũ oreypy 'gã jemogyramũ 'ga aipo 'jau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ã 'ga pëypy 'gã mogyawe'em wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'ã 'ga aipo 'jawe'em pëypy 'gã nupe rakue. NaJaneruwarete 'ga remiayuw ypyramũ rũi pëë nakue. A'eramũ 'ã pëë 'ga pyri pejeo rapesake'ema rakue.

¹³ A'ere 'ã pëë 'awamũ Jejui Kristu 'ga perowiat pejejemogyau. Ymã te neperowiari futari Jarejuwarete 'ga pejejemogyau rakue. A'eramũ pëë pejejemogyau muku 'ga wi ako ma'e 'jawe rakue. A'eramũ ako Jejui 'ga amanũmũ, owy reko'wogukaa 'gã nupe jane wi janetywera piritawamũ ai'i, ae katu'okawamũ ai'i. A'eramũ pëë nanë pejejemogyau Kristu 'ga rerowiaaramũ, pejejemogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. 'Ga rerowiarãmũ pëë pejejemujaa 'ga ree. A'eramũ pëë pejejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri ako ma'eramũ 'awamũ. ¹⁴ Kristu 'ga futat 'ã judeurãmũ ore mota'wa judeue'emamũ pë nupe. Ymã ako jane namajepei 'yweteewara 'jawe rũi jane jemogyi ikue. Judeurãmũ ako ore oroporomutare'emamũ judeue'emamũ pë nee ikue. Judeue'emamũ nanë ako pëë pejeporomutare'emamũ judeurãmũ ore ree ikue. A'ere ako Kristu 'ga manũaw ipe futat jarejee jane poromutare'ema teepawamũ ai'i. A'eramũ jane 'awamũ jarejemogyau majepei 'yweteewara 'jawewaramũ. ¹⁵ Judeurãmũ ore ako aramara'neramũ judeue'emamũ pë nee ikue. Judeurãmũ ako ore Moisesi 'ga je'ega renupa ikue. A'ere ako pëë nepeenuwi futari Moisesi 'ga je'egea ikue. A'eramũ ore ako aramara'neramũ pë nee ikue. A'ere Kristu 'ga 'i janee rai'i: “NaMoisesi 'ga je'egea renuw are rũi Janeruwarete 'ga pëtywera pe'ai pë nui. 'Ypeywar are temanũmũ te je pëtywera mepyi. A'eramũ futat 'awamũ Janeruwarete 'ga pëtywera pe'au pë nui, je rerowiarãmũ etee futat”, 'jau 'ga janee rakue. A'eramũ 'ga werowiaaramũ jane mujaa ojee. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ majepei 'yweteewara 'jawe futat. Nan 'ga jane mota'waukari jarejaupe. ¹⁶ 'Ypeywar are amanũmũ te Kristu 'ga jane mamara'nepawukari jarejee. Amanũmũ 'ga werowiarãmũ jane mogyau majepei 'yweteewara 'jawe. A'eramũ 'ga jane mota'wau 'Uwarete 'ga upe. ¹⁷ Ore judeurãmũ orokwaa'wi futat 'ga je'ega rakue numiamũ. A'eramũ ore mukuu'i etee ajemogy ma'e 'jawe arajemogyau 'ga wi rakue. A'ere 'ã pëë judeue'emamũ nepekwaawi'i futari 'ga rakue. A'eramũ pëë mukumuku 'ga wi ajemogy ma'e 'jawe rakue. Kristu 'ga 'ã 'ua morogyta esage mome'wau

janee najuejue etee futat. “Tejerowiaara 'gã je amota'wa Tejuwarete 'ga upe” 'ea poromũ morogyta esagea judeue'emamũ pẽ nupe, judeuramũ oree 'jau. Mĩnamũ 'ga imome'wau janee. ¹⁸ A'ere 'ã amanũ re Kristu 'ga jane mota'wai 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe. Werowiarãmũ 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage mua janee najuejue etee futat. A'eramũ jane 'ga 'Agesage retee futat jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ 'ã pẽẽ 'awamũ judeue'emamũ nanẽ pejemogyau 'ga remi-ayuwamũ nũ judeuramũ ore 'jawe. A'eramũ pẽẽ natapy'yjamũ etee 'jawe rũi pejemogyau oree 'awamũ. 'Awamũ 'ã pẽẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rai'i. A'eramũ pẽẽ 'awamũ 'ga ra'yra 'jawe futat pejemogyau judeuramũ ore 'jawe. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejemogyau orepytunamũ futat.

²⁰⁻²² 'Ogarete 'jawe futat jane jarejemogyau. Sã'ã 'oga apoara 'gã tu-paa'mywa mowywya ra'ne. A'ere 'ã 'gã tupaa'mywarete mĩina jupe. A'ere 'gã eikwaryta monou. A'ere 'ã 'gã iapyryta nuga jupe. A'ere 'ã 'ga ikaga nuga jupe. Nan tee futat Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerowiaaramũ jane mogymogyau wemifutaaw ipe etee futat. Oje'ega mome'warera 'gã na'ne 'ga imogyau. A'ere 'ga Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ ore mogyau. A'ere 'ga Kristu 'ga ree ojemujat ma'eferamũ nanẽ pẽ monou imajatykau amumer-amũ ore ree. Wemifutaaw ipe etee futat 'ga Kristu 'ga rerowiaaramũ jane mogymogyau. Sã'ã tupaa'mywaretea 'oga koga. Nan tee futat Jejui Kristu 'ga rekoi janererekwarareteramũ. A'eramũ 'ga rerowiaaramũ jane jarejemogypyyka 'ga ree jarejemogyau. Ymã Janeruwarete 'ga akou omogytaaw ipe ete rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga rekoi jane pype U'agesageu.

3

Judeue'ema 'gã nupe Jejui 'ga mome'uawet

¹ Janeruwarete 'ga jane mogy majepi 'yweteewara 'jawe. A'eramũ 'ã je Pauloramũ je teporomutaramũ judeue'emamũ pẽ nee, teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe nanẽ pẽ nee nũ.

Moromunepawa pype ako 'gã je munewi je mĩina ai'i, Jejui Kristu 'ga mome'u are ai'i. 'Gã amũ je munewi je mĩina judeue'emamũ pẽ nupe je Jejui Kristu 'ga mome'u are. “Judeue'ema 'gã nanẽ Kristu 'ga okatu'ok, werowiarãmũ”, 'jau je tekou ai'i. A'eramũ judeu 'gã amũ amara'neramũ je ree aipo je 'e je rekoramũ. A'eramũ 'gã je munepa je mĩina moromunepawa pype.

² Ymã we futat te ako Janeruwarete 'ga je pyrũi je mogou Jejui 'ga mome'waramũ judeue'emamũ pẽ nupe ikue. Iporomutat 'ga pẽ nee. Ma'eramũ 'ã 'ga je monoi Jejui 'ga mome'waukaa pẽ nupe. Aipoa pekwaap pejemogyau. ³⁻⁶ Ymã we futat te ako Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Anure nipo je judeue'ema 'gã nanẽ imogyi teja'yramũ, judeu 'gã neewe. Teja'yrarete 'ga rerowiarãmũ nipo je 'gã mogyau tejemiayuwamũ judeu 'gã neewe”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Judeu 'gã nee je jejuka esagei te'eawer imũ etee futat. A'eramũ je anure judeue'ema 'gã nee nanẽ tejejukau esage te'eawer imũ etee futat nũ”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Anure nipo je teja'yrarete 'ga, Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã muri 'au ywag ipe 'gã mogyau tejepyri futat. Judeu 'gã, judeue'ema 'gã. Mĩmera 'gã nipo je imua 'au teja'yrarete 'ga rerowiarãmũ”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Ymã 'ga namueapyoi 'gã u'eawer are rakue. A'ere 'awamũ 'ga 'Agesagea 'ga upe oporowyky ma'eramũ ore mueapyoi 'ga 'eawer are. Jejui Kristu 'ga remimono ppyferamũ ore, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã. Mĩmeramũ 'ga 'Agesagea ore mueapyoi ee.

Je nanē nū. Janeruwarete 'ga je mueapyou u'eawer are. Aipo are je ka'arana kwasiari tekou. Jeremikwasiarera ka'arana mogyta re nipo pe'je pejejaupe: “Paulo 'ga eapyo futat Jarejuwarete 'ga remifutar are rakue”, 'jau nipo pēē pejejaupe. “Kristu 'ga rerowiaaramū najuejue etee futat Janeruwarete 'ga jane mogy wemiayuamū. Ymā ako Janeruwarete 'ga nomome'ui aipoa 'gā nupe rakue. A'ere 'awamū 'ga imome'ui Paulo 'ga upe”, 'jau nipo pēē pejejaupe, jeremikwasiarera mogyta re.

⁷ Janeruwarete 'ga je mogo ojeupe oporowyky ma'eramū. “Ekwap jera'yra 'ga mome'wau judeue'ema 'gā nupe”, 'jau 'ga jee ikue. Janeruwarete 'ga iporomutat je ree. A'eramū 'ga je moporowykyaukaa ojeupe. Opājē mū 'ga je mogou ojeupe oporowyky ma'eramū. ⁸ Najea'wryi agawewi je ikue. “Kristu 'ga remiayuamū sipo je rekoi”, na'etei je ikue. 'Ga remiayuwa 'gā juejue kūima'eeteeramū. A'ere noko je ako tywe'ri ma'e 'jawe etee jepi. A'etea Janeruwarete 'ga esage jee. Je mogou 'ga Kristu 'ga mome'waramū judeue'emamū pē nupe ikue. “Ekwap Jera'yra'ete 'ga mome'wau judeue'ema 'gā nupe”, 'jau 'ga jee ikue. “Jejui Kristu 'ga 'ā esage ma'ea. A'ere 'ā nepēneapyopawa'uweri futari pejejee 'ga jemuaēmawer are. Mama'e esage are etee futat 'ga paruapoweramū pē nupe, ere ki 'gā nupe”, 'jau 'ga jee ikue. ⁹ Mama'e apo ypy we 'ā Janeruwarete 'ga namueapyoi aeypy 'gā wemiaporam are rakue. A'ere 'ga 'awamū 'ga 'i jee: “Awamū enereapyo jeremiapo are. Jeporokatu'ogiwet je najuejue etee futat pē nee. Judeuramū, judeue'emamū. Mīmeramū pē nee je porokatu'ogiweramū te'ŷina pē nee”, 'jau 'ga jee ikue. “A'eramū ene 'gā mueapyou jeremifutar are”, 'jau 'ga jee ikue. A'eferupi tee 'ā je rekoi teatau teporogytau 'gā nupe najuejue etee futat. “Judeue'emamū pē nee nanē 'ā Janeruwarete 'ga oporokatu'ogiweramū pē nee”, 'jau je 'gā nupe. ¹⁰⁻¹¹ Jarejuwarete 'ga remikatu'ogeramū jane resakawe nipo ywagipewara 'gā 'wryiara 'gā nanē weapyoramū Janeruwarete 'ga ree. “Kuu. I'akwaapap 'ga”, 'jau nipo 'gā Jejui Kristu 'ga rerowiaaramū jane resakawe. “Gā tywera moir ire nipo Ku'jywa 'ga ywy pewaramū mogyau wemiayuamū. Judeue'ema 'gā ako niporomutari agawewi judeu 'gā nee ikue. A'etea Jejui Kristu 'ga 'gā erowiarāmū, Ku'jywa 'ga judeu 'gā mogyau wemiayuamū, judeue'ema 'gā neewe”, 'jau nipo ywagipewara 'gā Jejui 'ga rerowiaaramū jane resakawe. Ywy apoe'ēwe Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: “Ae 'gā pa je aapo tejemiayuamū kwy”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'ere 'ā aeypy 'gā jemotyweri etee 'ga upe rakue. A'eramū 'ga 'agamū Janejararete 'ga Jejui Kristu 'ga mua 'au ywy pe janetywera mepyawamū janee rakue. A'eramū 'ga 'ga mogou janejarareteramū janee. ¹² A'eramū 'ga Jejui Kristu 'ga rerowiarāmū Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi. 'Ga rerowiarāmū jane jarejemujaa 'ga ree. A'eramū jane a'eramū jarejenosōue'em jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. ¹³ A'eramū je 'jau pē nupe: Pē'arasig kasi je ree ne. Judeue'emamū pē nupe Jejui 'ga mome'u are 'gā je munewi moromunepawa pype agawewi. A'etea kasi pē'arasig je rereko tywer are ne. Je rereko tywera resakawe nipo tekotee 'gā 'i ajaupe: “Paulo 'ga ajemuaēm Efesu pewara 'gā nee ra'e. Sā'ā 'ga jereko tywerukara 'gā nee Jejui Kristu 'ga mome'u are”, 'jau nipo 'gā ajaupe je ree. A'eramū ki pēē pejeku'iramū pejemogyau ee.

'Gā nee Jarejuwarete 'ga upe oje'ega monoawet

¹⁴ Jarejuwarete 'ga remifutar are tejea'aramū je teapyka tejenupy'āu teje'ega monou 'ga upe pē nee. ¹⁵ Ku'jywa 'ga upe jane 'ga rerowiaaramū najuejue etee futat 'jau, “Janeruwarete 'ga”, 'jau jane 'ga upe. Ywag ipe ajemogy ma'e 'gā, ywy pe ajemogy ma'eramū jane 'jau. Najuejue etee futat

jane “Janeruwarete 'ga”, 'jau jane 'ga upe. 'Ga upe je teje'ega monoi pē nee te'ŷina. ¹⁶ “Ene te 'ã eneresage, ki Ku'jyp. Ene te 'ã pãjēretea. A'eramũ je 'jau enee: E'agesagea ako ene imonou Efesu pewara 'gã nupe ai'i. A'eramũ ene 'gã mopãjēu E'agesage pyu, ki Ku'jyp, 'jau je enee 'gã nee”, 'jau je 'ga upe. “E'agesage pyu ejerowiarukaa etee te ekou 'gã nupe, 'gã mojemogypygyukaa ejee”, 'jau je 'ga upe pē nee. 'Ga rerowiaarareteramũ nipo pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. Pejejeupe mama'eay jesaukar ire miamũ nipo pejepoire'ema futat 'ga wi. 'Ga 'Agesageu pejemogypygy ire nipo pē pejepoire'ema 'ga rerowiar awi mama'eay jesaukar ire miamũ. Pejejeupe imur ire nipo pē mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat. ¹⁷ “Afutat je Kristu 'ga rekoa 'gã pyri”, 'jau je 'ga upe pē nee. “Werowiaramũ Kristu 'ga reko'i 'gã pyri. Aipoa je afutat”, 'jau je 'ga upe pē nee. “Emoporomutarukat 'gã ejee. Ajuee nanē 'gã moporomutarukaa nũ. Ajuee oporomutaramũ nipo 'gã mama'e esagea etee iapoi ajaupe. Ejee 'gã moporomutarukaramũ nipo 'gã mama'e esagea etee iapou ene upe”, 'jau je 'ga upe pē nee. ¹⁸ “Emueapyo 'gã 'gã nee eporomutar are”, a'e je 'ga upe pē nee. “Ejemiayuwamũ najuejue etee futat emueapyo 'gã ee”, 'jau je 'ga upe pē nee. Kristu 'ga iporomutat pē nee a'jea futat. A'ere 'ã nepēneapyo katui we 'ga pejefutar are. A'eramũ je 'jau Jarejuwarete 'ga upe pē nee: “Emueapyo 'gã ee”, 'jau je 'ga upe pē nee. ¹⁹ Afutat je pē ikwaawa, “Kristu 'ga iporomutat jane ree a'jea futat” 'e are pēneapyoa. Janereapyopawa'uweri agawewi jane 'ga jarefutar are. A'etea je ee pēneapyo'ia afutat. A'eramũ je 'jau Ku'jywa 'ga upe: “Emueapyo 'gã ejee, 'gã nee eporomutar are”, 'jau je 'ga upe pē nee. “Ojee eneporomutar are weapyo re, nipo 'gã jemogyi ene 'jawe”, 'jau je 'ga upe pē nee.

²⁰ Nitywi futari Janeruwarete 'ga remiapoe'ema mama'e mũ. “Aga 'ga nuapoi”, na'jawi futari 'ga upe. Aye'emeteete futat 'ga mama'e apoi. Aerefetee upe te mama'e apo rayramũ rēwējēmī. A'ere Ku'jywa 'ga upe naayi futari mama'e apoa. “Mama'e esagea eapo jee”, ojeupe jane 'eramũ 'ga mama'e esage apou janee, ojeupe janeremienũiwera apyraapa. Naeapyoi futari ae 'ga remiaporam are. 'Ga te okwaap ae rerekoa. A'ere 'ga iapoi futari janee. U'agesagea 'ga imua janee, ojeupe mama'e apoukaawamũ. A'eramũ 'ga U'agesageu futat mama'e apou janee. ²¹ A'eramũ ki Jejui Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ jane Ku'jywa 'ga muorypa jareojere'emamũ, jarejeupe 'ga remiapofer are. Jejui 'ga rerowiaaramũ jane najuejue etee futat 'ga muorypa jareojere'emamũ, 'jau je pē nupe.

4

Majepei 'yweteewara 'jawe jane jemogyi

¹ Moromunepawa pype 'gã je munewi Jejui 'ga mome'u are. A'eramũ je 'jau pē nupe: Janeruwarete 'ga 'ã wa'yra 'ga mua 'au ywy pe janetywera moiawamũ rakue. A'eramũ pē pejemogyau esage 'ga upe, 'jau je pē nupe. Ymã te 'ã 'ga pē pyrũi wemiayuwamũ rakue, wemifutar imũ mama'e apoaramũ rakue. A'eramũ ki pē pejemogyau esage 'ga upe. 'Ga remifutar imũ etee futat pejemogyau 'ga upe. ² Pejerowiaaip kasi pejejee te ne. Pēpota'wa pãwē ki pejejee. Pejejeaite'ema pejejee. Pejemara'ne'emamũ nanē pejejee nũ. Pejejee pēmara'ne'ema pejejee pēporomutara resaukaa. ³ Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē mogyi majepei 'yweteewara 'jawe. A'eramũ ki pē pejepota'waramũ pejemogyau pejejee. Mama'e tywera kasi peapo pejejaupe ne. ⁴ Kristu 'ga rerowiaaramũ jane najuejue etee futat jane jemogyi majepei 'yweteewara 'jawe. Majepei tee futat 'ga 'Agesagea. Werowiaaramũ 'ga jane rerawau najuejue etee futat 'Uwarete 'ga pyri ojeupi

anure. Poromũ 'ga ree jane jemogypyykawa 'ga rerowiaaramũ. ⁵ Majepei tee Janejararete 'ga. 'Ga ree etee futat jane jarejemogypyyka jarejemogyau. 'Ga rerowiaaramũ etee jane jarejepymĩãukaa 'y pe 'ga amũ upe. “Jeju Kristu 'ga je arowiat. 'Ga futat jetywera moia je wi. A'eramũ je 'awamũ mama'e esagea etee iapou 'ga upe”, 'jau jane najuejue etee 'ga rerowiaaramũ jarejepymĩãukaa 'y pe 'ga amũ upe. ⁶ Majepei tee futat Janeruwarete 'ga. 'Ga futat jane apou najuejue etee futat rakue. A'eramũ 'ga Janejararetea. A'eramũ jane apoarera 'ga etee futat jane mogyawarũ wemifutara mama'e apoaramũ. Jane pype futat 'ga rekoi U'agesagea pyu.

⁷ 'Ga 'Agesagea Kristu 'ga imua werowiaaramũ janee najuejue etee futat. Ojeupe mama'e esage apoukaawamũ 'ga imua janee. Opãjẽa 'ga imua janee ojeupe jane moporowykyaukaa wemifutar imũ etee futat. ⁸ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue:

“Ojee iporomutare'ema 'gã 'arimũ nipo Kristu 'ga okwapa.

A'eramũ nipo 'ga 'gã faa 'gã nerawau 'gã nerojeupia ywag ipe.

Nipojeupawi 'gã 'awamũ 'e resaukaawamũ 'ga 'gã nerawau.

Aipo rupi we futat nipo 'ga mama'e esage mua ywy pewaramũ janee”,

'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁹⁻¹⁰ Ywy pe 'ga 'ua janee kunumĩakyrãmũ rakue. A'ere 'ga 'ã waranuw ire ojejukaukaa 'gã nupe rakue. A'ere 'ga oferapa awau ojeupia ywag ipe nũ, 'Uwarete 'ga pyri nũ. A'eramũ 'ga 'awamũ akou Janejarareteramũ futat janee. Ywy pewaramũ Janejarareteramũ, ywag ipewara 'gã Jarareteramũ. Mĩmeramũ 'ga rekoi Janejarareteramũ janee.

¹¹ 'Ga etee futat mama'e esage mua janee ywy pewaramũ. 'Ga futat U'agesagea mua janee, ojeupe mama'e esage apoukaawamũ. Jane mũ upe 'ga 'jau: “Te'agesagea je omono pẽ nupe. A'eramũ pẽ pejewau je mome'wau kwe pe tekotee 'gã nupe, 'gã mueapyou je ree”, 'jau 'ga jane mũ upe, jane monou kwe pe. Amumeramũ jane mũ upe 'ga 'jau: “Te'agesagea je omono pẽ nupe. A'eramũ pẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau pejejepyriwara 'gã nupe”, 'jau 'ga jane mũ upe. Ajepeja 'gã nupe nanẽ 'ga 'jau: “Te'agesagea je amono pẽ nupe teporogyta esage mome'wawamũ. Kwe pe pekwap jeporogyta esage mome'wau pejepytuna 'gã nupe, je rerowiarukaa 'gã nupe”, 'jau 'ga 'gã amũ nupe. Amumera 'gã nupe 'ga 'jau: “Te'agesagea je amono pẽ nupe, pẽ mogyau 'wyriaramũ tejerowiaara 'gã nupe. Pemu'e je rerowiaara 'gã jeremifutar are”, 'jau Kristu 'ga 'gã nupe. ¹² Opãjẽa 'ga imua werowiaaramũ janee ojeupe jane moporowykyukaawamũ. 'Ga pãjẽ mũ etee futat jane mama'e apoi 'ga upe. “Peoporowyky jee”, 'jau 'ga janee. “Je rerowiaara 'gã pẽ imojemogypyygukaa etee te je ree, 'gã mu'jau je ree”, 'jau 'ga janee. “Amumera 'gã je rerowiaara 'gã ojemogypyy'gi etee je ree. A'eramũ pẽ pejeporogytau 'gã nupe, 'gã mojemogypyygukaa etee te je ree”, 'jau 'ga janee. ¹³ A'eramũ jane pãwẽjẽ etee futat jarejemogypyyka 'ga ree. A'eramũ nipo jane pãwẽjẽ etee futat nanẽ Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga kwaapa nũ. A'eramũ jane jarejeapyoramũ jarejemogyau Kristu 'ga ree. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe futat. Mama'e esagea etee jane iapou 'ga 'jawe futat. ¹⁴ Kunumĩ 'jawe kasi sajemogy ne. Kunumĩa werekoemãwe erowiaa. Nokwaawi 'gã werekoemã. A'ere kasi pẽ nanarũi ne. Peenup katu ra'ne ki. Yara sãmogoe'ema 'jawe nanẽ kasi pẽ ne. Yara sãmogoe'ema 'ã nuwi wupawer ipe ete. 'Y ryjuapi tete'ia we 'ã imuarekorekoukaa kwe katy awau ko katy ete 'ua nũ 'jau akou. A'ere kasi pẽ nanarũi ne. Peenup katu ra'ne ki morogytaa. Kasi a'e pe morogyta 'me upe pejemoryteeukar ine. Jeju 'ga etee te jane sirowiat jarejemogyau. I'me ma'e 'gã nipo 'ut futat o'meramũ janee, o'me rerowiarukaawamũ janee. A'ere kasi sirowiat ne. “Simorytee

'gã 'jau", e'i te nipo 'gã o'meramũ janee. ¹⁵ A'ere jane mama'e a'jea etee futat imome'ui jarejaupe. Jarepota'waramũ jarejuee. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe. Kristu 'ga 'ã werowiaaramũ Janejararetea. A'eramũ Kristu 'ga aeakaga 'jawe. 'Ga rerowiaaramũ jane jarejemogyau 'ga rete 'jawe. ¹⁶ Sã'ã aeakaga etee aerete mujara. Aerajyga 'ã ae mokurẽjũka pãwẽ gatu etee te futat. Aerajyga 'ã ae koka. A'eramũ 'ã aeretea otesirũgatue'emamũ waranupa. Nan tee futat Kristu 'ga werowiaaramũ jane mujari jarejuee. A'eramũ jane najuejue etee futat mama'e esage apou Kristu 'ga rerowiarukaa ete ete jarejaupe. Jarejuee jarepota'waramũ, jane Kristu 'ga rerowiarukaa ete ete jarejaupe. A'eramũ jane jarejemogyau Kristu 'ga 'jawe.

Mama'e tywera apo awi ki sapoit

¹⁷ Jarejararete 'ga upe je porowykyi. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Au'je ki mama'e tywera apo re. Au'je futat mama'e apo re Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã naea'ari Jarejuwarete 'ga remifutar are. ¹⁸ Nokwaawi 'gã 'ga remifutara. Mama'eukwaawa 'wyrriara 'gã mueapy-oukare'ema Janeruwarete 'ga remifutar are. A'eramũ 'gã afuwere'emamũ 'ga kwaaw are. ¹⁹ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nuenosĩ mama'e tywera apoa. Mama'e tesirũa ete 'gã iapou. Wemirekoe'ema kũjã are 'gã akou. Kũjã 'gã nanẽ omene'em are akou. Najemuarũi futari 'gã ajemogyau. Ni'akwaawi 'gã mama'e tywera apoe'em are.

²⁰ A'ere naKristu 'ga rũi jane mu'ei mama'e tywera apo are. A'eramũ jane Kristu 'ga rerowiaaramũ, mama'e tywera apoara 'gã 'jawe ete iapowe'em. ²¹ Kristu 'ga rera renupa ypy we nipo pẽẽ pejemujaa 'ga ree rai'i. A'eramũ nipo Kristu 'ga mome'wara 'gã mama'e a'je are etee futat pẽ mu'jau rai'i. ²² A'eramũ nipo 'ga mome'wara 'gã 'jau pẽ nupe: "Kristu 'ga rerowiare'ema 'ã pẽẽ mama'e tywera apo are ete pejejea'aramũ pejemogyau rakue. A'ere 'awamũ 'ga perowiat pejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejejeateeramũ mama'e tywera apo awi", 'jau 'gã pẽ nupe, pẽ mu'jau ee. "Au'je ki mama'e tywera apo are pejemorytee re", 'jau nipo 'gã pẽ nupe, pẽ mu'jau ee. ²³ "Au'je ki mama'e tywer are pejejea'ar ire. Eje'jawe je muea'arukar ape mama'e are, ki Ku'jyp, pe'je ki 'ga upe", 'jau nipo 'gã pẽ nupe, pẽ mu'jau ee. ²⁴ "Pejemuesageukat Jarejuwarete 'ga upe. Oje'jawe pejemogya futat 'ga afutat. A'eramũ ki pẽẽ iapoukaa 'ga upe pejejee. 'Eje'jawe je mogo ape', pe'je ki 'ga upe. 'Ga 'jawe pejemogy re pẽẽ mama'e esagea etee futat iapou 'ga 'jawe", 'jau nipo 'gã pẽ nupe, pẽ mu'jau ee.

²⁵ A'eramũ ki pejejeateeramũ peje'me awi. Au'je ki morogyta 'me mome'u re. Majepoi 'yweteewara 'jawe jane Jejui 'ga rerowiaaramũ jane jemogyi. A'eramũ ki pẽẽ mama'e a'jea etee futat imome'wau pejejaupe. ²⁶ Pejemara'neramũ miamũ kasi mama'e tywera peapo ne. Pejejeateeramũ kamẽsĩete pejemara'ne awi. Pejekowe'em ko'aramuku pejemara'ne rerekou ne. Kamẽsĩete pejejeateeramũ pejemara'ne awi. Kwara ose'emauwe ki pẽmara'nepap. ²⁷ Kasi a'e pe pejemara'ne awi pẽneateea'ne'emamũ mama'eukwaawa 'wyrriara mama'e tywera apoukari pẽ nupe ne. ²⁸ Imuna ma'eramũ nanẽ ki pepoit futat mama'e are pejemunarũ awi. Peporowyky ete ki pejejeupe mama'e muaw are. A'eramũ pẽẽ mama'e monou imama'e'ema 'gã nupe. ²⁹ Peje'egaip kasi pejejaupe ne. Mama'e esagea etee ki pemome'u pejejaupe, 'gã poaa Jejui 'ga rerowiar are. ³⁰ Pemu'arasig kasi Jarejuwarete 'ga 'Agesagea ne. Esage ma'ea Janeruwarete 'ga 'Agesagea. A'eramũ pẽẽ, mama'e tywera apo re, 'ga 'Agesage mu'arasiga ne. Mama'e esagea etee futat iapou 'ga 'Agesage muorypawamũ. Kristu 'ga rerowiarãmũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua

janee ikue. Ymã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teja'yra 'ga 'gã erowiamũ je Te'agesage monoi 'gã nupe, 'gã nerekwaramũ”, 'jau 'ga rakue. Anure nipo Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga 'Agesage rerekwaramũ jane rerooi Jarejuwarete 'ga pyri. ³¹ A'eramũ ki pẽẽ mama'e tywera apowe'em. Pejejeateeramũ kamẽsĩete futat 'gã nayka awi. Pẽmara'ne kasi 'gã nee ne. Pejeje'egayawe'em 'gã nupe, 'gã kurape'ema. Au'je futat pejejee pejeporomutare'em awi. ³² Pẽpota'wa etee futar iki pejejee pejejemogyau. 'Ga amũ mama'e tywera pejejeupe iapo re miamũ, pejejea'are'emamũ au'jeteramũ 'gã nayka are. Pejejeateeramũ kamẽsĩete futat 'gã nayka awi. Janetywera moir ire 'ã Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamũ futat jane rayka are. 'Ypeywar are amanũaw ipe 'ã Kristu 'ga janetywera mepyau rakue. A'eramũ 'ã 'ga aetywera moir ire wea'aru'jawe'emamũ ee. A'eramũ ki pẽẽ nan tee futat pejejea'are'emamũ au'jeteramũ 'gã nayka are ne. Pejejeateeramũ kamẽsĩete futat 'gã nayka awi. Pejejea'aru'jawe'emamũ futat ee nũ.

5

Sajemogy esage 'ga upe

¹ Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yra. Oporomutaramũ 'ga pẽ nee. A'eramũ ki pejemu'jau 'ga ree. Pejejemogyau esage 'ga upe. ² Kristu 'ga 'ã oporomutaramũ jane ree. A'eramũ 'ã 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. Ymã 'ã judeu 'gã weymawa etee ijukau iapyau otywera mepyawamũ rakue. Jarejuwarete 'ga muorypawamũ nanẽ 'gã iapyau rakue nũ. Jany kasiga nanẽ 'gã iapyau 'ga muorypawamũ rakue nũ. A'ere ako 'awamũ Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ ai'i. A'eramũ ki pẽẽ pejeporomutaramũ pejejee, 'ga 'jawerimũ etee futat.

³ Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ futat pejejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau esage 'ga upe. Pejejemogyawe'em futat tesirũgatu 'ga upe. Pejejemirekoe'ema kũjã are pejekowe'em. Kũjãmeramũ nanẽ pejekowe'em pejemene'ema kũima'e are. Pejemuarũ ki pejejemogyau. Pejekaraemã kwai are etee nanẽ pejejea'are'emamũ nũ. Pejejea'are'emamũ mĩmera mama'e are. Aipoa mama'e mome'wawe'em pejejaupe. ⁴ Mama'e tywera mome'wawe'em futat pejejaupe. Peje'me'emamũ nanẽ pejejaupe nũ. Peje'eg esage etee futar iki pejejaupe Jarejuwarete 'ga muorypawamũ. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga mama'e apo re nanẽ pẽẽ 'ga muorypa ee nũ. ⁵ Janeruwarete 'ga jane'wyriararetea Jejui Kristu 'ga retee. 'Gã futat nipo anure ajemogou 'wyriarareteramũ janee. A'eramũ nipo 'gã anure wemiayuwamũ jane rerawau ojepyri mama'e esage mua janee. A'ere nipo wemirekoe'em are ako ma'e 'gã na'gã nemiayuwa rũi. Omene'em are ako ma'e 'gã, okaraemã kwai are tee ojerowiaraip ma'e 'gã. Mĩmera 'gã na'gã nemiayuwa rũi. A'eramũ nipo 'gã awawe'em 'gã pyri amanũ re. Okaraemã kwai are etee ojerowiaraip ma'e 'gã ojemogypyka okaraemã kwai are etee ajemogyau. Nojemogypygi 'gã Jarejuwarete 'ga ree. A'eramũ okaraemã are ojemogypyk ma'e 'gã ajemogyau maira'me are ojemogypyk ma'e 'gã 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerawawe'em ojepyri anure. Aipoa jane ikwaapa.

⁶ 'Gã amũ nipo 'jau 'ua pẽ nupe: “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'ere kasi perowiat 'gã ne. Pẽ moryteeu te 'gã nuri. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are. Nuenowi futari 'gã 'ga je'ega. A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete oje'ega renuwe'em are. ⁷ A'eramũ ki pẽẽ mama'e tywera apowe'em futat 'gã pyri.

⁸ Ymã mama'e tywera peapo futat rakue. Ypytunimũ wata ma'e 'jawe pëe pejemogyau rakue. A'ere 'awamũ Kristu 'ga pëtywera moiri pë nui rakue. A'eramũ pëe 'awamũ pejemogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe. A'eramũ pëe 'awamũ mama'e esagea etee futat iapou 'ga upe. ⁹ 'Arimũ wata ma'e 'jawewara 'gã mama'e esagea etee wapo. Mama'e a'jea etee nanë 'gã imome'wau. A'eramũ pëe 'awamũ mama'e esagea etee futat iapou a'jea futat. ¹⁰ Pejemu'jau pejemogyau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

¹¹ Ypytunimũ wata ma'e 'jawewara 'gã mama'e tywera etee wapo. A'ere kasi peapo mama'e tywera 'gã pyri ne. Mama'e esage etee futat iapou. A'eramũ mama'e tywera apoara 'gã ojenosõu wemiapofera renosõu pë nui. Pënemiiapo esage resakawe 'gã wemiapo tywer are weapyoramũ. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Tÿÿ. Mama'e tywera etee nipo je aapo tekou ra'e jepi”, 'jau nipo 'gã ojeupe, pënemiiapo esage resag ire. ¹² Nãinãñĩĩ rũi te 'ga remiapo mama'e tywera. Jemime agawewi 'gã iapoi. Eukwere ae mojenosĩ 'gã nemiiapo tywera. A'eramũ 'gã jëmĩ ojenosõue'em mama'e tywera renosõue'em.

¹³⁻¹⁴ Ypytunimũ 'ã ae nuesagi mama'ea. A'ere 'ã ae 'arimũ mama'e resagi katu katu. Nan tee futat jane ikwaapa katu katu jarejemogyau. Ymã 'ã 'ga amũ 'jau rakue:

“Mama'e tywera apoaramũ pëe amanũ ma'e 'jawe pejemogy Ku'jywa 'ga upe. Oset ma'e 'jawe nanë pejemogyau nũ.

A'eramũ ki pëe pejepaka, pejefu'ama pejemiiapo tywer awi.

A'eramũ Kristu 'ga pë mogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe ojeupe”, 'jau 'ga amũ imome'wau rakue.

¹⁵ A'eramũ ki pëe pejejea'gwau mama'e tywera apo awi. Mama'e esage etee futat pëe iapou. Pë'akwaap katu ki mama'e are. Peko kasi i'akwaawe'ema 'gã 'jawe ne. ¹⁶ Kwaiwete 'gã mama'e tywera etee iapoara 'gã. A'ere ki peko esage mama'e tywera apoara 'gã pype. Pejenosĩ awi Jëjui 'ga mome'u awi 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. 'Gã pyri pejemogyau pëe 'ga mome'wau futat 'gã nupe. ¹⁷ Akotee ma'e 'gã 'jawe ete kasi pejemogy ne, pejeje'ëran ekoeteramũ ne. Jëjui 'ga rerowiamũ pëe 'ga je'ega te imome'wau pejejaupe, pejejamu'jau 'ga rerowiar are. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat pëe mama'e apou. Mama'e apo enune pëe 'jau pejejeupe: “Ma'ja te Janeruwarete 'ga afutat je iapoa?” 'jau pëe iapoe'ëwe. A'eramũ pëe 'ga remifutar imũ etee mama'e apou 'ga upe.

¹⁸ Kawñajaiwa taetu itykure'ema. Kawñajaiwa tykuara 'gã oje'egaw are amã'jãue'em. Oje'ega momoa ekoete te futat ajemogyau. A'eramũ kasi pëe nan ine. Pejerekoukaa Jarejuwarete 'ga 'Agesage upe etee futat.

¹⁹ Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat pejemogytau. Jarejuwarete 'ga marakau etee futat pejejamuorypa. 'Ga remiapofer are pejemaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga remiapofer are nanë pejemaraka'aga 'ga upe nũ. ²⁰ Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. A'eramũ pëe Kristu 'ga rerowiaaramũ pejejeupe 'ga remiapofera mama'e are 'ga muorypa. ²¹ Kristu 'ga je'ega peenup pejemogyau. A'eramũ ki pëe 'ga rerowiaaramũ nanë pejeje'ega renupa pejemogyau nũ.

Emireko ma'e 'gã, imen ma'e 'gã netee

²² Kũjãmeramũ ki pëe, imen ma'eramũ, peapyaka pejemena je'eg are. Kristu 'ga remiayuwamũ nanë pëe. Kristu 'ga je'ega renupa pejemogyau. A'eramũ ki pëe nan tee futat pejemena 'ga je'ega nanë enupa nũ. ²³⁻²⁴ Kristu 'ga 'ã akou 'wyriaramũ werowiaaramũ janee. A'eramũ 'ã jane 'ga rerowiaaramũ 'ga je'ega renupa jarejemogyau. 'Ga 'ã ae akaga 'jawe. 'Ga rerowiaaramũ jane jarejemogyau 'ga rete 'jawe. 'Ga futat werowiaaramũ jane katu'okara.

A'eramũ 'ã 'ga akou 'wyrriaramũ janee. Nan tee futat kũima'efera 'gã jemogyi wemireko 'gã jaramũ. A'eramũ ki pẽẽ kũjãmeramũ pejemena je'ega renupa katu katu.

²⁵⁻²⁶ Kũima'eferamũ nanẽ pẽẽ pejeporomutaramũ pejemireko are. Sã'ã Kristu 'ga poromutara werowiaaramũ jane ree. Nan tee futar iki pẽẽ pejeporomutaramũ pejemireko are. Kristu 'ga 'ã oporomutaramũ jane ree. A'eramũ 'ã 'ga ojejukaukaa 'gã nupe jane ree oporomutaawer ipe etee futat jane katu'okawamũ 'Uwarete 'ga upe. 'Ga je'ega rerowiarãmũ jane jarejekatu'ogukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga janetywera moia jane wi. A'eramũ jane jarejewi imoir ire jarejepymãũkaa 'y pe 'gã amũ nupe, jaretywera 'ga imoira resaukaawamũ. ²⁷ A'eramũ nipo 'ga anure werowiaaramũ jane rerawau ywag ipe ojeupi. A'eramũ nipo 'ga werowiaaramũ jane resakawe 'jau janee: “Esage ete je rerowiaara 'gã. Nitywi futari mama'e tywera 'gã pype”, 'jau nipo 'ga ojeupe, ojepyri werowiaaramũ jane reroo re.

²⁸ Pejejuka esage pejee. Nepejereko tyweri 'ã. Nan tee futat pẽẽ pejemireko rerekou esage. ²⁹ Najuejue etee futat 'ã jane jejukai jarejee. Nitywi futari 'ã ojee ijejukae'ema 'gã amũ. Jarepy'arayparamũ 'ã jarejemi'waa. Jarejero'wau jarejefuanuga. Jarejereko tywere'ema 'ã. Nan tee futat Kristu 'ga jane poriawetygi werowiaaramũ. 'Ga rete 'jawe jarejemogyau 'ga upe. A'eramũ 'ga ojejukau esage jane ree. ³⁰ Ojee jane jemujar ire 'ga ojejukau esage jane ree. ³¹ Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'ga amũ upe rakue:

“Kũima'e 'ga je aapo kũjã eẽ reewe.

A'eramũ nipo kũima'e 'gã wemirekorauwe opojo'ogamũ ujara 'gã nui.

A'eramũ futat oje'aa wemireko are.

Ajuee oje'ar ire 'gã ajemogyau majepi teewara 'jawe jee”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue.

³² Mama'e a'je are futat 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga upe rakue. Ymã janepy 'gã naeapyoi ee rakue. A'ere jane 'awamũ janereapyoramũ ee. Kristu 'ga ree nanẽ futat aipoa ka'arana kwasiaara rakue, 'ga rerowiaaramũ jane ree nanẽ futat e'i nũ. Kristu 'ga ree jarejemujaa jane jemogyi majepi 'yweteewara 'jawe. ³³ A'eramũ 'ga jane ree pãwẽ pãwẽ futat ikwasiarukaa rakue. A'eramũ pẽẽ kũima'eramũ pejeporomutaramũ futat pejemireko are pejee pejeporomutara 'jawe. Pejee 'ã pẽporomutat pejemogyau. A'eramũ pẽẽ nan tee futat pejeporomutaramũ pejemireko are. Kũjãmeramũ pẽẽ, imen ma'eramũ pejemena mojerowiaa nanẽ nũ.

6

Ta'yriara 'gã 'gã na'yra 'gã netee

¹ Kunumĩnamũ nanẽ pẽẽ pejeara 'gã je'ega renupa etee pejemogyau. Kristu 'ga remiayuwamũ pẽẽ. A'eramũ pẽẽ pejeara 'gã je'ega renuwa wesageramũ futat. ²⁻³ Ymã Janeruwarete 'ga 'i janepy 'gã nupe we futat rakue: “Peanuw etee ki pejejuwa 'gã. Pejey 'gã nanẽ pẽẽ ianupa etee nũ”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. “Ujara 'gã nenupara 'gã ije'eganup ma'eramũ ajemogy. 'Gã jaruete ajemogy. Ujara 'gã 'gã wenup. A'eramũ 'gã jaruete ajemogyau. Aipo 'gã ajemogy namutamutat. Namanũa'nei aipo 'gã”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue.

⁴ Pẽẽ nanẽ 'gã nuwamũ pejeja'yra 'gã nerekou esage nũ. Pemue ekoete kasi 'gã ne. Kasi a'e pe 'gã mara'neramũ etee ajemogyau ne. A'eramũ pẽẽ kũima'eramũ pejeja'yra 'gã mu'jau 'gã neko esage are. Kristu 'ga 'eawer imũ pejeja'yra 'gã mu'jau 'gã mosõu mama'e tywera apo awi.

Oporowyky ma'e 'gã morowyky jara 'gã netee

⁵ Pěẽ mũ nipo pejeporowykyau pejejerekwara 'gã nupe. A'eramũ pěẽ pejejerekwara 'gã je'ega renupa etee. Pepojeup futar iki pejejerekwara 'gã. Sã'ã pěẽ Kristu 'ga je'ega renuwa. Nan tee futar iki pejejerekwara 'gã je'ega peenup. ⁶ 'Gã amũ nipo oporowykyau esage werekwara 'ga remiesagamũ etee. Werekwara 'ga remiesaga tywi nipo 'gã oporowykyau esage 'me. A'ere kasi nanarũ peapo ne. Pejejepyri pejejerekwara 'ga rekoe'emamũ nanẽ ki mama'ea peapo esage pejejerekwara 'ga 'eawer imũ etee futat. Pekwaap 'ã Jarejararete 'ga Jejui Kristu 'ga. A'eramũ pěẽ pejeporowykyau esage 'ga muorypawamũ. Aipoa Janeruwarete 'ga ifutaa. ⁷ Pejeporowykyau esage futat pejeku'iramũ pejejemogyau. Napejejerekwara 'ga upe etee rũi peporowyky. Nanuaramũ Jarejararete 'ga upe nanẽ futat peporowyky nũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Peporowyky esage ki, a'e je pẽ nupe. ⁸ Pẽporowyky esage resag ire Janeruwarete 'ga pẽ mepyi pẽporowyky esageawer are anure. Pejejerekwara 'gã nupe mama'e apoaramũ, pejejeupe etee mama'e apoaramũ. Mĩmeramũ nipo 'ga pẽ mepyi pẽporowyky esageawer are anure. Aipo are ki pẽnea'at pejejemogyau.

⁹ Pěẽ mũ pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekwara. Pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekou esage, Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. Au'je ki pejeje'egay re 'gã nupe. Majepi tee Jarejararete 'ga. 'Gã jararete 'ga pẽjara nanẽ futat nũ. 'Ga upe jane jareju'jaju'jawe etee futat. 'Ga futat ojejukau pãwẽ pãwẽ jane ree.

Mama'eukwaawa 'wyriar awi ki sajea'gu

¹⁰⁻¹¹ Ka'arana kwasiapawe'ẽwe je pẽ mu'akwaapa mama'e tywera apo awi. Sã'ã jefaruua. Aparuowajare'emawe 'ã 'gã itajuaity munewa u'yw awi. Nan tee futat jane. Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ jane jemogyi jefaruu 'jawe. Jarejararete 'ga pãjẽrete. A'eramũ pěẽ pejejemujaa a'jea futat 'ga ree. A'eramũ 'ga U'agesage mua pẽ nupe. A'eramũ 'ga pãjẽa pẽ a'gwau mama'eukwaawa 'wyriar awi. "Tamote'arukat 'gã Ku'jywa 'ga upe 'jau", 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyriara ojeupe pẽ nee. A'ere Janeruwarete 'ga U'agesage muri pẽ nupe. A'eramũ pěẽ mama'eukwaawa 'wyriara je'ega renupe'ema. ¹² Najarejaupi rũi jane juowajari. Mama'eukwaawa 'wyriara remiayua te jane siowajat. Pejefuakaramũ futat mama'eukwaawa rowajaa. Ma'ja pyu jane iowajaa? Jarejuwarete 'ga 'Agesage pyu. ¹³ A'eramũ futat 'ã Janeruwarete 'ga U'agesage rerekoukari pẽ nupe. 'Ga 'Agesage rereko re pěẽ mama'eukwaawa 'wyriara pojeupe'ema pejejemogyau. 'Ga 'Agesagea pěẽ ereko re mama'eukwaawa pẽ pojeupa futat.

¹⁴⁻¹⁷ Sã'ã jefaruu 'gã itajuaity rerekoa imunewa u'yw awi ojea'gwawamũ. Opy'apiat, aku'afaap, itaju myapaap, itaju akagyrũ. Mĩmera 'ã 'gã imunepa ojea'gwawamũ u'yw awi. Itajupewuua 'ã 'gã erawau opo pe jyu reewe. Itajupewuu pyu 'gã jea'gui ojee iporomutare'ema 'gã nu'yw awi. Nan tee futat jane. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'e apo re jane jemogyi itajuaity rerekwara 'gã 'jawe, opy'apiara rerekwara 'jawe jarejemogyau 'ga upe a'eramũ. Mama'e a'jea etee imome'u re jane jarejemogyau itajuaity rerekwara 'jawe, aku'afaawa rerekwara 'jawe. "Janeruwarete 'ga porokatu'ogiweramũ pẽ nee, ota'waweramũ pẽ nupe" 'jara 'gã itaju myapaawa rerekwara 'jawe 'gã. "Jejui Kristu 'ga jetywera omoit je wi, je katu'oka" 'e are ea'at ma'e 'gã itaju akagyrũ rerekwara 'jawewara 'gã. Jejui Kristu 'ga rerowiaarareteramũ jane jarejemogyau opo pe itajupewuu rerekwara 'gã 'jawe. Jejui Kristu 'ga rerowiaarareteramũ jane jarejea'gwau mama'eukwaawa ru'yw awi jarejemogyau. Nosei futari jane pype. Jyuu rerekwara 'jawe jane Jarejuwarete 'ga je'ega kwaaparamũ jarejemogyau.

Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane muea'aa 'ga 'eawer are. A'eramũ jane mama'eukwaawa 'wyriara rerowiare'ema jarejemogyau. ¹⁸ A'eramũ jane jareje'ega mono awi jareojere'emamũ futat jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ mama'eukwaawa jane pojeuwi. “Je poar ape, ki Ku'jyp”, pe'je ki 'ga upe. Jarejuwarete 'ga 'Agesage remifutar imũ pejeje'ega monou 'ga upe. Au'jeteramũ futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Pejejorypawe'emamũ futat pejeje'ega monou pejejemogyau. 'Ga upe pejeje'ega monou pẽẽ pejeje'ega 'ga remiayuwamũ jarejuee. ¹⁹ Je ree nanẽ ki pejeporogytau Ku'jywa 'ga upe nũ. “Eje'eg are emueapyo 'ga. 'Ga pyriwara 'gã emu'eukat Paulo 'ga upe. 'Ga mogyjeukare'ema ejemome'waukaa 'ga upe 'gã nupe. Eporogyta esage emome'u katu katuukat 'ga upe. Ymã janeypy 'gã naeapyoi ee rakue. A'eramũ ki ene 'ga poaa 'gã mueapyou ee”, pe'je ki 'ga upe je ree. ²⁰ Moromunepawa pype agawewi je 'ami Kristu 'ga mome'u are. A'etea je Kristu 'ga amome'u 'gã nupe. A'eramũ ki pẽẽ pejeporogytau Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Epoat 'ga imome'wau 'gã nupe 'gã mogyjeukare'ema”, pe'je ki 'ga upe je ree.

Oje'ega 'ga imonou 'gã nupe 'gã futaa

²¹⁻²² Tikiku 'ga Kristu 'ga rerowiaara 'ga futat. A'eramũ 'ga janerewireramũ futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat. Jarejararete 'ga upe ore pyri oporowyky ma'e 'ga futat. Oporowyky esage 'ga Jarejararete 'ga upe. Pẽ pyri je 'ga monoi orojemome'wawamũ pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽẽ pejeku'iramũ ore ree.

²³ Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea futat. Jejui Kristu 'ga Janejararetea. A'eramũ je 'jau 'gã nupe pẽ nee: “Pẽmopy'ata'wa ki Efesu pewara 'gã ajuee. 'Gã moporomutarukaa nanẽ ajuee nũ. 'Gã mojemogypygyukaa nanẽ pejejee nũ”, 'jau je 'gã nupe pẽ nee. ²⁴ Jarejuwarete 'ga resagea Jejui Kristu 'ga ree iporomutat ma'eramũ pẽ nerekoa je afutat, Jarejararete 'ga ree iporomutat ma'eramũ pẽ neewe. 'Ga ree iporomutat ojere'emamũ 'ga resagea pẽ nerekoa je ifutaa.

Kweramũ ete jeremimome'ua.

Firiposi

Paulo 'ga awau Jeju 'ga mome'wau Firiposi pewara 'gã nupe rakue. (Atos 16.12-16) Ojeupe 'ga 'ga mome'uramũ Firiposi pewara 'gã amũ 'ga rerowiaa. 'Gã nui o re Paulo 'ga ka'arana kwasiari imonou 'gã nupe. Jeju 'ga mome'u are moromunepawa pype 'ũina 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Na'ga etee rũi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'aran akwasiat imonou Firiposi pewaramũ pẽ nupe. Timoteo 'ga 'au ako je pyri. Jeju Kristu 'ga upe mama'e apoaramũ 'ã ore. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pejejemujaa Jeju Kristu 'ga ree rakue. Pẽ nupe je ka'arana monou ikwasiaa pẽ'wyrara 'gã nupe, pẽ'wyrara poirũ 'gã nupe. Mĩmeramũ pẽ nupe ore imonoi.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jeju Kristu 'ga nanẽ Janejararetea nũ. 'Gã nesagea pẽ nerekoa je afutat. 'Gã pẽ mopy'ata'waa nanẽ je ifutaa nũ.

'Gã nee 'ga oje'ega monoawet

³ Pẽ nee tejea'aramũ je Tejuwarete 'ga muorywi pẽ nee: “Ene te 'ã eneresage oree, ki Ku'jyp. Firiposi pewara 'gã amũ eremũ'ẽ ejemiayuwamũ. Erejerowiarukat 'ã 'gã nupe rai'i”, 'jau je 'ga upe. “A'eramũ je ene muorypa 'gã nee”, 'jau je 'ga upe pẽ nee. ⁴⁻⁵ Jeju 'ga ree pejejemogypyka ypy we pẽẽ je poaa morogyta esage mome'u are ikue. A'eramũ je tejekõẽãjamũ pẽ nee Jarejuwarete 'ga upe teje'ega monou tekou. Ajemogypyk je pẽ nee. ⁶ Werowiar ypyrauwe ako Janeruwarete 'ga pẽ muesageu ramue ikue. 'Awamũ taetu aje 'ã 'ga pẽ muesagei akou. A'eramũ je a'eramũ a'jea futat 'ga 'gã muesagepawi Jeju Kristu 'ga rur enune 'e rerowiaa.

⁷ Pẽẽ 'ã jejekoty'aawa. Pẽ nee je tejea'aramũ te'ỹina. A'eramũ wesageramũ futat je jemogypyga pẽ nee. Pẽẽ 'ã je poat pejepe pejejemogyau. “A'jea futat morogyta esagea Jeju 'ga ree” 'gã nupe je 'eramũ 'ã pẽẽ 'jau, “nan futat nipo ore nanẽ imome'ui nũ”, 'jau 'ã pẽẽ. “Jeju 'ga ree morogyta esagea je imome'uramũ ki perowiat”, 'gã nupe je 'eramũ pẽẽ nanẽ aipo 'jau je poaa nũ. 'Awamũ 'ã 'gã je kupyfari je mỹina itaju pyu moromunepawa pype Jeju 'ga mome'u are. A'etea 'ã je poat pejepe pejejemogyau. A'eramũ je tejea'aramũ pẽ nee, tepoaramũ pẽ nee. Janeruwarete 'ga je poaa mama'e apou wemifutar imũ. A'eramũ 'ga je poara 'jawe pẽẽ nanẽ pẽ poaa nũ. ⁸ Jeporomutat je pẽ nee Jeju Kristu 'ga 'jawe. Pẽ nesaga'upa je te'ỹina. Janeruwarete 'ga je kwaapa. A'jea futat aipo je'ea 'ga okwaap.

⁹⁻¹⁰ Jarejuwarete 'ga upe je teje'ega monoi pẽ nee, pejejee pejejejuka esage are. A'eramũ je 'jau 'ga upe: “Epoat 'gã ajuee ojejuka esage are. Epoat 'gã ejee 'gã poromutarete are nanẽ nũ”, 'jau je 'ga upe. Afutat je 'ga pẽ mu'akwaawa mama'e are. A'eramũ nipo pẽẽ mama'e esage are pejeparuapoweramũ. A'eramũ nipo pẽẽ pejejesageramũ pejejemogyau Jarejuwarete 'ga upe Jeju Kristu 'ga ruawa rupi. Nepeapoi mama'e tywera. A'eramũ nipo aipo 'ara rupi pẽtywera mome'wara 'gã otywe'emamũ pẽ pype. ¹¹ Afutat je Jeju Kristu 'ga pẽ muesagea 'ga rekoa. A'eramũ nipo pẽẽ pejejesageramũ pejejemogyau 'ga 'jawe. A'eramũ nipo pẽ nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee: “Ene te 'ã eneresage. Ene te 'ã 'gã eremuesage”, 'jau nipo pẽ nesakara 'gã 'ga muorypa pẽ nee.

Jeju 'ga mome'u are 'ga fueweramũ

12-13 Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē 'ā jerenyra 'jawe 'jau. A'eramū je 'awamū tejemome'wau pē nupe. Judeu 'gā nupe Jejui Kristu 'ga je imome'uramū 'gā je munewukari je mu'ama je kupyfarukaa itaju pyu. Je rereko tywerete agawewi 'gā. A'etea je Jejui 'ga amome'u tejepyriwara 'gā nupe. A'eramū 'gā kwaiwete Jejui 'ga rerowiaa. Je munewe'em ire amunipo 'ā 'gā nuapyakai futari Jejui 'ga mome'u are. A'ere 'ā 'gā je munewi je mŷina. A'eramū je te'ŷina Jejui 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū 'gā 'ga rerowiaa. A'eramū 'gā 'awamū weapyoramū je munepawer are. Jefaruu 'gā, tekotee 'gā netee ikwaapa. “Jejui Kristu 'ga mome'u are 'gā 'ga munewukari” 'e kwaapawe ¹⁴'gā jenosīmawi. Janejararete 'ga 'gā mogyjaupawukaa. A'eramū 'gā 'awamū awau kwe pe Jejui 'ga mome'wau okyjawe'em. ¹⁵⁻¹⁷ Okwasi'wau 'gā awau kwe pe 'ga mome'wau 'gā nupe. “Sipoat 'ga 'jau”, 'jau 'gā ajaupe. “Moromunepawa pype 'ūina Paulo 'ga noarūi kwe pewara 'gā mu'jau morogyta a'je are. A'eramū jane 'ga poaa”, 'jau 'gā ajaupe. Iporomutat 'gā je ree. A'ere amumera 'gā je rerekoayi ete. A'eramū 'gā awau Kristu 'ga mome'wau 'gā nupe je rereko tywerukaawamū. “Jejui Kristu 'ga jane imome'u are nipo 'gā Paulo 'ga rerekou tyweaete ee”, 'jau 'gā ajaupe. “A'eramū nipo janerera renuwa wayramū 'ga upe”, 'jau 'gā ajaupe.

¹⁸ A'ere naani. Afutat je Jejui Kristu 'ga mome'ua. Aipoa je maku'iu. 'Gā amū Kristu 'ga mome'ua esage jee. 'Gā amū te ajee je rereko tywer are etee ifuwet. A'ere a'ea miamū 'gā Jejui 'ga mome'ua je maku'i je mŷina. Amumera 'gā Jejui 'ga mome'wau je poaawamū. Aipoa nanē wesageramū jee nū.

¹⁹⁻²⁰ Akwaap je pēje'ega monoa Jarejuwarete 'ga upe je ree. Aipoa je poat, je moywyrafena, je muekōēāina. 'Ga 'Agesagea je rerekou je poaa Jejui Kristu 'ga mome'waukaa 'gā nupe, 'gā nowase je rekoramū. Aipo are je tekui'iramū te'ŷina. Tejeupe ojeapo ma'erama je aapesak te'ŷina. Maran gatu nipo 'gā je rerekoi. Je rereko tywerete agawewi 'gā. A'etea je afutarete Jejui 'ga mome'ua te'ŷina tekyjawe'em. Je manū re miamū ki 'gā tamuoryp Jejui 'ga je ree. Nanuara je afutat. Je manūe'emaue Jejui 'ga muorywa nanē esage jee nū. Je ree te 'gā 'ga muorywi. Nanuara esage jee. ²¹ Temanūme'ēwe je tekou Kristu 'ga remifutar imū etee mama'e apo futaa. A'ere, je manūa nanē futat esageramū jee. Temanū re tewau tekou 'ga pyri. 'Ga pyri je rekoa esage jee. ²² A'ere je 'gā tejukae'emamū je porowykyi tekou 'ga upe, 'ga rerowiarukaa 'gā amū nupe. Aipoa esage juejue futat jee. Māgatu nipo esage jee. ²³ Afutat futat je teoa Kristu 'ga pyri. Peu teoa je afutarete. Aipoa esage jee. ²⁴ A'ere pē nupe je rekoa nanē futat esageramū jee nū. Temanūme'ēwe je pē poaa. ²⁵ Ma'eramū 'ā je jerowiari tejeko are. Namanūi we nipo je. A'eramū nipo je pē poaa, pē mojemogypygykaa etee te 'ga ree. 'Ga ree pejemogypygyg ire nipo pē pejeku'iramū 'ga ree nū. ²⁶ Moromunepaw awi itaju awi temoir ire nipo je tewau pē pyri. A'eramū nipo pēē Kristu 'ga muorypa je ree, jaruete jereko are.

²⁷ Maran gatu nipo 'gā je jukawe'em. Maran gatu nipo 'gā je rerekoi. Maranamū nipo 'gā je jukau. Nakwaawi je. A'ere ki pēē je upe mama'e tywera jeapo re peko esage Kristu 'ga je'eg imū etee. A'eramū nipo je pē nesag ire pēneko esage kwaapa. Pē pyri tewawe'em nipo je pē nera renuwi. A'eramū nipo je Kristu 'ga ree pejemogypygyg are teapyakau. Majepai 'yweteewara 'jawe pejemogy pejeporowykyau Jejui 'ga upe. Morogyta esage mome'wau 'ga nupe, Jejui 'ga rerowiarukaa 'gā nupe. A'eramū nipo je teapyakau pē nee. “Kwe pe 'gā oi Jejui 'ga ree morogyta esage mome'wau 'gā nupe, Jejui 'ga rerowiarukaa 'gā nupe”, 'jau nipo 'gā pē mome'wau jee.

²⁸ Pekiye awi Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nui. Niporomutari nipo 'gā pē

nee. A'ere kasi pekyje 'gã nui ne. Ojewi pekyje'emamũ nipo 'gã 'jau ajaupe: "Nokyjei 'gã jane wi. Janeruwarete 'ga ree 'gã jemogypygyi ajemogyau. A'eramũ 'gã okyjawe'em ajemogyau. 'Gã nipo Janeruwarete 'ga omono ojepyri. Jane nipo Janeruwarete 'ga jane mojenosõu wowase ae majatykaaw ipe", 'jau nipo pẽ nesakara 'gã ajaupe. Janeruwarete 'ga pẽ poapooa. Opãjẽa 'ga amut pẽ nupe, pẽ mogyjaukare'ema.

²⁹ Ymã Janeruwarete 'ga pẽ mũ'jãu Jejui 'ga ree pẽ mojemogypygyukaa rakue. 'Ga 'ã pẽ mũ'jãu Kristu 'ga upe mama'e apoawamũ. Kristu 'ga ree nanẽ nipo 'ga rerowiare'ema 'gã pẽ nerekou tyweaete nũ. ³⁰ 'Awamũ futat nipo 'gã pẽ nerekou tyweaete, 'ga rerowiamũ, je 'jawe futat. 'Gã nipo pẽ nerekou tyweaete agawewi. A'etea ki pejemogy majepi 'yweteewara 'jawe, Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe. Pẽ pypẽ je rekoramũ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã je pyyka je nupãu je munepa. A'eramũ ako pẽẽ je rereko tywera resaka ikue. 'Awamue nanẽ 'gã 'ã je nerekou tyweaete nũ, Jejui 'ga mome'u are futat nũ. Aipoa are nanẽ pejeapyakau nũ. A'etea je napoiri futari 'ga mome'u awi. 'Awamũ pẽẽ je 'jawe futat peko tywerete 'ga ree.

2

Jejui Kristu 'ga eteete ma'ea

¹ Jejui Kristu 'ga ree pejemujari ikue. A'eramũ ki pẽẽ pejemouaga mama'e upe. 'Ga futat pẽ mouagukat mama'eay upe. Iporomutat 'ga pẽ nee. A'eramũ pejepya'awyre'emamũ pejemogyau. Janeruwarete 'ga 'Agesagea pẽ nerekou. A'eramũ pẽẽ majepi 'yweteewara 'jawe pejemogyau mama'e are. Pejemuaẽma pejejee. Pejepya'ata'waramũ pejejaupe. ² Pejekoty'aa pejejee. Jejui 'ga iporomutat pẽ nee. A'eramũ ki pẽẽ pejeporomutamũ pejejee pejejee 'ga poromutara 'jawe. Pejepooa mama'e apo are. Majepi 'yweteewara 'jawe ki pejemogyau. Aipo aporamũ pẽẽ je maku'i. Nitywi mama'e mũ je maku'iu aipoa apyrapa. ³ Pejemaku'i etee kasi ne. Mama'e apou pejejamaku'iu a'jea futat. Pejerowiaraipe kasi pejejee etee ne. Aipoa nia'wuri pẽ nupe. Pejomopojekuka esageukat etee ki pejejaupe. ⁴ Pejejea'are'emamũ nanẽ pejemifutar are etee nũ. Pejejuemifutar are nanẽ ki pẽnea'at nũ.

⁵ Jejui Kristu 'ga remiayuwamũ pejemogyau ki 'ga 'jawe futat pejemogy. Naojee etee rui 'ga rea'aramũ rakue.

⁶ Ymã we te 'ã Kristu 'ga rekoi rakue.

Ywy apoe'emauwe 'ga rekoi rakue.

'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga rekoi.

A'ere 'ga ne'i: "Tako ene 'jawe etee futat namutamutat 'jau", 'jawe'em 'ga 'Uwa 'ga upe rakue.

⁷ Wemifutar imũ etee futat Kristu 'ga ruri ojemu'jaga kũima'eramũ.

Kũjã ãẽ ra'yramũ 'ga 'ua ãẽ upe rakue.

Opojeuwa 'ga ejaa inuga ywag ipe rakue.

'Uwarete 'ga 'jawewar awi 'ga uẽma'i ra'ne.

A'ere te 'ga jeryri jupe rakue nũ.

'Au 'ga ruri 'Uwarete 'ga upe mama'e apoaramũ rakue.

⁸ Nojerowiaraiwi 'ga ojee etee.

Nuapoi 'ga mama'ea wemifutar imũ etee.

'Uwarete 'ga remifutar imũ te 'ga mama'e apou akou.

'Uwa 'ga je'ega 'ga wenuk katu katu.

A'eramũ 'ga awau amanũmũ.

'Ypeywar are opokutugamũ miamũ 'ga 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue.

Mama'e tywera apoara 'jawe Kristu 'ga manũ 'ypeywar are.

⁹ A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee rakue nũ.

A'eramũ 'ga 'ga monou, 'ga mojeupirukaa ywag ipe ojeypyri rakue nũ.

A'eramũ 'ga 'ga mogou 'wyriarareteramũ janee.

Ipojeuwipyramũ 'ga mogou najuejue etee 'gã apyraapa.

¹⁰ A'eramũ nipo anure najuejue etee futat 'gã wapyka wenupy'ãu Kristu 'ga rowase, 'ga muorypa.

Ywagipewara 'gã, ywy pewara 'gã, amanũ ma'efera 'gã.

Mĩmera 'gã juejue nipo wapyka wenupy'ãu 'ga muorypa anure.

¹¹ 'Ga resakawe nipo 'gã 'jau 'ga upe:

“Ene te 'ã 'wyriararetea oree”, 'jau nipo 'gã Kristu 'ga upe.

“Orejararetea 'ã ene”, 'jau nipo 'gã 'ga upe, 'ga resakawe.

Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga ra'yr are.

Pejemogy esage 'ga rerowiare'ema 'gã pype

¹²⁻¹³ Pěẽ 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ ki pěẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Pejejepype je rekoramũ ako pěẽ enupa ikue. A'eramũ pěẽ 'awamũ aipo 'jawerimũ 'ga je'ega rerowiaa pejejemogyau pejejepyri je reko'e'emamũ. Aipoa je afutarete te'ỹina. Janeruwarete 'ga jane poaa mama'e apou wemifutar imũ. Wemifutar imũ mama'e are janerea'ar are naně 'ga jane poaa nũ. Opãjěa 'ga imua pẽ nupe ojee pẽ mojemogypygyukaawamũ. Wemifutar imũ mama'e apoukaawamũ 'ga opãjě muri pẽ nupe. A'eramũ ki pěẽ pejekatu'oka 'ga upe, 'ga muorypa. Pejea'gu ki mama'e tywera apo awi.

¹⁴ Mama'e apou we kasi peje'egay pejejemogyau ne. Pejejamuewe'em naně mama'e apo are nũ. ¹⁵ Aipo apoe'em ire nipo pěẽ pejejesageramũ pejejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ nipo nitywi pẽ mojenosiara. Jarejuwarete 'ga ra'yra futat pěẽ. A'eramũ ki 'ga 'jawerimũ futat peko, 'ga rerowiare'ema 'gã pype pejejemogyau. Mama'e tywera etee 'gã wapo. A'ere pěẽ na'gã 'jawe rũi. Sã'ã jaytata renya ypytunaiwa pype. Ypytunimũ etee 'ã jaytata renya ojesaka. Nan tee pejemogy. Mama'e tywera apoara 'gã pype pejemogyramũ pẽ nesakara 'gã pẽ nesage resaka. Sã'ã 'yě'ẽ raapara 'gã jaytata are etee wape kwaawa. Nan tee pejemogy 'gã pype. ¹⁶ Ojeupe pěẽ Jejui 'ga mome'u re 'gã Jarejuwarete 'ga rape kwaawi. Jarejuwarete 'ga je'ega renuw ire 'gã naně ajemogyau namutamutat 'ga pyri. Aipoa pěẽ iapo re Kristu 'ga ruaw ipe jeku'iramũ tekou pẽ nee. A'eramũ nipo je 'jau Jejui Kristu 'ga upe: “Naakotee rũi ako je Firiaposi pe ikue. Peu tekou je ene mome'ui 'gã nupe ikue. A'eramũ 'gã ene rerowiaa etee te”, 'jau nipo je 'ga upe, 'ga ruaw ipe.

¹⁷ “Anurenure'i nipo 'ga rerowiare'ema 'gã je jukai, jery reko'woka”, 'jau je tejeupe. Jemanũa nipo Janeruwarete 'ga muorypa. Sã'ã janeypy 'gã wyro'o monoa Jarejuwarete 'ga upe 'ga muorypawamũ. Y'waya 'gã 'ã imonou eko'woka ee. Aipo resag ire Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'gã nee. Nan tee futat nipo 'gã jery reko'woka. Aipo resag ire nipo Janeruwarete 'ga aku'iramũ je ree. “Nopoiri futari 'ga je rerowiar awi” 'jau nipo 'ga ojeupe aku'iramũ je ree.

Pěẽ 'ã Jarejuwarete 'ga rerowiaa etee te. Pěẽ 'ga rerowiara naně 'ga muorypa nũ. Sã'ã 'ga ekõẽãja ojeupe mama'e mur are rakue. Nan tee 'ga rekõẽãjamũ jane ree werowiamũ. A'eramũ je Kristu 'ga mome'u are tejuka re tejekõẽãjamũ ee. ¹⁸ A'eramũ ki pěẽ naně pejekõẽãjamũ je manũ are nũ, pejejemogyau je pyri nũ.

Timoteo 'ga

¹⁹ Timoteo 'ga ree jeporomonoweramũ pẽ pyri. Jarejararete 'ga aipo futar ire nipo je 'ga monou pẽ nesaka. Pẽ nesag ire 'ga tut pẽnera mome'wau jee 'jau. A'eramũ nipo je tejekõããjamũ 'ga pẽnera reruramũ. ²⁰ 'Ga tee futat ojejuka pẽ nee je 'jawe, pẽ nee jejejuka 'jawe. Opota'waramũ 'ga pẽ nee je 'jawe. ²¹ Tekotee 'gã ojee tee 'gã jejukai. Ojee 'gã wea'aramũ. Jejui Kristu 'ga porowyky are 'gã wea'are'emamũ. ²² A'ere Timoteo 'ga nanarũ. Aipoa pekwaap. Sã'ã 'gã na'yra 'ga 'uwa 'ga poaara. Nan tee futat Timoteo 'ga rekoi jepoirũnamũ, Jejui 'ga porowyky apou je pyri. ²³ A'eramũ je pẽ nupe teporomonoweramũ 'ga ree. Tejereko kwaaw ire nipo je 'ga monou pẽ nesaka. ²⁴ Je nanẽ teoweramũ pẽ pyri nũ. Aipo futar ire nipo Jejararete 'ga, Jejui 'ga, je muẽmukaa 'gã nupe, je monou pẽ pyri. 'Ga ree je jemogypygyi te'ỹina.

²⁵ Epafrotitu 'ga nipo je amono imojewya pẽ nupe. Janerewirera 'ga. Pẽẽ 'ã 'ga mua 'au jejuru irũnamũ Jejui 'ga mome'wau 'auwara 'gã nupe rai'i. 'Ga je poaa Jejui 'ga mome'wau je 'jawe etee futat. Amumera 'gã erowiare'emamũ 'ga ojero'waro'wau etee futat imome'wau 'gã nupe je poaa. Mama'ea 'ga wapo jee nanẽ nũ.

²⁶⁻²⁷ A'ere 'ga jero'wui, amanũmũ werewi ai'i. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga jemuaẽmi jane ree. A'eramũ 'ga 'ga majarueteu ai'i nũ. Kwaiwete mama'ea wayramũ jee. Ipytu'ẽe'ema 'jawe futat te'ỹina. A'eramũ amunipo 'ã 'ga manũa je mu'arasĩrasiga rai'i. A'ere Janeruwarete 'ga jemuaẽmi je ree, je mu'arasigukare'ema. A'ere Epafrotitu 'ga pẽ nesaga'uwi. “Ga amũ nipo jekaruara mome'wau 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã ajemuaẽma ajemogyau je ree”, 'jau 'ga opy'a'wyrãmũ pẽ nee. ²⁸ A'eramũ je 'awamũ 'ga mono futaa. 'Ga resaga nipo pẽ mopy'a'wyrẽ'ema nũ. A'eramũ nipo je nanẽ tepy'a'wypawamũ pẽ nee. ²⁹⁻³⁰ Pejejeupe 'ga waẽmamũ pẽẽ 'ga mua pejejepype, pejejorywamũ. 'Ga 'ã Jarejararete 'ga rerowiaara futat. A'eramũ 'ga janerewirera futat. Kristu 'ga upe oporowykyau 'ga amanũmũ werewi. 'Ga 'jawewara 'gã nee juejue ki pẽpojejuka esage. Nepejorarũi je pyri je poaa. A'eramũ 'ga 'ua je poaa pẽ nupe.

3*Pejea'gu ki i'me ma'e 'gã nui*

¹ Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ pẽẽ 'ã jerenyra 'jawe 'jau. Pẽku'i ki pejemogyau Jejui 'ga ree. Pẽẽ 'ã 'ga remiayuwa. A'eramũ ki pẽẽ pejeku'iramũ pejemogyau 'ga ree. Pẽ nupe tejemimome'ufer are je ka'arana kwasiaa nũ. A'ere imome'uu'jawa resageramũ jee. A'eramũ nipo pẽẽ imoka'jame'ema. A'eramũ pẽẽ ikwaapa pejemogyau. ² Pejea'gu ki Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywer awi. 'Gã amũ awau kwe pewara 'gã mu'jau o'me are. “Judeu 'gã 'jawe imojewagipyrrera 'gã etee Janeruwarete 'ga remiayuwa. Imojewagipyre'emamũ pẽẽ na'ga remiayuwa rũi”, 'jau 'gã awau kwe pewara 'gã mu'jau ee. A'ere aipoa naa'jea rũi. 'Gã 'me ate. Aipo 'jara 'gã ia'wyrẽ'emamũ futat. A'eramũ ki pẽẽ 'gã nerowiare'ema pejemogyau. ³ Naaeremiapofera rũi ae katu'ok. Jejui 'ga etee te ae katu'oka. Werowiaaramũ 'ga ae katu'oka. Jane futat 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. 'Ga rerowiaaramũ etee jane 'ga remiayuwa. Jane 'ã Jejui Kristu 'ga ree jarejemogypyka. A'eramũ Janeruwarete 'ga U'agesage mua janee janererekwaramũ. A'eramũ 'ga 'Agesagea Jarejuwarete 'ga muorywukaa janee. A'eramũ jane jarejemogyau 'ga remiayuwareteramũ futat. Jejui 'ga ree jane jarejemujaa.

⁴ Tejemiapofer are 'ga tekatu'og ire amunipo 'ã je tejee etee tejerowiaraiwa. A'ere je 'ã narowiari i'me ma'e 'gã je'ega. Je te amunipo 'ã ajerowiaraipe tejee pejejee pejerowiaraiwa apyraapa. ⁵ Te'ar ire je majepe tee morowykye'ema magwapa ikue. A'ere 'gã je mojewaka ikue. Je 'ã Israeu 'ga juapyreramũ futat. Judeu 'ã je. Pëjamĩ 'ga juapyrera je. Jeruwa 'ga judeua. Jey eẽ nanẽ judeua nũ. A'eramũ je judeureteramũ futat. Fariseuramũ je Moisesi 'ga je'ega renupa katu. ⁶ Jejui 'ga rerowiare'emawe je tewau 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete ikue. "Jarejuwarete 'ga remifutar imũ je 'gã nereko tyweri", 'jau futatee je tejeupe ikue. A'eramũ je aipo apou. Judeuramũ orojemiapoa tãmëjê je iapou ikue. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ tee je mama'e aapo. "Nuapoi futari Paulo 'ga mama'e tywera", tejeupe 'gã 'e are amunipo 'ã je tejerowiaraiwa tejee.

⁷ A'ere je 'awamũ najemogypygyi mĩmer are. 'Awamũ je Kristu 'ga ete ikwaapa. A'eramũ mama'e ymanera wa'wyre'emamũ jee. Najemogypygyu'jawi futari je mĩmera mama'e are 'awamũ. ⁸ 'Awamũ Jejui Kristu 'ga jejararetea. 'Ga remifutar imũ etee mama'e apoa je afutat. A'eramũ je 'jau: "Yty 'jawe futat jeremiapofer ymanera rakue", 'jau je. "Jejui 'ga kwaawa etee esage jee", 'jau je tejeupe te'ÿina. ⁹ Kristu 'ga jewyramũ jane juejue 'ga rowase jarejatykau. Aipo 'ara rupi nipo je teporenuwaiwiweramũ "Esage 'ga jee", tejeupe 'ga 'e are. "Je rerowiat 'ga akou rakue. A'eramũ 'ga wesageramũ jee", 'jau nipo Kristu 'ga jee aipoa 'ara rupi. "Esage 'ga jee", tejeupe 'ga 'e are tewau te'ama teporenuwaiwiweramũ 'ga rowase. NaMoisesi 'ga je'ega renupara upe rũi 'ga aipo 'jau. Naani. Werowiaaramũ jane upe futat 'ga aipo 'ga 'i. ¹⁰ Kristu 'ga ree etee jeporokwaawiweramũ. 'Ga manũ re Janeruwarete 'ga Kristu 'ga moferawi nũ. A'eramũ Kristu 'ga opãjêretereteramũ akou. A'eramũ je tejeupe 'ga opãjê mura futaa. 'Au 'ga rekoramũ 'ã 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerekou tyweaete rakue. A'eramũ je 'ga ree tejereko tywera futaa tekou. 'Ga 'jawe tejereko tywera je ifutaa. A'eramũ je tekoweramũ 'ga 'jawe etee futat. "Nan pa 'ga manũ rayramũ rakue" 'ea je ikwaapa 'awamũ. Nawemifutar imũ rũi futat 'ga manũ. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee 'ga manũ. ¹¹ 'Ga 'jawe tekoa je afutat. A'eramũ nipo 'ga je manũ re je nanẽ je moferapa 'ga 'jawe nũ. 'Ga pyri futat nipo je tewau teferaw ire tekou nakwaparimũ ete rũi futat.

Mama'ea ki peapo 'ga remifutar imũ

¹² Jejui Kristu 'ga je mogou wemiayuamũ okwaaparamũ. A'ere je nakwaap katui we 'ga. Najereapyo katui we je 'ga 'jawe 'ga remiapo are. Anure te nipo jereapyo katuramũ 'ga remifutara mama'e are. A'eramũ te nipo je rekoi 'ga 'jawe futat. ¹³ "Nakwaap katui we je Jejui 'ga", 'jau je pẽ nupe, tejewireramũ pẽ nupe, tejenyramũ pẽ nupe. Nokoi we je 'ga 'jawe. A'ere je najerea'aru'jawi je tejemiapofer are 'awamũ. Jejui 'ga kwaawa etee je afutat. Aipo are etee je tejea'aramũ te'ÿina. 'Ga 'jawe tejekoram are tee jerea'aramũ te'ÿina. ¹⁴ A'eramũ je mama'e apou 'ga remifutar imũ. Jejui Kristu 'ga ree etee je tejemogypygyka. A'eramũ nipo je manũnamũ 'ga je rerawau je mogou ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat. Ojepyri je o re nipo 'ga 'jau jee: "A'jea futat. Jeremifutar imũ etee mama'ea ereapo jee. Aipoa esage jee", 'jau nipo 'ga o jepyri je o re.

¹⁵ Jane 'ã 'ga rerowiaar ymaneramũ janereapyoramũ mama'e are. A'eramũ jane aipo je'eawer imũ jarejemogyau. Sikwaap katu 'ga 'jau, sa'e jarejaupe 'jau. Mama'e amutee 'ga amũ iaporamũ Janeruwarete 'ga 'ga mu'akwaapa. ¹⁶ A'eramũ jane jarejemikwaawer imũ jarejemogyau 'jau. Sietyg eme jarejemikwaawera 'jau. ¹⁷ Ymã ako ore pẽ mu'ei pẽneko esage are ai'i. Jereko esagea nanẽ ako pẽẽ esaka ai'i nũ. A'eramũ ki pẽẽ je

'jawe pejemogyau esage. Ore'eawer imū ako ma'e 'gā nanē pēē esaka nū. Pēneapyo ki ako esage ma'e 'gā nee. A'eramū pēē 'gā 'jawe etee pejemogyau mama'e apou. ¹⁸ Ymā ako je mama'e mome'ui pē nupe ai'i. 'Awamū je imome'wau'japa nū. Tejaa'wau je imome'wau pē nupe nū. 'Gā amū wemifutara etee wapo akou. Jejui Kristu 'ga 'ā amanūmū 'ypeywar are agawewi jane katu'okawamū. A'etea 'ā 'gā amū nuapoi futari 'ga remifutara. Wemifutara etee 'gā wapo. A'eramū 'ā 'gā Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gā 'jawewara futat ajemogyau, 'jau je pē nupe. Ma'eramū 'ā je joo'oi te'ŷina 'gā nee. ¹⁹ Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gā monou muku ojewi. Mama'eukwaawa rapyaw ipe nipo 'ga 'gā monou. Wemifutar imū etee 'gā mama'e apou ojemaku'iu. Nojenosī 'gā wemiapofera tywer are. "Oresesage ore", 'jau futatee 'gā. Naea'ari 'gā Jarejuwarete 'ga ree. Wemifutar are etee 'gā nea'aramū, omama'e are etee, okaraemā are 'jau. ²⁰ A'ere jane nanarūi. Ywag ipe oo ma'eraama futat jane. A'eramū jane Jarejararete 'ga rura rapesaka jarejemogyau. Anurenure'i nipo Jejui Kristu 'ga ruri ywag awi. A'eramū jane jarekatu'okara 'ga rura rapesaka jarejemogyau. ²¹ 'Ua nipo 'ga jane mu'jagi oje'jawewaramū futat. Janeretea miamū nipo 'ga imu'jaga oma'e 'jawe. A'eramū nipo jane 'ga 'jawe futat jaremanū'u'jape'ema. Opājē mū 'ga mama'e apou wemifutar imū. Opājē mū nanē nipo 'ga jane mu'jagi oje'jawe nū.

4

'Gā neko are 'gā mu'akwaapawet

¹ Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri. A'eramū ki jane jarejemogyau esage 'ga upe.

Pēē 'ā jerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē 'ā jerenyra 'jawe 'jau. Pēē 'ā jejekoty'aawa. A'eramū je tekū'iramū pē nee. Tejerowiaa pē nee te'ŷina. Jeparuesagiweramū te'ŷina pē nee numiamū. A'ere je nooarūi we pē nesaka. A'eramū je 'jau pē nupe: Jejui 'ga ree ki pejemogyppyk pejemogyau, 'jau je pē nupe. Pejemujaa Jarejararete 'ga ree.

² 'Awamū je pē mosī mama'e awi. Ewotia ēē upe, Sītiki ēē upe nanē je 'jau: Au'je ki pejejamue re. Pēta'wa ki pejejaupe. Pēē 'ā Jarejararete 'ga rerowiaara. A'eramū ki pēē majepi tee tup ma'e 'jawe pejemogyau 'ga upe. ³ A'eramū je 'jau enee, tejepyri oporowyky ma'eramū enee: Epoat 'gā 'gā mopota'wau ajuee, 'jau je enee. Aipoa kūjā, Kremēti 'ga, ajepeja 'gā. Mīmera 'gā juejue oporowyky Jejui 'ga upe, 'ga mome'wau kwe pewara 'gā nupe. 'Gā nera Janeruwarete 'ga okwasiat oka'aran are ywag ipe rakue, Jarejuwarete 'ga pyri ajemogy ma'e 'gā 'jawa ka'aran are rakue. A'eramū nipo jane juejue jarewau peu jaremanū re. A'eramū ki ene aipoa kūjā 'gā mota'waukaa ajaupe.

⁴ Pēē 'ā Jarejararete 'ga rerowiaara. 'Ga ree 'ā pejemujaa pejemogyau. A'eramū ki pejeku'iramū 'ga ree, pejeojere'emamū. A'eramū je aipo 'jau'japa pē nupe. Pe'je pejeku'iramū 'ga ree.

⁵ Anurenure'i nipo Jarejararete 'ga jewyri nū. A'eramū ki pēē pejepota'waramū tekotee 'gā nee najuejue etee. ⁶ Kasi pēpy'a'wyt mama'e are ne. Jarejuwarete 'ga upe ki pejeje'ega pemono mama'e are pejemogyau. Pejemifutara ki peenūi 'ga upe. Pejejeupe 'ga remimurer are ki pēnea'at. "Ene te 'ā eneresage jee. Jeremifutara eremut jee", pe'je ki 'ga upe, 'ga muorypa pejejeupe imuripyre are. ⁷ Aipo apo re 'ga pē mopy'a'wyre'ema mama'e are. Mama'e are jarejea'aramū jarepy'a'wyrāmū ee. A'ere ojeupe mama'e are jane je'egamū 'ga jane mopy'ata'wai. Jejui Kristu 'ga ree ako pejemujat

ikue. A'eramũ 'ga jane mopy'ata'wau mama'e are. 'Ga rerowiaare'ema 'gã naeapyoi aipo are. "Maran tete 'gã nipy'a'wryi mama'e are?" 'jau nipo 'gã ojeupe jane resag ire.

⁸ A'eramũ je 'awamũ pẽ mu'akwaapa. Mama'e tywer are kasi pẽnea'ar ine. Mama'e esage are etee ki pẽnea'at pejejemogyau. Mama'e a'je are te ki pẽnea'at pejejemogyau. 'Gã amũ nee pẽnea'aramũ kasi 'gã nemiapo tywer are etee pẽnea'ar ine. 'Gã nemiapo esage are nanẽ pejejea'aramũ nũ. 'Gã 'eawer imũ 'gã nemiapo esage are ki pẽnea'at. 'Gã 'me'em are etee ki pẽnea'at. Ajaupe 'gã nemiapofer esage are te ki pẽnea'at. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ 'gã nemiapofer are pẽnea'at. Ajuee 'gã pota'wa are ki pẽnea'at. Mĩmer are etee ki pẽnea'at pejejemogyau, pejejee pejejea'aramũ. Pejemu'e pejejuemiapofer esage are pejejemogyau. ⁹ Pejejeupe je'eawer imũ etee mama'ea peapo. Pejejeupe jeremiesaukar imũ nanẽ pẽẽ iapou nũ. Jereko esagea ako peesag ai'i. A'eramũ ki je 'jawe pejejemogyau. Aipo apo re nipo Janeruwarete 'ga rekoi pẽ pype, pẽ mopy'a'wrye'ema oje'jawe.

Paulo 'ga aku'iramũ 'gã nee

¹⁰ Jarejararete 'ga ree je jemujari. A'eramũ je tekou'iramũ tekou 'ga ree. 'Awamũ 'ã pejejea'aramũ je ree rai'i nũ, mama'e mua jee rai'i nũ. Ymã ako mama'ea nepemuri jee ikue. A'ete ako pẽẽ pejeporomutaramũ pejejemogyau je ree ai'i. Aipoa je akwaap. ¹¹⁻¹² "Ma'eramũ sipo 'gã mama'e mure'ema jee", 'jawe'em je pẽ nupe. Mama'e tywamũ miamũ jerekõẽãjamũ te'ỹina. Mama'e tywe'emamũ miamũ tejekõẽãjamũ te'ỹina. Tejekõẽãi are tejemu'jau ikue. Tejemi'uram kwajamũ jerekõẽãjamũ. Tejemi'urame'emamũ miamũ je tejekõẽãjamũ te'ỹina jepi. ¹³ Jejui Kristu 'ga je mopãjẽu mama'e are. A'eramũ je tejemouaga mama'e upe.

¹⁴ A'ere pẽporoywera resageramũ jee. Mama'eay upe jeruaga pype pẽẽ mama'e mua jee. Epafrotitu 'ga nanẽ pẽẽ imua jee. Aipoa esage jee. ¹⁵ Firiiposi pewaramũ pẽẽ mama'e mua jee Jejui 'ga je imome'u ypyrauwe ako ikue, Masetoni ywy pe je tekou Jejui 'ga mome'wau ikue. Pe awi je oramũ ako pẽẽ ka'aranũũ mua jee ikue. Pẽẽ etee ako mama'e mua je poaawamũ ikue. ¹⁶ Anure ako pẽẽ Tesarũn ipe je rekoramũ mama'e mua jee ikue nũ. A'ere ako pẽẽ imuru'japa jee ikue nũ, je ifutaramũ ikue. ¹⁷ Napesagi je pẽẽ tejeupe mama'e mura te'ỹina. A'ere je "mama'ea je upe 'gã imuramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e monoi 'gã nupe" 'e kwaawi. A'eramũ je tejekõẽãjamũ pẽporoywer are. ¹⁸ Pẽporoywera reruara 'ga, Epafrotitu 'ga, ka'aranũũ muapap jee. Tekotee 'gã nanẽ mama'e mua jee nũ. Kwaiwete 'gã jeremifutara apyraapa imua jee. A'eramũ wemyreramũ jee. Ojeupe mama'ea pẽẽ imuramũ Janeruwarete 'ga worrywamũ pẽ nee. Nan tee futat 'ga worrywamũ je upe pẽẽ mama'e muramũ. Sã'ã 'ga rorywa jany kasiga rapy are rakue. Nan tee futat 'ga rorywamũ ee. ¹⁹ Mama'ea ako pemut jee ai'i. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga mama'e mua pẽ nupe mama'e pyu pẽtywe'emamũ. Jejui Kristu 'ga mama'e jararetea. 'Ga futat pẽẽ erowiaa pejejemogyau. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga pẽ nupe mama'e monoa ateepeawe'emamũ futat.

²⁰ Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. A'eramũ ki jane 'ga muorypa. "Ene te 'ã eneresage ekou", 'jau ki jane 'ga upe. "Ene te 'ã Oreruwaretea, ki Ku'jyp. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawewara", 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe.

²¹ Teje'ega je omono Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nupe juejue 'gã futaa. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã. Janerewirera 'jawewara 'gã je pyriwara 'gã nanẽ oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa nũ. ²² Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa. Roma pewara 'gã 'wryiararete 'ga roga pype

oporowyky ma'e 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã oje'ega monou pẽ nupe akou pẽ futaa.

²³Jarejararete 'ga Jejui Kristu 'ga resage pẽ nerekoa je afutat.
Kweramũ etee futat jeje'ega pẽ nupe.

Korosi

'Ga amũ awau Jejui 'ga mome'wau Korosi pewara 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete. A'ere tekotee 'ga oi 'gã mu'jau tywet. A'eramũ Korosi pewara 'gã amũ opoia Jejui 'ga rerowiar awi. 'Gã nera renuwamũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. “Pejewyt Jejui 'ga rerowiar upe. Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. 'Ga etee jane katu'ok, jane mogyau Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ. A'eramũ pẽ pejepoire'ema 'ga rerowiar awi” 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa Paulo 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe 'gã mu'akwaapawamũ rakue.

¹ Je Pauloramũ Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã te 'ga je monoi omome'wawamũ kwe pewaramũ pẽ nupe ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imũ 'ga je mogoi ikue. Timoteo 'ga, janerewirera 'jawewara 'ga ako 'au je pyri. ² Ka'arana je akwasiat imonou Korosi pewaramũ pẽ nupe, Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'ã pejemogy. 'Ga ree pejemujar ire 'ã pẽ pejemogyau orerewirera 'jawewaramũ. Kũjãmeramũ pẽ pejemogyau orerenyra 'jawewaramũ.

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea futat. 'Ga resagea pẽ nerekoa je afutat. 'Ga pẽ mopy'ata'waa nanẽ je ifutaa nũ.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

³ 'Ga upe oroje'ega monou pẽ nee jepi. “Ene te 'ã eneresage, ki Ku'jyp”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Enera'yrarete 'ga, Jejui Kristu 'ga Orejararetea futat. Ene futat 'ã 'ga rerowiarukaa Korosi pewara 'gã amũ nupe rai'i. A'eramũ ore ene muorypa 'gã nee”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Au'jete erejerowiarukat Korosi pewara 'gã nupe”, 'jau ore 'ga upe jepi.

⁴ 'Gã amũ 'ua pẽ mome'wau oree. “Korosi pewara 'gã Jejui Kristu 'ga werowiat ajemogyau a'jea futat”, 'jau pẽ nesakarera 'gã pẽ mome'wau oree. “Ojejuka esage pãwẽ etee futat 'gã Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ ajuee”, 'jau 'gã pẽ mome'wau oree ai'i. ⁵ 'Ga amũ 'ã awau Jejui 'ga mome'wau pẽ nupe rakue. “Jejui 'ga amanũ janetywera moiawamũ rakue, jane katu'okawamũ rakue. Werowiaaramũ 'ga anure jane rerooi jane mogyau ojepyri”, 'jau 'ga pẽ nupe rakue. Jejui 'ga rera renupa ypy we pẽ 'ã 'ga rerowiaa rakue. Aipoa morogyta esagea a'jea futat. A'eramũ pẽ ojepyri 'ga pejejeroo rapesaka pejemogyau. Ojepyri jane oramũ 'ga mama'e esage mua janee. Aipo rapesaga pẽ mojemogypygukaa etee te Jejui 'ga ree. 'Ga pyri pẽ rapesaga 'ga rerowiaara 'gã nerekoukaa esage pẽ nupe. ⁶ Jejui 'ga rera 'ã okwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. A'eramũ 'ã Jejui 'ga rerowiaaramũ jane jarejemomytuna jarejemogyau. 'Ga rerowiaramũ jane 'ã 'ga je'ega renupa, mama'e esage apou 'ga remifutar imũ. Pẽ nanẽ 'ã Jejui 'ga rera renupawe 'ga rerowiaa rakue nũ. Niapoi agawewi jane mama'e esagea 'ga upe. A'etea Janeruwarete 'ga ajemuaẽma jane ree. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga mua 'ga jukaukaa jane katu'okawamũ rakue. Aipo are pejejeapyorauwe 'ã pẽ 'ga rerowiaa rakue. ⁷ Epafrasi 'ga futat awau pẽ mu'jau ee rakue. Epafrasi 'ga Jejui 'ga upe oreporowyky irũa futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat jepi. Jejui 'ga upe oporowyky ma'e 'ga futat. Ore 'jawe futat 'ga Kristu 'ga mome'wau pẽ nupe rakue. A'jea futat 'ga 'ea. ⁸ 'Ga futat 'ut 'au ore pyri pẽ mome'wau oree ai'i. “Korosi pewara 'gã amũ Jejui 'ga werowiat ajemogyau”, 'jau 'ga oree ai'i. “Janeruwarete 'ga 'Agesagea ajafutarukaa 'gã nupe 'gã jemogyramũ”, 'jau 'ga pẽ mome'wau 'ua oree ai'i.

⁹ A'eramũ ore 'ga orojeupe pẽ mome'uramũ taetu oroje'ega monou arakou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. “Emueapyo 'gã ejemifutar are, ki Ku'jyp”, 'jau ore 'ga upe pẽ nee. “Mama'e are ene 'gã mu'akwaawukaa E'agesage pyu”, 'jau ore 'ga upe pẽ nee. ¹⁰ Aipoa 'ga iaporamũ nipo pẽẽ mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat, pejejemogyau esage nipo 'ga remifutar imũ futat. A'eramũ nipo 'ga aku'iramũ 'ũina pẽ nee. Pejejenosõue'em nanẽ nũ. “Epoar iki 'gã mama'e esage apou”, 'jau ore arakou 'ga upe pẽ nee. “Ejekwaawukat 'gã nupe”, 'jau ore 'ga upe pẽ nee. ¹¹ Janeruwarete 'ga pãjẽrete. A'eramũ ore 'jau 'ga upe: “Epãjẽa emut 'gã nupe. A'eramũ 'gã wuagamũ mama'eay upe”, 'jau ore 'ga upe. “A'eramũ 'gã opoire'ema ene rerowiar awi”, 'jau ore 'ga upe oroje'ega monou pẽ nee. A'eramũ pẽẽ pejekõẽãjamũ etee futat pejejemogyau, pejejeupe mama'eay jesaukaramũ miamũ. ¹² Pẽku'i te ki pejejemogyau pejejeupe 'ga remimurama rapesaka. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga pẽ mũ'jãu pẽ mogyau wemiayuwamũ rakue. A'eramũ 'ga mama'e esage mĩina gatu peu ojeypyri pẽ nupe. A'eramũ ki pẽẽ 'ga muorypa pejejeupe 'ga remiapofera resag ire. Anure nipo jane oi 'ga pyri. Peu nitywi futari ypytuna. Nitywi futari mama'e tywera. Peu futat 'ga mama'e esage mĩina gatu jane. ¹³ Jane katu'ogamũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui rakue, jane mueateeu mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwamũ 'gã nui rakue. 'Ga futat jane mogyau wa'yra 'ga remiayuwamũ, wemifutararete 'ga remiayuwamũ. ¹⁴ 'Ga remifutararete 'ga futat ako 'ga ra'yra 'ga amanũmũ janetywera mepyawamũ 'Uwarete 'ga upe jane rakue. A'eramũ 'agamũ Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, jane ifutaramũ. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga remiayuwamũ jane mogyau.

Jeju Kristu 'ga

¹⁵⁻¹⁷ Niesagi we jane Jarejuwarete 'ga. A'ere 'ga ra'yrarete 'ga, Kristu 'ga ruri 'Uwarete 'ga kwaawukaa jane rakue. 'Uwarete 'jawe futat Jeju Kristu 'ga. A'eramũ jane Jeju Kristu 'ga resag ire 'ga Ruwarete 'ga ree jarejeapyoramũ. Jeju Kristu 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat. Eteete 'ga wemiapofera apyraap. Mama'e apo enunewe Jeju 'ga akou 'Uwarete 'ga pyri futat rakue. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga mama'e apoukaa 'ga upe rakue. Ywaga pypiat, ywy pypiat, ae upe esaukaripyat, ae upe esaukaripyre'em, ywagipewara 'gã, ywagipewara 'gã 'wyrara 'gã. Mĩmera 'gã Janeruwarete 'ga iapoukaa Jeju 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga 'ga futat imogou 'ga remiapofera mama'e jarareteramũ. 'Ga mama'e apoe'em ire amunipo 'ã nitywi futari mama'ea. Nojeuw ekoetei mama'ea rakue. 'Ga futat mama'e apou rakue. A'eramũ mama'ea ajemogyau 'ga remiapofer imũ etee futat. Ojee 'ga jejukae'ema 'jawe mama'e jemogyi. A'ere 'ga jejukai futari ee ijemogyramũ. Opãjẽ mũ 'ga mama'e mogyau. ¹⁸ Kristu 'ga akou 'wyraramũ jane ojee janejemogyppygamũ. 'Ga futat jane mogyau rakue. Amanũ re 'ga oferapa ete rakue nũ. 'Ga futat 'ã oferaw ypy ypy ma'efera. Namanũu'jawi futari 'ga. A'eramũ 'ga eteete ma'eramũ akou.

¹⁹ Ymã ymã we te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Teja'yra 'ga tomogo teje'jawe etee futat 'jau”, 'jau 'ga rakue. A'eramũ 'agamũ Kristu 'ga 'Uwarete 'ga 'jawe etee futat akou. ²⁰ Wapo ypyramũ 'ã mama'ea wesageramũ futat rakue. A'ere aepy 'gã nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'gã mama'e motywerukaa 'agamũ rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau rakue: “Teja'yra 'ga je omono ywy pe, 'ypeywar are amanũ ma'eramũ”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “A'eramũ 'ga owy reko'wogukaa 'gã nupe mama'e tywera mepyawamũ jee”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Tamojenosĩmap 'gã tejee 'jau nũ kwy”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'agamũ Kristu 'ga 'ua ywy pe amanũmũ jane katu'okawamũ rakue.

Amanũmũ 'ga mama'e mojewyapap 'Uwarete 'ga upe nũ. Ywag ipe ajemogy ma'e, ywype ajemogy ma'e. Mĩmera 'ga imojewyapap 'Uwarete 'ga upe rakue. Anure nipo 'ga akou 'wyriarareteramũ 'ga wemimurera mama'e upe nũ.

²¹ Ymã 'ã pẽẽ nanẽ nepẽa'wyrĩ Jarejuwarete 'ga upe rakue. Mama'e tywera etee futat 'ã pẽẽ iapou pejemogyau ra'e jepi. Mama'e tywera etee futat pẽnea'awa pejemogyramũ ra'e jepi. A'eramũ pẽẽ 'ga ree iporomutare'emamũ te futat pejemogyau rakue. ²² A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga pẽ mota'waukari ojeupe wa'yra 'ga manũ are. Jejui 'ga ry pyu futat 'ga pẽ pireita pẽtywer awi. A'eramũ 'ga 'awamũ werowiaaramũ pẽ mujarukaa ojee. Anure nipo 'ga pẽ nerawau ojepyrĩ. Kristu 'ga pẽtywera omoit pẽ nui. A'eramũ nipo pẽẽ Jarejuwarete 'ga rowase pejeo renosõue'em futat. Nitywi futari nipo "ga nia'wyrĩ" 'jara 'ga amũ. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ pejemogyau 'ga upe. ²³ Kristu 'ga rerowiar awi pejepoire'em ire pẽẽ pejejenosõue'em 'ga rowase pejeo awi. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiaa tãmẽjẽ pejemogyau. 'Ga ree pejemogypygyg ire pejejeatee'emamũ futat 'ga rerowiar awi. Sã'ã 'oga rupaa'mywa oypytyg ire, i'are'ema futat. Nan tee futat pẽẽ. Kristu 'ga ree pejemogypygyg ire pejepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. Jejui Kristu 'ga mome'u renupa ypy we pẽẽ 'ga rerowiaa. "Janeruwarete 'ga werowiaara 'gã omogy anure ojepyrĩ oo ma'eramũ futat" 'ea pẽẽ erowiaa. 'Ga rerowiar ypyrauwe Janeruwarete 'ga pẽ mogyau ojepyrĩ oo ma'eramamũ futat. A'eramũ ki pẽẽ Jejui 'ga rerowiarawũ pejepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. ('Ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã nooi futari 'ga pyri anure.) 'Ga ree morogyta esage mome'u mokwasi'wau kwe pewara 'gã nupe. Je nanẽ Kristu 'ga ree morogyta esage mokwasi'wara futat kwe pewara 'gã nupe nũ.

Paulo 'ga porowyky

²⁴ A'ere judeue'emamũ pẽ nupe Kristu 'ga mome'u rayramũ jee. Pejejeupe je Jejui 'ga mome'uramũ ako pẽẽ judeue'emamũ je nupãnupãu, je jukawaipa ako ikue. A'etea 'ã je tekou'iramũ etee futat tekou tejereko tywer are ikue. Wayrũnamũ agawewi te 'ã Kristu 'ga jane katu'okawamũ rakue. A'etea jane 'ga rerowiaaramũ jarejayrũnamũ wẽjẽmĩ futat nũ, 'ga rerowiarukaawamũ 'gã nupe nũ. Najanerayrũmawi we jane 'ga rerowiaarama 'gã nũ. ²⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga je mogoi judeue'emamũ pẽ nupe oje'ega mome'wawamũ ikue. "Ere ewau je mome'wau judeue'ema 'gã nupe ekou, 'gã mu'jau jeporogytafer are. Emu'epap 'gã ewau je'eawer are", 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ je teporopoariweramũ pẽ nee. Aporowyky je tekou pẽ nupe. ²⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga namueapyoi aepygy 'gã wemiaporam are rakue. A'eramũ aepygy 'gã weapyoe'emamũ ee. "Anure je judeue'ema 'gã nanẽ ikatu'oka nũ" 'e are 'gã weapyoe'emamũ rakue. A'ere 'ga 'awamũ wemiayuwamũ jane mueapyoi ee. ²⁷ Wemiayuwamũ 'ga jane mueapyou wemiapo are. Judeue'emamũ pẽ nupe nanẽ Janeruwarete 'ga mama'e esage apoukaa wa'yra 'ga upe nũ. Werowiarawũ Jejui Kristu 'ga jane mujaa ojee. Judeue'emamũ nanẽ 'ga pẽ mujaa ojee werowiarawũ. A'eramũ nipo 'ga "anure ojee ojemujat ma'efera 'gã nerawau ywag ipe ojepyrĩ" 'e are jane mueapyou.

²⁸ A'eramũ ore arawau kwe pe Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe ai'i. 'Ga rerowiaara 'gã ore imu'jau, imu'akwaapa 'ga remifutar are ai'i. Mama'e tywera apo awi nanẽ ore 'gã mu'akwaapa nũ. Janeruwarete 'ga ore mu'akwaapa 'gã mu'jawamũ. A'eramũ ore 'gã mu'jau ee ai'i. Anure nipo ore Jarejuwarete 'ga rowase 'gã nesaukari 'ga upe: "Koromũ ore Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã mu'ei ikue. Werowiat 'gã 'ga a'jea futat ajemogyau", 'jau nipo ore 'ga upe, 'gã nesaukaa. A'eramũ ore 'awamũ 'gã mu'jau 'ga ree ai'i. ²⁹ Ma'eramũ

'ã je najejeri futari tekou, Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. Kristu 'ga opãjẽ mua jee, ojeupe je moporowykyaukaa. A'eramũ je 'ga pãjẽ mũ teporowykyau tekou 'ga upe.

2

¹ Afutat je pẽneapyoa teporowyky are. Tejesakare'emamũ pẽ nee miamũ teporowykyau tekou. Korosi pewaramũ pẽ nee, Laodiceja pewaramũ pẽ nee, ajepeja tejesakare'ema 'gã nee. Mĩmeramũ pẽ nee je porowykyi tekou kwaiwete. ² Nanuara jeporowykyia je rekoa pẽ nupe: Jejui 'ga ree pẽ mojemogypygyukaawamũ, pejejee pẽporomutat pejemogyawamũ, majepei 'yweteewara 'jawe pẽ mogyawamũ. Majepei 'yweteewara 'jawe pejemogyramũ pẽ pejomogypygyukaa Jejui 'ga ree. Mĩnamũ jeporowykyia je rekoramũ pẽ nupe. Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'jau. A'eramũ nipo pẽ 'ga 'eawer are pejejeapyo re 'jau: "A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega", 'jau nipo pẽ, pejejeapyoramũ a'jea futat 'ga je'eg are. Ymã te 'gã naeapyoj Jarejuwarete 'ga 'eawer are rakue. A'ere 'awamũ janereapyoramũ 'ga 'eawer are. Kristu 'ga ree 'ga 'i rakue. ³ Kristu 'ga te aje 'ã jane mueapyou 'Uwarete 'ga 'eawer are, 'ga remikwaaw are. Nitywi futari 'ga remikwaawe'emamũ. Janereapyoj futari jane 'ga remikwaawa mama'e are. A'ere Kristu 'ga ikwaawi. A'eramũ 'ga jane mueapyou ee. Ojee ymãwarera 'gã neapyo'eawer are 'ga jane mu'akwaapa. A'eramũ 'ga 'agamũ jane mueapyoukaa ee.

⁴ Aipoa je amome'u pẽ nupe, 'gã amũ 'me rerowiarukare'emawamũ pẽ nupe. Perowiat kasi 'gã amũ 'mea ne. Peenup katu ra'ne ki 'gã je'ega. Kasi a'e pe pejemoryteeukat 'gã nupe ne. Esage ma'e 'jawe futat nipo 'gã je'ega numiamũ. A'ere o'meramũ te 'gã 'i. A'eramũ pẽ 'gã nerowiare'ema pejejemogyau. ⁵ Muku agawewi je rekoi pẽ nui. A'etea je tejea'aramũ tekou pẽ nee. A'eramũ je pẽ 'gã 'me rerowiara futare'ema. Jejui 'ga ree pejemogypygya te je muoryp. Majepei 'yweteewara 'jawe nanẽ pejemogyanũ, Kristu 'ga pẽ erowiara. Mĩmera je muoryp je mogou.

Kristu 'ga ree jane jemujari

⁶ 'Awamũ 'ã pẽ Jejui Kristu 'ga rerowiaa rakue. "Ene 'ã orejararetea", 'jau pẽ 'ã 'ga upe rakue. 'Ga ree ojemujat ma'eramũ pejemogy 'awamũ. A'eramũ ki pẽ pejejemogyau esage 'ga je'eg imũ etee futat. ⁷ Ymã te 'ã Epafrasi 'ga pẽ mu'ei Jejui 'ga ree rai'i. A'eramũ pẽ Jejui 'ga rerowiaa pejejemogyau rai'i. Pejemu'eawer imũ etee futat ki mama'ea peapo pejejemogyau. Ojee pejemujar ire Kristu 'ga pẽ mojemogypygyukari a'jea futat ojee. A'eramũ pẽ 'ga rerowiaa futat. Jarejuwarete 'ga muorypa au'jeteramũ pejejeupe 'ga remiapofera mama'e are.

⁸ Pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga ree morogyta 'me mome'wara 'gã nui. Pejemu'jawe'em 'gã nee. Perowiat kasi 'gã 'mea ne. NaKristu 'ga je'ega rũi 'gã omome'u. Wea'aw are etee 'gã pẽ mu'ei. Morogyta ymanera etee futat 'gã omome'u akou. Mama'eukwaaw are etee 'gã pẽ mu'ei. NaKristu 'ga 'eawera rũi 'gã omome'u pẽ nupe. ⁹ A'eramũ ki pẽ 'gã porogyta rerowiare'ema pejejemogyau.

'Uwarete 'ga 'jawe katu katu futat Kristu 'ga. Jejui Kristu 'ga te 'ã 'ut 'au wyy pe 'Uwarete 'ga ree jane mu'jawamũ rakue. Kũima'eramũ jane 'jawe agawewi futat 'ga. A'ere 'ga 'Uwarete 'ga 'jawe futat. ¹⁰ Jejui Kristu 'ga ree futat 'ã pejejemujaa rakue, ipãjẽrete ma'e 'ga ree futat 'ã pejejemujaa rakue. Ywagipewara pãjẽa apyraapara 'ga. Ywy pewara pãjẽ, 'y pewara pãjẽ. Najuejue etee ipãjẽ ma'ea. Mĩmera pãjẽ apyraapararete 'ga futat. Nitywi futari pãjẽ mũ 'ga apyraaparamũ. 'Ga futat 'ũina 'wyyriarareteramũ mama'e

upe. 'Ga ree pejemujar ire Janeruwarete 'ga opājē muri pē nupe nanē nū. Ojee pejemujar ire Kristu 'ga rekoi pē pyri. Janeruwarete 'ga nanē akou pē pyri nū. A'eramū pēnemifutara atee pawe'emamū futat pē nui.

11 Pēē 'ā Jarejuwarete 'ga remiayuwa nanē 'awamū nū. Ymā te oreypy 'gā judeu 'gā etee Janeruwarete 'ga remiayuwa rakue. “Pejemojewag iki jee”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. “Ijewak ma'e 'gā etee jeremiayuwamū”, 'jau 'ga 'gā nupe rakue. A'ere 'awamū nanarūi. Jejui 'ga rerowiaara 'gā juejue te 'ga omogy 'awamū wemiayuwamū. Ijewak ma'e 'gā, ijewage'ema 'gā 'jau 'ga imogyau wemiayuwamū Jejui 'ga jane erowiarāmū. Werowiarāmū Kristu 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramū 'ga mama'e tywera apo awi jane mueateekaa. Jarejemifutar imū mama'e apo awi nanē jane mueateekaa nū. 12 Pēnea'at Kristu 'ga manūawer are. 'Ga manū re 'ā 'gā 'ga monou inuga ita kwara pype rakue. Ita kwara pype 'ga mono 'ga nug ire 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee opājē mū rakue nū. Nan tee futat nipo pēē. 'Ga rerowiarāmū pēē 'ga rerowiar ymanera 'ga amū upe pejepymīāukaa pejetywer awi pejepoira resaukaawamū. 'Y pe pē pymīa: “Kristu 'ga amanū jetywera moīawamū rakue” 'e rerowiaara resaukaawamū pejejaupe. A'eramū je 'ga rerowiarāmū tekou 'awamū. “Ga manū re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa opājē mū nū. Aipoa je erowiarāmū Janeruwarete 'ga opājē mua jee, mama'e esage apoukaawamū jee” 'e rerowiaara resaukaawamū pejejaupe. Oferaw ire Kristu 'ga uēma ita kwar awi, akou nū. Nan tee futat pēē 'y awi pejepymī re. A'eramū ki pēē pejejemogyau esage 'ga upe. 13 Ymā te 'ā pēē pejejemifutar imū etee mama'ea peapo rakue. NaJarejuwarete 'ga remiayuwa rūi 'ā pēē nakue. Nepeenuwi futari 'ga je'ega rakue. Amanū ma'e 'jawe pejejemogyau 'ga upe rakue. A'ere 'ga 'awamū pē mogyi wemiayuwamū. Pētywera 'ga omoit pē nui. A'eramū 'ga pē mogyau oferap ma'e 'jawe ojeupe. 14 Ymā te Janeruwarete 'ga janetywera kwasiari inuga oka'aran are rakue. A'ere jane nienupawi Moisesi 'ga upe 'ga remikwasiarukarera rakue. A'eramū 'ga a'e renuwe'em are janetywera kwasiaa inuga oka'aran are rakue. “Nuenupawi futari 'gā jeje'ega. A'eramū 'gā otywetyweramū jee. A'eramū je 'gā nerekou tyweaete 'gā tywer are” 'ea 'ga inuga ikwasiaa oka'aran are. Sā'ā ae mama'e mura epye'eme. Epye'eme imuripyra 'jawe futat tuwi wepye'emamū 'ga upe rakue. A'ere Kristu 'ga, 'ypeywar are 'ga manūi, janetywera mepyawamū. A'eramū Janeruwarete 'ga 'awamū Kristu 'ga remiayuwamū jane rerekou tywere'em janetywer are. 15 'Ypeywar are amanūmū Kristu 'ga mama'eukwaawa 'wyriara pājē'oka. Emiayuwa reewe futat ako 'ga ipājē'okapap ai'i. Jane rowase futat ako 'ga mama'eukwaawa pājē'oka ai'i. Imojenosōu ako 'ga jane reape ai'i.

16 A'eramū ki pēē pejeapyakawe'em 'gā amū porogyta 'me are pejejemogyau ne. Iporogyta 'me ma'e 'gā nipo 'jau: “Peko kasi tesirūgatu ne. Pe'u tesirūmet kasi mama'ea ne. Pejeporowykyawe'em 'araiwa rupi. Jayru'wi are, morowykye'em are. Mīmer are nanē nū pejekowe'em tesirūgatu nū”, 'jau futatee 'gā pē nupe. A'ere kasi peapyaka 'gā je'eg are ne. 17 Ymā janepy 'gā nemiapofera te poromū mama'ea rakue. A'eramū pēē pejeapyakawe'em aipoa morogyta ymaner are. Morogyta ymanera Jejui 'ga remiaporama resaukaawa te rakue. A'ere ako 'awamū Jejui Kristu 'ga ruri janee ikue. A'eramū jane 'awamū 'ga kwaapa. A'eramū jane mama'e apowe'em morogyta ymaner imū. Jejui Kristu 'ga te jane mu'e mama'e a'je are. 'Awamū jane mama'e apoi 'ga je'eg imū etee futat. 18 A'eramū ki pēē pejeapyakawe'em 'gā 'me are pejejemogyau. “Nepēa'wyri Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū pēē pejeje'ega monowe'em 'ga upe tāmējē. 'Ga pyriwara 'gā nupe etee ra'ne

pejeje'ega monou. A'eramũ 'ga pyriwara 'gã etee oporogytau Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. Afayup futat je ee ko”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ mu'jau ywagipewara 'gã muoryw are, ofayup 'me are. A'ere kasi peapyaka aipo 'gã je'eg are ne. O'meramũ 'gã 'i. Wemikwaawe'em are aipo 'gã jamu'ei ekoetei. Ojerowiaraip ekoete 'gã ojee. Wemifutar imũ etee 'gã mama'ea apoi. ¹⁹ Aipo 'gã Kristu 'ga rerowiare'ema 'gã futat. Najamu'ei futari 'gã mama'e a'je are. NaKristu 'ga ree rũi 'gã jamu'ei. Morogyta tywer are tee 'gã jamu'ei. A'ere Kristu 'ga werowiaaramũ Janejararetea futat. A'eramũ 'ga ojejukau jane ree, jane mu'akwaapa janeremiapo are. 'Ga 'ã aeakaga 'jawe. Aeakaga aeretea muaranuwukaa. Aero'oa ojememõu aepẽpenaw are. Aerajyga ae mokurẽjũka pãwẽ gatu etee te futat. A'ere aeakaga etee imuaranuwukari imujaa. Nan tee futat Kristu 'ga jerowiarukari tãmẽjẽ werowiaaramũ janee. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat 'ga iapou.

²⁰ Ymã te 'ã Kristu 'ga manũ 'ypeywar are janetywera moiawamũ rakue. 'Ga 'ã pẽ mũ'jãu mama'eukwaawa 'wyrara remiayuw awi. Kristu 'ga ree pejejemujaa 'awamũ pejejemogyau. A'eramũ pẽ pejepoia pejetywer awi. A'eramũ pẽ 'awamũ mama'e apowe'em tekotee 'gã je'eg imũ. Sã'ã ae amanũ re mama'e apou'jawe'ema. Nuenuwu'jawi ojoje'ega. Nan tee futat ki pẽ 'awamũ mama'e apou'jape'ema 'gã je'eg imũ, pejeapyakau'jape'ema 'gã 'me are pejejemogyau. ²¹ Aipo 'jau nanẽ nipo 'gã 'mea pẽ nupe nũ. Mama'e mũ ree nanẽ nipo 'gã 'jau nũ. “Peawyky kasi 'aga ne. I'wawe'em nanẽ esaka nũ. Pejewyke'ema nanẽ ee nũ”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe, wemikwakup 'me are. A'e are sipo peapyaka pejejemogyau? Naani. ²² Peapyaka kasi ee ne. Teepaw etee 'gã nemimome'ua. NaJaneruwarete 'ga je'ega rũi aipo e'i. Wea'aw are etee aipo 'gã jamu'ei ekoetei. ²³ Aipo are ajamu'jara 'gã i'akwaap ma'e 'jawe futat numiamũ. A'ere i'me ma'e 'gã futat. Ymã te Janeruwarete 'ga janepy 'gã mu'ei omuoryw are rakue numiamũ. A'ere aipo 'gã niporomuorywiweri 'ga remifutar imũ 'ga ree rakue. A'eramũ 'gã 'agamũ “Orojemifutar imũ sipo ore Jarejuwarete 'ga muorywi pa”, 'jau nipo 'gã ajemogyau numiamũ. “Ore Jarejuwarete 'ga ore aramuoryp”, 'jau futatee nanẽ nipo 'gã ajemogyau nũ. “Pejereko tywet pẽ te futat Jarejuwarete 'ga muorypawamũ”, 'jau futatee nanẽ nipo 'gã ajemogyau nũ. A'ere 'gã nemimu'ea nia'wyrri futari. Na'gã nemimu'efera rũi mama'e tywera apoukare'ema janee. Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ te jane mama'e tywera niapoi.

3

¹⁻² Jeju Kristu 'ga manũ re Janeruwarete 'ga 'ga moferapa 'ga mogou nũ. Kristu 'ga ree pejejemujar ire Janeruwarete 'ga pẽ mogyau oferap ma'e 'ga 'jawe. 'Ga moferaw ire Janeruwarete 'ga Kristu 'ga rerawau imyina ojepyri mama'e jarareteramũ 'ga mogou 'wyraramũ. A'eramũ ki pẽ pejejea'aramũ pejejemogyau Jeju Kristu 'ga muorypawa mama'e are etee futat. Pejejea myinu'jape'ema futat 'ga muorypawe'ema mama'e are. ³ 'Awamũ nepeapou'jaw arũi mama'e ymanera, pejejemiapofer ymanera. Sã'ã ae amanũ re mama'e tywera apou'jawe'ema. Nan tee futat pẽ. Kristu 'ga rerowiar ire ae piori mama'e tywera apo awi. 'Ga 'jawe etee futat jarejemogyau. Jeju Kristu 'ga jaawamũ pejejemogyau. 'Ga 'Uwarete 'ga ree ojemujat ma'ea. A'eramũ ki pẽ pejejea myina 'gã muorypawa mama'e are etee futat. 'Ga rerowiare'ema 'gã naepyoi futari Jarejuwarete 'ga ree pejemujara. ⁴ A'ere nipo 'gã anure 'gã neapyoramũ ee. Kristu 'ga ruramũ nipo Janeruwarete 'ga jane mua 'ga rupi. Kristu 'ga jane mogyau nakwaparimũ etee warãu rũi. Oje'jawe futat nipo 'ga jane mogyau. A'eramũ jane 'ga ruaw esage renyfuga rupi nipo jarejua 'ga rupi jarejypa.

Pēneatee mama'e tywer awi

⁵ A'eramū je 'jau pē nupe: Pēneatee mama'e tywera apo awi. Amanū ma'e 'jawe futat nepeapou'jawi mama'e tywera. Pejekowe'em pejemirekoe'ema kūjā are. Kūjāmeramū nanē pejemene'em are pejekowe'em nū. Pemogoukat kasi kūima'e amuteea pejee kūjāmeramū ne. Nia'wyrī aipoa, 'jau je pē nupe. Pejekaraemā kwai are te nanē pejejea'are'emamū nū. Okaraemā kwai are etee ea'at ma'e 'gā okaraemā kwai are etee futat ojemogypyyk. Okaraemā are ojemogypyyk ma'e 'gā maira'me are ojemogypyyk ma'e 'jawe futat. Nojemogypyygi 'gā Jarejuwarete 'ga ree. A'eramū okaraemā kwai are etee 'gā jemogypyyga nanē wa'wyre'emamū nū. ⁶ A'eramū nanuara 'gā akou tyweaete Jarejuwarete 'ga upe. Nuenuwi 'gā 'ga je'ega. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā nerekou tyweaete nipo anure.

⁷ Jejui 'ga rerowiare'emawe pēē nanē mama'e apou pejemifutar imū etee futat rakue nū. Nepeenuwi futari 'ā 'ga je'ega rakue. ⁸ A'ere 'awamū peenup 'ga je'ega. A'eramū pēē 'awamū mama'e tywera apou'jape'ema futat. Pejejuaykawe'em nanē 'gā amū pejereko tyweramū. Pejekowe'em pejemara'ne'emamū pejee. Pejejoje'ēwu'jag ekoete'em nanē nū. Pejeje'egayawe'em nanē pejejaupe. Pejeje'egaiwe'emamū nanē pejejaupe. ⁹ Peje'me'emamū nanē pejejaupe. Mīmera kasi peapo ne, a'e je pē nupe. Ymā 'ā mama'e tywera ete peapo rakue. A'ere pēē 'awamū Jejui Kristu 'ga ree pejemogypyyk. A'eramū pēē 'awamū mama'e tywera apou'jape'ema pejemogyau. ¹⁰ 'Awamū pejemujat Kristu 'ga ree. A'eramū pēē 'awamū ymāwarera mama'e tywera apoawer awi pejeateeramū futat. Pe'je pejemu'jau 'awamū Jejui Kristu 'ga ree. A'eramū Janeruwarete 'ga mama'e apoukaa pē nupe wemifutar imū. Oje'jawe 'ga pē mogyau mama'e esagea etee iapoukaa pē nupe. Oje'jawe pēē mama'e aporamū 'ga ojekwaap katu katuukaa pē nupe. Aipoa 'ga afutat. ¹¹ 'Ga 'jawe ete mama'e apoaramū jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe futat. Ore judeuramū, pēē judeue'emamū, imojewagipyre'ema 'gā, imojewagipyre'ema 'gā, tapy'yja 'gā, towajat tesirūmera 'gā, o'wyrīara upe te oporowyky ma'e 'gā, ojeupe te oporowyky ma'e 'gā. Mīmeramū nipo jane jarejemogyau jareju'jaju'jawe etee futat. A'eramū jane "najanepytuna rūi 'ga", 'jawe'em jarejeamutee 'gā nupe. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū jane jareju'jaju'jawe etee futat. Kristu 'ga janejat pāwē pāwēa futat. 'Ga etee te jane apyraap.

¹² Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga poromutaramū pē nee rakue. 'Ga 'ā pē mū'jāu wemiayuwamū pē mogyau rakue. A'eramū ki pēē nanē pejepota'wa esageramū pejee pejemogyau 'ga 'jawe etee futat. Pejemuaēma pejee. Pejee etee pejejerowiaraipe'ema pejemogyau. Pejeaite'ema pejee. ¹³ Mama'e tywera pejejeupe iaporamū pejemara'ne'emamū pejekou pejee namutamutat. Pejeateeramū kamēsīete jui. Sā'ā Janejararete 'ga, Kristu 'ga, jane raykae'ema janetywer are, imoira etee jane wi. Jane wi janetywera moir ire 'ā 'ga wea'aru'jawe'emamū futat jane rayka are. A'eramū ki pēē nan tee futat, 'ga amū mama'e tywera pejejeupe iapo re, pejejea'are'emamū au'jeteramū 'gā nayka are. Pejeateeramū kamēsīete futat 'gā nayka awi. Pejejea'aru'jawe'emamū futat ee nū. ¹⁴ Nan pejemogya esage futat. A'eramū je 'awamū 'jau'japa pē nupe nū. Pēpota'wa esage pejee. A'eramū pēē nanuara apo re pejemogyau majepi 'yweteewara 'jawe futat. ¹⁵ Ymā we te 'ā Janeruwarete 'ga pē pyrūi rakue. "Tamopota'waukat 'gā ajaupe 'jau", 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ga pē pyrūmū ojeupe rakue. Werowiamū Kristu 'ga pē mopota'waukaa pejejaupe, pē mogyau wemiayuwamū. A'eramū pēē 'awamū pejemogyau majepi 'yweteewara

'jawe futat. Pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiapofer are 'ga muorypa pejejemogyau. ¹⁶ Kristu 'ga je'eg are pejejea'aramũ pejejemogyau 'eramũ nipo p̄neapyo futat 'ga 'eawer are. A'eramũ p̄ẽ pejejamu'jau 'ga pejemu'eawer are. Pamaraka'ag ki 'ga 'eawer imũ etee futat. Marakau futar iki 'ga remiapofera pemome'u 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga muorypa 'ga marakau futat pejejemogyau. Pejejeupe 'ga remiapofer are 'ga muorypa a'jea futat. ¹⁷ Jeju 'ga remiayuwamũ p̄ẽ. 'Ga futat Janejararetea. A'eramũ ki mama'ea peapo esage etee pejejemogyau 'ga ree. Peporogyta esage nanẽ ki pejejaupe 'ga ree nũ. 'Ga futat jane mota'waukaa 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ p̄ẽ 'ga ree Jarejuwarete 'ga muorypa pejejemogyau 'agamũ.

Pejemogy esage 'ga upe

¹⁸ A'eramũ ki p̄ẽ kũjãmeramũ, imen ma'eramũ, pejeapyakau pejemena je'eg are. Kristu 'ga remiayuwamũ p̄ẽ. 'Ga futat aipoa futaa. ¹⁹ Emireko ma'eramũ ki p̄ẽ pejeporomutaramũ pejejemireko are. Peje'eg ywyrafen kasi pejejemireko upe ne.

²⁰ Kunumĩnamũ nanẽ p̄ẽ pejejara 'gã je'ega renupa etee pejejemogyau. Kristu 'ga remiayuwamũ p̄ẽ. A'eramũ p̄ẽ pejejara 'gã je'ega renuwa Jarejuwarete 'ga muorypa. ²¹ P̄ẽ nanẽ ki ta'yriaramũ pejeje'eg esage etee pejeja'yra 'gã nupe. Ojeupe peje'eg esage'emamũ p̄ena'yra 'gã nuapoĩ futari mama'ea p̄enemifutar imũ ne. 'Gã norywa mateepapa etee ne.

²² P̄ẽ mũ nipo pejeporowykyau pejejerekwara upe. A'eramũ ki p̄ẽ pejejerekwara 'gã je'ega renupa. 'Gã amũ nipo oporowykyau esage werekwara 'ga reape etee. Werekwara 'ga remiesaga tywi nipo 'gã oporowykyau esage'em. A'ere kasi nanarũ peapo ne. Pejejepyri pejejerekwara 'ga reko'emamũ nanẽ ki p̄ẽ mama'e apou esage pejejerekwara 'ga 'eawer imũ etee futat. Pekwaap 'ã Jarejararete 'ga Jeju Kristu 'ga. A'eramũ p̄ẽ pejeporowykyau esage 'ga muorypawamũ. ²³ Pejeporowykyau esage futat pejejemogyau. Napejejerekwara 'ga upe etee rũi peporowyky. Nanuaramũ Jarejararete 'ga upe nanẽ futat peporowyky. Ma'eramũ 'ã je 'i p̄ẽ nupe: Peporowyky esage ki, je 'i p̄ẽ nupe. ²⁴ P̄ẽporowyky esage resag ire Janeruwarete 'ga p̄ẽ mepyi p̄ẽporowyky esageawer are. Aipoa pekwaap. Kristu 'ga 'ã Janejararetea. A'eramũ Janeruwarete 'ga u'eawer imũ etee futat p̄ẽ mepyau esage Kristu 'ga upe p̄ẽporowyky esageawer are. ²⁵ Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ nipo Janeruwarete 'ga imepyau p̄awẽ p̄awẽ 'gã nemiapoferarũ'emawer imũ etee futat, 'gã nerekou tyweaete nipo 'ga 'gã nemiapofera tywer are.

4

¹ P̄ẽ mũ pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekwara. Pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nerekou esage. Mama'e monou 'gã nupe, pejejakate'eme'emamũ futat. Mama'e pyu 'gã tywe'emamũ p̄ẽ mama'e monou 'gã nupe. 'Gã jararete 'ga p̄ẽjara nanẽ futat 'ga nũ. 'Ga 'ã Jeju Kristu 'ga. Ywag ipe 'ga reni. Ojejukau esage 'ga p̄ẽ nee nanẽ nũ. A'eramũ ki p̄ẽ pejejejukau esage pejejeupe oporowyky ma'e 'gã nee 'ga 'jawe. Aipoa esage 'ga upe.

'Gã neko are 'gã mu'akwaapawet

² A'ere 'awamũ je 'i Jeju Kristu 'ga rerowiaaramũ juejue p̄ẽ nupe. Jarejuwarete 'ga upe pejeporogytau kasi p̄nea'at mama'e mũ ree te ne. 'Ga muorypa nanẽ pejejeupe 'ga remiapofer are nũ. ³ Je ree nanẽ pejeporogytau 'ga upe nũ. Moromunepawa pype je reni. Kristu 'ga mome'u jereko are 'gã je munewi je m̄yina. Ymã te 'gã naeapyoĩ Kristu 'ga ree rakue. A'ere 'awamũ je 'gã mueapyoĩ 'ga ree. A'eramũ p̄ẽ pejeporogytau 'ga upe je ree. "Erooukat 'gã amũ Paulo 'ga pyri, ki Ku'jyp. Nokwaawi we 'gã Kristu 'ga porogytafera.

A'eramũ ene 'gã nerawaukaa 'ga pyri. Ojepyri 'gã oramũ Paulo 'ga Kristu 'ga porogytafera tomome'u 'gã nupe 'jau", pe'je ki 'ga upe je ree. ⁴ "Epoat Paulo 'ga Kristu 'ga mome'wau katu katuukaa 'gã nupe", pe'je ki 'ga upe je ree. Teporomome'ukatuweramũ Kristu 'ga mome'u are 'gã nupe. A'eramũ je a'eramũ "Pejeje'ega pemono 'ga upe je ree", 'jau pẽ nupe.

⁵ Pejejemogyau esage nanẽ ki Kristu 'ga rerowiare'ema 'gã pype nũ. Pejenosĩ awi Jejui 'ga mome'wau 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. 'Gã pyri pejejemogyau pẽ 'ga mome'wau futat 'gã nupe. A'ere ki pẽneapyo ra'ne 'gã neko are. 'Gã neko esageramũ tãmẽjẽ ki Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe. Kasi a'e pe 'gã pẽpy'aetũjaiw ine, Kristu 'ga mome'wau 'gã nupe ne. ⁶ 'Gã nupe 'ga mome'wau pẽ a'jeteetewi futat 'ga mome'wau 'gã nupe. A'eramũ te nipo 'gã wapya mõi pẽnemimome'u are. A'eramũ nipo 'gã oporonupa pẽnemimome'u are pẽ nupe. A'eramũ taetu pẽ pejejeupe ee 'gã poronuwamũ 'ga mome'wau esage etee futat 'gã nupe. Nan iki Kristu 'ga pemome'u erowiarukaa 'gã nupe.

⁷⁻⁸ Tikiku 'ga nipo je omono pẽ pyri, pẽ nupe temome'wawamũ. Tikiku 'ga Kristu 'ga rerowiaara 'ga futat. A'eramũ 'ga janerewirera 'jawe futat. Orejekoty'aawarete 'ga futat. Jarejararete 'ga upe oreporowyky irũ 'ga futat. Pẽ pyri je 'ga monoi temome'wawamũ pẽ nupe. Kristu 'ga ree etee pẽ mojemogypygykaawamũ nanẽ je 'ga monoi pẽ pyri nũ.

⁹ Onesimu 'ga rupi je 'ga monoi pẽ pyri. Onesimu 'ga nanẽ janerewirera 'jawe futat nũ. Jeporomutat je 'ga ree 'ga rekoramũ. Pẽ'wyr awi futat 'ga ruri je pyri rai'i. A'eramũ nipo 'gã 'au ojeapo ma'efera mome'wau pẽ nupe.

¹⁰ Aristaku 'ga ako 'au moromunepawa pype je pyri. Oje'ega 'ga werooukat pẽ nupe, pẽ futaawamũ. Maku 'ga nanẽ oje'ega rerawaukaa pẽ nupe nũ. Maku 'ga Panape 'ga rewirera 'ga. Sooko je ako teje'ega rerooukara pẽ nupe 'ga ree ikue. "Pejejepyri Maku 'ga oramũ ki peroo esage 'ga pejejepyri", 'jau je ako teje'ega rerawaukaa pẽ nupe 'ga ree ikue. 'Ga futat nanẽ oje'ega werooukat pẽ nupe nũ, pẽ futaawamũ nũ. ¹¹ Josue Justo 'ga nanẽ oje'ega werooukat pẽ nupe pẽ futaawamũ. Aristaku 'ga, Maku 'ga, Josue Justo 'ga. Mĩmera 'gã judeua futat. Kristu 'ga ree 'gã jemogypygygi ajemogyau. 'Gã futat jejuru irũnamũ ajemogyau Kristu 'ga mome'wau je 'jawe pẽ nupe. "Pe'je pejejemogyau Ku'jywa 'ga remiayuwamũ", 'jau 'gã 'gã nupe, jeje'egawa rupi etee futat. "Ku'jywa 'ga jane'wyriararetea futat", 'jau 'gã ajemogyau 'gã nupe je'eawera 'jawe etee futat. A'ea je maku'iu 'gã nee. A'ere 'gã etee'i je poari Kristu 'ga mome'wau je pyri. Amumera 'gã judeue'ema 'gã jejuru irũa.

¹² Epafrasi 'ga nanẽ oje'ega werooukat pẽ nupe, pẽ futaawamũ. Pẽ'wyr awi 'ut ma'efera 'ga futat. Kristu 'ga upe 'ga porowykyi ore pyri. Jarejuwarete 'ga upe 'ga oje'ega monoi akou pẽ nee jepi. "Epoat ejemiayuwa 'gã, Korosi pewara 'gã. Ejerowiarukat tãmẽjẽ 'gã nupe. Ejemifutar are 'gã emueapyo", 'jau 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee. ¹³ Oporomutaramũ 'ga pẽ nee. Laodiceja 'jaw ipewara 'gã nee, Ieroporisi 'jaw ipewara 'gã nee. Mĩmera amunawa pypewaramũ 'ga poromutaramũ pẽ nee. A'eramũ 'ga oje'ega monou Ku'jywa 'ga upe pẽ nee akou. Jeremianuwamũ futat 'ga oje'ega monoi 'ga upe pẽ nee. A'eramũ je 'ga 'eawera kwaapa.

¹⁴ Morofuanugara 'ga, Luka 'ga, nanẽ oje'ega rerawaukaa pẽ nupe, pẽ futaawamũ. Luka 'ga janejekoty'aawaretea. Demas 'ga 'jau oje'ega rerawaukaa pẽ nupe, pẽ futaawamũ.

¹⁵ A'eramũ ki pejewau Laodiceja pe jee. "Paulo 'ga oje'ega werurukat pẽ nupe, pẽ futaawamũ", pe'je ki jarejewirera 'gã nupe pejewau jee. Jarejenyra 'gã nupe nanẽ ki pe'je nũ. Nĩfa ãẽ upe nanẽ aipo 'jau nũ, ãẽ rog ipe ajatyka ma'e 'gã nupe nanẽ jeje'ega mome'wau nũ. ¹⁶ Jeremimonofera ka'arana

mogyta re pēē erawaukaa 'ga amū upe, Laodiceja pewara 'gā nupe nanē imogytaukaa nū. 'Gā nupe jeremimonofera ka'arana nanē pēē imogytau pejejuemianuwamū nū.

¹⁷ Akipu 'ga upe ki pe'je jee: “Janejararete 'ga futat 'ā ene moporowykyukat ojeupe rai'i. A'eramū ene ejeupe 'ga remiapoukarera etee futat iapoupap 'ga upe, e'i Paulo 'ga enee rai'i”, pe'je ki 'ga upe jee.

¹⁸ Teje'ega je akwasiarukat ka'aran are 'gā amū nupe tejee. A'ere je futat amū kwasiari inuga pē nupe. Pauloramū je teje'ega monou pē nupe pē futaawamū 'ea je ikwasiaa ka'aran are. A'eramū pēē jeremikwasiarera resaka. “Paulo 'ga futat okwasiat imua janee rai'i”, 'jau pēē pejejaupe jeremikwasiarera ka'arana ruwamū.

Moromunepawa pype je reni. A'eramū pēē pejejea'aramū pejejemogyau je ree. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega monou pejejemogyau je ree.

Jarejuwarete 'ga resagea pē nerekoa je afutat.

Kweramū jeje'ega pē nupe.

1 Tesarūn

Paulo 'ga Silasi 'ga retee awau watau kwe pe amunawa tesirūmera pype. A'ere 'gā kwa 'gā kwawi etee amunawa mū pyu. Awau 'gā Tesarūn ipe etee opytau. Muapya morowykye'ema magwapa. A'e pe Paulo 'ga Jejui 'ga mome'wau 'gā nupe. A'eramū 'gā kwaiwete 'ga remimome'u rerowiaa. A'eramū 'ga renupara 'gā ajemogyau Jejui 'ga rerowiaaramū.

A'eramū erowiare'ema 'gā ajuerekoayau 'gā nee. “Ma'ja are 'gā Paulo 'ga rerowiaa 'ū? 'Gā tete 'ā oo ekoete ajemogyau Paulo 'ga remimome'u rerowiaaramū a'i kūi”, 'jau 'gā ajaupe.

A'eramū 'gā a'eramū Paulo 'ga pyyg are afuweramū. A'ere 'gā Paulo 'ga nuesagi rakue. A'eramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā Paulo 'ga moka'jamukaa ppytunimū. “Ere ewau ore wi nū”, 'jau 'gā 'ga upe, 'gā 'ga a'gwau Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā nui.

A'eramū 'gā a'eramū awau'jape'ema aipoa amunaw ipe. Ka'arana etee 'ga imonou ikwasiaa 'gā nupe. “A'jea futar iki Jejui 'ga perowiat rai'i”, 'jau 'ga imonou ikwasiaa ka'aran are 'gā nupe rakue.

¹ Ka'arana je akwasiat Tesarūn ipewaramū pē nupe. Jejui 'ga rerowiaara 'ā pēē, Jarejuwarete 'ga remiayuwa pēē. Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga remiayuwa nanē pēē nū. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe. Je 'ā Pauloa. Silasi 'ga, Timoteo 'ga. Mīmera 'gā ako 'au je pyri. A'eramū ore ka'arana kwasiaa imonou pē nupe pē mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Jarejuwarete 'ga resagea pē nerekoa je afutat. Pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

'Gā nee Jarejuwarete 'ga muorypawet

²⁻³ Jarejuwarete 'ga upe ore oroje'ega monoi pē nee jepi. Oreku'ia ore rerekou pē nee. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Oreku'i ore Tesarūn ipewara 'gā nee”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Gā 'ā ene rerowiat tāmējē ajemogyau. A'eramū 'gā mama'e apou eneje'eg imū etee futat”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Gā 'ā iporomutat ene ree nanimenime. A'eramū 'gā eneporowykya etee iapou”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Jejui 'ga rura 'gā wapesak ajemogyau. A'eramū 'gā opoire'ema ene wi. Ene rerowiare'ema 'gā amū 'gā nerekou tyweaete agawewi. A'etea 'gā nopoiri ene wi. Ene rerowiat ete tāmējē 'gā ajemogyau”, 'jau ore 'ga upe oroje'ega monou, pē mome'wau jepi. A'eramū ore araku'iramū arakou pē nee jepi.

⁴ Pēē 'ā a'jea futat orerewirera 'jawe oree. Kūjāmeramū pēē pejejemogyau orerenyra 'jawe oree. Jarejuwarete 'ga remiayuamū pēē pejejemogyau. A'eramū 'ā pēē pejejemogyau orepytuna 'jawewaramū oree. A'jea futat Janeruwarete 'ga poromutaramū pē nee. A'jea futat 'ga pē pyrūi pē mogyau wemiayuamū rakue. A'ea jane sikwaap. ⁵ Ymā ako ore oi morogyta esage mome'wau pē nupe ikue, Jejui 'ga mome'wau pē nupe ikue. “Jejui 'ga 'ā Janeruwarete 'ga ra'yraretea. 'Ga amanū janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe rakue”, 'jau ako ore 'ga mome'wau pē nupe ikue. “Je katu'og ape, ojeupe 'eramū 'ga pē katu'ogi pē mogyau wemiayuamū”, 'jau ako ore pē nupe ikue.

Naoroporogyta etee rūi ako ore arawau pē nupe ai'i. Jarejuwarete 'ga remiapoa we futat ako ore esaukaa. Mama'ea ako ore iapou 'ga pājē mū etee pē neape ikue. Ore a'jea futat orokwaap, “ga pājē mū ore mama'e apoi” 'e kwaapa. “Janeruwarete 'ga jane katu'oga afutat” 'ea nanē ore ikwaapa nū. A'eramū 'ā pēē 'ga rerowiaa pejejemogyau. Arako esage ako ore pē pype ikue. Orereko esagea 'ā pekwaap. Au'jete ore resak pejepe. ⁶ A'eramū ako pēē

pejejemogyau esage ore 'jawe ikue. Jarejararete 'ga ree nanē pejejemu'jau nū.

Pejejeupe Jejui 'ga rera mome'uramū ako pejeku'iramū pejejemogyau ee ikue. A'ere 'gā amū Jejui 'ga remiayuwamū pē nekoramū pē nerekou tyweaete. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā pē nerekou tyweaete agawewi. A'etea pēku'i etee futat pejejemogyau oreje'eg are. Janeruwarete 'ga 'Agesagea pē nerekou pē maku'iukaa etee futat. ⁷ A'eramū 'ā Masetoni ywy pewara 'gā pēneko esage resaka 'ā rai'i. Akaja ywy pewara 'gā nanē 'ā esaka nū. Pēnemiapoa 'gā wesak. Pēnemimome'ua nanē 'ā 'gā enupa nū. A'eramū 'gā, Jejui 'ga rerowiaara 'gā mama'e esage apou pē 'jawe. ⁸ Jejui 'ga je'ega pemome'u pejejemogyau. A'eramū 'ā pēnemimome'ua okwasi'wasi'wau Masetoni ywy pewara 'gā nupe. Akaja ywy pewat, amunap tesirūmera pypewat. Mīmera 'gā nanē 'ā enupa rai'i nū. 'Awamū Tesarūn ipewara 'gā amū Jejui 'ga rerowiaa 'ea awau okwasi'wau amunawa moymoyka. A'eramū ore a'eramū pē mome'wawe'em 'gā nupe. “Okwaap futat na'gā 'ā ne'ā”, 'jau ore arajaupe. ⁹ 'Gā we futat pē mome'u oree. “Awamū Tesarūn ipewara 'gā Jejui 'ga rerowiaara futat”, 'jau 'gā oree. “Ymā te 'gā nokwaawi futari Jarejuwarete 'ga ikue. Jejui 'ga nanē 'gā ikwaape'ema nū. Maira'me a'agawa 'gā imuorypa erekou jepi. A'ere ako ereo peu 'gā mu'jau Jarejuwarete 'ga ree. Jejui 'ga nanē ako ene imome'wau 'gā nupe ikue”, 'jau 'gā oree imome'wau. “Eneje'ega renupawe 'gā amū opoia maira'me a'agawa rerowiar awi. A'eramū 'gā Jejui 'ga rerowiaaramū ajemogyau nū. Jarejuwarete 'ga etee 'gā amuoryp 'awamū”, 'jau 'gā pē mome'wau oree. ¹⁰ “Tesarūn ipewara 'gā Jejui 'ga rura wapesak ajemogyau, Jarejuwarete 'ga ra'yrarete 'ga rura rapesaka ajemogyau”, 'jau 'gā oree pē mome'wau ai'i. “Ga manū re Janeruwarete 'ga Jejui 'ga moferapa rakue nū. A'eramū 'ga anure 'ua werowiaaramū jane rerawau jane mogyau ywag ipe ojepyri, 'jau Tesarūn ipewara 'gā oree imome'wau”, 'jau 'gā pē mome'wau oree. “Anure te nipo ajee Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gā jerekoukat tyweri futari 'ga upe, wapyae'emawer ipe etee futat nipo 'gā ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga upe. Wa'yra 'ga rerowiaaramū te nipo ajee 'ga najane rereko tywera'uweri, 'jau Tesarūn ipewara 'gā amū oree”, 'jau Masetoni ywy pewara 'gā pē mome'wau oree.

2

Jarejuwarete 'ga remiapofer are 'gā muea'aawet

¹ Naoroo tee rūi ore pē pyri ikue. Pēē 'ā ako Jejui 'ga perowiat 'ga renupa ppy we ikue. ² Pē pyri oroo enune ore arawau ajepeja amunaw ipe ra'ne, Firiposi pe ra'ne arawau ikue. A'e pe peuwara 'gā ore munepa, ore mŷina moromunepawa pype. Ore kurapa nanē 'gā kypyre'emete nū. Ore rerekou tyweaete agawewi futat 'gā. A'etea ore norokyjei futari arawau Jejui 'ga mome'wau pē nupe. A'eramū ako ore orojewi 'gā poir ire arawau pē pyri ikue. Janeruwarete 'ga ore mogyjaukare'ema futat. A'eramū ako ore arawau Jejui 'ga mome'wau. 'Ga rera renupawe ako pēē 'ga rerowiaa ikue. A'ere ako je 'i ko: “Naoroo tee rūi ore pē pyri”, je 'i ko. ³ “Pe'je pēē Jejui 'ga rerowiaa”, 'jau ako ore pē nupe arakou ikue. Nore'mea'uweri ore pē nupe. A'jea futat ore 'ga mome'ui pē nupe. Namama'e tywera rūi te 'ā ore oromome'u pē nupe ikue. 'Ga kwaawukaa te ako ore oi pē nupe ikue. Mama'e esagea etee 'ā ore imome'wau pē nupe. ⁴ Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee ako ore Jejui 'ga mome'wau ikue. Janeruwarete 'ga te ako ore mogy omome'waramū pē nupe ikue. 'Ga muorypawamū te 'ā ore iapoi. Natesirūmera 'gā muorypawamū rūi

te 'ā ore iapoi. Ku'jywa 'ga ore kwaap katu katu futat. “Je futat tāmējē 'gā na'e. Mama'e a'jea etee futat 'gā omome'u ra'e”, 'jau Janeruwarete 'ga oree.

⁵ Nore'mea'uweri ako ore arawau pē nupe ai'i. “Pēē pēnesagesage ra'e”, 'jawe'em ako ore pē nupe ikue. Nananuara rūi ako ore imome'wau pē nupe orojee pēporomutaawamū ikue. A'jea futat ako ore oi Jejui 'ga mome'wau pē nupe ikue. Naka'aranūū are rūi ako ore oi oroporogytau pē nupe ikue. Jejui 'ga mome'wau te ako ore oi pē nupe ikue. Janeruwarete 'ga ore kwaap katu katu futat. ⁶ “Pēē 'ā pēnesagesage, pe'je oree”, naru'ei ako ore pē nupe ikue. Tekotee 'gā nupe nanē ako ore aipo 'jawe'em ikue nū. Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat ore oi Jejui 'ga mome'wau pē nupe. ⁷ Ore 'ā Jejui 'ga remimonofera futat. A'eramū ore “mama'ea peapo amū oree”, 'jau'arū ore pē nupe numiamū. A'ere ako ore aipo naru'ea'uweri pē nupe ikue. Sā'ā kūjā wa'yra pita'gī are ijejukaa. Wa'yra upe mama'e murukare'ema ojeupe. Nan tee futat ore jejukai pē nee. ⁸ Oreporomutat wejue ore pē nee. Ma'eramū 'ā ore Jejui 'ga mome'ui pē nupe. Aruapisi are ifuwet ma'e 'gā nesaka miamū amunipo 'ā ore noropoiru'uweri futari Jejui 'ga mome'u awi pē nupe. ⁹ Pē pype arakou ako ore oroporowykyau arakou ikue. Au'jeteramū ako ore oroporowykyau arakou ikue. Wyra pirera ore iapou 'ogamū. A'eramū ore ime'ega ka'aranūū are orojeupe. A'eramū ako ore “ka'aranūū pemut ape oree”, 'jawe'em arakou pē nupe ikue. A'eramū ako ore Jarejuwarete 'ga je'ega etee imome'wau pē nupe ikue.

¹⁰ Pē pype arakou ako ore mama'e tywera apowe'em ikue. A'jeteetewi arajemogyau Jarejuwarete 'ga upe pē pype ikue. A'eramū tekotee 'gā ore ago'wawe'em. A'ea pekwaap. Janeruwarete 'ga nanē ikwaapa nū. ¹¹ Sā'ā ae kūima'eramū wa'yra mu'ea mama'e apo are. Nan tee futat ore pē mu'ei ee. ¹² “Pepoit kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. 'Ga remifutar imū etee mama'ea peapo pejemogyau”, 'jau ako ore pē nupe ikue. “Peko esage ki 'ga upe. 'Ga muorypawa etee iapou pejemogyau”, 'jau ako ore pē nupe ikue. 'Ga 'ā pē mū'ē ojeupe wemiayuamū. Anure nipo 'ga pē monou pē mogyau ojepyri. Peu futat nipo pēē esage ma'e 'ga resaka. A'eramū ore 'ga remifutar imū etee mama'e apoukaa pē nupe.

¹³ Pē pyri arakou 'ā ore Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wau pē nupe jepi. A'eramū ako pēē erowiaa pejemogyau ikue. A'eramū pēē 'jau pejejaupe: “Nakūima'e tee 'ga je'ega rūi futat ra'e. Janeruwarete 'ga je'ega futat ra'e”, 'jau ako pēē pejejaupe ikue. A'eramū ako pēē 'ga rerowiaa. Oje'ega renuwamū 'ga 'ā pē katu'oka oje'jawe. Pē muea'aa oje'jawe mama'e are. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Au'jete eje'ega ererowiarukat 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe pē nee jepi. ¹⁴ Jejui 'ga rerowiaaramū pē nekoramū, pēpytuna 'gā, 'ga rerowiare'ema 'gā pē nereko tyweretei rai'i. A'ere napeu etee rūi 'ga rerowiare'ema 'gā 'ga rerowiaara 'gā nereko tyweretei. Judeja ywy pe nanē futat 'gā iapoi rai'i nū. ¹⁵ Ymā te judeu ypy 'gā Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gā apisau rakue. 'Awamū 'ā 'gā Jejui 'ga miamū ijukau rai'i. Janejararete 'ga 'gā ijukau rai'i nū. Ore nanē nū. Ore nanē 'gā ore mujānukaa pe awi, Jerusareg awi. Peu 'gā ore momytaukare'ema. Aipo apoara 'gā Jarejuwarete 'ga mamara'neukat ojee. ¹⁶ A'ere 'gā judeue'emamū pē nupe Jejui 'ga mome'u awi ore momig awi afuweramū numiamū. A'ere aipo 'gā Janeruwarete 'ga mamara'neukareteetei ojee. A'eramū 'ga 'awamū 'gā nereko tyweaete ee.

Paulo 'ga 'gā nesaga'upa

¹⁷ Orojot ete ako ore pē nui ikue. Pē pyri orepytaweramū numiamū. A'eramū ore aru'arasigamū arajemogyau pē nee orojea'aramū. “Gā pyri

soo 'jau", 'jau ore arajaupe numiamū. ¹⁸ “Soo 'gā nesaka 'jau”, 'jau'japa je tepytuna 'gā nupe jepi numiamū. A'eramū ore oro'wya jepi numiamū. A'ere nānēwējēmī. Mama'eukwaawa 'wyriara nore monoukari ete nipo 'ā.

¹⁹ Jejuī 'ga rerowiarāmū pēē 'ā ore maku'iu. Jejuī 'ga ruramū nipo ore arawau 'ga pyri. A'eramū nipo ore 'jau 'ga upe: “Tesarūn ipewara 'gā nupe ako ore ene mome'ui ikue. A'eramū 'gā ako kwaiwete oreje'ega rerowiaa ikue. A'eramū 'gā ajemogyau ene rerowiaaramū. 'Gā 'ā ene rerowiat nanimenime ajemogyau”, 'jau nipo ore 'ga upe, 'ga pyri oroo re. A'eramū nipo 'ga 'jau oree: “A'jea. Jeporowykya peapo esage, je'eawer imū etee ra'e. A'eramū je teku'iramū tekou pē nee. Au'jete peapopap je'eawer imū etee rakue”, 'jau nipo 'ga oree, ojeypyri ore oramū. ²⁰ Nitywi 'gā amū ore maku'iu pēē 'jawe. Pē nee ore jerowiari arajemogyau.

3

¹⁻² Orereaitepaw ore pē nee pēnera renupe'ema. Oreporesagiwer ore pē nee numiamū. A'ere ore norooarūi. A'eramū ore pē nesaga'upa arakou. A'eramū ore Timoteo 'ga etee imonou imoporogytaukaa pē nupe. “Simono ene 'gā nesaka jarejee 'jau”, 'jau ore 'ga upe ai'i. “Au toropyta Atenasi pe ene rapesaka 'jau”, 'jau ore 'ga upe. Timoteo 'ga orerewirera 'jawe. Jarejuwarete 'ga porowykya 'ga wapo ore pyri ikue. Jejuī 'ga mome'wara 'ga ore 'jawe. A'eramū ore a'eramū 'ga monou 'ga moporogytaukaa pē nupe. “Tesarūn ipewara 'gā te 'ā Jejuī 'ga werowiat. A'ere 'gā ināinānī'i etee Jejuī 'ga kwaawi. A'eramū ene ewau 'gā mu'jau esagesage 'ga ree. A'eramū 'gā ajemogyau erowiaa a'jea futat”, 'jau ore Timoteo 'ga upe ai'i. “Pepoir awi Jejuī 'ga rerowiar awi, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe. ³ “Pejereko tywereteramū miamū kasi pepoit Jejuī 'ga rerowiar awi ne, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe. “Jejuī 'ga rerowiaara 'ā jane. A'eramū 'gā amū jane rerekou tyweaete. Sā'ā ae yara mura imomora 'y pe esaga, ijerewa resaga. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane rereko tywerukari 'gā nupe. Taesak 'gā a'jea futat tejerowiara 'jau kwy, 'jau nipo 'ga janee, 'jau ki ene 'gā nupe”, 'jau ore 'ga upe ai'i. ⁴ Pē pype arakou ako ore imome'ui pē nupe ikue. Pē nereko tywerete'emaue ako ore 'jau pē nupe ikue. “Awamū pēē Jejuī 'ga rerowiaara. A'eramū nipo 'ga rerowiare'ema 'gā pē nereko tyweaete”, 'jau ako ore pē nupe jepi. A'jea futat ore 'i pē nupe. Ore'eawer imū etee futat nipo 'gā pē nereko. ⁵ A'eramū je 'jau tepytuna 'gā nupe: “Maran gatu nipo 'gā jaruete ajemogyawe'em. Mama'eukwaawa 'wyriara nipo 'gā omomoirukat Jejuī 'ga rerowiar awi rai'i?” 'jau ore arajaupe. “Simome'u ekoete nipo jane Jejuī 'ga 'gā nupe rakue?” 'jau ore arajemogyau pē nupe. A'eramū ore a'eramū kweramū Timoteo 'ga monou pē nesaka kamēsīete imoporogytaukaa pē nupe.

'Gā nera Paulo 'ga maku'iu

⁶ A'eramū 'ga awau pē nesaka ikue. 'Awamū 'ga 'ua pē mome'wau oree nū. “Tesarūn ipewara 'gā, Jejuī 'ga rerowiaara 'gā ajemogy je 'ga rerowiaa. Nopoiri futari 'gā 'ga rerowiar awi”, 'jau 'ga 'ua pē mome'wau oree. “Gā ojejuka je ajuee”, 'jau 'ga oree pē mome'wau. “Pē nee nanē 'gā nea'aramū je ajemogyau nū”, 'jau 'ga oree. “Pē nesaga'upa 'gā ajemogyau. Sā'ā pēē 'gā nesaga'uwa. Nan tee futat 'gā jemogyi pē nesaga'upa”, 'jau 'ga oree imome'wau.

⁷ 'Ga pē mome'ua ore maku'iu pē nee. Mama'e tesirūa te ajee ojeup oree ai'i. 'Gā amū ore rerekou tyweaete ai'i. A'ere a'e pype Timoteo 'ga ruri pē mome'wau oree. ⁸ A'eramū pē mome'ua oreku'i mojerana ore ree. 'Ga rerowiarareteramū pejemogyramū nipo oreku'iramū arakou pē nee.

⁹Jarejuwarete 'ga upe ore oroporogytau jepi. “Tesarūn ipewara 'gā, eneremi-ayuwa 'gā ene rerowiat ajemogyau. A'eramū ore a'eramū araku'iramū arakou 'gā nee”, 'jau ore 'ga upe jepi. ¹⁰⁻¹¹Jarejuwarete 'ga upe oroporogytau arakou. Au'jeteramū oroporogytau arakou. “Tene ore oi peu 'gā pyri 'gā mu'jau esage ene ree”, 'jau ore 'ga upe jepi. “Tojemogypyyk katu katu 'gā ene ree 'jau”, 'jau ore Jarejuwarete 'ga upe. Jejui 'ga janejararetea. 'Ga upe nanē ore 'jau nū. “Ore poar iki pejepe, ore mojewyrukaa 'gā pyri”, 'jau ore 'gā nupe arakou. ¹²Pēporomutat pejejemogyau pejejee. Tekotee 'gā nee nanē pēē pejeporomutaramū nū. A'eramū ore 'jau Jarejuwarete 'ga upe arakou: “Iporomutat 'gā ajuee. Ojejuka esage 'gā ajuee. A'eramū ene 'gā poaa 'gā mojejukau esage a'eramū taetu ajuee”, 'jau ore 'ga upe oroporogytau pē nee arakou. Sā'ā oreporomutara pē nee. Nan tee futat pēporomutaramū pejejee. ¹³“Epoar iki 'gā. Emamuakar iki 'gā mama'e tywera apoukare'ema 'gā nupe”, 'jau ore Jarejuwarete 'ga upe pē nee arakou. A'eramū 'ga aipo apo re pēē mama'e tywera apo futare'ema. A'eramū nipo pēē Jejui 'ga ruramū pejejemogyau esage 'ga upe. Anure nipo Janejararete 'ga ojewya wemiayuwa 'gā nerua ojeupi. Aipo 'ara rupi nitywi futari pē kwaukaara 'gā amū.

4

Jarejuwarete 'ga ki pemuoryp

¹⁻²Pē pype arakou ako ore pē mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are ikue. “Pejejemogyau esage Jarejuwarete 'ga pemuoryp”, 'jau ako ore pē nupe ikue. “Ga je'eg imū etee pēē mama'e apou”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Pēnea'ar iki ore'eawer are. “Pe'je pejejemogyau Jejui 'ga 'eawer imū etee futat”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Jejui 'ga 'ā pējararetea. 'Ga futat ako aipo ore mu'eukaa pē nupe ikue. A'eramū ki pēē ore'eawer imū etee futat pejejemogyau esage a'jea futat. 'Ga remifutar imū etee futar iki pēē mama'e apou 'ga upe. ³Mama'e tywera apowe'em futat. Peko esage a'jea futat 'ga upe. Kūima'eramū pejekowe'em pejejemirekoe'em are. Pejejemireko are etee ki peko. Kūjānamū nanē kasi pejemene'ema peenūi pejejefue ne. Pejemena etee ki pereko. Aipoa esage Janeruwarete 'ga upe.

⁴⁻⁵Kūima'e 'gā nupe nanē ore 'jau nū: Peko kasi Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gā 'jawe etee ne. 'Gā 'ā oo akou wemirekoe'ema mue are etee kwe pe watau. Kūjā mue are etee wea'aramū ajemogyau. A'ere kasi nan peko ne. Pejejemireko are etee futar iki pēnea'at. ⁶'Ga rerowiaaramū 'ā jane jarejuewireramū juejue futat. A'eramū kasi pēē, “Jerewirera 'ga remirekoa te nā'ā re'ā”, pe'je ne, ipojekawe'em erawau pejejau ne. Aipoa apoara 'gā nipo Janeruwarete 'ga erekou tyweaete ee. Aipoa ako ore oromome'u pē nupe ikue. A'eramū ore imome'wau'japa pē nupe nū. ⁷Janeruwarete 'gā jane mū'ē werowiare'ema 'gā nui mama'e tywera apoukare'ema janee, jane mogyau esage wowase. ⁸Najema'ea rūi futat jeje'ega poromū. Janeruwarete 'ga je'ega te poromū. Janeruwarete 'ga 'ā jane upe U'agesage muara. 'Ga 'eawera etee 'ā je amome'u pē nupe. A'eramū aipo renupare'ema 'gā Janeruwarete 'ga je'eganupe'ema futat.

⁹Janeruwarete 'ga ako pē mu'e pejejee pēporomutar are ikue. Ma'eramū 'ā 'awamū pejejuka esage pejejee pejejemogyau. A'eramū je aipo are ka'arana kwasiare'ema pē nupe. ¹⁰Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee pejejejukau esage pejejemogyau, Masetoni ywy pewara 'gā nee. A'eramū ki pēē pejejejukau esage 'awamū taetu 'gā nee pejejemogyau. ¹¹“Pejemuawapir iki pejejemogyau 'gā pype. Pēmara'ne kasi pejejee ne. 'Gā ago'wawe'em 'gā porowyky are.

Pejeporowykya etee futat iapou pejejee pejemifutara muawamū. A'eramū pēē mama'e renūine'ema pejemogyau 'gā nupe", 'jau ako je pē nupe ikue. A'eramū ki pejemogyau pejejeupe je'eawer imū etee futat. ¹² Aipo apo re Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gā oporomutaramū pē nee. A'eramū nipo 'gā 'jau: "A'jea futat Jejui 'ga rerowiaara 'gā nesageramū", 'jau nipo 'gā ajaupe, pē nesakawe.

Janejararete 'ga ruap

¹³ 'Awamū ore pē mu'ei amanū ma'efera 'gā nee, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee. Pē'arasig kasi pejemogyau 'gā nee ne. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā i'arasig futat ajemogyau. A'ere 'gā nuapesagi Jejui 'ga rura. A'eramū 'gā a'eramū u'arasigamū futat ajemogyau. A'ere jane naani. 'Ga rura jane siapesak jarejemogyau. A'eramū jane jare'arasige'emamū jarejemogyau. ¹⁴ Amanū re 'ā Jejui 'ga ferawi rakue nū. Oferaw ire 'ā Jejui 'ga awau ywag ipe rakue nū. A'eramū 'ga amanū'jape'ema. A'ea 'ā jane sikwaap. Anure nipo Janerwarete 'ga Jejui 'ga mojewya 'ga mua 'awa ywy pe nū. Jejui 'ga 'ua ojewya nū. 'Ga ruwa 'ga 'ga rerowiaara 'gā nerojewyrakaa 'au 'ga upe, amanū ma'efera 'gā nerojewya erua. A'eramū jane a'eramū jare'arasige'emamū 'gā nee.

¹⁵ Ojewyr are Janejararete 'ga jane mu'jau. A'eramū 'ā jane ikwaapa. 'Ga jewyawa rupi 'ga rerowiaaramū jane jarewau jarejeupia 'ga rowosōu. Amanū ma'efera 'gā na'ne awau 'ga rowosōu. A'ere imanū'emamū jane jarewau 'ga repejāna 'ga rowosōu. ¹⁶ Aipo 'ara rupi Jejui 'ga ruri ojypa wafukaita wemiayuwamū jane upe. Ywagipewara 'gā 'wyrara 'ga nanē futat nipo wafukaita nū. A'ere nipo 'ga jumi'aranūū pyi 'gā nupe. A'eramū nipo jane Kristu 'ga rerowiaaramū jarewau jarejeupia 'ga rowosōu. Amanū ma'efera 'gā na'ne 'ga imonou imowywya ywy awi. Ywy awi amū'ē re 'gā awau ojeupia Kristu 'ga repejāna. ¹⁷ A'ere jane imanū'emamū jarewau jarejeupia jarejatykau 'gā nee 'ga rowosōu ywasiga pype. Wowosimaw ire nipo 'ga wemiayuwamū jane rerawau erojewya 'Uwarete 'ga pyri. A'eramū jane peu futat jarejemogyau nakwaparimū rūi 'gā pyri. ¹⁸ A'eramū pēē pejewau aipo mome'wau 'gā nupe kwe pe. Kasi 'gā jemogyi u'arasigamū 'gā nee ne, amanū ma'efera 'gā nee ne, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee ne.

5

Jejui 'ga rapesakap

¹⁻² "Maranime sipo ajee Jejui 'ga ruri werowiare'ema 'gā nerekou tyweaete?" 'jau nipo pēē pejejaupe. Aipo pe'je kasi ne. "A'e rupi nipo 'ga ruri", naru'ei ore pē nupe. "Nikwaawi jane 'ga ruawa", 'jau ore pē nupe jepi. Sā'ā muna'ywa. 'Oga jara 'ga muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee futat jane Jejui 'ga ruawa nikwaawi. ³ Owaēm erujewi futat nipo 'ga ruawa upe. A'eramū jane jarejemogy esage are etee futat jarejea'aramū. "Nitywi mama'e tywera jane ree", 'gā 'eramū nipo iwaēmi erujewi 'gā nereko tyweawa upe. Sā'ā kūjā ka'jame'ema wa'yray awi. A'eramū 'ā ojemouaga etee wa'yray upe. Nan tee futat Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā aipoa 'ara rupi noka'jamarūi wereko tywer awi. Taka'jam 'jau nipo 'gā ojeupe numiamū. A'ere nipo 'gā noka'jamarūi futari wereko tywer awi. Naako tywet nana'nī pype rūi futat 'gā awau poromū.

⁴ A'ere pēē Jarejuwarete 'ga pekwaap. A'eramū ki pēē mama'e tywera apowe'em Jejui 'ga jewyra poromukuran. A'eramū 'ga rura jane mopiryyite'ema. Sā'ā muna'ywa 'ga amū pyyga erujewi 'ga mopiryyja. Nan kasi pejemopiryyjukat 'ga upe ne. Naypytunimū wata ma'e 'jawe rūi

pěē. Ypytunimū wata ma'e 'gā nuesagi mama'ea. Jarejuwarete 'ga je'ega kwaapare'ema 'gā ypytunimū wata ma'e 'jawe. A'eramū 'gā mama'e tywera apou akou. Janeruwarete 'ga remiaporama kwaape'ema futat. “Ojewyt nipo Jejui 'ga werowiare'ema 'gā nerekou tyweaete” 'e kwaape'ema. ⁵ A'ere pěē nanarūi. Pekwaap futat 'ga je'ega ore 'jawe. A'eramū jane juejue 'ga remiaporama kwaapa, Jejui 'ga jewyra kwaapa. 'Arimū wata ma'e 'jawe jane. Sikwaap jane mama'ea. ⁶⁻⁷ A'eramū ore 'jau pě nupe: “Pe'je sajemogy 'ga rapesaka”, 'jau ore pě nupe. “Pe'je sajemu'akwaap mama'e tywera apo awi 'ga rura poromukuran”, 'jau ore pě nupe.

Jejui 'ga rura rapesakare'ema 'gā oset ma'e 'jawe futat ajemogy. Nokwaawi futari 'gā mama'ea. Eawyryp ma'e 'jawe nanē 'gā mama'e kwaape'ema. I'akwaawe'ema 'gā. A'eramū 'gā mama'e tywera apou akou.

⁸ A'ere jane nanarūi. 'Arimū wata ma'e 'jawe jane. Jane'akwaap jane. A'eramū ore 'jau pě nupe: “Pe'je sajemogy esage 'ga upe. Pe'je sajemu'akwaap mama'e tywera apo awi”, 'jau ore pě nupe. Jejui 'ga rura poromukuran sirowiat 'ga nanimenime 'jau, janeporomutat 'ga ree 'jau, janerea'at jarejemogyau 'ga ree. Aipo apoaramū jarejemogyau jefaruu 'jawe. Itajuaity rerekwara 'jawe jane jemogyi. Itajuaitya jefaruua wereko imunepa u'yw awi. Opy'apiara munepa. Itaju akagyrūa nanē imunepa nū. A'eramū u'ywa osowe'em 'ga upe. Ojeafakau etee. Nan tee jane. Jane 'ga rerowiarāmū 'gā amū 'ga rerowiar awi jane momoirukare'ema. ⁹ Najane rereko tyweawamū rūi ako Janeruwarete 'ga jane mū'ēi 'gā nui ikue. Jane katu'oka te ako 'ga jane mū'ēi 'gā nui ikue. Janeruwarete 'ga jane katu'ogukaa Janejararete 'ga upe, Jejui Kristu 'ga upe. ¹⁰ Jejui 'ga amanū jane katu'okawamū futat. A'eramū jane a'eramū jarewau 'ga pyri jarejemogyau peu futat nakwaparimū ete rūi. 'Ga jewyre'emaue jaremanūmū jane jarewau 'ga pyri peu futat. Jaremanūme'ēwe 'ga jewyramū jane jarewau 'ga pyri. ¹¹ A'eramū pěē pejewau 'awamū 'ga ruawama mome'wau kwe pe pejejaupe. Aipo mome'ua 'ga rerowiarukaa pejejaupe. Nanuara 'ā pěē iapou pejejemogyau. A'eramū pěē taetu pejejopoa 'ga rerowiar wwyapiukaa pejejaupe.

'Gā neko esage are 'gā mu'akwaapawet

¹² Jejeuwa 'jawe pěē. A'eramū je pě mu'jau mama'e are. Peenup katu katu ki peje'wyriara 'gā je'ega. Janeruwarete 'ga 'gā amū'ē imonou pě nupe pě'wyriaramū. A'eramū pěē 'gā je'ega renupa esage. ¹³ Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gā pě mu'ei. A'eramū ki pěē 'gā je'eg are pejeapyakau. Pejeporomutaramū 'gā nee nanē nū. Pe'je ki pejejekau esage 'gā nee, pejemu'jara 'gā nee. Pejamue kasi ne. Pēta'wa ki pejejaupe.

¹⁴ Pěē mū peko futat iwewue ma'eramū pejejopype. A'eramū pěē pejeje'ega iwewue ma'e 'gā nupe, 'gā wewue awi 'gā momoia. “Pe'je pejewau pejeporowykyau”, pe'je ki 'gā nupe.

Pěē mū nipo pejejorypawamū pejejemogyau. A'eramū ki pěē aipo 'gā poaa 'gā maku'iu. 'Gā amū nipo Jejui 'ga rerowiaa ināinānī'i etee. A'eramū pěē 'gā mu'jau 'ga ree, 'ga rerowiar wwyapiukaa 'gā nupe. Peje'eg esage ki 'gā nupe najuejue etee. Pemoywyrafen kasi pejeje'ega 'gā nupe ne. ¹⁵ 'Gā amū nipo mama'e tywera apou pě nupe. A'ere kasi pejepyk 'ga ree ne. Mama'e esagea etee ki peapo pejejaupe. Tesirūmera 'gā nupe nanē mama'e esagea etee pěē iapou nū.

¹⁶ Pēnoryp ete futar iki pejejemogyau. ¹⁷ Au'jeteramū futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁸ “Au'jete mama'ea eremut jee, ki Ku'jyp”, 'jau ki pěē 'ga upe. Mama'eaya nipo ojeapou pě nupe. A'etea ki pěku'i etee

futat. A'ea Janeruwarete 'ga afutat. Jejui Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū omuorywa Janeruwarete 'ga afutat.

¹⁹ Pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'egauwe ki pemojerowiat pejejemogyau. Au'jeteramū nipo 'ga 'Agesage je'ega nepeenuwi. A'eramū noje'egu'jawi pē nupe ne. ²⁰ Janeruwarete 'ga je mut je moporogytaukaa pē nupe, pejejeupe 'ga amū 'eramū ki a'e are peapyaka. ²¹ Pejejeupe 'ga amū mama'e mome'uramū ki, “a'jea futat sipo aipo 'ga 'ea?” pe'je ra'ne pejejeupe. A'jea 'eramū pē a'jea futat erowiaa pejejemogyau. Mama'e a'je'ema 'eramū pē imoka'jama kamēsiēte. NaJaneruwarete 'ga 'Agesagea rūi 'ga mu'eukat. ²² Kwaiwete te 'ā mama'e a'wyre'ema. A'ere kasi peapo amū majepei'i etee miamū futat ne.

²³ Jarejuwarete 'ga upe ore 'i: “Emopy'ata'wa Tesarūn ipewara 'gā imogyau”, aru'e ore 'ga upe arakou. “Emuesage ki 'gā. Eje'jawe 'gā mogyau esage”, 'jau ore 'ga upe arakou. “Ene amuesage re 'gā tifuwet eme mama'e tywera apo are ajemogyau”, 'jau ore pē nee 'ga upe. “Amuesage re 'gā wesageramū a'jea futat Jejui Kristu 'ga jewyramū. Nitywi futari nipo 'gā tywera 'gā pype aipo 'ara rupi”, 'jau ore pē nee 'ga upe. ²⁴ Janeruwarete 'ga futat 'ā jane mū'ē wemiayuamū. 'Ga 'ā jane muesageu jane mogyau oje'jawe. Nomoka'jami futari 'ga u'eawera. U'eawer imū etee futat 'ga mama'e apou pē nupe.

²⁵ Orepytuna 'jawe pē ore. A'eramū ki pē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe ore ree.

²⁶ Pe'je pejeje'ega Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe jee. “Paulo 'ga oje'ega mua janee: Jaruete te pē? 'e mua janee”, pe'je ki pejejaupe, pejejomana. ²⁷ Koa ka'arana ki pemogytaayay futat. Jejui 'ga rerowiaara 'gā nemianuwamū pemogyta, 'jau je pē nupe. Aipoa Janejararete 'ga afutat, 'jau je pē nupe.

²⁸ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pē nerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

2 Tesarūn

A'ere Paulo 'ga ka'arana kwasiaru'japa imonou Tesarūn ipewara 'gā nupe rakue. Jejui 'ga ruaw are 'ga ikwasiaa. A'ere na'ga etee rūi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiaru'jap Tesarūn ipewaramū pē nupe nū. Jejui Kristu 'ga 'ā Janejararetea. 'Ga 'ā perowiat pejejemogyau. A'eramū pēē pejejemogyau 'ga remiayuwamū. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū nanē 'ā pejejemogyau nū. Silasi, Timoteo. Mīmera 'gā ako je pyri. A'eramū ore ka'arana monou ikwasiaa pē nupe.

² Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ā Janejararetea. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. Pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Werowiare'ema 'gā nui werowiaara 'gā moja'okawam

³ Pēē 'ā orerewirera 'jawe. Kūjāmeramū pēē orerenyra 'jawe. Jejui 'ga 'ā perowiat pejejemogyau. 'Awamū taetu pēē 'ga rerowiaa a'jea futat. 'Awamū 'ā pēē pejejekau esage pejejee. A'eramū ore Jarejuwarete 'ga muorypa pē nee: “Tesarūn ipewara 'gā ene rerowiararetea, ki Ku'jyp. Aipo are oreku'iramū arajemogyau”, 'jau ore 'ga upe. “Ojekau esage nanē 'gā ajemogyau ajuee nū. Aipoa nanē ore maku'iu ore mogyau nū”, 'jau ore 'ga upe arajemogyau.

⁴ Jejui 'ga rerowiaara 'gā pype arajemogyau taetu ore pē mome'wau 'gā nupe jepi. “Tesarūn ipewara 'gā Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gā wereko tywerete agawewi. A'etea 'gā nopoiri futari 'ga rerowiar awi. 'Gā nereko tywera Jejui 'ga rerowiar ywyapiukaa etee te futat 'gā nupe”, 'jau ore pē mome'wau kwe pewara 'gā nupe, orojerowiaa pē nee 'gā nupe jepi.

⁵ Pejereko tywera upe pejemouaga resakawe Janeruwarete 'ga 'jau pē nupe: “A'jea futat pēē je rerowiaara ra'e. A'eramū pēē pejeja futat pejejemogyau je pyri nakwaparimū rūi futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Anure nipo je rekoi 'wyriaramū pē nupe najuejue etee futat”, 'jau nipo 'ga pē nupe. “Pejemouag te 'ā pejejemogyau pejereko tywera upe. Nepepori futari je rerowiar awi. A'eramū je a'eramū pē mua tejepyri anure”, 'jau nipo 'ga pē nupe. Poromū futat pēnepya. A'jea futat 'ga ae mepyi. ⁶⁻⁷ Wowase ae majatykaawa 'ara rupi nipo Janeruwarete 'ga ae resaka najuejue etee. 'Ga 'ā ae kwaap katu katu. A'eramū 'ga werowiaaramū jane kwaapa. Werowiaaramū etee nipo 'ga jane monou jane mogyau ywag ipe ojepyri. A'eramū futat ae awau worrywamū 'ga pyri. Poromū futat janerepya. Werowiare'ema 'gā nanē 'ga ikwaapa nū. Werowiare'ema 'gā 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Poromū futat 'gā nepya. 'Ga 'ā ae kwaap katu katu. A'eramū 'ga a'jea futat ae mepyau aipo pyu.

Anure nipo 'ga Jejui 'ga mua imojewya esaukaa 'au ywy pewara 'gā nupe najuejue etee. Tata reny 'jawewara pype nipo 'ga 'ua ojewya, ywagipewara 'gā, ipājē ma'e 'gā neewe. A'e pe Janeruwarete 'ga pē nereko tywearera 'gā nerekou tyweaete. A'ere aipoa 'ara rupi pē nereko tywera teepawamū pē nui. ⁸ Wemiayuwe'ema 'gā juejue Janeruwarete 'ga erekou tyweaete. “Werowiaramū Jejui 'ga pētywera moia pē nui, pē mogyau wemiayuwamū” 'e rerowiare'ema 'gā nanē Janeruwarete 'ga erekou tyweaete nū. ⁹ A'e 'gā nipo 'ga wereko tywet futat imuojere'ema mama'eukwaawa rapyaw ipe. NaJarejuwarete 'ga pyri rūi 'gā awau ajemogyau. Mukuu futat 'gā oi ajemogyau 'ga wi. Esage ma'ea te 'ā Janeruwarete 'ga. Pājērete futat 'ga 'ā.

A'eramū 'ga wemiayuwe'ema 'gã murukare'ema ojeypyri. A'eramū 'ga mukuu futat 'gã monou ojewi. Aipo nipo 'ga iapou Jeju 'ga jewyawa rupi 'gã nupe. ¹⁰ Aipo 'ara rupi 'ga remiayuwa 'gã juejue 'jau Jeju 'ga upe: “Ene etee futat 'ã eneresage. Nitywi futari 'ga amū ene 'jawe. Ene etee futat 'ã pãjēretea. Nitywi futari 'ga amū enepājē 'jawe”, 'jau nipo 'gã 'ga resaka. Pēē nanē nipo aipo 'jau 'ga upe nū. Pejejeupe ore Jeju 'ga mome'uramū pēē 'ga rerowiaa. A'eramū pēē 'ga resag ire aipo 'jau 'ga upe nanē nū.

¹¹ A'eramū ore oroje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe pē nee jepi: “Epoar iki Tesarūn ipewara 'gã, ki Ku'jyp. 'Gã 'ã ene rerowiat. A'eramū ene 'gã poaa 'gã mogyau esage ejeupe”, 'jau ore 'ga upe. “Ene 'ã eremū'ē 'gã imogyau eja'yramū. A'eramū ene epājē mū mama'e esage apoukaa 'gã nupe. Epoar iki mama'e esagea taapo 'jau 'jara 'gã”, 'jau ore 'ga upe jepi. ¹² A'eramū nipo pēē 'jau pejejaupe: “Jeju 'ga 'ã, Janejararetea. Esage futat 'ga tekotee 'gã nesage apyraapa. 'Gã pājēa nanē 'ga wapyraap nū”, 'jau nipo pēē pejejaupe. Pēneko esage resag ire nipo tekotee 'gã 'jau: “Jeju 'ga wemiayuwa 'gã omogy esage futat. Ojejuka esage Ku'jywa 'ga 'gã nee”, 'jau nipo 'gã pē nesag ire. A'eramū futat nipo pēē Jeju 'ga futarukaa 'gã nupe.

2

Mama'e tywera jat

¹ Awamū ore pē mu'ei Jeju 'ga jewyaw are. Ojewya nipo Janejararete 'ga jane majatykau ojee. ² A'ere nipo 'ga jewyr enune 'gã amū 'i pē nupe: “Ut ako Janejararete 'ga ikue”, 'jau futatee nipo 'gã pē nupe. A'ere kasi perowiar ine. O'meramū te nipo 'gã 'i. Peapyaka kasi nanuara 'gã je'eg are ne. “A'ea Paulo 'ga okwasiat inuga oree”, 'gã 'eramū kasi peapyaka 'gã nee ne. O'meramū te nipo 'gã 'i. “Janeruwarete 'ga 'Agesagea ore mu'e aipo are”, 'gã 'eramū miamū kasi peapyaka 'gã je'eg are ne. O'meramū te nipo 'gã 'i. Nuri we futat Jeju 'ga. A'eramū nipo 'ga apoa erujewi janee. ³ Pejemoryteeukat kasi 'gã nupe ne. 'Ga jewyr enune nipo 'gã amū opoia Jarejuwarete 'ga rerowiar awi kwaiwete futat. Nooi futari nipo 'gã Jarejuwarete 'ga piara rupi a'eramū. A'e pype nipo kūima'e 'ga amū ojesaukaa ywy pewaramū janee najuejue etee. Mama'e tywera jara 'ga poromū ojesaukaa janee. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'ga futat poromū. ⁴ Aipoa kūima'e 'ga nipo o'meramū ae upe. “Je 'ã pãjēretea futat. Nitywi 'ga amū je 'jawe”, 'jau futatee nipo 'ga. “Pemuoryp kasi maira mū ne. Ku'jywa 'ga miamū kasi pemuoryw ine. Je etee futar iki je muoryp pejepe”, 'jau nipo 'ga pē nupe najuejue etee. A'eramū nipo 'ga awau Jerusareg ipe miamū futat. Awau nipo 'ga osou Janeruwarete 'ga mogytaaw ipe wapyka 'gã nowase. “Je 'ã Pēnuwaretea futat”, 'jau futatee 'ga awau ae upe. Aipoa mama'e tywera jara 'ga jesaukar ire te nipo Janejararete 'ga ruri.

⁵ Jeje'ega sipo pemoka'jam rakue? Pē pype tekou ako je aipo mome'ui pē nupe ikue. ⁶⁻¹² A'ere 'awamū mama'e tywera apoara 'gã nuri. Ia'wyre'ema 'ga nipo mama'e tywera apoukaa 'gã nupe. A'ere aipo 'ga nikwaapawi we. Mama'e tywera jara 'ga ijesaukariwet 'gã nupe numiamū. A'ere ajepeja 'ga nafutari 'ga jesaukaraiaiwa 'gã nupe. Aipo 'ga 'ã pekwaap. Wemifutara 'ara rupi Janeruwarete 'ga 'ga pe'ai 'awa ywy awi. 'Ga 'ga pe'a re te nipo mama'e tywera jara 'ga 'ua. Ojesaukaa pa futat 'gã nupe amunawa moymoyka awau. Mama'eukwaawa 'wyriara pājē mū mama'e tywera jara 'ga ruri. A'eramū nipo 'ga aeremiapoe'ema apou kwaiwete 'gã nowase. A'ere nipo 'ga o'meramū te 'ga 'i. “Ku'jywa 'ga pājē mū je mama'e apoi”, 'jau futatee nipo 'ga. A'eramū nipo aipo 'ga remiapo resakara 'gã 'jau ajaupe: “Kuu. Ereesak

te 'ga remiapofera ra'e? Janeruwarete 'ga remimurera 'ga futat nipo 'ā", 'jau nipo 'gā ajaupe.

Mama'e tywera jara 'ga nipo o'meramū te e'i akou 'gā nupe. A'eramū nipo mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'erama 'gā wapyakau 'ga je'eg are. Nuapyakai futari 'gā mama'e a'je are rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā katu'oke'ema 'gā mogyawe'em futat ojepyri. Aipo 'gā wapyaka futat mama'e tywera jara 'ga je'eg are. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Nuerowiari wejue 'gā mama'e a'jea jepi. Tene ajee 'gā i'me ma'e je'ega etee erowiari ajemogyau”, 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramū nipo 'ga a'eramū 'gā 'me rerowiarukaa aipo 'gā nupe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gā 'me are ako ma'e 'gā juejue futat imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Mama'e tywera apoara 'gā nanē 'ga imonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe nū. Aku'iramū akou mama'e tywera apo are. A'eramū 'ga mama'eukwaawa rapyaw ipe 'gā monou 'gā mogyau nakwaparimū ete rūi. Peu futat nipo 'gā ajemogyau tyweaete ojere'emamū futat. A'ere mama'e tywera jara 'ga rur ire nipo Janejararete 'ga ruri ojewya nū. Opājē mū futat Jeju 'ga ruri. Wenyfugamū futat 'ga 'ua. Aipoa 'ara rupi Jeju 'ga mama'e tywera jara 'ga jukau opytuu etee futat.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹³ A'ere pēē Jarejuwarete 'ga remiayuwamū. Ymā we te, ywy apoe'emauwe, Janeruwarete 'ga poromutaramū pē nee rakue. A'eramū 'ga a'eramū pē mū'jāu wemiayuwamū. A'eramū ore 'jau 'ga upe: “Au'jete Tesarūn ipewara 'gā eremū'ē 'gā nui rakue”, 'jau ore 'ga upe. “Au'jete 'gā erekatu'ok rakue”, 'jau ore 'ga upe pē nee. 'Ga je'ega a'jea renupa ypy we futat pēē a'e rerowiaa pejejemogyau. A'eramū 'ga U'agesage mua pē nupe pēywytera katu'okawamū. A'eramū pēē 'awamū 'ga remiayuwamū pejejemogyau. ¹⁴ Jeju 'ga ako ore imome'wau pē nupe ikue. “Werowiarāmū 'ga pē mogyi wemiayuwamū”, 'jau ako ore pē nupe ikue. Ymā ako nepejemogyi Jarejararete 'ga 'jawe ikue. A'ere pēē 'awamū 'ga 'jawe pejemogy. 'Ga pājēa pē nerekou, 'ga resagea nanē pē nerekou nū. ¹⁵ A'eramū ki pēē oreremimome'ufera renupa katu katu. A'ea a'jea futat. Oreremikwasiarera nanē nū, erowiaa nū.

¹⁶ Janejararete 'ga Jeju Kristu 'ga jane futarete 'Uwarete 'ga retee. Esage 'gā akou janee. Jane poar iki 'gā jane mamuakaa mama'e tywer awi. Jane poar iki 'gā Jeju 'ga ruru'jawa rapesaka. ¹⁷ Tepē maku'i ki 'gā pē mogyau. Tepē poar iki 'gā mama'e esage apou, pē moje'egukaa a'jeteetewi nanē nū.

3

Pemono ki pejeje'ega ore ree

¹ 'Awamū je 'i orojewirera 'jawewaramū pē nupe. Orojenyra 'jawewaramū pē nupe nanē je 'i nū. Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega pemono ore ree. Pē pype arakou ako ore Jarejararete 'ga je'ega mome'ui pē nupe ikue. Nan futat 'awamū ore oi kwe pe imome'wau 'gā nupe. A'eramū pēē 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Paulo 'ga oo kwe pe Jeju 'ga mome'wau 'gā nupe. Epoar iki 'ga 'ga mome'wau 'gā nupe, amunawa moyka. Ejerowiarukaa kwe pewara 'gā nupe”, 'jau ki pēē 'ga upe pejeje'ega monou ore ree. Takwasi'o ki kamēsīete nanē Janeruwarete 'ga rera. Tuerowiar iki 'gā kwaiwete 'ga kamēsīete. ² Kwaiwete te 'ā 'ga rerowiare'ema 'gā. A'eramū ki pēē pejeje'ega monou 'ga upe je ree. “Ene te 'ā nerepyygukari Paulo 'ga itywet ma'e 'gā nupe”, pe'je ki 'ga upe, pejeje'ega monou je ree. “Ene 'ā Paulo 'ga rereko tywerete are

ifuwet ma'e 'gā eremuojet 'ga wi, aipo 'gā iapowe'emauwe”, pe'je ki 'ga upe je ree.

³ A'ere Janejararete 'ga u'eawer imū etee futat mama'e apoi. 'Ga 'ā opājē amut pē nupe. 'Ga 'ā pē a'gu mama'eukwaawa 'wyrar awi. ⁴ Janejararete 'ga ore mojemogypygykaa ore mogyau pē nee. 'Awamū pēē oreje'eg imū etee futat mama'e apou pejemogyau. 'Awamū nepēojeri futari iapou pejemogyau.

⁵ Janejararete 'ga nopoiri futari pē nui pejemogyramū. Iporomutat futat 'ga pē nee. 'Awa ywy pe 'ga rekoramū 'gā Jejui Kristu 'ga rerekou tyweaete rakue numiamū. A'ere 'ga nopoiri futari 'Uwarete 'ga rerowiar awi. 'Uwarete 'ga remifutara etee futat 'ga iapou rakue. A'eramū pēē 'awamū 'ga 'jawe etee futat pejemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutara etee futat peapo 'ga 'jawe.

Peporowyky ki mama'e muaw are

⁶ 'Awamū je pē mu'ei iwewue ma'e 'gā nee. Jejui 'ga rerowiaara 'gā amū iwewue futat. Noporowykyi futari 'gā. Nuapoi futari mama'ea oreje'eg imū. A'eramū je, Jarejararete 'ga je'eg imū etee futat, 'jau pē nupe: Pe'je pejepojo'ogamū iwewue ma'e 'gā nui, 'jau je pē nupe. ⁷ Pē pype arakou ako ore oroporowykyau futat orojee ikue. A'eramū pēē 'awamū pejeporowykyau futat, ore 'jawerimū etee futat. ⁸ Mama'ea nanē ako ore imua orojemi'uramamū ikue. “Mama'ea pemut amū oree”, 'jawe'em futat ako ore arakou pē nupe ikue. Naani. Au'jeteramū ako ore oroporowykyau arakou ikue, orojeupe mama'e muawamū ikue.

⁹ Aramu'e te ako ore pēē Jarejuwarete 'ga je'eg are ikue. A'eramū amunipo 'ā ore, “mama'ea pemut amū oree”, 'jau pē nupe rakue. A'ere ako ore naruapoi futari aipoa ikue. Oroporowykyau etee futat nanē ako ore ikue. A'eramū pēē 'awamū ore 'jawe etee futat pejeporowykyau pejemogyau peu. ¹⁰ Pē pype arakou ako ore 'jau pē nupe ikue: “Iporowykywere'ema 'gā kasi pemojemi'warukat futat ne”, 'jau ako ore pē nupe ikue.

¹¹ 'Gā amū 'jau oree ai'i: “Tesarūn ipewara 'gā amū iwewue futat. Noporowykyi futari 'gā. A'ere 'gā poromu'akwaawiweramū ajuee 'gā porowyky are”, 'jau 'gā oree ai'i. ¹² A'eramū ore 'awamū 'jau pē nupe: “Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ore mu'eukaa pē nupe: Peporowyky ki pejekaraemā muawamū. Pe'je pejepoia 'gā ago'o awi, pe'je ki 'gā nupe”, 'jau 'ga oree. ¹³ Mama'e esagea peapo pejemogyau pejeojere'emamū futat. ¹⁴ 'Gā amū nipo niparuerowiareri oreje'eg are. A'eramū ki pekotee 'gā nui. A'eramū 'gā wea'aramū 'ūina peje'eg are. Tepeesak 'gā jekatu'oga aiporamū 'jau. ¹⁵ Pereko tywet kasi 'gā ne. Pejeweirera 'jawe futar iki peporogyta 'gā nupe 'gā nerekou. Tepeesak 'gā jekatu'oga 'jau.

Oje'ega 'gā nupe imonoawet

¹⁶ Janejararete 'ga 'ā mama'e esage jararetea. Tepē mopy'ata'wa ki 'ga pē mogyau. Ako futat 'ga pē pyri.

¹⁷ 'Awamū je ka'arana kwasiaawa ppyka tepo pe. Teje'ega je amono ikwasiaa ka'aran are pē nupe pē futaa. A'eramū pēē jeremikwasiarera resaka. “Paulo 'ga futat okwasiat imua janee rai'i”, 'jau nipo pēē pejejaupe jeremikwasiarera ka'arana pejejeupe iwaēmamū. Teje'ega je omono pē nupe pē futaa najuejue etee.

¹⁸ Jarejararete 'ga resagea pē nerekoa je afutat.

Kweramū etee jeremimome'ua.

1 Timoteo

Timoteo 'ga Paulo 'ga remimu'efer amũ. A'eramũ Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou Timoteo 'ga upe muku ojewi 'ga rekoramũ 'ga mu'akwaapa mama'e are rakue. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nereko esage are 'ga ikwasiari imonou 'ga upe. Na'ga etee rũi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou Timoteo 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'arana akwasiat imonou enee, ki Timoteo. Jejui Kristu 'ga 'ã je mono kwe pe ojemome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Ga Ruwarete 'ga 'ã jane katu'okara. 'Ga nanẽ je mono Jejui 'ga mome'waramũ ikue nũ. Jejui 'ga ree sajemogyppyyg ete jarejemogyau. A'eramũ je a'eramũ tewau 'gã je'eg imũ kwe pe morogyta esage mome'wau tekou 'gã nupe. ² Ymã te ako je Jejui 'ga mome'ui enee ikue, ki Timoteo. Aipo renupawe ako ene 'ga rerowiaa ikue. A'eramũ ene jera'yra 'jawe ekou jee.

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Gã nesagea ene rerekoa je afutat. Ene ree 'gã jemuaẽma nanẽ je ifutaa nũ, ene mopy'ata'waa 'jau.

Moromu'jat tywet

³ Efesu pe jarekou ako je 'i enee ikue: “Au etee eko ra'ne. Je tee oo peu Masetoni ywy pe”, 'jau ako je enee teo enune ikue. 'Awamũ je 'ã 'jau'japa enee nũ: Peu futat epyta je, a'e je enee. Peuwara 'gã amũ ajamu'e tywerete tee ajemogyau. NaJarejuwarete 'ga je'eg are rũi 'gã jamu'ei. O'me are etee futat 'gã jamu'ei. “Pemu'e awi 'gã mama'e a'je'em are”, ere ki 'gã nupe. “Au'je aipo apo re”, ere ki 'gã nupe. ⁴ 'Gã 'ã oje'eg ekoete ajamu'jau. Morogyta ymaner are etee 'gã 'gã mu'ei ajemogyau. Ajamueu 'gã oypy 'gã nee. A'eramũ ki ene 'gã je'eg ekoete momika 'gã nui. Aipo mome'ua nuerowiarukari Jejui 'ga ae upe. Nanarũi ae Jejui 'ga rerowiaaramũ. Nije'eg ekoetei jane Jejui 'ga rerowiaaramũ. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ae jamu'ei. 'Ga je'ega renuw ire 'gã 'ga kwaawi futari. ⁵ “Jarejuwarete 'ga je'eg are etee futat pejamu'e, ere ki 'gã nupe”, a'e je ako ene upe ikue. 'Ga je'ega renuw ire nipo 'gã ywyter esageramũ ajemogyau. Mama'e esage kwaapa ajemogyau, mama'e esagea etee iapou ajemogyau 'ga upe. 'Ga je'ega renuw ire 'gã a'jea futat Jejui 'ga rerowiari. A'eramũ 'gã a'eramũ oporomutaramũ nanimenime 'ga ree. Ajuee nanẽ 'gã opota'waramũ nũ. ⁶ A'ere nipo 'gã amũ ako esage awi 'gã poiri futari. 'Gã oje'eg ekoete akou. Ajamueu ekoete 'gã akou. ⁷ “Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jaramũ toko 'jau kwy”, e'i 'gã numiamũ. “Je 'ã 'ga je'ega kwaapa katu katu”, 'jau 'gã. A'ere naani. Naeapyoi futari 'gã 'ga je'eg are. A'eramũ 'gã 'gã mu'jawarũe'em. 'Gã nokwaawi agawewi futat 'ga. A'etea 'gã 'gã mu'e ekoete akou. Naikwaapa rũi.

⁸ Ymã te 'ã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega kwasiari ka'aran are rakue. Aipoa 'ga 'eawera esage futat. A'eramũ jane 'ga je'eg imũ mama'e apo re, jarejesageramũ futat jarejemogyau 'ga upe. ⁹ A'eramũ Moisesi 'ga remikwasiarera mama'e tywera apoaramũ aetywera resaukaa ae upe. Nako esage ma'e 'gã nupe rũi Moisesi 'ga 'ga je'ega kwasiari rakue. Ako tywet ma'e 'gã nupe etee 'ga ikwasiari rakue. 'Gã tywer are 'gã mueapyoukaawamũ te 'ga ikwasiari inuga rakue. Ako tywet ma'e 'gã nomojerowiari futari 'wyrriara je'ega. Jarejuwarete 'ga remifutara 'gã nuapoi futari. Nomuorywi 'gã Jarejuwarete 'ga. Mama'e tywera etee futat 'gã wapo. Niporomutari 'gã Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga je'ega nanẽ 'gã ifutare'ema nũ. 'Gã oporojuka

ma'ea futat. 'Uwa miamũ futat 'gã ajuka. Oya miamũ futat 'gã ajuka. ¹⁰ Ako tywet ma'e 'gã akou ajuemireko are. Kũjãmera 'gã nanẽ akou ojomen are nũ. Kũima'eramũ nanẽ akou ajuee nũ. Kũjãmera nanẽ akou ajuee nũ. A'ea nia'wuri futari Janeruwarete 'ga upe. Ako tywet ma'e 'gã nanẽ ojopyyka ojomoporowykyaukaa. A'eramũ 'gã ojomepyawe'em. 'Gã o'meramũ e'i akou. 'Gã ojoje'ẽwu'jaga. Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'ere 'gã 'ga je'eg imũ mama'ea nuapoi. Aipo 'gã nupe Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue, aipoa mama'e tywer awi 'gã mosĩawamũ rakue. ¹¹ “Ekwap kwe pe je mome'wau 'gã nupe. Werowiamũ Jejui 'ga pẽ katu'ogi, ere ki ewau 'gã nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga jee ikue. A'eramũ je 'ga je'ega etee imome'wau. Janeruwarete 'ga 'ã esage a'jea futat. Nitywi amũ 'ga 'jawe esage ma'e 'gã.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

¹² Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga te 'ã, opãjẽa amut jee ikue. A'eramũ je a'eramũ tewau 'ga je'ega mome'wau 'gã nupe tekou. A'eramũ je 'jau 'ga upe: “Au'jete epãjẽ eremut jee, je moporowykyaukaa ejeupe”, 'jau je 'ga upe, 'ga muorypa ee. 'Ga 'ã je kwaap katu katu futat. Je 'ga remiesagetea. A'eramũ 'ga ojemogypyka etee je ree, oporowyky apoukaa jee. “Paulo 'ga jeje'eg are 'gã mu'ea esage jee. Tamono 'ga tekotee 'gã nupe teje'ega mome'waramũ 'jau kwy”, 'jau Janejararete 'ga ojeupe jee. ¹³ Ymã te je Jejui 'ga rereko tyweretei ikue, 'ga kurapa ikue. 'Ga remiayuwa 'gã nanẽ je erekou tyweaete ikue nũ. A'etea 'ga ajemuaẽma je ree ikue. Nakwaawi je 'ga ikue. A'eramũ je 'ga rerowiare'ema tekou ikue. A'eramũ je te'akwaawe'emamũ tekou ikue. A'eramũ 'ga a'eramũ ajemuaẽma je ree ikue. ¹⁴ Jetywerete agawewi je ikue. A'etea 'ga oporokatu'ogiweramũ je ree ikue. Naapoi agawewi je mama'ea esagea 'ga upe ikue. A'etea 'ga ajemuaẽma je ree. 'Ga 'ã ojerowiarukaa jee. 'Ga 'ã je mopota'waukaa 'gã nee. Jejui 'ga ree je jemujari 'awamue. A'ere 'ga naje upe etee rũi iapoi. Najuejue etee 'ga iapoi ojee ojemujat ma'e 'gã nupe. ¹⁵ “Ymã te Jejui Kristu 'ga ruri ywy pe aetywera katu'okawamũ rakue”, sa'e ki jarekou. Aipo 'ea a'jea futat. A'eramũ ki jane aipo 'e rerowiaa. A'jea futat 'ga ruri aetywera katu'okawamũ ikue.

Je ako jetywerete agawewi futat 'gã apyraapa ikue. ¹⁶ A'etea Janeruwarete 'ga ajemuaẽma je ree ikue. A'eramũ Jejui 'ga je katu'oka je mogou wemi-ayuwamũ ikue. Je katu'og ire nipo je resakara 'gã 'jau: “Kuu. Paulo 'ga katu'og ire nipo 'ga jane nanẽ futat jane katu'ogi 'awamũ”, 'jau nipo 'gã ajaupe. “Paulo 'ga wi opoire'ema nipo 'ga jane wi nanẽ futat opoire'ema nũ”, 'jau nipo je resakara 'gã. A'eramũ nipo 'gã nanẽ Jejui 'ga rerowiaa, ojekatu'ogukaa 'ga upe. A'eramũ 'gã nanẽ awau jane rupi ywag ipe. Jejui 'ga pyri jarejemogyau nakwaparimũ warãu rũi futat. ¹⁷ A'eramũ ki sa'e Jarejuwarete 'ga upe: “Ene te 'ã eneresage oree. 'Wyriararete esageramũ futat 'ã ereko oree”, sa'e ki 'ga upe. “Ene te 'ã okoeteete ma'ea. Neremanũ futari. Ore 'ã naruesagi agawewi ene. A'ere ore eneremiapofera resagi. A'eramũ ore enereko kwaapa futat”, sa'e ki 'ga upe. “Ene te 'ã eneresage tekotee 'gã nesage apyraapa. Nitywi futari 'ga amũ ene 'jawe. Namutamutat ene etee futat ereko”, sa'e ki Jarejuwarete 'ga upe.

¹⁸ Ene 'ã jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Enup katu katu ki jeje'ega. Ymã te Janeruwarete 'ga 'gã amũ moje'egukari ene ree rakue. “Timoteo 'ga nipo ako moromu'jaramũ. Je ree nipo 'ga 'gã mu'jau”, 'jau Janeruwarete 'ga jee, 'jau 'gã enee ikue. Janeruwarete 'ga oje'ega 'gã nupe ra'ne. A'eramũ 'gã aipoa mome'wau enee. A'eramũ je 'jau ene upe: 'Gã 'eawer are ejea'at ekou. 'Gã

'eawer imũ etee futat ene 'gã mu'jau morogyta esage are. Eporowyky esage ki Jarejuwarete 'ga upe, 'jau je enee.

¹⁹ Erepoit kasi 'ga rerowiar awi ne. Mama'e esagea etee ki eapo ekou. Mama'e esage kwaapa ki mama'e esagea etee eapo. 'Gã amũ nipo mama'e esage kwaapa futat numiamũ. A'ere nipo 'gã mama'e tywera etee futat iapoi. A'eramũ nipo 'gã 'jau: "Aipoa nia'wyrĩ agawewi. A'etea je aapo", 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã opoia futat Jejui 'ga ree ojemogypygy awi. Sã'ã 'ga amũ yara rape kwaawa agawewi. A'etea 'ã imonou ekoete ita 'arimũ imamuka imote'aa. Nan tee futat ae mama'e esage apo kwaawi agawewi. A'etea mama'e tywera etee iapou. A'eramũ 'gã ojemote'aa. ²⁰ Aipo apoara 'gã amũ Imeneu 'ga, Aresãri 'ga retee. Mama'e esage apo kwaapa agawewi. A'etea 'gã ikwaapare'ema 'jawe etee mama'e tywera apou'jau'japa. A'eramũ je 'jau: Tene mama'eukwaawa 'wyrĩara 'gã nereko tyweretei ra'ne. A'eramũ nipo 'gã ojewya Jejui 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ nipo 'gã opika Jejui 'ga kuraw awi, 'jau je 'gã nupe.

2

Pemono ki pejeje'ega 'ga upe

¹ 'Awamũ je 'i enee, ki Timoteo: Pe'je sajemogy jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe 'gã nee najuejue etee, a'e je enee. "Epoar iki 'gã, Kiapi'ni. Ejejuka esage 'gã nee", sa'e ki 'ga upe 'gã nee. Mama'e esagea 'ga wapo janee jepi. A'eramũ jane 'jau 'ga upe: "Au'jete mama'e esagea ereapo oree", 'jau ki jane 'ga upe, 'ga muorypa ee. "Ene 'ã ejejukau esage ore ree. Ene 'ã eneresage oree", sa'e ki 'ga upe, 'ga resage mome'wau 'ga upe.

² Jare'wyrĩara 'gã nee nanẽ ki jareje'ega simono Jarejuwarete 'ga upe nũ. Jare'wyrĩararetea 'ga ree, jare'wyrĩana'nĩa 'gã nee. Mĩmera 'gã nee ki jareje'ega simono 'ga upe: "Epoar iki ore'wyrĩara 'gã, Kiapi'ni. Emu'akwaap 'gã 'gã porowyky are", 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe. Aipoa jane iapo re nipo 'gã ojejukau esage jane ree. A'eramũ jane jarepota'waramũ jarejemogyau jarejuee, jarejemogyau esage.

³ 'Ga upe jareje'ega monou nipo jane 'ga muorywi. Aipoa esage, 'jau nipo 'ga, ojeupe jane jareje'ega monoramũ. 'Ga 'ã jane katu'okara. ⁴ 'Ga 'ã iporokatu'ogiwet ae ree najuejue etee. A'jea futat 'ga je'ega. A'eramũ 'ga najuejue etee oje'ega kwaawa futaa. ⁵⁻⁶ Janeruwarete 'ga 'ã majepi etee. Nitywi 'ga amũ 'ga 'jawe. 'Ga 'ã esage futat. A'eramũ 'ga mama'e tywera upe wuage'emamũ. Mama'e tywera 'ga mamara'neukaa. A'eramũ 'ga mama'e tywera apoara 'gã nerekou tyweaete, 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'ere Jejui Kristu 'ga ruri 'au ywy pe. Ae 'jawe futat 'ga ruri. A'eramũ 'ga ojejukaukaa 'gã nupe, janetywera mepyawamũ. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga mota'wau jane upe. Janetywera 'ga omepypap. Oporogyta 'ga 'Uwarete 'ga upe jane ree. A'eramũ 'ga 'awamũ najuejue etee 'gã katu'oga futaa. 'Awamũ iwaẽmi 'ga kwaapawa upe. ⁷ A'eramũ Janeruwarete 'ga je monou imome'waukaa 'gã nupe, amunawa moymoyka ikue. "Ere ewau morogyta esage mome'wau 'gã nupe najuejue etee. Janeruwarete 'ga iporokatu'ogiwet pẽ nee, ere ki 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. "Jejui 'ga 'ã janetywera omepypap. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejetywera moirukaa Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga U'agesage monou pẽ nupe oje'jawe pẽ mogyau, ere ki 'gã nupe", 'jau 'ga jee ikue. A'jea futat 'ga je monou imome'waukaa judeue'ema 'gã nupe, okwaapare'ema 'gã nupe najuejue etee.

⁸ 'Awamũ je pẽ mu'ei Jarejuwarete 'ga upe pẽporogyta are. "Jejui 'ga rerowiaara 'gã jatykaramũ ki pejeje'ega pemono Jarejuwarete 'ga upe,

ajatyka ma'e 'gã nowase", 'jau ki ene kũima'efera 'gã nupe. "Pejuee pejemara'ne'emamũ pejeporogytau 'ga upe. Pejejamuewe'em nanẽ pejeporogytau 'ga upe nũ", 'jau ki ene 'gã nupe. "Esage ma'eramũ pẽẽ pejepoa pemowywyt pejeje'ega monou 'ga upe", 'jau ki ene 'gã nupe.

⁹⁻¹⁰ Kũjãmera 'gã nupe nanẽ ki ere nũ: "Pejemokaturam kasi pejepira resaukaawamũ etee ne. Napejemokaturama rũi pẽnesagea wesaukat. Pẽ nesaka sipo 'gã ma'ja 'jau ajaupe? 'Kyna raity kyna muesage', e'i sipo 'gã ajaupe? Naani. Napẽnaitya rũi pẽ muesage Janeruwarete 'ga upe. Pẽneko esagea te pẽ muesage 'ga upe. Aipoa tee 'ga amuoryp. Aipo 'jaramũ, 'Je 'ã Jejui kĩa remiayuwa', pe'je ekoete pejejemogyau. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogyau esage 'ga upe", ere ki kũjãmera 'gã nupe. "Pejemojewajewag ekoete kasi pejejemogyau ne. Ita kamaap, ita mo'yt, ita fãyrũ, taity esage. Mĩmera nepẽ muesagea'uweri Janeruwarete 'ga upe. Pẽneko esagea tee Janeruwarete 'ga afutat", ere ki kũjãmera 'gã nupe, a'e je enee.

¹¹ Jejui 'ga rerowiaara 'gã ajatykau ojemu'jau Jarejuwarete 'ga je'eg are te. A'eramũ ki kũjãmera 'gã opika etee ajemogyau enupa. ¹² Ae jatykaaw ipe kũjãmera 'gã naae mu'earũi kũima'eramũ. Kũima'eramũ etee te ae jamu'akwaawi. Na'wyrriara rũi kũjãmera 'gã. A'eramũ ki kũjãmera 'gã wapyakau etee ajemogyau. ¹³ Aeypy 'gã apou 'ã Janeruwarete 'ga kũima'e 'ga ra'ne iapoi rakue, Atãu 'ga ra'ne rakue. A'ere 'ga kũjã ãẽ apou rakue, Ewa ãẽ rakue. ¹⁴ NaAtãu 'ga upe rũi mama'eukwaawa 'wyrriara 'meramũ rakue. Ewa ãẽ upe etee te i'meramũ rakue. Ewa ãẽ ra'ne te 'ã mama'e omote'at rakue, Jarejuwarete 'ga je'ega anupe'ema rakue. A'eramũ kũjãmera 'gã kũima'eramũ ae mu'javarũe'em.

¹⁵ Ewa ãẽ ra'ne mama'e omote'at. A'eramũ kunumĩa wayramũ kũjãmera 'gã nupe. A'etea Janeruwarete 'ga kũjãmera 'gã katu'oka, Jejui 'ga rerowiar awi 'gã poire'emamũ. Ajuee ojejuka esage awi 'gã poire'emamũ, ajemogy esage awi 'gã poire'emamũ, Jarejuwarete 'ga muoryw awi 'gã poire'emamũ. Mĩmer awi 'gã poire'emamũ Janeruwarete 'ga kũjãmera 'gã katu'ogi futari.

3

Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriat

¹ A'jea futat poa ae mu'e esageawa te. 'Awamũ je ene mu'ei Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe 'wyrriara amũ mũ'ẽ are, pastor amũ mũ'ẽ are. 'Ga amũ nipo wekoweramũ 'wyrriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. "A'e 'ga morowyky esagea afutat ojeupe oporowykyawamũ", 'jau ore jepi. A'jea futat aipoa. ² A'eramũ ene ajueape ako esage ma'e 'ga etee futat imogou 'wyrriaramũ ajaupe. Ekoarũe'ema 'ga kasi eremono 'wyrriaramũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe ne. Majepei tee ki 'ga remirekoa. I'akwaap ma'eramũ ae poromũ. Ako esage ma'eramũ ae poromũ. Oje'wyr ipe 'gã mo'wy'wyrara 'ga poromũ, mama'ea 'gã nupe imonoara 'ga poromũ. Ojemu'akwaap 'ga mama'e tywera apoe'em are. A'eramũ 'ga Janeruwarete 'ga je'eg are oporomu'jau. ³ Kawĩajaiwa 'wara 'gã nokoa'uweri Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriaramũ. Nojonupãaramũ rũi ae rekoi 'wyrriaramũ ajaupe. Ajaupe ita'wa ma'eramũ te ae rekoi 'wyrriaramũ ajaupe. Naka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'eramũ rũi ae poromũ. ⁴ Opytun are ojejuka ma'eramũ ae poromũ. Wa'yr are ojejuka ma'eramũ ae poromũ. Wa'yra upe oje'eg ma'eramũ ae poromũ. A'eramũ 'ga ra'yra ojeupe 'ga je'egamũ 'ga je'ega renupa etee. Wa'yra mu'jaramũ ae poromũ. ⁵ Wa'yra mu'e'em ire sipo ae maran Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'jau mama'e are? Naani. ⁶ Jejui 'ga rerowiar yau 'gã nanẽ kasi eremono 'wyrriaramũ ajaupe ne. Kasi a'e pe 'ga omogo re,

je jeresage 'gã nupe, tekotee 'gã nesage apyraapa, 'ga 'i ne ojerowiaraipe ojee etee ne. Ojee ojerowiaraipe ma'e 'gã nia'wuri Janeruwarete 'ga upe. Ymã te mama'eukwaawa 'wuriara jerowiaraiwi ojee rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga imuẽma imua ywag awi rakue. Ojee ojerowiaraipe ma'e 'gã nanẽ Janeruwarete 'ga erekou tyweaete i'jawerimũ etee futat. ⁷ Esage ma'e 'gã etee ki emono imogou 'wuriaramũ 'gã nupe. 'Wuriarama 'gã ki tuereko esage Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã. "Kuu. 'Ga esage", te'i 'gã ajaupe 'jau. A'ere kasi "nia'wuri 'ga", 'ga upe 'gã 'eramũ eremono 'ga Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe 'wuriaramũ ne. Kasi a'e pe 'ga mono 'ga mÿjamũ, mama'eukwaawa 'wuriara ruri 'ga porowyky mote'aa 'ga wi ne. A'eramũ ene esage ma'e 'ga etee imogou 'gã nupe. Nanuara 'gã etee ki emogo 'wuriaramũ 'gã nupe.

'Wuriara 'ga poaat

⁸ 'Wuriara 'ga poara 'gã nanẽ ki tako esage nũ, diacano 'jawa nanẽ ki tako esage nũ. O'wuriara 'ga 'jawe futar iki 'gã tako esage. Ti'me kasi 'gã ne. Ojemuawapit ma'eramũ te ae poromũ. Kawãajaiwa 'wara 'ga nokoa'uweri 'wuriara 'ga poirũnamũ. Naka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'eramũ rui ae poromũ nanẽ nũ. ⁹ Jarejuwarete 'ga je'ega kwaaparamũ te ae poromũ. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane jarejemogy esagea kwaapa. A'eramũ aipo 'ga je'eg are eapyo ma'ea etee futat akowarũmũ. 'Ga je'eg are eapyo katu ma'eramũ nanẽ ae poromũ nũ. Mama'e esage kwaapa ki 'ga mama'e esage etee futat tuapo. ¹⁰ Pejejeupe 'ga mono enune ki pejomajatyka ra'ne, pejeporogytau 'gã nee ra'ne. "Esage te 'gã pẽ nupe?" 'jau ki pẽ pejejaupe. Nia'wuri 'gã 'eramũ pẽ 'gã mogowe'em. Esage futat 'gã oree 'eramũ pẽ 'gã monou imogyau pejejeupe.

¹¹ 'Gã nemirekoa nanẽ ki tako esage nũ. 'Gã nemirekoa nipo wa'wyre'emamũ 'eramũ nanẽ kasi eremogo 'gã 'gã nesakaramũ ne. Namorogyta'ywa rui kasi 'gã nemirekoa ne. Kawãajaiwa 'wara 'ga remireko 'eramũ kasi 'ga eremono imÿina ne. Ojemuawapit ma'e tee nipo ajee 'ga remirekoa. A'eramũ eẽ u'eawer imũ etee futat mama'e apou. ¹² 'Wuriara poirũ 'gã nemirekoa nirui futari. Majepi tee futat 'ga remirekoa. Wa'yra upe oje'eg ma'eramũ nanẽ nũ. Wog ipe ajemogy ma'e 'gã nupe oje'eg ma'eramũ nanẽ nũ. ¹³ Oporowyky esage re nipo 'ga ojemu'jaga kũima'eeteeteramũ 'gã nupe. A'eramũ nipo 'ga okyjawe'em Jejui 'ga mome'wau 'gã nupe kwe pe awau. "Jejui 'ga 'ã Janejararetea. 'Ga 'ã ore aruerowiat", 'jau nipo 'ga awau kwe pe 'gã nupe, tekotee 'gã nupe.

¹⁴ Jeatawerayay je ene pyri numiamũ, ki Timoteo. A'ere je nakwaawi we tewawa. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou ene upe. ¹⁵ Jeo poromukuran iki ka'arana pemogyta. A'eramũ pẽ pejemogy esage kwaapa. Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat jane. Okoeteete ma'e 'ga remiayuwa futat jane. A'jea futat 'ga je'ega. 'Ga je'ega jane sikwaap. Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat jane. Sã'ã tupaa'mywa 'oga ypykoga. Nan tee futat 'ga je'ega rekoi jane pype. 'Ga je'ega kwaapa nipo jane jarepoire'ema 'ga rerowiar awi mama'e tesirũa jarejeupe ijesaukaramũ. ¹⁶ Ymã te 'ã janepy 'gã naeapyo Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Nokwaawi janepy, "Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga nipo 'ut amanũmũ ae katu'okawamũ" 'ea rakue. A'ere 'ga 'awamũ jane mueapyo ee.

"Jejui 'ga 'ua ywy pe rakue, kũima'eramũ rakue.

Ywy pe 'ga rekoramũ Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau: 'Jejui 'ga esage.

Nuapoi futari 'ga mama'e tywera', 'jau 'ga 'Agesagea 'ga upe.

Ywagipewara 'gã nanẽ Jejui 'ga resaka nũ, kũima'eramũ 'ga reko resaka nũ.

'Ga rerowiaara 'gã amũ awau kwe pe 'ga mome'wau.

A'eramũ 'gã 'ga rerowiaa kwaiwete.

A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga mojewya 'ga monou 'ga mojeupia oje'wyr ipe nũ.”

4

I'me ma'e

¹ 'Awamũ je ene mu'ei i'me ma'e 'gã nee nanẽ futat nũ. A'eramũ ene 'gã je'ega rerowiare'ema. Janeruwarete 'ga 'Agesage e'i: “Anure nipo, Janeruwarete 'ga wemiapofera mateepawe'emaue 'gã amũ poiri Jejui 'ga rerowiar awi. Mama'eukwaawa 'wyriara nipo o'meramũ 'gã nupe ojerowiarukaa 'gã nupe. A'eramũ nipo amumera 'gã opoia futat Jejui 'ga rerowiar awi”, 'jau 'ga 'Agesagea janee. Mama'eukwaawa remiayuw 'gã 'ã i'me ajemogyau janee. ² I'me ma'ea futat 'gã. Nokwaawi futari 'gã mama'e a'jea miamũ. Namutamutat 'gã mama'e tywera apoi ajemogyau. A'ere 'gã 'awamũ mama'e esagea ojeupe iapoa nokwaawi. Nojemu'akwaawa'uweri 'gã mama'e esage apo are. Nokwaawi futari 'gã wemiapo tywera. ³ “Ku'jywa 'ga aeremirekoa nafutari”, 'jau futatee nipo 'gã ajaupe ajemogyau. A'ere 'gã 'me ate 'gã jemogyramũ. “Awa mama'ea pe'u. A'ere kasi pea pe'u ne”, 'jau 'gã 'me irũa ajamu'jau i'upyre'em are. A'ere naani. 'Gã 'me ate. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga mama'e apoi janeremi'uramamũ futat rakue. A'ere ae Jejui 'ga kwaaw ire mama'e 'u katu katu etee futat jarejemogyau. 'Ga upe jareje'ega mono re jane mama'e 'ui katu katu etee futat. “Au'jete mama'ea eremut oree 'ga upe” 'e re ae mama'e 'ui katu katu etee. ⁴ Esage Janeruwarete 'ga remiapofera. Mama'ea 'ga wapo janeremi'uramamũ futat rakue. A'eramũ jane, mama'ea kasi pe'u ne, 'jawe'em 'gã nupe. A'ere ki “au'jete mama'e esagea eremut oree”, sa'e etee Jarejuwarete 'ga upe mama'e 'u enune. ⁵ “Mama'ea je aapo pẽnemi'uramamũ”, e'i 'ga 'ã janee rakue. A'eramũ 'ã jane jarejemi'war enune 'jau 'ga upe jepi: “Au'jete mama'ea eremut oree. Oreremi'urama eremut oree”, 'jau jane 'ã 'ga upe jepi, jarejemi'war enune jepi. A'eramũ jane mama'e 'wau katu katu etee futat. Nitywi mama'ea i'upyre'ema janee.

Jejui 'ga remiayuw esage

⁶ Aipo are ki 'gã emu'e, ki Timoteo. Jejui 'ga rerowiaara 'gã ki emu'e. 'Gã nupe aipo mome'u esageramũ. Jejui Kristu 'ga remiayuw esageramũ futat ereko. A'eramũ ene ai'iwe, ai'iwe 'jau Jarejuwarete 'ga je'ega mogytau ekou. 'Ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ene imogytau ekou ejea'aramũ ee. A'eramũ ene 'ga je'eg imũ etee futat ekou. A'eramũ ene eojere'emamũ futat mama'e apou ekou 'ga je'eg imũ etee futat. ⁷ A'ere kasi morogyta ymaner are ereapyaka ne. 'Gã amũ nipo janeypy 'gã je'ega mome'wara. A'ere kasi ereapyaka 'gã je'eg are ne. Aipo mome'ua najane mojemogyppyga'uweri jane mogyau Janeruwarete 'ga ree. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ejemu'jau ekou. 'Ga je'eg are etee ejemu'jau nipo 'ga remifutar imũ etee futat mama'ea ereapo. ⁸ Janejemamuakara nanẽ esage 'ga upe nũ. A'ere 'ga je'eg imũ jane jemogya te esageramũ 'ga upe. “Janeruwarete 'ga je'ega nipo jane mogy esageukaa 'au ywy pe. A'eramũ jane jaremanũ re jarewau jarejemogyau ywag ipe 'ga pyri”, 'jau ore jepi. ⁹ Aipo 'ea a'jea futat. Tuapyaka esage ki 'gã ajemogyau ee. Tuerowiar iki 'gã aipoa. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã ywag ipe 'ũi. 'Ga 'ã jane sirowiat. 'Ga pyri jareoa 'ã jane siapesak jarejemogyau. A'eramũ jane a'eramũ jarewau 'ga mome'wau tekotee 'gã nupe. 'Gã amũ nipo 'ga rerowiaa jane 'e renuw ire. 'Ga 'ã ae katu'okara. Najuejue etee ae katu'oga 'ga afutat. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã katu'oka a'jea futat.

¹¹ “Paulo 'ga je'ega ki peenup katu katu”, ere ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. “Emu'e ki 'gã Jejui 'ga porogyta are. 'Ga je'ega ki peenup”, ere ki 'gã nupe. “Ga je'eg imũ pejejemogyau esage”, ere ki 'gã nupe. ¹² Ene 'ã kunumĩũa agawewi. A'etea 'ã Janeruwarete 'ga ene mono peu 'gã mu'jaukaa ojee. A'eramũ ene ekou esage 'gã nowase. A'eramũ nipo 'gã, ene resag ire, ene 'jawe ajemogyau, mama'e esagea etee iapou. Eje'ega esageramũ ekou 'gã nupe. Ejejuka esage ki ekou 'gã nee. Erowiar iki Jarejuwarete 'ga. Mama'e tywera kasi ereapo ne. Eko esage ki. A'eramũ 'gã ojemu'jau ene ree. ¹³ Jeo poromukuran Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'arana mogytou ekou 'gã nupe, ajatyka ma'e 'gã nupe. Emu'e ki 'gã morogyta esage are. Emu'akwaap ki 'gã 'gã neko esage are.

¹⁴ Ymã te ako Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrriara 'gã amũ opo monoi eneapyte'rarimũ ikue, ene resaukaa 'gã nupe ikue, ene monou Jarejuwarete 'ga mome'waramũ 'gã nupe ikue. A'e pe ako 'gã amũ 'jau ene upe ikue: “Je 'ã tepãjẽ omono 'ga upe 'ga moporowykyaukaa tejeupe, e'i 'ga enee, ere ki 'ga upe, e'i Janeruwarete 'ga jee”, 'jau ako 'gã amũ ene upe ikue. A'eramũ je 'awamũ 'jau ene upe nũ: 'Ga pãjẽ mũ etee futat eporowyky ekou, 'jau je ene upe. ¹⁵ 'Ga je'eg are ejea'aramũ ekou. A'eramũ nipo ene resakara 'gã 'jau enee: “Jejui 'ga je'eg imũ etee futat 'ga rekoi oporowykyau”, 'jau nipo 'gã enee, ene resag ire. ¹⁶ Ejemuaẽm iki ekou ejee. 'Ga je'eg imũ etee futat eko eatau. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee ki 'gã emu'e. Enup katu katu ki aipo 'ea. 'Ga je'ega etee ki emome'u 'gã nupe. Aipo apo re nipo ereo ywag ipe ekou Jarejuwarete 'ga pyri, emanũ re. Eneremimu'efera 'gã nanẽ futat nipo awau 'ga pyri ene amu'e re nũ.

5

Jejui 'ga rerowiaara 'gã neko esage

¹ 'Awamũ je ene mu'ei Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'akwaaw are. 'Gã 'ã Jejui 'ga rerowiaar yaua. 'Awamũ etee ako 'gã Jejui 'ga rerowiari ai'i. A'eramũ ene 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Sawa'e 'ga amũ mama'e tywera aporamũ kasi ereje'egay 'ga upe ne. Eporogyta esage etee ki 'ga upe, 'ga mu'jau ejuwa 'jawe futat. “Mama'e tywera apoa nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe. Mama'e esagea etee eapo 'ga upe”, ere esage etee ki 'ga upe, 'ga mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are.

Ipyau 'gã nipo mama'e tywera mũ apou. A'eramũ nanẽ ki eje'ega 'gã nupe ejewirera 'jawe futat, 'gã mu'jau ee nũ.

² Kũjãmera 'gã nupe eje'ega kasi ere ejeupe ne: Kuu. Te 'ã nooi te'apa amũ fue'i, ere kasi ejeupe ne. Wãiwĩ ãẽ mũ upe eje'ega, eje'eg esage etee futat ãẽ upe, ey 'jawe. Kũjãmuku 'gã nupe nanẽ eje'ega ejenyra 'jawe etee futat nũ.

³ 'Awamũ je ene mu'ei imen manũ ma'efera 'gã nee nũ, ipytune'ema 'gã nee. Tojejuka esage ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'gã nee. ⁴ Imen manũ ma'e nipo wa'yramũ amũ, wemiariũnamũ nanẽ nipo nũ. A'eramũ ki 'gã tojejuka oy are maranamũ ojarĩ are 'jau. Aipoa Janeruwarete 'ga afutat. Pejepyntun are pẽpota'wa pãwẽa futat esage Janeruwarete 'ga upe. Janewuja'i are 'ã janey jejukai jane ree rakue. Mama'ea 'ã 'gã imua janee rakue. Janeruwana nanẽ 'ã mama'e mua janee, mama'e apou janee 'jau rakue, janewujaramũ rakue. A'eramũ jane 'awamũ jarepojejukaramũ jarey are ipy'rau. Jane jarepojejukaramũ jarejuw are nanẽ nũ. Jarejamĩ are, jarejarĩ are, mĩmer are ki sajejuka 'gã nee 'gã py'rau.

⁵ Majawera 'gã amũ nipo wa'yre'emamũ amũ wemiariũe'emamũ nanẽ nipo nũ, opytune'emamũ nanẽ nipo 'gã nũ. A'eramũ nipo 'gã Jarejuwarete

'ga ree tee ojemogypyka ajemogyau. Au'jeteramũ nipo 'gã oje'ega monou akou 'ga upe. “Mama'ea emut jee. Nitywi mama'ea jee”, 'jau nipo 'gã akou Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'gã ki sipoat, mama'e monou 'gã nupe. Sajejuka ki 'gã nee. ⁶ Imen manũ ma'efera 'gã amũ nipo awau aku'iramũ etee akou ojee. Ojee tee wea'aramũ awau. Jarejuwarete 'ga ree jẽmĩ wea'are'emamũ akou. A'e 'gã ako amanũ ma'e 'jawe etee 'ga upe. Aipo 'gã nee kasi pejejuka ne. ⁷ A'eramũ ki ene je'eawer imũ etee 'gã mu'jau. Kasi a'e pe majawera 'gã nee jane jejukae'emamũ jane resakara 'gã 'i ne: “Kuu. Jejui 'ga rerowiaara 'gã nojejukai opytun are”, e'i 'gã jane, jane ago'wau ne. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Pejejuka ki majawera 'gã nee, a'e je enee. A'eramũ jane resakara 'gã jane ago'wawe'em. ⁸ Jarepytuna 'gã mama'e tywe'emamũ jarejejukau 'gã nee. 'Gã nee jane jejukae'emamũ ia'wyre'emamũ futat jane rekoi Jarejuwarete 'ga upe Jejui 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'jawe. 'Ga rerowiare'ema 'gã miamũ opytuna 'gã nee ojejuka. Jane taetu 'ga rerowiaaramũ jarepytuna 'gã nee jarejejukae'em ire 'ga rerowiare'ema 'gã tywera siapyraaw ine.

⁹ Imen manũ ma'e 'gã, wãiwĩ 'gã nera etee ene imonou ikwasiaa ka'aran are, Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are inuga. Aipo 'gã oporowyky Jarejuwarete 'ga upe. Wãiwĩ 'gã poromũ. Sesẽta kwara mu'aarera 'gã nera etee futat ene inuga ee. Majepei tee imen ma'efera 'gã. ¹⁰ Wa'ya muaranuw esageara 'gã poromũ. Oje'wyr ipe ae mo'wy'wyarera poromũ. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee ojejuka ma'efera poromũ, 'gã nupe mama'e monoarera poromũ. Ojero'wu ma'efera 'gã nee ojejuka ma'efera ãẽ. Ajaupe mama'e esage apoarera ãẽ. Nanuara apoarera 'gã majawera 'gã nera etee ki ekwasiat inuga ka'aran are, Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are.

¹¹ Kũjã pyau 'gã amũ mena nipo amanũmũ ãẽ wi. A'e ãẽ rera kasi eremono Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are inuga ne. Anurenure'i nipo ãẽ oi kũima'e mũ rekaa omenamũ nũ. A'eramũ nipo ãẽ Jejui 'ga porowyky awi opoia etee ne. ¹² Omena manũ re nipo ãẽ 'jau ojeupe: “Awamũ je nomenaru'jawi futari. 'Awamũ je Jejui kã porowykya te futat taapo 'jau”, 'jau nipo ãẽ ojeupe numiamũ. A'e reewi nipo ãẽ anure ãẽ menaari nũ. A'e ãẽ u'eawer imũ mama'ea nuapoi futari. Aipoa nia'wyrri Janeruwarete 'ga upe. ¹³ A'eramũ ene aipo 'gã nera monowe'em Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea 'jawa ka'aran are. Kasi a'e pe aipo ãẽ mama'e ojeupe imonoramũ ãẽ wewueramũ akou ne. Awau kwe pe oporogytau akou 'oga moyka morogyta a'wyre'ema pyu ne. ¹⁴ A'eramũ ki nanuara 'gã tomenaru'jap tãmẽjẽ. A'eramũ futat 'gã wa'yramũ. A'eramũ futat 'gã oporowykyau wa'ya upe omena upe 'jau. A'eramũ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jane ago'wawe'em ajemogyau 'gã nee. ¹⁵ Amumera majawera 'gã te ajee opoit Jejui 'ga rerowiar awi ai'i. Mama'eukwaawa 'wyrriara remifutar imũ etee 'gã mama'e apou ajemogyau ai'i. Aipoa nia'wyrri futari. ¹⁶ “Pẽpytuna nipo amũ ako majaweramũ. A'eramũ pẽẽ futat pejejejukau ãẽ ree”, ere ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã kũjãmera 'gã nupe. Pejejuka kynã ree, te'i kasi 'gã Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe ne. ãẽ futar iki tojejuka opytun are. Jejui 'ga rerowiaara 'gã ki tojejuka ipytune'ema 'gã nee etee.

¹⁷ 'Awamũ je ene mu'ei jare'wyrriara 'gã nee nanẽ nũ, pastor 'jawa 'gã nee nũ. Jare'wyrriara 'gã nee ki sajejuka esage. Toporowyky esage ki 'gã akou. A'eramũ ki simepyuu 'gã. Mukũi ki 'gã nepya simono 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nupe, jaremu'jara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe ki simonouu mukũi 'gã nepya 'gã nupe. ¹⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue: “Ejeupe ejeymawa iporowykyramũ

kasi eresimat ejeymawa ne. Tene ki ijemi'wari akou oporowykyaw ipe”, 'jau 'ga ikwasiarukaa inuga janee rakue. “Pejejeupe 'gã amũ porowykyramũ nanẽ ki 'gã pemepy”, 'jau nanẽ 'ga ikwasiarukaa inuga rakue nũ. A'eramũ ki pẽẽ, peje'wyrriara mepyaup pejejeupe iporowykyawer are.

¹⁹ Peenup kasi peje'wyrriara 'ga ago'oa ne. 'Ga amũ nipo 'ua 'wyrriara 'ga mome'wau pẽ nupe: “Ekoay jane'wyrriara 'ga mama'e tywera apou akou”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe, Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽ nupe. Majepeja 'ga etee imome'uramũ kasi perowiar ine. A'ere ki 'gã amũ nuru'jawamũ perowiat.

²⁰ Mama'e tywera 'wyrriara 'ga iaporamũ ki eje'ega emoywyrafen 'ga upe pejelowase. A'eramũ enupara 'gã, aipo renupa, okyjau mama'e tywera apo awi. “Mama'e tywera aporamũ nipo 'ã 'gã oje'ega moywyrafen janee 'gã nowase”, 'jau nipo 'gã ajaupe.

²¹ Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'akwaaw are je ene mu'ei, ki Timoteo. A'eramũ ene jeje'ega renupa katu katu. Jeje'eg imũ etee ki mama'ea eapo, a'e je enee Jarejuwarete 'ga remianuwamũ, Jejui Kristu 'ga remianuwamũ, ywagipewara 'gã, mama'e tywera apoare'ema 'gã nemianuwamũ 'jau. Mĩmera 'gã nemianuwamũ je 'i enee. A'eramũ ene jeje'ega renupa katu katu. Ejejuka pãwẽ pãwẽ ki 'gã nee. ²² Epoa kasi eremono ejemiesapytere'ema 'gã apyte'rarimũ ne. Esapytet ra'ne ki 'gã. 'Gã neko esage ra'ne ki esak. 'Gã neko esage resag ire etee ene epo monou 'gã apyte'rarimũ 'gã mogyau Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. Ereko kasi mama'e tywera apoara 'gã 'jawe etee ne. Mama'e tywera apoara 'gã nui ki epojo'ok. Eko esage futar iki. Ereapo kasi mama'e tywera ne. ²³⁻²⁵ 'Gã amũ mama'e tywera wapo najuejue etee ajueape. A'eramũ jane 'gã tywera resaka. “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã nereko tyweretei”, 'jau nipo jane 'gã tywera resaka. A'ere nipo amumera 'gã mama'e tywera nuapoi ajueape. Jarejowase mama'ea 'gã iaporamũ jane 'ã 'gã nemiapofera kwaawi. A'ere jane jemime 'gã nemiapofera nikwaawi. A'ere nipo jane anure 'gã nemiapofera resagi katu katu. A'eramũ ene 'gã nesaka katu katu ra'ne Jarejuwarete 'ga porowyky pype 'gã munew enune.

Timoteo, 'awamũ je 'i enee. Ejejuka esage ki ejee. Enerewega 'ã nia'wyrri. A'eramũ ene y'way ajai'wi 'wau ejewega upe. 'Ya etee kasi eretykur ine.

6

¹ 'Awamũ je ene mu'ei 'gã nemifaja 'gã nee. Ymã te 'ã 'gã amũ nitywi ka'aranũ pyu rakue. A'eramũ 'gã ojeme'egukaa 'gã nupe 'gã nemifajamũ rakue. A'ere 'gã 'awamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ 'gã jemogyi. “Peenup katu katu ki pejejara 'ga je'ega”, ere ki 'gã nupe. “Peporowyky esageramũ tekotee 'gã jane ago'o eme 'jau”, ere ki 'gã nupe. Janeje'ega nanẽ 'gã ikurape'ema nũ. Nia'wyrri aipoa, 'jawe'em 'gã janeje'ega upe. ² Pẽjara 'gã nipo ako amũ Jejui 'ga rerowiaaramũ. “Jejara 'ga Jejui 'ga rerowiaara. A'eramũ nipo 'ga je nupãue'em. A'eramũ je teporowykyau 'i' etee inãinãinĩ etee, pe'je kasi ne”, ere ki 'gã nupe. Naani. “Pejejara 'ga Jejui 'ga rerowiaara futat 'ga rekoramũ taetu pẽporomutat 'ga ree. A'eramũ ki pẽẽ pejeporowykyau esage 'ga upe”, ere ki 'gã nupe. Emu'e ki 'gã je'eawer are, ki Timoteo. Je'eawer imũ etee mama'e apoukaa 'gã nupe.

Jejui Kristu 'ga je'ega a'jea futat

³ Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ jane 'ga je'ega renuparamũ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'e apou. A'ere nipo 'gã amũ nafutari 'ga je'ega. A'eramũ nipo 'gã mama'e amutee are te nipo ajamu'jau. ⁴ “Je 'ã je'akwaap 'gã 'akwaawa apyraapa”, 'jau futatee nipo 'gã.

A'ere naani. Ajamue ekoete te 'gã. Ajakurap te 'gã. Iporerekoaywet 'gã ajuee. Ooje'ẽwu'jaga ekoete. Najuerowiari 'gã. ⁵ A'eramũ ajamueu etee akou. Nokwaawi 'gã mama'e a'je apoa. I'akwaawe'emamũ ae poromũ. Mama'e tywer are etee 'gã wea'aramũ akou. “Jejui 'ga rerowiaara 'gã ika'aranũũ kwai ajemogyau”, 'jau futatee 'gã ajaupe. “Je nanẽ nipo Jejui 'ga rerowiaaramũ tekou jeka'aranũũ kwai nũ”, 'jau futatee 'gã numiamũ. A'ere nanarũi. ⁶ Janeruwarete 'ga remifutara apoara 'gã a'jea futat ika'aranũũ kwai ma'e 'jawe iku'i akou. 'Ga 'gã okwaap. 'Ga esage futat. Janeruwarete 'ga esage futat, tekotee 'gã nesage apyraapa. A'eramũ ae 'ga kwaaparamũ aku'iramũ ajemogyau awau 'ga rape rupi. ⁷ Jarey awi jare'aa ypy 'ã jane niruri futari mama'ea jarepo pe. A'eramũ jane jaremanũmũ nanẽ mama'e rerawawe'em futat jarepo pe nũ. ⁸ A'eramũ jane jarejemi'urama tywamũ jarejekõẽãjamũ jarejemogyau. Jarejaity tywamũ jareku'iramũ nanẽ nũ.

⁹ Amumẽ ka'aranũũ mono'ogara 'gã mama'e tywera wapo ka'aranũũ mono'ogawamũ ojeupe. Mama'e yau resaka nipo 'gã 'i: “Kuu. Afutat je aipoa”, 'jau nipo 'gã. A'eramũ nipo 'gã ipyyka jemime ojeupe. Sã'ã 'miara. Mama'e resag ire ipige'ema ipy'araypara imogeukaa ukaja pype. A'eramũ 'ã ojejukaukaa wyra ukaja jara 'ga upe. Nan tee ka'aranũũ mono'ogara 'gã. U'akwaawe'emamũ awau mama'e tywera apou ka'aranũũ are. A'ere nipo nanuara 'gã nayrũnamũ anure. Nooi futari 'gã Jarejuwarete 'ga pyri. ¹⁰ Ka'aranũũ futar are ea'at ma'eramũ mama'e tywera iypyrugawa futat. A'eramũ ka'aranũũ mono'og are etee ea'at ma'e 'gã Jejui 'ga rerowiar are jẽmĩ wea'are'emamũ ajemogyau. 'Gã amũ ka'aranũũa futaa kwaiwete, Jejui 'ga futara apyraapa. A'eramũ nipo 'gã amũ Jejui 'ga rerowiar awi opoia futat. Kwaiwete agawewi 'gã ka'aranũũa. A'etea nipo 'gã i'arasigamũ akou, ojeupi etee futat ojereko tywerukaa.

Timoteo 'ga mu'akwaapawet

¹¹ A'eramũ ki ene Janeruwarete 'ga remifutara apoaramũ mama'e tywera apo awi ejea'gwau, ki Timoteo. Mama'e esage etee iapou. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'e apou ekou. Ejemogypygyg ete ki ekou 'ga ree. Ejejuka esage ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee. Ejeupe mama'eay ijesaokaramũ kasi erepoit 'ga rerowiar awi ne. Epota'wa esageramũ etee futat ekou 'gã nee. ¹² Sã'ã afuakara resaukaara 'gã. Ajuowajaa 'gã 'ã afuakara resaukaawamũ. Nojoman ekoete rũi nanẽ 'gã ajuetyka nũ. Ojoman esage te 'gã. Nan tee futat ejeko esagea resaukaa 'ga upe. A'eramũ nipo ene ewau ekou Jarejuwarete 'ga rape rupi. A'eramũ 'ga ene mujaa ojee. Ymã te ako 'ga ene muẽmi werowiare'ema 'gã nui ene mogou wemiayuwamũ ikue. Kwaiwete 'gã nowase ako ere ikue: “Je 'ã arowiat Jejui 'ga. 'Ga 'ã jetywera omoit je wi ai'i”, ere ako 'gã nowase ikue. “Ga rape rupi too 'jau”, ere ako 'gã nowase ikue. A'eramũ 'ga ene monou wemiayuwamũ. A'eramũ ene 'awamũ ekou esage futat 'ga upe. ¹³ Janeruwarete 'ga ete 'ã jane mogy. 'Ga ra'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga 'ã oje'eg a'je mome'wau Põsiu Piratu 'ga upe, okyjawe'em rakue. Ma'eramũ 'ã je 'i 'awamũ 'gã nowase enee. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga je'ega ki enup katu katu. 'Ga je'eg imũ etee futar iki mama'e apo ekou. A'eramũ tekotee 'gã ene ago'wawe'em. A'eramũ ene etywere'emamũ ekou 'ga upe 'ga jewyramũ. ¹⁵ Janeruwarete 'ga remifutara 'ara upe iwaẽm ire Jejui 'ga ruri ojewya nũ. Janeruwarete 'ga esage ma'ea. Iku'i ma'ea 'ga. 'Ga 'ã 'wyriararetea futat. 'Ga tee Janejararetea futat. ¹⁶ 'Ga etee te namanũi. Okoeteete ma'e 'ga futat. Esage futat 'ga. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. A'eramũ 'ga wenyramũ akou. 'Ga renya kwara reny apyraapa. Nitywi

futari esage ma'e 'gã 'ga 'jawe. A'eramũ itywet ma'e 'gã 'ga rerowyke'ema. Tamuoryp ki 'gã 'ga. 'Ga te 'ã pãjẽrete futat namutat.

¹⁷ 'Awamũ je ene moje'egukari ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe: “Je te 'ã kũima'eteetea, pe'je awi”, ere ki 'gã nupe. “Anure nipo pẽkaraemã teep-awamũ. A'eramũ pẽ pejemogypyyke'ema pejekaraemã are. Jarejuwarete 'ga ree te pejemogypyyk. 'Ga te 'ã mama'e amut janee, jane muorypawamũ. A'eramũ pẽ 'ga ree te pejemogypyyka”, ere ki ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe. ¹⁸ “Pe'je pejejukau esage 'gã nee”, ere ki 'gã nupe. “Mama'e esage peapo pejekou. Pẽnakate'em kasi pejemogyau ne. Mama'e mũ ki pemono imama'e'ema 'gã nupe”, ere ki 'gã nupe. ¹⁹ “Gã nupe mama'e monoramũ, Janeruwarete 'ga mama'e esage muri pẽ nupe, peu ywag ipe. Mama'e tywera sipo 'ga amut pẽ nupe? Naani. Mama'e eteetea te nipo 'ga amut pẽ nupe. Teepap sipo kamẽsĩete 'ga remimurera? Naani. 'Ga remimurera te enema'e namutamutat”, ere ki 'gã nupe. “A'eramũ tepeo 'ga pyri pejemogyau nakwaparimũ ete rũi”, ere ki ikaraemã kwai ma'e 'gã nupe. “Peu 'ga pyri sipo pẽku'i'i'etee? Naani. Pẽku'irete te peu”, ere ki 'gã nupe.

²⁰ Timoteo. Ymã te Janeruwarete 'ga ene resagi ene muẽma aipo 'gã nui, ene moporowykyaukaa ojeupe. A'eramũ ene 'ga je'eg imũ etee futat ekou. “Nan iki eapo jee”, 'jawerimũ etee futar iki ene iapou. Ejepe'a aipo ajamue ma'e 'gã nui. Ajamue ekoete 'gã. Aipoa nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. Aipoa kasi ereapo ne. ²¹ “Ore 'ã ore'akwaap 'gã nemimu'e are”, e'i ekoete 'gã. A'ere naani. I'me etee 'gã. Aipo 'jara 'gã opiau etee ywaga piar awi. A'eramũ 'gã opoia Jejui 'ga rerowiar awi.

Jarejuwarete 'ga resagea ene rerekoa je afutat.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

2 Timoteo

Jejui 'ga mome'u are 'gã Paulo 'ga munewi moromunepawa pype rakue. Moromunepawa pype akoaw ipe Paulo 'ga ka'arana kwasiaru'japa Timoteo 'ga upe rakue. Jejui 'ga rur enune ojeapo ma'e are 'ga ka'arana kwasiari. 'Agamũ Paulo 'ga remikwasiarera mapawera. “Anurenure'i nipo 'gã je jukai”, 'jau 'ga ikwasiaa 'ga upe. Na'ga etee rui ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramũ ka'arana akwasiaru'jap imonou enee, ki Timoteo. Jejui Kristu 'ga je mono kwe pe ojemome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Uwarete 'ga remifutar imũ 'ga je monoi ikue: “Werowiarãmũ Jejui 'ga jane mogyi wemi-ayuwamũ. A'eramũ jane 'ga rerowiaaramũ jarewau jarejemogyau ywag ipe 'ga pyri jaremanũ re, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue, je monou morogyta esage mome'waukaa kwe pe ikue.

² Ene 'ã jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Jeporomutat je ene ree. A'eramũ je ka'arana monou ikwasiaa ene upe.

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ã Janejararetea. 'Gã nesagea ene rerekoa je afutat, ki Timoteo. Ene ree 'gã jemuaẽma, ene mopy'ata'waa. Mĩmera je afutat.

Jarejuwarete 'ga muorypawet

³ “Ene 'ã eneresage, Kiapi'ni”, 'jau je Jarejuwarete 'ga upe tekou jepi. 'Ga upe je porowykyi tekou. 'Ga je'eg imũ etee je mama'e apoi tekou jepi. 'Ga remifutara kwaapa je aipoa etee iapou jepi. Jepyuna 'gã 'ã oporowykyau 'ga upe rakue. A'eramũ je nanẽ tejamỹja 'jawerimũ futat teporowykyau tekou 'ga upe nũ. A'eramũ je teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe jepi. “Jeku'i je tekou Timoteo 'ga ree jepi, Kiapi'ni. 'Ga ene rerowiat a'jea futat. A'eramũ je teku'iramũ tekou 'ga ree”, 'jau je 'ga upe teje'ega monou tekou jepi. Au'jeteramũ je tekou teje'ega monou 'ga upe ene ree. ⁴Tejea'aramũ tekou ene ree jepi. Ejewi je oramũ ako ene ejaa'wau je ree ikue. “Naesagu'jawi nipo je 'ga re'ã”, 'jau nipo ene rakue, ejaa'wau je ree rakue. A'e are je tejea'aramũ jepi, enejoo'awer are jepi. Ene pyri jeoweramũ numiamũ. Ene resaga amunipo 'ã je muoryp kwaiwete ene ree. A'ere je noarui ene pyri. Je munep 'gã je mỹina 'au. ⁵“Timoteo 'ga Jejui 'ga rerowiaara futat”, a'e je te'ỹina tejeupe tejea'aramũ ene ree jepi. Ymã te 'ã enejarỹi eẽ Jejui 'ga rerowiaararetea eẽ rakue, Loide eẽ rakue. A'ere 'ã eney eẽ nanẽ 'ga rerowiari rakue nũ, Eunisi eẽ rakue nũ. A'eramũ ene 'awamũ 'gã 'jawerimũ etee futat 'ga rerowiaa. ⁶A'eramũ je a'eramũ teje'ega monou ene upe ene mu'akwaapa. Ymã te ako je tepo monoi eneapYTE'rarimũ ikue, ene mogou Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ ikue. A'e pe ako 'ga opãjẽ mua enee ikue. A'eramũ 'awamũ je 'jau ene upe: 'Ga pãjẽ mũ etee ki mama'ea eapo. 'Ga pãjẽ mũ etee ki eko, a'e je enee. ⁷Janeruwarete 'ga ako U'agesage amut janee ikue, janererekwaramũ ikue. A'eramũ 'ga 'Agesagea jane rerekou. A'eramũ 'ga 'Agesagea jane mogyjaukare'ema. 'Ga 'Agesagea jane mopota'waukaa 'gã nee. 'Ga 'Agesagea 'ã jane mu'akwaawukaa mama'e tywera apoe'em are.

⁸Erejenosĩ kasi Jarejararete 'ga je'ega mome'u awi 'gã nupe ne. Je wi nanẽ ejenosõue'em nũ. 'Au je reni moromunepawa pype. Kwe pe ako je oi morogyta esage mome'wau 'gã nupe ai'i. “Jejui 'ga amanũ jane katu'okawamũ”, 'jau je ako tewau tekou 'gã nupe imome'wau kwe pe ai'i. A'eramũ 'gã a'eramũ je pyyka je mua je munepa je mỹina moromunepawa pype. A'ere kasi

erejenosĩ je wi ne. Ene nanẽ nipo 'gã ene rereko tywerete je 'jawe futat nũ. A'ere nipo Janeruwarete 'ga opãjẽ muri ene upe, ene momoirukare'ema ojewi.

⁹ Janeruwarete 'ga ako janetywera omoit jane wi ikue. 'Ga ako jane katu'oka ikue. 'Ga te 'ã jane mũ'ẽ werowiare'ema 'gã nui jane mogyau wemiayuwamũ. Najaneremiapo esagefer are rũi 'ga jane mũ'ẽi 'gã nui. Wemifutar imũ etee futat 'ga iapoi. Ywy apoe'ẽwe 'ga jemuaẽmi jane ree rakue. “Jejui Kristu 'ga rerowiaara 'gã tamũ'ẽ 'gã nui 'jau kwy, imogyau tejemiayuwamũ 'jau kwy. Tapoat 'gã 'gã neko esage are 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe mama'e apoe'emawe rakue. ¹⁰ Ymã te 'ã ae nokwaawi futari 'ga remifutara rakue. A'ere jane 'awamũ ikwaawi. Jejui Kristu 'ga ruri 'au wyy pe jane mu'jaawamũ rakue. A'eramũ 'ga 'ã Janekatu'okaramũ akou. Janeruwarete 'ga 'ã ae katu'oga afutat. A'eramũ 'ga Jejui 'ga mua 'au jane katu'okawamũ. “Jejui 'ga ako amanũ ai'i” 'ea 'ã jane sikwaap. “Amanũ re 'ga ferawi etee nũ” 'ea nanẽ 'ã jane ikwaapa nũ. A'eramũ jane a'e rerowiaa. A'eramũ jane jaremanũ re jareferapa etee nũ. A'eramũ jane jareferaw ire jarewau 'ga pyri jarejemogyau nakwaparimũ rũi. Jejui 'ga ferawa kwaaw ire jane jarekyjawe'em jaremanũ awi. A'eramũ jane 'ga 'jawe futat jareferapa etee jarewau jarejemogyau 'ga pyri nakwaparimũ rũi.

¹¹ Janeruwarete 'ga 'ã je monoukat kwe pe Jejui 'ga mome'waukaa 'gã nupe ikue. 'Gã mu'jau je tewau kwe pe morogyta esage are ikue, Jejui 'ga ree ikue. ¹² Ma'eramũ 'ã Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã je rereko tyweretei. A'etea je 'ã nojeojeri futari te'ỹina morogyta esage mome'wau tejepyri 'ut ma'e 'gã nupe. Jejui 'ga ako je arowiat ikue. 'Awamũ je 'ga kwaawi katu katu futat tekou. Ymã te 'ga 'i jee ikue: “Ekwap je mome'wau kwe pewara 'gã nupe”, 'jau 'ga jee ikue. “Eojere'emamũ futat ewau je mome'wau ekou”, 'jau 'ga jee ikue. A'eramũ je tewau 'ga mome'wau 'gã nupe ikue. A'ere natepãjẽ mũ rũi je oi 'ga mome'wau 'gã nupe ikue. 'Ga te 'ã pãjẽrete. A'eramũ je 'ga pãjẽ mũ etee futat 'ga mome'wau 'ga jewyra poromukuran. ¹³ Morogyta esage are ako je ene mu'ei ikue. A'eramũ ene emu'eawer imũ etee ekou esage. Jereko esagea ako ereesak ikue. A'eramũ ene je 'jawe etee futat ekou esage. Erowiar ete futar iki Jejui 'ga ekou. Ejejuka esage ki ekou tekotee 'gã nee. Nan tee jane Jejui 'ga ree ojemujat ma'eramũ jane jemogyi. ¹⁴ Ymã te ako ore morogyta esage mome'ui enee ikue. A'e are etee ki ejea'at ekou. 'Gã 'mea kasi ererowiar ine. Janererekwara 'ã Janeruwarete 'ga 'Agesagea futat. A'eramũ janererekwara jane muea'aa 'ga je'eg esage are.

¹⁵ A'ere Asia ywy pewara 'gã opawi je wi rai'i. Kwaiwete 'gã awau je wi jerera renupawe rai'i. Ojenosĩ 'gã je munepawer awi rai'i. A'eramũ 'gã awaupap je wi. Figeru 'ga miamũ awau je wi Erogemes 'ga retee. ¹⁶⁻¹⁷ A'ere Onesifuru 'ga nanarũi. Nojenosĩ 'ga je wi moromunepawa pype je rekoramũ. Roma pe owaẽmawe 'ga 'ua je rekaa. Je resag ire etee nipo 'ga poiri je rekar awi. 'Ga je maku'iu'jau'japa. ¹⁸ Janejararete 'ga nanẽ nipo ajemuaẽma 'ga ree wyy pe ojewya 'ur ire nũ. Efesu pe je rekoramũ 'ga ako je poari kwaiwete ikue, mama'e apou je pyri ikue. A'ea 'ã erekwaap futat.

2

Jejui Kristu 'ga remiayup

¹ Ene 'ã jera'yra 'jawe jee, ki Timoteo. Janeruwarete 'ga 'ã ojejuka jane ree jepi. Jane 'ã Jejui Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramũ futat. A'eramũ 'ga ruwa 'ga ojejukau esage jane ree jepi. A'eramũ ki ene eje'ega monou 'gã nupe ekyjawe'em. ² Je ako amu'e ene ikue, mytuna 'gã nemianuwamũ ikue.

A'eramũ ene 'awamũ 'gã mu'jau je 'jawerimũ ekou. Ejerowiaawa 'gã etee ki emu'e. A'eramũ 'gã ojemu'e re awau 'gã mu'jau nanẽ kwe pe nũ.

³ Jeju Kristu 'ga rerowiaaramũ jane jemouagi jarejereko tywera upe. A'eramũ ene ejemouaga mama'eay upe. ⁴ Sã'ã jefaruua mama'e apoe'ema wemifutar imũ. O'wyrara 'ga remifutar imũ etee mama'e apoa ijemogya. Nan tee jane. Niapoi futari mama'ea jarejemifutar imũ. Jarejararete 'ga remifutar imũ etee jane mama'e apou jarejemogyau. ⁵ Ujãn ma'eramũ nanẽ nũ. Ijãn esage ma'e 'ga upe etee futat 'ã 'gã 'ga jãnawera repy monou. Ijãn a'wyre'ema 'gã nopyyga'uweri mama'ea. Nan tee futat ene. Enereko esageramũ Janeruwarete 'ga enereko esageawera repy muri enee. ⁶ Sã'ã ko pe oporowyky ma'e 'gã oko pypiara 'ua ajuenune. Nan te 'ã ereporowyky esage Jeju Kristu 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga anure ojeupe eneporowykyawera mepyau enee. ⁷ Ejea'ar iki ekou jeje'eg are. Jarejararete 'ga nipo ene mueapyoukat ee.

⁸ Jeju Kristu 'ga ree ki ejea'at. 'Ga manũ re Janeruwarete 'ga 'ga moferawi etee nũ. A'eramũ 'ga amanũ'u'jape'ema futat awau ojewya oje'wyr ipe nũ. 'Ga 'ã jane'wyrar ypy 'ga juapyrera, Davi 'ga juapyrera. A'eramũ Janeruwarete 'ga Davi 'ga juapyrera moferapa nũ, imojeupia imonou ywag ipe nũ. Aipoa je amome'u tekou mĩmer imũ 'gã nupe jepi. ⁹ A'eramũ 'gã Jeju 'ga ree morogyta esage mome'u je rekoramũ, je pyyka, je pofaa itaju pyu muna'ywa 'jawe je mĩina. A'ere je najeojeri futari te'ĩina tejepyri 'ut ma'e 'gã nupe imome'wau. Naje momiga'uweri futari 'ga rerowiare'ema 'gã morogyta esage mome'u awi. ¹⁰ Tejemouaga etee te'ĩina tejereko tywera upe. A'eramũ nipo 'ga remimũ'ẽmera 'gã juejue morogyta esage renupa ajemogyau. Werowiar ire Jeju Kristu 'ga 'gã katu'oka jane 'jawe futat. A'eramũ 'gã anure awau ajemogyau Jeju 'ga pyri jane 'jawe futat nakwaparimũ warãu rũi futat. A'eramũ 'ga pãjã 'gã nerekou namutamutat. 'Ga resagea nanẽ nipo 'gã nerekou nũ namutamutat nũ. ¹¹ 'Awamũ je 'i ene upe:

“Ga remifutar imũ jaremanũ awi jarekyje'em ire jane oi jarejemogyau 'ga pyri.

¹² Mama'eay upe jane jemouagamũ nipo 'ga jane mogyi opoaawamũ anure 'wyraramũ akou.

Je naJeju 'ga remiayuwa rũi 'jara 'gã nupe nipo 'ga najeremiayuwa rũi 'ga, 'jau.

¹³ 'Ga rerowiar awi nipo jane poiraiwi agawewi.

A'etea 'ga u'eawer imũ etee futat nipo mama'ea wapo.”

Aipoa jeremimome'ua. A'jea futat je amome'u.

¹⁴ Aipoa ki jeremimome'ufera emome'u ejemiayuwa 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ je 'i ene upe: “Pejamue kasi 'ga je'ega mome'u are ne”, ere ki 'gã nupe, a'e je ene upe. Ee pejamue re nipo pejomomoirukat amũ Jeju 'ga rerowiar awi. ¹⁵ Eporowyky esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Eko esage nanẽ ki 'ga upe nũ. A'eramũ 'ga wowase enewaw ipe 'jau ene upe: “Ene 'ã jeremiayuw esagea futat. Ene a'jea futat jeje'ega eremome'u esage ekou. Ene a'jea futat ereporowyky esage jee”, 'jau nipo 'ga ene upe, ojeupe ene eporowyky esageramũ. 'Ga upe eporowykyau esage 'eramũ ene ejenosõue'em 'ga rowase ewaw ipe. 'Ga je'eg are etee ki 'gã emu'e. ¹⁶ A'eramũ ene ejepe'au ajamue ma'e 'gã nui. Oje'eg tee 'gã mama'e are. NaJarejuwarete 'ga je'eg imũ rũi 'gã mama'e mome'ui ajemogyau. Oje'eg ekoete te 'gã ajemogyau. Aipoa nia'wyr Janeruwarete 'ga upe. Ajamue ma'e 'gã je'ega renupara 'gã Jarejuwarete 'ga rape awi opia ma'e 'gã te poromũ. ¹⁷ Sã'ã merua'yra miaro'o mateepawa. Nan tee futat ajamueara

'gã Jejui 'ga rerowiar awi ajamomoirukari futari. Ajamue ma'e 'gã amũ nera Imeneu. Ajepeja 'ga Firetu. ¹⁸ 'Gã ako opoit futat Jejui 'ga rerowiar awi ai'i. Wemimu'efera 'gã nanẽ 'gã imomoirukaa ja'wyja'wy jui nũ. “Ku'jywa 'ga ako amanũ ma'efera 'gã weroo ywag ipe ai'i. A'eramũ 'ga jane rejae jane mogyau takyfet katy”, 'jau futatee 'gã 'upa o'meramũ ajaupe. 'Gã amũ 'gã nerowiaa. A'eramũ 'gã ojemogypygyu'jape'ema Jarejuwarete 'ga ree. ¹⁹ A'ere 'ã jane nanarũi. Jane 'ã nipoiri futari Jejui 'ga rerowiar awi. Sã'ã ae 'oga mÿjeteetea. A'eramũ 'ã u'ara'ne'ema. Nan tee jane a'jea futat jane 'ga rerowiari. A'eramũ jane jarepoire'ema 'ga je'eg awi. Jane 'ã 'ga remiayuwa. Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are 'gã amũ nupe rakue. “Janejararete 'ga 'ã wemiayuwa okwaap.” 'Ga amũ nipo 'jau: “Je 'ã Ku'jywa 'ga remiayuwa 'jara 'gã ki topoit futat mama'e tywera apo awi nanẽ nũ”, 'jau.

²⁰ Ikaraemã kwai ma'e 'gã kwaiwete 'gã karaemã, 'gã jemi'waawa 'jau. Amumera nipo wesageayramũ. Amumera nipo yty yrũnamũ. A'eramũ ae kũima'eeteete 'ga amũ ojeupe iwaẽmamũ y'a esageay pype ojomojemi'waa. ²¹ Nan tee jane. Mama'e tywera apo awi jarepoir ire janeresagesageramũ jarejemogyau Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'jau janee: “Pẽnesagesage pejemogyau jee. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejeporowykyarũmũ jee. Jeku'i je tekou pẽ nee”, 'jau nipo 'ga janee, mama'e tywera apo awi jane poiramũ.

²² Nakunumũũ 'gã amũ 'jawe rũi 'ã ereko, ki Timoteo. Ereapo kasi 'gã nemifutara ne. Mama'e tywera etee 'gã 'ã wapo ajemogyau. A'ere kasi ene nanarũi ne. Eko esage ki Jarejuwarete 'ga upe. Jejui Kristu 'ga erowiat ekou. Tekotee 'gã nee ejejukau esage ekou. Eta'waramũ ekou 'gã nupe. Iywyter esage ma'e 'gã nipo e'i ajemogyau: “Je poar ape nanuara apou”, 'jau nipo 'gã Jarejuwarete 'ga upe jepi. A'eramũ ene nanẽ nanuara apou 'gã 'jawe. ²³ Ereko kasi ajamue ma'e 'gã nee ne. Ajamue ma'e 'gã i'akwaawe'ema futat. Ni'akwaawi futari 'gã. A'eramũ ene ekowe'em 'gã nee. Oje'egay ma'e 'gã te mĩnamũ. A'eramũ ene ekowe'em 'gã nee. Kasi a'e pe 'gã ene mui ojee ne. ²⁴ Jarejararete 'ga remiayuwamũ jane nanarũi. Nijamuei jane. Janepota'wa esage te jane jarejuee. Sajamu'e esage te jane meewe jarejamueapyou 'ga je'eg are. ²⁵ 'Gã amũ nipo akou 'gã mu'jau tywet mama'e are. A'eramũ ki ere 'gã nupe: NaJaneruwarete 'ga je'egarũi poa kũi. Eremu'e awi 'gã aipo are, ere ki 'gã nupe. Eje'eg esage etee 'gã nupe. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã momoirukaa 'gã tywer awi, 'gã mojewya, ae mu'jaukaa oje'eg are nũ. ²⁶ Mama'eukwaawa 'wyriara nipo 'upa 'gã nee, mama'e a'je'ema apoara 'gã nee, 'gã mogyaukaa wemifutar imũ etee. Sã'ã wya'i rena, isea wukaja pype. A'eramũ 'ã ae opoia jui. A'eramũ 'ã owewiau awau. Nan tee futat mama'eukwaawa 'wyriara 'gã pyygi, wya'i 'jawe. A'eramũ ene 'awamũ 'gã pojekau jui nũ, 'gã mu'akwaapa mama'e a'je are etee nũ.

3

Mama'eay jesaukarawam

¹ Anure nipo mama'e teepaw enune kwaiwete mama'eay ijesaukari Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Ejea'ar iki ekou aipo are. ² A'ea 'ara rupi nipo 'gã tyweramũ. 'Auwara 'gã nipo ojee etee futat wea'aramũ ajemogyau. Naajuee rũi futat 'gã nea'aramũ ajemogyau. Ka'aranũũ mono'ogara 'gã. Je te 'ã kũima'eeteetea 'jara 'gã mĩnamũ. “Je jeresage”, e'i 'gã numiamũ. A'ere 'gã nia'wya'i ajemogyau, ajakurapara 'gã te ajemogy. 'Uwa 'ga je'ega miamũ 'gã nuenuwi futari. Oy ãẽ je'ega miamũ futat 'gã nuenuwi. Aipo 'gã niapyakwafugi futari. Ojeupe mama'e muramũ, “au'jete eremut jee”, 'jare'emamũ

ae poromũ. A'e 'gã nopojeuwi futari Jarejuwarete 'ga. ³ Nojejuka esagei 'gã ajuee. Najemuaemi futari 'gã ajuee. Ota'wae'emamũ akou ajaupe. Ojoje'ewu'jagara 'gã mĩnamũ. Nojemu'akwaawi 'gã mama'e tywera apoe'em are. Kamēsĩete futat 'gã amara'ne ekoeteramũ akou. Nafutari futari 'gã mama'e esagea. Mama'e tywera etee 'gã afutat. ⁴ Opytuna 'gã miamũ futat 'gã omono ijukaukaa tekotee 'gã nupe. Aipo 'gã mama'e tywera etee wapo. “Je jeresagesage”, e'i nipo 'gã numiamũ. A'ere 'gã nia'wuri ajemogyau. Aipo 'gã ojerowiaraip ojee etee. NaJarejuwarete 'ga muorypawãu rũi 'gã iapoi. Ojemuorypawamũ etee te 'gã iapoi ajemogyau. ⁵ “Je 'ã Jarejuwarete 'ga remi-ayuwã”, e'i 'gã ajemogyau numiamũ. A'ere 'gã o'meramũ te 'gã 'i ajemogyau. Nuerowiari futari 'gã “Janeruwarete 'ga pãjēeteetea” 'ea. A'eramũ 'gã mama'e apowe'em Jarejuwarete 'ga pãjē mũ ajemogyau. Nanuara 'gã nui ki ejepe'a.

⁶⁻⁷ Amumera 'gã nipo kũjã 'akwaawe'ema 'gã nupe o'meramũ akou. A'eramũ nipo kũjãmera 'gã mama'e tywera apou akou. “Jetywerete je”, 'jau ekoete nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã okyjau 'me Jarejuwarete 'ga wi. “Kĩã nipo je rereko tywerete”, 'jau ekoete nipo 'gã ojeupe. A'etea nipo 'gã nopoiri futari otywer awi. “Arowiat je kĩa je'eg esagea”, 'jau nipo 'gã ojeupe numiamũ. A'ere nipo naani. Ojemu'e 'me te 'gã ajemogyau 'gã je'eg are. Nuapoi 'gã mama'ea 'ga je'eg imũ. A'eramũ nipo i'me ma'e 'gã awau osou 'gã 'wyr ipe 'gã mu'jau o'me are. “Jeje'eg imũ etee ekou mama'e apou 'eramũ nipo nereoi mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau nipo 'gã o'meramũ awau akou kũjãmera 'gã nupe. A'eramũ nipo kũjãmera 'gã aipo 'gã je'ega rerowiaa futat. A'eramũ nipo 'gã mama'e a'jea kwaape'ema futat. 'Gã 'mea etee nipo 'gã erowiaa ajemogyau. ⁸⁻⁹ Sã'ã ymã Moisesi 'ga je'ega Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee futat rakue, Egitu ywy pewara 'gã 'wuriara 'ga upe rakue. A'ere 'ã peuwara 'gã amũ nafutari Moisesi 'ga remimome'ua rakue. Janesi 'ga, Jãmisi 'ga. Mĩmera 'gã 'ã ifutare'ema rakue. 'Gã 'jawe futat aipoa i'me ma'e 'gã nafutari mama'e a'jea. A'eramũ 'gã u'akwaawe'emamũ ajemogyau. Opoit futat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi. A'eramũ nipo 'gã kamēsĩete 'gã 'me kwaapa, 'gã 'akwaawe'ema nanē nũ.

Timoteo 'ga mu'akwaapawet

¹⁰ A'ere 'ã ene nanarũi, ki Timoteo. Jeje'eg imũ ki eko esage. Jerekoa ako ereesak ikue. A'eramũ ene je 'jawerimũ futat ekou. Erekwaap futat 'ã je'eawera. “Jejui Kristu 'ga je arowiat” 'ea 'ã erekwaap. Ajejuka esage je 'ã tekotee 'gã nee jepi. Jepota'wa 'ã je tekou 'gã nee jepi. “Tejereko tyweramũ miamũ 'ã je nopoiri 'ga rerowiar awi te'ỹina” 'ea 'ã erekwaap futat.

¹¹ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã je rereko tywerete ikue. Ātioki pe, Ikoniu pe, Listra pe. Mĩmera amunaw ipe je rekoramũ 'gã je rereko tyweretei ikue. A'ere Janejararete 'ga naje jukaukari 'gã nupe ikue. Aipoa 'ã erekwaap futat. ¹² Jarejuwarete 'ga remifutar imũ jane rekoramũ nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jane rereko tyweri futari a'jea futat. ¹³ Jejui 'ga 'awa ywy pe 'ga rut ja'wyja'wyramũ taetu nipo i'me ma'e 'gã tywereteramũ ajemogyau, mama'e tywera apoara 'gã neewe. A'eramũ taetu nipo 'gã ote'areteeteramũ ajemogyau mama'e a'wyre'ema apoaramũ. Ae mu'jau tyweaete nipo 'gã awau ajemogyau kwe pe. O'meramũ ajemogyau 'gã nupe mĩmer imũ. Ojomoryteeu nipo 'gã ojomogyau. Imoryteepyrrera 'gã nipo ojepyka etee ojeupe i'me ma'efera 'gã nee.

¹⁴ A'ere 'ã ereko esage futat. Emu'jara 'gã je'eg imũ etee futat 'ã ereko. A'ea mama'e a'je are etee futat ako ore ene mu'ei ikue. A'eramũ ene 'awamũ aipoa mama'e rerowiaa etee te ekou. ¹⁵ Enewujawe 'ã ojemu'e Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. A'eramũ 'ã ene 'ga je'ega kwaapa katu katu

futat. Jarejuwarete 'ga je'eg are jarejemu'e re jane 'ga remifutara kwaawi, “aejekatu'oga Janeruwarete 'ga afutat” 'ea 'ã erekwaap. “Jejui Kristu 'ga werowiar ire, ae katu'ok” 'ea 'ã erekwaap nanē nū. ¹⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane mama'e a'je kwaawi. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane jarejeapyoramū jaretywer are. A'eramū jane jaretywera reru'arasiga, jarepoia jui. 'Ga je'eg are jarejemu'e re jane 'ga remifutara kwaawi. ¹⁷ Aipoa 'ga je'ega kwaaw ire taetu 'ga remiayuwa 'gã neko esagei 'ga upe. Mama'e esagea etee futat iapou ajemogyau 'ga je'eg imū etee futat. Tekotee 'gã nanē imu'jau ee nū.

4

¹ Morogyta esagea etee ki emome'u ekou 'gã nupe najuejue etee, a'e je enee, ki Timoteo. Jarejuwarete 'ga remianuwamū je 'i enee, Jejui Kristu 'ga remianuwamū nanē je 'i enee nū. Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri ojewya nū, 'wyriarareteramū ae upe. Aipoa 'ara rupi nipo 'ga ae resaka 'ũina. Amanū ma'efera 'gã nanē nū nipo 'ga imū'jãu tywy awi imowywya wowase. Najuejue etee futat nipo 'ga jane resaka 'ũina. A'eramū futat nipo 'ga ae mepyau, ae rekwawera mepyau ae upe. 'Ga rerowiaaramū jane 'ga je'ega renuwi jarejemogyau. A'eramū 'ga jane monou jane mogyau ojepyri. Poromū futat janerepya. 'Ga rerowiare'ema 'gã nuenuwi futari 'ga je'ega ajemogyau. A'eramū nipo 'ga 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Poromū futat 'gã nepya. ² A'eramū je 'jau enee: Morogyta esagea ki emome'u pãwē pãwē 'gã nupe, a'e je enee. “Werowiarāmū Jejui 'ga ae katu'ogi”, ere ki ewau ekou 'gã nupe. “Werowiaara 'gã 'ga weroo ywag ipe ojepyri”, ere ki 'gã nupe. “Werowiare'ema 'gã te ajee 'ga omonoukat mama'eukwaawa rapyaw ipe”, 'jau ki ene imome'wau 'gã nupe. Aipoa ki emome'u 'gã nupe najuejue etee futat. Ee iporenuwiwet ma'e 'gã nupe, ee iporenuwiwere'ema 'gã nupe nanē nū 'jau. Mama'e tywera apoara 'gã nupe ki ere: “Mama'e tywera apoa nia'wyri Janeruwarete 'ga upe”, ere ki 'gã nupe. “Au'je mama'e tywera apo re”, ere ki 'gã nupe. “Pejemogy esage ki 'ga upe”, ere ki 'gã nupe, efuakaramū. Jarejuwarete 'ga je'eg are 'gã mu'jau ekou. 'Gã amū nipo ikwaape'ema. A'eramū ene 'gã mueapyou esage ee. ³⁻⁴ Anure nipo 'gã porenuwiwere'emamū 'ga je'eg a'je are. A'eramū nipo 'gã wemifutara etee iapou. Morogyta tee are te nipo 'gã ojemu'jau. A'eramū nipo 'gã morogyta ymaner are moromu'jara 'gã majatykau ojee. Niporenuwiweri 'gã morogyta a'je are. ⁵ A'ere 'ã ene nanarūi, ki Timoteo. E'akwaaw imū ki eata ekou kwe pe. Ejemouag iki ekou ejereko tywera upe, mama'eay upe 'jau. Morogyta esage mome'wara 'ã ene. A'eramū ki ene ewau kwe pe ekou morogyta esage mome'wau 'gã nupe. Ymã te ako Janeruwarete 'ga ene muēmi ene moporowykyaukaa ojeupe ikue. A'eramū ene 'awamū ewau 'ga porowykya etee futat iapou ekou 'ga upe. 'Ga remifutara apou katu katu futat 'ga upe, imateepapa katu katu futat 'ga upe.

⁶ Je naporowykyu'jawi 'awamū. Anurenure'i nipo 'gã nuri je jukau. Owaēm ja'wyja'wy 'gã je jukaawa upe 'awamū. ⁷ Aapopap katu katu je, nan iki eapo, jee 'jawera. Naetygi'i futari je ape. Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat ako je oi kwe pe mama'e apou ikue. A'eramū 'gã je rerekou tyweaete agawewi ikue. A'etea je napoiri futari Jejui 'ga rerowiar awi ikue. ⁸ A'eramū nipo 'ga ojepyri je waēmamū Janejararete 'ga 'jau jee: “Je 'ã amuesage ene imogou. A'eramū ene 'awamū ejesagesageramū jee”, 'jau nipo 'ga jee 'gã nowase ywag ipe. Wowase ae majatykaaw ipe nipo 'gã aipo 'jau jee. Janejararete 'ga 'ã esagesage futat. Janereko esagea 'ga wesak katu katu futat. 'Ga 'ã jane kwaap. A'eramū nipo 'ga 'jau wemiayuwa 'gã nupe: “Je 'ã akatu'ok

pěě, pē muesageu pē mogyau. A'eramũ pēě 'awamũ pejejesagesageramũ pejejemogyau jee”, 'jau nipo 'ga wemiayuwamũ janee. Naje upe etee rũi nipo 'ga aipo 'ga 'i. Ojewyra rapesakara 'gã nupe naně futat 'ga 'i nũ: “Ene 'ã eneresagesage jee”, 'jau nipo 'ga 'gã nupe. Ojee iporomutat ma'e 'gã nupe juejue futat aipo 'jau.

“Ejor iki kamēsĩete”, 'ga 'eawet

⁹ Ejor iki je resaka kamēsĩete, ki Timoteo. Jeirũ 'gã oopap je wi ai'i. ¹⁰ Demas 'ga okaraemã mono'og are etee ea'at. A'eramũ 'ga weateeramũ je wi. Ajepeja amunaw ipe 'ga oi je wi, Tesarũn ipe 'ga oi je wi. Kresēte 'ga awau Garasi ywy pe. Tito 'ga awau Dalmacia ywy pe. ¹¹⁻¹² Tikiku 'ga te aje je omono Efesu pe ai'i. Luka 'ga etee akou 'au je pyri. A'eramũ ene ewau Maku 'ga rekaa. A'eramũ ene 'ga rekoa 'ga rerua jee 'au, je poaawamũ. ¹³ Pejejua ki jeraity poakuwua perut jee. Troate pe je ejari ai'i, Kapu 'ga rog ipe ai'i. A'eramũ pēě erua jee. Teka'arana je afutat te'ỹina. Wyra pir are ikwasiaripyrrera taetu je afutat te'ỹina. A'eramũ ki pēě erua jee.

¹⁴ Itaju are oporowyky ma'e 'ga je rereko tywerete ikue, Aresãri 'ga ikue. Anure te nipo Janeruwarete 'ga je repyari. ¹⁵ A'eramũ ki ene ejea'gwau 'ga wi. Kasi a'e pe 'ga ene rereko tyweretei ne nũ. Nafutari 'ga janeporogytaa.

¹⁶ 'Wyriara 'ga upe 'gã amũ je rerur ypyrauwe futat 'gã jepe'apawi je wi ai'i. Nitywi'i futari 'ga amũ “nuapoi 'ga mama'e tywera” 'gã nupe 'jara 'ga amũ je pyri ai'i. Jejui 'ga rerowiaara 'gã miamũ futat ojepe'aupap je wi. A'ere je nafutari Jarejuwarete 'ga 'gã nereko tywera ee. “Erereko tywet kasi 'gã je rejaawer are ne, Kiapi'ni”, a'e je 'ga upe. ¹⁷ A'ere 'ã Janejararete 'ga te 'ga reko'i je pyri. A'eramũ 'ga je jukaukare'ema 'gã nupe. Opãjēa 'ga amut jee. A'eramũ je tewau morogyta esage mome'waupap judeue'ema 'gã nupe kwe pe ikue. A'eramũ 'gã kwaiwete je rerekou tyweaete ikue. “Siesak 'ga paira Jejui 'ga mome'u awi 'jau”, 'jau 'gã ajaupe ikue numiamũ. ¹⁸ A'ere nipo Janejararete 'ga je a'gui 'gã nui. Anure nipo 'ga je rerawau peu ojeypyri, ywag ipe. A'eramũ 'gã je pyyke'ema futat. Ma'eramũ 'ã jane 'i 'ga upe: “Ene 'ã pãjēreteretea. Ene 'ã eneresagesage”, jane 'i Jarejararete 'ga upe jepi. Namutamutar iki sa'e 'ga upe jarejemogyau.

¹⁹ “Jarujete te pēě? e'i Paulo 'ga pē nupe ai'i”, ere ki jarepytuna 'gã nupe. Prisira ēē, Akira 'ga, Onesifuru 'ga pytuna 'gã. Mĩmera 'gã nupe je teje'ega monoi 'gã futaa. ²⁰ Erasto 'ga opyta Korĩtu pe ikue. Trofimũ 'ga ojero'wu. A'eramũ je 'ga rejaa Miretu 'jaw ipe ikue.

²¹ Kamēsĩete ejoriweramũ ejua kamēsĩete je resaka. 'Ara ro'ysagũũ renunewe ki ejot je resaka.

Janerewirera 'gã, Jejui 'ga rerowiaara 'gã juejue oje'ega monou enee, ene futaa. Eupuru 'ga, Prutēti 'ga, Lino 'ga, Krautiu 'ga, tekotee 'gã naně nũ. Mĩmera 'gã oje'ega monou enee, ene futaa.

²² Afutat je Jarejararete 'ga rekoa ene pyri, ki Timoteo. 'Ga resagea pē nerekoa naně je ifutaa nũ.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

Tito

Tito 'ga nanē Paulo 'ga remimu'efera nū. A'eramū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga upe rakue. 'Ypō'ō me Tito 'ga rekoramū Paulo 'ga ka'arana kwasiari 'ga mu'akwaapawamū mama'e are. Na'ga etee rūi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'ga upe rakue.

¹ Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou enee, ki Tito. Janeruwarete 'ga remiayuwa je. Jejui Kristu 'ga je mono kwe pe oje'ega mome'waukaa 'gā nupe ikue. Ymā te ako 'ga jemuēmi werowiare'ema 'gā nui ikue, je mogou omome'waramū 'gā nupe ikue. Jarejuwarete 'ga remimū'ēmera 'gā nupe omome'waramū ako 'ga je mogoi ikue. “Emu'e 'gā je ree, je rerowiar ywyapiukaa 'gā nupe”, 'jau Jejui 'ga jee ikue. “Jeje'ega a'jea futat. A'eramū ene jeje'eg a'je are etee 'gā mu'jau”, 'jau 'ga jee ikue. ² A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. Ni'mea'uweri 'ga. A'eramū jane a'jea futat 'ga rerowiaa. Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i rakue, ywy apoe'emaue rakue: “Teja'yra 'ga rerowiaaramū je 'au futat 'gā muri 'gā mogyau tejepyri nakwaparimū warāu rūi”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Aipo 'ea jane 'ā sirowiat jarejemogyau. ³ Ymā te 'ga aipo 'jau rakue. A'ere 'ga 'awamū je monoi wemifutara 'ara rupi imome'waukaa jee: “Wa'yra 'ga rerowiarāmū 'ga ae katu'ogukari wa'yra 'ga upe. A'eramū nipo 'ga ikatu'ogipyrera 'gā nerawaukaa oje'wyr ipe”, 'jau je 'ā tekou imome'wau. Janeruwarete 'ga ae katu'okararetea. 'Ga futat je monou aipo mome'waukaa pāwē pāwē 'gā nupe. A'eramū je 'ga je'eg imū etee futat tewau imome'wau kwe pe 'gā nupe ikue.

⁴ Ene upe je ka'arana kwasiari, ki Tito. Jejui Kristu 'ga 'ā jane sirowiat. A'eramū ene jera'yra 'jawe ekou jee. Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea futat. 'Ga ra'yra 'ga 'ā, Jejui 'ga ae katu'okara. 'Gā nesagea ene rerekoa je afutat, ki Tito. Ene mopy'ata'waa nanē je afutat nū.

Kreta pype Tito 'ga rekoi

⁵ Peu jarekou ako jane jareporowykya nimateepawi ai'i. A'eramū ako je ene momytau 'ypō'ōūū pype ai'i, jareporowyky mateepaawamū ako je ene momytau peu ai'i. “Au etee eko ra'ne. Nimateepawi we jane jareporowykya, 'au Kreta pe”, 'jau ako je enee ai'i. “A'eramū ene ewau kwe pe amunawa moyka 'ga amū ene imogou 'wyriaramū Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe”, 'jau je ako enee ai'i. A'eramū ki ene, 'ga amū mogo enune, ejea'aramū jeje'eg are. “Ako esage ma'e 'ga etee futat ene imogou 'wyriaramū 'gā nupe”, 'jau ako je enee ikue. A'eramū je 'awamū imonou'japa ikwasiaa ka'aran are enee aipo 'jau etee futat nū. ⁶ “Nia'wyr 'ga”, 'ga upe 'gā 'eramū kasi eremogo 'ga 'wyriaramū 'gā nupe ne. Ako esage ma'e 'ga etee futar iki emono imogou 'wyriaramū 'gā nupe. Aipo 'ga remirekoa ki majepel'i etee futat. 'Ga ra'yra 'gā nanē ki Jejui 'ga tuerowiat nū. A'eramū ki 'ga ra'yra 'gā ojeupe 'ga je'egamū 'ga je'ega renupa etee. A'e 'gā naerofeni futari. Nitywi futari nipo 'ga amū erofen ma'eramū: Erofen 'ga ra'yra 'gā 'jara 'ga amū nipo nitywi futari.

⁷ Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyriara 'gā Janeruwarete 'ga porowyky rerekwara futat. A'eramū 'gā a'eramū namama'e tywera apoara rūi futat. Ojee ojerowiaraip ma'e 'gā kasi eremono 'gā nupe ne. Imara'ne ma'e 'gā kasi eremogo 'gā nupe ne. Kawājaiwa 'wara 'gā nanē ene imogowe'em nū. Ajanupāara 'gā, ka'aranūū mono'og are etee ea'at ma'e 'gā. Mīmera 'gā nanē kasi eremogo 'gā nupe 'wyriaramū ne. ⁸ Oje'wyr ipe 'gā mo'wy'wyara 'gā,

mama'ea ajaupe imonoara 'gã. Mama'e esage apoara 'gã. Mama'e tywera apo awi ojemu'akwaap ma'e 'gã. Janeruwarete 'ga remifutara apoara 'gã. Mĩmera 'gã etee ki emogo 'wyriaramũ 'gã nupe. ⁹ Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ 'gã 'wyriara 'gã Janeruwarete 'ga je'eg imũ etee futat ajemogyau mama'e apou. Jejui 'ga je'ega nanẽ a'jea futat nũ. A'eramũ ki 'wyriara 'gã 'gã je'eg imũ etee futat 'gã mu'jau, Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'jau. A'eramũ 'gã a'jea futat ojemogypyka Jejui 'ga ree, 'ga je'ega kwaaw ire. A'eramũ nipo 'gã aku'iramũ akou 'ga ree. A'eramũ 'gã 'ga rerowiar awi opoire'ema futat. 'Gã amũ te nipo ajee 'ut 'gã mu'jau tywet morogyta are. Namu'ei 'gã 'gã mama'e a'je are. A'eramũ ki 'wyriara 'ga toje'eg 'gã nupe: Neremu'earũi 'gã mama'e a'je are. A'eramũ ene 'gã mu'jawarũe'em, te'i ki 'ga 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga aipoa ojeupe 'ga 'eramũ maran gatu opoire'ema otywer awi.

¹⁰ Kwaiwete 'gã Jejui 'ga rerowiari rakue numiamũ. A'ere 'gã 'ga rerowiaraiwi etee. 'Awamũ 'gã nuenuwi futari Jejui 'ga je'ega. Nopoiri futari 'gã janepy remimome'ufer awi. Morogyta ymaner are etee futat 'gã 'gã mu'ei ajemogyau. Ymã te janepy jemogyi Moisesi 'ga je'eger imũ etee futat rakue. A'ere jane 'awamũ jane jemogyi Jejui 'ga je'eg imũ etee futat. A'ere 'gã amũ 'i 'gã nupe: “Naani. Peapo awi nanuara. Moisesi 'ga je'eg imũ etee futar iki peko”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe 'gã moryteeu. ¹¹ A'eramũ ene 'jau 'gã nupe: “Peapo awi nanuara”, ere ki 'gã nupe. “Au'je 'gã mu'e re morogyta ymaner are”, ere ki 'gã nupe 'gã momika. Kasi a'e pe 'gã 'gã moryteei, 'gã pytuna 'gã neewe ne. A'eramũ enuparera 'gã 'jau ajaupe ne: “Awỹja sipo morogyta a'je omome'u jane?” 'jau 'gã ajaupe ne. “I'me nipo 'ã Paulo 'ga akou jane”, 'jau 'gã ajaupe ne. Nokwaawi 'gã morogyta a'je mome'wara 'ga. “Mõ 'ga gatu nipo morogyta a'jea omome'u akou jane?” 'jau 'gã ajaupe ne. A'eramũ 'gã amũ opoia Jejui 'ga rerowiar awi ne. Najemuaẽmi morogyta 'me mome'wara 'gã ajuee. Ka'aranũũ are etee te 'gã jemuaẽmi. Ka'aranũũ mono'og are etee te 'gã jamu'ei. A'eramũ ene 'gã momika esaka nanuar awi.

¹² Ymã te Kreta pewara 'ga amũ, ipojeuwipyra 'ga amũ, opytuna 'gã mome'wau rakue. “Ypõ'õũũ pypewara 'gã najuejue etee futat i'me ma'ea. Imara'ne ma'e 'gã nanẽ nũ. Iwewue ma'e 'gã nanẽ nũ. Nipy'araypari agawewi 'gã. A'etea 'gã ojemi'waruwarete futat”, 'jau 'ga opytuna 'gã mome'wau rakue. ¹³ A'jea futat 'ga remimome'ufera. Peuwara 'gã nia'wyri futari. A'eramũ ki ene 'jau 'gã nupe: “Au'je mama'e tywera apo re. Pepoit pejetywer awi”, ere ki 'gã nupe eje'ega moywyrafena'i futat. A'eramũ nipo 'gã aipo ojeupe 'eramũ opoia otywer awi. A'eramũ nipo 'gã Jejui 'ga rerowiaa ete nũ. ¹⁴ “Peapyaka kasi morogyta ymaner are”, ere ki 'gã nupe. “Peapyaka awi Jejui 'ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã je'eg are ne”, ere ki 'gã nupe. “Au'je pejeapyaka re 'gã 'me are”, ere ki 'gã nupe. A'eramũ nipo 'gã 'gã 'me rerowiaru'jape'ema. ¹⁵ Esage ma'e 'gã nipo ea'at mama'e esage are etee futat. A'ere nipo ia'wyre'ema 'gã mama'e tywer are etee 'gã nea'aramũ. 'Gã Janeruwarete 'ga rerowiare'ema. A'eramũ 'gã mama'e tywer are etee wea'aramũ ajemogyau. Ymã 'gã 'ã mama'e esage apo kwaawi futari rakue. A'ere 'gã mama'e tywera etee iapoi. 'Awamũ 'gã nokwaawu'jawi futari mama'e esage apoa. Apokwaap 'gã mama'e tywera apoa. ¹⁶ “Jarejuwarete 'ga je akwaap”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere naani. Nuenuwi futari 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'gã na'ga remiayuwa rũi. Imara'ne ma'e 'gã. A'eramũ 'gã mama'e esage apowarũe'em futat. A'eramũ 'gã a'eramũ a'je'em are etee ajamu'jau.

Jarejuwarete 'ga remifutar are ki emu'e 'gã

¹ A'ere 'ã ene nanarũi, ki Tito. Jarejuwarete 'ga je'eg are etee futat 'ã ene 'gã mu'jau, Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'jau. Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ene a'e are etee futat 'ã 'gã mu'jau. “Janeruwarete 'ga je'ega a'jea futat. A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'eg imũ etee futat pejemogyau esage”, 'jau ki ene 'gã nupe. ² Ene 'ã 'gã nupe oje'eg ma'eramũ. 'Gã 'ã Jejui 'ga rerowiaar yaua. 'Awamue te 'ã 'gã Jejui 'ga rerowiari rai'i. Nokwaawi we 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega. A'eramũ ene 'gã mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are. Sawa'efera 'gã we futar iki emu'akwaap aipo are. “Kawĩajaiwa kasi pe'u ne”, ere ki 'gã nupe. “Pejemuarũ ki pejewau pejeporogytau 'gã nupe. Nakunumĩ arũi pẽẽ. Sawa'ea pẽẽ. A'eramũ pẽẽ pejemuwawapia futat pejeporogytau 'gã nupe”, 'jau ki ene 'gã nupe. “Pejemu'akwaaw iki pejemogyau mama'e tywera apo awi. Perowiar iki Jejui 'ga”, ere ki 'gã nupe. “Pejejuka esage ki pejemogyau Jejui 'ga rerowiaara 'gã nee”, ere ki sawa'efera 'gã nupe. “Mama'e tywera pejejeupe ijesaokaramũ kasi pepoit Jejui 'ga rerowiar awi ne”, ere ki sawa'efera 'gã nupe.

³ Wãiwĩmera 'gã nanẽ ki emu'akwaap ee nũ: “Pe'je pejemogyau esage Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee. Pejuago'o kasi ne. Pejekawĩajaiwa 'wawe'ema nanẽ pejemogyau. Mama'e esagea etee ki peapo 'ga upe. A'eramũ ipyaufera kũjã 'gã ojemu'jau ajemogyau pẽ nee mama'e esage pẽẽ iaporamũ”, ere ki wãiwĩmera 'gã nupe. ⁴ “Pẽẽ futat ipyaufera 'gã pemu'e mama'e are. Pejejuka esage ki pejemen are, pejeja'yr are nanẽ nũ, pe'je ki ipyaufera 'gã nupe”, ere ki wãiwĩmera 'gã nupe. ⁵ “Pejemu'akwaaw iki mama'e tywera apo awi. Peko kasi pejemomena ne. Pejeje'wyr mogatyrũ are etee pejemogyau pejeporowykyau. Pejemen je'ega renupa etee. Nan pejemogyaramũ nipo wã 'i pẽ nupe: Janeruwarete kĩa je'ega esage futat ra'e, te'i wã pẽneko esage resaka 'jau, pe'je ki ipyaufera 'gã nupe”, ere ki wãiwĩmera 'gã nupe.

⁶ Kunumĩũũ 'gã nanẽ ki emu'akwaap nũ. “Pejemu'akwaap pejemogyau mama'e tywera apoe'em are”, ere ki 'gã nupe.

⁷ Ene futar iki ejeko esagea eesaukat 'gã nupe, ki Tito. A'eramũ 'gã ene ree futat ojemu'jau. Ene resaka 'gã ene 'jawe etee futat tajemogy 'jau. Ejemuarũmũ ekou 'gã mu'jau. Morogyta esage are 'gã mu'jau ki eporogytau esage etee ekou. Ejemuawapia futat eporogytau 'gã nupe. ⁸ Morogyta a'je are etee futat ene 'gã mu'jau. A'jeteetewi ene imome'uramũ tekotee 'gã najane ago'oa'uweri. A'eramũ nipo jane ago'oarera 'gã ojenosõu ajemogyau ene wi mama'e esage ojeupe ene imome'uramũ.

⁹ Ajaupe oporowyky ma'e 'gã nupe nanẽ ki ere: “Peenuw etee ki peje-jerekwara 'gã je'ega. Pejeporowykyau esage 'gã nupe, 'gã nemifutar imũ”, ere ki 'gã nupe. “Mama'ea eapo jee ejeupe 'gã 'eramũ ki najefuweri je ee nũ'ũ”, ere kasi 'ga upe ne. ¹⁰ “Peje'wyrriara 'gã karaemã rerawawe'em nanẽ pejejeupe nũ”, ere ki 'gã nupe. “Pejejuka esage etee ki pejejara 'gã karaemã are. A'eramũ 'ga, 'esagesage je upe oporowyky ma'e 'ga', 'jau pẽ nupe. 'Namuna'ywa rũi 'ga. Jeremiayuw esage 'ga te', 'jau nipo 'gã ojerowiaa pẽ nee. Pẽporowyky esage resag ire, 'Jejui 'ga rerowiaara 'ga. A'eramũ 'ga oporowykyau esage jee', 'jau nipo 'gã ojerowiaa pẽ nee. 'A'jea futat Janeruwarete 'ga je'ega. 'Ga 'ã 'gã katu'oka futat. A'eramũ 'gã natekotee 'gã 'jawe rũi', 'jau nipo 'ga ojeupe, jane katu'okara 'ga ree wea'aramũ”, 'jau ki ene 'gã nupe.

¹¹ Ymã te Janeruwarete 'ga 'i ojeupe rakue: “Jeporomutamutat je yw pewara 'gã nee. A'eramũ je teporokatu'ogiweramũ 'gã nee”, 'jau 'ga 'ã ojeupe

rakue. “Gã katu'og ire 'gã tarut imogyau 'au tejepyri 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga mua 'au ywy pe jane katu'ogukaa 'ga upe. ¹² “Jera'yra 'ga amanũ pẽ katu'okawamũ. A'eramũ pẽẽ 'awamũ 'ga rerowiaa. 'Ga rerowiar ire pejemogyawe'em 'ga rerowiare'ema 'gã 'jawe. A'eramũ pẽẽ 'ga rerowiare'ema 'gã nemifutara apowe'em. Pejemu'akwaap pejemogyau pejejetee mama'e tywera apoe'em are. Pejemogy esage etee. Jeje'eg imũ etee pejemogyau mama'e apou”, 'jau Janeruwarete 'ga janee rakue, jane mu'jau jane jemogy esage are rakue. ¹³ Janeruwarete 'ga pãjẽeteetea futat tekotee 'gã pãjẽ apyraapa. Anure nipo 'ga Jejui Kristu 'ga mojewya 'ga mua ywy pe nũ, jane katu'okara 'ga mojewya nũ. 'Ga rura rapesaka jarejemogyau. A'eramũ jane 'ga jewyramũ nipo jareku'iramũ 'ga ree jarejemogyau. “Nitywi 'ga amũ 'ga resage 'jawe”, 'jau nipo jane 'ga upe. “Nitywi pãjẽrete 'ga amũ 'ga 'jawewara”, 'jau nipo jane Jejui 'ga resaka, 'ga renyfuga 'ga ruramũ. ¹⁴ Jejui Kristu 'ga 'ã poromũ ojejukaukat 'gã nupe ae katu'okawamũ rakue. Amanũ 'ga janetywera mepyau rakue. Janetywera moiawamũ 'ga manũi janee rakue. Amanũmũ 'ga jane pireita janetywer awi rakue. Amanũ 'ga wemiayuwamũ jane muawamũ ojeupe rakue. Mama'e esage apoaramũ jane jemogya 'ga afutat. A'eramũ 'ga amanũmũ jane mogyau mama'e esage apoaramũ.

¹⁵ Jejui 'ga rerowiaara 'gã emu'e aipo are, ki Tito. Mama'e esagea etee ki eapoukat 'gã nupe. Mama'e tywera 'ga amũ iaporamũ ki ere 'ga upe: “Aipoa nia'wryri Janeruwarete 'ga upe. Peapo awi nanuara”, ere ki 'ga upe. Jarejuwarete 'ga je'eg imũ etee ene rekoramũ 'gã ene ago'wawarũ'em.

3

Mama'e esage apo are ki emu'e 'gã

¹ Emuea'ar iki Jejui 'ga rerowiaara 'gã jeje'eg are. “Peenuw iki 'wryriararete 'ga je'ega”, ere ki 'gã nupe. “Wryria'ri 'ga je'ega nanẽ ki peenup nũ. Mama'e esagea eapo jee ejeupe 'ga 'eramũ iapou etee futat 'ga upe”, ere ki 'gã nupe. ² “Peago'o nanẽ kasi 'gã amũ pejemogyau ne. Pejemara'ne'emamũ nanẽ pejemogyau. Pejejekau esage nanẽ pejejee najuejue etee nũ. Pejeta'waramũ pejemogyau 'gã nupe najuejue etee”, ere ki 'gã nupe. ³ Ymã te ako jane Jejui 'ga rerowiaare'ema 'gã 'jawe etee futat jane jemogyi ikue. Jejui 'ga rerowiare'ema janetywereteramũ jarejemogyau. Jare'akwaawe'emamũ ako jarejemogyau ikue. Nianuwi futari ako jane 'gã amũ je'ega ikue. Jarejuwarete 'ga je'ega miamũ ako jane ianupe'ema ikue. Jarejemifutar imũ etee futat ako jarewau mama'e apou ikue. Jarejee etee ako jarejea'aramũ ikue. Jarejeupi etee futat ako jarewau jarejemaku'iu ikue. Jaremara'neramũ ako jarejemogyau 'gã nee ikue. 'Gã nanẽ ako amara'neramũ jane ree ikue nũ. 'Ga karaemã resakawe ako jane 'jau jarejeupe ikue: “Maran ajee je jẽmĩ najetywi nanuara pyu 'ũ?” 'jau ako jane jarejemogyau jarejeupe ikue. ⁴ A'ere ako Janeruwarete 'ga 'awamũ 'ga jekwaawukari janee ai'i. Janeruwarete 'ga 'ã jane katu'okararetea. Esagesage te 'ga. Iporomutat te 'ga jane ree najuejue etee. ⁵⁻⁶ Ajemuaẽm te 'ga jane ree. Najaneremiapofer esage are rũi futat 'ga jane katu'ogi rakue. Ajemuaẽm te 'ga ae ree. A'eramũ 'ga a'eramũ jane katu'oka. Werowiaramũ Jejui 'ga jane katu'ogi jane pireita janetywer awi. Sã'ã ae u'ar yau ma'eramũ mama'e tywera apoe'ema. Nan tee futat jane jemogyi 'ga rerowiar ire, 'ga jarepirei re. A'eramũ jane u'ar yau ma'e 'jawe jarejemogyau 'ga rerowiar ire 'ga upe. Jarey awi jare'aa ypy jane jarejuwa 'ga ra'yra futat. A'ere jane Jejui 'ga rerowiar ire u'aru'jap ma'e 'jawe nũ. A'eramũ futat Jarejuwarete 'ga ra'yramũ jarejemogyau. Wa'yrarete

'ga rerowiaaramũ 'ga jane mogyau wa'yramũ. 'Ga 'Agesagea jane mogyau 'ga ra'yramũ 'ga upe. 'Awamũ 'ga U'agesage mua janee. Nakate'emi futari Janeruwarete 'ga janee. Mama'e esage te 'ga amut janee. U'agesagea miamũ futat 'ga amut janee, Jejui Kristu 'ga jane pirei re. Meewei a'eramũ miamũ 'ga 'Agesagea jane monoi jane katu'oka jane rerekou. ⁷ Janeruwarete 'ga iporomutat nanimenime jane ree. Ipota'wa 'ga akou janee. A'eramũ 'ga jane katu'ogukaa Jejui 'ga upe. Jarekatu'og ire jarejemogyau iky'ae'ema 'jawe futat 'ga upe. A'eramũ nipo 'ga 'jau janee: “Pěẽ ã pēnesage jee. A'eramũ nipo je anure pē mua 'au tejepyri pē mogyau nakwaparimũ warãu rũi futat”, 'jau nipo 'ga janee. A'eramũ jane 'ga pyri jareo rapesaka jarejemogyau. ⁸ A'jea futat jeremimome'ua.

A'eramũ ene Jejui 'ga rerowiaara 'gã mu'jau najuejue etee futat aipo are. A'eramũ 'gã mama'e esagea etee iapou ajemogyau. Mama'e esagea etee iapo re nipo 'gã jopoari ajemogyau.

⁹ Amumera 'gã Jarejuwarete 'ga je'eg are ajamueara te. A'ere kasi 'gã ereje'egauwar ine. Opytunera 'gã je'eger are 'gã jamuei. Moisesi 'ga remikwasiarer are nanẽ 'gã ajamueu nũ. Ajamue ekoete futat 'gã ajemogyau. A'eramũ ene 'ga je'eg are eapyakawe'em. ¹⁰ Amumera 'gã nipo Jejui 'ga rerowiaat 'mea te. 'Gã nipo ajamu'jau mama'e amutee are. “Simojo'ok 'gã ajau jarejee 'jau”, e'i te nipo aipo 'gã. A'eramũ ki ene eje'ega moywyrafena nanuara 'gã nupe, 'gã momika nanuar awi: “Au'je 'gã mu'e re mama'e tywer are”, ere ki 'gã nupe. 'Gã pige'emamũ, eje'ega moywyrafenu'japa 'gã nupe nũ. Mukũi etee eje'ega moywyrafena esaka 'gã nupe. Jui 'gã pige'emamũ ekou'jape'ema 'gã nee. ¹¹ Aipo 'gã nia'wyri futari. Opoit futat 'gã mama'e esage apo awi. 'Ga nemiapofet tywera resag ire ene 'gã kwaapa. “Nia'wyri futari 'gã na'e”, 'jau ki ene 'gã jekatu'oge'emamũ.

¹² Anurenure'i te nipo aje je kũima'e 'ga amũ monoi peu ene py'rau. Maranamũ nipo Artemas 'ga. Maranamũ te nipo Tikiku 'ga. Nakwaawi katu we je tejemimonorama 'ga. A'eramũ ki ene ejeupe 'ga waẽm ire ekwapa kamẽsĩete ajepeja amunaw ipe, Nikopo 'jaw ipe je rekoaa. Peu futat nipo je oi amana magwapa aipo amunaw ipe.

¹³ Janepytuna 'gã amũ nipo awau watau ene wi. A'eramũ ene mama'e mũ monou 'gã nupe 'gã nemirerooramũ. Ajepeja 'ga rera Zena. Moisesi 'ga remikwasiarer are moromu'jara 'ga, Zena 'ga. Ajepeja 'ga rera Aporua.

¹⁴ Jarepytuna 'gã ki emu'e jarejemogy esage are. “Mama'e esagea peapo pejemogyau”, 'jau ki ene 'gã nupe. “Pejekaraemã ki pemono amũ ikaraemãe'ema 'gã nupe”, ere ki 'gã nupe. “A'ere kasi pemono amũ iwewue ma'e 'gã nupe. Kasi a'e pe taetu 'gã wewue jerani etee 'gã nee ne”, ere ki 'gã nupe.

¹⁵ 'Auwara 'gã, je pyriwara 'gã, oje'ega monou enee, ene futaa. Je nanẽ teje'ega monou enee nũ. A'eramũ ki ene oreje'ega mome'wau orejekoty'aawa 'gã nupe, Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe.

Jarejuwarete 'ga resagea ene rerekoa je afutat.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

Firemō

Ymā te 'gā jamuri wemifajamū rakue. A'eramū imuripyrrera 'ga oporowykyau akou amuarera 'ga upe. A'ere 'ga muarera 'ga nomepyi 'ga. 'Ga mojemi'waa etee, 'ga muaityau etee nanē nū. Amumē imuripyrrera 'ga amū oka'jama amuarera 'ga wi. A'eramū 'ga muarera 'ga oje'ega monou kwe pe 'gā nupe: “Jeremifaja 'ga oka'jam je wi. 'Ga resaka ki pepyyk 'ga jee, 'ga mua imojewya jee nū”, 'jau 'ga oje'ega monou kwe pe 'gā nupe. A'eramū 'ga resakara 'gā 'ga pyyka, 'ga monou imojewya 'ga muarera 'ga upe nū. A'eramū nipo 'ga waēm ire, 'ga muarera 'ga 'ga rerekou tyweaete, 'ga nupānupāu, 'ga jukawaipa.

A'eramū Paulo 'ga ka'arana kwasiaa imonou Firemō 'ga upe. Firemō 'ga remifaja 'ga oka'jam 'ga wi rakue. Oka'jam ma'e 'ga rera Onesimu. Oka'jam ire Onesimu 'ga awau owaēma Paulo 'ga pyri. A'eramū Paulo 'ga Jejui 'ga mome'wau 'ga upe. A'e renupawe 'ga Jejui 'ga rerowiaaramū akou. A'eramū Paulo 'ga 'ga monou imojewya 'ga muarera 'ga upe. 'Ga futat koa ka'arana ikwasiaripyrrera weroo ojara 'ga upe rakue.

¹⁻² Je Pauloramū ka'arana akwasiat imonou enee, ki Firemō. Timoteo 'ga ako je pyri. 'Ga 'ā janerewirera. A'eramū je ka'arana kwasiaa imonou ene upe. Ene 'ā orejekoty'aawa futat. Ene nanē 'ā ereporowyky ore 'jawe, Jejui 'ga mome'wau ore pyri. Eneroga pype Jejui 'ga rerowiaara 'gā ajatykau awau 'ga muorypa. A'eramū ore 'gā nupe nanē ka'arana kwasiaa imonou nū. Jarejenyra ēē upe, Afia ēē upe, nanē ore imonou nū. Akipu 'ga upe, jarejepyri oporowyky ma'e 'ga upe nanē ore imonou nū. Akipu 'ga nanē 'ā jane 'jawe futat ako ojemouaga oporowykyau. Mīmera 'gā nupe ore ka'arana monoi ikwasiaa.

Je 'ā a'yi moromunepawa pype. Kwe pe ako je oi Jejui 'ga mome'wau ikue amunawa moyka ikue. A'eramū 'wyriara 'ga je pyygukaa 'gā nupe, je mŷina je munewukaa moromunepawa pype. A'eramū je ka'arana etee imonou ikwasiaa pē nupe.

³ Ku'jywa 'ga Janeruwaretea. Janejararete 'ga Jejui Kristua. 'Gā nesagea pē nerekoa je afutat. 'Gā pē mopy'ata'waa nanē je ifutaa nū.

Firemō 'ga

⁴ Jarejuwarete 'ga upe teje'egawe je teje'ega monou 'ga upe ene ree jepi. “Esage Firemō 'ga ene rerowiaara”, 'jau je 'ga upe ene ree jepi. ⁵ Tekotee 'gā ene mome'wau jee jepi. “Firemō 'ga iporomutat Jejui 'ga rerowiaara 'gā nee. Ipota'wa te 'ga 'gā nee”, 'jau 'gā jee jepi. “Ga 'ā Jarejararete 'ga, Jejui 'ga werowiat a'jea futat” 'jau 'gā jee jepi, ene mome'wau jepi. ⁶ A'eramū je 'jau Jarejuwarete 'ga upe ene ree jepi: “Taeapyo ki 'ga a'jea futat mama'e esagea ojeupe ene iapo are. Kristu 'ga ree ojemujat ma'eramū ene mama'e esage etee iapou ekou ore. A'eramū ki ene 'ga mueapyoukaa ee”, 'jau je teje'ega monou 'ga upe ene ree jepi. ⁷ Jarejuwarete 'ga ree eporomutaramū nanimenime ekou. 'Ga remiayuwa 'gā nee nanē eporomutaramū nū. Aipoa je maku'iu. Jarejuwarete 'ga remiayuwamū ore araku'iramū ene ree najuejue etee. A'eramū a'ea taetu je mafuewerukaa jeporowyky are Jarejuwarete 'ga upe.

Onesimu 'ga

⁸⁻¹⁰ 'Awamū je Onesimu 'ga mome'ui enee. Eneremifajamū futat 'ga. Eneremimurera futat 'ga. A'ere 'ga eneje'ega nuenuwi tee rakue. A'eramū

'ga 'ā oka'jama ene wi rakue. A'eramū 'ga 'ua owaēma jee 'au ai'i, Roma pe ai'i. Moromunepawa pype jerenaw ipe 'ga 'ua owaēma jee. A'eramū je tejeupe 'ga waēmamū Jejui 'ga mome'wau 'ga upe. A'eramū 'ga 'ga rerowiaa ai'i. A'eramū 'ga 'awamū akou 'ga remiayuwamū. A'eramū je Jejui 'ga ree 'ga mu'e re 'ga ruwa 'jawe te'ŷina 'ga upe. A'ere je 'awamū 'ga monoi imojewya ene upe nū.

A'eramū je 'awamū 'jau ene upe: Je 'ā Jejui 'ga remimonofera futat. 'Ga je'eg imū etee futat ako je tewau 'ga mome'wau ikue. A'eramū je 'jau enee: “Ojejuka esage werewi pa'ā 'ga 'ga ree nū”, 'jau je enee. A'ere je nomojekaukari ene 'ga ree. 'Au etee tajejuka 'ga ree 'ga upe, a'e je numiamū. Tepoaawamū tareko 'ga, a'e je numiamū. A'ere 'ā 'ga ene poaawa te. A'eramū amunipo 'ā ene te eje'ega mŷina 'ga ree jee. A'eramū je kweramū 'ga monou enee. Ejejuka esage ki 'ga ree, a'e je enee 'awamū. Je 'ā jesawa'e futat. Je 'ā Jejui 'ga je'ega mome'wara. A'eramū 'ga rerowiare'ema 'gā je pyyka je mŷina 'au moromunepawa pype. A'ere 'ā ene jejekoty'aawa. Janeporomutat jane jarejuee jepi. A'eramū je 'jau ene upe: Eneporomuorywiwet nipo je ree. A'eramū ene epojekuka esageramū 'ga ree, a'e je enee.

¹¹⁻¹² 'Au te'ŷina je Onesimu 'ga resagi. Jejui 'ga rerowiar ire 'ga je poari futari. Mama'e esagea 'ga wapo kwaiwete jee, je poaawamū futat. A'etea je 'ga omono enee. Jeporomutat je nanimenime 'ga ree. 'Ga oa je mu'arasig futat numiamū. A'ere 'ga najeremimurera rūi futat. Enema'ea futat 'ga. Ymā te 'ā 'ga eneremiayup tyweramū 'ga rekoi rakue. A'ere 'ga 'awamū eneremiayuw esagea futat. ¹³⁻¹⁴ Afutat je 'ga pytaa numiamū, 'au moromunepawa pype tejeypyri numiamū. A'ere 'ā 'ga ene poaawa te. Mukuu ene rekoramū amunipo 'ā 'ga je poaa akou. A'ere 'ga najeremiayuwa rūi. Enema'ea te 'ga 'ā. A'eramū je 'ga momytawe'em eneremifutare'em imū. Peu 'ga reko futare'ema ki 'ga emut etee imojewya jee nū. A'e pe ene peu 'ga reko futaa peu etee futat 'ga mogou ejepyri. A'eramū je kamēsīete ki 'ga emut imojewya jee, 'jawe'em enee.

¹⁵ Ymā 'ā Onesimu 'ga ka'jami ene wi rakue. Ināinānī'i etee 'ga rekoi mukuu ene wi. A'ere 'awamū 'ga oi ojewya ene pyri nū. 'Awamū nipo 'ga rekoi ene pyri futat. 'Awamū nipo 'ga noka'jamu'jawi ene wi. ¹⁶ Ymā 'ā 'ga eneremiayup teeramū 'ga rekoi rakue. A'ere 'ā 'ga 'awamū Jejui 'ga rerowiaaramū. A'eramū 'ga 'awamū janerewirera futat akou. Jeporomutat je 'ga ree. A'ere nipo ene te 'ga ree jeporomutara ereapyraap. Ene upe oporowyky ma'e 'ga te 'ā. Enerewirera nanē 'ga 'awamū nū.

¹⁷ Paulo 'ga jejekoty'aawa futat, ere 'ā jee jepi. A'eramū 'ā ene, ejepyri je oramū, je mua ejog ipe jepi. A'eramū ene nan tee futat Onesimu 'ga monou ejog ipe. ¹⁸ Maran gatu nipo 'ga eneka'aran epye'ema munuge'ema enepo pe rai'i. A'eramū ki ene 'ga amunug ire imonou inuga jeka'aran are. A'eramū je imepyau enee 'jau. ¹⁹ 'Awamū je ka'arana kwasiaawa pyyka tepo pe ikwasiaa enee: Je 'ā Paulo. Je futat tamepy enee 'jau. Aipoa je futat akwasiat ka'aran are inuga enee. Ymā te je ako Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui enee ikue. A'eramū ene ako 'ga rerowiaa ikue. Je 'ga mome'ue'em ire amunipo 'ā nererowiari futari Jejui 'ga. Werowiare'em ire amunipo 'ā 'ga nene katu'ogi futari. Aipo are ejea'aramū ekou. ²⁰ A'ere jane juejue Jejui 'ga rerowiari futari. A'eramū ene ejejekau esage Onesimu 'ga ree, jarejewirera 'ga ree. Aipo apo re je maku'i ape.

²¹ Ajemogypyk je ene ree, ki Firemō. Ejejuka esage ki Onesimu 'ga ree, a'e je enee. A'ere je tejeupe etee futat je 'i: “Firemō 'ga nipo ojejuka esage Onesimu 'ga ree. Je'eawera nipo 'ga wapyraap”, 'jau je te'ŷina tejeupe.

²² Jarejuwarete 'ga upe 'ā pēē 'jau jepi: “Emomoirukat 'gā Paulo 'ga wi”, 'jau

'ã pẽẽ 'ga upe pejeje'ega monou pejejemogyau je ree jepi. A'eramũ nipo 'ga anure je monoukaa pẽ nesaka. A'eramũ pẽẽ jerupawa resaka jee.

²³ Epafrasi 'ga ako 'au je pyri moromunepawa pype. 'Ga nanẽ Jarejuwarete 'ga mome'wara nũ. A'eramũ 'gã 'ga pyyka imua imỹina 'au moromunepawa pype je pyri. 'Ga nanẽ oje'ega omono pẽ nupe pẽ futaa nũ. ²⁴ Jepyntuna 'gã nanẽ oje'ega omono pẽ nupe pẽ futaa nũ. Maku, Aristaku, Demas, Luka. Mĩmera 'gã oje'ega monou pẽ nupe pẽ futaa.

²⁵ Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat. Kweramũ etee jeremimome'ua.

Epyreu

'Ga amũ 'awa ka'arana kwasiaa imonou judeu 'gã nupe, Jeju 'ga ree 'gã mu'jaawamũ rakue. Nikwaawi jane ikwasiaarera. A'ere na'ga etee rũi ikwasiari. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue. Judeu 'gã ner irũa epyreua.

Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga

¹ Ymã Janeruwarete 'ga oporogytau oje'ega mome'wara 'gã nupe etee rakue. Mama'ea nanẽ 'ga iapou opãjẽ mũ ojee 'gã mueapyoukaawamũ. Meewei futat 'ga 'gã mueapyou oporogyta are rakue. Namueapyopawi 'ga 'gã ywawuje tee wemifutar are rakue. Inãinãĩĩ etee ra'ne 'ga imome'wau 'gã amũ nupe. A'ere 'ga anure inãinãĩĩ etee oporogyta mũ mome'wau 'gã amũ nupe nũ. Ojeupe 'ga porogytaawer imũ etee futat 'ga je'ega mome'wara 'gã 'ga je'ega mome'wau ajemogyau janepy 'gã nupe rakue. ² A'ere ako 'ga 'awamũ 'ga je'egi wa'yrarete 'ga upe rai'i. A'eramũ ako 'ga ra'yra 'ga te jane mueapyou 'ga je'eg are ai'i. Nikwaawi futari jane Jarejuwarete 'ga rakue. A'ere jane 'ga ra'yra 'ga resakawe jane Jarejuwarete 'ga kwaawi. Mama'ea 'ga iapoukaa wa'yra 'ga upe rakue. Ywy, ywak, ipypewat. Mĩmera 'ga wapoukat wa'yrarete 'ga upe rakue. 'Ga futat 'jau wa'yra 'ga upe rakue: “Anure nipo je ene mõi mama'e jarareteramũ”, 'jau 'ga wa'yra 'ga upe rakue. A'eramũ nipo 'ga wa'yra 'ga mogou mama'e jarareteramũ futat. ³ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga esage 'Uwarete 'ga 'jawe etee futat. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga resage kwaapa 'ga ra'yrarete 'ga resag ire. Oje'eg imũ etee futat 'ga mama'e mogyaukararũmũ imomytau. Kwat, jay, jaytata, ywy. Mĩmera 'ga imogyau imomytaaw ipe etee futat. Amanũmũ 'ga 'jau rakue: “Amanũ je 'gã tywera mepyawamũ. A'eramũ je tejerowiaaramũ 'gã tywera moia 'gã nui”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Janetywer are amanũ re 'ga oferapa awau wapyka 'Uwarete 'ga pyri. 'Uwarete 'ga pãjẽrete 'jawe etee futat 'ga. Aju'jawe etee futat 'gã. A'eramũ 'ga awawarũmũ wapyka 'ga pyri, 'ga jakwatawa katy.

Ywagipewara 'gã apyraapat

⁴ Ywagipewara 'gã ajemogyau Ku'jywa 'ga upe oporowyky ma'eramũ futat. A'ere 'ga wa'yra 'ga mogoi 'wryiaramũ oje'jawe. A'eramũ 'ga ra'yra 'ga ywagipewara 'gã apyraapa futat. ⁵ Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i: “Ene jera'yra. Je 'ã 'awamũ ako eneruwamũ enee”, 'jau rakue. Wa'yra 'ga upe etee 'ga 'i aipo 'jau. Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i:

“Je 'ã ako eneruwamũ.

Ene futat je amogo teja'yrareteramũ”,

'jau rakue. Wa'yrarete 'ga upe etee te 'ga 'i aipo 'jau rakue.

⁶ Ywy pe wa'yrarete 'ga mua Ku'jywa 'ga 'jau rakue:

“Ywagipewara 'gã jera'yra 'ga tamuoryp 'jau”,

'jau 'ga ojeupe rakue.

⁷ Ywagipewara 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'i:

“Je upe oporowyky ma'e 'gã. Ojeupe je je'eg ypyrauwe ywagipewara 'gã too kamẽsĩete mama'e apou je'eawer imũ 'jau kwy”,

'jau 'ga ojeupe. Sã'ã ywytu rura. Namutat 'ga opãjẽ monoi 'gã nupe.

“Sã'ã tupã werawa. I'jawe 'gã awau kamẽsĩete 'jau kwy”,

'jau 'ga ojeupe.

⁸ A'ere 'ga wa'yra 'ga upe 'ga 'i:

“Ene je 'jawewara. A'eramũ ene e'ÿina 'wyriarareteramũ ejemiayuwa 'gã nupe.

Nakwaparimũ rũi futat e'ÿina 'wyriarareteramũ 'gã nupe.

Mama'e a'jea etee te eremome'u 'gã nupe.

Mama'e tywera apoara 'gã etee ki ereko tywet 'gã nemiapo tywer are.

⁹ Mama'e esage etee te 'ã erefutat.

A'eramũ ene mama'e esage etee iapou.

Mama'e tywera 'ã nerefutari. A'eramũ ene mama'e tywera apowe'em.

A'eramũ je Eneruwareteramũ ene pyrũmũ ene mogou enepytuna 'gã 'wyr-iarareteramũ, ene maku'iukaa”,

'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe.

¹⁰ “Ene futat ako ywya ereapo ikue, ywaga reewe ikue”,

'jau 'ga wa'yra 'ga upe.

¹¹ “A'ere nipo anure eneremiapofera teepawamũ.

A'ere ene neneteepawa'uweri futari nipo.

A'efer ipe etee futat nipo ene ekou.

Sã'ã taity ymanera toropawa. Nan futat nipo eneremiapofera teepawamũ.

A'ere ene neneteepawi futari nipo.

¹² Anure nipo ene ywy ymanera mojopy'rau ywy yau pyu.

Sã'ã ae taity ymana mojopy'rua taity yau pyu.

Nan futat nipo ene ywy mojopy'rau ywaga reewe.

A'ere ene neneteepawi futari.

Nene mojopy'rawi futari.

Neneymani futari nipo ene”,

'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe rakue.

¹³ A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau wa'yrarete 'ga upe nũ:

“Eapyk 'au je pyri. Je 'jawe futat ene.

Enepãjẽrete je 'jawe. A'eramũ ene eapyka je yse katy.

Ene 'ã je omogo 'wyriarareteramũ pãwẽũjẽ etee futat 'gã nupe”,

'jau 'ga wa'yrarete 'ga upe rakue.

“Ene ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ nipo je ene magwawukari.

A'ere je iapoe'emauwe eapyk 'au je yse katy”,

'jau 'ga wa'yrarete 'ga upe rakue. Naywagipewara 'gã amũ nupe rũi 'ga 'i aipo 'jau rakue.

¹⁴ Maran sipo ywagipewara 'gã? 'Wyriaramũ sipo 'gã ywy pewaramũ janee Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga pyri? Naani. Ojeupe Janeruwarete 'ga 'eawer imũ etee te 'gã mama'e apoi 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'gã mua ojeypyri oo ma'eramamũ jane poaawamũ.

2

Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne

¹ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga ywagipewara 'gã apyraapa. A'eramũ ki jane 'ga je'ega rerowiaa futat jarejemogyau. 'Ga je'eg imũ mama'e apo re nipo jane jarepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. ² A'jea futat ymã ywagipewara 'gã Janeruwarete 'ga je'ega reruri imome'wau janepyy 'gã nupe rakue. A'jea futat 'gã 'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã 'eawera renupare'ema 'gã nerekou tyweaete rakue. ³ A'ere ako 'ga 'awamũ wa'yra 'ga muri janee ikue. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga jukaukaa kũima'e tywera 'gã nupe rakue. Janetywera mepyawamũ 'ga ruwa 'ga 'ga jukaukari 'gã nupe rakue. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiare'em ire taetu jane rerekou tyweaete a'jea futat. “Tejerowiamũ je pẽtywera moiri pẽ nui”, 'jau 'ga janee amanũmũ

rakue. Janejararete 'ga, Jejui 'ga ra'ne futat imome'wau ojepyriwara 'gã nupe rakue. “Pěkatu'okawamũ je manũ” 'e mome'wau 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga je'ega renupara 'gã imome'wau janee. “Pětywera moiawamũ je ruri, e'i 'ga oreē ikue”, 'jau 'gã imome'wau janee. “Tejerowiaara 'gã nui je 'gã tywera moia, 'gã katu'oka. A'eramũ nipo je anure 'gã nerawau ywag ipe tejepyri, e'i 'ga oreē ikue”, 'jau 'gã imome'wau janee, jane mueapyou ee. “A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiare'ema 'gã nerekou tyweaete”, 'jau 'gã jane mueapyou ee. ⁴ Janeruwarete 'ga taetu aje 'ã jane mueapyoukat wa'yra 'ga je'eg are. “Mama'e a'jea etee jera'yra 'ga omome'u 'gã nupe”, 'jau 'ga. A'eramũ 'ga U'agesage mua wa'yra 'ga rerowiaaramũ janee. A'e pyu jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. Wemifutar imũ etee futat 'ga U'agesage muri janee, aeremiapoe'ema apoukaa janee. A'eramũ nipo esakara 'gã oporesagamũ ajemogyau jane ree. 'Ga 'Agesagea nipo mama'e apoukaa janee. Mama'e a'jea wa'yra 'ga imome'ue'em ire amunipo 'ã 'ga U'agesagea namura'uweri janee wa'yra 'ga 'eawer imũ.

Jejui 'ga rerowiaaramũ jane

⁵ Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga mogoi 'wyriaramũ wemiapoferamũ janee. Aipoa je amome'u pẽ nupe. Naywagipewara 'gã amũ rũi 'ga omogo 'wyriaramũ. Wa'yra 'ga etee futat 'ga omogo 'wyriaramũ wemiayuwamũ janee. ⁶ Ymã te 'ga amũ ka'arana kwasiari ee rakue:

“Jeporesak tee je 'ã ywy pewaramũ pẽ nee. Jarejuwarete 'ga remiapofera tywera 'jawe etee agawewi 'ã pẽẽ.

A'etea 'ã 'ga ajemuaẽm pẽ nee ywy pewaramũ”, 'jau 'ga ikwasiaa rakue.

“Ma'ja are sipo erejemuaẽm ywy pewaramũ 'gã nee, ki Ku'jyp? Nia'wyri agawewi 'gã.

A'etea 'ã erejemuaẽm 'gã nee”,

'jau 'ga ikwasiaa rakue.

⁷ “Naywagipewara 'gã pãjẽ apyraapa rũi agawewi ywy pewara 'gã.

A'etea nipo ene anure 'gã muesageu 'gã pãjẽruga ejepyriwara 'gã 'jawe.

A'eramũ nipo 'gã najuejue etee futat ywy pewara 'gã pojeupa.

⁸ Ene 'ã 'gã mogyau 'wyriaramũ mama'e upe.

Tejemiapofera upe nipo je 'gã mogyau 'wyriaramũ, 'jau 'ã ene rakue”,

'jau 'ga ikwasiaa Jarejuwarete 'ga upe rakue.

Anure nipo 'ga jane mogyau 'wyriaramũ mama'e upe wa'yra 'ga pyri.

Kwat, jay, mama'eukwaap, ywagipewat. Mĩmera wemiapofera upe nipo

'ga jane mogyau 'wyriaramũ 'ga pyri. A'ere na'awauwe rũi jane jemogyi

'wyriaramũ 'ga remiapofera upe. ⁹ Sikwaap futat 'ã jane 'awamũ Jejui

'ga rekwawera. Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mua 'au ywy pewaramũ jane

'jawe rakue. A'eramũ 'ga nanẽ ajemogou ipojeuwipyre'emamũ rakue nũ.

Ywagipewara 'gã pãjẽ'wyri'i ako ma'e 'jawe nanẽ 'ga akou rakue nũ. Ywy

pewaramũ jane 'jawe etee futat 'ga akou rakue. A'ere Janeruwarete 'ga poro-

mutaramũ jane ree. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga jukaukaa kũima'e tywera upe

janetywera mepyawamũ. Jane 'jawe akoe'em ire amunipo 'ã 'ga namanũarũi

janetywer are rakue. A'ere 'ga jemogoi jane 'jawe ra'ne futat janetywera

mepyawamũ. A'ere Ku'jywa 'ga 'awamũ jane ree 'ga manũ re 'ga rerooi

'ga mogou ojepyri nũ, 'ga mogou ywagipewara 'gã apyraapa nũ. A'eramũ

'ga pyriwara 'gã 'awamũ 'ga muorypa ajemogyau nũ. A'ea jane 'ã sikwaap.

¹⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. 'Ga futat mama'e omogy.

'Ga futat erekwara nanẽ nũ. Ma'eramũ 'ã 'ga rea'aramũ jane ree. “Tamogy

tejemiapofera 'gã teja'yramũ 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Anure nipo

jera'yra 'ga rerowiaara 'gã jemomytuni kwaiwete. 'Gã juejue nipo je imogyau

teja'yramũ. Anure je 'gã muri 'gã mogyau 'au tejepyri nakwaparimũ warãu rõi futat”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ã 'ga wa'yrate 'ga rerekou tywerukaa rakue, jane ree 'ga jukaukaa janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga futat Jejui 'ga wereko tywerukat ae a'wyre'ema upe. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Jejui 'ga mama'e apoi. A'eramũ 'ga, 'ga remifutar imũ nanẽ 'ga ojereko tywerukaa 'gã nupe nũ. Amanũ are 'ga janetywera moia jane wi werowiamũ. Jane wi janetywera moir ire 'ga jane mogyau Ku'jywa 'ga ra'yramũ. A'eramũ Jejui 'ga anure werowiaaramũ jane rerawau jane mogyau 'Uwarete 'ga pyri.

¹¹ Jejui 'ga jane katu'oka janetywer awi. A'eramũ 'ga wemikatu'ogeramũ jane mogyau 'Uwarete 'ga ra'yramũ. A'eramũ 'ga Ruwarete 'ga Janeruwareteramũ nanẽ futat nũ. A'eramũ nipo Jejui 'ga aku'iramũ jane ree. “Agamũ jerewirera 'gã. 'Agamũ jerenyra 'gã”, 'jau nipo 'ga jane ree aku'iramũ. ¹² A'eramũ nipo 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

“Eneremiapofera tamome'u tejewirera 'gã nupe 'jau.

'Gã pype tekou tamuoryp ene eneremiapofer are 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe.

¹³ “Ajemogypyk je ene ree”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe.

“Au je rekoi Tejuwarete 'ga ra'yra 'gã pyri.

Je pyri Jeruwarete 'ga 'gã murukari, 'gã nee tejejukaawamũ”, 'jau 'ga akou.

¹⁴ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ jane ywy pewaramũ etee futat. O'o ma'eramũ jarejemogyau wy ma'eramũ nanẽ jarejemogyau nũ. A'eramũ Jejui 'ga ajemogou ywy pewaramũ jane 'jawe etee futat rakue. Ywy pewaramũ jane 'jawe ajemogou 'ga amanũmũ jane 'jawe. Ywy pewaramũ jane 'jawe akoe'em ire amunipo 'ã 'ga namanũi futari. Janeruwarete 'ga namanũi futari. A'ere Jejui 'ga jemogoi ywy pewaramũ jane 'jawe. A'eramũ 'ga amanũmũ rëwëjëmĩ rai'i. A'ere 'ga manũi mama'eukwaawa 'wyriara ma-teepaawamũ. Mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ'okawamũ te 'ga manũi rai'i. Mama'eukwaawa 'wyriara ywy pewaramũ jane momawukaa. A'ea futat 'agamũ jane momap. A'ea futat ako jane ree iporomutare'emamũ. A'ere Jejui 'ga ipãjẽ'ogi amanũmũ rakue. ¹⁵ Ywy pewaramũ jane jarekyjau jaremanũ awi jarejemogyau. A'ere Jejui 'ga jane momapara pãjẽ'ogi. A'eramũ jane jarekyjau'jape'ema jaremanũ awi, jaremomapara pãjẽ'okara 'ga rerowiaaramũ.

¹⁶ Naywagipewara 'gã poaawamũ rõi Jejui 'ga ruri 'au ywy pe rakue. Abraão 'ga juapyreramũ jane poaawamũ te 'ga ruri rakue. ¹⁷ Ajemogou 'ga 'ã wewireramũ jane 'jawe futat rakue. Ma'eramũ 'ã 'ga janejemogy kwaawi a'jea futat. A'eramũ 'ã 'ga a'jea futat ajemuaẽma jane ree. Jarejuwarete 'ga remifutar imũ 'ga mama'e apou. A'eramũ 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe oporogyta ma'eramũ jane ree. Ymã te mainana 'gã etee mama'e rerooi iapyau Ku'jywa 'ga upe rakue, opytuna 'gã tywera mepyau rakue. Mainana 'wyriararete 'ga etee te wyra ry rerawawarũmũ erosou Jarejuwarete 'ga mogytaawa my'ja'wi pype 'ga upe, opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere ako 'awamũ Jejui 'ga jemogoi mainana 'wyriara remiapofera rekwaw ipe janee ikue. Najukai futari 'ga wyra janetywera mepyawamũ. 'Ga futat ojejukaukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ. ¹⁸ Ywy pe 'ga rekoramũ mama'eukwaawa 'wyriara Jejui 'ga porowyky are oporomote'ariweramũ rakue numiamũ. A'ere Jejui 'ga nuapoi futari emifutar imũ mama'e tywera rakue. 'Ga maruukare'ema agawewi futat akou rakue. A'ere 'ga jemouagi etee futat jupe rakue. Ma'eramũ 'ã 'ga nanuara kwaawi katu katu tãmëjẽ. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree. A'eramũ 'ga jane poararũmũ a'jea futat mama'eukwaawa 'wyriara jane rereko tyweramũ.

3

Jejui 'ga Moisesi 'ga retee

¹ Jejui 'ga rerowiaaramũ pëe jejaap katu katu 'jawe jee. Kũima'eramũ pëe jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pëe jerenyra 'jawe jee. Pëe nanë Janeruwarete 'ga pë pyrũmũ pë mogyau wemiayuwamũ rakue. A'eramũ ki pëe pejejeatee'emamũ Jejui Kristu 'ga wi pejemogyau. Janeruwarete 'ga 'ga amut ywy pe ojee jane mu'jawamũ rakue. Mainana 'wyriararete 'jawewaramũ 'ga ruri jane mu'jau 'Uwarete 'ga ree. A'eramũ jane Jejui 'ga rerowiaa jarejemogyau. 'Ga Ruwarete 'ga nanë jane erowiaa nũ.

² Ymã te Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga pyrũi ojeupe oporowyky ma'eramũ rakue. Moisesi 'ga mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat rakue. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nerawau erekou jũ myter imũ rakue. 'Awamũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga pyrũi ojeupe mama'e apoawamũ. Moisesi 'ga 'jawe futat Jejui 'ga mama'e apoi 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat.

³ Ymã Moisesi 'ga rekoi kũima'eeteeteramũ rakue. A'eramũ janeypy 'gã opojekuka esageramũ 'ga ree rakue. A'ere Jejui 'ga te kũima'eeteetea Moisesi 'ga apyraapa. A'eramũ ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. Sã'ã 'oga apoararete 'ga resagea 'oga resage apyraawa. Nan tee futat Jejui 'ga resagea Moisesi 'ga resage apyraawi. ⁴ 'Oga apoara tywe'em ire amunipo 'ã 'oga nanë nitywi nũ. Nawyri 'oga ojetee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. Iapoe'em ire amunipo 'ã nitywi futari mama'ea.

⁵ Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga remiayuwa a'jea futat rakue. Oporowyky 'ga a'jea futat Jarejuwarete 'ga upe rakue. Jarejuwarete 'ga je'ega 'ga enupa a'jea futat rakue. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee 'ga ojejukau esage rakue, 'ga je'ega mome'wau nanë 'ga 'gã nupe rakue. Ymã Moisesi 'ga akou Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ rakue. A'eramũ 'ga Ku'jywa 'ga remiaporama mome'wau 'gã nupe rakue, 'gã mueapyou Jarejuwarete 'ga remiaporam are rakue. ⁶ A'ere Kristu 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga mogou 'wyriaramũ wemiayuwa 'gã nupe. A'eramũ 'ga 'Uwarete 'ga remiayuwa 'gã nee ojejukau esage. 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Kristu 'ga ojejukau 'ga remiayuwa 'gã nee. Jane nanë jarejemogyau 'ga remiayuwamũ. 'Ga ree jarejemogypygy awi jarepoire'em ire jane jarejemogyau 'ga remiayuwamũ futat. "Anure nipo je pë nerooi pë mogyau Tejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ warãu rũi futat" 'e rerowiar awi jarepoire'em ire jane jarejemogyau 'ga remiayuwamũ.

Wupaw ipe jane reroowam

⁷ Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ ki sienup 'ga je'ega jarejemogyau. Ymã te Janeruwarete 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukari 'ga amũ upe ee rakue. "Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu 'ga 'eawera.

⁸ Iapyajeawopytym ma'e 'jawe etee kasi peenup ne.

Janeypy 'gã oje'eganuwe'emamũ 'ga upe rakue.

A'eramũ pëe pejemogyawe'em 'gã 'jawe pejeje'eganuwe'emamũ.

Amunawe'em ipe weroo werekoramũ 'ã janeypy 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega renupe'ema rakue.

Siesak Jarejuwarete 'ga remiapoa 'jau.

A'jea futat sipo 'ga jejukai jane ree u'eawer imũ etee futat, 'jau 'ga rerowiare'ema 'gã ojeupe rakue.

A'eramũ ki pëe pejemogyawe'em jareypy 'gã 'jawe",

'jau 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue.

⁹ A'ere Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue nũ:

"Kwarëta kwara magwapa agawewi 'gã ojeupe jeremiapofera resaka.

A'etea 'gã naje rerowiari futari ajemogyau.

A'jea futat sipo 'ga jejukai jane ree, 'jau etee 'gã ajaupe”,
'jau Ku'jywa 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue nũ.

¹⁰ “A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee. Nuenuwi futari 'gã jeje'ega.

Nojemogypygyi futari 'ga je ree.

¹¹ A'eramũ je temara'neramũ 'gã nee.

A'eramũ je 'gã monoukare'ema 'gã nupawa upe, 'gã nupe tejemimonorama
ywy pe.

‘Peu tepeo pejepytu'wau maruowajar awi 'jau, mara'ne awi 'jau' je'eawer ipe
'gã awawe'em.

A'ere 'ã 'gã naje rerowiari etee.

A'eramũ jeje'ega rerowiare'ema 'gã awawe'em futat je'eawera ywy pe.

Mama'ea nanẽ je imonowe'em 'gã nupe te'eawer imũ”,

'jau 'ga 'Agesagea ka'arana kwasiarukaa ee 'ga upe rakue.

¹² A'eramũ ki pẽẽ Jeju 'ga rerowiaaramũ pejejea'gwau Jarejuwarete
'ga rerowiar awi pejepoire'ema. Janeruwarete 'ga 'ã Okoeteete ma'ea.

¹³ Pejemojemogypygykaa 'ga ree pejeojere'emamũ futat. “Sako esage 'ga
upe 'jau. Sajemogypygyk 'ga ree 'jau”, 'jau pejeojere'emamũ futat pejemog-
ogyau pejejaupe. Aipo apo re nipo nepejomoryteeukari mama'e tywera
upe, pejejopy'a moywyrarafenukare'ema jupe. ¹⁴ Jeju 'ga rerowiaa ypy we
jane jarejemogypygyka a'jea futat 'ga ree. 'Ga ree jarejemogypygyk awi jare-
poire'em ire jane jarejemujaa Kristu 'ga ree. A'eramũ ki jane jarepoire'ema
'ga ree jarejemogypygyk awi jarejemogyauwe futat.

¹⁵ Ymã 'ga wẽjẽmĩ futat ka'arana kwasiaa ee rakue:

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu 'ga 'eawera.

Iapyajeawopytym ma'e 'jawe te kasi peenup 'ga je'ega ne.

Janeypy 'gã oje'eganuwe'emamũ 'ga upe rakue.

A'eramũ pẽẽ pejemogyyawe'em 'gã 'jawe pejeje'eganuwe'emamũ”,

'jau 'ga ikwasiaa ee rakue.

¹⁶ Ymã te janeypy 'gã wapyakau futat Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue
numiamũ, Egitu ywy awi Moisesi 'ga reminũ'ẽmera 'gã nakue numiamũ.
A'ere 'gã anure Jarejuwarete 'ga je'eg are oporenuwiwere'emamũ rakue.

¹⁷⁻¹⁸ A'e are Janeruwarete 'ga amara'neramũ 'gã nee rakue. A'eramũ 'ga 'gã
mogyaakaa 'gã mojewarau jũ myter imũ kwarẽta kwara magwapa rakue.
Oje'eganuwe'emawer ipe etee futat 'gã opapa rakue. Oje'eganuwe'emamũ
'ga 'gã monoukare'ema 'gã nupe esaukaripyrera ywy pe. “Naje rerowiari
futari 'gã. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe je'eawera ywy pe”, 'jau 'ga rakue.

¹⁹ A'eferupi tee aipo 'gã nosei futari Jarejuwarete 'ga ojeupe imome'upyrera
ywy pe rakue. Nuerowiari futari 'gã Jarejuwarete 'ga. A'eramũ 'gã
awawarũme'em ojeupe 'ga 'eawera ywy pe.

4

¹ 'Awamũ nanẽ Janeruwarete 'ga 'i janee nũ: “Tejee ojemogypygyk
ma'eramũ je pẽ muri tejupaw ipe. A'eramũ je mama'e monou pẽ nupe
te'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga janee. A'eramũ ki jane jarejemogypygyka
a'jea futat 'ga ree. Kasi a'e pe 'ga najane monoukari wupaw ipe ne. ² 'Awamũ
'ã jane nanẽ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u renupa nũ, jareypy 'gã 'jawe
rai'i nũ, “Janeruwarete 'ga iporopoariwet pẽ nee” 'e renupa rai'i nũ. Janeypy
'gã 'ga je'ega renupa tee rakue. A'ere 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'e are
Janeruwarete 'ga 'gã monoukare'ema 'gã nupe u'eawera pype rakue. ³ A'ere
jane 'ga rerowiaaramũ jane jemogypygyi Kristu 'ga ree. A'eramũ jane

jaremanũ re jarewau jarejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ jane jarepy'ata'waramũ jarejemogyau. A'ere 'ga werowiaare'ema 'gã nupe 'ga 'i: “Naje rerowiari pejepe pejemogyau.

A'eramũ je temara'neramũ pẽ nee.

A'eramũ je 'jau pẽ nupe:

Nepesei futari pejejeupe imome'upyrera ywy pe, 'jau je pẽ nupe”,

'jau 'ga werowiare'ema 'gã nupe rakue.

Ymã Janeruwarete 'ga ywy apoi ywaga reewe rakue. Seis etee 'ga mama'e rerosea iapoupap rakue. A'ere 'ga iapopaw ire oporowykyu'jape'ema futat ai'iwe ee rakue nũ. Worywamũ 'ga wemiapofer are rakue. ⁴ Ymã 'ga amũ ka'arana kwasiari inuga jatee ee rakue:

“Seis 'ara rupi Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue.

Iapopaw ire 'ga noporowykyi ai'iwe rakue nũ.

A'eramũ 'ga worywamũ wemiapofer are rakue”,

'jau 'ga ikwasiaa inuga jatee rakue. ⁵ Anure aipo 'ga wẽjẽmĩ futat ka'arana kwasiaru'japa ee nũ:

“Naje rerowiari 'gã ajemogyau.

A'eramũ je 'gã monoukare'ema 'gã nupe imome'upyrera ywy pe, 'jau Janeruwarete 'ga”,

'jau 'ga ikwasiaa ka'aran are inuga jatee rakue. ⁶ Ymã 'ga je'ega renuw ypyarera 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe 'ga remimome'ufera ywy pe rakue. Werowiar ire amunipo 'ã 'ga wemimome'ufera ywy monoi 'gã nupe rakue. A'eramũ amunipo 'ã 'gã worywamũ ee rakue. A'ere 'gã nuerowiari 'ga rakue. A'eramũ 'ga 'gã monoukare'ema aipo pe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'gã na'yrera 'gã nupe etee rakue nũ: “Pẽẽ je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ je pẽ monoukaa pẽ nupe je'eawer ipe, pẽ muorypa ee”, 'jau 'ga werowiaara 'gã nupe rakue. ⁷ Anure Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are Davi 'ga upe rakue nũ. U'eawer imũ etee futat 'ga 'jau'japa Davi 'ga upe rakue:

“Pejejeupe Ku'jywa 'ga je'egamũ ki peenup katu katu.

Iapyajeawopytym ma'e 'jawe kasi peenup jeje'ega ne”,

'jau 'ga ikwasiaa ee rakue. A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. 'Ga je'ega renuparamũ jane upe juejue futat 'ga je'egi. Naymãwarera 'gã nupe etee rũi futat 'ga aipo 'jau. 'Awauwaramũ jane upe nanẽ futat 'ga 'i nũ.

⁸ Moisesi 'ga rekwawer ipe Josue 'ga etee futat opytuna 'gã nerawau erosou ojeupe Jarejuwarete 'ga remimome'ufera ywy pe rakue, Kanaã ywy pe rakue. A'ere naKanaã ywy upe etee rũi Janeruwarete 'ga 'i rakue. Kanaã ywy upe etee 'e re amunipo 'ã 'ga ne'iu'jawi Davi 'ga upe rakue nũ. ⁹⁻¹⁰ A'eramũ jane jarejeapyoramũ 'ga 'eawer are. Jane upe nanẽ 'ga 'i aipo 'jau rakue nũ. “Anure nipo 'ga werowiaaramũ jane rerawau ywag ipe ojepyri. A'eramũ jane nanẽ jarepytu'wau jareporowyky awi”, 'jau ki jane jarejaupe. Wemiapofera apopaw ire Janeruwarete 'ga oporowykyawe'em ai'iwe rakue nũ. Ywawuje futat 'ga pytu'ui wemiapo awi rakue. Nan tee futat 'ga jane mopytu'waukaa janeporowyky awi ojepyri jane jemogyramũ. ¹¹ A'eramũ ki jane jarejemogypyka 'ga ree. Kasi a'e pe jane jemogyi ymãwarera 'gã 'jawe ne. Nuerowiari 'gã Ku'jywa 'ga rakue. A'eramũ 'gã awawe'em ojeupe 'ga remimome'ufera ywy pe rakue.

¹² Ku'jywa 'ga 'eawera eko ma'e 'jawe futat. 'Ga 'eawer imũ etee futat mama'ea jeapoi. Ipãjẽ ma'e 'jawe futat 'ga 'eawera. Jyuu aime juowajuu 'jawe nanẽ Janeruwarete 'ga 'eawera nũ. Sã'ã ae jyuu aime juowajuu pyu wyro'o ikysi pãwẽ tãmẽjẽ imonoa iywyterimũ. A'eramũ 'ã ae iywyter ipewara

o'o resaka. Ikaga miamũ 'ã ae imowoka. A'eramũ 'ã ae ikagyawa resaka. Nan tee futat Janeruwarete 'ga 'eawera. Janeapya pype ose re 'ga je'ega jane mueapyoukaa janeremifutar are. Mama'e esage are janeparuapower are, mama'e tywer are janeparuapower are, jarejea'aresage are, jarejea'atywer are. Mīmer are 'ga je'ega jane mueapyoukaa. ¹³ Nimimarũi jane mama'ea Jarejuwarete 'ga wi. Wesak katu katu 'ga mama'ea. Okwaap katu katu 'ga mama'ea. Janerea'ara miamũ 'ga okwaap. Nimimarũi jane mama'ea 'ga wi. 'Ga reape jane jemogyi. Anure nipo jane jarejemiapofera mome'ui 'ga upe. A'ere 'ga jane kwaawi katu katui. A'eramũ jane 'ga moryteearũme'em jarejee, 'ga upe jarejemome'uramũ.

Mainana 'wyriararete 'jawewat

¹⁴ A'eramũ ki jane Jejui 'ga rerowiar ywyapiau jarejemogyau. Jejui 'ga 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. A'eramũ 'ga awau 'Uwarete 'ga pyri janee. Ymã 'ã mainana 'wyriararetea wyra jukai, wy rerawau erosou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere 'ã Jejui 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ rakue. Mainana 'wyriararete remiapofer ipe 'ga ajemogou janee. ¹⁵ Jejui 'ga 'ã jane kwaapap. Jane 'jawewaramũ 'ga ajemogou ywy pe 'uawamũ. A'eramũ 'ga jane kwaapa. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree. “Ywy pewara 'gã nifuakari mama'e tywera apoe'em awi”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ 'ga ajemogou ifuakare'ema 'jawe, jane 'jawe rakue. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyriara 'jau Jejui 'ga upe rakue: “Ga fuakara pa je amateepap 'ga wi kwy. Teje'ega pa je aenuwukat 'ga upe kwy. Mama'e tywera taapoukat 'ga upe 'jau kwy”, 'jau mama'eukwaawa 'wyriara ojeupe rakue numiamũ. A'ere 'ga nuenuwi futari ije'ega. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. A'eramũ 'ga ajemuaẽma jane ree, mama'eukwaawa 'wyriara janefuakar are iporomateepawiweramũ. A'eramũ 'ga oporogytau 'Uwarete 'ga upe jane ree, 'ga mota'waukaa janee. ¹⁶ A'eramũ ki jane jareporogytau Jarejuwarete 'ga upe jarekyjawe'em. 'Ga 'ã ajemuaẽma jane ree. Ipota'wa 'ga jane ree. A'eramũ 'ga mama'e esagea etee iapou janee. Ojeupe jane enũjamũ 'ga jane poari mama'e apo are.

5

¹ Ymã Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'ga amũ pyrũi 'ga pytuna 'gã nupe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe: “Apyrũ je ene 'gã nupe ene mogou mainana 'wyriarareteramũ. A'eramũ ene eporowykyau jee epytuna 'gã nee. Mama'e tywera 'gã iaporamũ ene eporogytau 'gã nee jee, wyra jukau iapyau jee 'gã tywer are. Na'gã nũi oporogytau jee otywer are. Ene tee eporogyta jee 'gã nee, 'gã tywer are. Je upe mama'e are oporomuriweramũ 'gã imonou ene upe. A'eramũ ene ete imua jee 'gã nupe”, 'jau Ku'jywa 'ga 'ga upe rakue. ² Opytuna 'gã 'jawe futat mainana 'wyriararete 'ga. A'eramũ 'ga ajemuaẽma opytuna 'gã nee mama'e tywera 'gã iaporamũ. Amumẽ nipo 'gã mama'earũe'ema apou ikwaape'ema. Aipo 'gã nee nanẽ 'ga ajemuaẽma akou. ³ Opytuna 'gã 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga nanẽ mama'earũe'em apou akou nũ. A'eramũ 'ga nanẽ otywer are wyra jukau iapyau Jarejuwarete 'ga upe. Naopytuna 'gã tywer are etee rũi 'ga iapyi. Otywer are nanẽ futat 'ga iapyau 'ga upe rakue nũ. ⁴ Na'ga rũi ojepyryrũmũ ajemogou mainana 'wyriarareteramũ. “Je ako mainana 'wyriarareteramũ”, 'jawe'em nanẽ 'ga nũ. Janeruwarete 'ga te 'gã pyryrũmũ 'gã mogyau mainana 'wyriarareteramũ. Ymã Janeruwarete 'ga Arão 'ga pyrũi 'ga mogou mainana 'wyriar ypyramũ rakue. Arão 'ga 'jawerimũ etee futat 'ga 'gã amũ pyryrũmũ 'gã mogyau mainana 'wyriarareteramũ.

⁵ Nan tee futat Kristu 'ga najepyyrūi ajemogou mainana 'wyriararete 'jawe rai'i. Janeruwarete 'ga futat 'ga pyyrūmū 'ga monou rai'i. A'eramū 'ga te 'ā 'jau 'ga upe rai'i:

“Ene 'ā Jera'yra. Je 'ā 'awamū ako eneruwamū”,
'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are 'ga amū upe rakue.

⁶ Anure 'ga 'jau 'ga upe nū:

“Sā'ā Mekiseteki 'ga rekoa mainanamū rakue.

Nan tee futat je ene mogoi mainana 'ga rekwawer ipe 'gā nupe.

A'ere ene nakwaparimū warāu rūi ereko 'gā nupe”,

'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa 'ga amū upe Jejuī 'ga ree rakue.

⁷ Ywy pe akou Jejuī 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. Wafukaja monou 'ga upe. “Je poar ape, Kiapi'ni. Ojeupe ene iapoukare'em ire amunipo 'ā 'gā nojejukaa'uweri. A'ere najeremifutar imū rūi ereapo. Ejemifutar imū etee te 'ā ereapoukat 'gā nupe je ree”, 'jau 'ga oje'ega monou 'Uwarete 'ga upe. Ojoo'o pype 'ga oje'ega monou 'ga upe. “Ejemifutar imū etee te 'ā ereapoukat 'gā nupe je ree”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga je'ega renupa. ⁸ Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga agawewi. A'etea 'ga ojemu'e 'Uwarete 'ga remifutara apo are. Wereko tywera pype 'ga ojemu'jau 'ga remifutara apo are. Nimanūweri futari 'ga numiamū. Nafutari futari 'ga wereko tywera numiamū. A'ere 'ga jejukaukari 'gā nupe, 'Uwarete 'ga remifutar imū etee rai'i. ⁹ Wenup katu katu 'ga ojeupe 'Uwarete 'ga 'eawera. Wapopap 'ga 'Uwarete 'ga remifutara. Ma'eramū 'ā 'ga jemogoi 'ga je'ega renuparamū jane katu'okaramū. ¹⁰ Ma'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'ga mogoi mainana 'wyriarareteramū, Mekiseteki 'ga 'jawe.

Pepoit kasi 'ga rerowiar awi ne

¹¹ Kwaiwete mama'e are pē mu'jawa numiamū. A'ere 'ā nepēneapyoa'nei jeremimome'u are. Pejeapya mŷine'ema 'ā jeje'eg are. A'eramū 'ā pejeapyoa'ne'emamū ee. ¹² Ymā agawewi 'ā pēē Jejuī 'ga rerowiaa rai'i. A'eramū amunipo 'ā pēē kwe pewara 'gā mu'jau ee. A'ere 'ā pēē 'awamue enupara 'jawe etee pejemogy. Pejeapyoa'ne'emamū 'ā 'ga je'eg are. “Ore mu'jara emut amū oree. A'eramū miamū 'ga mama'eay are ore mu'jawe'em” 'jara 'jawe etee 'ā pēē pejejemogyau. Mama'eaye'em are etee 'ā pēē pejemu'eweramū. 'Ga rerowiaar yau 'gā te a'jea futat ojemu'e mama'eaye'em are etee ra'ne. ¹³ Sā'ā kunumīaky'ri ika'mua etee ra'ne. Na'ui futari wyro'o eyra. Nan tee futat Jejuī 'ga rerowiaar yau 'gā. Mama'eaye'em are etee ra'ne ore 'gā mu'jau. Naeapyoī we 'gā ako esage are. ¹⁴ Waranuw ire 'ā kunumīaky'rifera 'gā wyro'o 'u are weapyoramū. Nan tee futat Jejuī 'ga rerowiaar ymanera 'gā. Weapyo katuramū Jarejuwarete 'ga je'eg are. 'Ga remifutar imū etee futat 'gā mama'e apou. Otywer awi 'gā opoiapap. Mama'e esage are 'gā weapyoramū. Mama'earūe'em are nanē 'gā weapyoramū ajemogyau.

6

¹ A'eramū ki jane jarejamu'akwaapa Jarejuwarete 'ga remifutar imū mama'e apo are. Jejuī 'ga jane erowiar ypyrauwe 'gā amū jane mu'jau 'ga ree ikue. A'ere 'gā najane mu'eī mama'eay are. A'ere jane 'awamū Kristu 'ga kwaawi katu katui. A'eramū jane jarejamu'jau katu Jarejuwarete 'ga ree. Mama'eay are miamū jane jarejamu'jau. Jejuī 'ga rerowiaar yau 'gā jane imu'jau 'ga rerowiar are. “Werowiarāmū etee Jejuī 'ga pētywera moiri pē nui. Na'ga upe pēnemiapofer are rūi 'ga pētywera moiri. Werowiarāmū te 'ga imoiri pē nui”, 'jau jane 'ā 'gā nupe jepi. ² “Ga rerowiar ire pejepymīukat

'y pe 'ga rerowiaar ymana mū upe. 'Y pe jarejepymĩãukaa jane Jejui 'ga rerowiara resaukaawamū" 'e are jane 'ga rerowiaara 'gã mu'jau jepi. "Oropo monou ore pēapyte'rarimū pē nupe Jarejuwarete 'ga 'Agesage muawamū" 'e are jane 'gã mu'jau jepi. "Anure nipo Janeruwarete 'ga amanū ma'efera 'gã mū'jāu tywy awi najuejue etee futat. A'eramū 'ga werowiare'ema 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Nakwaparimū ete rūi 'gã oi ajemogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe. Werowiaaramū 'ga jane mua jane mogyau ojepyri nakwaparimū rūi" 'e are jane 'ga rerowiaar yau 'gã mu'jau jepi. ³ A'ere pēē mĩmera kwaawi. A'eramū ore 'awamū pē mu'jau mama'e yau are, Ku'jywa 'ga remifutar imū.

⁴ Jejui 'ga rerowiar awi 'gã amū poir ire maran sipo 'gã jewyri 'ga rerowiaa nū? 'Gã amū Jejui 'ga rerowiaa numiamū. Janeruwarete 'ga 'gã tywera moia 'gã nui rai'i numiamū. U'agesagea miamū futat 'ga imua 'gã nupe rai'i numiamū. ⁵ Oje'ega 'gã erowiaaramū Janeruwarete 'ga mama'e esage apou 'gã nupe numiamū. Opājē mū miamū futat 'ga mama'e apoukari 'gã nupe numiamū. ⁶ A'ere 'gã anure 'gã poiri 'ga rerowiar awi. Maran sipo nanuara 'gã jemogyi 'ga remiayuwamū nū? Jarejuwarete 'ga ra'yrarete 'ga jukaara 'gã 'jawe nanuara 'gã jemogyi. A'eramū nipo Jejui 'ga wi opoit ma'e 'gã nesakara 'gã Jejui 'ga kurapa, 'ga rerekoemāu 'ga jaita 'gã nee.

⁷⁻⁸ Sã'ã koa. Ko jara 'ga amū ko apou mama'e tyma. A'ere amana okya ee imuakỹma. A'eramū itymipyrera opopoa o'ywukuramū. A'eramū ko jara 'ga i'a 'wau jui. Janeruwarete 'ga itymipyrera mopoporukaa imu'aukaa ko apoarera 'ga upe. A'ere nipo anure kofera ijawaiwamū etee. Imoteu etee itymipyrera. A'eramū nipo 'gã amū kofera rapyau etee. Nan tee futat jane mū Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū. Jane mū nipo 'ga rerowiar wypyaiu. A'eramū jane mama'e esage etee iapou 'ga remifutar imū. Ko esage 'jawe jarejemogyau 'ga upe. A'ere 'ga rerowiaara 'gã amū nipo nuapoi mama'ea 'ga remifutar imū. Nuenuwi 'gã 'ga je'ega. Kofera 'jawe etee 'gã jemogyi 'ga upe. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga anure werowiar awi opoit ma'e 'gã monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aiporamū futat 'gã nereko tyweawa.

⁹ 'Ga rerowiar awi opoit ma'e 'gã nupe je teje'egayau tekou. A'ere ore-jekoty'aawamū pēē nanarūi. Perowiat 'ga a'jea futat. Pejemogy esage 'ga upe. A'eramū ore orojerowiaa pē nee jepi. A'eramū ore 'jau: "Jarejuwarete 'ga rape rupi 'gã oi. A'eramū 'gã anure owaēma 'ga pyri", 'jau ore pē nupe. ¹⁰ A'jeteetewi futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramū nipo 'ga anure pē mepyau ojeupe pēnemiapofer are. Pejejekau esage pejeirū 'gã nee, 'ga rerowiaara 'gã nee pejejemogyau. Werowiaara 'gã nee pejejuka esageramū nipo 'ga 'jau ojeupe: "A'jea futat 'ga poromutaramū je ree ra'e. Sã'ã 'gã jejuka esagea je rerowiaara 'gã nee", 'jau nipo 'ga ojeupe. A'eramū nipo 'ga anure pē mepyau ee. ¹¹ Pejemanūme'ēwe futat pejemogy esage 'ga upe. 'Ga ree pejejemogypyka a'jea futat. Mĩmera je afutat. A'eramū anure Janeruwarete 'ga pē nerawau pē mogyau ojepyri. A'ea jane iapesaka jarejemogyau. ¹² Jejui 'ga rerowiar are pēnorypawa je nafutari. 'Gã amū Jejui 'ga werowiat a'jea futat ajemogyau. Ojemogypyka 'gã 'ga ree a'jea futat. Nopoiri futari 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramū Janeruwarete 'ga mama'e esage monou 'gã nupe. A'eramū ki pēē pejejemogyau 'gã 'jawe etee futat. 'Gã 'jawe pejemogyramū Janeruwarete 'ga mama'e esage monou pē nupe nanē nū. U'eawer imū etee futat 'ga mama'e esage monoi pē nupe.

U'eawer imū etee 'ga mama'e apoi

13-14 Ymã Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: “Tareko esage ene 'jau. Mama'e esagea je imonou enee kwaiwete. Anure je enejuapyra 'gã momytuni enee”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. “A'jea futat je'ea. Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi tekou. A'eramũ je te'eawer imũ etee futat iapou enee”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. ¹⁵ Abraão 'ga werowiat a'jea futat Janeruwarete 'ga ojeupe 'eawera rakue. A'eramũ 'ga akou omaenuna etee futat Jarejuwarete 'ga iapo are u'eawer imũ etee futat. A'eramũ Janeruwarete 'ga anure iapou u'eawer imũ etee futat rakue. ¹⁶ Jarejaupe jarejemiyorama mome'u re jane imome'ui ipojeuwipyrarete 'ga rer imũ etee futat. A'eramũ jane jarejoje'ega rerowiaa jarejemogyau. ¹⁷ Nan tee futat Janeruwarete 'ga iapoi rakue. “Tarowiarukat teje'ega 'gã nupe 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Nomojopy'rua'uweri futari 'ga ore upe u'eawera, 'jau nipo 'gã je rerowiaa”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'eramũ 'ga 'jau: “Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi pẽ nupe. A'jea futat je 'i. A'eramũ je aipo 'jau teje'egawer imũ etee futat pẽ nupe”, 'jau 'ga rakue. Nitywi futari ipojeuwipyra 'ga amũ 'ga apyraapara. A'eramũ 'ga oje'ega pyu etee futat 'jau 'gã nupe rakue. ¹⁸ Janeruwarete 'ga ni'mei futari. Mama'e a'jea etee futat 'ga omome'u. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e apoi. Nomojopy'rua 'ga u'eawera. A'eramũ jane 'ga rerowiaa jarejemogyau. “Anure nipo je tejerowiaara 'gã neruri 'au tejepyri” 'ea jane erowiaa jarejemogyau. A'eramũ jane iapesaka jarejemogyau, ojeypyri 'ga jarejeroo rapesaka jarejemogyau.

19-20 Jarejeapene'emamũ futat Jejui 'ga 'eawer are. 'Ga rerowiar ywyapiramũ jane jarepoire'ema 'ga wi. “Tejerowiarãmũ je pẽ nerawau ywag ipe Tejuwarete 'ga pyri”, 'jau 'ga janee rakue. 'Ga ra'ne awau ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. A'eramũ jane “Je aroo pẽẽ ywag ipe”, 'ga 'e rerowiaa jarejemogyau. Ywag ipe awau 'ga rekoï mainana 'wyriararete 'jawewara jane. Ymã mainana 'wyriararete 'ga etee awawarũ osou Jarejuwarete 'ga rupawarete pype, 'ga mogytaawa my'jawa pype rakue. Opytuna 'gã nee 'ga oi osou oporogytau Jarejuwarete 'ga upe. Nan tee futat Jejui 'ga ra'ne awau ywag ipe 'Uwarete 'ga pyri. Wemiayuwamũ jane ree 'ga oi oporogytau 'Uwarete 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ga mogou mainana 'wyriararete 'jawewaramũ nakwaparimũ ete rũi futat Mekiseteki 'ga 'jawe.

7

Mekiseteki 'ga

1 Ymã Mekiseteki 'ga 'ũina 'wyriaramũ Salem ipewara 'gã nupe rakue. Mainana nanẽ 'ga nũ. Oporowyky 'ga Jarejuwarete 'ga upe rakue, Okoeteete ma'e 'ga upe rakue. Ymã Abraão 'ga Mekiseteki 'ga resaka rakue. Ojee iporomutare'ema 'gã 'wyriara 'gã apisi re Abraão 'ga 'ua ojewya oje'wya katy. Aiporamũ futat Mekiseteki 'ga Abraão 'ga rekoa rakue. 'Ga resakawe Mekiseteki 'ga 'jau Abraão 'ga upe: “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esage ene upe 'jau”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. ² A'eramũ Abraão 'ga ojee iporomutare'ema 'gã nui wemipojekafera pe monou imojo'oka Mekiseteki 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ea mama'e esage apoara 'gã 'wyriara 'ga 'ea futat. Salem ipewara 'gã nupe 'ga 'ũina 'wyriaramũ. Salem 'ea ipy'ata'wa ma'e 'gã 'wya 'ea poromũ. A'eramũ jane 'jau: “Mekiseteki 'ga ipy'ata'wa ma'e 'gã 'wyriara”, 'jau jane 'ga upe. ³ Nikwaawi jane Mekiseteki 'ga 'ywa rera. 'Ga ryrufera rera nanẽ jane nikwaawi nũ. 'Ga juapyrera nanẽ jane ikwaape'ema. 'Ga 'aawera 'ara nanẽ jane ikwaape'ema. 'Ga manũawera 'at. Mĩmera jane nikwaawi futari. Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga 'jawe etee futat 'ga ajemogou mainanamũ nakwaparimũ ete rũi.

⁴ Pënea'ar iki Mekiseteki 'ga ree ra'ne. Janeypy 'ga, Abraão 'ga kũima'eeteramũ agawewi rakue. A'etea 'ga mama'e omono Mekiseteki 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ga nanẽ kũima'eeteeteramũ rakue. Ojee iporomutare'ema 'gã 'arimũ okwaw ire Abraão 'ga 'gã karaemã pojekau 'gã nui rakue. A'ea wemipojekafera 'ga imojo'oka teis, imonou amũ Mekiseteki 'ga upe rakue. ⁵ Anure Janeruwarete 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Teis ki pemojo'ok pejekaraemã. A'eramũ pẽẽ pejejemimojo'ogera mũ monou Levi 'ga juapyrera 'gã nupe, mainana 'gã nupe, e'i Janeruwarete 'ga pẽ nupe, ere ki epytuna 'gã nupe, Abraão 'ga juapyrera 'gã nupe te a'eramũ miamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga upe rakue. ⁶ A'ere naLevi 'ga juapyrera rũi agawewi Mekiseteki 'ga. A'etea Abraão 'ga wemipojekafera mũ omono 'ga upe rakue. A'eramũ Mekiseteki 'ga 'jau 'ga upe rakue: “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Mekiseteki 'ga resag enune Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Tamomytun enējuapyrera 'gã enee 'jau”, 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'e are poromũ Mekiseteki 'ga 'jau: “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ⁷ “Janeruwarete 'ga tuapo mama'e esagea enee 'jau” 'jara 'ga kũima'eeteetea 'ea 'ã jane ikwaapa. A'eramũ jane “Mekiseteki 'ga kũima'eeteetea Abraão 'ga apyraapa” 'e kwaapa. ⁸ A'eramũ jane Israeu juapyreramũ jarekaraemã mũ monou Levi 'ga juapyrera 'gã nupe. Amanũ ma'erama 'gã agawewi nipo. A'etea jane mama'ea simono 'gã nupe. A'eramũ 'gã manũ re 'gã py'ruarera 'gã etee imujaa nũ. A'ere Mekiseteki 'ga nanarũi rakue. Nopy'rui 'gã 'ga. “Abraão 'ga okaraemã mũ monou ako ma'e 'ga upe te rakue”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga amũ upe rakue. ⁹⁻¹⁰ Levi 'ga Abraão 'ga juapyrera. A'ere Levi 'ga 'ar enunewe Abraão 'ga Mekiseteki 'ga rekoari rakue. A'eramũ 'ga okaraemã mũ monou 'ga upe rakue. A'eramũ Levi 'ga 'ga reewe 'ga rekoarera 'jawe nanẽ futat akou. 'Ga reewe Mekiseteki 'ga upe mama'e monoarera 'jawe nanẽ 'ga akou nũ. Anure Israeu juapyrera 'gã okaraemã mũ monoi aipo Levi 'ga juapyrera 'gã nupe.

¹¹ Anure Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. Nanuar are 'ga 'jau Moisesi 'ga upe rakue: “Teje'ega je akwasiarukat enee. A'e are ene epytuna 'gã mu'jau. Levi 'ga juapyrera 'gã etee je apyyrũ temogytaaw ipe mama'e apoaramũ. Arão 'ga Levi 'ga juapyrera mũ. A'eramũ ene 'ga mogou mainanamũ 'ga ra'yra 'gã neewe. 'Gã etee futat oporowykyau mainanamũ jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Moisesi 'ga upe rakue. Janeruwarete 'ga remifutar imũ agawewi Levi 'ga juapyrera mainana mama'e apoi. A'etea 'gã nomoirarũi futari opytuna 'gã tywera. Nokatu'ogi futari 'ga 'gã 'gã tywer awi. Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga Kristu 'ga muri. Mekiseteki 'ga 'jawewaramũ 'ga mogou mainana 'jawewaramũ ojee nakwaparimũ ete rũi. ¹² Mekiseteki 'ga 'jawewara 'ga mogoramũ Janeruwarete 'ga 'i: “NaArão 'ga juapyrera 'gã nũi mainana 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ jane mama'e apowe'em Moisesi 'ga remikwasiarer imũ. Mainana 'gã porowyky are Moisesi 'ga ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ jane mama'e apowe'em 'ga remikwasiarer imũ. Jejui 'ga je'eg imũ etee futat jane 'awamũ mama'e apoi. Mainana juejue futat Levi 'ga juapyrera rakue. Naajepeja 'ga amũ juapyrera rũi.

¹³⁻¹⁴ Jejui 'ga upe tee Janeruwarete 'ga 'i: “Ene 'ã mainana 'jawewara jee nakwaparimũ ete rũi”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'ere Jejui 'ga naLevi 'ga juapyrera rũi. Juda 'ga juapyrera te Jejui 'ga. A'ere naJuda 'ga juapyrera 'gã nũi Moisesi 'ga imogyi mainanamũ 'gã nupe. NaJuda 'ga juapyrera 'gã nũi wyra rapyau Jarejuwarete 'ga upe rakue. Levi 'ga juapyrera 'gã etee futat 'ga imogyau mainanamũ. A'ere Janejararete 'ga Juda 'ga juapyreramũ futat.

A'eramũ jane jarejeapyoramũ ee.

Jejui 'ga Mekiseteki 'ga 'jawewat

¹⁵ A'ere ako 'awamũ Janeruwarete 'ga je'ega jopy'rupawi ai'i. Na-jareje'eg ymaner imũ rũi 'ga Jejui 'ga mogoi mainana 'jawewaramũ ojeupe. Mekiseteki 'ga 'jawe te 'ga 'ga mogoi mainana 'jawewaramũ. ¹⁶ Naaeje'eger imũ rũi Jejui 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ. Nawamỹi are rũi, naopyy are rũi. Namĩmer are rũi 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ. Okoeteete ma'e 'ga futat. Namanũu'jawi futari 'ga. Ma'eramũ 'ã 'ga jemogoi mainana 'jawewaramũ janee. ¹⁷ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Jejui 'ga ree 'ga amũ upe rakue:

“Ymã te Mekiseteki 'ga rekoi mainanamũ jee ikue.

Nakwaparimũ ete rũi ene ekou mainana py'rau jee”,

'jau 'ga ikwasiarukaa inuga Jejui 'ga ree rakue. ¹⁸ Ymã 'ã janeyppy 'gã mama'e apoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat rakue. A'ere 'awamũ nanarũi. 'Ga remikwasiarer imũ janeyppy 'gã mama'e apou agawewi rakue. A'etea 'gã nojekatu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue. ¹⁹ Moisesi 'ga remikwasiarera 'gã nokatu'oga'uweri. A'ere ako 'awamũ Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga jukaukari 'gã nupe ai'i, janetywera moiawamũ ai'i. A'eramũ jane 'ga rerowiarãmũ jarejemogyau esage ma'eramũ Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ jane futat 'awamũ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe.

²⁰⁻²¹ Mainana 'wyrriara 'jawewaramũ Kristu 'ga jemogoukari Janeruwarete 'ga upe: “Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi. Je okoeteete ma'eramũ. Mama'e a'je etee je amome'u. Naje'mei je. A'eramũ je mama'e apou te'eawer imũ etee futat”, 'jau 'ga Kristu 'ga upe rakue. Namainana 'gã nupe rũi 'ga aipo 'jau. NaLevi 'ga juapyrera 'gã nupe rũi 'ga aipo 'jau. A'ere 'ga mainana rekwawer ipe Kristu 'ga mogo re etee 'ga 'i 'ga upe. “Te'eawer imũ etee futat je mama'e apoi”, 'jau. A'ere 'ga amũ ka'arana kwasiari ee inuga rakue.

“Ene je amogo mainana 'jawewaramũ tejemiayuwa 'gã nupe.

Neneteepawi futari e'ỹina mainana 'gã py'ru re.

Naje'mei futari je. Mama'e a'jea etee te je amome'u ene upe.

A'eramũ je ene mogou mainana 'jawewaramũ 'gã nupe te'eawer imũ etee futat, 'jau Janeruwarete 'ga Kristu 'ga upe rakue”,

'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are inuga janee rakue.

²² Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. Peuwarã 'gã nupe etee ra'ne 'ga 'i rakue. A'ere Jejui 'ga ree 'ga 'eawera nateep-awa'uweri. Mainana 'ga upe u'eawera py'rau futat Janeruwarete 'ga Jejui 'ga mogoi.

²³ Ymã 'gã kwaiwete ajemogyau mainanamũ Israeu juapyrera 'gã nupe rakue. Amanũ futat 'gã. A'eramũ 'ga amũ 'ga py'rau Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. ²⁴ A'ere Jejui 'ga namanũu'jawi futari. A'eramũ 'ga opy'ruawe'emamũ futat. Namutat 'ga rekoi amanũu'jape'ema. ²⁵ Ma'eramũ 'ã 'ga jane katu'okaramũ 'ga rekoi. Werowiarãmũ 'ga jane muesageu jane mogyau ojeupe. 'Uwarete 'ga pyri futat 'ga reni oporogytau 'ga upe jane ree. “Epoat je rerowiaara 'gã mama'e apo are. Jarejee emojemogyppyg ywyapi 'gã”, 'jau 'ga 'ũina au'jeterãmũ 'Uwarete 'ga upe.

²⁶ A'eramũ Jejui 'ga 'ũina mainana 'wyrriararete 'jawewaramũ janee. 'Ga futat jane poat. Esage ete 'ga. Nitywi futari mama'e tywera 'ga pype. Janeruwarete 'ga worrywamũ 'ga ree. A'eramũ 'ga manũ re 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferapa etee rai'i nũ, 'ga monou 'ga mojeupia ojepyri rai'i nũ. ²⁷ Ymã mainana 'wyrriararete 'gã mama'e tywera apoi rakue. A'eramũ 'gã wyra rapy ojerema futat rakue. Otywera mepyawamũ ra'ne 'gã wyra rapyau rakue.

Otywera mepy re etee 'gã wyra rapyi opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga nanarũi. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Janetywer are te 'ga manũi rakue. Majepei tee futat 'gã 'ga jukau rakue. Najukau'jawi futari 'gã 'ga rakue. ²⁸ Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee futat Levi 'ga juapyrera 'gã ojemỹina mainana 'wyriaramũ. Amumẽ aipo mainana 'wyriara 'gã mama'e tywera apou. Nifuakari 'gã mama'e tywera apoe'ema upe. A'etea 'gã 'ũina mainana 'wyriaramũ opytuna 'gã nupe.

A'ere ako 'awamue Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga mỹi mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee ai'i. "Ene te 'ã esageay ma'ea. Nereapoi futari 'ã mama'e tywera. Jeremifutar imũ etee 'ã ene mama'e apou", 'jau Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga upe. "A'eramũ je ene mỹina mainana 'wyriara 'jawewaramũ tejemiayuwa 'gã nupe. Eẽme'ema futat mainana 'wyriar awi 'gã 'jawe", 'jau 'ga Kristu 'ga upe rakue. U'eawer imũ etee futat 'ga 'ga mỹina mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee.

8

Mainana 'wyriararete 'jawewat

¹ Jejui Kristu 'ga je amome'u pẽ nupe. Jejui 'ga futat ako mainana 'wyr-iararete 'jawewaramũ janee. Janetywera mepypaw ire 'ga awau wapyka ywag ipe 'Uwarete 'ga pyri. Pãjẽrete 'ga jakwatawa katy 'ga wapyka 'ũina. 'Uwarete 'ga 'jawe 'ga. A'eramũ 'ga wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ũina. ² Ymã te mainana 'wyriara 'gã oi osou taityoga pype oje'ega Jarejuwarete 'ga upe opytuna 'gã nee rakue. 'Gã futat taityoga mỹina Jarejuwarete 'ga mogytaawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga nokoi kũima'efera 'gã nemiapofera pype. Jarejuwarete 'ga rupaw ipe te 'ga rekoi. 'Ga yse katy futat 'ga 'ũina oporogytau 'ga upe jane ree.

³ 'Gã amũ 'ũina mainana 'wyriarareteramũ Jarejuwarete 'ga upe mama'e monoaramũ rakue. 'Ga upe wyra rapyaramũ nanẽ 'gã 'ũina mainana 'wyriaramũ rakue. Mainana 'wyriara 'jawewaramũ 'ũi re Jejui 'ga nanẽ mama'e monoi 'Uwarete 'ga upe nũ. ⁴ Ywag ipe Jejui 'ga 'ũina mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee. Ywype akou amunipo 'ã 'ga 'ũine'ema mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee. Levi 'ga juapyrera 'gã etee 'ã ajemogyarũ mainanamũ 'au. Moisesi 'ga remikwasiarer imũ Levi 'ga juapyrera 'gã mama'e monoi Jarejuwarete 'ga upe opytuna 'gã nee rakue. ⁵ Ymã te taityoga apoe'emauwe Janeruwarete 'ga 'i Moisesi 'ga upe rakue: "Ywytyra apyte'rarimũ jarejekwaw ipe je ako temogytaawa ra'agawa resaukaa enee ai'i, ywagipewara ra'agawa resaukari enee ai'i. A'eu etee futat ene iapoukaa 'gã nupe", 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ Moisesi 'ga iapoukaa 'gã nupe ojeupe 'ga remiesaukarer imũ etee futat rakue. A'eramũ 'gã nemiapofera pype mainana 'gã oporowykyau. 'Gã porowyky resag ire jane jarejeapy-oramũ ywag ipewara Jejui 'ga porowyky are. ⁶ A'ere Jejui 'ga porowyky esageay mainana 'gã porowyky apyraapa. Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega monoi Moisesi 'ga upe rakue. Esage futat aipo 'ga je'eg ymanera. A'ere anure 'ga oje'ega monoi wa'yrarete 'ga upe. Aipoa 'ga je'eg yaua esageay 'ga je'eg ymanera apyraapa. A'eramũ 'ga oje'eg ymanera mojopy'rau oje'eg yau pyu. A'eramũ 'ga wa'yra 'ga upe u'eawera jane erowiarãmũ 'ga jane katu'oka. "Anure nipo je teje'ega rerowiaara 'gã murukari ywag ipe tejepyri", 'jau 'ga 'ũina. A'eramũ jane jareku'iramũ jarejemogyau ee.

⁷ Oje'eg ymanera 'gã enuwarũ re amunipo 'ã 'ga namuri oje'eg yaua oree. ⁸ A'ere janepyy 'gã nuenuwi Jarejuwarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau:

“Anure nipo je teje'eg yau monoi Israeu juapyrera 'gã nupe, Juda juapyrera 'gã nupe nanē nū.

⁹ Ymã te je teje'ega monoi 'gã ypy 'gã nupe ikue.

Egitu ywy awi 'gã neruaw ipe je teje'ega monoi 'gã nupe.

A'ere 'gã nuenuwi etee jeje'eg ymanera.

A'eramũ je tepoia 'gã nui”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹⁰ “Anure nipo je teje'eg yau monoi Israeu juapyrera 'gã nupe, a'e je pē nupe.

A'ere je teje'ega mogeukari 'gã akaga pype.

A'eramũ nipo 'gã wapyã mÿina jeje'eg yau are.

A'eramũ nipo 'gã oporenuwiweramũ jeje'eg are.

A'eramũ nipo 'gã je muorypa. ‘Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea a'jea futat’, 'jau nipo 'gã jee.

A'eramũ nipo je futat 'gã Nuwaretea.

A'eramũ nipo 'gã nanē jeremiayuwareteramũ ajemogyau jee nū”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹¹ “Anure nipo 'gã je kwaapa katu katu najuejue etee futat.

A'eramũ te nipo 'gã ajamu'jawe'em je ree.

Je kwaapa nipo 'gã pãwẽũjẽ etee futat ajemogyau.

'Gã 'wyrara 'gã, akotee ma'e 'gã.

Mĩmera 'gã nipo je kwaapa anure.

¹² A'eramũ nipo je 'gã tywera moia 'gã nui.

Najerea'aru'jawi futari nipo je 'gã tywer are”,

'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹³ “Teje'eg yau je omono 'gã nupe” 'e upe Janeruwarete 'ga oje'eg ymanera jane upe imojopy'ru upe te 'ga 'i. A'eramũ jane 'awamũ mama'e apou 'ga je'eg yauu. Anurenure'i nipo 'ga je'eg ymanera teepawamũ.

9

Janeruwarete 'ga rupawarete

¹ Moisesi 'ga upe oje'ega monou nanē Janeruwarete 'ga 'gã mu'jau amuoryw are. “Taityoga peapo jemogytaawamũ. A'eramũ pēẽ a'e pype futat pejewau je muorypa”, 'jau 'ga 'gã nupe 'gã mu'jau ee rakue. ² A'eramũ 'gã iapou ojeupe 'ga 'eawer imũ etee. Iapopaw ire 'gã imomy'japa taity poanamũ pyu. Wesaw ypya upe 'gã 'jau “Janeruwarete 'ga rupap”, 'jau 'gã jupe. A'e pype futat arãparĩna 'ũina wenawa 'arimũ. Mani'oko'o'i piru'i rupawa nanē 'upa peu. A'e 'arimũ 'gã mani'oko'o'i piru'i rerawau inuga. “Janeruwarete 'ga ma'ea”, 'jau 'gã jupe jepi. ³⁻⁴ Mama'e kasiga rapyawa 'ũina imy'jawa rowopype pyri. Ouru 'gã imonou ipir are ipiwoymawamũ rakue. Imy'jawa raipy upe 'gã 'jau “Janeruwarete 'ga rupawaretea” 'jau 'gã jupe. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũa etee te 'ũina imy'jawa waipy pe rakue. Ipiwoyma 'gã ouru pyu nanē rakue nū. Ipye 'gã mama'e nuga. Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara itapep, ita kanafũ'ĩ, Arão 'ga ywyrã. Mĩmera 'gã imÿina ipype. Aipo ita kanafũ'ia ouru apopyrera. Ipye 'gã mani'oko'o'i mÿina, mana 'jawa mÿina. A'e Arão 'ga ywyrã opopoa rakue. Mukũi itapew are Janeruwarete 'ga je'ega jekwasari rakue. A'eramũ 'gã mĩmera monou imÿina Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ pype rakue. ⁵ Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa 'arimũ 'gã mukũi ywagipewara ra'agawa mÿina, kerupĩ 'jawa mÿina. Ouru apopyrera poromũ. Ijywa 'ga imonou ipypekau yrũ au'jawa 'arimũ. Ywagipewara ra'agawa resaka ae wea'aramũ Jarejuwarete 'ga ree. “Janeruwarete 'ga ako jane pype” 'jau 'gã ajaupe esakawe. Janeruwarete

'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa are mainana 'wyriara 'ga wyra ry monoi imonykya. Wyra ry resag ire Janeruwarete 'ga wea'aru'jawe'emamũ Israeu juapyrera 'gã tywer are rakue. A'ere na'awauwe rũi aipo mome'upaawa pẽ nupe.

⁶ Taityoga 'gã iapopaw ire mainana 'gã awau osou Jarejuwarete 'ga rupaw ipe mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ. Ai'iwe, ai'iwe 'jau 'gã awau osou mama'e apou 'ga upe rakue. ⁷ A'ere mainana 'wyriararete 'ga etee 'ga oi osou Jarejuwarete 'ga rupawarete pype. Kwara mu'ar ire mainana 'wyriara 'ga osou majepi tee futat 'ga rupawarete pype. Wyra rya 'ga erawau erosou imonykya Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ryrũ au'jawa 'arimũ. Otywer are ra'ne 'ga imonykya. A'ere 'ga opytuna 'gã tywer are nanẽ imonykya nũ. “Amumẽ ore mama'e tywera apoi ikwaape'ema jepi”, 'jau 'ga erawau erosou. “A'eramũ ene eja'aru'jawe'emamũ oretywer are”, 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe, wyra ry monykya yrũ au'jaw are. ⁸ A'ere tekotee 'gã nosea'uweri Jarejuwarete 'ga rupawarete pype. A'ere Janeruwarete 'ga 'Agesagea jane mu'ei mama'e are. “Taityoga teepaw ire pẽẽ pejesou pejeporogytau Pejejuwarete 'ga upe najuejue etee. Taityoga renamũ te ako mainana 'wyriararete 'ga etee osou imy'jawa pype Pejejuwarete 'ga pyri jepi. A'ere teepaw ire pẽẽ najuejue etee pese 'ga pyri pejeporogytau 'ga upe” 'e are 'ga 'Agesage jane mu'ei.

⁹ Kristu 'ga manũ'emaue janepytunera 'gã mama'e rerawau mainana 'gã nupe: “Koa mama'ea emome'u Jarejuwarete 'ga upe jee”, 'jau 'gã mainana 'gã nupe mama'e rerua jepi. Mama'e tywera apo re 'gã weymawa mũ rerua mainana 'gã nupe jepi: “Mama'e tywera je aapo Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ je tejeymawa rerua tetywera mepyawamũ. A'eramũ ene iapyau Jarejuwarete 'ga upe je ree”, 'jau 'gã 'ã weymawa rerawau mainana 'gã nupe. Otywera mepyawamũ 'gã weymawa monou iapyaukaa mainana 'gã nupe Jarejuwarete 'ga upe. A'ere aipoa namueateukari 'gã 'gã tywer awi. Nokatu'oga'uweri 'gã 'gã tywer awi. ¹⁰ Moisesi 'ga remikwasiarer imũ nipo 'gã mama'e monoi Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga remikwasiarer imũ nipo 'gã ojekwakupa mama'e are. “Aga i'upyre'ema pẽ nupe”, Moisesi 'ga 'eawera nipo 'gã na'ui agawewi. “Nan ki peapo pejekatu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau Moisesi 'ga 'gã mu'jau 'gã jekatu'og are rakue. A'eramũ 'gã mama'e apou 'ga je'eg imũ etee. A'ere 'gã nemiapofera namuesagea'uweri 'gã Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga jane katu'okarama resaukaawamũ etee te 'gã aipo apoi rakue. Kristu 'ga rure'emaue te jane mama'e apoi Moisesi 'ga remikwasiarer imũ rakue.

¹¹ A'ere 'awamũ Kristu 'ga ruri rai'i. A'eramũ 'ga akou mainana 'wyriararete 'jawewaramũ janee. “Mama'e esagea taapo pẽ nupe 'jau”, 'jau 'ga akou mainana 'wyriara 'jawewaramũ janee. Nataityoga pype rũi 'ga rekoi mainana 'wyriara 'jawe. Ywag ipe te 'ga rekoi. 'Uwarete 'ga pyri futat 'ga rekoi. Kristu 'ga rekwawa esageay taityoga apyraapa. ¹² Ymã te 'gã karupana'nĩ jukai wy reko'woka rakue. Kwataua'yra nanẽ 'gã ijukau wy reko'woka jui rakue. Wyra jukauwe mainana 'wyriara 'ga wy rerawau erosou taityoga my'jaw ipe, Jarejuwarete 'ga rupawarete pype opytuna 'gã tywera mepyawamũ rakue. A'ere ikokwara rupi nãñewẽjẽmĩ 'ga wyra mũ jukau wy rerawau erosou rakue nũ. A'ere nanarũi Kristu 'ga. Kristu 'ga ojekjukaukat ia'wyre'ema 'gã nupe majepi tee futat rakue. Awau 'ga 'ã 'ũina ywag ipe. A'eramũ 'ga owy pyu janetywera mepyaupap 'uwa 'ga upe. A'eramũ 'ga werowiamũ janetywera moia jane wi ywawuje futat. ¹³ Ymã Israeu juapyrera 'gã jekatu'ogi Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee rakue. Ijekwakuwe'ema 'gã ojemote'at ma'e 'jawe Jarejuwarete 'ga

upe. A'eramũ 'gã ojekatu'oke'em ire osowe'em Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga muorypa. A'eramũ mainana 'gã karupana'nĩ ry monykya 'gã nee. Kwatau ry 'jau 'gã imonykya ijekatu'oge'ema 'gã nee. Kwataua'yra nanẽ 'gã iapyaukaa nũ. A'eramũ 'gã ukuwera kosõu 'y are. A'ere 'gã imonykya 'gã nee 'gã katu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe. Aipo apo re te ki 'gã too osou Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe 'ga muorypa. Peapyaka esaka je'e are. Teumera tymara 'gã Janeruwarete 'ga nomogeukari wog ipe. A'eramũ 'gã teumera tym ire weymawa rerawau mainana 'ga upe. A'eramũ mainana wy monykya 'gã nee 'gã nesawamũ. ¹⁴ A'ere karupana'nĩ rya nokatu'ogi futari 'gã. Nopirei futari 'gã 'gã tywer awi. Karupa'mĩ rapya nanẽ nũ. Karupa'mĩa 'gã ijukau iapyau otywera mepyawamũ. A'ere nomoira'uweri 'gã nui. A'eramũ 'gã mama'e tywera apou'jaw ire 'gã nãñewẽjẽmĩ weymawa mũ jukau nũ, otywera mepyawamũ nũ. A'ere Kristu 'ga jane katu'ogi ywawuje futat. Werowiarãmũ 'ga janetywera moia jane wi. Amanũmũ 'ga janetywera mepyaupap ywawuje futat rakue. Esage ete Kristu 'ga. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. 'Uwarete 'ga 'Agesagea 'ga wereko, okoeteete ma'ea 'ga wereko. A'eramũ 'ga 'ga 'Agesage pãjẽ mũ ojejukaukaa 'gã nupe, owy reko'wogukaa 'gã nupe, janetywera mepyawamũ 'Uwarete 'ga upe. "Ajejukaukat je 'gã nupe 'gã tywera mepyawamũ enee, Kiapi'ni. A'eramũ je tejerowiaaramũ 'gã tywera moia 'gã nui, 'gã katu'oka katu", 'jau Kristu 'ga 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga werowiarãmũ janetywera moia jane wi, jane katu'oka katu 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ jane 'awamũ jarejeymawa rapyau'jape'ema jaretywera mepyawamũ. Jejui Kristu 'ga manũa janetywera mepyaupap ywawuje futat. Werowiaaramũ 'ga janetywera moia jane wi, jane mogyau oje'jawewaramũ, jane muea'arukaa mama'e are oje'jawe futat. A'eramũ jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat.

Janeruwarete 'ga je'eg yau

¹⁵ Moisesi 'ga upe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee Israeu juapyrera 'gã mama'e apou rakue numiamũ. A'ere 'gã mama'e tywera apou'jau'jawi etee futat. A'ere Kristu 'ga te eteetea. Janetywera moiawareteramũ 'ga manũi janee. Janetywer awi jane mueateeeukaawamũ te 'ga iapoi janee. Werowiaaramũ 'ga janetywera moia jane wi. A'eramũ 'ga 'jau werowiaaramũ janee: "Jeruwarete 'ga pẽ mũ'ẽ 'gã nui je rerowiarukaa pẽ nupe. A'eramũ nipo pẽ anure pejejua 'au ore pyri nakwaparimũ warãu rũi futat", 'jau 'ga werowiaaramũ janee. "Orojepyri pẽ nuramũ nipo Jeruwarete 'ga mama'e esage monou pẽ nupe u'eawer imũ etee futat. Pẽ nupe 'ga remimonofera nateepawa'uweri", 'jau 'ga werowiaaramũ janee.

¹⁶⁻¹⁷ Sã'ã ae ka'arana kwasiara okaraemã are. "Je manũ re ki jekaraemãmera pemono jepytunera 'gã nupe" 'e kwasiaa inuga ka'aran are. 'Ga manũ re etee 'gã ka'arana kwasiararera 'ga karaemã monoi 'gã nupe. 'Ga manũe'emauwe 'gã 'ga karaemã nomonoa'uweri 'gã nupe. Muku 'ga manũ re miamũ 'ga manũ resakarera 'gã 'jau: "A'jea futat 'ga manũ ai'i. Aesak je 'ga manũa ai'i", 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã "amanũ 'ga" 'e kwaaw ire etee 'ga karaemã monou 'gã nupe. ¹⁸⁻¹⁹ Nan tee futat Janeruwarete 'ga je'eg ymanera. Ojeupe Janeruwarete 'ga je'eg ire etee Moisesi 'ga 'ga je'ega mome'ui opytuna 'gã nupe rakue. A'ere 'ga karupana'nĩ ry kwatau ry reewe ikosõu 'y pype. A'ere 'ga 'yw akã'i amũ ppyka ifaa inimo piraga pyu. Isipu 'jawa 'yw akã'i faa karupa'mĩawa apopyrera pyu. Karupa'mĩawa 'gã ipowãna rakue. A'ere 'gã imomiraga. A'e pyu 'gã 'yw akã'i fari. A'ere 'ga ipymĩau wy pype. A'ere 'ga wy monykya Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are. Israeu juapyrera 'gã nee nanẽ imonykya nũ. ²⁰ A'ere 'ga 'jau 'gã nupe: "Wya

je amonykyt Jarejuwarete 'ga je'ega rerekwara ka'aran are. Pě nee naně je imonykyri nũ. A'eramũ ki jane 'ga je'ega renupa. Taruenup eneje'ega 'jau 'e are je wy monykyri pě nee ka'aran are we", 'jau Moisesi 'ga 'gã nupe rakue. ²¹ Taityog are naně Moisesi 'ga wy monykyria nũ taityoga pypewara are we. ²² Moisesi 'ga upe Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ mainana 'gã wy monykyria mama'e are ikatu'okawamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue. "Wy pyu ekatu'ok mama'ea jee", 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã wy monykyria mama'e are ikatu'okawamũ 'ga upe. Imonykyawe'em are etee 'gã imonykyre'ema. Inãinã'nĩ etee 'gã ikatu'oka. Opytuna 'gã tywer are naně 'gã aipo apou wyra jukau wy reko'woka 'gã nee 'gã tywera mepyawamũ Jarejuwarete 'ga upe. Wy reko'woke'em ire amunipo 'ã 'gã otywera nomepyi futari Jarejuwarete 'ga upe.

Janetywera mepyawamũ 'ga manũawet

²³ Ee wyra ry monykyr ire Moisesi 'ga taityoga katu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue, taityoga pypewara reewe rakue. Ywag ipe futat Janeruwarete 'ga muorypawarete reni. A'eramũ nipo ikatu'okawa wesageramũ wyra ry apyraapa. ²⁴ Na'gã nemiapofera taityoga pype rũi Kristu 'ga awau osou amanũ re. Ywag ipe tee 'ga oi, 'Uwarete 'ga muorypawarete pe. Peu futat 'ga reni 'Uwarete 'ga pyri, mama'e renũina jane ree 'ga upe. ²⁵⁻²⁶ Ymã judeu 'gã nupe mainana 'wyriararete 'ga wyra ry rerawau erosou taityoga my'jaw ipe, Janeruwarete 'ga rupawarete pype rakue. Majepei tee futat 'ga erawau erosou kwara mũ rupi rakue. Ikokwara rupi tãmějě 'ga wyra ry rerawau erosou 'ga rupawarete pype rakue nũ. A'ere nanarũi Kristu 'ga. Nan Kristu 'ga reko re amunipo 'ã 'ga amanũu'jau'japa ywy apo ypy we. A'ere nanarũi Kristu 'ga. Namanũu'jau'jawi 'ga janetywer are. Sawaēm jane mama'e teepap ja'wyja'wy upe. A'eramũ ako 'ga 'awamue te ojesaukaa janee amanũmũ janetywera mepyaupap ywawuje tee rai'i.

²⁷ Ywy pewaramũ jane jaremanũmũ najuejue etee futat. Majepei tee futat jane manũi. Nimanũu'jau'jawi jane. Jaremanũ re nipo jane jarewau jareje-saukaa Jarejuwarete 'ga rowase. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga rerowiaaramũ jane monou jane mogyau ojepyri. Wa'yra 'ga rerowiare'ema 'gã nipo 'ga imonou muku ojewi. ²⁸ Nan tee futat majepei tee Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe, janetywera mepyawamũ. Nojejukaukaru'jau'jawi 'ga. Anure nipo 'ga ruri nũ. A'ere 'ga najanetywera mepyawamũ rũi 'ga ruri. 'Ua nipo 'ga wapesakaramũ jane katu'okapap janetywer awi. A'eramũ te nipo jane mama'e tywera niapou'jawi.

10

¹ Moisesi 'ga remikwasiarera mogytaramũ Israeu juapyrera 'gã weapyo'iramũ etee Jarejuwarete 'ga remiaporam are. Anure 'ga remiaporama a'agawa futat poromũ wyra rapya rakue. A'ere 'gã naeapyo katui ee rakue. Weymawa 'gã ijukau iapyau otywera mepyawamũ. Ikokwar are 'gã nãñewějěmĩ wyra mũ jukau iapyau nũ. A'ere wyra wya nokatu'ogi futari Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã nakue. A'eramũ 'gã 'ga muoryparũme'em 'ga remifutar imũ. ² Okatu'okatu re amunipo 'ã 'gã nueru'arasigi te mama'e tywera ojeupe iapoawera erekou. A'eramũ amunipo 'ã 'gã weymawa rerawau'jape'ema ijukaukare'ema otywera mepyawamũ rakue. A'ere wyra wya nokatu'ogi futari 'gã 'gã tywer awi. ³ Ma'eramũ 'ã 'gã au'jeteramũ weymawa mũ rerooi ijukaukaa otywera mepyawamũ rakue. Weymawa jukaramũ 'gã wea'aramũ otywer are

nũ. ⁴ Kwatau rya nomoira'uweri janetywera. Karupana'nĩ rya nanẽ nomoira'uweri nũ.

⁵⁻⁶ A'eramũ Kristu 'ga 'ua ojypa 'au ywy pe rakue. A'eramũ 'ga 'jau 'Uwarete 'ga upe:

“Nerefutaru'jawi wyra rapya 'awamũ.

Ejeupe 'gã mama'e mura nanẽ nerefutaru'jawi nũ.

Wyra rapya nomoiri futari 'gã tywera.

Nenemaku'ia'uweri.

A'eramũ ene je mogou ywy pewara 'gã 'jawe futat ra'ne.

'Gã no'oa 'ã ene imua jee jero'oramũ.

A'eramũ je tekou 'gã 'jawe futat.

⁷ Eneremifutara apoawamũ je ruri.

Ymã te 'ã ka'arana erekwasiarukat 'gã nupe je ree rakue.

A'eramũ je 'awamũ mama'e apou eneremifutar imũ etee futat, 'gã nemik-wasiarer imũ etee futat”,

'jau 'ga 'ua ywy pe rakue.

⁸ Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner imũ 'gã wyra jukau iapyau otywera mepyawamũ rakue. A'ere Jejui 'ga 'i 'Uwarete 'ga upe rakue: “Nerefutaru'jawi wyra jukaa 'awamũ”, 'jau 'ga 'ga upe. “Wyra jukaa nene muorywu'jawi 'awamũ”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ⁹ “Au je rekoi. Eneremifutar imũ mama'e apou te je ruri”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'awamũ 'jau janee: “Kristu 'ga 'jawe pejemogy. Jeremifutar imũ etee ki mama'ea peapo Kristu 'ga 'jawe jee”, 'jau 'ga janee. “Ne-peapyu'jawi wyraa 'awamũ pejetywer are”, e'i 'ga janee 'awamũ. ¹⁰ 'Uwarete 'ga remifutar imũ etee futat Jejui Kristu 'ga mama'e apoi rakue. A'eramũ 'ga ojejukaukaa ae a'wyre'ema 'gã nupe rakue. A'eramũ futat 'ga amanũmũ janetywera mepyaupap ywawuje tee 'Uwarete 'ga upe rakue. Werowiaramũ 'ga jane katu'oka janetywer awi.

¹¹ Mainana 'gã wojere'emamũ futat akou mama'e apou Jarejuwarete 'ga upe rakue. Wyra rapya 'gã imuojere'ema futat rakue. Ai'iwe, ai'iwe, ai'iwe 'jau 'gã iapou rakue. A'ere wyra rapya nomoira'uweri janetywera jane wi.

¹² A'ere Kristu 'ga jejukaukari 'gã nupe janetywera mepyawamũ. A'ere 'ã 'ga awau wapyka 'Uwarete 'ga jakwatawa katy 'ũina. Namanũu'jau'jawi 'ga janetywer are. Majepi tee futat 'ga manũi janetywera mepyawamũ. Janetywera mepy re 'ga awau wapyka 'ũina 'Uwarete 'ga yse katy. 'Uwarete 'ga 'jawe futat 'ga. A'eramũ 'ga wapyka 'ga jakwatawa katy. ¹³ Anure nipo Janeruwarete 'ga Kristu 'ga magwawukaa 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'arimũ. A'eramũ 'ga iapesaka 'ũina. ¹⁴ Majepi tee futat 'ga manũi janetywer are rakue. A'eramũ 'ga werowiaramũ janetywera moia jane wi, jane katu'oka tãmějě futat.

¹⁵ U'agesageu nanẽ 'ga jane mu'jau ee nũ, 'gã nupe ka'arana kwasiarukaripyre are nũ:

¹⁶ “A'ere nipo je teje'eg yau monoi 'gã nupe.

A'eramũ nipo 'gã oporenuwiweramũ jeje'eg are.

Teje'ega nipo je imogeukaa 'gã akaga pype.

A'eramũ nipo 'gã wapykau ee”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'gã nupe rakue.

¹⁷ A'jea futat 'ga 'i: “Najerea'aru'jawi futari nipo je 'gã tywer are”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa Jeremi 'ga upe rakue.

¹⁸ Jejui Kristu 'ga manũ are Janeruwarete 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ 'ga wea'aru'jawe'emamũ futat janetywer are. Ma'eramũ 'ã jane niapou'jawi futari 'awamũ mama'ea jaretywera mepyawamũ. Kristu 'ga futat janetywera omepy amanũmũ rakue.

Jareje'ega simono 'ga upe 'awamũ

¹⁹ Pěe jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pěe jerenyra 'jawe jee. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Jejui 'ga amanũ janetywera mepyawamũ rakue. Werowiaramũ 'ga janetywera moiri jane wi. A'eramũ jane nanẽ jareje'ega monoarũmũ Jarejuwarete 'ga upe. ²⁰ Namainana 'gã nũi oje'ega omono Jarejuwarete 'ga upe janee 'awamũ. Ymã 'ã Israeu juapyrera 'gã Jarejuwarete 'ga mogytaawa taityoga momy'jawi taity pyu rakue. A'eramũ 'ã mainana 'wyriara 'ga etee awau osou imy'jaw ipe Jarejuwarete 'ga upe oporogytau rakue. A'ere jane 'awamũ Jejui 'ga manũ are, jane porogytaarũi Jarejuwarete 'ga upe. Amanũ re Jejui 'ga ferawi rai'i nũ. Namanũu'jawi futari 'ga 'awamũ. A'eramũ jane jareje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe au'jeteramũ futat jarejee.

²¹ Jejui 'ga futat mainana 'wyriararete 'jawewaramũ janee. 'Ga 'ã Janeruwarete 'ga omỹi 'wyriaramũ wemiayuamũ janee. Ojejuka esage 'ga jane ree. ²² A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa a'jea futat. Kristu 'ga ree jarejemogypyka jarejemogyau. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa a'jea futat. Kristu 'ga 'ã janetywera amoit jane wi werowiaramũ. A'eramũ jane jarejekwawe'em 'ga upe. Jarejewi 'ga jaretywera moir ire jane jarejepymĩaukaa 'y pe 'gã amũ nupe. Sã'ã mama'ea opirei re esagea. Iky'ae'ema futat. Nan tee futat jane. Jarejewi janetywera moir ire jane jarejesageramũ 'ga upe.

²³ U'eawer imũ etee futat Janeruwarete 'ga mama'e apoi. A'eramũ jane jarejemogypyka 'ga 'eawer are, "Anure nipo je pẽ muri ywag ipe tejepyri" 'ga 'eawer are. A'eramũ te jane 'ga pyri jareo rapesaka. 'Gã amũ nanẽ ki jane imu'jau ee nũ. "Anure nipo Janeruwarete 'ga werowiaaramũ jane monoi ywag ipe ojepyri", 'jau ki jane jarejepyriwara 'gã nupe. ²⁴ A'eramũ ki jane jarejea'aramũ jarejuee. "Janepota'wa ki jarejuee. Sajopoar iki mama'e esage apo are", 'jau ki jane jarejaupe.

²⁵ 'Gã amũ nipo opoia ajuee ajatyka awi. Nijatykaweri nipo 'gã ajuee Jarejuwarete 'ga muorypa. A'ere kasi sajemu'e 'gã nee ne. Sajatyka etee futar iki jarejuee 'ga muorypa. Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri nũ. A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapiukaa jarejaupe.

²⁶ "Kristu 'ga amanũ janetywera mepyau rai'i. A'eramũ ki pěe mama'e apou 'ga remifutar imũ etee" 'ea jane sikwaap. A'jea futat aipo 'ea. A'eramũ ki jane mama'e tywera apowe'em Kristu 'ga ree jarejemu'e re. Jarejemifutar imũ etee mama'e tywera apou jane jewyru'jawi jaretywera upe nũ awỹja sipo janetywera omepy janee nanuaramũ? Nitywi futari 'ga amũ. Kristu 'ga etee futat amanũmũ janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga rerowiare'emamũ nitywi futari janetywera moiara 'ga amũ. ²⁷ A'eramũ ki mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã okyjau Jarejuwarete 'ga wi. Anure nipo 'ga wowase jane majatykaaw ipe ojee iporomutare'ema 'gã monoi mama'eukwaawa rapyaw ipe. ²⁸ Pekwaap 'ã jareypy 'gã Moisesi 'ga remikwasiarer imũ etee iapoare'ema 'gã apisiukara rakue. Maranuara 'gã sipo poromũ iapisipyramũ rakue? "Peko kasi tesirũgatu ne" 'e renupare'ema 'gã janepy 'gã iapisau tãmějē rakue. Mukũja 'gã tesirũgatu 'ga amũ reko resag ire 'gã 'ga jukau tãmějē aporiae'emamũ futat 'gã nee rakue. ²⁹ Sã'ã 'gã Moisesi 'ga je'egera renupare'ema 'gã ijuka tãmějē rakue. Nanarũi sipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã nereko? 'Ga taetu nipo 'ga wa'yra 'ga je'ega renuwe'emamũ 'gã wereko tywerete a'jea futat. Kristu 'ga rerowiar ire nipo 'gã amũ opoia 'ga rerowiar awi. Ojewi Kristu 'ga otywera moir ire nipo 'ga amũ ojewya mama'e tywera apo upe nũ. A'e 'gã: "Nia'wyri Kristu 'ga. Ma'eramũ 'ã 'gã 'ga jukai au'je katu rakue" 'jara 'jawe Kristu 'ga rerowiar awi

opoit ma'e 'gã. Janeruwarete 'ga 'Agesagea opota'waramũ agawewi 'gã nee, Kristu 'ga rerowiarukaa agawewi 'gã nupe. A'etea 'gã 'ga 'Agesage kurapara 'jawe etee, Kristu 'ga rerowiar awi opoir ire. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete.

³⁰ “Nanuara 'gã nui nipo je jepyari 'gã nemiapo tywer awi”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa Moisesi 'ga upe rakue. “Oje'eganuwe'emawer ipe etee te nipo 'ga jereko tywerukari jee”, 'jau Janeruwarete 'ga ikwasiarukaa ka'aran are Moisesi 'ga upe rakue. Aipoa Janeruwarete 'ga 'eawera futat. A'ea jane ikwaapa.

³¹ Janeruwarete 'ga okoeteete ma'ea futat. Ma'eramũ ki jane jarekyjau 'ga jarejereko tywer awi mama'e tywera apowe'em futat.

³² Pënea'ar iki pejejerekwawer are. Jejui 'ga pëe erowiar ypyrauwe 'ã 'ga rerowiare'ema 'gã pë nerekou tyweaete 'ga ree. A'ere 'ã nepepouri futari 'ga rerowiar awi rai'i. ³³ Amumë 'ã 'ga rerowiare'ema 'gã pë kurapa kypyre'emetete agawewi rai'i. A'etea 'ã pënuag etee futat 'gã pejereko tywera upe rai'i. Amumë 'gã 'ã pëjekoty'aawa 'gã nerekou kypyre'emetete agawewi rai'i. 'Gã nerekou tywera resakawe 'ã pëe pejejatykau pejejekoty'aawamũ 'gã nee rai'i. A'eramũ 'ã 'gã pë nerekou kypyre'emetete 'gã neewe futat rai'i.

³⁴ Amumera 'gã 'gã imonou imunepa moromunepawa pype rai'i. A'e 'gã nee 'ã pëe pejemuaëma rai'i. Amumë 'gã pëkaraemã pojekau agawewi pë nui. A'etea nepëku'ipawi ee. “Janeruwarete 'ga poroywera te nipo nateepawi jane wi”, pe'je etee nipo pejeku'iramũ nan pejejerekoramũ.

³⁵ Werowiar awi pepoire'emamũ a'jea futat Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pë nupe. A'eramũ ki pejepoire'ema futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. ³⁶ 'Ga rerowiar awi pejepoire'em ire nipo mama'ea peapo 'ga remifutar imũ. A'eramũ pëe pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. Mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat pejemogyau 'ga rerowiaa a'jea futat. A'eramũ 'ga anure mama'e monou pë nupe u'eawer imũ etee futat.

³⁷ Ymã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari 'gã nupe rakue: “Naanure rũi futat nipo 'ut ma'e 'ga ruri.

Kamësiete futat nipo 'ga ruri.

³⁸ Jeremifutar imũ mama'e apoara 'gã nipo ojemogypyka ajemogyau je ree. A'eramũ nipo 'gã ajemogyau je pyri nakwaparimũ ete rũi futat. A'ere je tejerowiar awi 'gã amũ poir ire je najeku'i 'gã nee”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa 'ga amũ nupe rakue.

³⁹ Na'ga rerowiar awi opoit ma'eramũ rũi futat jane. Nipouri futari jane 'ga rerowiar awi. A'eramũ 'ga jane monowe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jane 'ã sirowiat 'ga jarejemogyau. A'eramũ nipo 'ga jane mogyau ojeypyri nakwaparimũ rũi futat.

11

Janeruwarete 'ga rerowiaararete 'gã

¹ Werowiaaramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage muri janee. A'eramũ ki jane 'jau jarejeupe: “Arowiat je Jarejuwarete 'ga 'jau. A'eramũ 'ga anure mama'e mua jee 'jau kwy”, 'jau ki jane. “Naesagi agawewi je tejeupe 'ga remimurama. A'etea je ajemogypyk 'ga ree”, 'jau ki jane jarejeupe, 'ga rerowiaa. ² 'Ga ree ojemogypykaw imũ etee futat janepyy 'gã jepoarukari Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga aku'iramũ 'gã nee rakue. A'eramũ 'ga 'jau rakue: “Je rerowiat 'gã ajemogyau. A'eramũ 'gã wesageramũ jee”, 'jau 'ga 'gã nupe werowiaaramũ rakue. ³ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ jane jarejeapyoramũ 'ga remiapofer are. “Ymã te

Janeruwarete 'ga mama'e apoi rakue. Ywy, ywak, kwat, jay, jaytata. Mīmera 'ga iapou rakue. Oje'eg imū etee futat 'ga iapou. Esagipyre'ema futat 'ga wapo. 'Agamū 'ā jane esaka 'ga remiapofera. Oje'eg imū etee futat 'ga iapou rakue" 'ea 'ā jane erowiaa jarejemogyau.

⁴ Apeu 'ga nanē 'ā rakue nū, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga aku'iramū ojeupe Apeu 'ga remimurer are rakue. A'ere Apeu 'ga reki'yra 'ga, Kaī 'ga nuerowiari Jarejuwarete 'ga. A'eramū Janeruwarete 'ga aku'ie'emamū ojeupe Kaī 'ga remimurer are. Ojee Apeu 'ga jemogypygamū Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: "Apeu 'ga pa je rerowiat ra'e. A'eramū 'ga wesageramū jee", 'jau 'ga ojeupe. Ymā agawewi 'ā Apeu 'ga manūi rakue. A'etea jane 'ā 'ga rekwawera sikwaap. Apeu 'ga werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramū ki jane 'ga 'jawerimū etee futat jarejemogyau.

⁵ Enoki 'ga nanē 'ā rakue nū, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue nū. Namanūi futari Enoki 'ga rakue. Werowiamū Janeruwarete 'ga 'ga rerawau erojeupia rakue. 'Ga pyriwarera 'gā Enoki 'ga rekaa numiamū. A'ere 'gā nuesagi 'ga. Janeruwarete 'ga 'ga omojeupit imonou ojeupyri. Ywag ipe ojeupire'ēwe Enoki 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga aku'iramū 'ga ree rakue. A'e are Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'gā nupe rakue.

⁶ Niku'ia'uweri Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gā nee. Maran sipo ajee jane 'ga muorywi, "Janeruwarete 'ga ako" 'e rerowiare'em ire? Nimuorywa'uweri jane 'ga "ako 'ga" 'e rerowiare'em ire. "Janeruwarete 'ga ako" 'e rerowiamū janeporokwaawiweramū 'ga ree. "Ojee iporokwaawiwet ma'e 'gā nupe Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi" 'e rerowiamū jane jareporokwaawiweramū 'ga ree.

⁷ Nue 'ga nanē 'ā Jarejuwarete 'ga je'ega renupara rakue nū. "Anure nipo je amana monoi ywy pe tejerowiare'ema 'gā momapa. A'eramū pēē yaruu apou 'y awi pejeje jagawamū", ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eramū Nue 'ga 'ga rerowiaa rakue, yara apou 'ga je'eg imū etee futat rakue. Amana kyre'emaue Nue 'ga yara apou erekou. A'eramū 'ga, wa'yra 'gā netee futat amanūme'em rakue. Nue 'ga ra'yra 'gā etee Jarejuwarete 'ga je'ega renupa 'uwa 'ga pyri rakue. A'eramū 'gā etee futat ojejaga yara pype. 'Gā nesea Jarejuwarete 'ga rerowiara resaukaa amumera 'gā nupe. Amumera 'gā nuerowiari Nue 'ga je'ega, ojeupe Nue 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'uramū. A'eramū 'ya 'gā apisau. Werowiamū Janeruwarete 'ga 'jau Nue 'ga upe: "Je rerowiar ape. A'eramū ene ejesageramū jee", 'jau Janeruwarete 'ga Nue 'ga upe rakue.

⁸ Abraão 'ga nanē rakue nū, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramū 'ga 'ga je'ega renupa ojeupe 'ga je'egamū rakue, "Ekwap 'aw awi. Taesaukat ywy pe enee 'jau", ojeupe 'eramū rakue. "Anure nipo je ene upe tejemiesaukarera monopawi katu katu ene upe eneuapyrera 'gā neewe futat. Enema'e katu katua futat nipo poa", 'jau 'ga 'ga upe rakue. Nokwaawi agawewi futat Abraão 'ga awawa. A'etea 'ga oo ojeupe Jarejuwarete 'ga 'eawer imū etee futat. ⁹ Jarejuwarete 'ga rerowiaaw imū etee futat Abraão 'ga awau owaēma "tamono 'awa ywya ene upe" 'jawa upe rakue. Tekotee 'gā ywy pe 'ga rekoi. Nuapoi 'ga 'ogaretea. Taityoga pype etee 'gā nekoi rakue. Wata 'gā ajemogyau. A'eramū 'gā akou taityoga pype etee futat. 'Ga juapyrera 'gā, Isaki 'ga, Jako 'ga. Mīmera 'gā nanē ajemogy taityoga pype etee. 'Gā nupe nanē Janeruwarete 'ga 'i nū: "Tamono 'awa ywya pē nupe 'jau, pēnekwawamū 'jau", 'jau 'ga 'gā nupe rakue. A'etea 'gā nanē taityoga pype etee ako. ¹⁰ Abraão 'ga 'ogarete apowe'em rakue. "Amunawaretea Janeruwarete 'ga wapo ywag

ipe. Wemifutar imũ etee futat 'ga iapoi. Nateepawa'uweri 'ga 'wyraretea. A'eramũ je tejekoweramũ 'ga 'wyrarete pype", 'jau Abraão 'ga ojeupe rakue.

¹¹ Abraão 'ga remireko ãẽ, Sara ãẽ wa'yre'emamũ rakue. Abraão 'ga oymanamũ akou. A'ere 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiari, "Anure nipo je kunumĩ mũ muri pẽ nupe" 'e rerowiaa 'ga akou. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga ra'yra pyygukaa 'ga remireko ãẽ upe. Owãiwĩ pype futat ãẽ omena 'ga ra'yra pyyka. ¹² Abraão 'ga nanẽ oymanamũ nũ. A'etea 'ga aja'yrapy ãẽ pype. Majepi tee agawewi Abraão 'ga rakue. A'etea kwaiwete 'ga juapyrera 'gã. Jaytata pytuna 'jawe 'ga juapyrera pytuna. 'Yisigeau pytuna 'jawe nanẽ 'ga juapyrera pytuna nũ.

¹³ Aipo 'gã jemogyawera Jarejuwarete 'ga rerowiara wesaukat janee. Werowiat agawewi futat 'gã Jarejuwarete 'ga rakue. A'etea 'ga nomonoi mama'ea 'gã nupe u'eawer imũ rakue. "Anure nipo 'ga imonoi janejuapyrera 'gã nupe", 'jau etee futat 'gã worrywamũ ee rakue. "Awa ywy pe jane rekoĩ kamẽsĩ te. Najanerupawarete rũi 'awa ywya", 'jau 'gã nakue.

¹⁴ A'eramũ jane 'jau "aipo 'jara 'gã oo wupawarete pe futat", 'jau jane 'gã nupe. ¹⁵ Nijewyriweri 'gã wupawera upe. Ojewyriwer ire amunipo 'ã 'gã jewyri wupaw ymanera upe. ¹⁶ A'ere 'gã nijewyriweri jupe. "Anure nipo jane oi jarejupaw esage pe, ywagipewara pype. Nakwaparimũ ete rũi peu jarejemogyau", 'jau 'gã nakue. Nijewyriweri 'gã wupawer ipe. A'eramũ Janeruwarete 'ga ojerowiaa 'gã nee. 'Ga futat 'gã nupawa wapo ywag ipe 'gã nupe rakue. A'eramũ jane "ojerowiat 'ga 'gã nee rakue" 'e kwaapa.

¹⁷⁻¹⁸ Abraão 'ga werowiat a'jea futat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ 'ga ojemogyppyka 'ga ree rakue. A'eramũ 'ga 'ga je'ega renupa, "Eja'yra 'ga eroo iapyau jee" ojeupe 'ga 'eramũ rakue. Ymã te Janeruwarete 'ga 'i Abraão 'ga upe rakue: "Tamomytun enejupyrera 'gã enee 'jau. Isaki 'ga 'ã enera'yra. A'eramũ je 'ga juapyrera 'gã momytuna enee", 'jau 'ga Abraão 'ga upe rakue. A'eramũ Abraão 'ga 'ga rerowiaa. Naeapyoi agawewi 'ga Jarejuwarete 'ga remiaporam are. A'etea 'ga 'ga je'ega wenup, wa'yra 'ga rerawau iapyauramet 'ga upe numiamũ. ¹⁹ Ikwaapara 'jawe 'ga wea'aramũ: "Ga rapy re nipo Janeruwarete 'ga 'ga moferawi nũ", 'jau nipo 'ga rakue. A'eramũ 'ga weawyrũ'emamũ futat wa'yra 'ga rerawau iapyauramet rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'ga upe rakue nũ: "Erejuka awi eja'yra 'ga. A'jea futat je rerowiar ape ra'e", 'jau 'ga 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga karupa'mĩ resaukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga karupa'mĩ jukau iapyau 'ga upe rakue. A'eramũ Isaki 'ga akou imoferawipyrrera 'jawewaramũ Abraão 'ga upe rakue.

²⁰ Isaki 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga 'jau wa'yra 'gã nupe: "Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pẽ nupe", 'jau 'ga wa'yra 'gã nupe rakue. Jako 'ga upe, Esau 'ga upe. Mĩmera 'gã nupe 'ga imome'wau rakue.

²¹ Jako 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue nũ. A'eramũ 'ga, amanũ ja'wyja'wywe, 'jau Jose 'ga ra'yra 'gã nupe: "Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi pẽ nupe jue etee futat", 'jau 'ga Jose 'ga ra'yra 'gã nupe rakue. Jako 'ga iyman gatu gatu. A'eramũ 'ga opokokaw are etee futat owya. A'eramũ Jako 'ga, 'gã nupe aipo 'e re, oywyrã koka wããpyramũ Jarejuwarete 'ga muorypa. "Ene te 'ã eneresageay oree, ki Ku'jyp. Erejuka esage 'ã ore ree jepi", 'jau 'ga 'ga upe 'ga muorypa.

²² Jako 'ga ra'yra 'ga, Jose 'ga, nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa nũ. A'eramũ 'ga amanũme'ẽwe 'jau: "Anure nipo janepytuna 'gã oi ojewya jareje'wyr ipe nũ, Israeu juapyrera 'gã oi ã'jãu Egitu ywy awi, awau ojewya jareje'wyr ipe nũ, Kanaã ywy pe nũ. A'eramũ ki jekagera peroo ityma peu", 'jau 'ga opytuna 'gã nupe amanũme'ẽwe rakue.

²³ Anure Moisesi 'ga u'aa rakue. 'Ga jara 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. A'eramũ 'gã 'ga mima 'ga rerekou muapyra jay magwapa. “Esage janera'yra 'ga”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã o'wryiara 'ga je'ega renupe'ema, “Pejuka pejeja'yra kũima'ea”, 'ga 'e renupe'ema. Okyjawe'em futat 'gã 'ga je'ega renupe'ema.

²⁴ Moisesi 'ga nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Egitu ywy pewara 'gã 'wryiara 'ga ra'jyra eẽ Moisesi 'ga muaranupa rakue. A'ere 'ga aranuw ire nafutari “Wryiara 'ga ra'jyra eẽ remimuaranuwera 'ga, Moisesi 'ga” 'gã 'ea. “Wryiara 'ga ra'jyra eẽ ra'yra 'jawe 'ga, pe'je awi jee”, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. ²⁵ Oje'ariweramũ 'ga Jarejuwarete 'ga remiayuwã 'gã nee etee futat rakue. “Israeu juapyreramũ futat je”, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. “Ene Jarejuwarete 'ga remiayuwã futat ene”, pe'je etee ki jee, 'jau ete 'ga 'gã nupe rakue. “Egitu ywy pewara 'gã jepytuna 'gã wereko tywet. A'eramũ je 'gã 'jawe etee futat tejereko tywera futaa”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Najeparuapoweri je mama'e tywer are. Mama'e tywera apoara 'gã iku'i ee. A'ere 'gã kamẽsĩete 'gã eru'arasigi. A'eramũ je teparuapoweremamũ mama'e tywer are”, 'jau 'ga ojeupe. ²⁶ “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri wemiayuwã 'gã poaawamũ. A'eramũ je tekou 'ga remiayuwã 'gã pype etee futat. Tene Egitu ywy pewara 'gã je rereko tyweri 'gã pyri kwy”, 'jau 'ga ojeupe rakue. Sã'ã 'ga rerowiare'ema 'gã anure Kristu 'ga rereko tyweretea rakue. Nan futat 'gã Moisesi 'ga rereko tyweretei rakue. “Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage muri jee, je rerawau ywag ipe ojeypyri. Aipoa je afutat. Nafutari je Egitu ywy pewara 'gã karaemã. Kwaparimũwara te 'gã karaemã. A'ere Janeruwarete 'ga remimurama te nakwaparimũ warãu rũ”, 'jau 'ga ojeupe rakue.

²⁷ Jarejuwarete 'ga Moisesi 'ga erowiar ywyapiau akou. A'eramũ 'ga okyjawe'em Egitu ywy pewara 'gã 'wryiara 'ga wi rakue. Amara'neramũ agawewi 'wryiara 'ga 'ga ree. A'etea 'ga nokyjei 'ga wi. A'eramũ 'ga awau Egitu ywy awi. Moisesi 'ga ojemogypyka Jarejuwarete 'ga ree. Nuesagi agawewi ae 'ga. A'ere Moisesi 'ga reko'i 'ga resakara 'jawe. Jarejuwarete 'ga ree 'ga ojemogypyg ywyapiau. A'eramũ 'ga awau Egitu ywy awi. ²⁸ Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiaa akou. A'eramũ 'ga karupa'mĩ apisaukaa Israeu juapyrera 'gã nupe, 'okwaryta mojewaka karupa'mĩ wy pyu. A'eramũ ae momapara Israeu juapyrera 'gã na'yr ppy apisawe'em 'gã nui, Egitu ywy pewara 'gã na'yr ppya apisiramũ. Wy pyu 'okwaryta mojewag ire 'gã karupa'mĩ ro'o reya i'wau. A'ere Moisesi 'ga 'jau 'gã nupe: “Na'awamũ etee rũ futat jane iapoi. Namutat nipo jane jarejeymawa apisi jarejenũ'ẽawer are jarejea'aawamũ”, 'jau 'ga 'gã nupe.

²⁹ Israeu juapyrera 'gã nanẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Ma'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'y pytaga mowogi 'gã nupe rakue. A'ere 'ga ywytu mua imowokawera rupi imukaga 'gã nupe rakue. A'e rupi 'gã awau oyaapa rakue. A'e rupi Egitu ywy pewara 'gã awau 'gã nakyfera rupi rakue numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã wawera pea motei 'gã nui 'y pyu rakue. A'eramũ 'ya Egitu ywy pewara 'gã a'myaa, 'gã apisaupap rakue.

³⁰ Israeu juapyrera 'gã werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'eramũ 'ga Jerikoa 'jawa osoma monou imuapopena 'gã nupe. Sete 'ara rupi 'gã imaman ire Janeruwarete 'ga imonou imuapopena 'gã nupe rakue.

³¹ Raape eẽ nanẽ werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. Kũjãmene'ema agawewi eẽ. A'etea eẽ werowiat Jarejuwarete 'ga, 'ga rera renupa ppy we. A'eramũ eẽ ojejukau ywy momyrũara 'gã nee, 'gã mima o'wryiara 'ga wi. Opota'waramũ

ẽẽ 'gã nee. A'eramũ Israeu juapyrera 'gã ẽẽ jukawe'em ẽẽ pytuna 'gã apisaw ipe.

³² Gitiãu 'ga nanẽ rakue nũ, Jarejuwarete 'ga rerowiaa rakue. Gitiãu 'ga, Paraki 'ga, Sãsãu 'ga, Jefite 'ga, Davi 'ga, Samueu 'ga, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nanẽ nũ. Mĩmera 'gã werowiat Jarejuwarete 'ga rakue. A'ere je namome'upawa'uweri 'gã pẽ nupe. ³³ Jarejuwarete 'ga rerowiaa 'gã ajemogyau rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã poaa mama'e apou wemifutar imũ rakue. 'Gã ywy pojekau tekotee 'gã nuramũ Janeruwarete 'ga 'gã amũ poaa 'gã mujãnukaa 'gã ywy awi, 'gã apisau. Janeruwarete 'ga 'gã amũ mogou 'wyrĩaramũ. A'eramũ 'gã mama'e esage apoara 'gã nerekou esage. A'ere 'gã mama'e tywera apoara 'gã nereko tyweretei. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou 'gã amũ nupe u'eawer imũ etee futat. Jarejuwarete 'ga 'gã erowiaa ajemogyau. A'eramũ 'ga 'gã amũ apisaukare'ema 'miara upe. ³⁴ Tata upe nanẽ 'ga 'gã amũ apisaukare'ema nũ. Amumera 'gã 'gã iapisaukare'ema jyu rerekwara 'gã nupe. Niywyrafeni agawewi futat 'gã ajemogyau. A'ere Janeruwarete 'ga te 'gã mamuakari rẽwẽjẽmĩ rakue. A'eramũ 'ga 'gã poaa 'gã magwawukaa 'gã nee iporomutare'ema 'gã arimũ. A'eramũ 'gã 'gã moka'jamukaa 'gã ywy awi. ³⁵ Amumera kũjãnamũ 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ 'ga, 'gã pytuna 'gã amũ manũnamũ, 'gã moferapa 'gã nupe rakue.

Kwaiwete wejue te 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiari ajemogyau rakue. Amumera 'gã 'ga rerowiare'ema 'gã inupãnupãu 'gã nerekou tyweaete, 'gã apisau. “Ga rerowiar awi pepoir ire ore naruapisi pẽẽ”, 'jau 'gã 'gã nupe. A'ere 'gã nopoiri futari Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. “Noropoiri futari ore Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. Ojewi ore poire'emamũ 'ga ore rerooi ojepyri pẽẽ ore apisi re”, 'jau etee futat 'gã 'gã nupe. “Ga pyri oroo re te nipo ore reko esagei”, 'jau etee futat 'gã 'gã nupe, wapisie'emauwe.

³⁶ Amumera 'gã 'gã erekoemãu. A'eramũ 'gã 'gã mopimopika ae mopikawa tupaama 'jawewara pyu. Amumera 'gã 'gã erawau 'gã kupyfaa itaju pyu 'gã munepa moromunepawa pype. ³⁷ Amumera 'gã 'gã iapisau ita pyu. Amumera 'gã 'gã iapisau 'gã mowoka 'yjejana mowowokawa pyu. Amumera 'gã 'gã iapisau jyu pyu. Amumera 'gã 'gã erekou tyweaete 'gã murukare'ema 'gã 'wyr ipe. A'eramũ 'gã ajemogyau ikaraemãe'ema 'jawe. I'wyr'e'ema 'jawe 'gã ajemogyau watau. Taitye'ema 'jawe 'gã ajemogyau. Karupa'mĩ pirera etee erajemogyau imunepa, karupana'nĩ pirera. Mĩmera etee 'gã erekou imunepa waityramũ. 'Gã pyriwara 'gã 'gã nerekou tyweaete. “Pejejuwaretea 'jawa 'ga ree te 'ã pejemogypyk pejejemogyau. A'eramũ ore pẽ nerekou tyweaete”, 'jau 'gã 'gã nupe. ³⁸ Aipo 'gã ajemogyau watau amunawe'em ipe etee futat. Jũmire'eme, ywytyra rupi. Mĩmer ipe 'gã ajemogyau. Ita kwara pype, ywy kwara pype. Mĩmera pype 'gã ajemogyau. “Nepẽa'wyrĩ pẽẽ”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. A'ere Janeruwarete 'ga upe aipo 'gã esage ma'ea. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe: “Nepepoiri futari je rerowiar awi. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ je upe. A'eramũ je pẽ mua pẽ mogyau 'au tejepyrĩ”, 'jau 'ga 'gã nupe.

³⁹ 'Gã juejue futat Jarejuwarete 'ga rerowiaa ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau: “Je rerowiaara 'gã esage ma'ea futat. Nopoiri 'gã je rerowiar awi je ree iporomutare'ema 'gã wereko tywereteramũ miamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga 'gã nupe.

'Gã papawe'emauwe Janeruwarete 'ga 'jau 'gã nupe rakue: “Anure nipo je pẽ katu'okara 'ga monoi pẽ nupe”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'gã papawi 'ga 'ga mure'emauwe rakue. A'eramũ 'gã okatu'okara 'ga resake'ema rakue.

A'ere 'gã jemogypygyi Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga 'eawera 'gã erowiaa rakue.
⁴⁰ Anure nipo 'ga jane rerawau jane mogyau ojeypyri werowiaar ymanera 'gã neewe. Peu ojeypyri jane rerawau 'ga jane katu'oka ywawuje futat janetywer awi.

12

Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea

¹ Kwaiwete ymãwarera 'gã Jarejuwarete 'ga rerowiar ywyapiau rakue. A'eramũ ki jane 'ga rerowiar ywyapiau 'gã 'jawe etee futat. Sapoit futar iki 'ga ree jarejemogypygyukare'em awi. Sã'ã ujãn ma'e 'gã fuewepawe'ema ujãn awi. Taity poana'mĩ'ia etee 'gã 'ã erekou. Taity pojjuu rereko re amunipo 'ã 'gã nujãnarũi. Nan tee futat jane jarepoia jaremote'arukaaw awi. Jaremote'aawa mama'e tywer awi jarepoire'em ire nipo jane jarejemogyawe'em Jarejuwarete 'ga remifutar imũ. A'eramũ ki jane jarejorypawe'emamũ futat jarejemogyau, ² jarejea mĩina Jeju 'ga ree etee futat. 'Ga futat 'Uwarete 'ga rerowiarukaa jane upe rakue. 'Ga futat nipo jane rerawau 'Uwarete 'ga pyri anure. A'eramũ ki jane jarejemogypygy ywyapiau 'ga ree. Sã'ã pe apoara 'ga oa tenune pe resaukara. Nan tee futat Jeju 'ga ruri ywy pe 'Uwarete 'ga rape resaukaa jane rakue. 'Ypeywar are amanũaw ipe 'ga awawake'ema ojeypyriwara 'gã 'e are rakue. "Moroka'miga 'ga futat ra'e. Sã'ã 'gã 'ga juka 'ypeywar are" 'e are 'ga awawake'ema rakue. "Gã tywera mepyawamũ te je manũi 'ypeywar are. A'ere temanũ re je oi tejewya Tejuwarete 'ga pyri nũ", 'jau etee 'ga aku'iramũ ee. A'eramũ 'ga, amanũ re, oferapa rai'i nũ. A'eramũ 'ga awau ojeupia 'Uwarete 'ga pyri. Peu futat 'ga wapyka 'ũina 'Uwarete 'ga yse katy. "Aapopap je eneremifutara", 'jau 'ga 'ũina 'Uwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga 'ga muapygukaa ajakwatawa katy, 'ga mĩina 'wyriramũ oje'jawe.

³ Pënea'ar iki 'ga ree. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'ã wereko tywerete agawewi Jeju 'ga rakue. A'etea 'ã 'ga nopoiri futari 'Uwarete 'ga remifutara apo awi rakue. A'eramũ ki pëe pejejea'aramũ 'ga ree. 'Ga ree pejejea'ar ire nipo pëe pejejorypawe'emamũ 'ga rerowiare'ema 'gã pejereko tyweramũ. A'eramũ nipo pejepoire'ema 'ga rerowiar awi. ⁴ Jeju 'ga 'ã ia'wyre'ema 'gã ijukau rakue. 'Ga rerowiaara 'gã amũ nanë nipo 'gã iapisau nũ. A'ere 'gã nepë apisi we, "pepoit pejetywer awi" ojeupe pëe 'eramũ. ⁵ Pemoka'jam sipo pejejeupe Jarejuwarete 'ga 'eawera? Pë maku'iawamũ 'ga 'jau wa'yramũ pë nupe: "Peje'eganuw iki Jarejuwarete 'ga pejejeupe 'ga je'eg ywyrafe'nĩnamũ.

Pëku'ipap kasi pejejeupe 'ga je'eg are ne.

⁶ Wemifutaramũ 'ga pë mu'akwaawi mama'e apo are.

Sã'ã kunumãa mama'e tywera apoa.

A'e are 'ã tuwa 'ga kunumã atũina tãmëjë mama'e tywera apo awi.

Nan tee futat Janeruwarete 'ga wa'yra 'gã mosĩ tãmëjë 'gã nemiapo tywer awi",

'jau 'ga amũ ikwasiaa ka'aran are rakue.

⁷ A'eramũ ki pejejemouaga etee futat. Oje'ega pëe enuwe'emamũ nipo 'ga mama'eay resaukari pë nupe, pëjemogy esage are pë mu'jawamũ. A'eramũ ki pëe pejejuagamũ jupe. Namu'akwaawi 'ga wa'yre'ema 'gã 'gã jemogy esage are. Sã'ã ae wa'yra etee imu'akwaawa 'gã jemogy esage are. Nan tee futat Janeruwarete 'ga wa'yramũ etee jane mu'akwaapa janejemogy esage are.

⁸ Jareja'yre'ema 'gã jane nimu'akwaawi 'gã jemogy esage are. Nan tee futat Janeruwarete 'ga namu'akwaawi wa'yre'ema 'gã. Pejemogy esage are 'ga

pejemu'akwaawe'em ire amunipo 'ã pëë na'ga ra'yra rüi. Wa'yra 'gã etee te 'ga amu'akwaap wemifutar are.

⁹Jaremu'akwaaw ire jane 'ã jarejuwa 'gã je'ega renupa jarejemogyau. Jarejuwarete 'ga je'ega taetu ki sienup. Oje'ega renuw ire 'ga jane rerooi ojeypyri anure. ¹⁰Sã'ã janewuja'ia we futat janeruwa 'gã jane mu'akwaawa janejemogy esage are wemifutar imü etee futat. Nan tee futat Janeruwarete 'ga jane mu'akwaawi janejemogy esage are. “Teje'jawe je 'gã mogyi”, 'jau 'ga ojeupe. A'eramü nipo jane jarejemogyau 'ga 'jawe futat. ¹¹Janeremiapo tywer are 'ga jaremu'akwaaw ire jare'arasigamü jarejemogyau ee. Jareku'ie'emamü nia'wryi rëwëjëmï janee. A'ere 'gã neapyoramü ee Jarejuwarete 'ga remimu'akwaawera 'gã ajemogyau esage. Opy'ata'waramü nanë nipo 'ga ajemogyau.

'Gã mu'akwaapawet

¹²A'eramü ki pëë pejejemogypygy ywyapiau Jarejuwarete 'ga ree, pejeku'iramü 'ga ree. ¹³Pejemogy esage ki Jarejuwarete 'ga upe. A'eramü 'ga rerowiaraira para 'gã amü pë nesaka, ojemu'akwaapa 'ga rerowiar are pëë 'jawe.

¹⁴Pëpy'ata'wa pëë pejejemogyau pejejaupe. Pejemogy esage ki pejejopype. Jarejuwarete 'ga remifutar imü pejejemogy esage'em ire nipo pëë pejewawe'em 'ga pyri anure. A'eramü ki pëë pejejemogyau esage 'ga remifutar imü.

¹⁵Pejomomoirukat kasi Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Pejejuka esage ki pejejee. Ka'a rowa 'jawe kasi pejemogy ne. Sã'ã ka'a rowa kumi mote'ara etee ipype ae imono re. Nan kasi pejemogy ne. Jarejuwarete 'ga pëë mü erowiar ywyapie'em ire nipo pëë 'ga rerowiarukare'ema 'gã amü nupe.

¹⁶Pejopoar iki mama'e tywera apoe'em are. Kūima'e 'ga nipo akou kūjã mü ree. A'eramü ki pëë 'ga mu'akwaapa ee. Kūjã ëë mü nipo akou omene'em are. A'eramü pëë ëë mu'akwaapa ee. Mama'e tywera kasi peapoukat pejejaupe ne. Esau 'ga 'jawerimü nanë kasi pejemogy ne. U'ar ypy ma'e 'ga poromü rakue. A'eramü 'ga 'uwa 'ga manü re akouramet 'uwa 'ga rekwawer ipe rakue. A'ere 'ga kumana pyu 'ga jemojopy'ruir wewirera 'ga upe. A'eramü 'ga rewirera 'ga akou u'ar ypy ma'e 'jawe 'ga py'rau rakue. Jarejuwarete 'ga Esau 'ga ipojeupe'ema rakue. Ojeupe Jarejuwarete 'ga remimuramer are 'ga ojemogypyke'ema. A'eramü 'ga ojemojopy'rau kumana are. ¹⁷Anure Esau 'ga u'arasigamü omojopy'ruawer are numiamü. A'ere 'ga ruwa 'ga 'ga ma'eramera monoi 'ga rewirera 'ga upe rakue. “Jarejuwarete 'ga upe eje'ega emono je ree”, 'jau 'ga 'uwa 'ga upe numiamü. A'ere 'ga ruwa 'ga nomonoi oje'ega Jarejuwarete 'ga upe 'ga ree. A'eramü Esau 'ga ajaa'wau ee. Kumana are omojopy'ruawera 'ga 'uwa 'ga imojopy'rawarüme'em 'ga upe.

¹⁸Jareypy 'gã 'jawe kasi pëë ne. Ymã janepy 'gã, Israeu juapyrera 'gã owaëma wemiesaga upe rakue, Sinai 'jawa ywytyra upe rakue. A'ere 'gã kyjei etee jui rakue. Tata 'ua 'upa ywytyra 'arimü. 'Ara opytunaiwamü 'gã nupe. Ywyruua 'ua 'gã nupe. ¹⁹Jumi'auu py 'jawewara 'gã enupa. A'e pype Janeruwarete 'ga oje'ega 'gã nupe rakue. A'eramü 'gã 'jau rakue: “Ereje'eg awi oree, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã 'ga upe rakue. ²⁰Nafutari 'gã 'ga 'eawera, “Pewyk kasi ywytyr are ne. Ee 'gã amü wygamü ki pejuka tãmëjê 'ga ita pyu. Wyra ee iwyg ire miamü pëë ijukau ita pyu” 'ga 'e are 'gã oporenuwiwere'emamü. A'eramü 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe: “Ereje'eg awi oree, ki Ku'jyp”, 'jau 'gã 'ga upe. ²¹Mama'e pojya Janeruwarete 'ga esaukaa 'gã nupe rakue. Esakawe Israeu juapyrera 'gã okyjau ajemogyau. Ywytyt, tata, ypytunaip, ywyruu, jumi'a py 'jawewat, Janeruwarete 'ga je'eg. Mïmera 'gã moyyita 'gã mogyau

rakue. Moisesi 'ga miamũ futat oyyita jui rakue. Nan ymã Janeruwarete 'ga je'egi 'gã nupe rakue, Sinai 'jawa upe 'gã waẽmamũ rakue.

²² A'ere jane Jejui 'ga rerowiaaramũ Jarejuwarete 'ga rupawa pype oseayay ma'e 'jawe tãmẽjẽ jane porogytai 'ga upe. Jarejuwarete 'ga rupawa upe jane 'jau Sião 'jau. A'eramũ jane Sião 'jawa wytyra upe owaẽmayay ma'e 'jawe tãmẽjẽ. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe jarewau, Okoeteete ma'e 'ga 'wyrarete pe. Jerusarega 'jawewar ipe jarewau, ywag ipe 'up ma'e pe. Peu futat kwaiwete ywagipewara 'gã jemogyi. Aku'iramũ 'gã ajemogyau. ²³ Peu futat Janeruwarete 'ga remiayuw ymanera 'gã ajemogyau. Jejui 'ga rerowiaaramũ janerera 'upa ojekwasiaa Jarejuwarete 'ga ka'aran are, ywag ipe 'up ma'e are. A'eramũ nipo jane jareje'aa pãwẽ etee futat 'ga rerowiaar ymanera 'gã nee. Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogyau jareporogytau 'ga upe. Anure nipo 'ga jane majatykau wowase najuejue etee futat. A'eramũ nipo 'ga jane mepyyau janeremiapofer are. Mama'e esage apoara 'gã 'ga imepyau 'gã nemiapo esage are. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ nipo 'ga imepyau 'gã nemiapo tywer are, 'gã nipo 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Ymãwarera 'gã amũ nipo mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã katu'okapap 'gã manũnamũ. 'Gã nee nanẽ nipo jarejetykau nũ. ²⁴ Jejui 'ga ree taetu nipo jareje'aa pãwẽjẽ etee futat. 'Ga ree Janeruwarete 'ga oje'eg yau mua janee. Ymãwarera 'gã nupe Janeruwarete 'ga 'jau rakue: “Teje'ega renupara 'gã etee je amogy tejemiayuwamũ”, 'jau 'ga rakue. “Jeje'ega renupare'ema 'gã ki wyra tueroo mainana 'ga upe. A'eramũ 'ga ijukau wy monykya wyra rapyaw are. A'eramũ 'ga iapyau 'gã tywera mepyyau jee”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. A'ere 'ga 'awamũ oje'eg yau muri janee. “Jera'yra 'ga amanũ pẽtywera mepyyau jee. A'eramũ je pẽ mogyau tejemiayuwamũ, teja'yra 'ga pẽẽ erowiaaramũ”, 'jau 'ga janee. Jejui 'ga jukaaw ipe 'gã 'ga ry reko'woka janee. A'e are Janeruwarete 'ga janetywera moia jane wi, wa'yra 'ga rerowiaaramũ.

Ymã Kaĩ 'ga wewirera 'ga jukau rakue, Apeu 'ga jukau rakue. A'eramũ 'ga ry jeko'woka ywyu rakue. A'e resaka Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Wewirera 'ga Kaĩ 'ga ajuka. A'eramũ je Kaĩ 'ga rerekou tywea 'ga ree 'awamũ”, 'jau 'ga ojeupe rakue. A'ere 'ga wa'yra 'ga rereko tywerukari 'gã nupe jane ree. A'eramũ 'ga 'ga jukaukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ. “Teja'yra 'ga je amono ywy pe 'gã tywera mepyawamũ. A'eramũ je 'ga rerowiaara 'gã nerekou tywere'em 'gã tywer are”, 'jau 'ga rakue. A'eramũ jane 'jau jupe: “Esage futat Jarejuwarete 'ga remiapo”, 'jau jane jupe.

²⁵ A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Iapyae'ema 'jawe kasi pejemogy ne. Ymã Moisesi 'ga Jarejuwarete 'ga je'ega mome'ui agawewi janepyy 'gã nupe rakue. A'etea 'gã 'ga je'ega renupare'ema 'jawe etee ajemogy rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete oje'ega renuwe'emamũ rakue. 'Awamũ 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi janee nũ. A'eramũ nipo 'ga oje'ega jane enuwe'emamũ jane rerekou tyweaete ymãwarera 'gã apyraapa. ²⁶ Moisesi 'ga upe oje'egaw ipe Janeruwarete 'ga ywy moyyita rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga 'i janee: “Anure nipo je ywy moyyju'jawĩ nũ. A'ea te nipo ywaga reewe oyyi”, 'jau 'ga janee. ²⁷ A'eramũ “oyyi ma'ea teepap ma'erama futat”, 'jau 'ga janee. A'eramũ jane jarejeapyyoramũ 'ga remiaporam are. A'ere 'ga remiaporam oyyi ma'ea teepap ma'erama futat. A'eramũ iyyje'ema nateepap ma'erama rũi futat. ²⁸ A'eramũ ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa. Anure 'ga reni 'wyrarareteramũ janee. Nateepawi futari 'ga 'wyrarareteramũ jane upe 'ũi re. Jane nanẽ nipo 'ga jane mogyau 'wyrararamũ ojeypyri. A'eramũ ki jane 'ga muorypa ee.

'Ga pojeupa jarejemogyau. A'eramũ 'ga wemifutar imũ jane mama'e apo re aku'iramũ akou jane ree. ²⁹ A'eramũ ki jane 'ga mamara'neukare'ema jarejee. Tata 'jawe Janeruwarete 'ga. Sã'ã tata mama'e mateepawa. Nan tee futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'ema 'gã momawi. A'eramũ ki pejekyjau mama'e tywera apo awi.

13

Simaku'i Jarejuwarete 'ga jarejee

¹ Pẽporomutat ki pejejee pejejemogyau. Kristu 'ga 'ã pẽẽ erowiaa najuejue etee futat. A'eramũ pẽẽ pejejemogyau pejejopytuna 'jawewaramũ futat. A'eramũ ki pẽẽ pejepota'wa esageramũ pejejee. ² Pejejemiesage'ema 'gã miamũ pẽẽ imua pejeje'wyr ipe. Pejejekau esage 'gã nee. Maranamũ nipo pẽnemiesage'ema 'ga nakũima'e arũi. Ywagipewara 'gã nipo. Sã'ã ymã 'gã amũ ywagipewara 'gã amũ mura oje'wyr ipe rakue. Nokwaawi agawewi 'gã 'gã nakue. A'eramũ ki pẽẽ nanẽ pejejemiesage'ema 'gã mua pejeje'wyr ipe pejejeupe 'gã waẽmamũ. ³ Moromunepawa pypewara 'gã nee nanẽ pejejea'aramũ nũ. Pẽẽ nanẽ amunipo 'ã moromunepawa pype peje'ama. Pẽnea'at mama'e esagea pejejeupe 'gã iapo are. A'eramũ ki pẽẽ mama'e esage apou 'gã nupe.

Ereko tyweripyra 'gã nee nanẽ pejejea'aramũ pejejemogyau nũ. Mama'e esagea ki peapo 'gã nupe. Pejereko tyweramũ nipo pẽẽ nanẽ 'gã nemiapo esagea pefutat nũ. A'eramũ ki pẽẽ mama'e esage apou 'gã nupe.

⁴ Pẽnemirekoa esage futat. Kũjãnamũ pẽnemara nanẽ esage futat nũ. A'eramũ pẽẽ pejejemireko re pejekou pejejemireko are etee futat. Kũjãnamũ pejeminar ire nanẽ pejekou pejemen are etee futat. Ojeteewaramũ nanẽ pẽẽ pejekowe'em 'gã amũ nee nũ. Kasi a'e pe anure Janeruwarete 'ga pẽ nereko tywer ine.

⁵ Pejeka'aranũũ kwaja upe nanẽ pejejemote'arukare'ema nũ. Pejejekõẽãjamũ pejejemirereko mama'e are etee futat. "Napoiri futari je pẽ nui. Najepe'ai nanẽ je pẽ nui nũ", 'jau Janeruwarete 'ga janee. ⁶ A'eramũ ki jane jarekyjawe'em.

"Jarejararete 'ga je poat.

A'eramũ je tekyjawe'em tejereko tywera 'gã nui.

Je ree 'ga jejuka re maran 'ga amũ je rereko tyweretei nũ",

'jau je tejee. A'eramũ je tekyjawe'em.

⁷ Pejejea'aramũ peje'wryiar ypy 'gã nee. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã 'ã omome'u pẽ nupe rai'i. A'eramũ ki pejejea'aramũ 'gã nee. 'Gã neko esageawer are pejejea'aramũ pejejemogyau. Amanũme'ẽwe 'gã ojemogypyyg ywyapiau Jarejuwarete 'ga ree rai'i. A'eramũ ki pẽẽ pejejemogypyyka 'ga ree 'gã 'jawerimũ. ⁸ Jejui Kristu 'ga ojesowo'gõke'ema futat. A'efer ipe etee futat 'ga rekoi. Nojesowo'gõgi futari 'ga. ⁹ Perowiat kasi mama'e amuteea ne. 'Gã amũ nipo 'gã mu'jau mama'e sigaty are, i'upyre'em are. "Pejea'gu ki i'upyre'em awi", 'jau nipo 'gã 'gã nupe. A'ere 'gã nemimu'efera napẽ muesagei Jarejuwarete 'ga upe. Kristu 'ga mome'ua etee futar iki perowiat. 'Ga mome'ua te jane muesage Jarejuwarete 'ga upe, 'ga rerowiaaramũ.

¹⁰ Ymãwareramũ ojeupe judeuramũ jane jarejeymawa rerooramũ mainana 'gã miaro'o ape 'ui futari rakue. A'ere nanarũi 'awamũ. Jejui 'ga ako amanũmũ janetywera mepypawamũ ai'i. A'eramũ ae Jejui 'ga rerowiaaramũ weymawa rerawau'jape'ema mainana 'gã nupe. Jejui 'ga rerowiaaramũ ae 'ga muorywi otywera moiawer are. A'eramũ ki jane jarejeateeramũ

ymāwarer awi. Ymāwarer awi jarejeatee'emamū jane poiri futari Jejui 'ga rerowiar awi.

¹¹ Mainana 'wyriararete 'ga wyra wy rerawau Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe, 'ga rupawarete pype imonykya 'ga upe 'gã tywera mepyau. A'ere 'gã wyra reumera rerawau enuēma amunaw awi. Amunawa atykupe katy 'gã erawau iapyau rakue. ¹² Nan tee futat Jejui 'ga nanē amanūme'em amunawa pype rakue. 'Ga juka enune 'gã 'ga reroi enuēma amunaw awi. Peu futat 'gã 'ga kutuka 'ga monou imu'ama 'ypepywar are. Peu futat 'ga amanūmū janetywera mepyawamū rakue. 'Ga kutugamū 'ga ry ojeko'woka 'ga wi rakue. Aiporamū futat 'ga owy reko'wogukaa janetywer awi jane pireitawamū.

¹³ Jejui 'ga jukaara 'gã nopoiri futari ymāwarer awi. “Jarejuwarete 'ga je'eg ymaner imū etee futat jane mama'e apoi”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramū 'gã Jejui 'ga rerawau enuēma amunaw awi, 'ga rerekou tyweaete 'ga rerekoemā pype 'gã 'ga jukau. A'eramū ki jane jarepoia ymāwarer awi. Jejui 'ga rerowiar awi kasi sapoir ine. 'Ga 'jawe futat nipo 'gã jane rereko tyweretei 'ga rerowiar are. 'Ga 'jawe futat nipo 'gã jane pe'au ojewi. Tene ki 'gã jane rereko tyweri. Tene 'gã jane pe'ai ojewi. A'ere kasi pepoit futat 'ga rerowiar awi ne. 'Ga ree 'gã jarejereko tyweramū jane jarejuagamū 'ga 'jawerimū etee futat. ¹⁴ Anure nipo 'auwara janerupawa ateepawamū. A'eramū jane jareoweramū ywag ipe Jarejuwarete 'ga pyri. Peu jane oi nakwaparimū ete rūi jarejemogyau. Peuwara janerupawa nateepawi futari. ¹⁵ A'eramū ki jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Jejui Kristu 'ga jane erowiaa jarejemogyau. A'eramū 'ga jane katu'oka jane mogyau wemiayuwamū. A'eramū jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee. Judeu 'gã 'ã weymawa jukau iapyau Jarejuwarete 'ga muorypawamū rakue. A'ere jane nanarūi 'ga muorywi. Jareje'eg imū te jane 'ga muorywi. “Ene 'ã ore'wyriararetea. Eja'yra 'ga erejukaukat 'gã nupe, oretywera mepyawamū. A'eramū ore ene muorypa ee”, 'jau ki jane 'ga upe, 'ga muorypa ee. ¹⁶ Jarejuee jarejejuka esage re nanē jane 'ga muorypa jarejemogyau nū. Jarejopoaramū nanē jane 'ga muorypa ee nū. A'eramū ki pejeppure'ema pejejuee pejeporomutar awi.

¹⁷ Pē'wyriara 'gã 'ã ojejuka esage pē nee, pē mu'jau Jarejuwarete 'ga remifutar are. A'eramū ki pēē 'gã je'ega renupa te. Mama'ea pēē iapou pejejeupe 'ga 'eawer imū etee. Anure nipo 'gã pē nee opota'waawera mome'ui Jarejuwarete 'ga upe. A'e are 'gã opota'wa esageramū pē nee. A'eramū ki pēē 'gã je'ega renupa. Oje'ega pēē enuw ire 'gã mama'e apoi wekōēājamū. Kasi 'gã oje'ega renuwe'emamū 'gã 'arasigamū akou pē nee ne. A'eramū nipo pēē nanē peje'arasigamū pejejemogyau nū. Janeruwarete 'ga nipo pē nerekou tyweaete ee. A'eramū nipo pēē peje'arasigamū pejejemogyau.

¹⁸ Pejeje'ega ki pemono Jarejuwarete 'ga upe je ree pejeojere'emamū. 'Ga remifutar imū etee futat 'ã jeparuapoweramū mama'e are. A'eramū je tepy'a'wyre'emamū tekou tejemiapofer are. ¹⁹ 'Awamū je 'i pē nupe: Pejeje'ega ki pemono Jarejuwarete 'ga upe je ree. “Emurukat 'ga oree”, 'jau ki pēē 'ga upe je ree. A'eramū nipo 'ga je monou pē pyri kamēsīete.

²⁰ Sã'ã karupa'mī are omaenun ma'e 'gã maenun esagea karupa'mī are. Nan tee futat Janejararete 'ga, Jejui 'ga maenun esagei wemiayuw are. Jane ree 'ga jejukaukari 'gã nupe, owy reko'wogukari 'gã nupe. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga 'ga moferawi rai'i nū. A'eramū Janeruwarete 'ga Jejui 'ga jane erowiarāmū janetywera moia jane wi. “Teja'yra 'ga manū re je 'ga rerowiaara 'gã katu'ogi, 'gã tywera moia 'gã nui, 'gã mogyau tejemiayuwamū”, 'jau Janeruwarete 'ga rakue. Aipoa 'ga je'eg yaua futat. Jejui 'ga moferapara 'ga jane mopy'ata'wara. ²¹ 'Ga upe je teje'ega monoi pē nee. “Mama'e esage apoara 'gã nupe emono 'gã nemifutara. A'eramū 'gã mama'e

esage etee iapou eneremifutar imũ. 'Gã poarukaa Jejui Kristu 'ga upe. Jejui 'ga opoaramũ nipo 'gã mama'e apoi eneremifutar imũ etee futat. A'eramũ nipo ene eku'iramũ 'gã nee", 'jau je 'ga upe pẽ nee. A'eramũ ki jane Jejui Kristu 'ga muorypa jareojere'emamũ, 'jau je pẽ nupe.

²² Pẽe jerewirera 'jawe jee. Kũjãmeramũ pẽe pejejemogyau jerenyra 'jawe jee. A'eramũ je teje'ega kwasiaa ka'aran are pẽ maku'iawamũ. Natuwiiu rũi je ikwasiari pẽ nupe. Ka'aran kwasia'ria te je aapo imonou pẽ nupe. A'eramũ ki pẽe jeje'ega renupa.

²³ Timoteo 'ga Jejui 'ga werowiat jane 'jawe. A'eramũ 'ga akou janerewirera 'jawe janee. A'eramũ je 'ga mome'wau pẽ nupe. 'Awamue 'gã 'ga renuẽma moromunepaw awi rai'i. Teoe'emauwe 'ga rur ire nipo je 'ga rerooi tejeupi pẽ pyri.

²⁴ Teje'ega je amono Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyrara 'gã nupe, 'gã futaa. Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nupe najuejue etee futat je teje'ega monoi 'gã futaa. Itari ywy awi janerewirera 'gã amũ nuri rakue. 'Gã nanẽ oje'ega monou pẽ nupe, pẽ futaa nũ.

²⁵ Jarejuwarete 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat.
Kweramũ etee jeje'ega.

Tiago

Tiago 'ga 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nupe, okwasi'o ma'e 'gã nupe. Tiago 'ga Jejui 'ga rewirera. (Maku 6.3) 'Ga feraw ire Tiago 'ga Jejui 'ga rerowiaa. A'eramũ 'ga 'ũina 'wyririamũ Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe, Jerusareg ipewara 'gã nupe. (Atos 21.18)

Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete rakue. A'eramũ 'gã awau oka'jama Jerusareg awi. Okwasi'wau 'gã awau kwe pe. A'eramũ Tiago 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe. Na'ga etee rũi ikwasiaa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou okwasi'o ma'e 'gã nupe rakue.

¹ Je Tiagoramũ ka'aran akwasiat pẽ nupe. Je 'ã Jarejuwarete 'ga upe oporowyky ma'ea. Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga porowyky apoaramũ nanẽ je 'ã nũ. A'eramũ je ka'arana monou ikwasiaa pẽ nupe Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ. Kwe pe okwasi'o ma'eramũ pẽ nupe je ka'arana kwasiari imonou. Jaruete te pejemogy? a'e je pẽ nupe. Jerewirera 'jawe pejemogy jee, kũjãmeramũ pẽẽ jerenyra 'jawe 'jau.

Sirowiat Jarejuwarete 'ga

² Pejejeupe mama'eay jesaukaramũ kasi pẽ'arasig pejejemogyau ne. Janeruwarete 'ga mama'eaya pẽ nupe ijeapoa okwaap. A'eramũ pẽẽ pejeku'iramũ etee pejejemogyau pejejemogypyka etee Jarejuwarete 'ga ree. ³ "A'jea futat sipo 'gã jemogypygi je ree?" e'i te 'ga, mĩnamũ mama'eay resaukaa ae upe. A'eramũ pẽẽ pejejemogypyka etee futat 'ga ree. Ojee pẽ mojemogypygukaawamũ te 'ga mama'eay resaukari pẽ nupe. ⁴ A'eramũ pẽẽ pejejemogypyka etee futat pejejemogyau 'ga ree pejeojere'emamũ futat. Nanuara tee Janeruwarete 'ga afutat. Ojee pejemogypyg awi peojere'ema te 'ga afutat. Ojee ae ojemogypygamũ 'ga ae mu'akwaawi mama'e are. A'eramũ ae ajemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ mama'e tywera otywe'emamũ ae pype. Nanuara tee Janeruwarete 'ga afutat. ⁵ Jarejuwarete 'ga remifutar are pejejeapyoe'emamũ pejeje'ega 'ga upe: "Ku'jyp. Nakwaawi ete je. Najereapyoi ete je eneremifutar are. A'eramũ ene je mueapyou jereko esage are", 'jau ki pẽẽ 'ga upe. A'eramũ 'ga pẽ mu'akwaapa ee. Nije'eg ywyrafena'uweri 'ga janee. Naoje'eg ywyrafen imũ rũi 'ga jane mu'ei ojeupe ae je'egamũ.

⁶⁻⁸ A'eramũ pẽẽ "je mu'akwaaw ape" 'ga upe 'e re pejejemogypyka etee 'ga ree. "Maran sipo 'ga je mu'akwaawi 'wei", pe'je kasi ne. Aipo 'jaramũ ae 'y 'jawe. Sã'ã ywytua 'y pya ko katy. A'eramũ 'ã 'y ryjuapi rerawau kwe katy. A'ere 'ã ipyau kwe katy nũ. A'eramũ 'ã erua ko katy nũ. Nan ae Jarejuwarete 'ga rerowiaraiparamũ. Werowiare'emamũ 'ga, "mama'e mũ emut jee", ojeupe pẽẽ 'eramũ, 'ga namura'uweri pẽ nupe ojeupe pẽnemienũjã. A'eramũ pẽẽ, "mama'e mũ emut jee", 'ga upe 'jau, 'ga ree etee futat pejejemogypyka pejejemogyau. A'eramũ te 'ga iapoi pẽ nupe, a'jea futat ojee pejemogypygamũ.

Janeku'i jane Jarejuwarete 'ga ree

⁹ Jarejuwarete 'ga ree ojemogypyk ma'e 'gã aku'iramũ ajemogyau. Nitywi agawewi futat 'gã mama'ea. A'etea 'gã iku'iete futat ajemogyau. "Ku'jywa 'ga te nã'ã Jeruwaretea re'ã", 'jau ete 'gã ajemogyau. Okaraemã kwai re taetu amusipo 'ã 'gã ku'iramũ okaraemã are etee? Naani. Jarejuwarete 'ga ree etee 'gã ku'ireteramũ. ¹⁰⁻¹¹ Amumera 'gã nipo Janeruwarete 'ga rerowiaara 'gã

okaraemã kwajamũ. A'eramũ sipo aipo 'gã okaraemã are aku'iramũ? Naani. Jarejuwarete 'ga ree te 'gã ku'iramũ. Okaraemã ojewi teepawamũ sipo 'ga 'arasigamũ okaraemã are? Naani. Jarejuwarete 'ga ree tee 'gã jemogypygyi ikaraemãe'ema 'gã 'jawe futat. Nakaraemã are rui 'gã jemogypygyi. Ikaraemã kwai ma'e 'gã werowiat wejue Ku'jywa 'ga. A'eramũ 'ga ikaraemãe'ema 'ga 'jawe etee futat akou aku'iramũ. Sã'ã 'ywotyra, jũ mewara. Kwaraya imomỹijaga imototoka. Nan tee futat ika'aranũũ kwai ma'e 'gã. A'eramũ pẽẽ ika'aranũũ kwai ma'eramũ pejeka'aranũũ are pejejerowiaraipe'ema. Jarejuwarete 'ga ree te ki pejerowiar ete. Ka'aranũũ are ae rorypawera teepaw etee ae wi. Amanũmũ erujewi jui. To. A'eramũ futat ateepawamũ aerorywa. A'ere Jarejuwarete 'ga ree aerorywa te nateepawa'uweri.

Mama'eaya ojesaukat janee

¹² Mama'eay upe aeruagamũ a'jea futat werowiar awi ae poire'emamũ nipo Janeruwarete 'ga 'jau janee: “A'jea futat je rerowiat pejepe ra'e. A'eramũ pẽẽ pejejua 'au je pyri ywag ipe. Nakwaparimũ warãu rui futat pejejemogyau 'au je pyri”, 'jau nipo 'ga janee. Aipo e'i futat 'ga janee afutaaramũ najuejue etee futat. Aipo are jarejea'aramũ jane jareku'iramũ jarejemogyau 'awamũ. ¹³ A'ere kasi mama'e tywer are pejeparuapoweramũ pekwa ekoete Jarejuwarete 'ga ne. “Janeruwarete 'ga mama'eay wesaukat jee. A'eramũ 'ga mama'e tywera apoukaa jee”, pe'je kasi ne. Niparuapowera'uweri 'ga mama'e tywer are. Mama'e tywera peapo, ne'ia'uweri 'ga janee. ¹⁴ Ae tee futat mama'e tywera wapo ekoete. Mama'e tywera peapo, naa'erãu rui ae iapoi. Ae tee futat ea'at ekoete mama'e tywera apo are. A'eramũ ae nanuaramũ “'ga te mama'e tywera wapoukat jee”, 'jawe'em. ¹⁵ 'Gã tee futat wapo mama'e tywera. A'eramũ 'ga wemifutar imũ etee futat mama'e tywera apou. A'ere ae mama'e tywera apoaramũ ako re nooa'uweri Jarejuwarete 'ga pyri. Mama'e tywera apoara 'gã nupe Janeruwarete 'ga “'au pejot je pyri”, ne'ia'uweri. “Muku pekwap pejejemogyau je wi nakamẽsĩ rui futat. Ywawuje futat peo muku je wi”, 'jau nipo Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã nupe.

¹⁶ Kunumĩmet, kũjãmet. Jepyntuna 'jawe pejemogy jee. Jeporomutat je pẽ nee. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Pejemorytee kasi ne. Janeruwarete 'ga mama'eay wesaukat jee. A'eramũ 'ga mama'e tywera apoukaa jee ai'i” 'jara 'ga i'me te ajemogyau. Na'ga rui mama'e tywera wapoukat pẽ nupe. ¹⁷ A'jea futar iki pẽnoryp Jarejuwarete 'ga ree. 'Ga 'ã mama'e esagea juejue amut janee. 'Ga futat 'ã 'ara wapo rakue. Kwat, jay, jaytata. 'Ara 'ã 'ga iapou janee rakue. Ku'emamũ 'ã kwara opoa janee. A'ere 'ã okaaruwamũ kwara osou nũ. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga nanarũi. Nateepawa'uweri 'ga 'ũina jane wi. Nooa'uweri 'ga jane wi. Janeruwarete 'ga esage esage futat. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. ¹⁸ Wemifutar imũ futat 'ga 'ã ae apou rakue. A'eramũ 'ga a'jea futat oje'ega rerowiaaramũ jane mogyau wa'yramũ. Jane ree 'ga jemuaẽmi. A'eramũ 'ga a'eramũ oje'ega rerowiaaramũ jane mogyau wa'yramũ.

Janeruwarete 'ga remiayuwarete

¹⁹ Kunumĩmet, kũjãmet. Peapyaka ki je ree. Pejejeupe 'gã amũ porogytaramũ ki peenuw etee ra'ne 'gã pejejupa. Kamẽsĩete kasi 'ga peje'egawar ine. Pejemara'ne'emamũ kamẽsĩete 'gã nee ne. ²⁰ Ae mara'nea naJaneruwarete 'ga remifutara rui. A'eramũ pẽẽ pejekowe'em tesirũgatu 'ga upe. Ae mara'nea nuapoarũi Jarejuwarete 'ga remifutara. ²¹ A'eramũ ki pẽẽ mama'e tesirũ apowe'em. Mama'e tesirũ apo awi pejepoia. Nanuara te Janeruwarete 'ga afutat. A'eramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat mama'e apou.

'Ga je'eg are tee ki peapyaka pejemogyau. A'e are pejejea'aramũ. A'eramũ futat pejejeapyoramũ ee. 'Ga rerowiaa nanẽ pejemogyau nũ. 'Ga je'eg are eapyo ma'eramũ jane 'ga remifutara kwaawi. Oporogyta jane erowiarãmũ 'ga jane katu'ogi jane mogyau wemiayuwamũ. A'eramũ nipo 'ga anure jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepyri futat.

²² 'Ga je'ega renuparamũ pẽẽ pejemoryteewe'em. A'jea futat pẽẽ pejejea m̃ina 'ga je'eg are. A'jea futat pejejeapyoramũ 'ga je'eg are. Amumeramũ te nipo ajee 'ga je'ega pekwaap futat tee. A'ere nipo nepeapoi mama'ea 'ga je'eg imũ etee. A'eramũ nipo pẽẽ pejemoryteeu pejemogyau. Jarejuwarete 'ga porogyta renupar ekoeteara 'gã nuapoi mama'ea Jarejuwarete 'ga je'eg imũ. ²³⁻²⁴ Sã'ã ae u'aga resaga weraweraw are. A'ere 'ã ae ojesag ire awau ojepe'au jui. A'eramũ futat 'ã ae ojemoka'jama nũ. Nan ae Jarejuwarete 'ga porogyta renuwaiparamũ. Enuwi futari numiamũ. A'ere 'gã nuerowiari te. Nuapoi 'gã mama'ea 'ga je'eg imũ. Naea'aru'jawi 'gã 'ga porogytafer are. ²⁵ A'ere nipo amumera 'gã Jarejuwarete 'ga porogyta renuwi katu futat. Oporogyta renupara 'gã Janeruwarete 'ga ikatu'oka. A'eramũ ikatu'ogipyrrera 'gã wea'aramũ ajemogyau 'ga je'eg are au'jeteramũ. Eapyo 'gã ajemogyau 'ga porogytafer are. A'eramũ 'gã mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ etee futat, 'ga remifutar imũ etee futat. 'Ga je'eg imũ mama'e apo re jane poiri mama'e tywera apo awi. A'eramũ Janeruwarete 'ga u'eawera rupi etee mama'ea jane iaporamũ ojejukau esage jane ree. Ae poaa 'ga mama'e apou wemifutar imũ.

²⁶ Amumera 'gã ojemoryteeu ojee ajemogyau. Ajuago'wau ekoete, ojoje'ẽwu'jaga ajaupe. Ojoje'ẽwu'jag ire 'gã 'jau, "Je Jarejuwarete 'ga rerowiaara. Je Jarejuwarete 'ga muorypara", 'jau futatee 'gã ajemogyau. Aipo e'i nipo 'gã numiamũ. Ojeupi tee futat 'gã jemoryteei. Nanarũi jane Jarejuwarete 'ga muorywi. ²⁷ Ku'jywa 'ga, Janeruwarete 'ga 'ã jane mu'e wemifutar are. "Pejuereko esage ki. Kũjã imen manũ ma'e are ki pejejuka esage. Kunumĩjare'ema 'gã nee nanẽ pejejekau esage nũ. Mama'e tywera kasi peapo ne, Je rerowiare'ema 'gã 'jawe ne", 'jau 'ga 'ã rakue. Nanuara pyu te jane Ku'jywa 'ga muorywi.

2

Sajejuka pãwẽ ete futat 'gã nee

¹ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Peapyaka ki jeje'eg are. Janejararete 'ga Jejui Kristu 'ga 'ã esagesage ma'ea. 'Ga 'ã perowiat pejemogyau. A'eramũ pẽẽ 'ga 'jawe etee futat pejejekau pãwẽ pãwẽ pejejee. ²⁻³ 'Gã amũ nipo 'ua owaẽma pẽjatykaaw ipe, Jarejuwarete 'ga mogytaaw ipe. Waity esage munepa erua ofãyrũ esage reewe. A'eramũ nipo pẽẽ mũ 'jau pejejaupe: "Kuu. Kũima'eeteete 'ga nipo kwe", 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'eramũ nipo pẽẽ aipo 'ga ree pejejekau esage 'ga rerawau apykaw esage 'arimũ 'ga muapyka. A'eramũ nipo ajepeja 'ga 'ua osou pẽ nupe nũ. A'eramũ nipo pẽẽ aipo 'ga raity are pejemã'jãu nũ. "Kuu. Nia'wyrui 'ga raitya ra'e nũ'ũ", 'jau nipo pẽẽ 'ga upe. "Efu'am etee futat e'ama kũi. Eapygiweramũ ywyu etee eapyk ekoete futat kũi", 'jau nipo pẽẽ aipo 'ga upe. ⁴ Aipo 'ga upe 'jaramũ nepereko esagei 'gã aju'jawe. Aipo pẽ'ea, "Ikaraemã ma'e 'gã etee esage", pe'je. "Ikaraemãe'ema 'gã nia'wyrĩ", pe'je te pejejaupe poromũ. A'ere naani. Aipoa nia'wyrĩ Janeruwarete 'ga upe. Naju'jawe rui 'gã pereko. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nee etee pẽpota'waa nia'wyrĩ Janeruwarete 'ga upe.

⁵ Peapyaka jeje'eg are. Janeruwarete 'ga ikaraemãe'ema 'gã amũ'ẽ wa'ya 'ga, Jejui 'ga rerowiaaramũ. A'eramũ ae a'jea futat 'ga rerowiarareteramũ

'ga futaa. A'e 'gã etee Janeruwarete 'ga omogy wemiayuwamũ 'gã nerawau ywag ipe ojepyri 'gã manũ re. ⁶⁻⁷ A'ere 'ã nepereko esagei ikaraemãe'ema 'gã. “Ywyu etee eapyk ekoete futat”, 'jau ete nipo pẽẽ 'ga nupe pejejukawe'em 'gã nee. Naikaraemãe'ema 'gã nũ agawewi 'ã pẽ nereko tywet. Ikaraemã kwai ma'e 'gã agawewi 'ã pẽ nereko tywerete. 'Gã futat 'ã pẽ nerawau 'wyriara 'gã nowase, pẽ je'ẽwu'jaga ekoete 'ã Jejui 'ga rerowiamũ ajaupe. A'eramũ 'ã ikaraemã kwai ma'e 'gã pẽ nereko tyweaete, Jejui 'ga kurapa pẽ nupe jepi. Ma'eramũ sipo ajee ikaraemã kwai ma'e 'gã nee tee pejejuka? pejejukau pãwẽ ete'em 'gã nee? Pejejuka esage pãwẽ ete futat 'gã nee.

⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are rakue. “Sã'ã pejejuka esagea pejee. Nan tee futar iki pejejuka pejee”, 'jau 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are rakue. Aipoa 'ga je'ega rupi pejejemogyau esage 'ga upe. ⁹ Ikaraemã kwai ma'e 'gã nee etee pẽporomutara sipo esage Janeruwarete 'ga upe? Naani. Aipoa nia'wyri 'ga upe. Na'ga je'eg imũ rũ aipoa peapo pejejemogyau 'ga upe. ¹⁰ 'Ga amũ nipo 'jau: “Jarejuwarete 'ga porogyta je aenupap ja'wyja'wy”, 'jau nipo 'ga akou. “Amume'ri are ete te aje je najeparuapoweri. A'eramũ je iapowe'em”, 'jau nipo aipo 'ga akou. Aipo 'ga nia'wyri Jarejuwarete 'ga upe. Nuenupawi katu katu 'ga 'ga porogyta. Inãinãĩ'ĩ etee 'ga enuwi. Aipoa nia'wyri Janeruwarete 'ga upe. A'eramũ 'ga ojekwau Ku'jywa 'ga upe. ¹¹ Janeruwarete 'ga 'ã 'jau janee rakue: “Peko awi pejejemirekoe'ema kũjã are”, 'jau 'ga janee rakue. “Peporoyuka awi”, nanẽ nũ 'jau 'ga janee rakue. A'eramũ nipo amumera 'ga okowe'em futat wemirekoe'ema kũjã are numiamũ. A'ere nipo 'ga 'ga amũ jukai. A'e 'ga ojemotywet Jarejuwarete 'ga upe 'ga amũ juka re. 'Ga nuenupawi katu Jarejuwarete 'ga porogyta. ¹²⁻¹³ A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'ega renupa katu katu. 'Ga 'eawer imũ etee futat pejejemogyau 'ga upe. Oporogyta renuw ire 'ga pẽ katu'ogi. A'eramũ futat 'ga pẽ mueapyou oje'eg are, mama'e tesirũ apoukare'ema pẽ nupe. A'eramũ 'ga 'jau pẽ nupe: “Jeporogyta peenup katu katu ra'e. A'eramũ pẽẽ pejejesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe. A'eramũ ki pẽẽ 'ga je'eg imũ etee futat mama'e mome'wau 'gã nupe. Pejeporogytau esage pejejemogyau 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat. Anure nipo Janeruwarete 'ga ae majatykai wowase tapy'yi tesirũmera reewe futat. Aipoa 'ara rupi nipo 'ga jane mome'wau 'gã nupe 'gã nowase. Ajuee ae jemuaẽme'emawera rerapoa 'gã nupe. Aipo 'gã nee Janeruwarete 'ga ajemuaẽme'ema. Ajuee ajemuaẽm ma'efera 'gã nee etee te nipo 'ga jemuaẽmi. A'eramũ nipo 'ga ajuee ajemuaẽm ma'efera 'gã nereko tywere'ema, wowase ae majatykaawa 'ara rupi.

Jejui 'ga rerowiaararete 'gã ojopoa

¹⁴ Kunumĩmet. Pẽẽ 'ã jerewirera 'jawe. Kũjãmeramũ 'ã pẽẽ jerenyra 'jawe. A'eramũ ki pẽẽ jeje'ega renupa katu. 'Gã amũ nipo, “Je Jejui 'ga rerowiaaramũ ako”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'ere nipo 'gã nako esagei Jarejuwarete 'ga je'eg imũ. A'jea sipo poromũ futat 'ga 'eawera? Naani. E'i ekoete 'ga akou. Jejui 'ga rerowiaararete 'gã ajemogy esage ete 'ga je'eg imũ. A'eramũ nipo 'ga werowiaararete 'gã etee imonou imogyau ojepyri 'gã manũ re. ¹⁵ Jejui 'ga rerowiaara 'ga amũ nipo 'ua owaẽma pẽ nupe waity torotoro'gi rerekou. Wemi'urame'emamũ nanẽ nipo 'ga 'ua owaẽma pẽ nupe 'eramũ sipo pẽẽ 'ga mama'e tywe'ema resakawe maran 'ga rerekou? Ma'ja sipo peapo 'ga upe? ¹⁶ A'ere nipo mama'e mũ nepemonoi agawewi 'ga upe. A'etea nipo pẽẽ, “Ere ewau epy'a'wyre'emamũ ekou. Ejemi'war iki ekou. Ejaitya nanẽ imojopy'rau nũ”, 'jau nipo pẽẽ 'ga upe. A'eramũ 'ga ma'ja 'wau? Pemono sipo mama'e mũ 'ga upe aipo 'ga upe 'jawamũ? Pemono nipo taity ape 'ga upe “emajapy'ru ejaitya” 'ga upe 'jawamũ? Naani. Aipo 'ga

upe pe'e ekoetea sipo esage? Naani. Aipo pe'je ekoete te pejejemogyau 'ga upe. Nan ki peapo, ne'ia'uweri Janeruwarete 'ga janee rakue. “Pejopoar iki. Pēpota'wa esage ki pejejee”, e'i te Janeruwarete 'ga janee rakue. ¹⁷ A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiaaramū pejejopoa esage pejejekau esage pejejee. Nan te ae 'ga porogyta renuparamū iapoi. Nanuara te Janeruwarete 'ga afutat. Jarejuwarete 'ga porogyta renupare'emamū pēē peje'eg ekoete, “Je 'ga rerowiaara”, pe'je ekoete te.

¹⁸ Jejui 'ga rerowiaaramū nipo pēē mū 'jau, “Je nanē Jejui 'ga rerowiaara”, 'jau nipo pēē. A'ere nipo nepeenuwi katu katu 'ga porogyta. A'ere nipo aipo 'e reewi nepejopoi, pejejemuaēme'ema pejejee. A'eramū nipo a'jea futat Jejui 'ga rerowiaararete 'ga 'jau aipo 'jara 'ga upe: “Jejui 'ga rerowiaara je, ere 'ā. A'ere 'ā nerepoari 'gā ekou. Je te 'ā a'jea futat 'ga rerowiararetea. Esak je 'ga je'eg imū etee 'gā poara”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. A'eramū je a'eramū 'jau pē nupe: Jarejuwarete 'ga rerowiarareteramū ae 'ga porogyta renuwi. Opota'wa esageramū ajuee. 'Ga je'eg imū mama'e apoare'emamū ae 'ga rerowiare'ema 'gā 'jawe etee futat ae rekoi. A'eramū pēē Jejui 'ga rerowiarareteramū mama'e apou 'ga je'eg imū etee futat. A'eramū 'gā pē nesaka, 'ga je'eg imū mama'e aporamū. “Kuu. Nan te ae Jejui 'ga rerowiaaramū ra'e”, te'i 'gā pē nesaka 'jau. ¹⁹ “Ku'jywa 'ga etee futat Janeruwaretea. Nirūi futari 'ga”, te'i 'ga pē nesaka 'jau. A'jea futat aipoa morogytaa. A'ere 'ā pēē 'ga porogyta renupare'emamū mama'eukwaawa 'wyrara remiayuwāuwe pejemogy. Mama'eukwaawa nanē 'ā Janeruwarete 'ga okwaap futat numiamū. “Oporogyta renupare'ema 'gā 'ga omono tata rakuwa upe 'gā nerekou tyweaete” 'e 'ā ikwaapa futat numiamū. A'etea 'ā nuerowiari 'ga porogyta. Mama'e tywera apo are etee futat 'ā wea'aramū. Oyyita futat tee Janeruwarete 'ga wi. Ikyjea erekou imoyyita futat tee. A'etea 'ā nuerowiari 'ga porogyta. ²⁰ Pejeagairanamū etee 'ā pejejemogyau. “Jarejuwarete 'ga rerowiaara je”, 'jau nipo pēē numiamū. A'ere nipo pē'me ate. Peenuw ete agawewi futat 'ga porogyta numiamū. A'etea pēē enupare'ema 'jawe ete peko, 'ga je'ega rupi etee pejejemogyawe'em. A'eramū pēē a'eramū pejejemoryteeu pejejemogyau.

²¹ Pēnea'ar iki Abraão 'ga ree. Abraão 'ga 'ā janeyppya. 'Ga 'ā ako Jarejuwarete 'ga porogyta renuparareteramū rakue. Ma'ja ajee 'ga wapo ojefutarukaawamū Jarejuwarete 'ga upe rakue? Majepei tee 'ā Abraão 'ga ra'yra 'ga rakue. A'eramū 'ā 'ga oporomutaramū nanimenime wa'yra 'ga ree rakue. A'eramū 'ā Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe rakue: “Eja'yra 'ga ejuka iapyau jee, a'e pa je 'ga upe kwy. Taesak 'ga a'jea futat tejerowiara 'jau kwy”, 'jau 'ā Janeruwarete 'ga ojeupe rakue. A'eramū 'ā 'ga 'jau Abraão 'ga upe rakue: “Eja'yra 'ga eroo ywytyra apyte'rarimū. Peu 'ga terejuka iapyau jee 'jau”, 'jau 'ā 'ga 'ga upe rakue. A'eramū 'ā Abraão 'ga wa'yra 'ga rerawau 'ga 'eawer ipe rakue. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga je'egi erujewi 'ga upe rakue nū. A'eramū 'ā 'ga 'ga ra'yra 'ga jukaukare'ema 'ga upe rakue. “A'jea futat je rerowiar ape ra'e. Je muoryw ape ipyu, jeporogyta renuwa pyu. Ene 'ā eneresagesage jee”, 'jau Janeruwarete 'ga Abraão 'ga upe rakue. ²² Abraão 'ga werowiat 'ga porogyta rakue. A'eramū 'ga 'ga 'eawer imū etee futat mama'e apou akou Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau Abraão 'ga upe. “Ene 'ā a'jea futat je rerowiar ape”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. ²³ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga Abraão 'ga remiapofera kwasiarukari ka'aran are 'gā nupe rakue. A'jea futat aipo 'ea. “Abraão 'ga a'jea futat je rerowiaararetea. Jejekoty'aawaretea nanē 'ga nū. A'eramū 'ga a'jea futat wesageramū jee”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukaa ka'aran are 'gā nupe rakue. ²⁴ Jane

nanē nū, “Jarejuwarete 'ga je arowiat” 'e re mama'ea siapo 'ga je'eg imū etee. Oje'ega rupi etee mama'e apoare'ema 'gā nupe 'ga, “esagesage 'ga jee”, ne'ia'uweri. Oporogyta renupara 'gā nupe etee 'ga 'i, “esage 'ga jee”, 'jau.

²⁵ Nan tee Raape ēē rakue. Kūjāmene'ema agawewi ēē rakue. A'etea ēē Janeruwarete 'ga rera renupawe werowiat akou rakue. A'eramū ēē 'ga remiayuwa 'gā mima oje'wyr ipe 'gā a'gwau 'gā nee ifuwet ma'e 'gā nui rakue. Kaaruwamū ēē 'jau 'gā nupe: “Ajepeja pe rupi pekwap pejeka'jama wā nui”, 'jau ēē 'gā nupe rakue. A'eramū Janeruwarete 'ga 'jau ēē upe: “Je rerowiar ape ekou ra'e. Jeremiayuwa 'gā nee erejejuka esage ra'e. A'eramū ene ejesageramū jee. A'eramū je ene rerekou tywere'em eneremiapofer are”, 'jau 'ga ēē upe, wemiayuwa 'gā ēē iapisiukare'emamū rakue.

²⁶ Sā'ā wyrapara a'wyre'ema u'ywe'eme. Nan tee futat jane. “Jarejuwarete 'ga je arowiat”, 'jarekoetearamū 'ga je'ega rupi etee mama'ea niapoi. Ia'wyre'emamū ae rekoi. A'eramū ki pēē, “Jarejuwarete 'ga je arowiat” 'jaramū mama'e apou 'ga je'ega rupi ete nanē nū.

3

Au'je pejeje'egaiw ire

¹ Kunumīmet. Kūjāmet. Pēē mū nipo pēnekowet Jarejuwarete 'ga porogytafer are pejejamu'jaramū. A'ere ki pēneapyo ra'ne 'ga je'eg are pejejamu'e are. Kasi a'e pe 'ga pē nereko tyweretei pejejamu'e tyweramū ne. Moromu'jaramū tee 'gā 'jawe kasi pēē ne, pejejamu'e re peo pejejemogyau mama'e tywera apou 'gā nupe ne. Nanuaramū pejamu'e futat numiamū. A'ere pejejamu'e reewi mama'e tywera apou nū 'ea nia'wyrī. Kasi a'e pe nanuaramū pēnemimu'efera 'gā 'i ajaupe ne: “Ga 'jawe tee futat jane iapoi”, 'jau 'ga remimu'efera 'gā ajaupe ne. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga ajamu'e tywearera 'ga rerekou tyweaete, oje'eg are 'gā mu'e tyweramū. Moromu'jatyweara 'gā akotee ma'e 'gā tywera wapyraap Jarejuwarete 'ga upe. ² A'je futat 'ā ae mama'e tywera apoare'emamū nokoi amū. Jeju 'ga rerowiaaramū miamū 'ā jane jare'aka'jāmaiwamū mama'e tywera apou. 'Ga amū iypy we ajaupe oje'egaiwe'em ire amunipo 'ā 'ga amū rekoi wesageramū. A'ere 'ā ae nitywi futari amū iypy we ajaupe ije'egaiwe'emamū rakue. Iypy we 'ga amū ajaupe oje'egaiwe'em ire amunipo 'ā 'gā wesageramū futat ajemogyau. Nuapoi futari amunipo 'ā 'ga mama'e tywera. A'ere 'ā ae nitywi te nanuaramū rakue. ³ Sā'ā ae kawaruu 'arimū wapyg enune imory'weawa monoa ijuru pe. A'eramū 'ā ae imory'weawa iāma koka opo pe. A'eramū 'ā ae kwe katy ikwawiweramū kwe katywara iāma matāu jupe. Ko katy ikwawiweramū 'ā ae ko katywara iāma matāu jupe nū. Inugagatu pe rupi. Ee oporomory'weweramū 'ā ae imory'weawa iāma matāu pāwē jupe. A'eramū futat 'ā opytau. Niapoi'i agawewi futat 'ā imory'weawa. A'etea 'ā wereko. ⁴ Sā'ā yaru ku'ookawa nanē nū 'ā niapoi'i agawewi. A'etea 'ā iku'ookara 'ga anugatu iku'ooka'wi pyu, 'y rypojuaga rupi inuga esage. ⁵ Nan tee futat 'ā janekūa. Niapoi'i agawewi futat. A'etea 'ā ae morogytauu mome'wau ipyu. Tata 'ywa nanē 'ā niapoi'i agawewi nū. A'etea 'ā kouu pype amu'aramū enyu ko pype ojepoje'ogukare'ema weny re. ⁶ Nan tee futat 'ā janekūa nanē nū. Morogyta mome'u re opike'ema futat nū okwasi'wau 'ā. Jarejemote'arukaa 'ā jareje'egaiwa pyu, jarejemogyau ipyu futat 'ā jarejoje'ēwu'jaga. Niapoi'i agawewi 'ā janekūa 'upa janejuru pe. A'etea 'ā jane ipyu futat jarejemote'aa. Ipyu futat jane 'ā jareje'egaiwamū jarejemogyau. NaJarejuwarete 'ga je'eg imū rūi jane 'ā jarejoje'ēwu'jaga jarejemogyau. Mama'eukwaawa 'wyrīara je'eg imū te jane joje'ēwu'jagi. ⁷ Sā'ā ae wyra'yra

pyyga imota'waa weymawamũ. Wyra'yra 'ã ae ipyyka. Owewe ma'ea 'ã ae wyra'ia'yra pyyka. Jowosipewa'yra 'ã ae ipyyka. Piraa'yra 'ã ae ipyyka. Mĩmera 'ã ae ipyyka weymawamũ imota'wau. Ota'wa re 'ã ojerekoukaa esage ae upe. ⁸ A'ere janekũa nanarũi. Nimota'waarũi futari jane jarekũa. Nitywi ae amũ akũ mota'waaramũ. Sã'ã moja afuaga rerekoa ajuru pe ae apisawa. Nan tee futat jane jarejomote'aawa rerekoi jarejuru pe. Jarekũ mũ futat jane jarejoje'ẽwu'jaga. ⁹ Majepei tee agawewi futat 'ã janekũa. Ipyu etee futat 'ã jareporogytau esage Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ã jane anurenure'i ipyu futat jarepytuna 'gã ago'wau nũ 'jau. Janeruwarete 'ga 'ã jane apo oje'jawe futat rakue. Ma'eramũ sipo ajee jane juago'oi? 'ga 'jawewaramũ jane juago'oi? ¹⁰ “Ene 'ã eneresagesage”, 'jau futatee agawewi 'ã jane Jarejuwarete 'ga upe. A'ere 'ã jane aipo 'ga upe 'e re aipo 'ga upe 'jare'ema 'jawe etee jarewau morogyta tywera mome'wau nũ 'jau. A'ere nanuara nia'wyri. Peapo awi nanuara. ¹¹ 'Ya te aje 'ã najane 'jawe rũi. 'Ywu'ywura rupi 'ã 'y esagea etee 'ua. Natypykureri 'ã 'ya 'ua 'ywu'ywura rupi. Iky'a ma'ea iky'a ma'ea etee futat nũ. Iky'ae'ema 'ã iky'ae'ema etee futat nũ. A'ere ae nanarũi. Ae wi morogyta paraparamũ 'ua. Majepeja aejuru rupi etee futat ae oporogytau esage oporogytau tywet 'jau. ¹² Sã'ã y'wa o'yw are etee futat i'aa. Nopopori 'ã y'wa'aa ojo'yw ekoete are. O'yw are etee te 'ã y'wa'aa opopoa. Y'waiwa'aa 'ã nopopori amyneju 'yw are. Mamãũ'ua 'ã opopore'ema 'yypo are. Nan tee futat 'ã ae 'y ky'a awi 'y esage pyyke'ema. Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: kunumĩmet, kũjãmet 'jau. Jarepytuna 'gã ago'oaramũ jarejemogy re maran Jarejuwarete 'ga muorypa? “Ene te 'ã eneresagesage”, Jarejuwarete 'ga upe 'e re jarepytuna 'gã ago'wau 'ea nia'wyri Janeruwarete 'ga upe, a'e je pẽ nupe.

I'akwaap ma'e

¹³ Pẽ mũ te nipo ajee i'akwaap ma'eramũ peko. Eapyo ma'e 'gã mama'e esagea tee wapo. Oje'ega esage etee ajemogyau. Eapyo ma'e 'gã ajemuaẽma ajuee. Esagesage 'gã. Eapyo ma'e 'gã nojerowiaraiwi ojee etee. Nan te ae Jarejuwarete 'ga remimueapyoferamũ. A'eramũ nipo aipo 'ga resakara 'gã 'jau: “Ga 'ã eapyo ma'ea”, 'jau nipo 'gã 'ga resaka. ¹⁴ A'ere nipo pẽ mũ iporerekoaywet ma'eramũ peko. Pẽ mũ nipo imara'ne ma'eramũ. Pẽ mũ nipo pejejeupe tee mama'e apou. A'ere poromũ pẽ'me ate, “je te 'ã je'akwaap katu katu” pẽ 'jawamũ. ¹⁵ Nanarũi ae Jarejuwarete 'ga remimu'akwaaweramũ. Naojee te rũi ae jerowiaraiwi. Ojee tee ojerowiaraip ma'eramũ pẽ nãjarejuwarete 'ga 'Agesage arũi pẽ mueapyoi. Pejemueapyo ekoete te. Mama'eukwaawa 'wyriara te pẽ mu'akwaaw ekoete mama'e tesirũmer are. ¹⁶ A'eramũ nipo iporerekoaywet ma'e 'gã ajamueu. Ojee etee ea'at ma'e 'gã netee nipo 'gã ajamueu ojoje'eg are. A'eramũ futat nipo 'gã ojomotywea Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁷ A'ere jane Jarejuwarete 'ga remimueapyoferamũ jane nanarũi. 'Ga porogyta kwaaparamũ jane niapoi futari mama'e tywera. Jane 'ã jarejamueukare'ema. 'Ga porogyta kwaawa 'ã jane mojejukaukar esage etee te jarejuee. Sã'ã y'wa 'yw esagea. Y'wa esagea etee 'ã i'aa y'wa 'yw esage are. Nan tee futat jane 'ga porogyta renuparamũ. Mama'e esagea etee iapoi. Jarepota'wa pãwẽ pãwẽnamũ ete futat jarejemogyau jarejuee. 'Gã amũ te nipo ajee ako esage janeremiesagamũ etee. A'ere janereatywi akowarũ'em. Ojomoryteeu akou. A'ere jane nanarũi 'ga porogyta renuparamũ. Jane a'jea futat jane reko esagei. Jarejueatywi miamũ futat jane reko esagei. ¹⁸ Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo oje'ega ajaupe, “au'je pejemara'ne re pejejuee”, 'jau nipo 'gã ajaupe. “Pẽpota'wa esage etee pejejuee”, 'jau nipo 'gã ajaupe. A'eramũ nipo ajuee imara'ne awi ojomosĩara 'ga wesageramũ akou Jarejuwarete 'ga upe.

4

Jarejuwarete 'ga remiayuwarete

¹ Ma'eramũ sipo pẽẽ mũ au'jeteramũ pejejamueu? Pejejee etee te pẽnea'at. Pejejemuaẽma mama'e are etee pejejemogyau. A'eramũ pẽẽ a'eramũ au'jeteramũ pejejamueu pejejemogyau. ² Mama'e mũ nipo pefutat pejejemogyau. A'ere nipo nepetywi pejejemifutara pyu. A'eramũ nipo pẽẽ pejefuweramũ pejejemifutara rerekwara 'gã juka are. “Maran ajee jane nanẽ janetywi ipyu 'ũ?” 'jau nipo pẽẽ pejejuerekoayau pejejomama'e are. A'eramũ nipo pẽẽ pejejamueu pejejemifutar are. Ma'eramũ sipo pẽẽ nanẽ nepetywi pejejemifutara pyu nũ? Nepeenũi te Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ a'eramũ pejetywe'emamũ pejejemifutara pyu. ³ Ma'eramũ sipo 'ga imure'ema pẽ nupe ojeupe pẽẽ enũjamũ? Pejemakeri'eteeawamũ te peenũi 'ga upe. A'eramũ 'ga a'eramũ imure'ema pẽ nupe. ⁴ Ma'eramũ sipo pepoit Jarejuwarete 'ga rerowiar awi? Omen awi opoit ma'e 'jawe pẽẽ. Nepekwaawi nipo “ywy pewara mama'e are etee ea'at ma'eramũ ae rekoi Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'emamũ” 'ea? 'Ga rerowiare'ema 'gã nemifutar imũ mama'e apoara 'gã nanẽ ajemogy Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'emamũ nũ. ⁵ Ymã te Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari U'agesage are rakue. Nakwasiarukari tee 'ga ee. U'agesagea 'ã 'ga amut werowiaaramũ janee. A'jea futat 'ga 'Agesagea iro 'jau ae ree, 'ga wi ae paira futare'ema. Sã'ã ae kũjã are iro ae 'ea. Nan tee futat 'ga 'Agesagea iro'i ae ree. ⁶ A'ere 'ga 'Agesagea te jane mogyi jane mamuakaa 'agamũ mama'e tywera apoukare'ema ae upe. Ymã te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo 'gã nupe rakue:

“Je poar ape 'jara 'gã je apoat tejemifutar imũ mama'e apoukaa 'gã nupe. Je nafutari 'ga tepoara 'jara 'gã te ajee je napoari. Aipo 'jara 'gã ajemogy je ree iporomutare'emamũ”, 'jau 'ga inugukaa ka'aran are rakue.

⁷ A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramũ “ore mu'e ape ejemifutar are. Taruenup eneje'ega 'jau”, 'jau ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga upe pejeje'ega. Mama'eukwaawa 'wyrara pejejeupe ije'egamũ ki pe'je jupe “Naeneje'ega rũi je aenup. A'eramũ ene ejepe'au je wi”, 'jau ki pẽẽ jupe. A'eramũ ojepe'au pẽ nui. ⁸ Ojee te pẽnea'aramũ Janeruwarete 'ga jekwaawukari pẽ nupe. Pejetywer awi pepoit. Pejemogy esage 'ga upe. “Je Jarejuwarete 'ga je'ega aenup”, 'jau nipo pẽẽ mũ pejejea'aramũ. A'ere nipo pẽẽ aipo 'e re mama'e tywera apou 'ga remifutare'em imũ nũ. A'eramũ 'ga je'ega renupare'ema 'gã 'jawe te pejemogy ne. Au'je nanuara apo re. 'Ga remifutar imũ a'jea futat pẽẽ iapoa te esage 'ga upe. ⁹ Pejetywera peru'arasig erajemogyau. Pejoo'o pejetywera upe. Pejeku'iawera peroo'o erajemogyau, eru'arasiga. ¹⁰ Ajemotywet je enee ojeupe pẽẽ 'eramũ Janeruwarete 'ga petywera tomoit pẽ nui 'jau. Pejetywera pejejewi imoir ire pẽnesage pejejemogyau 'ga upe nũ.

Au'je pejejuago'o re

¹¹ “Ga 'ã nia'wyrari akou Jarejuwarete 'ga upe”, pe'je awi pejejaupe. Au'je pejuago'o re. Janeruwarete 'ga 'ã “pejuereko esage ki”, e'i 'ga 'ã janee rakue. A'eramũ pẽẽ pejejuago'oramũ 'ga porogyta renupe'ema. 'Ga porogyta renupa katuare'ema 'gã 'ga kurapara 'jawe ajemogy 'ga upe. 'Ga porogyta renupare'emamũ nanẽ pẽẽ 'ga kurapara 'jawe pejemogy 'ga upe. 'Ga porogyta kuraparamũ nanẽ nepeenuwi 'ga porogyta. “Je te 'ã je'akwaap Jarejuwarete 'ga apyraap”, 'jau nipo pẽẽ 'ga porogyta kuraparamũ. ¹² Janeruwarete 'ga te jane kwaap. 'Ga te oje'ega amut janee. Oje'ega renupare'ema 'gã 'ga ikwaapa futat. Aeremiapofera nanẽ 'ga ikwaapa futat.

'Ga te ae katu'ok aetywer awi. 'Ga te e'iarũ janee, “tata pe ekwap”, e'iarũ janee. Aerefetee aipo ne'i arũi ajaupe. Nijokwaawi jane. Nikwaawi jane jarejotywera. A'eramũ ki pẽẽ, “ga nipo 'ã nia'wyri akou Jarejuwarete 'ga upe”, 'jawe'em pejejaupe.

Janeremiaporam

¹³ Peapyaka ki jeje'eg are. Pẽẽ mũ nipo pejeporogytau pejejaupe. “Ai'iwe je oi kwe pe ajepeja amunaw ipe teporowykyau, tejeka'aranũũ ruga tekou. Tek'a'aranũũ re nipo tejua ikokwar are nũ”, 'jau nipo pẽẽ pejejaupe. A'ere kasi aipo pe'je ne. ¹⁴ Nikwaawi jane jarejemiaporama ai'iwe. Nikwaawi jane ai'iwe jaruete jarejekoa. Nikwaawi jane jaremanũa. Ywysiga 'jawe jane. Sã'ã ywysiga jywa ai'iwetetewe. A'ere 'ã kamẽsĩete ojeupiapap nũ. Nan tee futat jane. 'Awamũ jaruete jane jemogyi numiamũ. Ai'iwe nipo jane maran gatu jaruete'em jarejemogyau. Nikwaawi jane. ¹⁵ A'eramũ ki pẽẽ aipo 'jau te pejeje'ega: “Jarejuwarete 'ga ifutar ire nipo je oi peu teporowykyau”, 'jau ki pẽẽ pejeje'ega. ¹⁶ A'ere 'ã pẽẽ aipo nepe'jei. Peje'ẽran ekoete te 'ã pejejemogyau. Pejejemiaporam are ete 'ã pejerowiaraip. Mama'e are pejejea'awamũ ete 'ã pẽparuapowet mama'e are. “Je te futat mama'e aapo tejee. Najepoarukari je Jarejuwarete 'ga upe”, 'jau nipo pẽẽ pejejemogyau numiamũ. A'ere aipo 'ea nia'wyri. ¹⁷ Jarejuwarete 'ga remifutara 'ã pekwaap. A'eramũ pẽẽ 'ga remifutar imũ mama'e apoe'em ire pejejemotywea Jarejuwarete 'ga upe.

5

Ika'aranũũ kwai ma'e 'gã neko tyweawam

¹ Ika'aranũũ kwai ma'eramũ ki peapyaka jeje'eg are. Pẽẽ mũ 'awamũ ika'aranũũ kwai ma'eramũ futat numiamũ. A'ere nepeenuwi Jarejuwarete 'ga porogyta. A'eramũ nipo pẽẽ anure pejekou tywet. Pẽ'arasiga nipo pẽ nerekou. Peje'arasiga nipo pẽẽ erajaa'wau erajemogyau. ² Pẽkaraemã nipo i'mu'muga etee i'wau. Pẽnaitya nipo kupi'ia tee i'waupap. ³ Pẽka'aranũũ ywope'ia nipo weposipopopawamũ etee 'upa. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wowase ae majatykaaw ipe, tekotee 'gã 'jau pẽ nupe: “Esak ika'aranũũ kwai ma'e 'gã. Ika'aranũũ kwai agawewi 'gã 'ã jepi. A'etea 'gã 'ã akate'em ajaupe jepi. Nomonoi'i futari 'gã ape 'gã nupe. Weposipopopawamũ etee futat 'upa. A'eramũ i'mu'muga etee futat i'waupap tuwamũ”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. Sã'ã mirurua aero'o moto'oma ae mojero'wua. Nan tee futat nipo pẽẽ ika'aranũũ kwai ma'eferamũ. Pẽka'aranũũ 'mu'mugera pẽnakate'emawera resaukari. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nerekou tywet ee. ⁴ Ka'aranũũa 'ã pemono'og ekoete jepi. A'ere 'ã nepemepyi pejejemiyuwa 'gã jepi. A'eramũ nipo 'gã pẽ mome'wau Jarejuwarete 'ga upe. “Kwaiwete agawewi 'gã ka'aranũũa. A'etea 'gã nomepyi ojeupe ore porowykyramũ ikue”, 'jau nipo 'gã pẽ mome'wau Jarejuwarete 'ga upe, Pãjẽeteete 'ga upe.

⁵ 'Awa ywy pe pejejemogyau kwaiwete futat pẽka'aranũũa. A'eramũ 'ã pẽẽ pejeporowykyawe'em. Pejejemifutara etee 'ã pẽẽ iapou. Sã'ã pẽẽ pejejemymawa mũ moky'ra i'upyramũ. A'eramũ 'ã pẽẽ imoporowykyukare'ema. A'eramũ 'ã pẽẽ iky'ra re ijukau. Nan tee futat pẽẽ. Nepeporowykyi. Pejejemifutara etee 'ã iapou. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga pẽ monoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe pẽ nerekou tyweaete. ⁶ Ika'aranũũ kwai ma'eramũ pẽẽ mũ pejejajukaukaa ekoete pejejaupe. 'Wyriara upe nipo pẽẽ 'gã amũ nerawau ekoete 'gã je'ẽwu'jaga. “Ekoay 'gã mama'e tywera apou jee. Ejukaukat 'gã”, 'jau nipo pẽẽ 'wyriara upe. A'eramũ nipo pẽẽ 'gã jukaukaa ekoete. Nuapoi agawewi nipo 'gã mama'e tywera. A'etea nipo 'gã

'gã jukaukaa ekoete. Nuerowiari tãmëjê 'gã, “naapoi je mama'e tywera” 'gã 'eramũ. Nika'aranũũi wejue 'ga. A'eramũ 'ga ojeppyare'ema.

Peapesak Jarejararete 'ga rura

⁷ Pëẽ 'ã jeytuna 'jawe jee. Pejereko tyweramũ kasi pejepyat ne. Janeruwarete 'ga te nipo pë nepyat anure. Jarejararete 'ga jewyra ete ki peapesak pejemogyau pejemogekowe'em futat. Sã'ã aeke jaramũ ae jemogya ko pypiara tyarũ rapesaga. Najema'nëma'nëi 'ã ae ityarũ are. ⁸ Nan tee futat pejemogy Jarejararete 'ga rura rapesakaramũ. Pejerypawemamũ futat pejemogyau. Anurenure'i nipo 'ga ruri nũ. Ko futat nipo iwaëmi ja'wyja'wy 'ga ruawa upe. A'eramũ pëẽ pejemogypyyka etee futat pejemogyau 'ga rura rapesaka.

⁹ Pejuago'o awi tesirũgatu Jejui 'ga rerowiaara 'gã amũ nekoramũ. Najane rũi sajuereko jarejeape. Jejui 'ga te jane rereko weape. Anurenure'i futat nipo 'ga ruri. A'eramũ 'ga te “nepëa'wyri pëẽ Jarejuwarete 'ga upe”, 'jauarũ jane. Jane, nepëa'wyri pëẽ Jarejuwarete 'ga upe jarejaupe jane 'e re nipo Janeruwarete 'ga jane rereko tyweretei aipo jarejaupe 'eawer are.

¹⁰ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Pënea'ar iki Jarejuwarete 'ga porogyta mome'warera 'gã nee. Ymã 'ã 'gã jemogyi Janeruwarete 'ga porogyta mome'waramũ 'gã nupe rakue. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga porogytafer are iporenuwiwere'ema 'gã 'gã nereko tyweretei rakue. A'ere 'ã 'gã wereko tywereteramũ miamũ 'gã nopoiri futari Jarejuwarete 'ga mome'u awi rakue. Uag ma'e 'gã te ajemogy wereko tywera upe. Ojemouaga etee futat wereko tyweramũ. A'ere 'gã jero'wuro'wui etee futat Jarejuwarete 'ga porogyta mome'u are. ¹¹ “Jarejuwarete 'ga porogyta mome'warypyara 'gã iku'i ajemogyau rakue”, sa'e 'ã jane 'gã mome'wau jepi. “Nopoiri futari 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga porogyta mome'u awi rakue”, 'jau jane 'ã jepi. Sã'ã Jo 'ga rakue. Jo 'ga rerekwawer are pënea'at. Jo 'ga 'ã ojemouaga etee futat akou wereko tywera upe rakue. Opoire'ema futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau ojeupe: “Esagesage Jo 'ga jee. Wereko tywerete agawewi 'gã 'ga je ree. A'etea 'ga nopoiri futari je rerowiar awi”, 'jau Janeruwarete 'ga Jo 'ga upe, ojerowiaa Jo 'ga ree rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga mama'e esage monou Jo 'ga upe. Janeruwarete 'ga 'ã a'jea futat ajemuaëm jane ree. Opota'waramũ futat 'ga jane ree. A'eramũ 'ga mama'e esage mua jane.

¹² 'Awamũ je mama'e mũ ree pë mu'ei. Pejejaupe pejeporogytau ki peporogyta esage etee futat. Mama'e a'jea etee futat ki pemome'u pejejaupe. “Mama'ea je aapo”, 'jau ki a'ea peapo peje'eawer imũ etee. Amumera 'gã nipo o'me ekoeteramũ, “ywigipewara 'gã neape je mama'e apoi. Ywy apoarera 'ga reape nanê je iapoi nũ. Je kwaap 'gã. Okwaap 'gã jeremimome'ua a'jea futat”, 'jau futatee nipo 'gã ajemogyau. A'ere kasi pëẽ aipo pe'je ne. “Je renũi ekoete kasi pejepe ne”, 'jau 'ã Janeruwarete 'ga jane rakue. Aipo pë 'e ekoeteramũ nipo Janeruwarete 'ga 'i pë nupe: “Nepëa'wyretei jee”, 'jau nipo 'ga pë nupe, pë monou muku ojewi.

Pemono ki pejeje'ega 'ga upe

¹³ I'arasig ma'eramũ pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. Iku'i ma'eramũ maraka ra'aga 'ga muorypa. “Ene te 'ã eneresagesage oree”, 'jau ki pëẽ pejemaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe. ¹⁴ Pejekaruarãmũ ki Jejui 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara 'gã peenũi amũ. “Pejot pejeje'ega monou Ku'jywa 'ga upe je ree”, 'jau ki pëẽ 'gã nupe. A'eramũ 'gã 'ua Jejui 'ga rer imũ miarakawenana monou pëapyte'rarimũ oporogytau Jarejuwarete 'ga upe pë nee. ¹⁵ Ojeupe werowiaara 'gã porogyta re Janeruwarete 'ga pëkaruara pe'ai

pě nui. Pětywera reewe ipe'au pě nui. ¹⁶ Pěẽ mũ nipo mama'e tywera apo awi pejejeateea'ne'emamũ. A'eramũ ki pejemome'u pejejaupe. A'eramũ pěẽ pejeje'ega pejejotywer are Jarejuwarete 'ga upe. Aipo 'jau: “Kiapi'ni. Mama'e tywera 'ga wapo akou. A'eramũ 'ga 'awamũ otywera reru'arasiga erekou. A'eramũ ene 'ga katu'oka 'ga tywer awi. Emoít 'ga tywera 'ga wi”, 'jau ki pěẽ pejeje'ega Jarejuwarete 'ga upe pejejee. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga katu'oka nũ, 'ga mueateeu mama'e tywera apo awi. Ojeupe ako esage ma'e 'ga je'egamũ Janeruwarete 'ga 'ga porogyta renuwi futari. Mama'ea 'ga wapo a'jea futat 'ga je'eg imũ. Aeremiapoe'ema miamũ 'ga wapoukat ae upe ojeupe enũi re.

¹⁷⁻¹⁸ Pěnea'at Eliasi 'ga ree. Esage ma'e 'ga. Ymã 'ã 'ga je'egi Jarejuwarete 'ga upe rakue. “Amana kyre'ema je afutat”, 'jau 'ga 'ã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'ga 'eawera rupi ete futat muapyra kwara magwapa amana mogyrukare'ema rakue. A'eramũ 'ã Eliasi 'ga muapyra kwara kwaw ire oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue nũ. “Ere amana mogyrukaa nũ”, 'jau 'ga 'ã oje'ega Jarejuwarete 'ga upe rakue nũ. A'erauwe 'ã Janeruwarete 'ga amana mogyrukaa rakue nũ. A'eramũ futat 'ã temi'ua ojeupa rakue nũ. Maira te Eliasi 'ga rakue? Naani. Aea futat 'ga, jane 'jawe futat 'ga.

¹⁹⁻²⁰ Kunumĩmet, kũjãmet. Janeruwarete 'ga porogyta 'ã a'jea futat agawewi. A'etea nipo pěẽ mũ Jarejuwarete 'ga porogyta rerowiaraipe peje-poia 'ga wi. A'ere ki Jarejuwarete 'ga porogytafer awi ipoire'emamũ peje'eg 'ga wi opoit ma'e 'gã nupe. Maran gatu nipo 'gã 'ã ojewyre'ema 'ga rerowiaru upe nũ. A'eramũ nipo werowiaru'jawamũ Jejui 'ga 'gã tywera pe'au 'gã nui nũ, 'gã katu'oka 'gã mogyau nũ. A'eramũ 'gã awawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. Jejui 'ga 'gã monoukare'ema peu. Werowiaru'jawamũ wejue 'ga 'gã nomonoukari 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe.

Pěnoryw iki pejejemogyau morogyta esage are, kunumĩmet, kũjãmeramũ naně nũ je 'i pě nupe.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

1 Pedro

Pedro 'ga, Jejui 'ga remimu'efera 'ga, 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ Pedro 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'ga rerowiaara 'gã nupe 'gã mu'akwaapa ee rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesage ikwasiarukaa 'ga upe. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Pedroramũ ka'arana akwasiat imonou pẽ nupe. Je Jejui Kristu 'ga remimonoferamũ. Ymã 'ga je monoi kwe pe ojemome'waukaa jee ikue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga remiayuwa. Pẽ'wyr awi 'ã 'gã amũ pẽ mokwasi'wau rakue. 'Awamũ aje 'ã pejemogy pejekwasi'wau tekotee 'gã ywy pe. Põtu ywy pe, Garasi ywy pe, Kapatosi ywy pe. Asia ywy pe, Pitini ywy pe. Mĩmer imũ 'ã pejekwasi'wau pejemogyau rakue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. ² Ymã Janeruwarete 'ga pẽ pyrũi ojeupe rakue. Wemifutar imũ etee futat 'ga pẽ mũ'jãu mama'eukwaawa 'wyrara remiayuw awi. A'eramũ 'ga 'Agesagea pẽ mogyau Janeruwarete 'ga remiayuwamũ, pẽ muesageu 'ga upe. “Agera 'gã je amũ'ẽ teja'yra 'ga je'ega renuparamũ”, 'jau Janeruwarete 'ga pẽ nupe rakue. “Jera'yra 'ga amanũ 'gã tywer are ako ikue”, 'jau 'ga 'ã rakue. “A'eramũ je Jejui Kristu 'ga ree je jemogypyygi tekou 'gã 'eramũ je 'gã tywera moia 'gã nui”, 'jau 'ga 'ã pẽ nupe rakue.

A'eramũ je 'jau 'ga upe pẽ nee: “Eneresagea 'gã nerekoa je afutat, ki Ku'jyp. Emopy'ata'wa nanẽ ki 'gã imogyau”, 'jau je Jarejuwarete 'ga upe pẽ nee.

Pẽku'i ki Jejui 'ga ree

³ “Ene te 'ã eneresage oree, sa'e ki Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga upe, Jarejararete 'ga Ruwarete 'ga upe”, 'jau je pẽ nupe. 'Ga manũ re 'ã Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga moferapa rakue nũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ jane mogyau wa'yramũ. Jane ree 'ga poriaa te nipo 'ga rerekou. A'eramũ nipo 'ga jane mogyau wa'yramũ, wa'yrarete 'ga rerowiaaramũ. A'eramũ jane a'eramũ Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogy rapesaka jarejemogyau. Jejui Kristu 'ga 'ga imoferapa. Jejui 'ga moferawe'em ire amunipo 'ã jane nanẽ niferawa'uweri nũ. A'ere 'ã 'ga ferawi rakue. A'eramũ jane “Jejui 'ga 'jawerimũ etee futat jareferapa nũ, 'ga jane moferapa jane rerawau ojepyri nũ” 'e are jarejemogypyyka jarejemogyau. ⁴ A'eramũ jane jarejeupe mama'e esagea 'ga imura rapesaka. Ojepyri jane oramũ 'ga mama'e esage mua wemiayuwamũ janee. 'Awamũ futat 'ga janee wemimurama mĩina gatu ojepyri. Peu jane upe 'ga remimurama nateep-awi. Peu nitywi futari jypemeruua, mama'e 'wara. Nitywi futari mama'e mote'ara. Ma'eramũ 'ã 'ga imĩi gatui peu futat janee. ⁵ Werowiaaramũ 'ga ojejukau jane ree. Wemifutar imũ etee futat 'ga mama'eay resaukaa janee, ojee janejemogypyyga resaukaawamũ. 'Ga opãjẽ mũ jane momoirukare'ema ojewi. A'eramũ nipo 'ur ire Jejui 'ga jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepyri nakwaparimũ warãu rũi futat. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga jane upe wemimĩi gatufera mua janee. A'eramũ nipo 'ga jane mueapyou jarejeupe wemiapofer are.

⁶ 'Awamũ nipo mama'eaya jesaukari pẽ nupe kwaiwete. A'eramũ nipo peje'arasigamũ pejemogyau. A'ere 'ga pyri pejeo are pẽnea'at pejeku'iramũ pejemogyau. ⁷ Mama'eay upe pẽnuagamũ pẽ nesakara 'gã 'jau: “Na pa je ra'e. Werowiat 'gã Jejui 'ga a'jea futat. Nopoiri futari 'gã 'ga wi ojeupe

mama'eay jesaukaramũ miamũ”, 'jau nipo pẽ nesakara 'gã. Sã'ã ourua. Itarewara 'ga 'ã ita rapyau ouru resakawamũ. Nan tee futat Janeruwarete 'ga mama'eay resaukari pẽ nupe ojee pejemogypyga resaukaawamũ. “Taesak tejerowiaararete 'gã amũ 'jau kwy”, 'jau 'ga ojeupe, mama'eay resaukaa janee. Ojeupe mama'eay jesaukaramũ 'ga rerowiaaraipara 'gã poiri 'ga rerowiar awi. A'ere 'ga rerowiaararete 'gã nopoiri futari 'ga wi. Wuagamũ etee futat jupe. Mama'eay upe pejejuagamũ pẽ pejemogypyka etee te Kristu 'ga ree. A'eramũ 'gã amũ pẽ momoirukare'ema 'ga rerowiar awi. Ouru 'ã epy ete numiamũ. A'ere anure ourua miamũ teepawamũ. A'ere Jejui 'ga rerowiaaramũ jane nanarũi. 'Ga etee te erowiarãmũ nitywi futari 'ga rerowiar awi pẽ momoirukaara 'ga amũ. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga, Jejui 'ga ruaw ipe, 'jau pẽ nupe: “Jera'yrarete 'ga perowiat nanimenime. Nepepoiri futari 'ga rerowiar awi pejejeupe mama'eay jesaukaramũ miamũ. A'eramũ pẽ pejesageramũ jee”, 'jau nipo 'ga pẽ nupe. A'eramũ 'ga pẽ monou ojeypyri nakwaparimũ warãu rũi futat, pẽ pojeuwukaa oje'jawe 'gã nupe.

⁸ Nepeesagi agawewi Jejui 'ga rakue. A'etea pẽporomutat 'ga ree. 'Awamũ nanẽ 'ã pẽ 'ga resake'ema nũ. A'etea perowiarete 'ga. A'eramũ pejeku'iramũ pejemogyau 'ga ree. Saa'e ywagipewara 'gã ku'ia 'ga ree. Nan tee futat pẽku'i 'ga ree. ⁹ Ma'eramũ sipo pẽku'i pejemogyau 'ga ree? Jejui 'ga perowiat nanimenime pejemogyau. A'eramũ 'ga pẽ katu'oka. Anure nipo 'ga pẽ mogyau ojeypyri nakwaparimũ rũi. A'eramũ ki pẽku'i pejemogyau.

¹⁰⁻¹¹ Ymã, Jejui 'ga rure'emaue, Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã Jejui Kristu 'ga rura mome'ui ojeypyriwara 'gã nupe rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'gã mu'akwaawukaa'i 'ga rur are. A'ere 'gã naeapyo katui ee. A'eramũ 'gã 'jau: “Anure nipo Janeruwarete 'ga 'ga amũ muri ae katu'okawamũ. A'eramũ nipo 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerekou tyweaete, 'ga jukau. A'ere nipo 'ga manũ re Janeruwarete 'ga mama'e esage apoi 'ga upe”, 'jau 'gã nakue. A'ere 'gã naeapyo katui ee. Nokwaawi nanẽ 'gã Kristu 'ga ruawa nũ. A'eramũ 'gã oporokwaawiweramũ ee. “Maranime sipo Janeruwarete 'ga 'ga muri?” 'jau 'gã ojeupe. “Maran sipo 'ga ruri?” 'jau 'gã ajemogyau. A'ere 'gã naeapyo katui 'ga ree. ¹² “Pejejeupe jeremi-mome'ufera pemome'u 'gã nupe”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue. “Na'awamũ ako ma'eramũ pẽ nupe rũi je 'i aipo 'jau. Anure ojeup ma'eramũ 'gã nupe ijeaporama te je amome'u pẽ nupe. A'eramũ ojeapowe'em pẽ nekoramũ”, 'jau 'ga 'gã nupe rakue. 'Awamũ 'ã 'gã amũ awau Jejui 'ga mome'wau pẽ nupe rai'i. Ymã Janeruwarete 'ga U'agesage muri ywag awi janee ikue. A'eramũ 'ga 'Agesagea 'awamũ Jejui 'ga mome'waukaa 'gã nupe pẽ nupe. Ywagipewara 'gã 'ã weapyoweramũ Jejui 'ga mome'u are numiamũ. A'ere 'gã 'ã naeapyo futari ee. “Najereapyo je Jejui 'ga remiapofer are”, 'jau 'gã 'ã ojeupe.

Pepoir iki mama'e ekoete apo awi

¹³ Janeruwarete 'ga pẽ katu'oka wa'yra 'ga pẽ erowiarãmũ. A'eramũ ki pẽ pejepoia mama'e ekoete apo awi. 'Ga remifutar imũ etee futat pẽ mama'e apou. Pẽnea'at kasi mama'e ekoete apo are ne. Pejejea mĩina 'ga ree. Pejemogypyka etee ki pejemogyau 'ga rur are. Anure nipo, Jejui Kristu 'ga ruaw ipe nipo Janeruwarete 'ga mama'e esage monoi pẽ nupe. Aipoa ki peapesak pejemogyau. ¹⁴ Jarejuwarete 'ga ra'yramũ pejemogy. A'eramũ ki pẽ 'ga je'ega renupa katu katu pejemogyau. 'Ga rerowiare'ema ako pẽ mama'e apou pejemogyau pejemifutar imũ etee ikue. A'ere kasi 'awamũ peapo mama'ea pejemifutar imũ etee pejemogyau ne. ¹⁵ Jarejuwarete 'ga

remifutar imũ etee ki 'awamũ mama'ea peapo. Ymã te 'ã 'ga pẽ mũ'ëi mama'e tywera apoara 'gã nui, pẽ mogyau wemiayuwamũ rakue. Nuapoi futari 'ga mama'e tywera. Niparuapoweri nanẽ 'ga mama'e tywer are nũ. Mama'e esagea etee 'ga iapou. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau esage 'ga 'jawe. ¹⁶ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Moisesi 'ga upe rakue: “Naapoi futari je mama'e tywera. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau esage je 'jawe. Pẽẽ nanẽ mama'e tywera apowe'em nũ, je 'jawe nũ”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹⁷ Jarejuwarete 'ga jane enũina, Kiapi'ni, 'jau jane 'ga upe. 'Ga 'ã ojejuka pãwẽ pãwẽ jane ree. A'eramũ 'ga anure jane mepyau janeremiapofer are. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga erekou tyweaete. Mama'e esage apoaramũ 'ga jane rerekou esage. A'eramũ ki pẽẽ pejemogyau esage etee, 'ga pojeupa, 'ga pyri pejewawe'ẽwe futat. ¹⁸⁻¹⁹ Ymã te 'ã jane jemogy ekoetei tee rakue, ymãwarera jareypy 'eawer imũ etee rakue. A'ere jane 'awamũ “Jeju 'ga janetywera omepy, jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui” 'e kwaawi. Ma'ja pyu sipo 'ga janetywera mepyi? Ouru pyu sipo 'ga imepyi? Naani. Prata pyu sipo 'ga imepyi? Naani. Jeju 'ga 'ã amanũ janetywera mepyau rakue. Anure ouru, prata, mĩmera miamũ teepawamũ etee futat. A'ere Jeju 'ga te 'ga manũ janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe jane. Sã'ã ore judeuramũ karupa'mĩ jukaa wy reko'woga orotywera mepyawamũ ikue. Karupa'mĩ esagea etee ore ijukau 'ga upe. Karupa'mĩ teua ore narajukaa'uweri iapyawe'em Jarejuwarete 'ga upe. Nan tee futat Jeju 'ga ojejukaukaa 'gã nupe, owy reko'wogukaa 'gã nupe janetywera mepyawamũ rakue. 'Ga etee te 'ã esageay ma'ea. A'eramũ 'ga etee futat janetywera mepyarũmũ. Epy ete te 'ã janetywera repya, karupa'mĩ repy apyraapa.

²⁰ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ywy apoe'emauwe, Jeju 'ga pyrũi janetywera mepyawamũ rakue. 'Awamũ futat aje 'ã 'ga 'ga muri ywy pe pẽ poaawamũ rai'i. A'eramũ 'ga 'ga kwaawukaa pẽ nupe rai'i. ²¹ Janeruwarete 'ga 'ã 'ga moferapa, 'ga mogou 'ga mĩina 'wyriaramũ jane. A'eramũ 'ã pẽẽ Kristu 'ga ree Jarejuwarete 'ga rerowiaa pejemogyau. Kristu 'ga ree pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiaporama rapesaka pejemogyau.

²² Jeju 'ga je'ega peenup katu katu pejemogyau. A'eramũ pẽẽ pejepoia mama'e tywera apo awi, pejekatu'oka 'ga upe. A'eramũ pẽẽ pejeporomutaramũ Jeju 'ga rerowiaaramũ pejejee. A'eramũ ki pẽẽ 'awamũ taetu pejeporomutaramũ pejejee. ²³ Sã'ã ae kũima'eramũ ae ja'yrapya. A'eramũ 'ã u'ar ire kunumã ajemogyau ta'yriara 'ga ra'yramũ. A'ere 'ã anure tuwa amanũmũ etee jui. A'ere nanarũ Janeruwarete 'ga rekoi janeruwamũ. Namanũi futari 'ga. 'Ga je'ega nanẽ atepawe'emamũ nũ. A'eramũ 'ga oje'ega pẽẽ erowiarãmũ Janeruwarete 'ga pẽ mogyau wa'yramũ oje'jawe. ²⁴ Ymã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Isai 'ga upe rakue:

“Sã'ã 'ywyotyra.

A'eramũ 'ã ipotyra kamẽsĩete te futat opỹijagamũ.

Kamẽsĩete te futat 'ã ipotyra u'aa o'yw awi.

Nan tee futat aea.

Kamẽsĩete te ae pawĩ.

²⁵ A'ere Janeruwarete 'ga je'ega nateepawi futari”,
'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

Aipoa 'ga je'ega a'jea futat. Pẽ nupe Jeju 'ga ree morogyta esage mome'urãmũ 'gã aipoa 'ga je'ega futat 'gã imome'wau pẽ nupe.

2

Pejemu'e ki Jejui 'ga ree

¹ 'Ga je'ega renuparamū pēē pejekatu'oka pejejemogyau 'ga upe. A'eramū ki pēē a'eramū pejepoia mama'e tywera apo awi. Pē'me kasi ne. Pejuerekoay kasi mama'e are ne. Pejakurap kasi ne. Peapo kasi mama'e tywera ne. ² Kunumīakyrā 'jawe ki pejemogy. Sā'ā kunumīakyrā 'gā oy kamy uwejuweja. Nan tee futat ki pēē. Pejemu'e ki 'ga je'eg are au'jeteramū. Oy kamy are kunumīakyrā 'gā opifuakaramū ajemogyau. Nan tee futat pēē 'ga je'ega renuw ire pejejemogyau 'ga rerowiaarareteramū. 'Ga je'ega wesageramū etee futat pē nupe. Nitywi futari mama'e tywera ipype. A'eramū ki pēē 'ga je'eg are pejejemu'eweramū pejejemogyau. 'Ga je'eg are etee pejejemu'e re 'ga remifutara kwaapa pejejemogyau. ³ Ymā Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari 'ga amū upe rakue. "Janejararete 'ga esage", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue. Janeruwarete 'ga pē katu'oka rakue. A'eramū pēē "Janejararete 'ga esage" 'e kwaapa.

⁴ Jarejuwarete 'ga perowiat rakue. A'eramū ki 'awamū taetu pēē 'ga rerowiaa pejejemogyau. 'Oga apoara 'jawe Janeruwarete 'ga. Sā'ā 'oga apoara 'gā 'yw esagea etee imū'ēa tupaa'mywareteramū. 'Yw esagea etee nanē 'gā erawau inuga tupaa'mywamū. Itaoga apoara 'gā nanē ita esagea etee imū'jāu nū. A'eramū 'ā itaoga apoara 'ga ita amū monou imomoa ojewi. Aipoa ita nia'wyri 'gā nupe. Nan tee futat judeuramū ore'wyriara 'gā Jejui 'ga reroyrūmū. A'eramū 'gā 'ga jukaukaa jefaruu 'gā nupe ikue. A'ere Janeruwarete 'ga 'gā nemiroyrūmera 'ga mogoi 'wyriaramū wemiayuwamū janee. "Esage 'ga. A'eramū je 'ga mogou 'wyriarareteramū orojemiayuwa 'gā nupe", 'jau 'ga rakue. ⁵ Itaoga apoara ita esage etee imū'jāu wog are. A'eramū 'ga imū'ina tenaw ipe te tee. Nan tee futat Janeruwarete 'ga pē mū'jāu wemiayuwamū. A'eramū ki pēē pejejemogyaukaa 'ga upe 'ga remifutar imū etee futat. Ymā judeuramū ore mama'e rerooi mainana 'gā nupe ikue: "Emono Jarejuwarete 'ga upe jee", 'jau ore erawau 'gā amū nupe ikue. Mainana 'gā etee te oporowyky 'ga upe ikue. A'ere jane 'awamū jane jemogyi mainana 'jawe 'ga upe. Kristu 'ga rerowiaaramū jane juejue etee futat saporowyky 'ga upe. Ymā 'ā judeuramū ore orojeymawa monou 'ga upe rakue. A'ere jane 'awamū jane jemogyi 'ga upe oporowyky ma'eramū. "Ga 'Agesage pājē mū je mama'e apoi 'ga upe, 'ga muorypa", 'jau pēē 'ā 'awamū. Jejui Kristu 'ga 'ā pēē erowiaa pejejemogyau. A'eramū nipo Janeruwarete 'ga 'jau pē nupe: "Esage 'gā porowykya jee", 'jau nipo 'ga pē nupe. ⁶ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga oje'ega kwasiarukari ka'aran are Isai 'ga upe rakue: "Sā'ā itaoga apoara 'gā.

Itapewuu renuēma jui.

A'eramū 'ā 'ga aipoa ita monou imojypa iypy pe.

A'eramū 'ā aipoa ajepeja ita koka imotypa.

A'eramū futat 'ā aku'jawe'em. Nan tee futat je tejemimono 'ga monoi Siāo 'jaw ipe,* 'ga rerowiaara 'gā nupe a'eramū futat nipo.

A'eramū futat nipo 'ga rerowiaara 'gā aku'ipawe'emamū futat 'ga ree", 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

⁷ Jejui 'ga rerowiaaramū pēē 'jau: "Ita esage 'jawe 'ga", 'jau pēē 'ga upe. A'ere nipo 'ga rerowiare'ema 'gā niporomutari 'ga ree. Ymā te 'ga amū ka'arana kwasiari 'ga ree rakue:

"Itaoga apoara 'gā weroyrū amū itaa numiamū.

* 2:6 Siāoa Jerusarega rer irū.

Nia'wryi aipoa itaa 'gã nupe. A'ere ajepaja 'ga ruri 'gã nemiroyrũmera ita ppyka imonou 'oga ypykokaramũ”,
'jau 'ga ikwasiaa rakue.

⁸ Anure Isai 'ga ikwasiaa ee nũ:

“Aipo ita are nipo kwaiwete 'gã 'ari.

Aipo ita 'gã netygukaa”,

'jau Isai 'ga ikwasiaa rakue.

Nan tee futat nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã jemogyi ita are u'at ma'e 'jawe. Niporenuwiweri 'gã 'ga mome'u are. Niparuerowiariweri 'gã Jejui 'ga ree. A'eramũ 'gã ojereko tywerukaa Janeruwarete 'ga upe. Nan Janeruwarete 'ga jane rerekoi Jejui 'ga mome'u are janeporenuwiwere'emamũ. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Teja'yra 'ga rerowiare'ema 'gã je areko tywet”, 'jau 'ga 'ã ojeupe rakue. A'eramũ 'ga wemifutar imũ etee futat 'gã nerekou tyweaete.

⁹ A'ere nanarũi Kristu 'ga rerowiaaramũ jane. Ymã we Janeruwarete 'ga jane mũ'jãu 'gã nui, jane mogyau wemiayuwamũ. Janeruwarete 'ga futat 'ã jane 'wryiararetereteramũ. Ojeupe oporowyky ma'eramũ 'ga jane mogyau. Wemiayuwamũ futat 'ga jane mogyau. Janeruwarete 'ga kwaapare'ema 'gã ypytunimũ wata ma'e 'jawe. 'Gã nui futat 'ã 'ga jane mũ'jãu jane mogyau okwaaparamũ. A'eramũ 'ã jane jarejemogyau 'arimũ wata ma'e 'jawe mama'e apou 'ga remifutar imũ. 'Ga jane mũ'jãu 'gã nui wemiapofera mome'waramũ. Janeruwarete 'ga esage. “Mama'e esagea etee 'ga wapo” 'e mome'waramũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui. ¹⁰ Ymã te 'ã pẽẽ na'ga remiayuwara rũi rakue. A'ere 'awamũ pejemogy 'ga remiayuwamũ. Ymã te 'ã pẽẽ “Janeruwarete 'ga ajemuaẽm jane ree” 'ea nepekwaawi pejemogyau rai'i. A'ere pẽẽ 'awamũ pejemogy 'ga remiayuwamũ. A'eramũ pẽẽ “Janeruwarete 'ga ajemuaẽm jane ree” 'e are pejejeapyoramũ pejemogyau.

Janeruwarete 'ga remiayup

¹¹ Pẽẽ 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ je pẽ mu'akwaapa mama'e are. Napejeje'wyr ipe rũi pejemogy. Tekotee 'gã 'wyr ipe te pejemogy ra'ne. 'Au 'ã jane jemogyi kwaparimũ warãu etee futat. Ywag ipe oo ma'ere'tea te jane. Aipoa te jane'wyraretea. A'eramũ ki pẽẽ mama'e tywera apowe'em pejejemifutar imũ etee ne. Pejejemifutar imũ etee mama'e apo re pẽẽ mama'e tywera peapo pejemogyau ne. ¹² A'ere ki pejemogy esage Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã pype. “Mama'e tywera 'gã wapo”, e'i futatee agawewi nipo 'gã pẽ nupe. A'etea ki pejemogy esage 'gã pype, mama'e esagea etee iapou pejemogyau 'gã pype. A'eramũ 'gã pejemogy esage resaka. A'eramũ nipo 'gã 'jau: “Na pa je ra'e. Ajemogy esage 'gã”, 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ nipo 'gã anure Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee. 'Ga rowase jarejatykaaw ipe nipo 'gã 'jau: “Ene te 'ã eneresage. Ejerowiaara 'gã eremogy esage jepi”, 'jau nipo pẽ nee i'me ma'efera 'gã Jarejuwarete 'ga upe.

¹³⁻¹⁴ Pẽẽ 'ã Jarejararete 'ga rerowiaara. A'eramũ ki pẽẽ peje'wryiara 'gã je'ega nanẽ enupa pejemogyau nũ. Aipoa Jarejararete 'ga amuekõẽãi. Pẽ'wryiara 'ga nipo 'gã amũ mĩina 'wryia'riramũ pẽ nupe opoaawamũ. “Mama'e tywera apoara 'gã nupe tereje'eg jee 'jau”, 'jau 'ga 'gã amũ nupe. “Mama'e esage apoara 'gã nupe nanẽ ene eje'ega nũ. ‘Mama'e esagea peapo’, pe'je ki mama'e esage apoara 'gã nupe jee”, 'jau nipo 'ga 'ga upe. A'eramũ ki pẽẽ 'wryia'ri 'ga je'ega nanẽ enupa nũ. ¹⁵ Jare'wryiara 'gã je'ega renupa nanẽ jane Jarejuwarete 'ga remifutararete apou. 'Ga remifutar imũ etee janejemogy resag ire jane resakara 'gã i'me ma'e 'gã je'ega rerowiare'ema ajemogyau. A'eramũ futat nipo i'me ma'e 'gã o'meu'jawe'emamũ janee.

¹⁶ Nitywi futari mama'ea pē nupe iapoukaara 'gā amū. Pēē tee futat mama'ea peapo pejemifutar imū etee futat. A'ere Janerwarete 'ga janejararetea. A'eramū 'ga pē mū'jāu mama'e tywera apoara 'gā nui. A'eramū ki pēē pejewe'ema mama'e tywera apo upe. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee futat ki pēē mama'e apou pejemogyau. ¹⁷ Pejejuka esage pāwē pāwē ki pejuee. Pejeporomutaramū Jejui 'ga rerowiaaramū pejuee. Peje'wyriara 'gā ki pepojeup. Jarejuwarete 'ga taetu pēē ipojeupa.

¹⁸ 'Ga amū upe pejeporowykyau ki pejerekwara 'ga je'ega peenup. Pēnerekwara 'gā amū nipo opota'waramū pē nee. A'eramū pēē 'gā je'ega taetu enupa etee. Pēnerekwaramū nipo pē nerekou tyweaete agawewi. A'etea pejeporowykyau esage ete futat pejemogyau 'gā nupe. ¹⁹⁻²⁰ Pejerekou tywera 'gā je'ega pēē enuwete re Janerwarete 'ga mama'e esage apoi pē nupe ee. “Je rereko tywerete agawewi nipo 'gā amū. A'etea je 'ga je'ega aenuw ete futat tekou”, pe'je ki. Aipoa Janerwarete 'ga afutat. A'eramū ki pēē pejeuagamū jupe. Jupe pēnuag ire Janerwarete 'ga mama'e esage apou pē nupe ee. Mama'e tywera apo are pejerekou tywera upe pēnuagamū Janerwarete 'ga nuapoi mama'e esagea pē nupe. Pēē tee futat pejerekou tywerukaa pejerekwara 'ga upe. Mama'e esage pēē iaporamū nipo 'gā pē nerekou tyweaete 'eramū te Janerwarete 'ga jejukai pē nee, mama'e esage apou pē nupe ee. ²¹ Pejerekou tywer ekoete upe pēnuaga Janerwarete 'ga ifutaa.

Jejui Kristu 'ga 'ā mama'e esage etee agawewi wapo. A'etea 'gā 'ā wereko tywerete 'ga. Janetywera mepyawamū 'ga 'ā ojereko tywerukaa 'gā nupe. A'eramū ki pēē 'ga 'jawe futat pejemogyau. ²² Nuapoi agawewi futat 'ga 'ā mama'e tywera. Ni'mei 'ga nanē nū. ²³ Okurawamū miamū 'ga 'gā kurape'ema. Wereko tywereteramū miamū 'ga ojepyke'ema 'gā nee: “Je rereko tywet pejepe. A'eramū je pē nerekou tyweaete”, 'jawe'em 'ga 'gā nupe. 'Uwarete 'ga ree etee 'ga jemogypygi. “Jeruwarete 'ga te nipo 'gā wereko 'gā nemiapofer are”, 'jau etee 'ga ojeupe 'Uwarete 'ga ree ojemogypyka. A'eramū ki pēē pejemogyau 'ga 'jawe futat. ²⁴ Ypeywar are omafu'amamū Jejui Kristu 'ga janetywera mepyau. Na'ga tywer are rūi 'gā 'ga rerekou tywet. Janetywer are te 'gā 'ga rereko tyweri. Aipoa 'ga iapou janetywer awi jane mueateeawamū. Jane katu'okawamū 'ga manūi janetywera mepyau. 'Ga manū enune 'gā 'ga mopimopika. Omopig are 'ga jane katu'oka janejero'wu awi. ²⁵ Ymā 'ā neperowiari Jejui 'ga rakue. Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā karupa'mī ka'jama 'jawe. Sā'ā karupa'mī ka'jama. A'eramū 'ā oka'jam ire karupa'mīa ojewyre'ema ojetee. A'eramū 'ā ijara 'ga awau weymawa rekaa. Wesag ire 'ā awau 'ga rewiri nū. Nan tee futat 'ā pēē nakue. Oka'jam ma'e 'jawe pejemogy. A'ere 'awamū Jejui 'ga pē nekari pē nerawau ojeupi 'Uwarete 'ga rape rupi.

3

Imen ma'e

¹⁻² 'Awamū je imen ma'eramū pē mu'akwaawi pejemogy are. Pejemenā 'gā je'ega ki peenuw ete. Amumeramū nipo pēmena Jejui 'ga rerowiare'ema. A'ere ki pejemogy esage. A'eramū nipo 'gā pejemogy esage resaka 'gā nanē Jejui 'ga rerowiaa nū. Jejui 'ga nipo pēē imome'wawe'em agawewi 'gā nupe. A'etea nipo 'gā Jarejuwarete 'ga rerowiaa pejemogy esage resag ire. ³ “Tajemokaturam wā nupe 'jau kwy”, 'jau nipo pēē pejejeupe. Maran sipo Jejui 'ga rerowiaaramū kūjānamū pejekatu'oka 'gā nupe? Taity esage munewa sipo pē katu'ok? Pejewaga munewa sipo pē katu'ok? Pejeakagawirywa sipo pē katu'ok? Naani. Pejewaga pyu pejekatu'oka sipo pē

katu'ok? Naani. ⁴ Pēneko esagea etee pē katu'ok pē mogyau a'jea futat. Pejemuawapira te pē katu'ok pē mogyau. Pejejee pejepota'wa nanē pē katu'ok pē mogyau nū. Aipo kūjā esage ajemogyau Jarejuwarete 'ga upe. Nateepawi futari ēē resagea 'ga upe. ⁵ Ymā kūjā 'gā amū Jarejuwarete 'ga rerowiari nanimenime rakue. “Anure nipo Janeruwarete kīā je rerooi ojepyri”, e'i 'gā ojeupe rakue. Poromū 'gā omena 'gā je'ega renuwi etee rakue. Nan 'gā jekatu'ogi Jarejuwarete 'ga upe rakue. ⁶ Sā'ā Sara ēē rakue. Omena 'ga je'ega ēē enupa ete, Abraão 'ga je'ega ēē enupa ete rakue. “Je Ku'jyp”, 'jau ēē 'ga upe rakue, 'ga pojeupa rakue. A'eramū ki pēē ēē 'jawe pejemogyweramū pejemogyau esage. Mama'e awi nanē pejekyjawe'em nū. A'eramū nipo pejemogyau Sara ēē ra'ya 'jawe.

Emireko ma'e

⁷ 'Awamū je emireko ma'eramū pē mu'akwaawi pejemogy are. Pēnemireko 'gā nifuakari pē 'jawe. A'eramū ki pēē pejemireko 'gā nerekou esage. Pejejekau esage 'gā nee. Anure nipo Jejui 'ga pē nerooi pē mogyau ojepyri. Pēnemireko 'gā nanē 'ga rerowiaa nū. A'eramū 'ga pēnemireko 'gā nanē erawau imogyau ojepyri nakwaparimū rūi nū. A'eramū ki pēē 'gā nerekou esage etee futat. Kasi a'e pe Janeruwarete 'ga nuenuwi pēje'ega ojeupe peje'egamū ne.

Pejepyk kasi 'gā nee ne

⁸ Ka'arana kwasiapawe'emaue je pē mu'akwaawi pāwē pāwē, kūima'eferamū, kūjāmeramū 'jau. Majepi 'yweteewara 'jawe ki pejemogy. Pejepota'waramū pejejee. Jejui Kristu 'ga ree pejemogyppyka pejemogyau. A'eramū pēē pejemogyau pejepoytuna 'jawe. A'eramū ki pēē pejeporomutaramū pejejee. Jejui 'ga rerowiaaramū ae ojopytuna tee te 'jawe futat. A'eramū ki pejepota'waramū pejejee. Pejepoaa mama'e are. Pejerowiaraipe kasi pejejee ne. ⁹ Pejepyk kasi 'gā nee ne. Pejejeupe mama'e tywera 'ga amū iaporamū kasi mama'e tywera peapo 'gā nupe ne, pejejepe'ema 'gā nee. Mama'e esagea etee ki peapo 'gā nupe. 'Gā amū nipo pē kurapa. A'ere kasi pekurap 'gā ne. Pejekuraw ire pejeporogytau esage etee 'gā nupe, pejemara'ne'emamū 'gā nee. Mama'e tywera apoara 'gā nui pē mū'ē re nipo Janeruwarete 'ga 'jau pē nupe: “Mama'e esagea taapo pē nupe 'jau”, 'jau 'ga pē nupe wemiayuwamū pē mogyau. A'eramū ki pēē mama'e esagea etee iapou pejejaupe. ¹⁰ Ymā te Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari aipo are 'ga amū upe rakue:

“Pejekōēāiweramū ki peojet pejejuago'o awi.

Peje'eg tywet kasi pejejaupe ne.

Au'je ki pē'me re.

¹¹ Au'je ki mama'e tywera peapo re.

Mama'e esagea etee ki peapo.

Pejepota'waramū etee pejemogyau pejejee.

¹² Janejararete 'ga ojejuka esage mama'e esage apoara 'gā nee.

Ojeupe 'gā je'egamū 'ga mama'e esage apoara 'gā je'ega renupa.

A'ere 'ga mama'e tywera apoara 'gā nopoari”,

'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga amū upe rakue.

¹³ Mama'e esagea pēē iapo re sipo 'gā pē nereko tyweri ee? Naani. Pē nereko tywerete ekoete te 'gā. Napēnemiapo esage are rūi 'gā pē nereko tyweri. ¹⁴ A'ere ki pēku'i etee pejemogyau ee 'gā amū pejereko tyweramū mama'e esage apō are. Janeruwarete 'ga mama'e esagea wapo ee pē nupe. A'eramū ki pejekyjawe'em pejereko tywera 'gā nui. Pēpy'a'wyt kasi 'gā nee ne. ¹⁵ Pejemogyppyk 'ā Kristu 'ga ree. 'Ga 'ā pējararetea. A'eramū ki pēē 'ga muorypa, 'ga je'ega renupa. 'Ga amū nipo oporonupa ee: “Ma'eramū pēē

pejემogypyka Jejui 'ga ree?" 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'eramũ ki pẽẽ 'gã mueapyou ee. ¹⁶ Pejeporogytau esage etee 'gã nupe. 'Gã nupe imome'uramũ kasi pemue 'gã ne. A'eramũ pẽẽ mama'e esagea etee iapo re pẽẽ pejemenosõue'em pejemiapofera renosõue'em. Pejemogy esage. A'eramũ nipo "Kristu 'ga rerowiaara 'gã mama'e tywera etee wapo" pẽ nupe 'jara 'gã ojenosõu u'eawer are. ¹⁷ Amumẽ Janeruwarete 'ga pẽ nereko tywerukat 'gã nupe mama'e esage etee pẽẽ iapo re. "Taesak 'gã tejerowiara 'jau kwy" 'jau 'ga ojeupe. A'eramũ pẽ nereko tywera wesageramũ 'ga upe. Maranuara ajee esage 'ga upe? Pẽnemiapo tywer are 'gã pẽ nereko tywera? Pẽnemiapo esage are te ra'u nũ? Pẽnemiapo esage are 'gã pẽ nereko tywera esage 'ga upe. ¹⁸ Sã'ã Kristu 'ga. Nuapoi 'ga mama'e tywera. A'etea 'gã 'ga wereko tywet 'ga jukau. Nan tee futat 'ga rerowiare'ema 'gã pẽ nereko tyweretei. Jejui Kristu 'ga esage ma'ea. Naotywer are rũi 'ga manũi ikue. Nitywi futari mama'e tywera 'ga pype. Janetywer are te 'ga manũi janetywera mepyawamũ 'Uwarete 'ga upe ikue. Namanũu'jau'jawi 'ga. Majeppei tee futat 'ga amanũmũ mama'e tywera apoaramũ jane katu'okawamũ. Amanũmũ 'ga janetywera mepyaupap. Esage ma'e 'ga amanũ itywet ma'eramũ jane ree. 'Uwarete 'ga pyri werowiaaramũ jane reroowamũ te 'ga manũi. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'ga jukau ikue. 'Ga manũ re 'ga remiayuwa 'gã amũ Jejui 'ga rerawau inuga ita kwara pype. A'ere Janeruwarete 'ga Agesage 'ga moferawi nũ. ¹⁹ Ita kwara pype 'ga ruwamũ futat 'ga 'aga uẽma 'ga wi. A'eramũ 'ga 'aga oje'ega ae'agera upe. Ae'agera rupaw ipe awau. A'ere ae'agera nũ'ẽa'uweri pe awi. A'eramũ Jejui 'ga awau oje'ega jupe. "Nepeenuwi Jeruwarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ monou mama'eukwaawa rapyaw ipe", 'jau 'ga oje'ega jupe.

²⁰ Ymã te Janeruwarete 'ga ruagamũ aepyy 'gã tywera upe rakue. Nue 'ga yaruu apo 'ga poromukuramũ 'ga wuagamũ 'gã tywera upe. A'ere 'gã nuerowiari futari 'ga. A'eramũ 'gã osowe'em futat yaruu pype. A'eramũ 'gã opapa 'y pyu rakue. Nue 'ga etee, opytuna 'gã netee awau osou jui. Ose ma'e 'gã pytuna oito etee. Oito 'gã etee osou 'y awi. A'eramũ 'gã amanũme'em 'y pe. ²¹ Yara pype 'gã sea Jejui 'ga rerowiaara 'gã pymĩawama resaukaawamũ rakue. Sã'ã yara pype ose ma'e 'gã manũe'ema. Nan tee futat Jejui Kristu 'ga Ruwarete 'ga 'ga moferawi jane katu'okawamũ. Werowiamũ Jejui Kristu 'ga jane katu'oka. A'eramũ jane jarejepymĩaukaa 'y pe 'ga amũ upe, Jejui 'ga rerowiara resaukaawamũ. Najarepiky'a awi jarepireitawamũ rũi jane jarejepymĩaukaa 'y pe 'gã amũ nupe. Jejui 'ga rerowiara resaukaawamũ te jane jepymĩukari 'y pe 'ga amũ upe. 'Y pe jarejepymĩ enune jareje'ega Jarejuwarete 'ga upe: "Jetywera emoit je wi. Taenup eneje'ega 'jau" 'ga upe 'e re te jarejepymĩaukaa 'y pe 'gã amũ nupe. ²² Amanũ re 'ã Jejui 'ga oferapa nũ, awau ojewya 'Uwarete 'ga pyri. Peu owaẽm ire 'ga reni 'Uwarete 'ga pyri, 'Uwarete 'ga jakwatawa katy. A'eramũ 'gã 'ũina 'wyriaramũ ywagipewara 'gã nupe. Ywagipewara 'gã nupe, 'gã 'wyriara 'gã nupe. Mĩmera 'gã nupe Jejui 'ga 'ũina 'wyriaramũ. 'Ga je'ega 'gã wenup pãwẽ pãwẽ ajemogyau.

4

Kristu 'ga 'jawe ki pejemogy

¹ Kristu 'ga ako wayrũnamũ jane ree ikue. Amanũmũ nanẽ nũ ako 'ga janetywera mepyawamũ ikue. "Najerayrũweri je 'gã nee", 'jawe'em futat 'ga rakue. A'eramũ ki pẽẽ pejემogyyau 'ga 'jawe. 'Ga mome'u are nipo 'gã amũ pẽ nerekou tyweaete. A'ere ki pẽnuag pejereko tywera upe. Wereko tywera upe uag ma'e 'gã opoit nanẽ mama'e tywera apo awi nũ.

Nuapou'jawi futari 'gã mama'e tywera. ² A'eramũ ki pẽẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee futat, ywy pe pejemogyau. Pejemifutar imũ pẽẽ mama'e apou'jape'ema. ³ Ymã te 'ã mama'ea peapo pejemifutar imũ etee pejemogyau rakue. Neperowiari wejue Jejui Kristu 'ga rakue. A'eramũ pẽẽ mama'e tywera apou pejemogyau rakue. A'eramũ pẽẽ pejemirekoe'em are pejekou rakue. Kũjãnamũ pẽẽ pejemene'em are pejekou. Kawãajaiwa rykua pejemogyau. Maraka pẽẽ iapou kawãajaiwa rykua pejemogyau rakue. Mama'e tyweretea pẽẽ iapou maira'me a'agaw are pejorypawamũ rakue. A'ere 'awamũ nepeapou'jawi aipoa. ⁴ A'eramũ 'awamũ Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã oporesagamũ etee pẽ nee, mama'e tywera pẽẽ iapou'jawe'emamũ. A'eramũ 'gã pẽ naykau ojepyri mama'e tywera pẽẽ iapoe'emamũ. A'eramũ 'gã pẽ je'ẽwu'jaga ekoete, pẽ kurapa. ⁵ A'ere nipo 'gã anure werekwawera mome'ui Jarejuwarete 'ga upe. 'Gã nerekwawera 'gã imome'u re nipo Janeruwarete 'ga 'gã mepyau ee. Wowase ae majatykaaw ipe nipo 'ga najuejue etee jane mepyau janerekwawer are. Amanũ ma'efera 'gã 'ga imepyau. Imanũe'emamũ nanẽ 'ga jane mepyau nũ. Oje'ega renupara 'gã 'ga erawau imogyau ojepyri. Oje'ega renupare'ema 'gã 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁶ Ma'eramũ 'ã 'gã amũ ruri Jejui 'ga mome'wau pẽ nupe rakue. Pẽpytuna 'gã amũ 'ã amanũ rakue. Jejui Kristu 'ga rure'emauwe ywy pewaramũ 'ã jane manũi. A'eramũ pẽpytuna 'gã amũ amanũmũ rakue. A'ere 'ã 'gã amanũme'ẽwe Kristu 'ga rerowiari rakue. A'eramũ 'gã awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ warãu rũi futat.

Mama'ea ki peapo pejopoaawamũ

⁷ Niporomukui futari nipo Kristu 'ga 'ua. A'eramũ nipo 'ga remi-
apofera mama'ea ateepawamũ. 'Ga rerowiaaramũ jane jarewau 'ga pyri.
'Ga rerowiare'ema 'gã awau mama'eukwaawa rapyaw ipe ajemogyau.
Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: Pemỹi kasi mama'e tywera apo are pejejea ne.
Pejemogyppyk pejemogyau Jarejuwarete 'ga ree, je 'i pẽ nupe. Pejeje'ega
monou au'jeteramũ 'ga upe mama'e are. ⁸ Pejeporomutaramũ pejejee.
Pejejee pẽporomutara esage futat Ku'jywa 'ga upe. Pejejee pejeporomutaramũ
pẽẽ pejejea'are'emamũ au'jeteramũ pejejotywer are. ⁹ Pejejeupe Jejui 'ga
rerowiaara 'ga amũ ruramũ pẽẽ 'ga mua pejejog ipe, pejejejukau esage 'ga
ree, pejeku'iramũ 'ga ree. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'ã mama'ea wapoukat janee.
Najareju'jawe etee rũi jane 'ã mama'e apoi. Amumeramũ 'ga 'ã jane mogyau
moromu'jaramũ jarejaupe, mama'e are jarejamu'jaramũ. Amumera 'gã
'ga imogyau 'wyririamũ 'gã nupe. A'eramũ ki jane mama'e apou jare-
jopoaawamũ Jarejuwarete 'ga muorypawamũ etee futat. ¹¹ Jarejuwarete 'ga
je'ega mome'waramũ pẽẽ 'ga je'ega etee futat imome'wau a'jea futat. 'Gã
nupe mama'e esage apoaramũ pẽẽ mama'e apou Jarejuwarete 'ga pãjẽ mũ
etee futat. A'eramũ pẽ nesakara 'gã Jarejuwarete 'ga muorypa pẽ nee, pẽneko
esage are. Jejui Kristu 'ga remiayuwamũ jane jemogyi. A'eramũ jane 'jau
Jarejuwarete 'ga upe: "Ene te 'ã eneresage. Ene te 'ã pãjẽrete. Neneteepawi
futari 'ã e'yina", 'jau jane 'ga upe. A'jea futat jane'ea.

Pẽnuag iki mama'eay upe

¹² Pẽẽ 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ je pẽ mueapyou pejemogy
are. 'Awamũ pẽtywerete pejemogyau. Mama'eaya ojesaukaa pẽ nupe,
pẽ nerekou tyweaete. Jejui Kristu 'ga ree pejemogyppyka pejemog-
ogyau. A'eramũ pẽẽ 'ga ree pejemogyppyg are mama'eaya pejejeupe
ijesaukaramũ ki pejemogyppyka etee te pejemogyau 'ga ree. A'eramũ pẽẽ
pejepy'a'wyre'emamũ pejemogyau ee. "Ma'eramũ je tejereko tywerukaa

'ga ree 'ũ”, 'jawe'em pēē pejejeupe. ¹³ Ymã 'ã Kristu 'ga jereko tywerukari pē nee rakue. A'eramũ pēē pejeku'iramũ etee 'ga ree pejejereko tyweramũ. 'Ga ree pejejereko tywerukar ire nipo pejeku'iramũ anure 'ga ruramũ. Najuejue etee futat jane 'ga resage resaka 'ga pãjē reewe. A'eramũ jane jareku'iramũ 'ga ree, 'ga ruramũ. ¹⁴ Pēē 'ã Kristu 'ga remiayuwa. Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ã pē nerekou. 'Ga 'Agesagea esage ete ma'ea. Poromũ pē nerekou. A'eramũ nipo 'gã amũ pē kurapa 'ga ree. 'Ga 'Agesagea pē nereko'e'em ire amunipo 'ã 'gã nepē kurawa'uweri. A'ere 'ã 'ga 'Agesagea pē nereko'i. A'eramũ 'gã pē kurapa. A'ere ki pēku'i etee pejekurawamũ. ¹⁵ Mama'e tywera pēē iapo re 'gã pē nerekou tyweaete a'jea futat pēnemiapofer are. 'Ga amũ pēē ijuka re te amunipo 'ã 'gã pē nereko tyweretei ee. Mama'e are pemunarũ re te amunipo 'ã 'gã pē nereko tyweretei ee. Mama'e tywera pēē iapo re te amunipo 'ã 'gã pē nereko tyweretei. Pejebamuawapirukare'em are. Mīmer are amunipo 'ã 'gã pē nereko tyweretei a'jea futat. A'ere kasi peapo mama'e tywera ne. Mama'e tywera apo are 'gã pejejereko tyweramũ nipo pejepoyje'emamũ pejemogyau. ¹⁶ A'ere kasi Kristu 'ga ree 'gã pejejereko tyweramũ pejenosī ne. Naani. Pejerowiat Kristu 'ga remiayuwamũ pejemogy are. “Au'jete je mogo ape Kristu 'ga remiayuwamũ”, pe'je ki Jarejuwarete 'ga upe, 'ga muorypa ee.

¹⁷ Owaēm futat 'ã jarejau Janeruwarete 'ga jane mojo'oga upe. 'Awamũ miamũ futat 'ga werowiaraiparamũ jane rereko tyweri'i janeremiapofera tywer are, mama'e tywera apo awi jane momoirukaawamũ. Anure taetu nipo 'ga werowiare'ema 'gã nereko tyweretei 'gã werowiare'em are, 'gã mojo'oka werowiaaramũ jane wi, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ¹⁸ Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sarumãu 'ga upe rakue: “Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã ojereko tyweruka'ri ywag ipe o enune. A'ere 'ga remiayuwe'ema 'gã anure 'gã jereko tywerukari. Nooi futari 'gã ywag ipe. A'eramũ taetu 'gã ojerekou tyweaete ojere'emamũ futat nipo”, 'jau 'ga ikwasiarukaa 'ga upe rakue.

¹⁹ Wemifutar imũ jane jereko tywerukar ire Janeruwarete 'ga ojejukau esage jane ree. 'Gã amũ jarejereko tywerauwe kasi sapoit 'ga wi ne. A'eramũ jane jarejemogypyka 'ga ree, jareapoarera 'ga ree. U'eawer imũ etee futat 'ga mama'e apoi. A'eramũ ki jane mama'e apou 'ga remifutar imũ etee futat, jarejemogypyka 'ga ree.

5

Jeju 'ga rerowiaat

¹ 'Awamũ je Jeju 'ga rerowiaara 'gã 'wyriaramũ pē mu'akwaapa mama'e are. Je nanē 'ga rerowiaara 'gã 'wyriara nũ. Ymã te je Kristu 'ga rayrũ resagi ikue. 'Ypeywar are 'ga manũnamũ je 'ga resaka ikue. Anure nipo je Kristu 'ga ruaw esage enyfuga rupi je oi tekou 'ga pyri. A'eramũ je 'jau pē nupe: Janeruwarete 'ga pē mũ'ē, pē mogyau werowiaara 'gã 'wyriaramũ rai'i. ² A'eramũ ki pēē pejejukau esage 'ga rerowiaara 'gã nee. Sã'ã karupa'mĩ are omaenun ma'e 'gã jejuka esagea weymaw are. Nan tee futat pejejuka esage Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gã nee. Pejeku'iramũ pejemogyau 'gã nee pejejuka esage are. Ojeupe pejeporowyky are pēku'ia Janeruwarete 'ga ifutaa. 'Gã nee pejeporowyky repy are etee kasi pēnea'ar ine. 'Gã poaawamũ te ki pejejuka esage 'gã nee. ³ Pēē 'ã 'gã 'wyriara. A'ere kasi pemoywyrafen pejeje'ega 'gã nupe ne. Peko esage etee 'gã pype. A'eramũ nipo 'gã ojemu'jau pē nee. ⁴ Kristu 'ga 'ũi 'wyriarareteramũ werowiaaramũ jane 'wyriaramũ.

'Ga 'ã jane rerekou weape namutat. A'eramũ 'ga werowiaara 'gã nee pejejuka esageramũ pẽ mepyau 'gã nereko esage are, pẽ nerawau pẽ mogyau ojepyri.

⁵ Awamũ je pẽ mu'akwaawi mama'e are kunumĩmeramũ, kũjãmukuferamũ 'jau. Peenup katu katu ki iymanera 'gã je'ega. Nepekwaapawi we mama'ea. A'eramũ ki pẽ 'gã je'ega renupa.

'Awamũ je 'i pẽ nupe najuejue etee futat. Pejejopoa pãwẽ ete nanẽ mama'e apo are. Pejopoar iki mama'e apo are. A'ere kasi pejerowiaraip pejejopoar are ne. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari Sarumãu 'ga upe ee rakue:

“Janeruwarete 'ga imara'ne ojee tee ojerowiaraip ma'e 'gã nee.

Nopoari futari 'ga 'gã mama'e apo are.

Ojee tee ijerowiaraiwe'ema 'gã etee te 'ga opoat mama'e apo are”,

'jau 'ga ikwasiarukaa ka'aran are rakue. ⁶ A'eramũ ki pẽ pejerowiaraipe'ema pejee. Peenup katu katu Jarejuwarete 'ga je'ega. Pãjẽrete 'ga. A'eramũ 'ga oje'ega renupara 'gã poaa. A'eramũ nipo 'ga anure pẽ mogyau 'wriaramũ wemifutara 'ara rupi. ⁷ Pejemuaẽm kasi mama'e are pejemogyau ne. Janeruwarete 'ga pẽ nereko weape. A'eramũ pẽ pejepy'ata'waramũ pejemogyau.

⁸ Peje'gu ki mama'eukwaawa 'wriar awi. Sãã 'miara ioa ijemi'uekara. Nan tee mama'eukwaawa 'wriara rekoi jane rewiri jane mu'akwaawukare'ema jane rekoramũ. A'eramũ Jarejuwarete 'ga je'ega renuwukare'ema jatee. ⁹ A'eramũ ki pẽ Jeju 'ga ree te futat pejemogypyka pejemogyau. Perowiat kasi mama'eukwaawa 'wriara je'ega ne. Pẽfuakar iki jupe. Pẽnea'ar iki pejewirera 'jawewara 'gã nee, Jeju 'ga rerowiaara 'gã nee. 'Gã nanẽ 'ã ojereko tywerukaa ajemogyau nũ. 'Ga rerowiare'ema 'gã 'gã nereko tyweaete. A'eramũ 'gã ajemogyau tyweaete pẽ 'jawe futat. Amunawa moyka 'ga rerowiare'ema 'gã 'ga rerowiaaramũ jane rerekou tyweaete. ¹⁰ A'ere nipo 'gã inãinãĩ'ĩ etee pẽ nereko tyweri pejemogyamũ. A'ere nipo anure nepeko tyweru'jawi. Janeruwarete 'ga esage ma'ea. Wa'yra 'ga jane erowiamũ 'ga jane mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui, jane mujaa Kristu 'ga ree jane mogyau. A'eramũ nipo 'ga anure jane nerawau jane mogyau ojepyri nakwaparimũ rũi. Janeruwarete 'ga te 'ã pẽ mouagukaa mama'eay upe. A'eramũ 'ã pẽ pejepoire'ema Jeju 'ga rerowiar awi, pejejeupe mama'eay jesaukaawamũ. Janeruwarete 'ga etee futat pẽ mojemogypygukaa etee te Kristu 'ga ree. ¹¹ Janeruwarete 'ga 'wriarareteramũ 'ũi jatee najuejue etee. Uẽme'ema futat 'wriaramũ 'ũi awi. A'jea futat aipo 'ea.

¹² Teje'ega je akwasiarukat Silasi 'ga upe ka'aran are. Natuwiiu rũi je ikwasiarukari 'ga upe. Ka'aran kwasia'ria te je aapoukat 'ga upe. Silasi 'ga Jeju 'ga rerowiaararetea. A'eramũ 'ga akou janerewirera 'jawewaramũ. Ajemogypyk je 'ga ree tekou. A'eramũ je teje'ega kwasiarukaa ka'aran are 'ga upe tejee. “Tamojemogypyk tãmẽjẽ 'gã Kristu 'ga ree 'jau kwy”, 'jau je tejeupe. A'eramũ je ka'arana kwasiarukaa imonou pẽ nupe, Kristu 'ga ree pẽ mojemogypygukaawamũ. Janeruwarete 'ga ojejuka esage jane ree a'jea futat. A'eramũ je a'e are ka'arana kwasiarukaa Silasi 'ga upe. A'eramũ taetu ki pẽ pejemogypyka Kristu 'ga ree.

¹³ Pẽnewirera 'jawewara 'gã, Papironi pewara 'gã oje'ega omono pẽ nupe, pẽ futaa. 'Gã nanẽ Janeruwarete 'ga imũ'jãu imogyau wemiayuwamũ nũ. Jera'yra 'jawewara 'ga, Maku 'ga, nanẽ oje'ega monou pẽ nupe, pẽ futaa nũ.

¹⁴ Kristu 'ga remiayuwamũ pẽ pejemomana pejepromutaramũ pejee. Afutat je Jarejuwarete 'ga Kristu 'ga remiayuwamũ pẽ mopy'ata'waa. Kweramũ jeje'ega pẽ nupe.

2 Pedro

Pedro 'ga 'awa ka'arana kwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe najuejue etee futat. 'Gã amũ awau 'gã mu'jau tywet. A'eramũ Pedro 'ga ka'arana kwasiaa imonou 'gã nupe, 'gã mu'akwaapa ee. “Pejea'gu ki moromu'jat tywera 'gã nui. Perowiat kasi 'gã ne” 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

¹ Je Simão Pedroramũ ka'arana akwasiat imonou pẽ nupe. Jejui Kristu 'ga Jejararetea. 'Ga upe futat je teporowykyau tekou. 'Ga remimonoferamũ futat je tekou. Ymã 'ga je monoi kwe pe omome'waramũ ikue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou Jejui Kristu 'ga rerowiaaramũ pẽ nupe. Ore 'jawe futat perowiat 'ga. Jejui Kristu 'ga jane katu'okararetea. 'Ga futat 'ã Maireteetea, 'Uwa 'ga 'jawe. 'Ga futat mama'e tywera apowe'em. Mama'e esage etee futat 'ga iapou akou. 'Agamũ 'ã ojerowiarukaa janee.

² Jarejuwarete 'ga pekwaap. Jarejararete 'ga, Jejui 'ga nanẽ 'ã pẽẽ ikwaapa nũ. A'eramũ je 'gã pẽ mopy'ata'waa taetu ifutaa. Pẽ nee 'gã jejuka esagea nanẽ je ifutaa nũ.

Wemiayuwamũ 'ga jane pyyrũawet

³ Okwaaparamũ janee Kristu 'ga opãjẽ mua, wemifutar imũ mama'ea jane iapoawamũ. 'Ga 'ã jane mũ'jãu 'gã nui jane mogyau okwaaparamũ. “Tamũ'ẽ 'gã 'gã nui 'jau, tejepyri mama'e esage apoawamũ 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. “Anure 'gã tamut 'au tejepyri 'jau”, 'jau 'ga ojeupe rakue. ⁴ Opãjẽ mũ futat Kristu 'ga mama'e esage apou janee, oje'jawe jane mogyau. U'eawer imũ etee futat 'ga iapou janee. “Je rerowiat pejepe pejemogyau. A'eramũ je pẽ mogyau tejemiayuwamũ, pẽ katu'oka tejeupe, pẽ nupe te'eawer imũ etee futat. A'eramũ nipo je pẽ mogyau teje'jawe etee futat, mama'e esage etee futat iapoukaa pẽ nupe”, 'jau 'ga janee. A'eramũ 'ga u'eawer imũ etee futat jane mogyau oje'jawe futat. 'Ga rerowiare'ema 'gã te nipo ajee wea omỹi mama'e tywera apo are etee futat. A'eramũ nipo 'gã mama'e tywera etee futat iapou ajemogyau. A'ere pẽẽ na'gã 'jawe rũi. Kristu 'ga opãjẽ omono pẽ nupe oje'jawe pẽ mogyawamũ, mama'e esagea pẽ nupe iapoukaawamũ.

⁵ Mama'e esagea Kristu 'ga wapo pẽ nupe ikue. A'eramũ ki pejemogyapyka 'ga ree pejemogyau. A'eramũ ki pẽ pejemogyau esage 'ga upe nũ. Mama'e esagea etee iapou pejemogyau. Jarejuwarete 'ga remifutar are te pejemu'jau pejemogyau. ⁶ Mama'e tywera apo are pejejea'aramũ ki pẽ kamẽsĩete pejemu'akwaapa mama'e tywera apoe'em are. Pejeje-mouaga mama'eay upe. Kristu 'ga je'eg imũ etee futat pẽẽ mama'e apou pejemogyau. ⁷ Pejepota'wa esageramũ pejejee, pejeporomutaramũ pejejee. ⁸ Nanuara pẽẽ iapo pejemogya tepẽ nesowo'gõk pẽ mogyau kamẽsĩete pejejeapyoramũ 'ga remifutar are. Jejui Kristu 'ga 'jawerimũ pejemogy re, pẽẽ 'ga kwaapa katu katu pejemogyau. ⁹ Nanuara apoare'ema 'gã ajemogy eae'ema 'gã 'jawe futat. Naeapyoi 'gã ojeupe Kristu 'ga remiapofer are. Aipo 'ga Kristu 'ga otywera ojewi imoiawer are wea'aru'jawe'emamũ.

¹⁰ Ma'eramũ 'ã je 'i pẽ nupe: “jerewirera 'jawewaramũ ki pẽnea'at pejejeupe Jarejuwarete 'ga remiapofer are”, je 'i pẽ nupe. Jerenyra 'jawewaramũ nanẽ pẽẽ pejejea'aramũ ee nũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga jane mũ'ẽi 'gã nui ojeupe rakue. A'eramũ ki jane jarejemogyau esage 'ga je'eg imũ etee futat mama'e apou. Jaremũ'ẽawer are jarejeapyo re jarepoire'ema futat 'ga rerowiar

awi. ¹¹ A'eramũ nipo anure Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga, ojewi jane poire'emamũ jane rerawau jane mogyau ojepyri ywag ipe nakwaparimũ warãu rũi. Anure nipo jane katu'okarera 'ga 'ũina 'wyriararetereramũ janee. A'eramũ 'ga jane rerawau jane mogyau ojepyri ywag ipe.

¹² Ymã we futat 'ã pẽẽ Jejui 'ga mome'u renupa rakue. A'eramũ 'ã pẽẽ enupa ypy we pejemogypyka 'ga ree pejemogyau rakue. A'etea je amuea'at pẽẽ ee nũ. ¹³ “Temanũme'ẽwe tamuea'at 'gã Kristu 'ga porogytafer are 'jau nũ”, 'jau je tejeupe. A'eramũ je pẽ muea'aa ee tekou. ¹⁴ Anurenure'i nipo je manũ. Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga, je mueapyou je manũ are ai'i. A'eramũ je “Anurenure'i nipo je manũ re'ã”, 'jau tekou. ¹⁵ A'eramũ je, temanũme'ẽwe, pẽ muea'aa 'ga je'eg are tekou. A'eramũ nipo pẽẽ je manũ re pejejea'aramũ pejemogyau 'ga je'eg are.

Orojemiesagera mome'uawet

¹⁶ Natekotee 'gã 'me are rũi ako ore pẽ mu'ei ai'i. Jejui Kristu 'ga rur are te ako ore pẽ mu'ei ai'i. “Anure nipo Janejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ruri ojewya nũ”, 'jau ako ore pẽ nupe, pẽ mu'jau 'ga ree ai'i. “Ua nipo 'ga opãjẽ resaukaa janee”, 'jau ore pẽ nupe, pẽ mueapyou 'ga rur are. Namorogyta teea rũi ore oromome'u pẽ nupe. Aruesak te ako ore orojeau 'ga resagea ikue. A'eramũ ore ikwaapa. ¹⁷⁻¹⁸ Ymã ore oi ywyty'rarimũ Kristu 'ga rupi ikue. Peu ore rekoramũ 'ga Ruwarete 'ga 'ga miesagamuteeu 'ga raity muenyfugaiwayau 'ga ree. 'Ga reakwara nanẽ wenyfugamũ nũ. Ywag awi Janeruwarete 'ga oje'ega mua 'ga upe ikue. “Koromũ jera'yrarete 'ga. 'Ga ete je muekõãjay ojee”, 'jau Janeruwarete 'ga oje'ega mua ywag awi 'ga upe oree ikue. Oje'wyr awi 'ga oje'ega mua oree ikue.

¹⁹ A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã je'ega rerowiaa jarejemogyau, Jejui Kristu 'ga ree 'gã ka'arana kwasiari rakue. A'eramũ ki pẽẽ nanẽ pejejejukau 'gã nemikwasiarer are. Sã'ã ae tata monyga ypytunimũ mama'e resakawamũ. A'ere 'ã ae tata mowepa kwara por ire. Nan Jejui 'ga rure'emauwe jane Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarera mogytau etee. A'eramũ jane 'ga remifutara kwaapa. Kristu 'ga rura jaytataua ku'ema reruara 'jawe. Sã'ã ku'emamũ ae mama'e resak katu katu. Nan tee futat Jejui 'ga 'ur ire jane mueapyo katu katui 'Uwarete 'ga ree.

²⁰⁻²¹ Naojetee rũi Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã ka'arana kwasiari rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea te 'ga je'ega omome'u 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã ikwasiaa ka'aran are. A'eramũ jane nanẽ jarejeapyo'e'emamũ jarejetee 'ga je'eg are. 'Ga 'Agesagea etee jane mueapyo 'ga je'eg are.

2

Moromu'jar a'wyre'em

¹ Ymã te 'ã 'gã amũ oi janyppy 'gã mu'jau tywet rakue. “Jarejuwarete 'ga je'eg are je pẽ mu'ei”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe rakue. A'ere o'meramũ te 'gã 'i rakue. Nan tee futat nipo 'gã amũ nuri pẽ mu'jau tywet. Oporogytau ekoete pẽ nupe pẽ mu'jau 'ua. “Simorytee 'gã 'jau”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. Jejui 'ga rerowiar awi pẽ momoirukaawamũ te nipo 'gã nuri pẽ mu'jau tywet. Aiporamũ Jarekatu'okara 'ga rerowiar awi opoit ma'efera 'gã. Wea'aru'jawe'emamũ futat Kristu 'ga otywera mepyawamũ 'ga manũawer are. Opoia 'ga rerowiar awi. 'Gã tywera mepyawamũ agawewi Jejui 'ga amanũmũ rakue. A'etea 'gã ojemote'at Jarejararete 'ga upe. Opoia 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramũ nipo anure 'gã te futat ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe. ² A'eramũ nipo 'gã amũ ojemu'jau 'gã nee kwaiwete. A'eramũ nipo 'gã nesakara 'gã 'jau: “Nia'wyrri Jejui 'ga rerowiaara

'gã na'e. Mama'e tywera etee te 'ã 'gã wapo ajemogyau", 'jau nipo 'gã. A'eramũ nipo 'gã 'jau: "Jejui 'ga nanẽ nipo nia'wryi futari", 'jau nipo 'gã nesakara 'gã, mama'e tywera 'gã iapo resag ire. ³ Mama'e tywer are moromu'jara 'gã nanẽ nipo 'jau ojeupe: "Mama'e are je 'gã mu'ei. A'eramũ nipo 'gã je mepyau ka'aranũ pyu", 'jau nipo 'gã ojeupe. A'eramũ 'gã ajamu'jau wea'ar are etee. A'ere Janeruwarete 'ga 'gã kwaawi. Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: "Mama'e tywer are moromu'jara 'gã nipo je areko tywerete, 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe", 'jau 'ga rakue. Anure nipo Janeruwarete 'ga aipo 'gã nerekou tyweaete u'eawer imũ etee futat. A'eramũ 'ga 'awamũ 'gã nemiapo tywera resaka 'ũina.

⁴ Ymã nanẽ 'ã ywagipewara 'gã amũ nuenuwi etee Janeruwarete 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga 'gã mũ'jãu ywag awi rakue, 'gã monou 'ã 'gã mogyau ypytunainaiwa pype. Peu futat 'gã ajemogyau 'awamũ miamũ futat Jejui 'ga wowase ae majatykaawa 'ara upe iwaẽma rapesaka. Aipoa 'ara rupi tãmẽjẽ nipo Jejui 'ga 'gã nesaka nũ. A'eramũ futat nipo 'ga 'gã monou 'gã napyaw ipe.

⁵ Pẽnea'ar iki Nue 'ga rekwawer are: Ymã Nue 'ga rekoramũ 'ã Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã momapa 'y pyu rakue. Nue 'ga 'ã 'jau agawewi 'gã nupe rakue numiamũ: "Au'je mama'e tywera apo re. Pejemogy esage Jarejuwarete 'ga upe", 'jau agawewi 'ga 'ã 'gã nupe rakue numiamũ. A'ere 'ã 'gã nuenuwi 'ga je'ega rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga Nue 'ga etee ia'gwau 'y awi 'ga pytuna 'gã neewe rakue. A'eramũ 'ga yaruu apoukaa 'gã nupe 'y awi 'gã a'gwawamũ rakue. A'eramũ 'ã sete 'gã etee awau osou 'y awi Nue 'ga retee rakue. Aipo 'gã etee futat amanũme'em 'y pyu rakue.

⁶ Pẽnea'ar iki nanẽ Sodoma pewarera 'gã nee, Gomora pewarera 'gã nee nanẽ nũ. Mama'e tywera etee 'ã aipoa amunaw ipewara 'gã iapou 'upa rakue. A'eramũ 'ã Janeruwarete 'ga aipoa amunawa mateepapa, ipypewara 'gã neewe futat. Tata pyu 'ã Janeruwarete 'ga 'gã momapa rakue. A'eramũ 'ã 'ga Lo 'ga etee 'ga muẽma pe awi rakue. Mĩmera 'ã mama'e tywera apoarera 'gã nereko tyweawera wesaukat janee. A'eramũ nipo 'ga mama'e tywera apoarera 'gã monou 'gã mogyau mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ea nanẽ jane ikwaapa nũ. ⁷ Lo 'ga 'ga 'ã imuẽmukaa Sodoma 'jaw awi tata monowe'ewe futat rakue. Namama'e tywera apoara rui Lo 'ga. A'eramũ 'gã nemiapo tywera 'ga mogekogekou etee 'ga mu'arasĩrasiga rakue. ⁸ Lo 'ga 'ã esage ma'ea rakue. A'ere 'ga mama'e tywera apoara 'gã pype 'ga reko rakue. 'Gã nemiapo tywera resaga 'ga mu'arasiga ete 'ga mogou 'gã nee rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'ga muẽmukaa 'gã nui, 'gã momape'ema'ewe rakue. ⁹ Ma'eramũ 'ã jane 'i jarejaupe: "A'jea futat. Janeruwarete 'ga jejuka esagei mama'e esage apoaramũ jane ree, jane a'gwau mama'e tywer awi", 'jau 'ã jane jarejaupe. Mama'e tywera apoara 'gã 'ga wereko tywerete, wowase ae majatykaawa 'ara upe iwaẽme'ema'ewe miamũ futat. ¹⁰ Wemifutar imũ mama'e tywera apoara 'gã, oje'ega renupare'ema 'gã. Mĩmera 'gã taetu nipo 'ga erekou tyweaete.

Mama'e ekoete are moromu'jara 'gã nojenosĩ mama'e tywera apo awi. Ojerowiaraiapa etee wemiapo tywer are. Nokyjei 'gã ywagipewara 'gã kuraw awi. Akurap futat 'gã ywagipewara 'gã. ¹¹ Ywagipewara 'gã te ipãjẽ moromu'jar a'wrye'ema 'gã pãjẽ apyraapa. A'etea 'gã nakurawi 'gã Jarejuwarete 'ga upe. ¹² A'ere 'agera moromu'jar a'wrye'ema 'gã ni'akwaawi ajemogyau. Sã'ã 'miara 'ã naea'ari mama'e are. Opajai ekoeteramũ etee. A'eramũ 'ã awau ojejukaukaa ae upe. Nan tee futat moromu'jar a'wrye'ema 'gã. Naeapyoi mama'e are. Wemikwaawe'ema mama'ea 'gã ikurapa etee. A'eramũ nipo

anure Janeruwarete 'ga 'gã momapa. A'eramũ nipo 'gã awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri amanũ re. Awau muku 'ga wi. ¹³ Moromu'jar a'wyre'ema 'gã nipo wemimu'e 'gã nerekou tyweaete. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã mepyau 'gã nemiapofer are. Ko'aramuku te 'ã 'gã mama'e tywera apoi ajemogyau ajueape ojenosõue'em. Wemiapo tywera renosõue'em. Aipo 'gã nipo ajatykau pẽ nee ojemi'waa numiamũ. “Ore 'ã Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽ 'jawe”, 'jau futatee nipo 'gã pẽ nupe. A'ere 'gã mama'e tywera etee iapoi pẽjatykaawa pype. Ojenosõue'em futat 'gã mama'e tywera apou ajuowase. Amumera 'gã nanẽ weawyrywamũ ajemogyau nũ. Ojemote'at ae nanuaramũ ajemogyau ojopype. ¹⁴ Kũjã resakaibe'ema. Kũjã ãẽ mũ resakawe owy'aa tãmẽjẽ ãẽ ree. “Tako ãẽ ree 'jau kwy”, 'jau 'gã ojeupe. Wojere'emamũ 'gã mama'e tywera apo awi. I'akwaawe'ema 'gã 'gã imoryteeu. A'eramũ 'gã ojemotywea Jarejuwarete 'ga upe. Oka'aranũũ kwai are etee 'gã wea'aramũ ajemogyau. A'eramũ nipo anure Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ¹⁵ Jarejuwarete 'ga rape awi opia ma'e 'gã poromũ. A'eramũ futat 'gã oka'jama. Nuesagu'jawi futari 'gã 'ga rapea. Parãu 'ga ree 'gã jemu'ei. Ymã 'ã Parãu 'ga, Peo 'ga ra'yra 'ga, Jarejuwarete 'ga je'ega mome'waramũ rakue numiamũ. A'ere 'ã 'ga noporomu'earũi rakue. 'Ga amũ wejue e'i 'ga upe: “Tamono ka'aranũũa enee 'jau. A'eramũ ene ewau Israeu juapyrera 'gã mu'jau mama'e tywera apo are 'jau”, 'jau 'gã 'ga upe rakue. ¹⁶ A'eramũ 'ga awau. A'eramũ 'ga waw ipe Janeruwarete 'ga 'ga reymawa moje'egukaa 'ga upe rakue. Ae 'jawe futat 'ga reymawa oje'ega, kawaru'ia oje'ega 'ga upe. Oje'egayau 'ga upe: “Ma'eramũ te ereapo mama'e tywera?” 'jau 'ga reymawa 'ga upe. A'eramũ futat Parãu 'ga opoia wemiaporamer awi.

¹⁷ 'Y ky'a 'jawe moromu'jar a'wyre'ema 'gã jemogyi. Sã'ã ae 'y re-sakawe jane 'ea jarejeupe: “Ay'u pa je kwy” 'jau 'ã ae ojeupe. A'ere 'ã ae natykura'uweri 'y ky'aa. Nan tee moromu'jar a'wyre'ema 'gã. Naa'jea rũi futat 'gã je'ega. Amana rowoky'a 'jawe nanẽ 'gã je'ega nũ. Sã'ã ae amana rowoky'a tee resakawe jane 'ea jarejeupe: “Okyt nipo kwe amana”, 'jau jane 'ã. A'ere 'ã ywytuu ruri etee ipyau imonou kwe katy. A'eramũ 'ã amana okwapa etee okyre'ema. Nan tee futat ae. Moromu'jar a'wyre'ema 'gã nesakawe ae 'i: “Mama'e a'je are jane mu'jawamũ nipo 'gã nuri”, 'jau nipo jane jarejaupe. A'ere naani. O'meramũ te 'gã 'i. A'e 'gã nipo Janeruwarete 'ga omono muku ojewi, ypytunaiwa pype 'gã mogyau. Nakwaparimũ warãu rũi futat 'gã oi ajemogyau. ¹⁸ Ojerowiaraiapa 'gã ojee etee futat. I'akwaawe'ema 'jawe nipo 'gã 'jau 'gã nupe: “Pe'je pejejua pejejemu'jau ore ree. Esage futat jarejamuesage pãwẽ gatu etea”, 'jau futatee nipo 'ga mama'e tywer awi opoir yau ma'e 'gã nupe. A'ere 'gã 'gã moryteei etee ojee. Wemifutat tywer are etee 'gã 'gã mu'ei. ¹⁹ “Nitywi futari nepeapoi nanuara 'jara 'gã amũ”, 'jau futatee 'gã 'gã nupe. “A'eramũ pẽẽ mama'e apou pejejemifutar imũ etee futat”, 'jau nipo 'gã 'gã nupe. 'Gã tywera 'gã nerekou. Aipo 'gã mu'jaukaa. Nopoiru'ueri 'gã mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apoa etee 'gã nemiapoa. Mama'e tywera siapou'jau'jap 'eramũ janeremiapo tywera rekoi janejara 'jawe janee. A'eramũ jane a'eramũ taetu iapou'jau'japa jareojere'emamũ. Nan tee futat 'gã. ²⁰ Amumera 'gã nipo Jarejararete 'ga, Jejui Kristu 'ga rerowiaa ajemogyau numiamũ. Aipo 'gã nipo 'ga okatu'ok futat 'gã tywer awi numiamũ. A'ere nipo 'gã jewyri tee otywera upe nũ. Otywera upe ojewyt ma'e 'gã ojemote'at futat Jarejuwarete 'ga upe. Jejui 'ga rerowiare'emawe futat 'ã 'gã nia'wyri Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerowiar awi opoir ire taetu 'gã wa'wyre'emamũ futat 'ga

rerowiare'emarete 'gã apyraapa. ²¹ Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga 'gã erowiaa futat numiamũ. A'ere 'gã poiri ete 'ga rerowiar awi. Jejui 'ga rerowiar enune 'gã wa'wyre'emamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue. A'eramũ 'gã 'ga rerowiar awi opoir ire taetu wa'wyre'emareteramũ 'ga rerowiare'ema 'gã apyraapa 'ga upe. Ma'eramũ gatu nipo 'ã 'gã 'ga rerowiari rakue? ²² A'eramũ jane mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã nesag ire 'jau jarejaupe: "A'jea futat aipo jane'ea. Sã'ã kasurua. Opy'apojy re ijewyra opy'apojy upe i'ua. Nan tee otywera upe ojewyt ma'e 'gã. Tajaurana nanẽ 'ã amuug ire ojewya awau tujururu upe ojerejerepa ipype nũ. Nan tee futat mama'e tywera apo upe ojewyt ma'e 'gã", 'jau jane 'gã nesag ire.

3

Jejui 'ga ruawam

¹⁻² Ka'arana ako je akwasiat imonou pẽ nupe ai'i. A'eramũ je 'awamũ je ka'arana kwasiaru'japa pẽ nupe nũ. Pẽẽ 'ã jejekoty'aawaretea. A'eramũ je 'jau tejeupe: "Ka'arana pa je akwasiaru'jap imonou 'gã nupe nũ kwy", 'jau je tejeupe. "Tamuea'at 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemik-wasiarer are 'jau kwy", 'jau je tejeupe. Janejararete 'ga, jane katu'okara 'ga futat 'ã ore mu'jau wemifutar are ikue. A'eramũ ako ore 'ga remimonofer-amũ imome'wau ako pẽ nupe ikue. Aipo are nanẽ je pẽ muea'aa nũ. ³ Pẽnea'ar iki je'eawer are. "Anure nipo Jejui 'ga rure'emaue 'ga rerowiare'ema 'gã nuri pẽ nerekoemãu pẽ jaita ete Jejui 'ga pẽẽ erowiarãmũ. Wemifutar imũ te nipo aipo 'gã mama'e tywera apoi", 'jau je pẽ nupe. ⁴ "Anure je ruri nũ", e'i Jejui 'ga oree ikue, 'jau pẽẽ pejemogyau. A'eramũ nipo 'gã aipo pẽẽ 'eramũ "Manamũ ajee 'ga ruri", 'jau nipo 'gã pẽ nerekoemãu etee pẽ jaita. "Ymã te 'ã 'ga aipo 'ga 'i rakue a'i kũi. A'etea 'ga 'ã 'ure'emawe. 'Ga je'ega renuparera 'gã 'ã opapapa rakue. A'etea 'ga 'ã 'ure'emawe", 'jau nipo 'gã pẽ nupe pẽ jaita etee. "Ywya jeapo ppyrauwe futat 'ã mama'ea nan etee futat rakue. Te marana'ape mama'e jesowo'gõgi nũ", 'jau nipo 'gã pẽ jaita etee. "Aipo 'jau amunipo 'ã 'ga ruri ymã we mama'e mojopy'raupap rakue", 'jau ete nipo 'gã pẽ jaita etee. ⁵ A'ere nipo aipo 'jara 'gã o'meramũ te 'gã 'i. Naea'ari 'gã Janeruwarete 'ga remiapofera mama'e are. Ymã Janeruwarete 'ga ywy apoi oje'eg imũ etee futat rakue. Ywaga nanẽ 'ga iapou oje'eg imũ etee futat nũ. Nuapoi 'ga mama'ea opou rakue. Najane 'jawe rũi 'ga. Oje'eg etee te 'ga jupe. 'Y upe 'ga 'jau: "Ejepe'a ywy awi", 'jau 'ga 'y upe. A'eramũ futat ywy ojesaukaa 'ya ojepe'au jui. ⁶ Anure 'ga 'y pyu wemiapofer ymanera momapa rakue. ⁷ Oje'eg imũ te 'ã 'ga ywy apou rakue. Ywaga reewe 'ga 'ã iapoi rakue. Oje'eg imũ etee futat 'ga 'auwara 'gã mogyau nũ. A'eramũ nipo 'ga a'jetete pa "gã naje rerowiari ra'e pa", 'jau 'gã momapa tata pyu nũ. A'ere 'ga ae majatykai ra'ne nipo wowase. A'eramũ nipo 'ga werowiare'ema 'gã mũ'jãu imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa 'ara rupi 'ã 'ga ywy a'wyre'ema mateepapa tata pyu ywag a'wyre'ema reewe.

⁸ Najane 'jawe rũi Janeruwarete 'ga. Jane upe te 'ã 'arakwawa ipytunũ ma'e 'jawe rẽwẽjẽmĩ. Kwara 'ara we 'ã opytunamũ rẽwẽjẽmĩ jane nũ. A'ere Janeruwarete 'ga upe nanarũi. Aju'jaju'jawe etee 'ara 'ga upe. Miu anu majepei 'ara 'jawe ete 'ga upe. Majepei 'ara nanẽ miu anu 'jawe ete 'ga upe nũ. Majepei 'yweteewara 'jawe mĩmera mama'ea 'ga upe. ⁹ A'eramũ 'gã "Ma'eramũ sipo 'ga poromukuramũ? Ma'eramũ sipo 'ga 'ure'ema? Nuri futari nipo 'ga nũ'ũ", 'jau nipo 'gã pẽ nupe. A'ere 'ga ruri futari. U'eawer imũ etee futat 'ga ruri. Ajemuaẽm wejue 'ga werowiare'ema 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã werowiaara rapesaka 'ũina. Kwaiwete wejue 'ga rerowiare'ema 'gã

jemogyi. A'eramũ 'ga a'eramũ oporomukuramũ. Nafutari 'ga jane mũ oa muku ojewi numiamũ. A'eramũ 'ã 'ga wa'yra 'ga murukara'ne'ema.

¹⁰ 'Ua Janejararete 'ga ruri muna'ywa 'jawe. Sã'ã ae muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee futat jane 'ga rura nikwaawi. Muna'ywa rura 'jawe futat nipo Kristu 'ga ruri jane. Nikwaawi jane 'ga ruawa. 'Ga ruramũ nipo ywag aunuga. Ipojoy te nipo iunuga. Mama'ea nipo opapa. Iunuga renupawe nipo 'ga rerowiare'ema 'gã opiryyjamũ ajemogyau. Ipojoy te nipo ywag aunuga. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera ukaitapap. Ywya nanẽ opypira reewe ukaitapap Kristu 'ga ruramũ. ¹¹ “Anure nipo mama'e tywera kaipawi” 'ea pẽ 'ã ikwaapa. A'eramũ ki pẽ 'ga rerowiamũ pejemogyau esage 'ga upe, mama'e apou 'ga je'eg imũ etee futat. ¹² Anure nipo Janeruwarete 'ga wa'yrarete 'ga murukari futari. A'eramũ pẽ pejemogyau esage 'ga upe 'ga rura rapesaka. 'Ga mome'wau pe'je pejewau 'ga rerowiarukaa 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Jejui 'ga ruawa rupi Janeruwarete 'ga jane majatykai wowase Jejui 'ga rerowiaaramũ jane mopojo'oka 'ga rerowiare'ema 'gã nui. A'eramũ futat 'ga mama'e tesirũmera rapyau. Kwat, jay, jaytata. Mĩmera 'ga wapypap. ¹³ Ymã we futat 'ã Janeruwarete 'ga 'i rakue: “Mama'e tywera rapy re je ywy yau apou ywag yau reewe nũ. Aipoa jeremiapo yau pype nitywi futari mama'e tywera. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ otywe'emamũ futat nũ”, 'jau 'ga 'ã ikwasiarukaa inuga jane rakue. A'eramũ jane 'ga remiaporama rapesaka jarejemogyau.

¹⁴ Pẽ 'ã jejekoty'aawaretea futat. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: “Ga ruawa rapesakaramũ pẽ pejemogyau esage Jarejuwarete 'ga upe. Mama'e tywera kasi peapo ne. 'Ga je'eg imũ etee ki mama'ea peapo pejemogyau 'ga upe, 'ga rapesakaramũ. A'eramũ pẽ pejesageramũ pejemogyau 'ga upe, 'ga rowase peje'amaw ipe”, 'jau je pẽ nupe. ¹⁵ Pejeku'iramũ nanẽ ki pejemogyau Jarejuwarete 'ga poromuku are. A'eramũ 'ga nanẽ ajemogekowe'em 'ũina nũ. “Jeporomukuramũ nipo 'gã jemogypygetetei je ree re'ã”, 'jau 'ga ojeupe. Janerewirera 'ga, Paulo 'ga 'ã nanẽ ka'arana kwasiaa ee nũ, imonou pẽ nupe rai'i. Paulo 'ga 'ã janejekoty'aawaretea. Janeporomutat jane 'ga ree. 'Ga nanẽ Janeruwarete 'ga amu'akwaap wemiaporam are. A'eramũ 'ga ka'arana kwasiaa ee pẽ nupe. ¹⁶ Kwe pewara 'gã nupe ikwasiaa Paulo 'ga 'gã mueapyo katu Kristu 'ga rur are. A'ere 'ga namueapyo katui 'gã ajepaja wemikwasiarer are. Mama'eay are nanẽ 'ga ka'arana kwasiari nũ. Aipo 'ga remikwasiarer are jane jarejeapyoa'ne'emamũ. A'eramũ i'akwaawe'ema 'gã amũ ajamu'jau tywet Paulo 'ga remikwasiarer are. Jejui 'ga rerowiaari 'gã nanẽ ajamu'jau tywet ee. Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã nemikwasiarer are nanẽ 'gã ajamu'jau tywet nũ. A'eramũ 'gã ojereko tywerukaa 'ga upe, ojemonoukaa mama'eukwaawa rapyaw ipe 'ga upe.

¹⁷ A'eramũ ki pẽ pejejea'gwau Jarejuwarete 'ga je'eg are moromu'jat tywera 'gã nui. Perowiat kasi 'gã je'ega ne. Kasi a'e pe pepoit Kristu 'ga rerowiar awi ne. ¹⁸ Jejui Kristu 'ga ree taetu pejemogypyka pejemogyau. 'Ga je'eg imũ taetu pejemogyau esage. A'eramũ nipo pẽ Jarejararete 'ga kwaapa katu katu. A'eramũ taetu jane katu'okarera 'ga opota'waramũ pẽ nee. A'eramũ ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. 'Awauwe futat, anure miamũ futat jane 'ga muorypa jarejemogyau, jareojere'emamũ. Nan iki sajemogy, a'e je pẽ nupe.

Kweramũ etee jeje'ega pẽ nupe.

1 Juã

Ymã we 'gã 'i “Juã 'ga 'awa ka'arana kwasiari” 'gã 'i rakue. Nokwasiari agawewi 'ga wera 'awa ka'aran are. A'etea 'gã e'i “Juã 'ga remikwasiarera futat”, e'i 'gã jupe. Juã 'ga Jejui 'ga remimu'efera.

“Pēporomutat ki pejejuee”, e'i 'ga ikwasiaa imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe rakue.

Janeruwarete 'ga kwaawukaat

¹ Ka'arana je akwasiat imonou pē nupe. Jarejeupe Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga ree je ikwasiari. Kristu 'ga ree je ikwasiari. Oje'ega rerowiaaramũ 'ga jane mogyi ojeypyri nakwaparimũ rũi. Okoeteete ma'ea Kristu 'ga. Ymã te 'ã 'ga rekoï, ywy apoe'emaue Kristu 'ga rekoï rakue. A'ere ore 'awa ywy pe 'ga rekoramũ ore 'ga resagi orojeau ikue. Orowyka 'ga pir are ikue. 'Ga je'ega ore enupa ikue. Aipoa ore oromome'u pē nupe. ² Ymã we te 'ã 'ga rekoï rakue. 'Awamũ aje 'ã 'ga ruri 'awa ywy pe ojesaukaa ore ikue. A'ea ore oromome'u pē nupe. Ymã we futat te 'ã 'ga rekoï Jarejuwarete 'ga pyri aetywe'emaue rakue. A'ere 'ga 'awamũ 'ga jesaukari ore ikue. ³ A'e resakawera ore oromome'u pē nupe. Orojemienuwera nanē ore imome'wau pē nupe nũ. 'Ga rerowiarukaawamũ ore imome'wau pē nupe. A'eramũ pēē pejemujaa Jarejuwarete 'ga ree ore pyri, 'ga ra'yrarete 'ga Jejui Kristu 'ga ree 'jau. A'eramũ jane jarejemogyau 'ga ree etee futat jarejea mÿina. ⁴ A'eramũ je 'agamũ ikwasiaa ka'aran are jarejemuorypawamũ.

'Ara renyfuga 'jawewat

⁵ Jejui 'ga je'ega ore enupa ikue. Ma'eramũ 'ã ore orojeupe 'ga 'eawera mome'ui pē nupe. Aipo 'jau 'ga imome'wau ore ikue. “Janeruwarete 'ga esagesage. Nitywi futari 'ga mama'e tywera pyu. 'Ara renyfuga 'jawe te 'ga. Nitywi futari ypytuna 'ga pyri”, 'jau 'ga imome'wau ore ikue. ⁶ Gã amũ te nipo “Je Jarejuwarete 'ga remiayuwa”, 'jau futatee. A'ere nipo aipo 'jara 'gã nekoi ypytunimũ wata ma'e 'jawe. 'Gã nuetygi mama'e tywera apoa. A'e 'gã o'meramũ te 'gã 'i. Na'ga remiayuwa rũi aipo 'gã. Nuenuwi 'gã mama'e a'jea. Nuapoi 'gã Jarejuwarete 'ga remifutar imũ mama'ea. ⁷ Ku'jywa 'ga 'ara renyfuga 'jawe futat. Nuapoi 'ga mama'e tywera. Mama'e esagea etee te 'ga wapo. 'Ga 'jawe jarejemogy re jarejekoty'aa esage ete jarejuee. Oje'jawe jane jemogy re 'ga wa'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga ry pyu jane pireita akou, janetywera moia akou jane wi.

⁸ “Je najetywi tetywera pyu” 'jaramũ jane jare'meramũ Jarejuwarete 'ga upe. Jarejemoryteeu jane tee futat. Aipo 'e re mama'e a'jea apowe'em. ⁹ A'ere ojeupe jaretywera jane imome'uramũ, Janeruwarete 'ga imoiri jane wi, jane katu'oka. U'eawer imũ etee futat 'ga janetywera moia jane wi. Namama'e tywera apoara rũi te 'ga. Mama'e esagea etee futat 'ga ree. A'eramũ 'ga janetywera moia jane wi. “Epe'a jetywera je wi”, ojeupe jane 'eramũ 'ga imoiri jane wi. ¹⁰ Najuejue etee futat aetyweramũ. Nokoi futari ae mũ itywere'emamũ. “Je najetyweri” 'jaramũ ae Jarejuwarete 'ga 'me are ako ma'eramũ te ae poromũ. 'Ga futat 'ã e'i rakue: “Nepētywi futari pēē mũ pejetywere'ema pyu”, 'jau 'ga 'ã rakue. A'eramũ ae “je najetyweri” 'jaramũ Jarejuwarete 'ga 'me are jarejemogyau. 'Ga je'ega rerowiare'emamũ te ae poromũ ae 'i.

2

Kristu 'ga jane poaa

¹ Pēē 'ā jejeuwa 'jawe jee. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe mama'e tywera apo awi pē momoiawamū. “Au'je mama'e tywera apo re” 'ea je ikwasiaa ka'aran are imonou pē nupe. A'ere jane mama'e tywera jane iaporamū Jejui Kristu 'ga je'egi 'Uwarete 'ga upe jane ree. “Aipo 'ga je rerowiaara 'ga. Mama'e tywera 'ga wapo. A'ere 'ga nopoiri futari jane rerowiar awi. A'eramū ki eta'waramū etee e'ŷina 'ga upe”, 'jau 'ga 'Uwarete 'ga upe oje'ega rerowiaaramū jane ree. Jejui 'ga 'ā naitywet ma'ea rūi. Esage ma'e 'ga te. ² 'Ga futat 'ā janetywera mepyau 'Uwarete 'ga upe janee. Amanūmū janetywera 'Uwarete 'ga upe jane wi imoiawamū. A'ere 'ga najanema'e etee rūi janetywera mepyi. Ywy pewaramū janetywera juejue futat 'ga omepy.

³ Jarejuwarete 'ga je'ega renuw ire jane a'jea futat 'ga remiayuwa. 'Ga remiayuwaretea 'ā jane 'ga je'ega renuparamū. ⁴ 'Gā amū nipo 'jau, “Akwaap je Jarejuwarete 'ga”, 'jau. A'ere aipo 'jara 'ga o'meramū te 'ga 'i Jarejuwarete 'ga je'ega renuwe'em ire. I'me ma'eramū te ae poromū ae 'i akou. ⁵ 'Ga je'ega renuparamū jane 'ga futaa a'jea futat. A'eramū te ae a'jea futat ae 'i. “Je Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat”, 'jau jane. ⁶ Aipo 'jaramū ki mama'e esage etee peapo, Jejui Kristu 'ga 'jawerimū etee futat.

Pēporomutar iki pejejee

⁷ Tejekoty'aawamū pē nupe je ka'arana kwasiari Jarejuwarete 'ga je'eg are. “Pēporomutar iki pēē pejejee. Pejejuka esage ki pejejee”, 'jau 'ga rakue. Na'awamue rūi te 'ga 'ā aipo 'ga 'i janee rakue. Jejui 'ga rerowia ypy we futat te 'ā pejemu'e aipo are rakue. A'eramū pēē aipo 'ga 'eawera kwaapa pejemogyau. ⁸ Aipoa morogyta are je ka'arana kwasiari pē nupe. A'ere aipoa morogyta ymanera jemu'jagi morogyta yau 'jawe. Jejui 'ga aipoa morogyta are jane mu'eramū morogyta yau 'jawe futat janee. Jejui 'ga a'jea futat iporomutat jane ree. A'eramū ki jane 'ga 'jawe futat jareporomutaramū jarejee. A'eramū nipo jane resakara 'gā 'jau, “A'jea futat Kristu 'ga 'ea ra'e”, 'jau nipo 'gā. 'Ga rure'emamū 'ā janeypy 'gā weapyoe'emamū 'ga ree rakue. A'ere ako 'ga ruri jane mueapyou ojee ikue. Janereapyoe'em awi jane mueapyou ikue. Sā'ā jay renya ypytuna mojesa'gia numiamū. A'ere 'ā nomojesagi katu. Nan tee futat ako janeypy 'gā neapyo'iramū etee Jarejuwarete 'ga je'eg are rakue. Jejui 'ga te ajee 'ā 'ut 'ara renyfuga 'jawe mama'e kwaawukaa katu katu janee, Jarejuwarete 'ga kwaawukaa janee. Jay reny 'jawewar awi jane mū'jāu 'ara renyfuga pype jane monoara 'jawe.

⁹ 'Gā amū nipo 'jau, “je 'ara renyfuga pypewara futat”, 'jau nipo 'gā. A'e reewi nipo 'gā niporomutari opytuna 'gā nee. A'eramū jane aipo 'gā kwaapa. Aipo 'gā ypytunaiwa pypewara futat. Poromū o'meramū. ¹⁰ Opytun are iporomutat ma'eramū te ae 'arimū wata ma'ea. Nitywi futari mama'e tywera pyu, jarejomote'aawa pyu Jarejuwarete 'ga upe. ¹¹ A'ere ae opytuna 'gā nee iporomutare'emamū ae ypytunaiwa 'jawewara pype wata ma'ea. Ypytunaiwa pype wata ma'eramū ae awawa kwaape'ema. Ypytunaiwa esaukare'ema ae upe. Eae'ema 'jawe ae mogyaukaa.

¹²⁻¹⁴ Pēē 'ā jejeuwa futat. Peenuw esage ki jeje'ega. Jejui Kristu 'ga ree 'ā 'ga Ruwarete 'ga pētywera moia pē nui pē katu'oka pē mogyau 'awamū. Jarejuwarete 'ga 'ā pēē ikwaapa. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe.

Sawa'eramū pē nupe nanē je ka'arana kwasiari nū. Ywy apoe'emauwe Ako ma'e 'ga pekwaap pejemogyau rakue. A'eramū je pē nupe nanē ka'arana kwasiaa nū.

Kunumĩmet. Kũjãmet. Jejui 'ga perowiat pejemogyau. A'eramũ 'ã pẽẽ mama'e apowe'em mama'eukwaawa 'wyrriara remifutar imũ. Jejui 'ga pãjẽ mũ pejejepojekau mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuw awi. Jarejuwarete 'ga je'ega renupa pejemogyau. A'eramũ pẽẽ mama'e apou'jape'ema mama'eukwaawa 'wyrriara je'eg imũ. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe.

¹⁵ Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'ja'jawe ete kasi pẽẽ pejemogy ne. 'Gã nemifutara kasi pefutar ine. 'Gã nemifutar are pejejea mĩine'ema. Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã 'jawe tee mama'e apo re pẽẽ nanẽ nepẽporomutari Jarejuwarete 'ga ree ne. ¹⁶ Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã mama'e tywera apo are etee ifuwet ajemogyau. Mama'e tywera resag ire 'gã aipo futaa. A'eramũ futat ojerowiaraiapa ajemogyau wemiapo a'wyre'em are etee futat. A'ere naJaneruwarete 'ga remifutara rũi aipoa. 'Ga ree iporomutare'ema 'gã nemiapoa te poromũ. ¹⁷ A'ere nipo anure Janeruwarete 'ga werowiare'ema 'gã nemiapofera mateepapa etee. 'Gã nemifutara nanẽ nipo 'ga imateepapa etee 'gã nui nũ. A'ere jane Jarejuwarete 'ga remifutar imũ etee mama'e apoaramũ nipapawi. 'Ga pyri te jane oi jarejemogyau jareku'iramũ nakwaparimũ rũi futat.

Jejui 'ga ree iporomutare'emarete

¹⁸ Kunumĩmet. Kũjãmet 'jau. Jeje'ega ki peenup. Anurenure'i nipo mama'e teepap katu katuramũ. Peenup futat 'ã Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga rera rai'i. "Anurenure'i nipo Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga ruri", 'jau 'gã imome'wau pẽ nupe. A'jea futat 'gã 'ea. 'Awamũ miamũ kwaiwete Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã jemogyi. A'eramũ 'ã jane a'e are ikwaapa "owaẽm ja'wyja'wy ywy mateepaawa upe ra'e" 'e kwaapa. ¹⁹ Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã awau ojepe'au muku jane wi. Najane pyri 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nũi tãmẽjẽ futat. Jane pyri 'ga ree oporomutar ire amunipo 'ã 'gã nojepe'ai jane wi. Jane wi 'gã ooa 'gã jepe'aa 'gã okwaawukat janee. A'eramũ jane 'jau jarejaupe: "Najane pyri 'ga ree iporomutat ma'e 'gã nũi tãmẽjẽ futat 'gã", 'jau jane jarejaupe.

²⁰ Jejui Kristu 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage mua pẽ nupe rakue, pẽ mu'jawamũ rakue. A'eramũ pẽẽ mama'e a'je kwaapa, Jejui 'ga mome'u a'jea futat. ²¹ Pẽẽ 'ã Jejui 'ga ree mama'e a'jea porogyta pekwaap. A'eramũ je ka'arana kwasiaa pẽ nupe. "Nepekwaawi", 'jawe'em je ikwasiaa pẽ nupe. Jejui 'ga mome'ua a'jea futat pẽẽ ikwaapa. Mama'e a'je kwaaparamũ ae mama'e a'jea etee futat imome'ui ajaupe. Nai'me ma'eramũ rũi ae morogyta esage mome'ui.

²² Awỹja te i'me ma'ea? "NaJejui 'ga rũi Janeruwarete 'ga remimurera" 'jara 'gã te poromũ e'i i'me ma'eramũ. Jejui 'ga ree iporomutare'ema 'gã futat poromũ. 'Gã nuerowiari futari Jarejuwarete 'ga je'ega, 'ga ra'yra 'ga je'ega nanẽ nũ. ²³ "NaKu'jywa 'ga rũi Jejui 'ga Ruwaretea" 'e rerowiaara 'gã naJarejuwarete 'ga remiayuwa rũi ajemogy. A'ere "Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga ra'yraretea" 'e rerowiaara 'gã a'jea futat Jarejuwarete 'ga remiayuwa.

²⁴ Jejui 'ga je'ega renupa ypy we futat 'ã pẽẽ 'ga rerowiaa rai'i. Aipoa morogyta ki a'jea futat perowiat pejemogyau. Aipoa morogyta a'jea futat perowiat pejemogyramũ, Janeruwarete 'ga ree pejemujaa a'jea futat. 'Ga ra'yra 'ga ree nanẽ pejemujaa nũ. ²⁵ Ymã we futat 'ã Kristu 'ga 'i oree ikue: "Tomogy pẽẽ orojepyri nakwaparimũ warãu rũi", 'jau 'ga oree ikue.

²⁶ 'Gã amũ nipo awau pẽ pyri o'meramũ pẽ nupe. "Tamomoirukat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi 'jau kwy", 'jau 'gã ojeupe. Aipoa 'gã nee je ka'arana kwasiari imonou pẽ nupe. ²⁷ A'ere Jejui 'ga 'Uwarete 'ga 'Agesage muri pẽ nupe. A'eramũ 'ga 'Agesagea pẽ mu'jara. A'eramũ ki pẽẽ mũ moromu'jara

futaru'jape'ema. 'Ga 'Agesagea a'jea futat pē mu'e mama'e a'je are. Ni'mei futari 'ga 'Agesagea. A'eramū ki pēē 'ga 'Agesagea pejemu'e renupa katu katu. A'e renupa pēē pejemujaa Jejuī 'ga ree.

²⁸ Kunumīmet, kūjāmet 'jau. Jejuī 'ga ree etee ki pejemujat. A'eramū pēē anure 'ga ruramū pejejenosōue'em pejewau 'ga repejāna. Mama'e tywera apo re pejenosī 'ga rowase pejewaw ipe ne.

²⁹ Sikwaap jane 'ga jarejemogyau. “Jejuī Kristu 'ga esagesage. Nu-apoi 'ga mama'e tywera” 'ea jane ikwaapa. A'eramū “ae mama'e tywera apoare'emamū Janeruwarete 'ga ra'yramū futat ajemogyau” 'ea nanē jane ikwaapa nū.

3

Jejuī 'ga rerowiaat

¹ Pēnea'ar iki “Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree” 'e are. A'eramū 'ga wa'yra 'ga Kristu 'ga rerowiaaramū 'jau janee: “Jera'yra pēē”, 'jau. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā nokwaawi 'ga. A'eramū 'gā “Jejuī 'ga rerowiaara 'gā Janeruwarete 'ga ra'yra futat” 'e are weapyoe'emamū. ² A'ere 'ā pēē jejekoty'aawa. Jeje'eg are ki peapyaka. A'jea futat a'e je pē nupe. 'Awamū futat 'ā jane jemogyi Jarejuwarete 'ga ra'yramū. Maran sipo 'ga jane rerekoi, sa'e te aje 'ā jane. Nikwaawi we jane aipoa. Esage te nipo 'ea etee aje 'ā jane sikwaap. Anure te nipo jane Jejuī 'ga ruramū jane 'ga resagi. “Nan tāmējē pa 'ga ra'e”, 'jau nipo jane 'ga resaka. A'eramū te nipo “jane jemogyi 'ga 'jawe katu katu” 'ea jane sikwaap. ³ A'eramū nipo jane 'ga rapesakaramū juejue jarepoia jaretywer awi jarejekatu'oka. Jejuī 'ga re'ā mama'e tywera pyu otywe'emamū futat. A'eramū jane 'ga rapesakaramū jarepoia mama'e tywera apo awi.

⁴ Mama'e tywera apoara 'gā Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiare'ema futat ajemogyau. Aipo 'gā futat itywet Jarejuwarete 'ga upe. 'Ga je'ega renupare'ema 'gā itywetywet 'ga upe. ⁵ “Au ywy pe ako Jejuī 'ga 'ua aetywera moiawamū ikue” 'ea jane ikwaapa. Nitywi futari mama'e tywera 'ga ree. ⁶ A'eramū jane 'ga ree ojemujat ma'eramū jarepoia mama'e tywera apo awi. Mama'e tywera apo awi ipoire'ema 'gā na'ga remiayuwa rūi. Nokwaawi 'gā 'ga.

⁷ Kunumīmet. Kūjāmet 'jau. Perowiat kasi i'me ma'e 'gā ne. “Jejuī Kristu 'ga esagesage” 'jaramū ae 'ga rerowiaaramū futat. Mama'e esagea etee futat iapou. Aipo 'gā wesageramū Jejuī 'ga 'jawe. ⁸ Mama'e tywera apoara 'gā te aje 'ā nia'wyrī futari 'ga upe. Mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuwa futat 'gā. Ippy we futat 'ā mama'eukwaawa 'wyrīara mama'e tywera etee futat iapoi akou rakue, ywya Janeruwarete 'ga iapo ypyrauwe rakue. A'ere 'ā Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga ruri mama'eukwaawa 'wyrīara pājē pojekau jui. A'eramū 'ga ifuakara muapap jui. Mama'eukwaawa 'wyrīara remiapoa mateepapa nanē 'ga ruri nū.

⁹ A'eramū wa'yramū ae rekoramū Janeruwarete 'ga U'agesage mua ae upe. A'eramū jane jarepoia mama'e tywera apo awi. Wa'yramū 'ga jane mogyi. A'eramū jane a'eramū mama'e tywera apou'jape'ema jarejemogyau. ¹⁰ Jarejuwarete 'ga ra'yramū jarejemogyia jane sikwaap. Mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuwa 'gā jemogyia nanē jane ikwaapa. Mama'e tywera apoara 'gā, ajuee iporomutare'ema 'gā. Mīmera 'gā mama'eukwaawa 'wyrīara remiayuwa futat. NaJaneruwarete 'ga ra'yra rūi 'gā.

Pēporomutar iki pejejee

¹¹ Peenup futat 'ā Jejui 'ga 'eawera, “pēporomutar iki pejejuee” 'ea 'ā pēē enupa futat. 'Ga rerowia ypy we futat 'ā pēē aipo 'eawera renupa rakue.

¹² Kaī 'ga 'jawe kasi sajemogy ne. Mama'eukwaawa remiayuwa futat aipoa kūima'e 'ga, Kaī 'ga rakue. A'eramū 'ga wewirera 'ga, Apeu 'ga jukau ekoete rakue. Ma'eramū sipo 'ga wewirera 'ga jukau ekoete rakue? 'Ga rewirera 'ga, Apeu 'ga, mama'e esagea etee wapo. Jarejuwarete 'ga remifutar imū etee 'ga mama'e apoi. A'ere Kaī 'ga mama'e tywera etee iapoi. A'eramū 'ga wewirera 'ga rerekoayau ee. A'eramū 'ga 'ga jukau rakue.

¹³ Pēē 'ā jerewirera 'jawe jee. Kūjāmeramū 'ā pēē jerenyra 'jawe 'jau. Jejui 'ga rerowiaaramū pejemogyau. A'eramū nipo Jejui 'ga rerowiare'ema 'gā oporomutare'emamū pē nee. A'ere kasi pēnea'at aipo 'gā nee pejemogyau ne.

¹⁴ Jejui 'ga rerowiaaramū 'ā aeporomutaramū ajuee. A'eramū jane namama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e arūi. Jarewawa jane ikwaapa, “Ywag ipe jane oi Jarejuwarete 'ga pyri” 'ea jane ikwaapa. 'Ga rerowiare'ema 'gā te ajee 'ā mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'ea futat. Nojejuka esagei 'gā ajuee. Oporomutare'emamū nanē 'gā ajuee nū. A'eramū aipo 'gā awawe'em futat Jarejuwarete 'ga pyri. Muku te 'gā oi 'ga wi.

¹⁵ “Oporojuka ma'e 'gā nooi Jarejuwarete 'ga pyri ywag ipe” 'ea jane sikwaap. A'ere ajuee iporomutare'emamū ae oporojuka ma'e 'jawe Jarejuwarete 'ga upe. A'eramū “ajuee iporomutare'emamū ae awawe'em 'ga pyri” 'ea nanē jane ikwaapa nū.

¹⁶ Jejui Kristu 'ga ako amanūmū janee ikue, jane ree 'Uwarete 'ga poromutara resaukaawamū janee ikue. “A'jea futat 'ga poromutaramū jane ree” 'ea jane 'ā ikwaapa. A'eramū ki jane jareporomutaramū jarejuee 'ga 'jawerimū etee futat. “Je najemanūweri 'gā nee tejemuaēmaw ipe”, pe'je kasi ne.

Pēpota'wa ki pejejuee. ¹⁷ Amumeramū nipo jane jaremama'e tywe'emamū. A'eramū ki imama'e ma'eramū pemono amū pejejaupe. Nan ae Jejui 'ga rerowiaaramū mama'e apoi. Mama'ea ajaupe imonoare'emamū sipo ae “Je Jarejuwarete 'ga arowiat”, 'jau? Naani. O'meramū te ae 'i poromū.

¹⁸ A'eramū ki pēē pejeapyakau je'e are. Ajuee iporomutat ma'eramū ae jopoari mama'e apou, mama'e monou ajaupe. Nanuara aporamū janeporomutaramū a'jea futat jarejuee. Mama'ea pejejaupe imonoare'emamū kasi “Jeporomutat je ene ree”, pe'je ekoete pejejaupe ne.

¹⁹ Jarejuee iporomutat ma'eramū jane Jarejuwarete 'ga je'eg imū etee futat iapou. 'Ga 'eawer imū etee mama'e apo re “ae 'ga ra'yramū futat ae jemogyi” 'ea jane ikwaapa. A'eramū ae 'ga 'eawer imū etee mama'e apou ajemogyau ojenosōue'em 'ga rowase awaw ipe.

²⁰ Jarejuwarete 'ga rerowiar ire nipo pēē mū mama'e tywera apou. A'eramū nipo pēē pejepoyje'emamū Jarejuwarete 'ga upe. “Awamū Janerwarete 'ga niporomutari je ree”, 'jau nipo pēē. A'ere 'ga 'ā mama'e kwaapararetea. A'eramū 'ga jarejeupe jane 'e kwaapa. A'ea 'ga okwaap agawewi futat. A'etea 'ga niporomutapawi pē nee, mama'e tywera pēē iapo re.

²¹ A'eramū jane 'ga jarefutara kwaaw ire jarejenosōue'em jareje'ega 'ga upe. ²² Oje'ega jane enuwamū 'ga mama'e mua janee. Ojeupe jane enūjamū 'ga imua jane upe. Janeremienūiwera mua janee, wemifutar imū etee jane mama'e apo re.

²³ “Perowiar iki jera'yraretea, Jejui Kristu 'ga”, 'jau 'ga janee ikue. “Pēporomutar iki pejejuee Kristu 'ga 'eawer imū etee futat”, 'jau 'ga janee ikue. ²⁴ Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamū jane jarejemujaa 'ga ree. 'Ga nanē akou jane pype futat nū. U'agesagea 'ga imua janee ikue. A'eramū 'ga 'Agesagea jane mueapyou jane pyri 'ga reko are.

4

Janerwarete 'ga 'Agesage

¹ Kunumĩmet, kūjāmet 'jau. Pěě 'ā jejekoty'aawa. A'eramũ je 'jau pē nupe: Perowiat kasi kamēsĩete tekotee 'gā porogytaa ne. Kwaiwete 'ā 'gā jemogyi okwasi'wau oporogytau tesirũmeruu. “Jarejuwarete 'ga 'Agesagea je mut pē mu'jaukaa jee”, 'jau futatee nipo 'gā pē nupe. A'ere kasi 'gā porogytaa perowiaraiw ine. 'Gā amũ Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u teeara. Peenup katu katu ra'ne ki 'gā je'ega. “A'jea futat sipo 'gā Jarejuwarete 'ga je'eg imũ 'gā 'i akou”, 'jau etee ki pēē pejejaupe. ² “Maranuara sipo Janeruwarete 'ga 'Agesagea wereko?” 'jau nipo pēē pejejeupe. Tamu'e pēē ee 'jau. 'Gā je'ega peenup katu katu. “Jeju 'ga futat Jarejuwarete 'ga remimurera. Ae 'jawe futat 'ā 'ga wa'yra 'ga muri janee rakue. Sā'ā ae 'ara kunumĩakyrāmũ ra'ne. A'ere 'ā ae waranupa. Nan tee futat 'ga wa'yra 'ga muri kunumĩakyrāmũ janee rakue, 'awa ywy pe rakue” 'jara 'gā tee 'ga 'Agesagea wereko. ³ “Naaeramũ rūi nipo Jejui Kristu 'ga ruri. Ināinā'nĩ te nipo 'ga ruri” 'jara 'gā 'ga 'Agesage rerekware'ema futat. Aipo 'jara 'gā 'ga ree iporomutare'ema 'gā te poromũ. “Anure nipo Jejui 'ga ree iporomutare'emarete 'ga ruri” 'ea 'ā pēē enupa. A'ere 'ā 'awamũ futat 'ga 'jawewara 'gā amũ nuri akou o'meramũ janee.

⁴ Kunumĩmet, kūjāmet 'jau. Pěē 'ā Jarejuwarete 'ga ra'yra. A'eramũ 'ga 'ā U'agesage mua pē nupe, pēnerekwaramũ rakue. 'Ga pājēa te 'ā a'jea futat ifuakat, 'au ywy pewara 'gā pājē apyraapa. A'eramũ pēē 'ā a'eramũ wejue i'me ma'e 'gā porogyta rerowiare'ema. I'me ma'e 'gā 'ā mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa. A'ere pēnerekwara pājēa 'ā mama'eukwaawa 'wyrriara pājē apyraawi 'ā a'jea futat. ⁵ Janeruwarete 'ga 'Agesage rerekware'ema 'gā 'awa ywy pewara etee omome'u ajemogyau. A'eramũ Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā etee futat 'gā je'ega rerowiaa ajemogyau. ⁶ Jane 'ā Jarejuwarete 'ga remiayuwa futat. A'eramũ 'ga kwaapara 'gā wapyakau janeje'eg are. A'ere 'ā 'ga remiayuwe'ema 'gā nuapyakai janeje'eg are. A'eramũ jane 'gā kwaapa. Janeje'ega renupara 'gā Jarejuwarete 'ga 'Agesagea wereko. 'Ga 'Agesagea jane mu'jau mama'e a'je are tee. A'eramũ 'ga 'Agesage rerekwara 'gā wapyakau janeje'eg are. A'ere i'me ma'e rerowiaara 'gā mama'eukwaawa 'wyrriara remiayuwa futat. A'eramũ 'gā wapyakawe'em janeje'eg are.

Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e

⁷ Kunumĩmet, kūjāmet 'jau. Janeruwarete 'ga a'jea futat iporomutat jane ree. A'eramũ 'ga oje'jawe futat jane moporomutarukaa jarejuee. Jarejuee iporomutat ma'eramũ jane Jarejuwarete 'ga ra'yramũ futat. 'Ga kwaapa nanē nũ jane. ⁸ Ywawuje etee 'ā Janeruwarete 'ga poromutaramũ ae ree pāwē pāwē etee futat. 'Ga futat te 'ā ae ree ipota'wa ma'ea ako. A'eramũ ajuee iporomutare'ema 'gā 'ga kwaape'ema futat. ⁹ Wa'yrarete 'ga ako 'ga imua jane katu'okawamũ ikue. Majepi tee agawewi 'ga ra'yrarete 'ga. A'etea ako 'ga 'ga amut wemiarame'ema 'jawe ikue. Jane ree jemuaēmaw ipe te 'ga wa'yra 'ga murukari ijukaukaa 'au ywy pe janee, jane katu'okawamũ. Ma'eramũ 'ā jane a'jea futat Jejui 'ga rerowiaaramũ nipo 'ā jane jemogyi jareku'iramũ. Nakwaparimũ rūi futat nipo 'ā jane jarewau jarejemogyau jareku'iramũ 'ga pyri. A'eramũ 'ā jane “'Ga 'ā iporomutat jane ree” 'e kwaawi. ¹⁰ Najane ra'ne rūi te 'ā Jarejuwarete 'ga ree janeporomutat rakue. 'Ga ra'ne tāmējē futat te 'ā iporomutat jane ree rakue. A'eramũ ako 'ga wa'yra 'ga muri janetywera jane wi imoiawamũ ikue. A'e are jane 'ā Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree 'e kwaapa. Jarejeapyoramũ 'ā jarejemogyau jarejee 'ga poromutar are.

¹¹ Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree. A'eramũ ki jane nanē jareporomutaramũ jarejemogyau jarejuee. ¹² Nitywi futari ae mũ Jarejuwarete

'ga resakaramū. A'ere jarejuee janeporomutaramū Janeruwarete 'ga rekoī futari jane pyri. Ma'eramū 'ā jane poromutaramū a'jea futat 'ga ree.

¹³ Janeruwarete 'ga 'ā U'agesage mua imogeu jane pype. A'eramū 'ā 'ga 'awamū ajemogyau jane pyri. Jane nanē jarejemujaa 'ga ree. Aipoa jane sikwaap. ¹⁴ Orojemiesagera ete ore imome'wau: “Janeruwarete 'ga ako wa'yrarete 'ga amut 'awa ywy pewaramū ae katu'okawamū ikue” 'ea ore imome'wau. Ore 'ā 'ga ra'yra 'ga Jejuī 'ga resakarera futat. Ma'eramū 'ā ore imome'ui pē nupe. ¹⁵ “Jejuī 'ga Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga futat” 'jara 'gā pyri etee Janeruwarete 'ga rekoī. Aipo 'jara 'gā 'ga jekoty'aawa futat. ¹⁶ “Janeruwarete 'ga iporomutat jane ree” 'ea nanē 'ā jane ikwaapa erowiaa 'jau 'ā jane. A'jea futat aipo 'ea.

Janeruwarete 'ga iporomutat ae ree. A'eramū jane jarejuee iporomutat ma'eramū jarejemujaa 'ga ree. Jane pyri futat 'ā 'ga rekoī. ¹⁷ 'Ga ree ojemogypyk ma'eramū jane jareporomutaramū 'ga ree. Jareporomutaramū jarejuee nanē nū. A'eramū jane wowase 'ga jaremajatykaaw ipe jarejenosōue'em jarejatykau 'ga upe. Jejuī 'ga rekwawera 'jawerimū jareko re jane nikyjei futari 'ga pyri jareo awi. ¹⁸ Janeporomutat jane 'ga ree. A'eramū jane jarekyjawe'em futat 'ga wi. Wea'are'emamū ae wereko tywer are. Naerereko tywera'uweri 'ga ojee iporomutat ma'eramū. 'Ga je'ega rerowiare'ema 'gā tee a'jea futat okyje ajemogyau 'ga wi.

¹⁹ Janeruwarete 'ga ra'ne futat oporomutaramū jane ree rakue. A'eramū jane 'awamū jarejemogyau 'ga ree iporomutat ma'eramū. Jarejuee nanē jareporomutaramū nū. ²⁰ 'Ga amū nipo 'jau “Jeporomutat je Jarejuwarete 'ga ree”, 'jau nipo 'ga. A'ere nipo 'ga aipo 'e reewi niporomutari Jejuī 'ga rerowiaara 'gā amū nee. Maran sipo 'ga a'eramū Jejuī 'ga rerowiaara 'gā nee oporomutare'em ire “Jarejuwarete 'ga ree jeporomutaramū”, 'jau akou. Wesak agawewi te 'ā 'ga Jejuī 'ga rerowiaara 'gā. A'etea oporomutare'emamū 'gā nee. Nuesagi futari 'ga Jarejuwarete 'ga. A'jea sipo aipo 'ga Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'ea? Naani. ²¹ Ymā te Jejuī Kristu 'ga 'i ikue: “Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'eramū ki pēporomutat pejejuee”, 'jau 'ga janee ikue.

5

Mama'e tywera apo awi opoit ma'e

¹ “Jejuī 'ga Janeruwarete 'ga remimurera futat” 'e rerowiaara 'gā juejue Janeruwarete 'ga ra'yra. Jarejuwarete 'ga ree iporomutat ma'e 'gā nanē oporomutaramū 'ga ra'yramū ajuee nū. ² A'jea futat jareporomutaramū Jarejuwarete 'ga ree, 'ga remimu'efer imū etee futat jane mama'e apou jarejemogyau. A'eramū te ae “a'jea futat jeporomutaramū 'ga ra'yra 'gā nee” 'e kwaawi nanē nū. ³⁻⁴ Jarejuwarete 'ga ree jareporomutaramū jane 'ga je'ega renupa katu katu. 'Ga je'ega renuw ire jane jarejemogyau 'ga ra'yramū futat. Opājēa 'ga imua janee. A'eramū 'ga je'ega renuwa waye'emamū janee. Werowiaaramū Jejuī 'ga jane mamuakaa mama'e tywera apo awi. ⁵ Maranuaramū sipo ae poiri mama'e tywera apo awi? Jejuī 'ga rerowiaara 'gā etee te. “Jejuī 'ga a'jea futat Jarejuwarete 'ga ra'yraretea” 'jara 'gā etee te nuapoi mama'e tywera.

Jejuī 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea

⁶ Jejuī Kristu 'ga ako ojepymīukaaw ipe ojesaukaa katu katu janee ikue. Pykau 'jawe futat Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'ua ojypa 'ga ree ikue. A'e are 'ga ojekwaawukaa katu janee. “Janeruwarete 'ga ra'yra futat 'ga ra'e” 'e kwaawukaa katu janee ikue. A'ere jane na'ga pymīawer are etee rūi 'ga kwaawi. 'Ypeywar are 'ga omu'amaw ipe owy reko'wokawer are nanē futat

'ga jekwaawukari janee. Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga kwaawukaa janee. A'jea futat aipoa. Ni'mei futari 'ga 'Agesagea. ⁷ Aipo resakawera Jejui 'ga kwaawukaa janee. ⁸ Janeruwarete 'ga 'Agesagea Jejui 'ga pymī are 'ga kwaawukaa janee. 'Ga ry reko'wokawer are nanē nū. Mīmera mama'e resakawer are jane “Jejui 'ga Janeruwarete 'ga ra'yraretea futat” 'e kwaapa 'agamū. ⁹ Jarejo'eawera 'ā jane erowiaa jepi. A'ere Janeruwarete 'ga 'ea ae mū 'eawera apyraawi. Jejui 'ga upe 'ga 'jau: “Koromū jera'yrarete 'ga”, 'jau 'ga Jejui 'ga mome'wau oree. U'eawer imū etee 'ga wa'yra 'ga rerowiarukaa janee. ¹⁰ Jarejuwarete 'ga ra'yra 'ga rerowiarāmū ae 'jau ojeupe. “A'jea futat Janeruwarete 'ga 'i”, 'jau ae akou ojeupe. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā 'i “o'meramū te 'ga 'i”, 'jau etee 'gā 'ga upe, 'ga je'ega rerowiare'emamū. Nuerowiari futari 'gā 'ga ra'yra 'ga mome'ua. “Koromū futat jera'yrarete 'ga” 'ea 'gā nuerowiari ajemogyau. ¹¹ “Jera'yrarete 'ga amanū pē katu'okawamū. A'eramū 'ga werowiaaramū pē mogyau namutat oje'jawe. A'eramū nipo pēē pejemanū re pejejua 'au pejemogyau ore pyri jera'yra 'ga rerowiaaramū pēē nakwaparimū warāu rūi futat”, 'jau Janeruwarete 'ga janee rakue. ¹² 'Ga ra'yra 'ga rerowiaara 'gā ajemogyau namutat 'ga 'jawe. Amanū re awau ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū warāu rūi futat. A'ere 'ga ra'yra 'ga rerowiare'ema 'gā nooa'uweri 'ga pyri amanū re. Muku te 'gā oi 'ga wi.

Jejui 'ga ree ki pejemogyppyk

¹³ Jejui 'ga ree pejemogyppyk pejemogyau. A'eramū je ka'arana kwasiaa pē nupe, pē mu'jau Jarejuwarete 'ga pyri jarejemogy are. ¹⁴ “Ojeupe mama'ea jane enūjamū 'ga apyakai janeje'eg are, wemifutara mama'ea ojeupe jane enūjamū” 'ea 'ā jane ikwaapa. A'eramū jane 'ga remifutar imū mama'ea renūi awi jarekyjawe'em futat. ¹⁵ “Janeje'ega renuw ire 'ga janeremienūiwera mama'e mua janee” 'ea jane ikwaapa futat.

¹⁶ Jejui 'ga rerowiaara 'ga amū nipo mama'e tywera apou akou. A'ea nipo pēē esaka. A'ere aipoa namama'eukwaawa rapyaw ipe ae monoukara rūi nipo aipo 'ga remiapofera mama'e tywera. A'eramū pēē pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe, aipo mama'e tywera apoarera 'ga ree. A'eramū Janeruwarete 'ga 'ga tywera moia 'ga wi 'ga momyauu nū. A'ere mama'e tywera mū mama'eukwaawa rapyaw ipe ae monoawa futat. Aipoa mama'e tywera apoara 'ga ree te kasi ajee peporogyta Jarejuwarete 'ga upe ne, a'e je pē nupe. ¹⁷ Mama'e tywera juejue iapoa nia'wryi Janeruwarete 'ga upe. A'ere 'ga ajepeja mama'e tywera moiri jane wi ojeupe jane je'egamū.

¹⁸ Jarejuwarete 'ga ra'yramū jane mama'e tywera niapoi futari jarejemogyau au'jeteramū. Janeruwarete 'ga ra'yrarete 'ga te 'ā jane a'gu mama'eukwaawa 'wryiar awi. A'eramū jane pojekawarūme'em Jejui 'ga wi. ¹⁹ Jarejuwarete 'ga rerowiaaramū jane 'ga remiayuwa futat. A'ere Janeruwarete 'ga rerowiare'ema 'gā mama'eukwaawa 'wryiara remiayuwamū futat 'gā jemogyi najuejue etee. ²⁰ Janeruwarete 'ga ra'yra 'ga, Jejui 'ga 'ā, 'ua 'awa ywy pe 'Uwarete 'ga kwaawukaa janee. 'Ga Ruwarete 'ga Maireteetea futat. A'eramū 'ā jane 'awamū jarejemujaa 'ga ree. 'Ga ra'yra 'ga, Jejui Kristu 'ga ree nanē jane jarejemujaa nū. Janeruwarete 'ga 'ā a'jea futat ae mogyararetea. A'eramū “je rerowiaara 'gā amanū re 'ua je pyri ajemogyau nakwaparimū warāu rūi futat”, 'jau 'ā 'ga rakue. A'jea futat aipo 'ga 'ea.

²¹ A'eramū je 'jau pē nupe: “Pēnoryp kasi maira'me a'agaw are ne. Jarejuwarete 'ga te ki pemuoryp, 'ga ra'yra 'ga reewe”, 'jau je pē nupe.

Kweramū etee jeremimome'ua.

2 Juā

'Awa ka'arana upe nanē 'gā 'i, “Juā 'ga remikwasiarera”, e'i 'gā ymā we rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou 'gā nupe.

¹ Ka'arana je akwasiat enee, Waip. Je 'ā Jejui 'ga rerowiaara 'gā 'wyr-
iaramū. Ene 'ā Jarejuwarete 'ga remipyūrūmeramū. A'eramū je ka'arana
kwasiaa enee. Enera'yra 'gā nupe nanē je ikwasiari ene reewe nū. Je-
jekoty'aawa 'ā pēē. A'ere 'ā najekoty'aawa etee rūi pejemogy. Morogyta
a'je rerowiarareteramū ore najuejue etee ore oroporomutaramū pē nee.
² Morogyta a'jea te 'ā jane sirowiat. A'eramū 'ā jane 'agamū jareporomu-
taramū jarejemogyau jarejuee. Morogyta a'je renuparamū 'ā jane ee etee
futut jarejea'aramū jarejemogyau. Nateepawi aipoa.

³ Ku'jywa 'ga 'ā Janeruwaretea. Jejui Kristu 'ga 'ā 'ga ra'yraretea futat.
Afutat je 'gā nesagea jarejerekoa. Jarejee 'gā jemuaēma nanē je ifutaa
nū. Jaremopy'ata'waa nanē je ifutaa nū. Morogyta a'je kwaaparamū jane
jareporomutaramū jarejuee.

Janeporomutar iki jarejuee

⁴ Ymā te 'ā Janeruwarete 'ga 'i janee rakue: “Jeje'ega morogyta a'jea futat.
A'eramū ki pēē enuparamū enupa katu. Je'eawer imū etee mama'e apou pe-
jejemogyau”, 'jau 'ga rakue. Ma'eramū 'ā enera'yra 'gā amū Jarejuwarete 'ga
je'ega renuwi ajemogyau. Morogyta a'jeu etee 'gā mama'e apoi ajemogyau
'e renupa teku'iramū. ⁵ A'eramū je 'awamū 'jau enee ī: Janeporomutar iki
jarejuee, jarejekau esage jarejuee, 'jau je enee ī. Nomorogyta yau arūi te
'ā aipoa. Jejui 'ga rerowia ypy we futat te 'ā aipo 'ea ereenup rai'i. ⁶ 'Ga
ree jareporomutaramū Jarejuwarete 'ga je'ega renupa jarejemogyau. 'Ga
kwaapa ypy we 'ā “Ga je'ega peenup” 'ea pēē ikwaapa. ⁷ Kwaiwete 'ā 'ga
je'ega renupare'ema 'gā jemogyi. Ae moryteeara 'gā. A'eramū je 'jau pē
nupe: Pejea'gu ki pejejemogyau 'gā nui. I'me ma'ea 'gā. “Naae 'jawe rūi
Janeruwarete 'ga wa'yra 'ga muri ikue. Ināinā'nī te 'ga 'ga muri”, 'jau futatee
'gā awau kwe pewara 'gā mu'jau. A'ere aipo 'jara 'gā i'me ma'ea te. Aipo
'jara 'gā niporomutari Jejui Kristu 'ga ree. ⁸ A'eramū ki pēē aipo 'gā nui
pejejea'gwau. Perowiat kasi 'gā 'mea ne. 'Gā 'mea pēē erowiamū pejepoia
Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. A'eramū 'ga ojeupe pēporowyky repya namuri
pē nupe ne. Ojewi pepoire'em ire te nipo Janeruwarete 'ga pē mepyau ojeupe
pēporowyky are.

⁹ Kristu 'ga je'eg awi opoit ma'e 'gā naJaneruwarete 'ga remiayuwa
rūi. A'ere Kristu 'ga je'ega rerowiaara 'gā jemogyi Jarejuwarete 'ga remi-
ayuwareteramū. Kristu 'ga remiayuwamū nanē 'ā aipo 'gā nū. Aipo 'gā
pyri Janeruwarete 'ga rekoi, wa'yrarete 'ga retee futat. ¹⁰ A'eramū ki pēē
pejeje'wyr ipe pejemu'jat tywera 'gā amū waēmamū, 'gā mogeukare'ema
pejelog ipe. Peapeje'eg nanē kasi 'gā ne. ¹¹ Kasi a'e pe pejelog ipe 'gā moge
re pēē 'gā 'jawe ete pejemogy ne. Pejelog ipe i'me ma'ea 'gā moge re nipo pēē
'gā 'jawe futat pejemogy. A'eramū pēē pejejea'gwau i'me ma'ea 'gā nui.

¹² Kwaiwete jeporogytaweramū enee. A'ere je ka'aran are najeporo-
mome'uweri enee. Je retea tāmējē tamome'u enee 'jau, peu ene pyri teo re
'jau. A'eramū te nipo jane porogyta esagei jarejaupe kwaiwete. A'eramū
nipo jane jareku'iramū jarejemogyau ee.

¹³ Enerykiera ãã nanã Jarejuwarete 'ga remipyyrũmera nũ. A'eramũ ãã
ra'yra 'gã oje'ega monou pã nupe, pã futaa.
Kweramũ etee jeremimome'ua.

3 Juā

'Awa ka'arana upe nanē 'gā 'i, "Juā 'ga remikwasiarera", e'i 'gā ymā we rakue. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramū 'ga ikwasiaa imonou Gaio 'ga upe.

¹ Ka'arana je akwasiat imonou enee, ki Gaio. Jejui 'ga rerowiaara mū 'gā nupe 'wyririamū je 'ā. Ene 'ā nanē 'ga rerowiaaramū. A'eramū ene jejekoty'aawareteramū ekou.

² Afutat je enerekoa jaruete. A'eramū je teje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe ene ree: "Gaio 'ga ojemujat ene ree rai'i. Eneje'ega 'ga werowiat nanimenime akou. A'eramū 'ga akou esage ene upe. A'eramū je jaruete 'ga reko futaa. 'Ga jero'wue'ema je ifutaa. 'Ga upe mama'e mura nanē je ifutaa nū", 'jau je 'ga upe ene ree te'ŷina.

³ Janerewirera 'jawewara 'gā 'uramū ene mome'wau jee. "Morogyta esageu ete futat Gaio 'ga reko'i mama'e apou", 'jau 'gā jee, ene mome'wau. A'ea je maku'iu kwaiwete ene ree. ⁴ "Enera'yra 'jawewara 'gā ajemogy Jarejuwarete 'ga je'ega renupa. Morogyta a'jeu etee 'gā jemogyi mama'e apou" 'ea je maku'iu kwaiwete, mama'e mū ree jeku'i apyraapa.

⁵ Jarejuwarete 'ga 'eawer imū etee futat 'ā ene jarejewirera 'jawewara 'gā nerekou esage. Epojejuka esageramū 'gā nee. Eneremiesage'ema 'gā agawewi 'ā. A'etea 'ā ene epojejuka esageramū 'gā nee. Nanuara futat te 'ā Janeruwarete 'ga amuoryp. ⁶ 'Au ore pyri 'gā 'ua ene mome'wau oree jepi. "Esage te Gaio 'ga oree. Ore poaa esage", 'jau 'gā 'ua ene mome'wau oree jepi. Jarejuwarete 'ga muorypaw ipe ore jatyka ore ruwamū 'gā imome'wau oree ai'i. Ejewi 'gā amū ataramū ki ene 'gā poaa mama'e monou 'gā nupe 'gā nemirerooramū. Jarejuwarete 'ga upe te 'ā 'gā porowykyi ajemogyau. A'eramū ene 'gā poaa. Jarejuwarete 'ga rereko 'jawe ene 'gā nerekou esage. ⁷ Kwe pe awau Jejui 'ga mome'wara 'gā nuenūi mama'ea 'ga rerowiare'ema 'gā nupe. ⁸ A'eramū jane te ki mama'e monou 'gā nupe 'gā poaa. Jane 'gā poaa 'eramū jane 'gā pyri oporowyky ma'e 'jawe jarekou 'gā nupe.

⁹ Ka'arana je omono ikwasiaa peu ene pyriwara 'gā nupe ai'i, Jejui 'ga rerowiaara 'gā nupe ai'i. A'ere Tiotrifi 'ga nuerowiari etee jeje'ega ai'i. "Je te toko 'wyririamū 'gā nupe 'jau kwy", 'jau etee 'ga ojeupe. A'eramū 'ga wapyakawe'em jeje'eg are. ¹⁰ Ma'eramū nipo je ene pyri teo re 'ga tywera mome'ui pē nupe. Oje'egaiwamū 'ga jee ai'i. A'ere 'ga 'mea te 'ga rereko'i. A'ere naporomū etee rūi futat 'ga tywera. Ojeupe janerewirera 'jawewara 'gā Jejui 'ga mome'wara 'gā waēmamū 'ga 'gā mogerukare'ema wog ipe. Tekotee 'gā nog ipe 'gā nekoa miamū futat 'ga ifutare'ema. Jejui 'ga rerowiaara 'gā jatykaaw awi 'ga 'gā mogearama 'gā mū'jāu.

¹¹ Mama'e esage apoar are etee ki ejemu'e ekou. Mama'e tywera apoara 'gā nee kasi erejemu'e ne. Mama'e esage apoaramū ae Jarejuwarete 'ga remi-ayuwamū futat. Mama'e tywera apoara 'gā nokwaawi futari Jarejuwarete 'ga.

¹² "Demetriu 'ga te ajee esage ma'eramū ako", 'jau janerewirera 'jawewara 'gā jee ai'i. Nanuara te a'jea esage imome'ua. A'eramū Janeruwarete 'ga 'Agesagea nanuara 'gā poaa aipo mome'waukaa 'gā nupe. Je 'ā a'jea futat 'ga mome'wararetea. A'jea futat 'ā je'ea je rekoramū. Aipoa 'ā erekwaap futat.

¹³ Kwaiwete je remimome'ua numiamũ. A'ere je ka'aran are najeporomonoweri ee enee. ¹⁴⁻¹⁵ Je retea tãmẽjẽ taporogyta enee 'jau. Jeowet je ene pyri. Anurenure'i nipo je oi. A'eramũ tãmẽjẽ saporogyta jarejupa 'jau.

Epy'ata'wa ki ekou. “Janejekoty'aawa 'ga oje'ega amut janee rai'i”, ere ki jarejekoty'aawa 'gã nupe najuejue etee futat. Enejekoty'aawa 'gã nanẽ oje'ega monou enee, ene futaa nũ.

Kweramũ etee jeremimome'ua.

Judas

Judas 'ga 'awa ka'arana kwasiaa rakue. “Tiago 'ga rewireramũ je” 'jau 'ga. A'eramũ 'ga nanẽ Jejuí 'ga rewirera nũ. (Maku 6.3)

Ka'arana 'ga ikwasiaa imonou Jejuí 'ga rerowiaara 'gã nupe 'gã mu'akwaawamũ. “Pejea'gu ki moromu'jat tywera 'gã nui. Perowiat kasi 'gã ne”, 'jau 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe. Janeruwarete 'ga 'Agesagea ikwasiarukaa 'ga upe rakue. A'eramũ 'ga ikwasiaa imonou 'gã nupe.

¹ Je te 'ã Judas. Jejuí Kristu 'ga upe mama'e apoara je. Tiago 'ga rewireramũ je 'ã. A'eramũ je ka'arana kwasiaa pẽ nupe, Jarejuwarete 'ga remimũ'ẽmeramũ. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga pẽ mũ'ẽi pẽ mogyau wa'yramũ rakue. Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea futat. Oporomutaramũ 'ga pẽ nee. A'eramũ Jejuí Kristu 'ga pẽ a'gwau mama'e tywer awi. A'eramũ je pẽ nupe ka'arana kwasiaa inuga.

² Afutat je Jarejuwarete 'ga jemuaẽma kwaiwete pẽ nee. Pẽ mopy'ata'wa, pẽ nee 'ga poromutat. Mĩmera nanẽ je ifutaa nũ.

³⁻⁴ Pẽẽ 'ã jejekoty'aawamũ. A'eramũ je ka'arana kwasiaa imonou pẽ nupe. “Janeruwarete 'ga jane katu'ok jane mogyau wemiayuwamũ” 'ea takwasiat imonou 'gã nupe 'jau kwy, 'jau je tejeupe te'ỹina numiamũ. Janeruwarete 'ga oje'ega mua janee, jane erowiarãmũ. A'e are je teporokwasiarierãmũ te'ỹina. A'ere 'ã Janeruwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã amũ oi o'meramũ pẽ nupe rai'i. Jemime 'gã oi morogyta 'me mome'wau pẽ nupe rai'i. Jejuí Kristu 'ga etee te 'ã Janejararetea. A'ere 'ã i'me ma'e 'gã 'ga mome'u kwakuwi etee. “Najanejara rũi Jejuí Kristu 'ga. Jarejemifutar imũ etee te jane mama'e apoi”, 'jau futatee 'ã i'me ma'e 'gã pẽ nupe rai'i. A'ere 'ã nanuara 'gã nee Janeruwarete 'ga ka'arana kwasiarukari inuga ymã we rakue. “Mama'e ekoete are ete ajamu'jara 'gã mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'ea futat”, 'jau 'ga ka'arana kwasiarukaa inuga rakue. A'eramũ je ka'arana kwasiaa pẽ nupe, i'me ma'e 'gã je'ega rerowiar awi pẽ mosĩawamũ. Pepoit kasi morogyta a'je awi ne, 'jau je pẽ nupe. Jejuí 'ga ree etee futar iki pejemogypyyk.

⁵ A'eramũ je pẽ muea'aa pẽnemikwaawer are. Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga Israeu juapyrera 'gã nenũ'ẽi Egitu ywy awi rakue. A'etea 'ga 'ã anure werowiare'emamũ omomap wemienũ'ẽmera 'gã amũ rakue. Nuerowiari 'gã 'ga. A'eramũ 'ga 'gã momapa rakue. ⁶ Ywagipewara 'gã amũ nanẽ 'ã rakue nũ. “Tejemifutar imũ etee te je mama'e apoi tekou”, 'jau 'gã 'ã ojeupe rakue. Nuenuwi ete 'gã Janeruwarete 'ga je'ega. A'eramũ 'gã ũ'jãu ywag awi rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã monou ypytunaiwa pype 'gã pofaa 'gã mogyau. Namutamutat 'ga 'gã mu'ama peu. Peu futat 'gã u'ama Jejuí 'ga rowase ae jatykaawa 'ara upe iwaẽma rapesaka. Aipo 'ara rupi tãmẽjẽ nipo 'ga 'gã nesaka nũ. A'eramũ futat nipo 'ga 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe. ⁷ Sodom ipewara 'gã nee nanẽ je pẽ muea'aa nũ. Gomora pewara 'gã nee, ipyriu'i ajemogy ma'e 'gã nee nanẽ nũ. Ywagipewara 'gã 'jawe 'gã Ku'jywa 'ga je'ega nuenuwi. A'eramũ 'gã kũima'erauwe ojo'wau. A'eramũ Janeruwarete 'ga tata monou imojypa 'gã nee, 'gã apisaupap rakue. A'eramũ jane “Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã wereko tywerete” 'e kwaapa. Anure nipo Janeruwarete 'ga mama'e tywera apoara 'gã monoukari mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tataa owepe'ema futat.

⁸ Nan nipo pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã mama'e tywera apoi ymã ako ma'efera 'jawerimũ. A'eramũ nipo 'gã nanẽ ojemote'aa Jarejuwarete 'ga upe nũ. Ku'jywa 'ga je'eg are jẽmĩ nipo 'gã wea'are'emamũ. Mama'e tywera apo

are etee nipo weapyoramũ. Ywagipewara 'gã we nipo 'gã ikurapa ekoete ajemogyau. ⁹ A'ere ywagipewara 'gã 'wyriara 'ga miamũ te 'ã, Migeu 'ga nakurawi mama'eukwaawa 'wyriara rakue. Moisesi 'ga manũnamũ Migeu 'ga mama'eukwaawa 'wyriara muei Moisesi 'ga reumer are rakue. A'etea 'ga nakurawi mama'eukwaawa 'wyriara “Je taroo Moisesi 'ga reumera”, 'jau ojeupe mama'eukwaawa 'wyriara 'eramũ rakue. “Janeruwarete 'ga te nipo ene rereko tywerete”, 'jau ete Migeu 'ga, oje'ega moywyrafene'ema jupe rakue. ¹⁰ A'ere 'ã pẽ nupe 'ut ma'e 'gã nanarũi. Ajamue ekoete 'ã wemikwaawe'ema mama'e are. Wemiapoapoa etee futat ae mama'e wapo. Sã'ã kasurua 'ã wea'are'ema mama'e are. Mama'e upe 'ã opajai ekoeteramũ etee. Nan tee futat moromu'jar a'wyre'ema 'gã. Naea'ari mama'e esage are. ¹¹ Anure nipo Janeruwarete 'ga 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are. Ymã 'ã Kaĩ 'ga oporerekoaywereteramũ wewirera 'ga ree rakue. Nan pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã Kaĩ 'ga 'jawe 'ga jemogyi. Parãu 'ga 'ã mama'e a'je'ema ete iapou ka'aranũ are rakue. Kore 'ga nanẽ 'ã Janeruwarete 'ga je'ega renupe'ema rakue. Mĩmera 'ga 'ã oje'eganuwe'emamũ Jarejuwarete 'ga upe rakue. Aipo 'gã 'jawe ajee 'ã pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã jemogyi pẽ pype. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga 'gã 'jawerimũ etee futat 'gã monou mama'eukwaawa rapyaw ipe anure.

¹² Pejejomajatykau pejejomojemi'waa pejejuee pejeporomutara resaukaawamũ. A'ere nipo 'gã amũ poyjeteeteramũ 'ũina ojetee ojemi'waa mama'e 'waupap ajau. Weawrywamũ nanẽ nipo 'gã amũ ajemogyau nũ. Ojemote'aa ae nanuaramũ ajemogyau ojopype. Amana rowoky'a tee 'jawe 'gã. Sã'ã amana rowoky'a tee resakawe ae “Kwe amana ruri janee”, 'jau 'ã jane. A'ere 'ã nokyri. Nan tee futat moromu'jar a'wyre'ema 'gã jemogyi pẽ pype. Moromu'jara futat 'gã numiamũ. A'ere 'gã mama'e a'je are nepẽ mu'ei. Sã'ã y'wa 'ywa 'ae'ema iypiwera 'jawe i'ae'ema. A'eramũ 'ã ijaramũ etyka, apo mososoka ywy awi. A'eramũ taetu 'ã u'ae'emamũ. Oypiwamũ taetu. Nan pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã nuapoi mama'e esagea. ¹³ Sã'ã 'y ryjuapia mama'e tywera rerooa ejara ywy'a'marimũ. Nan pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã mama'e tywera apoi pẽ neape. Jaytatajãna 'ã ae esaka. 'Yẽ'ẽ raapara 'gã 'ã jaytata are amã'jãu wape kwaapawamũ. A'ere jaytatajãn are amã'ẽ re amunipo 'ã 'gã ka'jami etee. Nan pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã. Nepẽ mu'e esagei 'gã Jarejuwarete 'ga ree. A'e 'gã Janeruwarete 'ga omono muku ojewi anure. Ypytunaiwuu pype imomytau nakwaparimũ warãu rũi futat.

¹⁴⁻¹⁵ Enoki 'ga 'ã ymã we Jarejuwarete 'ga ree iporomutare'ema 'gã mome'wau tãmẽjẽ rakue, pẽ mu'jar a'wyre'ema 'gã mome'wau tãmẽjẽ rakue. “Anure nipo Janejararete 'ga ruri ae resaka. Kwaiwete nipo 'ga ywagipewara 'gã nerua ojeupi. A'eramũ nipo 'ga ojee iporomutare'ema 'gã nupe 'jau: 'Mama'e tywera etee peapo jepi. Je kuraw etee pejepe jepi', 'jau nipo 'ga ojee iporomutare'ema 'gã nupe. A'e 'gã nipo 'ga omono mama'eukwaawa rapyaw ipe ojewi”, 'jau Enoki 'ga rakue.

Ymã ae ppyfera 'ga Atãu 'ga juapyrera 'ga te poromũ Enokiramũ rakue. Pẽ nupe owaẽm ma'e 'gã 'ga omome'u pẽ nupe rakue.

¹⁶ I'me ma'e 'gã oje'egaiwamũ mama'e are. 'Gã mara'nea 'gã nerekou. Naekõẽai futari 'gã. Tekotee 'gã 'gã iago'wau. Wemifutar imũ te 'gã jemogyi mama'e tywera apou. “Ore te 'ã oreresage”, 'jau futatee 'gã ojerowiaraiapa ojee. “Pẽẽ nanẽ 'ã pẽnesage nũ”, 'jau futatee 'gã ajaupe. Ojee ojoporo-mutaawamũ te 'gã 'i poromũ “pẽnesage pẽẽ”, 'jau futatee. Mama'e ojeupe imurukaawamũ te 'gã 'meramũ ajaupe.

¹⁷ A'ere ki pēnea'at Jarejararete 'ga remimonofera 'gã 'eawer are. ¹⁸ “Anure nipo Jejui 'ga rure'emauwe Jejui 'ga rerowiare'ema 'gã nuri pē jaita ekoete Jejui 'ga pēē erowiamũ. Wemifutar imũ te aipo 'gã mama'e tywera apoi”, 'jau Jejui Kristu 'ga remimonofera 'gã janee ikue. Aipo 'gã futat owaēma pē nupe rai'i. ¹⁹ “Simote'at 'gã 'jau, 'gã mopojo'oka ajau 'jau”, e'i te nipo nanuara 'gã pē nupe. NaJarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mũ rũi 'gã nekoi. NaJarejuwarete 'ga remifutar imũ rũi 'gã nekoi mama'e apou. Wemifutar imũ te 'gã mama'e apo ekoetei.

²⁰ A'ere kasi pēē nanarũi ne. Jejui Kristu 'ga rerowiaara pēē. A'eramũ pēē 'awamũ taetu 'ga rerowiaa a'jea futat. 'Ga je'eg imũ etee futat mama'e apou. Jarejuwarete 'ga 'Agesage pājē mũ etee futat pejeje'ega monou Jarejuwarete 'ga upe. ²¹ Janeruwarete 'ga pē futaa a'jea futat. A'eramũ pēē pejemogypyka katu katu 'ga ree pejemogyau. Pejepoire'ema futat 'ga rerowiar awi. 'Ga je'ega pēē enupa katu pejemogyau. Jejui Kristu 'ga ajemuaēma jane ree. A'eramũ 'ga anure jane rerawau ywag ipe jane mogyau ojepyri, nakwaparimũ warãu rũi futat jane mogyau. A'eramũ ki pēē aipo 'ga 'eawera rapesaka pejemogyau.

²² 'Gã amũ nipo Jejui 'ga rerowiaa'i etee. A'ere kasi pejeje'ega pemoywyrafen 'gã nupe ne. Pepoar ete ki nanuara 'gã Jejui 'ga rerowiararete are. ²³ 'Gã amũ nipo mama'eukwaawa rape are etee wea'aramũ. A'eramũ ki pēē Jejui 'ga rerowiarukaa 'gã nupe. Sã'ã tata pe 'ga amũ 'ara ja'wyja'wy. Nan tee 'gã. Pepyyk 'gã tata awi. Pejemuaēm iki tekotee 'gã nee. A'eramũ ki pēē itywet ma'e 'gã nee pejemuaēma. 'Gã tywer awi 'gã momoirukaa. “Gã te ajemogy otyweramũ”, pe'je ete kasi 'gã nupe ne. 'Gã tywera kasi pefutar ete ne. Kasi a'e pe pēē nanē peapo mama'e tywera 'gã 'jawe ne.

²⁴ Janeruwarete 'ga opājē mua janee. Opājē mũ mama'e tywera apoukare'ema janee. Jane muesageu opājē mũ futat. A'eramũ nipo 'ga anure jane rerawau jane mogyau wowase. Aipo 'ara rupi nipo jarejesageramũ. Aipo 'ara rupi futat nipo jane jareku'iramũ jarejemogyau 'ga rowase. ²⁵ “Ene tee te 'ã Oreruwaretea”, 'jau ki jane 'ga upe. “Orojararete 'ga, Jejui Kristu 'ga ore erowiaa. Ene 'ã ore katu'oka ete, Jejui 'ga manũ are. Eneresagea tekotee 'gã nesagea apyraapa”, 'jau ki jane. “Ene 'ã a'jea futat ipojeuwipyrete. A'jea futat 'ã enepājērete pājēnana 'gã pājē apyraapa. Ma'eramũ 'ã ene a'jea futat Orejararetea. Ore'wyriarareteramũ 'ã ekou oree a'jea futat. Na'awamue rũi te 'ã ereko. Nakwaparimũ rũi futat oree. ‘Okoteete ma'ea je’, 'jau ako ene oree ikue. Ywy tywe'emauwe 'ã ene ekou rakue. A'ea morogyta a'jea futat rakue”, 'jau ki jane Jarejuwarete 'ga upe.

A'ea je anug ikwasiaa.

Apocalipse

Juã 'ga, Jejui 'ga remimu'efera 'ga, 'awa ka'arana kwasiaa rakue. Janeruwarete 'ga wemiaporama resaukaa Juã 'ga upe rakue. A'eramũ Juã 'ga ka'arana kwasiaa wemiesager are imonou Jejui 'ga rerowiaara 'gã nupe rakue.

¹ 'Awamue je ka'arana kwasiari mama'e jeapowam are. Janeruwarete 'ga Jejui Kristu 'ga upe ra'ne esaukaa rakue. A'eramũ 'ga 'jau wa'yra 'ga upe rakue:

—Anurenure'i jeremiesaukara jeapoi. A'eramũ ene ejemiesagera resaukaa ejemiayuwa 'gã nupe— 'jau 'ga wa'yra 'ga upe rakue.

A'eramũ 'ga aipoa 'uwa 'ga ojeupe esaukaripyrrera resaukaa jee ai'i.

Je Juãnamũ. Jejui Kristu 'ga upe mama'e apoaramũ je rekoi. A'eramũ 'ga ywagipewara 'ga amũ mua imojypa ijeapoawama resaukaawamũ jee, ijeapoawama je upe ikwaawukaawamũ. ² A'eramũ je tejemiesager are ka'arana kwasiaa inuga. Jarejuwarete 'ga remimome'ufer are, Jejui Kristu 'ga remimome'ufer are. Mimer are je ka'arana kwasiari inuga. ³ 'Aga morogytaa Janeruwarete 'ga ma'ea te. A'ea ojopyter ipe imogytaara 'gã iku'i te ajemogyau. Janeruwarete 'ga muorypaw ipe ajatyka ma'e 'gã pyter ipe imogytaara 'gã jaruete ajemogyau. Enupara 'gã nipo aku'iramũ ajemogyau enupawe. Jee 'ga remiesaukara nipo ojeapou kamẽsĩete futat.

Juã 'ga ka'arana kwasiaawet

⁴ Je 'ã Juãnamũ Jejui 'ga rerowiaaramũ pẽ nupe je ka'arana kwasiari imonou. Asia wyy pe pejemogyau pejemomajatykau 'ga je'ega renuwamũ. Sete pẽ'wyrarete pytuna. A'eramũ je pẽ'wyrara 'gã nupe ka'arana monou ikwasiaa pẽ moy moyka.

Jarejuwarete 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat, pẽ mopy'ata'wa pẽ mogya nanẽ nũ. Janeruwarete 'ga Okoeteete ma'ea. Ywy apoe'ẽwe 'ga rekoi rakue. 'Awamũ futat 'ga rekoi. Anure miamũ futat 'ga akou. 'Ga upe je 'i: "Mama'e esage emut 'gã nupe. Nuapoi agawewi 'gã mama'e esagea enee. A'etea ki mama'e katurama emut 'gã nupe", 'jau je 'ga upe pẽ nee. 'Ga 'Agesagea nanẽ mama'e esage amut pẽ nupe nũ, Jarejuwarete 'ga renawa rowase ajemogo ma'ea nũ. ⁵ Jejui Kristu 'ga taetu mama'e esage amut pẽ nupe nũ. Jejui 'ga morogyta a'jea futat omome'u janee 'Uwarete 'ga ree. Jejui 'ga Jarejuwarete 'ga remimofera wyy ppyfera. 'Ga 'ũina 'wyrarareteramũ wyy pewaramũ janee najuejue etee. Akotee ma'eramũ jane upe, 'wyrara 'gã nupe. Mĩmera upe 'ga 'ũina 'wyrarareteramũ.

Jejui 'ga oporomutaramũ jane ree. Amanũ 'ga owy reko'wogukaa janetywera moiawamũ jane wi, mama'e tywera apoukaru'jape'ema janee. ⁶ 'Ga werowiaaramũ jane mogyau 'Uwarete 'ga upe oporowyky ma'eramũ. Jarejuwarete 'ga upe jareporogytau jarejepyriwara 'gã nee. Jarejepyriwara 'gã nupe nanẽ Jarejuwarete 'ga mome'wau nũ. A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Simuoryp Jejui 'ga jarejemogyau 'jau, 'jau je pẽ nupe. 'Ga pãjẽrete. Nateepawi 'ga pãjẽa. A'eramũ ki jane 'ga muorypa jarejemogyau. A'eramũ ki jane 'ga mome'wau nanẽ 'gã nupe nũ.

⁷ Pẽnea'ar iki 'ga ree. Anurenure'i nipo Jejui 'ga ruri ojypa ywasiga rupi. Najuejue etee futat nipo jane 'ga resaka. 'Ga kutukarera 'gã miamũ nipo 'ga resaka nũ. Nikoi'i futari nipo jane mũ wyy pewaramũ 'ga resakare'emamũ.

'Ga resakawe nipo 'gã ajaa'wau 'ga ree. Werekou tyweram awi nipo 'gã okyjau ajaa'wau 'ga ree. U'eawer imũ etee futat nipo 'ga iapoi. A'jea futat je'ea.

⁸—Je Okoeteete ma'ea. Ywy apoe'emaue je rekoi. 'Awamũ miamũ 'ã je rekoi. Anure taetu nipo je rekoi temanũme'em futat. Je pãjêrete te 'gã pãjê apyraapa— 'jau Janejararete 'ga.

Jeju Kristu 'ga jesaukaawet

⁹ Je futat ako Juãnamũ. Pẽẽ 'jawe je jemogypygyi Jejui 'ga ree. A'eramũ je pẽneki'yramũ tekou. Pẽẽ 'jawe futat je rekoi, tejerekou tywerukaa 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Je rereko tywerete futat 'gã. Pẽẽ 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega perowiat. Je nanẽ 'ga je'ega arowiat nũ. 'Ga jejararetea. Pẽẽ 'jawe jeruagamũ tejerekou tywera upe. Napoiri futari je Jejui 'ga rerowiar awi. 'Ga jane rereko. A'eramũ 'ga jane mamuakarukaa mama'e tywera upe.

'Ypõ'õ pype je rekoi ikue. Jejui 'ga porogyta a'jea je imome'wau kwe pewara 'gã nupe. Jarejuwarete 'ga je'ega nanẽ je imome'wau kwe pewara 'gã nupe tekou ikue. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã je rerawau je rejaa 'ypõ'õ me ikue, Patimu 'jaw ipe ikue. Moromunepawa pypewara 'jawe tekou 'ypõ'õ pype ikue. ¹⁰ Janeruwarete 'ga 'Agesagea je rereko je pojekau ojeupe morowykye'ema rupi. A'eramũ je teatykupe katy 'ga amũ je'ega renupa. Jeatykupe katy oje'eg ma'e 'ga jumi'aranũũ fu 'jawe wafukaita jee:

¹¹—Ejemiesaga ekwasiat ka'aran are. Ikwasiapaw ire ene imonou je rerowiaara 'gã nupe. Sete amunawa pype ajatyka ma'e 'gã nupe. Efesu, Esmirna, Pergamũ, Tiatira, Sardes, Filadelfia, Laodiceja. Mĩmera amunawa pype je rerowiaara 'gã jatykai wapykau jeje'eg are. A'eramũ ene 'gã nupe ka'arana monou ejemiesaga kwasiar ire— 'jau 'ga jee, jeatykupe katy u'ama.

¹² Aipo renupawe je tejerowaka tejakyfet katy tejeupe oje'eg ma'e 'ga resaka. Tejerowakawe je sete tatarana renawa resaka. Tatarana renawa ouru apopyrera. ¹³ Tatarana renawa pyter imũ 'ga amũ akou, kũima'e 'jawewara 'ga akou. Weteyrũ fukua 'ga erekou imunepa. 'Ga raitya 'ga ree imotypawa ouru apopyrera. 'Ga pasi'a 'arimũ imotypawa 'upa 'ga ree. ¹⁴ 'Ga 'awa waparasiagamũ amyneju 'jawe. Karupa'mĩ rawa 'jawe waparasiagamũ. 'Ga rea wenyfugamũ tata reny 'jawe. ¹⁵ Itaju 'jawe, prõsi 'jawa 'jawe, 'ga pya wenyfugamũ. Sã'ã wapy re prõsi 'jawa renyfuga. Nan tee 'ga pya. Oje'ẽporogũnamũ ytuu pyamu 'jawe etee. ¹⁶ Opo pe 'ga jaytataa rerekou. Sete 'ga jaytata rerekoi opo pe, ojakwatawa katy. Jyuua 'ua uẽma 'ga juru awi. A'ere nu'ari futari 'ga juru awi. Waime juowajamũ 'ua uẽma 'ga juru awi. A'ere nu'ari 'ga juru awi. 'Ga reakwara wenyfugamũ, aje kwara kwawa 'jawe wenyfugamũ.

¹⁷ 'Ga resakawe je te'aa 'ga rowase, amanũ ma'e 'jawe. A'erauwe 'ga opo monou, ojakwatawa katywara monou, jeapyte'rarimũ.

—Erekyje awi je wi. Ymã we ako ma'eferamũ je. Ywy apoe'emaue je rekoi ikue. Mama'e teepaw ire miamũ nipo je etee futat je rekoi 'au— 'jau 'ga jee. ¹⁸—Okoeteete ma'ea 'ã je. Amanũ je ako ikue. A'ere ako je ferawi etee ikue nũ. Namanũu'jawa'uweri je. 'Awamũ je ywy pewara 'gã manũawa kwaapawi. Je futat nipo 'gã moferapa nũ— 'jau 'ga jee. ¹⁹—'Awamũ ejemiesager are ka'arana ekwasiat. 'Awamũ 'ã je ojeapo ma'e resaukari enee. Anure ojeapo ma'ea nanẽ nipo ene esaka nũ. Aipoa ejemiesager are juejue ka'arana ekwasiat— 'jau 'ga jee. ²⁰—Nenereapyoi ejemiesager are. A'eramũ je 'awamũ ene mueapyou ee. Sete jaytataa je areko tepo pe, tejakwatawa katy. Sete tatarana renawa nanẽ 'ã ene esaka. Sete tatarana renawa 'jawe futat je rerowiaara 'gã. Sete amunaw ipe 'gã jemogyi ajatykau ajamu'jau je ree. Jarejuwarete 'ga ree 'jau 'gã ajamu'jau akou. A'eramũ 'gã tatarana

'jawe ajemogyau. Sãã tatarana mama'e resaukara ae upe. Nan tee futat je rerowiaara 'gã jamu'ei je ree, Jeruwarete 'ga ree 'jau. Je rerowiaara 'gã 'wyrriara* 'gã ajemogy jaytata 'jawe— 'jau Jejui 'ga jee.

2

Efesu pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹ A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega ekwasiat inuga Efesu pewara je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe— 'jau 'ga jee.

—Sete je jaytata areko tejakwatawa katy tepo pe. Sete tatarana renawa pyterimũ je teatau tekou. Ouru apopyrera pyterimũ tekou teatau. Je 'ã amu'akwaap pẽẽ mama'e are. ² Pẽnemiapofera je akwaap. Kwaiwete 'ã pejeporowykyau jee. Je rerowiare'ema 'gã 'ã pẽ nerekou tyweaete je rerowiamũ. A'ere 'ã pejereko tywera upe pẽnuag pejejemogyau pejeppure'ema je rerowiar awi. Mama'e tywera apoara 'gã nee 'ã peje-poromutare'emamũ. 'Gã amũ 'ã 'ua owaẽma pẽ nupe ai'i. “Jejui 'ga 'ã ore mut pẽ mu'jau oje'eg are”, 'jau futatee 'ã 'gã 'ua pẽ nupe rai'i. A'ere 'ã neperowiarane'i 'gã nai'i. “A'jea sipo Janeruwarete 'ga 'gã muri?” 'jau ete 'ã pẽẽ pejejaupe rai'i. 'Gã je'ega renup katu re 'ã pẽẽ 'gã kwaapa rai'i, 'gã 'me kwaapa rai'i. ³ Mama'eay upe 'ã pẽnuag je ree. Nepepouri 'ã jeporowyky awi rai'i— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

⁴ —A'ere je mama'e mũ re je je'egayi pẽ nupe. Je rerowiaa ypy ypy we 'ã pejeporomutaramũ je ree nanimenime rakue. A'ere 'ã pẽẽ 'awamũ inãinãni'ĩ etee pejeporomutaramũ je ree. ⁵ Pẽnẽa'aru'jaw iki je rerowiar ypy ypyawer are. Je rerowiaa ypy ypy 'ã pẽẽ pejeporomutaramũ nanimenime je ree rakue. Mama'ea 'ã pẽẽ iapou jeremifutar imũ etee rakue. A'ere 'ã pẽẽ 'awamũ nai'jawe rui pejemogy. A'eramũ ki pẽẽ pejeppoiia pejetywer awi. Je rerowiar ypy ypyawera upe ki pejejewya nũ. Kasi a'e pe je tatarana apykawa pe'ai pẽ nui ne. A'eramũ nipo pẽẽ jeje'ega mome'wau'jape'ema pejejaupe. ⁶ A'ere pẽẽ, je 'jawe futat, Nikurai 'ga remiayuwa 'gã nemiapo are nepẽporomutari. Aipoa esage jee. Nikurai 'ga remiayuwa 'gã o'me are ajamu'jau. A'eramũ je 'gã nemiapofer are teporomutare'emamũ tekou— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee.

⁷ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenuw esage je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo awau amanũ re 'ga pyri. Peu futat je y'wa mũ monou 'gã nupe. Aipo y'wa 'wau 'gã ajemogyau nakwaparimũ ete rui 'ga pyri. Aipoa y'wa 'ywa u'am Jarejuwarete 'ga rupaw ipe— 'jau 'ga jee. Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Efesu pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Esmirna pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

⁸ Aipo 'e re 'ga 'jau jee nũ:

—'Awamũ jeje'ega ekwasiat inuga Esmirna pewara je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe, a'e je enee— 'jau 'ga jee.

—Je ako ypy ma'ea. Maapawera nanẽ je nũ. Je amanũ ikue. A'ere je ferawi etee ako ikue nũ. Je teje'ega kwasiarukaa 'ga upe imonou pẽ nupe.

⁹ Akwaap katu katu futat je pẽẽ. Mama'eay upe pẽnuag pejejemogyau je ree. Nepetywi pẽẽ mama'e pyu 'au. A'ere pẽẽ imama'e kwai ma'erama futat pejemogy. Jeremiayuwa pẽẽ. A'eramũ pẽẽ iporiae'ema futat. 'Gã amũ nipo pẽ ago'wau je ree. Aipo 'gã nipo 'jau: “Judeuretea futat ore.

* 1:20 Pastor 'jawa poromũ.

A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea futat. Ore te futat 'ga remiayuwaretea. Pěẽ naani”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. O'meramũ te 'gã 'i. NaJaneruwarete 'ga remiayuwa rũi agawewi 'gã. Mama'eukwaawa remiayuwa te 'gã. Mama'eukwaawa 'wyriara tee 'gã amuoryp ajemogyau. ¹⁰ Pekiye awi pejejereko tyweram awi. Anurenure 'i nipo mama'eukwaawa 'wyriara pẽ mũ munewukaa pẽ mu'ama moromunepawa pype. “Taesak 'gã 'ga rerowiar awi 'gã paira 'jau”, 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyriara pẽ nupe. A'ere nipo teis etee peset 'gã pẽ nereko tyweretei. A'ere kasi pepoit Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. Pẽ apisi agawewi nipo 'gã. A'ere kasi pepoit futat Jarejuwarete 'ga rerowiar awi ne. 'Ga rerowiar awi pepoire'emamũ je pẽ mogyi nakwaparimũ ete rũi Jarejuwarete 'ga pyri—'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹¹ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa esage, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ. Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo awau 'ga pyri amanũ re. Oje'ega renupara 'gã 'ga nomonoukari mama'eukwaawa rapyaw ipe—'jau 'ga jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Esmirna pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Pergamũ pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—'Awamũ jeje'ega ekwasiat inuga Pergamũ pewara, je rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga upe—'jau 'ga jee.

—Je jyuaa areko, ajuowai aime ma'ea rerekou tejuru pe. ¹³ Akwaap je pẽ'wya. Mama'eukwaawa 'wyriara futat 'ũi 'wyriaramũ aipo 'wyr ipewara 'gã nupe. A'etea nepepouri je rerowiar awi. Naje kwakuwi pejepe 'gã nui. Ātipasi 'ga je mome'wau akou 'gã nupe rakue. A'eramũ 'gã 'ga jukau peu futat je mome'uramũ rakue. A'etea nepepouri je wi rakue. Aipoa esage jee. ¹⁴ A'ere je mama'ea pẽ mũ iapoa nafutari. Pẽ mũ Parãu 'ga je'egera rerowiaa. Ymã te Parãu 'ga Paraki 'ga mu'ei maira'me a'agawa muoryw are rakue. “Amu'e je ene ee. A'eramũ ene Israeu 'ga juapyrera 'gã mu'jau maira'me a'agawa muoryw are”, 'jau 'ga 'ga upe rakue. Kwe pewara 'gã wyra monou ijukau inuga maira'me a'agawa rowase, imuorypawamũ. “Pe'u kasi aipo wyro'o ne”, 'jau Janeruwarete 'ga Israeu 'ga juapyrera 'gã nupe rakue. A'ere Parãu 'ga 'i 'ga upe: “Maira'me a'agawa rowase imonopyrera pe'u, ere ki 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe. “Peko ki pejemirekoe'em are, ere ki kũima'efera 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe rakue. “Pejemene'em are ki peko, 'jau ki ene kũjãmera 'gã nupe”, 'jau 'ga Paraki 'ga upe rakue. A'eramũ Paraki 'ga 'jau 'gã nupe rakue. A'ere ã pẽ mũ 'awamũ miamũ mama'ea peapo pejememogyau 'ga 'eawerimũ etee futat. ¹⁵ Pẽ mũ Nikurai 'ga je'egera rerowiaa pejememogyau. Aipo nanẽ nia'wyrri jee nũ. ¹⁶ Pepoit pejetywer awi. Kasi a'e pe je oi mama'e tywera apoara 'gã nowajaa tejuru pewara teyyuu pyu ne—'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹⁷ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenup, je rerowiaara 'gã nupe 'ga 'Agesage je'egamũ. 'Ga je'ega renupara 'gã nupe tamono mana 'jawa 'jau, 'gã nemi'urama 'jau. Imimipyrrera tamono 'gã nupe 'jau. Ita siga nanẽ tamono 'gã nupe 'jau. Ita sig are 'gã ner yaua tamono ikwasiaa 'gã nupe 'jau. Tekotee 'gã nipo nokwaawi futari 'gã ner yaua. Jeremie'rogera 'gã tee te nipo wer yaua okwaap—'jau 'ga jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Pergamũ pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Tiatira pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹⁸ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Tiatira pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrriara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je te 'ã Jarejuwarete 'ga ra'yraretea. Jerea enyfuk noko jee tata 'jawe. Itaju enyfuga 'jawe 'ã jepya wenyfugamũ. ¹⁹ Je aje'eg pẽ nupe. Akwaap je pẽẽ. Pẽnekoa je akwaap. Jarejuwarete 'ga ree 'ã pejeporomutaramũ 'ga rerowiaa nanẽ nũ. Pẽẽ pejejopoa 'ã mama'e apo are. Mama'eay upe 'ã pẽẽ pejejuagamũ pejemogyau. Je rerowiar ypy we te 'ã mama'e esagea peapo jee. Ma'eramũ 'ã 'awamũ taetu mama'e esagea peapo pejemogyau jee kwaiwete. Aipoa esage jee. ²⁰ A'ere mama'e mũ nia'wyrri jee. Jesepeu ãẽ jeremiyuwa 'gã mu'jau tywet mama'e tywer are. “Je Jarejuwarete kĩa je'ega mome'wara”, 'jau futatee ãẽ 'gã nupe. A'ere ãẽ 'mea te ãẽ rerekoi. Mama'e tywera apo are ãẽ jeremiyuwa 'gã mu'jau. “Pejemirekoe'em are pẽnekoa esage”, 'jau futatee ãẽ 'gã nupe. “Pejemene'em are pẽnekoa esage”, 'jau futatee 'gã nupe, 'gã mu'jau tywet. “Maira'me a'agawa upe imonopyrera esageay pẽnemi'uramamũ”, 'jau futatee ãẽ 'gã nupe. A'tea 'ã ãẽ nepemuẽmi pejewi. A'eramũ je te'arasigamũ tekou pẽ nee. ²¹ Nareko tywera'nei je ãẽ ãẽ tywer are. Otywer awi ãẽ poira rapesaka te'ỹina. A'ere ãẽ nopiri futari otywer awi. ²² Otywer awi ãẽ rerowiaarera 'gã poire'emamũ nipo je 'gã nereko tyweaete 'gã tywer are. ãẽ nipo je imomoa ãẽ seawa reewe futat. ãẽ je'ega rerowiaara 'gã nanẽ nipo je ²³ iapisau ãẽ reewe futat. A'eramũ nipo je rerowiaara 'gã 'jau: “ga a'jea futat ae kwaap”, 'jau nipo 'gã ajaupe. “Janerea'awa 'ga okwaap. Janeremifutara nanẽ 'ga ikwaapa nũ. A'eramũ nipo 'ga 'gã nekoawera repy monou 'gã nupe najuejue etee”, 'jau nipo 'gã ajaupe. Mama'e tywera apoara 'gã je areko tywerete. A'ere je tejerowiaara 'gã nupe mama'e esage monoi— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁴⁻²⁵ —Jesepeu ãẽ rerowiaara 'gã 'jau: “Mama'eukwaawa 'wyrriara remimu'efera ayay ikwaapa oree. A'eramũ ore orojeapyoa'ne'emamũ ee”, 'jau 'gã. A'tea 'ã pẽẽ mũ neperowiari ãẽ je'ega. Nepeenuwi mama'eukwaawa 'wyrriara je'ega pejemogyau. A'eramũ je pẽ nupe 'jau: Pepoir awi Jarejuwarete 'ga je'ega rerowiar awi je rura'ne'emamũ. Mama'e mũ ree je namu'ei pẽẽ. A'ere kasi pepoit iymaner awi ne— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁶⁻²⁸ —Pejemanũme'ẽwe pejemogyau mama'e apou Jarejuwarete 'ga 'eawer imũ ete 'eramũ je anure pẽ mogyau i'wyrriaramũ teje'jawe tejepyrri pejemogyamũ. Sã'ã Jeruwarete 'ga je mogoa 'wyrriaramũ je rerowiare'ema 'gã nupe. Nan tee futat je pẽ mogyau 'wyrriaramũ teje'jawe. “Pejeje'ega renuwe'emamũ ki pereko tywerete 'gã”, 'jau nipo je pẽ nupe. Sã'ã japepoa. Japepo jara 'ã ia'wyre'emamũ imonoa ikaikaa. A'eramũ futat imatepapa. Nan tee futar iki pejejerowiare'emamũ 'gã pereko, 'jau nipo je pẽ nupe. Jaytataua tamut pẽ nupe 'jau— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²⁹ —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa, je rerowiaara 'gã nupe 'ga 'Agesage je'egamũ. Aipo ki peanup— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Tiatira pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

3

Sardes pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Sardes pewara, je rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je Jarejuwarete 'ga 'Agesagea areko. Jaytata nanẽ je tepo pe erekou sete. Akwaap je pẽẽ. Pẽnemiapofera je akwaap. “Gã 'ã Jarejuwarete 'ga je'ega renupara. Ajemogy ma'e 'jawe 'gã”, e'i pẽ nesakara 'gã pẽ nupe. A'ere pemorytee te 'gã pejejee. Amanũ ma'e 'jawe futat pejemogy. Nepeenuwi futari Jarejuwarete 'ga je'ega. ² Pe'je pejepaka. Oset ma'e 'jawe etee pẽẽ. Au'je Jarejuwarete 'ga je'ega renuwaiw ire. Peenup katu katu 'ga je'ega. ³ Pẽnẽa'at pejemienuwer are. Je rerowiar ypy we ako jeje'ega peenup ikue. A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejejea'aru'jawamũ ee nũ. Aipoa ki perowiat. Pe'je pejepoia pejetywer awi. Oset ma'e 'jawe pejemogy. Pejepake'ema nipo je rura nepekwaawi. Sã'ã ae muna'ywa rura kwaawe'ema. Nan tee je rura nepekwaawi ne, pejetywer awi pejepoire'ema ne. Pejepakatu'oke'ema pejemogyau 'eramũ nipo je ruru'jawa nepeesagi. ⁴ A'ere nipo pẽẽ mũ nepejemotyweri. Mama'e tywera apoare'emamũ te nipo aje anure pejot pejemogyau je pyri. Taity aparasiga rerekwara 'jawe pẽẽ. Nepejemoky'ai Jarejuwarete 'ga upe. ⁵ Jarejuwarete 'ga je'ega renuparamũ je pẽtywera moiri. Taity aparasiga nanẽ je imonou pẽ nupe nũ. Naywi futari je pẽnẽra Jarejuwarete 'ga ka'aran awi. Orojepyri pẽẽ mũ oramũ nipo je pẽ nesaukari Jarejuwarete 'ga upe. “Agamũ jeremiyuwa 'gã”, 'jau nipo je 'ga upe. Ywagipewara 'gã nupe we futat nipo je pẽ nesaukaa— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

⁶ —Ee pejejeapyoweramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa katu, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee. Aipoa 'ga 'eawera je inuga ikwasiaa Sardes pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

Filadelfia pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

⁷ Aipo 'e re Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Filadelfia pewara, je rerowiaara 'gã 'wyriara 'ga upe aipo are ekwasiat inuga— 'jau 'ga jee.

—Je Jarejuwarete 'ga remiayuwaretea. Nitywi futari mama'e tywera je pype. Mama'e a'jea etee te je amome'u. Saawia je areko. Ymã 'wyriararete 'ga ma'ea rakue, Davi 'ga ma'ea rakue. A'ere 'awamũ jema'ea. 'Okwara je iawopytymo'wog ire, nitywi 'ga amũ iawopytymawa pyu. Je iawopytym ire 'gã nuawopytymo'woga'uweri aipo 'okwara. ⁸ Akwaap je pẽnemiapofera. Akwaap je inãinãni'ĩ etee pẽpãjẽa. A'etea pẽwyrafen jeje'ega rerowiaa. Je'eawer imũ etee futat 'ã pẽẽ mama'e apou pejemogyau. A'eramũ je 'ã teporowykya apoukaa pẽ nupe. Nitywi futari pẽmomoira 'gã amũ. ⁹ Mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa 'gã amũ te nipo aje ajesaukat futat amũ pẽ nupe. “Ore judeuretea. A'eramũ ore Jarejuwarete 'ga remiayuwareteramũ arakou”, 'jau futatee nipo 'gã. A'ere ki pẽwyrafen aipo upe. Aipo upe pẽwyrafenamũ nipo mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa 'gã amũ 'jau: “A'jea futat Jejui 'ga pẽ futari ra'e”, 'jau nipo 'gã pẽ nupe. “Judeue'ema agawewi futat pẽẽ. A'etea 'ga iporomutat pẽ nee pẽ mogyau wemiayuwamũ” 'jau nipo 'gã pẽ nupe. ¹⁰ “Pejejeupe mama'eay ijesaukaramũ pejepoire'ema jeje'eg awi”, 'jau ako je pẽ nupe ikue. Aipo je'ea 'ã pẽẽ enupa pejemogyau. A'eramũ je a'eramũ pẽ a'gwau mama'e tywer awi. Anure nipo mama'e tywera apoara 'gã nuri je rerowiaara 'gã nerekou tyweaete. “Toromomoirukat 'gã Jejui 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau nipo 'gã 'ua. A'ere nipo je pẽ a'gui 'gã nui. ¹¹ Anure te nipo je oi nũ. A'ere

kasi pepoit je rerowiar awi ne. Je rerowiar awi pepoir ire nipo Jeruwarete 'ga oporoywera monoi tekotee 'gã nupe etee. Je wi ipoire'ema 'gã nupe etee 'ga oporoywera monoi— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹² —Jarejuwarete 'ga je'ega renupara 'gã nipo je imogyau 'ga remi-ayuwareteramũ. Sã'ã 'oga rupaa'mywaretea. Nitywi 'ga amũ 'oga rupaa'mywarete maku'jara. Nan tee futat je rerowiare'ema 'gã nomo-moirukari je rerowiararete 'gã je rerowiar awi. A'eramũ nipo je Jarejuwarete 'ga rera kwasiaa 'gã nee. A'eramũ 'gã Jarejuwarete 'ga remi-ayuwa futat ajemogyau. Sã'ã ae mama'e jaramũ wera kwasiara imogya okaraemã are. A'eramũ 'ã tekotee 'gã ijara kwaapa. Nan tee 'gã Jarejuwarete 'ga rera rerekwara 'gã kwaapa, 'ga remiayuwa 'gã kwaapa. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete rera nanẽ nipo je ikwasiaa 'gã nee nũ. Anure nipo Jerusareg yau ruri ojypa ywag awi. Aipoa Janeruwarete 'ga 'wyraretea. Tejer yaua nanẽ nipo je ikwasiaa 'gã nee— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

¹³ —Ee pejejeapyoweramũ pẽẽ Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega renupa esage, je rerowiaara 'gã nupe 'gã je'egamũ— 'jau 'ga jee.

Aipo 'ga 'eawera je akwasiat inuga Filadelfia pewara 'gã nupe, 'ga je'eg imũ etee futat.

Laodiceja pewara 'gã nupe Jejui 'ga 'eawet

¹⁴ —'Awamũ aipo are jeje'ega kwasiari Laodiceja pewara, je rerowiaara 'gã 'wyrara 'ga upe— 'jau Jejui 'ga jee.

—Tejuwarete 'ga je'eg are je 'jau, “Nan etee futat nanẽ je'ea nũ”, 'jau. Mama'e a'je mome'wara te 'ã je. Oje'jawe etee futat Jeruwarete 'ga mama'e apoukari jee ikue. ¹⁵ Akwaap je pẽẽ. Pẽnemiapofera nanẽ je akwaap nũ. Naje futaruui 'ã pejepe. A'ere pẽẽ naje ree iporomutare'ema rũi. Inãinãinĩĩ etee je futara nia'wyrri jee. Kwaiwete jefutara te esage jee. Je futare'ema ywawuje tãmẽjẽ pepoit je wi. ¹⁶ Sã'ã 'y taku'wia. 'Y taku'wia otykuramũ ae mopy'apojy etee. Nan tee futat je pẽ monoi tejewi. 'Y taku'wi 'jawe etee pẽẽ. ¹⁷ “Ika'aranũũ kwai ma'ea ore. A'eramũ ore orotywe'emamũ futat mama'e tywe'ema pyu”, 'jau futatee pẽẽ. A'ere je 'i pẽ nupe: Pẽ'me ate pejemogyramũ nepẽa'wyrri futari Jarejuwarete 'ga upe. A'eramũ pẽẽ mama'e tywe'ema 'jawewara futat. Neperowiari Jarejuwarete 'ga. A'eramũ pẽẽ pejemogyau taitye'ema 'jawewaramũ futat. Nepẽneapyoi Jarejuwarete 'ga ree. Eae'ema 'jawe nanẽ pejemogyau. ¹⁸ A'eramũ je 'jau pẽ nupe: Ourua pemut je wi. Je wi imuripyrrera nateepawi futari. Aiporamũ tee pẽẽ ika'aranũũ kwai ma'e 'jawe futat peko. Taity aparasiga pemut pejemimunewamũ, pejejenosĩ mateepawukaawamũ. Muaga nanẽ pemut je wi pejejeape imonopyramũ. Pejetywera pemoirukat jee. Aipoa ouru je wi imuripyrrera 'jawe. Pejemiesageukat jee. Aipoa taity aparasiga munewa 'jawe jee. Pejemiesapyoukat jee. Aipoa aerea fuaga 'jawe jee. ¹⁹ Mama'e tywera 'gã iapo re je tejemifutara 'gã mu'akwaawi ee, 'gã nerekou tywe'ria 'gã mueapyoukaa ee. 'Gã futare'em ire amunipo 'ã je 'gã mueapyowe'em futat mama'e are. A'eramũ ki pẽẽ pejepoia futat pejetywer awi. Pepoit 'me kasi pejetywer awi ne. ²⁰ Sã'ã ae oa ojo'wyr ipe. A'eramũ 'ã aeoga jaramũ 'Ere ejua esou', 'jau ajaupe. A'eramũ 'ã ae 'ere ejua esou' 'eramũ etee osou ojo'wyr ipe. Nan tee futat je 'Ere ejua esou' tejeupe 'e rapesagi tekou. 'Ere ejua esou' tejeupe pẽẽ 'eramũ je resei futari tewau pẽ pype tekou— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee.

²¹ —Jarejuwarete 'ga je'ega je aenup katu katu— 'jau 'ga jee. — A'eramũ 'ga je muapyka ojepyri, je mogou 'wyrriaramũ oje'jawe. A'eramũ

je oroje'ega renupara 'gã muapyka orojeypyri, 'gã mogyau 'wyrriaramũ oroje'jawe— 'jau 'ga ikwasiarukaa jee.

²² —Ee pejejeapyoweramũ ki Jarejuwarete 'ga 'Agesage je'ega peenup katu, je rerowiaara 'gã nupe 'ga je'egamũ— 'jau Jejui 'ga ikwasiarukaa jee. Aipoa 'ga 'eawera je ikwasiaa inuga Laodiceja pewara 'gã nupe 'ga je'eg imũ etee futat.

4

Janeruwarete 'ga muorypap

¹ Tejeupe aipo 'epaw ire je amuteea ete esaka nũ. 'Okwara rawopytymo'woga je esaka ywag ipe. Pe awi 'ga amũ oje'ega jee:

—Ere ejua 'au ejeupia je pyri. Anure mama'ea ijeaporama taesaukat enee 'jau— 'jau 'ga jee.

Jumi'aranũ fu 'jawe 'ga wafukaita jee. Je upe oje'eg ypy ma'efera 'ga futat oje'egu'japa jee nũ. ² A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau je rerawau ojeupi ai'i. Peu futat je 'wyrriarete renawa resaka ai'i. Peu futat 'ga amũ 'ũina wapyka i'arimũ ai'i. ³ I'arimũ wapyk ma'e 'ga wenyfugamũ futat 'ũina ita esage 'jawe. Ita owy 'jawe, jasipi 'jawa 'jawe. Ita piraga 'jawe nanẽ nũ, saritonia 'jawa 'jawe. 'Ga renawa ywryi je'ywa okwapa imamana. Aipoa je'ywa okawuramũ esimerauta 'jawa 'jawe. Esimerauta 'jawa ita esagea futat. ⁴ Wĩti kwaturu 'wyrri'ri renawa 'wyrriarete renawa mamana. Aipo 'arimũ wĩti kwaturu 'gã wapyka ajemogyau, 'wyrri'ri 'gã. Aipo 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega wenup katu katu futat. Taity aparasiga nanẽ 'gã erekou nũ. 'Wyrriara akagyrũa nanẽ 'gã erekou waka'garimũ. Aipo akagyrũa ouru apopyrera te. ⁵ Ipyter ipewara, 'wyrriarete renawa wenyfugamũ 'ũina tupã werawa 'jawe. Aunuga nanẽ 'ũina nũ. Aman aunuga 'jawe futat 'ũina aunuga. Tupã 'jawe nanẽ afuramũ 'ũina. 'Wyrriarete renawa rowase sete tata yyga 'jawewara wenyramũ 'upa. Aipo tata yyga 'jawewara 'ga 'Agesagea futat. ⁶ 'Wyrriarete renawa rowase je ypiauu resaka. 'Y rypy esagea te poromũ. Werawerawuu 'jawe typya ojesaka katu katu futat. 'Wyrriarete renawa pyri katu katu ma'ja katu je esaka, eae'yi ma'ea. Ea ipira moyka. Irũpãwẽ 'gã. 'Wyrriarete renawa rowase eae'yi ma'e mũ akou, iyse katy amũ akou, iyse owajara katy amũ akou, ikupe katy 'jau eae'yi ma'e mũ akou. Irũpãwẽ eae'yi ma'e pytuna.

⁷ Ajepei tee eae'yi ma'ea 'miara 'jawewara. Ajepeja eae'yi ma'ea kwatau 'jawewara. Ajepeja aereakwara 'jawewara rerekou. Maapawera kwanũwewe 'jawewara. ⁸ Aipoa eae'yi ma'ea kwaiwete ipepokaga ipir are, seis ipepokaga. Aipo jywa nanẽ ea moyka nũ. Jarejuwarete 'ga upe amaraka'aga. Wojere'emamũ futat 'gã 'upa amaraka'aga.

“Esage te 'ã Janeruwarete 'ga.

Pãjẽrete te 'ã 'ga.

Mama'e jararetea te 'ã 'ga.

Ymã we te 'ã 'ga rekoi rakue.

'Awamũ 'ã 'ga rekoi.

Anure nanẽ nipo 'ga rekoi je.

Okoeteete ma'e 'ga futat”,

'jau 'upa amaraka'aga Jarejuwarete 'ga upe.

⁹ Nan futat eae'yi ma'ea 'wyrriarete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga muorypa, amaraka'aga 'ga upe. 'Ga remiapofer are 'gã 'ga muorypa. “Okoteete ma'e 'ga” 'jau 'gã 'ga muorypa.

10-11 'Ga muorywauwe wĩti kwaturu 'wyrĩa'ri 'gã wããpyramũ Okoeteete ma'e 'ga rowase, Aejararete 'ga rowase. Eae'yi ma'e 'gã 'ga muorywauwe 'gã nanẽ 'ga muorypa nũ:

“Ene te 'ã eneresage oree.

Ene te 'ã pãjērete.

A'eramũ ore ene etee imuorypa.

Ene te 'ã mama'ea ereapo rakue.

Nitywi futari eneremiapoe'ema.

Ejemifutar imũ etee 'ã ene mama'e apou.

A'eramũ 'ã ore ene etee ene muorywi”,

'jau 'gã wããpyramũ oje'ega 'ga upe. Wakagyrũa 'gã imososoka imonou inuga 'ga rowase, 'ga muorypawamũ.

5

Ka'arana jemaman

¹ A'ere je ka'arana jemamana resaka 'ga po pe, 'wyrĩararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga po pe, 'ga jakwatawa katy. Aipoa ojekwasiaa ajuowai. Ikupe katy, waipy katy 'jau ojekwasiaa. Ikwasiapaw ire 'ga imoga mairarata 'jawewara pyu. Aipoa ka'arana mogu'jau'japa, sete imogawera. ² A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka, ifuakat ma'e 'ga amũ resaka. wafukajayau oje'ega mua:

—Esage ma'ea tee nipo ka'arana omopojo'ogaru ajau ore. Awỹja te wapo oree?— 'jau 'ga wafukaita.

³ A'ere nitywi futari imopojo'okara 'ga amũ. Ywag ipe nanẽ nũ nitywi futari. Ywy pe nanẽ otywe'emamũ nũ. Amanũ ma'e rupaw ipe nanẽ otywe'emamũ futat nũ. ⁴ A'eramũ je teje'arasigamũ tejaa'wau te'ỹina ee.

⁵ A'eramũ 'wyrĩa'ri 'ga amũ 'jau jee:

—Erejoo'o awi ee. Emã'ẽ 'ga ree, Juda 'ga juapyrera 'ga ree. Nokyjei 'ga mama'ea awi. A'eramũ ore 'jau 'ga upe 'miara 'jawewara 'ga, 'jau ore. Davi 'ga juapyrera 'ga te 'ã. Ojee iporomutare'ema 'ga 'arimũ 'ga kwawi. A'eramũ 'ga imopojo'okarũmũ— 'jau 'ga jee.

⁶ A'eramũ je temã'jãu ee nũ. Peu 'wyrĩararete renawa pyri 'ga amũ 'ami. Eae'yi ma'e 'gã, 'wyrĩa'ri 'gã netee 'ga renawa mamana. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga. Sã'ã 'gã karupa'mĩ juka otywera mepyawamũ. Nan tee 'ga. Karupa'mĩ pikutukawera 'jawe 'ga iporera rerekou. Aipo 'ga sete 'ga rasĩa. Sete 'ga rea 'jau. 'Ga rea upe je 'jau, Janeruwarete 'ga 'Agesagea futat, 'jau. Janeruwarete 'ga U'agesagea ywy pe imuãina futat. ⁷ A'eramũ aipo 'ga awau ka'arana rekyita 'wyrĩarete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga po awi. ⁸ Ka'arana 'ga ipyyg ire irũpãwẽ eae'yi ma'e 'gã awau wapyka wenuy'ãu 'ga rowase, 'ga muorypa. 'Wyrĩa'ri 'gã, wĩti kwaturu 'gã nanẽ awau wapyka wenuy'ãu 'ga rowase nũ. Maraka apoawa 'gã erekou opo pe. Harpa 'jawa 'gã erekou opo pe. Y'a nanẽ 'gã erekou opo pe nũ. Aipo y'a ouru apopyrera. Aipoa y'a pype 'gã jany kasiga 'jawewara rerekou. Aipo jany kasiga 'jawewara Janeruwarete 'ga upe 'ga remiayuwa 'gã je'ega. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rowase wapyg ire 'gã amaraka'aga 'ga upe. ⁹ Maraka yaua 'gã iapou 'ga upe:

“Ene te 'ã eneresage.

Ma'eramũ 'ã ka'arana eremopojo'ok ajau.

Ene te 'ã erejẽjukaukat 'gã nupe.

Emanũmũ 'ã ywy pewara 'gã tywera mepyau, 'gã mua ejeupe.

Namajepeja 'ga etee rũi 'ã ene imua ejemiayuwamũ.

Najuejue te 'ã ene 'gã mua 'gã mojuawyawau 'gã mua.

Tapy'yi, towajat, 'wyrarete pewat, ka'a pewat.

Mīmera 'gã 'ã ene imua ejeupe.

Ma'eramũ 'ã ka'arana eremopojo'ogukat ajau.

¹⁰ Ene te 'ã ejemiayuwa 'gã eremoporowykyukat Jarejuwarete 'ga upe, 'gã 'wyriararete 'ga upe 'jau.

Ene 'ã 'gã mogyau 'wyriaramũ ywy pewara 'gã nupe”,

'jau 'gã amaraka'aga karupa'mĩ 'jawewara 'ga upe.

¹¹ A'ere je mã'ei ee. Ywagipewara 'gã je'ega je enupa. Kwaiwete ywagipewara 'gã je esaka. A'eramũ je 'gã mojoyrũme'em. Kwaiwete te 'gã. A'eramũ je 'gã mojoyrũme'em futat. 'Wyria'ri 'gã nipo peu ajemogyau 'gã wyteripe. Irũpãwẽ eae'yi ma'ea nanẽ ajemogyau 'gã wyteripe nũ. Nikwaa-pawi 'gã. Kwaiwete te 'gã. A'eramũ je 'gã mojoyrũme'em. ¹² A'eramũ ywagipewara 'gã amaraka'aga:

“Esage te 'ã karupa'mĩ 'jawewara 'ga, karupa'mĩ jukapyrera 'jawewara 'ga.

Pãjẽrete te 'ga. Mama'e jararete te 'ga”

'jau 'gã 'upa.

“I'akwaap te 'ga.

Ifuakat nanimenime 'ga nanẽ nũ.

'Ga 'ã eteete ma'ea. Esage ma'ea te 'ga.

A'eramũ jane 'ga muorypa”,

'jau 'gã amaraka'aga 'ga upe.

¹³ A'erauwe je tekotee 'gã je'ega renuwi. Ywag ipewat, ywy pewat, amanũ ma'efera rupaw ipewat, 'yẽ'ẽ mewat, 'y pewat. Mīmera 'gã je'ega je enupa.

“Pẽẽ 'ã eteete ma'ea.

Pẽẽ 'ã ore aramuoryp.

Pẽẽ 'ã ore nanẽ ipojeupa nũ.

Pẽẽ 'ã pãjẽrete.

A'eramũ ore, pẽnemiapofer are juejue pẽ muorypa, aruojere'emamũ”,

'jau 'gã amaraka'aga 'gã nupe, 'wyriararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga upe, karupa'mĩ 'jawewara 'ga upe 'gã 'jau.

¹⁴ Irũpãwẽ eae'yi ma'e 'gã 'jau:

—Nan tee ore 'jau nũ. Simuoryp 'gã 'jau— 'jau 'gã 'gã nupe.

A'eramũ 'wyria'ri 'gã awau wapyka wenuy'ãu 'gã nowase 'gã muorypa.

6

Ka'arana mogawa mopojo'okawam

¹ Je reape karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mopojo'oka. Ajepeja etee ra'nẽ 'ga imopojo'oka. Imogawypya 'ga imopojo'ogauwe je eae'yi ma'e 'ga amũ je'ega renupa.

—Ere ejua— 'jau 'ga.

Aman aunuga 'jawe 'ga je'ega. ² A'erauwe 'ga amũ 'ua, kawaruu siga 'arimũ 'ga 'ua. I'arimũ wapyk ma'e 'ga ywyrapara rerekou opo pe. 'Ga amũ 'wyriara akagyrũ monou 'ga upe.

—Ere ewau ekou amunap tesirũmer ipewara 'gã nowajaa 'gã fuakara mateepapa 'gã nui. Ekwap 'gã 'arimũ— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ kawaruu siga 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau.

³ A'eramũ karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mopojo'oka ajau nũ. A'erauwe eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega nũ:

—Ere ejua.

⁴ A'erauwe 'ga amũ 'ua kawaruu piragay 'arimũ 'ua nũ. A'eramũ eae'yi ma'e 'ga 'jau i'arimũ wapyk ma'e 'ga upe:

—Ere ewau kwe pe 'gã nowajarukaa ekou ajaupe, 'gã juapisaukaa— 'jau 'ga 'ga upe.

A'eramũ 'ga jyu monou 'ga upe. A'eramũ 'ga awau. Ojeupe jy mur ire kawaruu piragay 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau.

⁵ Aipo apo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mũ mopojo'oka jui nũ. Imuapyyra mopojo'oka jui nũ. A'eramũ eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega nũ: —Ere ejua.

A'erauwe 'ga amũ 'ua, kawaruu ũna 'arimũ 'ua nũ. I'arimũ wapyk ma'e 'ga wereko mama'e momoyitawa resakawa opo pe. ⁶ 'Ga resakawe je 'ga amũ je'ega renupa, eae'yi ma'e 'gã pyter ipewara 'ga je'ega renupa:

—Epy ete temi'urama. Majepei 'ara rupi etee aeporowykyawera repya teepawamũ temi'uram are. Epy te temi'urama. Eremojopype kasi 'miara kawera 'y are tuwiiu ma'e 'jawe ne. Y'waya nanẽ kasi eremojopype 'y are tuwiiu ma'e 'jawe ne.

⁷ A'ere karupa'mĩ 'jawewara 'ga ajepeja ka'arana mogawa mopojo'oka jui nũ. A'eramũ maapawera eae'yi ma'e 'ga 'jau:

—Ere ejua.

⁸ A'erauwe 'ga amũ 'ua, kawaruu jukyryuu 'arimũ 'ua. I'arimũ wapyk ma'e 'ga rera Teumet. Aipo 'ga rewiri ajepeja 'ga 'ua nũ. Aipo 'ga rera amanũ ma'efera rupap 'jau. A'eramũ eae'yi ma'e 'ga amũ oje'ega Teumera 'ga upe:

—Ere ewau kwe pe 'gã apisau, 'gã pytuna myterajeeu etee iapisau— 'jau 'ga 'ga upe. —Ere 'gã amũ apisaukaa maruowajara 'gã nupe, 'gã amũ apisaukaa ty'ara upe, amumera apisaukaa jero'wu pyu, 'gã amũ apisaukaa 'miara upe — 'jau 'ga 'ga upe. —Eroo 'gã ejeupi amanũ ma'efera rupaw ipe ejewya.

⁹ Aipo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mũ mopojo'oka jui nũ. A'erauwe je Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã 'agera resaka. Wyrá rapyawa 'wyrimũ 'gã 'upa. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe rakue. Jejui 'ga nanẽ 'gã imome'wau kwe pewara 'gã nupe rakue nũ. A'eramũ ia'wyre'ema 'gã 'gã apisau. ¹⁰ A'eramũ 'gã 'agera wafukaita Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã pãjẽrete. Ene 'ã orejararetea. Ene 'ã eneresage. Mama'e a'jea etee 'ã eremome'u oree. A'eramũ ene e'eawer imũ etee futat mama'e apou— 'jau 'gã wafukaita 'upa 'ga upe. —Maranime te ore repyar ape? Maranime te ore apisiarera 'gã erereko tywerete ore ree?— 'jau 'gã 'upa Jarejuwarete 'ga upe.

¹¹ A'eramũ 'ga amũ taity aparasiga monou 'gã nupe najuejue etee. Taity fukua poromũ. Otywer awi 'gã opoia rakue. A'eramũ 'gã taity aparasiga monou 'gã nupe, 'gã tywere'ema resaukaawamũ.

—Pe'je pejepytu'wau pejemogyau ra'ne— 'jau 'ga 'gã nupe. —Tene 'gã iapisipawi ra'ne. Anure nipo ia'wyre'ema 'gã pẽpytuna 'gã amũ apisi, Jejui 'ga rerowiaara 'gã apisi. Pẽ apisipaw ire te Janeruwarete 'ga pẽ nepyari— 'jau 'ga 'gã nupe.

¹² Aipo 'e re karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'arana mogawa mũ mopojo'oka jui nũ. A'erauwe ywya oyyita. Kwaiwete oyyita. Kwara ojemoypytunaipa. Taity ũna 'jawe akou. Jaya ojemomiraga wy 'jawe. ¹³ Jaytataa ototoka ywyu 'ua. Sã'ã y'wa kyra ywyruu ruramũ itotoga o'yw awi. Nan ototoka 'ua. ¹⁴ A'eramũ ywaga owoka ojemamana ka'arana jemamana 'jawe. Ywytyt, 'ypõ'õ. Mĩmera wapopenamũ awau ojepe'au wenaw awi. ¹⁵ A'eramũ ywy pewara 'gã juejue awau ajemima ita kwara pype, itauu pyter ipe 'jau awau ajemima. 'Wyriat, 'wyriana'nĩ, jefaruu 'wyriat, ikaraemã kwai ma'e, ifuakat ma'e, akotee ma'e. Mĩmera 'gã juejue awau ajemima. 'Gã kyjea 'gã nerekou. ¹⁶ A'eramũ 'gã wafukaita itauu upe:

—Pe'je pejejua pejejemono'oga ore 'arimū ore mima 'wryiararete renawa 'arimū wapyk ma'e 'ga wi. Karupa'mī 'jawewara 'ga imara'ne ore ree. A'eramū pēē ore au'jau ore a'gwau 'ga wi— 'jau nipo 'gā wafukaita itauu upe numiamū.

Ywytyra upe nanē nipo 'gā aipo 'jau nū. A'ere nu'ari futari 'gā 'arimū.

¹⁷ —'Awamū iwaēmi 'gā jane rereko tyweawa upe. Imara'ne 'gā jane ree. 'Awamū futat 'gā jane rereko tyweretei. Awŷja sipo uag jupe?— 'jau 'gā wafukaita ajaupe.

7

Israeu 'ga juapyret

¹ A'ere je irūpāwē ywagipewara 'gā nesaka. Ywyu 'gā u'ama. Kwara poawa katy 'ga amū, kwara resaawa katy 'ga amū, iyse katy 'ga amū, iyse owajara katy ajepeja 'ga u'ama. 'Gā futat ywytu pyykara ajemogyau. Ywy pyaukare'ema jupe, 'y pyaukare'ema jupe, ka'a nanē ipyaukare'ema jupe nū. ² A'eramū je ajepeja ywagipewara 'ga resaka. Kwara poawa katy awi 'ga ruri ojeupia. Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gā mojewakawa 'ga erekou opo pe. Okoeteete ma'e 'ga remiayuwa 'gā 'ga imojewaka aipo pyu. A'eramū imojewakawa rerekwara 'ga wafukaita opytuna 'gā nupe, irūpāwē ywagipewara 'gā nupe. “Pe'je pejewau ywy mote'aa. 'Yē'ēa nanē ki pēē imote'aa nū”, 'jau 'ga 'gā nupe. ³ A'eramū majepeja 'ga ywagipewara 'ga wafukaita 'gā nupe:

—Tene ra'ne. Pemote'ara'ne awi ywya. 'Yē'ē, 'yp. Mīmera pemote'ara'ne awi— 'jau 'ga 'gā nupe. —Tene ki ore Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā mojewapawi ra'ne. 'Gā neapykaga toromojewapap ra'ne 'jau. A'eramū 'gā nesakawe, tekotee 'gā 'gā kwaapa: Kweramū Jarejuwarete 'ga remiayuwa 'gā na'e, te'i 'gā 'gā nupe 'jau— 'jau 'ga 'gā nupe.

⁴ Aipo 'e re 'ga 'gā pytuna mome'wau jee:

—Sētū kwarētai kwaturu miu 'gā Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gā— 'jau 'ga jee. —Israeu juapyrera 'gā te 'ā ore oromojewak— 'jau 'ga imome'wau jee.

⁵ A'eramū 'ga 'jau jee nū:

—Tusi miu Juda 'ga juapyrera 'gā.

Tusi miu Rupē 'ga juapyrera 'gā.

Tusi miu Gade 'ga juapyrera 'gā.

⁶ Tusi miu Ase 'ga juapyrera 'gā.

Tusi miu Nafitari 'ga juapyrera 'gā.

Tusi miu Manase 'ga juapyrera 'gā.

⁷ Tusi miu Simeão 'ga juapyrera 'gā.

Tusi miu Levi 'ga juapyrera 'gā.

Tusi miu Isaka 'ga juapyrera 'gā.

⁸ Tusi miu Sepurō 'ga juapyrera 'gā.

Tusi miu Jose 'ga juapyrera 'gā.

Tusi miu Pējamī 'ga juapyrera 'gā—

'jau 'ga imome'wau jee.

Mytuna 'gā 'ga esaka

⁹ Aipo 'eramū je temā'jāu mytuna 'gā nee. Kwaiwete 'gā. Nomojopyrūmawa'uweri te ae 'gā. Tapy'ŷja 'wyrarete tesirūmer awi tee 'gā nuri ojopypepypeu. Ka'a tesirūmer ipewara 'gā nanē 'ut ojopypepypeu nū. 'Wryiararete renawa rowase 'gā 'ua 'upa. Karupa'mī 'jawewara 'ga rowase nanē 'gā 'upa nū. Taity aparasiga 'gā erekou. Pinowa 'gā imowawaka 'gā muorypa.

¹⁰ A'eramū 'gā wafukaita 'gā muorypa.

—Ku'jywa 'ga 'ã Janeruwaretea.
 'Ga 'ã wapyk 'ũina 'wyrirarete renawa 'arimũ.
 Karupa'mĩ 'jawewara 'ga retee ore katu'oka 'ũina.
 A'eramũ ore 'gã muorypa—
 'jau 'gã.

¹¹ A'e pype tekotee 'gã ajemogyau 'wyrirarete renawa ywyrri imamana. Ywagipewat, eae'yi ma'e, 'wyrria'ri. Mĩmera 'gã ajemogyau iywyrri imamana. Jarejuwarete 'ga renawa rowase ajatyka ma'e 'gã je'ega renupawe iywyrriwara 'gã juejue anuruka ywyu Jarejuwarete 'ga rowase. A'eramũ 'gã 'ga muorypa.

—Janeruwarete 'ga 'ã orejararetea.

¹² A'jea futat ki Jarejuwarete 'ga etee simuoryp.
 'Ga te 'ã eteete ma'ea. 'Ga 'ã i'akwaap ma'ea.
 'Ga 'ã mama'e amut janee. A'eramũ jane 'jau 'ga upe:
 “Ene te 'ã eneresage oree”, 'jau jane 'ga upe mama'e are.
 'Ga 'ã ore'wyriraretea. 'Ga 'ã pãjēretea.
 Namutat 'ga rekoi nakwaparimũ ete rũi—
 'jau 'gã, Jarejuwarete 'ga mome'wau.

¹³ Aipo re 'wyrria'ri 'ga amũ 'jau jee:

—Awỹja te taity aparasiga rerekwara? Mõ awi ajee 'gã nuri?— 'jau 'ga jee.

¹⁴—Tee nũ'ũ. Ene te 'ã erekwaap— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—'Gã 'gã wereko tywerete agawewi. A'etea 'gã nopoiri Jarejuwarete 'ga rerowiar awi. Ojekatu'ogukaa Jarejuwarete 'ga upe, ojepirejukaa. Sã'ã kũjã taity poeja. Nan tee 'gã jepirejukari otywer awi karupa'mĩ 'jawewara 'ga ry pyu. ¹⁵ Ma'eramũ 'ã 'gã nuwi Jarejuwarete 'ga rowase wapykawarete 'arimũ 'ga renamũ. Wojere'emamũ futat 'gã 'upa 'ga muorypa. A'eramũ 'wyrirarete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga 'gã a'gwau mama'e tywer awi. 'Ga 'gã wereko— 'jau 'ga jee. ¹⁶⁻¹⁷—Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ako 'wyrirarete renawa pyri. A'eramũ nipo 'ga ojejukau esage 'gã nee. Sã'ã wyra jara 'ga jejuka esagea weymaw are. Nan tee nipo 'ga jejuka esagei wemiayuwa 'gã nee. A'eramũ nipo ty'ara otywu'jawe'emamũ. Ni'yuweju'jawi 'gã. 'Ga 'gã weroo 'ywu'ywur ipe. Aipoa 'ya 'gã omogy namutamutat. Nitywi kwaraya 'gã nupe. Nipirakuwi 'gã peu— 'jau 'ga jee. —Janeruwarete 'ga nipo 'gã neaya amukag 'gã nea awi. A'eramũ 'ga ajaa'wau'jape'ema peu— 'jau 'ga jee.

8

Imogawa maapawera mopojo'okawam

¹ Aipo apo re karupa'mĩ 'jawewara 'ga imoga maapawa mopojo'oka jui. Aiporamũ 'arapiguua te futat ojeupa ywag ipe. Inãinãn etee te a'eramũ miamũ 'gã opika. ² A'eramũ je sete ywagipewara 'gã nesaka, Jarejuwarete 'ga rowasewara 'gã nesaka. A'eramũ 'ga amũ jumi'aranũũ monou 'gã nupe najuejue etee.

³ A'ere ajepēja ywagipewara 'ga jany kasiga rapya'wia rerua enafu'ama opo pe. Jany kasiga rapyawuua pyri 'ga enafu'ama. 'Wyrirarete renawa rowase aipo jany kasiga rapyawuua reni. Jany kasiga rapya'wia ouru apopyrera. 'Ga amũ jany kasiga monou 'ga upe, kwaiwete. A'eramũ 'ga 'jau 'ga upe:

—Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã oporogytau 'upa 'ga upe au'jeteramũ. Sã'ã ae jany kasiga rapyamũ watasimora. A'eramũ 'ã ikasiga okwasi'wasi'wau 'oga pype. Ikasiga 'ã awau ojeupia Janeruwarete 'ga upe. Nan tee futat 'ga remiayuwa 'gã porogyta oi ojeupia 'ga upe. A'eramũ ene jany

kasiga rapyau. A'eramũ ikasiga ojeupia ojopypeu awau 'gã porogyta are 'ga upe— 'jau 'ga 'ga upe.

⁴ A'eramũ 'ga imonou jany kasiga rapyawuu 'arimũ iapyau. A'eramũ ikasiga awau ojeupia ojopypeu awau 'gã porogyta are 'ga upe. ⁵ A'eramũ ywagipewara 'ga tata pyyka iapyawuu 'ar awi. A'eramũ 'ga imonou imỹina iapyawu'i pype. A'eramũ 'ga imonou imomoa ywy are. Aipo aporamũ tupã awau u'aa, owerapa tupã werawa 'jawe ee. Ywya oyyita nanẽ nũ.

Jumi'aranũũa

⁶ A'eramũ jumi'aranũũ rerekwara 'gã jumi'aranũũ pyyka erajemogyau eromaenuna tenunewara 'ga oma'e py rapesaka.

⁷ A'eramũ tenunewara 'ga oma'e pyau. Ipy pyrauwe ama'na 'ua u'aa tataa reewe. Wy reewe 'jau 'ua u'aa ywy are. A'eramũ ywy ape awau ukaita myterajeu'iu etee. 'Yp, juop, worryworywamũ. Mĩmera futat ukaitapap.

⁸ A'erauwe ajepaja 'ga jumi'aranũũ pyau nũ. Ipyrauwe je ywytyra 'jawewara ikajamũ resaka nũ. A'eramũ 'ga amũ ipyyka imonou imomoa 'yẽ'ẽ pype. ⁹ A'eramũ 'yẽ'ẽ ara awau ojemu'jaga wyramũ. Tyajeu'iu etee ojemu'jaga wyramũ, 'y ojemu'jaga wyramũ. Wyramũ ojemu'jag ma'e katy-wara 'gã opapapap wyra reewe futat. Yaruua we futat atepawamũ. Wyratesirũmera opapap. Nitywi'i futari ako ma'e amũ.

¹⁰⁻¹¹ Aipo re ajepaja 'ga jumi'aranũũ pyau. Ipyrauwe jaytatauua mũ 'ua u'aa ywag awi. Yyga reny 'jawe 'ua u'aa. Aipoa jaytatauua u'aa 'ua 'yrete pype, 'ywu'ywura pype 'jau u'aa 'ua. A'e ry pyterimũ futat irowa kwasi'oi. Nitykuawi futari. Aipo jaytatau rera irop ma'ea 'jau jupe. A'eramũ 'y moropa oje'jawe etee futat. Aipo 'y rykur ire itykuarera 'gã opapa kwaiwete.

¹² Aipo re ajepaja 'ga oma'ea jumi'aranũũ pyau. A'erauwe kwara renya oorareferamũ. Opytunaiwuuramũ etee. Jay reny, jaytata reny 'jau. Kwara jerewypyrauwe kwara owepa. Ai'iwe tãmějẽ opoa nũ. Ypytunimũ nanẽ nũ. Ypyajeu'i jay reny owepa nũ, jaytata reny 'jau. Awau ku'em enuneu weny jesagamũ jaya nũ, jaytata reewe futat weny jesagamũ nũ.

¹³ A'eramũ je kwanũ 'jawewara resaka iwewe ekoramũ. Ywatewate owewiau akou. A'eramũ pe awi futat wafukaja mua:

—Muapyra 'gã ywagipewara 'gã nopyi we jumi'aranũũa. 'Gã ipy rauwe ywy pewara 'gã mama'e tywerete resaka. A'eramũ muapyt wějẽmĩ futat mama'eay ijesakare'emawe nũ. Aipoa te ia'wyre'emetea — 'jau kwanũ 'jawewara wafukaja mua.

9

¹ Aipo kwanũ 'jawewara 'e re ajepaja 'ga jumi'aranũũ pyi. A'eramũ je jaytata 'jawewara 'ga resaka. Ywag awi 'ua u'aa ywy pe. A'eramũ 'ga amũ saawi monou 'ga upe. Aipoa saawia ywy kwawukuu rawopytymo'wokawa ma'ea. Ywy ywy pe te aipo ywy kwawukuu oi. ² A'eramũ 'ga ywy kwawuku rawopytymawa mopoka jui. A'erauwe tatasiga 'ua ũ'jãu jui. Tatasigawiũna te 'ut ũ'jãu 'ara moypyunaipa. A'eramũ tatasiga kwara reny mowepa ywasiga 'jawe. ³ Tatasigawiũna rupi futat tukuruu 'jawewara 'ua ũ'jãu. Tukuruua futat numiamũ. A'ere Janeruwarete 'ga te ifuaga monoi jupe, jawa'jyra 'jawe. ⁴ A'ere 'ga 'jau tukuruu 'jawewara upe:

—Pe'je pejewau kwe pe. Jeremimojewage'ema 'gã etee ki pekutuk— 'jau 'ga jupe. —'Ywa kasi pekutug ine, pemomaw ine. Juo'wia 'jau kasi pẽẽ i'wau ne— 'jau 'ga jupe.

⁵ A'eramũ awau Janeruwarete 'ga remimojewage'ema 'gã kutuka 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. Sã'ã jawa'jyra raya. Nan tee tukuruu 'jawewara 'gã

mayrũmũ 'gã mogyau. A'ere 'gã nopawi futari ay upe. Sĩku jaya moka'jama 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. ⁶ Ay upe 'gã manũweramũ ajemogyau numiamũ. A'ere 'gã namanũa'uweri.

⁷ Aipoa tukuruu 'jawewara kawaruu 'jawe. Sã'ã kawaruu jara 'gã maruowajaaw ipe oo enune itajuaity pyu kawaruu roowa. Nan tee aipoa tukuruu 'jawewara. A'ere aipoa tukuruu 'jawewara 'wyrriara akagyru rerekoĩ. Ouru apopyrera aipoa akagyrua. Tukuruu reakwara aereakwara 'jawe. ⁸ I'awa kũjã 'awa 'jawe. 'Åja 'miara rãja 'jawe. ⁹ Itajuaity rerekou opasi'a are. Owewiau. 'Ywa'yata 'jawe futat opyamuramũ owewiau. Sã'ã kawaruua 'ywa'yata renujãna maruowajaaw ipe. Nan ipyamua. ¹⁰ Jawa'jyra raja 'jawe waja. Ipopiawa wai are futat. Aipoa opopiawa pyu ae mayrũmũ, Ku'jywa 'ga remimojewage'ema 'gã mayrũmũ. Sĩku jay magwapa 'gã mayrũmũ 'gã mogyau. ¹¹ Tukuruu 'jawewara 'wyrriara ywy kwawukuu pypewara 'wyrriara nanẽ futat nũ. Judeu 'gã je'eg imũ era Apatõ. Grego 'gã je'eg imũ era Aporiãu 'jau. Aeje'eg imũ era mama'e mateepaara 'jau.

¹² Aiporamũ futat mama'eaya ojesaukaa 'gã nupe, kwanũ 'jawewara 'eawer imũ etee. A'ere mukũja nojesaukari we.

¹³⁻¹⁴ Aipoa re ajepeja 'ga ojumi'aranũ pyau nũ. A'erauwe 'ga amũ 'jau 'ga upe:

—Ere ewau epytuna 'gã faaro'woka. Peu futat irũpãwẽ 'gã nuwi ajekupyfaa Eufrates 'yrete pyri— 'jau 'ga 'ga upe, jumi'aranũ rerekwara 'ga upe.

Aipoa oje'eg ma'e 'ga u'ama jany kasiga rapyawa rapefã me. Aipoa ouru apopyrera te. A'ea 'upa Janeruwarete 'ga rowase.

¹⁵ A'eramũ 'ga awau 'gã kupyfaaro'woka. Owaẽma irũpãwẽ ikupyfaripyra 'gã paruapisawa upe. A'eramũ Ku'jywa 'ga 'gã kupyfaaro'wogukaa ywy pewara 'gã apisawamũ. Akupyfaaro'wog ire irũpãwẽ 'gã 'jau ajaupe:

—Soo ywy pewara 'gã apisau 'gã pytuna jo'roka'i etee 'jau— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁶⁻¹⁷ A'erauwe je kawaruu resaka, jefaruu 'gã je esaka kawaruu 'arimũ 'gã nekoa. Kwaiwete 'gã. Tusẽtu mijõis 'gã pytuna. A'eramũ je 'gã pyamu renupa. Jefaruu 'gã naitya itajuaitya etee te. 'Gã wereko opasi'a 'arimũ. 'Gã amũ ma'ea opiragayayramũ. 'Gã amũ ma'ea wowyayramũ, safira 'jawa 'jawe. 'Gã amũ ma'ea ojukyryayramũ, aipoa ãsõfyria 'jawa 'jawe. Kawaruua akaga 'miara akaga 'jawe. Ijuru awi tataa 'ua ãjãu. Tata sig, itatata. Mĩmera 'ua ãjãu ijuru rupi. ¹⁸ Kwaiwete ywy pewara 'gã opapa kawaruu juru rupi 'ut ma'e pyu.

¹⁹ A'eramũ kawaruua 'gã apisau kwaiwete ojuru awi 'ut ma'e pyu. Owaja pyu nanẽ 'gã apisau nũ. Kawaruu raja moja akaga 'jawe. A'eramũ 'gã kutuka owaja pyu 'gã apisau.

²⁰ Aipoa iapisipyrrera 'gã opytunera 'gã nesaka agawewi. A'etea 'gã nopoiri futari otywer awi. Ni'arasigi 'gã ajemogyau otywer are. A'eramũ 'gã mama'eukwaawa etee imuorypa ajemogyau. Maira'me a'agawa nanẽ nũ 'gã imuorypa nũ. Ouru, prõsi, prata, ita tee, 'yp. Mĩmera 'gã iapou omairamũ. A'ea te 'gã imuorypa ajemogyau. Aipoa 'gã maira nuesaga'uweri amũ. Nuataa'uweri ajemogyau. Nuenuwi agawewi mama'ea. A'etea 'gã amuoryp ekoete ajemogyau. ²¹ Nopoiri futari 'gã mama'e tywera apo awi. Nopoiri futari 'gã aparupisi awi. Nopoiri 'gã ajuee opãjãgaiw awi ajemogyau. Nopoiri 'gã wemirekoe'em are oko awi, omene'em are oko awi. Mĩmer awi 'gã nopoiri. Amunarũ awi nanẽ opoire'ema nũ. Kwaiwete agawewi 'gã 'gã apisi resagi. A'etea 'gã nopoiri futari mama'e tywera apo awi.

10

Ka'ara'nĩĩa

¹ A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Ifuakat te aipo 'ga. Ywasiga pype 'ga 'ua ojypa. 'Ga aka'garimũ je'ywa mũ 'upa. 'Ga reakwara wenyramũ kwara 'jawe futat. 'Ga retymakaga tupaa'mywa 'jawe. 'Ga retymakaga ojopy'wau werekoramũ. Sã'ã 'yw ypiwera kaja tena. Nan futat 'ga retymakaga. ² Opo pe 'ga ka'ara'nĩĩ jeyppeka rerekou enafu'ama. Ojakwatawa katywara 'ga opy monou 'yē'ē pype imojypa. Ojau katywara 'ga opy nuga ywy 'arimũ. ³ A'eramũ 'ga waemamũ u'ama. 'Miara 'jawe 'ga waemamũ. 'Ga raemauwe, tupã afuramũ 'ga upe, sete tupã afuramũ. ⁴ Ifurauwe je 'jau tejeupe: “Akwasiat pa je ka'aran are kwy”, 'jau je tejeupe numiamũ. A'ere 'ga amũ oje'ega muri ywag awi jee:

—Erekwasiat kasi ee ne. Eremome'u kasi ne— 'jau 'ga jee.

⁵ A'erauwe 'yē'ē pype opyrug ma'e 'ga opo mowya, ojakwatawa katywara. ⁶ A'eramũ 'ga oje'ega Ku'jywa 'ga remianuwamũ. Ku'jywa 'ga Okoeteete ma'ea. 'Ga te 'ã mama'ea wapo etee rakue. Ywak, ywy, 'yē'ē. Mĩmera 'ga 'ã iapou ipypewara reewe rakue. A'eramũ 'ga remianuwamũ ywagipewara 'ga 'jau:

⁷ —Ymã te Ku'jywa 'ga 'i oje'ega mome'wara 'gã nupe rakue: “Jeremifutara 'ara rupi mama'ea jeapoi, je'eawer imũ etee”, 'jau 'ga wemiayuwa 'gã nupe rakue. 'Ga je'ega renupara 'gã weapyoe'emamũ ee rakue. Nomojeapoukara'nei Ku'jywa 'ga. A'ere, 'awamũ maapawa 'ga jumi'aranũũ pyramũ mama'ea jeypyruigi Janeruwarete 'ga 'eawer imũ— 'jau 'ga jee.

⁸ A'erauwe ywag awi oje'eg ma'e 'ga oje'egu'japa jee nũ:

—Ere ewau ka'ara'nĩĩ pypeka rekyita ywagipewara 'ga po awi— 'jau 'ga jee.

⁹ A'eramũ je tewau 'ga pyri:

—Ka'ara'nĩĩa emut jee— 'jau je 'ga upe.

A'eramũ 'ga imua jee.

—Kweramũ— 'jau 'ga jee. —Ere ipyyka i'wau. Enejuru pe akou nipo ē'ēnamũ futat, eira 'jawe. A'ere nipo omokon ire, irowamũ ene upe— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'eramũ je ka'ara'nĩĩ pyyka 'ga po awi. Ipyyawe je i'wau. Jejuru pe akou wē'ēnamũ eira 'jawe futat. A'ere je omokon ire je mopy'amukai etee.

¹¹ A'erauwe Janeruwarete 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega emome'uu'jap 'gã nupe. Ywy pewar are je je'egi. 'Gã 'wyrar are nanē je je'egi nũ. Aipoa emome'uu'jap 'gã nupe— 'jau 'ga jee.

11

Mukũja 'ga je'ega mome'wara 'gã

¹ A'ere 'ga amũ mama'e ra'agawyawa mua jee. Ywyrã 'jawe aipoa. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau jee:

—Ekwap jemogytaawa ra'agawyau. Jany kasiga rapyawa nanē ki ia'agawyau nũ. Je muorypara 'gã emojopyrũ, 'gã pytuna kwaapa— 'jau 'ga jee. ² —Jemogytaawa osoma te kasi ajee erea'agawy ne. Jemogytaawa osoma je rerowiare'ema 'gã ma'ea futat. Kwarētai tois je rerowiare'ema 'gã jemogyi peu jay magwapa, je'wyrarete pe futat, imote'aa— 'jau 'ga jee.*

A'eramũ Janeruwarete 'ga 'jau jee nũ:

* **11:2** Jerusarega upe 'gã 'jau Ku'jywa 'ga 'wyraretea 'jau. Peu futat judeu 'gã awau 'ga muorypa rakue. A'eramũ Ku'jywa 'ga 'jau jupe, Je'wyraretea, 'jau 'ga jupe.

³ —Teje'ega mome'wara 'gã, mukûja 'gã tomono kwe pe teje'ega mome'waukaa 'gã nupe 'jau. Saku tywera etee 'gã tuereko waityramû u'arasiga resaukaawamû 'jau. Ku'jywa 'ga rerowiare'ema 'gã tywer are mukûja 'gã 'arasigamû akou. Kwarêtai tois jaya magwapa 'gã awau akou jeje'ega mome'wau— 'jau 'ga jee.

⁴ Aipo 'gã, 'ga je'ega mome'wara 'gã, oriweira 'ywa 'jawe. Tatarana renawa 'jawe 'gã nanê nû. Ywy jara 'ga rowase 'gã 'ami. Tatarana reny 'jawe 'gã mama'e resaukaa ajaupe. ⁵ Kwaiwete 'gã 'jau:

—Sireko tywet 'gã 'jau— 'jau 'ga ajaupe.

A'ere 'gã juru awi tata ruri wereko tywearera 'gã apisau. ⁶ Jarejuwarete 'ga pãjêa 'gã wereko. A'eramû amunipo 'ã 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'u pype ifutar ire amana mogyrukare'ema. 'Y mu'jaga amunipo 'ã wyramû. Mama'e tyweramû mojeapoukaru'jau'japa, amunipo 'ã 'gã ywy pewara 'gã nereko tyweru'jau'japa.

⁷ Ku'jywa 'ga je'ega mome'upaw ire nipo ja'waraiwa ruri. Ywy kwawukuu awi nipo û'jâu 'gã nowajaa 'gã apisau. ⁸ A'eramû nipo 'gã neumera 'upa 'gã 'wyrarete rukawô'ô me. Ymã te peuwara 'gã mukûja 'gã jararete 'ga pokutugi 'ga monou 'ga mu'ama 'ypeywar are rakue. Aipoa oje'wyrarete pewara 'gã nupe 'gã 'jau: “Mama'e tywera 'gã wapo Sodom ipewara 'gã 'jawe. Egitu ywy pewara 'gã 'jawe 'gã 'gã nereko tyweri”, 'jau 'gã aipo 'wyrarete pewara upe. Aipo 'gã 'wyrarete pe Janeruwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã jukau. ⁹ Imuapyra 'ara rupi 'gã amã'jâu 'gã neumer are. Tapy'ÿja 'wyrarete tesirûmer awi tee 'gã nuri. Ka'a tesirûmer ipewara 'gã nanê 'ua ojopypepypeu nû. Tesirûmerete 'gã 'ua amã'jâu 'gã nee.

—Peroo kasi inuga ita kwar ipe ne— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁰ A'eramû ywy pewara 'gã worrywamû 'gã neumer are. Oporoywera 'gã imonou ajaupe 'gã neumer are aku'iramû.

—Jane rereko tywerete ako 'gã ai'i. A'ere 'ã 'gã manûi. 'Gã manûa esage janee— 'jau 'gã ajaupe.

¹¹ A'ere muapyt 'gã ser ire Janeruwarete 'ga 'gã moferapa opytuu nû. A'eramû 'gã afu'ama. 'Gã fu'amauwe 'gã fu'ama resakara 'gã okyjau kwaiwete 'gã nui. ¹² A'erauwe 'ga amû oje'ega mua ywag awi oferap ma'e 'gã nupe:

—Pe'je pejejua pejejeupia— 'jau 'ga oje'ega mua 'gã nupe, imoferawipyrera 'gã nupe.

A'eramû 'gã awau ojeupia ywasiga rupi. Ojee iporomutare'ema 'gã neape 'gã awau ojeupia 'gã nui. ¹³ 'Gã jeupirauwe ywya oyyita kwaiwete. A'eramû kwaiwete 'oga u'aa.

Kwaiwete 'gã amanûmû. Sete miu 'gã amanûmû. A'ere sesêta miu 'gã namanûi. A'eramû 'gã 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã pãjêrete— 'jau 'gã 'ga upe, 'gã kyjea 'gã nerekou.

¹⁴ Poromû futat mama'eaya irûa ojesaukaa, kwanû 'jawewara 'eawer imû. A'ere nipo imuapyra niporomukui futari ojesaukaa nû.

Jumi'aranûû maapawet

¹⁵ Aipo re ywagipewara maapawa 'ga jumi'aranûû pyau nû. A'erauwe je ywagipewara 'gã je'ega renupa. Wafukajayau oje'ega mua:

—Janeruwarete 'ga 'ã 'ûina ywy pewara 'gã 'wyriarareteramû. Wemi-monofera 'ga nanê imogou 'wyriaramû ojepyri nû. Nitywi futari 'gã je'ega renupare'ema 'ga amû. Ywy pewara 'gã juejue futat 'gã je'ega renupa. Ateepawe'emamû futat 'gã 'ûina 'wyriarareteramû— 'jau 'gã wafukaita.

¹⁶ A'erauwe 'wyrria'ri 'gã wapyka wenupy'âu wããpyramũ Ku'jywa 'ga rowase, 'ga muorypawamũ. Wĩti kwaturu 'gã, 'wyrria'ria renawa 'arimũ wapyk ma'e 'gã ajemogyau wããpyramũ 'ga muorypa.

¹⁷ “Ene 'ã pãjêrete, Kiapi'ni.

Ene 'ã Okoeteete ma'ea. Nitywi 'ga amũ ene 'jawe.
'Awamũ 'ã ene 'wyrriarareteramũ e'ÿja ypyruga oree.
A'eramũ ore ene muorypa ee.

¹⁸ 'Awamũ iwaẽmi ene rerowiare'ema 'gã nereko tyweawa upe.

'Awamũ futat 'gã nee emara'nea ereesaukat 'gã nupe.

A'eramũ 'gã ajemogyau amara'neramũ ene ree.

Amanũ ma'efera 'gã nanẽ ene imoferapa imua ejowase.

Ejemiayuwa 'gã juejue nipo ene erua imogyau ejepyri.

‘Ene 'ã jeje'ega renupara. Aipoa esage jee.

A'eramũ ene ejua 'au je pyri', 'jau nipo ene 'gã nupe.

Eje'ega mome'warera 'gã nupe, emuoryparera 'gã nupe.

Eje'ega renupare'ema 'gã nipo ene imonou muku ejewi.

Wereko tywera ojere'ema pype nipo 'gã awau a'eramũ futat.

‘Pẽẽ 'ã jeje'ega nepeanuwi. A'eramũ pẽẽ pejewau muku je wi', 'jau nipo ene 'gã nupe”,

'jau 'gã 'ga upe.

¹⁹ A'e pype Janeruwarete 'ga mogytaawa rokwara ojeawopytymo'woka, ywaga pype 'õi ma'ea rokwara ojeawopytymo'woka. A'eramũ futat Janeruwarete 'ga je'ega rerekwara ita kwasiara ryrũa ojesaka. 'Okwara jeawopytymo'wogauwe tupã u'aa, aman aunuga, amana werawa, ywy moyyita, ama'na ototoka nanẽ kwaiwete nũ. Mĩmera ojeapou 'okwara ijeawopytymo'wogamũ 'gã nupe.

12

Kũjã ãẽ tejuuranũu retee

¹ A'eramũ je temopiryyitawa mũ resaka. Kũjã ãẽ mũ ojesaukaa jee ywag ipe. Kũjãeteete ãẽ te. ãẽ resakawe je teporesagamũ ãẽ ree te'ÿina. ãẽreteyrũa kwara futat. Wapyka ãẽ 'ũina. Opya ãẽ imonou jay 'arimũ inuga. Jaytataa mana enũina wakag are, akãmaawa 'jawe. Tusi jaytata renũina waka'garimũ.

² Wa'yrayramũ ãẽ 'ũina. A'eramũ ãẽ 'ũina wa'yray upe waemamũ.

³ A'erauwe mama'e mũ ojesaukaa ywag ipe jee nũ. Tejuuranũũa ojesaukaa jee. Piragũũ ma'ea. A'eramũ je teporesagamũ ee. Kwaiwete iakaga. Sete tee iakaga. 'Wyrriara akagyrũ'ĩĩ mogyau wakag are, najuejue etee. Teis asĩa.

⁴ Owaja pyu jaytataa pe'au ywag awi. Jaytata myterajeu'i etee ipe'aupap owaja pyu. Ywy pe imonou imomopoa. A'eramũ awau 'upa kũjã ãẽ rowase. ãẽ ra'yra 'ar are omaenuna 'upa. “T'arauwe ta'u ãẽ ra'yra 'jau kwy”, 'jau tejuuranũũa 'upa ojeupe. ⁵ A'ere ãẽ ra'yra 'ari ãẽ wi. Anure nipo ãẽ ra'yra 'ga 'ũina 'wyrriaramũ ywy pewara 'gã nupe. A'eramũ ywy pewara 'gã juejue 'ga je'ega renupa. Oje'ega renupare'ema 'gã nipo 'ga erekou tyweaete. A'eramũ aipo ãẽ ra'yra 'ga 'arauwe 'ga amũ ãẽ ra'yra 'ga pyyka erawau Jarejuwarete 'ga upe, 'wyrriararete renawa 'arimũ 'ga renamũ. ⁶ A'eramũ kũjã ãẽ awau ujãna oka'jama jui. Amunawe'em ipe ãẽ awau ojeupe Jarejuwarete 'ga reminuger ipe. Peu futat 'gã ojejukau ãẽ ree, kwarẽtai tois jay magwapa.

⁷ A'eramũ ywagipewara 'gã tejuuranũũ rowajaa. Migeu 'ga ywagipewara 'gã 'wyrriara. A'eramũ Migeu 'ga wemiayuwa 'gã nerawau tejuuranũũ rowajaa, emiayuwa reewe. Ywag ipe futat 'gã juowajari. ⁸⁻⁹ A'eramũ Migeu 'ga wemiayuwa 'gã netee tejuuranũũ fuakara apyraapa emiayuwa

reewe. A'eramũ Janeruwarete 'ga tejuuranũũ mũ'jãukaa ywag awi, emi-ayuwa reewe. Nopytaa'uweri ywag ipe. Ymã te tejuuranũũ jesaukari mojamũ rakue. Aipo mama'eukwaawa 'wyriara futat. Eraretea Satanasi. A'ea ae moryteeara futat. Ywy pe Migeu 'ga imonou imũ'jãu ywag awi.

—Pejewyt kasi ne— 'jau 'ga jupe.

¹⁰ A'erauwe 'ga amũ oje'ega mua ywag awi:

—Uẽm futat tejuuranũũ ywag awi. Wojere'emamũ janerewirera 'jawewara kwaukaa akou Janeruwarete 'ga upe rai'i. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga imonoi imuẽma ywag awi. A'eramũ nipo Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã katu'okapap mama'e tywer awi. Opãjẽa resaukaa janee. A'eramũ 'ga 'ã ajemogou 'wyriarareteramũ wemimonofera 'ga reewe janee. 'Ga 'ã werowiaara 'gã kwaukaara muẽmukaa ywag awi. Janerewirera 'jawewara 'gã kwau Janeruwarete 'ga upe akou. Wojere'emamũ 'gã kwau Janeruwarete 'ga upe. A'ere 'awamũ Janeruwarete 'ga imuẽmukari ywag awi— 'jau 'ga oje'ega mua ywag awi.

¹¹ —Janerewirera 'gã okyjawe'em amanũ awi. A'eramũ 'gã Jejui 'ga rerowiar awi opoire'ema. “Karupa'mĩ 'jawewara 'ga owya weko'wogukat janetywera moiawamũ jane wi” 'e renupawe 'gã erowiaa ajemogyau. A'eramũ 'gã nanẽ mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ mateepapa nũ.

¹² A'eramũ ywaga aku'iramũ, ywagipewara 'gã neewe. Janeruwarete 'ga mama'eukwaawa 'wyriara amuẽmukat ywag awi. A'eramũ ki pẽẽ pejeku'iramũ ee. A'ere ywy poriy'iramũ, 'yẽ'ẽ reewe. Jupe mama'eukwaawa 'wyriara oi ojypa. Amara'neramũ akou. “Anurenure'i nipo Janeruwarete 'ga je monoi tata pe” 'e kwaapa akou numiamũ. “A'eramũ je inãinãn etee te je ae rereko tyweri” 'e kwaapa akou.

¹³ Ywag awi ojypa ypy we tejuuranũũa kũjã ẽẽ rerekou tyweaete, ta'y'ra ma'efera ẽẽ rerekou tyweaete. “Areko tywet pa je ẽẽ kwy”, 'jau ojeupe numiamũ. ¹⁴ A'eramũ Janeruwarete 'ga kwanũũ jywafera monou ẽẽ upe, amunawe'em ipe ẽẽ wewiawamũ, ẽẽ ree jejukaaw ipe. “Peu futat nipo wã je a'gui tejuuranũũ awi re'ã”, 'jau ẽẽ ojeupe. Kwarẽtai tois jay magwapa ẽẽ opytau peu akou. ¹⁵ A'eramũ tejuuranũũa 'y mua imuna ojuru awi. “Taupit ẽẽ 'y pyu 'jau kwy”, 'jau ojeupe numiamũ. 'Yrete 'jawe imua imuna ojuru awi ẽẽ rupiawamũ numiamũ. ¹⁶ A'ere Janeruwarete 'ga ẽẽ poari. A'eramũ Janeruwarete 'ga ywy mowoka tejuuranũũ juru awi 'ut ma'efera upe. A'eramũ 'ya awau ojejagamap iwoga rupi etee ẽẽ wi. ¹⁷⁻¹⁸ A'eramũ tejuuranũũa amara'neramũ akou kũjã ẽẽ ree. A'eramũ awau ẽẽ pytuna 'gã nowajaa. Ẽẽ pytuna 'gã Ku'jywa 'ga je'ega renupara 'gã, Jejui Kristu 'ga je'ega rerowiaara 'gã nanẽ nũ. A'eramũ 'gã nowajaa awau. A'eramũ tejuuranũũa awau opytau u'ama 'yisiga pype.

13

Mukũja ja'waraiw

¹ A'ere je ja'waraiwa resaka nũ. 'Yẽ'ẽ awi iẽma resaka. Sete iakaga. Teis asĩa. 'Wyriara akagyrũ'ĩĩ erekou asĩ are, najuejue etee. Teis 'wyriara akagyrũ'ĩĩa. Iakaga jewaga Janeruwarete 'ga kurawa rerekou wakag are.

² Ja'wapinima 'jawe aipo ja'waraiwa. Ipya ursu 'jawa py 'jawe futat. Leão 'jawe ijuraa. A'ere tejuuranũũa imogoi 'wyriaramũ ojeypyri. Opãjẽ mua jupe. A'eramũ ywy pewara 'gã najuejue etee ije'ega renupa. ³ Aipo ja'waraiwa akaga mũ waiwamũ. A'eramũ amanũmũ werewi jupe. A'ere ikã'ẽi jui nũ. A'eramũ wapikutukawera porera etee erekou. A'eramũ ywy pewara 'gã juejue amã'jãu iporer are.

—Kuu. Namanūi jupe ra'e nū— 'jau 'gã ja'waraiwa apikutukawera porera resag ire.

A'eramū 'gã ja'waraiwa rerowiaa ije'ega renupa. ⁴Tejuuranūūa ja'waraiwa mogou ajuru irūnamū. A'eramū ywy pewara 'gã juejue tejuuranūū muorypa nanē nū. Ja'waraiwa nanē 'gã imuorypa nū.

—Nitywi 'gã amū ja'waraiwa 'jawe, ipājē apyraapa— 'jau 'gã ajaupe. — Nitywi futari iowajara 'ga amū. Nitywi futari imomapara 'gã amū— 'jau 'gã amū ajaupe.

⁵ Janeruwarete 'ga ojekurawukaa ja'waraiwa upe. Kwarētai tois jaya magwapa im̄jūkaa 'wyriaramū ywy pewara 'gã nupe.

A'eramū ja'waraiwa oje'ega:

—Je pājērete. Je Pēnuwarete 'ga aapyraap— 'jau futatee 'ūina, ojerowiaa ojee.

A'ere o'meramū te 'i.

⁶ A'eramū Janeruwarete 'ga kurapa 'ūina. Mama'e tywera 'jau 'ūina 'ga kurapa. Mama'e tywera te 'jau 'ūina Jarejuwarete 'ga rupawa upe. Ywag ipe ako ma'e 'gã nupe juejue nanē 'jau 'ūina nū. Mīmera upe mama'e tywera 'jau 'ūina. ⁷ Ku'jywa 'ga wemiayuwa 'gã nereko tywerukaa ja'waraiwa upe. A'eramū 'gã nowajaa, 'gã nerekou tyweaete okwapa 'gã 'arimū. A'eramū ywy pewara 'gã nupe juejue ja'waraiwa 'ūina 'wyriaramū. Tapy'ŷja 'wyrarete tesirūmer ipewat, ka'a tesirūmer ipewat. Mīmera 'gã nupe ja'waraiwa 'ūina 'wyriaramū. ⁸ Ywy pewara 'gã ja'waraiwa muorypa. A'ere 'gã amū namuorywi ja'waraiwa. Ywy apoe'ēwe Ku'jywa 'ga 'gã amū nera kwasiaa ka'aran are rakue, karupa'mī 'jawewara 'ga ka'aran are rakue. Karupa'mī 'jawewara 'ga ojekukaukaa werowiare'ema 'gã nupe ikue. A'eramū 'ga werowiaara 'gã mogyau ojepyri nakwaparimū ete rūi. Aipo 'gã nera ojekwasiaa 'ga ka'aran are rakue. A'eramū aipo 'gã ja'waraiwa muorype'ema. 'Ga ka'aran are ijekwasiare'ema 'gã etee ja'waraiwa amuoryp.

⁹ Mama'ea tomome'u pē nupe 'jau. Ee iporokwaawiwet ma'eramū pēē pejeapyakau ee. ¹⁰ Ifaripyrama 'gã nipo oje'faa futat. Jyuu pyu iapisipyrama 'gã nipo 'gã iapisau futat jyuu pyu. A'eramū Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã 'ga ree etee ojemogypyka ajemogyau. 'Gã 'gã nerekou tyweaete agawewi. A'etea 'gã 'ga ree etee futat ojemogypyk.

¹¹ Poje je ja'waraiwa mū resaka nū. Ywy awi 'ua uēma. Mukūja wasī rerekou, karupa'mī rasī 'jawe futat. Ije'ega wapefuramū tejuuranūū je'ega 'jawe. ¹² A'eramū 'yē'ē awi 'ut ma'efera imogou opoirūnamū. A'eramū 'yē'ē awi 'ut ma'efera reape ywy awi 'ut ma'efera 'ūina 'wyriaramū ywy pewara 'gã nupe. A'eramū ywy awi 'ut ma'ea 'yē'ē awi 'ut ma'e muorywukaa ywy pewara 'gã nupe najuejue etee. “Yē'ē awi 'ut ma'ea amanū werewi. A'ere iferawi etee nū. A'eramū pēē imuorypa najuejue etee”, 'jau ywy awi 'ut ma'efera 'gã nupe. ¹³ A'eramū ywy awi 'ut ma'efera aeremiapoe'ema apou. Tataa miamū imua etyka ywag awi ywy pe. Ywy pewara 'gã neape futat imurukaa. ¹⁴ Wemiapofera apou 'yē'ē awi 'ut ma'efera reape. A'eramū ywy pewara 'gã moryteeu. Wemiapofer are 'gã moryteeu 'gã mogyau.

—Pe'je ita apou 'yē'ē awi 'ut ma'efera ra'agawamū. Jyuu pyu ijukau werewi. A'ere iferawi. A'eramū pēē ia'agawa apou ipojeupawamū— 'jau ywy pewara 'gã nupe.

¹⁵ Ia'agawa apopawauwe Ku'jywa 'ga imogoukaa ywy awi 'ut ma'efera upe. Opytu mujāna ia'agawa rupi. A'eramū ojepytuekyita oje'ega. A'eramū omuorypare'ema 'gã apisau. ¹⁶⁻¹⁷ “Ywy pewara 'gã juejue 'yē'ē awi 'ut ma'efera remiayuwa. Tomojewak 'gã 'jau kwy”, 'jau ywy awi 'ut ma'efera ojeupe. A'eramū 'yē'ē awi 'ut ma'efera rera kwasiarukaa ywy pewara 'gã

po are, 'gã jakwatawa katywar are ikwasiarukaa. 'Gã neapykag are 'jau era kwasiarukaa. Ikaraemã kwai ma'e 'gã nee, ikaraemãe'ema 'gã nee, kũima'eeteete 'gã nee, akotee ma'e 'gã nee. Mĩmera 'gã nee era kwasiarukaa. Era kwasiare'ema numeru etee inuga 'gã nee. Ijewage'ema 'gã namuri mama'ea. Nome'ega'uweri mama'ea 'jau.

¹⁸ Pe'je pejejea'aramũ aipo are. Ee pejejea'aramũ nipo numeru are pẽneapyo. 'Yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera numerua aema'ea futat, 666.

14

Jarejuwarete 'ga upe 'gã maraka'ag

¹ Aipo resag ire je temã'jãu ee nũ. Poje karupa'mĩ 'jawewara 'ga u'ama ywytyra apyte'rarimũ, Sião 'jawa apyte'rarimũ. 'Ga pyri kwaiwete 'gã ajemogyau. Sẽtu kwarẽtai kwaturu miu 'gã ajemogyau Sião 'jawa apyte'rarimũ 'ga pyri. Karupa'mĩ 'jawewara rera ojekwasiaa 'gã neapykag are rakue, 'ga ruwa 'ga rera nanẽ ojekwasiaa ee rakue nũ. ² A'erauwe je 'ga amũ je'ega renupa nũ. Ywag awi 'ga oje'ega mua jee. Sã'ã ytuu pyamua. Nan 'ga oje'ega mua jee. Tupã 'jawe 'ga imua jee. A'ere esageramũ futat 'ga je'ega. Maraka 'jawe futat, harpa 'jawa 'jawe futat esageramũ. ³ A'eramũ 'ga rera rerekwara 'gã amaraka'aga 'upa 'ga upe. 'Wyriararete renawa rowase 'gã 'upa maraka yau ra'aga. Irũpãwẽ eae'yi ma'e, 'wyrria'ri. Mĩmera 'gã nowase sẽtu kwarẽtai kwaturu miu 'gã nuwi amaraka'aga 'ga upe. Jarejuwarete 'ga remikatu'ogera 'gã etee te amaraka'aga 'upa 'ga upe. Jejui 'ga 'ã owy weko'wogukat 'gã tywera mepyawamũ rakue, 'gã mogyau wemiayuamũ rakue. Aipo are 'gã amaraka'aga 'upa. Okatu'okawer are 'gã 'ga muorypa. A'eramũ ikatu'ogipyrrera 'gã etee te ojemu'jau ee, aipo maraka ra'aga 'ga upe.

⁴ Aipoa maraka ra'agara 'gã nuapoi futari mama'e tywera. Namuorywi 'gã maira'me a'agawa. Jarejuwarete 'ga etee te 'gã amuoryp. Nokoi futari 'gã wemirekoe'em are 'jau. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga je'ega 'gã wenup katu katu ajemogyau. Ojemujat 'gã 'ga ree. Janeruwarete 'ga 'gã mũ'jãu mama'e tywera apoara 'gã nui rakue.

—Tamogy 'gã tejemiayuamũ 'jau, karupa'mĩ 'jawewara 'ga remiayuamũ 'jau kwy— 'jau Janeruwarete 'ga, 'gã mũ'jãu ojee rakue.

⁵ 'Gã ni'mei futari. Nuapoi futari 'gã mama'e tywera.

Muapyra ywagipewara 'gã

⁶ Poje je ywagipewara 'ga amũ resaka. Ywate katu 'ga owewiau akou. Morogyta esage mome'wau 'ga awau. Aipoa morogyta esagea nateepawi futari. Ywy pewara 'gã nupe 'ga oi imome'wau 'gã moymoyka. Tapy'ÿja 'wyrarete tesirũmer ipewat, ka'a tesirũmer ipewat. Mĩmera 'gã nupe 'ga awau imome'wau. ⁷ A'eramũ 'ga wafukaita oje'ega mua ywy pewara 'gã nupe:

—Pejejuwarete 'ga ki pepojeup. Ene te 'ã eneresage oree ekou, pe'je ki 'ga upe. 'Awamũ iwaẽmi wemiayuwa 'gã nui ae mojo'okawa upe. 'Awamũ futat 'ga oje'ega renupare'ema 'gã mojo'ogi oje'ega renupara 'gã nui. “Nepeenuwi futari jeje'ega. A'eramũ pẽẽ pejejore'ema je pyri. Tata pe pekwap”, e'i 'ga 'awamũ futat oje'ega renupare'emamũ 'gã nupe. Oje'ega renuparera 'gã nupe etee te 'ga 'i: Pe'je pejejua pejejemogyau je pyri. Jeje'ega peenup katu katu. Mama'e apoarera 'ga etee te 'ã pemuoryp. 'Ga te 'ã ywaga wapo rakue. Ywy, 'yẽ'ẽ, 'ywu'ywut. Mĩmera 'ga 'ã iapou rakue. A'eramũ 'ã pẽẽ 'ga etee imuorypa— 'jau 'ga wafukaita ywy pewara 'gã nupe.

⁸ A'ere ajepeja ywagipewara awau owewiau 'ga rewiri nũ. Aipo 'ga 'jau:

—'Gã 'wyraretea nipo 'gã wetyk futat, Papironi 'jawa. Aipoa amunaw ipewara 'gã oporomotyweriweramũ ajuee. “Pe'je pejejua mama'e tywera

apou ore pyri”, 'jau 'gã ajaupe. Sã'ã kawĩajaiwa 'wara 'gã juenũja kawĩajaiwa 'uukara ajaupe. Nan futat aipo amunaw ipewara 'gã. A'eramũ Janeruwarete 'ga 'gã 'wyrarete mateepapa 'gã neewe futat— 'jau 'ga owewiau awau oje'ega.

⁹⁻¹⁰ Poje ajepeja ywagipewara 'ga awau 'gã newiri wafukaita nũ:

—'Yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera muoryparera 'gã, ia'agawera muoryparera 'gã neewe ojemote'aa Ku'jywa 'ga upe. 'Yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera rera 'ga ok-wasiarukat ojee. Opo are ikwasiarukare'ema weapykag are ikwasiarukaa. Weapykag are ikwasiarukare'ema opo are ikwasiarukaa. Aipo 'gã ite'at futat Ku'jywa 'ga upe. A'eramũ Ku'jywa 'ga amara'neramũ 'gã nee. A'eramũ 'ga 'gã monou 'gã nereko tyweawa tata pype, itatata pype, êsõfyri 'jawa pype. Aipo êsõfyri 'jawa jutayyga 'jawe. Nowewi futari aipoa tata. Ateepawe'emamũ futat ae wi. A'eramũ 'ga 'gã monou peu futat 'gã nereko tyweawa pype. Ywagipewara 'gã nowase nipo 'gã mayrũmũ. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rowase nanẽ nipo 'gã mayrũmũ nũ. ¹¹ Tatasiga awau nipo au'jeteramũ futat ojeupia. Nowewi'i futari. Wojere'emamũ futat 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera muoryparera 'gã mayrũ 'gã nerekou. Era rerekwara 'gã nanẽ 'gã mayrũmũ ojere'ema futat— 'jau ywagipewara 'ga awau wafukaita 'gã nupe.

¹² A'eramũ ki pẽẽ Jarejuwarete 'ga remiayuwamũ 'ga je'ega renupa katu katu. Jeju 'ga nanẽ erowiaa nũ.

¹³ A'ere je 'ga amũ je'ega renuwi. Ywag awi 'ga oje'ega muri jee.

—Jeje'ega ekwasiat ekou ka'aran are— 'jau 'ga jee. —Jarejuwarete 'ga rerowiaara 'gã amũ nipo ojejukaukat 'ga rerowiare'ema 'gã nupe. Nopoiri futari 'gã 'ga rerowiar awi. A'eramũ 'ga rerowiare'ema 'gã 'gã apisau futat. A'ere aipo 'gã nekõẽãjamũ ajemogyau— 'jau 'ga jee. —A'ea ekwasiat ka'aran are— 'jau 'ga jee.

A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau jee:

—A'jea futat aipoa. Oporowyky te 'gã 'ã ajemogyau Ku'jywa 'ga upe. A'ere 'awamũ 'gã pytu'ui oporowyky awi. Anure nipo Ku'jywa 'ga 'gã mepyi ojeupe 'gã porowykyawer are— 'jau 'ga 'Agesagea jee.

Werowiaare'ema 'gã nereko tyweawam

¹⁴ A'eramũ je temã'jãu ee nũ. Poje je 'ga amũ resaka. Kũima'e 'jawewara 'ga je esaka. Ywasiga 'arimũ 'ga apygi 'ũina. 'Wyriara akagyrũa 'ga erekou waka'garimũ. Aipoa ouru apopyrera te. Jyaparuu aimea 'ga enũina opo pe. ¹⁵ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua uẽma Janeruwarete 'ga mogytaaw awi. Wafukaita 'ua uẽma.

—Ekwap ywy pewara 'gã nesaka. Sã'ã ae ko pypiara isinigamũ imonooga. Nan tee futat ekwap Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gã momapa. Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gã apisawa upe iwaẽmi. A'eramũ ene ewau 'gã momapa— 'jau 'ga 'ga upe.

—Nai'i— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁶ A'eramũ 'ga awau 'ga je'ega renupare'ema 'gã momapa. Ywasiga 'arimũ wapyk ma'e 'ga awau 'gã momapa.

¹⁷ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua uẽma Janeruwarete 'ga mogytaaw awi. Jyaparuu aimea 'ga nanẽ erua nũ.

¹⁸ A'erauwe majepeja 'ga ywagipewara 'ga 'ua jany kasiga rapyaw awi nũ. Aipo 'ga tata rerekwara 'ga wafukaita jyaparuu aime rerekwara 'ga upe:

—Ekwap ywy pewara 'gã nesaka. Sã'ã ae y'wa'aa monooga imomoa y'wa pykawa pype. A'eramũ 'ã ae y'wa pikau. Nan tee futat ekwap Ku'jywa 'ga je'ega renupare'ema 'gã nerekou tyweaete. Ku'jywa 'ga imara'ne 'gã nee— 'jau 'ga 'ga upe.

¹⁹ A'eramũ 'ga awau 'gã apisau. ²⁰ Y'wa pikara 'jawe te 'gã nya. Iapisipyrrera 'gã ny awau kwe pe 'yatawuu 'jawe. 'Y 'jawe futat awau wypojugamũ tresêtu kilometro 'gã ny oi aepasi'a ajeu te ikwawi 'gã ny rypya.

15

Aea'wyre'ema 'gã nereko tyweat

¹ Poje je mama'e mũ resaka nũ. Aipoa je mopiryyita. Irãã'ã sete ywagipewara 'gã nuwamũ Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã nereko tyweara 'gã. Anurenure'i nipo 'gã 'gã nereko tywerete. Aipo teepaw ire 'gã 'gã nereko tyweru'jape'ema nũ. Teepap futat. 'Gã nerekoa resag ire nipo esakara 'gã te'i 'jau: A'jea futat. Imara'ne futat Janeruwarete 'ga oje'ega renupare'ema 'gã nee, te'i 'gã 'gã nesag ire 'jau.

² A'eramũ je temã'jãu nũ. Ypiauu je esaka. Werawerawuu 'jawe. Oje-sagete ma'ea. Tata are ojopype ma'ea. Aipo ypiauu 'arimũ 'gã kwaiwete 'upa, 'yê'ê awi 'ut ma'e renupare'ema 'gã 'upa. Ia'agawa nanê 'gã imuorype'ema nũ. Era nanê 'gã ikwasiarukare'ema weapykag are. Aipo 'gã 'upa ypiauu 'arimũ. Janeruwarete 'ga maraka apoawa monou 'gã nupe rai'i, harpa 'jawa monou 'gã nupe rai'i. A'eramũ 'gã aipo renafu'ama, maraka apou ipyu.

³ Amaraka'aga 'gã 'upa. Ymã te Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã nenũ'ëukari Egitu ywy awi Moisesi 'ga upe rakue. Aipo are 'gã amaraka'aga 'upa. A'ere karupa'mĩ 'jawewara 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. Aetywera moiawamũ 'ga jejukaukari 'gã nupe rakue. Aipo are nanê 'gã amaraka'aga 'upa.

“Ene te 'ã Orejararetea, Kiapi'ni.

Ene te 'ã pãjêrete tekotee 'gã apyraapa.

Ene te 'ã Oreruwaretea.

Ene te 'ã aeremiapoe'ema ereapo ekou.

Erejejuka esage 'ã ore ree.

Nereapoi 'ã mama'e tywera.

Ene 'ã ywy pewaramũ ore'wyriararetea.

⁴ Nitywi 'ga amũ ene muorypare'ema 'gã.

Ore te 'ã najuejue etee ene muorypara.

Ene te 'ã eneresage oree, 'jau 'ã ore enee jepi.

Ene etee te 'ã eneresage. Nitywi 'ga amũ ene 'jawe.

Amunawa tesirũmerete awi nipo 'gã nuri ajatykau ene muorypa, eneremi-
apofera mome'wau ajaupe.

Ejemiapofera ereapo ae reape futat.

A'eramũ 'gã imome'wau ajaupe”,

'jau 'gã amaraka'aga 'ga upe.

⁵ 'Gã maraka'ãmaw ire je temã'jãu ywag are nũ. Janeruwarete 'ga mogytaawa je aesak. Imy'jamy'jap te Janeruwarete 'ga rupawa. Ojeawopytymo'woka 'ũina jee. ⁶ Pe awi Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã nereko tyweara 'gã 'ua uẽma. 'Gã naitya waparasigamũ. Wenyfugamũ 'gã naitya. 'Gã pasi'a 'arimũ imotypawa okwapa. Ouru apopyrrera 'gã naity motypawa. ⁷ A'eramũ eae'yi ma'e 'ga amũ 'y'a monou Janeruwarete 'ga je'ega renupare'ema 'gã nereko tyweara 'gã nupe juejue 'gã moyka. Y'a ouru apopyrrera. Aipoa itay'a pype 'gã Janeruwarete 'ga mara'ne monou imatyneema ywagipewara 'gã nupe. Okoeteete ma'e 'ga mara'nea 'gã imonou 'gã nupe.

⁸ Poje tatasiga 'jawewara 'ua Janeruwarete 'ga wi, 'ga renyfug awi 'ua. Pãjêrete 'ga wi 'ua. A'eramũ aipo tatasiga 'jawewara Janeruwarete 'ga mogytaawa matyneema. Nosea'uweri 'gã amũ 'ga mogytaawa pype. Ae

a'wyre'ema 'gã nereko tywera teepaw ire etee 'gã osou'japa 'ga mogytaaw ipe.

16

Janeruwarete 'ga mara'nea

¹ A'erauwe 'ga amũ oje'ega sete ywagipewara 'gã nupe. Janeruwarete 'ga mogytaaw awi 'ga oje'ega mua 'gã nupe:

—Pe'je pejewau Jarejuwarete 'ga mara'ne reko'woka itay'a awi ywy are— 'jau 'ga 'gã nupe.

² A'erauwe majepeja 'ga awau eko'woka ywy are. A'erauwe mirurua opopoa 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera rera rerekwara 'gã nee, ia'agawa muoryparera 'gã nee 'jau opopoa. Aipoa mirurua ayay te.

³ Aipo reko'wog ypyrauwe ajepeja 'ga oma'e mojerepa imonou 'yẽ'ẽ me nũ. A'erauwe 'yẽ'ẽa ojemu'jaga wyramũ, teumera wy 'jawe ojemu'jaga. A'eramũ 'yẽ'ẽ pypewara juejue opapa.

⁴ Aipo 'ga oma'e reko'wog ypyrauwe ajepeja 'ga oma'e reko'woka nũ. 'Yrete pype nũ, 'ywu'ywura pype 'jau 'ga oma'e monou eko'woka. A'erauwe 'ya ojemu'jaga wyramũ. ⁵ A'erauwe 'ga oy'a mojerew ire 'jau Jarejuwarete 'ga upe:

—Ene te 'ã eneresage oree— 'jau 'ga 'ga upe. —Mama'e tywera nereapo ekoetei. Mama'e tywera apoara 'gã etee 'ã erereko tywerete. Ene te 'ã ereko ete rakue. 'Awamũ nanẽ 'ã ekou nũ— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe. ⁶ —Ywy pewara 'gã 'ã eneremiayuwa 'gã wapsi, 'gã ny reko'woka, eneje'ega mome'wara 'gã nanẽ iapisau rakue nũ. Ma'eramũ 'ã 'ya wyramũ eremu'jag 'gã nemitykuramũ eje'ega mome'wara 'gã nepyaa— 'jau 'ga Jarejuwarete 'ga upe.

⁷ A'erauwe wyra rapyawa pyri afu'am ma'e 'ga je'egi nũ:

—Ene te 'ã Ooreruwaretea, Kiapi'ni— 'jau 'ga 'ga upe. —Ene te 'ã pãjẽrete. Mama'e a'jea etee 'ã ene iapou. A'eramũ ene eje'ega renupare'ema 'gã nereko tyweretea wesageramũ futat— 'jau 'ga 'ga upe.

⁸ A'erauwe ajepeja ywagipewara 'ga itay'a mojerepa kwar are. Ae rapyaukaa kwara upe. Tata pyu kwara ae rapyau. ⁹ A'eramũ kwara tata monou ae rapyau. A'eramũ kwara remiapyfera 'gã Janeruwarete 'ga kurapa.

—Ene sare te 'ã mama'e tywera eremut oree— 'jau tata remiapyfera 'gã Janeruwarete 'ga upe, 'ga kurapa.

A'ere 'gã nopoiri futari otywer awi. Ni'arasigi futari 'gã otywer are. A'eramũ 'gã aku'iramũ etee ajemogyau. “Ene te 'ã pãjẽrete. Je katu'og ape”, 'jawe'em 'gã Janeruwarete 'ga upe.

¹⁰ A'erauwe ajepeja 'ga itay'a mojerepa 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'e renaw are nũ. A'erauwe opytunaiwamũ jupe, emiayuwa 'gã nupe 'jau. Ay upe waemamũ ajemogyau. ¹¹ A'eramũ 'gã Janeruwarete 'ga kurapa ay rerekou, opirakuwa ray rerekou, opiruru raya nanẽ 'gã erekou nũ. Ywaga jara 'ga 'gã ikurapa wereko tyweramũ. A'etea 'gã nopoiri futari mama'e tywera apo awi.

¹² A'eramũ ajepeja ywagipewara 'ga itay'a mojerepa nũ, ajepeja 'yrete mũ ree nũ, Eufrates ty are 'ga eko'woka. A'eramũ otypawamũ 'gã naperamũ. Aipo pe rupi 'wyriara 'gã amũ nuri kwara poawa katy awi. ¹³ A'eramũ je mama'eukwaawa 'wyriara remiayuwa resaka. Muapyra je esaka. Majepeja 'ua uẽma tejuuranũ juru awi. Ajepeja 'ua uẽma 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera juru awi. Ajepeja 'ua uẽma 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara juru awi. Ju'i 'jawewara 'ua ã'jãu jui. ¹⁴ Aipo ju'i 'jawewara ã'ẽ re awau aeremiapoe'ema apou ae rowase. Awau oporogytau ywy pewara 'gã 'wyriara 'gã nupe:

—Pe'je pejejua Ku'jywa 'ga rowajaa. Pejejemiyuwa 'gã nerua 'ga rowajaa
— 'jau awau 'gã nupe.

A'eramũ Janeruwarete 'ga ojee iporomutare'ema 'gã majatykaukaa oje-
owajarukaa 'gã nupe.

¹⁵ Poje Jejui 'ga 'jau:

—Anurenure'i nipo je oi, muna'ywa 'jawe. Nepekwaawi muna'ywa rura.
Nan tee futat nepekwaawi jeruawa. Aku'iramũ futat je rapesakara 'gã
ajemogyau. Sã'ã 'ga amũ rapesakara 'gã sere'ema futat. Nomosogi waitya.
Nan tee je rapesakaramũ pëë nepejenosĩ pejejueape aitye'ema 'jawe— 'jau
Jejui 'ga 'gã nupe.

¹⁶ A'eramũ ju'i 'jawewara ywy pewara 'gã 'wyrriara majatykau 'gã nemi-
ayuwa 'gã neewe. Jũ me 'gã majatykau. Epyreu 'gã je'eg imũ 'gã 'jau
Arimagetõ 'jau 'gã aipo jũ upe.

¹⁷ A'erauwe ywagipewara 'ga maapawera 'ga oy'a mojerapa ywytu are.
A'erauwe 'ga amũ oje'ega afukaja mua Janeruwarete 'ga mogytaaw awi:

—'Awamũ futat Ku'jywa 'ga amara'ne resaukapawi— 'jau 'ga wafukaja
mua, 'wyrriararete renaw awi oje'ega mua.

¹⁸ A'erauwe tupã u'aa ywy pe. Aman aunuga 'jawe 'jau. Ywya oyyita
kwaiwete. Wapopyramũ ako ywya noyyi i'jawe rakue. ¹⁹ Janeruwarete
'ga wea'aramũ 'gã nemiapofer are, 'gã 'wyrarete pypewara 'gã nemiapofer
are, Papironia 'jawa pypewara remiapofer are. Mama'e tywera 'gã wapo
kwaiwete. A'eramũ 'ga aipo 'gã 'wyrarete mowowowoka mytera rupi.
Amara'neramũ 'ga 'gã nee 'gã tywer are. A'eramũ 'ga 'gã nerekou tyweaete.
'Gã 'wyraretea juejue 'gã etykapap 'gã nui. ²⁰ 'Ypõ'õa oka'jamamap najuejue
ete. Ywytyra nanë oka'jama nũ. Nuesagu'jawi 'ga amũ. ²¹ Ama'nauu u'aa
ywy are. Tuwi tuwi te aipo ama'nauua. Ipoysi te. Kwarëta kirua te ipoyja.
A'eramũ ywy pewara 'gã amara'neramũ Janeruwarete 'ga ree ama'na are.
Janeruwarete 'ga kurakurapa mama'e tywer are.

—Nia'wyrri futari Ku'jywa 'ga. Ama'nauua 'ga omototogukat janee.
A'eramũ 'ga wa'wyre'emamũ futat— 'jau 'ga 'ga kurapa.

17

Kũjãmene'ema ëë

¹ A'eramũ itay'a rerekwarera 'ga amũ 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua. Taesaukat 'gã 'wyrarete pewara rereko tywera enee 'jau— 'jau
'ga jee.

'Gã 'wyrarete mũ upe 'gã 'jau kũjãmene'em, 'jau 'gã jupe. Aipo pewara
'gã ia'wyre'ema futat. A'eramũ 'gã 'jau kũjãmene'em 'jau jupe, Papironia
'jawa upe. Aipoa 'gã 'wyraretea 'up 'yrete jo'ojo'oga pyri. ² Ywy pewara 'gã
'wyrriara 'ua mama'e tywera apou aipo 'gã 'wyrarete pewara 'gã pyri. Sã'ã
eawryyp ma'e 'gã. Nan tee ywy pewara 'gã nekoi mama'e tywera apo are
u'akwaawe'emamũ.

³ Poje Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau. Ywagipewara 'ga je rerawau
amunawe'em ipe. Peu futat je kũjã ëë mũ resaka. Wapyka ëë 'ũina ja'waraiwa
kupe 'arimũ. Piragay ma'e 'arimũ ëë 'ũina wapyka. Ku'jywa 'ga kurapawa
ojekwasiaa ja'waraiw are. Kwaiwete 'ga kurapawa ojekwasiaa ee. Aipoa
ja'waraiwa sete iakaga, teis asĩa. ⁴ Taity piraga aipoa kũjã ëë erekou. Taity
umy'gia nanë ëë erekou imunepa nũ. Ouru apopyrera ëë wereko, ita esage,
itafu'a'i, perua 'jawa 'jau ëë erua ojemuesageawamũ. Opo pe ëë itay'a'i
renũina. Itay'a'ia ouru apopyrera. Itay'a wyneegatugaturamũ mama'e
tywetywera pyu. Mama'e tywer are etee wea'aramũ. A'eramũ aipoa pyu

nanē ojematyneema nū. ⁵ Ēē reapykag are 'ga amū era kwasiaa inuga. Naeapyoi ae aipo er are.

Je 'ā aipo 'wyrā, papironia 'jawa 'jawewara.

Je 'ā kūjāmene'ema jararetea.

Je 'ā mama'e tywera apoara wā ya,

'jau ojekwasiaa ēē reapykag are 'upa.

⁶ Eawryyp ma'e 'jawe ēē u'akwaawe'emamū. Jejui 'ga rerowiaara 'gā apisi are aku'iramū. Aipo 'gā nopoiri Jejui 'ga rerowiar awi. A'eramū 'ga rerowiare'ema 'gā 'gā apisau. A'e are ēē aku'iramū eawryyp ma'e 'jawe.

Ēē resaga je mopiryyita etee. ⁷ A'eramū ywagipewara 'ga 'jau jee:

—Ma'eramū te enepiryyi e'ŷina? Amueapyo je ene ee— 'jau 'ga jee. —Kūjā ēē ree, ja'waraiw are. Mīmer are je ene mueapyoi— 'jau 'ga jee. ⁸—Aipoa ja'waraiwa ako futat watau rakue. A'ere 'awamū nokou'jawi. Anure te nipo turi uēma ywy kwawukuu awi nū. A'ere jui iēm ire nipo 'gā imomawi etee — 'jau 'ga jee. —A'eramū nipo ywy pewara 'gā opiryyjamū ja'waraiw awi. Ku'jywa 'ga ka'aran are et jekwasiare'ema 'gā nipo opiryyjamū ja'waraiwa resaka. Ywy apoe'ēwe te 'ā 'gā nera nojekwasiari 'ga ka'aran are rakue. Aipo 'gā oporesagamū ajemogyau ee. “Ja'waraiwa ako futat rakue. A'ere ipawi rakue. A'ere 'awamū ekou'jawi nū”, 'jau nipo 'gā ajaupe oporesagamū ee— 'jau 'ga jee.

⁹—I'akwaap ma'e 'gā etee weapyoramū ee. Sete ja'waraiwa akaga. I'jawe etee iakagawytyra. Aipo 'arimū kūjā ēē 'ūina wapyka. A'ere aipoa 'wyrira juejue futat. ¹⁰ Sīku 'gā akoupap 'wyririamū. A'ere iēmi 'wyririamū ako awi. Majepeja ojesaukat 'awamū. A'ere maapawera 'ga nojesaukari we. Maapawera 'ga jesaukaramū ināinānete 'ūina 'wyririamū. ¹¹ Anure ja'waraiwa etee 'ūina 'wyririamū ywy pewara 'gā nupe nū. Ja'waraiwa ako ma'e rakue. A'ere 'awamū nokou'jawi. Anure te nipo ekou'jawi nū. Sete 'gā 'ūina 'wyririamū enunewe. A'ere 'gā py'rau teni 'wyririamū. A'ere nipo 'gā ja'waraiwa momawi— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹² A'eramū 'ga 'jau jee nū:

—Amueapyo je ene ja'waraiwa rasī are nū. Asīa teis 'gā 'wyrira'ria. Nuapygi we 'wyrira'riramū ajemogyau. A'ere ja'waraiwa 'gā mogyi opoirūnamū. Majepei ora rupi etee nipo 'ūina 'wyrira'riramū. ¹³ Najuejue etee 'wyrira'ri 'gā akou majepi tee tup ma'e 'jawe. Opājēa 'gā imonou ja'waraiwa upe. A'eramū ja'waraiwa mama'e apou 'gā pājē mū, 'gā je'eg imū 'jau iapou. ¹⁴ Karupa'mī 'jawewara 'ga 'gā iowajaa. A'ere Karupa'mī 'jawewara 'ga 'gā pājē apyraawi. 'Ga 'ā Janejararetea. 'Ga 'ā 'Wyriraretea. A'eramū 'ga a'eramū 'gā pājē'oka wemiayuwa 'gā netee. Wemiayuwa 'gā 'ga amū'ē ajau rakue. 'Ga je'ega 'ga remiayuwa 'gā wenup katu katu. Aipo 'gā netee 'ga 'gā pājē'oka— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹⁵ A'eramū 'ga 'jau jee nū:

—'Yrete jo'ojo'oga nanē ene esaka nū. 'Gā 'wyrarete 'up 'yrete pyri. Aipo 'yrete aea futat. Tapy'ŷja 'wyrarete tesirūmer ipewat, ka'a tesirūmer ipewat. Mīmera 'gā 'yrete 'jawe ajemogyau. Kwaiwete 'gā. A'eramū 'yrete 'jawe ajemogyau. ¹⁶⁻¹⁷ Ja'waraiwa rasīa 'ā ereesak. “Aipo ywy pewara 'gā 'wyrira” a'e je ako enee ko 'jau. Ku'jywa 'ga wemifutara futarukaa aipo 'wyrira 'gā nupe najuejue etee futat. A'eramū 'gā Ku'jywa 'ga remifutara apou. A'eramū 'gā opājē monou ja'waraiwa upe, imogou 'wyririamū. Ku'jywa 'ga remifutara apopawe'ema uwe nipo 'gā 'ga remifutara etee iapoi— 'jau 'ga jee. —A'eramū aipoa 'wyrira 'gā, ja'waraiwa reewe, oporomutare'emamū aipo 'wyrarete pewara 'gā nee. A'eramū nipo 'gā 'gā karaemā pojekau 'gā nui. Sā'ā

uruwua wyra reumera ro'ofera 'upawa. Nan tee futat 'gã mama'e pojekai 'gã nui. A'eramũ nipo 'gã 'gã 'wyrarete rapyau— 'jau 'ga jee.

¹⁸—Aipoa kũjã ãẽ, eneremiesagera ãẽ, 'gã 'wyraretea futat, Papironia 'jawa futat. Ywy pewara 'gã 'wyrara 'gã juejue aipo 'wyrarete pewara 'gã je'ega renupa, 'gã nemifutara apou— 'jau 'ga jee.

18

Papironi 'jawa retykawam

¹ A'ere je ajepeja ywagipewara 'ga resaka nũ. Ywag awi 'ga 'ua ojypa. Ipãjẽ ma'e 'ga 'ua. Wenyfugamũ 'ga 'ua ywy mojesakapap. ²⁻³ A'eramũ 'ga wafukaita:

—Papironia 'gã wetyk 'awamũ. Iypewara 'gã nia'wyri futari. Tekotee 'gã nupe 'gã 'jau rakue: “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau 'gã ajaupe rakue. A'eramũ 'gã ojemotywea 'gã pyri. Sã'ã eawryyp ma'e 'gã kawãajaiwa monoa ajaupe. Nan tee 'gã 'jau ajaupe. “Pe'je pejejua mama'e tywera apou ore pyri”, 'jau 'gã ywy pewara 'wyrara 'gã nupe. Karaemã me'egara 'gã ojemoka'aranũmũ mama'e tywer are etee futat. A'eramũ 'gã 'gã apisaupap. 'Awamũ mama'eukwaawa etee ijemogyi peu, wyra tywera reewe. Mama'e tywera 'wara juejue etee wyraa ajemogyi peu— 'jau 'ga wafukaita.

⁴ A'eramũ ajepeja 'ga amũ oje'ega ywag awi nũ. “Pe'je pejewau, jeremiayuwamũ, kamẽsĩete peje'jãu aipo 'gã 'wyrarete awi. Kasi a'e pe mama'e tywera peapo 'gã pyri ne.

Mama'e tywera pẽẽ iaporamũ je pẽ nereko tyweri 'gã neewe ne.

⁵ Mama'e tywera 'gã wapo kwaiwete.

A'eramũ Ku'jywa 'ga wea'aramũ 'gã tywer are.

Tuereko tywet 'ga 'gã ee 'jau.

⁶ Pẽ nereko tywet 'gã nakue.

A'eramũ pẽẽ 'awamũ pejewau pejejepyka 'gã nee.

Pejereko tyweawera apyraapa pẽẽ 'gã nerekou tyweaete.

⁷ 'Awamueuu futat 'ã 'gã ipãjẽ ma'ea rai'i.

Ikaraemã kwai ma'ea 'gã nai'i.

A'ere 'awamũ pẽẽ te 'gã pereko tywerete kwaiwete, 'gã mu'arasiga kwaiwete.

‘Ore te 'ã ywy pewara 'gã 'wyrararetea.

Namajawera 'jawewara rũi 'ã ore.

Norojemayrũi ore mama'e are', 'jau aipoa oje'wyrarete pewara 'gã.

⁸ A'eramũ 'gã wayramũ futat ojee ojerowiaraipaw ipe etee futat.

Majepeja 'ara rupi etee futat mama'e tywera jeapoi 'gã nupe jupiwewe futat.

Ay 'gã ajemogyau. Ojemayrũmũ 'gã ajemogyau.

Ty'ara 'gã wereko.

A'ere nipo 'gã 'gã 'wyrarete rapyau.

Majepeja 'ara rupi etee futat nipo aipo mama'ea ojeapoupap.

Ku'jywa 'ga 'ã pãjẽrete.

'Ga 'ã 'gã nerekou tyweaete 'gã tywer are”,

'jau 'ga wafukaja mua ywag awi.

⁹ A'eramũ nipo tatasiga resakawe ywy pewara 'gã 'wyrara 'gã ojemayrũmũ 'gã nee. “Ukaipap nipo kwe 'gã”, 'jau nipo 'gã ajaupe. Mama'e tywera 'gã iapou aipoa oje'wyrarete pewara 'gã pyri. Ojemoka'aranũmũ mama'e tywera pyu. A'eramũ nipo 'gã ajaa'wau ee. ¹⁰ Muku'i 'gã neko jui. Okyje 'gã wereko tywer awi.

—Ipyri jane oramũ 'ga jane rapyi 'gã neewe ne— 'jau 'gã ajaupe.

—Iporiay'i Papironi pypewarera 'gã — 'jau 'gã. —Aipoa oje'wyrarete pypewara 'gã ojemoka'aranũũmũ numiamũ. A'ere Ku'jywa 'ga ywawuje tee 'gã nereko tyweretei 'gã tywer are— 'jau 'gã ajemogyau, okyjau wereko tywer awi.

¹¹ Karaemã jara 'gã ajaa'wau ajemogyau ee.

—Papironi pewara 'gã orekaraemã amut ore wi jepi— 'jau 'gã. —A'ere 'awamũ nitywi futari orekaraemã muara 'gã— 'jau 'gã ajaa'wau ee.

¹² Kwaiwete 'gã karaemã. Ouru, prata, ita esage, itafu'a'i perua 'jawa, taity esage, taity pirag, 'ywa kasig, mama'e ryrũ esage ita apopyret, itaju apopyret, 'yw esage apopyret 'jau. ¹³ Kumi kasig, jany kasig, y'way, 'mi-ara kawet, awasiku'iuu, juowuurana ra'yi, kwatau, karupa'mĩ, kawaruu, kamijã'ĩ. Mĩmera 'gã karaemã. 'Awamũ nitywi futari 'gã karaemã muara. Oporomuriwere'emamũ 'gã wemifaja 'gã nee. Nitywi futari mama'e muara. A'eramũ karaemã jara 'gã 'jau aipo oje'wyrarete kaiwer ipewarera 'gã nupe 'upa:

¹⁴—Teepap katu katu pēnemifutara. Pēkaraemã nanē atepawamũ nũ. Ouru miamũ atepawamũ pē nui— 'jau 'gã 'gã 'wyrarete rapy resaka.

¹⁵ A'eramũ 'gã nupe okaraemã me'egarera 'gã ajemogyau muku'i jui. Ojemoka'aranũũ 'gã 'gã nee. A'ere 'gã kyjei wapy awi. “Ipyri jane o re nipo 'ga jane rapyau 'gã neewe”, 'jau 'gã ajaupe. A'eramũ 'gã awawe'em ipyri. U'arasigamũ etee ipypewarera 'gã nee. A'eramũ 'gã wafukaita:

¹⁶—Iporiay'i 'wyrarete pewara 'gã ajemogyau. Taity esagea 'gã amunep ojewi numiamũ, taity piraga 'jau. Kwaiwete 'gã ouru apopyrera pyu 'gã ojemojewaka, ita esage pyu, itafu'a'i pyu 'jau, perua 'jawa pyu 'jau. ¹⁷ A'ere 'awamũ ikaipawi ywawuje tee— 'jau 'gã ajaa'wau ee.

Iapyramũ 'gã tatasiga resaka. Yaruu wararera 'gã, ipypewarera 'gã, iapoara 'gã, iperugara 'gã. Mĩmera 'gã nipo tatasigũũ resaka ikajamũ.

¹⁸ Tatasiga resag ire nipo 'gã ajemogyau muku'i jui.

—Nuesagi'i 'ga amũ aipo 'wyrarete 'jawewara— 'jau 'gã ajaupe.

¹⁹ 'Gã 'arasiga 'gã muafukajukaa:

—Iporiay'i ipypewarera 'gã — 'jau 'gã wafukaita. —'Gã 'ã okaraemã werooukat yaruu jara 'gã nupe. A'eramũ 'gã yaruu jara 'gã mepyau 'gã moka'aranũũmũ. Ywawuje tee nipo 'gã karaemã atepawamũ— 'jau 'gã u'arasigamũ ee.

²⁰ Pe'je pejeku'iramũ ywag ipe oo ma'eferamũ ee. 'Gã 'ã pē nereko tywerete rai'i. A'eramũ Janeruwarete 'ga wemiayuwamũ pē nepyaa, 'gã nerekou tyweaete pē nee. Jejui 'ga remimonoferamũ pē nee, 'ga je'ega mome'waramũ pē nee. Mĩmeramũ pē nee 'ga 'gã nereko tyweretei.

²¹ A'ere ywagipewara 'gã amũ, ifuakat ma'e 'ga amũ itauu ppyka imomoa 'yē'ē me. Ipojjuu agawewi. A'etea 'ga opyyk imomoa imonou 'yē'ē me. A'eramũ 'ga 'jau:

—Sã'ã je itauu momora. Nan tee futat nipo 'gã Papironi retygi, ipypewara 'gã momapa. A'eramũ 'gã etyg ire imyju'jape'ema futat. ²² Nopyu'jawi 'gã maraka apoawa ipype. Nomaraka'agu'jawi 'gã ipype. Nitywi futari mama'e apoara peu. Nitywi futari u'i apoara 'gã. ²³ Naenyfugu'jawi tatarana. Nuereko'i katu 'gã amũ aipoa oje'wyrarete pype. Ka'aranũũ are ojerowiaraipe ma'efera 'gã nitywi peu. Opājāgaiwa pyu ajamoryteeara 'gã nanē nitywi nũ.

²⁴—Ymã te peuwara 'gã Jarejuwarete 'ga je'ega mome'wara 'gã apisi rakue. 'Ga rerowiaara 'gã nanē 'gã iapisau kwaiwete rakue nũ. Tekotee 'gã nanē 'gã apisau rakue nũ. Ma'eramũ 'ã Ku'jywa 'ga 'gã nereko tywerukari 'gã nemiapofer are, 'gã 'wyrarete retygi 'gã nui— 'jau 'ga.

19

¹ A'eramũ je mytuna 'gã je'ega renupa. Ywag ipe 'gã nuwi oje'ega:

—Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau— 'jau 'gã 'upa. —'Ga te 'ã jane katu'ok. 'Ga te 'ã esage janee. 'Ga te 'ã pãjẽrete. ² 'Ga te 'ã ae kwaap. A'eramũ 'ga jane rerekou a'jeteetewi futat. Werowiare'ema 'gã nipo 'ga erekou tyweaete. A'ere 'ga werowiaara 'gã nereko esagei— 'jau 'gã oje'ega. —Ma'eramũ 'ga 'ã Papironi pewara 'gã nereko tyweretei. Jane mũ 'gã 'ã iapisau rakue. A'eramũ Janeruwarete 'ga jane repyaa. A'eramũ jane a'e are 'ga muorypa— 'jau 'gã oje'ega mua ywag awi.

³—Aipoa 'gã 'wyrarete rapy re tatasiga awau ojeupia wojere'emamũ futat. A'eramũ jane Jarejuwarete 'ga muorypa ee— 'jau 'gã ajemogyau.

⁴ A'erauwe wĩti kwaturu 'wyrari'ri 'gã awau, irũpãwẽ eae'yi ma'e 'gã netee 'gã wapyka wenupy'ãu Jarejuwarete 'ga rowase 'ga muorypa. 'Wyriararete apykawa 'arimũ 'ga renamũ 'gã awau 'ga muorypa.

—Nan tee ore 'jau. Simuoryp Jarejuwarete 'ga 'jau— 'jau 'gã.

Karupa'mĩ 'jawewara maraka

⁵ A'erauwe 'wyriararete renawa pyri 'ũi ma'e 'ga amũ 'jau nũ:

—Nan tee je 'i pẽ nupe. Pe'je pẽẽ taetu 'ga muorypa. 'Ga remiayup, 'Ga pojeupat, 'wyriana'nĩ, akotee ma'e. Mĩmeramũ pẽẽ 'jau 'ga upe: “Ene te 'ã eneresage oree”, pe'je ki 'ga upe— 'jau 'wyriararete renawa pyri ako ma'e 'ga 'gã nupe.

⁶ A'erauwe je kwaiwete 'gã je'ega renupa nũ. Jarejuwarete 'ga muorypa 'gã ajemogyau. Ytuu pyamu 'jawe 'gã je'ega. Tupã 'jawe nanẽ afuramũ.

—Pe'je ki Jarejuwarete 'ga muorypa. 'Ga 'ã Orejararetea. Pãjẽrete 'ga 'gã apyraapa. 'Wyriarareteretea 'ga 'ã— 'jau 'gã 'ga muorypa 'upa.

⁷⁻⁸—Owaẽm karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekoawa upe. 'Ga remirekoram ãẽ ojekatu'opap 'ga upe. Janeruwarete 'ga taity aparasigayay monou ãẽ upe. A'eramũ ãẽ taity esage munepa, taity aparasigayay munepa. A'eramũ jane jarejekõãjamũ jarejemogyau 'gã nee— 'jau 'ga jee.

'Ga remirekoram ãẽ raitya 'jawewara Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nemiapofera, mama'e esage apoawera.

⁹ A'erauwe ywagipewara 'ga 'jau jee:

—Ka'arana ekwasiat Jarejuwarete 'ga je'eg are. “Maraka nipo ore aruapo Karupa'mĩ 'jawewara 'ga rekokatuawamũ. Maraka are imo'wy'wyripyrrera 'gã aku'iramũ ajemogyau”, 'jau Janeruwarete 'ga. Aipoa ekwasiat ka'aran are. A'jea futat 'ga 'eawera— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'erauwe je teapyka tejenuy'ãu ywagipewara 'ga rowase 'ga muorypawamũ. A'ere 'ga 'i jee:

—Ene'me awi. Ereapo awi nanuara. Jarejuwarete 'ga rowase te eapyk ejenuy'ãu 'ga muorypa— 'jau etee 'ga jee. —Je rowase ereapo awi. 'Ga remiayuwa te je, ene 'jawe futat, enerewirera 'gã 'jawe 'jau. Jejui 'ga je'ega renuparamũ jane jareju'jaju'jawe etee futat— 'jau 'ga jee.

—Ymã te 'ã Janeruwarete 'ga 'Agesage je'egi 'ga je'ega mome'warera 'gã nupe rakue. 'Gã je'ega 'jawe te futat Jejui 'ga je'ega— 'jau 'ga jee.

Kawaruu siga 'arimũ wapyk ma'e

¹¹ A'ere je ywaga woga resaka. A'eramũ je kawaruu siga mũ resaka iwoga rupi. I'arimũ wapyk ma'e 'ga mama'e a'je mome'wara futat. A'eramũ jane 'ga ree etee jarejemogypygarũmũ. 'Ga te 'ã mama'e a'jea etee wapo. Mama'e a'jea etee futat 'ga omome'u. Ojee iporomutare'ema 'gã etee 'ga iowajaa.

¹² 'Ga rea wenyfugamũ tata 'jawe. Kwaiwete 'ga 'wyrara akagyru 'jawewara

rerekou waka'garimũ. Ojee 'ga wera kwasiaa. Nitywi 'ga amũ 'ga rera kwaa-para. 'Ga tee futat wera kwaapa. ¹³ 'Ga piara ojemuakỹma 'ga ry pype. “Jarejuwarete 'ga kwaawukaara 'ga”, 'jau 'gã 'ga upe. ¹⁴ 'Ga rewiri ywagipewara jefaruu 'gã akou. Kawaruu siga 'arimũ nanẽ 'gã wapyka nũ. Taity aparasiga 'gã erekou. ¹⁵ Tenune 'ut ma'e 'ga juru awi jyyu aime juowai ma'e 'ua uẽma. A'ere nu'ari 'ga juru awi. Aipo pyu 'ga werowiare'ema 'gã fuakara pojekau 'gã nui. A'eramũ 'ga 'ũina 'wyrriaramũ 'gã nupe. Oje'ega renuwe'emamũ 'ga 'gã nerekou tyweaete. Janeruwarete 'ga pãjẽrete. Amara'neramũ 'ga werowiare'ema 'gã nee. A'eramũ 'ga Jarejuwarete 'ga rerowiare'ema 'gã apisau 'gã ny reko'wogukaa 'gã nui. Sã'ã ae y'way apikaa. Nan. ¹⁶ 'Ga piar are 'ga reramũ ojekwasiaa.

“Ae'wyrriarete. Aejarareteretea”

'gã 'ea ojekwasiaa 'upa 'ga piar are, 'ga 'uw ypy are 'jau ojekwasiaa 'upa.

¹⁷ A'ere je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Kwara 'arimũ 'ga u'ama. A'eramũ 'ga wafukaita wyra upe, ywate owewe ma'e upe:

—Pe'je pejejua pejemĩ'waa. Janeruwarete 'ga futat mama'ea omono pẽ nupe pẽnemi'uramamũ. ¹⁸ Pe'je pejejua 'wyrriara reumera 'wau. Jefaruu reumet, jefaruu 'wyrriara reumet, kawaruu reumet, kawaruu 'arimũ wapyk ma'efera 'gã neumet, akotee ma'e 'gã neumet. Mĩmera reumera 'wau pejejua — 'jau 'ga wafukaita wyra wewe upe.

¹⁹ A'ere je 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera resaka nũ. Peu ajatykau ywy pewara 'gã 'wyrriara reewe, jefaruu reewe. Kawaruu siga 'arimũ 'ũi ma'e 'ga rowajaa 'gã nuri, 'ga remiayuwa 'gã neewe. ²⁰ A'eramũ 'gã 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera pyyka ipofaa, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara retee. Aipoa aeremiapoe'ema apou rakue, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera rera rerekwara 'gã moryteeu ojee rakue. Ia'agawa muorypara 'gã nanẽ imoryteeu nũ. A'eramũ 'gã 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera momoa imonou tata pe, 'yẽ'ẽ awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara nanẽ nũ. Sã'ã 'ywygyga kaja fufura iãja. Nan tee futat tuwi wenyramũ. Ypiauu 'jawe mama'eukwaawa rapyawa. Itatata nanẽ 'upa ypiauu pype nũ, ãsõfyria 'jawa 'upa ipype nũ. Eko futat 'gã imonou imomoa mama'eukwaawa rapyawa pype. ²¹ Kawaruu siga 'arimũ 'ũi ma'e 'ga ja'waraiwa remiayuwa 'gã apisaupap oyyuu pyu. Ojuru awi 'ut ma'e pyu iapisaupap. A'eramũ wyra eumera 'wau wewegamũ jui.

20

Miu kwara

¹ A'eramũ je ywagipewara 'ga amũ resaka nũ. Ywag awi 'ut ma'e 'ga. Opo pe saawi rerekou. Itajuua nanẽ 'ga erekou opo pe nũ. Aipo saawia ywy kwawukuu rawopytymawa ma'ea. ² A'eramũ 'ga tejuuranũ pyyka ikupyfaa itajuu pyu. Aipoa tejuuranũã mama'eukwaawa 'wyrriara futat. Satanasi 'jau 'gã jupe. Ymã ijesaokari mojamũ aepy upe rakue. Aipoa ywagipewara 'ga ikupyfaa itajuu pyu. ³ A'eramũ 'ga imomoa imonou ywy kwawukuu pype.

—'Au e'yi. Miu kwara magwapa e'ỹina ywy kwawukuu pype— 'jau 'ga jupe imomor ire.

A'eramũ 'ga iawopytymawa motypa saawi pyu ee. A'eramũ mama'eukwaawa 'wyrriara uẽme'ema ywy kwawukuu awi. A'eramũ ywy pewara 'gã moryteeu'jape'ema. Miu kwara kwaw ire te 'gã imuẽmukari kamẽsũũ etee.

⁴ A'eramũ je 'wyrriara renawa amũ resaka nũ. I'arimũ wapyk ma'e 'gã nupe Janeruwarete 'ga opãjẽ monou, 'gã mogyau 'wyrriaramũ Jejui 'ga pyri. Jejui 'ga ree je ijuwonogipyrera 'gã 'agera resaka nũ. Jarejuwarete 'ga je'ega 'gã omome'u rakue. Jejui 'ga porogyta a'jea nanẽ 'gã imome'wau nũ. A'eramũ

ia'wyre'ema 'gã 'gã juwonoka rakue. Aipo 'gã namuorywi futari 'yē'ē awi 'ut ma'efera. Ia'agawa nanē 'gã imuorype'ema futat nū. Nomojewagukari 'gã weapykaga 'yē'ē awi 'ut ma'efera remifutar imū. Opo are nanē 'gã imojew-agukare'ema rakue. A'eramū Jejui 'ga 'gã mū'jāu tywy awi, 'gã moferapa, 'gã mogyau 'wyriaramū ojepeyri. Miu kwara 'gã 'ūina imagwapa Kristu 'ga pyri. ⁵ 'Gã tee ra'ne Jejui 'ga imū'jāu tywy awi aipo 'ara rupi. A'eramū 'gã tywy awi ae mū'ēypyawet 'jau jupe. Tekotee 'gã 'ga imū'jāu jui miu kwara kwaw ire etee. ⁶ Imoferaw ypy ypyfera 'gã aku'iramū ajemogyau. Janeruwarete 'ga remiayuwa futat 'gã. A'eramū 'gã awawe'em mama'eukwaawa rapyaw ipe. A'eramū 'gã aku'iramū ajemogyau. Jarejuwarete 'ga upe 'gã oporowykyau. Jejui 'ga upe nanē 'gã oporowykyau nū. Miu kwara magwapa 'gã ajemogyau Jejui 'ga poirūnamū.

Iapyaw ipe mama'eukwaawa 'wyriara monoawam

⁷ Miu kwara kwaw ire nipo 'gã mama'eukwaawa 'wyriara muēma ywy kwawukuu awi. A'eramū futat nipo 'gã itajuu rawi ikupy awi. ⁸ A'eramū nipo mama'eukwaawa 'wyriara awau ywy pewara 'gã moryteeu nū. “Ywy pewara 'gã tomomoit 'gã Nuwarete 'ga rerowiar awi 'jau kwy”, 'jau nipo mama'eukwaawa 'wyriara awau 'ūina numiamū. Goga 'jaw ipe awau. Magoga 'jaw ipe nanē awau nū. A'eramū nipo mama'eukwaawa 'wyriara wemimoryteefera 'gã majatykau 'gã moparuowajaa. Kwaiwete nipo 'gã ajatykau. Nomojopyrūa'uweri te nipo ae 'gã. Sã'ã 'yisigeau pytuna. Nan te nipo 'gã pytuna. Nimojopyrūawi futari.

⁹ Mama'eukwaawa 'wyriara remimoryteefera 'gã awau okwasi'wau Janeruwarete 'ga remiayuwa 'gã nupawa mamana, 'gã 'wyrarete mamana. Aipoa 'gã 'wyraretea Janeruwarete 'ga afutat. A'eramū 'ga tata mua imojypa ywag awi, imamanara 'gã napyaupap. ¹⁰ A'erauwe 'ga 'gã moryteeara, mama'eukwaawa 'wyriara monou imomoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Peu futat akou tywet 'yē'ē awi 'ut ma'efera pyri, 'yē'ē awi 'ut ma'efera je'ega mome'wara pyri. Peu futat awau oteweramū ajemogyau tyweaete. Nateepawi futari 'gã nereko tywera.

Mama'eukwaawa rapyaw ipe werowiaare'ema 'gã monoawam

¹¹ A'eramū je 'wyriararete renawuu resaka nū. Aipoa waparasiayramū. I'arimū wapyk ma'ea nanē je esaka nū. Ywya awau oka'jama 'ga wi, ywaga retee. Ika'jam ire nitywi 'gã amū oka'jam ma'efera resakara. ¹² A'eramū je amanū ma'efera 'gã nesaka. 'Wyriararete renawa rowase 'gã nuri ajemogyau. 'Wyriara 'gã, akotee ma'e 'gã netee 'ua 'upa 'ga rowase. A'eramū 'ga amū ka'arana pypekau imogytau. Ywy pewara 'gã nemiapofera rerekwara pypekau ra'ne esaka. A'eramū Jarejuwarete 'ga remiayuwa rerekwara ka'arana nanē ipypekau nū. Aipoa ka'aran are Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã nera kwasiarukaa rakue. 'Gã tee ajemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimū rūi futat. A'eramū 'gã 'jau “ajemogy ma'ea ka'arana”, 'jau 'gã aipoa ka'arana upe. Ywy pewara 'gã nemiapofera rerekwara ra'ne 'ga amū imogytau. A'eramū Janeruwarete 'ga 'gã mepyau 'gã nemiapofer are. ¹³ 'Yē'ē pype amanū ma'ea nanē 'ua nū. 'Gã nanē 'ga imepyau. Amanū ma'efera 'gã juejue 'ua u'ama 'ga rowase. A'eramū 'ga 'gã mepyau najuejue etee futat. ¹⁴ Ae momapawa 'gã imonou imomoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Ma'eramū 'ã ae namanū'jawi futari numiamū. A'ere Janeruwarete 'ga werowiare'emamū ae pe'ai ojewi. A'eramū ae awau ajemogyau muku 'ga wi wayrūnamū nakwaparimū rūi futat. Nitywu'jawi ae'agera rupawa. Ipyepwarera nanē 'ga imonou mama'eukwaawa rapyaw ipe. Aipoa tata ypiauu

'jawe. ¹⁵ A'ere 'ga ajemogy ma'ea ka'arana resaka. Janeruwarete 'ga ree oje-mogypyyk ma'e 'gã nera juejue ajemogyau ee. A'eramũ ee ijekwasiare'ema 'gã 'ga imonou imomopoa mama'eukwaawa rapyaw ipe. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã amanũu'jap ma'e 'jawe futat. Sã'ã janemanũa jane mopojo'oga janepytun awi. Nan tee mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã pojo'ogamũ Jarejuwarete 'ga wi.

21

Ywag yaua ywy yau retee

¹ A'erauwe je ywag yau resaka, ywy yau retee. Ywag ymanera atepawamũ ywy ymanera retee. 'Yẽ'ẽa nanẽ oka'jama nũ. ² A'eramũ je Jarejuwarete 'ga 'wyrarete yau resaka, Jerusareg yaua je esaka. Kwe 'ua ojypa ywag awi. Janeruwarete 'ga futat imojewaka iapou imua. Sã'ã kũjãmuku ijemiesagea akokatuaw are. Nan tee futat turi ojypa. ³ A'erauwe je 'ga amũ je'ega renupa: “Awamũ nipo Janeruwarete 'ga rekoi ywy pewara 'gã pype” 'ea je enupa. “Awamũ nipo 'gã juejue Jarejuwarete 'ga remiayuwa. 'Ga 'ã 'gã Nuwaretea” 'ea je enupa. ⁴ “Ga nipo 'gã neaya amukag 'gã nui. Nojoo'ou'jawi 'gã. Namanũu'jawi futari 'ga amũ. Nitywi futari ae mu'arasigawa. Nitywi futari mama'eaya. A'eramũ 'gã ajaa'wawe'em. Mama'e ymanera oka'jamap jui” 'ea je aenupap. 'Wyriara renawa pyri oje'eg ma'e 'ga 'ũina.

⁵ A'eramũ 'wyriararete renawa 'arimũ wapyk ma'e 'ga 'jau:

—Mama'e ymanera teepap. 'Awamũ ipyau etee je iapoi ipy'rau nũ— 'jau 'ga.

A'eramũ 'ga 'jau jee:

—Jeje'ega ekwasiat ka'aran are. A'jea futat je'ea. A'eramũ pẽẽ ee peje-jemogypyygarũmũ— 'jau 'ga jee. ⁶ —Teporowykya je aapopap. Mama'e apoe'emawe te 'ã je rekoi. Mama'ea teepaw ire miamũ futat je rekoi nũ. Nakwaparimũ warãu rũi je. I'yuwei ma'e 'gã nupe 'ya tomono 'jau. Aipoa 'y rykuara 'gã ajemogy namawi rũi. A'eramũ je 'gã mogyau tejepyri futat. ⁷ Teje'ega renupara 'gã je amogy teja'yramũ futat. Je te 'ã 'gã Nuwaretea— 'jau 'ga jee.

⁸ —A'ere amumera 'gã oi mama'eukwaawa rapyaw ipe eewe futat. Je rerowiar awi opoit ma'e 'gã, je rerowiare'ema 'gã, mama'e tywera apoara 'gã, oporojuka ma'e 'gã, mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ pyu ipãjẽ ma'e 'gã, maira'me a'agaw are oryp ma'e 'gã, i'me ma'e 'gã. Mĩmera 'gã awau opytau mama'eukwaawa rapyawa pype, ypiauu 'jawewara pype. Êsõfyri 'jawa iapyau ipype. Êsõfyri wenyramũ niry'wei futari. A'eramũ wayramũ 'gã nupe, 'gã nerekou tyweaete. Mama'eukwaawa rapyaw ipe oo ma'e 'gã amanũu'jap ma'e 'jawe futat. A'ere 'gã namanũi futari. Janeruwarete 'ga te 'gã nuerowiari. A'eramũ 'ga 'gã monou muku ojewi amanũu'jap ma'e 'jawe— 'jau 'ga jee.

Jerusareg yau

⁹ A'ere ywagipewara 'ga amũ 'ua oje'ega jee nũ. Itay'a'i rerekwarera 'ga amũ, Janeruwarete 'ga je'ega rerowiare'ema 'gã nereko tywerarera 'ga amũ 'ua oje'ega jee:

—Ere ejua je rupi. Taesaukat karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekorama enee 'jau— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'erauwe Janeruwarete 'ga 'Agesagea je pojekau ojeupe. A'eramũ ywagipewara 'ga je rerawau ywytyt ywate 'arimũ. Pe awi 'ga Jerusareg yau resaukaa jee. Janeruwarete 'ga 'wyr yau resaukaa jee. 'Ua ojypa ywag awi. ¹¹ Wenyfugamũ 'ua. Peu futat Janeruwarete 'ga rekoi. A'eramũ

Janeruwarete 'ga renyfuga 'ga rerua erojypa. Ita esage 'jawe wenyfugamũ, jasipi 'jawa 'jawe. Ojesagete ma'ea futat, kristau 'jawa 'jawe. ¹²Janeruwarete 'ga 'wyraretea ojeosõu. Iosoma ianam te, iywateuua nanẽ nũ. Tusi iosoma rokwarara. Ywagipewara 'gã iosoma rokwarara rarũmũ. Iosoma rokwar are Israeu 'ga ra'yra 'gã nera ojekwasiaa. ¹³Kwara poawa katy muapyra iosoma rokwarara. Kwara resaawa katy muapyra iosoma rokwarara. Iyse katy muapyra iosoma rokwarara, iyse owajara katy muapyra 'jau. ¹⁴Itauua ra'ne 'gã imonou imĩina. A'ere 'gã iosoma iapou itauu 'arimũ. Tusi itauua. Aipoa itauu are Karupa'mĩ 'jawewara 'ga remimonofera 'gã nera ojekwasiaa.

¹⁵Je upe oje'eg ma'e 'ga ywyrara wereko opo pe. Ouru apopyrera 'ga ywyrara. Aipo pyu 'ga 'wyrarete ra'agawyau. Iosom, iosoma rokwarara. Mĩmera 'ga wa'agawy ipyu. ¹⁶Janeruwarete 'ga 'wyrarete yau ojoumykakaga 'jawe etee futat ipytu'ẽa. Opytu'ẽ pãwẽ pãwẽnamũ futat. Tois miu tusẽtu kilometro pytu'ẽa. Tuwi tuwi te Jerusareg yaua. 'Ga 'wyrarete ywateuua ipytu'ẽ 'jawe etee futat. ¹⁷Iosoma nanẽ 'ga ia'agawyau nũ. Sesẽtai kwaturu metro ianama. Ywy pewara mama'e ra'agawyau pyu futat 'ga ia'agawyau. ¹⁸Ita esage 'ga iapou oje'wyrarete osomamũ. Jasipi 'jawa apou iosomamũ. Ouru 'ga iapou oje'wyrareteramũ. Wenyfugamũ werawerawuu 'jawe. ¹⁹Itauu 'arimũ 'gã iosoma apou. Aipo itauua ita esagea futat. Epy ete aipoa ita esagea. Ajepeja ita owyay ma'ea, jasipi 'jawa. Ajepeja ita owy ma'ea, safira 'jawa. Ajepeja ita warumama'wiramũ, agata 'jawa. Ajepeja ita owyay ma'ea, esimerauta 'jawa. ²⁰Ajepeja ita warumama'wisigamũ, saritonia 'jawa. Ajepeja ita piraga, satiu 'jawa. Ajepeja ita ijukyryay ma'ea, krisoritu 'jawa. Ajepeja ita owya, periru 'jawa. Ajepeja ita ijukyryũ'nĩ topasiu 'jawa. Ajepeja ita siga, krisopasi 'jawa. Ajepeja ita owy ma'ea, jasĩtu 'jawa. Maapawa ita umy'gi ma'ea, ametisita 'jawa. ²¹Iosoma rokwarara majepeitee ita fu'asigũũa apopyrera, perua 'jawa apopyrera. Peuwara aeatawapy'apykawa ouru apopyra etee futat. Okawuramũ werawerawuu 'jawe.

²²Naesagi je Janeruwarete 'ga mogytaawa peu. Peu futat Janeruwarete 'ga rekoi, pãjẽrete 'ga rekoi, Karupa'mĩ 'jawewara 'ga retee. A'eramũ peuwara 'gã 'gã muorypa au'jeteramũ ajemogyau. Nooa'uweri 'gã sigaty 'gã muorypa. ²³Nitywi futari kwara. Jaya nanẽ otywe'emamũ nũ. Janeruwarete 'ga ete wenyfugamũ, Karupa'mĩ 'jawewara 'ga retee. A'eramũ opytunaiwe'emamũ. ²⁴Ywy pewara 'gã juejue Janeruwarete 'ga remiayuwa. 'Gã nupe nanẽ opytunaiwe'emamũ nũ. 'Gã 'wyrara 'gã nipo okaraemã esage rerua aipoa oje'wyrarete pe Jarejuwarete 'ga upe. ²⁵Nuawopytymi futari 'gã iosoma rokwarara. Nipytyuni futari peu. A'eramũ 'gã iosoma rokwarara rawopytyme'ema futat. ²⁶Ywy pewara 'gã nipo okaraemã rerua Jarejuwarete 'ga upe.

—Ene te 'ã mama'ea ereapo rakue. A'eramũ ore erua ene upe nũ— 'jau nipo 'gã erua Jarejuwarete 'ga upe.

²⁷A'ere 'gã mama'e tywera nuerura'uweri erosou aipoa 'ga 'wyrarete pe. Mama'e tywera apoara 'gã nanẽ aipoa 'ga 'wyrarete pe nosei nũ. I'me ma'e 'gã nanẽ nosei nũ. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ka'aran are ijekwasiaripyrrera 'gã etee te ose aipoa 'ga 'wyrarete pe, ajemogy ma'ea ka'arana are ikwasiaripyrrera 'gã etee.

22

¹A'ere ywagipewara 'ga 'yrete resaukaa jee.

—Koa 'y rykuara 'gã ajemogy nakwaparimũ ete rũi— 'jau 'ga jee.

Aipoa 'ya wypysige'emamũ futat okwapa. Ojesaka etee futat typya, kristau 'jawa 'jawe. Janeruwarete 'ga renawa 'wyr awi futat turi. Karupa'mĩ 'jawewara 'ga ma'e 'wyr awi nanẽ 'ua nũ. ² 'Gã 'wyrarete pyterimũ futat okwapa, ukawõ'õ pyterimũ futat okwapa. 'Yrete reme'y'warimũ y'wa 'ywa u'ama ajuowai. Aipoa y'wa 'ywa 'u re ae mogyau nakwaparimũ ete rũi. Aipoa y'wa 'ywa namajepei tee rũi i'aa. I'au'jau'jap futat. Majepei tee jaya moka'jami u'aramũ nũ. Majepeja jaya moka'jam ire u'aramũ nũ 'jau. Oowa muaga futat. Ywy pewara 'gã katu'okawa futat oowa. ³ Nitywi futari mama'e tywera aipoa 'wyrarete pype. Nitywi futari "mama'e tywera jee" Janeruwarete 'ga 'jawa.

Janeruwarete 'ga renawa 'ũi aipoa 'ga 'wyrarete pe futat. 'Ga remiayuwa 'gã 'ua 'ga muorypa au'jeteramũ futat peu. ⁴ Peu futat 'ga remiayuwa 'gã 'ga reakwara resaka. 'Ga rera 'gã erekou ikwasiaa weapykag are. ⁵ Nitywi futari ypytunaiwa peu. A'eramũ 'gã tata reny futare'ema peu. Kwara renya nanẽ 'gã ifutare'ema nũ. Janeruwarete 'ga futat 'ũi wenyfugamũ 'gã nupe. A'eramũ oypyntunaiwe'emamũ. Janeruwarete 'ga wemiayuwa 'gã mogyau 'wyrriaramũ ojepyri. A'eramũ 'gã ajemogyau 'wyrriaramũ nakwaparimũ ete rũi.

Jejui 'ga ruawam

⁶ A'eramũ ywagipewara 'ga 'jau jee.

—A'jea futat aipoa morogytaa. A'eramũ pẽẽ pejemogypyka futat ee. Janeruwarete 'ga 'ã U'agesagea omono oje'ega mome'wara 'gã nupe. 'Ga 'ã je mut mama'e ijeapoarama resaukaawamũ wemiayuamũ pẽ nupe— 'jau ywagipewara 'ga jee. —Niporomukui futari nipo eneremiesagera ojeapou— 'jau 'ga jee.

⁷ A'eramũ Jejui 'ga 'jau:

—Pe'je pejeapyakau jeje'eg are. Anurenure'i nipo je oi nũ. A'eramũ pẽẽ jeje'ega renuparamũ pejekõẽãjamũ pejemogyau. Teje'ega je akwasiarukat ene upe. Anurenure'i nipo mama'ea jeapoi je'eawer imũ etee futat— 'jau 'ga jee.

⁸ Je Juãnamũ. Je 'ga je'ega renupara ai'i, tejeupe 'ga remiesaukarera resakarera nanẽ je nũ. Tejeupe esaukapaw ire je teapyka tejenupy'ãu ywagipewara 'ga rowase, tejeupe esaukaara 'ga rowase, je 'ga muoryparamet ee. ⁹ A'ere 'ga 'i jee:

—Ereapo awi nanuara. Jarejuwarete 'ga te emuoryp. Ene 'jawe futat je 'ga remiayuamũ, 'ga je'ega mome'wara 'gã 'jawe 'jau. 'Aga ka'arana rerowiaara 'gã 'jawe 'jau. Jareju'jawe jane rekoi. Jarejuwarete 'ga etee emuoryp— 'jau 'ga jee.

¹⁰ A'eramũ 'ga 'jau jee nũ:

—Eremim kasi ejemikwasiarera ne. Niporomukui futari nipo ene upe esaukaripyra ojeapou. ¹¹ Mama'e tywera apoara 'gã nipo mama'e tywera apou etee futat akou— 'jau 'ga jee. —Mama'e esage apoara 'gã nipo mama'e esagea etee iapou akou. Jarejuwarete 'ga upe mama'e apoara 'gã nipo mama'e apou 'ga upe etee futat. Nojopy'ruarũi 'awamũ pẽnemiapoa. Teepap ja'wyja'wy— 'jau ywagipewara 'ga jee.

¹² A'eramũ Jejui 'ga 'jau jee nũ:

—Pe'je pejeapyakau jeje'eg are. Nojeporomukui futari nipo je tewau nũ. Pẽnekwawera repya nipo je erawau pẽ mepyau, pẽnemiapofera mepyau— 'jau 'ga jee. ¹³ —Je futat 'ã ywy apoe'emauwe ako ma'ea. Mama'e teepaw ire miamũ futat je rekoi. Je mama'e aapo ikue. A'eramũ je futat imateepapa nũ — 'jau 'ga jee.

14 —Ekõẽãi nipo ojepirei ma'e 'gã, jery pyu ojepirei ma'e 'gã. Aipo 'gã nipo y'wa 'wau. “Aga y'wa 'wara ajemogyau nakwaparimũ ete rũi” 'jawa y'wa 'wau. Jarejuwarete 'ga 'wyrarete pe nipo 'gã awau osou 'gã 'wyrarete osoma rokware rupi— 'jau Jejui 'ga jee. 15 —A'ere ijepireje'ema 'gã nosei futari. Mama'e tywera apoara 'gã, mama'eukwaawa 'wyriara pãjẽ pyu ipãjãgaip ma'e 'gã, wemirekoe'em are ako ma'e 'gã, omene'em are ako ma'e 'gã, oporojuka ma'e 'gã, maira'me a'agaw are oryp ma'e 'gã, i'me ma'e 'gã. Mĩmera 'gã osowe'em futat Janeruwarete 'ga 'wyrarete pe. Muku 'gã oi ajemogyau 'ga 'wyrarete awi— 'jau Jejui 'ga jee.

16—Je te 'ã Jejulamũ. Ywagipewara 'ga amũ amono teje'ega mome'waukaa pẽ nupe, tejerowiaaramũ pẽ nupe. Je Davi 'ga juapyrera. Je jaytata ku'ema reruara 'jawewara— 'jau Jejui 'ga.

17 Janeruwarete 'ga 'Agesagea 'jau Karupa'mĩ 'jawewara 'ga remirekorama ãẽ retee:

—Ere ejua!

Jejui 'ga je'ega renupara 'gã nanẽ 'jau:

—Ere ejua!

I'yuwei ma'eramũ pe'je pejejua. “Aga 'yrykuara 'gã ajemogy nakwaparimũ ete rũi” 'jawa petykut. A'eramũ pẽ pejejemogyau Jarejuwarete 'ga pyri nakwaparimũ ete rũi. Aipoa 'ya Janeruwarete 'ga imonou “'y emut ara jee” 'jara 'gã nupe. Nepemonoi ka'aranũã 'y muawamũ. Janeruwarete 'ga omono ekoete te futat enũinara 'gã nupe.

18 Je Juãnamũ. Mama'e a'jea futat je amome'u pẽ nupe, Jejui 'ga je'ega renuparamũ pẽ nupe. Jeje'ega etee pemome'u pejejaupe. Irãinãn kasi pemome'u pejejaupe ne. Irãinãn pẽ imome'uramũ nipo Janeruwarete 'ga pẽ nereko tyweretei ikwasiaripyre imũ etee. 19 'Gã imome'upawe'emamũ 'aga y'wa Janeruwarete 'ga i'waukare'ema futat 'gã nupe, “'aga y'wa 'wara 'gã ajemogy nakwaparimũ ete rũi” 'jawa 'waukare'ema 'gã nupe. Aipo 'gã nosei futari Janeruwarete 'ga 'wyrarete pe.

20 A'eramũ imome'u katuara 'ga 'jau:

—A'jea futat. Anurenure'i nipo je oi nũ— 'jau 'ga.

A'eramũ je 'jau 'ga upe:

—Ere ejua, ki Jejui. Ëne te 'ã ore'wyriarareteretea— 'jau je 'ga upe.

21 Janejararete 'ga Jejui 'ga resagea pẽ nerekoa je afutat.

Kweramũ tejemiesagera mome'ua.